Expoſitio ſuper libꝝ pſalmoꝝ regiū ꝯplete per reuerendū et religioſum patrem: fratrem Petrum de Harentals: priorem floreffienſem p̄monſtratenſis ordinis: ex diuerſis ſanctorum codicibus: videlicet Auguſtino Hieronimo Gregorio Caſſiodoro Remigio Hugōe de ſācto victore Nicolao d lyra: ⁊ ceteris induſtrioſe collecta: feliciter incipit.

Patri reuerendo domino q̈ʒ meo cariſſimo domino Johāni de Arkeldubuʒ traiectenſi eccleſie: nunc vero leodienſi epō: frater Petrꝰ prior eccleſie floreffien. indignꝰ p̄monſtratē. ordinis interp̄tationeʒ ſui nominis cū ſanctis patribus feliciter obtinē. Pater cariſſime cū reʒ quālibet honeſtatis ſplendore pſpicuaʒ ſimul ⁊ vtilitatis fructibus plenam: pia pariter ⁊ prudēs auctoritas iubere diſpoſuit: et eandē rem hūilis obedientia toto mētis āimſu iuſſa pro viribus ſuis aggredi non refugit Non eſt dubitanduʒ diuina inſpiratione pietatē illaʒ vt iubēt p̄motam: ⁊ hanc vt pficiat̄ adiuuandam. Quod reuera pius dominus mihi indigno clement donauit experiri: quoniaʒ cum placuiſſet vre paternitati iubere vt compilatōeʒ ex dictis ſanctorum patrū venerabiliū q̈ʒ doctorū ſuper librum pſalmorū colligereʒ: ſingulorū q̈ʒ dicta ꝓpriis eorum nominibus rubro ſuperinſererem ad modum continue quā beatꝰ Thomas de aquino ſuper quattuor euāgelia induſtrioſe ex dictis ſcōruʒ collegit in volumē vnū ſimile opus ſup librum pſalmoruʒ ex ſcōꝝ floribꝰ vt valui. nihilominus tamen vt potui ſerioſe compilando cōtexui velut ſertū miro redolens virtutū odore: ac triplici eccleſie fructu farcituʒ.

Caſſiodo.

Enimuero ſic corona ſuauiſſimis ꝯſerta floribus ſpiramē efficit graciſſim. ita ⁊ hoc volumen ſāctoruʒ doctrina coruſcās diuerſis virtutū fragrare ſentit̄ odoribꝰ mō inſtitutione ſalutarii modo letantiū iubilatōe: modo penitentiū gemitu: modo pollicitatōe p̄miorūʒ: mō terrore penaruʒ ⁊ vbiq̈ʒ laudibus domini deo

Collector

ratus. Quod q̈ʒ ſim eodeʒ quo modolibet icaute defecerim ſcuto iniuncte mihi obedientie meā opiēs ignorantiā vre prudēti correctioni humiliter me ſūmitto. Eligens magis ab aliquibus notari de imperitia q̄ᵖ a vra paternitate de inobedientia rep̄hend. Veruʒ vt lucidior p̄fāte compilationis pateat proceſſus.

Auguſ.

Sciendū ē in primis q̄ᵖ iſte liber apud hebreos ꝓpē diuerſas cauſas tribus modis intitulatur. videlicet liber hymnoruʒ: liber ſoliloquiorum: ⁊ liber pſalmorū. Ideo eniʒ intitulatur liber hymnorum. quia totū iſtud opus ad lau

LANDES- UND STADT- BIBLIOTHEK DÜSSELDORF

dem dei ꝑtinet. Hymnus enim dici
tur laus dei: primo heroico vel exa
metro lirico carmie compoſita.

Nico de lyra. Naȝ hymni iſti
ſunt apud hebreos me
trice cōſcripti qđ in tranſlatiōe ſer
uari nō po Liber ſolilo
tuit. quiorū ideo
intitulat̄. quia ꝓpheta hūani gene
ris repatōem diuina inſpiratione
tantū: ⁊ non ꝑ ſomniuȝ vel ꝑ aliq̄
facta vt alij ꝓphete preuidens. nō
in publico vt alij ꝓphetabat: ſȝ ipſe
in p̄mis de incarnatiōe dn̄i futura
ſecum gaudebat: poſtea ab alijs
recitari fa Alij ꝓphe ob
ciebat ſcure per quaſ
daȝ rerū imagines aut ꝑ enigma
ta de chriſto ꝓphetauerūt. videlicȝ
ꝑ angelos ſicut locuti ſunt Abrahe
vel Loth Zacharie vel Marie. Vel
ꝑ viſiones: ſicut Yſaias Ezechiel
et plures alij. Vel ꝑ ſomnia: ſicut
Salomon ⁊ daniel. Vel ꝑ nubem
⁊ voceȝ de celo: vt Moyſes. dauid
vero ſolius ſpūſſancti inſtinctu: ſi
ne omni exteriori āminiculo facto
rū ⁊ dictorū ſuā edidit ꝓphetiaȝ.

Augꝰ (after *Nico*, in the lines above) · **Caſſi** (beside "recitari fa… / ciebat")

Augꝰ Intitulat̄ etiam hic li
ber pſalmoruȝ ideo. qꝛ
ꝓpheta poſtq̄ꝫ diuina inſpiratione
dominicaȝ incarnationeȝ ꝓuiderat
⁊ humani generis repationem cre
diderat ſcriptaȝ illam ꝓphetiaȝ mo
dulabatur in Quod no
pſalterio. **Glo** mē accepit
a quodam muſico inſtrumēto qđ
hebraice nablum: grece pſalteriuȝ
a greco pſallin quod eſt tangere:
latine organuȝ dicitur. videlicet in
ſtrumentū decem habens cordas
quod a ſupiori reddit ſonum ꝑ ta
ctum manuuȝ. Ab illo autē inſtru
mento ad literam nominat̄. ideo li
ber iſte quia ad ſonū illius inſtru
menti dauid decātabat pſal. ante
archam in tabernaculo domini.

Caſſi In p̄mo eniȝ libro para
lipomenon ca. xv. legit̄
qꝛ cum ꝓpheta dauid deuotus dn̄o
etate ſenuiſſet: volens magnificare
cultum templi ad honorem dei: cuȝ
archa d̄ ſylo reduceret̄ elegit q̄ttu
or milia hominū ex populo iſrahe
li qui pſalmos quos ipſe ex domi
ni inſpiratiōe ꝓtulerit organis: cy
tharis: nablis: tympānis: cymba
lis: tubis: ꝓpriaq̄ꝫ voce in magnaȝ
iocunditatem ſupne gratie pſona
rent. Quidam eorum voce huma
na pſallebant. quidam in inſtru
mentis muſicis. et tercia pars cō
munis de vtriſq̄ꝫ partibus aptaba
tur: vt vox hominis cum inſtrumē
tis predictis ꝯſona modulatione
concorda
ret.

Sequitur augꝰ

Ex ſupradictis vero quattuor mili
bus. cl. elegit principes qui ante
cedentes alijs p̄eſſent. Quibus om
nibus alios quattuor prefecit. ſci
licet Ethā Eman Aſaph Ydithū.
Ipſe quoq̄ꝫ in pſalterio modulans
in tabernaculo ad diuinum cultuȝ
ceteros inuitabat. Et quemadmo
dum ſingule modulationes illius
inſtrumenti vocabantur pſalmi.
Ita ⁊ ſingule iſtius libri particule
⁊ clauſule pſalmi dicuntur. Iux
quoq̄ꝫ ſpiritualem intelligentiam

bene ab illo inſtrumento nomen
ſortitur. quia ſicut illud inſtrumē
tum eſt decacordū id eſt decem ha
bens cordas. ita liber iſte docet ob
ſeruantiam decem mandatorum.
Et ſicut illud inſtrumentum reddit
ſonum a ſuperiori per manuum
tactum: ſic iſte liber docet bene ope
rari non pro terrenis: ſed pro cele
ſtibus que ſurſum ſunt.

Sequit̄ Nicolaus

Deinde ſciendum eſt ꝙ licet Augu
ſtinus et Caſſiodorus aſſerāt om
nes pſalmos a dauid compoſitos
Hieronimus vero Hilarius alijꝗ
doctores vt Criſoſtomus in prefa
tione ſuper pſalmum quinquage
ſimum dicant alios ſcripſiſſe ali
quos pſalmos vt Moyſen Salo
monem: filios chore Aſaph Ethā
et Eman ac Idithum: de quibus
in titulis pſalmorū aliquando fit
mentio. Pſalmi facti tamen a da
uid et alijs collecti fuerūt ⁊ in vno
libro congregati qui dicitur liber
pſalmorum. et hoc per Eſdram ſcri
bam et prophetam: vel per alium
prophetam ſanctum quicunꝗ fu
erit: vt dicit Hieronimus in pro
logo ſuper librum iſtū qui in mo
dernis biblijs cōmuniter non ha
betur. Tenetur tamen communi
ter a doctoribus noſtris ꝙ Eſdras
qui legem combuſtam a babilo
nijs inſtinctu ſpiritusſancti repara
uit eodem ſpū reuelante pſalmos
a diuerſis factos in hoc volumē cō
gregauit: et eis titulos impoſuit
qui ſunt quaſi claues pſalmorum
per quos intelligentia pſalmorū
clareſcit: de q̄bus ſingulis ſuis locis i
fra plenius dicetur. Et licet Eſdras
pſalmos vt dictum eſt collegerit:
tamen non dicitur auctor ſeu cau
ſa efficiens inſtrumentalis huius
libri: ſed magis ipſe dauid qui
maiorem partem pſalmorum fe
cit. Totum enim a maiori parte
nominatur. ¶ Hec autem cau
ſa efficiens duplex eſt. ſcilicet pn
cipalis: et inſtrumentalis. Prin
cipalis autem eſt ipſe deus qui re
uelauit miſteria in hoc libro deſcri
pta. Inſtrumentalis autē eſt ipſe
dauid cui contenta in hoc libro fu
erunt reuelata ⁊ ab eo ſcripta. Nā
ad actum prophetandi concurrūt
duo. ſcilicet deus tanquā cauſa pn
cipalis mentē prophete tangens
ſeu eleuans ad cognitionem ſuper
naturalem: ⁊ tanquā cauſa inſtru
mentalis: mens ſcilicet prophete
hoc mō tacta ſeu illuminata. Opor
tet enī ꝙ ſimul ſint mouens actu:
et res mota. Propter quod domi
nus dicat Numeri. xij°. Si quis
inter vos propheta domini fuerit
in viſione apparebo ei: aut per ſom
nū loquar In quo verbo tangunt̄
duo modi prophetie proprie dicte
ad quos omnes alij reducuntur.
vnus eſt in vigilia: qui notatur
cum dicitur. In viſione apparebo
ei: ſcilicet in vigilia veritatem ſup
naturalē ei oſtendens. Alius eſt
in ſomno: qui notatur cū dicitur.
Aut per ſomnum loqu r: videlicet
occulta ſibi reuelans. ¶ Cau
ſa vero materialis huius libri ſeu

ſubiectiua: aut intẽtio auctoris eſt
totus chriſtus per moduꝫ diuine
laudis. Intendit enim auctor ho
mines in Adam deformatos chri
ſto nouo homini conformare vt be
atitudineꝫ in primo parente amiſ
ſam in ſe ſtudeant reformare. A do
ctoribus cõmuniter dicitur ꝙ hic
liber continet totam ſacrã ſcriptu
ram per moduꝫ laudis diuine. pro
pter quod dicitur liber pſalmorũ
id eſt laudum diuinarum. De cu
ius magnitudine poteſt dici illud
Exodi. iijᵒ. Vadam et videbo hanc
viſionem magnam: quod eſt ver
bum Moyſi qui interpretatur ex
tractus de aquis. quia nullus eſt
aptus ad conſiderationeꝫ veritatiſ
in hoc libro contente: niſi fuerit ex
tractus ab aquis voluptatuꝫ pre
ſentis vite. Vnde dicitur Yſaie.
xxviijᵒ. Quem intelligere faciet au
ditum: ſcilicet dominus. Et reſpon
det propheta: ablactatos a lacte
auulſos ab vberibus: id eſt a cor
poris voluptatibus. ¶ Cauſa
vero formalis huiuſ libri conſiſtit
in modo tractandi. et modus tra
ctandi eſt modus agendi: qui in
propoſito eſt modus deum laudã
di. Quicquid enim in hoc libro cõ
tinetur hoc per modum diuine lau
dis ponitur. Laus vero diuina eſt
oratio ſeu ſpecies orationis. Oratio
autem ſcd'm damaſcenuꝫ eſt aſcen
ſus mentis in deum.

Caſſiodorus Sed ſcien
dũ ꝙ hic
modus tractandi talis eſt. Quan
doqꝫ agit de chriſto ſcd'm caput.
aliquando ſcd'm corpus. aliquan
do ſcd'm vtrunqꝫ. De chriſto autẽ
ſcd'm caput agitur tribus modis.
Quandoqꝫ ſcd'm humanitatem: vt
ibi. Ego dormiui et ſomnum cepi.
Et aliquando per tranſſumptionẽ
vt quando vtitur voce membroꝝ
ſuorum videlicet hominum: vt ibi
Longe a ſalute mea verba delicto
rum meorum. Ipſe chriſtuſ delicta
non habuit: ſed loquitur pro ſuis
membris que nõ ſunt ſine delicto.
Et ibi. Deus tu ſcis inſipientiã me
am ₇c. Item de eccleſia agitur vel
accipit tribus modis. quia de ipa
infra tractatur aliquando ſcd'm im
perfectos. interdum ſcd'm malos
qui ſunt in eccleſia corpore: nõ mẽ
te. nomine non numine.

Nicolaus Cauſa vero fi
nalis huiuſ li
bri conſiſtit in hoc ꝙ iſte liber com
poſitus eſt ad vtilitatem noſtram
vt per doctrinam eius perueniamꝰ
ad beatitudinem futuraꝫ. Vnde Lu
ce pͥmo dicitur. Erexit nobis cornu
ſalutis: id eſt ſacram ſcripturam
efficacem ad conſequendam ſalu
teꝫ in domo dauid pueri ſui: id eſt
in libro pſalmorum. quia dauid
ꝓ maiori parte fuit auctor iſtius
libri. Domo enim eo ꝙ eſt capax
dei per cognitionem et amorem eſt
ordinatus ad quendam finem ſu
pernaturaleꝫ: ſcd'm illud. Yſa. lxiiij
Quod oculus non vidit nec auris
audiuit: et in cor hominis non aſcẽ
dit que preparauit dominus dili
gentibus ſe. Et quia ad finem tota
liter incognitum nullus poteſt ſe

dirigere. ideo neceſſarium fuit aliq̄
diuinitus hominibus reuelari per
que dirigerentur in finem ſuperna
turalem. Huiuſmodi autem eſt ſa
cra ſcriptura diuinit⁹ reuelata. pro
pter quod de ea dicit apoſtolus
ad Romanos. x. Quecunq; ſcripta
ſunt ad noſtram doctrinā ſcripta
ſunt: vt per pacientiam et conſola
tionem ſcripturarum ſpem habea
mus. Que ſpes eſt certa expectatio
future beatitudinis. Et quia iſte li
ber maxime tractat de morib⁹: nō
incongrue parti philoſophie vi
delicet ethice dicitur ſupponi.
Ad maiorem autem euidentiā di
cendū eſt ſciendū eſt ꝙ btūs Jeroni
mus ter tranſtulit pſalteriū. Pri
mo ſcdm ſeptuaginta interpretes
quod dicitur pſalterium romanū
eo ꝙ eccleſia beati petri illo vtitur
Secundo fecit aliam tranſlationē
non multum diſtantem a prima:
et tamen magis appropinquantē
hebraico. q vocatur pſalteriū gal
licanum: eo ꝙ Damaſus papa ad
rogatum Jeronimi illud fecit decā
tari i eccleſijs gallicanis. Propter
quod dicitur in regula fratrū mi
norum. Clerici faciant diuinum of
ficium ſcdm ordinem romane eccle
ſie excepto pſalterio. quia fratres
vtūtur pſalterio gallicano. Tertio
tranſtulit ad preces Sophonij qui
frequenter diſputabat cum iudeis
qui ſolū recipiunt illud quod eſt
i hebreo. Et ꝓpterea fecit trāſlatōē im
mediate acceptā ab hebreo. ꝓpter
qđ vocat pſalteriū Jero. iux hebrai
cam veritatē. Media autem tranſ
latio eſt cōmunior inter latinos.

Sequitur Hugo.

Diſtinguitur autem iſte liber per
tres quinquagenas ſcdm ſtatus
chriſtiane religionis. Primus ſta
tus eſt incipientium: qui ſpreta cō
uerſatione carnali eligunt viuere
ſcdm ſpiritū Secundus eſt profici
entium: qui vadunt de virtute in
virtutem per boni operis exercita
tionem. Tercius eſt perueniēti
um ſeu perfectorū: qui tranſeunt
de actione ad contemplationē. de
mundo ad celum per diuine legis
meditationem. Hec eſt triplex di
eta de qua dicit Moyſes Exodi. v.
Deus hebreorum vocauit nos vt
eamus viam trium dierum in ſoli
tudinem. Primus ſtatus eſt in pe
nitētia: cui applicatur prima quin
quagena pſalmorum: que termi
natur in penitentia per quartum
pſalmū penitentialē: ſcilicet Mi
ſerere mei deus ſcdm magnam mi
ſericordiam tuam. Secundus ſta
tus eſt in iuſticia. et huic cōuenit
ſecunda quinquagena que termi
natur in pſalmo rigoris et iuſticie
videlicet. Miſericordiam et iudiciū
cantabo tibi domine. Tercius ſta
tus eſt i laude vite eterne: cui com
petit tercia quinquagena: que fi
nitur in laudem ſpiritualem. vide
licet: omnis ſpiritus laudet dn̄m.

Auguſtinus i fine

tractatus ſuper pſalteriū. Non eñ
fruſtra mihi videtur quinquageſi
mus eſſe de penitentia. centeſimus

de miſericordia et iudicio· cẽteſim⁹
quinquageſim⁹ de laude dei in ſan
ctis eius· Hoc modo ad eternaȝ be
atamq̧ tendimus vitam : primit⁹
peccata noſtra damnando: deinde
bene viuendo vt poſt cõdemnataȝ
vitam malaȝ geſtaq̧ bõa merea
mur eternam· Scd̃m propoſitum
enĩ iuſticie occultiſſime bonitatiſq̧
ſue deus quos predeſtinauit illos
vocauit· ⁊ quos vocauit illos et iu
ſtificauit· quoſ autem iuſtificauit
ipſos et glorificauit· Predeſtina
tio noſtra non in nobis facta eſt
ſed in occulto apud ipſum in eius
preſentia· Tria vero reliqua in no
bis fiunt: ſcilicet vocatio: iuſtifica
tio: et glorificatio· Vocamur pre
dicatõe penitentie· Sic enim cepit
dñs euangelizare· Agite peniten
tiam· appropinquabit enĩ regnũ
celorum· Vocati renunciamus di
abolo per penitentiam ne ſub iugo
eius remaneam⁹· Juſtificati ſana
mur per miſericordiã ne iudicium
timeamus· Glorificati tranſimus
in vitam eternam : vbi dominuȝ ſi
ne fine laudamus.

Hugo Sicq̧ ĩ hoc pſalmoꝝ
libro: omne genus
hominum paſcitur ⁊ docetur: atq̧
de preſentis ſeculi miſerijs ad eter
ne felicitatis amenitateȝ reuocat̃.

Remigius Notandum ve
ro hãc ſcriptu
raȝ plus ceteris in eccleſiaſticis fre
quentari officijs : quod ideo fit.
quia in hoc libro eſt conſummacõ
totius theologice pagine· Hic enĩ
deſcribuntur premia bonoruȝ: ſup
plicia malorum: rudimenta incipi
entium: progreſſus proficientiũ:
profectio peruenientium : vita acti
uoruȝ : contemplatiuorum ſpecula
tio· Hic etiam docetur quid pec
catum auferat : quid penitentia re
ſtituat: quid penitens peccati con
ſcius dicat : ſcilicet· Domine ne in
furore tuo arguas me neq̧ ĩ ira t.
corri· me ⁊c̃· Et alibi· Miſerere mei
deus ſcd̃m magnam miſericordiaȝ
tuam· Et quid per penitentiam aſ
ſequamur ſubiungit· Docebo ini
quos vias tuas ⁊c̃· Per qd̃ oſten
ditur nulli quantũcunq̧ delinquẽ
ti de venia ac miſericordia dei fore
diffidendum aſſumpta penitendi
humilitate· Cum enim cernimus
Dauid homicidam et adulterum
per pniam factũ doctorẽ pſalmorũ
atq̧ prophetam nulli penitentiaȝ
agenti locuſ diffidentie relinquitur
ſicut ⁊ de Pauli ↄuerſiõe: eiuſq̧ in
apoſtolatuȝ promotioue de dei mi
ſericordia plene certificamur· Vn
de et epiſtolis eius plus q̃ alioꝝ
ſicut et prophetia Dauid eccleſia
in officijs vtitur.

Collector Hiis vi
ſis ne
prolixior narratio faſtidiuȝ gñet
lectori ad expoſitioneȝ primi pſal
mi feſti no.

Nicolaus Primi
dico: ſȝ
ꝙ habetur Actuum· xiij°· vbi di
citur ſicut ſcriptum eſt in pſalmo
ſecundo· Filius meus es tu : ego
hodie genui te· Qui non poſſet vere
dici ſecundus : niſi iſte eſſet prim⁹
Et merito inter pſalmoſ computa
tur· quia Eſdras ſpiritum prophe

titulum habuit qui dicit̃ hunc pſal
mum tanquã eius prologum in
collectione pſalmorum feciſſe: et
huic libro per modum prefatiõis
et abſq̃ titulo prepoſuiſſe.

Collector Nunc vero quo
niam adhuc la
cte nutriri indigeo inſcium profe
cto me fateor et indignum ad tan
te profunditatis miſteria digne ri
manda que a ſummis ſeruantur
doctoribus reſeranda perfectis qui
ſolido cibo paſcuntur. Jdcirco pro
prie infirmitatis non imemor hu
mili acceſſu pro alicuius modera
tione intellectus tantorum miſte
riorum mendicus hoſtium pulſo
amici qui in fractione panis a di
ſcipulis duobus eſt cognitus: ſup
pliciter depoſcens vt panē dauí
ticum mihi ſic frangere dignetur
quatinus eiuſdem panis ſobrio
ſaltē ſapore refectus fidelibus ad
huc lactentibus quantulamcunq̃
refectionem exinde ſalubrem vale
am miniſtrare ad gloriã et hono
rem ipſius domini noſtri Jeſu chri
ſti cui eſt honor et gloria in ſecula
ſeculorum Amen.

Hugo de ſacto victore libro de virtute orandi.

Quoſdã vero
mouere ſolet q̃ in orati
onibus noſtris cum deũ ſiue pro
noſtra ſalute: ſiue pro aliorum ſa
lute petere volumus: illos etiã nõ
nunquã pſalmos qui petitionis
verba non habent vel ad petitio
nem noſtram non pertinent decan
tare ſolemus: ⁊ de alijs ſcripturis
etiam quas in orationibus freque
tamus ſimilem abſurditatem pro
ducunt. Cũ huiuſmodi ſunt vt vel
formam orandi non habent: vel il
li quam nos agimus cauſe non cõ
cordant. Quid enim aiunt prodeſt
illa in oratione verba dicere quib9
inuenimus vel nihil: vel aliud q̃
neceſſe eſt a deo poſtulare. Non
orat: ſed ſubſãnat potius et ad ira
cundiam prouocat deum: qui cum
ante conſpectum eius poſtulatur9
venerit: ſubito ſe ad alia que nihil
ad rem pertinere videntur replican
da conuertit. Ecce enim inquiunt
deum pro indulgentia peccatorũ
noſtrorũ deprecari volum9 quid
nobis ad hoc prodeſt ſi vel Quare
fremuerunt gentes: vel. Attendi
te popule meus: vel alium huiuſ
modi pſalmum decantamus. Nõ
ne ridiculum eſt vt talia cantãtes
orare nos credamus. Jſtud fortaſ
ſe aliqui dicant et exiſtimẽt nihil
vtilitatis eſſe quotiẽs talia noſtris
orationibus admiſcemus. Vnde
aduertendum quod hoc intereſt
quando oramus hominem ⁊ quã
do oramus deum. Nã cum homo
noſtram neceſſitatem ſcire non po
teſt: niſi ab alio doctus fuerit. De9
aũt ſcit añq̃ petat̃ q̃d nob̃ neceſſe
ſit. Homo igitur qui rogat̃ per no

ſtrã narrationez edocetur vt ſci
at quid volumus:et per ſupplicati
onem noſtram pulſatur vt annu
at quod petimus. Sed in illa que
ad deuz fit oratione narratio neceſ
ſaria nõ eſt:niſi homo forte ad hoc
narret vt ipſe petitõez ſuã meli⁹ in
telligat vt ⁊ ꝑ narratõez ſuã amo
nitus quid petat conſideret:et per
conſiderationez petitionis ſue exci
tatus deuotius oret. Sane quantũ
ad deum pertinet ſola ſupplicatio
ſufficit. quia vt diximus deus non
habet neceſſe doceri vt ſciat: ſ; ſup
plicandus eſt vt annuat. ſed nul
lo alio modo citius deus ad annuẽ
dum flectitur ꝙ ſi precantis anim⁹
toto deuotionis affectu ad ipſuz cõ
uertatur. Quecunq̃ ergo ſunt ver
ba orãtis: abſurda non ſunt ſi tã
tũmodo cõpetenter ad hoc profer
ri poſſint: vt vel orantis affectuz
ad amorem dei excitẽt: vel q̃d am
plius eſt ſi iaz amore eius flagrẽt
excitatũ demõſtrent. Demonſtrẽt
autem non vt deuz occulta noſtra
quaſi neſcientem doceant: ſ; vt nos
dum internum noſtruz deſiderium
foris loquimur: ex ipſis noſtris
verbis amplius ad amorem inflã
memur. Sola igitur cordis deuocõ
quantum ad deuz ſufficere poterat
niſi ad hoc in voce etiam formarẽt
oratio vt mentem orantis ad maio
rem deuotionem accendat. Nam ſi
cut diximus ſi petitõni inſerta nar
ratio eſt nõ deus docetur: ſed orãs
ammonetur conſiderare quid pe
tat vt deuotius oret. Nequaꝗ̃ igi
tur vel illa ab orationibus noſtris
verba excludere debemus. quia etſi
modum petitionis noſtre non ex
plicant: vtilius tamen affectuz ani
mi ad amorem dei et deuotionem
pietatis inflammant. Sed quia di
uerſis modis humanus affectus
ad amorem dei prouocatur: libet
nũc ipſos ſigillatim modos diſtin
guere ⁊ diſtinctos per exempla de
monſtrare. Sed ſciendum prius
ꝙ fere omne hoc genus orandi qd
quibuſdam prorſus ab orationis
vſu excludendum videtur ad capti
onem pertinet. In captione autez
beniuolentie auditoris ꝯparatur
quod tribus modis fit. Siue quan
do aliquid de noſtra miſeria cõme
moramus: vel etiaz quando aliq̃d
quod ad depreſſionem aduerſari
orum noſtrorum ſpectat in medi
um adducimus. Dicamus igitur
omnes illas ſcripturas quas quo
rundam opinio ab orationis vſuz
non eſſe aſſumẽdas exiſtimat. Id
circo vtiliter debere et conueniẽter
poſſe inter vota precum noſtraruz
ab orantibus recitari. quia et in
nobis affectum pie deuotionis ex
citant et cor noſtrum vel narrãdo
laudem dei ad eius amorem prouo
cant: vel ad noſtram miſeriaz com
memorãdo ante conſpectuz dei nos
humiliant: vel maliciam aduerſa
riorum noſtrorum exaggerando ⁊
nobis ſolicitudinem et fiduciaz co
ram ipſo ampliorez preſtant. Lau
dem dei in potentia et benignitate
eius cognoſcim⁹/nrãm miſeriam i
h⁹ ꝙ fragiles ⁊ pctõres ſum⁹/mali
ciaz aduſarioꝝ nroꝝ depͥmẽdo. ꝙ

ad diripiendum ſunt aſtuti et ad
opprimendum impij. Siue igitur
laudem dei in bonitate eius ⁊ poten
tia: ſiue miſeriam noſtram in infir
mitate et culpa noſtra: ſiue mali
ciam aduerſariorum noſtrorum
in tyrannide eorum et aſtutia ad
exercitationem mentis et augmē
tū bone deuotionis orātes cōmemo
ramus: nihil ineptum facimus.
et per pium affectum quē ipſa in
nobis verba excitant vbicꝫ orātes
ſumus. Vt enī breuiter cuncta cō
plectar quotienſcunꝗ laudem dei
narramus: quecūꝗ ſint verba q̄n
tumcunꝗ prolixa: quid in his om
nibus intus cor noſtrum dicit niſi
vnum hoc loquitur ꝙ eum ammi
rans amat: et amando ammiratur.
Similiter quādo de noſtra miſeria
coram eo orantes agimus: quecun
ꝗ ſint verba quantumcunꝗ pro
lixa: quid in his orationib9 cor no
ſtrum dicit niſi hoc vnum ꝙ confi
temur nos miſericordiā eius que
rere: et in eo omnem fiduciam no
ſtrā collocare. Que deuotio quan
tum humilitati eſt proxima: tan
to magis deo accepta. Item aūt
maliciam aduerſariorum noſtro
rum tam ſpiritualiū ꝗ corporaliū
in orationibus noſtris coram deo
accuſamus: qualiacunꝗ ſint ver
ba quantumcunꝗ prolixa: quid
tamen aliud per hec omnia ꝗ iu
ſtum iudicium dei ad noſtram li
berationem expoſcimus vt eripiat
nos ab his quorū tyrannide iniu
ſte opprimimur: ⁊ malicia iniuſte
aduerſamur. Et quia vltionem de

inimicis noſtris et iudicium cau
ſe noſtre diuino iudicio libenter re
linquimus: quid eſt ꝙ pro hac de
uotione ⁊ humilitate iuſte a deo im
petrare non debeamus. Vnuſquiſ
ꝗ ergo cum in oratōe vel pſalmos
vel alias quaſcunꝗ ſcripturas de
cantat: diligenter conſideret cui af
fectui ſeruiant: ⁊ ad illum affectū
toto niſu cor ſuum excitet ad quē
id quod loquitur magis pertinere
videt. quia ſi verborum que loqui
tur affectum habuerit per affectū
ipſum melius verborum virtutem
cognoſcet et intelligentiam maio
rem: deuotionē ⁊ affectumꝗ accen
det. Et infra. Forte cogitare cepi q̄n
ta ſit felicitas cum deo eſſe. Itē q̄n
ta ſit miſeria in hoc ſeculo viuere:
quanta demum calamitas ſemper
cruciari in inferno. Et ex hac medi
tatione mea ſubito amore celeſtis
patrie attractus ipō affectu ducen
te in hec verba incurro. Beat9 vir
qui non abijt in conſilio impiorū
⁊ in via peccatorū non ſtetit. Cu
ius pſalmi totā ſeriem ſi ſcđm in
timum compunctionis ſenſum in
q̄rim9: q̄d aliud niſi hec vbiꝗ dicē
tē inuenim9. Felices q̄ nunꝗ a deo
receſſerūt: ⁊ infelices ac miſeri qui
ſe ab illo elongauerunt. Itē cogi
taui mecum quanta eſſet potentia
dei. ac deinde admirari cepi veſaniam
hominum qui mortales ſunt: et ta
men voluntati eius obuiare non
pertimeſcunt. Ex hac itaꝗ admi
ratione compulſus ſū exclamare:
et dicere. Quare fremuerunt gen
tes: ⁊ populi meditati ſunt inania.

Et eſt admiratio mixta indignati
oni qua veſaniã admiramur: pre
ſumptioni indignamur. Item in
anguſtijs conſtitutus. Quantum
enim ſemper in dei miſericordia cõ
fidebam: cogitare incipio. quia cũ
quodammodo me ab eo video dere
lictum ex affectu doloris in hec ver
ba prorumpo. Domine quid mul
tiplicati ſunt qui tribulãt me: mul
ti inſurgunt aduerſum me. Item
ex affectu dilectionis canitur pſal
mus. Diligam te domine fortitudo
mea. Ex affectu timoris. Domie ne
in furore tuo arguas me. Hoc au
tem qualiter p ſingulos pſalmos
cognoſci poſſit explanare prolixio
ris operis expetit tractatum.

Aduertendũ ẽ etiã vbi doctores
habent noticiam de pſalmis: regu
lariter in principio cuiuſlibet pſal
mi ponitur nomen prophete faciẽ
tis pſalmum. Vbi autem tacetur:
argumentum eſt ꝙ a doctoribꝰ no
men eius ignoratur. Cum autem ſa
cratiſſima pſalmorum ſcriptura ex
ordinatione ſancte matris eccleſie
quotidie legitur in omnibus horis
canonicis propter eius profundũ
et mirabilem ſenſum: quo diſcutiunt
veritates ad vetus et nouum teſta
mentum pertinentes ſpiritu ſancto
reuelante. expedit vt ſimpliciores
eccleſie miniſtri ſcptur̃e ſacre qua
continue et neceſſario vti habent:
ſub breui cõpendio aliqualem ha
beant intellectum. Et quia in ſtudio

interdum nimia prolixitate ſcriptu
rarum tardantur. aliqui ex paup
tate non habentes vnde libros ſum
ptuoſos valeant adquirere. Alij
in factis practicis q̃ſi continue pro
pter bonum regimen reipublice oc
cupati. Ceteri vero in deuotione et
pigricia prepediti. Ideo hec ſcriptu
ra quotidiana ad hãc breuiſſimam
formam reducitur: vt breuitate et
habendi facultate ad hanc viden
dam alliciantur. Item aduer[te]
dum ꝙ ſicut oſtructione conſidera
ta interdum coram deo plures pre
ces et orationes fundimus: ſic in
terdum prophete hic et precipue
dauid de eadem materia faciunt
plures pſalmos. Item notan
dum ꝙ pſalmis quibus prophe
te ſancti per modum orationis vte
bantur ſub priori teſtamento pro
neceſſitatibus tunc currentibus:
eiſdem in horis et alibi nunc ſancta
vtitur eccleſia. quia orando pro ne
ceſſitatibus chriſtianitatis et eccle
ſie preſentis poſſunt xpiani ſe vni
formiter deo conformare. Dicamus
ergo. Beatus vir ⁊c.

Beat9 vir q̃ nõ abijt in cõſilio.

Jero. Pſalteriu est quaſi magna domus que hꝫ plures cubiculos ſeu cellas. et vnaq̃qꝫ cella hꝫ ſuã clauiculã. Porta vero hui9 magne dom9 est pſal. pñs: cui9 clauis est ſpũſſcũs. Reliqui vero pſal. q̃ſi ſingľe celle ſũt habentes ꝓprias claues ſuas videlicꝫ titulos p q̃s apit̃ ſenſus eoꝝ. ⁊ intelligit̃ in cui9 pſõa cãtat̃ quilibet pſ̃. aut i pſona xp̃i: ã in pſona eccleſie: ã in pſo na ꝓphete.

Collec. A pleriſ q̃ꝫ vo doctorib9 biuiſimode exponit̃ hic pſ̃. Naꝫ Aug9. ⁊ Caſ. exponũt ipm allegorice de dño nr̃o vt Btũs vir ſit xp̃us: qui nõ abijt in cõſi. impi.

Aug9 Sic Adaꝫ q̃ cõſenſit vxori decepte a ſerpente vt dei p̃cepta p̃teriret. Et i via pctõꝝ.

Caſ Quia venit quidẽ in via peccatoꝝ naſcẽdo ſicꝰ pctõres Et nõ ſtetit. qꝛ eũ non tenuit illecebra ſecularis. Et i catedra peſtilentie non ſedit. qꝛ noluit regnũ terrenuꝫ cũ ſu perbia.

Caſ Vel qꝛ poſteris nõ pniciose ſꝫ ſalutaris doctrine exẽpla reliq̃t q̃ totí9 mũdi vulnera medicabili pdicatõe ſanauit. Judei vero hũc pſ̃. dictuꝫ eſſe exiſtimãt de Joſia: eo qꝛ ſol9 int̃ ꝓphanos reges nõ abierit in cõſilio impiorũ: ſꝫ ſecut9 ſit legeꝫ dei. Multi etiã vt Tercilian9 in li°. d̃ ſpectacuľ ac alij aſſerũt hũc pſ̃. poſſe intelligi de Joſeph de arimathia q̃ corp9 dñi ſepeliuit: eo qꝛ nõ abierit i cõſilio iudeorũ: et i via peccatorũ nõ ſtetit: ⁊ in catedra phariſeorũ nõ ſedit. tñ nos qꝛ illi ſpecialit̃ in illo iterp̃tant̃ gñaľr in viro iuſto iterp̃temur. Jux̃ igĩ hũc ſenſum videlicꝫ morale.

Hugo de ſcõ victo. Intẽtio ꝓphe ẽ vt cõformet nos deo. Doc ẽt ſit p v̄tutes q̃ruꝫ finis ẽ btitudo Et iõ a btitudíne icipiẽs: ait. Btũs eſt: nõ illa btitudíne t̃rena de q̃ dĩ in pſ̃. cxliij. Btm̃ dixerũt ꝑpľm cui hec ſũt.

Caſ Qui vtputa ſũma ſecuritate ſuffult9 i cõtinuata leticia ⁊ mundanis copijs perſeue rat.

Nico Sꝫ hic iuſt9 deſcribitur btũs btitudíne celeſti: ñ in re ſꝫ i ſpe ſic dic̃ pħus ⁊ ethicorũ Pueros btĩficam9 q̃uis nõ ſint adhuc capaces felicitatis politice. ſꝫ qꝛ ad hoc ſũt diſpoſiti p cõditõeꝫ in dol̃ bone.

Caſ Vir vocat̃ a virib9 q̃ neſcit tolerãdo deficẽ aut i pſpis aliq̃ ſe elatõe iactare: ſꝫ aío ſtabili defix9 ⁊ celeſtiũ rerũ cõtemplatõe firmat9 manet ſp impauid9: qui nõ abijt.

Jero Tria hoim gñalia pctã deſcribit. Aut eĩ maluꝫ cogitam9: ã facim9: ã docem9 De p̃° dic̃

Glo Qui nõ abijt: a deo i regione peccati cogitatõe peccãdo p cõſeſuꝫ volũtatis: q̃uis eſſet poſitus: in conſilio impiorum ⁊ q̃uis impij hoc moliren̄t quod eſt

laudabilius: videlicet bene viuere inter impios.

Caſſio. Impius eſt qui in deū peccat p infidelitatē. Juſtus ergo primo deteſtabiles denegat cogitacōnes: ac deinde actus vitioſe cōuerſationis excludit: dicēs. Et in via peccatorū nō ſtetit. Hoc eſt: non pſeuerauit in delicto: ſʒ p pniaʒ ad meliora cōuerſus eſt. Et in catedra peſtilentie nō ſedit

Gloſa. dans aliis exemplum peccādi: vel pue viuēdo: vel puerſe docēdo. Catedra pprie doctoruʒ ē ſicut dn̄s ait Math. xxiij. Sup catedrā Moyſi ſederūt ſcribe ⁊ phariſei.

Gregorii in codice regule paſtoral' ti. iiij. In catedra peſtilentie ſedere eſt ex rōne mala diſcernē ⁊ tñ ex deliberātione p petrare

Caſſi. In catedra peſtilentie ſedit q̄ poſteris pnitioſe doctrine exempla dereliq̄t. Peſtilentie dicimus quū primū ſuum depplatur et ledit.

Jero. Videtis ipſi quō beatitudo triplex cō donat ſi non cogitemus mala: ſi in pctō nō pſeueramus: ſi non docemus ea que mala ſunt. Dixit tria q̄ facere nō debemus. cōſequēter ſubiūgit duo que facere debemus. Non enī ſufficit nobis mala fugere: niſi conſeq̄mur

Caſſi. ſicut ⁊ alibi docet bona. Declina a malo et fac bonū. Vn̄ ſubdit. Sʒ in lege domini voluntas eius. Lex ergo domini quā Moyſes in monte ſynai accepit eſt in declinandis peccatis in q̄ tota mētis viri iuſti intētio cōſiſtit.

Jero. Non dixit in lege dn̄i eſt timor: ſed voluntas eius. Multi enim timore faciūt: ſʒ mercedem non habet timor faciētis. Eius voluntas in lege domini eſt q̄ vult facere quod dominus imparauit. Sʒ dicat aliquis. Ecce ego volo legem dei facere. btūs ergo ſum: quia volo. Sed vide quid ſequitur. Et in lege eius meditabitur die ac nocte. Non ſufficit velle legeʒ dei: ſed in lege eius meditari. Meditatio legis eſt non ſolum in legendis ſcripturis: ſed in his que ſcripta ſunt faciendis. Dum porrigo elemoſinaʒ legem dei meditor. ſi egrotantem viſito: pedes mei legeʒ dei meditant̄. Si ea facio que p̄cepta ſunt quod alii ore meditantur: ego corpore meditor. Et addidit: die ac nocte.

Caſſi. Hec cōplexio cōtinuuʒ tempus oſtendit. Qd ſi ad literam intendas omnino non conuenit vt die ac nocte iugiter legē dei aliq̄s aut legat: aut p̄dicet.

Jero. Nam ⁊ ambulanduʒ eſt ⁊ bibendum: ⁊ comedendum: et dormiendum: ⁊ ea que ad vitam neceſſaria ſunt operanda.

Caſſi. Sed ille pbatur legem dei continue meditatus qui omnia ſcd̄m ſanctitateʒ gerēs celeſti ſe puritate in omnibus tractauit: ſicut dicit apoſtolus. Omnia quecunq̄ facitis in verbo aut facto: omnia in gloria dei facite.

Jero. Juſtus igitur ſiue manducat: ſiue bibit: ſiue dormit: in nomine domini omnia faciens: meditatur legem eius die ac

nocte. Qui hoc fecerit p̄remiū quid
merebit̄ ſequit̄. Et erit tanq̄ lignū
qd plantatū eſt ſec9 decurſus aq̄r.
Multi ſimplr̄ īterp̄tant: ⁊ dicunt.
Quō lignū ſi plantatū fuerit iuxta
aq̄s neceſſe ē vt vireat ⁊ n̄ ſiccat. ⁊
q̄ hn̄t radices ei9 hūores vn̄ viuāt
Sic q̄cūq3 legē dei meditat̄: ipſa le
gis meditatio virorē ei facit ⁊ vitā
Hoc illi ſimplicit̄ īterpretant̄. Nos
āt ſpūalib9 ſpūalia ꝯpātes i ꝓu.
iij. de ſapia legit̄. Lignū vite ē omi
bus ꝯplectētib9 eā. Et ſm aplm
xp̄us dī virtus ⁊ dei ſapia. Si aūt
ſapia lignū vite eſt: ipſa āt ſapia
xp̄us eſt. **Grego.** ſuper Ezech. omel. p̄ma.
Qui plātat9 eſt ſec9 decurſus aq̄r.
q̄ icarnat9 eſt iux̄ lapſus ⁊ iuxta
peccata ⁊ nō in peccatis defluentiū
ꝓplorū. Naz aq̄ ꝓpli interp̄tant̄ in
Apocal. **Idē Aug9 ⁊ Jero.**
Vides ḡ qm̄ qui btūs vir ⁊ ſcūs ē
huic ligō ⁊ ſapie ꝯpat̄: hoc eſt xp̄o
ſilis erit: ſic dic̄ aplus. Cōſidē nos
facit ⁊ faciet i celeſtib9 ⁊ ꝯregnare
huic. ⁊ laodicie ecclīe in Apoc. dicit̄
Qui vicerit dabo ei ſedē meā i thro
no meo. Videtis ḡ q̄ cū xp̄o regnabi
m9 i celo de q̄ adhuc ſbdit̄. qd fru
ctū ſuū ⁊ ꝓmiſſionē ſuā: dabit i tē
pore ſuo. hoc ē in die iudicij. **Collect.** Qn̄ di
cat electis ſuis Mat. xxvi. Venite bn̄dicti
p̄ris mei p̄cipite regnū. Et ne q̄ſq̄
de xp̄i ꝓmiſſiōe dubitaret ꝯſeq̄nt̄
ſubiūgit Aug. Et foliū ei9 nō deflu
et ⁊ v̄bū ei9 nō erit irritū q̄ verbū
domini manet in eternum.

Caſſi. ⁊ inutiē dn̄i verba foliis
arboris ꝯpata. q̄ ſic illa
fruct9 tegūt: ſic ꝓmiſſiōes ſuas et
iſta cuſtodiūt: et oia q̄cūq3 faciet
ꝓſpabunt̄: tā facta q̄ dicta eius.
Alit̄ autē i ſenſu morali pōt expom
ab illo loco. **Hugo.** Qd lignū3 ⁊ q̄
beatus vir. da
bit fructū ſuū. nō alienū vt ipocri
te ⁊ fatue v̄gines. q̄ ambulāt ⁊ ope
rant̄ bonū ad teſtimoniū alienū vt
laudent̄: vel vt bti valeāt tpalit̄r.
ꝫ iſte btūs. ſ. vir: fructū ſuū dabit
volūtarie nō coacte: ſm illd apli. ij
ad Cor. ix. Nō ex triſticia ⁊ nc̄itate
Hilarē em̄ datorē diligit de9: i tpe
ſuo. Temp9 vni9cuiuſq3 bn̄faciē
di ē p̄ns vita. Vn̄ Eccā. ix. Qdcūq3
pōt facē man9 tua inſtāter opare:
q̄ nec op9: nec ratio: nec ſcia: nec
ſapia erūt apd inferos q̄ tu ꝓpeas.
Nūc ḡ i p̄nti vita ē tēpus bonū faci
endi. ⁊ i alia vita poſt iſtā erit tp̄s
mercedē recipiēdi: ſm q̄ dic̄ Apo9.
ij. ad Cor. v. Oēs nos māifeſtari
oportet añ tribunal xp̄i vt referat
vnuſq̄ſq3 ꝓpa cordis ſui ⁊ corpis ꝓ
vt geſſit: ſiue bonu3 ſiue malū. Et
foliū ei9 nō defluet ⁊ v̄bū bti viri
nō erit ociosū: ꝫ erit aliis vtile. Vn̄
Greg. Ociosū eſt v̄bū qd caret ra
tiōe iuſte nc̄itatis: aut intētōe pie
vtilitatis. ⁊ oia q̄cūq3 faciet ꝓſpa
bunt̄. **Nico.** Quia ꝓ oia ſua bō
ad ſempit̄nā beati
tudinē p̄ducet̄. Vn̄ ad Rō. viij. di
ligētib9 deū oia cooperant̄ in bonu3
his q̄ ſm ꝓpoſitū vocati ſunt ſcī.
Collec. Et qm̄ oppoſita iuxta
ſe poſita magis eluce

ſciunt. Jdcirco poſtq̄ dixit de btitu
dine iuſtiviri: ꝯſeq̄nt̄ enarrat infe
licitatē impioꝝ ad finē ꝙ pctm̄ eo
rū ſpnat̄ q̄ꝝ pena cogſcit. Vn̄ dic.
Non ſic im- Jero. Jd qđ ſecūdo
pij nō ſic. dr̄: nō ſic: hoc
ī hebreis volumib⁹ nō habet̄: ſꝫ nec
in ipſis .lxx. iterpr̄tib⁹. Naz exēpla
Origenis ī ceſarienſe biblioteca legēs
tm̄ ſemel ſcᵽpe- Caſſi. Ac ſi di
ri ſcriptū. cat. Non
erit ſic impi⁹ vt ſupi⁹ dixit de viro
iuſto: ſꝫ ſunt tā Glo. ꝙ cedūt
q̄ꝫ puluis. p̄uis ſug
geſtiōibus non hn̄tes hūorez grē
quē ꝓijcit vent⁹ .i. ſupbia q̄ vento
ꝯpat̄. ꝙ petit alta et inflat: a facie
terre .i. a preſentia vite eterne.

Caſ. Homo eniz terren⁹ qn̄ in
flat̄ ſeductorio vento ſup
bie de ſoliditate terre viuentiū q̄ſi
puluis abijcit̄. ꝙ ſua leuitate ad
firmamētū mādatorū dei ſe tenē nō
potu- Jero. Qui nō incogrue pul
it. ueri ꝯpat̄. ꝙ q̄cūq̄
illū aura tēptatōis diabolice traxe
rit illuc errore ꝑducit̄ nihil hꝫ ſoli
dū: ſꝫ qđ hꝫ. h° Nico. Vn̄ de fo
ad penā hꝫ. ura culpe
deijcit̄ in foueā gehēne. ꝓpt̄ qđ ſub
dit. Ideo nō reſurgūt impijviz in
fideles ꝓ̄ dolatre: in iudicio.

Caſ. Nā ſi ad iudiciuz reſurgē
eſt ꝑ ſuis factis quēpiaz
reddē rōez. merito illi dicunt̄ in iu
dicio nō reſurgē q̄s iam cogſcit̄ di
uina ſnīa dānaſſe: ſic Jo. iij. dicit̄
Qui nō credit iā iudicat⁹ eſt.

Aug⁹. Reſurgēt quidē impij:
ſꝫ nō vt iudicent̄. ꝙ iā

certiſſimis penis deſtinati ſūt. neq̄
pctōres .i. falſi xp̄iani q̄ verb' ꝯfiten
tes deū: factis āt negāt. hi āt nō re
ſurgēt i ꝯcilio iuſtorū: vt iudicent
ſꝫ forte vt iudicent̄. Jtem Jero⁹.

Nico. Hic ꝯciliū debet ſcribi p
c ꝙ i hebreo ⁊ i trāſlati
one Jero. accepta imediate ab he
braica veritate habet̄ i ꝯgregatōe
iuſtoꝝ. Jſta āt ꝯgregatio ē in bti
tudine celeſti: ſcḋm ꝙ dr̄ in pſ̄. xlvi.
Pn̄cipes ꝑpłorū ꝯgregati ſūt cū deo
abra- Hugo. Duplex ordo ho
hā. minū futur⁹ eſt
ī iudicio. videlꝫ electoꝝ: ⁊ reprobotū
Alij iudicabūt ⁊ nō iudicabūtur.
vt apl'i ⁊ apl'ici viri: q̄ non ſolū le
galia p̄cepta ſuauerūt: ſꝫ etiā cōſi
lia euāgelica impleuerūt de quib⁹
dn̄s dic̄ in euāgelio Mat. xix. Vos
q̄ reliq̄ſtis oīa ⁊ ſecuti eſtis me cuz
ſederit filius hoīs i ſede maieſtatis
ſue ſedebitis ⁊ vos ſup. xij. thronos
iudicātes. xij. trib⁹ iſrl'. Alij iudica
būtur ⁊ ſaluabunt̄ vt mediocriter
boni q̄ vite maculas lacrimis terſerūt
Vel p̄cedētia delicta el'is deleuerūt
quib⁹ iudex veniēs i dexteᵃ ꝯſiſtēti
bus dicet. Eſuriui ⁊ dediſtis m̄ mā
ducare: ⁊ cetera q̄ ibidē ſequūt̄. Alij
iudicabūtur ⁊ dānabunt̄ vt mali
xp̄iani q̄ pctā ſua nec lacrimis terſe
rūt: nec elemoſinis redemerūt. Alij
nec iudicabūt nec iudicabūtur ſed
dānabūtur: vt increduli ⁊ hi in iu
dicio nō reſurgūt. ꝙ in ſua infideli
tate dānati ſunt vt dictū ē Jdē glo.
Ratio p̄dictoꝝ redditur cū dicit̄.

Nico. Quoniā nouit dn̄s vi
am pctoꝝ .i. proceſſum

eoꝝ p viam p̄ńtis vite: nouit noti
cia approbatõis. Ideo sb̄dit. Iter im
piorum peribit. Quia iter eorũ p viā p̄
sentis vite i morte t̃minat ad dãna
tionē aīe sil'r corpis t̃minabit in fu
turo iudicio. Et sic oino peribũt pe
nitus absq; aliq̄ spe redeũdi. Itē Jero.
Aug. Cassi. **Collec.** Annuat
a Hugo. nob om
nipotẽs deus vt btĩtudine; viri iusti
seq̃mur: vt lignovite ꝯpemur: vt
nõ sim̃ impij ne ꝯpemur pulueri
n̄ sim̃ pctõres ne peām̃ ꝟ p obs
uantiā mãdatoꝝ dei cogscamur a
dño q̃tin̄ in ꝯgregatiõe iustoꝝ re
surgẽ valeamus p christum domi
nuz nostrum. Amen.

Quare fremu
erũt gẽtes. Iste ps̄. duo
bus modis expõnit. s.
ad litã; et allegorice. Ad litã; ãt ex
põnit a iudeis duob̃ modis. Qui
dã eni; dicũt q; iste ps̄. est vnus p̄ce
dẽtis ps̄. et exponũt de illis q̃ redie
rũt a captiuitate babilonis. Alij
v̄o dicũt istũ **Nico.** vt hebrei
ps̄. esse p se. moderni a
q; dauid fecit hũc ps̄. laudãdo de
um de victoria habita de philiste
is q̃ ascẽderũt ad pugnãdũ con̄ eu;:
qñ audierũt eum fuisse iunctũ pu
blice sup totu; pp̄lm isrl': vt habet
ij. Re. v. Quãuis eñ p̄mo fuiss; iun
ctus i domo p̄ris sui p samuele; vt
habet. ij. Re. xvi. hoc tñ fuit secrete.
Et postea sup tribũ iuda sola;: vt
h̃r. ij. Re. ij. Tñ postea fuit iunct̃
pblice sup totũ pp̄lm isrl'. q̃ a phi
steis audito ascẽderẽt vt destruerẽt

regnũ ei̊. Et ꝓm istũ itellectũ expo
nũt hebrei moderni istũ ps̄. dicen
tes. Quare fremuerũt gentes. i.
philistei. q; oẽs q̃ n̄ erãt de gñe iu
deorũ vocabant̃ gẽtes siue gẽtiles
Et ppl'i. diuersarũ ciuitatu; in tra
philistijm existentiũ meditati sũt ia
nia. Intẽdebãt eñ destruẽ regnũ
dauid: ꝟ frustrati fuerũt ab intẽti
one sua. Astiterũt reges tre. i.
q̃nq; philistinoꝝ satrape. Et p̄nci
pes. q̃ sub eis regebãt pp̄lm. Conue
nerũt i vnũ aduẽsus dñm: & aduer
sus xp̄m ei̊. i. dauid q̃ erat vnct̃
i regẽ ex ordiatõe diuia. Et p; hec
expositio **Cas.** Allegorice ãt ex
litãlis. põnit ide; ps̄. de
de xp̄õ: vt apparet manifeste Act.
iiij. c. vbi dr̄ q; apl'i repleti spũsc̃o
dixerũt. Dñe q̃ fecisti celũ & terra;
mare & oia q̃ in eis sũt q̃ spũsc̃o per
os dauid p̄ris nr̄i dixisti. Quare fre
muerũt gẽtes. Vñ apparet q; da
uid ē auctor hui̊ ps̄. Itē Apo̊. ad
Heb. i. p illud q̃d dr̄ in hoc ps̄. pro
bat xp̄m maiorẽ esse angel': dicẽs
Ad quẽ eñ angeloꝝ aliq̃n dixit de
us: Filius meus es tu: ego hodie ge
nui te. Probatio ãt nõ valet ex sẽ
su mistico: ꝟ tñ ex litãli ꝓm q; dicit
Aug. con̄ Vincẽtiũ donatistã. Et iõ
ꝓm Apo̊. q̃ sciuit vet̊ testamentũ
p eruditõe; Gamaliel'. & pfecti̊ p
illuminatõe; spuscĩ: oportet dicẽ q;
ps̄. iste dr̄ **Hugo** Cui talis p̄
de xp̄o. põit titul̊
ps̄. dauid. Cui̊ sensus tal' est. ps̄
iste attribuit **Cas.** Na; sic me
dauid. i. xp̄o. p̄res hebre
oꝝ noĩm trahẽ maluerunt dauid

interp̃tat̃ manu fortis ſiue deſide
rabilis: q᷑ nulli p̄t apti⁹ cõuenire
q̃ꝫ oipotenti xp̄o q̄ ē veracit̃ fortiſſi
mus debellãs aereas ptãtes et ſū
mo deſiderio req̄rend⁹. Quapropt̃
dauid hic intelligẽd⁹ eſt dñs xp̄s
de cui⁹ paſſiõe ⁊ regno loquit̃ hic
ꝓpheta. **Collector** Quã expoſi
tionẽ ꝯtinu
ant fere oẽs doctores Iero. Aug⁹.
Caſſio. **Nic.** Propheta igit̃ pre
⁊ Nico. uidẽs in ſpū mali
ciã pſecutoꝝ xp̄i cũ admiratõe in
terrogat: dicens.

Quare ⁊ ad quid. Ac ſi dice
ret **Aug⁹** fremuerũt
fruſtra. more feraꝝ: ſi
cut faciũt illi q̄ vino vel furore poſt
poſita rõe **Glo** gẽtes ⁊ gẽ
ſucceſſi ſũt. tiles: videlꝫ
Pilat⁹ ⁊ ſui milites xp̄m crucifigẽ
tes. ⁊ ppl'i ⁊ iudei meditati ſunt
inania. q̄ crediderũt famã xp̄i per
ipſius mortẽ ceſſare ⁊ regnũ ei⁹ de
ſtrue: cũ tñ p hoc fuit magis exal
tatũ ⁊ declaratũ Vñ poſt reſurrecti
onẽ ſuã dic̃ Math. vlti. Data ē mi
hi ois ptãs i celo ⁊ in terra. Deĩn
deſcribit̃ pſecucõ xp̄i a iudeis facta
⁊ gẽtib⁹ magis in ſpãli cũ ſubdit̃
Aſtiterũt reges t̃re ⁊ Herodes
q̄ occidit inocẽtes Et alter Herodes
q̄ vocat̃ rex galilee Mat. vi. Et põti
us pilat⁹ q̄ tenebat p tũc i iudea lo
cũ impatoris Vñ Cẽturio ſub eo
cõſtitut⁹ võt̃ regul⁹ Io. iiij. ⁊ pñci
pes ſ. iudeoꝝ ⁊ ſacerdotũ cõuene
rũt in vnũ ⁊ in vnã pũa volũtatẽ
ad tractandũ de morte xp̄i: vt exp̄ſ
ſe dicũt q̄ttuor euãgeliſte ⁊ aduſus

dñm ⁊ p̃rem ⁊ aduſus xp̄m ei⁹
⁊ filiũ dñm xp̄m i lege pmiſſuꝫ. q̄r
q̄ ꝯtradicit filio: ꝯtradicit p̃ri quĩ
miſit illũ. **Iero.** Quattuor p̄cedentes
v̄ſus ſunt ꝓphe ãmi
rãtis q̃re hũana temeritas aduer
ſus filiũ dei **Cas.** Verba v̄o q̄
ꝯſurrexit. ſequũtur ſunt
dementiũ iudeorum: dicentiũ.

Hugo Diſrũpam⁹ vĩcl'a ⁊ phibitões ⁊ prece
pta eoꝝ ſ. xp̄i ⁊ aploꝝ ⁊ pĩciã
mus a nobis iugũ ipſorum.

Cas. Ac ſi dicãt. dem⁹ opaꝫ vt
nos nõ alliget neqꝫ impo
natur nobis xp̄iana religio.

Hugo Poſtea ponit dupli
cem penã q̄ ſequit̃ ex
his duob⁹. Vñ ꝓpha denuo ſubiũ
git. Qui hitat i celis ⁊ i ſcĩs aĩa
bus: videlꝫ de⁹ p̃r irridebit eos
qd impletũ eſt qñ xp̄us pñtib⁹ cu
ſtodib⁹ ⁊ neſcientib⁹ reſurrexit ⁊
dñs ſubſãnabit eos. Hoc etiam
impletũ eſt qñ p rõanos deſtructi
ſunt ⁊ vẽditi atꝫ in ſuitutẽ diſpſi.

Cas. Irridebit et ſubſãnabit
eos ⁊ his ſilia ex nr̃o vſu
accipiẽda ſunt. Tunc qñ vene
rit iudicare mundũ loq̃tur ad eos
in ira ſua: et in furore ſuo cõturba
bit eos **Nico.** Ira ⁊ furor nõ hñt i
deo locũ ꝓprie: ſꝫ ſi
gnificãt acerbitatẽ vindicte quã fe
cit de⁹ de pſeq̄ntib⁹ xp̄m: vt dictuꝫ
eſt. Et ſic de⁹ ad modũ irati vl' furẽ
tis ſe habuit i ipſis vindicãdo.

Cassi. Merito ḡ furor ⁊ ira dĩ
qñ oia pctõrib⁹ obſtina
tis ſuis meritis apta reddunt. Se

quit vox xp̄i: dicētis. Ego autē
cui⁹ diſciplinā iudei repulerūt cō
ſtitut⁹ ſū rex ab eo / ⁊ a deo patre
ſup ſyon montē ſcm̄ ei⁹ / ⁊ ſuper
eccl'iam quā montē appellat ꝓpter
eminentiā honoris ⁊ firmitatē fidei
Syon hebrea lingua dr̄ ſpeculatio
q̄ cōpetenter aptat eccl'ie: q̄m ꝓmiſſi
ones dn̄i mentis ꝓuidētia cōtuētur:
ſup quā vere xp̄us ē rex: q̄m ab
ipſo regit atq̄ diſponit. p̄dicans p̄
ceptū ei⁹ / hoc eſt doctrinā euāgelij
Idē Iero. ⁊ Aug⁹. **Hugo** Deinde xp̄s de
clarat ſuam
eternā gn̄atōez quā h̄z a prē: dicēs
Dominus / pr̄i / dixit ad me filius
me⁹ es tu / hoc etiā legit dixiſſe vōli
ter de filio i baptiſmo Math. iij. ⁊
in trāſfiguratōe Mat. xvij. Ego ho
die genui te. **Cas** Hodie enim
⁊ eternalit. apd deū nl'lo
initio icipit: nullo fine cōcludit. Nō
enī eſt ibi: neq̄ fuit: neq̄ erit. ſ; ſp
manet: ſp eſt. Et quicqd dixeris illi
eſt hodie: ſic Apo⁹. ad Heb. xiij. ait
Ieſus xp̄us heri ⁊ hodie ⁊ i eternū
genui te / lumē de lumie: omps ex
oipotēte: de⁹ ver⁹ d deo vero. de quo
ad Heb. ⁊ ſcribēs. ait. Splēdor glie
⁊ figura ſubē ei⁹. hoc fides catholi
ca: hoc ſanitas mētis itelligat: vt
vnigenit⁹ fili⁹ a prē nec natura nec
tpe nec ptāte debeat ſepari. Item
Aug⁹. Se **Aug⁹** Vox dei pr̄is
quitur. ad filiū virgi
nis icarnatū. Poſtula a me ⁊ da
bo tibi gētes / vt noi xp̄iano copu
lent atq̄ ita a morte redimātur ⁊ poſ
ſideātur a deo. Vn̄ ſubdit. in heredi
tatē tuā / quā poſtulaueras ad eo

tuā ſalutē: ⁊ q̄ tibi fructificēt ſpiri
tualia. **Iero** Ac ſi dicat: dū iudei
noluerit te recipe oēs
gētes tibi veniēt i hereditatē / ⁊ poſ
ſeſſionem tuā termios terre /.
Nico Quia tpe aplo2ū fides
xp̄i diuulgata ē p vni
uerſū mūdū: ſcḋm q̄ p̄dictū fuit in
pſ. xviij. In oēz terrā exiuit ſonus
eo
rū. **Cas** Cū enī dicit: dabo tibi
⁊ in poſſeſſionez t̄mios
t̄re: hoc natura hūanitatis xp̄i acce
pit qḋ ipſe i ſua natuā dīna ſp poſ
ſedit. / Reges eos / Illi enī regunt
q̄ ad ſalutis dona puemūt / in vir
ga fer
rea /. **Nico** Per hoc deſignat
ptās xp̄i inſupa
bilis ⁊ etna: ſcḋm q̄ p̄dictū fuerat
daniel. vij. Aſpiciebā in viſiōe no
ctis ⁊ ecce i nubib⁹ celi q̄ſi fili⁹ hoīs
veniebat: ⁊ vſq; ad ātiquū dierū pue
nit ⁊ dedit ei ptātē: honorem: ⁊ re
gnū. Et ſubdit. Ptās ei⁹ ptās etter
na q̄ nō auferet ⁊ regnū qḋ nō cor
rūpetur. / ⁊ tanq̄ vas figuli cōfrin
ges e
os. / **Aug⁹** ⁊ cōterere i eis hoc
eſt i pctōrib⁹ terre
nas cupiditates: ⁊ veteris hoīs lu
tulēta negocia ⁊ quicqd de peccati
limo cōtra
ctū eſt. **Iero** Chriſtus ē figu
lus. ⁊ hō ē vas
qḋ cōfringit hic i pnīa: vel i die iu
dicij in igne. Deinde ꝓpħa hortat oēs
ad obedientiā ⁊ ſuitiū dei: dicens.
Aug⁹ Et nūc / iā vos i noua
ti cōtritis i vob luteis cu
piditatib⁹ q̄ ad p̄teritā vitā ptinēt
facti eſtis / reges / iā valētes regē
quicqd i vobis ſuile atq̄ beſtiale ē.
⁊ nō q̄ſi aere; cedētes: ſ; caſtigātes

veſtra corpa ⁊ ſuitutí ſubíjcíētes.
Glo [intelligite] iſta p̄dicta
etſi p vos non ſufficitis
[erudimini] ab alijs [q̃ iudicatis ter
ram] .i. terrenitatē in vob̄. Et vt oīb⁹
tolleret elatōez q̃s reges appellat
ſubiūgit ɔñter. [S]eruite dn̄o in ti
more .ſ. Vn̄ Bern̄. Serui
filiali. **Nico** . am⁹ ī caritate il
la q̄ timorē pellit: labores nō ſentit:
merita nō intuet̄: p̄miū nō req̄rit:
⁊ plus oībus vrget. Nullus terror
ſic ſolicitat. nulla p̄mia ſic inuitant.
nulla iuſticia ſic erigit. Et ne ſuiti
um ei⁹ duriſſimū aut triſtiſſimū
forte putaret̄: ſubiūxit. [E]t exultate
ei [p cordis deuotōez ⁊ eleuatōez ī
deū] dicit̄ enī exultatio q̄ſi ex ſalta
tio [cū tremore]. Hoc addit̄ ne di
cta exultatio in diſſolutōez vertat̄
ſic̄ faciūt diſſolute ī ecc̄ia cantātes:
cū tn̄ oīs cant⁹ eccleſiaſtic⁹ ad exci
tandā deuotionē fideliū ordinet̄.
Aug⁹ Etiam ſic pōt accipi [Et
nūc reges intelligite] .i.
etiā nūc me rege conſtituto nolite
triſtes eſſe reges terre: q̄ſi veſtrū bo
nū vob̄ ablatū ſit: ſꝫ itelligite poti
us: ⁊ [erudimini] vos h̄re ſupiorē iu
dicē oīa clare videntē. Id enī vobis
expedit vt ſub illo ſitis a q̄ ⁊ itelle
ctus ⁊ eruditio vobis dat̄. Etiā vo
bis expedit vt nō temē dn̄e mi: ſed
dn̄o oīm ſuiatis: ⁊ exultetis in btī
tudīe certiſſima ⁊ ſinceriſſima cau
ti: ⁊ circūſpicientes ne ab ea p ſup
biā decidatis. [A]pprehēdite diſci
pli **Nico** .i. ſubijcite vos hūi
nā]. liter diſcipline xp̄i
ane [ne q̄n iraſcat̄ dn̄s] ſi nō appre
hēdatis ei⁹ diſciplinā [⁊] p ɔſeq̄ns
[peatis de via iuſta] a via verita
tis dedi **Caſ** Vel peatis a cele
nādo. . ſti rege xp̄o q̄ eſt
via recte ābulanciū: dux ad vitā
euntiū: iter ad btīudinē feſtinan
tiū: ſicut ipſe dic̄ in euāgelio. Ego
ſum via: veritas: ⁊ vita. Via ꝓpter
icarnatōez: p quam bo nis vinedi
p̄bet exemplū. veritas ꝓpter iudici
um. vita ꝓpt̄ deitatē. Et q̄ ad dedi
natōem vie veritatis ſequit̄ diuia
punitio. Id ſubdit. [C]Vm exar
ſerit ī breui ira ei⁹] .i. cū decreuerit
vindicām inferre q̄ impijs ⁊ pctōri
bus p̄pa **Iero** [i breui ira] ho
ratur. . eſt in exitu vni
uſcuiuſqꝫ hoīs: vel ī die iudicij vt
eſt illud. Cū enī dixerint homies
pax ⁊ ſecuritas: tūc veniet eis repē
tinus in **Glo** Modo de⁹ nō ar
terit⁹. det cū caſtigat
vt pī. ſꝫ ī futuro ardebit. q̄ nil pa
ciētie ei⁹ ampli⁹ erit [bti oēs] [erūt
q̄ ɔfidūt **Nico** Qui modo in
in eo.] afflictiōe poſi
ti non frangūtur ipacīa ſeu deſpa
tione: ſꝫ fiducialiter expectāt remu
nerationē vi **Colle** Modo dū
te future. . diſtricti iu
dicis ira differt̄: ⁊ pctōr in deſideri
js aīe ſue laudat̄ dū iuſtus tribula
tiones ⁊ anguſtias ſuſtinet: q̄ ma
lor pena: q̄ iuſtorū gloria ſit non
apparet. Hinc eſt q̄ Ioh. ap̄l̄us
ait. Cariſſimi: nūc filij dei ſumus
⁊ nondū apparuit q̄d erim⁹. Scim⁹
q̄m cum apparuerit ſiles ei erim⁹:
q̄m videbim⁹ eū ſicuti eſt. Tūc pfe
cto apparebit q̄ fallax hui⁹ mūdi

fiducia extiterit: q̄ tranſitoria vi
ta: q̄ breuis gloria: q̄ praua volu
ptas: q̄ falſa ꝓſpitas: ⁊ q̄ cito trā
ſit q̄cq̄d hic carū et p̄cioſū fuerit.
Ergo infelices q̄ in talib⁹ cōfiſi ſūt
ſꝫ beati omnes q̄ cōfidūt in eo q̄ eſt
benedictus in ſecula ſeculorū. Amē.

Domīe quid
multipli. Titul⁹ hui⁹
pſalmi talis eſt: pſal.
dauid cū fugēt a facie Abſalon fi
lij. Caſ. Legit. ij. R. xv. q̄ Ab
ſui. ſalon dū p̄rē ſuū da
uid crudeliter inſeq̄ret̄: mule impe
tu p̄duct⁹ in ꝯdenſā quercū ramiſ
eius comā nectētib⁹: in aeris ſubli
mitate ſuſpenſus eſt. Prefigurās
Judā traditorē dn̄i qui inodat⁹ la
queo vitā Aug⁹ Huic hiſtoie
finiuit. alludit titul⁹
de q̄ tn̄ non agit pſ̄. ſed de ſignato
hiſtorie ⁊ de paſſiōe ⁊ reſurrectōe
xp̄i. qd̄ maxime ptꝫ in eo qd̄ in eo
deꝫ dicit̄. Ego dormiui ⁊ ſomnuꝫ ce
pi: ⁊ exurrexi. Dauid enī xp̄s intel
ligit̄: vt in titulo p̄cedētis pſ̄. dictū
eſt. Et Abſalon fili⁹ dauid Judas
intelligit̄ quē xp̄us cū alijs apl'is
filiū in euāgelio vocat: dicens. Nō
poſſunt filij ſp̄oſi ieiunare q̄diu cū
illis eſt ſponſus. A q̄ Juda xp̄s fu
git: qn̄ illo aſcendēte ad ſcribas et
phariſeos cū alijs apl'is in mōteꝫ
ſeceſ Caſ. Et ſic dauid ſuſpēſo
ſit. Abſalon filio ſuo in
pace regnauit: ſic ⁊ ſuſpēſo Juda xp̄s
in gloria reſurrexit. Hoc igit̄ intelli
gēs Eſdras ꝓpheta. ſ. in facto p̄dicto
ſignificari miſteriuꝫ paſſiōis et re

ſurrectōnis Jeſu xp̄i de quib⁹ agit
pſ̄. verba p̄dicti tituli poſuit de hi
ſtoria. Cui⁹ tituli ſenſus eſt talis.
Pſal. iſte attribuit̄ dauid ⁊ xp̄o q̄
hic loquit̄. Pſ̄. inq̄t agēſ de eo qd̄
ſignatuꝫ eſt: cuꝫ fugēt dauid a facie
Abſalon filij ſui ⁊ de paſſiōe et re
ſurrectōe Jeſu xp̄i q̄ i illa hiſtoria
ſigta Caſſi. Teſtāte āt regum
ſunt. hiſtoria pſal. iſte
q̄nquageſimo actu poſterior ē: q̄n
poſt culpas adulterij et homicidij
Vrie noſcit̄ dauid pſecutio ab Ab
ſalon filio ꝯtigiſſe. ſꝫ ꝓ virtute ſua
hic pſ̄. ꝯpetēti nūo ꝓbat̄ aptat⁹.
tenē enī terciū locuꝫ oportuerat: q̄
⁊ ſancte trinitatis potētiā: ⁊ tridu
ane i ſe reſurrectōis miſteria conti
ne Coller. Et q̄ ſm Auguſ.
bat. iſte pſ̄. p̄t accipi
vt ſit vox xp̄i ꝓ ſe ⁊ ꝓ ſuis mēbris
cūctis viꝫ fidelib⁹ in q̄cunq̄ angu
ſtia ꝯſtitutiſ Loquit̄ ḡ ap̄d ꝓphaꝫ
ſimul eccleſia ⁊ xp̄us caput ei⁹ int̄
ꝓcellas pſecutionū ꝯſtituta p vni
uerſuꝫ orbē terraꝝ: ⁊ dicat.

Domīe deꝰ p̄ quid multipli
cati ſunt q̄ tribulāt me ⁊c.
Caſſi. Secūdi pſ̄. hoc q̄ſi ſile
initiū videt̄. ſꝫ illa intro
gatio icrepātiſ ē. hic āt āmirat̄ cō
tra ſe ꝓplos excitatos q̄ ad eos co
gnoſcit̄ veniſſe ſaluādos: ſicut. xxxiiij
pſ̄. dictur⁹ eſt. Retribuebāt m̄ ma
la ꝓ boniſ. multi inſurgūt aduſuꝫ
me. In tn̄ multi fuerūt vt etiā de
nūo diſcipulorū traditor Judas il
lis fuerat cōgregat⁹. Jdē Aug⁹.
Hugo Falſi teſtes ex iudeis
ſurrexerūt in xp̄m vt

eũ; morti traderent: ſic ipſe in alio
pſalmo dicit. Inſurrexerũt in me
teſtes iniq̃. Multi dicũt aĩe mee
non eſt ſalus: ipſi in deo eius ⌋ vt
Math. xxvij. pncipes iudeoꝝ dixe
runt. Alios ſaluos fecit: ſeipm nõ
põt ſaluũ facere. Itẽ Aug⁹. ⁊ Caſ.
Hugo Etiã. Multi dicunt aĩe
mee põt intelligi ꝺ fer
uenti tẽptatõe demonũ qui p ſuas
noxias ſuggeſtiones reddũt hoĩeꝫ
puſillanimẽ ⁊ q̃ſi deſpatũ in fcruo
re temptatõis. ⁊ dicit i cogitatiõe
nõ eſt ſalus: ipſi ĩ deo ei⁹: eo ꝙ nõ
põt ſupare temptatiões. ſicut in be
ato Benedicto ↄtigit: q̃ in tm̃ fuit
vexatus carnis temptatione ex me
moria aſpcis cuiuſdã mulieris ꝙ
delibabat ex eremo redire ad ſecu
lum. Sequit̃ vox hũane nature
xp̃i loq̃ntis ad ſuam diuinitatẽ: ⁊
oñdit tria p q̃ de⁹ pr̃ adiuuat ſuũ
filiũ incarnatũ. Primũ fuit vnio
diuine nature cum hũana: cuꝫ dic.
⌊ Tu aũt dñe ⌋ qui es verbũ pr̃is
oĩpotẽtis ⌊ ſuſceptor me⁹ es ⌋ q᷑ me
naturã. ſ. hũanã induiſti naſcẽdo.
Naꝫ hũane nature ſuſceptio ẽ ver
bi dei incarnatio. Itẽꝫ Aug⁹. ⁊ Caſ
ſio Ac ſi dicat vniſti diuinitatẽ hu
manitati. Secũduꝫ fuit leticia qua
xp̃us hõ letat̃ in deum. vnde ſubdit
⌊ gloria mea ⌋. Terciũ fuit ↄtẽpla
tio q̃ ↄtinue fruebat̃. vñ dicit. ⌊ et
exaltans ca- Aug⁹ .i. mẽteꝫ me
put meũ ⌋. am hũanaꝫ
q̃ caput aĩe nõ abſurde appellat̃: q̃
ita inheſit excellenti ſupeminentie
ꝟbi hoĩem ſuſcipiẽtis vt tãta paſ
ſionis hũilitate nõ deponeret.

Caſ. Voce mea ad dñm cla
maui ⌋ dicẽs: pr̃ clarifica
filiũ tuũ ⌊ ⁊ exaudiuit me ⌋ ſicut pr̃
in euangelio dicit. Et clarificaui et
iterũ clarificabo. Et addidit. ⌊ de mõ
te ſãcto ſuo ⌋ .i. de diuinitatis excel
lentiſſima ſũmitate: hoc eſt de iuſti
cia ſua: ſic ali⁹ pſ̃. dic. Iuſticia tua
ſicut mõtes dei. Equũ em̃ fuerat vt
natura hũanitatis aſſumpte q̃ in
terris ſingulare paciẽtie monſtra
uit exemplũ: acciperet in celis crea
turarũ oĩm principatuꝫ. Ibi etiã
duo verſus ſunt vox eccleſie in pſo
na ſuoꝝ fideliũ: Aug. ⌊ Tu aũt dñe
dicentis ſuſceptor
meus es ⌋ in xp̃o q̃ nos in celeſtib⁹
ſedere facit .i. faciet vna cũ illo. p̄ce
dente em̃ capite cetera mẽbra conſe
quũtur. ⌊ gloria mea ⌋ cui⁹ gratia
⁊ miſericordia talis ſuꝫ ⌊ ⁊ exaltãs
caput meũ ⌋ videlꝫ xp̃m q̃ aſcẽdit
in celũ. q᷑ caput mulieris vir: ⁊ ca
put viri xp̃us eſt. Vel caput meũ
.i. vniuſcuiuſqꝫ noſtrũ ſpm̃ vel mẽ
tem q̃ eſt caput aĩe. Exaltat̃ auteꝫ
mens cuꝫ iam dici põt. mẽte ſuio
legi dei vt cetera hoĩs pctã ſbdant̃
cũ iam carnis reſurrectõe abſorbe
tur mors in victoria ⌊ Voce mea ⌋
q̃ eſt intima cordis deuotio ⌊ ad do
minũ clamaui ⌋ Si aliene cogitacõ
nes ab affectu orãtis incurrãt nõ
dñ dici pt: voce mea ad dñꝫ clama
ui. Neqꝫ hoc recte dr̃: niſi cum ſola
anima nihil carnaliũ intentionuꝫ
in oratione attrahens. loquit̃ dño
vbi ſolus audit ⌊ ⁊ exaudiuit me
de monte ſancto ſuo ⌋ .i. de illa iuſti
cia ſua q̃ liberant̃ electi eius et pſe

cutores eoꝝ puniuntur. Sequitur
vox chriſti **Hugo** d ſcō vict.
dicentis. [Go]
qui voluntarie ſuſtinui mortem [dor
miui] .i. paſſioni me ſponte expoſui
et deinde [ſoporatus ſum] Tranſla
tio romana habet: et ſomnū cepi
.i. mors ſub **Caſſi.** Nam ſopo
ſecuta eſt. ratio iſta fu
it ſacri corpis beata dormitatio [et
exurrexi] qꝛ caro mortalitate depo
ſita imortalitatē ſumpſit et gloriaꝫ
ſempiternaꝫ. Sed quare exurrexit
euidenter oſtendit: dicens. [qꝛ do
minus ſuſcepit me]. Natura enim
humanitatis p ſe et ꝓpria virtute
non potuiſſet reſurgere: niſi eaꝫ di
uina oīpotentia ſuſcepiſſet: ſic ipſe
dicit. Poteſtatem habeo ponendi
animaꝫ meā et iterū ſumendi eaꝫ.
Hugo Dicat populꝰ dei etiā il
lud Ego dormiui piger
ad bonū opuſ. et ſomnuꝫ cepi in de
lectatione peccati. et exurrexi a mor
te peccati. quia dominꝰ ſuſcepit me
de peccatoribus per ſuam gratiaꝫ.
Sequit̄ vox chriſti. [Non timebo
milia populi] iudaici [circūdantis
me] in paſſiōe mea [exurge dn̄e]
.i. fac me **Auguſti.** Mos eſt
exurgē. diuinarū
ſcripturarū perſone dei attribuere
quod in nobis facit. Vnde eſt illd
An experimentum queritis eius
qui in me loquit̄ chriſtꝰ. Non enī
ait quo iubēte loquor: ſed prorſus
ipſam locutioneꝫ illi tribuit cuius
munere loquebatur. [ſaluum me
fac deus meus] per gloriam reſur
rectionis. Habet enim vnuſquiſqꝫ

temptationes quibus circūualla
tus dicere poteſt: nō timebo milia
populi circūdantis me. [Quoni
am tu percuſſiſti] .i. percuties ſm mo
rem ꝓphetie. qꝛ ea que ventura pro
phetantur ſm tempus futura ſūt:
ſm ſcientiam vero ꝓphetantiuꝫ iaꝫ
pro factis habenda ſunt [omēs ad
uerſantes mihi ſine cauſa dentes
peccatorum contriuiſti. Hoc ſcdm
Auguſtinum ſic legitur. [dentes .i.
maledica verba [peccatoruꝫ] vide
licet principum iudeorū dilaceran
tium maledictis filiuꝫ dei [contriui
ſti] quaſi in irritūꝫ et in puluerem
perduxiſti. [Quoniam tu percuſſiſti
omnes aduerſantes mihi ſine cau
ſa] ſicut in alio pſalmo dicit. Prin
cipes perſecuti ſunt me gratiſ. Recte
etiam in p̄deſtinatione dicit de di
abolo et angelis eius: percuſſiſti om
nes aduerſantes mihi ſine cauſa.
quoniam ipſi demones non ſoluꝫ
in totū chriſti corpus: ſed etiaꝫ in
ſingulos quoſqꝫ priuatim ſeuiunt
[dentes peccatoruꝫ cōtriuiſti]. Ha
bet vnuſquiſqꝫ maledicentes ſibi.
habet etiam vitiorum auctores co
nantes eum a chriſti corpore preci
dere. ſed [Domini eſt ſalus] .i. do
mini eſt nos ſaluos facere de morte
pecca **Hugo** et hoc dicit ꝓphe
ti. ta ad homines.
Deinde conuertit ſermonem ad de
um mutando perſonam: et hoc per
figurā que vocatur methaplaſmꝰ
Vnde ſubdit. [et ſuper populuꝫ tu
um benedi **Jeroni.** Populo
ctio tua]. credētiuꝫ
benedictionem infundit tranſmit

tens eis ſpiritum ſanctuʒ. vel in fu
turo quando dicturus erit. Venite
benedicti p̄ris mei p̄cipite regnuʒ
quod vobis paratū eſt ab origine
mundi. Ad qđ nos perducat dn̄s
noſter Jeſus xp̄us q̄ eſt benedic̄t⁹
in ſecula ſeculorū. Amen.

Cum inuoca
rem. Huic pſalmo
preponit̄ titulus ta
lis. in finē p̄s. canti
ci da Nico. Ad lrāʒ p̄s eſt ſo
uid. nus vel modula
tio ꝓueniēs ex organo. Et canticuʒ
dicit̄ ſonus hūane vocis. Vn̄ p̄s.
cantici dr̄ modulatio organi cum
hūana voce ſequēte qn̄ inſtrumen
to p̄cedente ⁊ voce ſequēte laudat̄
deus. ſicut in pleriſqꝫ eccleſijs fit te
pore hodi Glo. Sed ſpūaliter
erno. loquēdo p̄s. ſi
gnat bonā opationē. ⁊ canticuʒ le
ticiam mentis habitā de eternis:
vt dictū eſt in ꝓlogo p̄ntis compi
[illegible] significat lationis. Per hoc enī qđ dicit in fi
nem: ſignat̄ hic ⁊ in cōſequētib⁹ ti
tulis chriſtus qui eſt finis ꝯſum
mans in p̄ſenti ad iuſticiam et in
futuro ad coronā. Vnde ſenſus p̄di
cti tituli talis eſt. Pſalm⁹ iſte qui
idcirco dr̄ pſal. ꝗ monet ad bene
opandū eſt p̄s. cantici docēs bonā
noſtrā opationē fieri in mentis le
ticia habita de eternis dirigēs nos
in finē. i. chriſtū ad quē tendim⁹.
Qui quidē p̄s. eſt dauid ꝓphete vł
alicui⁹ pfecti monentis vt vana ſe
culi deſerant atqꝫ dicētis.
Cum inuocarē deū deuote orādo

Aug⁹ exaudiuit me deus iu
ſticie mee. ⁊ a quo ē iu
ſticia mea. Poſtq̄ indicauit homi
nibus ſe eſſe exauditū: deīn de qua
ſi iam hñtes deum in corde familia
riter ei ex dilectōe loquitur: dicens
in tribulatōne dilataſti mihi. ⁊
ab anguſtijs triſticie i latitudinē
gaudij de Glo. Quod gaudiuʒ
duxiſti me eſt de pura ꝯſci
entia ⁊ de ſpe Jero. Et licʒ mihi
vite eterne. i tribulatiōe
auxilium tuleris: tn̄ ego miſericor
dia ſemꝑ indigeo. Vnde ſubdit.
Miſerere mei ⁊ exaudi oratōeʒ
meam. cōtra miſerias huius vite
vt incepta Collect. Sunt eniʒ
tua pficiā. iuſti hoc
ꝓpriū vt i omni qđ dicit aut agūt
non ſolū ſuū ꝓfectū: ſʒ etiā pximo
rum edificationē querāt. Vn̄ apte
ſubiungitur. Filij hominuʒ vi
delicʒ prauoꝝ parentū vſqꝫquo
⁊ q̄diu eritis graui corđ ⁊ q̄diu
erit cor veſtrū ſarcina peccatoꝝ ⁊
pondere iniquitatis grauatū: ſicut
de Pharaone legitur. Ingrauatuʒ
eſt cor Pha Aug⁹ vt quid di
raonis. ligitis vani
tatem ⁊ quid vultis eſſe beati de
terrenis: vt quid temporalium re
rum amore detinemini.

Hugo Et queritis mēdaciū
⁊ temporalia que di
cuntur mendacium. quia promit
tunt ſecuritatem ⁊ ſoluūt timorē
promittunt ſatietatem et ſoluūt
eſuriem. quia Eccl. v. dicitur. Aua
rus nō implebitur pecunia. Sicqꝫ
amatores ſuos decipiunt.

Aug⁹ Et ſcitote quoniam mirificauit ⁊ mirabilez oſtendit dñs pater ſanctũ ſuũ ⁊ filiũ ſuũ dñm chriſtũ reſuſcitando ⁊ ad dexteram ſuaz collocando ad quē vos qui eſtis graui corde debetis cõuerti ab amore mundi. Et p eũ dñs exaudiet me orantez p requie eterna cõſequēda cũ clamauero ad eũ cum cordis deuotione. Ita et vos exaudiet ſi ſic clamaueritis et feceritis qđ ſequit̃ Iraſcimini ⁊ nolite peccare. Hoc duobus modis intelligi põt ſcilicet Iraſcimini ⁊ ſi primus motus animi ſurgat ad iram qui iaz ꝓpter penã peccati non eſt in noſtra ptãte ſaltem non ei cõſentiat ratio vt mens que intus regñata eſt ſm deum vt mente ſeruiamus legi dei: ſi adhuc carne ſeruim⁹ legi peccati. Aut agite penitentiã ⁊ iraſcimini vobiſipſis de preteritis peccatis ⁊ vlterius peccare deſinite q̃ dicitis. hec mḡr dicite in cordibus veſtris ⁊ nolite eſſe populus de quo dictuz eſt. Labijs me honorant: cor autem eoꝝ longe eſt a me. in cubilib⁹ vr̃is hoc eſt in conſcientijs veſtris compungimini hoc ad dolorem penitentie refertur: vt ſeipſam anima puniens compungat: ne in dei iudicio damnata torqueat. Idem.

Caſſio. Sacrificate ſacrificiuz iuſticie. de quo ſacrificio dicit in quinquageſimo pſalmo. Sacrificium deo ſpiritus contribulatus cor contrituz. Hoc ſacrificiuz fit per penitentiã. Quid enim iuſtius ꝙ vt ſuis quiſq̧ peccatis potius ꝙ alienis iraſcatur: et ſeipſum puniens mactet deo. In ſacrificio iuſticie opera iuſta ſunt per penitentiam. Recte.

Caſſiodor⁹ ergo viuite ⁊ corda veſtra diuinitati ſemper munda offerte. Addidit quoq̧ ⁊ ſperate in domino cõſequi i futuro ſalutaria promiſſa. Sed quia vnuſquiſq̧ id bonũ vult impetrare a deo qđ diligit: et pauci ſunt qui diligunt bona ad interiorem hominem pertinentia: que ſola diligenda ſunt. ceteris autez ad neceſſitatem vtendum eſt: non ad gaudium perfruendum cum dixiſſet: ſperate in domĩo ſubiecit multi dicũt quis oſtẽdit nobis bona. Que īterogatio ē oĩm ſtultoꝝ ⁊ iniquorum pacem et ſecuritatem vite ſecularis deſiderantium: ſiue etiam de ipſa futura vita que nobis promittitur dubitantiuz vel deſperantium: qui ſepe dicunt. Quis nouit ſi vera ſunt: aut quis venit ab inferis vt iſta nunciaret.

Hugo Quibus reſpõderi poſſet ꝙ xp̃us agnit⁹ eſt reuerſus ab inferis. ⁊ Lazarus inde reuerſus: multa de penis inferni retulit.

Aug⁹ Magnifice tñ ⁊ breuiter oñdit q̃ bona q̃renda ſũt: eoꝝ īterogatõi rñdens. Signatũ eſt ſup nos lumē vultus tui dñe. hõ fcũs ē ad imaginē ⁊ ſilitudinē dei quã peccãdo corrũpit

Gl. Eſt imago creatõis i q̃ creat⁹ ē hõ. ſ. rõ q̄ ē ſupior vis aĩe q̄ vult⁹ dei đr. q꞉ ſic p vultuz hõ homini aſſimilat̃ et homo cognoſcit

hominem: ita per rationē ſimiles
ſumus deo: et deum cognoſcimus.
Hec autem ratio per peccatum pri
mi hominis deformata eſt: ac p hoc
homo diſſimilis factus eſt deo. Itē
ē imago recreationis et gratia dei q̄
vocatur hic lumen per quam refor
matur ratio in nobis per peccatū
corrupta. ſi tamen ſignetur et im
primatur menti noſtre renaſcēdo:
quod fit in **Hugo** Quia ſicut
baptiſmo. moneta eſt
informis donec imago regis ei per
cuneū imp̄matur: ita ratio nr̄a defor
mis ē donec p gratiā **Glo** Lumen
dei illuſtret. ergo vult᷒
ē grā illuſtratōis q̄ imago creata
renaſcēdo ſi **Aug᷒** Et ad hoc ere
gnatur. do ptinere qđ
quidam prudenter intelligūt illud
qđ domin᷒ viſo ceſaris numo ait.
Reddite ceſari quod ceſaris eſt: et
deo qđ dei eſt. Tanq̄ ſi diceret. Sic
reddit᷑ ceſari numus: ſic deo anima
lumine vultus eius illuſtrata atq;
ſignata. **Hugo** Vel lumen vul
tus dicitur crux
chriſti que nobis impreſſa eſt īte
rius et exterius. ſ. in fronte mentis
et exterius ī fronte corpis in ſignū
regis no **Caſſi** Crux enī ē hu
ſtri. militū tuitio in
victa: ſuperborū deiectio: victoria
chriſti: perditio diaboli: infernorū
deſtructio: celeſtium confirmatio:
mors infidelium: vita iuſtoꝝ. Quo
loco Johannes cōſtantinopolitane
ciuitatis antiſtes quaſi multifari
as diffinitionū ſtellas in crucis de
clamatiōe lampauit: dicens. Crux

eſt chriſtianorū ſpes: romanorū
victoria: mortuoꝝ reſurrectio: ceco
rum dux: confeſſorū via: claudorū
baculus: pauperū conſolatio. et ce
tera que in hunc modum ab eo di
uina inſpiratione pfuſa ſunt. In
crucis enim impreſſione lumē eſt
vultus dei. quia ſemp in eis noſcit᷑
radiare qui ſe aliqua non eligūt
prauitate polluere: ſicut dicit apo
ſtolus. Nolite cōtriſtare ſpiritum
ſanctum dei in quo ſignati eſtis in
die redem **Hugo** Hoc ſigna
ptionis. culū nobis
impreſſum eſt in baptiſmo quod
quotidie nobis debemus imprime
re: vt legens euangeliū crucē facit
ſup librū: facit et in fronte: et i ore:
et in pectore. quaſi dicat. Hic eſt li
ber crucifixi quē non erubeſco: quē
p̄dico: quē adoro. Dediſti leticiā
in corde **Caſ** Non enī iſtā leti
meo. ciam quā cachin
no vocis exp̄mimus: ſ; leticiam re
cte fidei quam dñs bone cōſcientie
preſtare conſueuit. Tunc enim ve
raciter letamur quando et recte cre
dimus: et adiutorio domini proba
bili nos cōuerſatione tractam᷒.
Aug᷒ Non ergo foris q̄renda eſt
leticia: ſ; int᷒ vbi ſigna
tum eſt lumē vult᷒ tui. In interiori
enim hoīe habitat xp̄us. S; hoīes
tpalia ſectātes nihil aliud nouerūt
dicere: niſi. quis oſtendit nob᷒ bona.
et regnū celoꝝ intra ſe eē nō vident.
Hugo Gaudet ergo ſolū ex
hoc q. A fructu fru
menti: vini et olei ſui multiplicati
ſunt. Hec tria humanis vſibus

necessaria pro omnibus temporali
bus diuitiis ponuntur. ||

Cassi. Nec vacat q̄ his tribus .s. frumenti: vini: et olei additū est sui. Est enim et dñi pāis viuus qui de celo descēdit. Est et vinū poculū tuū de quo dicit. Calix meus inebriās q̄ p̄clarus est. Est oleū de quo dictū ē. Impinguasti in oleo caput meū. Ergo ista dei nō habēt peccatores: sꝫ sua et terrena cū corpus viuat et nō anima.

Aug⁹ Multiplicatio enī nō sp vbertatē signat: sed plerūq; distractōem mentis. Naz anima temporalibus voluptatib⁹ dedita semp exardescit cupiditate: nec satiari potest. Et multiplici atq; erumnosa cogitatōe distenta simp l'r bonū videre non sinit: neq; sentire leticiā cordis in q̄ vir exultās: ait. In pace in idipm.

Cas. Cōtra humanos tumult⁹ et felicitates caducas quas mund⁹ estimabat esse p̄cipuas: pulcerrime pacē cordis obiecit quā habē non possunt q̄ secularib⁹ actibus implicant. pax enī ista habet trāquillissimā vitā que cū sua mente non litigat sicut facit pax peccatorum. Sꝫ ista pax cordis in dño seruiciis pseuerans amena tranquillitate pfruit. de q̄ dicit dñs in euangelio. Pacē meam do vobis: pacē relinquo vobis. Sed ne istā pacē tēporalem putares: addidit. in idipm. In idipm q̄ppe dicit q̄ nulla rerū vicissitudine cōmutat. sed ipsum in se pmanēs incōmutabili perennitate consistit Scdm catholicon idipsum est vna dictio posita adūbialiter p eternitate. Dormiam. Et nez p̄ntis vite signat. Et in futuro requiescā. In futura btitudine q̄n iam requies dabitur sanctis et gloriosa pausatō. et h⁹ spe firmissima et verissima expectādo. Quoniā tu domine singulariter in spe. Eterne beatitudinis consequende. constituisti me.

Aug⁹ Singularit enī dicitur propter electos quibus promittit requies eterna que negatur illis qui dicūt quis ostendit nobis bona: qui pacem querūt in bonis terrenis et in eisdem multiplicati. Perit enī hec multiplicitas et singularitas tenetur in sanctis: de quibus dicitur in Act. apostolorū. Multitudinis credentium erat cor vnum et anima vna. Singulares ergo et simplices et secreti a multitudine ac turba nascentium rerum atq; morientium amatores eternitatis et vnitatis esse debemus si inherere cupim⁹ vni deo ac domino Jesu christo: cui est honor et gloria in secula seculorū. Amen.

Verba mea auribus.

Titulus hui⁹ psal. talis est

Aug⁹ In finem pro ea que hereditatem consequitur psalmus dauid. Intelligitur hic ecclesia que accepit hereditatem: scilicet vitam eternam per dominū nostrum Jesum christū vt possideat ipsum deuz et ab ipso possideat.

De⁹ eniꝫ dicitur hereditas noſtra
qꝛ ipſe nos paſcit ⁊ cõtinet. ſꝫ dici
mur hereditas dei tanq̃ p̃cioſo ſã
guine ſuo cõpata. ipſeqꝫ nos colit
⁊ regit. Quid autẽ in finẽ ſignat in
p̃cedẽti pſ̃. dictũ eſt. Idem Caſſio.
Orat ergo eccleſia ꝓ ſuis mẽbris
di Caſſi. Verba mea tã
cẽs. pſalmodiã q̃
orationes meas priuatas auribꝰ
pcipe dñe exaudiẽdo ea in effectu
Augꝰ Per aures dei intelligit̃
p̃ntia maieſtatis eius
Et qꝛ parꝫ ꝓdeſt aut nihil oratio vo
calis. Ideo ſubiũgit. intellige cla
morem Jero Clamor in ſcriptu
meũ. ris nõ vocis ſꝫ cor
dis eſt. Vñ dñs Exo. xiiij. dicit ad
Moyſen. Quid clamas ad me. cũ ꝫ
tñ Moyſes an̄ nõ clamaſſet. Qñ ge
mitꝰ noſter ⁊ cõſcietia dep̃cat̃ tũc
cor clamat: ⁊ iſtum clamorẽ intelli
git deus. Vnde dicit Hiere. Non ſi
leat pupilla oculi noſtri. Qñ lacri
mas ad deum fundimus eo tpe pu
pilla oculi noſtri clamat ad deum.
Intende voci oratiõis mee.
Nico Replicatio eſt eiuſdeꝫ
ſentẽcie: ſicut frequẽter
fit in his q̃ ꝓnunciant̃ ex magno
affe Hugo Nam oĩo eſt piꝰ
ctu. affectꝰ mentis in
deũ tendẽs pleruqꝫ ꝓrũpens in vocẽ
rex me Jero Qui regnas in me
us. et nõ regnat ĩ me
pctm̃. ꝓpterea tu es deus meus qꝛ
nõ eſt deus vẽter meꝰ: non eſt auꝝ
deus meꝰ: nec libido deus meꝰ: nec
aliq̃ creatura deus meꝰ: q̃m virtꝰ
tu es: ⁊ cupio habẽ virtutes. ꝓpte
rea tu es deus meꝰ ⁊ virtus mea.
Hugo Et bene dico. Intende vo
ci oĩonis mee. Vo
mã ad te orabo dñe dirigendo cor
meũ ad te ⁊ nõ ad vanitates ſeculi
mane exaudies ꝟ exaudias in
optatiuo vo Nico Hebrei nõ
cem meam. hñt opta
tiuũ modũ: ſꝫ ꝓ eo vtunt̃ futuro in
dicatiui modi. vnde hic ponit̃ ex
audies ꝓ ex Hugo Quidã in
audias. xta lrãm
intelligũt hoc qđ hic dĩ mane ꝓ di
luculo: eo qꝛ p̃cipue tũc eſt tempꝰ
oĩonis. Vnde Augꝰ. ait. Turpe ẽ
xp̃iano ſi radiꝰ ſolis eũ iueniat oci
oſuꝫ in Jero Sꝫ videte q̃d dicat
lecto. mane. nõ dixit ter
cia hora: nõ dixit ſexta hora vł ple
na luce: ſꝫ mane ꝟ exordio bonoruꝫ
actuum: quãdo ſol iuſticie ꝑ ſuam
gratiam venerit in cor meũ expul
ſis inde peccatoruꝫ tenebris exau
dies vocem meam. qꝛ q̃diu ĩ pec
catorum tenebris ſum: non me ex
audies. Augꝰ Iniq̃tas: maligni
tas: mendaciuꝫ: ho
micidium: dolus: ⁊ quicq̃d huiuſ
modi eſt: ipſa nox eſt. qua tranſe
unte ſit mane: vt videatur deꝰ. Idẽ
Caſſi Hugo Poſtq̃ oſtendit
odo. qualł ſit eius ora
tio: cõſequẽter oſtendit que bona
ſequãtur ex oratione. Primuꝫ eſt
iuge ſeruiciũ dei. Secundum eſt co
gnitio veritatis. De p̃mo dic̃. A
ne in exordio bonorum operum a
ſtabo per iuge ſeruitium cum pro
poſito continuandi bonũ opus mee
ptũ tibi ⁊ non vanitatibꝰ ſeculi:

vel deſiderijs corporis nunquā va
cādo ⁊ ſic [videbo] .i. cogſcaz [quo
niaz nō de⁹ volēs iniq̄tatē tu es] qꝛ
pctm̄ mortale contrariat̄ eq̄tati tue.

Caſſi. Quid eniz aliud deus po
teſt velle: niſi q̄d ꝓbat̄
ipſe p̄cipe: ſicut Pſa. ait. Ego ſuz
de⁹ qui loquor iuſticiaz ⁊ annūcio
recta. Sed tu deus nō vis iniquita
tem. Jdcirco [Non hitabit iuxta
te malign⁹] ꝑ hoc pctōres ſignat a
regno dei excludēdos. qꝛ nulla con
uerſione mutati ſunt. Naz licet eū
carnaliter tm̄ videant quos reat⁹
inuoluit: ſicut ſcriptū eſt. videbūt
in quez compūxerūt: iuxta ipm̄ tm̄
habitare nequeūt qui gehēne cru
ciatione damnādi ſunt: addidit.
[neqꝫ ꝑmanebunt iniuſti] q̄ bona
opa nō fecerūt [añ oculos tuos]
qm̄ gratia ⁊ dono tuo priuati ſunt
Per hoc oſtendit eos in iudicio do
mini eſſe venturos. ſꝫ ante oculos
dn̄i merito ꝑmanere non dicūtur
q̄ in tormēta perpetua mittēdi ſūt.

Jero. Si enim deus ignis eſt et
ignis ɔſūmēs eſt: quicū
qꝫ ſtipula eſt: quicūqꝫ lignū eſt: fu
giat ab igne ne ɔſūmat̄ ab igne.

Caſ. Nihil eſt q̄d deus non vi
deat: dum vbiqꝫ p̄ſens ⁊
totus eſſe noſcatur. Sed illi recte
corā ipſo eſſe minime dicunt̄ q̄ ab
eius gratia et dono priuādi ſunt.
De quib⁹ ſubdit. [Odiſti] Odiū
dei auerſio gratie ipſius intelligit̄
qꝛ odiū deſerit omne illud q̄d exec̄
tur ⁊ deſpicitur. Et ido dn̄s dī odi
re .i. deſe
rere.

Hugo. Ad argumētuz
quo dī per illud
Sap. xi. Diligis omnia que ſunt et
nihil odiſti eoꝝ que feciſti: videt̄.
De⁹ nō naturā odit quā fecit ſꝫ viti
um q̄d nō fecit. Et ſic dī hic. [Odi
ſti omēs qui opant̄ iniquitatē.

Caſ. Non dixit qui opati ſunt
qꝛ illi tantū in iudicio dā
nabūtur q̄ vſqꝫ ad finē vite ſue ſe
crimine nefādo cōmaculāt. adiecit
qꝫ [ꝑdes oēs q̄ loquūt̄ mēdaciū].

Hugo. Sꝫ ɔtra p̄s. dic. Omīs
hō mēdax. Solutio. hic
loquit̄ de mēdacio q̄d eſt peccatū
mortale. Et ibi. Oīs hō mendax: lo
quit̄ de mēdacio q̄d ē pctm̄ veniale.

Collect. Ad cui⁹ intellectū no
tandū qꝛ Aug⁹. in li.
de mendacio ponit octo gn̄a mēda
cioꝝ. Primū eſt cū negat̄ aliquis
articulus fidei vt xp̄m nō eſſe natū
de virgine: vel ſimile. Secundū ge
nus eſt mendaciū detractōnis: vi
delicet falſum teſtimoniū in cauſa
criminali. Terciuz genus eſt teſti
moniuz falſum coraz iudice in cau
ſa pecuniaria. videlicet illoruz qui
tota die faciunt os ſuuz dulce mē
dacijs pro lucro. Quartum genus
eſt quod fit ſola mentiendi fallen
diqꝫ libidine. ſicut quando quis ſi
ne cauſa ⁊ vtilitate: ſed ſua ſtulti
cia inſtigante delectatur mētiri. Et
hoc appellat Auguſtin⁹ miruz mē
dacium. Quintum genus eſt men
daciū adulatōis vt q̄s placeat ali
is. et hoc ē turpe mēdaciū. Sextū
gen⁹ eſt quod nulli obeſt ⁊ ꝓdeſt
alicui: vt ſi q̄s ſciēs pecuniā alicu
ius iniuſte tollēdaz a fure vl' p̄done
vbi illi⁹ pecūia ſit mētiat̄ ſe neſcire

//Septimū genꝰ eſt vt ſi quis men
tiatur: volens ꝑdere hoīem q̄ſitum
ad interficiendū. //Octauū genus ē
vt ſi quis volēti corrūpere virginē
mentiatur eā eſſe cōiugatā vt ſic
ab immundiciā tueat. **Hugo** Et i gloſa
A magn̄s
autē fit de mēdatio trimēbris diui
ſio. qꝫ mēdaciū aliud eſt ꝑniciosū
aliud eſt officioſū: aliud eſt ioco
ſū. Sub ꝑnicioſo cōtinent quinqꝫ
gn̄a prime diſtinctōis que ſūt pec
cata mortalia. Sub officioſo tria vlti
ma que ſunt venialia. Jocoſū eſt
qđ fit ioco et non fallit. ſcit enī ille
cui dr̄ cauſa ioci dici. Jn hoīe autē
ꝑfecto dicūt quidā et bene qꝫ tam
officioſum q̄ꝫ iocoſum veniale ſit.
Quidam autē dicunt ſed male qꝫ
officioſum ſemꝑ ſit mortale ī homi
ne perfecto. **Thomas** i ſūma ar
ti. iij. ar
gu. v. Circa vero mendacia que ſi
unt in promiſſis eſt ſciendū qꝫ ille
qui aliquid ꝓmittit: ſi habeat ani
mū faciendi qđ ꝓmittit non mēti
tur: etiā ſi non faciat: ſꝫ infideliter
agit. Poteſt tn̄ excuſari ex duobꝰ.
Vno modo ſi ꝓmiſit illud qđ ē ma
nifeſte illicitum: ſicut fuit ꝓmiſſio
Herodis tūc ꝓmittendo peccauit: ſꝫ
mutando huiuſmōi ꝓmiſſū bene
facit. Alio modo ſi ſint mutate ɔdi
tiones ꝑſonaꝝ et negocioꝝ. Nam
ſm Sen. li°. de bn̄ficijs. Ad hoc qꝫ
hō̄ teneat̄ facē que ꝓmiſit requirit̄
qꝫ oīa immutata ꝑmaneāt Sic et Apo
ſtolꝰ. Non ē mētitꝰ nō adimplēs
qđ ꝓmiſit cū non iuit corinthium
ij. ad Cor. ij. Et hoc ꝓpt̄ impedimēta

que ſupuenerūt. Sequitur. Virū
ſanguinū et doloſum abhominabitur
dn̄s. et exheredi tabit a regno ſuo.
Auguſ. Poteſt hic recte vi
deri repetitū qđ ait
ſupiꝰ: odiſti dn̄e omnes q̄ opant̄
iniquitatē ꝑdes ɫc̄. vt virū ſangui
num ad operantem iniquitatē refe
ras. doloſū aūt ad mendaciū loqn
tem. Doloſus eſt qui aliud agit et
aliud ſimulat. Vides enī iuſtꝰ hos
abhominatos a dn̄o et ꝓuatos a regno
dei ɔfugiens ad dei miām: ait.
Hugo Ego aūt i multitudi
ne miē tue. in q̄ cōfido
ſaluari. introibo in domū tuā. i. in
eccleſiā triūphantē: ſicut lapis vi
uus i edificiū. Vel ad lrāꝫ. introi
bo i domū tuā. i. i ecclīaꝫ ſcāꝫ mili
tantē. Et ibi. adorabo ad templū
ſanctum **Caſſi.** i. corpus dn̄i
tuum. nr̄i ſaluatoris
de quo ipſe dixit ad iudeos. Deſtru
ite tēplū hoc. Quomō adorandū
ſit ɔſequenter oſtendit: dicens. in
timore tuo. Tunc enim fides ſoli
da eſt quando caſto amori diuini
tatis adhibet̄. **Hugo** Deinde pe
tur formido. tit auxili
um dn̄i cōtra impedimenta vie ſue
di **Glo.** Domine deduc me
cēs. et fac me ꝑficē. Dedu
ctio enī cōuenit ꝑficiēti. et ꝑ hoc de
clarat ſe eſſe in ꝓuectu ad ꝑfectōeꝫ
ſed nondū in ipſa ꝑfectōne: deduc
dico. in iu **Caſſi.** Qua ſe penitē
ſticia tua. do dānantes
equiſſima potētia tue pietatis ab
ſol **Augꝰ** Et nō in iuſticia ho
uis. minis. et que hodie vi

deꝰ iuſticia. Vbi malū ꝓ malo da
tur qđ non facit deus qui ſolem ſu
um oriri facit ſup bonos ⁊ malos.
Deinde ſubiungit cauſam quare de
beat deduci: videlƷ ⌊ꝓpter inimicos
me⌋ **Jeroni.** Qui mihi itrare in
os. domū tuā cupiēti
laqueos po **Glo** Propterea q̄
nūt in via. ſo te ⌊dirigo
in cōſpectu tuo⌋ i. in cōſciētia mea
vbi tu ſolus vides ⌊viā meā⌋ qua
itur ad te ne deuiem a doctrina tua
exemplis aut verbis pctōꝝ vel he
reticorū inimicoruƷ meoꝝ ꝑdictoꝝ
q̄rū iudicio ſi **Jero.** ⌊Quoniā
ē credendū. nō ē i ore eoꝝ
veritas⌋ i. non hn̄t xp̄m veritatē in
ore ſuo. quia nec in corde hn̄t.

Glo ⌊Cor eoꝝ vanū eſt⌋ quia
cor eorū fallit de peccato.
Putans quidē pctm̄ nō eſſe pctm̄:
⁊ eſſe pctm̄ quod non eſt peccatū.
Et de pena peccati etiaƷ fallūtur. q̄
ꝓmittunt ſibi impunitateƷ. Idem
Aug⁹. De quib⁹ adhuc ſubditur.
⌊Sepulcrū patēs eſt gutť eorū⌋
Caſ. Sepulcrū eñ patēs gut
tur eſt mentientis ⁊ adu
lato **Aug⁹** Qui mēdacio ⁊ blā
ris. da adulatione tra
hunt in ſe quos ad pctā illectant
vt eos tanq̄ eſcam deuorāt cuƷ in
ſuaƷ vitam **Hugo** Sicq; ⌊lin
cōuertunt. guis ſuis
doloſe agebant⌋ i. non ſolū doluƷ
loquebātur: ſƷ etiam ad effectuƷ da
los ſuos pducebant. Idē Caſſio.
Deinde non optando: ſƷ ꝓphetando
ſubdit. ⌊Iudica illos deus⌋ i. iudi
cabis ipſos puniendo. Nam tranſ
latio hebraica hƷ: condemna eos. Et
ſic. ⌊Decidant a cogitatiōibus ſu
is⌋ i. fruſtrentur a cogitatione et
ſpe ſua qua ſperabant ⁊ cogitabāt
de longa vita ⁊ ſanitate ⁊ diuitijs
⌊ſcḋm multitudinē impietatū eoꝝ⌋
i. peccatorum ſuorū ⌊expelle eos⌋
ab eterna hereditate. vt q̄ magis
peccauerunt longius expellantur:
⁊ pfundius cadant in lacum infer
ni. Simile eſt illud Apocal. xviij.
Quantum glorificauit ſe ⁊ in delici
is fuit: tantuƷ date ei tormentum.
Idem Aug⁹. ⁊ Caſſio. Cauſa dam
nationis eorum ſubditur. ⌊quoni
am irritauerunt te domine⌋.

Jero. Tu domine dulcis es per
naturam: ſƷ quicūq; pec
catores ſunt: naturam dulcedinis
tue vitio ſuo vertūt i amaritudineƷ.
Hugo Poſtq̄ impioruƷ de
bitas retributiones
aſſeruit oſtēdit p̄mia bonoꝝ ſubdit:
dicēs. ⌊Et letent̄ omnes qui ſpāt
in te domine⌋. Ex ſpe enim ſequitur
leticia ſpiritualis. Vnde ſubditur.
⌊in eternum exultabunt⌋ i. ſine fi
ne ⌊⁊ habita **Aug⁹** Ipſa erit
bis in eis⌋. eterna ex
ultatio cum templū dei fiunt iuſti.
Caſ. O magna ⁊ ineffabil' lar
gitas donatoris. Quilibet
munificus donat illa que poſſidet.
Deus eniƷ qui eſt ineffabile bonū
ſe largitur in premio. ⌊Et glori
abuntur in te omnes qui diligunt
nomen **Auguſtin⁹** Tanq̄
tuum⌋ cuƷ ad
ē eis ad fruēdū qđ diligūt ⁊ bn̄ i te
tanq̄ poſſidētes hēditatē, de q̄ titul⁹

huius pſalmi eſt: cum et ipſi ſint
hereditas eius: quod ſignat [Et ha
bitabūt in eis]. a quo bono prohi
bentur quos ſcđm multitudinem
impietatū eorū expellet deus [Quoniā
tu bñdices iuſto] magnitudine p̄
mioꝝ a gaudioꝝ imenſitate. Hec
eſt bñdictio: videlꝫ gloriari in deo
a inhabitari a deo. Iſta ſāctificatio
cōcedit ſanctis. Sed vt ſāctificētur
p̄cedit vocatio q̄ nō eſt meritoꝝ
ſꝫ gratie et beniuolētie dei. Vñ ſub
dit. [Domine vt ſcuto bone volū
tatis tue coronaſti nos]. Bona vo
lūtas dei p̄cedit bonā volūtatē nr̄aꝫ
vt pctōres vocet ad pn̄iam.

Greg. in li° moral. ſuper Job
.xxxiij. Scuto nos dñs
coronare phibet. qꝛ ꝓtegēs adiu
uat: a remunerans coronat.

Caſſi. Cōſideremus qꝛ ſu
aui ac decoro fine pſ. pn̄s cōcluſus
eſt vno verbo: indicans bñficia do
mini que nullis pñt voluminibus ex
plicari. Bona ſiquidē volūtas crea
toris q̄ nos ineffabilibꝰ muneribꝰ
replet. Et dicta eſt ſcutū eo qꝛ reuēa
nos ꝓtegit: a p̄mia decora cōcedit.
Hec eſt enī bona volūtas que nos
vocat a attrahit atqꝫ nos dignos
facit. Nec quicq̄ ꝓficuū valemꝰ co
gitare vel facē: niſi hoc accipiamꝰ a
bonitatis auctore: ſicut Apoſ. dicit
Ipſe operat in nobis velle a ꝑficē.
Et iterū. Non enī poſſumꝰ cogitare
a nobis quaſi ex nobis: ſꝫ ſufficien
tia noſtra ex deo eſt.

Jero. Agamꝰ igitur grās deo a dep̄
cemur illū vt in bona volūtate ſua
ipſe ſit ſcutū noſtrū et corona no
ſtrā ne vnq̄ recedamꝰ ab eo.

Collec. Sed eius voluntate vo
cati mandatis ſuis oī
cum diligentia obediamus: quati
nus ad premia que promiſit mere
amur peruenire gratia ipſiꝰ domi
ni noſtri Jeſu chriſti: cui eſt honor
in ſecula ſeculorum. Amen.

Domine ne i

furore. Titulus huius
pſalmi talis eſt. In fi
nem pſ. dauid pro octaua.

Auguſti. Viſum eſt nōnul
lis octauā hanc ſi
gnare diem iudicij a tempꝰ aduē
tus domini noſtri Jeſu quo ventu
rus eſt ad iudicandū viuos a mor
tuos: qui aduentus cōputatis an
nis ab Adam poſt ſeptē milia an
norum creditur futurus vt ſeptē
annorum milia tanquā ſeptē di
es tranſeant. Deinde illud ſequens
tempus tanquā dies octauus ad
ueniat.

Caſſiodorꝰ. Alij di
cūt iſtū
diem a conditione mundi poſt an
norum ſex milia eſſe venturū pro
pterea qꝛ dominus ſeptimo die ab
opere ſuo legitur in illa rerum con
ditione quieuiſſe mille annos per
ſingulos computantes. quia legi
tur ante conſpectum eius mille an
ni ſicut dies vnus.

Auguſtinꝰ.
Sed quoniam dictum eſt a domino
Non eſt veſtrum ſcire tempa que
pater poſuit i ſua ptāte ſatis apte
oſtēdit neminem ſibi oportere ar

rogare ſciencia͂ illius tp̄is compu
tac̄oe aliq̄ **Caſſi** Nimis im
ru; annoꝝ. portunum
eſt illa nobis ſtudioſe querere:
que nobis vtiliter diuina ꝓuiden
tia noluit reuelare. Qua ꝓpter ad
ſermonē tituli declarandū noſcere
ſufficiat poſt huiꝰ ſeculi finē. qḋ
ſeptem diebus voluitur illū octa
uū diem qui varietatem pn̄tis vi
te non habebit: eſſe venturum.

Hugo Intellectus igitur pre
dcī tituli talis ē. Iſte
p̄s qui eſt primus pn̄ialium diri
gens nos in finē z vi in xp̄m ad quē
tendimus. p̄s dico qui ſcriptus eſt
a dauid ꝯpleta ꝓ octaua v ꝓ tio
re octaue. videlicet iudicij extremi

Caſſiodo Septē enī ſūt p̄s
pn̄iales: quorū
primus eſt iſte qui eſt ſextus in or
dine pſalmoꝝ. deinde xxxi. xxxvij.
l. ci. cxxix. cxlij. qui ſub ſeptenario
nūero ꝯprehenduntur. qꝛ maiores
noſtri ſeptem modis peccata nob
dimitti dixerunt. Primo per baptiſ
mū. Secundo per paſſionem marti
rij. Tercio per elemoſinam. Quar
to per hoc qꝛ remittimus pc̄ā fra
tribus noſtris in nobis peccanti
bus. Quinto cū ꝯuerterit q̇s pec
catorem ab errore vie ſue. Sexto
per compunctōem ſeu fletum. Se
ptimo per ſacrificium corporis z
ſanguinis domini: qn̄ digne offer
tur. Inueniuntur etiam alij fortaſ
ſe modi remiſſionū. Penitens igi
tur diem iudicij de qua ſophonias
ait. Vox dei domini dura z amara
vehementer pertimeſcens exorat:

ne in illo die de ꝓprijs facinoribꝰ ar
guatur dicens.

Domine ne in furore tuo ar
guas **Hugo** in extremo
me] iudicio vbi
tanꝙ furioſus apparebis malis [
neqꝫ in ira tua corripias me]

Auguſti dicit apl's. Theſau
riſas tibi iram in
die ire iuſti iudicij dei. de qua ſe nō
vult argui q̇ſquis in hac vita deſi
derat **Gregori** ix moral.
ſanari petit ergo
vt ante iudicium z non in iudicio
corripiatur. quia q̇ſquis modo ꝑ
flagella corripitur: z correptioni
bus emendatur. in manſuetudine
corripitur z non in ira. In diſtri
cto autem illo examine qḋ penitꝰ
iſte primeſcit omnis argutio z
correptio furor z ira eſt. qꝛ venia
poſt correpcōꝫ non eſt. Idem caſſ.

Nico Furor z ira non cadūt in
deū. de quo dictū eſt. Tu
aūt dn̄e virtutū cum tranquillitate
iudicas. ſed ira z furor ſignificāt
acerbitatē vindicte quā deus exer
cet in iudicō in pctōres. ſicut in ſe
cundo pſalmo dictū eſt. Tunc loq̄
tur ad eos in ira ſua z i furore ſuo
conturbabit eos. Idē Auguſtinꝰ.
Penitens igitur acerbitatē iudicij
dei abhorrens: dei miſericordiā im
plorat dicens. Miſerere mei dn̄e
quoniam infirmus ſū] ꝓpter pc̄ti

Caſſio Infirmitatis ꝯfeſſio
celeſtis medici miſeri
cordiam mouet a qua facile impe
trantur remedia: cum oſtendun
tur vulnera manifeſta. O demen

cia magna creatoris a iudice perci
pimus quod nos rei dicere debea
mus· docemur pietatem petere ne
nos iuſticia poſſit abſorbere·

Jeronim⁹ Sana me p pe
nitenciam quia
medicus es ⁊ ego egrotus ſum· quoniam conturbata ſunt omnia
oſſa mea· i· oēs virtutes aīe mee

Auguſti Et ne oſſa carnis
intelligeres ad ex
poſicōnem ptinet quod ſubiungit·
Et anima mea turbata eſt val
de ſ tu domine vſquequo ⁊c· Quis
non itelligat ſignificari animā lu
ctantem cum morbis ſuis diu aute
dilatam a medico· vt ei perſuade
retur in que mala peccando ſe pre
cipitauerit Quod enim facile ſana
tur n̄ multū cauet· ex difficultate
aūt ſanationis diligentior erit cu
ſtodia recepte ſanitatis· Nō ergo
tanq̄ crudelis deus eſtimandus ē
cui dicitur ſ tu domine vſque q̄
ſed tanq̄ bonus perſuaſor anime
Et vt ipſa illud agnoſcat: quanta
pena impijs preparetur qui ſe no
lunt conuertere ad dominū: ſi tan
tam difficultatem conuertētes pa
ciuntur ſicut alio loco ſcriptum ē
Si iuſtus vix ſaluus erit: pecca
tor ⁊ impius vbi parebunt ⁊c·

Caſſio Et intuere quia iuſtici
am domini ſp penitēs
iſte refugit ⁊ conſuetudinem eius
benignitatis expoſcit dicens Cō
uertere domine de rigore iuſticie
ad dulcorem miſericordie· auertit
enim a nobis debitas penas: cum
eas relaxauerit benigna remiſſio·

⁊ eripe aīam meā· ab imminenti
ſupplicio quod debetur errantib⁹·

Auguſt Vel intelligendū ē
cōuertere domine ⁊
fac me cōuerti· ⁊ eripe animā me
am tanq̄ inherentem perplexitati
bus huius ſeculi: ⁊ ſpinas quaſ
dam dilacerantium deſideriorum i
ipſa conuerſione pacientem.

Caſ Saluū me fac n̄ ſm mea
merita· ſed ppter miſeri
cordiam tuam in qua dum fixa
ſpes ponitur venia facil⁹ ipetrat

Nicolaus Quoniam non
eſt in morte id ē
poſt mortē· qui memor ſit tui vi
delicet memoria fructuoſa quantū
ad eos q̄ diſcedūt in pctō mortali·

Auguſt intelligit quoqꝫ nūc
eſſe tempus cōuerſi
onis ⁊ venie quia cum iſta vita
tranſierit nō reſtat niſi retributio
meritorum Ideo ſubditur in infer
no autem quis confitebitur tibi ⁊c·

Caſſi Subaudiendū ad veniā
conſequendam: quaſi
dicat nullus: eo q̄ in inferno nul
la eſt redemptio· Confeſſi autem
ſunt in inferno illi impij· de quib⁹
Salomon ſapientie quinto dicit·
Quia dicent inter ſe penitentiam
agentes: ⁊ pre anguſtia ſpiritus
gementes ⁊c· Confeſſus eſt et il
le diues qui Lazarum videbat in
requie conſtitutum· ſed non eſt
ad vocem ſupplicationis auditus
quia in hoc mundo propriiſſime
confeſſio dicitur vbi ⁊ venia repe
ritur

Hugo Deinde penitens
iſte enumerat

p̄nas ⁊ erũnnas p̄mic ſue dicēs
Laboraui ſatiſfaciendo pro pecca
tis meis· in gemitu meo id ē in ma
gno dolorē **Caſſio.** Geitus ei
cordis· dictus eſt
luctus geminatus quē merito fide
les appetunt quoniā lugentes con
ſolatur· penitentes mūdat· diabo
lū fugat· xp̄o ↄciliat· amaritudo dul
cis· lacrime felices· ſalutaris afflictō
de qua re beatus Johannes in du
obus libris ita diſſeruit vt merito
apud grecos aurei oris nomē ac
cepit· Et tanq̄ par p̄fuerit geitus
addita dicit· Lauabo per ſingulas
noctes .i. p ſingula peccata· lectum
meum. ſi hoc ad lr̄am velis accipe
occurrit impoſſibilitas vt tāta ſit co
pia lacrimarū q̄ non ſolū faciez ſ;
⁊ lectū lauiſſe diceret. Quapropter
lectū meli⁹ delectationem corporis
intelligamus in qua velut in cubili
noſtro marcenti id eſt putrida vo
luptate remittimur q̄m poteſt hō
lacrimis q̄uis
paucis lauarē
Auguſtin⁹
Hanc enim delectationē lacrimis
ulciat q̄ ſeſe ab illa conatē extrahē
Lacrimis meis **Caſſio** id eſt
ſtratum meū cumu
lum peccatorum meorū rigabo vt
fiam ex peccatore iuſtus ex lugen
te letus ex egroto ſanus· Rigatio
vero ad interiora pertinet p quod
fletum ſignificat vſq; ad itima cor
dis p̄me **Nyco⁹** Turbatus ē
are a furore id ē
a dolore cordis oculus meus quia
ex nimia abundantia lacrimarū
obſcuratur oculus que lacrime p

cedunt ex amaritudine cordis vnde
⁊ in tranſlatione hebraica pro fu
rore habetur amaritudie ⁊ hec eſt
expō lit **Caſſiodꝛ** Auguſtin⁹
teralis vero ⁊ caſſi·
dicunt debere intelligi huius penitē
tis oculum cordis ſui eſſe turbatū
a furore id eſt propter irā dei qua
peccator ſuis exigentib⁹ culpis da
tur in reprobum ſenſum id eſt per
mittitur cadere in cecitatem mētis
id eſt pati tenebras interiores· ex
cluſus a dei gratia per quas perue
nitur ad tenebras exteriores que
ad diem iudicij pertinent vt penit⁹
extra deum ſit quiſquis dum tem
pus ē corri **Hugo** Et bene dic
gi noluerit turbatus
eſt oculus meus ſcilicet per debitū
timorem et non extinctus per deſ
perationē quia qui hic non turba
tur in futuro extinguetur quando
mittetur in tene **Iero** · Vel tur
bras exteriores batus ē
oculus meus id eſt turbata eſt
mens mea et totum cordis mei p̄n
cipale contremuit a furorē tuo o de
us per quem ſupplicia timeo mihi
prepa **Gloſa** Nec mirum ſi o
rata culus me⁹ tur
batur quia inueteraui id eſt mem
brum factus ſum veteris hominis
p peccatū Inter oēs inimicos meos
Auguſtinus Hoc eſt in
ter homines
qui nolunt ad deum conuerti qui
ↄtraria intentione ſūt eis inimici
qui ſe ad deum conuertunt Nā cū
alij amant ⁊ appetunt iſtum mun
dum· alij ſe optant ab iſto mundo

liberari. Quis nō videat illos inimi
cos eſſe iſtis. Nam ſi poſſunt eos
ſecū ad penas trahunt. & magnū
donum eſt inter eorum verba ver
ſari quotidie. & non excedere de iti
nere preceptorum dei ab his ſepa
ratus eſt omnis ſanus non locis
ſed animo. Nam locis corpora con
tinentur. Animi autem locus ē af
fectio **Caſſi.** Vel inter inimicos
ſua dicit inter peccata.
Ipſa enim ſunt veraciter aduerſa
que animas in tartarū deducunt.
Auguſtinus Poſt labo
rem & gemi
tum & imbres creberrimos lacri
rum atq; poſt tantas difficultates
exauditam ſe anima ſignans. vi
de quid ad **Gloſa** diſcedite
iungit. a me nūc
animo. & in futuro loco omnes
qui operamini iniquitatem.
Caſſio quia volo me a malo
rum ſocietate diuidere
qm̄ exaudiuit dn̄s vocē fletus mei
Gloſa videlicet compuncti
onem cordis mei ꝓ
cōmiſſis. vnde lacrime
pondera vocis habent. **Aug⁹**
Vel in ꝓphecia dictum eſt diſcedi
te & diſcedetis in extremo iudicio:
cum impij ſeparabuntur a iuſtis
Hugo Exaudiuit dominus de
precationem meā; de
malis amouendis. dominus orati
onem meam ſuſcepit de bonis & vir
tutibus adipiſcendis que duo ne
ceſſaria ſunt. quia egreſſus vitij
virtutum opera
ſunt ingreſſum. **Caſſiodo.**

¶ Iſte vero penitens in concluſi
one orationis ſue exultat oratio
nem ſuam fore exauditam. quo
niam hec eſt forma penitentium.
vt incho ent a lacrimis & deſinant
in leticia: quatinus tali exemplo
poſſit agnoſci verum eſſe quod le
gitur. Qui ſeminant in lacrimis in
exultatione metent. Deinde ſan
cta conſciencia penitentis a pecca
tis ſuis facta libera & eccleſiaſticis
regulis obſecundans mox pro in
imicis ſuis vt conuertantur exo
rat. vt ſicut ille accepit veniā; ita
inimicos ſuos carnales ad dei gra
ciam redire contingat. Vnde dicit
Erubeſcant de actibus ſuis malis.
& intelligant ipſos actus damno
ſos: quos pridem ſibi putabant
eſſe proficuos. Et conturbentur ve
hementer omēs inimici mei timo
re futuri iudicij & ſcripturaru; pre
dicatione terribili ne in illas pēas
miſerrimi hominu; cadant. quas
ſuper peccatores lex diuina ꝓnun
ciat eſſe venturas. cōuertantur vt
non permittantur ire quo tendūt
ſed cum redeunt ab inferni fouea
liberentur. Et ne nos diucius iudi
caret forſitan differēdos addit. &
erubeſcant valde velociter ab ini
quitatibus ſuis. O deſiderium mē
tis ſancte eximiu;. Quis enim am
plius in cauſa ſua petere potuit ꝙ
iſte qui pro inimicis ſuis acerri
mis poſtulauit. Talium itaq; de
us miſeretur qui momenta miſe
ricordie non negligūt ſicut in euā
gelio ſcriptū ē Beati miſericordes
qm̄ ipſi miſericordia; conſequūtur

Hugo Vel hoc totū potest
legi de futuro ſic eru
beſcant . id eſt erubeſcent in futuro
maximo rubore . dicentes Hij ſunt
quos aliquando habuimus in de
riſum ⁊ in ſimilitudinem imprope
rij . Nos inſenſati vitam illorum
eſtimabamus inſaniam . ⁊ finē
illorum ſine honore . ecce quomo
do computati ſunt inter filios dei .
⁊c . Que ſapientie quinto ſcribunt
Et conturbentur : id eſt ſimul tur
babuntur in anima ⁊ corpore nec
leuiter ſed vehementer omnes ini
mici mei ſecularia deſideria ſectan
tes ⁊ cum deſperare in iudicio cepe
rint : conuertantur id eſt conuertē
tur a leticia ſanctorum in quorum
malorum confuſionem repetit ⁊
erubeſcant . id eſt erubeſcent qꝫ illis
conuerſio fit ad confuſionem quī
hanc noluerunt habere ad ſalutē
Et hec omnia fiant valde velociter
quia cito veniet eis repentina cala
mitas ⁊ ſubitus interitꝰ Jd̄e augꝰ .

Caſſi Licet in omibꝰ pſal
mis intelligentie ſtu
dium adhibere debeamus quomā
inde vite noſtre maxima ſubſidia
conquerantur . tamen pſalmos pe
nitencionales eſtimo magnope
re perſcrutandos . quibus humāo
generi debit competens medicina
preſtatur . Jnde enim animarū ſa
luberrima lauacra ſuſcipimus Jn
de peccatis mortui reuiuiſcimus .
Jnde lugentes ad eterna gaudia
peruenimus . Eſt enim quoddam
iudiciale genus : in quo reūs con
ſpectibus iudicis preſentatus aſſi
ſtit peccātum ſuum lacrimis dilu
ens ⁊ confitendo diſſoluens ſum
mum genus defenſionis afferēs .
videlicet qꝫ ſeipſum ipſe condem
nat . Hic non eſt accuſator extra
neus ſed ipſe peccator impugna
tor eſt ſuus . meretur veniā . quia
ſe non excuſat a culpa nec poteſt
aliter agi ſub tali iudice cui pecca
ta nullus preualet abnegare .
O ineſtimabilis pietas creatoris
rerum pro ſe ſententiam dicere fe
cit : quando ipſe ſe vehementius
accuſauit . Dona nobis domine in
ſatiſfactione noſtra tota nos cari
tate compungi : qui nobis ſaluta
rem ſupplicandi regulam preſtiti
ſti . Qui in trinitate perfecta viuis
⁊ regnas deus . Per omnia ſecula
ſeculorum . amen .

Domine deus meus reſpi.

Titulus huius pſalmi talis eſt :
Pſalmus dauid quē cantauit do
mino pro verbis Chuſi filij gemi .

Caſſiodorus Quāuis
hec cau
ſa in ſecundo libro regum decimo
quinto latius inducitur . propter
explanationem tamen tituli . bre
uiter exponenda cognoſcitur Cū
dauid a filio ſuo Abſalon crudeli
bello premeretur amicum ſuū chu
ſi fecit ꝑ dimoſcendo ꝯſilio abꝰ Ab
ſalon ad eius caſtra migrare . vt
quicquid aduerſum eū ageretur
ſibimet ſecretius indicaret .

Hugo Huic hyſtorie videt̄
alludere titulus · ſꝫ po
tius agil' de ſignato ꝙ̄ de ſignante

Caſſiodorus Chuſi em̄
patre Au
guſtino docente interpretatur ſilē
tium quod reuera fidelis eius ex
ercuit quando illi ſecretius profu
tura mandauit · Filius autem Ge
mini filius dextre īterpretatur · Q8
bene ad ipſum refertur : quia ſalu
ti eius neceſſaria prodicōne conſu
luit Sic dominus noſter in medio
iudeorum ſilentium miſit · cum mi
ſteria ſancte incarnationis aſſum
pſit · perfidis enim iudeis tanꝙ̄ ſilē
tium fuit · quod fidelibus probat̄
eſſe predicatum · Hunc ergo pſal
mum ad ſimilitudinem Chuſi : de
futuro miſterio domini prophetata
cantauit · Quia ſicut dauid filij ſui
Abſalon a ſe geniti et educati : in
iuſtam perſecutionem pertulit ·
Ita dominus liberati a ſe populi
atqꝫ nutriti furorem deteſtabili p̄
ſumptione ſuſtinuit · Item Aug⁹

Caſſiodorus Scire debe
m⁹ hunc
primum eſſe pſalmum eorum in
quibus per actus dauid ſignifican
tur domini futura miſteria · ſubſe
quuntur enim huiuſmodi : videli
cet viceſim⁹ ſext⁹ · triceſim⁹ terti⁹
qudrageſim⁹ quart⁹ · in quibus
conuenit ſcema quod dicitur alle
goria · i · inuerſio aliud dicens · ali
ud ſigni
ficans

Hugo Canit ergo
anima per
fecta in prophecia cui illud ſecretū
innotuit p. ro verbis Chuſi · id eſt
pro cognitione eius ſ. ez ſecreti chu
ſi dico filij gemini · id eſt dextre ·
Quod ſecretum dextre deus id eſt
fauens atqꝫ propici⁹ ei operat⁹ ē

Caſſiodorus Que qui
dem fide
lis anima ex perſona ſua dominū
deprecatur : vt ab omnibus perſe
cutoribus eius virtute liberet̄ di ·
Omi
ne

Nicolaus per
om
nium generalem gubernacōnem ·
deus per creacōnem meus per fidē
et deuotionem in te ſperaui : conſi
dens de tua
bonitate ·

Hugo ſaluū me
fac ex om
nibus perſequentibus me tam vi
tijs a demonibus ꝙ̄ prauis homi
nibus et libera me · Non enim mi
chi ſufficit : vt te defendente ſim
ſaluus ; niſi et te liberante ſim ſe
curus Deinde de plurali nume
ro ad ſingularem redit : cum ſub
iungit · Ne quando · id eſt ne ali
quando rapiat dyabolus vt leo
circuiens quem decipiat animā
meam · quia non curat de corpore
Vnde Gregorius Nichil feciſſe ſe
eſtimat ſi animam non ſauciat ·
Tuum igitur auxilium domine
imploro · dum pro · quia non eſt
qui redimat peccata tollendo · neqꝫ
qui ſaluum
faciat

Caſſiodor⁹
Cum tu ſubueniendo ceſſaueris ·
Illo enim tempore preualet dya
bolus rapere cuꝫ nobis peccatis no
ſtris obſtantib⁹ xp̄s diſtulit ſub
uenire · Auguſtinus · Et vt manife
ſtum ſit iam perfectam animam

hoc etiam dicere cui ſolius dyabo
li fraudulentiſſime inſidie cauen
de ſunt· vide quod ſequitur No
mine deus meus ſi feci iſtud hoc
videlicet quod ſubditur·

Hugo

Si ē imiq
tas id eſt aliquod peccatum mor
tale quod eſt contrariū equitati
in manib⁹ meis de opibus meis

Auguſtinus

ſi reddidi retribuenti
bus michi mala id eſt ſi non feci
quod docuiſti verbo et exemplo·
qui in magna paciencia pertuliſti
traditorem tuum

Hugo

·Si ſic nō vixi ſicut
docuiſti et precepiſti· videlicet non
faciendo peccatū mortale: neq; red
dendo mala pro malis ſed bona p
malis decidam merito tanq; vi
ctus ab inimicis meis me perſe
quentibus inanis. id eſt fructu
manſuetudinis vacuatus ·

Auguſtinus

Inaniter ſe iactat q cū
et ipſe homo ſit cupit ſe de homine
vindicare. Et cum ſuperare homi
nem palam querit: occulte a dya
bolo ſuperatur· Jurare videtur hic
per execrationem quod eſt grauiſſi
mum iuriſiurādi genus: cum ho
mo dicit· Si illud feci illud paciar
Sed aliud eſt iuratio in ore iuran
tis· Aliud in ſignificatiōe prophe
tantis· hic enim vere dicit quid cō
tingat hominibus qui reddunt re
tribuentibus mala· Non quod ſi
bi aut alicui quaſi iureiurando im
precetur· perſequatur ergo ini
micus id eſt dyabolus animam
meam· Perſeqr enī mala ſug
gerendo· Et ſi deceperit comprehen
det· vnde ſubdit Et comprehendet
eam· per conſenſū· Et conculcet
in terra vitam meā

Caſſiodorus

Sic enim de animabus efficit·
quas crudeliſſimus inimicus vin
cit vt eorum actus faciat terrena
contagione maculari Et gloriā
meam· que debet eſſe in conſcien
cia mea de bono opere· in puluе
rem id eſt in ſuperbiam et iactan
ciam deducat

Auguſtinus

Gloria enim hec in puluere; dedu
citur· ſi per ſuperbiam quiſq; con
temnens ſecreta conſciencie· vbi
deus ſolus hominem probat velit
apud hominem gloriari: Vnde eſt
q alibi dicit· Deus conteret oſſa
placentium hominibus

Caſſio

Ecce quo mō pec
cantium ruinam mirabili narrati
one deſcripſit: dum ſibi conditio
nem ponit·

Jheronimus

Quaſi dicat: ſi hec feci hec m̄ cōtin
gant Deinde aduerſus dyabolū et an
gelos ei⁹ quorū poſſeſſio pctōres ſūt
ipſi hōies ſunt depcat d· Exurge
dñe loqtur more hūano ad deū qui
dormiēs pdiēt ī publicū in ira tua

Aug⁹

Quid adhuc iſte quē p
fectū dicimus ad irā p
uocat deū quē ſciebat eſſe mitiſſi
mū· ſz iſte nō aduerſus hōies hoc p
cat· ſz aduerſus dyabolū et āgelos
eius· cui enī iuſtificatur ip̄ius ex im
pio fit iuſt⁹ et ex poſſeſſiōe diaboli

migrat ab templū dicit qm̄ pena ē
vt cuiqꝫ auferatur poſſeſſio in qua
dominari deſiderat hanc penā dicit
irā dei aduerſus diabolū vt deſinat
poſſidere quos poſſidet.

Caſſiodo.

Qui tociens punitur quotiens ab
eo peccator ſubiugatus eripitur.
[et exaltare in finibus inimicorum
tuorum] id eſt in poſſeſſione dya
boli et ſuorum quā in peccatorib9
tenet. In ipſis enim exaltatur do
minus quando a conuertentibus
confeſſio laudis ei offertur. [Ex
urge domine deus meus in prece
pto quod mādaſti.] id ē quia hu
litatem precepiſti humilis appar
veniens in carne et tu prior imple
quod precepiſti. vt exemplo tuo
vincentes ſuperbiam non poſſide
antur a dyabolo.

Hu.

Et cum veneris in carne. [Syna
goga populorum] i. iudeorum videns
te in tanta humilitate cōſtitutum [
circundabit te.] tanq̄ vilem et ab
iectū perſequendo te vſqꝫ ad mor
tem. [et] ideo [propter hanc] per
fidam ſinagogam in altum id eſt
in celum aſcendendo regredere: vn
de veniſti dominus iudicat ppl'os

Auguſtinus

quia inde venturus ē iu
dicare viuos et mortuos. Quod iudi
cium anima perfecta non timens
ait. [Iudica me domine ſcd̄m iu
ſticiam meam] qua obediui prece
ptis tuis. et ſcd̄m innocenciam
meam. qua non reddidi retribuen
tibus michi mala. Et addit ſuper
me. quo additamento demōſtrat
idipſum q̄ anima iuſta eſt et ino
cens hoc non per ſe habere ſed per
illuſtrantem et illuminantem deū:
Conſumetur. quaſi dicat. veniet
chriſtus iudicare. Et interim con
ſumetur nequicia peccatorū. Trāſ
latio hebrayca habet conſumetur
id eſt pficiatur nequicia peccato
rum et perueniat ad ſummā nequi
ciam vt poſſit iuſtum iam venire
iudiciū. Sꝫ quoniam non ſolū di
ctum eſt apoc. vltimo. Sordid9 ſor
deſcat adhuc. Sed etiā dictum eſt
Iuſtus iuſtior fiat annectit et dicit
et diriges iuſtum. Dirigit iuſtum
in ipſa conſciencia vbi nullus ho
minū videt. ſed ſolum ille qui eſt
ſcrutans corda et renes deus.

Nicolaus

Ac ſi dicat Tu
deus faciēs p
dicta qui es ſcrutans corda et re
nes. id eſt clare videns cogitacōes
et delectationes que per renes deſi
gnantur eo q̄ delectationes vene
reorū que ſunt vehementes v igēt
in renibus virorū ſcd̄m quod dicit
Gregorius omelia. xxxij. quia vi
ris luxuria in lumbis ſit.

Caſſiodor9

Hec ꝓpria vir
tus ē dei et
corda nrā diſcutere et aī noſtri vi
gorem potentie ſue luce penetrare
Fis eni cure.

Auguſt.

q̄ eo q̄
delectatio eſt. libet cu
ris et cogitacōnib9 mittitur vt ad de
lectationē ſuā ꝑueniat. Videt igi
tur curas nrās qui ſcrutatur cor.
Videt aūt fines curarū vꝫ delectatioēs
qui pſcrutatur renes vt cū inuene
rit non ad concupiſcentiā oculorū

neq3 ab concupiſcētiā carnis neq3
ad ambitionem ſeculi que oīa trā
ſeunt velut vmbra inclinare curas
nr̄as ſed ad gaudia rerum eterna
rum ſuſtolli que nulla mutatione
violantur. dirigat iuſtum ſolus
ſcrutans corda ⁊ renes.

Caſſiodorꝰ Nam lic3 no
bis mlto cel
ſiores ſunt ptātes celoꝝ nulli tam̄
creaturarū datum eſt cogitacōnū
noſtrarum pleniſſime ſecreta co
gnoſcere nec nos ipſi nobis ſic ma
nifeſti eſſe poſſumus queadmod
diuinis conſpectibus apparemus
cum de homine legatur in pſalmo
xviij. Delicta quis intelligit. Peni
tens igitur miſericordiam domini
conſecutus. ne in morbum pecca
ti recidat tuitionem petit dicens.
Iuſtum adiutorium meu3 a domi
no: qui ſaluos facit rectos corde.

Augꝰ Duo ſunt officia medi
cine vnum q̄ ſanat infir
mitas. Alter3 q̄ ſanitas cuſtodiat.
ſm primū dixit peccator in ſuperi
ore pſalmo Miſerere mei domine
quoniam infirmus ſum. Scd̄m al
terum dicit hic perfectus. Iuſtum
adiutorium meum a domino. Ibi
enim infirmus vt liberetur. hic iā
ſanus ne corrūpatur orat. Si enī
medicinam exhibet qua ſanemur
infirmi: quanto magis eam qua
cuſtodiamur ſani. Quoniam ſi cū
adhuc peccatores eſſemus xp̄us
pro nobis mortuꝰ eſt. quāto ma
gis nunc iuſtificati ſalui erimꝰ ab
ira per ipſu3. Iuſto igitur auxilio
ſaluos facit rectos corde. in quoꝝ
cordibus ſunt cogitationes bone
⁊ munde.

Collector Deinde vt
ſtudeamꝰ
conuerti ad deum ⁊ eſſe recti corde
commendat nobis deus pacienti
am ſuam. ⁊ minatur de iudicio ſuo
ita dicens. Deus qui decipi non po
teſt omnia videns: ⁊ noſcens. iu
dex ſcrutans corda ⁊ renes.

Auguſtinus Iuſtus iu
dex reddēs
vnicuiq3 ſcd̄m opera ſua.

Caſſiodorus Fortis quē
nullꝰ po
teſt reſiſtere voluntati eius. ⁊ paci
ens vt hodie ad penitentiam expe
ctet. quos perdere pro ſcelerum ſu
orum quantitate potuiſſet. Nunq̄d
ſub ammiratione pronunciandu3
ē. c.

Nicolaus Iraſcetur
per ſingu
los dies. ⁊ nunquid infert vindi
ctam ſtatim cum quis committit
contra eum offenſa3. c. quaſi dicat
non. Sed expectat tempus debitū
dans penitentie locum. Sed quia
quandoq3 peccatores hac die pa
cientia abutuntur. ⁊ propter hoc
grauius puniuntur. Ideo ſubdit.
Niſi conuerſi fueritis a malis ve
ſtris ad deum hoc tēpore quo pa
cientia dei vos ad penitenciam inui
tat. gladiu3 ſuum vibrabit. id eſt
manifeſtam vindictā ſuā exercet

Aug Vibrare ē ſplendificare. vi
brabit aute3 Criſtus gla
dium ſuum cum in ſecundo aduen
tu: veniens iudicare viuos ⁊ mor
tuos in manifeſto ſplendore clari
tatis ſue iuſtis ſuis lumen ⁊ reos

impijs coruſcabit arcū ſuum ꝟ ſacram ſcripturam veteris ac noui teſtamenti quaſi quodam neruo duricia veteris flexa ⁊ edomita eſt tetendit · q̄ per ipam ſcripturam pctōrib⁹ minas exhibuit ⁊ parauit illū qn̄ p expoſitorēſ explanauit ſacram ſcripturā

Gregori⁹

xix · moraliū Et in eo parauit vaſa mortis ꝟ ſentēcias pctōribus dānationem cōminantes · q̄a ꝑm eloquij ſui ſentenciaꝫ eos qui nūc corrigi negligunt reprobos dampnat · in quo etiam arcu ſagittas ſuas

Hugo id eſt auctoritates ſacre ſcripture de dilectione dei ⁊ ꝓximi acutas ardentibus auditoribus effecit vt ꝑficerent

Gre. Quia i eo q̄ terrore corrigit accenſas verboꝝ ſentencias emittit

Auguſtinus Et vt intelligamus ꝟ vniuſq̄ʒ ſuppliciū fieri de peccato ſuo ſicut que fuerunt delectamenta homini peccanti ſint inſtrumenta domino punienti · Ideo ſubdit ·

Hugo Ecce qſi dicat manifeſtum eſt q̄ homo parat ſibi cauſam mortis ⁊ non deus · q̄ homo · ꝑturit iniuſticiā ⁊ cōcepit doloreꝫ · ⁊ pepit iniq̄tateꝫ

Nicolaus Hic eſt ordo prepoſterus · q̄ conceptio precedit parturitionem

Hugo Sic ergo ordīna · cōcepit dolorem ex ſuggeſtione id eſt appetitū temporaliuꝫ: in quo eſt dolor quia eſt labor i acquirendo timor in poſſidendo · dolor in amittendo · parturit · id eſt maximo labore nititur efficere · iuſticiam malum machinando cōtra ꝓximū ſuū · Et tandem peperit iniquitatem id eſt ad actum perduxit Iniquitas ⁊ iniuſticia ſcdm hunc ſenſum idem ſunt · Peccator enim peccatum quod dolor dicitur · q̄a cauſat ſibi eterne pene dolorem concipit concupiſcendo · Deinde parturit conſentiendo Tercio parit opere perpetrando · Congrue vero non dictum eſt · perpetrauit iniquitatem ſed peperit · quia ſicut in partu anxius dolor ⁊ labor eſt Ita p ueꝛſi laborāt : atq̄ʒ anxie anhelant vt malum quod in corde conceperint ad operationis exitum perducere poſſint · Contra tria predicta · ſcilicet concepit parturit ⁊ peperit que ad culpam referuntur ſubiungit alia tria pertinentia ad penaꝫ · videlicet aperuit effodit ⁊ incidit · Vnde dicit · Lacū infernī concipiendo peccatum · Aperuit · ⁊ parturiendo per cōnſenſum · Effodit id eſt ampliauit eū ⁊ actū perpetrando peccatum Incidit in foueam perditionis : ⁊ mortis · quam fecit · Et ſic ſibi ipſi ſpontanea voluntate eſt cauſa damnationis · propter quod Conuertetur dolor eius id ē peccatum quod eſt cā doloris vt dcm̄ eſt i ca put ei⁹ ·

Caſſi

id eſt in animam eius · que eſt caput corporis : Et in verticem ipſius ꝟ in rōem itellcūalē que eſt ſuperior vis aīe iniquitas

eius deſcendet detrudens eū ad in
feros quia peccatum aggrauans
eum non ſinit animam eius ad ſā
ctorum requi-
em volare.

Auguſtinꝰ

Hoc fit cū in homine peruerſo ſer
uit ratio. ⁊ libido dominatur

Collector Et quia hoc peri
culū pfectꝰ iſte
iam euaſit grās agens laudat do
minū dicens. Confitebor dño con
feſſione laudis ſm̄ iuſticiam eius

Auguſt. Confeſſio iuſticie
dei eſt: q̄ iſta loqui
mur vere dñe iuſtus es quando ⁊
iuſtos ſic ꝓtegis vt per teip̄m eos
illumines: ⁊ peccatores ſic ordias
vt non tua ſed ſua malicia puniā
tur. Et ne intelligamus iſtā cōfeſſi
onem non eſſe peccatoꝝ: ſed poti
us laudis diuine. Ideo ſubditur.
Et pſallā nomini dn̄i altiſſimi.

Caſſiodorus pſallere ve
ro eſt i ope
ribus mādata dei peragere: ⁊ ym
nos voce etiam ⁊ corde cantare q̄d
propheta ꝓmittit ſe facturū qꝛ hoc
reuera domino cognoſcebat acce
ptum. Magnifica nobis huiꝰ pſal
mi ſi ſtudioſe conſideremus patu
erunt ſacramēta: prima parte fru
ctuoſam penitentiam docet que p
fectos probatur efficere chriſtia
nos. Pacientia enim eſt religioſi
viri laborum ac dolorum omnium
ſpe futurorum bonorum ⁊ amore
domini grata tolerancia Secunda
parte ſalutem rectis corde ipſe do
minus pollicetur. Tercia terrent̄
impij ne in illo iudicio damnētur

errantes. O pietas reuera optimi
creatoris: qui non vis derelinque
re: quos noſti ad tuum iudicium
conuenire. Et immenſe pietatiſ ar
chano dum confitentibus parcis
tibi reos ipſe ſubducis. id eſt ſub
trahis. Quis enim iuſticiam eua
deret niſi p̄miſſa pietas ſubueniret

Collector Precamur ergo
te domine vt a la
queo mortis nos eripere digneris
atq; ad tue beatitudinis gloriam
perducere vbi cum ſanctis omni
bus te laudare valeamus. Qui
eſt benedictus in ſecula ſeculorum
Amen.

DOmine domi
nus noſter q̄ admira.
Titulus hꝰ pſalmi ta
lis ē In finē pˢ dd ꝓ torcularibꝰ.

Auguſtinꝰ Nihil de torcu
laribꝰ in huiꝰ
pˢ textu cuius iſte titulus ē dicere
vide.

Hugo Torcularia poſſu
tur. Hugo mꝰ accipe eccās.
quarū cōſtitutio ſignata eſt p tor
cularia qꝛ ſicut in torculari ſūt duo
.ſ. vinū ⁊ acinū ⁊ folliculus vue pˢ
ſe ⁊ ad vltimū vinū reponit̄ in cel
lario regis ⁊ acinū extra ꝓijcitur.
ita in eccīa boni a malis ope mini
ſterioꝝ mō ſeparant̄ n̄ loco ſ; affcū.
⁊ purgantur boni tribulacōe ma
loꝝ q̄s tn̄ in fine mundi dn̄s ſepa
bit tanq̄ vinū a folliculis vel gra
num a paleis: quia ponet ipſos
bonos in cellaria eterne glorie ⁊
mali tanq̄ folliculi manes. et vir

ciṫibus vacui proiĳcientur foras
in ignem inextinguibilem. Idem
auguſtinus. Hec autem dicta ſūt
ad intellectum tituli predicti cuius
ſenſus talis eſt. Pſalmus iſte fa
ctus eſt a dauid: dirigens nos i fi
nem. id eſt in chriſtuꝫ quem finis
ſignificat ſcriptus eſt pro torcula
ribus. et pro conſtitutione eccleſie
edificate ſuper chriſtum: de cuius
exaltatione agit miſtice ꝓpheta in
hoc pſalmo ſm ei9 duas naturas.

Nico Ad litteram vero exponi
tur idem pſalmus de vi
ctoria chriſti obtenta per ſuā paſ
ſionem. Nam ſicut vinum in torcu
larib9 exprimitur ſic ſanguis cri
ſti expreſſus fuit in ſpinee corone
impoſitione in flagellatione in pe
dum et manuū confixione. in late
ris transfixione: per que ipſe do
minus Iheſus chriſtus habuit
plenam victoriam. glorie coronā.
et ſuper omnem creaturam exalta
tionem: Etiam cum pueri ad Chri
ſti laudem clamarent in templo.
Oſanna filio dauid vt legitur Ma
thei viceſimoprimo. Et principes
ſacerdotuꝫ indignati dicerent chri
ſto. Audis quid iſti dicunt. quaſi
dicerent. Non deberes ſuſtinere ta
lem falſum applauſuꝫ Iheſus reſpō
dit eis. nunquid legiſtis quia ex
ore infantium et lactentium perfe
ciſti laudem tuam. id eſt vos qui
legiſtis ſcripturas deberetis intel
ligere ꝙ hoc ſcriptum eſt de me. Et
apoſtolus ad hebreos. ij. Magnā
ꝑtem hui9 pſ inducit dictā de xpō
ad lrām. Et ſm hunc ſenſū ꝓpheta

primo confitetur in ſpiritu ptāte
Dñe deitatis in xpō dicens.
Dñs nr̄ ꝙ admira. ē nomē tu
um in vni
uerſa terra **Auguſtinus**
Quero vnde ſit admirabile nomē
eius in vniuerſa terra. Reſponde
tur. Quoniaꝫ eleuata eſt magnifi
centia tua ſuper celos. Vt ſit iſte
ſenſus. Domine qui es dominus
noſter ꝙ te admirantur omnes
qui incolunt terram quoniam tua
magnifi **Gloſa** et fili9 tuus
centia. per quē ma
gna operatus es: eleuatus eſt ſu
per ce **Nicolaus** id eſt ſu
los per om
nem creaturam celeſtem: et etiam
angeli **Ieronimus** Qꝫ ꝓ
eam. nobis
homo factus es ꝙ mortu9 ꝙ ſurre
xiſti. in gentibus eſt diuulgatum
Ex ore infantiū et lactentium. id
eſt ſimplicium hominuꝫ perfeciſti
lau **Nicolaus** Diuinitas
dem autēꝫ chri
ſti fuit confeſſa ab angelis confeſ
ſione laudis ab hora natiuitatis
eius. prout habetur Luce. ij. vbi
dicitur. Et ſubito facta eſt cum an
gelo multitudo milicie celeſtis ex
ercitus laudantium deum. Sed
laus iſta fuit facta quando pueri
in templo clamabant confitentes
diuinitatem dicentes. Oſanna. id
eſt obſecro ſalua in excelſis. Salu
tem enī celeſtem nemo dat niſi de9
ſm ꝙ in alio pſalmo dicit. grām
et gloriaꝫ dabit domin9. pueri aūt
iſti non erāt homies lrāti ꝗ ex ſcīa

legis ⁊ propheta꜃ poſſent agno
ſcere diuinitatem chriſti ⁊ ſic con
fiteri. ꝓpter quod iſta laus videtur
proceſſiſſe a ſpiritu ſācto linguas
eorum mouēte ſicut locutio aſine
balaam non fuit ab ea niſi paſſi
ue tantum. ſed effectiue fuit ab ā
gelo linguam eius mouente Et ſic
laus iſta videtur perfectior fuiſſe:
q̄ angelorum quantum ad hoc ꝙ
iſta laus efficiebatur a ſpiritu ſā
cto qui precellit omnes angelos ī
infinitum. Iſta enim laus facta ē
ad confuſionem iudeorum. Vnde
ſubditur ꝓpter inimicos tuos con
futandos. quia principes iudeo꜃
audientes pueros in aduentu cri
ſti predictam laudem cantantes cō
fuſi fuerunt. vt deſtruas inimicū
.ſ. populū iudaycū ⁊ vltorem. q̄a
ſub titulo vltionis iniurie legis mo
ſayce eum perſequebantur: impo
nentes ſibi tranſgreſſionem legis
in violatione ſabbati.

Hugo Deinde ex p̄miſſis ꝓ
pheta preuidens ī ſpi
ritu edificationem eccleſie ſubiun
git. quoniam cū deſtruxeris inimi
cum ⁊ vltorem tunc videbo intelle
ctu fidei ce

Caſſ. ⁊ ſacras ſcri
los tuos.
pturas q̄ celi
merito dicuntur eo ꝙ continēt do
minū ſaluatorem. Que quidē ſcri
pture: ſunt opera digitorum tuo
rū quia ſcripte ſunt ex inſpiratiōe
ſpiritus ſancti: cuius ſeptem do
na ſunt. cum ſit vnus ſpiritus:
ſicut plures ſunt digiti in vna ma
nu. Et ſimiliter vi

Hugo ⁊ v
debo lunam
niū

ſalem eccleſiam que a chriſto tan
q̄ a ſole illuminatur ⁊ tanq̄ luna
creſcit ⁊ minuitur in perſonis ſ̄m
tempora tribulationis ⁊ pacis ⁊
ſimiliter videbo ſtellas id eſt docto
res ⁊ homines ſanctos: qui illu
minati a ſole chriſto ipſā eccleſiā
ſancte vite exemplo ⁊ verbo catho
lice doctrine multipliciter decora
uerunt que omnia tu fundaſti. id
eſt ī tua fide firmaſti. Sic quia iſte
verſiculus non hiſtorice vt dicit
beatus gregorius ſed miſtice ē ex
ponendus. Deinde agit de liberati
one generis humani. Et primo
oſtendit miſeriam hominis libera
ti dicens. Quid eſt homo ⁊c.

Caſſiodoꝰ Cū deſpectu
ꝓnūciandū
eſt. id eſt fragilis et caducus. ade
ſequax qui in veteri peccato permi
xtus ſocia prauitate concluſus ē.
⁊ additur ꝙ memor es eius.

Ieronimus Quale meliū
ſtatus homi
nis vt memor eius factus pro eiꝰ
redemptione ſuſcipias carnem

Gloſa aut filius hominis
⁊ xp̄s filius v̄gis.
qm̄ tu per eū viſitas eū .ſ. hominē.
mittendo ip̄m filium tuū in carne
ad redimendum hominem

Caſſi. Nam viſitare dicimꝰ qn̄
medicꝰ ad infirmos in
greditur qd̄ ī aduētu dn̄i reuera cō
ſtat im

Nico. In q̄ aduētu mi
pletum
nuiſti eum pau
lo minꝰ ab angel' ꝉ citra āgelos ī
ſua paſſiōe q2 angeli n̄ ſūt hoc mō
paſſibiles .ſ. paſſiōe corpali ſicut

chriſtus fuit Gloria ⁊ honoꝛe coro
naſti eum quia ꝑ meritū ſue paſ
ſionis reſurrexit ⁊ aſcendit in celū
⁊ coronatus corporis incorrupti
bili claritate ſuper angelos ſedꝫ ad
dexteram dei patris Et conſtituiſti
eum ſuper opera manuum tuarum
propter quod dominus poſt reſur
rectionē ſuā dixit Mat. vltimo da
ta eſt mihi omnis poteſtas in celo
et in terra. Ideo omnia ſubieciſti
ſub pedibus eius quia etiam ange
li ſupremi ſunt homini chriſto ſb
iecti. Oues ⁊ boues vniuſas inſu
per ⁊ pecora campi. Iſtud iuxta li
teram additur ad remouendum
illorum errorem qui dixerunt ꝙ di
uina prouidentia nō ſe extendit ad
iſta inferiora ſed tantum ad ſupe
riora In quorum ꝑſona dicit Iob
xxij. Circa cardines celi perambu
lat nec noſtra conſiderat. Sꝫ caſſi.
dicit ꝙ hec verba debemus allego
rice dicta accipere ne poſt rationa
les creaturas incompetenter pecoꝛā
vel iumenta poſuiſſe videatur

Caſſiodorus

oues ele
ctum po
pulum ſignificat chriſtianum de
quo in euāgelio dominus petro di
cit. Paſce oues meas. boues predi
catores ⁊ paſtores ſigt qui huma
na pectora mandatis celeſtibus
exarantes virtutum meſſem ger
minare fecerūt. Nec vacat qđ dicit
inſuper quia non ſolum illi ſancti
ſubiecti ſunt chriſto ſed etiam pec
catores. Sepe de conuerſis talibꝰ
maiore gloria triumphat dominꝰ
Chriſtus. Pecora enim ſunt dum
in camporum libertate id eſt in mū
di iſtius voluptate paſcunt Volu
cres celi id eſt ſuꝑbi qui verbo ia
ctantie ponunt in celum os ſuum.
Quorum caput dixit yſa. xiiij. Aſcē
dam in celum ⁊ ſimil' ero altiſſimo

Auguſtinus

et piſces
maris ⁊
curioſos ⁊ auaros qui perambu
lant ſemitas maris id eſt inquirūt
i profundo huius ſeculi temꝑalia
que tāꝗ̄ ſemite in mari cito vaneſ
cūt ⁊ intereunt Et dicit ꝙ ꝑambu
lant oſtendens ꝑ hoc pertinaciſſi
mum ſtudium inania ⁊ preterfluē
tia requirentium. Hec autem tria
genera viciorum id eſt voluptas
carnis ⁊ ſuꝑbia ⁊ curioſitas omnia
peccata concludunt que michi vi
dentur a Iohāne apoſtolo enume
rata cum dicit. Nolite diligere mū
dum quoniam omnia que in mun
do ſunt concupiſcentia carnis eſt ⁊
concupiſcentia oculorum et ambi
cio ſeculi. Hi omnes predicti tam
boni quam mali chriſto dicuntur
ſubiecti quia nunc bonos cuꝫ ma
lis mixtos in eccleſijs videmus

Nicolaus

In fine autem
pſalmi reſumit
primum verſum dicens Domine
dominus noſter ꝗ̄ ad mirabile ē
nomen tuuꝫ in vniuerſa terra hoc
in cantilenis ſolet fieri ꝙ in fine re
iteratur prin
cipium

Caſſio

de dua
bus na
turis chriſti domini ſecūdus pſal
mus ⁊ iſte locuti ſunt ꝗ̄buis ⁊ alij
ſeq̄ntˀ viꝫ. xxꝰ. Lxxiꝰ. cviijꝰ. cixꝰ. ⁊ cx
xviijꝰ vt obſcurum huius ſeculi

gradientes quaſi pluribus lampa
dibus incenſus i hereticas cautes
id eſt duricias. Cautes eſt petra
duriſſima quam minime valea9
incidere. Quapropter tanti benefi
cij cognoſcamus auctorem. vnus
eſt dominus chriſtus genitus ex
patre ſine tempore. natus ex maria
in tempore. prius mundū creauit
ex nichilo poſtea ab īgenti libera
uit exi-
cio.

Ericium mors

tormentum dades vel calamitas
Quale eni rogo gen9 e pietatis vt
ille rex angelorum tactus caritate ni
mia: dignatus eſt ad nos miſeros
morti addictos venire: vt mors
cum auctore ſuo dyabolo vincere
tur. qui mundum ſuis vinculis
tenebat captiuū. Vnde beatus am
broſius ymnū natalis domini elo
quentie ſue pulcerrimo flore com
pinxit vt pius ſacerdos tam dignū
mun9 offerret. Ait eni inter cetera p
cedens de thalamo ſuo pudoris au
la regia. gemie gygas ſubſtancie
alacris vt currat viam etc. q ſuper
humanū ingeniū ſanis vir excoluit

Collector. quod admirabile
eſt nomen domi
ni qui infantes erudit. aſtutos de
ſtruit. peccatoribus miſeretur. ſā
ctos viſitat. angelos poſſidet ho
mines continet. omnem creaturam
ſibi ſubijcit. Ipſum qui eſt princi
pium et finis laudemus in princi
pio et fine. vocem in domini laudē
extollentes Ipſum amemus vt pa
trem vt creatorem vt redemptorē
noſtrum. atque vt dominum timea
mus mirabilem in conſilijs ſuper
filios hominū. qui eſt benedict9
in ſecula ſeculorum Amen.

Pſalmus ix.

Confitebor tibi domine in toto corde meo.

Titulus huius pſalmi talis eſt
In finem pro occultis filij pſ 88.

Nicolaus. Ad cuius intel
lectum ſciendū
quod duplex eſt iudicium ſecundum duplicē
domini aduentum quorum primus
fuit occultus: eo quod diuinitas latu
it ſub carne mortali Secūdus etiā
eſt occultus. quia neſcimus diem
neque horam. quando veniet domi
nus. De hoc duplici aduentu do
mini necnon de duplici iudicio da
uid ſpiritu prophecie tractat in ho
pſalmo. Primum enim horum
iudiciorum eſt iudicium diſcretio
nis quo diſcernuntur fideles ab in
fidelibus. et hoc incepit potiſſime
a predicatione chriſti et apoſto
lorum quo iuſto dei iudicio licet
nobis occulto aliqui conuerſi ſūt
ad fidem. et alij in infidelitate man
ſerunt indurati cuius ratio nobis
occulta eſt.

Iheronimus.

Et eodem iudicio videmus adhuc
bonos et ſanctos tribulari et neſci
mus an hoc ſit pro eorum probati
one et emendacōne: vt ad melius

creſcat eorum gloria. Videmus a
lios tribulari: quoruȝ pena hic inci
pit. et in futuro cuȝ ipſis permanet.
Videmus alios nec tribulari: nec
iniuriam pati ſed ſanos corpe le
ticia corporali et omnibus bonis
abundare. Iſti tales periculoſi ſūt
quia credimus quod deus eos non vi
ſitat quia non ſunt digni viſitari.
vt poſtmodū ſine fine puniantur

Nicolaus ſcam cum apo
ſtolus dixiſſet
ad rom. ix. ca. Cuius vult miſeretur
deus. et quem vult indurat. Et po
ſtea. xi. ca. dicit Vide ergo bonitatē
et ſeueritateȝ dei. in eos quidē qui nō cre
dunt ſeueritatem. in te autem boni
tatem dei ſi per manſeris. Poſtea
ſubdit O altitudo diuiciarum ſapi
entie et ſcientie dei quam incomprehen
ſibilia ſunt iudicia eius. et inueſti
gabiles vie eius. Et in pſ. xxxv.
propheta dicit. Iudicia tua abyſſus
multa. Aliud eſt iudiciū dei: quod
dicitur iudicium diſcuſſionis. quod
erit in fine mundi Idem aug⁹. Et
licet iudicium futuruȝ ſit valde cla
rum. quia tunc manifeſtabuntur
etiā occulta cordiū. tamē hoc modo ē
nobis valde occultum. ſm quod dicit
ſaluator Mathei viceſimoquarto
De die auteȝ illa et hora nemo ſcit
neqȝ angeli in celo niſi pater ſolus
Vtrunqȝ autem iudicium datum
eſt ipſi chriſto. ſm quod dicit Iohā
nis quinto. Pater omne iudicium
dedit filio. Et de iſto duplici iudicō
ſibi dato dauid hoc in ſpiritu preui
dens fecit hunc pſalmū. Vnde ſen
ſus predicti tituli talis eſt. Iſte
pſalmus factus eſt a dauid prophe
ta pro occultis filij videlicet pro du
plici iudicio predicto nobis occul
to dato chriſto filio dei: dirigens
nos in finem. id eſt ad conſiderati
onem finis mundi: et eterne beati
tudinis que tunc dabitur iuſtis tā
quam vltimus finis. Et ſic pſalm⁹ iſte
eſt de iudiciaria poteſtate chriſti.
ſicut precedens eſt de ſua paſſione
et exaltatione ſm ſenſum litteraleȝ
Non eniȝ omnis expoſitiō pſalmo
rum de chriſto eſt miſtica. Plura
enim et expreſſius prophetauit
dauid de chriſto quam alij prophete.
propter quod dicitur eximius prophe
tarum ſicut dictum eſt in prologo
preſentis col
lationis.

Ieronimus

Iſte pſalmus totus in perſona ec
cleſie per prophetam de antichri
ſto cantatur. Dicit ergo propheta

Confitebor tibi domine | con
feſſione laudis | in toto corde
meo | id eſt in intellectu et affectu

Caſſiodorus In toto
corde cō
fitetur dominum qui nullis cogita
tionibus mundanis fluctuat. quod
perfectorum eſſe non dubium eſt
qui et originalis peccati vicia et
ſuggeſtiones peruerſas malo
rum ſpirituum domino preſtante
vicerunt. | narrabo omnia mira
bilia tua. | Quis ergo poteſt
omnia mirabilia diuina narrare.
que quotidie in celo et in terra vir
tus eius operatur. Sed loqui
quitur hic per figuram que dicitur

ſinodochen que ſignificat partem
dicere omnia vt de multis aliqua
narrare vi- **Iheronimus**
deamur
Narrabo ergo mirabilia tua oīa
Non illa tantū ꝙ mortui reſuſcitā
tur ceci illuminantur ſed etiā ꝙ ꝑ
dite anime perdite: ſaluti inſperate
reddũtur. Idem Auguſt. ⁊ Nico
laus. Letabor corde. ⁊ exultabo
corpore exterius. Dicitur enim ex
ultatio quaſi extra ſaltatio. ⁊ ad
dit in **Augustinus** Non
te. iam
in iſto ſeculo non in voluptate cor
poris. nec in palati ⁊ lingue ſapo
ribus nec in ſuauitate odoꝝ neqꝫ i
iocunditate ſonoꝝ tranſeuntium:
nec in formis corporiſ varie ⁊ pul
cre coloratis. neqꝫ in vanitate lau
dis humane nec in cōiugio ⁊ ꝓle
moritura. neqꝫ ī diuicijs ⁊ poſſeſ
ſioib⁹ h⁹ ſeculi ſupfluiſ ſꝫ ſolū ī te
Hugo In quo eſt vera ⁊ per
manens leticia Vnde
ad philipp. iiij. Gaudete in domi
no ſemper. pſallam cum grātum
actōe nomini tuo. id eſt ad honorē
nois tui Altiſſiē aduerbialiſ ponitꝰ
Nicolaus deinde exꝑmit
materiaꝫ ſui cā
tus ⁊ ſue leticie propter iudicium
diſcretionis. de quo dicit. In cō
uertendo. id eſt dum conuertiſti ii
micum meum dyabolum retrorſū
fugando ipſum de homine a tem
pore predicationis chriſti ⁊ apo
ſtolorum per iudicium diſcrecōis
de quo dicitur Johannis. xi. Nūc
iudiciuꝫ eſt mundi. nunc pnceps
mundi eijcietur foras. quia mūd⁹
per paſſionem chriſti: liberatus ē
a poteſtate dyaboli ⁊ ſuoruꝫ Vnde
ſubditur. infirmabuntur quia po
teſtas demonū fuit per chriſtum
debilitata ne poſſent tantum homi
nibus nocere quantum ante Ideo
ſubditur. ⁊ peribunt a facie tua.
Reputabant enim ſe in hoc quod
ammodo perire ꝙ arcebātur a no
cumento hominuꝫ. Vnde dicebāt
chriſto Mathei octauo. Quid no
bis ⁊ tibi Iheſu Nazarene veniſti
ante tempus perdere nos Quoni
am feciſti. id **Hugo** Sic eniꝫ
eſt facies. continu
atur textus Manifeſtum eſt ꝙ fu
gaſti inimicum meum retrorſum
quoniam feciſti iudicium meum.
id eſt quoniam pro me iudicatus
es iniuſte coram pylato. ⁊ cauſaꝫ
meam. quia ꝓ peccatis meis mor
tuus es qui debebam mori. ſedi
ſti ſuper thronum qui iudicas iu
ſticiā **Nicolaus** Per thro
am. num deſi
gnatur iudiciaria poteſtaſ chriſti
quantum ad iudicium diſcretiois
quo fideleſ credentes: ab obſtina
tis infidelibus ſunt ſeparati. Ideo
ſubditur. Increpaſti gentes per ꝑ
dicacōnem apoſtolorum de ydola
tria cui erant dedite ⁊ periit impi⁹
id eſt dyabolus. qui habitabat in
ydolis. quia gentes predicacōem
apoſtolorum recipientes cōfrege
runt ydola in quibus demones co
lebantur. nomē eoꝝ deleſti. quia
qui prius vocabantur pagāi mo
do vocantur xpāni Et etiā nomina

ydoloꝝ perieĉũt de terra. ſicut pre
dictũ fuerat zacharie. xiii. In illa
die dicit dñs. perdã noĩa ydolorũ
de terra. ⁊ non memorabuntur vl
tra In eternũ ⁊ in ſcl'm ſeculi

August. Scl'm eſt hoc pñs
tẽp⁹ mutabile ſed
ſeculũ ſeculi eſt illud qd incõmuta
bili eternitate conſiſtit ⁊ ẽ idem qd
eter **Nicolaus** Inimici
num gemiti caſ⁹
e ſt. defecerunt framee in finem. p
frameã que dr gladius ex vtraq̃
pte ſcindens. intelligũtur dyaboli
deceptiones quibus quaſi imuta
biliter ſauciabat genuſ humanũ
cui⁹ poteſtas ⁊ deceptiones defece
runt ⁊ diminute ſunt per chriſtũ
⁊ apoſtolos qñ ciuitateſ eoꝝ ⁊ de
monũ deſtruxiſti. Ciuitates demo
nũ ſunt praui homines: q̃s poſſi
dent ſicut rex ciuitatem. atq̃ in illis
exercent ſuas malicias.

Auguſtinus Ibi nanq̃
ſeruiũt ocu
li ad curioſitatẽ. aures ad laſciuiã
manus ad rapinas vel ad quod
libet aliud peccatũ. ⁊ mẽbra cetera
in hunc modum diabolico princi
patui ⁊ peruerſis conſilijſ ⁊ factis
Hui⁹ autem ciuitatiſ quaſi plebſ
ſunt omnes delicate affectiones ⁊
turbulenti motus animi. q̃tidia
nas ſeditiones in homine agitan
tes. has ciuitates ⁊ peccatores de
ſtruxiſti expellendo dyabolũ ⁊ eos
diuino ſeruitio ſubiũgando.

Nicola⁹ Perijt mẽoria eoꝝ
quia poſt cõuerſio
nem non dicuntur peccatores vel
ydolatre. quales fuerunt prius. ⁊
hoc cum ſonitu ⁊ per ſonitum pre
dicationis apoſtolorum ⁊ domin⁹
in eternum permanet. quia regnũ
dñi noſtri iheſu criſti i eternũ ſta
bile ẽ. ⁊ ſine fine Parauit in iudi
cio ipſe chriſtus thronũ ſuũ ⁊ po
teſtatem ſuã iudiciariã. ⁊ ipſe iudi
cabit orbem terre ⁊ habitatores or
bis in equitate reddendo digna p
meritis. et populos in iuſticia. Re
peticio eiuſdem ſermonis eſt

Jeronim⁹ Eq̃taſ ⁊ iuſticia
p eodẽ accipiũt
Auguſtinus iudicabit
in q̃ teſtio
niũ phibente conſcĩa ⁊ cogitacõni
bus accuſantib⁹ ſeu defendẽtibus
Et factuſ eſt domin⁹ refugiũ paupi
Nic. populo videlicet catholico
q̃ fuit valde pauper in pn
cipio criſtiane fidei adiutor i oppor
tunitatibus ⁊ in neceſſitatib⁹. qñ
homo eſt in tribulatione.

Caſſiodor Ille eſt paup
dei q̃ terrẽa cu
piditate vacuatus celeſti deſiderat
largitate diteſcere cui domin⁹ adeſt
in tribulacõe tẽptationũ adiutor.

Nico Et quia ſic adiutor es
Sperẽt i te q̃ nouerũt
te per veram fidẽ qm̃ non dereliq̃ſti
abſq̃ conſolatione querentes te
domine mori
bus ⁊ fide. **Caſſiodor⁹**
Nã illi ſoli noſcũt te dñe q̃ audiũt
vocẽ tuã ⁊ mãdatis tuis ſupplicitẽ
obediũt. Et iõ p tãtis beneficijſ hor
tatur pph'a fideles ad
laudem dei dicens. **Nico.**

psallite dño grãs agendo q̄ habitat i syon in ciuitate celesti h expressa p syon: que speculatio in terpretatur· in qua facie ad faciez videtur deus quia licet vbiqꝫ sit deus per essentiam potentiam ⁊ presentiam tamē in celo specialiter habitat per apertam visionem ānūciate ⁊ predicate inter gentes studia eius ⁊ legem euangelicā quā studiose docuit verbo ⁊ facto

Hugo Sed posset quis dicē. quō annunciabimus verbum domini inter incredulos· cum quotidie interficiantur q̄ predicant. quibus respondetur· Noli te timere eos qui corpus occidūt Q̄m ipse dñs ē reqrens sāguinem eoꝝ ⁊ requiret per debitam vindictam sanguinez eoꝝ qui occiduntur de manu tirannorum· Et insuper· recordatus est·

Cassidorus Hoc mirabiliter advtēū qꝫ positū est vt et persecutores vindicta terreret ⁊ amātes pmissio benigna reficeret nō ē oblit⁹ ad cōq̄rēciū īfirmitate dicit roborādā q̄ ꝓpt longinq̄tate futi iudicij retribucōnes dñi aliq̄ten⁹ estimāt obliuisci clāore oronē pauperꝫ ⁊ iustoꝝ miserē mei dñe Ista ē orō cūctorū paupm ī p sona ecce

Nico⁹ vide hūilitatē meaꝫ de inimicis meis ⁊ afflictionem m̄ illatam a tirānis.

Hu. Qui exaltas me ⁊ lōge me facis de portis mortis videlicet a peccatis mortalibus per que itur ad mortē vt annunciem omnes laudatiōes tuas ⁊ predicationes tuas· predicando videlicꝫ opera tua laudabilia· in portis filie syon ⁊ in sancta ecclesia militante que est filia ecclē triumphantis· ꝓpter quod p tanto beneficiō Exultabo ī salutari tuo id est in domino ihesu christo

Nicolaus Infixe sūt gentes in interitu: quē fecerunt quia multi tiranni in gentilitate obstinati in persecutione martirū subito mortui sūt: ⁊ in infernum demersi· sicut egeas in persecutione beati andree a demone suffocatus expirauit· ⁊ sic plures alij vt patet in legendis scōꝝ

hugo In laq̄o isto ⁊ i fraudulento consilio. quē absconderunt sub quodaꝫ p̄textu iusticie comprehensus est pes eorum id est malus affectus eorum quia plures tirānni laqueūꝫ mortis parantes christianis: preoccupati sunt morte· sicut aman suspensus est in patibulo quod parauerat mardocheo· ⁊ hec fiūt occulto dei iudicio Vnde subditur Cognoscetur dominus iudicia faciens

Cassiodor⁹ in die iudicij qn̄ peccatoribus dabitur eterna cruciatione torqueri· In operibus manuum suarum comprehensus est peccator

Iheronimus Vnus q̄sqꝫ peccator ipse sibi portat in consciencia et funes ⁊ vincula ⁊ tormenta ⁊ vnde sustineat mala

Cassi Per qualitates igitur operum suoꝛuꝫ dicit pctōres eē

torquen
dos

Nic

Deinde ſubiūgit
de iudicio diſcuſ
ſionis q̄d erit in fine mundi vnde
dicit· [C]ōuertantur] i· cōuertēt̄·
[peccatores in infernū] qn̄ eis dice
tur· Ite maledicti in ignē eternum
[Oēs gentes q̄ obliuiſcūtur deū·]
i· q̄ in fine vite moriuntur ſine re
medio pn̄ie· Et quia ſicut mali pu
nientur· ita et boni premiabūtur·
Vnde ſubdit· [Qm̄ non in finē]
hoc eſt in finali iudicio [obliuio erit
pauperis] Videtur enī dn̄s pau
perū obliuiſci in pn̄ti non liberans
eos de malis pn̄tis vite· cū tn̄ hoc
poſſit· Sed tunc recordabit̄ qn̄ eo
rum paciā remunerabitur Jō ſub
ditur· [Paciā pauperū non peribit
in finem] Gregorius omel· xxxv·
euang· q̄i periſſe paciā pauperū
cernitur cū nil pro illa in hac vita
humilibus recōpenſatur: ſed paci
encia pauperū in finem nō peribit·
quia tunc eius gloria percipit̄: cū
ſimul ōmia iſta laborioſa t̄minant̄

Nicolaus

Quia ſicut p ſen
tenciam finalis
iudicij iniuſti ibūt in ſuppliciū eter
nū· ita iuſti in vitā eternā vt habe
tur math·
xxv·

Caſſiodorus

Cū vero de fine ſeculi ꝓpheta h̄ tra
ctaret: aduentū antixp̄i cordis illu
minatioē puidit· et periculi magni
tudine territus magna voce ꝓcla
mat dicens [E]xurge dn̄e] ad iudi
cium per ptātem iudiciariā [nō cō
fortetur] i· nō preualeat [homo]
antixp̄s Jpe ē homo peſſi⁹ quem
hūana non p̄t ſuſtinere condicō: i

quo tanta erit verſucia vt ſola do
mini virtus eius poſſit ſuperaē ne
quiciam Et gentes que cū eo ſcele
ra magna facture ſunt etiam petit
celerrimo aduentu iudicari· dicēs

hugo

[iudicentur gentes i cō
ſpectu tuo] q̄ te nō late
bit eorū iniq̄tas [C]ōſtitue dn̄e] i·
conſtitui permittes ꝓpter peccata
eorum· [legiſlatorem] i· antixp̄m
qui allaturus eſt peſſimā legem et
iuſſurus multa contra dn̄i p̄cepta
[ſuper eos] id eſt in ruinā eorū:
qui ei adhe
rebunt

Jeronim⁹

[ſciant gentes] cū damnate fuerit
[qm̄ homines ſūt] et q̄ ſtulte fece
runt ponentes in hōie peſſimo ſpē
ſuam et non in deo: qui ſolus pōt
ſalua
re

Nicolaus

Et quia
tāta p
ſecutio fidelium futura eſt tempo
re antichriſti· vt videatur domin⁹
eccliam deſeruiſſe· ſi poſſet fieri: p
pheta admirans ſubiungit· [V]t
quid dn̄e receſſiſti lōge] i· recedes
tempore antichriſti· Videtur enī
deus quodammodo recedere a cri
ſtifidelib⁹ quando non liberat eos
cum poſſit a tantis perſecutioib⁹
[Deſpicis in oportunitatibus: in
tribulatione·] Jllos enim videtur
deus deſpicere tanq̄ rem nullius
precij· quos non liberat in tempo
re oportuno: quod eſt tempus
tribulationis· [dum ſuperbit im
pius] id eſt antichriſtus· et loqui
tur per modū preſentis de futuro
propter certitudinem ꝓphecie· [in
cēdit paup] i· ꝑſequit̄ xpian⁹ antixp̄o

inobediens cruciatur omni genē
cruciatus: qui per incendiū deſigṅ
in ſacra ſcriptura. Et aliquos ad
irā̄m incendet. comprehendūtur. i.
cōprehendentur. vnde trāſlatio he
brayca ita habet. capiant̄. ſ. anti
xp̄s et ſatellites eius. qui ſcd̄m dcā̄
doctoꝝ antiquoꝝ in monte oliueti
fulminabitur. et magna ps adhe
rentium ſibi. de quo dicit apl'us.
ij. ad theſ. ij. Tunc reuelabitur ini
quus quē dominus interficiet ſpi
ritu oris ſui. in conſilijs quib9 co
gitāt. quia ſicut cogitabant cru
ciare criſtianos ſic a deo cruciabū
tur. Cauſaz magni erroris anticri
ſti ſubdit dicens. Quoniam
laudatur peccator anticriſtus in
deſiderijs a-

Hugo

nime ſue. Deſideriū anticriſti
erit vt credatur eſſe deus. et ini
quus benedicitur vt deus.

Caſſiodor9

Hic antixp̄s adulantiū et
fallentiū cateruis eouſq; pducet.
vt ſe non ſolū regem terre ſʒ etiaʒ
rerum omniū predicet deū ſicut A
poſtolus dicit ita vt in templo dei
ſedeat et extollat ſe ſupra omē id
quod colitur et quod dicitur de9.
Et ſic puocabit deū ad iracundiaʒ
ideſt ad vindictam malicie ſue.
Vnde ſequit̄

Nicolaus

Exacerbauit do
minū peccator ipſe videlicet anti
criſtus qui dicitur peccator in deū.
et iniquus in proximū ſcd̄m mlti
tudinem ire ſue. i. ire diuine cōtra
ſe prouocate non queret peniten
ciam ſed morietur in obſtinacōne

Hec eſt magnā irā dei vt deſit pec
catori correctio: et aſſit adulatio.
Tunc enim aſſimilatur anticriſto
de quo dicitur. Non eſt deus in
conſpectu eius videlicet alicuius
reputationis apud ſe.

Caſſ.

quia de ipſo neqſſio da
niel ꝓpheta teſtatur: di
cens. Et extollet rex aduerſus oēʒ
deum. et ad deū deoꝝ loqt̄ ſupbiā.

Nicolaus

Inquinate ſūt
vie illius in oi
tempore. i. cogitationes et opera
illius occupabuntur in peccatorū
pollucōne omni tempore vite ſue.

Hugo

Auferuntur iudicia
tua quibus in preſe
ti iudicas occulte et in futuro dabis
manifeſte a facie eius. i. a mente
et memoria eius et ſic non timebit
iudicia dei ſup ſe ventura: p̄ nimia
elatione. et
obſtinatioē

Caſſiodor9

Sic iudicia dei a corde peccatoris
auferuntur qn̄ videt tardius veni
re quod celeriter meruerat ſuſtinē
Omniū inimicorum ſuorum dn̄a
bitur potentia et ſeductione ſigno
rum populos
ſibi ſubijciens

Auguſti.

dicitur enim omnes reges ſupera
turus vt ſolus ſuper omnes regnʒ
Et quia per nepharias artes ad
illud inane culmen dominationeʒ
q; perueniet addit. Dixit e
nim in corde ſuo. id eſt cogitauit
preſumptuoſa ſecuritate.

Hugo

Non dicit ore
quia vba ei9
erunt dulcia ad alliciendū hōmes

cogitabat ergo in ſe dicens [non
mouebor] .i. non deijciar ab hac do
mi a cõe mea [a gñacõe i gñacõꝫ]
Augusti ⁊ fama mea ⁊ no
mẽ meũ de hac ge
neracõe in generationẽ poſt eorũ
non tranſiet niſi malis artibus a
dipiſcar tam excelſum principatũ
de quo poſteri tacere non poſſunt
Nic. Et hoc faciam [ſine malo]
⁊ ſine vlla iniuria. Cuiꝰ
maledictõe os plenũ ẽ] blaſphe
mando criſtuꝫ cũ ſe dei filiũ eẽ mẽ
cietur [⁊ amaritudine] ⁊ amara
commina **Cassi** qñ penam mor
tione. tis indicit ⁊ ad
ſupplicium iubet peruenire q̃ eũ tã q̃
deum contẽpſe **Nico** [⁊ dolo]
rint adorare quia ver
bis blandis ⁊ ſeductorijs multos
decipiet [ſub lingua] .i. i corde [eiꝰ
labor ⁊ dolor] q̃ cogitabit q̃lr ſcĩs
inferet laborem ⁊ dolorem.

Gre. xv. ⁊ xxxiij. mor. Peruer
ſi q̃q ꝗ malũ ñ i lingua ſꝫ
ſub lingua habent in ſermonibꝰ
dulcia pretendũt ⁊ in cogitacõibꝰ
peruerſa **Augusti** Tacite ei
moliunt̃ iſta ẽ cogi
taturus ſed hoĩbus alia locuturꝰ
vt bonus ⁊ iuſtus ⁊ dei filius vi
deatur [Sedet in inſidijs] more la
tronum. [cum diuitibus] quibuſ
diuitibus. niſi eis quos huius ſe
culi muñeribꝰ cumulabit Et ideo in
inſidijs cum hijs ſedere dictus ẽ.
qm̃ falſã felicitatẽ ipõꝝ ad decipiẽ
dos homines oſtentabit. q̃ praua
voluntate bene tales eſſe cupiunt.
⁊ bona eterna non querunt: in la

queos eius incidunt Et quia mira
culorum fraude multos illaq̃abit
Ideo ſubiũctũ eſt [in occultis] qd
puto dictum eſſe quia non facile i
telligitur tunc quid appetendũ q̃d
ve fugiendum ſit. Et hec omnia fa
ciet: [vt interficiat innocentẽ] po
pulum videlicet chriſtianum ſibi
inobedientem. Interficere innocen
tem eſt ex innocenti ⁊ religioſo fa
cere no **Cal.** Eiuſq̃ animã ꝑpe
centem tua morte dãnare.
Nicolaꝰ [Oculi eius i pau
perem.] ⁊ in ꝑplm
fidelem [reſpiciunt] conſiderans q̃
liter ipſum totaliter poſſit deſtrue
re. [inſidiatur in abſcondito q̃ſi leo
in ſpelun **Gre.** xxxij. mor. Re
ca ſua.] cte leo ⁊ inſi
dians dicitur antichriſtus Inſidi
ans per miraculoꝝ ſpeciem ſignis
leo per fortitudinem ſecularem. vt
enim eos qui aperte ſunt iniqui ꝑ
trahat ſecularem potenciam oſtẽ
dit. Et vt etiam iuſtos fallat ſignis
ſanctitatẽ ſimulat. Illis enĩ ſuadet
magnitudinis elationem. Iſtos de
cipit per oſtentationem ſcĩtatis.
Cassiodo Due enĩ pſecutio
nes ꝑplĩ xp̃iani
preceſſerunt. prima fuit violenta
cum a paganis chriſtiani preſcri
ptionibus tormentis ⁊ cedibus
ad ydolorum ſacrificia cogeban
tur ¶ Altera fraudulenta: que
nunc per hereticos ⁊ falſos agi
tur chriſtianos. Nouiſſima ſu
pereſt. que per antichriſtum dicĩ
tur eſſe ventura. quã nichil pericu
loſiꝰ. quoniã erit violenta nimis

ex poteſtate regni ſecularis ⁊ dece
ptioſa miraculis. ſicut dñs in euã
gelio dicit. Seducat ſi fieri poteſt
etiam electos. Jdẽ aug⁹. Inſidi
atur vt rapiat pauperẽ; Jtera cõ
inſidiaꝝ iniquitatẽ callidi pſecuto
ris oñdit et inſidiatur rapere pau
perem. ⁊ decipere populũ xp̄i. dũ
⁊ vſqꝫ q̄ at-

Auguſt ⁊ quib⁹
trahat eũ. pōt cru
ciatibus affligendo ad ſe adducit.

Nicolaus Et q̄s tormento
flectẽ nō poterit
verbis doloſis ad ſe trahere ſtude
bit Vnde ſubditur In laq̄o ſuo
hoc eſt in dolo ſuo hũiliabit eũ.
videlicet po-

Auguſt Quia cũ
pulũ chriſti ſigna ⁊
miracula faceret ceperit quanto mi
rabiliora videbũtur hõibus tãto
illi ſancti qui tunc erunt contẽnen
tur ⁊ quaſi pro michilo habebunt

Jeronimus Et tunc incli
nabit ſe ad
humilitatẽ vt videatur quaſi mitis
⁊ ſanctus. ⁊ cũ ſe nichil inclinaue
rit tũc caſurus eſt. Vnde ſubdit

Nico Et cadet a dominio ſuo
cũ dñatus fuerit paupe
rum. ſ. xp̄ianorũ: ſuo tẽpore abie
ctorum ⁊ ſpoliatorũ. ⁊ cauſa deie
ctionis eius ſubditur Dixit enim
in corde ſuo. ⁊ cogitauit hoc qd ſb
ditur oblitus eſt deus non hñs
noticiã ſc̄orum noſtrorũ auertit
faciem ſuam ne videat in finem.

Jero Ac ſi dicat mea ſunt oia
q̄ diu ſeculũ fuerit. ⁊ in
obliuione tradidit illa deus. ⁊ nũ
q̄ amplius vſurus eſt illis. ſed
mea ſunt quia ego ſum deus

Auguſti Hec eſt inclinatio
miſerrimi caſus dũ
humanus animus in ſuis iniqui
tatibus proſperatur. ⁊ parci ſibi
putat cum excecatur: ⁊ obſerua
tur ad vltimam vindictam.

Nicolaus Deide deſcribit
antixp̄i finalis
deiectio que fiet virtute diuina ad
preces ſc̄orum. qd preuidẽs dauid
orando ſubiungit. Exurge dñe
q̄ videris quaſi dormire cũ pmittis
eum tanta mala facere in ſanctos
tuos ⁊ exaltetur. ⁊ mõſtret manus
tua ⁊ ptãs tua ad eũ puniẽ
dũ ne obliuiſcaris pauperũ dittẽ
do eos diutius in perſecutione anti
criſti ⁊

Hugo Vidẽs ãt eccã
ſuoꝝ ſe liberandaꝫ
exultat. ⁊ anticriſto ſuo pſecutori
inſultat di. Propter qd irritauit i
pius deũ. qui diceret. quid profuit
ei tãta mala facere ſuis blaſphemi
is dñm puocare ad eius pdicõeꝫ.

Nico Dixit enĩ in corde ſuo ñ
requiret facta mea ad
puniendum ea tanq̄ non curans
vel ignorans Vides tu deus cui⁹
oculis oia nuda ſũt ⁊ aperta quõ
tu laborẽ ⁊ dolorẽ quos infligit
ſanctis tuis antixp̄s cõſideras di
ligenter ad puniendũ. vt ⁊ quõ
tradas eos. ſ. antixp̄m ⁊ ſuos mi
niſtros in manus tuas ⁊ in ptã
tem iuſti-

Auguſt In mediũ
cie tue. deductis in
pijs ⁊ cõuictis redit adiutor: vt ſic
illi digna factis recipiunt: ita iſti
promiſſa premia conſequantur.

Vide **Nico** ⌊Tibi derelictus ē ſbdit. pauꝑ⌋ ⁊ populus criſtianus vt eum ꝓtegas ⁊ defē das ⌊orphano⌋ ⁊ eidē populo criſtiano qui anticriſti tēpore videbitur quaſi ſine patre ꝓtegēte ⁊ matre compaciente ⌊tu eris adiutor⌋ accipiens eū ſub ꝓtectione tua ⌊Contere brachiū⌋ ⁊ ad nichilū redige ꝑtātem ⌊peccatoris ⁊ maligni⌋ ⁊ anticriſti qui .ij. ad theſ. ij. dicitur homo peccati ⁊ filius ꝑdicionis. ⌊queretur pctm̄ illius⌋ quia nequicia illius a te diligēter diſcucietur. an ſit ampli⁹ vtilis ad purgationem electorum ⌊⁊ non inuenietur⌋ ad hoc vltra vtilis eo ꝙ ſufficienter erunt purgati. ⁊ ſic anticriſtus occidetur. ⁊ cū ſuis deijcietur in ignem inferni. ſicut pr̄ ꝓijcit virgam in ignem poſt debitā filij correctōnem. Et quia interfcō anticriſto apparebit manifeſte poteſtas ⁊ dominiū chriſti Jō ſubditur ⌊Dn̄s regnabit in eternū ⁊ in ſeculū ſeculi⌋ ⁊ ſine fine. qr vt dicitur danielis. vij. Ptās eius ꝑtās eterna ⁊ regnū eius non corrūpet ⌊peribitis gentes⌋ videlicet tu anticriſte ⁊ qui tibi adheſerunt ⌊de terra illius⌋ quia regnabit in eternum. Et quia peribunt ad petic̄oꝫ ſanctoꝝ. Jdeo ſubditur ⌊Deſideriū pauperum exaudiuit dn̄s.⌋ faciendo finem de ꝑſecutione anticriſti. ⌊preparac̄oꝫ⌋ ⁊ affectū ⌊cordis eorum:⌋ quo deſiderabant liberari a mal̄ ꝑn̄tib⁹ ⌊audiuit auris tua⌋

Jeroni ⁊ clemencia tua per quā fidelib⁹ largiris vitam quā deſiderāt hr̄e eternam.

Nicol Deinde dauid finaliter cōcludit petic̄oꝫ eccleſie dicēs ⌊Judicare pupillo ⁊ hūili⌋ ſcilicet pro populo catholico q̄ erit in extremo iudicio

Augusti Aliud eſt iudicare pupillū ⁊ iudicare pupillo Judicat enim pupillum qui eum condemnat. Et iudicat pupillo: q̄ pro illo ſententiam profert.

Hugo ⌊Vt non apponat⌋ ⁊ non preſumat ⌊vltra magnificare ſe homo⌋ ⁊ quicunqꝫ ſe erigere contra deum ⌊ſuper terram⌋ ſicut fecit antichriſtus

Cas Completa eſt pſalmographi denūciata ꝓmiſſio. reſerata ſunt filij occulta miracula. O ingentes ⁊ ammirabiles cauſe que q̄uis expoſite videant̄ adhuc tamen ſine dubitatione ſecrete ſūt dū ignorant̄ qn̄ veniant ⁊ adhuc obſtruſe eſſe monſtrantur. Sic ⁊ ſecrete eſt qđ dicitur ⁊ querentib⁹ non tacentur. Quapropter dn̄o ſupplicemus effuſius vt nobis emendationem ſaluterrimā ꝯferre dignet̄ quia ſine excuſatione peccat cui retribuc̄ō meritoꝝ ꝑdicit̄ eē ventura

Jeronim⁹ Jpe q̄ dn̄s eſt ab antixp̄i operibus nos cuſtodire dignetur illeſos. vt ab illo pupilli facti: ꝑſēm xp̄m dn̄m cognoſcentes ipſum ſequamur fide. ipſum timeam⁹ corde. ipſum glorificemus opere. cui cum eterno patre ⁊ ſpiritu ſancto eſt honor ⁊ gloria in ſecula ſeculorum. Amen.

IN dño con

Titulus hu9 ps talis ē. In finē ps dd hugo
In precedenti pſalmo egit de pſe
cutione bonorum tempore antixpi
futura. hic agit de perſecutione bo
norum que eſt a mēbris antixpi.
de quibus prima ioh. i. dicitur.
Nunc antichriſti multi ſunt.

Caſſiodorus

Q3 aūt in titulo poi
nit. In finem: ſemp ad dūm criſtū
eſt referendū. quod qūqꝫ indicat
glorioſam paſſionem. modo triū
phalem reſurrectionem. Nūc aūt
ſanctā fidem declarat in quā hereti
ci digladiantur & dimicant contra
fideliſſimos xpianos.

Hu.

ꝓpheta igitꝰ in perſōa cu
iuſlibet fidelis loquitur hereticis:
qui nitūtur catholicos in ſuā con
uertere prauitatē dicens.

In dño confido qui eſt ſpes ſa
lutis mee quomō lo vos he
retici dicitis & ſuadetis aīe mee
& michi tranſmigra in montē
& ad nos qui ſumus magni litte
rati Et debes tranſire quia es ſicut
paſſer & pennatus virtutibꝰ. Ideꝫ
gloſa. Moraliter hoc debet dicē vir
iuſtus cū temptatur precipue de
vana gloria vel ambitioē In dño
confido in quem fixi ſpem meam
quō dicitis anime mee non dicit
michi quia dyabolus non multū
curat. ꝙ homo exaltetur exterius
ſed hoc precipue cupit: vt interius
vane glorie conſentiat. tranſmi
gra in montem ſupbie vel ambi
tionis ſicut paſſer Ecce quid di
cunt ſuggeſtiones praue & merito
debes tranſire ad altiorem ſtatum
quia es pennatus virtutibus & or
natus bonis operibus Compatur
vir iuſtus paſſeri ꝓpter multa. quā
modicus eſt vt paſſer per humili
tatem Leuis p temporaliū abiecti
onem. cautus per ſuam ſolicitam
cuſtodiam. & habitat in petra per
iugem meditationem dñice paſſi
onis. Deinde ꝓpheta conuertēs ſer
monem ad catholicos exponit q̄
re dixerit. In dño confido quaſi di
cat. Ideo dixi hoc Quoniā ecce pecca
tores & heretici intēderunt arcū
& ſacram ſcripturā ad voluntatē
ſuam exponendam ſuſpēderūt. pa
rauerunt ſagittas ſuas & parata
hñt verba venenoſa & argumen
tacōes ſophiſticas in pharetra
& in corde ſuo. & hoc vt ſagittent
in obſcuro id eſt in ſuis ambigu
is & obſcuris ſentencijs. rectos
corde id eſt in ſimplici ſenſu degē
tes. Idem gloſa ex Jeronimo

Collector

Gregorius vero
xxxi. libro morali
um hūc verſiculū ita exponit Quid
pharetre nomine niſi prauorum
machinatio deſignatur. Iniqui e
nim cum dolos quos bonis exco
gitant ſecretis machinacionibus
occultant quaſi in pharetra ſagit
tas parant. Et in hac preſentis vi
te caligine velut in obſcuro rectos
corde feriunt. quia maculoſa eo
rum iacula & ſentiri per vulnꝰ poſ
ſunt & tamen venientia deꝑhendi
ñ pnt Deinde ab hereticis ꝯuertit

ſermonē ad dñz d. qm̄ ac ſi dicat

Gloſa

per arcū ⁊ p ſacram ſcri
pturā heretici parāt dece
ptiones ſimplicib⁹ qd tñ n̄ ē ex vi
tio ſcri

Caſſio

ſed d neq̄ſſima
pture. voluntate ſua
qm̄ que pfeciſti ⁊ ſcripturas q̄s p
fcē edidiſti ad ſalutē deſtruxert.

Gloſa

⁊ peruerterunt male ex
ponēdo iuſt⁹ āt .ſ. xp̄s
quid fecit. quaſi dicat. ſi hereti
ci offendunt nonne xp̄s pacē dat
nobis. dat vtiq̄ pacē quā vos he
retici nephanda diſſenſiōe viola
tis. qui dixit. Pacem meam do vo
bis. pacem meam relinquo vobis.

August

xp̄us quid nobis fe
cit qui traditorē ſu
um tanta pacia pertulit vt ei p̄mā
eucharistiam confectā manib⁹ ſu
is ⁊ ore ſuo cōmendatā ſicut cete
ris apoſtol' traderet. Quid nobis
fecit chriſtus qui eundē traditorē
ſuū quem dyabolū nominauit an
tradicōnem ſui dn̄i. nec loculis do
minicis fidem potuit exhibere cum
ceteris apoſtolis ad predicandū
regnum celorum miſit. vt demon
ſtraret dona dei peruenire ad eos.
qui eum in fide accipiunt: etiā ſi ta
lis ſit p quē accipiūt q̄l' iudas fuit

Caſſi

exprobratis his q̄ falſa
ſentiunt de religione ve
riſſima conſequenter ꝓpheta dicit
iudicia domini eſſe ventura vt hu
mana peruerſitas ſaltē cōſiderata
domini diſtrictōne ſe corrigat Vn̄
dicit. Dn̄s i templo ſancto ſuo
⁊ in vnoquoq̄ religioſo. Sic ait
apoſtolus. Si quis templū viola
uerit diſperdet illum deus. Tēplū
eñi dei ſanctum eſt quod eſtis vos
vt ſciat hereticus a deo ſe poſſe diſp
gi a quo noſcuntur corda recte cre
dentium poſſideri dn̄s in celo ⁊ i
ſanctis hoībus ſedes eius quia
ſanctos viros p̄ntia maieſtatis ſue
diuinitas inſidere dignatur.

Jero

Oculi eius in pauperē
reſpiciunt oculi chriſti
id eſt aſpectus diuinitatis.

Gloſa

viz miſericordia ei⁹ ad
ꝑpl'm xp̄ianū reſpicit.
palpebre ei⁹ iterrogāt filios hoīm

Caſſiodo

ꝓpha loq̄tur B al
legorice d deo q̄i
habeat palpebras q̄ cū clauduntur
michil videtur. dicit eñi dñm non
ſolū reſpicere quando intendit ocu
lis ſed etiā tunc requirere ⁊ conſi
derare filios hoīm: cū eos neglige
re quaſi dormiens eſtimatur

Jero

Palpebre ſunt diuinitatis
ſubtilitas ⁊ iudicia dei i oc
culta in quibus nos interrogat ⁊
cognoſcat quid habet vnuſquiſq̄

Nico

p hoc ſcrutatur act⁹ ⁊ co
gitacōes filiorū hoīm. q̄
ideirco dicūtur palpebre dei. quia
ipſa iudicia eius q̄nq̄ nobis clau
duntur. ⁊ q̄nq̄ nobis aperiūtur tā
q̄ palpebre oculoꝝ

Jeroni

Videmus
vnā gen
tem flagellari ⁊ ſcimus pro qua cā
flagellatur. Hec manifeſta indi
cia ſunt. Videmus alteram flagel
lari ⁊ neſcimus pro qua cauſa. ⁊
hec iudicia dei ſunt occulta tanq̄
nobis clauſa. Et per hec ſuperius
cōprehenſa. Dn̄s interrogat iuſ

tum ꝛ **Hugo** ꝯ ꝓbat ꝛ diſcer
impiū mit conſcias eoꝝ
de quibus noſcitur ſolus deus fer
re iudicium. Et ſic interrogando in
uenit ꝙ qui diligit iniquitatem
ꝯ ꝓpriā. Nam peccatū iniquitas ē.
vt dicitur **Remigius** Ille
Iob. iij. dili
git iniquitatē: qui ex deſiderio pec
cat. qui et ſi ſemper viueret: ſemp
ſuis deſiderijs peccando vti vellet
Et hic odit animam ſuam
Caſſio Se enī perſequitur ꝙ
ſequitur dyabolū. Dū
illas ſemitas cōmeare mauult que
ad penaꝝ loca fugienda ꝑducunt
Hugo Quid aūt dilectoribus ini
quitatū ſit futuꝝ oſtēdit
oſtēdit d. Pluet .ſ. dn̄s ꝯ pluere
faciet ſuper peccatores laqueos
vt illaqueentur. ita ꝙ non poſſunt
mereri. vnde puerb. v. Iniq̄tates
ſue capient impiū. ꝛ funibus pec
catorum ſuorum conſtringitur
Nicol Etiam iuxta litteram
peccatores moriūtur
ſubito ꝛ ex impuiſo q̄i capti laq̄o
Gloſa ignis ꝯ cupiditas.
ſulphur ꝯ fetor ma
loꝝ operum ꝛ ſpūs procellarū. ꝑ
hoc penā eterni iudicij indicat. ꝛ
verbera **Jeronim⁹** Hoc to
pctōꝝ tū ſcḋm
hiſtoriā factū fuit qn̄ domin⁹ plu
it ſulphur ꝛ ignem ſup ſodomā
vt ait apl'us iudas. in exemplum
ignis eterni factū fuit. Addiditq̄.
pars calicis eoꝝ: quare dixit ꝑ
tem eorum: quia vnuſquiſq̄ ꝓꝑ
te ſua quaſi de calice iuſtam vindi

ctam recipiet pro ut geſſit miſeri
as ſuas vt ait ꝓpheta. Reddet deus
vnicuiq̄ iuxta opera ſua. Et ideo tā
ꝙ racōnem reddens quare id fiat
ſubijcit. Quoniā iuſtus dominus ꝑ
naturam. ꝛ iuſticias dilexit quia
vnunquēq̄ ſcḋm opus eius ꝓpri
um iudicat equitatē vidit vult⁹
eius vt ſanctis premia: pctōrib⁹
penam **Caſſi** Contēne verſuci
tribuat. as ꝛ peruerſita
tes hereticorum ꝛ malignoꝝ: nec
non retribucōes ipōꝝ pſ iſte mi
rabili breuitate cōplexus eſt. vt
quorum futuras pēnas agnoſcim⁹
ab eorum prauitate arceamur
Jeroni Quapropter dn̄o ſuppli
cem⁹ q̄tin⁹ nos vocati
one ſua dignetur efficere dignos.
ꝛ non ſcḋm pctā nrā nobis ſupplicia
inferat. ſed ſcḋm magnam miām ſu
am veniam largiatur quia ipſi eſt
cū eterno patre ꝛ ſpū ſācto honor
ꝛ gloria in ſecula ſeculoꝝ Amen

Saluū me fac

Titulus hu⁹ pſ talis eſt
In finē pſ dd pro octa
ua. Senſus eius talis eſt. pſ iſte at
tribuitur dauid ꝯ fideli tendenti in
finē ꝯ in xp̄m. ꝛ in eodem pſ orā
ti ꝓ octaua ꝯ ꝓ die iudicij. de quo
in vi. pſ. ſupra **Gloſa** Vi
dictum eſt. dēs
enī vir ſcūs multiplicatā vanitatē
ſeculi q̄i ſubito timēs exclamat ꝓ
magnitudine periculi ꝛ ait
Saluum me fac domine:
qui potes ſolus ſaluare.

qm̄ defecit ſanctus quantū ad
paucitatem. Cauſam hui⁹ defcūs
ſubiungit qm̄ diminute ſūt verita
tes a filijs
hominū

Auguſtinus

Veritas vna eſt q̄ illuſtrātur ⁊ il
luminantur anime ſcē. Sȝ qm̄ mul
te ſunt anime: ideo in ipſis multe
veritates dici pñt. ſicut ab vna fa
cie mlte ī ſpeculo appēt ymagiēs.

Hugo

Triplex em̄ ē veritas.
iuſticie q̄ deficit p aua
riciam. ⁊ veritas vite que deficit p
luxuriaȝ ⁊ quodlibet peccatū mor
tale. ⁊ veritas doctrine que deficit
per ſuperbiam ⁊ vanam gloriam
Q̄uo hec veritates diminute ſūt oñ
dit conſequēter dicēs. Vana locu
ti ſunt de terreis vnuſquiſqȝ ad
decipiendum proximū ſuum cui
tenetur fi
delitatem

Auguſt

proximū
oēȝ hoieȝ
oportet intelligi quia nemo eſt cū
quo ſit operandū maluȝ Labia do
loſa ſupple habent ⁊ bilingues
ſunt. quia in corde ⁊ corde locuti
ſunt habentes aliud in cogitatio
ne q̄ꝑ loquan
tur ore.

Caſſiodo

Quociens volumus doloſos expri
mere duplicia coruȝ corda declara
mus Sic ⁊ bilingues dicimus qui
in vna ſentencia minime perſeuerāt

Hu.

Deinde ſubiungit non optā
do ſed ꝓphetando qd futurū
eſt dicens. Diſperdat dñs ·i· di
ſperdet. vniuerſa labia doloſa ⁊
linguā magniloq̄m ·i· ſuperbiaȝ.
maxime illorum: Qui dixerunt ar
rogant. Linguaȝ nrām magni
ficabim⁹ ·i· opera dicta ⁊ noſip̄os
iactanter laudando Labia noſtra
a nobis ſunt. q̄ſi dicerent a nobis
metipſis habemus ⁊ ſcienciam ⁊
dominiū. quis ergo noſter domi⁹
eſt. quaſi dicant nullus.

Caſſi

Hoc ſuperbi habent ꝓ
priū q̄ꝑ dominiū ſuper ſe
deſpiciunt. ⁊ in proſperis rebus ni
miam loquacitateȝ turgentes glo
riam ſuam exaltare preſumūt. ⁊
ponunt in ꝓpria poteſtate quod ſe
a deo non intelligunt accepiſſe.

Hugo

Magnificare etiam qui
dem ſtudent ſuam lin
guam qui verba ſubtilia loqui co
nantur. vt videantur ſapientes q̄
vt dicit Jeronimus obducto ſup
cilio grandia verba trucinantes in
ter mulierculas: de ſacris litteris
philoſophantur. Deīde ꝓphetado
ce dei patris ꝓmit tēt xp̄i incarnati
onem dicens. ꝓpter miſeriam ino
pum ⁊ gemi
tū pauperuȝ.

Jeronimus

q̄ erāt miſeri niſi cūcti gñalr̄ hoīes
in pctō nati ac p hoc in inferno ꝓ
geniti. Et qui pauperes gementes
niſi antiqui pr̄es in clauſtris infer
ni detenti ꝓpter peccatū primi parē
tis. ꝓpter hos liberandos nūc in
tēpore gracie exurgam dicit dñs
videlicet deus pater. hoc eſt mittaȝ
filiū meū q̄ eos redimat ⁊ illos q̄ i
miſeria ſunt in mundo ⁊ eos qui i
inferno cōmorantur. qd ita factuȝ
eſt. Ponā in ſalutari meo ·i· in
filio meo incarnato. dixit in ſaluta
ri. ⁊ non dixit. quid ponam. ſub
auditur ſalutē gentiuȝ. et adhuc

quid poſuam contra gentitum leti
ciam ⁊ contra paupertatem diuici
as ſpūales [fiducialr] i· potēcialr·
Caſſi quia poteſtas patris fi
lij fiducia eſt · ſicut filij fi
ducia ptās eſt patris. [agāieo]
Gloſa quia nichil ei reſiſtet
qui etiam docebit nō
q̄i ſcribe ⁊ pharisei· ſed tanq̄ ptā
tem habens ⁊ addens legi: ⁊ mu
tans quedam ꝓ voluntate ſua: vt
auctor legis· Poſt verba pūs pre
dicta ꝓpheta in perſona ſua cōmē
dat verba predicacōnis criſti: oſtē
dens eorum ſinceritatem ⁊ vtilita
tem· quaſi dicat· pater mittet filiū
[Eloquia dn̄i] i· xpi ſunt [elo
quia
caſta] **Caſſi** que nullū mendaci
um corrūpat nulla
macula falſitatis inficiat vel ſimu
lationis culpa corrumpat
Auguſtinus Multi predi
cant verita
tem ſed non caſte quia vendūt illā
precio cōmoditatum hui⁹ ſeculi
hu. Deinde commēdat eloquia
domini a dulcedine ſonitus
dicens· [argentum] dominici elo
quij eſt [igne examinatum.] quia
domini eloquia per tribulationū
ignem probata ſunt. Eloquiū ve
ro diuinū idcirco comparatū ē ar
gento· quia ſicut inter omnia me
talla nil eſt quod dulcius tīniat ar
gento· ita inter omnia eloquia ſer
mo diuinus ſonat humane men
ti· Et illud argentum eſt [ꝓbatum
terre] i· a terra· .ſ. nil terrenitatis
habens· Et ponitur genitiuus pro
ablatiuo more greco· Et ē [purga

tum ſeptuplum] i· perfecte Septe
narius enī nūerus pfectōnem ⁊ v
niuerſitatem ſignificat· Vel ē pur
gatum ſeptuplum i· per ſeptem do
na ſpiritusſancti· viz ꝑ timorē dei·
ꝑ pietatem· ꝑ ſciam· ꝑ fortitudinē
ꝑ conſiliū ꝑ intellectum· per ſapiē
tiam· per que diuinū eloquiū ſplē
det· dum verbi dei predicatorēs his
donis re **Caſſi** Sicut enim ſupe
fulgent rius dixit· diſper
dat dominus vniuerſa labia dolo
ſa· Ita conuerſaturum dominū ꝓ
mittit omnes qui eloquijs eius pu
ra mente crediderīt Vnde ſubdit
hugo [Tu domine] cuius elo
quia ſūt caſta· [ſeruab
nos] ꝑ tua eloq̄a a malo [⁊ cuſto
dies nos] in bono [a gn̄acōe hac]
Caſ. id eſt a pctōrib⁹ hui⁹ mū
di addit q3 [i eternū] quia
hic nos in tribulacōib⁹ conſolat
ibi in eterna ſecuritate conſtituet·
Hic adiuuat· ibi glorificat ⁊ coro
nat· Ita nos pijſſimus creator ꝟ
conſeruat ne pereamus· ⁊ ibi beati
ficat vt nullatenus miſeri eſſe poſ
ſimus. Quid enim tam bonis q̄
malis fiat· in concluſione hui⁹ ps
ſub breuiſſima ſentencia oſtendit
dicens In circuitu impij ambulāt
Auguſtinus i· in tempo
raliū reruȝ
cupiditate· q̄ ſeptē dieꝝ repeticioē
tanq̄ in rota voluūtur· ⁊ ideo nō ꝑ
ueniunt in octauum· id eſt in illd
eternū quod dabitur in octaua· de
qua iſte ps intitulatus eſt de hoc
circuitu dicit ſalomon in ꝓuer· vē
tilator impioꝝ ē rex ſapiēs · ⁊ im

mittit illis rotā maloꝝ ⁊ ambitiꝫ
temporalium q̄ tanq̄ rota voluūt
Hugo Sicut enim ille q̄ am
bulat in circuitu ſp ē
q̄ i in principio motus ſui ⁊ ſemp
habet ad ambulandū. Sic ipſi ha
bent ſp circa quod negocient. De
quibus dicit ꝓpheta in alio pſal.
deus meus pone illos vt rotā. Se
quitur ſcd̄m altitudinem tuam
Glosa ⁊ in virtutibus p q̄s
facis eos aſcendē ad
te altū contemplandū. multiplica
ſti filios hominū. hoc ideo adiun
xit. quia eſt multiplicatio in tēpa
libus que auertit ab vnitate dei. ſ
iuſti mltiplicantur ſm altitudinē
q̄n vadunt de virtute in virtutem
Jeronimus Vel mltipli
caſti filios
hominū: iuxta abundantiam mīe
tue. q̄ multiplicatur ecclā. hoc ē de
pietate ⁊ mīa ipſius: cū in retribu
tione ipi⁹ future beatitudis ꝓmiſ
ſa tua pcipientes. conformes effe
cti fuerint corporis glorie tue: cui
cū eterno patre ⁊ ſpū ſancto ē ho
nor ⁊ gloria in ſecula ſeculoꝝ. Amē

Usqꝫquo dn̄e
Titulus hui⁹ p̄s talis
eſt In finē p̄s dauid: q̄
patet ex **Hugo** In hoc p̄s
predcīs. oñdit mi
ſtice deſideriū modernorū patrum
deſiderantium ſcd̄m aduentuꝫ xp̄i.
Glosa Quanto enī deſiderio
antiqui p̄es deſidera
uerunt primū xp̄i aduentū tantō
moderni cupiūt ſecundū iuxta illd

Cupio diſſolui ⁊ eſſe cū xp̄o ex p
ſona igitur fideliū ſecundū aduen
tū xp̄i optantiū vt cū deo beate vi
uant. ꝓpheta ſic ait.
Usqueq̄ dn̄e obliuiſceris me. E
rit hoc vſqꝫ in finem ⁊ vſqꝫ in diem
iudicij. vel vſqꝫ ad mortē Usqꝫquo
auertis faciē tuā a me ⁊ facieꝫ glo
rie tue quā ſancti in gloria celeſti
ſpeculantur. More noſtro loq̄tur
ſcriptura cum dicit deum obliuiſci
⁊ auertere faciem. hoc autem non
iuxta rerū ꝓprietatē ſ꒳ p creaturaꝝ
ſimilitudinē dī. In deū q̄ppe obli
uio non cadit nec aliqua ꝑmuta
tio. Quā diu ponā conſilia in aīa
mea. Conſilio non ē op⁹ niſi in ad
uerſis. Et eſt ſenſus q̄ diu ponam
cōſilia in aīa mea ⁊ q̄ diu ero i ad
uerſis. ⁊ quā diu ponam dolorem
in cordē meo p peccatis meis ⁊ p
incolatu p̄ntis miſerie p diem.
Caſſ. ⁊ p ſingulos dies vt ab
ſolute cōtinuatio tempo
ris poſſit intelligi. Usqꝫq̄ exaltabi
tur inimicus meus ſuper me
Augustinus Inimicus ē
dyabol⁹ vel
cōſuetudo **hugo** vt ā̄t hec tol
carnalis. lantur a me
reſpice oculo mīe miſeriā meā ⁊ ex
audi me deus me⁹ me hūiliter dep̄
cantē. Illūia **Nic.** ⁊ intellectū
oculos meos ⁊ aff ēm. ne
vnquā. de cetero obdormiā i morte
mořl cl'pe ꝓlōgādo pn̄iaꝫ vſqꝫ ad
morꝫ **Hu** dormit i morte q̄ freq̄n
tem ter labit ⁊ reſurgit.
obdormit ā̄t **Caſſi.** Oculos
obſtinatus. autem

cordis hic debemus aduertere qui in mortem dormiūt: quando fidei lumine ſepulto carnali delectatione clauduntur. ipſe eſt ſomnus de quo letatur inimicus. vnde ſubditur. ne **Jeronim⁹** hoc eſt quando. in futuro iudicio dicat inimicus preualui temptando aduerſus eum.

Hugo Inimicus dyabolus primo inuadit hominem temptando in ſuggeſtioē. luctatur cum eo in delectatione. parit in conſenſu. inclinat in actu. precipitat in conſuetudine et preualz in morte quādo .ſ. homo obdormit in peccato mortali. Qui tribulāt me .ſ. demones qui me vexant temptationibus exultabunt ſi mot⁹ fuero a veritate fidei prebendo conſenſum ſuggeſtioni. Sicut enī gaudium eſt in celis ſuper vno peccatore penitenciā agente. ita gaudiū eſt demonibus ſuper vna anima mortale pctīn perpetrante. Sed nō mouebor quia ego in miſericordia tua ſperaui. Nam vt dicitur treñ. iij. Mia dnī eſt qꝫ nō ſumus cōſumpti.

Nicolaus Exultabit cor meū leticia interiori. in ſalutari tuo .i. in chriſto qui venit ſaluare mundū. Cantabo domino in leticia exteriori ipm laudādo qui bona tribuit mihi.

Auguſtinus bōa ſpiritualia nō ad humanū diez pertinentia. Et pſallam nomini domini altiſſimi cum deuota grārūactione

Jheroni Merito dñe ihe ſu xp̄e noī tuo pſallitur. q̄ das pietatem et iuſtis victoriam preſtas et pctōres ad te cōuertētes iuitas tibi gloria eſt cum eterno patre et ſpū ſancto in ſcl'a ſeculoꝝ. Amen

Dixit inſipiēs

Titulus talis ē In finē pſ dauid. In hoc pſ ꝓpheta oſtēdit qꝫ xp̄s q̄ tam deſideratus erat a iudeis antq̄ veniret contemptus ē ab eis qū venit. Et iō primo propheta increpat inſipientiam et duriciam iudeoꝝ. q̄ viſo xp̄o ipſū eſſe deū minime crediderunt.

Gloſa Eſt āt ſenſus tituli pſ iſte dirigens nos i fīnem et in criſtū eſt dauid ꝓphete. Intendit enī cōfutare iudeos chriſti contēptores cuius populi duriciā ꝓpheta increpans ait.

Dixit inſipiēs **Hugo** populus iudeoruz translatio hebrayca habet. dixit ſtultus in corde ſuo non credēdo. non eſt deus et hic hō nō eſt de⁹

Jeronimus Vnus ex eis non ſolū pro deo non habuit. ſed nec ꝓphetam credidit cū dixit. hic ſi eſſz propheta ſciret q̄ et qualis ē mulier q̄ tangit eū quia peccatrix eſt. Et alter ſi filius dei ē deſcendat nūc de cruce

Hugo Corrupti ſūt cecitate infidelitatis et abhominabiles id eſt reprobi facti ſūt apd deuz in ſtudijs ſuis et ꝓpter doloſas machinacōes ſuas q̄b⁹ ſtudebāt quō ihe ſū occiderent.

Col quē locū. gregori⁹. xv. mo

raliū exponit de reprobis ob amo
rem viſibilium de deo peruerſa ſen
tientibus dicens. Dixit inſipiēs
in corde ſuo non eſt deus. Carna
les viri iuſſa ſpiritualia contēnen
tes. deum quia corporaliter nō vi
dent quandoq; ad hoc perueniunt
vt etiam non eſſe ſuſpicentur. per
omne enim quod faciunt ad finē
oculorum tendūt. et quia in deū
oculos corporis tenere non poſſūt
ei obſequia prebere deſpiciunt vel
ſi ceperint fatigātur. **Auguſtinus**
Et hij corrupti ſunt et abhominabi
les. id eſt odibiles facti ſunt deo i
ſtudijs ſuis. id eſt in affectionib9
ſuis amando ſeculum et nō deum
Ipſe ſunt affectiones que corrum
punt animam et ſic excecant vt poſ
ſit etiam dicere imprudens in corde
ſuo. non eſt deus: non eſt q̄ faciat
bonū non eſt vſq; ad vnū. **Caſſiodor9**
Quid ergo dicem9 de patriarchis.
Nōne bonū fecit Noe cū dn̄i prece
ptis obediens in archā ſaluand9
intrauit. etc. Nonne bonū fecit Abra
ham cū filiū ſuū obediens diuinis
iuſſionibus obtulit imolandum. etc.
Nonne bonum fecit Job qui dura
paſſione percuſſus in omnib9 gra
tias domino cantauit. etc. Quid dicam
de pphetis et apoſtolis qui manda
tis domini famulantes ſeipos glo
rioſis mortibus obtulerūt. etc. Fuūt
et hodie domino largiente iuſtorū
operatione: que bona ſunt.
Hugo Sed ſciendum q̄ li v
nū ponitur excluſiue
et ſignificat xp̄m. vt ſit ſenſus et n̄
eſt vſq; ad vnū. id eſt p̄ter vnū. ſ. xp̄m
Auguſtinus Stulte ē me
lior intellēs
vt nemo intelligatur feciſſe bonita
tem p̄ter xp̄m q̄ nō p̄t q̄ſq; hōim
facere bonitatē n̄ ipſe mōſtrauerit
Caſſiodor9 Reuera ſolus
eſt chriſtus ſi
ne quo bonū aliq̄d vel incipere vel
implere imbecillitas hūana nō p̄
ualet. et niſi vſq; ad ipſū fuerit ei9
miſeratione peruentum. Ipe eſt fi
nis q̄ in titulo h9 p̄s eſt, premiſſ9
Hugo Et q̄ non eſt qui faci
at bonum hoc cōſeq̄n
ter probat dicēs. Dn̄s de celo. id eſt de
hūana natura quam aſſumpſit.
Gloſa pſpexit intendēs ſup
filios hōim. id eſt iudeos.
Caſſiodorus quos ho
noracius
appellat filios hominum propter
vnius dei cultū cōparatione genti
lium ad hoc proſpexit vt videat. id
eſt videri faciat: ſi eſt intelligens
xp̄m eſſe deum qui intelligi debuiſ
ſet eſſe deus. quia multis miracul'
aduentum ſue diuinitatis oſtēdit
aut requirens deum: mandata ei9
ſeruando. Ille enī req̄rit deū qui ab
eius volūtate non diſcrepat et hoc
non inuenit Quia Omnes declina
uerunt ſimul inutiles facti ſunt.
Omnes iudei dicuntur declinaſſe:
cum tamē ex eis n̄ minima turba
crediderit Sz a parte totum intelli
gendū ē. vt intelligant oēs. id eſt mul
ti de omnibus. Tanti enim im
pij fuerunt. vt pene oēs pſibi eſſe

ac periſſe putarent. Iſti ergo decli
nauerunt a gracia dei et ſunt facti
inutiles ſibi. hoc et de amatorib9
ſeculi pt **Nico** omnes declina
legi. uerūt a rectitu
die iuſticie. ſimul inutiles facti ſūt
dicitur autē res inutilis que nō
valet ad finem intentum ſicut me
dicina que non valet ad ſanitatē
homo autem ordinatur ad felici
tatem eternā poſſidendā ad quā
iſti ſunt inepti q̄ non eſt q̄ faciat
bonum .ſ. meritorium licet faciat
aliqñ aliquid bonum de genere non
eſt vſq3 ad **Colle** qui nec ſol9
vnum .eſt qui ope
tur bonum meritorium ad ſalutē.
de illis qui ſunt conſtituti in pecca
to mortali et extra caritatem viʒ ex
tra deum tanq̄ cōtrarius deo per
voluntatē peccandi. vnde dicit pi9
papa in decretis de pniā diſtincti
one. iij. Nihil prodeſt homini ieiu
nare et orare ac alia religionis ope
ra exercere niſi mens ei9 ab iniqui
tate reuo **Raymū** Et licʒ bo
cetur. na opa
non proſint meritorie ad ſaluteʒ.
valent tamē ad aliquid viʒ ad ex
tremi iudicij ſupliciū tolerabili9
ſubeundum. ad obtinendum tpa
lem pſperitatem. q̄ nullum bonū
manet irremuneratū vel hic. vel
in futuro Et ad hoc vt cui9 illuſtre
tur grā dei cor peccatoris ad pniā

Glo Qualiter aūt illi qui de
.clinauerūt inutiles fcī
ſunt. alijs et ſibi. cōſequenter oſtē
dit Et pmo qualiter facti ſūt alijs
inutiles dicens Sepulcrum pa

tens ē guttur **Augusti** Aut
eorum. vera
citas ſignificatur inhiantis gule.
aut allegorice dictum eſt quia il
los occidunt in fetidis ſermonib9
et quaſi deuorant eos quibus ſu
orum morum puerſitatē pſuadet.

Cassio Nam ſicut ſepulcrū
.cum patet fetidos ex
halat odores. Ita iſtorū guttur.
ſermones peſtiferos linguis ſuis
doloſe agebant adulando.

Augusti Comes eſt voraci
bus adulacio et
omnibus malis venenū aſpidū
ſub labijs eorum venenum dicit
dolum aſpidum q̄ nolunt audire
precepta legis ſic aſpides nolunt
audire verba incantantis quod in
alio pš euidentius dicitur Quo
rum os malediccione et amaritu
dine ple **Cassi** Venenum enī
nū eſt .dictū eſt ab eo
q̄ per venas ſerpat ſic et vota mali
gnorum occulta cogitatione graſ
ſantur. Graſſai eſt crudeliter age
re latrocinari impiguare veloces
pedes eorum ad effundendum ſan
guinem et expedita prompti ſūt
pro conſuetudine malefaciendi de
quib9 dicitur pūerb. et pedes eorū
ad malum currūt vt effundant ſā
guinem. Deinde oſtendit qualiter
predicti inutiles ſibi fuerunt dicēs
Contricio et dolor Et infelicitas
id eſt miſeria in vijs eorū id eſt
in operibus **Augusti** Om
eorum. .nes
enim malorū hominum vie plene
ſunt laboribus et miſeria.

Glo Et recte via impiorū cō tricio et infelicitas dicitur. contricio quia terit et terit̄ cū aliis nocet a sibi Infelicitas quia ad infernum ducit Idem. cassiod. a quibus viis non reuertent̄ mali. quia [viā **Hugo** q̄ penitē pacis] tiā; que ducit ad pacem [non cognouerūt] dicitur autem penitencia recte via pacis quia p penitentiam a nō aliter venit homo ad pacem dei

Glo Vel specialiter potest accipi de iudeis qd dictum est quoniam dolose agebant contra christum. **Cassi.** quorū; os maledictione plenum erat. quando pro bonis āmonicōnibus blasphemabant dominum et de eius morte tractabant.

Glo Et ideo contricio et infelicitas in viis eorum quia pro suis operibus cōtriti sunt per titum a vespasianum Vnde et infelices sunt quia vbiqz dispersi sunt Vel contricio est modo in viis eorum quia christus lapis angularis cadens sup eos conterit eos per excecationem. a infelicitas erit eis in inferno cum anima a corpe dāpnabuntur. quia viam pacis id christum non cognouerūt qui venit eos reconciliari deo Idē cassio.

Precedentibus tribus subiuncta est sentencia que pulcre cuncta cōcluderet Vnde dicit non ē timor dei ante oculos eorum hoc est deum non timent. **Nico.** Scriptum ē enī; prouerbio .xv. Per timorē domini declinat a malo omnis homo Et ideo subtracto huius timoris retinaculo currunt homines ad malum sine freno De inde ponit penas predictorum sub interrogatione dicēs [Nonne cognoscent omnes qui opantur iniquitatē;] ac si dicat nonne timent de suis malis in futuro puniri qui nunc opantur sub libertate maliciam. immo tunc cognoscent q̄a sicut dicit gregorius oculos quos culpa claudit pena aperit.

Hugo [qui deuorant plebē meam] seducendo ā spoliando aut occidendo. **Augusti.** deuorant autem populum qui sua commoda ex illo capiunt non referentes ministerium suum ad gloriā dei et ad eorum salutem quibus presunt. Et addit [sic escā panis] q̄ cotidie. Cibus enī panis cotidianus est. **Glo** sic a illi cotidiana rapina simplices xpianos absorbēt sic dñs p ysa. iij. ait Vos depasti estis vineā paupis. rapina paupis i domo vrā quare atteritis pplm meū a facies paupis commeditis Cur hoc faciūt. quia [Deum nō inuocauerūt.] **Augus.** Nō enim vere hūc inuocat qui ea desiderat q̄ illi displicent Et quare nō inuocauerūt deū Idō [illic trepidauerūt timore vbi nō erat timor] a i dāpno rerū tpaliū Timuerūt ei iudei pdē regnū terrenū dicētes Si relinqm⁹ eū sic omīs credēt i eū a veniēt romani et tollant nrm locum a gentē. Timuerunt regnum terrenū amittere qd nō erat timor

et regnū celoꝝ amiſerīt q̄d timere
debuerant Et hoc de omnibꝰ cōmo
dis tēpalibus ē intelligendū quoꝝ
amiſſionē cū timent homines ad
etēna nō **Grego** Vij° libro
veniunt **Grego**. moralium
Sunt pleriq̄ȝ pctōꝝ ſuoꝝ cōſcij q
ea q̄ poſſident īndigentibꝰ largiri
deſiderant ſȝ tamē ne datis rebus
egeant ipſi formidāt cūq̄ȝ carnis
ſubſidia reſeruādo trepidi prepa
rant ab alimētis mīe aīam necāt
Et cum pati īopiā in terra metu
unt eternā abundantiā ſuperne
rēfectiōis **Glosa** Oſtenſa ſen
amittūt **Glosa** tentia dam
nationis illorū q̄ deuorant plebē
dn̄i ꝓpħa ſpecialiter loquit̄ aduer
ſus iudeos dicēs. o vos iudei ſcitote
qm̄ dn̄s in generatione iuſta eſt
Augus q nō eſt in eis q̄ di
Augus. ligunt ſeculū. Iniu
ſtum ē em̄ relinquē ſclōꝝ coditorē
et diligere ſcl'm Cōſiliū īopis cō
fudiſti q contempſiſti humilem ad
uentum dei filij q̄ꝛ in eo nō vidiſti
pompā **Hugo** Et hº feciſtis
ſecuti **Hugo**. qm̄ dominꝰ
ſpes eius eſt q q̄ꝛ dicebat in ſolo
dō ſperandū eſſe Vn̄ ipſi dicebāt
Mat. xxvi. Cōfidit ī dn̄o liberēt nc̄
eum ſi **Glosa** Poſtremo iu
vult. **Glosa**. deoꝝ cōuerſio
ponit̄ q̄ fiet cum plenitudo gencīū
intrauerit vnde ſbdit. quis dabit
ex ſion q de iudeis ꝓcedens ſaluta
re iſrahel q ſaluabit ꝑpl'm iſraheli
ticum ī ſupple ille quem vos iudei
humilem **Aug9**. Ipſe enī
ſpreuiſtis **Aug9** ī claritate

venturus eſt ad iudicium viuoꝝ
et moꝛ **Cass** Et tunc cū cōuer
tuoꝝ. **Cass**. terit dominus ie
ſus chriſtus captiuitatem plebis
ſue q cum damnauerit diabolum
qui dei plebē impia crudelitate ꝑ
ſequitur q captiuaē feſtinat Exul
tabit iacob et letabitur iſrahel in
nouiſſimis temporibus ſaluati
Augus Repeticō eſt ſicut
Augus. ſolet fieri Nā idē
puto eſſe letabitur iſrahel quod
eſt exulta **Cass** Ipſe eſt iacob
bit iacob **Cass** q̄ q iſrahel ſed
hic iacob illic iſrahel Hic ſupplan
tator viciorum et illic videns deū
facie ad faciem quando erit deus
omnia in omībus qui hic rēlictis
ſecularibus mente dominum con
tuetur quod nobis tribuē digne
tur vt actu iacob effecti ſupplāta
tis vicijs et veri iſrahelite ipſum
mēte videre. corde retinere merea
mur cui cum eterno patre et ſpiri
tu ſancto eſt honor q gloria in ſecu
la ſeculorum Amen.

DOmine quis

habitat Titulus tal' eſt
pſ̄. 68 ptȝ autor pſ̄ Gloſa. Iſte
pſ̄. proprie eſt inſtructorius mo
rum et preſumptionis repreſſio.
In quo agitur de vanitate preſētis
eccē q de futura q̄ete Propheta ei
preuidens in ſpiritu corꝑalem in
habitationem maloꝝ cū bonis in
ſancta eccleſia et reuidens preſūp
tionē maloꝝ q̄ ſe gloriant̄ eſſe de
eccā q̄rit q̄s in ꝑn̄ti eccā digne dō

militet et in futurã ſit beatitudine
q̄eturus Vñ dicit. dñe q̄s h̄itabit
digne in tabernaculo tuo ⁊ in pñ
ti eccã vbi ↄtra dyabolũ dimicaꝰ.

Auguſti

Quia ⁊ ſi taberna
culuȝ aliqñ ꝑ ha
bitatione eťna ponif tñ ꝓpe ē belli
atq̄ militantium vñ ⁊ cõtaberna
les milites dicunť tanq̄ ſimul ha
bentes tabernacula Hic autem ſen
ſus adiungať ex eo ꝙ trãſlatio he
braica habet Dñe quis pegrina
bit in tentorio tuo. ad tẽpus eniȝ
dimicamꝰ cũ dyabolo ⁊ tũc opus
habemꝰ tabernaculo quo nos refi
ciamus. aut q̄s requieſcet in mõ
te ſcõ tuo

Gloſa

⁊ in eterna be
atitudie vbi ē
viſio pacis et ſupereminẽcia cari
tatis vbi nullus in agone ↄtẽdit.
ſed in eterna pace requieſcet.

Hugo

ꝯpleta doctus a dño
ſue queſtioni rñdet
que rñſio cõtinet. x. effectus virtu
tũ in exemplũ decalogi quarũ vij.
prime ꝑtinent ad ꝑfectos ⁊ tres
vltĩe ad impfectos ꝑ quas homo
digne habitat in eccĩa militante
⁊ tandem ꝑ eaſdem requieſcet in
eccã triumphante Primꝰ enĩ effe
ctus dictaꝝ virtutuȝ talis ē. [Q]ui
ingredif viȝ. eccĩam ſine macula
mořtis peccati q̄a ſine minutis eē
nõ poſſumꝰ. Vñ leuitici. xxi. preci
pif ꝙ nullus hñs maculam acce
dat ad miniſterium diuinum.

Jero

Sed diceret aliq̄s poterãt
Nõ habeo maculam nõ
feci malum Nõ eniȝ nobis ſufficit
malũ nõ facere ñ fecerimꝰ bonũ vñ
ſequif ſcðm opus virtutis ⁊ opa
tur iuſticiã ⁊ bona opa: cuſtodiē
do mandata dei Sequitur effectus ter
cie virtu
tis

Nico

Qui loquif ve
ritatem prout
exiſtit in corde ſuo. ⁊ hoc facit que
dam virtus q̄ a pho. iiij. ethicoꝝ
vocatur veritas ꝑ quã homo ſe ta
lem in factis ⁊ in verbis oſtendit
exterius qualis eſt interius. Seq̄
tur effectus virtutis quartus qui
non egit dolum in lingua ſua. ali
um verbis decipiendo. Quintus ē
Nec fecit primo ſuo malũ in facto

Jero

Quidam proximum pu
tant fratrem eſſe aut vi
cinũ aut cognatum Proximꝰ no
ſter omnis homo chriſtianus eſt
de q̄ dñs dicit. dilige proximuȝ tu
um ſicut teipſum. Sextus effectus
eſt ⁊ opprobrium non accepit ad
uerſus proximos ſuos.

Jero

⁊ opprobrium detractio
nis de fratribꝰ non acce
ptauit Tũc non accipis opprobri
um de proximis dictum ſi priꝰ nõ
credis anteq̄ probas illd eē verũ

Hugo

Ac ſi dicat non vult
audiē verba detracti
onis quia ſcðm Jeronimum ſi de
eſt auditor deeſt et detractor Seq̄
tur effectus ſeptimꝰ Ad nihilum
deductus eſt in cõſpectu eius ma
lignus ⁊ non eſt acceptus in con
ſpectu boni viri nec alicuius repu
tatio
nis.

Jero

Nam in eccleſia qui
cunq̄ malus eſt in
conſpectu ſcĩ pro nihilo reputať.

Nico

Quia ſm veritatẽ non ē
aliquo honore dignus

eo q̄ honor referendus eſt alicui i
teſtimoniū ſue virtutis vt habet̄
quarto ethicorum Et quia timor
eſt comes virtutum ideo adiungi
tur timentes autem dominum pu
ro corde ⁊ vere virtuoſos glĩficat
eos manifeſte ⁊ publice honoran
do Reuerencia enim delata alicui
in teſtimoniuꝫ ſue virtutis etiam
in ſecreto vel coraꝫ paucis dicitur
honor Si autē hoc fiat publice vel
coram multis dicit̄ gloria quaſi
quedam clara · g mutata in c a cla
ritate Augusti Sic illa vij·
dicta · ſupiora ope
ra virtutum ptinent ad pfectos ·
Ita ea que nunc dicturus eſt pti
nent ad incipientes ⁊ impfectos
Sequitur ergo · viij · virtus ·

Nicol Qui iurat primo ſuo
et non decipit ⁊ qui fa
cit iuramentum bonū et tenet im
plendo illud · In trãſlacõne hebra
ica habetur ſic iurat vt ſe affligat
p ieiunia ⁊ vigilias : carnē caſtigã
do · ⁊ non mutat · ſ · iuramentū ſer
uando · tamen ibi ponit̄ iuramētū
pro voto q̄ vtꝛꝙ eſt obliga toriū
Hugo Et hec virtus ē imp
fectoruꝫ quia domi
nus precepit pfectis omnino nō
iurare · Virtus · ix · eſt qui pecuniã
ſuam non dedit ad vſuram ·

Cassi Duobus modis in ſcri
pturis ſanctis pecunia
probatur intelligi · Vna eſt iſta
metallica que ad vſuram omnino
dari prohibetur · quoniaꝫ vicium
cupiditatis eſt exigere velle quod
te neſcias cõmodaſſe · Altera vo ē
q̄m ad vſurã dare euangelio docẽ
te ſuademus ⁊ · predicationes ſan
ctiſſimas ⁊ inſtituta diuina · ait ei
Sciebas me hominem durum et
auſterum nonne oportuerat te cõ
mittere pecuniam meam numula
rijs ⁊ ego veniens exegiſſeꝫ vtiꝙ
quod meum eſt cum vſura ꝛc

Jero Multi nolunt illam do
nare ſi exinde precium n̄
recipiūnt Tamē licet victum et ve
ſtitum de iſta predicatione accipe
re ſicut paulus dicit · Qui euange
lium predicant de euangelio viue
re debent Et dominus ait · dignus
eſt oparius cibo ſuo · ſed qui plus
requirere voluerit in vſura reputa
tur · Hec virtus etiaꝫ impfectorū
eſt quia et ſi non peccet q̄s eo q̄
q̄ntū dedit tãtū recipit tamen per
fectio non eſt quia dictuꝫ eſt ffrã
ge eſurienti panē tuuꝫ Et beatius
eſt magis dare q̄ accipe · vſqueq̄
ad iſta peruenit minor eſt a perfe
ctione · Sequitur decima virtus
et munera ſuper innocentes non
acce · Hugo id eſt cauſam
pit · innocentis non
deprimit vel retardauit pro mu
nere alicuius · Quod etiam imper
fectorum eſt quia debemus etiam
ſi poſſumus innocentes liberare ⁊
promo Cas Expoſitis · x · virtu
uere · tibus propheta
cõcludit dicens · Qui facit hec Nō
dixit qui cãtat hec vt nos ad actu
alem virtuteꝫ conſtringeret ne ſe
creta tanti miſterij intenti ſol̄ can
tibus inaniter pſallerem · ꝯ nō cõ
mouebitur ⁊ a deo non diuidet̄ in

Qui bene vivit, bene facit, bene facit, qui non offendit; non offendit qui legem servat, legem servat qui iussa facit et vetita spernit; qui facit hec, non morietur in eternum

eternum qđ ſolis ſanctis preſtať

Iero Que ſiquis irreprehēſibi liter i moribus cuſtodi erit non ſolum in cōmotione eter ni iudicis ſecurus erit. Rex etiaʒ ipſum montem poſſidere merebi tur in chriſto ieſu domino noſtro cui cum patre ⁊ ſpiritu ſancto eſt honor ⁊ gloria in ſecula ſeculoruʒ Amen..

Onſerua me

domine. Huic pš prepo nitur talis titulus Titu li inſcriptio ipſi dauid.

Glo Hic titulus de euāgelio. nō de veteri lege ſumiť In euange lio eñi legitur ꝙ crucifixo domino pylatus talem titulū cruci affixit Jeſus nazarenus rex iudeorū quē cum multi iudeorum vellent delere dicentes. noli ſcribere rex iudeoruʒ ſed ſcribe quia dixit rex ſū iudeoꝝ Reſpondit pylatus Quod ſcripſi: ſcri pſi.

Hugo Que verbi gemi nacio regni xp̄i confirmationem notauit. Quod intelligens eſdras p ſpiritū ſanctū huic pš tituluʒ appoſuit predictū oſtendens eſſe agendum in eodeʒ pš de regno chriſti p illam inſcri ptionem ſignato.

Iero Tres enim ſūt tituli q̄ ſcribun tur. Vnus exequialis ſup tumu los mortuorum alius preconialis vt in portis ciuitatis vł domorum ad laudem fundatorum. Tertius triumphalis i victoria regis. Hic ergo titulus victorie regis eſt. hº eſt. chriſti: qui rex eſt ⁊ poſt victo riam eius ⁊ poſt victum dyabolū redempto genē humano ſcriptus fuit hebraice grece et latine.

Gloſa Vt oſtēderetur rex eſſe omniuʒ vere iu deorum ⁊ vere confitencium ipſuʒ Senſus ergo predicti tituli talis ē Inſcripcō tituli id eſt victoria ⁊ re gnum quod inſcriptio tituli cru ci affixa notauit attribuiť vel con uenit dauid id eſt chriſto Dauid eniʒ manu fortis interpretatur et xp̄s ſua fortitudine diabolū vicit.

Caſſi Eſt autem hic pš ſecū dus eorum qui paſſio nem domini breuiter tangunt ⁊ re ſurrectionem.

Nico Quem beatus petrus ad in telligendum ſcripturas diuinit⁹ illuſtratus dicit intelligendum eſ ſe de chriſto actuum ſcđo. vbi ma gnam partem eiuſdem pš de chri ſto exponit in cōfirmationem ſue reſurrectionis dicens. Prouidebā dominum ⁊c. Vſqʒ in finem pš.

Caſſi chriſt⁹ ergo ex huma nitate ſuſcepta verba fac ad prem ɔſeruari ſe petēs ⁊ d.

Conſerua me dñe.

Nico Per taleʒ modū lo quebatur chriſt⁹ homo deo patri Mathei viceſimoſexto. Tranſeat a me calix iſte quoniaʒ ſperaui in te licet in chriſto non fuerit ſpes prout eſt virtus theorica eo ꝙ ab inſtanti conceptionis fruebatur fruicione beata. tamen in chriſto fuit ſpes glorie corporis an̄ reſur rectōnē q̄m a deo expectabat. dixi domino patri deus meus es tu. Sic

loquebatur patri in ſua paſſione Hely hely lamazabatani quod ē interpretatum deus meus deus meus vt quid dereliquiſti me quoniam bonorum meorum nō eges. deus enim pater nullo bono creato eget Et ideo non eget bono ipſius xpi vt homi-nis. **Hugo** Poſtq̄ oſdit christus oſtē dit que bona cōtulit ei deus pater mutans pſonas loquendo a ſcda in tertiā/ad ſignandū in christo duas naturas vnde dicit Sanctis qui ſunt in terra eius. a apoſtolis alijs qȝ fidelibus qui in terra viuencium ſpem ſuā poſuerūt mirificauit. i. miras fecit et oſtendit deus pater omnes volūtates meas .i. omnes voluntates chriſti referū tur ad duo .ſ. ad voluntatem moriendi et reſurgendi quia ipſe voluit mori ppter delicta noſtra. et rēſurgere ppter iuſtificationes noſtras ſic dicit apoſtolus ad rō. iiij. **Augusti.** His ergo ſanctis miras fecit oēs volūtates meas in eis. i. pfectu eorū quo ſenſerūt q̄ eis pfuerit humanitas diuinitatis mee vt morerer et diuinitas humanitatis vt reſurgerem. **Nico.** Vel deus pr̄ oēs voluntates chriſti in ſanctis apoſtolis et apoſtolicis viris mirabiles fecit illuſtrando eos ſcientia ad predicandum voluntates ſuas. et confirmando miraculis predicationes eorū Et q̄ per predicationem apoſtolorum conuerſe ſunt gentes ad fidē que prius erant ydolatrie dedite. Ideo ſubditur Multiplicate ſūt infirmitates eorum .i. infirmitates ydolatrie gentilium. quod patȝ ex trāſlatione Jeronimi. iuxta hebreum vbi dicitur multiplicabuntur idola eorum poſtea accelerauerūt q̄ dimiſſis ydolis ad fidē chriſti velociter cucurrerunt: iudeis ē manētibus in infidelitate p maiori parte. Non congregabo cōuenticula id eſt delubra Delubrum dicitur templum ydolorum vbi conueniebant ad colendum ydola de ſanguinibus quia fiebat ſacrificium ydolis de ſanguinibus animalium et aliquando de ſanguinibus hominum. Talia conuenticula chriſtus per apoſtolos non congregauit ſed magis diſſipauit nec memor ero noim eorū per labia mea. **Augusti.** Sȝ ſpūali pmutatione obliuiſcent gentiles quid fuerint nec a me iā peccatores vel inimici ſed iuſti et fratres mei et filij dei vocabuntur per pacem meam. **Cassi.** Quia poſtq̄ ſacris fontibus ſunt renati priſtinis eorū nominibus deletis appellati ſūt chriſtiani filij dei et amici ſponſi id eſt xpi Popul⁹ ita cōuerſus derelictis mūdi vanitatib⁹ cōſequenē dicit **Nico.** Dominus pars hereditatis mee quia conuerſi ad fidem elegerunt dominū iheſum chriſtū pro parte ſua hereditaria et calicis mei id eſt paſſionis mee que per calicem in ſcriptura deſignat. vn̄ ſaluator de ſua paſſione dicit Mat. xxvj. Si non

poteſt hic calix tranſire niſi ibbā
illumīat. Multi autem gētiles an
te conuerſionē xp̄m perſequētes
poſtea conuerſi amore xp̄i ad paſ
ſionem ſe ꝓmpte ⁊ letanter obtu
lerūt ⁊ hoc ꝓpter ſpem hereditatis
eterne cōſequende. Ideo ſubditur
tu es q̄ reſtitues hereditatem me
am mi **Caſ** hereditas aūt xp̄i
chi. .eſt p̄deſtinata mlt
titudo ſcōꝝ vnde eī dicit̄ in pſ̄.ij.
poſtula a me ⁊ dabo tibi gentes in
hereditatem **Nico** unes ce
tuam. .ciderūt mi
hi in preclaris ꝟ in ap̄lis qui pre
ceteris fuerunt a ſpiritu ſācto illu
minati ⁊ ipſi p ſortes miſſi fuerūt
ad p̄dicandū. Que ſortes ap̄loꝝ
p funes intelligunt̄ vnde in libro
ioſue ſortes.x.tribuū nominātur
frequēter ibi funiculi ⁊ funes. Et
loquit̄ hic ſcriptura in pſona xp̄i
trāſeundo de mēbris ad caput ete
nim hereditas mea preclara ē m̄
⁊ eccl̄a fidelium que vocatur here
ditas xp̄i ſicut ſcribitur Ihere.v.
ca⁰. Qui fecit omnia ipſe eſt ⁊ iſra
hel ſceptrum hereditatis eius. dn̄s
exercituum no **Hugo** Sup̄
men eius. dictū
enī verſiculum confitentur clerici
quando accipiūnt benedictionē co
rone dicentes. Dominus pars he
ditas mee ⁊ ca **Aug⁹** Tale ē
licis mei. ac ſi di
ceret. Eligāt alij ſibi ptes t̄renas
et t̄pales quibus fruant̄. porcio
mea eternus domin⁹ eſt Et bibāt
alij mortiferas voluptates porcio
calicis mei dominus eſt tu es qui

reſtitues hereditatem meā mihi.
Jero Reſtituet deus pater he
reditatem chriſti quan
do electos ſuos. corpus videlicet
ſancte eccleſie ad illaȝ integritatē
attraxerit vt poſt reſurrectionē ac
ceptis corporibus ſuis incorrupti
et immortales viuant quia illam
immortalitateȝ in adam pdiderūt.
Funes ceciderūt mihi in preclaris
Jero p funes quibus limitat̄
.et diuidit̄ hereditas ter
rena intelligunt̄ ſortes diuine ele
ctionis ac ſi dicat partes heredita
tis mee cōtigerunt michi ſorte id
eſt gracia diuine electōis in pre
claris id eſt in celeſtib⁹ vbi nihil
eſt niſi preclarum ſcilicȝ immorta
litas impaſſibilitas ⁊ fruicio diui
tatis. etenim bene contigit michi
quia huiuſmodi hereditas mea ce
leſtis preclara eſt mihi id eſt pre
omnibus alijs bonis precioſa da
ta et predilecta. Deinde chriſtus
agit gracias deo patri pro bonis
ſibi ⁊ ſuis collatis dicens Bene
dicam do **Nico** agendo graci
minum. as deo patri ſi
cut habetur iohannis.xi. Pater
gracias ago tibi quoniaȝ audiſti
me qui tribuit michi intellectum
quia ab inſtanti creationis anima
chriſti fuit impleta ſcientijs. inſu
per vſqȝ ad noctem id eſt vſqȝ ad
mortem que in ſcriptura nox voca
tur increpuerunt id eſt increpaue
runt me renes mei id eſt iudei de cō
ſanguinitate mea nati. chriſtus
enim ſcd̄m carnem natus fuit de
iudeis. parentela autem deſignat̄

per renes eo q ibi viget virtus ge
neratiua in
ſexu virili.
Caſſiodorꝰ
Ac ſi diceret ſup̄ mala que michi
fecit omnis cognacio iudeoru; in
ſuper et de tribu iude ex qua traxi
originem me increpaſſe noſcitur
dicentes Johan
nis. viij.
Nico
demo
nium
habes et Math. xi. Ecce homo vo
rax et potator vini ac publicanorū
amicus et in paſſione dicebant.
Vach qui deſtruis templū dei et c̄.
Hugo
Vl̄ ſic. increpuerūt
me renes mei. id eſt
inferior natura mea vſq; ad mortē
id eſt vſq; ad paſſibilitatem car
nis. Timebat eni; caro paſſionē
ego autem in illa paſſione.
Auguſtinus
Prouide
bam do
minum in conſpectu meo ſemper
quia veniens in ea que tranſeunt
non abſtuli oculum ab eo qui ſē
per ma
net.
Nicolaus
Anima
enī chri
ſti ab inſtanti creacionis ↄtinue
habuit claritatem diuine viſiōis
quoniam a dextris eſt m̄ ne com
mouear.
Auguſtinꝰ
id eſt fa
ciet mi
chi vt ſtabiliter in eo ꝑmaneam.
Nicolaus
humanitas ei
criſti eſt orga
num deitati coniunctum. Et ideo n̄
poteſt moueri ad aliquid niſi ſm
voluntatem deitatis propter qd i
chriſto non potuit eſſe aliqs mo
tus inordinatus inſurgens ex di
ctis iniurijs iudeorum vel ex qbus

cs cauſis alijs. Deinde deſcribitur
chriſti reſurrectio glorioſa cū ſub
ditur Propter hoc id eſt propter
reſurrectionem mea; que infra po
nitur que erāt cauſa leticie chriſti.
vnde ſubditur letatum eſt cor me
um quia certitudo boni expectati ē
cauſa delectamēti. et exultauit lin
gua
mea
Aug
Ac ſi dicat xp̄s qd a
in cogitacōibꝰ me
is iocunditas. et in vbis exultacō.
Caſſio
Ipſa enim eſt perfe
cta leticia que et hi
lari corde concipitur et alacri ſmo
ne profer
tur.
Nicolaus
inſup
et ca
ro mea requieſcet in ſpe ſcil; reſur
rectionis future Quoniam nō de
relinques animam meam in infer
no et in limbo ſanctorum pim vbi
anima chriſti fuit p. xxxix. horas
tm̄ ſcz ab hora nona ferie ſexte. in
qua fuit ſepata a corpore vſq; ad
diluculum diei dominice quando
fuit corpori reunita Ideo ſubditur.
nec dabis ſanctum tuum et corpꝰ
meum impollutum. videre corrup
tionem et incineratione; vel putre
factionē. fuit tamen ibi corrupcō
accipiendo p morte qz corpꝰ xp̄i fu
it vere mortuū p ſepacōe; aie No
tas m̄ feciſti vias vite accelerando
tps reſurre
ctōis mee.
Aug
vel notas fe
ciſti per me
hūilitatis vias vt ad vitā redirēt
hoīes vn̄ p ſupbiā ceciderāt. In q
bus qz ego
ſū m̄ feciſti.
Hugo
adimple
b me leti
cia cū vultu tuo cū ad dexterā tuā
ſeſſurus aſcēdero et delectacō eēt

mihi in dextera tua ꝛ in conſeſſu
tuo et hoc vſq; in finem ꝛ pfecte a
eterna **Nico** qꝫ dignitas hu
liter. .ius ſeſſionis xpi
hominis erit ſempiterne duracōis

Colle hunc verſiculum expo
.nūt. Jeronim⁹ et aug.
vt ſit vox chriſti pro ſe a ſuis fideli
bus i q̄bus. quia ipſe ē Adimple
bis. ait. me ꝛ meos in futura leti
cia cum vultu tuo vt nil vltra que
rant aliquid cum facie ad faciem
te vide **Glosa** Et interim ſi
rint. .unt eis delecā
tiones ꝛ conſolacōes in itinere hu
ius vite in dextera tua ꝛ i fauore a
ppiciatione tuā que delectationes
pducunt eos vſq; in finem ꝛ vſ; ad
conſūmationem et̃ne beatitudinis

Caſſi Conſideremꝰ hunc pſ̄
.quāto nos munere ſa
lutis informet. Jn paſſionibꝰ con
fidenciā. i ſpe eternaꝫ gloriā pollice
tur vt docēdo que futura ſunt pro
ſpera. pſ̄ncia nō timeamꝰ aduerſa
Scola celeſtis. erudicio vitalis. au
ditoriū veritatis. diſciplina certiſ
ſime ſingularitatis. q̄ diſcipulos
occupat ſenſibus fructuoſis non
inanium lenocionatione verborū.

Jero Vnde nos deprecamur
.vt a delectationibꝰ qui
bus ſancti pociuntur nequaq̄ diſ
iūcti ſi nō meremur noſtri gloria
non excludamur a venia per chri
ſtum dominum noſtrum cui cum
et̃no p̄re ꝛ ſpū. ſ. ē honor et gloria
in ſecula ſeculoꝝ Amē

Exaudi domi
ne iuſticiam Titulus huius pſal
mi talis eſt. oratio dauid

Caſſ Cum multi pſ̄ in textu
.ſuo habeant orationes
mouere videtur cur hic talem pre
poſuit inſcripcōnē. Sed q̄uis alij
cum rebus diuerſis breuiter mix
tas ↄtineant orationes. iſte tamē
pene tō ſui cōtextione ſupplicacio ē

Glo Et eſt p̄mꝰ eorū q̄ noie
.oratiōis intitulant. Sūt
a alij quatuor videl;. lxxxvꝰ. ſ. Jn
clina domine. et. lxxxixꝰ. ſ. Dñe ēfu
giuꝫ a. ciꝰ. viꝫ. Domine exaudi. Ac
q; cxli. ſ. voce mea Pſ̄ em̄ pn̄s eſt
oratio chriſti capitis adiūcta ſibi
ecclesia que corpus chriſti eſt.

Hugo Orauit autē chriſtꝰ
non pro ſua ſed pro
noſtra vtilitate vt nos ad oratio
nem inuitaret ſicut fleuit lazarum
vt nos caritatem proximi doceret
habere. quia omnis chriſti actio ē
noſtra inſtructio Senſus tituli ta
lis eſt hic pſ̄ eſt oratio dauid id
eſt chriſti ſignati p dauid qꝫ ma
nu fortis eſt et deſiderabilis vt ſe
pe ſupra di **Caſſi** Triphāria
ctum eſt. .orō ab hūa
nitate chriſti in hoc pſ̄ exprimitē.
Prima eſt vt ſcd̄m iuſticiam ſuā
petit ſibi debere reſtitui. Scd̄a ē vt
a iudeoꝝ inſidijs eius puitas libe
retur. Jn tercia reſurrectionem ve
lociſſimam deprecatur: ne diuci
us inſultare liceat puerſo populo
iudeorum. Et ne aliquid de illius
maieſtate turba fidelium habēt
ambiguuꝫ profitetur ſe in eterna
beatitudine eſſe manſurum.

Jero. Vox ergo chriſti in paſ
ſione vel eccleſie in tribu
latione orat dicens.
Exaudi deus iu
ſticiam meã **Hugo**
qua tibi vſqꝫ ad mortem obediēs
fui inter deꝑcationē meã q̄ ē de
mal tollendis. Auribꝫ demencie
tue ꝑcipe oratione mea que eſt de
bonis adipiſcendis. oracōnem di
co factam non in labijs doloſis ſꝫ
ſimplicibus. Quia ſicut dicit pſa.
liij. Dolus non fuit ī ore eius Ora
tio illorum eſt doloſa qui dicunt.
domine domine et non faciunt vo
luntatem **Nico** Loquitur de
patris. deo ꝑ moduꝫ
humanum quia in deo non ſunt
lineamenta corporis vnde ſubdit
ſpecificationē ſue peticionis dicēs
Caſſi. De vultu tuo. i. de aſpe
ctu tuo ſcd̄m illa que ī
me reſpicis atqꝫ cognoſcis.
Hugo Judicium meū quo
iudicatus ſum a py
lato prodeat i. exeat in publicum
ad noticiam omnium gentium a
oculi tui o domine videant equita
tem retribuendo mihi gloriam re
ſurrectōnis. hec eſt enim equitas
vt ſicut in paſſione humillim9 fa
ctus ſum omnium ita in r̄ſurrecti
one et aſcenſione exaltatus ſum
ſuper omnes. vnde ad philip. ij.
apoſtolus dicit propter quod et
deus exaltauit illum. et oſtendit
q̄ hoc meruit cum ſubiungit.
Glo. Probaſti cor meuꝫ a vi
ſitaſti nocte i. ipſum cor
meum viſitatione tribulacōnis ꝑ
batum eſt que tribulatio non ſo
lum nox dicitur ſed etiam ignis.
Nox quia ꝑturbat. ignis quia ex
urit. vnde ſubdit igne tribulatio
nis me examinaſti hoc dicit ad ſi
militudinē fornacis que metalluꝫ
purgat a non eſt inuenta ī me ini
quitas. vnde pſa. vij. Iniquitateꝫ
non **Caſſi.** Sic ergo et tribu
feci. lacōnibus ignitis
examinatus eſt dominus chriſt9
in ſua paſſione Ibi mirande paci
entie documēta monſtrauit. ſed nō
eſt in illo inuēta iniquitas q̄m ad
uſtio vlla de **Glo** Et hoc nō di
coqueret. co iactante.
viꝫ nō ē inuenta in me iniquitas.
vt nō loq̄tur os meū opa hoim.
Aug9 i. vt aliq̄d procedat de
ore meo q̄ꝑ qd ꝑtinet
ad gloriam **Hugo** Opa ho
a laudē tuā. minum
loquunt iactatores q̄ non deū ſed
ſeipos in ſuis opib9 laudāt ꝓpt ver
ba labiorꝫ tuorꝫ adimplēda i. vt
implerent ſcripture de redēptione
gn̄is humani ꝑ me ꝯplenda q̄s ꝑ
ora ꝓpheta loquutus es ego cuſtodi
ui vias duas. ſ. pauptatis hūane
mortalitatis atqꝫ paſſiōis. Hoc etiā
q̄libet fidel **Jer** ꝓpt verba labi
dicere debet. orum tuorꝫ ego
cuſtodiui vias duras. Ac ſi dicat
timens futura ſupplicia que legis
traſgreſſorib9 cōminat9 es duris
me laborib9 exrcui a ſbieci corpus
aie ꝑtāti Sꝫ quō B dicit duras cū
in euan° dicit. Jugū meuꝫ ſuaue ē
et onus meū leue. Suaue ē volen
tib9 a durū ē nolētib9. q̄ꝑuis duꝫ

esse videat ad sanctos xpi corpalē cōditionē tñ suaue ē ipis qui hñt spē remuneracōis vite etne. Perfice gressus meos ꝛ act⁹ vel sensus meos [i semitis tuis] ꝛ in mādatis tuis. pficere est ad finē pducē.

Cass. Inchoamus enim dū in hoc mundo probabili conuersatione degimus sed vbi ad finem venerit religiosa constātia ibi pficimur ibi tota integritate cōplemur sicut ait euangeliū. Qui pseuerauerit vsq₃ in finem: hic saluus erit.

Hugo Vt nō moueatur vestigia mea supple a semitis ꝛ a mādatis tuis quia vt dicit dominus luc. ix. Nemo mittens manum suam ad aratrum et aspiciens retro aptus est r̄gno dei. vel est vox christi dicentis. pfice gressus meos in semitis tuis quasi dicat.

August. custodiui vias duras vtiq₃ ad pficiēdos gressus meos i semitis tuis ꝛ vt pficeret caritas ecce in angustis vijs q̄b⁹ venitur ad requiem. vt nō moueantur vestigia mea ꝛ signa itineris mei que tanq₃ vestigia sacramentis et scripturis apostolicis impssa sunt vt illa intueantur ꝛ obseruent omnes qui me sequi volunt.

Hugo Deinde petit xp̄us a iudeis psequētibꝫ liberari vnde dicit ego clamaui id est valida intentione preces ad te direxi quoniā exaudisti me sicut ad hebreos. iiij. dicit apostol⁹. In omnibus exauditus est pro sua reuerencia. Sed videtur q₃ deberet dicere econuerso Exaudisti me quoniā clamaui. Quod soluit gregorius dicens. Neminem exaudit deus nisi quem vt precetur inspirat Est ergo sensus Ego clamaui qm̄ dedisti mihi ɔfidentiam impetrandi. Et ideo Inclina autem tuā. s. misericordie mihi infirmo infirmitate pene ꝛ exaudi verba mea que sequūtur. Mirifica mias tuas Misericordie dei fuerunt q₃ per passionem filij sui voluit sibi reconciliari mundum Has ipē deus pater mirabiles fecit qn̄ p filium suum incarnatum ꝛ passum qui resurrexit a mortuis ꝛ ascendit ad celos redemit mundum ꝛ etiam multa miācula fecit. hec enī miācula admirantes iudei ꝛ videntes excecati sūt et gentes laudantes crediderunt Vnde ꝛ de beato augustino dicitur Nec satiabitur illis diebus dulcedine mirabili considerare altitudinē diuini consilij sup salute₃ gñis humani qui saluos facis sperātes in te.

Cassi. ꝛ in eterna vita constitues Nam frequēter illi magis in hoc mūdo trucidati sunt qui ei⁹ nomini crediderunt

Hugo Et quia iudei vt predictum est inuiderūt mirabilibus que xp̄s faciebat. ideo ipē petit ab eorum insidijs liberari dicēs A resistētib⁹ [iudeis] dextre tue ꝛ mihi qui sum dextrā tua p q̄m facta sunt oia custodi me ꝛ humilitatem meam vt pupillam oculi que tenerrime custoditur.

Cass. pupilla ē media ps oculi q̄ lux et tenebre dijudicant

a diſcernũtur· huic ↄueniẽt ꝙ ꝑ i
ta ē humanitas xp̄i cui datuꝫ e ĩt
in ſuo iudicio iuſtos a pctõribus
ſegrega re. **Glo** Quia eos qui ſi
dem humanita
tis habent in ſorte bonoꝝ: alios in
conſorcio maloꝝ ānumerat Quo
modo autē me cuſtodies ſub ũgi
tur cum dicit ſub vmbra alaꝝ
tuarum pro tege me. **Caſſi** Miſericor
dia q̄ ꝑe a
caritas ale ſunt patris quib9 ſe ꝓ
tegi congruenter expoſtulat a fa
cie· ⁊ a truculēta a fera pñtia· ipio
rum ⁊ demonum qui me afflixerũt
qñ excecatuꝫ pplm iudeorũ in necē
meam ardore precipiti cõpulerũt
a opus eſt vt ꝓtegas. q̄ Inimi
ci mei ⁊ iudei aīam ⁊ vitam meaꝫ
circũdederũt qñ cũ gladijs a fuſti
bus cum inſanoꝝ turba me cape
re venerũt· adipem ſuũ ↄcluſerũt.
Concludunt adipem qui mltā vo
racitate pinguesſcit Sic iudei ſcele
rum nimietate ſaginati capto xp̄o
ſua pingui leticia coopti ſunt.

Auguſti Et poſtq̄ cupidi
tas eoꝝ de ſcelere
ſaciata eſt os eoꝝ locutũ eſt ſup
biā dicendo aue rex iudeoꝝ Vach
qui deſtruis templum dei ⁊c̄.

Nico Et bene hic dixit tm̄ ore
et nō etiam corde locuti
ſunt q̄ ſceleratoꝝ mos eſt illa fre
quēter defendere ſermone que no
ſcunt conſcīa teſte damnare Pro
ijcientes me ⁊ extra ciuitatem me
eijcientes ad crucifigendũ Nunc
pñs tpus poſuit pro futuro quod
apud ꝓphetas cognoſcit vſitatũ.

Glo Circũdederunt me in cru
ce non obſequio ſꝫ furo
re quaſi ad ſpectaculũ cõuenientes
et hoc ideo q̄ oculos ſuos ſtatue
rũt declinare ī terrā quia ne amit
terent locũ a gentē occiderũt xp̄m

Aug9 Intentionē cordis ſui
ſtatuerunt declinare ī
iſta terrena putantes magnũ ma
lum pati eum qui occidebatur et
ſe nullum qui eū occidebant. **Hugo** Suſce
perunt
me iudei a diſcipulo tradente. a pſ
ſide pilato iudice. a a deo diſponē
te· ſicut leo ⁊ dyabol9 paratus ad
predā. **Caſſi** Principes iudeoruꝫ
iuſte compati ſunt
leoni dyabolo quo autore fremu
erunt a multo peiores effecti ſunt
Dyabolus ſiquideꝫ dominum tem
ptauit quem cruci iſtorũ inſania
crudelis affixit. Et reliquus popu
lus iudeorum effectus eſt ſicut ca
tulus leōis ⁊ filius dyaboli aſſen
tiens principibus ſacerdotum cui
dictũ ē vos ex patre dyabolo eſtis
Iſte populus ſimiliter fremebat
contra xp̄m habitans ⁊ ꝑmanēs

Auguſti Et cogitās in ab
ditis ⁊ de inſidijs
quibus circũueniret a perderet iu
ſtum Exurge ad vindictā cõtra
iudeos· domine quem dormire ar
bitrantur a iniquitates hominuꝫ
non curare· preueni euꝫ· videlicet
populum iudaicum. vt ante exce
centur malicia ſua et vindicta pre
ueniat priuſq̄ ꝑficiant peccata.

Gloſa A ſimili currentis
dicit Currit ꝓpl9 vt

crucifigat Curãt deuſ pater vt in
dicet ſed deus preuenit excecando
Neo enī prius in aliuz ꝙ in ſe pec
cãt quia quiſqȝ peccando: ſe ledit
prius ꝙ aliū. petit ergo vt factum
eorū vindicta excecationis preue
niat. Et ita ſupplanta eum. a ſimi
li luctantis ꝗ ſubuerte eum et fac
vt locūꝗ gentem ꝑdat ꝓ quibus
retinendis me crudeliter occidit.

Augusti Eripe aīam meam
reſuſcitando me a
morte que michi ab impio popu
lo irrogata eſt. frameaȝ tuam ꝗ
animā meā que framea tua ē tā
ꝙ ferrea q̄m manus tua ꝗ virtus
eterna tua aſſumpſit vt ꝑ ipſam
debellet regna iniquitatis ꝗ dya
bolica diuidat iuſtos ab ipſis Hac
ergo erue ab inimiciſ manus tue
hoc eſt virtutis tue viȝ. ab inimi
cis meis qui ſum virtus tua.

Jero Framea ergo dei patris
aīa christi eſt de qua fac
iuſtam
vindictā **Cassi** Nam ꝑ ipſaȝ
diabolum vicit
ꝑ ipſaȝ munduȝ a ſupſtitione ſor
dida mūdauit. ꝑ ipſaȝ debellata ē
captiuitas que humani generis
ſoboleē poſſi
debat **Nico** Poſtꝙ xps
orauit ꝓ ſua
liberatione ſubdit de aduerſarioꝝ
retribucōne dicēs domine a pau
cis viȝ. fidelib9 credentib9 de terra
diuide eos ꝑ diuerſa loca diſꝑgen
do in captiuitatē. In vita eorum

Augusti id eſt de terra q̄m
inhitant. ſ. a ciui
te iherusalem diſꝑtiē eos ꝑ orbem
terraꝝ in iſta vita q̄m ſolam vitā
ſuā putāt quia eternā deſperant.

Nico Hoc factū eſt ꝑ tytum
et veſpaſianū. Nā pau
lo an̄ deſtructionem ciuitatis ihe
ruſalem quidā iudei ad fidem con
uerſi premoniti ſunt a ſpū ſancto
vt ciuitatem exirent ꝗ in regnum
agrippe tenderent ne cū impiis iu
deis perirent Cauſaȝ huius diſpſi
onis cōſequēter ponit. d. de abſcō
ditis **Aug** ꝗ de peccatis q̄ tanꝙ
tuis tenebre abſcondun
tur a lumine veritatis tue adimple
tus eſt venter eoruȝ ꝗ adimpleta
eſt memoria eorū in tm̄ vt obliui
ſcāt deum. ſaturati ſunt filiis ꝗ de
opib9 malis. ꝑ filios ei opa intel
ligim9. Et ſic bō opa hn̄t bonos fi
lios Ita malos filios mala opera
Trāſlatio romana hēt ſaturāti ſūt
porcina ꝗ immūdicia ſua ꝯculcan
tes margaritam ꝗ ſermonē dei.

Cassi O iniquitas execrāda
audiebat ſenſus eoꝝ
mandata dei ꝗ illi ſaturabant ſor
dib9 pctōꝝ ꝗ dimiſerūt reliquias
ſuas. ſ. reliquias pctōꝝ ꝗ maledi
ctionis puulis ꝗ poſteris ſuis.

Augusti Clamātes pctm̄
hoc ſup nos ꝗ ſup
filios nr̄os Ego āt q̄ non apparuī
eis qui corde ſordido ꝗ tenebroſo
lucem ſapie videre nō pn̄t in iuſti
cia tua apparebo deuicta morte con
ſpectui **Cassi** In ꝯſpectu pr̄is
tuo apparere ſe dicit i
iuſticia q̄m ei9 volūtatē ipleuerat
q̄n mundū ab interitu mortis ſā
guis ſui effuſi **Hugo** ſaciabor
o ne ſaluauit ſalute

generis humani de quartis in cru
ce Sicio ac ſi dicat duz illi ſaturati
ſũt imũdicia ſua vt me cogñoſcerẽt.

Jeronimus. Ego ſacia
tor in ſan
ctis et electis tuis q̄ per me credide
runt quia meum eſt qd illis pre
ſtitiſti. Nam in illis ſũ ⁊ ipſi in me
tecum cum apparuerit glĩa tua.

Caſ. Chriſtꝰ ſaturari ſe teſta
tur de humani generis
credulitate ſuſcepta qñ numerus
ſãctorum beata adunatiõe ſupplẽ
dus eſt. patris autem gloria ma
nifeſtatur in iudicõ domini ſalua
toris cum vnuſquiſq; recipiet pro
actibus ſuis mercedẽ ſicut ipſe do
minus apoſtolis ſuis dicit In illa
die cognoſcetis quia ego in patre
⁊ pater in me eſt Sic ergo patris
et filij ⁊ ſpiritusſancti vna natura
vna ptãs vna gloria declaratur.

Jeronimus. Nos igitur
domine ihe
ſu chriſte a te redempti qui nobis
exemplum ad orandum ad ope
randum et ad paciendum tradi
diſti tantã; potẽciam pietatemq;
cernentes ſupplices exoramꝰ vt ex
aminati diuino igne non ſimꝰ hu
manorum opm detractores ſed in
ceſſabiles et fixi gloriam tuã iugi
ter extollamus in ope. pferamus
in fide: laudemꝰ in voce q; tu es bñ
dictus in ſecula ſeculorꝫ Amen.

Pſalmus. xvij

Diligã te do
mine Titulus huius
pſalmi talis eſt. In finem pue
ro domini dauid qui locutꝰ eſt do
mino verba cantici huiusmodi in die q̃
eripuit eum dominus de manu ini
micorum eius ⁊ de manu ſaul. ⁊

Glo. legitur in regũ q; rex ini
quus ſaul perſecutus ẽ
dauid mitem ⁊ manſuetum q̃ mor
tuo dd liberatus ẽ et ĩ pace regñauit
Pro hac liberatione dauid canta
uit domino litẽraliter hunc pſalmũ
pro graciarum actõne ſed quia ti
tulus habet in finẽ ⁊ cantica remo
uemur ab hyſtoria. Finis nanq;
chriſtus eſt. Canticum vero exul
tatio de eternis. Melius ergo acci
pitur de toto chriſto. ſ. de ſe et cor
pore eius quod eſt eccleſia q̃m to
tam dominus liberauit in die reſur
rectionis de manu inimicorum id
eſt iudeorũ ⁊ demonum. et de ma
nu ſaul id eſt mortis Per ſaul enim in
telligitur mors Senſus ergo pre
dicti tituli talis eſt. Verba canti
ci huius agentis de leticia reſurre
ctionis chriſti ⁊ conſtitutionis ec
cleſie et tendentis in finem id ẽ in
chriſtum conueniunt dauid id ẽ
chriſto ſcilicet puero domini. de q̃
pſai. dicit Puer natus eſt nobis
Que verba locutus eſt chriſtus p
ſe et ſuis fidelibus domino id eſt
ad honorem dei patris. in die qua
eripuit eum ⁊ liberauit chriſtum
hominem cuz ſuis fidelibus de ma
nu inimicorum eius id eſt de pote
ſtate iudeorum quantum ad chri
ſtum. et de poteſtate demonuz q̃n
tum ad eius membra. ⁊ de manu
ſaul id ẽ mortis Saul enim petiõ

interp̄retatur q̄ populus nō volū
tate dei hunc ſibi regem petijt. Si
militer deus mortem non fecit ſed
impij eam ſibi manibus ⁊ pedib⁹
acquiſierunt. Itē Jeronim⁹ aug⁹
et caſſio **Auguſti** dī ergo
dorus. . B xp̄s ⁊
eccleſia ⁊ tot⁹ xp̄s caput ⁊ corp⁹
D Iligam te **Caſſi** diligit
domine . dn̄m q̄
mandatis eius deuotus obtempe
rat ſicut ait in euangelio. Qui au
dit verba mea ⁊ facit ea hic eſt q̄
diligit me Non dicit diligo. ſed di
ligam in futuro vt noſtet pſeuerā
ciam. quatinus nunq̄ defeciſſe vi
deatur. Cauſam huius dilectōis
ſubdit **Nico** fortitudo mea
dicēs. p q̄m fortis ſuz.
contra inſultus inimicoꝝ dominꝰ
firmamentum meuz dans mihi
firmitatem paciē in tolerancia ad
uerſarioꝝ et refugium meum
in magnitudine imminenciū peri
culoruz et liberator meus de mor
te inferni. Deīn mutās pſonā ait
Auguſ Deus meus adiu
tor meus qui mihi
adiutorium vocationis tue prius
p̄ſtitiſti Et ꝓpt̄ hoc ſperabo ī eū
de p̄miovite etne Pro
Nico . tector meus contra in
ſurgētes hoſtes et cornu ſalutis
mee repellens ⁊ concutiens inimi
cos meos **Gloſa** ⁊ ſuſcep
fortes. tor me⁹
quia tu ſuſcepiſti me p gratiaz. Et
ideo Laudans non meam glo
riam ſed deum **Hugo** inuo
querens. cabo
dominū aiz deuotione cordis ⁊
ſic per eius adiutorium ab inimi
cis meis taz ſpiritualibus q̄ car
nalibus ſaluus ero quod bene
ſequitur poſt inuocacōnem ſm il
lud iohelis iij. Omnis qui inuoca
uerit nomen domini ſaluus erit De
inde in pſona iuſtoꝝ qui fuerunt
ante aduentuz xp̄i ꝓpheta agit de
cladib⁹ humani gen̄is. d. Cir
cūdederunt continua lrām. poſſet
aliquis dicere. Tu dicis te eſſe ſal
uandū quare hoc dicis. Quid ma
li tibi eſt. ecce circūdederunt me
dolores mortis ⁊. dyaboli qui an
te aduentum chriſti poſſidebant
genus humanū Vel dolores mor
tis dic̄ penalitates carnis vt fames
ſitis calor frigus ⁊ huiuſmodi ⁊
torrentes iniquitatis id ē fluxus
peccatorum rapide abundantes
cōturbauerūt me q̄ p peccatuz
conturbatur anima ſic q̄ neſciat
quid eligendum aut fugiendū ſit
Jero Dolores inferni circū
. dederūt me ⁊. inuidie de
trahenciū que mortez infernalem
opant̄ ⁊ pducunt ad infernū pcti
Idem au **Hugo** p̄occupa
guſti. uerunt me
laq̄i mortis ⁊. reatus originalis
peccati prius ligauit me q̄m ex p
pria virtute peccarē Eſt multiplex
mors quarum quelibet habet laq̄
os ſuos Sed quemadmoduz ab
his fuerit liberatus ſtatim exponit
dicēs In tribulatiōe mea inuo
caui domi **Caſſiod** hoc eſt
num . vnum
ſingulare remedium inter mala

predicta. ſ. inuocare dominũ i tbu
latiombus ſuis qñ conſtat totis
viribꝰ peti qđ tpe nčitatis optat.
Quē dñz inuocauit ↄſequent̃ oñt
d. et ad deum meum clamaui pro
liberatione a predictis malis t
ipſe dominꝰ exaudiuit de templo
ſancto ſuo vo **Caſſi.** Hoc ē ex
cem meam. audiuit
de corde meo in quo habitat vocē
me **Nico.** ſua grãcia mihi dã
am do liberationem et
clamor meus qui ex corde procedit
in ↄſpectu eius introiuit in aures
eius. loquitur de deo more huma
no quo clamor petentis introiē in
aures poſtulantis dĩ: qñ eiuſ ora
tio exaudit. Deinde oñdit que fa
cta ſunt tpe incarnacōis dñice. d.
Commota eſt et cōtremuit t̃ra.
Colle. In primo aduentu do
mini terra. i. peccatoēs
terreni cōmoti ſũt corde ad pñaz
p predicacōnem xp̃i a contremue
rũt exterius ꝑ peccatis ſuis flētes
Jer. quando de infidelitate ad fi
dem venerunt a de terrenis
credentibuſ factū eſt celū. fundamē
ta moncium. i. ſpes a preſũptiones
ſupboꝝ. ſ. diuicie honores ceteraqꝫ
humana q̃buſ illi detenti velut fũ
damētis ↄſtãtibus innitunt̃. hec
oia cōturbata ſunt a ↄmota ſũt.
Gloſa Vt iam ſpes mũdi
non habeat funda
mentum in cordibus hoim Et red
dit cãm quare ↄmota ſunt. d. qm̃
iratus eſt eis. ſ. dñs xp̃e humana
pctã que dño ꝑ **Augꝰ** Aſcē
bãtur exoſa. dit ſu
mus id ē lacrimoſa de peccatis pe
niten. **Jero** Que conficitur ex
tiuz. cōpunctōe cordis
et lacrimarum fonte ſicut fumus
cauſatur ex igne a aqua. Et addit
in ira hoc eſt pre timore ire eius p
q̃m minat̃ deus impijſ eterna ſup
pli **Caſſi** a poſtea ignis. i. ca
cia ritas dei: virtutũ ꝑ
greſſibus creſcens. a facie eius id
eſt a noticia eius. exarſit qm̃ ipiꝰ
illuminatione caritas conceditur
eis qui peccata derelinquũt carbo
nes ſuccenſi ſunt Carbones vo ſuc
cenſos peccatores dicit qui velut
carbones mortui ab igne boni deſi
derij frigidi in mundi iſtius cecita
te tenebrantur. ſed iterũ penitẽ
tia inflãmãte reuiuiſcũt ab eo. i. ve
niente domino Quō autē venit cō
ſequēter ſbdit. d. Inclinauit celos
Jero Celi. i. ãgeli inclinati ſũt
quando gabriel ad ma
riam venit a ſtatim deſcendit chri
ſtus i carne formã ſerui accipiēs.
Caſſi Et caligo id eſt dyabo
lus qui mētes hominũ
innubilat duz veritatis ſplendorē
non pmittit videre quos poſſidet.
et hic dyabolus eſt ſub pedibus
eius quia domini ſaluatoris pote
ſtate calcatur Et ipſe qui deſcēdit
aſcendit ſup cherubin Cherubin i
terpretatur plenitudo ſciētie. aſcē
dit ergo ſuper cherubin id eſt ſu
pra q̃p noſter intellectus poſſit cō
prehendere quãdo videntibus apo
ſtolis ad celorum regna conſcen
dit. Que eniz creatura preualeat
tanti ſecreti attingere archanum

ꝙ carnem terrenã in eterna celo rum gloria collocauit. Et fecit eã creaturis omnibus adorabilemq̄ terrenas ptulit paſſiones. Sequi tur et vo
Gre
lauit. xvii. libro mo raliū. Quia lon ge in altū ab intellectu noſtro ſe rapuit volauit ſup pennas ventorū quia ſcientiam tranſcendit aīarū vento quippe animas figurari p velocitate ſue conditionis non in conuenienter
Nico
accipimus. Nam cogi tatiões ei9 velociſſime ſūt etiam anima inui ſibilis eſt et inuiſibilit̄ mouet cor pus ſicut ventus. et inſufflata dici tur corpori non ꝙ deus habeat os ſed ipſam inſufflauit corpi hoc eſt dedit vel
Caſſ
immiſit. Vel hec repeti cio. volauit ſu per pennas ventorum celeritatem nimiam oñdit. v. velocius vento fa ma eius p mundi ſpacia circuīt quando ipſo in cunabulis iacente magis eum ſtelle claritas nuncia uit. Quid enī dici poteſt velocius qui mox vt natus eſt in alia mun di pte conſpectus eſt et poſuit tene bras. v. miſterium incarnationis ſue quod nobis eſt tenebroſum et et obſcurum latibulum ſuū ſeip ſū dicit. v. ſecretum maieſtatis ſue vt qui in natura deitatis ſue videri non poterat ſub incarnationis ve lamine humanis conſpectibus re demptor piſſimus appareret. vel poſuit tenebras latibulum ſuum
Auguſti
v. obſcuritatē ſa cramentorum ſu orū et occultam ſpem in corde fide

liū vbi ipſe latet nō deſerens eos vnde ſubdit in circuitu eius taber naculū eius. v. cōuerſi ad ipſū ſūt in circuitu eius. et ipſe eſt ī medio eorum in quibus tanꝙ in taberna culo v in dimicantes et militantes contra vicia habitat hoc tempore Nam tabernaculum militancium eſſe dicitur. tenebroſa aqua. v. ſcri ptura obſcura eſt. in nubibus. v. in pphetis et predicatoribꝫ vbi dei
Caſ
quia ꝙuis ſe aliquis pu tat dicta eorū intellige re. ad ipſam ſicuti eſt virtutem do ctorum in totū vix poteſt peruení re ſicut dicit apoſtolus. videmus nunc per ſpeculum et in enigma te tunc facie ad faciem.
Caſſiodor9
Prefulgore. vna dictio eſt.
Hugo
v. prelucide vl' prefulgide. in conſpectu. id eſt in cognitione. eius. ſ. chriſti. nubes. id eſt apoſtoli pdicatores verbi dei. tranſierunt. mundum.
Grego
xxix. moraliū. Quia predicatores ſācti vniuerſa mundi ſpacia miraculo rum claritate percurrunt qui etiā grando et carbones ignis vocati ſunt quia et per correptionem fe riunt et per flammam caritatis ac cendunt. Ipſa quoq libera ſācto rum increpacō natura grandinis conuenienter exprimitur. Grādo enim veniens ꝑcutit liquata San cti autem viri corda audientium terrētes feriūt et blandiētes rigāt
Auguſti
Et intonuit d ce lo dominus. qꝛ de

ore iuſtorum tāq̄ de celeſtibus do
minus euangelizauit. ⁊ altiſſimꝰ
dedit vocem ſuam. vt in profundo
humanarum rerum audiremus ce
leſtia. grando et carbones ignis.
hoc ſupra expoſitum eſt. Et miſit
ſagittas ſuas. i. euangeliſtas pen
nis virtutum r̄cto itinere tranſuo
lantes. non ſuis viribus ſed eius
a quo miſſi ſunt et diſſipauit eos
ſcꝫ eos ad quos miſſi ſunt.

Caſſio. fideles recipiendo ⁊
impios abijciendo
ſicut dicit apoſtolus. Alijs ſumus
odor vite in vitam. alijs odor mor
tis in mortē.

Iero. Sācti predicatores
ſunt odor vite his
qui audiunt et non faciunt.

Caſſi. Fulgura multiplica
uit. i. mirabilia mul
ta facit que ſic corda videncium ꝑ
mouerunt queadmodum crebra
ſolent fulgura viſa terrere. Et con
turbauit eos. ſ. ꝑ predicta mira
cula. Et apparuerunt fontes aq̄
rū. i. veritates predicancium. que
fontes. i. doctrinas eterne vite ſan
ctitatis ſuo ore fundebāt. Et reue
lata ſūt fundamēta orbis terrarꝫ
i. manifeſti ſunt ꝓphete q̄ nō intel
ligebant. ſupra quos credens orbis
i. eccā fundatur. que dicitur
orbis qꝛ d̄ toto orbe colligitur. xp̄o
enī veniente patuit quod obſcuri
tas diuini eloquij tegebat.

Gloſa. hīc eſt qꝛ in die pa
ſceues illa detegunt
q̄ i tpe p̄cedēti q̄dragesime tecta fu
erūt Quo ordine hec fc̄a ſint ꝯſequē
ter ondit ꝓpheta cōuertens ſermo

nem ſuum ad deum dicēs. Ab in
crepacōne tua domine. ſacta pec
catoribus p̄ verba ꝓphetarum. Ab
inſpiratione ſpiritus ire tue. cōmi
nātis ⁊ dicentis. Niſi penitentiam
egeritis om̄es morte morienī. Jn
crepationem vero ⁊ inſpirationē
accipit chriſti predicationeꝫ qꝛ ꝑ
predicationem increpabat pecca
tores ⁊ inſpirabat vt timerēt irā
futuraꝫ. deinde ſequit̄ vox eccleſie
dicentis ad deum patrem.

Caſſi. Miſit de ſummo.
vtiqꝫ pater dominum ſaluatorem
de celo. Et accepit me. in ſponſam
Et aſſumpſit me de aq̄s multis.
i. de multitudine ꝑplorꝫ vel hoc di
cit de fontibus ſacris quādo eccle
ſia catholica multitudineꝫ filiorū
baptiſmatis regeneracōne cōqui
rit. Eripuit me de inimicis meis
fortiſſimis. i. a pſecutoribus qui
crudeliter xp̄ianum populum tor
mentis affligebant. ⁊ ab his qui
oderunt me. ſ. malis hoībus vl̄ he
reticis. quoniā ꝯfortati ſunt ſuper
me quaſi vincere poſſint. Tūc enī
eccleſia creſcere meruit quando eā
data deſup p̄tāte inimicꝰ afflixit.

Auguſti. Preuenerunt
me in die afflictio
nis mee. i. priores mihi nocuerūt
in tempore quo mortale ⁊ laborio
ſum corpus gero. Et factus eſt do
minꝰ protector meus. Et quia car
nales paciebar anguſtias. Et
eduxit me in latitudinem. ſpiritu
alem fidei.

Caſſi. Jn eccā catholica
hūc eē amorē fide
liū nullꝰ ignorat vt q̄nto plus per

ſecucionibus cõſtringitur tanto
plus fidei augmẽto dilatetur.
Glo. Eduxit ergo me ĩ latitu
dinem ſpũalem cõtra
anguſtias carnis vt me dilataret
ꝑ caritatẽ merito ⁊ numero.
Caſſio ⌊ſaluũ me fecit⌋ quĩ
me ꝑduxit ad fidem
⌊quoniam voluit me⌋ antequã ego
illum vellem quĩ me elegit q̃ gr̃is
vocat vniuerſos ſicut ipſe dicit in
euan°. Non vos me elegiſtis. ſed
ego ele- Glo ⌊Et⌋ poſtquã dedit
giuos. mihi gratis fidez
⁊ caritatem ⌊retribuet mihi dñs⌋
hic in p̃nti ⌊ſcd̃m iuſticiã meam⌋
⁊ ſcd̃m iuſticiam bone voluntatis
qui prior tribuit miam antequã ha
berem bonã voluntatem hoc eſt q̃
ꝑ ſuam miam dedit mihi bene vel
le ⌊et ſcd̃m puritatem manuũ me
arum⌋ ⁊ facto- Hugo ⌊retri
rum meorum. buet
mihi⌋ dando pſeuerancia͂ Et meri
to retribuet mihi ⌊Quia cuſtodi
ui vias Caſſio vie dñi ſunt
domini. dilectõ dei ⁊
ꝓximi ⌊nec impie geſſi⌋ iuſſa domi
ni tranſgrediẽdo ⌊a deo meo⌋ rece
dendo ⌊Quoniam omnia iudicia
eius in conſpe- Auguſti id eſt
ctu meo⌋ pre
mia iuſtorũ ⁊ penas impiorũ ⁊ fla
gella corrigendorũ ⁊ temptacões
probandorũ. pſeuerantes in ↄtem
placõne cõſidero ⌊et iuſticias eius
nõ reppuli a me⌋ Quod faciũt deſi
cientes carnis fragilitate ſuꝑati
et reuertuntur Hugo ⌊Et
ad vomitũ ſuũ ero i

maculatus cum eo⌋ quia cũ immacu
lato non potero eſſe maculatus.
quõ qui adheret deo vnus ſpũs eſt
⌊et obſeruabo me ab iniq̃tate mea⌋
i. cauebo a recidiuo peccati.
Caſſio Subtiliter bti vita de
ſcribitur qui quãdo
ſe ad aliquã gratiã domini perueniſſe
ſe cognoſcit Cauet ne iterũ iniq̃
tatis antiq̃ maculis inuodetur.
Auguſti ⌊Et⌋ ſi ꝑmanſero
immaculatus ⌊re
tribuet mihi dominus ſcd̃m iuſti
ciam meam⌋ non ſolum ꝓpter la
titudinem fidei q̃ ꝑ dilectionẽ opa
tur ſed etiam ꝓpter longitudinem
perſeuerancie retribuet mihi ⌊et
ſcd̃m puritatem manuũ⌋ i. opaci
onum mearũ ⌊in cõſpectu oculorũ
eius⌋ non quo homines vidẽt quĩ
q̃ vident tpalia ſunt. q̃ aũt aũt nõ vi
dent eterna ſũt. quo ptinet altitu
do ſpi- Colle hec q̃ premiſſa
ſcõꝝ. ſũt dicit eccã ad
excitandũ nos ⁊ ad ꝓuocandũ ad
fidẽ rectã. ſpẽ certã. opacionẽ bonã
et retributionẽ eternã Sequit
Hugo Vox ꝓphete ad xp̃m
⌊Quia ſcõ ſcũs eris⌋
tu xp̃e in tipm ſcũs es naturã Sed
cũ ſcõ ſcũs es effectiue. ſcitatez ei⁹
augmẽtando. Vñ ipſe ait Io xv.
Sine me nihil poteſtis facẽ. Cum
ſcõ igitur ⁊ cũ dño ſaluatore ipõ pre
ſtãte ſci eſſe poſſu⁹ ⌊et⌋ etiã tu xp̃e
⌊cũ viro in- Nico qui malum
nocente⌋ alijs nõ fac
⌊innocẽs eris⌋ malũ ei ñ inferẽdo
niſi forſitan malũ tpalis pene ad
purgationẽ culpe preterite vel ad

exercitium ſue pacientie q̄d cedit
ei totū ad bonū vite eterne [Et cū
electo] ad vitā eternā p̄ p̄deſtina
tione [electus eris] qꝛ elegit te om
nibꝫ terrenis [et cum
omiſſis. **Hugo** puerſo
puerteris] i. admodū p̄uertentis
te habebis qꝛ fines ip̄m p̄uti. Vn̄
amos. iij. Si erit malū in ciuitate q̄d
dn̄s nō fecerit. q̄ſi dicat n̄ erit q̄d
nō p̄mittat dn̄s fieri. Vel ſic. Cū
puerſo puerteris i. videris eis per
uer- **Jero** Cum enī dn̄s eligit
ſus. pauperes ⁊ reprobat
potentes ⁊ nobiles hoc videt̄ puer
ſum eſſe apd̄ p̄uſos. Quociēs deꝰ
facit inſtā v̄ indictā. reprehendūt illi
⁊ dicūt. Nō ē ēq̄ via dn̄i. Jde aug.
Hugo vel p̄t legi de quolꝫ.
Cū ſcō ſcūs eris qꝛ ex
conuictu ſepe amores formant̄ ⁊ cū
p̄uſo puerteris. qꝛ vt ad cho. xv.
dicit̄ corrūpūt bonos mores collo
quia p̄ua. Et vere cū ſcō ſcūs eris
[Quoniā tu p̄p̄lm humilē] quem
tu ſanctificaſti ⁊ qui te elegit vt di
ctum ē [ſaluū **Caſſi** cū in die
facies]. iudicij ad
dexterā tuā collocabit [⁊ oculos
ſuperborꝫ] i. puerſorꝫ [hūiliabis]
cū ad ſiniſtrā poſiti in eternā crucia
tione mittendi ſūt. Decent̄ āt poſitū
eſt oculos ſuperborꝫ hūiliabis qꝛ tā
tum arrogātes in tartari p̄fundi
tate deſcendūt. q̄ntū ſe altiora ↄtin
gere putauerūt [Quoniā tu illū̄
nas lucernā **Jero** Quid eſt lu
meam dn̄e]. cerna niſi in
tellectꝰ aīe. Sic oculi corp̄is ſi de lu
cerna exteriore nō hn̄t lumē in te
nebris non vident. Jta ⁊ intellectꝰ
aīe niſi illuminet̄ a xp̄o non videt
in tenebris huius vite ſic̄ in euan
gelio dic̄ Erat lux vera que illumi
nat omnem hominem venientem
in hunc mundum [Deus meus il
lumina tenebras meas] hoc ē ig
norantiam **Gloſa** Vt illū̄
cordis mei na nos q̄
tenebroſi ſumus ⁊ merito precor
vt me illumines [Quoniā in te.]
i. p te ⁊ non a me [eripiat] a tem
ptatōne dyaboli Deinde p̄ſonam
mutat ex gaudio dicens [et in deo
meo] hoc ē in virtute dei mei [trāſ
grediar mu **Augꝰ** Que inter
rum]. homines
et celeſtem iheruſalem peccata ↄ
ſtruxe **Gre** xxvi. moralium. Mu
runt. rus quippe eſt omē
illud quod itineri noſtro obijcit̄
ne ad eum qui diligitur tranſeat̄
ſed murum tranſgredimur cum
pre amore ſuperne patrie que in
hoc mūdo fuerit abiecta calcamꝰ
Jero Hunc murū edificamus
. peccata pc̄is augendo.
gloſa [Deus meus] dicit in
ſecunda perſona. Dein
de ad ſui commendationem ↄphe
ta mutat perſonam dicens [impol
luta via **Auguſti** Nō venit
eius]. i. homies
niſi mundauerint viam fidei qua
veniat ad eos. hinc eſt qꝛ in preci
puis ſolennitatibus templa ma
nufacta mūdantur ⁊ ornantur vt
magnus ſacerdos cum proceſſio
ne itret Jta ⁊ tu adorna thalamū
mētis operibus virtutū vt eternus

ſacerdos cum plenitudine gratia
rum ad te introeat tecꝫ paulatim
de virtute in virtutem procedere fa
ciat. Sequitur Eloquia dñi igne
tribulationis examinata vnde
pꝰ bene paciẽtes erũt vt ãnũciẽt.
Caſ. Addita quoqꝫ eſt generã
lis promiſſio vt animos
releuaret humanos dicẽs prote
ctor eſt omnium ſperanciũ in ſe
Nico. Dum tamen ſpes iſta
proueniat ex gracia ⁊
meritis Aliter enim nõ eſſet ſpes
ſed preſũpciõ. Dixi deꝰ meus ⁊ bñ
Augusti. Quoniaꝫ quis
deuſ preter domi
num chriſtuꝫ cui ſeruimus Aut
quis deuſ preter deum noſtrum
quem poſt bonam ſeruitutem tan
ꝙ hereditatem patam nos eius
filij poſſidebimꝰ Hoc etiam cõtra
paganorum dementiã dicitur. eo
ꝙ ſibi deos multifaria vanitate fin
xerunt Deus ꝗ precinxit. i. arma
uit me virtute vt fortis ſim
ne diffluentis ſimus cupiditatis
impediat opera ⁊ greſſus meos.
Caſſio. Et poſuit immacu
tam viam meaꝫ vt
nulla ſeculi ambicione mouerẽt
Qui perfecit pedes meos tanꝙ
ceruorum **Augusti** i. qui perfe
cit amorem
meum ad trãſcendenda ſpinoſa ⁊
vmbroſa implicamẽta huiꝰ ſeculi
Iero. Sicut cerui cuꝫ alta mõ
cium cõſcendunt calcãt
pedibus ſpinas ⁊ trãſiliũt ſiluas
ita ſancti calcant peccata et trãſili
unt impedimenta ſeculi et ſic in ſu

perna ſe ſubleuant. vnde ſubditur
Et ſuper excelſa ſtatuens me. i.
ſpem meã in celeſtibus collocauit
Qui docet manus meas ad pliũ
Augusti. i. q docet me ope
rari ad ſupandos
inimicos q nob includere celeſtia
regna conantur. Deinde mutat p
ſonam more pphetarum dicẽs Et
poſuiſti vt arcum ereum brachia
mea hoc eſt poſuiſti infatigabilẽ
intentionem bonorum operũ meo
rum Et dediſti mihi protectioneꝫ
ſalutis tue **Glo.** i. protexiſti me
ad ſalutem q̃a
fortitudo mea paruꝫ poſſet niſi p
tectio tua mi adeſſꝫ Et dextera tua
Augusti id eſt fauor gracie
tue ſuſcepit me in
cura ſua. **Colle** Et quia eoſdẽ quos
protegit et curat
aliquando vtiliter flagellat recte
ſubiunctum eſt Et diſciplina
tua correxit me in finem **Augusti.**
Correctio tua me deuiare nõ ſineſ
me direxit vt quicquid ago in eũ
finem referam quo coheretur tibi
Et diſciplina tua ipa me docebit
que ipſa tua correctio me docet ve
nire ad te. **Iero** Neceſſe eſt dum
ſumus hic nos ſub
diſciplina eſſe vñ paulus Omnis
inquit diſciplina in preſẽti nõ vide
tur eſſe gaudij ſed meroris ſed po
ſtea in futurũ reddit fructum plu
rimum. dilataſti greſſus meos ſub
tus me **Augusti** Quoniam la
tã feciſti carita
tem meam hilariter opante etiã

de his qui ſubtus me ſunt. ſ. de mor
talibus rebus et membris

Hugo Vt carnales affect⁹
et appetitus ſint ſb
diti michi Hec autem dilatacō fit
principaliter per tria p largitionē
elemoſinarum p delectationes ſpi
rituales quas dominus immittit
in tribulationibus. et per penitē
tiam ⌊et non ſunt infirmata veſti
gia mea⌋ id eſt opa mea que ſūt
tanq̄ veſtigia id eſt ſigna bonarū
affectionum. hoc nō poſſunt dice
re illi qui ſtatim feſſi ſunt de pma
vel de religione q̄m aſſumpſerūt.

Jero vero docet quomodo ve
ſtigia bone voluntatiſ nō
infirmentur dicens Semp aliq̄d
boni facito vt te dyabolus inueniat
occupatum Enumeratis omnib⁹
que neceſſaia ſunt pugnaturo p
pheta in perſona viri iuſti promit
tit ſe fortiter pugnaturum dicens
⌊Perſequar inimicos meos⌋ id
eſt affectus meos carnales ⌊et cō
prehendam illos⌋ vt conſumanē
priuſq̄ ab eis comprehendar vel
progrediantur in actum ⌊et non cō
uertar.⌋ ab hac intentione ⌊donec
deficiant⌋ mortificati Et conſequē
ter oſtendit quomodo deficiant di
cens ⌊Confringam illos⌋ p̄mos
motus carnales minutatim confi
tendo et per penitentiam mortificā
do ⌊nec poterunt ſtare⌋ ſed ⌊cadēt
ſubtus pedes meos⌋ quia prepo
nam illis amorem quibus itur in
eternitatem ⌊Et⌋ hoc totum ē ex
eo q ⌊precinxiſti⌋ id eſt armaſti
⌊me virtute ad bellum⌋ virtute viz

humilitatis contra ſupbiam. vir
tute caſtitatis contra luxuriam et
ſic de alijs quia homo predicta nō
poſſet facere per gratiam ſibi datā
niſi de⁹ cooparetur illi gracie ſcdm
illud ad roma. ix. Nō eſt volentis
neq̄ currentis ſed dei miſerentis.
Ideo ſubdit ⌊et ſupplantaſti⌋ cū nō
ego ⌊inſurgentes in me⌋ id ē con
tra me ⌊ſubtus me⌋ vt fluētia de
ſideria carnis non dominarentur
michi. Idem auguſti. Deīn de pro
pheta loquitur in perſona chriſti
de iudeis dicēs ⌊Et inimicos me
os⌋ id eſt iudeos ⌊dediſti michi dor
ſum⌋ vt conuerſi p te ſequerētur
me vt patet in paulo qui de pſecu
tore factus eſt diſcipulus et de mul
tis alijs ⌊et odi- **Auguſti.** e-
entes me⌋ q̄
in odio perdu- **Hugo** ⌊diſpdi
rauerunt diſti⌋ i-
vniuerſum orbem in qua diſperſi
one ⌊Clamauerunt nec erat qui
ſaluos faceret⌋ eos nec ad quem
libet ſed ⌊ad dominum⌋ clamaue
runt ⌊nec exaudiuit eos⌋ id eſt nō
iudicauit eos dignos exaudicio
ne. non recedentes a malicia ſua.

Jero Impij iudei ac heretici cla
mabunt in futuro iudi
cio ad dominū nec erit qui ſaluos
faciet eos quia quando clamauit
deus ad illos per prophetas et p
reliq̄s ſcripturas audire noluerūt.

Auguſti. ⌊Et comminu
am eos in pulue
rem⌋. Aridi enim ſunt non recipiē
tes ymbrem miſericordie dei vt ela
ti atq̄ inflati ſupbia Et ne putent

ſe q̄uis detritos quieſcē addidit ante faciem venti vt omni ſpe deſtituti rapiātur a ſoliditate et ſtabilitate terre vt lutum platearū delebo eos vt videlicet luxuriātes et lubricos ambulantes p latas perditionis vias. Sequitur vox chriſti ad patrē Eripies me de contradictōibus populi Qui dixerunt. Si dimittimus eum. ſic totus mundus poſt illum ibit.

Caſſi. Cōſtitues me ī caput gencium. Quod et factum eſt quoniam repulſis perfidis iudeis ad gencium fidem tranſlatis eſt. Et hoc qd dicit in caput ſignū notat fidei chriſtiane quia in fronte genciū crucis vexilla habuerunt radiare.

Augu. Populus gencium quem non cognoui i. quem corporali preſēcia nō viſitaui Seruiuit michi qa licet oculis me nō vidit. tamen in auditu auris obediuit michi quia crediderūt ī me p predicatores meos q̄s ī cepert.

Caſ. Laus iſta gencium: magna exprobratio ē iudeorum de quib9 ſubditur Filii alieni id eſt filii diaboli quibus ipſe in euangelio dicit Johānis viii. Vos ex patre dyabolo eſtis Mētiti ſunt michi quādo dicebant. Magiſter ſcimus quia a deo veniſti et in veritate viā dei doces. Mētiri enī eſt contra mentem loqui et illd lingua promere quod vnūquemq3 conſtat in animo non habere Filii alieni inueterati ſūt i peccato infidelitatis ſue Et claudicauerunt a ſemitis ſuis Claudicātes q̄ppe dicim9 eos q̄ vno pede ſūt debiles. quod iudeis accidiſſe manifeſtum eſt qui vetus teſtamentū carnaliter tenentes noui teſtamēti graciā reſpuerūt. Nec illud vacat q addidit ſuis: qui deſerentes intellectum legis non recipientes p miſſum dominum ſaluatorem ſuas tradiciones de lauandis manibus et calicibus ſecuti ſunt.

Auguſti. Calumniabantur enim dominū de manibus non lotis. quia tales erant ſemite quas ipſi fecerant et conſuetudine triuerant: aberrando ab itineribus preceptorum domini dei Sequitur vox eccleſie narrantis beneficia domini et gracias agentis et dicentis.

Jero. Viuit dñs quem i ſepulcro ſb ſignaculoꝝ poſicōe clauſerāt

Nico. Vel viuit dominus. quia eſt vita per eſſenciam et omnia viuunt in eo ſcdm q dicitur Johannis i. Quod factum ē in ipſo ſcilicet omnis creatura. in ipſo vita erat Et benedictus deus meus i. ore fideliū ſit laudatus.

Caſſio. Intelligitur enim pprie benedictus eo q ipſe omnia propicius benedicat. ſicut et viuit domin9 quia ipſe omnia viuificet Et exaltetur id eſt in toto orbe credatur. non exaltatē in ſe cum ſit magnitudinis infinite ſed in creaturis ipſum credentibus et laudantib9. et additur Deus ſalutis mee.

Auguſti. hoc n̄ frena

ꝯſuetudine deſideo ſalutis mee ſen
ciam vt terrenam ipſam ſalutem
ſed in excelſo de ipſo ſperem
Caſſi. Deus q̄ das vindictas
michi. in iſto mūdo p̄
uincialiter vindicatur eccleſia quā
do blaſphemi et infideles qui ante
cōtumaces extiterūt fiant illi pro
ficua deuotio **Jero.** Dedit etiam
ne ſubiecti. deus eccleſie
poteſtatem ligandi ſoluendi et di
ſciplinam faciēdi. Unde ſequitur
Et ſubdis populos ſub me liberator
meus de inimicis meis iracūdis
Hugo i. tirannis qui fuerūt
in primitiua eccleſia
Vel a demonibus qui iraſcuntur
qui a fragilibus hominibus ſupe
rantur. et per hoc maior eſt trium
phus hominis vincentis Et ab
inſurgentibus in me hoc eſt a p
ſecutoribus qui inſurgunt contra
me. exaltabis me quia vt dicit gre
gorius vbi maius periculum eſt in
prelio. ibi maior gloria i triūpho
Jero. A viro iniq̄ eripies me
hoc eſt a dyabolo de quo
dictum eſt. Inimicus homo hoc fecit
Caſſ. Propterea i. p̄pter illas
cauſas predictas confi
tebor tibi in nationibus domine
i. laudabo te p populos xpianos
quorum vtique lingua eccleſie vox eſt
Et nomini tuo pſalmū dicam vt la
tius innoteſces bonis opibus me
is. Pſalmus ſicut dictum ē opus
actuale ſignat. Unde opa fidelium do
dicunt grãs offerendas q̄ plus
diuinitas noſcitur exaudire q̄ vo
ces. Sequitur vox ꝓphete ad p̄rem

Magnificans ſalutes regis eius
Auguſti. hic eſt deus pater
q̄ magnificat me
vt admirabiles faciat ſalutes q̄s
eius filius dat credentibus.
Jero. Qui animas attrahit p
predicationem vt ſit la
tus credencium qui credūt in ſalu
tem regis ipſius chriſti Et ipſe de
us pater eſt faciēs i. facit mi
ſericordiam xp̄o ſuo dauid i. deo
noſtro q̄ eſt dauid i. manu fortis:
quia vicit mundum cum quo de
us pater fecit miſericordiā quādo
poſt triduum fecit ipm a mortuis
reſurgere Et ſemini eius i. xpianis
credentibus quos p euangelium ge
nuit Et iam fecit miām vſque in ſecu
lum i. in eternum ſine fine Ipſe for
tiſſimus et liberator nos ab hoc mū
do dignetur eruere et in fine ſtabilitē
p euangeliū ſuū. cui cū eterno p̄re et
ſpūſancto ē gloria et imperiū p immor
talia ſecula ſeculorum. Amen

Celi enarrant
gloriā. Titulus huius
pſalmi talis ē In finē pſalmus dd.
Nico. Beatus paulus apl's in
lege et ꝓphetis p eruditio
nem humanā et diuinam edoctus alle
gat lrām huius pſalmi dictam de publi
catione euāgelij p aplos et diſcipu
los chriſti ad rō. x. concludens ſic
Ergo fides per auditum. auditus
autem p verbum chriſti. Sed q̄d
dico Nunquid non audierunt. q̄
ſi dicat. ſic. quod probat per lrām
huius pſalmi dicens. Et quidē In om
nem terram exiuit ſonus eorum

et in fines orbis terre verba eorū
Et in fine pſ dicitur. Adiutor me⁹
et redemptor meus quod abſolu
te de chriſto intelligitur p quem
facta eſt generalis redemptio toti
us mū **Gloſa** agit ergo iſte
di. pſ de p̄mo ad
uentu chriſti p quem tirānus dy
abolus cadit et homo a peccato et
a morte abſoluitur. Cuius tituli
ſenſus talis eſt pſ iſte attribuit
dauid reſpicienti in finem id ē in
chriſtum vel in finem .i. in temp⁹
plenitudinis quod fuit tempus i
carnacōnis chriſti. De quo loqui
tur apoſtol⁹ ad galat. iiij. At vbi
venit plenitudo temporis miſit de
us filium ſuum. ꝓpheta igitur p̄mo
deſcribit euāgelij publicacōez .d.
Celi **Nico** id ē apoſtoli
. ſic dicti q̄ fu
erunt excellent illuminati ⁊ in deū
eleuati Tali modo loquendi vſus
eſt yſaias .i. Audite celi et aurib⁹
pcipe terra. Non enī alio queba
tur corpa celeſtia ⁊ terraz que ele
mentum eſt q̄ nō h̄nt ſenſum vel
intellectum ſed ſub noīe celorū al
loquebatur maiores ⁊ ſub nomīe
terre minores. Et ſic in ꝓpoſito apo
ſtoli nominant Celi enarrāt glo
riam dei quā chriſt⁹ habuit i mi
raculis ⁊ gloriaz ſue reſurrectōis
et aſcenſionis. Hec narrauerunt
apoſtoli v̄bo ſue predicationis ⁊
opa manuum eius .i. facta virtu
tum domini viz natiuitatez paſſio
nem mortem ⁊c. annūciat firma
mentum Per firmamentum in q̄
ſūt ſtelle fixe intelligitur eccleſia
quantum ad doctores ſanctos vn
de dicitur danielis .xij. Qui autez
docti fuerint fulgebūt quaſi ſplen
dor firmamenti ⁊ qui ad iuſticiam
erudiunt mltos quaſi ſtelle in p
petuas eternitates Dies diei eru
ctat verbum Per diem intelligit
nouum teſtamentū ab apoſtolis
et euangeliſtis deſcriptū Dies .i.
.i. nouum teſtamentum eructat
.i. annunciat diei .i. populo xp̄ia
no verbum incarnatum .i. xp̄m
et nox .i. vetus teſtamentū no
cti .i. populo iudeorum qui ambu
lat in tenebris indicat ſciām de
chriſti incarnatione ſicut p; yſa.
ix. Paruulus natus eſt nobis ⁊ fi
lius datus eſt nobis ⁊ vocabitur
nomen eius ammirabilis: deus
conſiliarius fortis. in quo oſten
ditur humanitas chriſti et eius
diuini **Caſſi** Vel dies diei eru
tas. ctat verbum. qū
dominus loquebatur apoſtolis
Ipſa enim diuina claritate irradi
ans apoſtol: cordib⁹ puriſſimis
verba celeſtis luminis intimabat
Eructabat eniz verbū cum de imis
penetrabilibus ſermones in ſan
ctorum noticiam pducebat. Nox
autem nocti indicat ſcientiam qū
iudas chriſtū iudeis prodidit ac
tradidit occidendū dicens. Quem
oſculatus fuero ipſe eſt tenete eū
Judicare enim ptinet ad prodicō
nem. Idem **Nico** Nō ſunt
Jeronimus . loquele ne
q̄ ſermones quorum non audian
tur voces eorum. quia apoſtoli p̄
dicabāt liguis oīz genciū euāgeliū

chriſti. vt h̄r̄ in actu. ij. In om̄em
terram exiuit ſonus eorum. et in
fines orbis terre verba eorum. i.
predicationes eoꝝ quia viuēte be
ato petro apoſtolo fides xp̄i predi
cata eſt vſqꝫ in franciam que eſt
in vltimo climate verſus occidentē.
vn̄a zenois fundata ē eccleſia in
nomine beati petri viui qꝛ ipſo vi
uente cōſecrata eſt. Cum igit̄ apo
ſtoli alijqꝫ xp̄i diſcipuli exierunt
de iheruſalem ad publicandū euā
geliū p orbē ſcd̄m qꝫ habet̄ actu. i.
Eritis mihi teſtes in iheruſalem ꝛ
in omni iudea ꝛ ſamaria ꝛ vſqꝫ ad
vltimum terre. Iheruſalem āt ſita
eſt in medio climate. Et ideo ſicut
euangeliū publicatū eſt viuente
petro vſqꝫ ad vltimum clima x̄ ſuſ
occidentē. Ita itelligendū eſt v̄ ſuſ
alias ptes mundi. Deinde ab apo
ſtolis tranſit ad pſonam dn̄i oſ̄
dens quā dei gloriā iſti celi enarra
uerunt. ſ. diſpenſationē incarnaci
onis ſue vn̄ dicit. In ſole poſuit
tabernaculū ſuū. i. in beata virgi
nem que nominat̄ ſol ꝓpter pleni
tudinem gracie.

Iheronimus

Chriſtus dicitur ſol iuſticie ꝛ ma
ria interpretatur ſtella maris. Il
luminauit ſol ſtellam id eſt mari
am vt eſſet ſicut ſol. Ideo poſuit ta
bernaculum ſuū in ſole qn̄ corpus
aſſumpſit de vtero ſuo.

Hugo

ꝓpt̄ qd̄ in pſo
na b̄te virgis dicit̄ eccle. xxiiij. Qui
creauit me requieuit in taberna cu
lo meo. et ipſe tanq̄ ſponſus.

Ieronimus Verbum patris
eſt ſponſus ſic̄ dictus a ſpondendo
quia totiens ꝓmiſſus ē p ꝓphas
Et caro humana ſpōſa ē cuꝫ qua erat
procedens de thalamo ſuo. hoc eſt
de vtero virginis. Exultauit. q a
nō inuitus ſed hylaris venit. vt
gigas. i. ſicut fortiſſimus qui alli
gauit fortem. i. dyabolum et vaſa
eius qꝛ nos ſum⁹ diripuit. ad cur
rendam viam preſentis vite.

Caſſio

Quia nō ſtetit in via
peccatorū ſed tanq̄
debellator⁹ diaboli cucurrit. Quo
modo hoc. ſ. qꝛ chriſt⁹ homo natuſ
eſt. ꝛ creuit. docuit. paſſus ē. reſur
rexit. aſcēdit ad celos. ſedet ad dex
teram dei patris.

Colle

Et nos eius ex
emplo non de
bemus in hoc mundo querere qui
etem ſed currere ſicut pegrini trā
ſeuntes viaꝫ huius vite vt ad illā
quietem poſſimus peruenire vbi
chriſtus ſedet ad dexteram dei pa
tris. Vis audiē quantum currit.

Nicolaus

A ſūmo celo
egreſſio ei⁹.
ad ſuſceptionem humanitatis in
qua viſitauit nos oriēs ex alto. Et
occurſus eius vſqꝫ ad ſummum
eius. in ſua benedicta aſcenſione
in qua aſcendit ſedens ad dexterā
dei patris. Vel

Caſſiodo

a ſum
mo ce
lo id eſt a patre egreſſio eius na
tiuitas filij ſignatur nō tempora
liſ ſed coeterna patri que eſt ante
omne principium ꝛ occurſus ei⁹
vſqꝫ ad ſummum eius quia poſt
aſſumpcōeꝫ carnis i vtraqꝫ natu
ra xp̄s pmanēs ad ſedē patne ma

ieſtatis eſt regreſſus. Nam cum
venit a ſummo in nullo minor pa
tre fuit. cum redijt ad ſummum
deus homo equalis patri in diui
nitatis ſubſtantia ſicut venerat p
ſeuerat cui nichil humana detra
xit humilitas. Idem Jeronimus
et auguſtin⁹ ⌊nec eſt qui ſe abſcō
dit a celo
Caſſi. v. a ſpiritu ſā
cto eius⌋ cto quem p⁹
aſcenſionem ſuam in ſpē ignis mi
ſit in munduʒ apoſtolis a quo ne
mo abſcon
hugo quia ſic ac
ditur. cenſi fuerīt
vt nemini paterent vñ d ipſo ſpiri
tu ſancto dicitur iohānis. xvi. Cū
venerit ille ſpiritus veritatiſ argu
et mundum de peccato quod fecit
de iuſticia q̄m non fecit. et de iudi
quod non
Caſſio. Ipſe enī
timuit. calorē a
quo nemo poſſit abſcondi qui di
uinitatiſ ſue potentia vniuſcuiuſqʒ
corda cog
Nico. deinde deſcri
noſcit. bitur euāge
lij publicati condicio cuʒ dicitur
⌊Lex domini⌋ .ſ. euangelica q̄ ip
ſe domin⁹ predicauit in monte d.
Math. v. bti paupes ac̄. et hec di
citur ⌊immaculata⌋ quia ſuos ob
ſeruatores cuſtodit immaculatoſ
a peccato vñ dn̄s dicit apl'is Joh.
xv. Jam vos mūdi eſtis ꝓpter ſer
monē quē locutus ſum vobis a ad
dit ⌊cōuertēs
Caſſi. In ſua di
animas⌋ ſtrictōne
corrigens a ad xp̄i grām mittēs.
Nico. ⌊teſtimoniū dnī⌋ id eſt
euāgeliū ⌊fidele⌋ quia
adimplet qd ꝓmittit inducens ſu

os obſeruatores ad vitam btām
⌊ſapienciam preſtans paruulis⌋ .i.
apl'is alijs qʒ chriſti diſcipulis q̄
erāt ſimplices a hūilesſ ſcdm q̄ di
cit ſaluator Math. xi°. Confitebor
tibi pater domine celi a terre quia
abſcondiſti hec a ſapientibus et
prudentibus a reuelaſti ea paruul.
Caſſi. ⌊Iuſticie domini recte⌋
quia ſicut chriſtus do
cuit ſic fecit Nam illorum iuſticia
recta non eſt quibus aliud eſt in
ore. aliud eſt in ope ⌊letificantes
corda⌋ ſpe
Augusti. vt qui
premij. mārē
tur iuſticias domini corde gaude
rent in eis qui libere cum dilectio
ne eas facerēt. n̄ ſeruilitē cū timore
Nico ⌊preceptuʒ domini⌋ id
eſt nouum teſtamētū
⌊lucidum⌋ q̄ clare a lucide traditū
eſt euangeliū in q̄ veritas reuela
ta ē ⌊illuminās oculos⌋ viʒ. interi
oris hoīs .i. cordis Oculi cordis ſūt
intētio a lux fidei. Euangeliū enī do
cet intētionē cordis eſſe ſimplicē a
fidē nō eē fictā in oībus opibus q̄
ſeruus dei opat ⌊Timor domini⌋
hugo Eſt enī timor natural
qui timet paſſionem
corpis quo xp̄s cepit in paſſione
pauē a tedere vt habet Marci. xiiij
Eſt et timor human⁹ q̄ q̄s eligit
peccare ne ledat in corpe Eſt a mū
dan⁹: iſte eligit peccaē ne ledatur
in paſſiōe. Et ē tīor ſeruil q̄ timet
pena gehēne a non amat iuſticia.
Eſt a tīor inicialis B amat p̄ncipa
lit iuſticiā a ſcdario timet penaʒ.
iſte opat bonū p̄t amore iuſticie

et partim timore gehenne. Eſt et ti
mor filialis quo quis cauet offen
dere deum ne pdat eū. mixta eni
cum pauore dilectio: timor domini
eſt de quo hꝫ habetur. timor domi
ni ſanctꝰ pmanēs in ſeculū ſeculi.
Glo quia fructus eius pcipi
tur in eterna beatitudi
dine [iudicia domini vera] quia ſi
ue dominus minatur ſiue pollice
tur nēinē fallit [iuſtificata in ſemet
ipſa] quia non egent alterius au
toritate ꝙ ipſius domini vt firma
habe **Auguſti.** Vel quia q̄ſ
ant. ꝙ nō ꝑt eri
pere ſupplicium quod dat impijs
et premium quod dat pijs [Deſi
derabi **Caſ.** O ingencium rex
tia] ſtupenda profun
ditas Quis autē ſufficienē diſtin
guere aut predicarē potuiſſet opa
dn̄i niſi ſpūſancto pbarentur edi
ta. deſiderabilia ſunt iudicia dei et
mandata noui et veteris teſtamen
ti [ſup **Hugo** et ſup omnes
aurū] diuicias ſecu
lares [et lapidem precioſum mul
tum] et ſup mundanos honores.
Caſ. Sed qui iuenīri poterāt
cōtinentes qui noxiam
cupiditatē laudabili pcitate calca
rent addit etiā ſapores precipua
ſuauitate iocundos dicens [et dul
ciora] deuotis mētibus [ſup mel
et fa **Hugo** et ſuper omnem
uū] dulcedinē tpa
lis voluptatis que tn̄ nequiſſimis
mentibus amara ſunt q̄a oculis
egris odioſa lux eſt que puris ē
amabilis. Ergo diuicijs honoribꝰ

et delicijs terrenis preferunt iudi
dicia diuina et mādata qui cuſto
dia coꝝ ad gloriā pducit eter
nam [Etenī] quia vere ſūt dulcia
[ſeruus **Nico.** et bonus chri
tuus] ſtianus et de
uotus maxime in ſtatu pfectōnis
poſitus qui non ſolū tenet ad pre
cepta ſed etiam ad conſilia euāge
lica [cuſtodit] id ē cuſtodiet [ea]
ope adim **Caſſi** Nō ad tem
plendo. pus ſed vſꝫ
ad vltimum vite ſpacium in tali de
uotione verſetur Poſt obediencı
am ſequuntur premia Vnde ſbdi
tur [in cuſtodiendis illis retribu
cio multa] tanta enī diuine clemē
cie dona ſunt ꝙ nequeūt compre
hendi. Sic enim apoſtolus ait Qd
nec oculꝰ vidit nec auris audiuit
nec in cor hominis aſcendit que ꝑ
parauit deus diligentibus ſe. De
inde propheta petit ſe a vicijs pur
garı vt digne poſſit dominum lau
dare dicens [Delicta quis intelli
git] Multa enim ſunt peccata que
intelligimus que videlicet ſecreta
volūtate peccamus. cum rē pro
ximi concupiſcimus. cum ceteris
preſtanciores effici volumus. cū
cibos appetimus dulciores. et his
ſimilia de quibus monemur a ſa
lomone Non eas poſt concupiſcē
tias tuas. aliqua ſunt tamē que
omnimode ignoramus quoꝝ nec
origines poſſumus nec ſurrepcio
nes agnoſcere. Vnde ſubaudien
dum eſt delicta videlicꝫ omnia q̄s
intelli **Iheronimus.**
git.

quaſi dicat nullus niſi ſcrutator
cordium deus quia potens eſt ea
dimittere Vnde ↄſequenť orat di.
Aug⁹ Lab occultis meis⌋ u
a cupiditatib⁹ i me la
tenti⌋ Hugo vľ a peccatis ob
bus litis ꝛ ignorātis
Lmūda me dn̄e⌋ vn̄ dicit auguſti.
Pius dn̄s pie penitentib⁹ aut pec
cata dimittit ꝗ oblita ad memori
am reducit La ab alienis. ⌋q̄ ſugge
ſtione dyaboli vel hoīs fiunt Que
dicuntur aliena qꝛ p̄mo ſunt illi⁹
qui ſuggerit. ſcd̄o efficiunť illi⁹ q̄
ſuggeſtioni ↄſentit. Idez caſſio. Et
ab his peccatis q̄ ſuggeſtione cō
mittunť Lparce ſuo tuo⌋ tu cui ꝓpriū
eſt ſemp miſe Caſſi. Cum eni
reri ꝛ parce. dicit ſer
uo tuo iam ſe oñdit legi diuīe ex
magna pte famulari. Deinde oñt
modū liberationis ꝛ mūdacionis
q̄m petit. Lſi pctm̄ mortale nō dñe
tur ei vnde ſubdit V Aug⁹ Lſi mei
nō fuerint dn̄ati⌋ hoc eſt ſi mei nō
fuerint dn̄ata occulta mea et alie
na pec Hugo Ltūc immacu
cata. lat⁹ ero⌋ a ma
cula criminali quia ſicut dicit au
guſti. Temptatio cui non conſen
titur non eſt peccatum ſꝫ materia
exercende virtutis Let emundabor
a delicto ma Auguſti. Quo
ximo⌋ V alio
niſi ſuperbie. Nullū enim eſt ma
ius delictum q̄ꝫ apoſtatare a deo ꝑ
peccatum quod eſt iniciū ſupbie
hominis qꝛ inicium oīs peccati eſt
ſuper Nico vľ ſi peccata mor
bia. talia non fuerint

mihi dn̄ata tun: emundabor a de
licto maximo .i. in morte iuenia r
mundus a quolibet peccato mor
tali quod licet non ſit maximum
ex genere tamē eſt maximum ex
temporis conditione eo quod tūc
non eſt remediabile quia p⁹ mor
tem non reſtat ampli⁹ tempus pe
nitudi Hugo Et erūt vt
nis. ↄplaceāt elo
quia⌋ quaſi dicat ſi immaculatus
et mūdatus ita fuero tunc eloq̄a
Loris mei⌋ erunt talia vt tibi ↄpla
ceant ꝛ tunc ero dignus tanta ſac̄
menta referre ꝛ te laudare. ſicut il
le eſt indignus cui dicitur. Quare
tu enarras iuſticias meas
Auguſtinus. La medita
cio cordis
mei⌋ erit non ad iactanciaꝫ placē
di hominibus Lſed in ↄſpectu tuo
ſemp⌋ qui cō ſcientiam puram in
ſpi Jero Domine adiutor me
tis us⌋ in tribulacō ne ꝛ
neceſſitatibus Lꝛ redemptor me⁹⌋
precio ſan Caſſiodor⁹.
guinis tui
Q̄ꝫ mirabili ordine totum pſ̄ glo
rioſiſſimus propheta cātauit lau
dauit deum. predicatores Ipſe q̄ꝫ
aduētum incarnacionis ſanctiſſi
me edocuit. magnalia eius varia
diffinicionū qualitate ↄmendās.
reuerſus qꝫ in memoriam fragi
litatis ſue a delictis ſe petijt debere
mundari. vt tantorum ſacramen
torum relator dignus exiſteret q̄
docuit ſcripturas domini puriſſiā
conſciencia Collector. Tu
narrari. am

Igitur clementiā domine humilit̄
exoram⁹ vt a delictis tā occultis
q̄m alienis nos mundare digne
ris quatin⁹ cordis noſtri medita
tio ſemp in conſpectu tuo placeat
Noſq̄ tuo adiutorio in bonis pro
ficientes valeamus ad eterne bti
tudinis premia puenire p te domi
ne ihesu christe redemptor mundi
qui es benedictus in ſecula ſeculo
rum Amen.

Exaudiat te

dominus Titulus talis
eſt. In finē pſ̄ dauid
huius tituli verba nota ſunt ex p̄
mis. **Glo.** hic agit pp̄ha d̄ xp̄o
ſis. quaſi de ſacerdote i
molaturo et rege pugnaturo vbi
in figurā optātis canit pp̄heta que
ventura ſunt christo tpe afflictio
nis eius quod fuit vſq̄ ad paſſio
nem et tpe gaudij quod fuit p⁹
reſurrecti **Hugo** Intencōne
onem. mouet fide
les ad cōpaciendum christo paci
enti et cōgaudendum reſurgenti.
pp̄heta igit̄ optans christi vocem
tanq̄ ſacerdo **Caſſio.** Preca
tis exaudiri. tur ſcē
eccleſie pſpera euenire. q̄ illi p ad
uentum dn̄i certiſſime nouerat eſ
ſe ventura **Hugo** Exau
vnde dicit diat
te. o xp̄e deus pater. in die tribula
tionis .i. in tpe paſſionis. Tota ei
christi vita tribulatio fuit. Vnde
apoſtolus ad hebreos. v. de xp̄o di
cit. Qui in dieb⁹ carnis ſue .i. mor
talitatis ſue preces ſupplicacōnesq̄
ad eum qui poſſet illum ſaluū fa
cere a morte cum clamore valido et
lacrimis offerēs exauditus ē pro
ſua reuerencia .i. ſicut ſua deuocio
meruit plixius omnibus orando.
Ecce quod hic pp̄heta optabat et
predicebat faciendum apoſtolus
teſtatur factū Et bene dicit in die
tribulationis q̄r in paſſione xp̄i
vere fuit dies credentibus quoniā
tunc luxit dies iuſticie ſup terram
quando dominus mortem ſubijt
in cruce pro peccatis noſtris et o
christe. protegat te nomen dei Ja
cob. exaudiat te deus pater vt te
reſurgere faciat protegat te immor
talitate. nomen dei iacob .i. qui es
deus minoris populi videlicet gen
tilis ↄuerſi ad fidē q̄ elect⁹ eſt vt
iacob. reprobatis iudeis vt eſau.
Caſſio optat ergo popul⁹
gratiam benedictio
nis ſue q̄m iacob in prefiguratio
ne precepit nouo populo christi
ano concedendam. a iudeis quidē
reprobatis ablatam quos ſubſe
quens populus gentilis deuota
mentis religione ſupauit vt gra
tie munere primus donante domi
no redderetur. mittat tibi auxiliū
de ſan **Auguſti.** faciens tibi
cto ſāctificatū
corpus ec **Hugo** Quod eſt
cleſiam. tuū auxi
lium o christe qui ideo paſſus es
vt tu eam ſanctificares ſicut dicit
apoſtolus ad ephē. v. christus di
lexit eccleſiam et tradidit ſemet
ipſum pro ea vt eam ſanctificaret

hoc factum eſt quādo apoſtolis et credentibus miſſus ē ſpiritus ſanctus ſicut actu. ij. legitur. q de ſion tueat te Syō ſpeculatio interptat

Gloſa. De ſyon ergo tueat deus chriſtum cum eccleſiam que eſt corpus eius de alta diuinitatis ſpeculacione tutā facit. Memor ſit ois ſacrificij tui.

Auguſti. Hoc ē me mores nos faciat deus omnium iniuraꝝ q cōtumeliaruꝫ quas pro nobis pertuliſti.

Hugo q dicit omnis: q plura fuit eius ſacrificia que ptulit pro nobis p totaꝫ vitā ſuam ab infancia vſqꝫ ad morteꝫ. Vnde cum tpe paſſionis eius cātet eccleſia dicens. Pange lingua glorioſi prelium certaminis q ſup crucis tropheum dic triumphum nobileꝫ qualiter redemptor orbis immolatus vicerit. Poſtmodum ſequēs verſus incipit enumerare ſacrificia criſti ab infancia dicēs. Vagit infans inf arta poſitus p̄ ſepia q̄c. et holocauſtuꝫ qd dī oblacio tota incēſa. tuum: qd obtuliſti deo patri pro peccatis noſtris

Jero. Totus in anima q corpore aſcendēs in cruce. pingue fiat. i. acceptabile ſit deo. Et ē ſenſus ne paciais queqꝫ perire cū pro omibus mortuus ſis Tribuat tibi ſcdm cor tuū: optat vt chriſtus ſiue pro humanitate carnis ſiue pro corpe ſuo hoc eſt eccleſia exaudiat. et omne conſilium tuū confirmet. **Auguſtinus.** id ē compleat non ſolum q animam po mortificatum granum in cruce co fuiſti pro amicis tuis vt pioſius reſurgeret ſed etiaꝫ q cecitas ex parte iſrahel facta eſt vt plenitudo gencium intraret et ſic omnis iſrahel ſaluus fieret.

Jero. Sequitur vox eccleſie Letabimur in ſalutari tuo q in te ſaluato a morte vel in ſalute p te facta gentibus. et in nomine dei noſtri magnificabimur.

Caſſi. id eſt magni dicemur videlicꝫ criſtiani a xp̄o Magnificari enīꝫ eſt magnum fieri quippe cuꝫ ex vocabulo celeſtis regis nomē eſt impoſitū ſeruiēti.

Auguſti. Impleat domin9 peticiōes tuas nō ſolum illas quas in tra habuiſti

Jero. dicendo clarifica me pater apud temetipſū claritate quā habui priuſq̄ mund9 fieret. Et alibi. Pater ſerua eos in noīe tuo quos dediſti michi.

Aug. Sed etiā impleat omēs peticiōes tuas quib9 in celo interpellas p nobis nūc cognoui. qm̄ ſaluū fecit dn̄s xp̄m ſuum. nūc mō p ꝓphetiā demōſtratuꝫ ē. qm̄ reſuſcitauit dn̄s ieſus filiū ſuum Exaudiet illum de celo ſcō ſuo non de terra tantū vbi ſe petijt clarificari verum etiam de celo vbi iā ab dexteram dei patris ſedet inter pellans pro nobis In potentatib9 ſalus dextre eius quaſi dicat.

Hugo Vere exaudiuit euꝫ petētem p nobis qd patet q potentes ſum9 auxilio ei9

Auguſtinus potentatus nri ſunt ſalus dexte
re eius id eſt fauoris eius cum ec
de tribulatione dat auxiliuz vt qn
do infirmamur. tūc potētes ſumus
Caſſio. Nō dicitur hic ſalus
potentatus noſtri q̄
niam illa ſalus nec morbis afficit
nec doloribus ſauciatur ſic ſalus hoīs
Augus que nō dextere ſed ſini
ſtre eius eſt hic enim ex
tolluntur in magnam ſupbiaz q̄
cunq; precantes temporaliter ſal
ui facti ſunt de quibus ſubditur
Hij in curribus id eſt involubi
li ſucceſſione temporalium bonoꝝ
trahuntur et hi in equis hoc
eſt ſupbis preferuntur honoribus
atq; in his exultant nos autem
ſpem figentes in eternis neq; glori
am noſtram querentes in nomīe
domini dei noſtri inuocabimus.
Caſſ quia nomen domini ad
premia perducit eterna.
Deinde oſtendit quomodo ſit va
na ſalus hominum dicens.
Jero Ipſi obligati ſūt vi
ciorum ſuorum funibus
et ceciderunt nam homines hūa
nis honoribus preſumentes laq̄a
ti prauis deſiderijs ſuis in mortis
foueam cor
Hugo Nos au
ruerunt tem qui
tortuoſi fuimus in peccatis ſurre
ximus per gratiaz dei ab infide
litate ad fidē. a vicijs ad virtutes
et erecti ſumus per veram humili
tatez ad diuina premia ſubleuati.
Sequitur vox prophete ad pṙez.
Domine ſaluum fac regem

Hugo id eſt chriſtus domi
nus reſurgat a mor
tuis aſcendat in celos. interpellet
pro nobis. ne diucius vacillet no
ſtra oracio. ſed ipſo aduocato p̄
ſumamus orare qui nos patri do
cuit ſupplicare ne nos mortalis
laqueus poſſit aſtringere. Deinde
hoc ſequitur et exaudi nos in die
qua inuocauerimus te
Jero In hebreo
ita ſcriptū
eſt. Domine ſaluum fac regez qui
exaudiet nos in quacunq; die inuo
cauerimus
Caſſ Docuit nos pro
eum pheta Sanctiſ
ſimus quali debeamus chriſto do
mino pietate ſeruire Optat ille bo
na que nouerat eſſe ventura. quia
bene credentium mos eſt illa orare
que deſideramus euenire. Quapropter
affligamur in eius paſſione. gau
deamus in eius reſurrectione Sic
enim ipſius poſſumus dici ſi eius
diſpenſacionibus mereamur aptari
qui cum eterno patre et ſpiritu ſā
cto ē benedictus in ſecula ſcloꝝ Amē

Pſalmus xx

Domine in virtute tua Titulus talis ē
In finem Pſalmus da
uid. pſalmus iſte attribuitur da
uid conſiderationem ſuam dirigē
ti in finem id eſt in chriſtum qui
eſt finis et cōpletio legis quoniaz
non venit legē ſoluere ſed adimplere
Nicolaus pſalmus iſte eſt ex
ponendus eſt
ad litterā de magnificentia regni

chriſti que cõſiſtit in eius exaltatatione et aduerſariorum ſuorum depreſſione. David igitur in ſpiritu ſancto preuidens chriſti hominis regnũ ad qđ fuit exaltatus in humanitate virtute dei patris ſcđm quod dicit apłs act. ij. Dextera dei exaltatus

Cas primo enumerat quod ingentia quod gloriosa collata ſint chriſto domino ſcđm carnem dicens

DOmine deus pater in virtute tua id eſt in oĩpotentia tue maieſtatis in qua filius regnat ſicut ipſe dicit. Omnia patris mea ſunt et omnia mea patris ſunt. Letabitur rex ſcilicet chriſtus de quo in alio pſalmo dicitur. Deus iudiciũ tuum regi da

Nicola chriſtus enim in quantũ homo letabatur de virtute diuina in qua faciebat miracula et mentes ſimpliciũ illuſtrabat ſapiencia ſecũdũ quod dicitur luce. x. In ipſa hora exultauit in ſpiritu ſancto et dixit. Confiteor tibi pater dñe celi et terre quia abſcondiſti hec a ſapientibus et prudentibus et reuelaſti ea paruulis. et ſuper ſalutare tuum id eſt chriſtum per quem diſpoſuiſti ſaluaē mundum exultabit vehementer

Cas Ut quanta ſit copia in beneficio tanta ſit et gaudij magnitudo

Nico DEſiderium cordis eius tribuiſti ei de ſui corporis glorificacõne et mũdi redẽptione atq; de credentium vocatione

Caſſi. Unde ipſe dixit. Deſiderio deſideraui hoc paſcha manducare vobiſcum antequam patiar vt pcioſus ſãguis eius mũdum redimeret. ne diabolus adhuc eum iniqua preſumptione vaſtaret. Et voluntate labiorum eius nõ fraudaſti eum voluntas vero labiorum fuit quãdo ſpiritibus ipabat immundis. languores diuerſos ſermonis ſui ſanabat impio. pdicacionesq; ſuas deuotis mentibus inſerebat

Nico Unde ipſe dicit io. xi. Pater grãs ago tibi qm̃ audiſti me. Deinde incarnacõis eius potẽtiã mirabili fulgoe deſcribit

Hugo Quoniam ac ſi dicens. dicat chriſtus rex letabit qm̃ puenisti eũ in bñdcõnibus per immunitatem pcti quia ſacratus ē qm̃ abſq; omĩ pctõ cõceptus ē de ſpũ ſãcto vñ ſicut dic aug. Fel peccatorum noſtrorum non nocuit ei. et addit dulcedinis quia totũ fuit ex gratia. Idem Jeronimus

Nico Vel preueniſti eũ in benedictionibus dulcedis .i. in donis ſpũs ſãcti et cariſmatibus quibus anima chriſti fuit repleta ab inſtanti creacõis ſue et ſic puncta

Caſſi. Poſuiſti in capite eius hoc eſt in pncipio ſermonis eius coronam que cõuentus xii. apoſtolorum tanquam corona ambiebat chriſtum docentem. Et addit de lapide precioſo

Collect Apoſtoli enim et fideles de quibus tanquam de viuis lapidibus edificata ē eccã dicitur vnus lapis quia ipſis erat cor vnũ et anima vna

Cas Vitã petijt a te vitã reſurrectionem corpis ſui et tribuiſ

ti ei longitudinem dierum vſq; in ſeculum et in ſeculum ſeculi. id eſt dediſti ei peren niter viuere **Nycolaus** ſcđm quod dicit apl's ad romãos vi. Xp̄s reſurgens ex mortuis iã non moritur: mors illi vltra non dominabitur magna ē gloria ei9. et xp̄i in ſalutari tuo

Auguſtinus Hoc eſt in ſalute qua eu; reſuſcitaſti gl'am et magnũ decorē impoſuiſti ſuper eũ id eſt addes ei: cũ in celo collocaberis eũ ad dexteram tuã. **Jeronimus** Magnũ eſt homi nem aſſumptũ eſſe ad dexteraz dei patris. Deinde aſcendit adhuc g̃datim ad illam gloriã declarandã quã xp̄s domin9 ſcđm carne; a patre clarificatus accepit. vñ ſubdit **Jeronimus** qm̄ dabis eũ in bñdictõe; in ſeculũ ſeculi: quia õis creatura benedicit eũ. Vel chriſtus rex letabitur qm̄ dabis eũ in bñdictione et in ſeculũ ſeculi vt ipſe ſit in eternã benedictione bñdcũs et bñdicens. q2 per eũ oẽs bñdicentur. ſicut pmiſit deus Abrahe geneſis xxij. In ſemine tuo hoc eſt in xp̄o benedicentur omnes gentes

Jeronimus Letificabis eũ i gaudio cũ adunata fuerit illa mł'titudo ſãctoꝝ et nũerus reſtitutus ei. Et p adq̃ſitis p q̃b9 paſſus ē gaudebit cũ vultu tuo id eſt in preſentia tua

Auguſti. Vel letificab eum ſcđm hoiem quē leuauit ad te. vt ſit in gaudio cum vultu tuo **Nycolaus** q2 quãto humanitas xp̄i pre ceteris creaturis p̄pinq̃or et coniunctior ē deitati tanto clari9 videt eã et ea fruit delcãbili9 deiñ reddit cãm q̃re tãtũ mun9 accepit dicẽs qm̄ rex xp̄s ñ ſupbiens de regali dignitate ſ; hũil' ſperat i dño q2 xp̄s ante paſſioꝫ ſpauit obtinē a deo prē gl'am reſurrectionis corporis ſui et in mia altiſſimi ſperans ñ cõmouebit. q2 hũanitas xp̄i a vbo miſericorditer aſſumpta nunq̃ fuit ab eo ſeparata nec ſepabit q2 etiã in illo triduo dñice dormicõis corpus ex̃ns i ſepulcro fuit vnitũ verbo et ſil'r aĩa q̃ erat in limbo De inde deſcripta magñficẽcia regni criſti i ei9 exaltacõe h̃ cõñter deſcribitur eiuſde; magnificẽcia in aduerſarioꝝ punicõe Vñ p̄pħa q̃ añ lo q̃batur ad pr̄em nũc cõuertit ſmonem ad xp̄m dicens Jnueniat ma n9 tua Aliq̃n man9 dei reſpicit malũ pene qđ a deo infligitur iuſte Vñ ad heb. x. dr̄. Horrendũ ē incidē i manus dei viuentis. et tunc p ſiniſtrã intelligit minor punitio et per dexterã q̃ fortius punit g̃uior punitio Et ſm hoc dicitur inueniatur o rex xp̄e cũ ad iudiciũ veneris manus tua i. ſiniſtra et dextra ptãs tua puniẽs pctã oibus inimicis tuis q̃ntũ ad cõem penã dextera tua g̃uius puniens ex ſpẽali cã inueniat omẽs q̃ te oderūt q̃ dicat. **hugo** ſentiẽt te per vindictam: qui te bene ſentire noluerunt per fidem operantem. Deinde ordo iu

dicti pulcerrima racōne describit.
cum subiungit. Pones eos vt di
banum **Gregori⁹** xv li.
ignis moral'
Sciendū vero q̄ omnes ꝛ̄probi qui
hic in anima simul ⁊ corpē pecca
uerunt illic pariter in anima ⁊ cor
pore cruciant. Cliban⁹ nāq̄ intrinse
cus ardet. Is vero q̄ ab igne deuorā
tur ab exteriori pte incipit concre
mari vt ergo sacra eloquia ardē
exterius ⁊ interius reprobos demō
strarent ⁊ eos ab igne deuorari Et
scā clibanuꝫ poni testant' vt per ig
nem crucientur in corpore ⁊ per do
lorem ardeant in mente hoc est in
consciencia impietatis sue. in tēpe
vultus tui. hoc est. in tempore iudi
cij. dominus in ira sua id ē in vindi
cta sua conturbabit eos proferēs
contra eos sententiam damnatio
nis ⁊ deuorabit eos ignis scilicet
gehenne non consumendo: sed
eternaliter **Collacõe** Heu q̄ se
affligendo uera ꝯtur
batio vbi nulla erit consolatio q̄
tremenda ira que tunc est sine mi
sericordia. Dies illa dies ire ⁊ om
miseriarum in qua peccatores eter
no igni gehēne **Cassio** Qui
tradentur. .sic ꝯ
sumit vt seruet sic seruat vt cruciet
dabitur q̄ miseris vita mortalis ⁊
pena seruatrix. Fructuꝫ eoꝝ de ter
ra pdes id est fructum eterne bea
titudinis quem in terra viuentiuꝫ
habere debuerant. quia nō obedi
erunt mandatis eius iuste pdide
runt ⁊ semen eorum id est opa pec
cantium que hic praue viuendo se

minauerunt segregabis a filiis ho
minum id ē a sanctis quos in he
reditatem eternam tue misericor
die largitate **Ncola⁹** Dem
missurus es. .de po
nitur causa finalis puniciōis re
proboꝝ que est impenitentia fina
lis que notatur cū dicitur Quo
niam declinauerunt in te id est con
tra te mala id est peccata que sūt
contra deum. Et bene dicit declina
uerunt. q̄ sicut declinacio in gram
matica est de casu in casum sic decli
nacio a iusticia: est cadendo de pec
cato in peccatum Quia secundum
quod dicit. Gregorius. peccatum
quod per penitentiam non diluit.
mox suo pondere ad aliud trahit ⁊
tandem ad profundum contēptus
⁊ obstinationis deducit. secunduꝫ
qd dicit. puerbioꝝ. xviij. Impi⁹
cū in pfundum peccatorum venerit
cōtemnit. cogitauerunt consilia q̄
non potuerunt stabilire quia repē
tine tolluntur de facultate tempali
in qua cogitabāt pmanere. Quo
niam pones eos dorsuꝫ a facie tua
eos deijciendo in infernuꝫ secundū
qd dr. Ma. xxv. Discedite a me ma
ledicti in ignem eternum. in reliq̄
is tuis id est in demonibus qui a te
totaliter sunt ēlicti tanq̄ irreuersi
biles ad bonuꝫ. preparabis vultū
eorum id est presentiam damna
torum mittendo eos ad societateꝫ
demonum. vnde cū dixisset. Mat. xx
v. Ite maledicti in ignem eternuꝫ
protinus subiunxit qui paratus
est dyabolo et angelis eius In fi
ne concludit pphēta dicens Tal

tare domine in virtute tua. **Jeronim⁹**
id eſt demonſtra tuam poteſta
tem a maieſtatem vt qui prius ve
niſti in humilitate in mundū mō
veni ad iudicium in maieſtate

Caſſio cantabimus ore a
pſallemus opere v
tutes tuas id eſt mirabilia opera
tua. Hec etenim duo ſūt que a no
bis oīmode exigunt vt laudēs do
mini fideliter cantemus et opere
noſtro ipſius mandata faciamus

Nicola⁹ vel cum dominus
monſtrauerit vir
tutem ſuam in iudicio tūc cantabi
mus et pſallem⁹ virtutes eius.

Nicola⁹ Quia electi ꝯtinue
in patria cātabūt
laudes diuinas ſecunduꝫ qđ dici
tur i.lxxxiij. pſalmo beati qui ha
bitant in domo tua domine in ſecu
cula ſeculorum laudabunt te qui
eſt benedictus i ſecula ſclo℞ Amē

Deus deus me

us re. Titulus talis eſt
In fineꝫ pš dauid pro
aſſumptione vel ſuſceptione ma
tutina. Cui⁹ ſēſus tal' eſt Pſalm⁹
iſte dirigens nos in finem id eſt
in chriſtum de cui⁹ paſſione agit
eſt dauid id eſt xp̄i qui eſt manu
fortis aereas debellās poteſtates
qui ideo dictus eſt dauid quia fa
ctus eſt nobis ex ſemine dauid ſe
cundum carnem Et eſt pš pro ſu
ſceptione matutina id eſt ꝓ reſur
rectione criſti que valde mane fa
cta fuit cuꝫ adhuc tenebre eſſent

Caſſio Suſceptio enim fuit
qñ dominus xp̄s mor
le corpus veteris hoīs condicione
depoſita in magnā gloriam clarifi
cat⁹ aſſumpſit. Sꝫ cum in hoc pſal
mo xp̄m multa de ſua paſſione cō
ſtat eſſe locuturum videamus cur
eius titulus ſolam reſurrectionē
cōmemorarē voluerit. Sepe ſigēt p
id quod ſequitur illud qđ p̄ceſſit
vt cū dicim⁹ mane factum itelliga
mus vtiqꝫ p̄ceſſiſſe noctem. Et hoc
p figurā ſinodoche cū p id quod
ſequitur poſſumus intelligere qđ
precedit vnde cum dicit chriſtum
reſurrexiſſe. cum paſſum a mortu
um indi
cat fuiſſe **Nicolaus.**

Quod autem pš iſte eſt de chriſti
paſſione a reſurrectione ad lrām
ſcriptus patet per hoc ꝙ chriſtus
pendens in cruce protulit principi
um huius pſalmi tanꝙ dictuꝫ de
perſona propria dicens heli heli
lamazabathani quod eſt interp̄
tatum deus meus deus meus qua
re dereliquiſti me. Sic enim icipit
iſte pſal. in hebreo et in tranſlacō
ne Jeronimi iuxta hebreum. Qꝫ
autem in tranſlatione communi
interponitur Reſpice in me. non ē
in hebreo neqꝫ in tranſlatione Je
ronimi predicta ſed fuit additum
a.lxx. interpretibus. a ſic patet ꝙ
ſecundum ſententiam ſaluatoris
principium huius pſalmi et per
conſequens totus pſalmus ad lit
teram de chriſto eſt itelligendus
Et Mat.xxvij. dicitur illud qđ ſub
ditur infra in hoc pſalmo diuiſe

runt ſibi veſtimenta mea qd iple
tum fuit de chriſto . Et paulꝰ apo
ſtolus qui ſciuit legem ꝑ exerciti
um ſtudij ⁊ poſtea plenꝰ ꝑ inſtru
ctōnem ſpūs ſcī allegauit literam
huius ps̄ de chriſto dictam ad he
breos . ij. dicens de credentibus
in chriſto . Non confunditur frēs
eos vocare viꝫ chriſtus dicens in
pſal. Nunciabo nomen tuum fra
tribus meis in medio eccleſie lau
dabunt te Igitur ſequendo criſti
iohis Mat. ⁊ pauli ſententiā ⁊ deter
minationē eccleſie ps̄ iſte exponē
dus eſt ad litterā vt dictum eſt de
criſti paſſione a qua fuit diuinitꝰ
liberatus ſua gl'oſa reſurrectione

Caſſio Nā cuꝫ mlti pſalmo
ruꝫ breuit̄ de dn̄i paſ
ſione meminerint. Nemo tam tā
ta ꝓprietate eā deſcripſit ſicut iſte
vt non tam ꝓphecia q̄m hiſtoria
eſſe videatur vnde dn̄s chriſtꝰ oīa
preuidens atq̄ diſpenſans cui fu
tura cuncta preſentia ſunt quaſi
iam vicina paſſione ꝑmotus cla
mat dicens

Deus deus meus

Nico. ratiōe hūani
tatis a te create

Caſ. Repeticio iſta affectū neccāriē
orationis oſtendit Deus . grecus
ſermo eſt qui latine īterpretatur
timor ꝓ q̄ re vt arbitror maiores
noſtri dm a timore appellandū eē
voluerunt Vn̄ quidā ait gētiliū
poetaꝝ Primꝰ in orbe deū fecit tior

Hugo. Reſpice in me ꝗ. vide
afflictionem . meam
loquitur enim quaſi pendēs in cru

ce. Et dicit Jeronimꝰ ꝙ dn̄s in paſ
ſione decimt hūc pſalmuꝫ ⁊ ſequē
tes vſq̄ ad illum verſum In manꝰ
tuas domine cōmēdo ſpiritū meū

Nicolaꝰ q̄re me dereliq̄ſti
in manibus iudeo
rum me pſequentium ⁊ tradentium
eorū volūtati. longe a ſalute mea
ſcilicet corpali quia non fuit preſ
uatus a morte

Caſſio. Nā paſſus ē ipaſſibi
lis ꝑ paſſibilē quā ſuſcepit hūani
tatem ⁊ immortalis mortuus eſt ⁊
qui nunq̄ moritur reſurrexit vnde
⁊ btūs Ambroſiꝰ ait. Idem pacie
batur ⁊ non paciebatur moriebā
tur ⁊ non moriebatur ſepeliebat̄
⁊ non ſepeliebatur . reſurrexit ⁊ n̄
reſurrexit ſicꝫ hominem dicimus
hodie pati mori ⁊ ſepeliri cū tn̄ aīa
illius nullo fine claudatur . Deīde
oſtendit cauſam quare derelictus
eſt ſcilicet quia peccatum generis
humani exigebat vt pro nobis
peccatoribus pateretur Vnde ſub
dit verba delictorum meorum .
hoc ſupp̄ exi gebant

Nico. delicta po
puli ſua
dicit Tum propter membrorum
capitis affinitatem . Tuꝫ quia fa
cit ea quodammodo ſua ſuſtinen
do pro eis penaꝫ mortis deus meꝰ
clamabo ꝑ diē ꝗ circa horā nonā
diei clamauit xp̄s i cruce . hely he
ly ⁊c̄ Mat. xxij. ⁊ non exaudies ꝗ
criſtus non fuit exauditus i iſta
oratione quia non procedebat ex
voluntate deliberatiua ſed ex racō
ne afflictionum ⁊ motuum ſenſiti
ue ptis ad oſtendendum in criſto

veritatem humane nature et no
ſtre videlicet precedente chriſt9 cla
mauit ſimiliter ad patreꝫ pro ſua
liberatione dicens. Pater mi ſi poſ
ſibile eſt tranſeat a me calix iſte.
Et hoc ꝙ non ſum exauditus non
ad inſipientiã in ſupple reputabis
imo in hoc apparuit maxima eius
ſapientia et quantuꝫ ad diuinita
tem et quantum ad humanitatem
quia ille modus liberationis hu
mane fuit cõuenientiſſimus vt vi
delicet homo ſic penam ſolueret q̃
debebat. et deus redimeret qui poterat

Caſſio. Audiat querulũ ge
nus humanũ. qui pe
ticiones ſuas deſiderat ſine dilacõ
ne compleri petit ſicut dictum eſt
humanitas verbi que merebatur
exaudiri. q̃m tamen ideo non con
ſtat auditam vt eius ſacro ſãguĩ
ne probroſa mundi crimina laua
rentur. Clamauit paulus vt ab eo
carnis ſtimulus tolleretur nec ta
men auditur a domino

Aug9 Sed nõ ad inſi
pientiam ſed ad ſapientiaꝫ vt ho
mo intelligat deuꝫ eſſe medicum.
et tribulationem medicamentum
eſſe ad ſaluteꝫ non ad penã. Sub
medico poſitus vreris ſecaris cla
mas. non audit medicus ad volũ
tatem ſed ad ſanitatem

Grego. xxvi. mora
lium. labor pugne protrahitꝰ vt
creſcat corona victorie. Suos er
go dominus cum velociter non ex
audit quos repellere creditur: tra
hit. Medicus quippe animarum ẽ
et peccatorum in bonis contagia
ſecat abſcidit vicius putredinis fer
ro tribulationis et quo voces egri
audire diſſimulat: eo egritudinis
finem procurat.

Caſſio. Duo enim ſunt gene
ra peticionum quando petim9 ho
nores diuicias vindictã inimicoꝝ
et cetera huiuſmodi: inſipiẽter petim9
quia mundana deſideramus. Quã
autem poſtulamus vt a periculis
liberemur vt vita nobis conceda
tur eterna. non ſtulte petimus ſed
conuenienter oramus. Tu autem
in ſancto habitas deus pater qui
es laus iſrahel id eſt videntium et
intelligentium te

Aug9 In illis habitas quos
ſanctificaſti quos facis itelligere
quia ad vtilitatem quoſdam non
exaudis. et ad damnationeꝫ quoſ
dam exaudis. Ad vtilitateꝫ non ẽ
exauditus paulus. et ad damnacõ
nem eſt exauditus dyabolus qui
petijt Job ad temptandum. et de
mones qui petierunt ſe poſſe intra
re porcos. In te ſperauerunt
patres noſtri: ſperauerunt et li
beraſti eos. Ad te clamauerunt
et ſalui facti ſunt. Et nouim9 et legi
mus q̃m multos patres noſtros
ſperantes in ſe quos eruit deus
Eruit populum iſrahel de terra egi
pti. Eruit tres pueros de camino
ignis. Eruit danielem de lacu leo
num. Eruit ſuſannam de falſo cri
mine Nunquid defecit ad filiuꝫ ſu
um vt in cruce pendentem non ex
audiret. Sed cum hec tanta ſuppli
cantibus preſtiterit tam filio pro
prio non pepcit ſed ꝓ nobis om

nibus tradidit illum vt impleren
tur ſcripture et ſalus mundi paſ
ſione ipſius proueniret. chriſtꝰ
qui ſuos apoſtolos vocat in euan
gelio fratres ipſe antiquos pro
phetas a fideles vocat patres

Jeronimꝰ

In te ſperauerunt et non ſunt con
fuſi . quia qđ promiſiſti adimple
ſti hoc eſt terrã promiſſionis a lõ
gam vitam eis dediſti.

Nicolaus

Ego autẽ ſum vermis id eſt viliſ
a abominabilis in conſpectu iude
orum. Vnde expuerunt in faciem
eius et collaphis eum ceciderũt vt
habetur. Mathei. xxvij. a non ho
mo videlicet reputatus quia non
habebat ſpeciem neq; decorem .
Vnde. yſa. liij . Reputauimus eũ
quaſi virum leproſum. Maximus
in ſermone eiuſdem. Cur totiꝰ cre
ature dominus vermiculo ſe volue
rit comparari . poſſumus quidẽ;
humilitati aſſignare que ſancto
rum virtus eſt maxima ſicut ſan
ctus moyſes ante deum ſe animal
irrationale profitetur. dauid puli
cem ſe eſſe commemorat Vꝰ chri
ſtus ſe compa rat vermi

Jeronimꝰ

Quia vermis in ligno naſcitur nõ
habet patrem niſi matrem . Et cri
ſtus ex maria eſt natus ſine con
cubitu non habet patrez in terris
niſi matrez Opprobrium hominuz

Caſſiodorus

fuit chri ſtus quã do innumeris ſputis ſacerdotes
a phariſei conſpuebant a alapis
ſacrilegis verberabant eum . a ab
iectio plebis fuit. quãdo pylatus
dedit turbis poteſtatem quem vel
lent ſibi dimitti Illi barrabã ſibi
eligentes: chriſtum dominũ poti
us abiecerunt. Omnes videntes
me. Omnes de malis tantum ſuſci
piendum eſt qui deriſerunt me di
centes . Aue rex iudeorum locuti
ſunt labiis a non animo Nam q̃
per iracundiam et non per ratio
nem probares dictum adiecit et
mouerunt caput. me ſicut falſum
propheta blaſphe

Nicolaus

tam blaſphe
mãdo a vocãdo. Quid ãt dixerunt
ſacerdotes cum blaſphemando
conſequenter oſtendit dicens

Sperauit in domino eripiat euz
ſaluum faciat eum. Hec verba re
citat etiam euangeliſta . Math.
viceſimoſeptimo dicens. Princi
pes ſacerdotum cum ſcribis illudẽ
tes dicebant. Alios ſaluos fecit ſe
ipſum non poteſt ſaluum facere
Et ſubditur confidit in deum libe
ret euz ſi vult Et propheta ait quo
niam vult eum

Jeronimus

id eſt pater voluit talem filiuz ha
bere ſine peccato per quem pecca
ta mundi tolleret

Caſſiodorus

O celeſtis integritas. Nonne vide
mus hic euangelium magis recẽ
ſere q̃m pſalmum quando tan
ta veritate completa ſunt vt non
futura ſed tranſacta videant. Me
rito ne quid aut excuſabile perfi
dis aut fidelibus relinqueret am

bigu **Nicolaus** Seq̄tur
um vox hu
manitatis christi qui tanq̄ verus
homo recurrit ad diuinum auxili
um dicens Quoniam tu es qui ex
traxiſti me de ventre. videlicet vir
ginali quia ſupra naturam naſci
me feciſti de
virgine **Caſſiodor9**
Et congrue ab originalis peccati
vicio dicit ſe extractum. vnde hu
manitas tenebat̄ obnoxia ſpes
mea ab vberibus matris mee Cri
ſtus homo ab inicio vite ſue ſpem
ſuam ſe dicit poſuiſſe i domino vt
declararet perfectam humanitatē
quā aſſumeret monſtrare dignatus ē
Jeronimus Qui non eſt
dedignatus
ſugere vbera matris id ē vbera ma
rie In te proiect9 ſum ex vtero
Auguſtinus vt m̄ ſol9
eſſes ſpes
Caſſiodorus Quod autē
dicit ſe p
iectum in domino oſtendit ab hu
mana iniq̄tate ſe fuiſſe diſcretum
De ventre matris mee de9 me9 es tu
Nicola9 i. te deū meū cog
noui quia anima
christi ab inſtanti conceptōis fu
it repleta virtutibus ⁊ ſciencijs ne
diſceſſeris a me ſubtrahendo auxi
lium tuum Cuius cauſa ſubditur
Quoniam tribulacio proxima
eſt id eſt acerbitas maxima mee
paſſionis ⁊ non eſt qui adiuuet
eripiendo me de manibus iudeorū
Jeronimus neq̄ angel9
neq̄ homo

niſi tu pa
tre **Caſſiō** q̄a ſi de9
nō adiu
uet nullus eſt qui eripiat p̄dicti̅
tem. Cōſideremus ergo ſi debem9
aliquando ab ipſo diuidi qui nl'
lius niſi ipſius tantū miſeracōne
poſſum9 ſaluari. Oratione decur
ſa quā criſtus in paſſionib9 ſuis
ſemper premittit ſicut eum feciſſe
tempore tradicionis euangeliſta
rū dicta teſtātur. Cōſequenter p al
legoricas cōpaciones archanum
crucifixionis ſue reuelat ponens
futura tanq̄ preterita vt duriſſima
corda iudeorū quaſi peracta veri
tate cōuinceret Circūdederūt me
vituli multi i. populi iudeoꝝ q̄ erāt
tanq̄ vituli laſciuientes ⁊ inconti
nētes qui greſſus ſuos nullo mo
deramine diſtinguunt ſed vagi ac
petuli ad iniqua conſilia quibuſ
dam ſaltibus efferūtur Thauri pin
gues obſederunt me. p quos pri
cipes iudeorum deſignat qui fero
ces erant ad occidendum criſtuꝫ
⁊ in diuicijs impinguati Vel circū
dederunt poteſt trahi ad eos qui
illum cum gladijs ⁊ fuſtibus am
bierunt. Obſederunt autem ad il
los qui ſepulchrum eius cuſtodi
erunt ne a diſcipulis occulte rape
retur Aperuerunt ſup me os ſuum
Clamantes. Crucifige. Crucifige
eum ſicut leo rapiens ⁊ rugiens
Nicolaus Deſiderantes
me deuorare ex
crudelitatis magnitudine Sicut
aq̄ effuſus ſū. aq̄ ei pfecti9 fūditur
de vaſe q̄ alij liq̄res q̄a de alijs li
q̄rib9 effuſis remanꝫ ſapor ⁊ odor

per hoc intelligitur q iudei ita inte
debant anichilare christum vt
de ipso nulla memoria remaneret
Idem Jeronimus
Hugo.
Vel sicut aqua
effusus sum id est sanguis meus
abundanter sicut aqua effusus est
Mortem autem domini secuta est
mors spiritualis apostolorum Vn
de addit et dispsa sunt oia ossa mea
Leo.
id est apostoli quia sicut
caro ab ossibus oritur vel
roboratur ita et corpus christi id
est apostoli firmantur a christo.
Nicolaus
Vel aliter magis
iuxta literam. Dis
psa sunt omnia ossa mea id est a
iuncturis dissoluta Tali modo di
citur danielis x. domine in visione
tua dissoluta sunt compages mee
et nihil remansit in me virium Fa
ctum est cor meum sicut cera liques
cens in medio ventris mei. Sicut
cera a calore ignis resoluitur sic cor
humanum inquantum est sensiti
ue ptis organum horrore terribil
pene imminentis. Hec autem ad ex
primendam magnitudinem dolo
ris christi sensibilis dicta sunt de
christo Aruit tanquam testa virtus
mea. quia humor existens in cor
pore christi fuit quasi exhaustus
per effusionem sui sanguinis in fla
gellatione: coronacione: manuum et
pedum confixione et lateris apcõ
ne In cuius aptione post sangui
nem exiuit aqua. vt habetur. Joh
xix. ad ostendendum q corpus re
mansit arefactum tanquam testa exic
cata. Et ossa mea conturbata sunt.

quia deficiente sanguine deficit vir
tus ossium. et lingua mea adhesit
faucibus meis pre defectu humo
ris et in puluerem mortis deduxisti me
id est ad mortem per quam corpora
rediguntur in puluerem. tamen
corpus cristi a pulueris putredi
ne fuit preseruatum per sue resur
rectionis accelerationem vt dictum
est supra psalmo. xv. Nec mirum
si hec passus sum que predixi Quo
niam circundederunt me canes mul
ti id est iudei non se habentes ad
me sicut homines sed sicut canes
contra me latrantes in presentia
pylati. consilium malignantium
obsedit me secundum q dicitur. Mat.
xxvij. Mane autem facto consilium
inierunt omnes principes sacerdo
tum et seniores populi aduersus
Jhesum vt eum morti traderent et
vinctum adduxerunt et poncio py
lato presidi tradiderunt Fode
runt manus meas et pedes meos
clauis in cruce perforando. Et licet
hoc fecerunt milites pylati qui erant
gentiles: ascribitur tamen iudeis
ad quorum importunam peticio
nem hoc factum fuit. dinumeraue
runt omnia ossa mea quia ita ex
tenderunt me in cruce q ipsa dinu
merari potuerunt
Cassiodor.
Vt quod caro subducta celauerat: ni
mia extensione corporis appareret
Nicolaus
Ad cuius intel
lectum sciendum q
quando aliquis cruci affigebatur prius men
sura corporis a manu in manum secundum la
titudinem: et a scapulis vsque ad pedes

ſecundum longitudinez capieba
tur vt in ligno crucis fierent fora
mia p q̄ claui poſſēt facilꝰ trāſire.
ſic factum fuit de xp̄o q̄n aūt vna
manus fuit affixa humores cucur
rerūt ad locū illum qui naturalr̄
currunt ad locū leſum ⁊ ſic neruí fu
erunt retracti verſus illam ptem.
Ideo ad hoc ꝙ alia manus reduce
retur ad locū foramis in ligno fa
cti oportuit eum trahi violenter
cum cordis. Idem intelligendū ē
de pedibus ꝓpter leſionem factaz
in ptibus ſupioribus. ꝓpt quod
ex tali violenta extenſione corpis
apparebant oſſium iūcture quia
chriſtus fuit nudus crucifixus et
ſic poterant oſſa eius dinumerari
Ipſi vero ↄſiderauerūt ⁊ inſpexerūt
me eſtimantes me hominē putū
eo ꝙ videbant me talia paſſuz di
uiſerunt ſibi veſtimenta mea ſm
ꝙ dicit̄. Johis. xix. Acceperūt veſti
menta eius ⁊ fecerunt quatuor p
tes vnicuiqꝫ militi vnam ptem et
ſuper veſtem meam miſerunt ſor
tem ſcilicet ſuper tunicam inconſu
tilem vt dicitur ibidez. Et quia nō
erat conuenienter diuiſibilis miſe
runt ſortem quis eam haberet totaz

Caſſio. Ad ſciendū vero cur dominꝰ qui dixit po
teſtatez habeo ponendi aīaz me
am ⁊ poteſtatem habeo ſumendi
eam potius crucis ⁊ non alterius
ſupplicij elegit ſibi mortem. Conſi
derandum eſt ꝙ crucis poſitio talr̄
eſt vt ps eius ſupior celos petat i
ferior terras non deſerat fixa īfer
norum ima contingat Et velut q̄

buſdam brachijs extenſis latitu
do eius totius mūdi ꝑtes appetat
Jacens vero quatuor cardines mū
di deſignat. Sic in puo poſita cun
cta videtur eſſe complexa vt chri
ſtum in celo xp̄m in terra chriſtū
p cunctum orbem chriſtum quoqꝫ
ad inferna figuram crucis eſſe co
gnoſcas. Qꝫ ſi fuiſſet ferro trūca
tus aut ignibus fuiſſet ſuffocatꝰ
aut lapidibus fuiſſꝫ oppreſſus ā
fluctibꝰ dimerſus aut alia quali
bet morte preuentus quo ſigno ro
go dyabolus pelleretur quo vexil
lo frons chriſtianorum tuta man
ſiſſet qua figuā corporis ⁊ anime
firmaretur īfirmitas. Nulla mors
tante maieſtati melius conuenire
potuit niſi hec que nobis perfecte
ſalutis indicia dereliquit. Corpus
namqꝫ chriſti filij dei cruci clauis
affixum lancea pforatum fructuz
nobis intulit ſine fine manſurum
Poſt narrationem paſſionis ſue
dominus ieſus celerrimam depre
catus ſui corporis reſurrectionem
vt pfidorum mala crudelitas ſup
ueniente tali glori a deſtruat̄. Vn
de dicit Tu autem domine ne elon
gaueris auxilium tuum a me Au
xilium dicit ſuam reſurrectionem
que facta eſt tercia die

Nico. Ac ſi dicat domie pa
ter protinus reſuſcita me ad defen
ſionem meam conſpice. Que autē
ſit iſta defenſio conſequenter ex
ponit dicens Erue a framea deꝰ
animam meam id eſt a morte vi
olenta que gladio ſolet īferri qd
factum eſt ꝗ non p violentiā ſed

ꝑ tía ſua voluntate anima eius ſe
ꝑabatur a corpe ſecundu; qd dix
erat. Johann̄. xv. Ego ponam ani
mam meam ⁊ nemo tollet eam a
me ſed ego pona; eam a me ipſo
id eſt pro voluntate mea. ⁊ de ma
nu ca **Iero.** id eſt de poteſtate
nis ifernı qui deuorat
animas more canino vnicā mea;
id eſt animā meam q̄idcirco dici
tur vnica q; ipſa ſola immunis ē
a pctō ⁊ alie anime mundātur ab
ipſa Hoc etiam dixit in pſalmo. x
v. Nō derelinq̄s aīa; meā ī iferno

Nicolaꝰ Salua me de ore
leonis id eſt ppl'i
iudaici quem vocat leonem ꝑpter
crudelitatem ⁊ fortitudinem mali
cie ſue ⁊ a cornibus vnicorniū hu
militatem **Gloſa** vnicornis
meam ē animal
ſupbiſſimum qd dicit̄ mori ex idg
natione ſi preter voluntatem ſua;
teneatur ⁊ vnū cornu hab; Poſtu
lat ergo eripi humilitatē ſuam a
preſumptione ⁊ ſupbia militu; q̄
ipſum putabant cuſtodire intra
ſepul **Colle.** Poſtq̄ dominus
crum chriſtꝰ narrauit
que paſſus eſt conſequenter ſub
iungit fructu; paſſionis ſue dicēs
Narrabo nomen tuum fribꝰ tuis
Nic. id eſt apoſtolis alijs q;
chriſti diſcipulis quibus
manifeſtauit reſurrectionem ſua;
factam v̓tute dei patris ſcd̄m qd
exponit apoſtolus ad hebreos .ij
Non cōfundit eos vocare fratres
dicens Narrabo nomē tuu; fratri
bus meis vt dictum eſt ſubtitulo

huius p̄s i medio eccleſie lauda
bo te id eſt in medio cōgregatiōis
fidelium faciam te laudari p apo
ſtolos alios q; credentes Hoc fa
ctum eſt in die penthecoſtes ſicut
dicitur actuum .ij Loquebātur va
rijs liguis apoſtoli magnalia dei
Deinde cōuertit criſtus ſermone;
ad ſuos fideles hortās eos ad lau
dem dei dicens Qui timetis domi
num timore filia **Caſſio** Qui
li vel iniciali. lau
dē generat. amorē tbuit. ardore;
caritatis iflammat Timor erit hu
manus non laudem ꝑturit ſed vi
tuperationem quia eccle. xv. Nonē
ſpecioſa laus i ore peccatoris Qui
ergo reuerentiā habetis noī eius
laudate eum corde ⁊ ore quia eum
nō meretur p̄dicare niſi q̄ cognoſ
citur ⁊ timere Qui autē ſūt illi qui
eum timent explanat dicens vni
uerſum ſemē **Nico.** id eſt vni
iacob uerſi imi
tatores fidei ⁊ operum eius q̄ eſtis
ſupplantatores viciorum. gl'ifica
te eum coram omnibus abſq; tio
re honorātes eum Timeat eum
omne ſemē iſrl' non carnalis ſed
ſpiritual' ſcd̄m q; diſtinguit apl's
ad rō. ij. Iſrl' ſcd̄m carnem ⁊ iſrl'
ſm ſpiri **Hugo.** Semen iſrl'
tum ſunt om̄es
renati p baptiſma q̄ deū cōtēplāt
p verā fidē. Quaē āt ſic laudari d;
⁊ gl'ificari ꝯſeq̄nt oñt dicēs qm̄ n̄
ſpreuit. negligendo neq; deſpexit
refutādo deꝑcatōe; paupis .i. meā
Nic. Qui i pauptate natꝰ ſui ꝯſ
latus nudus crucifixus

et mortuus atq; i alieno ſepulcro
ſepul Collcō̃ Tranſlacio ro
tus mana habet.
ſic. Neq; deſpexit preces pauperum
Caſſio Quod ſolent facē iſti
us mundi honorē glo
riantes viz ſpernere paupes. deſpi
cere ſupplicantes. cauſamq; de ha
bitus qualitate mentiri vt ſi ſit ve
ſtibus nitidus verax putetur. Si
amictu ſordidus mendaciſſimus
habeatur Sz apud dm longe diuͤ
ſum eſt qui de veſtibus nō iudicat
qm̄ opulentiam non honorat ſed
preces fideliuz pauperum exaudit
a adiuuat Egenus illi precioſus ē
q̄ cui fuerit ſanctitate ditiſſimus
Jero ec auertit faciem ſuam a
me. ſed reſuſcitauit me a
mortuis. a cum clamarem ad euz
exaudi Hugo Vn̄ ad hebre
uit me os. v. dicit apo
ſtol9. Jn oib9 exauditus ē p ſua re
ueren Caſſiodr9 Sed quid
tia ē de quo
ſe dic exauditus. vtiq; vt mors nrā
eius exicio ſiniret. vt originale pec
catum veteris hois redimēt precio
ſiſſime paſ Hugo deinde cō
ſionis uertit ſer
monē ad patrē oñdens q; ecca ita
laudat eū ſic hortabat xp̄s vn̄ dic
Apud te laus mea i ecca magna
Nicola9 q; xp̄ms noie pr̄is
laudatur in ecca p
orbē terrarū diffuſa. vota mea id ē
corp9 a ſāguinē meū voluntarie a
me oblata in cruce reddā. ouerten
do ſbſtantiā panis a vini in corp9
meū a ſanguinē in ſacramento eu
charistie i oſpectu timētiū eū. i. fide
liū corā q̄b9 cōficit hoc ſacramentum
Jpē eſt ei ſacdos ſūm9 q̄ hāc oſecrē
tionem efficit vtute diuinitatis. ſa
cdos āt eccaſtic9 nō ē niſi miſter p
ferēs vba oſecrōis i noie ei9 Edēt
paupes. i. vēhuiles a ſaturabunt
Caſſio q̄ oteptis tremiſ ēgnū
. di eſuriūt. Saturāri ei
nō poterāt niſi q̄s tal' eſuries poſſi
debat a lauda Nico q̄a cuz di
būt dn̄m. uinis lau
dib9 a grāṝ actōe debet accipe hoc
ſacramē Jero. q̄ reqrūt eū p fi
tum dē a opa cogno
ſcētes q; ipē ē pais viu9 q̄ de celo de
ſcēdit viuēt corda eoꝝ i ſclm ſcl'i. v.
aie eoꝝ etnalit viuēt a hoc ſacmē
tuz viuificat ſpūalit a etnalit. Vn̄
dn̄s dt Joh. vi. Si q̄s māducauerit
ex hoc pane vi Caſſio Jlld v'a
uet in etnū citer vi
uē dicim9 qd in diuinitatis grā per
ſeuerat Remi Nicola9 vox
miſcentur ē p
phete dd puidētis oūſiōez gētiū ad
fidē xp̄i an̄ finē mūdi ſic pdcm fuit
daniel. vij. Ois pp'ls tbz a lingue
ſuient ei Vnde dic Reminiſcentur
Hugo p fidē quā pdicabāt
apl'i a ſic ouertēt ad
dn̄z q̄ auſi fuerāt p idolatraz. vniū
ſi fines terre q; ex vniuerſis finib9
tre collcā ē ecca catholica Et adorā
bunt in conſpectu eius vniuerſe fa
milie gen Caſſi. Nequis puta
tium ret dubium q̄
mō eēs ab vniuſ gētib9 adorand9
mē poſuit i oſpectu ei9 vbi null9 ad
orat n̄ q̄ de ſincera fide pſumpſerit

Conſpectus enim illius non eſt niſi ſupra fideliſſimos ⁊ btōs. Quoniam domini
Jero
Regnum dei eſt regnum dyaboli cecidit ⁊ regnum chriſti aduenit
Nicolaꝰ
Et ipſe chriſtus q̄ eſt idem cum patre ratione deitatis dn̄abit̄ gētiū
Hugo
ſupra dixit de manducatione ſpirituali eucharistie ibi edēt pauperes ac̄ hic conſequenter agit de manducatōe ſacramenti que cōmunis eſt bonis ⁊ malis vnde dicit manducauerūt corpus chriſti in ſacramento ⁊ adorauerūt exterius genua flectēdo om̄es pin
Caſſio
id ē diuiteſ terre q̄ habent in diuicijs preſumptionem. Et hi diuites qui ſunt tepidi xp̄iani. in conſpectu eius cadent omnes qui deſcendunt in terrā id eſt in terrenas concupiſcencias carnis fragilitate deſcendunt ⁊ omnibus apparere nō poſſunt ſ; dei cōſpectui noti ſūt
Auguſtinus
Solus em̄ deus videt quō cadūt vniuerſi q̄ celeſtē cōuerſatōnē deſerētes ī t'ra eligūt beati apparē hoib' n̄ videtib' ruinā eorū
Hugo
Ita erit mal' dicit criſtus ſ; de me ⁊ de me is qui digne ſumunt corpus meū erit hoc qd ſubditur ⁊ anima mea illi viuet
Jeronimus
id eſt deo patri q̄a mors m̄ vltra n̄ dn̄abit̄ ⁊ ſem̄ meū .ſ. filij eccē ſuiēt ipi
Hugo
amore iuſticie non timoē pene Hoc erit em̄ ꝑ p̄dicationem apoſtolorum Vnde ſubdit.

Annūciabit̄ dn̄o gen̄atio vētura.
Nico
⁊ generatio ꝓpli chriſtiani q̄ regenerat̄ in chriſto ex aqua ⁊ ſpū ſancto que tempore dauid adhuc erat ventura: ⁊ ꝑ orbem diuulgāda. et annūciabunt celi .i. apoſtoli ⁊ diſcipuli domini qui celi dicūtur in .xviij. pſ. iuſticiam eius .i. mandata xp̄i et euangeliū ipſius populo videlic; chriſtiano: qui naſcet̄ per fidem ex aqua ⁊ ſpū ſancto quem fecit dn̄s .ſ. chriſtus liberum a peccatis.
Caſſi
Creauit eni; quando illū de ventre matris eduxit. Sed tunc eum a peccatis liberū fecit qn̄ chriſtianiſmū ꝑ aqua; regeneratōnis inſtituit. O dura corda iudeorum. o inſenſate mentes infideliū. Nōne hic ſolꝰ pſ. ad paſſionē dn̄i credēdā ſufficē debuiſſet quā ſic euidēnt̄ de ſe veritas ipſa p̄dicauit. Et ne aliq̄ excuſatio duriſſimis corde relinqueret̄ ſequunt̄ int' alios de hac re pſal. euidēti ⁊ māifeſtiſſima ꝓbatōe cōſcripti .ſ. xxxiiij. liij. lxvij. et. cviij. vt nulli debēt eē ambiguū qd tātis ꝑ̄ omībꝰ cog̊ſcitur fuiſſe diuulgatū.
Collector
Nos igit̄ q̄ ꝑ miam̄ dei ⁊ fidē filij eiꝰ xp̄i Jeſu piculū īfidelitatis euaſimꝰ vt exinde dig̃s ꝓ nr̄o modulo grāꝝ actōnes referre ꝓmpti excitemur Jugit̄ nr̄e mēorie cōmēdādū ē q̄l' r ꝓ nob' dn̄s Jeſus paup factꝰ ē ⁊ dolēs a diſcipulo traditus ī manibus inimicoru; ſuorum. ligatus: conſputus: deriſus: percuſſus: ſaturatus opprobri

is falſo accuſatus. flagellis ceſus.
ſpinis coronat⁹ morti adiudicat⁹
clauis cōfoſſus. ſuſpenſus patibu
lo crucis. felle potatus. et tandem
ꝓ peccatis noſtris ī cruce mortu⁹
et lancea latus eius perforatum ē
Vnde in noſtre redemptionis ſacr
mentum ſanguis et aqua ꝓfluxit
Hec hereāt ſemper animo noſtro.
vulnera eius in cruce pendentis in
ſpicientes. ingem memoriam de
eius paſſione cum ſuſpirio et cor
dis dolorē habeamus. quatinus ſic
ei compati valeamus vt ipſi poſt
hanc vitā copulari mereamur ī
reg Nico Moraliter autē poſ
no ſet exponi iſte pſal
mus de quolibꝫ fideli qui eſt mem
brum chriſti qui in afflictione mē
tis ſiue corporis poſitus petit a deo
liberari. a quibus cum adiutorio
dei reſurgit ſaltē ſpiritualiter. et ſi
non corporaliter quia deus ꝑmit
tit aliquando fideles ſuos ī afflicti
onibus corporaliter mori vt ꝑ me
ritum pacientie perueniāt ad ma
ius premium celeſtis glorie. ad
quod nos perducat qui eſt bene
dictus in ſecula ſeculorum Amen

Pſal. xxij

Dominus re

git me Titul⁹ h⁹ pſal.
Pſalm⁹ 68. q̄ Hu Supra egit
pꝫ ex p̄miſſis de paſſione
chriſti et de fructibus eius. hic āt
adhuc proſequitur fructum eius
qui ē liberatio a captiuitate babi
lonica. ſ. a pctō et hec fcā ē ꝑ paſſio

nē dn̄i ꝑ q̄m data ē nobis libertas
redeūdi ad ſupnā ihr̄l'ꝫ ad q̄m re ū
timur p. x. dietas ſiue grās q̄s in
hoc pſalmo deſcribit propheta.
Caſſio. Loquitur enī p̄ſē to
tum pſalmū fidelis
ſim⁹ chriſtianus. primi hominis
vetuſtate depoſita. regeneratus ex
aq̄ et ſpiritu ſancto. grās agēs at
ꝙ dicens
Omi nus Hugo criſtus regit me
redeuntē de captiuitate pdīvt dux
viatorē ne deuiet. vt lux in tenebris
ambulantem ne cadat. vt paſtor
gregem ne a lupis pereat
Ieron. et nihil mihi deerit
Qui deum habet et qui
deo adheret nihil boni deeſt ei vt
ait ꝓpha. Nihil deeſt timētib⁹ deū
Hug Et h⁹ ꝓbat ꝑ iductōem
illoꝝ. x. q̄ ſunt ncāria via
tori Prima grā ē ꝯgnicō ſacre ſcp
turē de q̄ dic In loco paſcue et. ſacre
ſcripture ibi me collocauit
Caſſi. Sicut enim pecudū cor
poribus pinguedinem
p̄ſtat ager depaſtus. ita et ſermo
diuin⁹ animā nouit fidelis ſagina
re meditat⁹. de his paſcuis ſatiā
tus eructauit ille qui dixit deo Q̄
dulcia faucib⁹ meis eloq̄a tua ſup
mel et fauū ori Hug Secūda
meo et his ſilia grā eſt
baptiſmi regnatio q̄ ē ianua fidei
de q̄ ſbdit S Vp aquā refectōis
Cal. et ſup lauacrū baptiſmi
q̄ aia ſteril' ariditate pctī
ad bonos fructus ferēdos diuinis mu
nerib⁹ irrigat. Hugo Et bn̄ dē

aqua refectionis quia baptiſmus
reficit et reformat in homine ſimili
tudinem dei q̄m deformauit dyabo
lus p̄ peccatū ſup hanc aq̄m educauit me ſicut pueruȝ fidei nutri
mēto. Quaſi dicat recepto ſacrāmen
to baptiſmi quaſi fūdamēto pau
latī alia ſacramēta recepi q̄ nutri
unt aīaȝ ad recipiendū ſolidum ci
bū id eſt doctrinā pfectiōis. Ter
cia gratia ē omnimoda cōuerſio
ad deum vt nichil preter eum que
rat homo de quo addit. animam
meam conuertit ad ſe vt munda
nis rebus non inhiet vel intēdat
q° minus ad eum currē libē poſſit

Caſſi que poſt baptiſmuȝ de
peccatrice facta ē iuſta
de feculenta mūdiſſima que dudū
ſub dyabolo fuerat captiua ſȝ tunc
eſt ſalubris iſta conuerſio ſi non
iterum incentiuis viciis in peccata
relabatur

Hugo Alia .ſ. q̄rta gratia q̄m fecit do
minus viro iuſto eſt q̄ ducit euȝ p
cōpendium conſiliorum vnd̄ ſubdi
tur Deduxit me ſup ſemitas iuſti
cie id eſt per conſilia p q̄ deducit
homo vt rectius et citius perueniat
ad patriam

Caſſio Semite enim
iuſticie. ſūt
duo precepta caritatis. in quibus
lex et ſermo ꝓphetis concluditur.
videlicet diliges dominum deuȝ tu
um ex toto corde tuo et ex tota aīa
tua. et proximum tuum ſicut teip
ſum. addit propter nomen ſuū
Vt nemo diceret meritis ſuis col
latū q̄d a diuina gratia probatur
eſſe conceſſum. Sequitur quinta
gratia que eſt ſecuritas per quaȝ
viator iſte ducitur per viam huius
mundi vnde ſubditur Nam etſi
ābulauero i medio vmbre mortis

Hugo peccata vel peccatores
dicuntur vmbra mor
tis quia per ipſa peruenitur ad ve
ram mortem inferni vnde pſa. ix. di
citur Habitantibus in regione vm
bre mortis lux orta ē eis Sic ergo
continua litteram: pericula vie nō
poſſunt mihi nocere quia dominus
deducit me Nam ſi ambulauero i
ter peccatores quoſcunq̄ non ti
meo mala culpe ad q̄m trahere
me volūt. nec mala pene q̄m mihi
infligant quoniam tu mecuȝ es

Aug⁹ Nunc habitas in corde
meo per fidem vt poſt
vmbrā mortis etiam ego ſim tecū

Caſſio Siue vmbra mortis
. abſolute dyabolus
eſt qui obſcure nobis laqueos po
nit. vt nos per nebulas ipſius de
cepti eterne mortis precipicia cor
ruamus Nō timebo eius prauas
temptationes et fraudes quia tu de
us meus preſētie tue me tuitione
defendis. ſicut ſcriptum eſt in pro
phecia. Nō te deſeram. nō te derelin
quā Sequitur vi. gratia que ē pa
ciencia et gaudium in tribulacōne
Vñ dic Virga tua et baculus tuus
ipſa me conſo
lata ſunt

Jeron Per vir
gam intel
ligit tribulatio et diſciplina patris. p
baculū ſuſtētatio i pñti et cōſolacō
futura accipit Caſſ. Jſtis g̃
duabus reb⁹ fidel' ſe aſſerit conſo
latum. Vna eſt diſcrecō ſiue caſti

gatio que conuertit viciosos Alte
ra eſt gubernatõ que ſuſtinet fide
liſſimos chriſtianos. Ipſa ponit
in plurali numero ꝑ iſtis duob⁹
que virga ⁊ baculus ſignant Sed
videamus quemadmodū vtraqꝫ
nos conſolari poterunt cū res om
nino diuerſe ſint. baculum quip
pe non eſt dubium conſolari qui
ad opem ferendam humane imbe
cillitati ſemper aſſumitur. De vir
ga quid dicimus que pcutit affli
git ⁊ noſtra vicia iudiciaria ſeueri
tate caſtigat. Conſolatur plane ⁊
ipſa fideles quando eos ad viam
domini adhibita emendatione p
ducit Nam recte conſolari dicim⁹
omne illud quod iuuat et ſi ad tē
pus nos ꝑ diſtrictione contriſtat
ſicut dicit apoſtolus ad hebreos.
Omnis diſciplina ad preſēs non
gaudij videtur ſed triſticie. impo
ſterum autē multū fructuꝫ affert
Hugo Conſolantur autem
nos flagella dn̄i pro
pter tria. Primo qa ſigna ſūt pa
terne dilectionis ſicut ipſe dicit a
pocali. iij. Ego quos amo arguo ⁊
caſtigo. Secundo quia penas eter
nas in tempalem cōmutant. Vn̄
Gre. ait ſancti penas tempa
les lucrum reputant qꝛ
p has ſe eternas euadē non igno
rant Tertio quia eterna gaudia
donant Vnd ſapientie. iij. dicitur
In paucis vexati in multis bene
diſponen Ieo. Erudierūt ergo
tur me conſolando
me afflixerunt Hugo Septi
mortificādo ma grā

tia eſt refectio euchariſtie de qua
ſubdit Paraſti i conſpectu meo
men Caſſio. id ē predeſtina
ſā ſti altare ſāctuꝫ
quod cūcta videt eccleſia quod cir
cundat populus chriſtianus. Ecce
vero menſa eſt beata conuiuacio
corporis ⁊ ſanguinis xp̄i. epulatõ
felix. ſaturitas fidei. eſca celeſtis.
Hu. Hanc menſaꝫ pauit xp̄s
⁊ nō alius ſicut prouerb
ix. dicitur. Sapientia id eſt criſt⁹
edificauit ſibi domum id eſt ſāctā
eccleſiam ⁊ excidit columnas vij.
id eſt. vij. ſacramenta que ſunt in
eccleſia. immolauit victimas ſe ip
ſum offerens in ara crucis. miſcuit
vinum ⁊ poſuit menſaꝫ quādo cor
pus ⁊ ſanguinem ſuum in altaris
ſacramento fidelibus dedit mādu
candum. miſit ancillas ſuas id eſt
predicatores vt vocarent ad arceꝫ
id eſt ad ſacramentuꝫ corporis cri
ſti quod ē munimen contra inimi
cos. Vn̄ ſubiungit. aduerſus eos
ſcilicet demones. qui tribulāt me
diuerſis tempta Caſ. quoniaꝫ
tionibus hoc ſacrā
mentum ſumitur ad remiſſioneꝫ
peccatorū ⁊ vitā eternā poſſidēdā
Hugo Octaua gratia eſt le
ticia ſpiritualis de q̄
ſbdit Impīguaſti in oleo caput
meū ⁊ letificaſti mentem meā leti
cia ſpiri Ieo. Mens enī caput
tuali vocatur quia ſic
a capite reguntur membra Ita co
gitationes mente re Hugo
gūtur vel diſponūtur
Ratio quare oleum dicitur ſpūal

leticia eſt quia illuminat ↄ̄ficit ſu
pnatata facit ne homo luctans cō
tra dyabolū poſſit ab eo capi. De
quo oleo dicit in alio pſalmo. vn
xit te deus oleo leticie pre conſorti
bus tuis. Sequitur. ix. gratia cuꝫ
ſubiungitur. ⁊ calix meꝰ inebriās

Caſſiodorꝰ Hoc ē munꝰ
ſanguis dn̄i
qui ſic inebriat vt mentem ſanat
dans obliuionem vanarū delecta
tionum. Hec inquit vinolentia ſo
brios reddit. hec plenitudo a ma
lis euacuat Et qui illo poculo non
fuerit repletus. eterna reddit̄ ege
ſtate ieiunus. abditq̄ꝫ. q̄ꝫ preclarꝰ
eſt. vtiqꝫ cum talia conferat vt ad
celorum regna pducat de quo po
culo in euāgelio dicitur Qui bibit
ex aq̄ q̄m ego do nō ſitiet vnq̄ꝫ ſꝫ ſi
et i eo fōs aque ſaliētis ī vitā eīnā

Hugo Sequitur. x. gratia vi
delicet. perſeuerantia
de q̄ ſubdit. Et miſericordia tua
ſubſequetur me. id ē miſericordia
que p̄cedit me conferendo grati
am. ſubſequetur me ne cadam a
gratia ſed in bono perſeueret om
nibus diebꝰ vite mee. Propt̄ qd
orat eccleſia. Tua nos domīe gra
tia ſemper preueniat ⁊ ſequatur ī
ac operibus iugiter preſtet eſſe i
ten
tos

Caſſi. Nam ſi ſoluꝫ ſeque
retur nemo donata
pci peret. ſi tantum precederet nul
lus poſſet collata ſeruare Grauio
res ſunt enīꝫ inſidie quas a tergo
dyabolus parat. ⁊ niſi domini mi
ſericordia ſubſequatur facillime
fragilitas humana decipitur

Collect Deinde fidelis criſti
anꝰ declarat ad quē
finem predicta beneficia ſibi ſūt cō
ceſſa di
cēs

Iero. Et vt in habi
tem in domo dn̄i
hoc eſt in vita eterna vbi ſine fine
habitabunt ſancti. in longitudie
dierum. eternaliter ſine fine.

Caſſi Mente reponamus q̄d
celeſtis iſta fiſtula. x.
virtutum gratiis ⁊ beneficiis com
pacta cecinerit. q̄m dulce melos
aie ſalutari delectatiōe cātauerit.

Collect Dominus itaqꝫ nos
regit vt ad vite paſcua
nos ducere poſſit aqua baptiſma
tis nos abluit. Sic qꝫ animas no
ſtras a viciis et dyaboli poteſtate
ad ſe conuertit. Deinde ſuper ſemi
tas iuſticie nos exaltata inter ad
uerſa corroborat. poſt hec diſcipli
na nos caſtigat ⁊ in tribulationi
bus caſtigatione nos ſuſtentat.
Deinde pabulo ſui corporis men
tem noſtrā ſatiat. gaudio ſpiritu
ali ipſam impleta ſuo proprio ſā
guine nos inebriat ad vltimum
perſeuerantiam vſqꝫ in finem no
bis tributa nob̄ poſt finē huiꝰ vi
te in celeſti domo perenniter et fe
liciter nos cum ſuis ſanctis habi
tare facit. Hi ſunt decem gradꝰ be
neficiorum predictoruꝫ per quos
dominus electos ſuos. de profun
do tempeſtatis et miſeriarum hu
ius mundi ad patriam eterne feli
citatis tranſmittit Ad quam nos
perducere dignetur ipſe qui eſt be
nedictus in ſecula ſeculoruꝫ Amē

DOmini ē ter
ra ⁊ ple. Huic pſalmo
preponitur talis titul9
Pſalmus dauid prima ſabbati.
Gloſa Iudei propter digni
tatem ſabbati appel
lant omnes alios dies ſeptimane
videlicet prima ſabbati id eſt pri
ma dies poſt ſabbatum. ſecunda
ſabbati tcia ſabbati ⁊ ſic de alijs
Gentiles vero appellāt dies nomi
nibus planetarum dicentes dies
ſolis. dies lune ⁊ ſic de alijs. criſti
ani vero omnes dies appellant feri
as eo ꝙ ſemper ab opere peccati ē
feriandum **Caſſio** Prima ſabba
ti ſigt diem do
minicam quia prima eſt poſt ſab
batū in quo die dominus reſurrex
it ⁊ iſti ſeculo cognoſcit ſbueniſſe
Gloſa eſt ergo ſenſus predi
cti tituli Pſalmus
iſte cantatur a dauid de gloria re
ſurrectionis criſti ⁊ hominis refor
mationeque reſurrectio facta eſt
prima ſabbati id eſt i matutino
prime ſabbati q̄ nunc domica di
es dicitur ob reuerentiam et excel
lentiam reſurrectionis eius **Collector**
Sicut enim preco poſt victoriam
belli clamat totam inimicoru; ter
ra; eſſe victoris. Sic propheta da
uid preuidens in ſpū dominacōe;
chriſti in oīnes gentes poſt reſur
rectionē eius eſſe venturā clamat
vniuerſum orbe; terrarū eē criſti
Caſſio vt ſicut ſe null9 ab
ei9 iperio ꝓbaret ex
cepcū Ita nec ab eius fide crederet
alienum vnū ꝓpheta genus humanū
alloquens ait

DOmini eſt terra id ē eccleſia
que nutrit et continet popu
lū criſtianū. ⁊ domino ſpecialiter
pura mente famulat‸ ⌊ ⁊ plenitudo
eius ⌋ id ē multitudo ſācta q̄ reple
tur eccā S; ne hāc terrā ⁊ eccām
putares ex ſola regione collecta;
conſequenter ſubdit ⌊ orbis terra
rum ⌋ ⁊ vniuerſalis eccā que toti9
mundi ambitu continetur ⌊ et vni
uerſi qui habitant in eo ⌋ ⁊ non q̄
conueniunt ⁊ recedunt ſ; qui fixa
mentis ſtabilitate ꝑdurāt. Habi
tare enim manere dicim9. Ille ſol9
eccām habitat qui vſq; ad obitu;
ſuum in fide rectiſſima perſeuerat
Sicut ⁊ alius pſalm9 dicit vt iha
bitē in domo dn̄i omnibus dieb9
vite mee. Et bene eccā debet eſſe ſua
Hugo ⌊ Quia ipſe ſup ma
ria ⁊ i amaritudie paſ
ſionis ſue vel ſup amaritudies tri
bulationū ⁊ viciorū hui9 ſeculi flu
ctus ⌊ fundauit ⌋ ⁊ corroborauit ⌊
eam ⌋ in fide vt anchora fidei procel
las cuiuſlibet picli n̄ paueſcat ⌊
et ſuper flumina preparauit ea; ⌋
Iero ⁊ ſup cupiditates huius
mundi cōſtituit eam vt
ipſa ſuperior eſſet mundata ſine
macula ⁊ ruga **Aug9** Flumia i ma
re fluunt. et
cupidi homines labuntur in ſecu
lū. quos etiam ſupat eccleſia que
deuictis p dei gratiā cupiditatib9
ſecularibus. ad recipiendam im
mortalitatis claritatem para eſt.

Nicola9 Ad lrām intelligū
tur predicti duo ꝟ
ſus hoc modo. dn̄i eſt terra ⁊ plení
tudo eius. per pleitudīnē intelligū
tur animalia. ⁊ terenaſcentia. orb
terarum ⁊ vniuerſi qui habitant i
eo p hoc tollitur error manichei. q̄
dixit iſta inferiora corruptibilia n̄
eſſe a deo bono ſ; malo qui poſuit
duo principia vnū videlicet boni ⁊
altrū mali. quoniaz ipſe ſup ma
ria fundauit eam Nō eſt p hoc in
telligendum ꝙ mare ſimpliciter i
ferius terra ſit cū terra ſit infimuz
elementum et ḡuiſſimum ſed ſo
lummō ſm aliquas ptes tre ſcilz
ripas maris que ſupeminēt aq̄s
⁊ p talem modum loquendi dicit
ꝙ normannia eſt ſup mare ocea
nuz ⁊ ianuenſis ciuitas ſup mare
mediterraneū. Et ſimilit de flumini
bus ꝙ pariſius eſt ſup ſecanā Et
aurelianis ſup ligerū. ⁊ ſic de alijs
Ad hoc enim terre ſunt ſituate ſup
maria vt deſeruiant vtilitati hoim
viz nauigationib9 ⁊ piſcatoribus

Caſſio Poſtq̄ docuit breuit
vniuerſa dn̄i eſſe que
condidit Nunc iterrogationi reſpō
dens quales eſſe debeant qui ſe ip
ſius deſiderant nūcupari. p̄mittit
ergo iterrogacōnes vt apta reſpō
ſio ſubſequa
tur dicēs Jero Quis pro
ceritate po
nitur. aſcendit in montem domini

Hugo Iſte mōs eſt ſācta ec
cleſia de quo chriſtus
i ſcdo pſalmo. Ego autem conſti
tutus ſum rex ab eo ſup ſion mon
tem ſanctum eius. Quis ergo dig

ne aſcendet in eccleſiā vt ſit de eccā
nō ſolū nūo ſ; et merito. ꝙ multi
ſunt de eccā numero tantū q̄ ⁊ ſi aſ
cendunt non ſtāt ſed cadūt. Ideo
ſubiūgit. aut quis ſtabit. poſt ſa
cenſum perſeueranter: p ſidē ⁊ bo
nam opacionē. in loco ſancto ei9
id eſt in ec
cleſia Col. Jeronimus ꝟo
aug9 ⁊ caſſi. di
cūt montem dn̄i eſſe altā iuſticiaz
vt eſt illud Vade ⁊ vende omnia q̄
habes ⁊ da paupibus ⁊ hēbis the
ſaurum in celis. aut quis ſtabit i
loco ſācto
eius Jero id eſt ſup hāc
altiſſimaz iuſti
ciā eius ac ſi dicat ꝙ mlti aſcēdūt
⁊ non perſeuerant. Deinde p̄miſſe
interrogationi reſpondet dicens.
Innocens manibus. cui9 opacō
Caſ. neminem ledit ſed quan
tum poteſt adiuuare con
tendit ⁊ ne putares hoc ſufficere
addidit. ⁊ mundo corde. id eſt qui
mundus eſt in cogitatione. qui n̄
accepit in vano animam ſuam In
vano enim accipit animam ſuam
qui putat deſideranda que ſūt trā
ſitoria vl caduca veluti terrena. Il
le vero ī vano non accipit animaz
ſuam qui ſe nouit ad diuinitatis i
telligentiam procreatum. ad legē
domini cuſtodiendam. ad cogita
tiones eterne vite. ⁊ q̄cquid q̄ pōt
ſupna gratia promereri. nec iurā
uit ī dolo proximo ſuo. In dolo iu
rat quiſq; qui alit facturus ē q̄m
promittit veraciter Iurare in vetri
teſtamento prohibitum quidem
non eſt. ſcriptum eſt eniz. Iurauit
dominus ⁊ non penitebit eum. Le

gimus enim prophetas ſanctos
iuraſſe Et quare dicit in euãgelio
Non iurabis neqꝫ p celum neqꝫ p
terraz ac̃ niſi q̃a humano generi
de infirmitate mentis frequenter
naſcitur cauſa periurij. Et ideo in
nouo teſtamento vtilius dicit eſſe
omnino n̄ iurandū. primo preni
ſit pias obſeruationes. Et ꝯſequẽ
ter ſ̃bdit pre **Iero** Hic acci
mia dicens piet bene
dictionem a domino. illam videlicz
in futuro de qua habetur. Mathe.
xxi. venite benedicti patris mei per
cipite regnum. Et bene dicit a dño
Caſſio quia ipſe benedicit
. qui iudicaturus eſt
Ipſe abſoluit qui incõmutabilit̃
damnare potuiſſet Et vt illa bene
dictio non per merita ſed per indul
gentiam domini veniſſe videatur.
Idcirco ſubiungit a miſericordiã
a deo ſalutari ſuo Salutaris no
ſter eſt chriſtus dominus a quo
et beatitudo tribuitur et peccata lax
antur Nec moueat quod pri⁹ dix
it hic accipiet benedictionem a do
mino. Et poſtea ſubiunxit: et miſe
ricordiam a deo ſalutari ſuo: dum
in ordine rerū primo parcat pec
catis noſtris. et poſtea benedictio
nis ipſius munera ſubſequantur
Hoc enim frequenter inuenis eẽ
variatum: vt primo miſericordia
ponatur vt ẽ illud De⁹ miſereatur
noſtri et benedicat nobis Iterũqꝫ
conuertit illuminet: vultum ſuuz
ſuper nos et miſereatur noſtri. Que
figura dicitur anaſtrophe id eſt p
uerſio quando ponimus ordine cõ

uerſo ſententiam quia ſingularit̃
ſuperius dixerat: quis aſcendet in
montem domini. Nunc generacio
ni criſtiane hoc cognoſcitur appli
care cuz ſubiungit Hec eſt gene
ratio Que ſacri baptiſmatis ſonte
renaſcitur et fidem ſuam pia opera
tione commendat vnde ſequitur
querentium eum dominum videli
cet ſaluatorem Hi ſunt qui ſe non
ambiũt p̃poni ſed ſuo ordine ſuo
qꝫ fine contenti ſunt vt vel minimã
ptem in chriſti regno mereantur
accipere. Sed quia ſunt alij nimio
fidei calore feruentes qui operũ bo
nitate nonnullis preponi ſe velint
addidit querentium faciez dei ia
cob vt hoc in illis faciat quod in
iacob feciſſe declaratur. qui po
ſterius natus. primatum fratris
ſenioris **Iero** Sequitur vox an
accepit gelorum qui cuz
chriſto ad infernum deſcenderunt
atqꝫ tartareos miniſtros. dicant
et oſtendũt ſeſe principem illorũ
ligatuz ducere Attollite id eſt
erigite o vos principes tenebrarũ
portas veſtras: videlicet inferni et
eleuamini ſurſum de inferno vos
porte eternales id ẽ anime ſancto
rum que eternales dicuntur quia
ſemper ſine fine regnaturẽ ſũt apd
deum et introibit rex glorie ſciliz
dominus chriſtus immenſe clari
tatis retinens regnum. Hi quoqꝫ
attoniti et ſtupore mentis percuſſi
dixerunt Quis ẽ iſte rex gl̃e. et
acſi dicant nos regem habemus
dyabolū iſte rex glorie quis eſt. et
Reſpondent angeli chriſtum p̃ce

dentes ad infernum. ipſe eſt [domi
nus fortis et potens] qui mortem
vicit [et dominus potens in prelio]
contra dyabolum principem vrm
quem alligauit et nunc venit euer
tere domum veſtram et diripere va
ſa eius id eſt confringere inferna
lia clauſtra et educere captiuã cap
tiuitatem quia ſpoliato tartaro re
duxit ſecũ multitudinẽ captiuorũ

Gloſa Deinde angeli prece
dentes chriſtum in
aſcenſione acclamabant alijs eo
rum principibus vt viam venien
ti domino aperiant ei et occurrãt
vnde dicunt [Attollite] id eſt re
ſerate venienti domino O vos [pri
cipes] celi [portas veſtras] id ẽ adi
tus celeſtes [et eleuamini] id eſt
aperiamini vos [porte eternales]
videlicet ianue ſempiterne **Jero** [et intro
ibit rex
glorie] qui non ſolum poſt reſur
rectionem immenſam poſſidet cla
ritatem. verumetiam et illam quam
equalem cum patre habuit prius
quam mundus fieret **Gloſa** Ipſe au
tem virtu
tes ãgelice nouo miſterio chriſti
carne induti ſtupefacte querũt cũ
admiratiõe [Quis ẽ iſte rex glo
rie] quibus reſpondent alie **Jero** [Dñs vir
tutũ] quia
ſuper nouem virtutes celorum ſe
det. merito virtutum dominus dici
tur quia pro nobis homo factus
eſt morti traditus. infernalibus te
nebris eſt addictus. Quod clemẽ
ter ſuſcepit paciẽter tolerauit. for
titer vicit. mirabiliter conſumma
uit Quicquid virtute propria calcans
inferos cum triumpho rediens ad
ſuperos cum gloria aſcendit ad
celos. ſedet nunc ad dexteram dei pa
tris omnipotentis. interpellãs iu
giter noſtris pro delictis [ipſe eſt
rex glo
rie] **Caſſi.** Sũt quidẽ dño
donãte et ãgeli
glorioſi poteſtates throni dñatio
nes et alie potentiſſime creature ſʒ
nullus eſt rex glorie niſi qui eos
condidit et continet ſummitatem.
Totus hic pſalmus ad moralem
pertinet diſciplinã Commonet enĩ
vt a vanitatibus et delictis. vero et pio
domino ſeruiatur fideliter. Quid
enĩ beatius quam illum ſequi qui hu
manum genus inflictam mortem
iuſſit euadẽre. Sʒ preſta dñe vt qui
portas miſericordie tue lauacro ſã
cte regenerationis intrauimus nul
lis inde peccatis impellentibus ex
eamus. Per dominum noſtrum
Jheſum chriſtum. qui eſt benedi
ctus in ſecula ſeculorum Amen.

Ad te domine
leuaui Titulus in finem
Pſalmus dauid.

Gloſa Iſte pſalmus ẽ con
ſolatio fidelium contra
aduerſa ſeculi ſiue oratio eccleſie
Senſus autem tituli talis eſt pſal
mus iſte dirigens nos in finem id
eſt chriſtum: attribuitur dauid id
eſt eccleſie que hic loquitur in per
ſona penitentis per flagella correcti
Nicolaus Petit enim ĩ de
uio huius vite di
uinam directionem. d.

Ad te domine leuaui animam
meam qa oratio e ascensus
mentis in deum. seu eleuacio secu
dum damas **Cas** Ergo de terre
enum na conuersa
tionem a carnalibus desiderijs di
cit leuasse animam suam ad con
templationem rerum celestiu; qa
facile humana despicit qui diuina
conspex **Nico.** deus meus in
erit. te confido id e
in tua bonitate non i mea eqtate
Augusti⁹ Ex eo q in me co
fidebam pduct⁹
sum vsq; ad istam ifirmitate; carnis
Hugo non erubescam pec
catorum meorum co
fessionem Neq; irrideant me ini
mici mei videlicet. demones. Vn
gregorius ait. Nisi contra eos vi
gilemus patimur irrisores quos
ad peccatu; habemus psuasores.
Nico Etenim vniuersi qui su
stinent te id est qui su
stinent temptationes a persecuco
nes propter te non confundent
eternaliter in futuro. licet aliquan
do in presenti tempaliter cofunda
tur. Consequenter ostendit q sunt
digni eternaliter confundi dicens
Confundant oes iniq agetes
videlicet ydolatre et innocentium
persecutores supuacue id est in
utiliter a infructuose. immo multu;
damno **Jero** Hoc dicit pphe
se tando si n optado
Nicolaus Consequenter
format peticio
nem suam. dicens. Vias tuas
domine demostra mihi ducendo
me per viam rectam iusticie inter
deuia huius vite que null⁹ absq;
tuo auxilio pt sufficieter euitare
Jero vias dicit madata legis
et semitas tuas edoce
me id est arta a angustam viam
q ducit **Coll** Sicut mundo re
ad vita nunciare et seipsum
abnegare. et cete **Nicola⁹**
ra talia
Semita strictior a rectior e via coi
Et propter hoc petit non solum di
rigi in iusticia communi necessaia
ad salutem sed cu; hoc in iusticia
excedenti que tendit ad pfectione
Idem cass a augustin⁹ Dirige
me. ad vita; in veritate tua. Na
per meipsum non noui nisi menda
tium a doce me scientiam
Nicolaus que non potest
haberi huana
inuestigatione quia tu es de⁹ sal
uator meus ad salutem dirigi n
possum nisi per tuam illuminacio
nem Homo enim diuinitus ordia
tur ad finem excedentem cogitio
nem naturalem scdm q dicit. ysa
lxiiij. Oculus non vidit nec auris
audiuit a in cor hominis non asce
dit que prepasti diligentibus te
Ad finem autem incognitum tota
liter nullus potest se dirigere a ido
oz hoiem edoceri a deo: ad consecu
tionem salutis eterne a te id est
propter te sustinui tota die om
ni videlicet tempore vite mee.
Cassio Due sunt res que ef
ficiunt bonos cristi
anos. prima vt deum nostrum sal
uatorem esse credam⁹. Scda vt sit

totius vite pacia retribucionem
ipſius expectare debeamus

Nicola Poſtq̄ petijt diui
nam directionem
inter deuia huius vite. hic cōſeqn
ter petit offendiculi remotionem
quod i vita recta poteſt impedire
hoc eſt peccatum prepediens a re
ctitudine vite Ad hanc autē remo
tionem impetrandam allegat pri
mo miſericordiam diuinā dicēs.
Reminiſcere miſerationum tua
rum domine et miſericordiarū tua
rum. Mia proprie loquendo eſt
actus interior miſerantis. miſea cō
do effect⁹ exterior. Et vtrūq̄ ſibi
poſtulat populus criſtian⁹ largi
ri ſcilicet actū miſericordie diuine
qui eſt idē quod ipſe de⁹ et effectū
eius qui recipitur in eo cui⁹ miſe
retur. Idē caſſi. que a ſeculo ſūt
id eſt a principio mundi Nūq̄ ei
ſine illis fuiſti qui etiam peccātē
hoīem vanitati quidē ſed in ſpe ſb
iectū tot tantis q̄ creature tue cō
ſolationibus nō deſeruiſti.

Nic Delicta iuuentu
tis mee id eſt peccata ex paſſiōe
cōmiſſa quia paſſiones carnales
dominantur tempore iuuentutis

Caſſi. delictum quidā voluit
leuius eſſe peccatum.
dictum ab eo q̄ viam linquat
equitatis non tamen in ſumma
criminum prauitate verſetur De
lictum eſt enim: auidius cibum ſu
mere. cachino incōpetēter reſolui
ociosis verbis operam dare et ceterā
huiuſmodi. q̄ grauiſſima et morta
lia non videntur eſſe peccata. ſʒ tū
cōſtāt eſſe prohibita. Iuuentutē
do non tantū floridā etatē poſu
it ſed precipitationis audaciam:
Nam multi iuuenes morum gra
uitate maturi ſunt Econuerſo qui
dam ſenes leuitatis crimine macu
lantur. et ignorantias meas id
eſt peccata ex ignorantia cōmiſſa
quia multa facimus que mala eē
neſcimus ne memineris ad me
puniendum in futuro iudicio tuo
ea reſeruādo

Nico Sed potius
ſecūdum miſeri
cordiam tuam memento mei tu
remittendo mihi culpam et dando
gratiam propter bonitatem tuā
dn̄e et non propter meritū meū

Hugo Sicut dicitur in gloſa
differentia eſt inter
miſericordiam dei et bonitatē eius
quia miſericordia eſt q̄ ſit miſeris
bonitas ē q̄ impēdit oib⁹ cōit.
Dulcis et rect⁹ dn̄s i. miſericors
dimittēdo pctā iuſt⁹ et digna vlti
mo iudicio merita requirēdo. Itē
aug⁹ propter hoc q̄a dn̄s ē miſeri
cors et iuſtus

Nico legē dabit
delinquentibus
in via vite preſentis que lex eſt
vt ſi vere peniteant miſericordiā
conſequantur. ſin autem eternali
ter puniantur tanq̄ ſua miſericor
dia abutentes Diriget manſue
tos id eſt in animo placidos in
iudicio i. in preceptis iudicialib⁹
ſeruandis per que homo bene ſe
habet ad proximum.

Iero. docebit mites vi
as ſuas vt videlicet deum ex toto
corde diligāt .Caſſiodor⁹

Inter manſuetos ⁊ mites videtur
eē diſtantia. Manſueti dicunt̄ q̄ſi
manu conſueti. hoc eſt tolerantes
iniurias non reddentes malum p̱
malo. Mites ſunt q̄ nulla furoris
accenſione turbantur ſed leuitate
aī iugit̄ pſeuerāt. hos docebit vias
ſuas de q̄b⁹ ſubdit. Uniuerſe vie
domi- **Nico** ꝟ opa eius q̄ ſunt
ni q̄d am vie deueniē-
di in cognitionē ipſius. miā ⁊ ve-
ritas ꝟ iuſticia qꝛ licet in aliq̄b⁹
ei⁹ opib⁹ magis appareat mīa ei⁹
vt in p̄miatione ſcōꝝ. tn̄ eſt ibi eē
iuſticia in q̄ntū deus ordinauit qꝛ
p̱ talib⁹ opibus reddetur p̄miuꝫ
eternum. ꝑpt̄ q̄d dicit apl'us. ij. ad
thorin. x. bonū certamē certaui cur-
ſum ꝯſummaui. fidē ſeruaui. iō re-
poſita ē m̄ corona iuſticie q̄m red-
det mihi dominꝰ in illo die iuſtus
iudex. Et ſimiliter licet ī aliq̄b⁹ opi-
bus plus appareat iuſticia: vt in
damnacōne malorū tn̄ ibi eſt mi-
ſericordia in quātū punit citra cō-
dignū quia tanta eſt offenſa quā-
tus ille qui offenditur. Et ideo in q̄-
libet peccato mortali incurritur de
rigorē iuſticie pena infinita. Et hee
vie manifeſte ſunt requirētib⁹
id eſt cuſtodientibus teſtamen-
tum eius id eſt legeꝫ a deo datā
et teſtimonia eius id ē monita
prophetarum ⁊ apoſtolorum ipſi-
us. quod apparet per experientiaꝫ
diuinorum beneficiorum qꝛ vniū
ſe vie domini ſunt miſericordia et
veritas ⁊ hoc bene conſonat littere
Jeronimi iuxta hebreū que ſic ha-
bet Omnes ſemite domi miſericor-
dia et veritas his qui cuſtodiunt
pactum eius ⁊ iuſtificationes ei⁹
Deinde concludit populus fidelis
peticionem ſuaꝫ de remiſſione pec-
catorum dicens. Propter nomē
tuuꝫ domine id ē propter declara-
cionem bonita- **Caſſio** Vel q̄-
tis tue dictus
eſt Jeſus quod lingua noſtra int̄-
pretatur ſaluator. ꝓpiciaberis. pec-
cato meo ipſum remittendo
Nico multum eſt enim id
eſt excedens facultateꝫ
v̄tutis mee ad ſatiſfaciendum q̄a
de nullo peccato pōt hō ſatiſfacere
niſi ex dei dono. Nulluꝫ enim op⁹ ē
ſatiſfactoriū abſq̄ꝫ diuina grā. Sem̄
Caſſ deinde oſtendit q̄d fiat
aut quali q̄ſ munere gra-
tulet̄ cum **Nico** Quis eſt
dicit q̄ hō timet do-
minū ſic patrē timore filiali. Legē
ſtatuit ei ſcilicet legem diuinā ⁊
legem nature in via quā elegit
Hugo qꝛ homo eligit viam
q̄m vult ſiue viaꝫ vite
vel viam mortis ſicut dicitur. ecc.
xv. Ante hoīem vita ⁊ mors bonum
⁊ maluꝫ q̄d placuerit ei dabit̄ illi
Nicolaus id eſt ī poteſta-
te eiuſ eſt ad bo-
num tendere et a malo declinare
Iero Simile huic p̱ moyſē ad
ꝑp'm ꝓteſtat̄ dn̄s dicēs
Ecce hodie ſtatui ante oculoſ tuos
ignē ⁊ aq̄m. bonum ⁊ malū vitā ⁊
mortem. elige vitaꝫ ⁊ viues. Ani-
ma eius in bonis demorabit̄ hō
eſt ī p̄miis futuris ſi elegerit vitā
⁊ ſemen eius id eſt opus q̄d h̄

ſancte viuendo ſeminauit [Here
ditabit terram] id eſt poſſidebit
vitã ppetuã tanq̃ hedi- Caſſi
tate ſuã. [Firmamētu
eſt dominus timentibus eum] Ti
mor humanus diffidentiaʒ tribuit
diuinus aũt ſpei firmamēta reddit
Hugo quia ipſe timor domi
ſtabilit ⁊ firmat cor ĩ
domino. Vnde dicit gregori⁹. An
chora mentis pondus timoris. ſior
dominĩ fiducia fortitudinis [⁊ teſta
mentum ipſius] ſcilicet dei pmiſſi
one [vt manifeſtetur illis] timen
tibus deum: in preſenti per fidem.
⁊ in futuro per ſpem. Et quia tot ⁊
tanta expectat popul⁹ fidelis a do
mino ideo ſubiungit [Oculi mei] inte
riores ſcilicet intellect⁹ ⁊ affect⁹ In
tellect⁹ p cognitõeʒ ⁊ affect⁹ p deſi
derium [ſemp ad dñm] reſpiciũt.
Jero [qm ipſe euellet de laqo]
diaboli [pedes meos] i.
ſenſus meos a quo prius per vo
luptates ſeculi Hugo facile
capiebar enim
euadit laqueos in terris qui ſemp
habet oculos in celis [Reſpice]
Nic tu domine [in me] pietatis
affectu [⁊ miſerere mei] in
effectu [quia Hugo id eſt nõ
vnicus.] p plura
diſtractus ſed in vnitate pmanẽs
nec diuiſus ad multa querẽda ꝗ
vnaʒ petij a dño [⁊ paup'ſũ ego]
Caſſio i. a mũdi illecebris
ſegregat⁹ nullaqꝫ ſe
culi abiectõe refect⁹ [Tribulatõẽs
cordis mei multiplicate ſun. t]
Gloſa id eſt tot ſũt calamitates

res mundi ꝙ tantum anxietas per
uenit ad Hugo Tribulatur
cor iuſtus intus
in corde ꝓpter mala alioruʒ. ex pro
longatione etiam exilij. et ex dila
tione patrie celeſtis [de neceſſita
tibus meis Gre ex. libro mo
erue me] raliuʒ. Natu
ra humana condita eſt ſed ad in
firmitatem vicio proprie volunta
tis lapſa in calamitateʒ cecidit ꝗ
preſſa innumeris neceſſitatib⁹ ni
hil in hac vita niſi vnde affligeret
inuenit. Crebro enim ſeductõis
occaſione inuenta dum neceſſita
ti debita reddimus voluptatis vi
tio deſeruimus ⁊ ee infirmitatis
velamine ante diſcretionis oculos
excuſatio noſtra ſe palliat ac qua
ſi ſub patrocinio explende vtilita
tis occultat. Vnde ſancti viri in oẽ
quod agunt ſtudioſiſſima intenti
one diſcernũt. ne quid plus ab eis
nature ſue infirmitas: ꝙ ſibi debet
exigat. ne ſub neceſſitatis nomie
in eis vicium voluptatis excreſcat
At contra reprobi gaudent in his
corruptionis ſue neceſſitatib⁹. ꝗ
nimirum eas ad vſum voluptatũ
torquent Cum enim reficiendis ci
bo corporibus nature ſeruiunt per
delectationem gule in voluptatis
ingluuiem deſcendunt. Cum tegẽ
dis membris veſtimenta querũt
non ſolum que tegant. ſed etiam
que extollant. ⁊ per colorem ocu
los ſeducant. et etiam contra cor
porem frigoris non ſolũ que mu
niãt ſꝫ etiã que p' mollicie delectent
⁊ tactum mulceãt expetũt Neceſſi

tatis enim cauſam in vſum volup
tatis vertere quid ē aliud q̄m mi
ſere infirmitatis ſue ſqualorem vi
ciorum ſaciaē. De quibus neceſſi
tatibus vir iuſtus poſtulat libera
ri atqȝ ſub **Hugo** Vide id ē
dit propicius
reſpice humilitatem meam ſi cor
dis contricione et laborem meū
i. laborē corporis in ſatiſfactione
Auguſtin⁹ Ex his ſacrifi
cijs placatus
dimitte vniuerſa delicta mea id ē
omnia peccata mea que per infir
mitatem vel huius vite caliginem
admitto Sequitur vox eccleſie
Caſſi. Reſpice inimicos me
os pro ipſis orat vt re
cedant et conuertantur quia quos
ille reſpicit ſine dilatione cōuertit
ſicut in euangelio petrum domin⁹
reſpexit vt fleret Et quia multorū
perdicio ſine maximo dolore non
poteſt ſuſtineri ſubiungit quoni
am multipli **Augu** non ſoluȝ
cati ſūt. foris ſȝ et
intus in ipſa eccleſie communiōe
nō deſunt inimici et falſi fratres
et odio iniquo oderunt me quia
oderunt me diligenterȝ ſe et hoc eſt
odium non equuȝ Cuſtodi ani
mam meam ne declinet ad imita
tionem eorum et erue me a per
plexitate qua michi miſcentur nō
confundar ſi forte inſurgunt ad
uerſum me quoniam ſperaui in te
quia nullus ſperauit in domino et
confuſus **Caſ.** Innocētes
eſt qui nullis mun
danis conuerſationibus polluun

tur et recti q̄ diuino munē a pctōꝝ
ſunt laqueis abſoluti adheſerūt
michi **Aug⁹** id eſt nō tantū
preſentia corporali ſicut mali miſ
centur mihi ſed i conſenſione cor
dis in ipſa innocentia et rectitudie
vite michi adherent Et non deſeci
vt imitarer **Caſſio** quia ſuſti
malos nui te i.
propter te paſſus ſum frequenter
in hoc mundo **Auguſtin⁹**
anguſtias
Expectans ventilationem vltime
meſſis tue id eſt iudiciuȝ extremū
i quo malos ſegregabis a bonis
Libera deus iſrl' i. ppl'm tuū quē
p̄paſti ad viſionē tuā ex oib⁹ tri
bulacōnib⁹ ſuis corpalib⁹ et ſpiri
tualibus non tantū quas foris ſȝ
etiam quas intus tolerat
Caſ. Audiam⁹ quēadmoduȝ
adhuc i anguſtijs hui⁹
mūdi poſita i hoc pſalmo ad liba
torē clamet eccleſia. et deſinamus
tribulacōes nrās ipacienter ferre cuȝ
ipaȝ mrēm cōſtat p nob grauiſſi
mas āguſtias **Col** Studeam⁹
ſuſtinere itaqȝ kariſ
ſimi aīas noſtras ad deuȝ leuare
fiduciā nrāȝ i ipō ponē. huilia et al
ta ei⁹ mandata diſcē vt mē amur
in veritate dirigi et ſapiaȝ ipaȝ que
de⁹ ē in mēte intueri ac p eius miſe
ricordiā a delictis iuuentutis et ig
norācie exuamur vt māſueti et mi
tes ſcā vias mie et veritatis ſectemr.
atȝ emēdati p ꝓpiciatorē deū a q̄ti
diano pctō timeam⁹ eū Sic qȝ i via
quā xp̄s cōſtituit poſſideā⁹ legē grē
eius p quā in bonis demoremur

ꝛ hereditatē pſcruamur eterna Jn
terim habentes deum protectorē
ad quem mites oculos dirigam⁹
donec eleuemur de laqueo huius
mundi ꝛ per ſuam miſericordiam
a cunctis tribulationibus liberati
contemplari mereamur cum gau
dio in ſua maieſtate dominum no
ſtrum Jheſum chriſtum cui cum
patre ꝛ ſancto ſpiritu eſt honor ꝛ
gloria in ſecula ſeculorũ Amen

Judica me do

Titulus pſalm⁹ dauid

Gloſa Per dd ñ
intelligit
hic chriſtus qui eſt mediator in
ter deum ꝛ hominem ſed vir pfcũs
qui petit in futuro ſeparari a malis
locoꝛ a quibus in preſẽti vita ſeiun
gitur merito Jntentione monz vi
tare cõſortia iniq̃ꝛuz ꝛ iũgi iuſtis
q̃ ex ꝯuictu moẽs formãt Vñ dic̃
Judica me domine **Hugo** iudi
cio di
ſcretionis ꝛ diuide me a malis.

Caſſio. piculoſa quidem iu
dicij videtur eſſe peti
cio ſed ſequeſtratio maloruz que
fit in examie domini. cognoſcitur
a bono merito competenter optal
Quapropter non hic deteſtabilis
arrogantia meritorum ſꝫ iuſta pe
ticio fidelis ſeruientis vt ſequeſtre
tur a peſſimis vt non cuz ipſis ha
beat portionem petit Poſtulat er
go vir iuſtus dei iudicia quia cer
tus erat de eius miſericordia.

Hugo Cauſam vero ſue peti
cionis ſubiũgit dicẽs
quoniam ego in innocentia mea
ingreſſus ſum: viam iuſticie.

Auguſti⁹ id eſt qm̃ p⁹ mi
ſericordiam q̃m
tu mihi dediſti innocentie mee ha
beo aliquod meritum cuius viaz
cuſtodiui: Et propter hoc: in domi
no ſperãs: ꝛ non i me: ñ ifirmabor

Hugo corpore videlicet cõſti
tutus inter peccatoẽs
perſeuerãdo in bo
no opere **Collector**

Tranſlatio hebraica habet. Judi
ca me deus quia ego in ſimplicita
te mea ambulaui ꝛ in deo confidẽs
non deficiam Proba me domine
ꝛ tempta me: **Caſſio** Cur iſte vir
ſanct⁹ petit
ſe debere temptai cum in dominica
oratione ſit poſitum. Ne nos idu
cas in temptationem. Sed ſcien
dum ꝙ due ſunt tẽptationes vna
domini qua bonos temptat vt eos
competenter erudiat. Altera dya
boli que ſemper ducit ad mortem
de qua precamur liberari ne in ei⁹
partes inducamur. Bene ergo
vir ſanct⁹ petit dicens Proba me
ꝛ tempta me **Gregori⁹** vij li
mora
lium ac ſi aperte dicat prius vires
reſpice. ꝛ tunc vt ferre valeam tem
ptari p̄mitte **Caſ** Hoc enim non p̄
ſumptiue dicit ſꝫ
emẽdacõis grã fieri poſtulat Nã
qñ ille pſcrutatur ꝛ temptat. facit
nos intelligere pct̃m noſtrũ ꝛ ad
fructũ penitẽtie puenire. Aliõqñ ſi
nll'a nos i hoc ſcl'o aduſitate ꝯmo
neat relinq̃m⁹ ſb negleccu ea p̄ q̃bo

ſatiſfacē **Nicol** Et qꝛ ad pfcā deƀem⁹ innocētiā req̄
ritur mundicia cordis ⁊ corporis
Ideo ſubditur. vre renes meos. p̄
ſeruando me a peccatis carnalib⁹
⁊ cor meum. preſeruādo me a pec
catis ſpiritualibus. Deinde oſten
dit cur temptationum picula non
timebat d. Quoniā miſericordia
tua. ante oculos meos eſt ipſam
iugiter me **Augustinus**
ditando
qua me ad talem vitam perduxiſti
⁊ compla **Caſſi.** Complacere
cui autem eſt cū
ſanctis domini eternam gratiā p
mereri in veritate tua id eſt in te
qui es veritas. Deinde enumerat q̄
domino largiente pegit vn̄ ſe pla
cuiſſe teſtatus **Ieron** Non ſedi
eſt dicens cum conci
lio vanitatis: id eſt non ſum con
iūctus his qui de terrenis cogitāt
ſemper ⁊ lo **Caſſio** Fieri em̄
quuntur poteſt vt
homo ſanctus caſu aliquo veniat
ad conſilium iniquorum vbi vel i
congrua vel vana referuntur ſꝫ cū
talia cognouerit neqꝫ cū eis ſedet
neqꝫ delectatione aliqua commo
ratur ſed p̄uū ſtudiū aut diſſua
det aut deſerit. Quapropter cū ſe
prius negaſſet ſediſſe cum malis
modo pfitetur ſe non introiſſe cū
peſſimis dicens. ⁊ cū iniqua gerē
tibus non introibo. Ante enim tra
ctatum ipſorum vitauit ⁊ poſtmo
dum facta deſeruit. Introitur ad
ſcelus cū aliquib audacter incipit
Hunc introitum vir ſāct⁹ a ſua cō

ſciencia profitetur alienū. Odiui
eccleſiam id eſt congregationem
⁊ ſocietatem malignantiū: Odi
um ſignificat diuiſionem: ſicut in
amore collegium ⁊ cum impiis
non ſedebo. Superius dixit ſe in va
nitatis conſilio nō ſediſſe. mō p
fitetur ſe cum impiis non ſedere.
Vani ſunt qui caducis inquiſicō
nibus occupantur ⁊ in ſuperflua
narratione tempus conſumunt.
Impii autē heretici ſunt qui q̄ſti
onib⁹ perfidis ſcripturas diuinas
deprauare contendunt. Hos ergo
vtroſqꝫ iure monet eſſe fugiēdos
quia illi ſuperfluitates diligunt.
Iſti tela peruerſitatis infigunt.
Lauabo inter innocentes man⁹
meas poteſt talia loq̄ qui caput
ſuum ſequitur chriſtum qui terre
na deſpicit ⁊ celeſtia concupiſcit ſi
cut apoſtolus ait. Noſtra conuer
ſatio in celis eſt. Spiritualiter ma
nus lauat inter innocentes quiſ
quis actus ſuos lacrimabili ſatiſ
factione diluerit ⁊ facta propā ſtu
dio bone conuerſationis emēdat
Nicolaus Per man⁹ au
tem vite ſigni
ficantur opera eo qꝫ manus eſt or
ganum organorū vt dicit̄ in iii.
de anima. Per hoc vir ſanctus petit
ſanctitatem vite que requiritur
in cultu dei. ideo ſubditur ⁊ circun
dabo altare tu **Collect** vbi a
um domine p̄ſbi
tero immolatur hoſtia corporis cri
iſt. Et vox laudis a populo chriſti
auditur atqꝫ mira **Caſſi.** Que
bilia di narrant in

ſanctarum celebratione miſſarū
beata canit ecclesia. **Aug9** Multi ei al
tare hꝰ vi
ſibile tāgūt idigni a tolerat deꝰ pa
ti iniuriā ad tempus ſua ſacramē
ta. ſed eſt altare quod non ample
ctitur niſi ille qui lauat manus in
ter inocentes. factꝰ eſt a ipē inocēs

Collecta2 De quo legitur i
miſſa. Jube hec p
ferri per manus ſancti angeli tui.
in ſublime altare tuum in conſpe
ctu diuine maieſtatis tue. Hoc al
tare cir **Auguſtin9** Ubi
cūda offers
vota tua domino vbi p̄ces fundis vbi
conſcientia tua pura eſt vbi dicis
deo qui ſis a ſi aliquid eſt in te qđ
diſpliceat deo curat ille cui confite
ris Hoc faciam [Ut audiam vo
cem laudis] Audire vocem laudis
eſt itelligere intus videlicet q̄cq̄d
in te mali eſt de peccatis. tuū eſt.
a q̄cq̄d boni i iuſtificatioibꝰ dic ē [
a enarrem vniūſa mirābilia tua.]

Jero id ē q̄cquid boni agamꝰ
a deo reputetur eſſe. et
quicquid mali fecimus a nobis.
ſic laus dei perfecta eſt. laus homi
nis imperfecta. **Hugo** Mūda
Aliter. bo ope
ra mea penitēdo a confitendo a cir
cūdabo altare tuum id eſt mentē
meam a conſcientiam meā circū
ſpiciam a diſcutiam in qua tanq̄
in altari offertur deo ſacrificiū ſpi
ritus contribulati Et Hoc faciam
Ut audiam vocem laudis id eſt
vt intelligam audiendo ſacrā ſcri
pturam in qua laudatur deus ad

quod debet precedere mūdicia diſ
cuſſio a preparatio mentis quia ſic
dicitur ſapientie v. In maliuolā
animam non intrabit ſapientia
dei. Et itellecta ſacra ſcripturā enar
rem vniuerſa mirabilia tua. q̄ p
nobis paſſus es a reſurrexiſti a q̄
iuſtificas impium: reſuſcitando
animam a morte que in ſacra ſcri
pturā cōtinentur [Domine dilexi
decorē domus tue] id eſt eccē tue

Caſſio decorem dicitur a ñ
. pulcritudinem pari
etum aut miniſteriorum precioſiſ
ſimos apparatus ſed ipſorū actu
um beatiſſimam qualitatem qui
bus gaudet eccleſia. videlicet in
pſalmorum iubilacōne. i precum
ſanctitate. in chriſtiani pp̄li huil
lima deuotiōe [a locum habitacō
nis glorie tue] dicendo enim ha
bitationis locū: humani pectoris
ſignificauit archanum. Eſt ergo
mens ſanctorum locus habitacō
nis in quibus deus habitare cog
noſcitur Sicut dic apl's. Tēplū
dei ſanctum eſt quod eſtis vos. Et
mirabiliter ſubiūxit glorie tue q̄a
vbicunq̄ habitat: gloria eſt. Glo
rioſum enim efficit quicquid iha
bitare dignat. Et ab hoſpitis me
ritis creſcit hoſpicij magnitudo De
inde vir ſanctus iuſte rogat ne cū
impijs anima eius pereat in futu
ro iudicio cū quibus hic commu
nem non habuit actionē. vn̄ dicit
Hugo [Ne perdas] id eſt ne
perdi permittas [cum
impijs deus] id eſt cum infideli
bus qui oderunt animam meam

que dilexit decorem domus tue.
Caſſiod Merito enī ab eis ſe ſeq̄ſtrari petijt
a quibus ihc ſe diuiſit et cū viris
ſanguinum vitam meam. Sang
uinum enim viri ſunt chriſtiani q̄
carnaliter viuunt ꝛ nulla iuſſa ce
leſtia concupiſcunt. De quib9 ſub
dit exponendo ſint q̄les dicēs In
quorum manibus. hoc eſt in ope
ribus eorum. iniquitates ſunt
Hugo id eſt qui operantur
peccata quia peccatū
eſt iniquitas. dextera eorū reple
ta eſt mune
ribus **Jeronimus**
eſt munus a lingua videlicet fauor
humanus Et eſt munus a manu
a rebus videlicet terrenis Et ē mu
nus ab obſequio videlicet ſeruici
um indebite im
penſum **Caſſi** Et cōſide
ra q̄ hic
accipientes iudices vniuerſaliter
execrantur. Nam et qui iuſticiam
vendit muneribus dexterā replet
Et qui nocentes abſoluit dexterā
ſuam munerum acceptione reple
uit. Iſti tales de dextera per q̄m v
ta eterna intelligitur faciunt ſibi
ſiniſ
trā **Auguſtinus** quia
quod
eis ab obtinendam ſalutem eter
nam datum eſt. hoc ad accipiēda
huius ſeculi munera conuerterūt
exiſtimantes queſtū id eſt dei ali
cuius adquiſitionem eē pietatē
Caſſiodorus et licet il
li accipiē
do fallaciter gaudeant dexteram ſu
am munerib9 fuiſſe repletā tamē

Hugo Ego aūt in innocētia mea
p ſtudiū ſancte vite. ingreſſus ſū
viā veritatis ꝛ iuſticie. redime me
p p̄ciū ſangui
nis tui. **Auguſtin**
ꝛ miſerere mei. ſic q̄ in periculis
huius vite miſericordia tua ñ me
deſe
rat **Caſſiodor9** Pes me
us ſtetit
id eſt ſtabit. in directo. id eſt in via
mandatorū tuorum que recta ſūt
ꝛ rectos faciunt obedientes. in ec
cleſijs hoc eſt in congregationib9
fidelium. benedicam te domine.
Auguſtinus benedicere
dominum
in eccleſijs fratres eſt ſic viuere vt
per mores cuiuſq; benedicatur de
us Nam qui benedicit domino lin
gua. et factis maledicit non in ec
cleſijs benedi
cat domino **Caſ** Conſidere
mus kariſ
ſimi qualem nobis formā vite re
ligioſus iſte tradiderit. Dicit enim
ideo ſe hic viſitaſſe peſſimos ne in
iudicio domini cum malis poſitus eſ
ſe ſociatus ammonens vt iniquo
rum conſorcia fugientes. fidelib9
chriſti ſpirituali nos ſemper cari
tate iungamus quia ex diuturna
hominum conuerſatione morum
ſemper trahimus qualitatē. Hoc
enim ꝛ vi9 pſalmus ammonet cū
dicit diſcedite a me omēs qui ope
ramini iniquitatē. Hoc ꝛ in xvij.
pſalmo dicitur qui ait Cum ſan
cto ſanctus eris ꝛ cum peruerſo p
uerteris. Qua ꝑpē ſtudioſiſſime q̄
ram9 glorioſū munus aptū q; colle
gium quod nos virtute erudiat. ꝛ

de ſiderio diuine caritatis accendat
ne in retribucione malorum meri
to iungamur peſſimis qui colle
gium hic habere noluimus cum
malis **Collector.** Compo
nis namus
itaq3 vitam noſtraz in ſancta con
uerſatione quate9 religioſis ador
natis moribus ex opib9 noſtris
bonis glorificetur et benedicet piiſ
ſimus dñs noſter Jhus chriſtus
cui eſt honor et gloria in ſecula ſe
culorum Amen

Dominus illuminatio mea z

Titulus talis eſt In finem ps da
uid priuſq̄ lini retur. **Glosa** Titu
l9 iſte
eſt ſumptus de hiſtoria libri regū
vbi legit dauid ter fuiſſe iunctuz
Nicola9 Primo a ſamuele
in regem in domo
patris ſui. in ſignuz q eſſet rex fu
turus ſicut legitur primi regum.
xvi. Secundo fuit inunctus in he
bron in regez mortuo ſaule vt ha
betur. ij. regum. ij. Tertio inunct9 ē
ſuper totum iſrahel vt habetur. ij.
regū v. **Jero.** Sed de iſtis tribus
inunctionibus me
dia ad iſtum pertinz pſalmum
Hugo Naz ſicut dauid poſt
primam et ſecundaz
inunctionem multas tribulacio
nes et perſecucões paſſus eſt a ſau
le rege et etiam a filio ſuo. ſic criſti
anus poſt vnctionem acceptam i
baptiſmo in ſignum q eſt futur9
rex in regno celorum. Et poſt ſecū
dam q̄m accipit in confirmacōne
multas patitur temptationes tri
bulacōnes et perſecutiones a dya
bolo mundo et carne et a ſuis inimi
cis quouſq3 ad tertiam perueniat
inunctionem que datur i extrema
vnctione iaz moriturus. vel migra
turus ad celeſte regnū vbi in tran
quillitate pacis regnabit ſecurus
Oſtendit ergo in hoc pſalmo q̄n
ta et qualia oportet hominez pati
vt vitam conſequatur eternam.
Vnde tituli predicti talis eſt ſēſus
Iſte pſalmus dirigens nos i finē
conſummationis future attribuit
dauid id eſt cuilibet penitenti. qui
pſalmus ait de his que patit āte
q̄ liniretur tertio id eſt antequaz
inungatur chriſtianus i vnctione
perfecta que erit cum pcipiet reg
num eternum de quo in fine hui9
pſalmi concludit dicens. Credo
videre bona domini in terra viuen
tiuz. Loquitur ergo de ſe vir iuſt9
tanq̄ de militante dicens ſe domi
num timere et nullum alterum for
midare

Dominus illuminatio mea. il
luminans et docens me dans
q3 mihi noticiam ſui **Jeronim9**
Sicut oculi corporis illuminantur
vnde dictuz eſt. Qui illuminat om
nem hoiez venientez in hūc mūdū
Caſſio. et ſal9 mea. in quo v
bo cuncta concluſit et
corporis valitudinē et aīe ſoſpita

tem[quez]ergo[timebo.]ac ſi di
cat nullum hominē formidabo. qꝛ
eccī. xxxiiij. dicitur. Qui timet dñm
michil trepidabit. ⁊ non pauebit
qm̄ ipſe eſt ſpes eius[dominus de
fenſor vi **Auguſt** qꝛ ipſe de
te mee] pellꝫ oēs
impetus ⁊ inſidias hoſtis mei[a
quo] ergo [trepidabo.]

Caſſ id eſt a nullo. Tales quippe i
terrogacōes ꝑ abnegacō
nibus accipiendas non dubiū ē.

Hu [Dum appropiant] id ē
. accedunt[ſup me] id eſt con
tra me[nocentes vt edant carnes
meas] pſequēdo tūc ⁊[nō timebo]

Auguſt quia finitis carnib⁹
ſpūs ero ⁊ ſpiritalis
deiñ ꝓbat qꝛ nullū timē debuit d.

Iero [Qui tribulant me inimi
ci mei]demones vel pſecu
tores[ipſi īfirmati ſūt ⁊ ceciderūt]

Caſſi Nam pſecutores qui for
midari poterāt ſubruerūt
Quis rogo timor erit quando poti⁹
illi cadūt qui impugnare videbā
tur. Non enim illi qui paſſionib⁹
premūtur ſed illi magis corruunt
qui innocentū ſanguinem deuora
re ſe **Aug⁹** ꝓtegitur impe
ſtimant rator ſecuritatis ⁊
non timet. protegitur mortalis a
mortalibus ⁊ ſecurus eſt. ꝓtegit̄
mortalis ſub imortali ⁊ timebit ⁊
trepidabit. Nequaq̄. Quanta aūt
fiducia debebat eē ī eo q̄ iſta dicit
audite[Si ↄſiſtāt aduerſū me ca
ſtra] **Iero** id eſt fortitudo demonuꝫ
vel pſecutorꝫ[nō ti
mebit cor meum]. **Auguſtin⁹**

quia inimicus non aufert ſpiritua
lia niſi tu dimiſeris. ⁊ q̄ſquis au
fert temporalia te donāte poteſta
tem aufert. Permittetur autem
ad penam noſtram aut ad proba
tionem. [Si exurgat aduerſū me
prelium] id eſt perſecutio huius ſeculi

Iero aut pugne demonꝫ. [in
. hoc ego ſperabo]

Hu quia ideo permittit me do
minus pſeq̄ ⁊ tēptari. vt
me adiuuet ⁊ meritū adquirā reſi
ſtendo. **Auguſt** Vel in hoc ego
ſperabo id eſt in hac
peticōne quam cogito figam ſpeꝫ
meam. De qua ſubditur [Unam
petij a domino] Que eſt illa vna. [
vt inhabitem in domo domini om̄i
bus diebus vite mee] Hoc eſt in
vita eterna vbi ſemper manebim⁹
Quid autem eſt quod deſideras in
illa domo. [vt videam inquit volū
tatem **Hugo** id eſt videns fa
domini ciem domini in
ea legam voluntatem eius. Trāſ
latio hebrayca habet vt videam
pulcritudinem domini

Auguſtin⁹ Vt ſemper cō
templer eam.
⁊ nulla moleſtia contingat con
templantem. nulla ſuggeſtio a
uertat. Nulla potencia alicuius
auferat. Nullum inimicum paci
at in contemplando. ⁊ perfruar de
licijs ſecur⁹ ipſe videlꝫ dño meo[
⁊ viſitem templum eius].

Hugo id eſt illam celeſtem
domum. de qua dicit
in alio pſalmo dñs reuelauit ↄdē
ſa. ⁊ in templo eius omnes dicēt

gloriam. Et loquitur hic ꝓpheta ı̄ ſimili amicorum qui ſemuicem viſitant. vt inuicem congaudeant. Sic in illo templo videbimus felicitatem ſanctorum. vt inde congaudeamus eis. Vt autem illuc perueniam vnde michi ꝓmittoꝛ Quoniam abſcondit me ı̄ tabernaculo ſuo. ı̄ in fide humanitatis ſue.

Heronimus Tabernaculum diuinitatis humanitas chriſti eſt. De quo dicit in alio pſ. In ſole poſuit tabernaculū ſuū ı̄ die maloꝝ.

Auguſti. Hoc eſt tempore temptationum q̄bus humana vita ſubiacet.

Jeronimꝰ non ꝙ dies mali ſint. ſed in noſtris operibus mali dicuntur. ſic dicit apoſtolus. q̄m dies mali ſūt

Hugo protegit me a metu ꝛ periculo in abſcondito tabernaculi ſui ꝛ. in fide diuinitatis ſue abſcondite ſub tabernaculo carnis

Col. Abſcondimur in humanitate chriſti contra vitiorum inſidias: quādo humilitatem incarnationis eiꝰ ꝛ pacientiam paſſionis eius imitamur ꝛ protegimur in ſecreto diuinitatis eius contra procellas tēptationum. quando a terrenis deſiderijs ꝛ curis ſuperfluis elongati guſtamuſ per contemplationiſ deſiderium ꝙ ſuauis eſt dominus. Vnde apoſtolus ad coloſen. tercō Videnſ diſcipulos contemptiſ terrenis omnibus in ſecreto diuinitatis abſconditos ait. Mortui eſtis ꝛ vita veſtrā abſcondita eſt cū criſto in deo. Vnde ſubditur.

Hugo In petra. id eſt in criſto exaltauit me quia in ipſo ꝛ per ipſum aſcendo de virtute in virtutem. Et hec exaltatio fuit ſcd̄m mentem. Vnde ſubdit ꝛ nunc in preſenti vita exaltauit caput meum. id eſt mentē meam ſuper inimicos meos. ı̄ tēptationes ꝙ appetitꝰ ꝛ motꝰ carnaleſ

Jeronimꝰ qui me ſepe humiliabant. ne celeſtia contemplarer.

Caſſiodoꝛꝰ Supra quos mens noſtra decētēr erigitur q̄n dei beneficio p̄ūra ſeruatur. Decurſis beneficijs que de futuro ꝛ in preſenti ſe cognouerat acepiſſe. nunc gaudiū ſuum mirabili narratione deſcribit dicens Circuiui perſcrutando oīa opera tua in anima mea: que omnia clamāt vt

Auguſt Circuicat te laudem animꝰ tuus per vniuerſaꝫ creaturam. vndiq̄ clamabit creatura. Deus me fecit. Vides celum terram. diuerſitates germinū ꝛ multitudinem animalium. nichil relinquas in celo: in terra in mari. omnia reſonent laudem conditoris. Inſuper conſidera in celēm credentium in chriſtum ꝛ in eo ꝙ pro nobis temporaliter deuſ naſcendo ꝛ mortem paciendo humiliatus eſt gaudens. Immolaui ı̄ tabnaculo eiuſ. hoc ē in ſcā eccā hoſtiā vociferacōis. id eſt ineffabilis laudis. cantabo ꝛ pſalmum dicam domino.

Caſſio Cantare eſt ſola voce laudes canē. Pſalmum dicere eſt gloriā dn̄i bonis operibus predicare. Cantare enī ꝛ pſalmum dicere eſt hoſtia vociferationis vel iubilationis. ſicut tranſlatio Romana habet.

Hugo Sequitur oratio iuſti viri cum dicitur. Exaudi domine vocem meam qua clamaui ad te devote orando vt ihabitem in domo tua celeſti. miſerere mei et exaudi me.

Caſſiodo Iterū rogat vt exaudiatur nec deſiderio ſuo adhuc ſatiſfaciat: niſi hoc frequenti ſupplicacōne rogauerit. ſcilicet quia diuinarum rerū nulla ſacietas eſt. ſed quanto pl9 guſtatur dominus: tanto ſuauius appetitur. ſicut in alio pſalmo dicit. Guſtate ꝛ videte quoniam ſuauis eſt dominus. Tibi dixit cor meum. Cor deſiderium tacitum ꝓdit. quod plus audit diuinitas ꝙ populorum tonantiſſimas voces. ſicut moyſi dicitur. Quid clamas ad me. cum locutus aliqͦd n̄ legat.

Hugo Exquiſiuit te facies mea id eſt extra ōnia alia queſiuit te mens: ſeu voluntas mea. Faciem tuam domine requiram id eſt preſentiam tuam.

Auguſt Vt gratis te diligam. quoniam ꝑciosius aliquid non inuenio

Gregori9 Quia enim anima ad deū appetendum ꝛ habendum facta eſt: quicquid deo minus eſt ei non ſufficit. Ideo huc illucq3 agitatur: et ab vnaquaq3 re faſtidio repleta remouetur. Vnde **Auguſt** in libro confeſſionum ait. Inquietum eſt cor noſtrum donec requieſcat in te

Caſſiodo Faciem enī domini requirit ꝙ ſe ſancta conuerſatione tractauerit. quales ſunt illi: de quibus dictum eſt. Beati mundo corde. quoniam ipſi deum videbunt.

Hugo Quanto enim deſiderat magis aliquis deum videre. tanto magis timet eum amittere. Ideo petit non ſeparari a deo dicens. Ne auertas faciem tuam a me. michi graciam tuam in preſenti. ꝛ preſentiam tuam in futuro non denegando. Ne declines in ira a ſeruo tuo

Caſſiodorus Illis enī dominus creditur iraſci: qui in iudicio ſuo infelici ſegregatione damnandi ſunt. Rogat ergo ne tunc declinet ab ipſo dominus. quando ſanctis vultum ſue maieſtatis indulget.

Homo carnalis deum timet: ne peccatis ſuis exigentibus aut ſubſtanciam perdat: aut filios amittat. aut copia auri et argenti minuatur. Sanctus autem vir hoc tantum metuit. ne a vultu domini reddatur alienus

Auguſtinus Adiutor meus eſto. ad conſequendam illam vitam quam a te pecij: habitarē videlicet in domo tua: ꝛ faciem tuam contemplari.

Jeronim⁹ [Ne derelinquas me] neqꝫ hic neqꝫ in futuro. [neqꝫ deſpicias me deus ſalutaris meus] **Auguſti.** Domine de⁹ ne contẽnas ꝙ mortalis eternum audet inquirere [Qm̄ pater me⁹] **Nicolaus** adam [et mater mea] eua [dereliquerunt me] expoſitum miſeriis preſentis vite. quia per eorum tranſgreſſionem deriuatur ad oẽs homines peccatum originale. propter quod habent pronitatem ad malum et difficultatem ad bonum [dominus autem aſſumpſit me] quia recurrentibus ad eum nõ denegat ſuum auxilium contra pronitatem ad malum et difficultatẽ ad bonum. Jdeo ſubditur. [Legẽ pone michi domine in via tua.] Lex dicitur a ligando ac ſi aperte dicat. Jta me liga lege naturali et diuina vt non declinem neqꝫ a dextris neqꝫ a ſiniſtris a via legis mandatorum tuorum. [et dirige me in ſemita recta]. per ſemitam que artior et rectior eſt ꝙ via intelligitur via perfectionis et contemplationis: quam vir ſanctus deſiderat ducẽ Et addit. [ppt̄ inimicos meos]. id eſt propter demones et appetitus carnales: qui inſidiantur bonis operibus meis. [Ne tradideris me in animas tribulantium me]. id eſt in voluntatem malignorum ſpirituum michi aduſantiũ. vt aliquando cõſentiã eis [Quoniam inſurrexerunt in me teſtes iniqui]. Demones enim de iuſto cum innocencia requiſiti falſũ reſpondent. et contra eos allegãt Sicut ſathan interrogatus de innocentia ſuĩ Job falſũ reſpondit. et contra eum falſum allegauit dicens. Nunquid fruſtra Job timet deũ. et mentita eſt iniquitas ſibi. quia ſathan mendax eſt et pater eius qui eſt inuentor mendacij vt dicitur Johannis octauo.

Collector Et quoniam iuſt⁹ ex fide viuit vir ſanctus inter huius ſeculi mala conſtitutus orationem ſuam in fide et ſpe conducit dicens. **Hugo** [Credo videre] id eſt me viſurum [bona domini] electis repromiſſa [in terra viuencium]. id eſt in vita eterna.

Aug O bona domini dulcia immortalia: incomparabilia ſempiterna. et incommutabilia et quando vos videbo. Eruet me dominus a terra morientium: qui propter me non dedignatus ẽ ſuſcipere terram morientium. et mori inter manus morientium. Talia ſuſpirans iſte fidelis laborans dixit. periclitans dixit inter magnã turbam temptationum conſtitutus. et de miſericordia domini confiſus. Audiamus et nos vocem domini deſuper exhortantis et conſolantis nos Audiuit enim gemitus noſtros. vidit ſuſpiria noſtra Jntuitus eſt deſiderium noſtrum: et vnam peticõnem noſtram. per chriſtum aduocatum libenter accepit. et donec peragamus iſtam peregrinationem. quia dilatur eius

eſt n̄on ablaturus quod promiſit dixitqꝫ nobis Expecta dominū qui verax eſt in promiſſis

Nico Viriliter age de bono in melius proficiendo et confortetur cor tuum.

Caſſiodo Ne quaſi lapſus murmures: et te dio fatigante deſperes. ſed confidenti animo **Nico** ſuſtine dominū paciēter tolerando diſcipline ipſius flagellum. qui a ipſe vulnerat et medetur. percutit et manus eius ſanabunt Job quinto **Collector** Kariſſimi iter multiplices et ſevientes temporal vite anguſtias conſtituti: quid deſiderare debeamus et orare vir ſanctus in prefato pſalmo nobis patefecit. Nos igitur exemplo iſtius ſancti viri dominu deum noſtruz in omnibus et ſuper omnia formidare debemus. quia ipſe inter huius ſeculi aduerſa vnicum noſtrū eſt refugium: eccleſiam chriſti oīum deuotione frequentare. et inhabitare deſideremus et appetam⁹ Gracias domino deo noſtro de ōnibus beneficiis ſuis frequenter agamus. et aſſidua ſupplicatione humiliter deprecemur dementiaz eius. quatinus ipſo nos confortāte pericula temptationum: et procellas ſecularium fluctuum viriliter et ſecure ſuſtinere et tranſire valeamus quoadusqꝫ ad bona domini in terra viuentium percipiēda nos vocare dignabitur ipſe dominus noſter Jheſus Chriſtus. qui eſt benedictus in ſecula ſeculorum Amen

Pſalmus xxvii.

Ad te domine clamabo. Titulus huius pſ: pſalmus ipſi dauid.

Caſſiodo Cum autem dicitur ipſi: nullū alterum intelligi poſſe declaratur. niſi ipſum mediatorem Criſtum dominum qui per hunc totū pſalmum loquitur ad patrez in paſſionis ſue conflictu conſtitutus. Diximus enim dauid ſignare manu fortis. Vnde tale nomen congrue debuit hic poni vbi paſſionis dominice glorioſa certamina referūt

Auguſtinus Que domi nus ibus videtur in hoc pſalmo optare inimicis. non maliuolencie votū eſt ſed denunciatio pene eorum.

Caſſiodorus Notandū eſt igitur hunc pſalmum eſſe tercium horū qui paſſionem et reſurrectionem dominicaz ſub breuitate cōmemorāt

Gloſa. Intentione monet eos aduerſa tolerare: qui volunt cum chriſto regnare. chriſtus itaqꝫ ſcd̄m qꝫ homo preponens ſe exemplum iuſtis humiliter orando ad patrem ait.

Ad te domine clamabo de⁹ meus **Nicolaus** id ē ex magno affcū

cordis orabo [ne ſileas a me].

Jeronimus. Hoc eſt ne me derelinquas neque taceas a me. Repeticio eſt eiuſdem ſentencie ad maiorem expreſſionem affectus. [Et aſſimilabor deſcendentibus in lacum] id eſt in miſeriam huius ſeculi. que profunditati lacus comparatur.

Caſſiodo. Precatur ergo humanitas criſti ne ab ea ſeparet eternitas vbi

Jeronimus. quia ſi diuinitas ab ea receſſiſſet ſimilis nobis in miſeria fuiſſet

Caſſiodorus. Pulcerrima quidem verborum eſt facta diuerſitas. Clamat homo ne ſileat deus. quia noſtro ſilencio ille tacet et nobis negligentibus in memoria eius non habemur. Econtra ſi domino preſtante reſpicimus reſpicit. ſi clamamus exaudit. ſi diligimus et amamur [Exaudi domine vocem deprecationis mee dum oro ad te.] in paſſione mea. relictis enim diſcipulis receſſit et orauit dicens. Pater ſi fieri poteſt: tranſeat a me calix iſte

Jeronimus. Orauit etiam criſtus in cruce pro toto mundo. pro iudeis et pro apoſtolis

Hugo. Vnde apoſtolus ad hebreos quinto. In diebus carnis ſue preces ſupplicationesque ad eum qui poſſet illum ſaluum facere a morte cum clamore valido et lacrimis offerens exauditus eſt. pro ſua reuerencia [Dum extollo manus meas] extendens eas in cruce. [ad templum ſanctum tuum.]

Caſſiodor. Hoc eſt ad celum; quod orantes homines facere conſueuerunt Nam deſiderium poſtulancium eſt. vt licet vbique deum non ambigant: de celo ſibi auxilium venire confidant. Vnde et in dominica oratione dicimus. Pater noſter qui es in celis. [Ne ſimul trahas me cum peccatoribus]. quia moriturum ſe nouerat merito perhibat ne inferis tradita eius anima cum peccatoribus miſceretur. [Et cum operantibus iniquitatem ne perdas me] ſicut aliquam cum ipſis habeam porcionem. De quibus peccatoribus ſubdit cum hiis [Qui loquuntur pacem cum proximo ſuo.] Judeos commemorat: quos proximum ſuum vocat. quia ei carnis origine iungebantur. In quorum labiis erat pax cum dicebant Magiſter ſcimus quia verax es et quod a deo veniſti. et viam dei in veritate doces

Jeronimus. [Malicia autem in cordibus eorum] cum dicebant interrogantes eum. Licet nobis tributum dare ceſari an non. [Da illis ſecundum opera eorum]. puniendo eos in die iudicii ſecundum merita eorum. vt quia te non intelligunt per beneficia: intelligant per cruciatus. [Et ſecundum nequiciam adinuentionum ipſorum]

Hugo id eſt ſecundum nequiciam ab eis ſtudioſe inuentam dicentes eum ſeductorem demo

maciũ et m̄lta alia que ei falſe im
poſuerit. [S]ed ſcd̄m opa manuū ea
rum tribue illis. repeticio eſt eiuſdē
ad maiorem expreſſionē maligni
tatis eorum. Redde re
tribucōnem eorum ipſis.

August.

quia p veritate quam audiebant vo
luerūt fallaciam retribuē. fallacia
eorum ipſos fallat. [Q]m̄ n̄ intellexe
runt opera

Hugo.

inuiſibilia
domini. ſ. verbum
caro factū eſt. et. quod maius mi
rum eſt. in opera manuū eius. ſ.
viſibilia: que faciebat miraculo
ſe mortuos ſuſcitando: et ſanando
egros ipm non intellexerunt

Caſſiodo.

[O]pera ſiquidem
domini fuerunt
vt doceret populum viam verita
tis et archana fidei ſancte incarna
tionis. reconciliaret hominē deo: q
tinus vbi non poterat viciata na
tura conſcendere dominice viſitacō
nis munere perueniret. Et ne filio
dei vera docenti mens obſtinata n̄
crederet. hoc quoque miraculorum
ingentium virtute firmauit vt qd
intelligerent iudei non poſſe cōem
hominem facere: hoc euidenter a
gnoſcerent potenciam diuinitatis
implere. ſed illi dementes dum tan
tūmodo hominem credūt: filiū dei
ipſū dici indigniſſiē ptulerunt

Hugo.

ppter quod. deſtrues
eos. p romanos in p̄
ſenti vel in futuro eternaliter. et n̄
edificabis eos. poſtq̄ eos deſtru
xeris per romanos. id eſt non ite
rum reduces eos. ſicut reducti fue
rūt de babilonia. Vnde de ipſis in
alio pſalmo dicitur. Tanq̄ vas
figuli confringes eos. Vas enim
figuli poſtq̄ fractum eſt nunq̄ re
integra
tur

Caſſiodorus.

Sciens chriſtus complenda eſſe
omnia que petebat gracias agēs
patri ait. [B]enedictus dominus
deus pater quoniam exaudiſti vo
cem deprecacōnis mee. ſupra dcē

Jeronimus.

[D]n̄s adiu
tor meus.
in paſſione. et protector meus. in
morte. et in ipſo ſperauit cor meū.
videlicet humanitas mea in diui
nitate. et adiutus ſū. vt reſurgerē

Hu.

[E]t refloruit caro mea.
per immortalitatis clarita
tem in reſurrectioē que prius aru
erat et defloruerat: viliter detur
pata in paſſione. et ex voluntate
mea confitebor illi. id eſt patri

August.

quia per reſurrecti
onem meam nō ti
moris neceſſitate. ſed libera volun
tate confitebuntur illi qui credunt
in me in quibus. quia ego ſū ego
confitebor. [D]ominus fortitudo
plebis ſue. id eſt populi chriſtiani
dimicantis cum dyabolo. in hui9
vite difficultatibus. et protector
ſaluationū chriſti ſui. id eſt eorum
qui per chriſtū ſaluati ſunt vt eos
ſic ſaluatos p fortitudinē bellicam
immortalitate pacis ad vltimū p
tegat

Caſſio.

[D]einde oāt hu
manitas xp̄i p
populo chriſtiano d. [S]aluū fac
populū tuū dn̄e. quē per mortem
meā redemi. et benedic. illa benedi

ctione qua electi in iudicio benedi
centur. videlicet. Venite benedicti
patris mei [hereditati tue]

Hugo quã per corporis et ſanguinis mei miſte
rium in eccleſia cõgregaui de qua
dictum eſt in pſalmo ſecũdo Dabo
tibi gentes in hereditatem tuam.

Caſſiodo. Et vt caritatem ſuaz quã prece
pit euidentius approbaret. Iteruz
petit [Et rege eos] ne carnalia con
cupiſcant. neq̧ vias prauas eli
gant deuiando a via iuſticie [et ex
tolle illos vſq̧ in eternũ] vt intel
lectum ſcripturarũ ⁊ in opere ſan
cto intentione laudabili proficiãt
quatinus a terrenis vitijs purga
ti ad eterna premia pducãt euecti

Nicolaus Moraliter iſte p̃s poteſt expoi
de quolibet fideli poſito in afflictiõe
corporali vel mentali: qui deuote
ſe petit diuinitus liberari ⁊ tandez
ſentiens ſe a domino exauditũ ſtu
det ei deuote graciarum actões re
ferre. **Caſſiodor.** audiſtis cariſſimi
qua pietate iſte pſalmus condu
ſus eſt. Rogat pro nobis qui ora
tur ab angelis Iudex omniuz crea
turarum aduocatus noſter eſt. Et
vt a morte potuiſſemus eripi ipſe
magis elegit occidi. Orauit ante
tradicõnem ſuam de crucifixiõe p̲
pria ⁊ de reſurrectione locutus eſt
Poſtremo pro fidelibus exorauit
vt qui ei meruerũt credere: eterna
benedictione debeant gaudere.

Ieronimus Tu ergo domine
rege et eleua nos ab huius mundi
miſerijs quia populus tuus ſumus
quatinus in hac vita que tibi ſũt
placita facientes: ab hac mortali
tate in immortalitatem te comitan
te extollamur id eſt in celeſtibus ele
uemur regnaturi cum ſanctis tuis:
qui es benedictus in ſecula ſeculo
rum. Amen.

Pſalmus. xxviij.

Afferte domino

filij dei. Titulus huius p̃s
talis eſt. p̃s dauid in con
ſũmatione
tabernaculi **Ieronimus.**
Qñ archa dñi d captiuitate phili
ſtinoꝝ reducta eſt. pro qua multa
mala habuerunt dimiſſa eſt in ſy
lo: ⁊ dauid edificauit ei tabernacu
lũ in q̃ hortatus eſt p̲p̲l'm vt offer
rent ſacrificia deo ſicut habetur ⁊ pa
lip. xvi. dd aptiſſime figuraz xp̃i
tenet ⁊ archa figurã eccẽ. ſic dd
reduxit archã de captiuitate ſic ⁊ cri
ſtus reduxit archã hoc eſt ſcãz ec
cleſiam de captiuitate ⁊ de ptãte di
aboli qñ mundũ p pctm̃ originale
a diabolo captiuũ ſuo p̲prio ſang
ne re**demit** **Caſ.** Tabnaculi ei noie i
hoc mũdo poſita decla
ratur eccã q̃ contra carnalia vitia
bella gerens merito expedicional'
hitaculi nomẽ accepit. Conſũma
tio ãt tabernaculi perfectionẽ ſig̃t
eccẽ catholice q̃ iã per totũ orbẽ p̲
batur eſſe conſtructa. cũ igit dd co
gnoſceret totius mundi termios

ad fidem catħolicā p aplos ſpūs ſancti munere pducendos alloqͭ̄ vniuerſitatē: vt ſacrificia ei deuota mente pſoluant. dicens

Afferte dn̄o. ſupple voſmetipſos ⁊ corda vr̄a ſancta puritate lucentia qd ſupra oē̄ ſacrificiū pbatur dn̄o acceptū. filij dei qui per regeneracōis grām facti eſtis filij eius vt ait Joħ. in euangelio. Dedit eis ptātē filios dei fieri hijs q̄ credunt in noīe eius Sequitur. afferte dn̄o filios arietuꝫ. Arietes apl'i accipiendi ſūt: q̄ tanq̄ duces gregū in caulas dn̄i perduxerūt populum chriſtianum. filios arietum. dicit fideles; quos apoſtoli recta pdicacōe genuerūt.

Jero. Apoſtoli arietes dicuntur. qꝛ ſicut arietes duo cornua hn̄t ita apoſtoli duo teſtamenta pre dicauerūt.

Hugo. Prelati recte dicunt filij dei qꝛ hereditatē ⁊ eccām quaꝫ ſuo ſanguine adquiſiuit poſſidēt. ⁊ vicem dei tenent in terris. Sicut btūs paulus act. xx. dicit. Attēdite vobis et vniuerſo gregi in quo vos ſpūſſanct⁹ poſuit epōs regere eccīam dei quā adq̄ſiuit ſanguine ſuo. Etiam dicti ſunt arietes ꝓpter duo teſtamenta que ſcire debent

Auguſt. Afferte domio gloriam ⁊ honorē. vt per opera vr̄a dn̄s glorificēt ⁊ honoretur verbo et exemplo. Afferte dn̄o gloriaꝫ nomini eius.

Jero. ⁊ glorioſe per vos nomē eius ⁊ xp̄s verbū dei patris in cunctis innoteſcat. adorate dn̄m in atrio ſcō eius. ⁊ in eccā: i. in conſcīa vbi vnuſquiſq ipſū adorare

Caſſio. Ipſa em̄ conſcīa debꝫ eſt aula regal' et habitatio ſpiritusſancti. ſicut apoſtolus ait Templū dei eſtis vos ⁊ ſpūſſanctus habitabit in vobis. Deinde ꝓpheta de conſtitucōe eccīe ſub dit vnde

Hugo. Vox domini. id ē pdicatio xp̄i. ſup aq̄s. ⁊ ſup iudeos q̄ erant in fluxu ⁊ cōꝝ aq̄ em̄ ꝓplos ſign̄t. vt dī apoc. xvij. Quō āt predicacō xp̄i fcā ſit ɔ̄iter oſtē dit d. deus maieſtatis intonuit ⁊ filius dei q̄ eſt rex glē d nube carnis terribiliter predicauit.

Cal. Qm̄ diē iudicij ⁊ gehenne penas ineſtimabili terrore predixit. vt non tam loq̄ q̄ intonare vi deretur

Hugo. Et non ſolū iudeis ſ ⁊ gentibus pdicatio xp̄i timoreꝫ incuſſit Vn̄ addit dn̄s ſup aq̄s mltas. ⁊ ſup gentiles q̄ dicūtur aq̄ mlte. tū qꝛ de facili ɔuerſi ſunt ad dn̄m. ſicut aq̄ de facili fluit. tū qꝛ mlti de ipſis cōuerſi ſūt reſpcū iudeorū cōuerſoꝝ ſicut dicit apl's. ad ro. xi. Cecitas ex pte contingit in iſrl'. donec plenitudo gētiū intraret. Seqͭ̄

Jero. Vox dn̄i in virtute vi delicet miraculoꝝ: qn̄ dixit Lazare. Veni foras

Cal. Merito vox domini in virtute eē dicitur cui nullis obſtaculis obuiat

Aug⁹. Vox dn̄i in magnificēcia qm̄ magna opatur in ſcīs ⁊ p ipōs Vox domini ɔfringētis cedros.

Iero. Cedri dicuntur oēs ſubli
mes et excelſi: vel ſuperbi
Confringet illos aut hic per peni
tenciam. aut in die iudicij in vindi
cta. Confringentis ergo cedros et
humiliātis ſuperbos ſic repetit q̄ [Et
cōfringet dominus cedros libani.]
Caſ. In libano autem tales in
ueniuntur vt oēs altitudi
nes arborum ſuperare videantur.
ergo mundi iſti⁹ nobiles ac reges
qui reliquos homines tanq̄ hu
milia frutecta deſpiciunt virtus di
uina confringit: quando pauperes
et humiles elegit. Iſti enim virtu
te ſuperantur. Illi inter diuicias ſu
as aut cogitacōnibus gemūt aut
turpi ambitione ſoluūtur. Ponū
tur etiam cedri in bonam partem:
ſicut in alio pš dicit. Cedri libani
quas plantauit dominus. [Et cō
minuet eos tanq̄ vitulum libai.]
Sicut confringit vitulus de corni
bus virgulta tenera. Ita chriſtus
cōtriuit iudeos: qui p ſuam ſupbi
am ſingularē erigē iuſticiā cona
bantur qui [et dilect⁹] filius pr̄is
eſt ſecūduʒ deitatem et propter in
carnationē factus eſt [tanquā fili
us vnicornīū] id eſt iudeorum qui vni
cornes appellati ſunt p vna lege
quam habuerūt per quā in ſupbi
a ſe ex**Auguſti.**tollunt [vox domi
ni incidētis] et diuidentis [flammam ignis]
id eſt iracundiam perſecutorū ſuoruʒ
adeo furentem vt alij dicerent. Nū
quid forte ipſe eſt chriſt⁹. [Alij q̄
qʒ dicerent non eſt ſed ſeducit po
pulum. chriſtus itaq; pcidit hunc

inſanum tumultum eoꝝ vt alios
in caritatem ſuam traheret. alios i
malicia eorum relinqueret. Idē Je
ronimus. vel quotidie in vno quo
q; noſtro flāmam libidinis vel cō
feſſionem et graciam ſancti ſpūs
intercidit et per oracōnem ſacerdo
tis facit. **Hugo** [Vox dñi cō
cutiētis deſer
tum] id eſt cōmouentis populum
gentilem ad fideʒ. que erat deſertū
tanq̄ ſine lege et prophetis ad q̄s
etiam nullus predicator verbi dei
miſſus fuerat. [Et cōmouebit dn̄s
deſertum cades] Cades ſanctuʒ le
gis interpretatur. dixit ergo dn̄s.
Auguſt. Celebrari faciat i
gentib⁹ conuerſis
ſanctū verbum ſcripturarum ſua
rum quod a iudeis non intelligenti
bus deſe**Jeronim⁹**rebatur. [Vox
domini
preparātis ceruos] id eſt predicatorēs
et ſcōs viros q̄ venena dyaboli et
ſpinas pctōrum tranſeūt: et ad al
ciora fugiūt et ad theoricam vitaʒ
Collector. Vn̄ bern̄. ait in li
bro de cōtemptu
mundi amfructuoſa via mundi:
et inambulabilis. facilius eſt p
uenire ad portū celeſtē ſpretis oibꝰ
q̄ ad re**Jeronimus.**ptis. [Et re
uelabit condenſa] quia obſcura diui
narum ſcripturarum ſiue miſteri
orum celeſtium per ſpiritum ſan
ctum patefecit eis. [Et in tēplo ei⁹]
hoc eſt in ſancta eccleſia. [Et omnes
dicent glo**Auguſtinus**riam].

hoc eſt in eccleſia eius vnuſquiſq̧ in ſpem eternam regeneratus laudat deum pro ſuo quiſq̧ dono qd a ſpiritu ſancto accepit Dominꝰ diluuium inhabitare facit.

Caſ. id eſt aquas baptiſmi ſignatas per diluuiū quia purgant animas a ſordibus peccatorum ſicut per diluuiū purgatus eſt. **Hugo** Vel dominus mūdꝰ. ſanctos ſuos in eccleſia quaſi in archa noe conſtitutos inhabitare faciet per diluuium huiꝰ ſeculi illeſos extra quē nemo ſaluatur. Et deinde ſedebit dominus rex in eccleſijs. vel i ſanctis ſuis in eternum Dominus virtutem dimicandi contra huius mundi turbines et procellas dabit populo ſuo xp̄iano dn̄s benedicet populo ſuo in pace et i ſeipſo hic et in futuro. quando dicturus erit. Venite benedicti pr̄is mei. **Collector** Ipm quoq̧ dn̄m noſtꝝ qui dixit pacem meā do vobis ſuppliciter deprecemur vt nos qui ſumus populus eius benedicere et adiuuare dignet. donetq̧ nobis huiꝰ ſeculi diluuiū fide recta: ac cōuerſatione ſancta ſic pertranſire illeſos quatinus ad terram celeſtis patrie peruenire valeamus ſecuri: eius gracia qui eſt benedictus in ſecula ſeculorum. Amen.

Pſalmus xxix.

Exaltabo te domine Titulus talis eſt. pſalmus cantici in dedicatione domꝰ dauid

Iero Pſalmus cantici laus eſt cum opere. dedicatio domus dauid eſt reſurrectio corporis ſaluatoris qui de progenie dauid traxit originem. verbum pr̄is edificauit ſibi domum: quando aſſumpſit humanitatem carnis. et eam tunc dedicauit quando ipſaꝫ a mortuis reſurgere fecit. et modo vſq̧ in finem ſeculi edificatur domus dauid. id eſt Chriſti. hoc eſt eccleſia. ſed in reſurrectione dedicabitur id ē innouabitur quando immortalitatem acceptura eſt

Hugo Vnde ſenſus dicti tituli talis eſt. Pſalmus iſte eſt cantici id eſt leticie in dedicatione et pro dedicatione domus dauid et chriſti vel eccleſie que iaꝫ preceſſit in capite in reſurrectione ſua. et in futuro in membris. quia neceſſe eſt quo p̄ceſſit humilitas capitis et chriſti. ſequatur humilitas membrorum id eſt fidelium. De vtraq̧ enim dedicacōe hic agitur et loquitur totus criſtus. Quedam tamen verba huius pſalmi conueniunt xp̄o capiti et quedam membris. quedam vero vtriſq̧. Xp̄us ergo pro ſua reſurrectione gracias agens patri dixit.

Exaltabo te dn̄e p̄ mltos ad te trahendo et alijs te manifeſtando. Vnde in alio pſ dicitur. Narrabo nomen tuū fratribꝰ meis. Huius cauſam ſubiungit.

Iero quoniam ſuſcepiſti me ad dexterā tuā nec delectaſti ini

inimicos meos ſuper me. vt meo io cundarentur interitu Quomodo dicit. nec delectaſti inimicos meos ſuper me. dū iudei xp̄ʒ ɔſpuerīt flagellauerunt ⁊ crucifixerunt. Nō fūt delectati quia non potuerunt chriſtum extinguere ſicut voluerunt. ſed hoc de demonibus eſt intelligendum. quia delectari ceperunt quando eſtimauerūt eum cum latronibus ad infernum deducendū ſicut in montem permiſit ſe ab eodem duci. ſed non fuerunt delectati demones quia tunc ⁊ principeʒ et ſubiectos ſuos ligauit.

Hugo De inde ſubdit de ſua reſurrectione dicens. Domine deus meus clamaui ad te in paſſione cum clamore valido ⁊ lacrimis offerens exauditus eſt pro ſua reuerencia. ſicut dicit Apoſtolus ad Hebreos quinto. Vnde ſubditur ⁊ ſanaſti me ab omni corruptione ⁊ īfirmitate carnis. dando michi corpus immortale. Domine eduxiſti ab inferno animam meaʒ

Jeronimus cum alijs animabus ſanctorum ſaluaſti me a deſcendentibus in lacum inferni vbi anime peccatorum ſunt. ne ſicut illi preceps caderem in mortem. hoc tam immenſuʒ miraculum propheta cernens exultat ⁊ alios hortatur ad laudem dei dicens. Pſallite domino ſancti eius. et confitemini memorie ſanctitatis eius videlicet ꝙ dominus memoratus noſtri ſanctificauit nos vocando ad agnitionē nominis ſui et ideo memores ſitis beneficij eius qualiter nos de peccato redimere venit. Quoniam ira in indignacōne eius. quaſi dicat.

Hugo Ideo pſallite ⁊ confitemini deo patri. Qm̄ ira id eſt afflictio pene quaʒ ego ſuſtinui in paſſione fuit in indigtione eius. qua indignabat' peccatum primorum parentum. Vnde Iſaie. liij. ait ꝓpter ſcelus ppl'i mei percuſſi eum. Et vita glorie quam dediſti michi reſuſcitans me a mortuis eſt in voluntate eius. id eſt in beneplacito eius Eſt ergo ſenſus. Ideo confitemini illi. quia ⁊ ſi me paſſioni expoſuit tamē poſtea glorie me reſuſcitauit. Vnde duo ſubiungit: que iſtis duobus reſpondent dicens. Ad veſperuʒ paſſiōis mee demorabitur flet' in apoſtolis. vnde in ympno cantat' Triſtes erant apoſtoli de nece ſui domini ⁊ ad matutinū leticia qr dn̄s reſurrexit mane. Vn̄ Joh. xx Gauiſi ſūt diſcipuli viſo domino. Deinde oſtendit quomō ſue reſurrectōis dedicacōʒ meruit d. Ego āt dixi in abundācia mea ſupple ego exiſtens in abundācia vtutū

Caſſiodorus Vel abūdancia criſti hominis fuit. ꝙ verbum caro factum eſt: et habitabit in nobis. Quid enim illa gracia copioſius que habere meruit plenitudinē diuinitatis, ſicut dicit apoſtolus In quo habitat omnis plenitudo diuinitatis corporaliter ⁊ veriſſiē ſbaliter atqȝ perfcē. In illa abun

dancia mee dixi. non mouebor
a deo in eternū. iure dicebat in etͤ
num ſe moueri non poſſe. cui ſua
maieſtas ↄſidēcie dona pſtabat

Hu Domine in volūtate tua. ſ. ſcḿ beneplacitū tuū preſtitiſti decori meo. i. humanitati mee virtutē. ſ. miracula faciēdi.

Caſſi Iſta imaculata a ſole clarioꝛ hūanitatis pulcritudo copulata verbo virtutem accepit. qua miracula magna faciebat. ſicut in euāgelio ipē teſtatur dicens. Sicut pater habet vitā in ſemetipſo. ſic dedit filio habere vitam in ſe

Hugo metipſo. Deinde oñdit meritū ſue paſſie. d. Auertiſti faciē tuā a me. i. viſus es auertere pñtiam deitatis tue. a me. qñdo me paſſioni expoſuiſti. a factus ſū ↄturbat⁹.

Caſ Nā cui auerterat faciē ſuā diuinitas. conſeqñs erat vt carnis turbaret īfirmitas. Vñ ipē dixit in cruce. Deus meus quare dereliquiſti me. Ad te domine clamabo a ad deū meum deprecabor. Q3 modo dicit domine. modo deum vna ſentencia eſt. Nam hoc eſt ad dominū clamare qd deū fuiſſe deprecatum.

Hu Que vtilitas in ſanguine meo. id eſt in effuſione ſanguinis mei dum deſcendo. i. ſi deſcenderem in corruptionē. ſ. i. ſi corpus meū incineraretur a corrumperetur quaſi dicat nulla eſſet vtilitas

Auguſti. Et ſi non ſtatim reſurrexero a corruptum fuerit corp⁹ meū. Nunquid confitebitur tibi. confeſſione laudis puluis. i. turba impioꝝ.

Iheronim⁹ Que adhuc oī vēto docti ne velut puluis mouetur

Auguſti Quam mea reſurrectione iuſtificabo aut annūciabit. ad ceteros tuā ſalutem veritatem tuam. ſ.

Caſ. Illam videlicet quā p⁹ reſurrectōnem diſcipulis dixit Ite predicate euangeliū omni creature. Qui crediderit a baptiſatus fuerit ſaluus erit. Qui āt ñ crediderit condemnabit.

Hugo Deinde oñdit xp̄s quō dedicacōem dom⁹ i. corpis ſui accepit d. Audiuit dñs. oroem meam exaudiendo a miſertus eſt mei omēs miſerias a me remouēdo a factus eſt adiutor meus me a mortuis reſuſcitando. Quod manifeſtius exponit cum ſubiungit dicens

Iero. Conuertiſti planctū meum. quo dixi Triſtis eſt anima mea vſq3 ad mortē in gaudiū michi. cū reſurgens dico. Ite nūciate fratribus meis vt eant in galileam. ibi me videbunt.

Caſſiodo. Conſcidiſti ſaccum meum. id ē corpus meum in paſſione atq3 in cruce moriendo

Auguſt a circūdediſti me leticia immortalitatis glorie. Ut cantet tibi gloia mea.

Hu. i. vt gloria reſurrectōis mee ſit cauſa quare tibi cantetur ab eccleſia te ſuper hoc laudante. a non compūgar. i. vt vltra nō ſenciā

dolorem alicuius paſſionis.

Caſ. quia ſemel pro mundi ſalute compunctus id ē crucifixus eſt nulli ſe vlterius ſubiacere memorat paſſioni. ſicut dicit apoſtolus. Chriſtus reſurgens ex mortuis iam non moritur. mors illi vltra non dominabitur. Domine deus meus confitebor tibi in eternū.

Aug9 quia michil eſt michi ex me ſed omnia ex te qui es deus omnia in omnibus.

Jero Omnia enī q̄ in h° pſalmo humiliter de xp̄o dicuntur: ad aſſumptionem corporis magis referenda ſūt q̄ ad potenciam diuinitatis

Nicola9 Moraliter poteſt exponi pſalmus iſte de quocūq3 fideli qui ex reuelatione diuina ſiue pbabili coniectura: cognoſcat ſe a peccatis ſuis ſanatum ꝓpter quod gracias agit collaudando dei bonitatē ⁊ r̄cognoſcēdo fragilitatē ſuā

Collector Cōiecturā hmōi beatus bernard9 in ſermone de verbis apoſtoli. Obſecro vos prim9 omniū. docet nos ita dicens. Si iam ſurgis deſiderio ſupernorū ſi grabatum .i. corp9 tuum a terrenis eleuas voluptatib9 vt non feratur anima cū3 concupiſcencijs eius ſed magis ip̄a: vt dignū eſt regat corpus ſuū: ⁊ ferat quo non vult. ſi denīde ambulas q̄ retro ſunt obliuiſcens. ⁊ ad ea q̄ ante ſunt te extēdens deſiderio ⁊ ꝓpoſito ꝓficiendi: curatū te eſſe nō dubites

Caſſi. Paruus q̄dē p̄s ſed celeſtis doctrine vber tate repletus eſt. habēs in verbis gratiam breuitatis ⁊ in ſenſibus extenſas omnino latitudines. hic enim ſancte reſurrectionis gracia dicitur. hic paſſio domini glorioſa memoratur vt nulla tribulacō paſſionis terreat: quos reſurrectionis ſpes magna letificat

Jero. Et nos quoq3 ſupplices deprecemur: vt conuertat dominus in gaudium planctum noſtrum. remiſſa mole facinoru3. atq3 nos miſterio reſurrectionis ſue letificatos attollere dignet̄ in celum. pro quibus dignatus eſt deſcendere ad infernum cui cum patre ⁊ ſpiritu ſancto eſt honor ⁊ gloria in ſecula ſeculorum. Amen

Pſalm9 .xxx.

In te domine ſperaui. Titulus huius pſalmi talis eſt. In finem pſalmus ipſi dauid extaſis.

Auguſtinus duob9 modis dicim9 finē vel q8 fit vt non quod erat. vel q8 fit vt perfectum ſit quod inchoatum eſt. Ergo in finem. id eſt in chriſtum in quo eſt perfectio mea dirigitur iſte pſ. Extaſis que addita eſt titulo eſt exceſſus non ille q̄ fit ex reuelatione: in quo fuerunt omnes ſancti quibus archana dei mundi3 iſtū excedentia reuelata ſunt. Sed iſta extaſis de qua in titulo fit mētio eſt pauor propter

ſi dei de perſecutione omniū genci
um. & de defectu per orbem fidei Sed
prior loquitur chriſtus. deinde re
demptus ipſius ſanguine popu
lus gracias agens. ad extremum
populus domini perturbatus lo
quitur quod ad extaſim pertinet.
prophete etiam perſona bis inter
ponitur. Loqtur ergo xps ad prē
in perſona aſſumpti hominis. di.

In te domine ſperaui non con
fundar in eternum.

Caſ. Orat chriſtus patrem ex
natura humanitatis aſſū
pte. & nec de ſua ſpe deiectus huma
ne inſultacōnis opprobria iudeoꝝ
paciatur. & addit. in eternum.
vbi ei9 contemplatio fixa & incom
mutabilis permanebit.

Jero. In iuſticia tua ſicut p
miſiſti. dicit enim. aug9.
q hec iuſticia eſt ſolucō promiſſi
onis huius. ſ. Non dabis ſanctū
tuum videre corrupcōnem. Vn̄ ſb
dit. Libera me de fouea mortis.

Caſſi. Merito implorauit
iuſticiam domini. qui
ſe nouerat per iniquitatem paſſu
rum. O vere miranda & diuina cō
mutatio. accepit necem. reddidit
ſalutem. pertulit iniurias. tribuit
honores. dolorem ſumpſit. contu
lit ſoſpitatem. & ſolus: & ſumme
pius qui dulcia preſtitit: cuꝫ ama
ra ſuſcepit.

Hu. Inclina ad me
humilem: & infir
mum aurem tuam: me exaudiē
do. accelera vt eruas me a mor
te cito reſuſcitando poſt tres dies.

Caſſiodorus. Eſto michi
in deum protectorem. id eſt pro
tege me ab huius ſeculi importu
nis inſidijs: virtute diuina.

Hu. dando michi ſcutum paci
entie. & eſto etiam michi
in domum refugij id eſt tanq̄ do
mus refugij. ad quam vulnerat9
& lapſus fugiam.

Caſſ. Domus refugij
ē glorioſa reſur
rectio poſtq̄ incorruptibili maie
ſtate perfruitur. vt ſaluum me fa
cias a peccatoribus.

Aug9. Quoniā fir
mamentum
meum id eſt fortitudo mea ad tol
lerandos peccatores & refugium
meū ad euadendū eos tu es. in

Hu. Et propter nomen tuū ma
nifeſtandum & clarifican
dum per meaꝫ predicationem de
duces me id eſt dux eris michi
& enutries me paulatim augēdo
corpus meum. quod eſt eccīa. ſi
cut dicitur Act. ſecundo. dominus
augebat qui ſalui fierēt quotidie
in ipſum. Educes me per reſurre
ctionem de laqueo quem ipſi iu
dei abſconderunt michi in paſſi
one & in morte. in qua volebāt me
illaqueare & detinere. quoniaꝫ tu
es protector meus & ideo nulla po
teſt michi malicia & aduerſitas p̄
ualere Et quia tu es protector me9
Jdcirco

Jero. In manus tuas cō
mendo ſpm̄ meū
Hoc eſt in ptātem tuam cōmendo
aīam meaꝫ

Caſſio. Cōmendat pīi
ineſtimabilem
theſaurum. animam videlicet illaꝫ
q̄ voluntates ipſi9 pura intencōe
faciebat

Jeronimus. Hoc

exemplum accepit eccleſia a chri
ſto. hoc et ſanctus ſtephanꝰ fe
cit. hoc ⁊ ſancti orant quando exe
unt a corpore: vt fideli creatori cō
mendant aīmas ſuas in bn̄factis
hoc in cruce poſitus dn̄s dixit: cum
in patriſ manibus ſpm̄ cōmenda
uerat. cito ip̄m cuꝫ ipō reſuſcitante
ſumpturus. Dicat nūc populus re
demptuſ in ſanguine agni ⌊redemi
ſti me domine deus veritatis⌋ ⁊ be
ne dicit deus veritatis qꝛ non men
titur. Nam ſicut ꝓmiſit per ſeruos
ſuos ꝓphetas redimere ita venit ⁊
redemit noſ ſanguine ſuo. Vnde
⁊ paulus dicit Empti eſtis precio
magno. ⁊ tn̄ cū ſis deus veritatis

Caſſ. ⌊O diſti⌋ ōnes ⌊obſeruā
tes vanitatem⌋ .i. iſtius
ſeculi deſideria tranſitoria amātes
⌊ſuperuacue⌋ id eſt inutiliter.

Jero Nunquid deus odiat quē
qꝫ. Abſit hoc ſentiri. ſꝫ q̄
iſtam vitam preſentem amant tā
tūmodo. ⁊ celeſtia contemnūt: ſpe
rantes maniter in beatitudine ſecu
li ſeducente. odit illos deus Non qꝛ
odium in deū cadat. ſed odire deuſ
dicitur qui ſic faciunt. id eſt repu
diare quia repudiat ⁊ reprobat il
los qui obſeruant vanitates

Augꝰ Speras in pecunia obſ
uas vanitatem. ſperas
in honore. ⁊ ſublimitate aliqua
poteſtatis humane aut ī aliq̄ po
tente amico: obſeruas vanitatem
quia aut moriens hic ea dimittis
aut cum adhuc viuis omnia pere
unt. ⁊ in ſpe tua deficis. vnde eccle
ſia hoc conſiderans ait

Caſ. ⌊Ego aūt in domino ſpe
raui⌋ .i. ubi michil vanūꝫ nī
chil ſuperuacuum eſt ſed totum ſi
xum atqꝫ integre perſeuerat.

Hugo ⌊Exultabo⌋ corpore
⌊⁊ letabor⌋ ſpū: ⌊in
miſericordia tua⌋. per quam tua
morte ſaluaſti me. Cām vero hu
ius leticie ɔn̄ter ſubiungit dicens.

Jero ⌊Quoniam reſpexiſti hu
militatem meā⌋ .i. me pro
pter humilitatem meā. ⌊ſaluaſti
de neceſſitatibus animam meaꝫ⌋

Jero neceſſitates corporis mt̄
te ſunt. videlicet mandu
care bibere dormire vel aliud quod
neceſſarium eſt faciendum. ſed a
nime neceſſarium omnino vnum
eſt videlicet vita eterna. Saluaſti
ergo de neceſſitatibus ꝑpetue mor
tis animam meam quia dediſti ei
vitam eternam qđ eſt ſua necitas

Caſſio Vel de neceſſitatibus
hoc eſt de pctōrum la
queis ⁊ perplexitatibus quas dy
abolus ingerit cogitacōnibuſ no
ſtris. ⌊Nec concluſiſti me in ma
nibus ini
mici.⌋

Jero Illi concludun
tur in manibꝰ
inimici qui perſeuerant in peccatiſ
ſuis. ſed ego dicit eccleſia non con
cludar. qꝛ non volo perſeuerare in
malis

Hu ⌊ſtatuiſti⌋ .id eſt
firmaſti ⌊i loco ſpa
cioſo⌋ .i. in latitudine caritatis. q̄
conſiſtit in dilectione dei ⁊ ꝓximi ⌊
pedes meos⌋ .i. affectōnes meas:
vt currerem faciliter. ⁊ ſine offen
diculo ī via mādatoꝝ tuorū digā
⌊Miſere mei dn̄e qm̄ tribulor⌋

Jeronimus Illorum vox hec est quam tribulantur a qualibet. tribulacione tribulor dicit non iam mortem metuens sed insectacionem timens vicorum.

Cassiodo. [conturbatus] est in ira oculus meus [et intellectus qui per oculum designatur.] **Jeronimus** [anima mea] quam te dili gebam. [et venter meus] et memoria mea qua tui recordabor. Ecclesia conturbatur de vitijs et peccatis tam de suis quam de alienis.

August. Quis est qui non irascitur videns fratres insidiantes fratribus fidem non servantes: homines seculo verbis et non factis renunciantes. sed orandum est ut ira non revertatur in odium ne de festuca trabes fiat. ne oculus turbatus per iram extinguatur per odium. quia qui odit fratrem suum sicut dicit Johannes in tenebris est. Etiam domine miserere mei. [Quoniam defecit in dolore vita mea]

Jero. Ideo in dolore quia ecclesia non potest emendare malos nec eos segregare a sanctis usque in finem. [et anni mei] et tempora vite mee [in gemitibus] quam diu est hic in presenti vita habet gemitum et fletum unusquisque homo. [Infirmata est in paupertate virtus mea] et infirmata est ecclesia inter homines malos inter quos habitat hic in presenti vita quia plures sunt peccatores et pauci sancti sunt. [et ossa mea] et virtutes mee [conturbata sunt] ut ait paulus. Scimus quia omnis creatura ingemiscit non solum illa: sed et nos gemimus intra nos

August. Vel ossa intelliguntur fortes ecclesie a prelati qui etiam si non conturbant persecucionibus aliorum. suorum conturbantur tamen iniquitatibus fratrum [Super omnes inimicos meos factus sum opprobrium vicinis meis valde.]

Hugo Ac si dicat ecclesia Maiora opprobria faciunt michi amici mei et mali xpiani perverse vivendo. quam inimici mei tam gentiles quam iudei [et] propter hoc factus sum [timor notis meis] quia propter malum exemplum domesticorum meorum timent illi venire ad fidem: qui aliquam noticiam per famam habuerunt de me. Unde apost. ad ro. ij. ait. Qui in lege gloriaris per prevaricationem legis deum inhonoras. nomen enim dei per vos blasphematur **August** Peius inter gentes iniquitas vivunt in sacris meis mali quam illi qui numquam accesserunt **Hugo** [qui videbant me] [foras.] [fugerunt a me] et qui iam credere incipiebant recesserunt a fide propter malum exemplum domesticorum meorum. Et ideo [Oblivioni datus sum tamquam mortuus a corde] quia iam de me non curant neque de fide mea. Aut magis proprie dicit dominus de clericis. qui videbant me in sacra scriptura foras fugerunt a me: ad desideria temporalium rerum. oblivioni datus sum a corde eorum tamquam mortuus quia licet verbis me laudent non tamen me diligunt. corde **Jero** Vel est vox de opere. xpi in passione dictis apostolis qui me relicto omnes

fugerũnt a me ⁊ obliti sũt me cor
de tanq̄ si fuerim iam defunctus⌊
Et factus sum tanq̄ vas pditũ⌋sic
habuerũt iudei xp̄m quasi vas p
ditũ ⁊ hoiez mortuũ in suo pctō.⌊
quoniam audiui vituperacōz mul
torum cōmorantium in circuitu⌋
Cassiodo. figit perfidos iu
deos qui legem
dei circūhabitant p carnalem itel
ligentiam ⁊ non inhitant per spi
ritualem. Sic per hec lucencia ver
ba iudaici populi tenebrosa faci
nora subtiliter indicant.⌊In eo⌋
Hugo videlicet consilio⌊dū
conuenirent simul⌋in v
nā prauā voluntatē⌊aduersū me⌋
Et quid fecerunt in hoc consilio.⌊
accipere animam meam consiliati
sunt⌋. vt me morti traderent. sicut
dicitur math. xxvi. Cōgregati sūt
pncipes sacerdotū ⁊ seniores ppl'i
i atriū pncipis sacerdotū ⁊ cōsiliū
fecerūt vt ihm dolo tenerent ⁊ occi
derent. Sequitur vox xp̄i a parte
humanitatis assumpte ad prēm
Jero. Ego aūt in te speraui do
mine dixi deus meus⌋q̄
solus fortis es ad liberandū me⌊
in manibus tuis⌋hº ē i ptāte tua
Nicolaus ⌊sortes mee⌋
tā vite q̄ mor
tis mee sunt in tua dispōne. Tran
slatio hebrayca habet in manibꝰ
tuis tem **Cas.** Non enī quead
pora mea modū iimici sui
putabant eoꝝ persecucōe vitam
suam finiendam esse cōmemorat.
s; i ptāte dn̄i ponit tempa vite sue
Ipō ei creāte existimꝰ. ipō dispone

te vegetamꝰ. eode ēc iubēte transimꝰ
Gregor. xii moꝝ. Nulla ei
que in hoc mūdo
hominibus fiunt absq; omnipo
tentis dei iudicō vel occulto consi
lio fiunt. Nam cuncta deus secutu
ra prospiciens: decreuit ante secu
la qualiter disponantur p secula.
Statutū; quidem homini est quan
ta hunc sequatur prosperitas vel
quanta fuerit aduersitas
Hugo. Eripe me de mani
bus inimicoꝝ meoꝝ
⌋hoc est iudeorum.⌊⁊ a persequē
tibus me⌋in membris meis: tam
a iudeis hereticis q̄ a fals fribus.
Jero. Illustra faciem tuam
sup seruū tuū saluū; me
fac dn̄e in mīa tua dn̄e vt ñ confu
dar⌋ i. illuminatio respectus tui i.
gracie misericordie tue sup me re
fulgeāt vt nō confundar. s; saluer
ab his pse **Cas.** nec offendais
cucōibꝰ. quaudis a dn̄o
dici seruū tuum. Oīa siqdem talia
verba hūanitati sūt specialiter ap
plicanda. sicut ⁊ in alio loco dicit
Ego seruus tuus ⁊ filius ancille
tue Rogat ḡ ne ptermissus cōfun
datur s; quō se credit audiri addit
eq;.⌊quoniam inuocaui te⌋dn̄m vl'
deum siquidem fideliter inuocādo
mereri **August.** Inuocas deū
est. qn̄ in te vocas
deū. Hoc est illū inuocare. illū i te
vocare quodāmodo eū in domum
cordis tui inuitare Non audereſ au
tem tantū patremfamilias inuita
re nisi nosses ei habitaculū ppa
raē. si ei tibi dicat deꝰ Ecce inuocasti

me venio ad te. quomodo itrabo.⁊c
tantas ſordes conſcientie tue ſuſti
nebo.⁊ſi ſeruū meū in domū tuā in
uitares nonne prius eam munda
re curares ⁊c. Si inuocas deū vt det
tibi lucrum certe lucrum inuocas.
non deum. gratis ergo deū inuoca
Deinde predicit damnationē impi
orum non libidine vindicte ſed re
ctitudine iuſticie Vnde dicit. E ru
beſcant ipſi ⁊ deducant̄ i infernū.

Jeronim⁹ Qui non credūt
reſurrectionem
erubeſcant tunc quando illos ſcōs
quos in deſpectionem habuerūt
videbunt coronatos: ⁊ ſe condēna
tos. Muta fiant labia doloſa Que
loquuntur aduerſus iuſtū. vel cri
ſtum In ſuperbia cordis ⁊ i abu
ſione loris quo abutebantur cru
cifixum

Hugo. Sed quo
irridentes modo erūt
muta cum dominus dicat. pſa. lxv
Ecce ſerui mei laudabunt pre exul
tatione cordis: ⁊ vos clamabitis
pre dolore cordis. ⁊ pre contritiōe
ſpiritus vlulantis. ergo non erūt
muti ⁊c. Solutio labia ipſorum im
piorum erunt muta a verbo exul
tacōnis ſed non a verbo blaſphēie
⁊ indignacōnis contra ipōs

Caſſiodo. Deinde enūerat
diuerſis modis
quanta beneficia dominus timenti
bus ſe largiatur commonens vt
omnes ſancti diligant dominum.
quoniam ipſū eſſe conſtat ⁊ remū
iudicem. ⁊ in futuro beneficiorum
omniū largitorem. Vnde primo
dicit. Quam magna multitu
do dulcedinis tue domine. Multi
tudo dulcedinis eſt quia multis p̄
miis domini ſuauitas indicat̄. Dul
cis quippe eſt: cum ſuſtinet inimi
cos. dulcis eſt cum corrigit. dulcis
eſt cum parcit. dulcis eſt cum cre
dentibus eterna premia promittit
ſed intellige q̄ eis tantum dulcis
eſt: qui de ipſius ſapore guſtaue
runt Ceterum ad eos dulcedo nō
poteſt peruenire qui guſtum eius
minime contingere meruerunt Se
quitur Quam dulcedinem abſcō
diſti timentibus te non quia ſan
ctis ideo abſcondita eſt vt eam mi
nime conſequerentur. ſed quia in
futuro iudicio promittitur manife
ſta que hic ſentitur abſcondita

Auguſt Etiam domine eos
quos emēdas fla
gellis mltum amas. ſed ne diſſo
luta ſecuritate negligentius agāt
abſcondis ab eis dulcedinē amo
ris tui. quibus vtile eſt te timere.
Perfeciſti eis qui ſperant in te.
Ac ſi dicat. perfecturus es hāc dul
cedinem ſperantibus in te In con
ſpectu filiorum hominū non illo
rum qui viuunt ſcdm adam ſ; ſm
filium hominis chriſtum dnm

Caſſiod Quo erit in illa reſur
rectiōe generali qn̄
ſuis ſanctis premia pmiſſa reſtitu
et ⁊ facit agnoſcere vniuerſas gen
tes ſuos certiſſime fuiſſe ſermoēs
Poſtea venit ad enūeracōes bnfi
cio₄ que ſanctis ſuis copioſa miſe
ratione largit̄ Vnde dicit Abſcō
des eos i abſcōdito faciei tue Ni
cola⁹ ⁊ corā facie tua que hoib⁹

huius mundi eſt abſcondita.

Caſſiodo. Hoc erit quan
do iã i eterna be
atitudine collocabuntur. ⁊ q̄ pul
cre regalem conſpectum eſſe dicit
in abſcondito. Reuera quia conte
placõnem eius qua ſic iuſti pfru
entur impij non videbũt. ⁊ addit
⌊a conturbatione hominũ⌋. id eſt
a perſecutione peccatorum. Nam
cum illic peruentum fuerit ſupra
dei famulos ſceleratorũ conturba
tiones locum vlterius non habe
bunt. quoniam illi mittuntur in
eternam penam. iuſti vero vocan
tur ad requiem ſempiternam Sed
ne tantũ futuri premij promiſſio
fragilia corda conturbaret conſe
quẽter ſubiungit. Proteges eos
in tabernaculo tuo⌋ hoc eſt in ecc̃a
catholica militãte. que in iſto mũ
do certamina ſuſtinet: quando illeſe
anime iuſtorum ſub qualibet cor
poris afflictione ſeruantur ⌊a con
tradictiõe⌋ linguarum dicentium
quis nouit hec. aut quis redijt ex
inferis.

Hugo. detrahẽtes ergo ⁊ ↄtra
dicentes pacienter feramus exem
plo criſti. qui vt dicit beatus Ber
nardus in factis habuit obſerua
tores ⁊ in verbis contradictores
Benedictus dominus.⌋

Jeronimus. Nunquid illi
opus eſt no
ſtra benedictio. non. ſed vt nos be
nedictionẽ ab ipſo mereamur ac
cipere benedicamus ei. ⌊quoniam
mirificauit miſericordiam ſuã mi
chi in ciuitate munita⌋. id eſt in ci

uitate iheruſalem. ſita i medio mũ
di quia ibi eſt natus: ibi paſſus:
ibi reſurrexit ⁊ inde aſcendit ad ce
los vt ait propheta. Operatus eſt
ſalutem in medio terre. Ego au
tem dixi in exceſſu mentis mee⌋ po
pulus fidelis quando recordatur
de paradiſo quomodo immortalis
poterat eſſe. ⁊ cogitat qualiter ibi
dem eſſe poterat ⁊ meminit qual'
eſt. et qualiter deus per angelum
ad adam loquebatur. ⁊ quõ ocul'
interioribus deum videbat. Quã in
q̄ iſta cogitat tunc in exceſſu men
tis eſt ⁊ ⌊proiectus ſũ a facie ocu
loꝝ tuoꝝ⌋ Adam qñ tranſgreſſ9
fuit mandatũ dei tunc proiectus ē
a facie dei ⁊ nos. ⁊ omnis poſteri
tas poſt eũ ⌊Ideo⌋ quia humilit'
cognoui vbi poteram eſſe ⁊ cogno
ſco vbi modo ſum. ⌊exaudiſti vocẽ
orationis mee dum clamarem ad
te.⌋ cor:

Auguſt. Multi ſilen
tes labijs
dea ore
clamauerunt corde. Multi ore ſtre
pentes: corde auerſo nichil impe
trare potuerunt. Si ergo clamas:
clama intus vbi audit deus Colla
tis beneficijs hortatur ſanctos ad
dei dilectionẽ dicens. Diligite do
minũ oẽs ſancti eius⌋ q̃ non diligi
tis mun

Hugo. Quid aũt ſit
dũ
vera dilectio
dei docet aplus ad ep̃h. v. dicens
Eſtote imitatores dei ſicut filij Ka
riſſimi ⁊ ambulate in dilectione:
ſicut ⁊ criſtus dilexit nos. ⁊ tradi
dit ſemetipſum pro nobis. ⌊quo
niam veritatem requiret domin9⌋
i. vite ⁊ doctrine ⁊ iuſticie veſtre

nec relinquet malū īpunitū. vnde
addit. Et retribuet abundanter.
penas infligendo pro quolibet pec
cato mortali. facientibus ſupbiā.
quia in quolibet peccato mortali ē
ſuperbia ⁊ contemptus dei.

Caſſio. Vnde h̄ ſupbiam nō
vnū vitium debemus
accipe ſed potius p cunctis vicijs.
qm̄ ex ſupbia naſcitur quicq̄d mo
rum prauitate peccatur. Deinde ſe
quitur exhortatio bonoꝝ ne ſe a re
cto ꝓpoſito carnis imbecillitate ſb
ducant. vnde dicit. Viriliter agi
te. vim bonis operibus ↄſtātiſſiē
perdurate ne feminea mollicie defi
ciatis qui corda veſtra dn̄o ↄſtan
ter offertis. Vnde dicit. Et conforte
tur cor veſtrū. Hoc aūt preceptū viris
feminiſq; conceſſuꝫ cōe eſt. viriliē
enī oīs ſexus agit: qui neſcit mol
liſſimis facilitatibus immutari

Nicolaus. Et in fine ↄclu
dit oēs dicēs
Oēs qui ſperatis in dn̄o. ſpe debi
ta que eſt certa expectatio future
beatitudinis ex gracia ⁊ meritis p
ueniens

Caſſio. Pacta eſt iaꝫ
magni pſ ſa
lubris ⁊ decora contexio. vbi ⁊ in
firmitas humanitatis exprimit.
⁊ beneficia diuina monſtrantur.
vt vnuſquiſq; conſiderans fragili
tatem ſuam non ſuperbiat ⁊ reſpi
ciens miam diuinā n̄ expaueſcat

Collect. Verba igit fratres
kmi que in hoc pſal
mo audiſtis: in corde veſtro deſcri
bite in vobis transformate in his
deū laudate. ⁊ ſi pſalmus orat: o
rate. ſi gemit gemite. ⁊ ſi timꝫ time
te. ſpeculū enī peregrinantiū eſt in
hac vita in quo ꝓpheta hortat oēs
diligere deū. pſeuerare ↄſtanter i
bono ꝓpoſito ⁊ ſperare in dn̄o quē
ſupplices depcemur vt noſtris inſū
det mentibus curam ſe diligendi.
detq; nobis fortitudinem contra
hoſtiū inſidias ⁊ tēptationes viri
liter decertandi. quatinus calcatis
contēptiſq; ſecularibus ſpem nrāꝫ
in ipō figentes valeamus ad illā
dulcedinē peruenire quā in celeſti
patria ſuis electis preparauit: ⁊ ab
ſcondit dn̄s nr̄ ihs xp̄s cui eſt ho
nor ⁊ glā in ſecula ſeculoꝝ Amen.

Pſalmus xxxi.

Beati quorum

Titulus talis eſt. Intelle
ctus dauid. ¶ Caſſiod.
Cum generaliter omēs pſal. dicti
ſint ad intellectuꝫ: vt eos ſenſus
noſter agnoſceret: ne viuendi re
gulas ignoraret. Merito querēdū
videtur cur in hoc titulo poſuerit
intellectus dauid. Primo meminit
dauid ꝓpter dn̄m xp̄m qm̄ ad ipꝫ
reſpicit quicq̄d penitens iſte dictu
rus eſt. deinde intellectus ideo ſequi
tur. quia niſi miſericordia dn̄i ſuf
fragante peccata noſtra intellexe
rimus ad penitentie ſtudium per
uenire non poſſumus. ¶ In alio
quippe pſalmo dictum eſt. Deli
cta quis intelligit ¶ Hoc enim
quod dicit intellectus. vt cuꝫ nos
intelligere diuinitas preſtiterit

peccata noſtra pro eis diluendis
ſtudioſiſſime ſupplicemus. Non ei
pro illo errore quis ſupplicat quē
prorſus **Auguſt.** Primo in
ignorat telligas te
peccatorem eſſe. poſt ſi ceperis bo
nū facere ne tribuas viribus tuis
verbis te iuſtificans ſed diuine ğ
cie vt non ſit dolus in corde.

Caſſiodo. Licet enī ſint et
alij penitentiuȝ
pſal. tamen ꝓpter ſubtilitatem di
ſtantie diuerſa titulorꝫ ſigtioē vo
cati ſunt. p̄mus enim qui ſexto lo
co pſalmorꝫ ponit᷑ continet ꝓ titu
lo. In finē in hymnis ꝓ octaua dd
qm̄ ille totus ad futuri iudicij pti
net timorem. Iſte vero tali titulo
merito prenotatus eſt: qui ſe dete
rioratū tardius intellexit quia pec
cata que cōfeſtim prodi debuerāt
dn̄o. ſe diutius tacuiſſe ↄfeſſus ē

Gloſa ꝯpleta ergo in pſoā
penitētis iniciū bonū
p indulgentiam dei eſſe oñdit di.

Nicol. Beati ⌋ v immorta
les laudabiles
ⱥ glorioſi **Nico.** Et ſi nondū in
re tn̄ i ſpe **Jeronimus** ſcā
ſūt tales ab
illo qui iuſtificat impium. vnde ſb
ditur ⌊ quorū remiſſe ſunt iniqui
tates ⌋ a domino per baptiſmū et
martiriū vel per confeſſionem.

Nicolaus Hec remiſſio cul
pe non ſit niſi p
graciam que eſt quedaȝ arra glo
rie future in qua oēs ſunt beati ⌊ ⱥ
quorum tecta ſunt peccata ⌋ ſ. ipſi
deo: non ꝙ poſſit ei aliquid celari

vel tegi. ſed quia nō reſpicit talia
ad vlterius puniēda ſaltē pēa et
na **Gregorius** in cōmen
to ſup eze
chiel. omel. iij. pctā vero tegim⁹ cū
bona facta mal actibus ſuperponi
mus. Nam qn̄ abdicam⁹ mala q̄
fecim⁹ quaſi tegimē ei rei ſupduci
mus. quā erubeſcimus videri Quā
uis enī ſancti viri in hac vita ad
huc ſint: hn̄t tamen qd ante dei o
culos tegere debeant. qꝛ oīno eſt i
poſſibile vt aut in opere: aut in co
gitatione nunq̄ delinquant.

Hugo. Pctā igitur remiſſa
p confeſſionem teguntur
per boni operis execucionem ſic ꝙ
dyabolus non poſſit ea ampli⁹ le
gere in cirographo ſuo. nec accuſa
re in die iudicij puniēda. vn̄ ſub
ditur. ⌊ Beatus vir cui non iputa
uit dn̄s pctm̄ ⌋ ad etnal puniēdū

Jero qd tegit᷑ non videt᷑ quod
non videtur non imputa
tur. quod non imputatur nō puni
etur ⌊ nec eſt in ſpiritu eius dol⁹. ⌋

Nicola⁹ qꝛ vere penitet mē
te ſicut exteri⁹ ore.

Hugo dolus enī eēt in ſpū
eius ſi qd dolet ⱥ ↄfi
tetur emendare vtiliter non vellz.
quod innuit dominus ↄtra ipocri
tas ⱥ doloſos dicens math. vij.
Ex fructibus eorum cognoſcetis
eos. Deinde oſtendit impedimen
tum remiſſionis peccatorum. di
cens Quoniā tacui ⌋ v quia non
ſum tibi confeſſus peccatū meum
aut ipſum abſcondendo aut ipſuȝ
defendendo. ⌊ inueterauerūt oſſa mea ⌋

Nicola ⁊ virtutes ſeu vires anime mee. defecerūt ex pctōrum contradictione que p oſſa deſignātur. in quibus ɔſiſtit robur corporis. ſicut in virtutibꝰ ⁊ viribꝰ aīe robur mētis ſeq̇tur. **Augusti** ⌊Dū clamarē to ta die⌋ cū prius ſe tacuiſſe dicat. cur hic ſe clamaſſe ɔfitetur? Sed tacuit confeſſionē. clamauit preſumptionem. tacuit peccata ſua. clamauit merita ſua. ⌊tota die⌋ iſtius vite perſeuerādo in defenſione peccatorum ſuorum. **Jeronimus.** Tales ſi ali quid boni habent p vanitatē demonſtrant: vt phariſeus ille impius faciebat q̇ dicebat. Deus gracias tibi ago q̄ non ſū ſic̄ ceteri hōim raptores. ⁊c. **Cassiodo.** Memento enī q̄ tota virtus huius pſalmi contra hoc execra bile humani generis viciū ꝓba tur oppoſita. ne quis domino pu tet abſconditū. quod in conſciēcie ſue penetrabili recondit occultū. **Hugo.** Poſtea oſtendit q̄ modo ⁊ per que ad confeſſionem eſt inductus ⁊ pri mū eſt flagellum dei. Vnde dicit. ⌊Quī die ac nocte⌋ i. aſſidue ⌊gra uata eſt ſup me manus tua⌋ quia me ad confeſſionem humiliarē no lui. manꝰ potēcie tue me caſtigādo humi liauit **Cassiodo.** Et meri to gra uis fuit peccatori manꝰ domini q̄ a caſtigationis pondere non receſ ſit. Aliter enim feliciter humilia

tus non eſſet niſi eum manus di uinitatis caſtigaret. Vnde iſte ſic humiliatus conſequenter ſubiun git. **Hugo.** ⌊Cōuerſus in erū na mea⌋ ⁊ ad co gnoſcendū erūnam meam ⁊ miſe riam **Jeroni.** ⌊dum cōfigitur⌋ meā. ⌊ſpina⌋ ⁊ dū cō pūgit me conſciencia peccati. per ſpinam enī ſig̃tur ſtimulus cōſcīe peccatricis. Trāſlatio romana ha bet. dum ɔfrin gitur ſpina. **Hugo.** Scdm hꝰ ſpi na ſig̃t ſuperbiam. quia ſicut dum ſpina dorſi que totū corpus erigit confringitur homo ſit confractus ſic cōfracta ſuperbia homo incur uatur ad humilitatem. Idem. **Cassio.** Dum enim hec ſpina confringitur hō ad de um cōuertitur. Ex quo ſequitur cō feſſio. de qua ſubiungit. ⌊Delictū meū⌋ id eſt peccatum omiſſionis ⌊cognitum tibi feci⌋ per veram cō feſſionem ⌊et iniuſticiam meam⌋ id eſt cōmiſſionis peccatum ⌊non abſcondi⌋ ſed confeſſus ſum ⁊ pa tefeci tibi. **Cassio.** Delictum vero quidā leue pu tauerunt eē peccatum quaſi negli gentius derelictum. Iniuſticiā au tem immane aliq̇d cōmiſſū. Sʒ h̄ puritas ɔfitentis oſ̄ditur. vt nec illud paſſus ſit celare q̄d credeba tur forte veniale **Jeronimꝰ.** Et q̄a domine ſcio te cito remittere delicta: cū tibi fuerint integre reſerata id ⌊Dixi⌋ ⁊ firmiť i corde ꝓpoſui ⁊ ope ⌊Ni.⌋ impleui ⌊confitebor⌋ aduer

ſuum **Auguſt.** non aduerſus me] deum: ſicut illi qui dicunt. de⁹ hoc voluit. neqꝫ ad uerſus fatū. ſicut illi qui dicūt fatū meū eſt vel ſtelle me ſic fecit. Cō fitebor ergo [iniuſticiam meā do mino] me ſolum accuſando.

Nicolaus. [Et tu remiſi ſti] quantū ad culpā ⁊ nō quātum ad penam.

Grego. quia procul dubio aut homo in ſe aut deus cum homine vindicans punit dauid poſt confeſſionē audire me ruit a nathan. dominus trāſtulit peccatum tuum. ⁊ tamen multis cruciatibus afflictus eſt poſtea. Et licꝫ nos vnda baptiſmatis a cul pa primi hominis abluimur. tn̄ pena reatus videlicet carnalit̄ mo ri nobis manet.

Collector. Additqꝫ [impieta tem peccati mei] cum agimus ma lum vel loquimur vel cogitamus peccatum eſt. Cum autē idipſū deo abſcondere volumus iam non ſo lum peccatū eſt ſed impietas pcti.

Caſſiodorus. Impietas peccati fuit quia tacere decreuerat ⁊ hoc illi oc cultare. cui omnia anteꝗ̄ fiant ſūt notiſſima. Hic magna pietas dei tatis oſtenditur. vt ad ſolam pro miſſionem deuotionis ſubito pctā relaxauerit. quando ſic iudicat pi um votum queadmodum opera cō nis effectum. dixit enī in corde ſuo domino non tacere que geſſerat. ⁊ tanꝗ̄ illi cuncta prodiderit: ita illi remiſſa ſunt que voluit confiteri.

Auguſtin⁹ cōfeſſio mea ad os nondū venit. ⁊ tu remiſiſti. Magiſter ſen tenciarum libro quarto. Igitur ſi ante confeſſionem per cordis cōtri tionem deus per ſeipſum ſine mini ſterio ſacerdotis debitū omnino relaxat. ⁊ animā a contagio pec cati interius purgat Quid ergo di mittit aut quid operat̄ ſacerdos. ſ. hoc ſane dicere ⁊ ſentire poſſumus ꝙ ſolus deus peccata dimittit aut retinet ⁊ tamen eccleſie contulit po teſtatem ligandi atqꝫ ſoluendi ſꝫ aliter ipſe ſoluit ⁊ ligat aliter ec cleſia. Ipſe enim per ſe tantum di mittit peccatum. Nam leproſū pri us ſanitati per ſe reſtituit. deinde ad ſacerdotes miſit quorum iudi cio oſtenderetur mūdatus. ita eti am lazarum obtulit diſcipulis ſol uendum. quia etſi aliquis apud deum ſit ſolutus: non tamen in fa cie eccleſie ſolutus habetur. ni ſi per iudicium ſacerdotis. In ſol uendis igitur culpis aut retinēdis ita operatur ſacerdos euangelic⁹ ⁊ iudicat. ſicut olim legalis ſacer dos in illis qui contaminati erant leprā que peccatum figurat.

Jeronimus ſuper math. xvij. pro ſuo enim officio cum peccatorum vari etates audierit diſcernit quis li gandus aut ſoluendus ſit.

Auguſtin⁹ Ligant quo qꝫ ſacerdotes dum ſatiſfactionē penitentie con fitentibus imponunt. Soluūt quo qꝫ cum de ea aliquid relaxant. vel

per eam purgatos ad ſacramen
torum cõmunionem admittunt.
Ex decretis de penitencia diſtic .v.
in fine. Et quãuis peccatum in cor
dis contritione a deo dimittitur.
tamẽ apoſtoli Jacobi inſtitucõ no
bis ſequenda eſt. vt confiteamur
alterutrum peccata noſtra. extra
de penitentia et remiſſione. Caplo
omnis. Vnde leo papa tercius in
conſilio generali ſtatuit dicens.
Omnis fidelis vtriuſq; ſexus poſt
q̃ ad annos diſcretionis peruene
rit omnia ſua peccata ſolus ſemel
in anno fideliter confiteatur pro
prio ſacerdoti. et iniunctam ſibi pe
nitenciam proprijs viribus ſtude
at adim plere

Nicolaus

Pro hac re
miſſione. videlicet peccatorum orabit ad te omnis ſanctus a cul
pa perpetrata per te emundatus

Caſſiodor⁹

Et merito q̃
uiam qui ñ
eſt in peccato alienus in ſupplica
tionibus debet eſſe permixtus. Ad
didit q; in tempore oportuno. vi
delicet in mundi vita conuerti fas
eſt et tẽpus remiſſionis culpe.

Hugo

Vnde apoſtolus .ij.
ad corint. v. ait. Ecce
nunc temp⁹ acceptabile .ſ. conuer
tendi a peccatis et penitenciam faci
endi: quam conſequenter cõmen
dat eo q eius oppoſitum. ſcilicet
diſſolutio et peccatum deo diſplicz
vnde dicit. Veruntamen. Licet nũc
ſit tempus oportunum impetran
di veniam peccatorum. illi tamen
qui viuunt in diluuio aquarum
multarum. i. in multitudine pec
catorum. ad eum. i. ad deum nõ
approximabunt: quia non per de
licias ſed per tribulationes corpo
rales venitur ad deum. Deinde con
uertit ſe penitens ad deum orans
et dicens. Tu es refugium meũ
a tribulatione. temptationis q̃
circumdedit me. Cum enim homo
ad penitentiam redit. tunc inſur
git dyabolus contra eũ ſicut pha
rao contra filios iſrahel egredien
tes de egipto. et tunc multiplicat
exercitus dyaboli contra eum.

Caſſiodo.

Propter quod
non ad ſolitudi
nes inuias ñ ad munita caſtrorũ
non ad hominis auxilia conuolauit
ſed ad deum qui circumeuntes ſpiri
tales inimicos poterat diſſipare.

Hugo.

Et quia refugientes
ad deum per peniten
ciam: non ſolum ſecuritatem aut
tutelam in eo habent. ſed etiã gau
dium. Ideo ſubiungit. Exultatio
mea. tu es per ſpem et conſolatio
nem. non enim penitentes tantum
affliguntur onere penitencie. ſed
etiam reficiuntur ſpe eterne retri
butionis. dolent enim gaudendo et
gaudent dolendo. gaudeo in ſpe
gemo adhuc in re. Et idcirco erue
me a circumdantibus me.

Nicola⁹

tam a demonib⁹
q̃ prauis homini
bus: querentibus me impellere
ad rea

Caſſiodor.

a vi
dium. cuiuſ ſtã
carnalibus q̃ ſpũalibus: q̃ nos
perdere pcipita velocitate feſtinãs

Finita eſt concluſio penitentis in
timore preſentiū ⁊ ſpe futurorū· ve
nite oratores qui negocia huma
na artificioſa fragilitate tractatis
Videte reū lacrimis ſe diluentem
audite peccatorem confeſſionibus
abſolutum· Intelligite ſententiā
principis dei non ſalutem hominis
impetere vel inuadere ſed potius pec
cata damnare· Iſta ſunt tribuna
lia que nullus redimet· Iſta ē ſen
tencia que nichil ſub ambiguita
te decernit· Nunc videamus quid
dominus reſpondeat penitenti [I n
tellectum tibi dabo] vides q̄a pec
catores non habent intellectū: ni
ſi quando eis conuerſis dominus
propiciatus indulget· Intelligere
eſt bene agere ⁊ ad mandata dei vo
ta conuertere Ipſe enim eſt intelle
ctus quem tituli huius ps· veritas i
dicauit: quem penitentibus pote
ſtas domini clementer infundit

Hugo. Dat enim dominus i
ntellectum ad cogno
ſcendum agenda· videlicet per in
ſpiracōnem· per predicationem ⁊
per tribulacōnem [⁊ inſtruā te]
quia quaſi neſcientem docebo te q̄
ſunt vitanda· [in via hac] .ſ. peni
tencie· [qua gradieris]

Caſſio Ante enim iſte peni
tens domino culpas
tacuerat conſilio deſtitutus· nunc
autem inſtruitur quādo contra ſe
pronūciare domino preſtante cō
monetur O penitencie ineſtimabi
lis medicina· que non ſolum a pec
catis abſoluit. ſed etiam ſanctorū
premia beata concedit· Nicolaus

[Firmabo ſuper te oculos meos.]
ſicut ſuper rem quam volo cum di
ligencia cuſtodire ſic te ꝓtegam.

Caſſiodo. Et in te dirigā
lumē intelligē
cie mee· Nam qui recte ſapiens ē
⁊ mandata domini ſincera mente
perfecerit iuſte dei oculos ſuper ſe
habere perhibetur· Deinde genera
liter humanū genus cōmonet: ne
brutalibus ſubdatur erroribus· d.

Nicolaus [Nolite fieri ſi
cut equus ⁊ mu
lus] i· ſequentes appetitum carna
liū· viuentes vita brutali [quibus
non eſt intellectus] hoc eſt nō hñt
racōem vel intellectū vnde appeti
tum ſenſitiuū refrenare poſſent

Auguſt. Per equū vero lu
xurioſos ⁊ ſuper
bos ſignat per mulū autem pigros.

Jero. Qui ergo non dei volūta
te ſed ꝓprio motu ſe rege
re volūt ⁊ effrenes in luxuriam deci
dūt hos ꝓpheta coercet verbis terri
bilibus dicēs [In chamo ⁊ freno
maxillas eorum conſtringe· qui
non approxi
mant ad te] **Nicola** ⁊ eos q̄
tibi no
lūt obedire· ſicut equus indomitus ⁊
ſupbus ac mulus piger eos affli
ge penis ⁊ laboribus· ita ꝙ pena
dante eis intellectū obediant tibi
ad nu
tum. **Gregorius.**
viceſimo moralium· Sepe enim
qui iubentis verba non audiunt·
ferientis verberibus ammonen
tur· vt ad bona deſideria ſaltem
pene trahant· quos premia non

inuitant. Si vero etiam flagella de
ſpiciunt reſtat nimirū: ꝙ tanto il
lic grauioris vindicte ſupplicia ſē
tiant ꝙto h maioris ꝓuidentie ḡ
ciam calcant. Vnde ſubditur

Nicolaꝰ Multa flagella
peccatoris ⁊ mr̄
re pene obſtinatis pctōribus ī in
ferno ſunt reſeruate ſ̄m illud deut.
xxxij. vbi enumeratis multis fla
gellis dicit. Nonne hec condita ſūt
apud me ⁊ ſigīta in theſauris me
is. mea eſt vltio ⁊ ego retribuam
eis in tēpē

Collector De quibus
flagell': ſeu
penis btūs bernardus in ſermoē
q̄ incipit. Regio auſtralis ita loq̄
tur dicens gehennales anguſtie
non hn̄t meritum non recipiūt in
terſticiū neſciūt remediū ſingulis
ex oſſibus ſingulis ex membris
que arma fuerunt iniquitatis ſua
debetur pena pro qualitate ⁊ quā
titate commiſſi cum ceperit inexpi
abilis ⁊ inexpurgabilis caro ge
henne eſtibus penetrari ac more
feruentium metallorum ad coquē
dum inextinguibili ardore tota ho
minis ſubſtancia infundi. Speran
tem autem in domino

Nico. Spe debita que eſt certa
expectatio future beati
tudinis ex gracia ⁊ meritis proue
niens. Miſericordia circumdabit

Caſſiodorus vt nō ſit
locus reli
ctus vnde poſſit ad eū dyaboli ho
ſtilitas ammodo intrare.

Nico. Nā in futura beatitudi
ne ex dei miſericordia
circunquaꝫ habebit materiā leti
cie. ſ. ſupra ſe videndo diuinam ma
ieſtatē. infra ſe videndo inferni tor
menta que euaſit ex dei gracia at
qꝫ circa ſe ſanctorum ⁊ angeloruꝫ
gratam ſocietatē. Et ideo in fine pſ
excitat iuſtos ad laudem dei dicēs.
Letamini in dn̄o gaudio īteriori

Caſſ. quoniaꝫ qui in ſe gau
det fallaci ꝑſumptione
decipitur qui vero in domino leta
tur. perpetua delectatione perfrui
tur. vn̄ ſubdit. Et exultate iuſti.

Nicolaꝰ gaudio exteriori:
quia exultacō di
citur quaſi extra ſaltatio: in quā
tum gaudiū mentis ꝓrūpit exteri
us vocibus diuine laudis. Et glo
riamini ſ̄m ꝙ dicit apl's. ij. ad co
rinth. Gloria nrā hec ē teſtimo
niū conſciencie noſtre. Hec eſt enī
recta gloriatio. quando conſcien
cia non mordet perſonam de graui
peccato. Et hoc modo gloriari de
bent. Omnes recti corde.

Jeronimus Recti corde di
cuntur quibꝰ
omnia iudicia dei placent. et ſe ac
cuſant de peccatis ⁊ deū ſiue in ꝓ
ſperis ſiue in aduerſis ſp laudant

Caſſiodorꝰ. Conſidere
mus hmi
quid penitens iſte meruerit vt do
minus illi manifeſta voce rn̄deret
Intellectuꝫ tibi dabo. ille qui pau
lo ante proſtratus. ille qui pecca
toꝝ mole fuerat compreſſus inter
iuſtos annūeratur: ⁊ inter rcōs
corde recipitur. vt quanto prius ſa
tiſfaciendo fuerat humiliatꝰ tāto

poſt veniam videatur excelſus. Quapropter iam ipſe beatus eſt qui hic ſentencia priſſimi iudicis noſcitur abſolutus. Nos igitur mente devota legam⁹ hunc p̄niale p̄s. cordis cōpunctōe peccata nr̄a plā gamus vt pia precatio ad indulgencie vota nos p̄ducat. Quis enī p̄s maiore auiditate meditandus eſt niſi i quo voce tanti iudicis peccata ſoluta ſunt. Hoc enī iſte precipuū continet ſingulare inter alios p̄niales pſal. q̄ penitentes i cō cluſione hui⁹ p̄s inſtinctu diuine ↄpunctōnis exultant. Hic vero miſericordiam ⁊ leticiam ipē dn̄s p̄mittit cū magno deſiderio ſupplicātē

Jeronim⁹ Quapropter ſupplices dn̄m deprecemur vt obtectis per veniam pc̄is noſtris nec iputatis vltra delictis mereamur ſcōrū exultationis p̄petue eſſe participes. per xp̄m dn̄m noſtrum Amen.

Pſalmus. xxxij.

Exultate iuſti i

Titulus in finem p̄s dd. Hic titulus ex ſuperiorib⁹ notus eſt. xp̄s enī eſt finis noſter ad quē tendim⁹ **Caſſiodo.** In hoc pſal. hortatur p̄phēta p̄ opacōes quaſdam ad pſalmodiā p̄p̄l'm vl' eccāz fidelē. enūeratq̄ potēciā ⁊ facta creatoris. **Glo.** De operib⁹ creationis ⁊ recreationis vt timeatur potēcia q̄ creat: ⁊ ametur mīa q̄ recreat.

Caſſiodo. Cōmonet ḡ p̄phēta vt in dn̄o delectant tota alacritate mētis gaudere q̄ creaturas ſuas mirabili potencia dēmōſcit̄ continere. vn̄ dicit **Jeroni.** Exultate. Alij exultant in r̄bus h⁹ ſeculi. alij i certo. alij i theatro. **Auguſti.** Et finito ſeculo finitur exultatio iniuſtoꝝ. Sed vos o iuſti exultate i domīno quia permanente domio permanebit iuſtorum exultatio **Caſ.** Sic ⁊ apoſtolus nob̄ gaudendū iceſſanter affirmat d. Gaudete i dn̄o ſp̄. iteꝝ dico gaudete. Nā illa repeticō illud ſiḡt. vt ea ꝟ i afflictōi⁹ gaudeam⁹ ⁊ illo regno pace perpetua letemur. addidit q̄ Rectos decet collaudatio. **Auguſt.** Recti ſūt q̄ dirigunt cor ſuū ꝯm volūtatē dei. Quāuis āt corde mortali priuatū aliqd velint qd ſue interī l' cauſe vel negocio p̄n̄ti ↄueniat vbi intellexerint ⁊ cognouerint aliud deū velle p̄ponūt volūtatē dei volūtati ſue. hos decet collaudatio viꝫ tal'. de q̄ ſubditur. Confitemi dn̄o cōfeſſioē **Jero.** In cithara cithā laudis. corſū hꝫ cauatū. cordeq̄ ei⁹ ſūt demortuis **Hu.** aīalib⁹ ⁊ reddit ſonū ab inferiori p̄te. ſic homo per carnis mortificationē de inferiori p̄te. id ē de ſenſualitate reddit ſonum dulcem in auribus domini.

Jero. Itē cithara habet ſex cordas per quas ſex opera mie intelliguntur. Vos igitur fide

les qui recti eſtis confitemini do
mino in cithara ⁊ in carne vitijs
⁊ concupiſcencijs mortificata pe̅
crucem dominicam. et etiam confi
temini domino in operibus miſeri
cordie q̄ ſūt opera ſcōꝝ. Hoc facim⁹
Caſ. dum eſurientem paſcim⁹
dum nudum veſtimus. dū
egrotum viſitamus. ⁊ cetera que
diuinitatis amore peraguntur
Jeronimus Et de illis cor
dis alie ſuaui
ter cantant alie murmurant. ſic ⁊
ſancti alij in proſperitate. alij ī ad
uerſitate laudant deum. Sequit̄ ⁊
⌊in pſalterio decem cordarum⌋
Hugo Pſalterium a ſuperio
ri reddit ſonum hn̄s
decem cordas per quas decem mā
data intelliguntur. que de ſupernis
veniunt. In hoc pſalterio decez cor
darum .i. decem verboꝝ legis ⌊pſal
lite ei **Auguſti.** Tāge pſal
terium iple le
gem quā dominus deus tuus non
venit ſoluere ſed adimplere Can
tate ei canticū nouū⌋ non lingua:
ſed vita exuendo veterem hominē
⁊ induendo nouū. ⁊ bn̄ dicit nouū
Jeronimus quia nou⁹ ho cri
ſtus domin⁹
venit in mundū ⁊ nouā legē iſtitu
it nobis ⁊ nouā eccl̄iaꝫ p bapm̄.
Hugo. Vnde dicitur in glo
ſa. Nouus rex noua
lex noua **Nicola.** Si enim a
gaudia mor carna
lis ⁊ laſciuus ſemper facit inueni
re cantilenas: ⁊ nouos cantandi
modos multomagis amor diuin⁹
ſemper facit inuenire nouos mo
dos deuotionis ⌊bene pſallite ei in
vociferatione.⌋ **Jero.** per vociferacōez
quondam ſacer
dotum Jhericho mundi figurā con
tinens corruit nūc p noſtram ora
tionem eius concupiſcentie elidā
tur. Ille bene pſallit q̄ implet in o
pere quod **Hugo.** Vnde be
cantat. atus Ber
nardus ſuper cantica aſſignat ad
bene pſallendum ſeptez eſſe opor
tuna ita dicens Immolantes itaqꝫ
hoſtiam laudis et reddentes vota
noſtra de die in diem curemus ōni
vigilancia iungere ſenſuz vſui: af
fectum ſenſui. exultationem affe
ctui. grauitatem exultationi. Hu
militatem grauitati. libertatez hu
militati. quo interdum liberis pur
gate mentis paſſibus procedam⁹
⁊ excedamus per inuſitatas quaſ
dam affectiones ſpirituales vnde
⁊ in tranſlatione hebrayca ſic ha
betur. bene pſallite in iubilatione.
Jeronimus. Jubilus di
citur leticia
cordis ineffabilis que nec verbis
nec ſillabis nec litteris nec in voce
poteſt erumpere aut comprehende
re quantum homo debeat deū lau
dare. ⁊ merito laudandus eſt de⁹
Caſſiodorus Quia re
ctum eſt
verbum domini.⌋ Rectos enim fa
cit homines ⁊ dirigit. Per legem ſi
quidem diuinam corrigimur. per
ipſam a prauitate noſtra ſepara
mur. ⁊ tunc regulariter viuimus
qn̄ eius iuſſionib⁹ obedim⁹ ⌊⁊ oīa

opera eius in fide] i· in fidelitate

August. Fidelis homo ē cre
dens promittenti deo
Fidelis deus eſt exhibens quod ꝓ
miſit homini. Teneamus ergo fi
deliſſimū debitorem quia tenem⁹
miſericordiſſimū promiſſorem

Nicolaus Fidelitas autē
dei conſiſtit in
ſua iuſticia et miſericordia. Jō ſb
ditur. [Diligit miam ꝛ iudiciū.]

Augusti. Mie ei temp⁹ mo
do eſt. dn̄s enī con
ſiderat imaginem fragilitatem no
ſtram errorem noſtrū ꝛ cecitatē
noſtraꝫ. ꝛ vocat auerſos. donat
peccata cōuerſis. paciens eſt ſup
peccatores donec cōuertantur. qn̄
cunqꝫ cōuerſi fuerint preterita ob
liuiſcitur. futura promittit. horta
tur pigros conſolatur afflictos. do
cet ſtudioſos. adiuuat dimicātes
neminem deſerit laborantem ꝛ ex
clamantem ad ſe. donāt ipſe vnde
placetur. Sequitur. ꝛ iudiciū. ac
diligit quod venturum eſt.

Jeroni Quo inter impios iu
ſtos qꝫ diſcernet.

Nico. Et quia miſericordia ſu
perexaltat iudiciuꝫ. vt
habetur iacobi ij. Jdeo ſeq̄tur. [mi
ſericordia domini plena eſt terra]

Caſſio. Jſta vtiqꝫ terra que
miſeros continet vbi
dyaboli oppugnatione laboram⁹.
vbi a mandatis celeſtibus carnis
infirmitate ſubtrahimur

Hugo Et bene plena eſt ter
ra quia vbiqꝫ terraꝝ
predicata eſt ꝛ a domino conceſſa
eſt remiſſio peccatoꝝ. Et non ſolū
miſeretur peccatorum. ſed etiam
bonos confirmat in bono ꝛ cōſer
uat. Vnde addit. [Verbo domini
celi firma ti ſunt]

Caſſiodorus

Quāuis ad condicōem rerum crea
tarum hoc pertinere videatur. ta
men ꝛ ſpiritaliter decenter accipi
tur. [Verbo dn̄i] hoc eſt a filio
dei [celi firmati ſunt] i· apli ꝛ ſan
cti oēs qui orbem terraruꝫ predica
tione ſalutari compleuerunt [et ſpi
ritu oris eius omnis virtus eoꝝ]
Vtiqꝫ qn̄ a ſpū ſcō eorum doctrina
veniebat. virtus enim ꝛ ad mira
cula pertinet que faciebāt: ꝛ ad le
gem dn̄i quā gentibus p̄dicabāt.
Trinitas in hoc verſiculo manife
ſtiſſime declaratur. Dicendo enī ver
bo filium declarat. adiungendo dn̄i
patrem dicit. ſpiritu oris eius vti
qꝫ ſpm̄ ſanctum vult intelligere. ꝛ
vt in tribus perſonis manifeſtaꝫ
intelligeres vnitatem dicit oris ei⁹
ꝛ non eoꝝ ad litteram eius.

Nico. Ex infinita dei poteſta
te in corporibus cele
ſtib⁹ inducitur homo ad laudan
dum deum qui verbo ſuo firmauit
celos. ꝛ ſpiritu oris eius ipos va
rijs ſtellis: in quibus ſunt varie
virtutes ꝛ influencie: ornauit Vn
de in tranſlatione Jeronimi iuxta
hebreum habetur omnis ornatus
eorum

Auguſtinus.

Sane fratres quomō hij celi ſint
ſuper inuicem vel quō ſint. vel qbꝫ
modis diſtincti qb⁹ incolis ipleti

ſint · qũa diſpõnẽ regantur · quo
modo ibi vnus ymnus inedificāẽs
continens ab omnibus predicet
deum · Multum eſt ad nos iuenire
tamen ſatagamus peruenire Ibi ẽ
enim patria noſtra quã longa for
taſſis peregrinatione obliti ſum⁹
Ergo de illis celis michi difficile ẽ
diſputare · ſed tamen non impoſſi
bile eſt nobis intelligere · Certe q̃
me in hijs rebus intellectu preue
nit fruatur quo preceſſit ⁊ oret ꝓ
me vt ſequar ⁊ ego · Sequitur ⌊
Congregans ſicut in vtre ⌋ vter ẽ
ſitula ⌊ aquas ⌉ qꝫ dau
Hugo
maris ⌋ · ſiſti
mare litoribus Vnde Job · xxxviij
dicitur · Circundedi mare terminis
meis ⁊ poſui vectem ⁊ hoſtiũ ⁊ di
xi vſqꝫ hic venies ⁊ non procedes
amplius ⁊ hic confringes tumen
tes flu ⌊ ponens in
Nicola
ct⁹ tuos · theſauris a
biſſos ⌋ · id eſt inferiores aq̃s ma
ris que ſunt hominibus occulte · ſi
cut illa que ponuntur in theſauris
Qꝫ aũt aqua maris nominetur a
biſſus vel abiſſi patet geñ · p̃mo
vbi dicitur ⁊ tenebre erant ſuper
faciem abiſſi · ⁊ ſpũs dei ferebat
ſuper aquas · Idem enim ſignifica
tur nomine abiſſi et aquarum ·

Caſſiodorus
Quod ſi · ſpiritali
ter velis agnoſcere · Vter eſt ec
cleſia · quia ſicut vter ſuſceptas
aquas complectitur · ita eccl̃ia abu
nationem populi credentis indu
dit Aque vero maris populũ ſigñi
ficãt criſtianum qui in mundi ſalo

fluctibus tribulationũ ꝯcutit ·
⌊ ponit in theſauris ⌋ ſapientie ⁊
ſcientie ſue ⌊ abiſſos ⌋

Jeronimus
⁊ profundũ · ſcripturarũ
Nam q̃ntũ velit p ſeruos ſuos nob̃
demonſtrare tantũ per nos intelli
gere potuimus · ipſam profundita
tem ſcripturarum nequaq̃ poſſu⁹
Sequi Ex predictis
Nicola
tur: · vtilis moni
tio cum ſubditur Timeat domi
num om̃is terra ⌋ · i · habitantes in
terra ⌊ ab eo autem ꝯmoueantur
⌋ commotione timoris ⌊ omnes in
habitan Si fera ſe
Auguſt
tes orbem ⌋ uit · ſi ſer
pens inſidiatur · ſi homo te odiat · ſi
diabolus te ipugnet: ſemper deũ
time · Rationem vero
nicola
· huius timoris
ſubdit dicẽs Quoniam ipſe dixit
⁊ facta ſunt: ipſe mandauit et cre
ata ſunt · ⌋ Sicut enim ſimplici vo
luntate omnia creauit ex nichilo:
ita poteſt illa in nichilum redige
re · Et ideo debet eum creatura ratio
nalis timere · et hoc timore filiali

Auguſtin⁹
Quid formi
· daturus es
aliquid de terra · aliquid de mari ·
aliquid de celo · ſ Malicia hominũ
cupiditatem nocendi poteſt habe
re · propriam poteſtatem autem ſi
ille non dat: nõ habet · quia iuxta
apoſtolum Non eſt poteſtas niſi
a deo · Ideo ſubiungit Dominus
diſſipat conſilia gentium ⌋

Nicolaus
hoc apparet ad
lrãm ex eo qđ

habetur in gen̄.xi. in filijs noe qui
habuerūt conſiliū inter ſe edificā
di turrim cui⁹ cacumen ptingeret
ad celū. ſed dn̄s reprobauit conſi
liū eorum: ita confundens loque
lam eorū vt non intelligeret vir p
ximū ſuū. ⁊ ſic deſtiterūt ab opere
inchoato. reprobat āt cogitacōes
pplorum. Hoc apparuit in egipci
is cogitantibus capere filios yſrl̄
inter deſertum ⁊ mare rubrū. ſ3 do
minus eos ſūmerſit et yſrahel libe
rauit vt habetur exodi.xiiij. ⁊ re
probat cōſilia principū ſicut p3
in libro Joſue quia multi reges cō
uenerūt admuicē vt interficerēt Jo
ſue ⁊ filios yſrahel ⁊ fuerunt debel
lati et
occiſi.

Jeronimus.

vel rep̄bat cogitacōes pplo⁊ iude
o⁊ ⁊ ɔſiliū p̄ncipū eorū. videlicet
anne cayphe ⁊ ceterorū. quia non
potuerunt facere contra ihesum: ni
ſi quantum a deo fuit prefinitum:
quos omnes cum ſuis conſilijs do
minus reſurgendo deſtruxit

Caſſiodorus.

Conſi
liū autē
dn̄i ⁊ archanum incarnationis
chriſti manet in eternū quia tri
umphalis mors dn̄i diabolicum
penitꝰ extinxit exicium. Exiciu3
mors dādes tormentū cogitacōes
cordis eius in gn̄acōe in gn̄acōe3

Hugo

⁊ in ſempiternū. quia
quod diſpoſuit domi
nus mutari non poteſt ab homini
bus. Vnde act.v. dicit gamaliel
Si ex hominibus conſilium hoc:
aut opus diſſoluetur. ⁊c̄.

Auguſtinus.

ante mun
di conſti
tionem vidit nos. fecit nos. emun
dauit nos. miſit nos. redemit nos

Caſſiodo

Quod totū ad p̄
deſtinacō3 eius
pertinet in qua cuncta repoſita ſūt
que vel fuerunt vel ſequentibus
ſeculis futura ſuccedunt.

Nicolaus

Conſequenter
deſcribitur diui
ne laudationis ſeu cultus premiū
cū ſubditur. Beata gens cuius ē
dominus deus eius. Circa quod
ſciendū q̄ prout dicit boetius in de
conſolatione libro tercio. Beatitu
do eſt ſtatus omū bono⁊ cōgrega
tione perfectus qui in re habebit
in patria in fruicōne dei. cuius bo
nitas eſt infinita. Ad hanc beatitu
dinem peruenitur per veru3 dei cul
tum. et hoc eſt q̄ dicitur. Beata
gens cuius eſt dominus deus ei⁹
per veram fidem ⁊ debitum cultu3
populus quem elegit. electione
predeſtinationis. que īfallibiliter
conſequitur effectum. Ideo ſubdi
tur. in hereditatem ſibi quia pre
deſtinati immobiliter adherebūt
deo in patria celeſti. ita q̄ erunt he
reditas dei. Et deus erit hereditas
ipſorum. quia illos quos ſic pre
deſtinauit ab eterno vocat tempo
raliter ad fidem ſuam. et iuſtifi
cat per graciam finalem. et ſic con
ſequenter eos magnificat per glo
riam ſcd̄m q̄ dicit apoſtolus. ad
romanos octauo. quos predeſtina
uit: hos ⁊ vocauit. et quos voca
uit hos iuſtificauit. et quos iuſti

ficauit hos et magnificauit. et sic
qui prius fuerunt beati in spe: facti
sunt beati in re. Deinde ostēdit hu
ius premiationis principiū: dicēs.
De celo. Circa quod ſciendum
ꝙ opera meritoria non sunt p̃ma
cauſa propter quam premiantur
aliqui in vita beata: ſcd̄m qd̄ decla
rat apoſtolus ad Romañ. ix. de Ja
cob et Eſau: dicens. Cum nondum
nati fuiſſent aut aliq̄d boni aut mali
egiſſent dictum eſt. Maior ſeruiet
minori: ſicut ſcriptū eſt. Jacob di
lexi: Eſau odio habui. Nec etiā me
ritorum preuiſio futurorum: imo
preparatio gratie in tempore pro
cedit ex eterna predeſtinatione vt
predictum eſt. Et hoc eſt quod hic
dicitur. de celo reſpexit dominus
Accipitur enim hic celum ſumme
trinitatis quod eſt idem qd̄ deus.
quia ab eterno vidit omnia in ſe
ipſo. Ideo ſubditur. vidit.
Auguſt. oculo miſericordie
omēs filios hoim.
Caſſiodo. Vidit enī: gra
tiam ſignat mi
ſeren **Nicola9** Licet enī om
tis. nes vidit eq̄
les ī naturalibus: tamen ex eis ali
quos elegit ex ſpeciali grā ad par
ticipationem beatitudinis ſuperna
turalis: ad quā non poteſt homo
attingere ex naturalib9. De pre
parato habitaculo ſuo reſpexit.
Auguſtinus vel de apo
ſtolis: vel
de predicatoribus veritatis: vel de
angelis quos ad nos miſit. ſuper
omnes filios hominum.

Nicola9 ꝙ quos ſic elegit
ex ſua mera volū
tate et gratia: hos diſpoſuit iuſtifi
care in tp̄e p grām finalē aliis di
miſſis. Ideo ſubditur. QVi fin
xit ſingillatim. i. per vnūquenq̄
ſeparatim vel ſingulariter. corda
eorum. i. animas hominum. quia
eas quas creauit eiuſdem nature
in ſpecie: fecit diſtinctas indiuidu
aliter. Et ꝓpter hoc dicit ſingillatī
Licet enim anime ſint eiuſdem ſpe
ciei: tamen variantur in operationi
bus coniūcte corporibus. quia ali
que declinant ad bonum verum: et
alique ad bonum apparens: et hoc
eſt terrenum. Et ſcd̄m hoc diuerſifi
catur ſtatus bonorum et malorū.
Et hec omnia ſunt deo clariſſime no
ta. Ideo ſubditur. qui itelligit om
nia opera eo
rum. **Caſſio.** tā cogi
tatiões
dicta q̄ facta quibus bonū malū
ꝙ ſemper ope **Jeroni.** Ipſe ei
ramur. ē ſpecu
lator: pſpiciens de die in diem act9
hom **Nicola.** Deinde ꝙ diui
nū. na prouidētia
eſt principium ſalutis hominum
tam in ſpiritualibus q̄ in corpali
bus oſtendit per exemplum de re
probatis: dicens. NOn ſaluatur
rex per multam virtutem ſui exer
citus: niſi cum hoc habeat diuinā
protectionem. Hoc apparet Nume
ri. xxi. de Seon rege amorreorum:
qui cū fortiſſimo exercitu egreſſus
eſt obuiam filiis iſrahel: ſed ſtatī
cecidit in prelio. et gigas non ſal
uabit in multitudine virtutis ſue.

Hoc apparet ibidē; de Og rege ba
ſan qui ſolus remanſerat de ſtirpe
gigantum: vt habetur Deutro. iij
et tamen ſtatim corruit coraʒ filijs
iſrahel. Similiter de Golia gigante
queʒ dauid adhuc adoleſcens ictu
lapidis interfecit.

Caſſi. Fallax equus ad
ſalutem] quia ille dum campos ap
petit: dum pedes pre propera feſti
natione permiſcet ſalutem ſeſſoris
ſui non valet cuſtodire: et qui ſub
modeſtia non gradiatur ruinoſis
caſibus ſemper exponitur. Falſus
enim dictus eſt equus eo q ſolet
fallere in ſe preſumentes.

Nicola. [In abundantia au
tem virtutis ſue nō
ſaluabitur]. Hoc apparet in Pha
raone et exercitu eius cum curribꝰ
et equitibꝰ in mari ſūmerſis. Iſta
autem dicta ſunt ad oſtendenduʒ
q ſi non potuerunt ſaluari corpa
liter et tempaliter virtute huma
na: multo minus potuerunt conſe
qui ſalutem ſpiritualem et eternā
abſq; dei gratia ſpeciali. Ergo i ſua
virtute nullus ſaluatur. quia a dō
eſt ſalus: quaʒ ſoli iuſti conſequū
tur. Ideo ſub
iungit.

Jeroni. Ecce oculi do
mini] i. aſpectus diuinitatis [ſuper
timentes eum] timore ſancto.

Nicola. vt nos diligēter cu
ſtodiat: ſicut homo
figit oculos ſuper rem quā vult cū
diligentia cuſtodire. Etſi eos ali
quando permittit tribulari tempo
raliter. hoc tamen eſt ad bonū ipſo
rum vt per pacientie meritum ha
beant maiꝰ premium. Ideo ſubdi
tur. [Et] etiaʒ reſpicit [in eis qui ſpe
rant ſuper miſericordia eius].

Auguſti. et nō de fortitudi
ne: non de virtute
neq; de meritis ſuis ſed de miſericordia
eius. Vt eruat a morte] culpe.
[animas eorum] dando eis vitaʒ
eternā i futuro [et alat eos i fame]

Caſſiodo. In fame autem
eos alit quādo
in hoc mundo vbi bonarum rerum
indigētia eſt: verbo ſpirituali nutri
re non deſinit quos redemit.

Nicolaus Hi ſaturabun
tur pāe celeſti
poſt hanc vitam damnatis eſuri
entibus. ſcd'm qd dicitur Yſa. lxv
Hec dicit dominus deus. Ecce ſerui
mei comedent et vos eſurietis. Et in
terim hac vita durante pacientes
ſumus in aduerſis. Ideo ſubditur.
Anima noſtra ſuſtinet domi
num] i. pacienter expectat eius be
neplacitum [quoniaʒ adiutor] ad
bonum [et protector noſter eſt].
contra
malū.

Caſ. Sʒ intelligamꝰ q̄lis
iſta virtus eſt quā
ſeruare totiens cōmonemur. Pa
ciencia eſt ſiquideʒ que glorioſos
martires facit: que fidei noſtre bōa
cuſtodit: que omnia vincit aduer
ſa: non colluctando ſed ſuſtinendo:
non murmurādo ſed grās agēdo
Et hec: deceptricem luxuriam com
primit: iram feruidaʒ vincit: vaſta
tricem humani generis inuidiam
tollit: manſuetos efficit: benignoſq;
competenter arridet: purgatoſq;
homines ad illa premia futura

cõponit: per ipſam chriſto mili tamus: ꝑ ipſam diabolũ vincim⁹: ꝑ ipſam beati ad celoꝝ regna pue nimus. Et conſidera ꝙ poſt oĩa p̄cepta pacientiam ponit vt viriliter cũcta toleremus qui de tam magni p̄mij largitione ꝯfidim⁹.

Nico [Quia i eo letabit̃ cor noſtrũ] quaſi diceret. Si tribulemur exterius: tamen cõſolamur ab eo interius. Et q̃a iſta conſolatio ꝓcedit ex ſpe retributionis future. Jdeo ſubdit̃. [Et in noie ſancto eius] ·ſ· in nomie Jeſu chriſti ſaluatoris noſtri.

Glo [ſpauim⁹] nos v̄eturos ad deũ in futuro. Et ne fraudemur a ſpe noſtra [Fiat miſericordia tua dñe ſup nos] ·ſ· ꝑ miaꝫ tuam impleat̃ in nobis ·ſ· vt in futuro letemur. quo merito ·ſ· ecce [quemadmodum ſperauimus in te].

Nico Et hoc ſpe debita que ē certa expectatio future beatitudinis ex grã et meritis proueniens.

Jero Vñ ex iſto v̄ſu debet cogitare vnuſquiſq; anteq̃ legat̃ vt fideliter dicat: quẽadmodũ ſperauimus in te: ne alibi vacet mens ſua.

Caſſio Q̃ꝫ melliflue voces audite ſunt: q̃ ſalubriter nob̃ pſalteriũ celeſte cantauit. Tales ſiquidem mandatorum corde ſonuerũt vt ſi eas interius auribus recipiamus: nos in eis dauitice lire curatione a demonuꝫ infeſtatione purgabimur. Fietq; nob̃ ſalutis illa mundatio vt fugatis imundis ſpiritibus: mente abluta domino ſui amus. Habent enim beati muſicaꝫ ſuam que anime fidelis intrat auditum: cuius non deficit ſonus: cui⁹ non laſſatur intẽtio. Relinquite ergo vos ſpectaculorũ amatores mortiferas voluptates: q̄ deſideria praue voluntatis inſtigant. Et ad hec magis gaudia: ad hec miſteria cõuenite. vbi cythara ⁊ pſalterium virtutes excitant que nos inſtruũt ad vitam eternam: ad quam nos ꝑducat Jeſus chriſtus dominus noſter qui eſt benedict⁹ in ſecula ſeculorum. Amen.

Pſal. xxxiij.

BEnedicam dominũ in. Titulus huius pſalmi talis eſt dauid cum mutauit vultuꝫ ſuũ coraꝫ Abimelech ⁊ dimiſit eũ ⁊ abijt.

Glo Titulus iſte tractus eſt de hiſtoria libri regum primi Reguꝫ xxi. vbi ſcriptuꝫ eſt ꝙ cum fugeret dauid Saulem pſecutorem ſuum: contulit ſe ad regeꝫ Achis i geth.

Nico qui erat binomi⁹: qui vocabatur Abimelech nomine regni. et Achis nomie perſone. ſicut imperatores romani vocabantur ceſares nomine imperij: et tamen habebant proprium nomen perſonale. ſcilicet Julius Auguſtus Tiberius: ⁊ ſic de alijs. Qui cum dauid eſſet ibi: cognitus fuit a philiſteis. Vnde dixerunt. Nunquid iſte ē dauid rex terre. Quaſi dixerent. bonum eſſet eũ interficere

ne veniat ad regnum ⁊ inualeſcat
contra nos. Propter quod duxe
runt euȝ ad Achis: hoc eſt ad Abi
melech vt moreretur. Dauid autē
in tali periculo conſtitutus ſimula
uit ſe inſanum: ſcḋm illud poeticū
Stulticiam ſimulare loco ⁊ tempo
re prudentia ſumma eſt.

Gloſa Mutauit enīȝ vultū
ſuum coram ipſis ⁊
tympanizabat ad portam ciuita
tis ⁊ ferebat ſe manibus ſuis. ⁊ ſa
liue decurrebant ſuper barbā eiꝰ.
Quod cum vidiſſet rex Achis: ait
ſeruis ſuis. Vt quid mihi iſtuȝ ar
repticium ⁊ demoniacuȝ et inſani
entem adduxiſtis? Nunꝙ̄ intratu
rus eſt domū meam. Et ſic Dauid
de periculo mortis liberatus abijt.

Nicola. Vnde iuxta lrām ꝑ
gratiarūactōne dd
hūc pſal. cō
Jero. et cātauit. ꝙ
po ſuit. totꝰ circa pie
tatem: totus circa inſpectionem di
uinam: totus circa compeſcendas
ſanctoruȝ tribulationes cōmemo
ratur. Dauid qui Goliam vicit fi
guram chriſti tenet qui diabolum
vicit. Abimelech interpretatꝰ regnū
patris. Dauid venit ad regeȝ Abi
melech. ⁊ chriſtus venit in regnū
patris ſui: hoc eſt ad regnuȝ iudeo
rum. Mutauit vultum ſuum coraȝ
Abimelech: hoc eſt coram regno
patris ſui. Vnde ſanctus Paulus
dixit. Qui cuȝ in forma dei eſſet for
mam ſerui accepit in ſimilitudineȝ
hominis factus: et habitu inuen
tus vt homo humiliauit ſeipſum
factus obediēs patri vſꝙ ad mor

tem. Tympanizabat ad portaȝ ci
uitatis. Tympanuȝ de corio exten
ditur ſuper lignum. ⁊ dominus ex
tendit manus ſuas in cruce ad por
tam ciuitatis: hoc eſt in initio fidei
noſtre. Contra eternā vitam dau
ſum cor habeamus. ⁊ chriſtus in
cruce per fidem paſſionis apiebat
corda mortalium. ⁊ ferebat ſe ma
nibus ſuis quādo corpus ſuum ac
cipiens in manibus tradidit diſci
pulis ſuis: dicens. Hoc eſt corpus
meū. Et ſaliue currebant ſup bar
bam

Jero. Per ſaliuaȝ infirmi
eius. tas carnis intelligi
tur quam dignatus eſt ſuſcipere.
Que fuit illa barba? fortitudo di
uinitatis. Abijt chriſtus a iudeis
ad gētes poſtꝙ̄ ab ipſis eſt dimiſ
ſus. Vnde dictū eſt: vos indignos
vos iudicatis vite eterne. nos ex hꝰ
ibimus ad

Auguſti. Sic ſe
gentes. habȝ
titulus

Caſſiodo. Prophe
pſalmi. ta enīȝ be
nedicere ſe dominum cōpromittit:
āmonens manſuetos vt cum ipſo
in eius laudibꝰ pſeuerent: dicēs.

Nicola. Benedicam do
minum [reg
tiando ei ꝺ ſuis beneficijs] in omni
tempore [tam proſperitatis ꝙ̄ ad
uerſitatis. Omnes benedicāt ⁊ lau
dant dominum in tempore proſpe
ritatis. etiam mali: ſcḋm illud Za
charie. xi. Benedictus dominꝰ quo
niam diuites facti ſumus. Et illud
in pſal. Confitebitur tibi cuȝ bene
feceris ei. Sed maledicunt tempore
aduerſitatis. Vnde vxor Job dice

bat ei poſito in aduerſitate Job.ij
Benedic deū et morere: id eſt ma
ledic: vt ibi expoſitum eſt.

Jeronimus docet ergo
nos nec in ad
uerſis ſuccūbere nec in ſecūdis: id
eſt in temporalibus extolli: ſʒ tam
proſpera ꝙ̄ aduerſa equanimiter
ferre. ⌊ſemper laus in ore meo.⌋.

Caſſiodorus Quāuis
debitum
atqʒ proficuuʒ ſit vt creatura ſem
per ſuum laudat auctorem: tamen
propter humanitatis diuerſos a
ctus pene impoſſibile nobis vide
tur pſalmodie laudes domino iu
giter perſonare. ſed ī ore hominis
iuſti ſemper laus dei eſt quādo ta
lia vel cogitat vel loquitur vt nul
la redargutione culpetur. Quicqͣd
enim ex pacientia: ex caritate: ex
ſimplicitate: ceteriſqʒ virtutibus
vel loquimur vel mente geſtamus
iure diuinis laudibus applicatur.
⌊In domino laudabitur anima
mea⌋. Pulcerrime vno verbo dile
ctio famulantis expreſſa eſt. Non
enim in ſe vel in diuitijs: ſed in do
mino animam ſuam dicit eſſe lau
dandam.

Nicolaus ac ſi dicat.
De laudibꝰ
hominuʒ non curo qui frequenter
laudant quod eſt vituperabile et
ecōuerſo. ſed laudari a deo deſide
ro cuius laus eſt vera. Laudat au
tem deus hominem quando per ali
quem effectum vel ſignum prebet
ei virtutis teſtimoniuʒ. Et hoc mō
loquitur apoſtolus.ij. ad Corinth.
x°. Qui gloriatur: in domino glori
etur. Non eniʒ qui commendat ſe
ipſum ille probatus eſt: ſed queʒ
deus commendat. ⌊Laudiant man
ſueti et letentur⌋.

Caſſiodorꝰ
Non dicit lege docti: non ieiunan
tes: non pſallentes: ſed manſue
ti letētur qui caritate precipua ha
bere rerum omnium temperantiaʒ
conſueuerunt.

Hugo quia domi
num bene
dicunt tempore aduerſitatis ſicut
proſperitatis qui recte manſueti id
eſt manu aſſueti dicūtur: vt de dmī
māu bona et mala ſuſcipiant. hi er
go letentur me habere ſibi ſociuʒ.

Caſſiodorus Et que ſpiri
tualis gra
tia non vult ſola facere quod mul
tis proficit ad ſaluteʒ. ideo ad lau
dem dei vocat ſecum alios: dicens.
⌊Magnificate domino mecum⌋.

Hugo laudando et predicā
do eum eſſe magnū.

Auguſtinus Si amatis
deum rapi
te omnes ad amoreʒ dei qui vobis
iunguntur et qui ſunt in domo ve
ſtra: hortando: portando: rogando:
diſputando: rationem reddendo
ex manſuetudine et lenitate.

Hugo ⌊Et exaltemus nomē
eius⌋ per poteſtateʒ
et eius bonitatem.

Collector.
⌊in idipſum⌋ id eſt concorditer.
Tranſlatio romana habet: exalte
mus nomen eius in inuiceʒ: id eſt
in vnuʒ. Et hebraica tranſlatio ha
bet: exaltemꝰ nomen eius pariter.

Caſſiodorꝰ Quos ſignat
compoſitos
choros: quando ⁊ pſalmodiam do
mini alterna ſibi ſucceſſione rñdēt
Hugo Supra dixit. Magni
ficate dominū meū
hic cōſequenter oſtendit quomo
do ipſum dominū magnificat: di
cens. ⌊Exquiſiui dominum⌋ id
eſt ex toto corde queſiui ⌊⁊ exaudi
uit me⌋ ſicut ſubinfertur ⌊⁊ ex om
nibus tribulationibꝰ meis eripu
it me⌋ id eſt eripiet in futuro: cum
hoc mortale corpus induerit incor
ruptionem. **Auguſtinꝰ** Cum
fueris
illuminatus: cum ceperis hic habe
re bonam conſcientiam reſtant tri
bulatiões. quia reſtat aliquid in
firmum donec abſorbeatur mors
in victoria: et mortale hoc induat
immortale: neceſſe eſt vt in hoc ſe
culo flagelleris: ⁊ vt aliquas tem
ptatiões ſuggeſtioneſqꝫ patiaris.
Hugo Deinde hortatur nos
propheta ad commu
nionem noui ſacrificii: id eſt veri
agni manducationem per paſſio
nis eius fidem et imitationem: di
cens. ⌊Accedite ad eum⌋ fide et
opere ⌊⁊ illuminamini⌋ ab eo. quia
ipſe eſt lux
vera. **Nicolaꝰ** Et ideo
ſicut ac
cedens ad lucem corporalem corpo
raliter illuminatur: ſic accedens ad
deum per bonum mentis affectum
ſpiritualiter il
luſtratur. **Caſſiodo.**
Accedite non dicitur ebrioſis: nō
adulteris: non ſuperbis. ſed ſobri
ſis: caſtis: atqꝫ humilibus chriſtia
nis: qui illuminari de ſacra cōmu
nione merentur. Studendum eſt
enim vt qui ad deum accedit ita ſe
humili ſatiſfactōne moderetur vt
illuminari potiꝰ qꝫ cecari poſſe vi
dea
tur. **Auguſtinꝰ** Sed dicat
aliquis.
Tantis malis tantiſqꝫ peccatis one
ratus ſum: tanta ſcelera clamant de
cōſcientia mea: quomodo audeo
accedere ad deū? Quomodo? Si hu
miliaueris te per penitentiam. ⌊et
facies veſtre non confundentur⌋.
Nicola. Qui non patiemini re
pulſam in orationi
bus veſtris. Illius enim facies cō
funditur cuius peticio repellitur.
Caſſiodo. ⌊Iſte paup⌋
ſpiritualē pau
perem deſignat: qui non tantū mū
danis opibus: ſed vitiorum vber
tate vacuatur: qui accedens ad do
minum ⌊clamauit⌋ orando deuote.
⌊⁊ dominus exaudiuit eum⌋ quo
modo exaudiuit eum: ſequitur ⌊et
ex omnibus tribulationibus ſuis
ſaluauit eum⌋ quod accidere ſolet
iuſtis quando in ſancta cōuerſati
one morientes animas reddunt:
⁊ ſic de ſeculi iſtiꝰ clade cōfuſa. ad
ſecuritatem perpetuam transferū
tur. Et ne crederetur dominꝰ fideles
ſuos poſſe negligere preſenti eos
oraculo conſolat. Ideo ſubiungit.
⌊Immittet⌋ ſe inq̄ occulte ⌊ange
lus domini in circuitu timentium
eum⌋ videlicet dominum ⌊et eripi
et e
os. **Ieronimꝰ** Vallabun
tur ego pre

ſidio angelico qui de cordis puritate timuerūt Caſſio. Propter
deum. enī inſo
lentiam humane fragilitatis non
palam facit: ſed occultis immiſſioni
bus operatur vt te neſciente pro ſa
lute tua quod expedire poſſit acci
pias. Angelus autē miniſter eſt
voluntatis diuine. Quapropter ſi
vis te angelum fieri fac quod preci
pit vt liberes periclitātē: ſubueni
as anxio: eripias innocentem: et
cetera que iubet diuina auctoritas
Tunc enim ſpiritu angeli ſumus
quando miniſtri ſuperne volunta
tis efficimur. Deīde redit ad domi
ni ſanctiſſimam cōmunionem: di
cens. Guſtate. Hoc non perti
net ad palatum: ſed ad anime ſua
uiſſimum ſenſum qui diuina con
templatione ſagīnat. Naz vt ipm
guſtuz intelligeres: ſequitur. Et vi
dete. oculo fidei: vt cuz tale corpus
accipimus vite nobis concedi gra
tiam confidamus. Et vt ipſaz com
municationem non ad corpus diui
uine traheres: ſubdit. Quoniā ſu
auis eſt do Nicola. Et quia
minus. p̄guſta
tio diuine dulcedinis auget ſpez be
atitudinis future. ideo ſubdit. Bea
tus vir qui ſperat in eo. et non in
incerto diuitiarum: neqꝫ in homi
mori Auguſti. Hoc q̄d op⁹
tuco. eſt diu expo
ni. Quiſquis non ſperat in domio
miſer Hugo Et ne ſpes in pre
eſt. ſumptōnem lu
xuriet. ideo ſubdit. Timete domi
num omnes ſancti eius.

Jeroni qui firmi ſtatis in p
. miſſis eius timete ne
accepta ſecuritate decipiamini.
Caſſiodo Sed quid vtilita
tis timor ei⁹ ha
beat conſequenter oſtendit: dicēs
Quoniaz non eſt inopia ſpiritu
alium bonorum timentibus eū:
O breuis ſentencia. O immenſa
promiſſio. Poſſunt aliquo egere
quibus diuitie: quibus ſalus cor
poris: quibus regna tribuūtur. So
lus ipſe nihil indiget qui domini
timore dita Nicola⁹ Ex hoc
tus eſt. enī qꝫ
ſentit in ſe dei graciam ſufficit ei de
us pro omni bono. imo alia bona
ei deſipiunt et vileſcunt: niſi quan
tuz neceſſitas exigit. E cōuerſo eſt
de cupidis huius mundi: quibus
omnia deficiūt. Propter quod ſub
ditur. Diuites eguerunt. ſcd̄m
ſenſū quē Jeroni in epiſtola
dicit la ad Pau
linum. Antiquum dictum eſt: aua
ro deeſt tam quod habet qꝫ quod
non habet. ideo ſubditur. Et eſuri
erunt. quia non audent frui bonis
habitis ſed ea relinquūt aliis. In
quirentes autem dominum fide et
deuotōe non minuentur omni bo
no. quia abundant in bonis ſpiri
tualibus. Temporalia vero bona
quantūcunqꝫ modica eis ſufficiūt:
imo pro diuitiis computātur. Vn
de dicit apoſtol⁹ .i. ad Thimoth.
vi. Habentes alimenta et quibus
tegamur his contenti ſimus. Et
Jeronimus in epl'a ad
Paulinum.
l.iiii.

Victus ⁊ veſtitus diuitie ſunt xp̄ianorum. Aliter. **Jeroni.** Multi ſunt mūdi locupletes ⁊ egent gloria dei de quibꝰ fuit ⁊ diues ille ante cuius ianuaꝫ Lazarus decumbebat qui ſitiēs in tormentis quia non fecerat miſericordiam: non meruit accipere guttam. Inquirens autem Lazarꝰ nō purpuras: ſꝫ celeſtia regna meruit in ſinu Abrahe bonis omnibus adimpleri. **Nicola.** Deinde hortatꝰ fideles ad bonum vite actiue que cōſiſtit in vitatione peccati: et in operatione boni ad proximū. Et quia timor domini facit vitare peccatum. ideo ſubiūngit. Venite filij [per deſideriū diſcipline] audite me: timorem domini docebo vos [qui eſt initium ſapientie iuſtorum.

Jeroni. Sancti filij dei dicūtꝰ. Juxta quod dictū eſt in euangelio. Quotquot autem receperunt eum: dedit eis poteſtatem filios dei fieri. **Nicola.** Quis ē hō qui vult vitam [ſcilicet eternaꝫ in qua nullus moritur] et diligit dies videre bonos [in beatitudīe celeſti vbi dies non interrūpentur noctibus: faciat ſupple quod ſequitur. Prohibe linguam tuam a malo [blaſphemie ⁊ contemptus dei: ac ſimilium] et labia tua ne loquantur dolum [ſcilicet deceptionis: detractionis: ⁊ falſitatis contra proximuꝫ. Diuerte a malo [vitando peccatū opis] ⁊ fac bonum [Iſte ſunt due partes iuſticie.

Jerōni. Mala oīa a diabolo li inſtinctu procedūt ſicut bona a dei gratia. Relinque ergo que inſtigat diabolus: ⁊ opera re que precipit chriſtus.

Caſſiodo. Quia ad cōſequēdam vitam eternam non ſufficit tantum a malis actibus abſtinere: niſi nos pietas compellat et bona peragere. Nam primus virtutis gradus eſt aliena non querere. Eſt iterum ſuperior egentibus propria non negare In illo culpam refugimus: in iſto palmaꝫ pietatis acquirimus. Sciens autem propheta in hoc agone ſeculi cum corpore pacem fideliſſimos non habere: ⁊ cum ſuis vitijs hic illis continuum eſſe certamen pulcerrime ſubiunxit. Inquire pacem] que eſt ſummum bonum in hac vita. **Hugo** Vel pacem inquire: id eſt interius in conſciētia quere. quia exterius non eſt niſi belluꝫ et conturbatio. Vnde Johan. xvi°. In mundo preſſuram habebitis: in me autem pacem. Et perſequere eam]. id eſt perſeueranter ſequere vt cōprehendas eam. **Nicolaꝰ** Rō ſit quādo per bona opera homo ad pacē eternam pertingit. Deīde agit de fructu bonorum operum et maloruꝫ. et primo narrat premiuꝫ iuſtorū dicens. Oculi domini ſuper iuſtos [tanq̄ ſuper ſpecialiē dilcōs.

Caſſiodo in quo continuam diuinitatis gratiam oſtendit vt aſpectus im

mobilis ſuper eos eſſe videatur. Subiungitq; exauditionis velociſſimam celeritatem: dicens. [Et aures eius in preces eorum].

Jeroni Quicquid cogitant ſancti de bono: exaudit illos. quia deus videt et audit nos: propterea nos faciamus voluntatem eius.

Caſſiodo Expoſita iuſtorum gratia: nunc conuertitur ad penas malorum: dicens. [Vultus autem

Nicola ſcilicet ire domini.] et turbationis [ſuper facientes mala] ad puniendum eos. Ideo ſubditur. [Vt perdat de terra] viuentium [memoriam eorum].

Caſſiodo quia non erit iniquorum inter iuſtos commemoratio. Nam qui de memoria domini exeunt ad eterna ſupplicia ſine dubitatione perueniunt.

Nicola9 Et aliquando etiam perdit memoriam eorum de terra preſentis vite que eſt morientium. quia poſt eorum vitam non remanet fama: ſed infamia de eis. Vnde Prouerb. x°. dicitur de eis. Memoria iuſti cum laudibus et nomen impiorum putreſcet.

Jeronim9 Que de auribus oculis et de vultu dicuntur non ad corporationem deitatis: ſed maieſtatis potentiam referenda ſunt. Iterum conſequenter redit ad iuſtos: ſubdens.

Nicola [Clamauerunt iuſti] deuote orando. [Et dominus exaudiuit eos] promouendo eos in bonis [Et ex omnib9 tribulationibus eorum liberauit eos] protegendo eos a malis ſpirituali

Auguſti. Dicat aliquis: ego clamaui et non me eruit: aut ego non ſum iuſtus: aut non facio que mihi iubet: aut forte ille me non videt. Noli timere: tantum fac quod iubet. et ſi te non eruit corporaliter: eruet tamen ſpiritualiter.

Nicola. Sepe enim etiam liberat dominus iuſtos a tribulationibus corporalibus: ſicut liberauit danielem de lacu leonum et tres pueros de camino ignis vt confunderentur carnales. Perfecte tamen liberat eos quando ducit eos ad requiem de malis preſentis vite: ſicut fecit omnes martires.

Jeroni [Iuxta eſt dominus] videlicet auxilio et non loco. quia deus non eſt localis [his qui tribulato ſunt corde].

Nico quia ſemper paratus eſt aut eos adiuuare liberando: vel virtute patientie tribuendo ad maius meritum ipſorum.

Jero [Et humiles ſpiritu ſaluabit] vt eis celeſtia regna largiatur. [Multe tribulationes iuſtorum].

Caſſio quia eos diabolus validius inſequitur: et homines per inuidiam ipſos frequenter affligunt. Quod aliquando dominus permittit vt per patientie meritum veniant ad maius premium. Ideo ſubdit.

Nic. [Et de omnibus his liberauit eos dominus] quia tranſlati ad requiem liberabuntur ab omnibus preſentis vite penalitatibus. [Cuſtodit dominus

omĩa oſ **Caſſiodo** Oſſa fi
ſa eorũ. delium
dixit eſſe pacientiam: manſuetudi
nem: ceteraſqꝫ virtutes que perire
in ſanctis nequeũt: que a domino
cuſtode ſeruant. Vñ ſubdit. Vnũ
ex his non conteretur. Hoc ad li
teram non poteſt affirmari cũ mul
torum martirum oſſa ↄfracta ſint.
ſed de virtutibus vt dictum eſt.

Ni. q̃s dñs cuſtodit illeſas ſina
lit i electis ſuis. Mors pec
catoꝝ peſſima. q mors peccatoruꝫ
decedentium in mortali peccato a q̃
non eſt poſſibilis reuerſio quoni
am i gehẽna ſine fine torquebunt

Auguſti. Attendite fratres
quomodo domin⁹
reſpicit mala cogitantes et dicen
tes. Ille quidem male mortuus eſt
cum iuſtus eſſet a beſtijs conſum
ptus eſt. non erat ille iuſtus ideo
male perijt. Naꝫ nõ periret ſi iuſt⁹
eſſet. ergo ille iuſtus eſt qui in do
mo ſua in lecto ſuo moritur. Audi
deum: mors peccatoꝝ peſſima. Que
tibi videtur bona peſſima eſt. quia
licet vides foris iacentem in lecto:
nũquid vides raptũ ad gehennã. ꝛc.

Caſſio. Morteꝫ ergo peccato
rum dicit illam que
ab homine non poteſt intueri. Naꝫ
ſi ad iſtam mortem reſpicias que
noſtris oculis patet frequenter in
uenies diuites peccatores pompo
ſis apparatibus decenter efferri q̃s
ſic familia plangit vt pios fuiſſe
humanis auribus mentiat. Quid
de precioſis referamus odoribus
quibus et poſt mortem eorum mẽ
ſtra corpora cõndiũtur: quod tan
to ſtudio: tanto apparatu peragit
vt in funeribus ipõꝝ ſuperſtitum
vita re **Auguſti**. Quali emꝫ
creet. morte mor
tuus eſt paup Lazarus docet euã
gelium qui viderat corpus eius ia
cere ante ianuam diuitis ꝛ non eſt
qui ſepeliret. q̃ſi forte diceret. Sic
moriatur inimicus meus: ꝛ illum
qui me perſequitur ſic videam. Exe
cratur corpus: ſtupor: patent vul
nera: ꝛ ille in ſinu Abrahe requieſcit

Caſſiodo Quãta emꝫ pom
pa vt credimus
purpuratus ille diues ad ſepulcꝝ
perductus eſt qui guttaꝫ aque fri
gide a Lazaro paupe poſtulauit. ꝛc.

Auguſtin⁹ Diſcite g̃ quid
ſit mors pecca
torum peſſima: ꝛ nolite interroga
re quantis pompoſitatibus ſepelia
tur cadauer: ſequitur. Et qui ode
runt iuſtum delinquent.

Nicolaus Quia obitũ fra
trum eſt oc
caſio multorũ malorum: ſicut eõ
trario amor ꝓximi eſt cauſa bono
rum. quia qui diligit proximuꝫ le
gem impleuit: vt habetur ad Ro
manos. xiij. Redimet dominus
animas ſeruorum ſuorũ. hoc fuit
impletum in chriſto dño qui nos
redemit precioſo ſanguine ſuo. Et
nõ derelinquet. ſinaliter. omnes
qui ſperant in eo. ſpe formata cari
tate que prouenit ex gratia et me
ritis. ꝛ hoc intelligenduꝫ eſt de pre
deſtina **Auguſtin⁹** Iſte ẽ
tis. mod⁹

humane iuſticie vt vita mortalis
quantumlibet proficiat que ſine de
licto eſſe non poteſt. in hoc non de
linquat dum ſperat in eum in quo
eſt remiſſio peccatorum.

Caſſiodo. Peracta ſunt
pſalmi hui9
ſacroſancta miſteria vbi ſic miſſa
rum ordo completus eſt vt eum cõ
ſcriptum putes temporibus chri
ſtianis. Hic etenim hymnorum or
do decurſus eſt. hic ad communio
nem deuotus populus iubetur ac
cedere. hic etiam genus humanuꝫ
et iuſtorum bonis inuitatur et ma
lorum vltione terretur.

Collector Hic fideles quiqꝫ
ad laudandum
omni tempore dominum inuitant
quem ſupplices exoremus vt ipſe
nos faciat ſic proſpera mũdi deſpi
cere: nullaqꝫ eius aduerſa formida
re quatin9 ad gaudia ſempiterna
mereamur peruenire per chriſtuꝫ
dominuꝫ noſtrum: qui eſt benedi
ctus in ſecula ſeculoꝝ. Amen.

Pſal. xxxiiij.

IUdica do
mine nocentes me.
Titulus eſt talis:
pſal. ipſi dauid.

Caſſiodo. Dauid ſicut ſe
pe dictum eſt
duas ſignatões complectitur: vi
delicet manu fortis ⁊ deſiderabilis.
quod vtrũqꝫ domino ſaluatori cer
tum eſt conuenire. Manu fortis eſt
quia mortis noſtre captiuitatem
cũ impio auctore diabolo ꝓſtrauit

Jeronimus Tetigitqꝫ lo
culum et ſur
rexit iuuenis filius vidue qui ⁊ fe
cit omnia. Deſiderabilis eſt. quia
in tantum deſiderant ſancti videre
chriſtum vt etiaꝫ corpora ſua pro
ipſo tradant in martiriũ. Eſt eniꝫ
pſalmus iſte inuocans deum con
tra inimicos in tribulationib9 hu
ius ſe
culi. **Gloſa** In quo chriſt9
loquitur nunc
in perſona ſua: nũc in perſona cor
poris id eſt fidelium ſuorum.

Nicola. Et primo chriſtus
loquens ſcd̃m ſuaꝫ
humanitatem petit a patre ſeu to
ta trinitate auxilium protectionis:
et dicit.

Vdica domine] iudicio condemna
tionis [nocen
tes me]. **Caſſi.** ⁊ diabo
lum cuꝫ
miniſtris ⁊ ſequacib9 ſuis ꝑ quos
ꝓuenit iudaice voluntatis iniqui
tas. Ipſos petit delere dãnari q̃s
virtute ꝑſcientie ſue nouit ad peni
tudinis remedia nõ venire. [expu
gna impugnãtes me]. Merito ſpi
ritus immũdi impugnatores dicũ
tur. quia licet ſanctos vincere neq̃
ant: contẽdere tamen cũ eis impro
ba voluntate non deſinunt. [Ap
prehẽde arma ⁊ ſcutum et exurge
in adiutori
um mihi]. **Nico.** Loquitur de
um more hu
mano quo aliquis volens auxili
uꝫ preſtare alicui munit ſe armis
ad inuadẽduꝫ: ⁊ ſcuto ad defẽdendũ

Jeroni. Arma domini prote
ctio diuinitatis eſt.

Auguſtin⁹ Scitu3 eſt di uinitatis de q̄ in alio pſalmo dicit. Domine vt ſcu to bone voluntatis tue coronaſti nos

Jeronim⁹ Magnum ſpecta culum eſt videre deum armatum pro te. Quid forti us: quid pulcrius q̄ chriſtum ar matum ſtare pro ſuis ſanctis. &c.

Gloſa [Effunde frameā] id eſt multiplica vin dictam [et conclude] id eſt concluſi onem fac [aduerſus eos] ne eua gentur nocendo [qui perſequūtur me] videlicet viſibiles et inuiſibi les ho ſtes.

Collector Hunc ver ſiculū trāſ latio hebraica ſic habet: euagina gladium & preoccupa ex aduerſo perſequen tes me.

Auguſtinus

Et quia inuiſibiles hoſtes ſuggerūt humano cordi: niſi quia deus non eſt nobis adiutor: vt requirentes alia adiutoria: inueniamur inua lidi & ab ipſis inimicis capiamur Contra quos dicit̄ hic [dic anime mee] per reuelationem interiore3. [ſalus tua ego ſum] vt neminem p̄ter te requirā i adiutoriū i iſtis tē poralib⁹ anguſtijs Per angelum ſubuenit deus et per hominem: ſed eternam vitam non dat niſi de ſe.

Caſſiodor⁹ Deinde poſtu lat correctio nem hominum inimicoru3: dicens [Confundantur] id eſt facta ſua erubeſcant [& conuertantur] id eſt emendati volant quem perſequē dum eſſe putauerunt [querentes animam meam] id eſt vitam me am perdere & non imitari. [Auer tantur retrorſum] a malis ſuis vt corrigantur. Nam et chriſtus Pe tro qui ſalutē eius humanitus vin dicabat: dixit Redi retro me ſatha nas. Non vt periret: ſed vt domini voluntatem felici emendatione ſe queretur. Addiditq3. [et confundā tur] id eſt erubeſcāt de ſuis prauis actibus [cogitantes mihi mala] tam iudei heretici q̄ gentiles: qui preter religionem catholicam aſſe rere aliq̄: praua intentiōe feſtināt.

Hugo Deinde chriſtus vel propheta imp̄catur non optando: ſed prophetando ho minibus pertinacibus mala que ſequūtur. Vnde dicit Auguſtin⁹. [Fiant tanqua3 puluis ante faci em venti] Ventus temptatio eſt. puluis ini quitas.

Gloſa Ex dictis Auguſti ni: ac ſi dicat. Facile cedāt omni tē ptationi. [Et angelus domini] ma lus & diabolus ſit [coartans eos] id eſt affligens cum ipſa ſuggeſti one: etſi aliquando per rationem reſiſtant. [Fiat via illorum] id eſt vita eo2 [tenebre] id eſt igno rantia vt non videant nociua ad vitandum [& lubricu3] id eſt luxu ria: vt his vitijs tanqua3 quibuſ dam vijs in baratru3 mortis deſcē dant [& angelus domi] malus ſit etia3 [perſequens eos] vt quia in lubrico ſūt: diaboli impulſu ſemp ad vitia cadāt. Et ſi q̄s queāt: quo merito ſint eis tāta mala: rn̄det cō ſequēter: dicēs. [Quoniā ḡtis] &

eſt ſpecialiter vox chriſti de iudeis
quoniaꝫ gratis hoc eſt ꝗbus non
nocui ⌊abſconderunt⌋ ſcilicet iudei
⌊mihi interitum laquei ſui⌋.
Hugo ⁊ inſidias faciebant
eī vt me ad mortem
traherent. Et bene dicit laquei ſui.
Jeroni. qꝛ per hoc ipſi ſemet
ipſos laqueauerunt
in mortem ⌊ſu⌋ **Hugo** ⁊ inuti
peruacie⌋. liter et
ſine cauſa ⌊exprobrauerūt⌋ ⁊ op
probrioſe et contumelioſe accuſa
uerunt ⌊animam meam⌋ ⁊ vitam
meā corpaleꝫ vt me morti traderēt
Glo. Ueniat illi⌋ populo iu
daico ⌊laqueus⌋ captiui
tatis ⌊queꝫ ignorat⌋ futurū eſſe.
Jero. Excidium illud minatur
quod temporibus Ve
ſpaſiani ſup hunc ppl'm aduenit.
Gloſa ⌊et captio quam ab
ſcondit⌋ videlicet mi
hi ⌊apprehendat euꝫ⌋ ⁊ ſimiliter ca
piat a Tito et Veſpaſiano ex im
prouiſo ſicut me ceperunt. ⌊⁊ in la
queum⌋ mortis ⌊cadat⌋ dictus po
pulus ⌊in ipſum⌋ .ſ. laqueū. videli
cet vt eodem modo interficiantur ſi
cut me inter **Aug⁹.** Nōne hoc
fecerūt. factuꝫ eſt
iudeis eī nocere volētibus eī quid
Anima mea exultabit in dño⌋
viꝫ in eo a quo audierit: ſalus tua
ego ſum: tanq̄ nō querens extrin
ſecus alias diuitias: nec circūflue
re voluptatibus boniſq̄ terrenis.
ſed ipſuꝫ amans gratis ⌊⁊ delecta
bit ſup ſalutari ſuo⌋ ⁊ in xpō filio
p quē ſaluati ſum⁹ Omnia oſſa
mea di **Cas.** Oſſa nec ſenſū nec
cent⌋. vocē habē manife
ſtū ē: ſꝫ p ipſa fortitudo animi ⁊ cō
ſtātia mētis debet itelligi q̄ merito
oſſib⁹ ꝯpantꝛ: qꝛ ſic oſſa corpus ꝯti
nēt ita ⁊ hec ſcās roborāt volūtates
dicunt ꝙ ⌊dñe quis ſimilis tibi⌋. c
Quis negatiuū eſt: quaſi dicat nul
lus. quia multuꝫ diſſimilis eſt cre
atura creatori. Illa ſeruit: iſte dña
tur. Eripiens inopeꝫ de manu
fortiorum eius⌋ ⁊ ſpirituuꝫ immun
dorum ⌊egenuꝫ ⁊ pauperem a diri
pientibus eum⌋ hoc eſt a demoni
bus. In iſto verſu exponit qd ſup̄
dixit: quis ſimilis tibi. Nam cum
diabolus manu ⁊ poteſtate ſua te
neret pene totum genus humanū
de illa poteſtate obnoxium ⁊ obli
gatum vel reum: conſtat incarnati
one verbi fuiſſe liberatuꝫ. Hec tria
ſcilicet egenum: inopeꝫ: ⁊ paupeꝫ
in vnum ſunt collecta: vt ipſa con
ditionem generis humani preſſaꝫ
calamitatibus indicarent. Inops
enim dicitur quia mortalis effcūs
eſt. Egenus quia in laboribus ⁊ ſu
doribus paneꝫ queſiuit. Pauper
quoniaꝫ de illa ſapientia ⁊ purita
te deiectus ſolam tenueꝫ ⁊ vmbra
tilem ratiunculam poſſidebat. Naꝫ
quis dicat eos vere ſapuiſſe q̄ au
ctoris ſui probantur ſcientiam nō
habe **Hugo** Deinde oſtendit
re. propheta in per
ſona chriſti q̄ maligne iudei egerīt
aduerſus chriſtū: dicens. Surr
gentes teſtes iniqui⌋. de quib⁹ di
citur Math. xxvi. Cū multi falſi te
ſtes iniq̄ acceſſiſſent ⁊c. ⌊q̄ ignorabā

interroga bant me. **Caſſ.** Ignorabat ei dominus blaſphemare qđ ei princeps ſacerdotũ ſciſſis veſtib⁹ imputabat qñ dixit Videbitis filiũ hoĩs ſedentē ad dexterã p̄ris. Et ſubſecut⁹ eſt princeps iudeorum: dicens. Blaſphemauit: quid adhuc egem⁹ teſtib⁹. Ignorabat ergo dñs mẽtiri et blaſphemare de quo fuit interrogatus.

Iero. Retribuebãt mihi mala pro bonis. qꝛ exhibentē me vitam condemnauerũt morti: et ſimiliter retribuebant ſterilitatem anime mee. et mihi qui fecundidatem bonoꝝ celeſtiũ ꝓmittenti vite penuriam et mortẽ intulerunt.

Hugo. Ego autẽ cũ mihi moleſti eẽnt. ſ. iudei: clamantes crucifige crucifige eũ. induebar cilicio. Humiliabam in ieiunio animam meam.

Caſſ. Scđm hiſtoriã nuſq̄ legis dñm fuiſſe vſum cilicio: nec ipſum tempe paſſionis ieiunaſſe. Ciliciũ fit ex ſetis: et ẽ aſperum tegumentũ penitentiũ. Ergo domin⁹ q̄ carnē peccati aſſumpſit ciliciũ ſe induiſſe ꝯmemorat Quia dum iudei p cõtumelias et inſidias ei eſſent moleſti: ille diuinitatē ſuam carnis velamie tenebroſis mẽtibus occultabat. qꝛ non merebantur agnoſcẽ quē tali ĩpietate tractabant. Et humiliauit ſe dñs ĩ ieiunio quoniã de induratis iudeis nõ inueniebat quos in epulas ſpũales aſſumeret. Ieiunauit ergo dominus. qꝛ ſe ei incredula turba ſubtraxerat. Sequitur. Et oratio mea. qꝛ pro crucifixoribus meis orauit dicens. Pater ignoſce illis: qꝛ neſciunt qđ faciũt. In ſinu meo conuertetur. qꝛ dũ eam deteſtabiles iudei minime ſuſcipe mererẽtur in ſinu eius et in ſecreto pectoris vnde fuerat egreſſa: remeabat. Si enĩ in peccatoribus fuiſſet opata: nõ conuerſa vtiq3 diceretur: ſed effuſa. Quaſi ꝓximũ q̄ſi fratrē noſtꝝ ſic complacebã. Hic ꝓ ablatiuis accuſatiui caſus ſũt poſiti p figurã que dicitur anthiteſis: quando caſus pro caſu ponitur. Dicit ḡ: quaſi de proximo et quaſi de fratre nr̃o ſic complacebã et de eoꝝ affinitate gaudebã: q̄ me hoſtiliter inſequebantur. Et etiam cõplacebat in illis deo patri quãdo pro ipſis patri in cruce poſitus ſupplicabat. Ipſa eſt enĩ pfecta retributio ſi ꝓ odio gratia et beneficiũ ꝓ leſione p̄ſtet.

Hugo. Quaſi lugens et contriſtatus de peccatis eorum ſic humiliabar compaciendo eis. Lugebat chriſtus vt dicit Luc. xix. Videns ciuitatem hieruſalem fleuit ſuper eam. Sed domino flente illi letabãtur. Vnde ſubditur. Et aduerſum me letati ſunt iudei: quando Iudas ꝓmiſit me traditurum Marc. xiiii. et cõuenerunt ad tractandũ de morte mea Math. xxvi.

Caſſiodo. Cũ chriſt⁹ dñs pi⁹ contriſtaretur iudei impii libertate letabantur. Sed diuerſa erit iſta retributio. chriſtus gaudebit de triſticia ſua: et iudei erũt de propria exultatione cruciandi.

Hugo [congregata ſunt ſu
per me flagella] · q̄
chriſtus fuit flagellatus [et igno
raui] id eſt ad modum ignorãtis
me ha Jeronim⁹ Vl' igno
bui. raui pec
catum: id eſt conſcientiam pecca
torum non habui quare debebam
ſic flagellari et crucifigi.

Caſſiodor⁹ D Iſſipati
ſunt] quã do
in paſſione domini ſol obſcuratus
eſt: terra contremuit: velu templi
ſciſſum eſt Et cum hec tanta fuerẽ
oſtenſa miracula [nec cõpũcti] id
eſt non ſunt cõuerſi vt agerent pe
nitentiam [temptauerũt me] quã
do dixerunt dic nobis ſi tu es chri
ſtus. [ſubſannauerunt me ſubſã
natione] dicentes. Alios ſaluos fe
cit ſeipſum non poteſt ſaluu face
re [frenduerunt ſuper me dentibus
ſuis] ex crudelitatis magnitudine
clamantes crucifigatur Hoc totũ
ad magnam humani generis edi
ficationem refertur: ne membra ſi
bi exiſtiment onero ſu pati: quod
caput ſuum ſuſtinuiſſe cognoſcunt.

Hugo Poſtea petit chriſt⁹
ſe liberari ab eis in re
ſurrectiõe: dicens D Omine quã
do reſpicies me] ab ipſis liberãdo
[reſtitue animã meam] corpori
in reſurrectione [a malignitate eo
rum] liberatam [et erue a leonib⁹]
id eſt a iudeis qui dicuntur leones
propter fortitudinem malicie ſue.
[vnicam meam] id eſt animam me
am: vel carnem meam: que ſola cõ
cepta fuit ſine peccato Deinde chri
ſtus percepto munere reſurrectio
nis profitetur ſe in toto orbe domi
no confiteri: dicens C Onfitebor
tibi domine] confeſſione laudis
[in eccleſia magna] · quia in toto
mundo diffuſa et ex oĩ gẽte collectã.

Jeronim⁹ [in populo gra
ui] id eſt in fide
li populo chriſtiano firmiter pre
cepta cuſtodienti qui non eſt leuis
ad peccan Caſſiodo [lau
dum. dabo
te] · quia a leuib⁹ et fide vacuis vti
q blaſphe mat. Hugo Poſtea pe
tit chriſt⁹
vt intentio et votum iudeorum ini
micorum ſuorum fruſtretur: dicẽs
N On ſupergaudeant mihi] no
men meũ delendo. Gauiſi ſunt q̃p
pe in morte domini. Sed ſupergaui
ſi eſſent ſi nõ reſurrexiſſet. [qui ad
uerſantur mihi inique] id eſt pſe
quũtur me iniuſte. [q̃ oderunt me
gratis] quia non merui: nec eis no
cui [et annuũt oculis] id eſt nuti
bus et ſignis alios inuitant ad me
temptandũ et pſequendũ. Deinde
ꝑdicit iudeoꝝ nephãda doloſitas
cũ ſubdit. Q Voniã mihi quidẽ
pacifice loquebant] dicẽtes Mat.
xxij. Magiſter ſcim⁹ quia verax es.
[et] tñ [in iracundia terre loquẽtes
dolos cogitabãt] qd ſic debet legi
vere pacifice loquebantur. et tamẽ
ſic loquẽtes: cogitabãt dolos quõ
me caperent in ſermone et hoc: in
iracundia terre: id eſt pro terrenis
habita: ſcilicz ne amitterent locũ
et gẽtẽ vt dĩ Johã. vi. Trãſlatio
rõana h: et ſup irã doloſe cogita

bant. [E]T dilatauerunt ſuper me
os ſuum quando clamabant. cruci
fige: cruci **Caſſiodo.** O ſce
fige. leſtum
et prauum facinus negabat iudex
fieri quod populus clamabat im
pleri. Dixerunt euge euge viderunt
oculi no **Jeroni.** Ac ſi dicat.
ſtri. Bene vide
mus quod expectauimus et quod
videre volebamus: vt videlicet cum la
tronibus in cruce penderes: ille vir
tutes quas faciebas nihil erant.
Euge in hoc loco eſt interiectio deri
den **Caſſiodo.** Et quamuis
tis. iudeos eu
ge euge dixiſſe in euangelio non le
gatur: ſimilia tamen inſultationum
verba locuti ſunt vt vna res per ſer
monum varietates veraciter pro
betur eſſe **Collector.** In tranſ
narrata. latione
hebraica habetur: vach vach vidit
oculus noſter. Enumeratis pecca
tis inimicorum petit retribui tam
ſibi pro pacientia quam illis pro nequi
tia. Vnde **Jeroni.** [V]Idiſti
dicit. domine pa
ter .ſ. illuſiones eorum. Ac ſi dicat
Vidiſti illos ad iudicandum: te in
teſtimonium **Caſſiodo.**
aduoco.
Ne ſileas et non differas dare ſen
tentiam quod vtique tacendo non po
teſt fieri: ſed loquendo. Domine ne
diſcedas a me et ab humanitate
mea que ſubiacet paſſioni: ſed po
tius. [E]Xurge in adiutorium me
um: et intende iudicio meo quod
pertuli a iudeis. videlicet iudicium
ſine iure: tormenta ſine ſcelere: mor
tem ſine peccato. Bene autem dixit
meo: quod reuera pertulerat deus
meus et dominus meus. reſpice
in cauſam meam et non in penam
meam. Pena enim ſceleratis vi
debatur eſſe conſimilis. Cauſa ve
ro talis cum nullo poterat eſſe com
munis. Sed que eſt iſta cauſa que
a deo petebatur intendi: ſcilicet vt qui
dare venerat ſalutem humano ge
neri ab infamis et perfidis pateret
occi **Auguſtin.** [I]Vdica
di. me ſecundum iu
ſticiam tuam domine deus meus.
id eſt ſecundum cauſam meam et non ſecundum penam.
Jeroni. Et non ſupergaudeant
mihi et non pati fiat
vltra os prauum eorum ad me deuo
ran **Collect.** Vnde in tranſla
dum. tione hebraica
ſic habetur: et non inſultent mihi ſi
cut iam fece **Hugo** [N]On
runt. dicant in
cordibus ſuis euge euge anime no
ſtre gaudentes de morte mea: et me
deridentes ſicut prius fecerant nec di
cant comminando deuorabimus eum
id eſt non iactent ſe quod extinxerunt
nomen ſuum: ſed potius. [E]Rubeſcant
de pecca **Aug⁹** Qui erubeſcit a
tis ſuis. ctus ſuos propria
eſtimatione damnat et reuereantur ſi
mul et omnes timeant penas.
Jeroni. Qui gratulantur mal
is meis et non ſolum qui
faciunt: ſed etiam qui conſentiunt
facienti **Caſſio.** [I]Nduantur
bus. pudore quaſi
quadam veſte lugubri contra auda

ciam quam habuerunt furentes.
et ſimiliter iduãtur reuerẽtia
cõtra impudentiã falſitatis. Reue
rentia eſt timor cum amore permi
xtus. qđ illis cõuenit qui volũtate
ſinceriſſima confeſſionis munera
cõſequũtur.

Hugo

Et addit qui ma
ligna lo
quũtur ſup me detrahendo vel ia
ctando cũ dicit: euge euge. Poſt
q̃ de perſecutoribus ſufficienter di
ctũ eſt: venit ad partem fidelium
optans eos ſumma beatitudinis
exultatione compleri. Vnde dicit.
Exultet in corpe et letentur
in ſpiritu qui volũt iuſticiam me
am imitari q̃ fuit in me: de q̃ Mat.
v. dicitur. Beati qui eſuriunt et ſi
tiunt iuſticiã. et dicant ſemp ma
gnificetur dominus in nobis.

Glo

et vſq; in finẽ ſeculi ma
gnificetur ſicut iam ma
gnificatus eſt in cõuerſiõe q̃rũdã.

Hugo

Vi autẽ dicunt ſemp
magnificet̃ ſicut iam
eſt magnificatus dñs qui volunt
pacem ſerui eius i. pacem peccato
ris quam chriſtus p pace carnis
ſeruus dei patris habuit: et ſuis re
liquit dicens Joh. xiiij. Pacem re
linquo vobis: pacẽ meam do vob.
Sed. Et lingua mea meditabi
tur iuſti ciã tuã.

Glo

Meditatio eſt cor
dis non lingue: ſ;
ita vox chriſti conſonat cordi vt
qđ eſt cor dis dicat ori.

Caſ.

Lingua xpi me
ditata eſt iuſti
ciã; q̃n nouũ teſtamentũ populis
p̃dicauit.

Hugo

Et vir iuſtus di
cit. lingua mea
meditabit̃ iuſticiam tuã; i. loque
tur de iuſticia tua quam cor prius
fuit meditatum. Sequit̃. tota die
laudem tu am.

Caſſio

S; q̃ hũa
nitati ĩpoſ
ſibile videtur deũ cõtinua voce lau
dare ad intellectũ nos bonoꝝ actu
um transferam⁹. q̃ ſp deũ laudat
q̃ in omni voluntate ſua diuina iuſ
ſa conſiderat.

Auguſti

Quando ca
ritas hym
num cantat: lingua tua laudat de
um. et quotiens tu ceſſaſti ab hym
no cantando: diſcedis vt reficiaris
noli inebriari et laudaſti deum. di
ſcedis vt dormias noli ſurgere ad
malum faciendũ et laudaſti deũ.
negocium agis noli fraudem age
re et laudaſti deum. quicq̃d egeris
bene age: et laudaſti deum.

Caſſiodo.

Conſideremus
chriſtum domi
num quanta nobis diſpenſatione
loqui dignatus eſt in hoc pſalmo
qui ſecundus eſt eorum qui paſſi
onem et reſurrectionem eius lati⁹
intimare noſcitur. Fecit enim ab
oratione principium. deinde paſſi
onis et reſurrectionis ſue ventura
narrauit. poſtremo finit ĩ ſpe et ex
ultatione. Quapropter exemplo
domini gaudeamus in cladib⁹: ex
ultemus in periculis: quatinus va
leam⁹ conregnare ĩpo dño nr̃o Je
ſu chriſto qui cũ patre et ſpiritu ſã
cto viuit et regnat ĩ ſecula ſeculoꝝ
Amẽ.

Pſalmus. xxxv.

Dixit iĩuſtus titul⁹ talis ē·in finez Fuo domi mi dauid. **Hug**
Ex gloſa in hoc pſalmo oñdit omnia bona eſſe non a nobis: ſed a deo Mala autem a nobis. Et agit ꝑprie cõtra errorem dicentiũ mala eſſe ex cõſtellatione: ex fato: ex vitio nature. bona autem ex homine ⁊ libero arbitrio. Vnde ſenſus tituli tal' eſt. Pſalmus tendens in finem attribuitur dauid ꝟ iuſto ſeruo dñi de deo recte ſentienti. **Caſſio.** In p̃mis em̃ eſt ſciendũ ꝙ duo ſunt genera peccantium. Vnum quod credens legi ꝑ infirmitatẽ non valet que ſũt iuſſa cõplere: de quibus dic̃ Salomõ Corpus enim quod corrumpitur aggrauat animã ⁊ deprimit terrena inhabitatio ſenſuũ multa cogitantẽ. Aliud vero eſt audax deſperatum blaſphemiũ quod ſibi ꝓponit libera voluntate delinquere: contemnens omnia ſibiq; remunerans: putat deum non curare mortalia. Quapropter dixit iſte talis apud ſe rem ſceleratam quam publice non auſus eſt profiteri. Et ideo deliberando ⁊ cogitando dicit.

Dixit iniuſtus⌋ videlicet gen⁹ iniquorum⌊vt delinquat⌋ libere peccando⌊in ſemetipſo⌋ hoc cogitauit. quia metum iudicis abijciendũ eſſe decreuit. Vnde ſubdit. ⌊non eſt timor dei ante oculos ei⁹⌋ **Hugo** quia ſi eſſet timor dei ante oculos mentis eius non peccaret. Vnde Ecci. i. dicitur. Timor domini expellit peccatum. Et Prouerb. xv. Per timorez domini declinat omnis homo a malo. Nec poteſt hoc genus per ignorantiam excuſari. ⌊Quoniam dolose egit in cõſpectu eius⌋ i. in corde ſuo vbi ſolus deus videt.

Glo. ⌊vt inueniatur iniquitas eius⌋ ab ipſo⌊ad odiũ⌋ i. ꝙ iniquitas ſua habenda eſt odio apud deum. **Collector** Hunc verſiculum tranſlatio hebraica habz ſic Quia doloſe egit aduerſus eum in oculis ſuis vt inueniret iniquitatẽ eius ad odiendum. **Caſſio.** Is ẽ doloſe egit i cõſpectu dei vt ſuam iniquitatem et odiũ dei refugeret inueniri: credens per ignorantiam precepti ſe poſſe defendi. ⌊Verba oris eius iniquitas et dolus⌋ que numerari nõ poterant duobus ſunt ſermonib⁹ explicata. Iniquitas pertinet ad blaſphemiam. dolus ad proximũ decipiendũ ⌊noluit intelligere vt bene ageret⌋ quia contemnens dicta ſalutaria: veritatem ſtuduit omnino ignorare. Hoc etiam ad dementiſſimũ populum iudaicum cõpetenter aptatur: ad quem dominus veneãt ⁊ ille ſanari deteſtabili obſtinatione contempſit. Naz imprudentie plerunq; venia datur. voluntario vero maleficio vltio iuſta ſuccedit. ⌊Iniquitatem meditatus eſt in cubili ſuo⌋ id eſt errorez longa cordis meditatione tractauit. **Aug.** Caſtitit oi

vie non bone]id eſt perſeuerāter pecca uit.

Caſſiodo. Et ad cu mulum peccatorum conſequenter intulit. [maliciam autē non odiuit]. Hic maliciam vult intelligi cunctorū criminū matrem: vno verbo cōdu cens qđ latius videbať cōfuſum.

Auguſti. Sunt homīes qui non pugnant cō tra vitia: qualis eſt iſte qui a ma licia trahitur. quia non pugnant contra eā quam amant. Sunt eti am q̄ pugnare incipiūt: ſed cū ē q̄ſi tenere ceperint iuſticiā fiunt ſup bi de ſe preſumētes: ⁊ hi vincūtur vt oſtendat illis de⁹ quia ipſe vin cit: ⁊ illi per ipſum. Quis ergo eſt qui pugnat ⁊ non vincitur. niſi il le qui preſumit de deo qui iuſſit vt pugnet et vincat hoſtem adiut⁹.

Caſſiodo. Dinumeratis cogitationib⁹ hominum peſſimorum: conſequen ter ad laudem domini tranſitum fa cit: dicens. [Domine in celo miſe ricordia tua]. Quāuis et in terra ⁊ i mari ⁊ vbiq̄ ſit miſericordia ei⁹: hic tamen dicit ſpecialiter in celo .i. in celeſtibus creaturis: videlicet angelis qui non ceciderunt: et ſan ctis hominibus in quibus copioſi us dona manauerit. [Et veritas tua vſq̄ ad nu bes].

Jeroni. Veritas chriſtus ē ƒnubes ſancti predicatores. Vnde dicitur. Mandabo nubibus meis deſuper vt non pluant imbrem ſu per eam. Quia ſicut nubes pluuiā portant: ita irrigant animas que ſteriles fuerant ariditate peccati. Cognitio igitur veritatis tue venit ad predicatores

Caſſiodo. p q̄s te hu mano generi ipſam veritatem co gnoſcim⁹ preſtitiſſe. [Juſticia tua ſicut mōtes dei]. beatos apoſto los dicit montes: qui iuſticie eius tanquam domini capaces deuotis ſenſibus extiterunt. Quos merito montibus comparauit. quia ſicut montes in ortu ſolis prius illumi nantur a ſole et poſtea valles: ſic apoſtoli primo ſunt a chriſto na to illuminati lumine ſue veritatis quod humilibus populis ſancta predicatione infuderunt. [Judicia tua abyſſus multa]. Abyſſus eſt profunditas aquarum quam nec metiri: nec intrinſecus ex toto vide re preualeamus. Sic diuina iudi cia nec mente complecti poſſum⁹: nec ratione aliqua diffinire p̄uale mus: ſicut apoſtolus dicit. Q̄ incō prehenſibilia ſunt iudicia eius: et inueſtigabiles vie eius.

Jeroni. Judicia enī dei nobis ſunt occulta: ignorā tes quare vnū reprobat alium aſ ſumit: ſic dixit. Jacob dilexi: Eſau odio habui. Exponit adhuc quare iudicia eius abyſſus dixerit cum ſubiungit. [Homines ⁊ iumēta] .i. rōnales ⁊ irrationales pſonas.

Caſſio. [ſaluab domine] quo niā peccatoribus iu mentorū ſe inordinata voluntate tractantib⁹ beneficia tue pietatis indulges. hoc autē q̄ mens: q̄ ratio comprehendat: videlicet ſupplicati

onem penitentiuz ad premia tran
ſire iuſtorũ. ⌊quemadmodũz mul
tiplicaſti miſericordiaz tuaz deꝰ⌋.c
Quemadmodum aduerbium eſt
admirantis ⁊ q̄ ſublimiter: q̄ potē
ter miſericordias largitate mirabi
li contuliſti vt ⁊ peccatores ad pre
mia venire faceres: et iuſtos ſpera
re dona promiſſa ſancires. Vides
ergo domini iudicia ꝓfũdis abyſ
ſis apertiſſime comparata.

Collector dicit Aug. abyſ
ſuz ꝓfũditatē pec
catoruz ſignare: quo quiſquis per
uenit contemnendo deum: videlicz
cum venerit in profundum malo
rum. Et ſcd̃m hunc ſenſuz exponit
verſum precedentem. videlicet ⌊ho
mines ⁊ iumenta ſaluabis domīe
⁊ hoīes qui ſalutē iumētoꝝ: hoc ē
qui non eternam ſed temporalem
felicitatem querunt ⁊ deſiderāt ſal
uabis corporaliter tantum cum iu
mentis: quemadmoduz multipli
caſti miſericordiam tuam deus vt
non ſolum talibus hominibus: ſꝫ
etiam iumentis temporaliter ꝓui
deres. Hoc autem de carnalibus ho
minibus dictum eſt qui preſentia
bona ſectantur cuz iumentis. Con
ſequenter dicit de illis qui futura
bona ſperāt cuz angel. Vñ ſubdit.

Jeroni. ⌊Filij autem homi
num⌋ rationabiľr et
iuſte viuentium: qui ad imaginez
dei mente perfecti ſunt ⌊ſub tegmīe
alarum tuaruz⌋ hoc eſt ſub crucis
tue defenſione ⌊ſperabũt⌋ muniti.

Caſſiodo. Vel ale domini
ſũt precepta no
ui ⁊ veteris teſtamenti in quorum
protectione omnis iuſtus ſperare
cognoſcitur dum eis obedire mon
ſtratur. Idem Jeronimus ⁊ hi filij
⌊Inebriabũtur ab vbertate do
mus tue⌋ ⁊ intellectu dogmatum
eccleſiaſticorum: vel a pinguedīe
gratie ſpiritus
ſancti.

Caſſio. Et eſt
ſmo
iſte tractus ad partem bonoruz ho
minũ de conſuetudīe vitioſa qui
vino nimio gurgitati mentis op
preſſione torpeſcunt. Sic et iſta ce
leſtis ebrietas memoriam abſcin
dit ſecularium rerum: et carnalia
ita facit a mente diſcedere tanquaz
vini crapula que humanos actus
a noſtris ſenſibus alienat.

Gregorii. Omelia. x. ſuper
Ezechielē. Bibit
enim ꝺ ſacra ſcriptura ⁊ nō inebri
atur qui ad cognoſcendum dei ver
bum deuotꝰ nō eſt. ſed ea que hinc
huius ſeculi adipiſci deſiderat. Si
enim inebriatus eſſet: mentez pro
culdubio mutaſſet vt iam terrena
non quereret: iam vana ⁊ trãſito
ria que amauerat iaz nō amaret.

Jeroni. ⌊Et torrente volupta
tis tue potabis eos⌋
⁊ ſpiritu ſancto qui dicitur ſpiritꝰ
torrens: quia irrigat omnem ani
maz ſpiritualibus fluentis vt fru
ctum exhibeat ſanctitatis. Vel po
teſt iſte verſiculus de futuro expōi.

Nicolaꝰ Inebriabũtur ſã
cti ⁊ ſaturabũtur
abſqꝫ tamen faſtidio: ab vbertate
domus tue ⁊ celeſtis glorie: ſcd̃m il
lud quod dictũ eſt in pſalmo. xvi.

Satiabor cũ3 apparuerit gl'ia tua.

Hug. La torrente voluptatiſ tue potabĩ eos] ⁊ afflu entia diuine fruitionis.

Caſſiodor⁹.

[Q]Voniam apud te domine eſt fons vite] chriſto domino hoc dicit apud quem eſt initium omniu3 bo num et origo virtutum.

Jeroni. Qui pſtas baptiſmũ per quod ablutis pe ccatoribus vitam largiris eternã. Vel fons vite doctrina dei eſt que anime vita eſt. [et in lumine tuo videbimus lumen] Lumen patris chriſtus eſt: qui illuminat omnẽ hominẽ venientẽ in hunc mũdũ.

Caſſiodo. In chriſto enim lumine videbi mus lumen patris et ſpiritusſan cti. quia per ipſius predicationem factum eſt vt tota nobis trinitas manifeſta cõſtaret. [P]Retende] id eſt oſtende [miſericordiam tuã ſcientibus te] qui videlicet ſanctã trinitatem corde firmiſſimo cõfiten tur his rogat pretendi miſericordi am vt in iſto ſeculo ſub domini pi etate degant: et in futuro iudicio premia digna recipiant. Hoc enĩ ſignat. [iuſticiam tuam his qui re cto ſunt corde] qui ĩ futuro iudicio iuſtiſſime ad dexterã collocabun tur: quoniam recta mente preſtan te domino viuere meruerunt.

Auguſti. Illi ſunt recti cor de qui ſequũtur ĩ hac vita voluntatẽ dei. Voluntas dei eſt vt ſis aliquando ſanus: ali quãdo vt egrotes. Siquãdo ſanus es dicis. dulcis voluntas dei eſt. et quando egrotas amara eſt volun tas dei: non recto corde es. Quare? quia non vis voluntatem tuam di rigere ad voluntatem dei: ſed dei vo luntatem vis curuare ad tuam. illa recta eſt: tu curuus es. Rectus eris corde ſi dominũ ſemper benedicis a lau das.

Caſſiodo. [N]On ve niat mihi pes] id eſt affectus [ſuperbie] ne erectus in ſuperbiã a iuſto trami te recedam [a manus peccatoris] id eſt mala ſuadentis operati. [nõ moueat me] a fidei firmitate.

Nicola⁹ Vel manus pecca toris ⁊ poteſtas de monis in peccatis obſtinati: non moueat me a ſtatu gratie.

Caſſiodo. [U]Bi] enim in affectu ſupbie et praua ſuaſione nequitie [ceciderunt omnes qui operãtur iniquita tem]. Nam quãuis alij ex crudeli tate: alij ex libidine: alij ex cupidi tate: alij ex ĩuidia diaboli ꝓlabãtur omnes tamen in ſuperbie vitio ca dunt. quia domini iuſſa cõtemnũt Nam ſicut obediens dicit̃ qui mul tis iuſſionib⁹ obſecundat. ſic mul tifarie domini precepta cõtemnẽs ſuperbus veriſſime nuncupatur. Initium enim omnis peccati ſuper bia. De iſtis ſequit̃. [expulſi ſũt] id eſt expellentur quando audient Ite in ignem eternum. [nec potue runt ſtare] quãdo non illis licebit domini iuſſa differre. ſed illic ſta tim precipitantur ab angelis vbi eis parata eſt flãma penal'. P Rete

tere libet ſuperiora huius pſalmi quo decore prolata ſint. In hoc enim pſalmo recitatur quanta famulis ſuis gratia diuina preſtiterit: et uſqȝ ad pleniſſimam ſatietatem felici vbertate peruenerunt. O laudabilem nimis ebrietatem. o votis omnibus expetenda vinolentia et vnde modeſtia naſcitur et plena mentis integritas obtinetur. Non hinc titubatio: non confuſio: non mentis alienatio: non caligo tenebroſa ſuccedit. ſed tanto anima ſanior redditur quanto illa ebrietate completur. Bibamus ergo hunc potum audi nequaquam labiis carnalibus: ſed puriſſimo cordis affectu: de quo non leticia temporalis ſumitur: ſed eterne vite gaudia conquiruntur. Oremus ergo dominum vt nobis nominis ſui timorem inſinuet: miſericordiam de celo ſolito largiatur: ſuperbiam omnibus bonis inimicam a nobis auferat: atqȝ omnem dolum auertat: noſqȝ ſacroſancti nominis ſui cognitione illuminatos: regno ſuo dignos efficiat: qui cum patre et ſpiritu ſancto eſt benedictus in ſecula ſeculorum. Amen.

Pſalmus. xxxvi.

Noli emula

Titulus pſalmi. ipſi dd.

Caſſio. De verbis huius tituli non eſt quod nouiter dicere debeamus. ſed intentionem pſalmi magnopere debemus aperire. Totus enim ad mores pertinet corrigendos. Inſtruit quippe eccleſia que nunc introducitur ad loquendum preceptis ſalutaribus genus humanum ne mortiferis erroribus miſceatur: malos pena deterrens: bona fidelibus compromittens: quod doctrine genus omnino efficaciſſimum eſt vt et ſuperbi humilientur: et humiles digna conſolatio conſequatur.

Hugo In primis itaqȝ commonet eccleſiam: in cuius perſona loquitur propheta ne de proſperitate malorum indignetur aliquis: neqȝ imitetur eos. vnde dicit.

Noli emulari. Emulor pro quattuor ſignatis ponitur in ſacra ſcriptura. Vnde verſus. Emulor inflatur: amat: inuidet: ac imitatur. In hoc loco ponitur pro imitari Vnde dicit. Noli emulari in malignantibus.

Nicolaus id eſt imitari malignantes in ſuis operibus neqȝ zelaueris id eſt amaueris facientes iniquitatem.

Jeroni. qui per iniquas fraudes diuitias congregant et honores inquirunt.

Nicola. Tales non ſunt imitandi nec amandi inquantum mali: licet natura ſit ex caritate diligenda quamdiu ſunt in preſenti vita in qua poſſunt ad bonum reuerti: malicia tamen eorum ſemper eſt odienda. Sic loquitur ſaluator Luc. xiiii°. Si quis venit ad me et non odit patrem ſuum et matrem ſuam etc. Subdit autem predicto tu

ratio **Hugo** [Q]uoniā tan
nez· q̄ fenuz quod
hodie floret ꝛ cras in clibanuz mit
titur velociter areſcēt· p̄dicti ma
lignantes licet modo floreant et
quemadmodum olera herbarum
cito deci **Jeroni.** Recte hec
dent· carnalis
glorie mundana potentia feno et
vilibus oleribus iuxta Yſa· com
paratur· Omnis inquit caro fenuz
et omnis gloria eius ſicut flos fe
ni· Aruit fenuz ꝛ flos eius decidit
Huic ſentencie addidit Jacobus
in canonica ſua· iiij· Ita ꝛ diues in
itineribꝰ **Caſſiodo.** Poſt
ſuis· q̄ ma
lignantes ſtudioſe cenſuit euitan
dos nunc quid facere debeamꝰ oſtē
dit: di **Nicolaꝰ** [O]pera in
cens· domio figē
do appetitum in ſummo et fac bo
nitatem id eſt opera bona·
Caſſiodo. quia fides ſine
operibus mor
tua eſt et inhabita terram hoc
eſt in fide ſancte eccleſie perſeuera·
Jeroni. Vel inhabita corpꝰ
tuū: tu dominare car
ni: non caro **Caſſio.** et paſce
tibi· ris i diui
tijs eius· i· in chriſti domini cōtem
platione: quod manifeſtius decla
rat cum ſubiungit: dicens· [D]ele
ctare in domino. Delectatio ꝛ cor
poralis dicit̄ ꝛ ſpiritualis· illa nu
trit vicia: iſta virtutes. Delectare
ruz dicit in domino ſuauē tibi vult
eſſe eius recordationem vt ames
quem times: vt deſideres quez ve

reris: vt ambias quem re queз pa
ueſcis. Sequitur. et dabit tibi pe
titiones cordis tui· Reſpice quia
cordis dixit non carnis: quod ad
ſapientiam ſolet referri·
Jeronimꝰ Cor eniz ſemper
ſapientiā petit.
Caſſiodo. Cordis enim pe
titio eſt fides: ca
ritas: intellectus dei: et opera actu
um bono **Nicola.** Juſti eniz
rum· non petūt
a deo ſimpliciter: niſi bona gratie
ꝛ virtutes: que ſemper dantur pe
tentibus quando petunt pro ſe et
perſeuerant er quod faciunt iuſti·
de alijs autem bonis inferioribus
non faciunt petitiones: niſi ſub cō
ditione: ſcilicet ſi expediant honori
diuino ꝛ ſaluti ſue vel alioꝝ· Hoc
etiaz mō deꝰ exaudit eos· [R]eue
la domino vi **Caſſi.** Veluz q̄d
am tuam· dam eſt de
ſitas peccatorum· vnde via et vita
noſtra tenebroſi amictus circūda
tione veſtita eſt· Hanc reuelamuſ
quando delicta noſtra promptiſſi
me confite **Jeroni.** Tu ergo
mur· quod ha
bes in corde videlicet actiones tuaſ
patefacere debes deo in ſermone p
confeſſionez tuam et ſic ſpera in
eo quia ipſe poſſit remittere delin
quenti peccata ſua· ꝛ ipſe faciet
videlicet hoc q̄d ſequit̄· [E]T edu
cet quaſi lumen iuſticiaz tuaз.
Caſſi. Educere enim eſt aliq̄d
de tenebris trahere: hoc
eſt de ſeculi iſtiuſ caligine. Caligo
eſt obſcuritas ad illaз futuri iudi

cij perducere claritatem: vbi om̄ia
palam fiunt: nec vlterius tenebro
ſis latibulis occultuntur et abſcon
duntur. Quapropter iuſticia nr̄a
quam donante domino nunc habe
mus in fide tunc humanis cōſpecti
bus apparebit in ſpecie: et tanquā
lumen profertur cum ſpes noſtra
chriſtus oſtenditur: ſicut dicit apo
ſtolus. Cum chriſtus apparuerit
tunc et vos apparebitis cum ipſo
in gloria. Et iudicium tuum tanq̄
meridie]. **Auguſtin.** Iudicas
em]. tu magis
ſequi chriſtum promittentem tibi
quod non vides: q̄ impium repre
hendentem te credidiſſe quod non
dum vides. Quid credidiſti. Quid
tibi chriſtus promiſit. quia imor
talis eris: et dabit tibi vitam eter
nam. Adhuc in abſcondito eſt iu
dicium tuum: et reprehenditur et ir
ridetur ab infidelibus. ſed cum ve
nerit dies iudicij et venerit chriſtus
et congregauerit omnes gentes iu
dicandas tunc educet tanquā me
ridie et in clariſſimam lucem iudici
um tu]. **Jeronimus** quo ea q̄
um. bōa ſunt
elegiſti. Tunc fulgebunt tanquam
ſol in regno patris eorum: et erūt
clara omnia que nunc abſcondita
ſūt. [Subditus eſto domino] prece
ptis eius humiliter obediendo [et
ora eum] pro delictis preſentibus
et antiquis. Si
dicat aliquis. **Auguſtin.**
Subditus ſum et oro deum. ſed quid
tibi videtur. vicinus ille nequam
et male agens et florens: furta eius

adulteria eius: rapinas eius ego
noui. in omnibus elatus: ſuper
bus: per iniquitatem exaltatus: nō
me dignatur agnoſcere. in his quo
modo durabo. morbus ille eſt. Si
de contra quod ſequitur. [Noli
emulari in eo qui proſperatur in
via **Jeronimus** id ē ne ſis
ſua] inuidus ei
nec detreat te ipſi breuis felicitas
Caſſiodo. [Et in homine fa
ciente iniuſtici
as] cuius actus turpis eſt: et frau
lenta nego **Auguſti.** Ille p
cia. ſperat
in via ſua: et tu laboras in via dei
Via impiorum tranſitoria felicitas
qua via finita: finitur et felicitas.
Quare. quia illa via lata eſt. finis
eius in profundum inferni perdu
cit. via tua anguſta eſt: et pauci
ingrediuntur regnum celorum per
eam. **Jeronimus** Deſine
Ergo ab ira] aie
[et derelinque furorem] corpis.
Caſſiodo. Deſine ille dicit
qui adhuc inſa
no animi timore remurmurat: qui
inflāmatus ira et furore blaſphe
ma verba profundit vt ſibi felici
tatem ſeculi negatam conquēratur
quā habere peſſimos contuetur.
Auguſti. Si felicitatem hu
ius ſeculi tibi pro
miſit chriſtus: murmura aduerſus
chriſtum quando vides infidelem
felicem. Quid tibi promiſit felicita
tis. Quid: niſi in reſurrectione mor
tuorum. Nonne ab ipſo audis: nō
eſt ſeruus maior domino ſuo. Ille

pro te doloẽs: opprobria: flagella:
crucem: mortez ſuſtinuit quod tibi
peccatori debebat. Ergo tene dire
ctum oculum mentis ne turbet pre
ira. Noli emulari id eſt imitari
nequiciam impiorum.
Jeronimus. Vt maligne
ris. i. efficia
ris ipſe nequam. Quoniaz qui
malignantur. Tranſlatio roma
na habet. quoniam qui nequiter
agũt exterminabũtur de terra vi
uenti
um. Caſſiod. O homo quid
illos imitari
deſideras quos perire proſpectas.
Exterminari eſt extra terminos p
ijci: id eſt ab illa dei ciuitate priua
ri. Sz ne ſolus metus imbecilla ho
minum corda turbaret: ſubiungit
etiam ſpem bonorum: dicens. Su
ſtinentes autem id eſt pacienter
expectantes dominum: ipſi heredi
tabunt terram videlicet qui deſpi
ciunt impiorum felicitatez. Ipſi ci
uitate futura domini potiẽtur quã
iuſtis viris diuina pietas pollice
tur. Et ne hanc ſuſtinentiam lon
giſſimam eſtimares protinus ad
iunxit. Et adhuc puſilluz Pu
ſillum vero dicit tempus quod re
ſtat vſqz ad diem iudicij: qd com
paratiõe preteritoruz dierum par
uiſſimum
eſt. Auguſti. Recole
annos
ab Adam vſqz ad hodiernum diez.
percurre ſcripturas. heri pene Adã
de paradiſo lapſus eſt. tot ſecula
euoluta ſunt. Vbi ſunt preterita tẽ
pora. Sic pauca que reſtant vtiqz
tranſibunt. Si toto illo tempore vi
ueres ex quo Adam de paradiſo di
miſſus eſt vſqz in hodiernum diez
certe videres vitam tuam non fuiſ
ſe longam que ſic cito auolaſſet.
Vniuſcuiuſqz autem vita hominis
quanta eſt. Certe ſicut dicit apo
ſtolus: quaſi vapor fumi ad modi
cum parens. Adde quãtoſlibet an
nos. duc longiſſimam ſenectutem
quid eſt. Nonne aura matutina.
Etſi hoc puſilluz tempus quod eſt
futuruz tibi videatur longuz eſſe.
tuus tamen vltimꝰ dies longe ab
eſſe non poteſt. Qualis enim exie
ris de preſenti vita: talis redderis
vite futu
re. Caſſiodo. O infir
me pu
ſillum. Et non erit peccator.
Auguſti. non quia ipſe qui
peccauit non erit:
ſed peccare iã deſinit. Et queres lo
cum eius id eſt vſum eius Et nõ
inuenies. Deus vtitur hic pecca
tore ad probandum iuſtum: quo
modo vſus eſt diabolo ad proban
dum Iob: et Iuda ad tradendum
chriſtum. Peccator ergo non ha
bebit locum id eſt vſum flagellan
di iuſtos. cuz tranſierit tempꝰ pre
ſentis vite: id eſt tempus proba
tionis iuſto
rum. Nicola. Manſueti au
tem qui expectant pacienter be
neplacitum domini. hereditabũt
terram viuentium: celeſtem videli
cet hieruſalem. Et delectabuntur
in multitudi
ne pacis. Caſ. quia habita
tores celeſtis
ciuitatis non mercibus degunt:
ſed diuina delectatione paſcuntur

Non ibi quiſꝙ laborat vt viuat: ſed totus quietus accipit quod beatus animus concupiſcit. ibi oculus cordis eſuries beata ſaginatur vbi anima ſolo viſu reficitur. quando quicquid pertinet ad eius deſiderium dominici vultus contemplatione preſtatur. Vt enim oſtenderet ipſam delectationem nulla contrarietate diſſolui addidit. In multitudine pacis. Pax enim futuri ſeculi eſt: vbi nihil aduerſum: nihil contrarium poteſt eſſe: ſed vno modo ceptum gaudiū ſuauiſſime perſeuerat.

Augusti.

Delectet hic ipſ9 ille ī multitudine auri et argenti mancipiorum obbarum & calicum vinolentie latiſſimorum & luxurioſorū cōuiuiorum. hec eſt potentia cui inuides. iſte flos eſt qui te delectat. Nūquid meliores ſunt diuitie & delicie tue aurum tuum pax: predia tua pax: vita tua pax: deus tuus pax: quicquid deſideras pax tibi erit. quia deus tuus totū tibi erit. Mānducabis eum ne eſurias & ſitias. illuminaberis ab eo ne ſis cecus. totum habebis eum & te totum habebit. quia tu & ille vnum eritis cum quo & in quo nullas moleſtias patiaris.

Cassiodo.

Superi9 dixerat fideles non debere impios emulari: nunc conſequēter dicit peccatores ſuper iuſtos per inuidiam torqueri & ex hoc contra eos malignari. Vnde dicit Jeronimus. Obſeruabit peccator iuſtum vt inuento loco noceat ei. quia per opera ſanctorum peccatores cruciantur et torquentur in iſta vita preſenti. Vnde dicunt Sapien. ij°. Circūueniamus iuſtum: quoniā contrarius eſt operibus noſtris. Et ſtridebit ſup eū dentibus ſuis. hoc eſt dentibus malicie & nequitie quibus nititur eū deuorare: dolens de bono virtutis ſue. per motum corporis oſtendit motum animi. Dominus autem autem irridebit eum & irriſione dignum oſtendet in futuro iudicio. quoniam proſpicit ꝙ veniet dies eius. hoc eſt dominus ſcit quādo veniat perditio eius & dies vltiōis ire dei.

Cassiodo.

Firmiſſime credam9 talia: quoniam nobis a veritate ꝓmiſſa ſunt. Sic fiat vt peccator irriſus abſcedat qui ſe fugitiua felicitate ꝑiactabat. Gladium euaginauerunt peccatores. euaginauerunt ſignat nudauerūt: vt qđ ante erat ī cogitatione tanꝙ in vagina mentis recōditū: poſtea eductū reuelatis cogitationibus appareret ī aperta perſecutione.

Glosa.

Et ſi ſic nō proficiunt intenderunt arcum ſuum id eſt inſidiantur in dolo. Poſtea reddit ſingula ſingulis. quaſi diceret: arcum intenderunt vt decipiant pauperem qui ſibi non ſufficit et mopem qui nec opem habet ab alio.

Cassiodo.

Decipiuntur dū eis tenebroſus et morti ſimilis error infundit: addidit. vt trucident rectos corde. hoc de martiribus poteſt intelligi q̄ recti ſūt corde: ſ; carne trucidant.

Hugo Gladius eoꝝ] id eſt perſecutio tempora
lis vel ſpiritualis qua alijs conan
tur nocere[intret in corda ipſoꝝ]
id eſt in animas eoꝝ ad damna
tionem: velut temporaliter ſimili
perſecutione moriantur.

Nicolaꝰ Frequenter enim
contingit diuino
iudicio vt mors quam preparaue
runt alijs veniat ſup eos: ſic Amā
fuit ſuſpenſus in patibulo qđ pre
parauerat Mardocheo Heſt. vij.

Caſſiodo. [Et arcus eoꝝ]
id ē occulta ma
licia ipſorum quē contra innocen
tes preparabāt[confringatur] id
eſt fruſtrēt vt nihil noceat iuſto.
Et reſpice quoniaꝫ ipſa verba que
in facinoribus poſuit: eadem ꝛ in
vindicta geminauit propter illaꝫ
ſcilicet euangelij ſententiaꝫ In qua
mēſura mēſi fueritis: remetiet vob.

Nicolaꝰ Melius eſt modi
cum iuſto] ꝙ quā
tumcūq3 modicum habeat de bonis
temporalibꝰ: habet tamen ſibi ſuf
ficientiam eo ꝙ appetitus eius ten
dit ad bona ſpiritualia in quibus
quietatur anima eius. [ſuper diuí
tias peccatorum multas] in quibꝰ
non habent ſufficientiam: ſed ma
gis indigentiam. quia eis abutun
tur per prodigalitateꝫ ſiue ꝑ aua
riciam a virtute declinantes. Si pri
mo modo abutuntur: ſcilicet per
prodigalitateꝫ ſtatim diuitijs eua
cuantur: et ſic ad tenendum ſtatū
ſuū anxiant̄ diuitias indebite acq
rendo. Si ſecundo modo: ſcilicet per
auariciaꝫ eis abutūtur: tūc incur
runt indigentiam: tuꝫ quia non au
dent vti ſuis diuitijs: tum quia cre
ſcente concupiſcentia videtur eis ꝙ
ſemper plus eis deficiat. quia ſi ha
bent centum florenos anhelant ad
habenduꝫ mille ꝛ deinde decēmilia
ꝛ tamen poſtea totum perdunt in
morte: ꝛ aliquādo etiam ante mor
tem. quia ab eis per predones vel
latrones auferūtur. Ideo ſubditur
Quoniam brachia peccatoruꝫ
conterentur] id eſt diuitiarum po
tentia in quibus confidebant.

Caſſiodo. Et non dixit fran
guntur ꝙ vno
ictu poterat prouenire. Sed dicit
conterentur: id eſt aſſidua tritura
minuent̄ quod grauiꝰ eſt ꝙ̄ ſubi
ta clade con
ſumi.

Nicolaꝰ [Confir
mat āt
iuſtos dominus] quia a bono vir
tutis non mouentur in proſperis
vel in aduerſis. Nouit dominꝰ]
noticia approbationis [dies imacu
latorum] id eſt opera ꝛ cōuerſati
onem bonorum. Multi videntur im
maculati exterius qui ſunt valde
maculati interius in cōſciencia qđ
dominus ſolus noſcit. Quid autēꝫ
imaculatis ſit futurum conſequen
ter oſtendit: dicens. [Et hereditas
eorum in eternum erit] hoc eſt in
vita eterna. Non confundentur
in tempore malo] hoc eſt in die iu
dicij: quando vniuerſorum actus
diſcutientur: imo tunc honorabun
tur. quia tunc eis dicet̄ Venite bene
dicti patris mei percipite regnuꝫ
qđ vobis paratum eſt ab origine

mundi: ſed impii tunc confundentur quibus per oppoſitu3 dicitur. Ite maledicti in ignem eternū. Et in diebus famis ſaturabūtur. q2 tūc impii damnati eſurient per carentiam omnis boni: et iuſti ſaturabuntur per adeptionem ſummi boni. Ideo dicitur Yſaie. lxv°. Serui mei comedent et vos eſurietis.

Jeroni quia peccatores peribūt in illa fame perpetua qui non cuſtodiunt mandata dei. Inimici vero domini qui ſunt amici huius mundi mox vt honorificati fuerint i poteſtate terrena et exaltati i vana gloria preſentis vite.

Nicola9 que non eſt niſi momentum reſpectu future. Erunt inq̄ deficientes quemadmodū fumus deficient. quia quāto plus fumus in aera eleuat tanto pl9 euaneſcit.

Hugo Sic impii quāto plus fuerint exaltati i preſenti vita: tanto profundius mergūtur in inferno. Mutuabitur peccator et non ſoluet. Mutuatur peccator quando verba dei audit.

Caſſiodo et non illud ſuis operibus repreſentat. Hoc enim eſt non ſoluere: iuſſa diuinitatis non implere. Mutuatur eni3 quando dei beneficia diuerſa ſuſcipit: et nullam gratiaru3 reſtituit actione3: ſed tanquā nihil acceperit ſemper ingratus eſt.

Jeroni Iuſtus autem miſeretur et retribuet. q2 accepto verbo dei ſpiritualibus ſpiritualia ſūminiſtrat. Et non ſolum ſe: ſ3 et alios lucrifacit.

Caſſio Hoc etiam q2 dicitur: miſeretur et retribuet ad eleemoſinas pertinet largiendas: vbi prius miſericordia p̄cedit: et poſt humanitas benigna ſubſequitur. Poſtq̄ oſtendit iuſtum et impiu3 habere opera contraria: conſequēter declarat eorum premia eſſe diuerſa: dicens. Quia benedicentes ei. i. qui ei in om̄ibus gratias referunt et eius mandata cuſtodiunt hereditabunt terram viuentium quam in premiu3 accipient poſſidendam. Maledicentes autē ei q̄les ſunt peccatores: blaſphemi: dei legibus inobedientes diſperibunt eterna perditōne. nō quia ipſi non erunt quos penalis flamma torq̄bit: ſ3 q2 m̄ a iuſtor2 beatitudine promiſſa diſperibunt.

Auguſti Nec mirum. quia male viuendo et ſibi cōmiſſa iniuſte retinendo maledixerūt domino: et ob hoc iuſte ſūt maledicti.

Collector Tranſlatio romana habet hunc verſiculu3 clarius hoc modo. quia q̄ benedicti fuerint ab eo hereditabunt terram. et qui maledicti interibunt. Et hoc eſt q8 dicitur Math. xxv. Venite benedicti patris mei percipite regnum Et diſcedite a me maledicti in ignē eternum. Et vt quiſq3 ſciat quo tēdere debeat ne ſimil'r pereat: ſequit'

Nicola9 Apud dominū egreſſus hominis. ſ. iuſti dirigetur in vita p̄ſenti vt non declinet a rectitudine iuſticie.

Ideo ſubditur. ⌊et viã eius volet⌋
id eſt approbabit eam ordinãs ad
meritũ vite eterne. ⌊Cum ceciderit⌋
p peccatũ ve-
niale. **Jeronimus**
propter infirmitatem carnis. quia
ſepties cadit iuſtus et reſurgit ⌊nõ
collide-
tur⌋. **Nicola.** quia per hoc a gratia dei nõ
decidet. Ideo ſubditur. ⌊quia domi
nus ſupponit manum ſuã⌋. Cui⁹
autem manus ſuppoſitio eſt diuie
gratie conſeruatio: quã quiſq͵ ha
bens poteſt vitare omne peccatum
mortale. ſed ipſa priuatus non po
teſt. quia
ſicut dicit **Gregorii.** ſuper Ezechi
elem. Peccatum quod mox per pe
nitentiam non deletur ſuo ponde
re ad aliud trahit. Sʒ quia iuſti p̃
deſtinati aliquando cadunt p pec
catuʒ mortale: ſicut patet de dauid.
Ideo poteſt hoc etiam exponi de ca
ſu mortalis peccati cum dicitur. cũ
ceciderit per peccatum mortale non
collidetur: id eſt irrecuperabiliter
non frangetur. quia dominus ſup
ponit manuʒ ſuam per penitentiaʒ
eũ reducendo ad gratiã. Qd ꝓbat
cum ſubiungit: dicens. ⌊Iunior
fui etenĩ ſenui⌋. Ex hoc apparet qd
dauid fecit hunc pſalmuʒ in ſene
ctute ſua ⌊et non vidi iuſtum dereli
ctum⌋ videlicet a deo. Et intelligitur
de iuſto p̃deſtinato. qui ſi aliquan
do derelinquatur a deo propter pec
catuʒ ſuum: tamen finaliter recipi
tur ad grã
tiam. **Caſſiodor⁹.**
qui etiam intelligit non derelictus
in bonis ſpiritualib⁹ finaliter ſi eti
am tormentis aliquãdo affligatur
quoniaʒ poſt tormenta ſequũtur
p̃mia eterna. domino qui ſe compati
ter in cruce clamauit derelictum te
ſtante. Beati ait qui perſecutioneʒ
patiũtur propter iuſticiaʒ: quoni
am ipſorum eſt regnum celorum.
Seq̃tur. ⌊nec ſemen eius querens
panem⌋. Quod ſi ad litteram acci
pias non poterit cõſtare. Legim⁹
enim famis cauſa Abrahaʒ Yſa
ac et Jacob mutaſſe prouintias.
vnde dubium non eſt eos eguiſſe
pane quos propter penuriam loci
exteras conſtat appetiſſe regiões.
Auguſti. Sed panis eſt ver
bum dei qd ſemen
et opera iuſti non mendicat. quia
verbum dei nunquam ab ore eius
diſce-
dit. **Caſſi.** Et qr iuſt⁹ nõ eget
Idcirco. ⌊Tota
die⌋ et omni tempore vite ſue. ⌊mi
ſeretur et cõmodat⌋ quia prius mi
ſericordia mouet animũ ad elemo
ſinam: et ſic aperit manuʒ. Ipſa enĩ
perfecta elemoſina prius a ſe incho
at: et ſic ad alterius iuuamina veni
re feſti-
nat. **Gloſa** Vel miſeretur
ãmonendo er
rantem. et cõmodat docendo neſci
en-
tẽ. **Jeronimus** Omni enĩ
tẽpore mi
ſeretur illi a dñ̃o qui alijs miniſtrat
doctrinam dei quaʒ cõmodat non
ad lucra mundana: ſed ad celeſtia
conqui-
renda. **Caſſiodorus.** Cõmo
dat plãe iuſt⁹. Vñ oĩno diues eſt
de doctrina: de pietate: de iuſticia: de

pacientia ceteriſq; bonis quibus
fruitur mens ſanctiſſima. O diuitie
ineſtimabiles que ī tota vita copi
am ſuā effluentiſſime largiuntur.
Merito enim non deficit dare qui
a chriſto ſemper conſueuit accipe
re. Sequitur. ⌊Et ſemen illius in be
nedictione erit⌋. Si ſemen velis fi
lios intelligere: multi ſancti genu
erunt filios luxurioſos et impios
Sed ſemen dicit opera que ab ho
mine ſuperno dono ī bona ꝯuſatōe
ſeminantur. **Jeronimus** Opa er
go que
geſſit vel doctrina quam docuit a
domino bene **Glosa** quia cū
dicetur. exultati
one veniet portans manipulos ſu
os. Et ideo tu quicunq; es. ⌊Decli
na a malo⌋ id eſt a peccato.
Cassiodo Et quia non ſuf
ficit chriſtianis
a malis abſtinere niſi etiā bonū
faciant. Ideo ſubdit. ⌊Et fac bonū⌋
hoc eſt imple mandata que deus
precepit. Nam dominus in iudicio
ſuo iuſtos non vocat ad premium
quia pauperib9 nihil abſtulerūt:
ſed ideo coronat quia nudos veſti
erunt: viſitauerunt infirmos: eſu
rientes a ſitientes paſcere elegerūt
verum hec precepta quid ſequitur
⌊Et inhabita in ſeculum ſeculi.⌋
Nicolaus id eſt per hec inha
bitabis ī eterna be
atitudine: ſcd'm illud Math. xix°.
Si vis ad vitam ingredi ſerua mā
data dei. Et quia vita beata a ſolo
deo datur. ideo ſubditur pro q̄ cau
ſa. ⌊Quia dominus amat iudici
um⌋ id eſt opera iuſticie que pre
cipiunt in mandatis decalogi. ⌊Et
non derelinquet ſanctos ſuos⌋ id
eſt predeſtinatos qui ab eo finali
ter recipiūtur. Ideo ſubditur. ⌊In e
ternū conſeruabunt⌋ i vita beata.
Cassiodo Inter de promiſ
ſionē. quia nō
dicit iuſtos in temporalibus reb9
nequaquā deſerendos. Hic enim
viſualiter conſeruari nequeūt qui
in tribulationibus et ſuppliciis la
cerantur: ſed eos in eternum con
ſeruandos eſſe pronūciat qui eter
na concupie **Nicolaus** Et qe
runt. ſicut
iuſti pro operibus iuſticie premi
abuntur: ita impii p operib9 iniu
ſticie punientur. Ideo ſubditur.
⌊Iniuſti punientur⌋ eterna pena
gehen **Collector** Unde Ber
ne. nard9 ait.
Cum conſidero Job iacentē in ſter
quilinio Johannem eſurientē in
eremo Paulū occumbentem gla
dio Petrum pendentem in patibu
lo: tunc cogito qualiter deus puni
et in futuro quos reprobat ſi ſic in
preſenti caſtigat quos amat. ⌊Et
ſemen⌋ i. opus ⌊impiorū peribit⌋
Cassiodorus Dicturi e
nim ſunt
in iudicio illud Sapiē. v. Quid no
bis profuit ſuperbia noſtra: aut
quid diuitiarum iactantia cōtulit
nobis. Tranſierunt omnia illa tan
quam vmbra. Vides perire quic
quid hominem perdit: et ſola con
ſiſtere q̄ i regno dm̄ faciūt pmanē
Sic enī d'ma miſeratio aſſidue iere

pat minando penas gehēne ita fre
quenter munera pollicetur vt eri
gat. vtraqꝫ eniꝫ efficaciſſima ſunt
inſtrumēta doctrine vt malos vin
dicta: bonos premia promiſſa ſub
ſequantur. Vnde ſubditur. [I]V
ſti autem hereditabunt] id eſt in
eternum poſſidebunt [terram] vi
uentiū [et inhabitabunt in ſeculū
ſeculi] .i. ſi
ne fine. **Nicola.** Vbi eniꝫ
in veteri
teſtamento ſeculum duplicatur ſi
cut hic intelligitur perpetuitas ex
parte finis. [ſu
per eam]. **Hugo** Super
notat
dominium: ſicut Math. xxv°. domi
nus dicit. Super multa te cōſtituā.
Caſſiodo. Ideo qꝫ dictū eſt
ſuper eam et nō
in ea. quia ſpiritali corpori nō erit
neceſſe terrā ſeq̄ui calcare veſtigio: ſic
dic. Apo⁹. Deīn nos q̄ viuim⁹ q̄ reſi
dui ſum⁹ ſil' rapiemur cū illis i nu
bibus obuiā chriſto in aera: et ſic
ſemper cum domino erim⁹. [O]S
iuſti meditabitur ſapientiam] os
cogitationem debemus accipere.
Nicola⁹ Sapientia dicitur
quaſi ſapida ſciē
tia: que proprie eſt circa cognitio
nem diuinoruꝫ. [et lingua eius lo
quetur iudi
cium]. **Gloſa** quod de
us preci
pit tenere vel
fugere. **Aug⁹** Sꝫ ne for
te pūtes
iſtuꝫ de illis eſſe de quibus dicitur
Populus hic labiis me honorat:
cor autē eoꝝ longe eſt a me.
Nicola. Ideo ſubdit. [L]ex
dei ei⁹ i corde ipſi⁹]

videlicet per iugem meditationeꝫ.
Et quid illi prodeſt. ſequit [et non
ſupplantabūtur greſſus eius]. qꝛ
non amouebitur a via iuſticie per
demonis vel hominis ſuggeſtionē
Sicut eniꝫ meditatio iuſti eſt circa
legem dei vt eaꝫ cuſtodiat: ita me
ditatio impii eſt vt malum conce
ptū perficiat. Ideo ſubdit. [C]on
ſiderat peccator iuſtum] qualiter
et quomodo poſſit decipere eum.
[et querit mortificare eum]. quia
non ſoluꝫ querit ei nocere in bonis
exterioribus: ſed etiam in perſona
propria. nec ſolum querit priua
re eum vita corporali: ſed etiaꝫ ſpi
rituali: querens euꝫ auertere a ſta
tu iuſticie. Sed quia frequenter de
us eripit iuſtum de manu iniqui:
ideo ſub
dit. **Auguſtin⁹** [D]o
min⁹
autem non derelinquet eū in mani
bus eius] id eſt in poteſtate eius
ſcdm animam vt ei conſentiat. vt
enim ait Job. Terra tradita eſt in
manus impii: id eſt caro tradita
eſt in manus perſequentis. Non
enim ibi dimiſit iuſtum ſuum de⁹.
quia de carne capta educit animā
inuictam. Dimitteret iuſtum ſuuꝫ
deus in manibus impii ſi illum fe
ciſſet conſentire impio. Cum ergo
ventum fuerit ad illud iudicium
vbi oportet omnes exhiberi ante
tribunal chriſti: et ſtare vt illic re
cipiat vnuſquiſqꝫ que per corpus
geſſit: ſiue bonum ſiue maluꝫ: tūc
[nec damnabit euꝫ] videlꝫ iuſtū.
Hugo [cū iudicabitur illi]
id eſt cum ſententia

dabitur **Augusti.** Licet ad pro eo. tempus videatur damnari ab homine.

Nicola Poſtq̄ autē pſperitatem iniquoꝝ eſſe cōtemnendam et iuſtorum aduerſitatē appetendā oñdit: hic ↄſeq̄nt ponit ſuam monitionem: videlicet q̄ homo cōmittat ſe fideliter diuīe diſpoſitioni. nec a rectitudine iuſticie moueatur ex maloꝝ tranſitoria proſperitate: dicens. ⌊Expecta dominū⌋ .i. diſpoſitionem eiꝰ pacienter. ⌊et cuſtodi viam eius⌋ obſeruando mandata eiꝰ ⌊et exaltabit te⌋ de valle preſentis miſerie ⌊vt hereditate capias terram⌋ .ſ. viuentium. **Augusti.** de qua dicit. Venite benedicti patris mei percipite regnum. Et quid de illis qui nos anguſtiauerūt inter quos gemimus: quoꝝ ſcandala toleramus: p quibus ſeuientibus oramus fruſtra. Quid de illis erit: ſequitur. ⌊cum perierint peccatores⌋ tu eris ad dexteram: illi autem ad ſiniſtram. Duplici ratione iuſtorum gaudia cumulantur. Primū cum ſenſerint in quantis ſint iocunditatibus collocandi. Deinde cum viderint peccatores in penis exultabūt ſe ampliꝰ ab eterno ſupplicio liberatos. **Hugo** Oſtenſa ſanctorū dignitate eternam eſſe: hic oſtendit dignitatem malorum fantaſticam eſſe et tranſitoriā. Vnde dicit ⌊Vidi impium ſuperexaltatū⌋ ſuper alios honoribus ⌊et eleuatū⌋ ſuperbia ⌊ſicut cedros libani⌋ hoc eſt in maxima dignitate temporali. Libanus vero candidatio interpretatur. ⌊Et⌋ ipſi nitent candore et gloria huius ſeculi ⌊tranſiui et ecce non erat⌋. **Nicola.** quia talis gloria et poteſtas eſt ita breuis q̄d ē quidam tranſitus: ſcdm q̄ dicit Sap. ij. Vmbre enim et tranſitus ē tempus noſtrum. **Caſſio.** Duobꝰ modis mundꝰ iſte trāſitur. ſiue cū deſerit meliore cōuerſatōe ſiue cū mortis fine relinquit. **Augusti.** Ergo tranſiui ad ſpiritualia: intraui ad ſanctuariū dei vt intenderē in nouiſſima eorum et ecce non erat. ⌊queſiui eum et nō eſt inuentus locus eius⌋ **Jeroni** Sicut enim cedrꝰ ſuper excelſos montes apparet exaltata et impulſu ventorum ſepe dilabitur. ita et impius q̄ relicto deo in diuitijs mūdi confidit quantūlibet floreat: q̄ntumlibet extollatur et eleuetur nō inuenietur cum ab hoc mundo migrauerit. **Nicolaꝰ** quia in profundo inferni eſt abſconditus. ⌊Cuſtodi innocentiam⌋ nulli nocumentum inferendo ⌊et vide equitatem⌋ iuſte cum proximo agendo. ⌊quoniam ſunt reliquie homini pacifico⌋.

Caſſiodo vt poſt hanc vitam eterne beatitudinis premia conſequantur.

Jeronimꝰ Qui hic pacifice vixerit vt filiꝰ dei vocet̄ huiꝰ reliquie hoc eſt corpus mortale reſuat̄ ad glīā reſurrectōis

iuxta illud apoſtoli Oportet mortale hoc induere immortalitatem.

Nicola. Iniuſti autem diſperibunt per eternam damnacionem Simul reliquie impiorum interibunt.

Hugo quia bona tēporalia que hic reliquerunt nō proficient eis ſicut in alio pſalmo dicit. Ne timueris cum diues factus fuerit homo et cū multiplicata fuerit gloria domus eius. quoniam cum interierit nō ſumet omnia neqȝ deſcēdet cum eo gloria domus eius.

Caſſiodo. Si uero q̄dam voluit reliquie ſignant memoriam bonorum quam iuſtus vir in hoc mundo poſt obitum derelinquit. dum de actuum ſuorū probitate laudatur. Quod vtiqȝ martiribus contigit qui pro teſtimonio veritatis felices animas reddiderunt. hoc meriti impij nullatenus poſſunt qui nullum veſtigium dignū ſue memorie derelinquunt quoniam ſuperueniente interitu eorum laus a fragilis vita diſſoluitur.

Jeronim9

Salus autem iuſtorum a domino per quem et preſentem vitā capiunt et adipiſci preſtolantur eternam Et protector eorum in tēpore tribulacōnis.

Caſſiodor9.

Tempus quippe tribulacōnis duplex eſt ſed longe diſſimile. Nam et hic tribulaciones temporales ſunt quas tamen dominus a fidelibus ſuis ex toto non amouet q̄ mordent pocius q̄m deuorant. Illa vero tribulacio que in die iudicij impijs veniet mala quia eterna. triſtis quia cruciat. vehemens quia diſtricta eſt In hoc tempore tribulacionis protector eſt dominus qui ex ipſa eripit. Et adiuuabit eos dominus quoniam in colluctacōne temptationum fatigantur Et liberabit eos

Nicola. ſi ceciderit in manus inimici per peccatū Et eruet eos per veram penitentiam a peccatoribus id eſt a demonibus in peccato obſtinatis et perſeuerantibus Et ſaluabit eos quia ſperauerūt in eo ſpe debita que prouenit ex meritis et gracia diuina.

Auguſtinus. Epiſcop9 eſt i eccleſia catholica ſarcinam ſuā portat rationem redditurus eſt deo. in bonis eū noui. ſi malus eſt ipſe nouit. Si bonus eſt nec ſic ſpes mea eſt. hec autem omnia didici i eccleſia catholica vt ſpes mea non ſit in homine. Idē in tractatu ſuper eundē pſalmū. Nouiſſimus dies kariſſimi terribiliter venturus auditur eis. qui ſecuri eſſe bene viuendo nolunt et male viuere volunt. Hunc enim vtiliter ſcimus venturum. et vtiliter ignoramus quando venturus ſit. paratū cor habeamus bene viuendo et non ſolū non timeamus venturum illum diem ſed amemus. Dies quippe ille ſicut infidelibus laborem auget ſic a fidelibus laborem finit Quid autem boꝝ duoꝝ eē velis antequā veniat. aut

fidelis aut infidelis. nūc ē in ptāte tua. cū autē venerit tunc non erit Elige ergo cum tempus eſt quia deus quod miſericorditer occultat miſericorditer differt Juſtum aūt eſt apud deū vt mō impciatur miſericordiā. ꝗ in futuro exerceat iudicium Si vero hoc te pturbat hominem xpianum cū vides malevivuentes felices rerū iſtarum copia circūfluere. ſanos eſſe. ſupbis dignitatibus eminere. incolumē habere domū. gaudia: ſuoꝝ obſeqa clientum. excellentiſſimas potencias. nihil triſte interpellare vitā ipſoꝝ mores nequiſſimos vides facultates copioſiſſimas reſpicis. et dicit cor tuum nullū eſſe diuinū iudiciū. oīa caſib⁹ fieri ꝗ fortuitis motibus

Collect.

Bibe ergo ventilare. pocionem huius pſ. p os cordis tui ꝗ cognoſces qm̄ poſt breuem huius vite proſperitatē pctōres ad temp⁹ florentes. eternis deputabunt tormētis. ꝗ iuſti poſt breuē tribulacōez ad gaudia puenient ſempiterna Simulq; in cōcluſione huius pſ attende quanta faciat p te tu⁹ imperator Jpſe ē tua ſalus tua ptectō tua liberatio. vt te hic regat et cuſtodiat ac deinde ad vitam eternā pducat q̄ ē bn̄dictus in. ſ. ſ. Amē.

Pſalm⁹. xxxvij.

Domine ne Titulus tal' eſt pſ dauid i rememoratione ſabbati

Caſſiodorus.

dicendo in rememoracione hoc nobis titulus iſte pronunciat vt quia peccatū prorſus fugere nequimus. ſemper ipſum in memoria habeamus. non ad faciendū ſed vt ab eius frequēcia ſaltem noſ tpemus.

Collector.

Caſſiodorus exponit hūc pſalmum loquēs in perſona Job qui vt ait fuit ſuperator vite mortal'. et carnis ſue debellator ac ingencium ſuppliciorum triūphator.

Gloſa

Verum quia iſte pſalmus eſt tercius in ordine penitenciatium congrue de quolibet peccatore poteſt exponi. Vnde ſenſus tituli talis ē pſalmus iſte eſt dauid id eſt penitentis habitus in rememoracōne ſabbati Sabbatū eſt requies eternitatis quam pdere formidat peccati conſcius. ꝗ habere conſiderat grauiter afflictus Jſte nanq; penitēs in malis penis poſitus timēs. et inde lugens. ſabbati eterni recordatur. Vnde ne huius ſabbati beatitudine priuetur domini miſericordiam implorat dicens.

Domine ne in furore tuo argu. me.

Auguſtinus.

Vt non ſim inter illos a ſiniſtris quibus dicturus es. Eſuriui et nō dediſtis michi manducare Jte in ignem eternum. neq; in ira tua corripias me. vt in hac vita me purges et talem me reddas cui iam purgatorius ignis nō opus

ſit Grauior erit ille ignis q̄m quic
quid poteſt pati homo ī hac vita
Sequitur cauſa probabilis vt in
illo iudicio iam non debeat puni
ri qui malis preſētibus vehemen
ter afflictus eſt Vn̄ ſubdit Quo
niam ſagitte tue infixe ſunt mihi
Glo Sagitte ſūt vindicte dei
.ſ. dolores et penalitates
anime et **Hugo** vtpote triſti
corporis cia eſuries fri
gus ſitis et cetera humani corpis
infir **Glo** Ex auguſtino. q̄
ma. ſicut ſagitte intrōdu
tur et infiguntur ita vindicte dei in
tenſe fuerunt in adam p cōmina
tionē ſicut legit̄ geneſ. ij. In qua
cūq̄ die cōmederis ex eo morte mo
rieris Et quia comedit. infixe ſunt
ei. et nobis in ipſo p penam et cul
pam. et nō ad horam tm̄. Confirma
ſti ſup me manū tuā. i. vindictā
tuam vt inherēt michi ſagitte tue
vſq̄ in finē p̄ntis vite ꝓpter quod
Non eſt ſanitas in carne mea
quia porro mortale corp9 tot tem
ptationibus et corporalibus mi
ſerijs ſubditum et hoc a facie ire
tue i. ab inſtācia vindicte in adā
exercite non eſt pax oſſibus me
is i. interioribus viribus anime
a facie i. a memoria peccatorū
meorum Sūt et hi duo verſus ex
poni in pſona penitentis deploran
tis non inflictam miſeriā vt dictū
eſt ſed aſſumptam penitentiā co
rā deo memorātis et dicētis Quo
niam ſagitte tue infixe ſunt m̄
Iero i. Vba ſacre ſcripture ac
doctrine tue infixa ſūt cor

di meo que vt iaculū trāſfuerūt ā
uerunt cor meum vt agerem peni
tenciā et confirmaſti ſup me ma
num tuam vt tanq̄ bonus magi
ſter verberibus caſtigatōis affli
ctum redderes emendatum Non
eſt ſanitas in carne mea a facie ire
tue Vidi faciem ire tue hoc eſt in
tellexi p ſcripturās ſanctas quāta
minaberis peccatorib9 et extabui
i. cōputrui vel totus defeci petens
ne ipſa ira ſup me deſcenderet nō
eſt pax oſſibus meis a facie i. a
memoria peccatoruz meorū Nul
lam quietem indulſi vel oſſibus
vel membris meis donec ea peni
tendo purgarem Nec mirum ſi nō
eſt mihi pax Quoniam iniqui
tates mee ſupergreſſe ſunt caput
me **Caſſi** Caput eniz noſtrū
um ratio eſt ſupra q̄m
inter bona nobis collata celſius ni
hil habemus. Ipſa enim duce. do
mino p̄ſtante dirigimur. ipā nos
ad bonos actus proficuos perdu
cit. quam ſi iniquitas oppreſſerit
illa protinus victa ſuccumbit.
Iero Iniquitates ergo mee ī
ualuerunt michi prout
ſequitur ſicut onus graue gra
uate ſunt ſuper me. Sicut pondus
graue ſic peccata mea ſuper me.
Hugo Deinde conqueritur
penitēs iſte de pecca
ti diuturnitate quo impeditur ne
ſurſum ad celeſtia appetenda con
ſurgē poſſit vn̄ dicit Putruerūt
et corrupte ſunt cicatrices mee.
Grego libro Iob. viij. q̄d
enim ſūt cicatrices
ſi. ij.

niſi vulnerum ſanationes. quoni
am qui peccatum corrigit et plan
git: cicatricem vulneri ſupducit.
Sed cū mens decepta hoc vnde iā
penituit ad delectationem ſui reuo
cat: cicatrix penitencie que ſupdu
cta fuerat ad putredinem vulne
ris redit. Et hoc fit a facie inſipiē
cie **Hugo** et propter inſipi
mee enciam meam .ſ.
quia non ſenciebam amaritudinē
peccati **M**iſer factus ſum
Iero id ē miſerijs afflictus a
curuatus ſum et humi
liatus ſum ad penitentiam vſq͡ʒ in
finem et vſq͡ʒ dum cōfitendo mere
ar indulgentiā obtinere tota die
contriſtatus ingrediebar indig
num me iudicans vt non oculos
ad celum leuare auderem ſed per
tiens pectus meum aiebaʒ. Deus
ꝓpicius eſto mihi peccatori. Cau
ſam huius miſerie et triſticie ſub
dit di **Nico** **Q**uoniam lum
cens. bi mei in quibꝰ
luxuria dicitur regnare ſcd̄m Gre
gorium. Ome. xxxij. ſup euāgelio
Hugo Impleti ſunt illuſio
nibus et delectacio
nibus carnalibus que recte illuſi
ones dicuntur ꝓpter duas cauſas.
quia poſt factum vellet homo non
peccaſſe Vnde dixit quidam pbs
Non emo tanti penitere. hoc dixit.
quia quedam mulier magnū p̄
cium petebat ab eo vt conſentiēt
ei. Secundo quia p momentaneā
delectationeʒ peccator eterno incē
dio obligatur. Talis enim non
poteſt penis illudi Vnde

Gre. Momentaneum eſt qd
delectat: eternū vero qd
cruciat Si enim vnuſquiſq͡ʒ cōſide
ret a titillanteʒ intelligat corporis
voluptatem dicere poteſt
Nico Nō eſt ſanitas in car
ne mea quia ex īfirmi
tate carnis procedit luxuria.
Iero Vn̄ dicere poteſt cū apo
ſtolo. Miſer ego homo
quis me liberabit de corpore mor
tis huius. Et illud neq͡ʒ enim qd
volo facio. ſed hoc quod nolo Af
flictus ſum caſtigando corpꝰ a
humiliatus ſum nimis per penitē
ciam rugiebam in cōfeſſione fa
cta a gemitu id eſt a contricōe.
cordis mei Gemitus corporis eſt
propter res terrenas vel propter
mortem gemere. gemitus cordis ē
propter peccata ſua vel aliorum.
Nico **D**omine ante te omē
deſiderium meum qa.
te non latet aliquod ſecretum et
gemitus meꝰ a te nō ē abſcōditꝰ
Ieroni Quicq̄d deliq̄: quic
quid mali geſſi om
nia tibi cum gemitu reſeruaui. ſci
ens quia tibi non occultantur oc
cul **Augus** Videtur autē ali
ta. quādo hominibꝰ
videre ſeruus dei nūq̄d deſiderium
illud mortuum eſt in corde. Si au
tem ineſt deſiderium. ineſt a gemi
tus. Non ſemper venit ad aures
hominum ſed nunquid recedit ab
auribus dei. **C**or meum contur
batum eſt **Hugo** quia ſicut
in me dicit Gre
gorius Iuſtum eſt vt in ſe ſemper

merores inueniat· qui relicto vero
gaudio· i ſe gaudia querebat ⌊de
reliquit me virtus mea⌋ que conſi
ſtit in bonis gratuitis· quam ha
bui ante peccatum ⌊Et lumen ocu
lorum meorum⌋ videlicet gracia
dei ſimiliter me dereliquit.
Jero ⌊Et ipſuꝫ non eſt mecū⌋
·quia poſtpoſito veritatis
lumine in tenebras decideram pec
cato Colle reſiduum vero pſ̄
rum ·exponunt Jeroni
mus et auguſtinus de capite chri
ſto domino noſtro paſſo a crucifi
xo· licet quedam conueniant cor
pori· Vn̄ vox ē chriſti in paſſione
conſtituti ⌊Amici mei et proximi
mei⌋ videlicet iudei et iudas.
Jero Quos amicos vocat pro
·pter abraham et proxi
mos eo ꝙ ab eorum generatione
aſſumpſit carnem ⌊aduerſum me
appropinqua Hugo cū gla
uerunt⌋ dijs et
fuſtibus vt habetur Math· xxvij
⌊Et ſteterunt⌋ accuſantes me ⌊Et
qui iuxta me erant⌋ ſcilicet apoſto
li qui comitabantur me ⌊delonge
ſtete Jero de quibus ait euan
rūt⌋ ·geliſta Cum autꝫ
apprehendiſſent euꝫ ſtabant om
nes noti e Hugo ⌊Et vim
ius a longe facie
bant qui querebant animaꝫ me
am⌋ ſcilicet iudei qui me violenter
captum duxerunt ad principeꝫ ſa
cerdotum ⌊Et qui inquirebant
mala michi⌋ ſcrutantes quomō
in me cauſam mortis inuenire poſ
ſent ⌊locuti ſunt vanitates⌋ fingē

do falſa teſtimonia contra me ⌊Et
dolos tota die⌋ id eſt continua p̄
ua cogita Jero ⌊Meditabātur⌋
tione. ·adducendo fal
ſos teſtes· vel cum interrogarent
eum ſi deberent cenſum dare ceſari·
aut ſi mulier deprehenſa in adul
terio lapidaretur ⌊Ego autꝫ tā
ꝙ̄ ſurdus non audiebam: et ſicut
mutus non aperiens os ſuum⌋
ſemper que exprobrabant ſuſtu
li et iugit̄ ſilui· Unde pilatꝰ mani
feſtat cū dicit Michi non loq̄ris· ec.
vn̄ et yſaias· liij· de ipſo prophe
tauit dicens· Quaſi agnus coram
tondente ſe obmuteſcet et non ape
riet os ſuum ⌊Et factus ſū ſic ho
mo non audiens⌋ Nam cum me
cōſpuerent· arundine verberarēt·
illuderēt ꝙ genu flexo· nihil reſpō
di ⌊Et⌋ quaſi homo ⌊non habens
in ore ſuo redarguciones⌋ Sic tacui
accuſatus quaſi non habēs quib
pro me reſpondere deberē· Chriſtꝰ
in omnibus exemplum dedit vt
homo flagella et correptioneꝫ pa
cienter portare debeat· Ideoqꝫ tan
ꝙ̄ mutus tacui ⌊Quoniam in te
domine ſperaui: tu exaudies me do
mine deus meus⌋ vt me ſuſcites
Hugo ⌊Quia dixi⌋ id eſt
petii a te ⌊ne quādo
ſupergaudeant michi⌋ id eſt val
de gaudeant ⌊inimici mei⌋ iudei ꝑ
me de Jeroni ⌊Et⌋ pro quia
uicto ⌊dum cōmouē
tur pedes mei⌋ id eſt apoſtoli ad i
fidelitatem qui nomen meum por
tare debuerant per orbem terrarū
Commoueri poſſunt pedes mei ·

ſtabilitate ſua et inimici inſultātē in me. ſi hac crucis morte humiliatus non reſurrexero] in me magna locuti ſunt [dicentes Si filius dei es deſcende de cruce] et etiam tu exaudies Quoniam ego in flagella paratus ſum] preparo ad ſuſtinendam crucem. lanceam vel acetum vt per hanc mortē meo ſanguine redimam populum pereuntem. quia chriſtus ad hoc venit vt ſuſtineret paſſionem. Vel poteſt eſſe vox penitentis parati ad penitentiam atque dicentis Ideo exaudies me domine

Nicola Quoniam ego in flagella paratus ſum] id eſt promptus animo ad ſuſtinendum flagella que michi volueris inferre. [et dolor meus in conſpectu meo ſēper] quia ſcio me penam pro peccatis meis meruiſſe.

Glosa Impius ſe defendit in peccatis et iuſtus contra ſe iraſcitur.

Bernhardus Totus debet eſſe in diſciplinis diſcipulus chriſti. vt humilietur ad timorem. erudiatur ad ſciētiam. exerceatur ad penitenciam. coronetur ad gloriam quia quanto homo promior ē ad flagella toleranda. tanto deus promior eſt ad miſerendum] Item exaudies me]

Hugo Quoniam iniquitatem meam annunciabo] per confeſſionem] et cogitabo pro peccato meo] delendo et ſanando.

Augustinus Hoc eſt enī curam gerere pro delicto ſemper miti. ſemper intendere ſemper ſtudioſe et ſedulo agere vt ſanes peccatū. Ecce de die in diem plangis peccatum tuum. ſed forte lacrime currunt et manus ceſſant. fiāt elemoſine. cōdimātur peccata. gaudeant indigentes de dato tuo. vt et tu gaudeas de dato dei. Eget ille a te. eges tu ad deum Tu non contemnas egentem tui. et deus te non contempnet egentem ſui hoc eſt curam gerere et cogitare pro peccato meo [Inimici autem mei viuunt] Bene ē eis. gaudent in ſeculi felicitate vbi ego laboro et rugio a gemitu cordis mei Vel ē vox chriſti de iudeis dicētis.

Jeronimus [inimici autem mei viuunt] videlicet iudei. quia non ſunt ſtatim vltione diuina puniti [et confirmati ſunt ſuper me] ad opprimendum me.

Augustinus [Et multiplicati ſunt qui oderunt me inique] quia bona ſibi facere volentem oderunt Qui retribuunt mala pro bonis]

Jeronimus dulcedinē eterne vite afferentem aceto ac felle me potauerunt [detrahebant michi] dicentes Alios ſaluos fecit. ſeipſum non pōt ſaluum facere] quoniam ſeqēbar bonitatem] vt implens voluntatē patris pro vita populi ſuſciperem mortem Ne derelinquas me domine deus meus: ne diſceſſeris a me] cum profunda inferni penetrauero] Intende in adiutorium meū domine deus ſalutis mee] manifeſtū eſt domine ihesu quod intēdit te pater

ſuſcitans te a mortuis tercia die et
collocans ad ſuam dexteram te in
celeſtibus ſuper omnez principa
tum et poteſtatem dās tibi nomē
quod eſt ſuper omne nomen.

Auguſtin⁹ Dicamus et nos in illum
et per illuz qui interpellat pro no
bis [ne derelinquas me domine de
deus me **Caſſiodo.** Quia
us.] grauí
or eſt bone conſcientie meus erra
re poſt veniā [ne diſceſſeris a me]

Nico. Quia ſine te nō poſſuz temptationibus ꝛſiſte
re [Intende in adiutorium meū]
continue preſtando michi auxili
um [domine deus ſalutis mee] a
quo et in quo conſiſtit ſalus.

Auguſti. In ipo accepturi ſumus ſalutem ſe
piternaz vt contemplantes glori
am dei et eius faciem videntes eū
laudemus in eternum ſine defectu
ſine aliqua pena iniquitatis ſine
aliqua peruerſitate peccati laudā
tes deum et iam non ſuſpirantes.
inherentes illi cui vſqꝫ in finem ſu
ſpiramus et i ſpe letati ſumus. In
illa enim ciuitate erimus vbi bo
num noſtrum deus eſt. lumen no
ſtrum deus eſt. panis deus eſt. vi
ta deus eſt qui eſt benedictus in ſe
cula ſeculorum. Amen.

Pſal. xxxviij.

Dixi cuſtodiam vias meas vt ñ deli quam in

Titulus talis eſt In finem ꝑ ydi
thun canticum ipſi dauid.

Nico. Ad conſiderandum in tellectū huius tituli pri
mo ſciēdū eſt ꝙ ſic dicitur .i. pali
po. xxv° dauid inſtituit cantores
ducentos. lxxxviij. qui per vices
canerēt diuinas laudes et in iſtis
fecit tres principales cantores. ſ.
aſaph eman et ydithun. Fecit eti
am dauid pſalmos ab iſtis cāto
ribus decantandos ſcdm ꝙ habe
tur ꝑmi palipo. xvi. et vel dte. iij

Glo. Quorum cantorum no mina eſdras frequent
poſuit in titulis Tum pro hono
re miniſterij Tum propter nomi
num interpretationes ꝑ quas ſb
iectorum pſalmorum intellectus
panduntur ſicut et huius pſalmi
apitur intellectus per hoc nomen
ydithun quod interpretatur trā
ſiliēs eos. videlicz q̄ inhiāt terenis

Hugo. Iſte ergo ydithun promittit ſe tranſiē
omnia mundana. quia in mundo

non eſt niſi labor et afflictio ſpiri
tus. vnde ſenſus tituli talis ē Can
ticum id eſt tractatus iſte qui id
circo dicitur canticum quia in eo
agit̄ de eterna btītudine ad quaʒ
iocūdū ē tñſire diriḡes nos in finē
.i. dñm nrm ieſum xpm. attribui
tur dauid auctori. Canticum dico
factuʒ pro ydithun id eſt pro trā
ſiliente mundum per contemptū
per carnis caſtigationem. per ra
tionem. et per contemplationem.

Glo. docet enim nos preſēs
pſalmus a dilectōne ſe
culi ad legem dei. et inde ad eterni
tatem tranſilire.

Jeronimus docet ēciaʒ
vt theʒauri
ſemus i ſeculo ea que ad profectū
animarum pertineant Inſuper do
cet vt refrenās homo os ſuum ob
ſeruet ne per fatuitatem verborū
incidat in peccatum quia ſcit pro
pheta etiam de verbis ocioſis raci
onem eſſe reddendam.

Caſſiodor Et quia cōſue
tudo eſt hūa
nitatis vt cum aliquis ſe laudabi
li ɔuerſacione tractauerit calum
niancium inſidijs protinus appe
tatur. Iſte ergo ydithun qui de
probabili opinione peſſimorum
contraxit inuidiam. ſecum delibe
rans melius eſſe ſilencium tene
re ꝙ aliquid inter emulos loqui
In primis ait.

Hugo ⌊ D Ixi cuſtodi
am id eſt⌋
firmiter in corde diſpoſui cuſtodiē
⌊vias meas⌋ videlicet locuciones

et opera
mea. **Caſſiodor⁹.** Nō
dic
a criminibus me abſtineam quia
iam ſanctus erat ſed a ſuperfluis
verbis vnde ſubdit ⌊vt non delin
quam in lingua mea⌋

Hugo In liguā multis mo
dis delinquitur vide
licet adulando. mentiendo. ocioſa
loquendo. murmurando cōtra dei
ordinationem vel proximi promo
tionē. detrahendo iurando inopor
tune lo
quendo **Caſſiodo.** difficil
quippe
res eſt linguam in lubrico faucium
conſtitutam veritatis rigide tenere
menſuram. cui ſi incaute frena la
xentur. frequēter contra ſe loqui
tur. Facilius enim culpa refugit̄
tacendo ꝙ loquendo. Ideo ſubdit

Jeronimus Poſui cuſto
diā ori meo⌋
beatuʒ enim hominem oris cuſto
dia facit cum non profert inania
ſed que deo ſunt digna.

Hugo Vnde prouerbiorū.
xxi. Qui cuſtodit os
ſuum et linguam ſuam: cuſtodit
animam ſuā ab anguſtijs. Et oſtē
dit ꝙ hoc fecit quādo magis neceſ
ſarium
fuit. ſ. **Caſſiodor⁹** ⌊Cū
con
ſiſteret peccator aduerſum me⌋ id
eſt inuidus querens audire vnde
calumniam poſſit efficere. Qua
liter autem ori ſuo cuſtodiam po
ſuit inſinuat cum ſubiungit.

Jeronim⁹ ⌊ O Bmutui⌋
ne cum obiur
gantibus me conſtreperem vel cō

tenderem⌊et humiliatus ſum et ſi
lui a bonis ⌋vt intelligas purum
fuiſſe ſilencium non doloſum·q̄a
ſalubrem commemorationem re
cipe non poterāt qui cōrectionum
ſentinam ꝑquirebant·Nam dn̄s
in euāgelio dicit·Ne miſeritis mar
garitas vrās an̄ porcos ⌊et dolor
meus reno⌋ **Hugo.** Nouus
uatus eſt⌋ erat do
lor ꝑ conteptu et obſtinacōe ma
lorꝝ ſ; renouatus ē pro damno bo
norꝝ qui amittūt paſtuꝫ verbi dei
Vocabuit cor meū intra me⌋ id ē
ab omni pte ſuccenſū ex gcina di
lectione.ſ.dei **Cassi** ⌊itra me⌋
et proximi. .ſ.in interiore
homine vbi ratio tacite loquit̄ a
dn̄o dignant̄⌋ **Hugo.** Et licet
exaudit. calorē
iſtum nō poſſum pandere vt ex bo
no theſauro cordis ꝑferā bona ex
hortatorij ſmōis⌊Et⌋tn̄⌊i meditā
tione mea⌋hoc ē in oſitio vel in de
libacōe cordis⌊exardeſcet ignis⌋
.i.affectū caritatis a dilcōeꝫ cordis
ſeruato intus quaꝫ nō poſſuꝫ pro
ducere foris ad effectum Et in hoc
ardore ca **Aug⁹** Locutus
ritatis· .ſuꝫ⌋nō audi
tori quē nolo erudiē ſ; exauditori
a q̄ volo erudiri⌊i ligua mea⌋
Cas hoc ē in illa puritate mē
.tis q̄ ſolebaꝫ ipſi dn̄o cō
fiteri ꝛ aduentum eius ſtudio pie
dilcōnis expeterem vt q̄d locutus eſt
⌊notū fac m̄ dn̄e finē meū Et nu
merꝝ dierꝝ meorꝝ quis eſt.ꝛ⌋
Jero Non finē iſtius vite q̄rit
.ſibi notū fieri·ſ; illum in

quo euacuatis ptātibus ac deſtru
cta morte xp̄o iungat̄ q̄ eſt finis le
gis Ipſe enim noſter eſt finis ad
quem puenisse vita eterna eſt·qꝛ
noſſe illuꝫ eſt vita eterna vt di Jo.
xvij·Neq; iſtorū dierū numerum
vult ſcire ſ; illorꝝ de q̄bus dicit do
min⁹.Apud prēm meū māſiones
multe **Aug⁹** In illa viꝫ ihrlꝫ
ſunt. ciuitate ſpecioſa
dn̄i mei vbi non erit mors neq; de
fectus neq; dies trāſiens ſed pma
nens qui nec heſterno p̄cedit nec
craſtino impellit⌊vt ſciaꝫ quid de
ſit mi **Jero** hoc ē tunc facies in
chi⌋ telligē oīa bona vt
cuꝫ hec nota habuero ſciā q̄d ad
huc in ſeculo degente deſit ad pal
mam btitudinis oſequendā Per
fectus enim erat paulus qui dice
bat Bonum certamen certaui cur
ſum cō ſummaui nūc autem deeſt
mihi corona iuſticie quam domi
nus retribuet mihi Poteſt ꝛ iſte
verſus ad litteram expom
Hugo ⌊notuꝫ fac mihi do
mine finem meum
id eſt mortem meam corporalem
videlicet exitum vite vt eum in me
moriam habeam·quod neceſſari
um eſt propter multa qꝛ timorēꝫ
incutit et facit contemni diuicias
et gloriaꝫ mundi·atq; cautela eſt
contra omne peccatum vnde eccle.
vij·In omibus operibus tuis me
morare nouiſſima tua et in eter
num non peccabis E contrario di
citur trenorum .i. Sordes eius in
pedib⁹ eius nec ē recordata eſt finis
ſui Sed quia non contingit finem

conſequi niſi per medium ideo pe
tit ſibi notum fieri ſubdens Et nu
merum dierum meorum ſupple no
tum michi fac non vt vacem volup
tatibus ſed vt ſciam quid temporis
et meriti deſit michi vt ſcilicet in tem
pore reſiduo diligencius emendem
vitam meam. Sicut viator qui vi
det diem tendere ad occaſum et ad
huc ſibi grandem viam reſtare ad
locum quo tendit. feſtinancius et ar
dencius currit. Vnde monet nos
apoſtolus prima ad chorinthios ix. Sic
currite vt comprehendatis. Deinde
oſtendit vir ſanctus ſe exauditum
in hoc quod dominus oſtendit ei defe
ctus ſuos quos patitur in preſen
ti vita propter quos tranſilire non
poteſt ad vitam vbi nullus eſt de
fectus. et in primo allegat breui
tatem vite dicens Ecce menſurabi
les poſuiſti dies meos Tranſlacio
hebraica habet ecce breues poſui
ſti dies meos quia res breuis eſt
de facili menſurabilis. De hac bre
uitate dicit Job. xiiij. Homo natus
de muliere breui viuens tempore.
et idem. xiiij. Breues dies hominis
ſunt. numerus menſium eius apud
te eſt et ſubſtancia mea que adam
peccante dampnata eſt tanquam ni
hilum ante te quia teſtante apo
ſtolo. Qui putat ſe aliquid eſſe cum
michil ſit ipſe ſe ſeducit.

Caſſiodo. Cui michil ali
quid diuinitas
contulerit de proprio ope non ha
bet quod preſumat. Iſte igitur ſan
ctus vir conſiderans ſubſtantiam
hominis michil eſſe conſequenter

ſubiungit Veruntamen quoniam
in hac mortalitate verſamur vbi
mentem noſtram fragilitas pul
ſat humana nec eſt adhuc vnum
illud eternum quod nos in ſua fa
ciat firmitate conſiſtere vniuer
ſa vanitas omnis homo viuens

Jeronimus. Si peccator
eſt et in di
uicijs fluxerit. vanitati ſubſiſtit. Si
iuſtus et deſiderat diſſolui et cum
chriſto eſſe. vana eſt nichilomi
nus vita preſens. et ſicut vita ho
minis eſt modice duracionis. ita
et parue cogitationis. Ideo ſubdit

Hugo Veruntamen in ima
gine pertranſit ho
mo id eſt ad modum ymaginis
que videtur in ſpeculo et ſtatim di
ſparet et tranſit eundo ad mortem
ſed pertranſit id eſt perfecte tran
ſit moriendo nec ſolum hoc patitur
ſed et fruſtra conturbatur

Nicola Id eſt vana ſolicitu
dine anxiatur. Cuius
cauſa ſubditur Thezauriſat et cum
magna ſolicitudine et ignorat cui
congrega

Caſſido. Hinc
bit ea
pba
tur ſtulta vanitas quoniam cupit
peritura ſeruare quorum poſſeſſio
incerta

Jeroni. Plerique mul
eſt.
ta congregant
que aut deſideria filiorum euertunt
aut fiſcus occupat aut diripiunt
alieni. beatus autem ille eſt qui ibi
thezauriſat vbi fures non effodi
unt nec furantur vbi audire mere
atur. Quod vni feciſtis vni ex mini
mis meis: michi feciſtis Et intuere

quia licet multa ſint ſimilia in qui
bus hominum mutabilitas accu
ſetur·auaricia tamen electa ē cui
hec pocius imputetur Scriptū eſt
enim·Radix omnium maloꝝ ē cu
pidi[**Hugo** Decēmiatis miſe
tas. rijs et defectib⁹
que ſunt cauſe tranſiliendi ad de
um oſtendit ſe tranſilire ad deum
ſpe et deſiderio Vñ dicit[Et nūc]
exquo tot ſint in mundo miſerie
et defectus [que ē expectacō mea.
nonne dominus·]quaſi dicat·ſic
Caſſiodor⁹ Nam vicio
·rum tranſi
litor egregius neceſſe erat vt illō
tempus expectare debuiſſet quan
do eum eterna premia coronarent
[a ſubſtātia mea apō te eſt]ſub
ſtanciam vero ſuam hic non illā
a deo de qua ſuperius dixit·Et ſub
ſtantia mea tanꝗ nichilum ante
te Sed hic ſubſtantiam in bonam
partem debemus accipere·
Nicolaus que accipitur
·hic pro diuici
is que non pereunt Diuicie enī in
ſtorum reſeruantur apud dominū
ſcd̄m illud yſai·lxiiij·Oculus non
vidit nec auris audiuit que pre
paraſti deus diligentibus te Et quia
ex confidencia diuina inſurgit ho
mo ad deprecandum ipſum·ideo
ſubdit depre **Jeronimus**
cando.
Ab omnib⁹ iniquitatibus me
is erue me]preteritis preſentib⁹
et futu **Caſſiodor⁹** Quo
ris. ·nī
iſte ſanctus probabili ſe deuocio
ne tractaret tamē rogat vt ab om
nibus iniquitatibus ſuis domini
miſeratione liberetur vt agnoſca
mus neminem hic eſſe ſecurum
ꝗuis beneficia diuina percepit[op
probrium inſipienti dediſti me]
Stultorum conſuetudo talis eſt vt
illos magis irrideant quos mori
bus bonis ſtudere cognoſcunt Sā
ctus ergo vir opprobriū erat ſtul
tis quē eis diſſimilem reſpuebāt.
vnde ſeneca Nondum felix es niſi
tota turba te deriſerit·Deīde redit
ad ſuperiora que dixerat aſſerens
ſe non reſpondiſſe inimicis ſuis di
cēs[Obmutui & n̄ aperui os meum]
Jeroni Cum me conuicijs a
·iracundijs et diuer
ſis improperijs laceſſerent id eſt
irritarent michil ad ea que michi
inferebant[**Hugo** [quoniam
reſpondi. tu feciſti]
vt in aduerſis permiſſione tua m
chi illatis non murmurarem.
Caſſiodo Ipſe vtiqꝫ fecit
·qui paciencie
dona conceſſit [amoue a me pla
gas tuas] Plage ſunt correctōēs
quib⁹ pro noſtris peccatis iuſtiſ
ſime verbe **Auguſtinus**
ramur.
Ac ſi dicat·Tantum cede vt profi
ciam non vt[**Hugo** Et neceſ
deficiam. ſe habe
o vt ipſas a me amoueas [quia
A fortitudine man⁹ tue]id eſt a
graui correpcōe potēcie tue[ego
defeci]quantum in me eſt[in incre
pationibus]tā verboꝝ ꝗ verberū
[ꝓpē iniq̄tatē corripuiſti hoīem]

Auguſti. hic pietas domini
euidenter oſtēdit
qui non diligit increpationes niſi
vt homines corrigantur Iniq̄tas
quippe mortaliū more putredinis
ſine fine vagaretur ſi eam medici
nalis increpacio nō deſecaret. In
crepatur enim omnis homo pro
pter iniquitatem quez perdere nō
vult diuina maieſtas. Flagellat
autem omnem filium quem reci
pit. [Et tabeſcē feciſti ſicut arane
ām animam eius] Tabeſcit ani
ma id eſt deficit vita carnalis cum
caro luxurijs et concupiſcencijs re
frena
tur. **Caſſiod.** Aranea ve
ro corpꝰ ha
bet tenue. in terra nō habitat ſed
per loca alciora telas quaſdam te
nuiſſima viſcerum egeſtione cōte
xit. Huic ergo exiguo corpuſcu
lo recte conuerſi et afflicti anima
comparatur qui longis mortifica
tionibus vigilijs q3 fatigatus ter
rena deſerens. operacōnes virtutū
ſubtiliſſimas diuino timore tabe
factus efficit Poſt hec reuertitur
ad illud ſue propoſitionis inicium
qui licet homo increpetur licet ta
beſiat tamen fragilitate humani
tatis diuerſarum rerum varietate
confunditur.
vnde dicit **Hugo.** [Verū
tamē
vane conturbatur omnis homo]
quia preter hoc q̄ in ſolicitudine
temporali eſt vanitas: eſt etiam
conturbacio quia eſt labor in acq̄
rendo. timor in poſſidendo et dolor
in amittendo. Ponitur enim hic
omnis pro maiori parte.

Caſſiodo. q̄a ab hac con
turbacōne ille
ſolus excipitur qui ad diuinaz cō
templationem pura mente tranſ
fertur Deinde ydithun iſte humi
liter exorat ꝛ mitti ſibi peccata pri
uſq̄ꝫ vitā finiat dicens [Exaudi
orationem meam domine ꝛ depre
cationem meam] Oracio eſt oris
racio quam proni allegamus vo
ta noſtra pandentes. Deprecacio
vero eſt frequens et aſſidua ſup
plicacio que ab imo pectoris pro
fertur archano [Auribus percipe
lacrimas
meas] **Ieroni.** Pro eo q̄
a te peregri
nor et deſiderium habeo diſſolui ꝛ
ad te tranſire. lacrimas meas di
rexi q̄ violente ſūt ſemper in pre
cibus ꝛ ad clemenciam medicina
lem animuz miſerantis adducūt
[Ne ſile
as a me] **Caſſiodo.** id ē
fac
vt ego audiam te occulta cordis
inſpiratione dicentem illud quod
euangeliuz teſtatur. Remiſſa ſūt
tibi peccata. ſiue illud quod i alio
loco pſalmꝰ dicit. Dic anime mee
ſalus tua ego ſum. Vel ne ſileas
in futuro michi dicere. Venite be
nedicti patris mei pcipite regnū
quod vobis paratum eſt ab origi
ne mundi [quoniaz aduena ego
ſum] Omnes enim nos peccatum
fecit a diuina ciuitate extraneos
et nepharia tenuit regione ſecu
li captiuos. Sz quoniaz miſericor
dia eius nos ſuſcipit. incole ſumꝰ
quoniā illuc aduenimus id eſt de
babilonia ad ihrlm ipō attrahēte

tranſponimur. et addit: apud te:
vt non in dyaboli ſed in domini ci
uitate incolam eu3 fuiſſe ſentires
ſubiunxit q3: et peregrinus. Om
nis enim homo qui recipitur in be
atitudinem. peregrinus dicitur q2
incipit eſſe vbi non erat. Dicitur
eni peregrinus quaſi pergens lon
gius. Et vt generalem hanc de om
nibus ſanctis cognoſceres fuiſſe ſē
tenciam dicit: ſicut oēs pres mei:

Jero. qui dum erant in corpo
re peregrinabantur a do
mino.

Cas. Ad vltimum vir ſcūs
ſibi petit dimitti vt
certius perueniat ad futurā iudicia. d.

Hugo. Remitte mihi: pec
cata mea: vt refrige
rer: ab eſtu culpe: priuſq̄ȝ abeā:
de vita preſenti p mortem: et am
plius non ero:

Cassi. vtiq3 in hoc mun
do vbi peccatorū
facinoribus ſubuenitur q2 poſt mor
tem non fit peccatoru3 remiſſio. vel
ſi deſinas ante mortem ſubuenire
amplius nō ero quia male ero. et
male eſſe non eſt eſſe. quia non ē
eſſe: in eternis afflictionibus per
manere. Eſſe enim pprie eſt beati.
Merito ergo non ſe dicebat eſſe ſi
ſe habere cu3 electis non intellige
ret portione3. Ecce viciorū triſtiſſi-tor
egregius quanta nos beatiſſime
inſtitutionis ſalubritate cōmonu
it inter blaſphemos et iniquos ha
bere lingue continentiam. Noxia
docet nos vitare ac grauiſſima rixe
certamina prudenti moderatione
cōprimere. Silencium eſt quippe
probabile quod minime nos p du
cit ad culpam. quod ſapientes p
dit. quod grauiſſimos facit quod
conſiliu3 nutrit quod ipſum quo
q3 grauiſſimū oſtendit eſſe ſermo
nem. Quapropter hauriamus reme
dij huius ſaluberrimam pocionē
vt qui ſanctos tam proficue tacu
iſſe cognoſcimus. immoderatam lin
gue inſolēciam non foueamus.

Colle. Rogemus etia3 humi
liter pium dominu3 no
ſtrum vt in pñti vita remittat no
bis omnia delicta noſtra quatinus
huius ſeculi pegrinacione p mor
tē carnis abſolutos dignetur nos
facere ciues ſanctorum et domeſti
cos dei patris cui eſt honor et glo
ria in ſecula ſeculorum. Amen.

Pſalmus. xxxix.

EXpectans ex
Huic pſalmo preponi
tur talis titulus. In finē
pſalmus dauid.

Caſſio. Sepe dixi
mus per
finem et dauid chriſtum ſignari
cui iſte titulus aptandus eſt.

Nicola. Pro vt innuit apo
ſtolus ad hebreos
decimo. vbi inducit litteram hu
ius pſalmi dictum eſſe de perſona
chriſti. Ad exponendū ergo hūc
pſalmum de chriſto. Sciendum ē
q2 inter ſeptem regulas legis qua
rum pma eſt de domino et eius cor
pore qd ē ecclā ſeu fideliū cōgrega
cio q2 ppter connexionē capitis ad cor

pus ⁊ econuerſo ſacra ſcriptura
frequenter tranſit ſub vno conte
xtu de vno ad aliud loquens quaſi
ſi de vna pſona. ſicut dic̃ yſaias
lxi. Induit me dominus veſtimen
to ſalutis ⁊ indumento iuſticie cir
cũdedit me quaſi ſponſum decora
tum corona et quaſi ſponſã ornatam
monilibus ſuis Quod eniʒ di
cit quaſi ſponſum decoratum coro
na referendũ eſt ad xp̃m Et quod
ſubditur ⁊ quaſi ſponſam ⁊c̃. refer
tur ad corpus eius miſticum qd
eſt eccl̃a ſcḋm q̃ dicit aug⁹. iij. de do
ctrina xp̃iana Hoc etiã patet cla
rius in nouo teſtamento Actu. ix.
vbi dicitur. Saule ſaule quid me
pſequeris me i. corpus meuʒ mi
ſticum ⁊ eccleſia vel congregacio
fidelium. Saulus eñ nõ pſeq̃bat
chriſtum in pſona ꝓpria ſed eius
fideles. Quod aũt ſtatim ſubditur
Ego ſum ieſus nazarenus. ad pſo
nã domini refertur. Alia eſt regu
la de corpoꝛe domini vero ⁊ pmixto
quia in corpore domini miſtico cõ
tinentur ſimul boni cum malis vſ
in die iudicij ſed tunc ſegregabũ
tur ſicut paſtor ſegregat oues ab
edis. Et racõe huius cõmixtionis
aliquãdo vituparantur boni cuʒ ma
lis ſicut yſa. i. dicit Cognouit bos
poſſeſſorem ſuum et aſin⁹ preſepe
domini ſui. Iſrahel autem me non
cognouit et populus meus non i
tellexit. Aliquando autem ecõuer
ſo mali commendantur cuʒ bonis
ſicut oſee. xi. dicitur. Puer iſrahel
et dilexi eum. His viſis primo cir
ca miſteriũ incarnationis chriſti

ponitur graciarum actio ex parte
corporis miſtici quod eſt eccleſia
que ex totius mũdi partibus erat
congreganda expectans criſti ad
uentum et dicens

Expectans expectaui dñm
q̃ ſancti p̃res de corpe xp̃i mi
ſtico exñtes per fidẽ cũ magno deſi
derio expectauerunt chriſti aduẽ
tuʒ. vnde dicebant yſa. lxiiij. vtinã
dirumperes celos atq; deſcẽderes.

Caſſio. Superflua nõ eſt tã
decora repeticõ Expe
ctare ſiquidem poſſumus ⁊ ingra
ti. Expectantes autem expectamus
quando mites aliquid cum mag
no deſiderio ſuſtinemus Et inten
dit mihi id eſt oracioni fidelium
de aduentu chriſti.

Nico. Et exau
diuit pre
ces meas in mundo viuendo Et
eduxit me de lacu miſerie

Auguſti. id eſt de profũdo
iniq̃tatis que ho
mines miſeros facit Et de luto fe
cis id eſt de carnalibus concupi
ſcencijs

Caſſiodo. Nam ſicut
lutuʒ fecis
fetidũ atq; g̃ue eſt ita ⁊ hoim deli
cta limoſa ſunt q̃ et fetoribꝰ horre
ſcũt et g̃uitate demergunt Poſtq̃
vo dñs eduxit me cuſtodiuit me a
recidiuo Vnde ſubditur.

Nico. Et ſtatuit i. ſtabili
uit ſupra petram id
eſt chriſtum ſcḋm q̃ dicit apoſto
lus i. ad cho. x. petra autem erat
chriſtus pedes meos id eſt affe
ctus quibus anima cogitando et
deſiderando graditur. Pedes nr̃os

ſup̃ petrã ſtatuit, cũ in xp̄i dn̄i mſ
ſionibus ambulamus. et direxit
greſſus meos id eſt actus meos
in vitam eternam per legem euan
gelicam que docet contemnere ter
rena et amare celeſtia ac per hoc
introducit ad beatitudinez quod
lex vetus facere non poterat ſcd̄m
q̄ dicitur ad hebreos. vij. Nihil
ad perfectum adduxit lex.

Jeronim⁹ Et immiſit in os meum cã
ticum nouum quia chriſtus no
uus homo venit in mundum. no
uam legem dedit mundo

Gloſa. Nouus ergo popu
lus chriſtianus no
uam legem cantat de incarnacio
ne dñi et reſurrectõne. et carmẽ

Jeronimus id eſt laudez
deo noſtro
vt iam non ſonos turpes et the
atrales concinã. ſed in dei vinctis
hymnis per armoniã noui teſta
menti delecter. Notandus eſt ce
do

Gregorius.

In commentario dicit ſuper eze
chielem omelia. viij. prius enim
de luto prauitatis educitur vt eius
pedes per fidem in petra ſolidentur
et poſtq̄ boni operis pedes et greſ
ſus iam in petra fixerit tunc predi
cacionis canticum accipit vt hy̅
num domino dicere et vocibus et
operibus poſſit.

Jeronimus

Videbunt multi chriſtum an
nunciatum veniſſe. et timebunt
intelligentes per chriſti predica
cionez ſe peccatores. et Je Fuſh chri
ſtiani. ſperabũt in domino vt eis
priſtina remittantur peccata.

Hugo. Et quia beatus eſt q̄
ſic conuertitur. Ideo
ſubdit. Beatus vir cuius eſt no
men do
mini

Nicolaus. ſcilicet
Jheſu
chriſti. ſpes eius quia ſcd̄m q̄ di
citur actu. iiij. Nõ eſt aliud nomẽ
ſb celo ĩ quo oporteat nos ſaluos
fie
ri.

Caſſiodorus. Nomẽ
enĩ dñi
inter cetera ſaluator eternus eſt.
Et ille ſpem ſuam ponit in eius no
mine qui ſe non ſuis meritis ſꝫ ab
eo p gratĩam credit eſſe ſaluandum
Et etiã q̄ nõ reſpexit ĩ vanitates
hoc eſt fiduciã nõ poſuit in terenis
que ſunt vanitates a mente a ſan
cta religione fallaci illuſione con
uertũt. et inſa
nias falſas

Jeronim⁹

Inſanie autem falſe ſunt ire rixe.
diſſenſiones. et reliqua quibus ho
mines inſaniunt vt peccent que a
poſtolus opa carnis eſſe dicit.

Caſſiodorus. Vel in
ſanie fal
ſe ad illos aptari poſſunt qui ſpe
ctaculorum fallacium delectacio
ne capiun
tur.

Nicolaus Cõſe
quen
ſequenter oſtenditur magnitudo
miſterij incarnacionis chriſti cũ
dicitur. Multa feciſti tu domine
deus meus mirabilia tua mundũ
creando et gubernando. ſed ma
ius fuit mirabile ſatis ipſuz recre
ando p tuã bñdictã incarnacõem

et paſſionem. Ideo ſequitur et co-
gitacionibus tuis quibus ab eter-
no diſpoſuiſti miſterium incarna-
cionis tue non eſt qui ſimilis ſit
tibi quaſi dicat hoc mirabile exce-
dit omnia mirabilia tua. Trāſla-
cio hebraica habet et cogitacōes
tue pro nobis quia fūt cauſe no-
ſtre ſalutis.

Caſſiodor⁹

Actenus predicauit ſancta mater eccleſia.
Nunc audiamus dominum ſalua-
torem dicentem Annunciaui p
prophetas me venturum in carne
et locutus ſum Perſonalit̄ hoc
fecit cum inter nos conuerſatus
euāgelizauit. Addiditq̄ multipli-
cati ſunt ſuper numerum quia ſci-
licet ſuper calculum beatorum mł-
tiplicata eſt turba peccancium.
Deſignat enim tantum illos in li-
bro viuencium ſcriptos qui illi ihe-
ruſalem ſuperne predeſtinati eſſe
noſcuntur. Vnde bene dicit chriſti
predicacione multiplicatos ſuper
numerum.

Gregorius

xxx° moꝛa-
lium. Quia multis eccleſiam intrā-
tibus hi ad fidem ſpētenus veniūt
qui a numero regni celeſtis exclu-
duntur. Hic enim fidelibus per cō-
feſſionem chriſtiani nominis ad-
mixti ſunt ſ3 propter vitam repro-
bam illic numerari in ſorte fideliū
non merentur.

Nicola

Deinde oñ-
dit miſte-
rii incarnacionis racio et hoc in p-
ſona chriſti quia propheta trāſit
de corpore ad caput per modum
ſupra dictum. Vnde dicit Acri-
ficium Circa quod eſt ſciendum
q̄ vna cauſa huius benedicte in-
carnacionis fuit ad ſupplendum
legis imperfectionem p ipſum cri-
ſtum incarnatum propter quod
ipē dicit. Math. v. Non veni ſolue-
re legem ſed implere. In lege aūt
erant aliqua precepta cerimonia-
lia de ſacrificijs et oblacionibus
offerendis. Hec autem ſacrificia
erāt imperfecta quia non poterāt
auferre peccata et ideo illa imperfe-
ctio ſublata fuit per vnum ſacrifi-
cium perfectum ſcilicet per corpus
chriſti in cruce oblatū quod ſuc-
cedit omnibus ſacrificijs veteris
legis. Et hoc eſt quod dicit apoſto-
lus ad hebreos decimo. Impoſſi-
bile eſt enim ſanguine taurorum
et hircorū auferre peccata. Ideo in-
grediens mundum ſcilicet dei fili-
us per ſuam incarnacionem dicit
hoſtiam et oblacionem noluiſti.
corpus autem aptaſti michi id ē
corpus paſſibile aptum immola-
cioni. Et hoc eſt quod dicitur hic
licz vocabula ſint mutata q̄ȝ chri-
ſtus et apoſtoli non ſemp allega-
uerunt ſcripturas veteris teſtamē-
ti de verbo ad verbum. Dicit ergo i
perſona chriſti hominis loquētis
deo patri vel toti trinitati. Sacrifi-
cium quod fiebat de animalib⁹
et de auibus et oblacōnem que
fiebat de pane ſimula, oleo et ſimi-
libus noluiſti quia talia ñ erāt
deo accepta de ſe ſicut eſt corpus
chriſti quod q̄tidie offertur in al-
tari ſed tm̄ ex fide offerencium. Au-
res āt pfcaiſti michi apoſtol⁹ ad

hebreos et tranſlacio romana di
cit Corpus autem aptaſti michi
vt dictum eſt· tñ eſt eadem ſenten
cia quia cum dicitur aures autē
perfeciſti michi id eſt aures perfe
ctas ad obe- **Hugo** Quia ſic
diendum· verbum
aptatur auri ſic chriſtus fuit obe
diēs patri vſq̃ ad mortem crucis
Et ſubdit adhuc oſtendens quod
ſacrificium veteris legis noluit cū
dic. Ho lo- **Nico** quod erāt q̄d
cauſtum· dam genus
ſacrificij quod totum incendebat
in altari ad honorē dei· a pro pec
cato id ē hoſtiam pro peccato cu
ius vna pars incendebatur a alia
erat ſacerdotum non poſtulaſti
quia talia non fuerunt de ſe deo ac
cepta vt dictum eſt· tūc dixi ego
chriſtꝰ ecce venio ad offerendū
acceptiſſimum ſacrificium deo id
eſt corpus meum in ara crucis·

Caſſio Huius aduentus te
ſtimoniū trahit de
ſcriptura dicendo ad patrem In
capite libri huiꝰ pſalmorū ſcri
ptū eſt de me in primo pſalmo
vt facerem voluntatem tuam De
ſiderauit enim eius facere volunta
tem qui non abijt in conſilio im
piorum et in via peccatorum non
ſtetit a i cathedrā peſtilēcie ñ ſedit

Nico Propter quod ipſe di
cit· Joh· vi· Propt̄ hoc
deſcendi de celo non vt faciā volū
tatem meam ſed voluntatem eius
qui miſit me patris· Et quia volū
tas deliberātiua chriſti hominis ſē
per erāt diuine volūtati conformis

Ideo ſubditur deus meus volui
In quo virtutem penitencie decla
rauit vt diceret preteritum quod
conſtabat eſſe venturum et legē
tuam ſupple habui in medio cor
dis mei Manebat enim lex diui
na in medio cordis ipſiꝰ dum in
lege domini fuit voluntas ipſius
et in lege eius meditabitur die ac
nocte Idem auguſtinus et collcō
Hunc verſiculum Jeronimꝰ ſic ex
ponit In capite libri ſcriptum ē
de me Caput libri veteris teſtamē
ti tale ſumit exordium. In princi
pio fecit deus celum et terram id
eſt in chriſto domino hoc miſteri
um cernens iohannes ſic euange
lium inchoauit· In principio erāt
verbum et verbum erat apud de
um· Nam a ipſe interrogantibus
iudeis quis eſſet reſpondit Princi
piū Caput ergo libri intellige prī
cipium quod eſt chriſtus ihe ſus
qui in hoc libro· capite nunciatꝰ
eſt vt facerem voluntatem tuam
deus meus volui Non eſt volūtas
carnis ſed patris vt pro vita om
nium moriar et legem tuā in me
dio cordis mei quā non veni ſol
uere ſed ad **Nico** Annūcia
implere. ui per apo
ſtolos meos iuſticiam tuam ·i·
legem euangelicam que docet per
fectam iuſticiam ·ſ· penitentiam q̄
iuſtificatur homo vnde Math· x·
dicitur penitentiā agite: appropin
quabit enī regnū celorum in ec
cleſia magna p totū orbē diffuſa·

Jeroni Grās tibi ago ſalua
tor mūdi q̄ magnā

fecisti eccleſiam tuam a q̃tuoꝛ mũ
di partibus euangelica predicati
one vocatam. tua paſſione collcã;
tuaq; reſurrectione mundatam.

Nicola
[Ecce labia mea
non prohibebo] a
promulgacõne veritatis euange
lice per me et alios doctores eccle.

Gloſa
[domine tu ſcisti] i.
predeſtinaſti futur;
q᷑ ſic facere; nec fui piger ad pre
dicatio
nem.

Jeronim⁹
[q̃a Iu
ſticiam
tuam] id eſt mandata tua [nõ ab
ſcondi in coꝛ
de meo]

Nicola
q᷑ chri
ſtus eã
manifeſtauit verbis et exemplis
[veritatem tuam] qua impleſti p
miſſum de chriſto patribus factũ
[et ſalutare tuum] id eſt memet
ipſum a te miſſum pro ſalute ho
minum [dixi] Omnia iſta chriſt⁹
docuit manifeſte vt patet ex decur
ſu euangelij. Non abſcondi miſe
ricoꝛdiam tuam] quã per me mũ
do voluiſti facere [et veritatẽ tuã]
quia miſericoꝛdia et veritas ſemp
ſe cõcomitantur in operibus dei [a
conſilio

Hugo
id eſt prop
multo]
ter timorem
conſilij multi id eſt congregacio
nis magne. nõ dimiſi quin predi
carẽ miſericoꝛdiam tuam et docerẽ
homines venire ad te p vias tuas
Quia vniuerſe vie domini miſeri
coꝛdia et ve
ritas

Auguſtin⁹.
Vis audire miſericoꝛdiã domini.
recede a peccatis. perdonat peccata
Vis audire veritatem domini tene
iuſticiam et coronabitur iuſticia
Modo enim miſericoꝛdia predica
tur poſtea veritas exhibetur cum
congregabuntur ante eum omñes
gentes et bonos vocabit ad regnũ
et malos in ignem eternum mit
tet Qui miſericoꝛdiam dei contem
pſiſti. veritatem ſenties Si autem
non contẽpſiſti. veritate gaudeb.

Nicola
Deinde deſcribitur
ipſius chriſti deuo
ta dep̃cacio pro ſtatu coꝛporis ſui
miſtici Et primo quantũ ad amo
cionem mali. Vnde dicit [Tu au
te; domine] deus pater [ne longe
facias miſeraciones tuas a me]
id eſt a coꝛpore meo miſtico. vide
licet a fidelibus meis pro quibus
legitur chriſtus frequenter oraſſe
in euange
lio.

Jeronimus.
[miſericoꝛdia tua.] qua dimittun
tur peccata [et veritas tua] p qua;
red dis vnicuiq; quod fecit

Nicolaus.
[ſemper ſuſce
perũt me] ora
tionem meam ſemper exaudiẽdo
Et cauſam ſue deprecacionis ſub
dit dicens Quoniã circũdederũt
me mala] ſcilicet pene [quoꝛũ nõ
eſt numerus] apud homines. Mul
te enim penalitates fuerunt infli
cte chriſtifidelibus in principio
eccleſie vt patet in apoſtol' et mar
tiri

Hugo
b⁹
[comprehẽderũt me
iniquitates mee]
id eſt meoꝛu; quia propter pecca
ta ipſorum cõprehenſus ſui et pu
nitus Quod ihecemias p̃dixit tre
noꝛũ. iiij. dicens chriſtus domin⁹

captus eſt pro peccatis noſtris ꝛ
pſalmiſta ait Que nõ rapui tunc
Caſſiodorꝰ exolue- [et
bam. .non
potui vt viderem] quia circundan
tibus me iniquitatibus meis nõ
potui facere vt te viderem.
Hugo [Multiplicate ſũ]
.ſcilicet iniquitates
in membris et pene in me [ſuper
capillos capitis mei] quaſi dicat
Auguſtinꝰ Infinite Quis
fuerunt. nume
rat capillos capitis mei. mlto ma
gis peccata que excedũt numerũ
capillorum cum minuta videntur ſed
multa ſunt Peccauiſti magna iã
non facis adulterium homicidiũ
furtum non blaſphemas non di
cis falſum teſtimonium ꝛ vide ne
arena minutorum peccatoruꝫ op
primaris. [et] ꝓpter peccata mea
[Cor meum dereliquit me] id eſt
non eſt ydoneũ ad cognoſcẽdũ ſe
Caſſiodo Cor vero nos de
.relinquit quan
do peccatis egeum profutura nõ
Ieronimꝰ arre- Quando
tit. .homo pec
cat cor ſuum non habet. Unde da
uid dixit. ij. reguꝫ. vij. Inuenit ſer
uus tuus cor ſuum vt oraret te. Er
go antea quando peccauit nõ ha
Hugo buit Oſtẽſis miſte
illud. rijs petit chri
ſtus fideles ſuos liberari dicens
[Complaceat tibi domine] ꝛ me
cum: qui cupio liberari tibi place
Nicola at[vt eru id eſt cor
as me] .pus m:

um miſticũ a mal **Gloſa.**
predictis.
Et nota ꝙ dicit cõplaceat non d.f
fidẽs de potẽcia dñi ſi aſſit voluntas.
Auguſtinꝰ Tanꝗ ſi diceret
.ſi vis potes me
eruere ſicut in euangelio dicitur.
Si vis potes me mũdare [domine
ad adiuuandum me reſpice.]
Caſſi vt intelligamus reſpe
.ctum ipſius noſtruꝫ eẽ
preſidium ſicut eſt illud euãgeliȷ̃
Reſpexit petrum et fleuit amare.
Aliter enim liberari non poſſumꝰ
niſi nos diuinitas ꝓpiciata reſpici
at. Deinde dominus ſaluator op
tat confuſionem ꝛ emendacõem
impijs: ꝛ leticiam deuotis petit ꝑ
Hugo uenire [Cõfũdant]
dicens .ſe peccaſſe cõ
fuſione bona de qua dicitur eccle.
iiij. Eſt confuſio adducens gratiã
ꝛ gloriam[et reuereantur] id eſt
timeant penam quam meruerũt.
Caſſiodo [ſimul] id eſt
.ſicut perſecuti
ſunt ita et predeſtinati conuerſio
nis munere liberentur[qui ꝗrũt
animam meam] ad morteꝫ[vt au
ferant eam] me occidendo[Auer
tantur retrorſum] a volũtatibus
ſuis prauis nec in malo opere per
ſeuerent qui ſi confuſionem paci
antur: euadunt. ſi mũdi leticia ꝑ
fruantur intereunt[ꝛ reuereant]
id eſt timeant deum ꝛ penas pec
catoribus ꝑatas[qui cogitant mi
chi mala] iudeorũ ſigt improbas
voluntates quorum cogitationes
non erãt male dño ſed actoribus

ſuis. Ferant .id eſt portent qua
ſi pondus immenſum. confeſtim
confuſionem ſuam .id eſt prauã
cogitationem. Confeſtim dicit vt
cum peccare ceperint ne longius
progrediendo periculoſius ingra
uetur malum eorum. qui dicunt
mihi .adulatorie. euge euge. Hic
falſos arguit adulatores q plus
nituntur adulando decipere q poſ
ſũt vituparacionibus ſauciare Eu
ge quidem verbum preconiale eſt
ſed cum recto animo non profer
tur ad deriſionẽ trahitur inferendã
Jeronim⁹ duos hoſtes
habet eccleſia
ſcilicet adulacionis et blaſphema
cio **Caſſio.** Sicut enĩ inimi
nis cos ſuos confun
di petijt qui eum falſis laudacõni
bus irridebãt Ita deuotos optat
veraciter gaudere qui ſpem ſuam
noſcuntur in domini maieſtate po
ſuiſſe. Vnde **Nicola.** Exul
dicit tent et
letentur ſuper te .deum patrem vel
totam trinitatem de bono quod da
turus es eis. omnes querẽtes te .
per fidem et operacionem. et dicãt
ſemper magnificetur dominus .de
bonis **Caſ.** Hec eſt enim pro
ſuis. feſſio que in eternũ
gaudẽtes efficit chriſtianos qua
ſen tencia paſcebatur. **Job.** q erãt
afflictõne corporis grauiter ſauci
atus dicendo. Dominus dedit. do
minus abſtulit ſicut domino pla
cuit ita factũ eſt ſit nomen domi
ni benedictum Sed ne hãc exulta
cionem quibuſcunq; credens con

cedendam addidit. qui diligũt ſa
lutare tu **Nicola.** videlicet
um. me chri
ſtum quem miſiſti p ſalute hoim
Caſſiodor Me diligunt
qui me ſpiri
tali dileccione perquirunt et mã
datis meis ſuauiter obſequuntur
Poſtq leticie muneribus dixerat
eſſe cõplendos qui deitatem verbi
diligere voluiſſent ne ſibi quiſpi
am meritorum gloriam vendica
ret dominus chriſtus ex forma hu
manitatis aſſumpte loquitur dicẽs
Ego autem mendicus ſum .que
rens ab alijs elemoſinas et neceſ
ſaria quib⁹ humanitas eget ſub
uenire. et pauper. Sed ne iſtam
paupertatem vilem abiectãq; iu
dicares addidit. dominus ſolici
tus eſt **Hugo** qui a vt Mat.
mei. iiij. dicit An
geli acceſſerunt et miniſtrabant
ei. cui dicit pater. hic eſt filius me
us dilectus in quo mihi cõplacui.
Caſſiodorus O paup
tatem the
zauris omnibus ditiorem. Paup
enim de noſtro. diues de ſuo eſt
qui ideo indigenciam humanita
tis aſſumpſit vt abundancie ſue
nos faceret eẽ participes Poſtre
mo de adiutorio et de proteccione
ſecurus celeritatem neceſſariam
petit dicens Adiutor meus et p
tector meus es tu ne tardaueris .
vt iam quia mors vitari nõ debu
it ſaltẽ reſurreccõ feſtina ſuccedẽt
Nicolaus. Vel poteſt eẽ
oracio fidelis

cuiuſq3 dicentis Adiutor meus
promouendo me ad bonum et ꝓ
tector meus ꝓſeruando me a ma
lis tu es deus meus ne tardaue
ris michi in predictis aſſiſtere.

Caſſiod Magnifica et ſua
uiſſima verba ſen
ſus noſtros medullitus itrauerūt
quando ipſum audiuimus docen
tem quem adoramus auctorem.
Nā licet vniuerſos pſalmos ma
gno honore veneremur. neſcio q̄d
tamen dulcius accipitur cum ali
quid de ſancta incarnatione ꝓfer
tur Omnis eni3 fidelis gratiſſime
ſuſcipit per quam noſcitur eſſe li
beratus Et reſpice q̄ ordine huius
pſalmi contextio diſponatur Pri
mu3 loquitur eccleſia quaſi rudes
docens. quaſi trepidos confortās
quaſi incompoſitos preparans vt
ſequētia verba domini ſaluatoris
libēti animo ſalubriter populus
preparatus **Collec.** Ait eni3.
audiret. Expectās
expectaui dominum meum. Inten
diſti michi. multa beneficia largi
endo. ſollicitus es mei. in hac vita
neceſſaria ſubminiſtrās et noxia
reſecans. dando conſolaris vt per
maneam. au ferendo corripis ne
peam. factus es adiutor meus in
bonis. et protector in aduerſis. ſo
lus tuus michi reſtat aduentus.
q̄diu te nō video. te non poſſideo.
mendicus ſum et pauper nihil ex
tra te michi ſufficit qui es expecta
tio et ſalus mea de⁹ meus ne tar
daueris qui es benedictus in ſe
cula ſeculorum. Amen.

Pſalm⁹. xl.

Beatus qui

Hugo Scdm Iero.
Huic pſ̄ preponitur
talis titulus. In finem intellectus
filijs chore Sepe i titulis pſalmo
rum fit mentio de filijs chore quia
licet chore propter ambicione3 ſu
am pierit vt legitur numeri. xvi.
tamen quidam de ſuis filijs mali
ciam illius non ſunt imitati q a da
uid in miniſterium domus domi
ni ſunt aſſumpti. Ponuntur eni3
in titulis pſalmorum maxime pro
pter nominis interpretationem
Chore enim caluaria interpretat
in quo loco crucifixus eſt domin⁹
et filij chore ſpecialiter imitatores
dicuntur paſſionis domini Vnde
is eſt ſenſus tituli predicti Intelle
ctus huius pſalmi tēdens in finē
videlicet in chriſtum attribuitur
filijs chore id eſt imitatorib⁹ paſ
ſionis chriſti monens nos vt chri
ſtum dominum egenum q paupe
rem credamus eſſe verum deum.

Nicola dauid enim q̄ plu
ra miſteria chriſti
ſciuit q̄ alij prophete preuidens i
ſpiritu chriſti paſſionem et reſur
rectōnem fecit hunc pſalmum. Et
quia chriſti paſſio incipit a pau
pertate ſua qua3 cepit pati ab ho
ra natiuitatis. quoniam in paup
tate fuit nat⁹ vtpote d matre pau
pere. in paupere loco. a pauperib⁹

pannis inuolutus. Et ſimiliter in
paupertate fuit mortuus vtpote
ſuis veſtibus ſpoliatus ⁊ i alieno
ſepulcro poſitus de quo paupere
dicit propheta.

Beatus [id eſt felix] qui itel
git [id ē intus legit ita ꝙ ſb
paupertate quam geſſit in forma
noſtre humilitatis credit ꝑ fidem
caritate formatam diuicias ſue di
uinitatis quas dabant intellige
re opa diuine virtutis q̄ faciebat

Jeronimꝰ. Beatus ergo qui intelligit
id eſt vt credat eum verum deum
et verum hominem eſſe.

Hugo. et quia chriſtus etiam pauper ⁊ egenꝰ
eſt in ſuis membris ſicut dicturꝰ
eſt in iudicio. Math. xxv. Nudus
fui et cooperuiſtis me. Eſuriui ⁊ de
diſtis michi cibum ⁊c̄. Idcirco cō
grue predicatur Beatus q̄ intelli
git [ſuper egenū et pauperem] ꝑ
elemoſine largicionem.

Caſſio. quia ſicut aqua extinguit ignem ita ipſā
legitur extinguere peccatum. Sed
aduerte ꝙ dicit. intelligit vt etiaꝫ
non petentibꝰ talibus offeratur
Nā qui petenti tribuit bonū opꝰ
efficit: qui vero tacentem intelligit
beatitudinem ſine aliqua dubita
tiōe conquirit. Sed licet multi pa
tres de elemoſina humani gene
ris reconciliatrice. plura conſcrip
ſerint. oritur tamen int̄ eos de hoc
articulo nonnulla diſſenſio. Legit̄
eniꝫ. Omni petenti te tribue. Scri
ptuꝫ eſt etiam deſudet elemoſina

in manu tua donec iuenias iuſtū
cui eam trabas. Sed ſi omnes iu
ſtos querimus impatam cōſtrin
gimus largitatem Verum hec cā
in ſola pia voluntate conſiſtit q̄a
non eſt noſtrum prius mores di
ſcutere et ſic indigencie ſubueniē.
ſufficit nobis vt nos dare aliquid
malꝰ artibus neſciamus. nec opi
niones hominum optando elati
elemoſinam largiamur. ſed ope
mur ſolo affectu ſubueniendi qd
nos ſupra omnia precipit diuini
tas ītueri. Qui ſic dederit ⁊ ſi iuſtis
non det. iuſte tamen omnibꝰ ero
gabit. Sed maior opera danda ē
vt ſanctis viris in aliqua indigē
cia ſubuenire debeamus propter
chriſtum dominum noſtruꝫ qui
de pauperibus ſuis in iudicio pro
prio dicturus eſt Quodcunqꝫ vni
ex minimis iſtis feciſtis ⁊ mihi fe
ciſtis. Quid enim dici poteſt ſub
limiꝰ quid ve glorioſius ⁊ quan
do aut ipſi pretermiſſi in igneꝫ di
rigent. aut remunerāti ad dextrā
nos colloca bunt.

Hugo. Qui ergo itelligit ſuper chriſtum egenum per
fidem ſue diuinitatis vt dictuꝫ eſt
aut per cōpaſſionem ad proximū
[in die mala liberabit eum domi
nus [hoc eſt in die iudicij que eſt
dies ire dies tribulationis ⁊ angu
ſtie. dies calamitatis ⁊ miſerie vt
dicitur ſophonie primo.

Jeronimus. In qua iudeos incredu
los non intelligen
tes damnabit xp̄s

Nicola

Talemq; fidelem et miſericordem vt dictum eſt liberabit dominus de poteſtate inimici. Dominus cōſeruet

Caſſiod

Peticio iſta ꝓphete certa ꝓmiſſio eſt. conſeruet. dixit id eſt inter mala ſeculi perire non faciat ſ; ad eternam retributionem illeſū ſancta conuerſatione ꝑducat. et viuificet eū. Viui proprie illi dicuntur qui ſe a chriſtiana fide nō diuidunt. Nam de illis qui in errore verſantur dictum eſt. Sine mortuos vt ſepeliant mortuos ſuos. Ergo viuificet eum id eſt faciat illū inter electos i ſua viuere porcōe.

Nicola

Et beatū faciat eū in terra. viuencium in qua eſt beatitudo vera. et nō tradat eum in animam. id eſt ad voluntatem et deſiderium. inimicorū eius. videlicet demonum.

Jeronim⁹

qui credulitati noſtre ſemper inimici exiſtūt. Et ne beatum iſtū putares in hoc mundo incōcuſſā requiem poſſidere conſequenter ſubiungit. Domin⁹ opem ferat illi ſuper lectum doloris eius. hoc ē adiutorium preſtet illi i infirmitate car.

Nicola

Cum iacuerit ſu nis per lectum afflictus dolore capitis vel membri.

Caſſiodorus

Lectus enim nobis datus eſt ad quietē in quo ſe hominum feſſa membra rfoueāt ſic et ille qui matrimonium ꝯquirit. vxorem ſibi copulat. filios procreat qui amicitias parat quaſi i quodam lecto delectationis gratiā conquieſcit. Sed et hec frequenter ſeruis ſuis amara et doloribus plena dominus facit ne ſpem ſuam ponentes in temporalibus rebus futura bō non appetant. Addiditq;.

Hugo

Mutās modū loquēdi de tertia ꝑſona ad ſcdam. vnde dicit. vniuerſū ſtratum eius. id ē vniuerſam carnis requiem. verſaſti. id eſt conuertiſti. i infirmitate eius.

Gregori⁹

xxiiij. moralium. Ac ſi apte diceret. Omne quod ſibi hic parauit ad requiem. hoc mutaſti ei occulto iudicio ad ꝑturbacionē. Quod pio quidem conſilio agit̃ vt in hoc peregrinacionis tempore electorum vita pertu betur.

Caſſiodo

Quatinus ſ; diuerſis calamitatibus afflicti et ne beatitudinis requiem cōſequātur ſicut factum eſt in Job cui huius ſeculi bona in infirmitatem cōuerſa ſunt Sed inde felicior exiſtit quia ſe illi proſperitas mundana ſubtraxit. Quocirca talibus rebꝯ rogat opem ferre dominum. ne humana fragilitas duris laboribus preſſa ſuperetur. Et quia iſtas correctōnes agnoſcere debet homo propter peccata ſua ſe pati. cōuertat ſe et dicat quod ſequitur.

Hugo

Ego dixi domine. miſerere mei. qꝝ confiteor me miſerum propter peccatum quod eſt morbus animarū. ſana animam meam. indulgendo michi peccata mea.

Jeronimus quia pecca
ui tibi ego
me accuſo pro peccatis meis.

Caſſiodo. Hactenus pro
pheta de beato
rum afflictione locutus eſt nunc
conſequenter dominus ſaluator
de ſua paſſione dicturus eſt vt cū
famuli dei diuerſis caſib9 affligun
tur non ſe adeo credant eſſe dereli
ctos quando chriſtum dominum
talia pertuliſſe cognoſcunt

Nicolaus Inimici mei
dixerunt mala
mihi quia iudei dixerūt ei frequē
ter vituperia ſicut patet Johānis
viij. Nōne bene dicimus nos quia
ſamaritanus es et demonium ha
bes. quando morietur et peribit
nomen eius. Frequenter enim
tractauerūt de chriſti morte vt ſic
periret memoria nominis eius et
ſi ingrediebatur Hic mutatur ſi
militer modus loquendi de plurā
li ad ſingularem quia ſcriptura fre
quenter loquendo de pluribus in
plurali tranſit ad loquendum de il
lis quaſi de vno. eo quod ſūt cōiūcti
ad aliquod vnum. maxime in ſcri
pturis prophetarum. et ſic dicitur
Et ſi ingrediebatur videlicet
quilibet de inimicis meis vt vide
ret me docentem et conuerſantē
ſi poſſet me reprehenſibilem inue
nire vana loquebatur quia fal
ſa ad meam diffamacionem cor
eius congregauit iniquitatem ſi
bi quia frequenter iudei poſuerūt

inſidias chriſto vt eum caperent
in ſermone vel in aliquo reprehen
ſibili facto vel de iuda hoc intelligi
tur qui tractando cogitationibus
de morte chriſti congregauit iniq̄
tatem ſibi.

Hugo Qui cōgrega
uit iniq̄tatem
intus in corde de tradicōne domini
Egrediebatur foras ad princi
pes ſacerdotum vt prodicionem
in corde conceptam perageret et
loquebatur in idipſum Hoc eſt ini
quitatem quam conceperat in cor
de effudit in locucōne ſicut dicitur
Mat. xxvi. Qui abijt ad principes
ſacerdotum et ait illis. Quid vul
tis michi dare vt ego vobis eū tra
dam. Et ne mors chriſti ſoli iude
imputetur vide quid ſequitur.

Nicola9 Aduerſum me
ſuſurrabant mi
chi latenter detrahendo Omnes ini
mici mei ſcilicet ſcribe et phariſei
aduerſum me cogitabant mala
mihi ſcilicet mihi inferendo mor
tem contemptibilem et doloroſā.

Caſſiodorus Verbū
iniquum
conſtituerunt aduerſum me id ē
decreuerunt atque ſentencialiter lo
cuti ſunt pylato. Si hūc dimittis
non es amicus ceſaris.

Nicolaus Vel conſtitu
erunt verbum
iniquum quando ordinauerūt cri
ſtum mortuum in ſepulcro cuſto
diri ne diſcipuli eum tollerent et
dicerent eū ſurrexiſſe vt habetur

Pſalmꝰ

Math·xxvii⌊ Nunq̄d qui dormit ⌋
id eſt qui iacet mortuus in ſepul
cro⌊ non adiiciet vt ⌋
reſurgat. q̄ſi dicat. **Hugo.**
Sic me inficere feſtinabant qua
ſi poſt mortē reſurgere nō haberē.
Caſſiodorus. imo adi
cē potuit
vt protinus reſurgat ſicut in euā
gelio dicit Poteſtatem habeo po
nendi animam meam et poteſta
tem habeo iterum ſumendi eam
Etenim homo pacis mee ī quo
ſpera
ui⌋ **Nicolaꝰ** Quaſi dicat
criſtus. Nō
eſt mirum ſi iudei qui erant inimi
ci mei talia dicebant cōtra me. q̄
etiam diſcipulus meus michi fa
miliaris contra me conſpirauit cū
eis ſcilicet iudas ſcarioth. et hoc ē
qd dicitur⌊ Etenim homo pacis
mee⌋ .ſ. meum habitans pacifice
⌊ in quo ſperaui⌋ id eſt in quo cō
di q̄ confiderem in eo ſcilicet ī hoc
q̄ portabat et cuſtodiebat illa q̄
ex deuocione offerebantur pro ne
ceſſitatibus chriſti et diſcipulorum
ſuorum ad dandum pauperibus
vt habetur. Johannis. xiii. et. vii.
et⌊ qui edebat panes meos ⌋ dicit
panes in pſalmo quia iudas cum ali
is diſcipulis in cena domini dupli
cem panem manducauit ſcilicet
corporalem et ſacramentalem qui
corpus chriſti cum aliis ſumpſit
⌊ magnificauit ſuper me ſupplan
tacionem⌋ tradendo me iudeis ad
hoc q̄ eſſem totaliter deiectus a ſup

plantatus per mortem. ſed nō ha
buit intentū ſuum quia chriſtus
ꝑ hoc magis habuit exaltationē
tercia die reſurgendo. Tunc enim
dixit. Data eſt michi omnis pote
ſtas in celo et ī terra. Expoſita paſ
ſione chriſti conſequenter agitur
de eius reſurrectione cum dicitur ī
perſona chriſti hominis ad patrē
Tu autem domine ⌋ pater ⌊ mi
ſerere mei ⌋ vt non dimittas diu
animam meam in inferno et cor
pus meum in ſepulcro ⌊ et reſuſci
ta me ⌋ animam meam corpori re
uniendo quod factum fuit tercia
die quando ſurrexit in corpe glo
rioſo ⌊ et retribuam eis ⌋ Illud fuit
impletum quando populus iudai
cus fuit occiſus et captiuatus per
romanos propter peccatum quod
commiſerat in chriſtum ſicut pre
dixerat chriſtus luce. xix. Videns
iheſus ciuitatem ſanctam iheruſa
lem fleuit ſuper eam dicens quia
ſi cognouiſſes et tu ſcilicet mala
ventura tibi ſimiliter ⌊ In hoc co
gnoui quoniam voluiſti me ⌋ id ē
dilexi **Caſſi** vel voluiſti ſ. audi
ſti. glorificare vel ex
altare me ⌊ quoniam nō gaudebit inimi
cus meꝰ ſuper me ⌋ ſcilicet populꝰ
iudaicus. Ad hoc enim voluerunt
iudei occidere chriſtum vt nomen
eius penitus de terra delerent Sꝫ
illa que diſponebant nullatenus
impleuerūt. videt enī nomē eiꝰ vbi
q̄ celebrimū eē vt merito gaudē n̄
poſſint quibus tam contraria pro

uenerunt[Me autem propter in
nocenciam ſuſcepiſti]

Nicolaus.

Licet chriſtus non meruerit glori
am anime ſue quam habuit ab
inſtanti concepcionis tamen me
ruit gloriam corporis et ſuam ex
altacōnem·i·a quantum ad hoc di
cit[me autem propter innocenci
am]id eſt propter meritum ino
centis vite[ſuſcepiſti]corpus glo
rioſum michi conferendo et in eo
dem ad te aſſumendo ſcd̄m ꝙ dici
tur Math·vltimo·Et dominus q̄
dem ihesus poſtq̄ʒ locutus eſt eis
aſſumptus eſt
in celum.

Caſſiodo

Vere ſancta innocencia·vere ſim
plicitas·vere humilitas beata ve
tot mala paſſus nulla ſe cōtencō
ne defenderet placato animo ibat
ad crucem·tranquilla mente mori
turus·omnia verba que predicta
ſunt per prophetas integra verita
te compleuit·voluit caſibus perſe
quentium·et in cruce poſitus pro
inimicis ſuis demētiſſimus exora
uit quoniam hoc et a fidelibus ſa
ciendum decreuerat·et merito de
dit preceptū qui premiſit exēplū·

Hugo Et quia ſuſcepcō cor
poris chriſti in celū
eſt ſtabilis ideo ſequitur·[et con
firmaſti me in conſpectu tuo]ſcili
cet gloria īpaſſibilitatis a immor
talitatis[in eternum]id eſt in eter
na beatitudine vbi ſedet ad dexte
ram dei·Sequitur vox prophete gra
cias agentis de chriſti reſurrectō
ne[Benedictus dominꝰ deus iſra
el]id eſt chriſtianorum vidēciū
deum per veram fidem[a ſeculo]i·
ab inicio mundi[et in ſeculum]
futurum id eſt in eternum ſit bene
dictus[fiat fiat]Geminacio mnu
it certitu

Nicola.

in hebreo
dinem· autē; ha
betur Amē amen·quod importat
veritatis confirmacionem·

Jeronimꝰ Quod Aquila
vere ſiue fideli
ter tranſtulit·Et ſciendum ꝑmuʒ
librum pſalterij hic eſſe finitum·
Scd̄m vero eſſe a·xli·pſalmo vſqʒ
ad·lxxij·Tercium a·lxxij·vſʒ ad·
lxxxviij·Quartum ab·lxxxix vſqʒ
ad·Cv·Quintū a Cvi·vſʒ ad finē·

Caſſiodo Licʒ enim pro
iſtius verbi no
uitate videlicʒ[fiat fiat]quod eſt
hic et in·lxxi·ſiue in·lxxxviij·vel·
Cv·poſitum putauerunt aliqui ex
poſitores in quinqʒ libros pſalte
rium eſſe diuidendum·eis tamen
in hoc non eſt cōſenciēdum·quo
niam in actibus apoſtolorum vnꝰ
legitur eſſe liber pſalmorum·In pn
cipio huius pſalmi beatus dauid
per elemoſinas ſanctas moralem
nos docuit diſciplinam·ſecundo
per paſſionem ſuam dominus na
turales ſemitas indicauit·Tercio
reſurrectionis miraculo inſpectiua
nos claritate compleuit vt celeſtis
phie veritas tribus partibus nar
rata conſtaret·Vnde huius pſal
mi ſuſcepto beneficio magna exul
tatione dicendum eſt[benedictꝰ
dn̄s deꝰ iſrł a ſeculo a vſʒ i ſeculū fi
at fiat]Cui in trinitate pfcā ē honor

et gloria in ſecula ſeculoꝝ. Amē.

Pſalmus. xli.

Q Vemadmo
Titulus huius pſ̄
talis eſt. In finem i
tellectus filijs chore
Hic titulus in precedenti pſalmo
eſt expoſitus ſicut ibi dictum eſt.

Caſſiodor⁹ Chorē hebra
ice. dicit̄ cal
uarie latine Quapropter filij cho
re merito dicuntur qui tanq̄ʒ glo
rioſiſſimum tropheum celeſtis re
gis ꝛ ſignaculū crucis ſuſcipe me
ruerunt. Et ideo pſalmus hic om
ni conuenit chriſtiano qui amore
domini flamma dominice dilectio
nis accenditur ſine qua totum ab
iectuʒ eſt quicq̄d in humanis pu
tatur eximium. ſed in illis nomini
bus ſcilicet chore illud meminiſſe
debem⁹ quod Jeronimus ait Om
ne pſalterium ſagaci mente plu
ſtrans nuſq̄ʒ inuenio ꝙ filij cho
re aliquid triſte cantauerint Sem
per enī in pſalmis eorum leta ſūt
ac iocunda. ſecularibuſqʒ contem
ptis celeſtia et eterna deſiderāt cō
gruentes interpretationi nomīs
ſui Filius ergo chore id ē quilibʒ
chriſtianus fidelis prima confeſ
ſione pſalmi huius omne deſideri
um mentis ſue ad dominum aſſe

Q Vem rit eſſe trāſlatuʒ d.
admodū. Trāſlacio rōna
habet ſic ceruus deſiderat ad fon
tes aquarum ita deſiderat anima
mea ad te deus

Hugo Notandū
ꝙ i gloſa
dicitur ꝙ ceruus ſenio grauatus
extrahit naribus vel flatu ſuo ſer
pētem a ca
uernis.

Caſſiodor⁹.
quem cum vorauerit veneno eſtu
ante permotus ad fontes aquaꝝ
quanta poteſt velocitate feſtinat.
Amat enī aqua dulci plurimaqʒ
ſaciari Huius decora comparacō
noſtrum deſiderium ardenter inſti
gat vt quando venena āntiqui ſer
pentis haurimus. ac ceno fornica
cionis aliorumqʒ viciorum eſtua
mur. ad fontē diuine miſericordie
ilico feſtinemus quatinus quod
peccati aduerſitate contrahitur.
dulciſſimi hauſtus puritate vin
catur Nec vacat ꝙ ad fōtes aqua
rum dixit et nō ad aquas. Fons
enim aquaruʒ chriſtus dominus
eſt vnde omnia fluunt que cūqʒ re
ficiunt. Flueta enim plerūqʒ ſicca
ri poſſunt. fons autem aquaꝝ ſem
per irriguus eſt. Vnde merito dictū
eſt ad liquoreʒ ſacre originis feſti
nandum vbi deſiderium noſtrum
nunq̄ʒ poſſit habere ieiunium.

Hugo Sitiuit anīa mea
id eſt ſumme deſide
rauit ad videndum deum fontē
viuum a quo omnia bōa fluunt.

Jeronimus quando ve
niam id eſt
quando erit illud tempus reſolu
cōnis corporis mei qn̄ cū pondere p
nunciandū ē et vt videatur ḡuis
eſſe dilacio et apparebo ante faci
em domini id eſt ante conſpectū

diuinitatis eius et tunc videbim⁹
eum ſicuti **Caſſio** his igitur
eſt. rebus ſedo
cti aduertimus animam habere ſi
tim ſuam cū deſiderio celeſti. Hec
ſitis in hoc ſeculo beatis pectorib⁹
ſemp exeſtuat nec aliquo fine cō
tenta requieſcit q̄a ei in futura be
atitudine datur inuenire quod ap
petit ſicut dominus in euangelio
dicit Beati qui eſuriunt et ſitiunt
iuſticiā quoniā ipſi ſaturabunt.
Auguſti. Interim dum me
ditor dum curro
dum in via ſum. anteq̄ veniā. an
teq̄ appaream. Fuerunt michi
lacrime mee panes die ac nocte.
diem intelligite pro huius ſeculi
proſperitate. noctē vero pro huius
ſeculi aduerſitate. Siue inquit in
proſperis rebus ſiue in aduerſis
huius ſeculi ego lacrimas fundo
ob deſiderium **Jeronim⁹.**
dei mei.
Sed quomodo poteſt de lacrimis
panis fieri. Poteſt enim: quia ſi
cut corp⁹ ſaciatur de pane ita ani
ma de lacrimis. quia exinde ſperat
remiſſionē peccatoꝝ ſuoꝝ habere
Fletus enim ille animarū. eſt cor
roboracio ſenſuum. abſolucio pec
catorum. īfectiō mencium. a laua
chrum cul **Gregorius**
parum.
Quinto moralium Luctu ſi quidē
ſuo anima paſcitur cum ad ſuper
na gaudia flendo ſubleuatur a in
tus ſiquidē doloris ſui gemitum
tolerat ſed eo refectionis pabulū
pcipit quo vis amoris p lacrimas
ema **Hugo** Et quia has la
nat. crimas malorū
opprobria frequent excitāt Jō ſb dic
dum dicitur mihi q̄tidie vbi eſt
deus tu **Caſſiod.** Hoc enim
us. dicebatur
aſſidue chriſtianis tempore perſe
cutionis martirum. Non eſt q̄ nos
vincē ſuſtinere que volum⁹ que iu
bemus. Quis in iſta afflictione n̄
fleret ſe habere conſcientiam et p̄
uorum ſubiacere conuiciis quādo
vltra omnes dolores eſt illum in
ſultantem cernere quē cognoſcis
conſciencie prauitate ſordere. Idē
Jeronimus et auguſtinus.
Hugo. Vt dum dicitur mi
chi a reprobis vbi ē
deus tuus quaſi dicant quaē mer
cedem expectas. Excecauit enim il
los malicia eorum a ſacramenta
dei non cognouerunt ſicut dicitur
ſapien. ij. Poſtea probat q̄ iſta
opprobria excitauerūt in eo lacri
mas et deuocionem dicēs Hec
opprobria recordatus ſum a effu
di in me animam meam quia ex
tra me non inueni niſi aſperitatē
et punctiones exprobrancium.
Caſſiodo. Anima vero in
ſe ſubditur quo
ciens inſtinctu compunctionis in
ſemetipſam reuertitur. animā ve
ro ſuam in ſe quodammō fundit
qui pleno deſiderio concitatus deo
ſe ſincera ſupplicatione pſtrauerit
Nicolaus. hoc modo di
cebat anna.
primo regum. que flendo orabat
dicens. Vinum a omne quod me

briari poteſt non bibi ſed effudi animã meã in cõſpectu tuo dñe.

Caſſiodorus. Et cur in ſe effuderit animam ſuã ſubiungit dicens [quoniam tranſibo]

Hugo Quaſi dicat illi p opprobria ſua me impellebant ſed ꝑguſtacio celeſtis dulcedis me attrahebat ad effundendas lacrimas quoniam tranſibo de periculis mundi [in locum tabernaculi] hoc eſt in eccleſiã p̄ſentem que eſt locus in quo chriſtus cum fidelibus ſuis habitat. Et addit [ammirabilis] quia tab̄naculum hoc in quo chriſto militamus a ſeruimus dicitur ammirabile Tum propter ſacramentorum efficaciam. tum propter mirabilem ordinem eorum que fiũt in eccleſia Nec ibi ſubſiſtam abſqꝫ gemitu et fletu ſed tranſibo [uſqꝫ ad domũ dei] de qua dominus dicit Jo. xiiij. In domo patris mei manſiones multe ſunt. Ad hanc domum tranſit in preſenti vir iuſtus in ſpe et i futuro in re. Et quomodo ad hãc eterne beatitudinis domum tranſit ꝯſequenter oſtendit dicens [In voce exultacõis] videlicet diuine laudis de dei beneficiis [et cõfeſſionis] de proprijs peccatis. In quibus duobus conſiſtit [ſonus epulantis.] quia in preſenti epulatur anima cum dei beneficijs reficitur. a de peccatis cõtritis homo confitetur.

Caſſiodorus. Exultacio ad pſalmodiam reſpicit. confeſſio ad peccata deploranda. Quid enim dulcius quidve ſalubrius q̃ deũ laudare et ſe ſemp arguẽr

Hugo Et q̃a pſtrepit mundus. racio increpat confortat turbatam animam ſenſualem que de preſentibus mal' ſ triſtatur dicẽs [Quare triſtis es anima mea] que tot bona per toleranciam preſenciũ moleſtiarũ habebis [a quare cõturbas me] afflictõne tua. Sequitur aduerſũ hoc remedium [Spera in deo] firmit' ab eo expectando liberacõem

Caſſiodo. quia ſpes eius omnia commutat in melius et ad eternum gaudium perducit quos huius ſeculi triſticia inflicta ꝯcluſerit ſicut ſcriptũ eſt. Beati qui lugent quoniam ipſi conſolabuntur. Sequitur cã quare in domino ſperarẽ debeat cum ſubditur [quoniam adhuc] id eſt in preſenti [cõfitebor illi] id eſt de peccatis meis pñiam agã vt deuocioni tue impedimentum non faciam Cui autem confitetur ſubiungit illi videlicet qui eſt [ſalutare vultus mei] a quo ſcilicet ẽ ſalus mea [et] qui ẽ [deus meus] qui me redemit. Salus enĩ vultus noſtri dominus eſt qui in forma ſerui qua ſumus abſqꝫ peccato venire dignatus eſt ſicut Jeremias propheta dicit. Spiritus vultus noſtri chriſtus dominus comprehenſus eſt. ſub cuius velamẽto viuimus inter gẽtes

Nicola. Poſtea oſtedit

vñ anima hanc triſticiã habeat
vnde addit [A]d meipſuȝ anima
ſupple conuerſa· Trãſlacio roma
na habet [a meipſo anima turba
ta eſt] id eſt a ſeipſo habet cõtur
bationem ob recordationem pec
catorum priorum. Vnde gregori
us Juſtum eſt vt in ſe ſemper do
lores inueniat qui ẽlicito vero gau
dio in ſevana gaudia querebat.

Caſſ. Reuerã quia niſi hoc car
nis vicia facerent in trã
quillitate ſua mentis puritas per
manét Sed filius iſte cruc(i)s quẽ
prefatus eſt titulus: oſtẽdit r̃eme
dium quo poſſit vnuſquiſq̧ ani
me ſue cõturbaciones euadere di
cens [propterea] id eſt propter
conturbaciones iſtas quibus ani
ma mea vehemẽter affligitur [me
mor ero tui domine] quaſi diceret
Ad te ſumma felicitate feſtino vbi
peruenisse remedium eſt et carna
lium malorum competens proba
tur excluſio· dicit etiã vnde memor
erit ſcilicet [de terra iordanis a her
monijm a monte modico] Jorda
nis pro baptiſmo accipit· hermo
niim paruus mõs iuxta iordanẽ
ẽ poſitus q interptat anathema.

Auguſtinꝰ. Jn baptiſmo
fit remiſſio pec
catorum et nemo currit ad remiſ
ſionem peccatorum niſi qui diſpli
cet ſibi confitendo ſe peccatorem.
Nemo confitetur ſe peccatorem ni
ſi humiliando ſeipſum deo· Si inẽ
pretationem nominum queras.
Jordanis eſt deſcẽſio eorum· deſcẽ
de ergo vt leueris q noli extolli vt
non illi

Caſſiodo. Quoni
datis. am non
in altitudine ſuperbie deꝰ querit.
ſed memoria eius in humilitatibꝫ
et modicis inuenitur.

Jeronimus

Jgitur iſte qui erat peccator qui ſi
cut ceruꝰ deſiderabat fontes aqua
rum· memor fuit dei in humilitate
penitencie : q baptiſmi abſolutio
ne· Abluit enĩ veterna delicta· ana
thematizauit peccata ſua et nõ ſe
extollit magnum ſed efficit puu
lum peni
tendo.

Auguſtinus

Anathematiza ergo teipſũ· diſpli
cendo tibi· diſplicebis enim deo ſi
placueris tibi· quia non in ſe exal
tatur qui in domino gloriatur Se
quitur [Abyſſus abyſſuȝ inuocat
in voce catharactarum tuarum]

Jeronimꝰ Abyſſus abyſ
ſum inuocat cũ
vel vetus teſtamentum nouũ an
nunciat vel nouum vetus in teſti
monium vocat quia ſe vtraq̧ mu
tua atteſtacione confirmant. Nã
vetus nouum annunciat cum mo
yſes dicit Prophetam vobis ſuſci
tabit deus q fratribus veſtris. Et
nouum vetus in teſtimonium vo
cat cuȝ dicit paulus. Bibebant de
ſequenti eos petra· petra autẽ erat
chriſtus· propter profunditateȝ
enĩ intelligencie dicitur abyſſus

Caſſiodo. Profunda ſũt
enim teſtamẽ
ta domini q in ſinu ſapiẽcie ipſiꝰ
alta veritate cõſiſtũt [in voce catha
ractaꝝ tuaꝝ] ſigt ĩ voce pphaꝝ et

apoſtoloꝝ qui aduentum domini
annunciant. quoniam ſicut aqua
rum multitudo p catharactas id
ē aqueductus euomitur Ita a de
ore ipſoꝝ dm̄ flueta manauerūt.
Hugo Vel abyſſus abyſ
ſum inuocat id eſt
vnum peccatum trahit ad ſe ali
ud peccatum ſicut ſuperbia auari
ciam. gula luxuriam. ira homi
cidium. et hoc in voce hoc eſt in te
ſtimonio catharactarum tuarū
id eſt predicatorum tuorū vnde.
Gregorius. ait ſup eze
chiel. iiij.
Peccatum quod non deletur p pe
nitenciaꝫ mox ſuo pondere trahit
ad ali **Auguſti** alium inrel
ud. lectum acci
pite Abyſſus dicitur iudiciū Vn
de in alio pſalmo dicitur. Iudicia
tua abyſſus multa Abyſſus abyſ
ſum inuocat Nam ſub hac carne
mortali laborioſa peccatrice: mole
ſtijs et ſcandalis plena: ↄcupiſcē
cijs obnoxia damnacō quedam
ē de iudicio tuo. quia tu dixiſti pec
catori. morte morieris. et in ſudore
vult⁹ tui veſceris pane tuo. Abyſ
ſus hec prima iudicij tui. Sꝫ ſi ma
le vixerint homines abyſſus abyſ
ſum inuocat quia de pena in penā
trāſeūtes de tenebris ad tenebras
de ardorē cupiditatis ad flammas
gehennarum a hoc in voce catha
ractarum tuarū. quia tu minaris
et dicis poſt iſtos labores reſtaē
alteram damnationem Ergo qui
contremiſco cum ad me perturba
ta ē anima mea: a iudicijs tuis ti
mui vehementer Glōſ. Omnia excelſa
tua ꝉ. i. futura mala q̄ minaris ꝉ et
fluct⁹ tui ꝉ. ſ. dolores quos iam ſē
cio in re ꝉ ſuper me tranſierunt ꝉ id
eſt me modo
premunt. **Auguſtin⁹**
Sed quo crebriora ſunt mala. eo
dulcior erit miſericordia qꝫ ꝉ In
die mandauit dominus miſericor
diam ſuam a nocte canticum ei⁹ ꝉ
Per diem ſignatur proſperitas ſecu
li: per noctem vero eius aduſitas.
Nicola. Eſt ergo ſenſus qꝫ
ſicut deus in tempo
re proſperitatis in quo oſtēdit mi
ſericordiam ſuam ita in tempore
aduerſitatis in quo oſtēdit iuſti
ciam ſuam debet laudari id eſt cā
ticum laudis eius non debet dimit
ti ſcđm qꝫ dictū eſt ſupra pſalmo
xxxiij. Benedicā dominum in om
ni tempore tam proſperitatis q̄m
aduerſitatis. Ideo ſubdit ꝉ Apud
me oratio ꝉ a non extra me et hec
directa eſt ꝉ deo vite mee ꝉ id eſt qui
eſt conſeruator vite mee.
Caſſiodor Ac ſi diceret
Intra me eſt
ſacrificium quod offerā deo meo
vtiqꝫ oratio pure mentis
Jeronimus. vt ei merear
liber ab hoc
ſeculo quandoqꝫ coniungi vnde ſb
dit ꝉ dicam deo meo ſuſceptor me⁹
es ꝉ quia licet in tribulationibus
exercear ſemper tamen peto a te
protegi ac defēdi ꝉ Quare oblitus
es mei ꝉ aut tamdiu differs vt me
non inducas in illum ſuperni ta
bernaculi tui locum.

Caſ. Senſerat enĩ vir ſanctiſ ſimꝰ quãta illiꝰ q̃etis dulcedo futura ſita mũdi iſtiꝰ itinera confragoſa vehementer horrebat [Quare contriſtatus incedo] per viaʒ huius vite [dũ affligit me inimicus ꝛc.] vtiq3 cõtriſtamur qñ flagella in hoc mundo ſuſcipimꝰ quãdo inimici fraudulentis ſcilicet dyaboli inſidijs temptamur. quãdo carnis vicia multo ac repugnante animo ſuſtinemus.

Glo. [Dum cõfringuntur] Quaſi diceret Ita affligit inimicus. dum pro quia confringũtur [oſſa mea exprobrauerũt m q̃ tribulãt me inimici mei]

Jeronimus. Vox eſt ecclefie dicentis. Exprobrauerunt mihi inimici mei qui tribulant me. quia ↄfringuntur oſſa id eſt virtutes mee p illas tribulacõnes quas ſuſtinet ſancti [Duʒ] etiam [dicitur mihi per ſingulos dies vbi eſt deus tuus] Cum ego tibi per penitentiaʒ et afflictionem corporis animeq3 deſiderarem placere. inimici mei q̃ſi in caſſum hec facere me dicebãt [vbi eſt deus tuus] neſcientes illa occulta que preparauit deus diligẽtibus ſe. Poſitis cauſis triſticie iterum conſolaẽ animam ſuaʒ ſicut prius [quare triſtis es anĩa mea et quare cõturbas me ꝛc.] Reſpondit quia inſidiator meus adhuc contra me vigilat adhuc michi laqueos tendit dum deſideriũ meũ prolongatur [Spera in deo quoniam adhuc confitebor illi ſalutare vultus mei et deus meus] In ipſo ſit ſpes noſtra ſemp atterrita Ipſe omnes fluctus mitiget. ipſe nos in temptationibus conſeruet Ipſe ſitim noſtram ſua cõtemplacõne ſaciet. nos vultu ſui ſalutaris viuificet.

Caſſiodo. Filius iſte cruciis i principio pſalmi inſigne volens oſtendere deſiderium ſuum exquiſito ſe comparauit exemplo vt ſingulariter crederetur qui cognoſcebatur tam ingenti voto dominum concupiſcere. Sed quoniam humano vſu bono propoſito malis ſemp moribꝰ obuiatur dum mens iniqua quẽ per blandimenta decipere non poteſt. ſubdolis icrepationibus molitur euertere crebris inſultationibus commotum ſe ad continuas lacrimas ducit Et ne triſticia ſeculi eius animos occuparet aut in deſpacõnis diſcrimina perueniret ad animam ſuam conſolatoria verba facit vt per conturbacionem huius ſeculi fidelibus inimicam a ſe depelleret ne eam deſperacõis tedia poſſiderent. Scriptuʒ eſt q̃ppe Triſticia enim que ſcdm deum eſt penitenciam in ſalutem ſtabilem operatur: ſeculi autem triſticia mortem operatur. Quapropẽ merito a ſe illã conatus eſt expellere vnde ſibi perpetuum exicium id eſt mortem nouerat imminere Et ideo hodie huñc pſalmum boni deſiderij ſuaſoreʒ atq3 inſtitutorẽ baptiʒandis ↄgruẽter cãtat eccãquatinꝰa triſticia huiꝰ mũdi alie

nati ad dominum tota cordis pu
ritate feſtinent Preſta bone rex vt
quoniam non eſt vnus modus mi
ſericordie tue a peccatorū ſece pu
rifices. qui cum patre et ſpiritu ſā
cto in trinitate perfecta viuis et reg
nas Per oia ſecula ſeculorū Amē

Pſalmus xlij.

Iudica me de
us et diſ. Titulus hui⁹
pſalmi talis eſt Pſal.
da
uid **Caſſio.** Quāuis alij tituli
multa: alij pau
ciora contineāt oīs tñ ad ſupne
deſideracōis munerā pducūt vt ipſa
varietas nec faſtidiū faciat nec q̄
ſūt neceſſaria cōmonere deſiſtat.
Pſalmus ergo ſicut ſepe dicū ē
ſignificat melos id eſt dulceȝ mo
dulacionem celeſtium verborum
quod deſurſum nobis reſonare ſē
titur. dauid autem fortiſſimum ac
deſiderabilem indicat nobis xp̄m
ad quem ex perſona fideliſſimi cri
ſtiani pſalmus iſte dirigitur duȝ
mens et intentio eius ad ipſuȝ de
ſideranter ap
tatur. **Jeronim⁹.**
Nam licet hic pſalmus in aliq̄b⁹
verſiculis dominicam paſſionē ſi
gnet. tamē vocem habet anime fi
delis lugeȝ huius mundi id eſt cri
ſtum deſide
rantis **Auguſtinu.**
Fidelis igitur criſtianus gemens
inter homines malos. doloſos et
ſeductores ira turbulentos inſidi
is venenatos circūſpiciens ſe cum
illis eſſe in hoc mundo. pariter q̄ȝ
hic conuerſari et dona dei cuȝ mal'
habere communia et non cauſam
commu
nem **Caſſiodorus.**
Deprecatur dominum i capite hu
ius pſalmi vt in aduentu nouiſſio
quo iudicaturus eſt munduȝ ab
infidelium cōſorcio ſequeſtretur
quando agnos ponet ad dexteraȝ
edos vero conſtituet ad ſiniſtram
vnde ſubito erūpit in hanc vocem
dicens
Iudica me deus Non enim
petit peccata ſua diſcuti
Gloſa quod periculoſum
eſt quia aſtra non
ſunt munda in conſpectu eius et
in angelis repperit prauitatem ſꝫ
cauſam ſue retribucioīs poſtulat
ab impijs ſeparari. vnde ſubdit
et diſcerne cauſam meam
Caſſiodorus id eſt di
iude me
ab impijs et in populi tui electiōe
me conſtitue. Addidit de gente nō
ſancta hoc eſt ſegrega me de per
uerſis et maleviuentibus ab ho
mine iniquo q̄ aperte ledit et do
loſo qui occulte ledit eripe me
bonum quidem deſiderium. ſed ad
huc non habet tempus Hoc eniȝ
quod modo a ſācto iſto queritur
in futuro iudicio a fidelibus inue
nitur. ſed talia hic deſiderant q̄ pa
cifici eſſe noſcuntur vt videlicȝ ab
impietatis cupiant moribus diui
di ne poſſint aliqua communiōe
viciari Conſequenter cauſam ſue

peticionis ſubdit dicēs. Quia
tu es deus fortitu- **Jeronim⁹.**
do mea ⌋
Scio me infirmum ⁊ fragilem nec
ſencio me habere aliquam fortitu
dinem in qua eruar niſi tu ſalua
ueris ⌊ quare ⌋ ergo ⌊ me repuliſti
⌋ exponendo me tantis mundi tri
bulationibus ⌊ ⁊ quare triſtis in
cedo dum affligit me inimicus ⌋.

Auguſtinus Triſtis
ambulo
inimicus dyabolus affligit me q̄
tidianis temptationibus immit
tendo vel quod male amemus vel
quod male timeamus.

Caſſiodorus Sciebat
enim vir
ſanctiſſimus vlterius ſe contriſta
ri non poſſe ſi ad eternam futuri
ſeculi requiem perueniret. Nos
enim deſiderantium eſt ab illa re
ſe putare depulſos ad quam veni
re velociter non ſinuntur. Nam
cum ille dies iudicacionis adue
nerit talia minime ſuſtinebunt q̄
niam inimicus cum ſuis ſequaci
bus damnabitur. Quapropter
vir ſanctus expectabat deſideran
ter illa tempora in quibus ſibi be
atitudinem nouerat conferendaꝫ
qd ſibi contingere poterāt p aduē
tū ei⁹ ad iudiciū quia vidēs ei⁹ mi
ſericordiam nō timet iudiciū ſꝫ nō
itres i iudiciū diſtricte cū ſuo tuo
Cōſequenter reddit cām triſticie
ſubmouende vt pater mittat fili
um ad iudicandum qui eſt lux et
veritas vnde dicit Emitte lucē
tuam ⁊ veritatem tuam ⌋ videlicet
ad iudicandum. Chriſtus de ſe di
cit. Ego ſum lux mundi. Et alibi.
ego ſum via veritas ⁊ vita. Hic ei
cum venerit videlicet chriſtus do
minus a ſanctis eius omnis meror
confuſionis abſcedit quando eter
ne beatitudinis gloriaꝫ cōſequūt

Jeronimus. ⌊ Ipſa ⌋ lux
⁊ veritas ⌊
me deduxerunt ⌋ ab errore peccati
⌊ ⁊ adduxerunt in monteꝫ ſanctū
tuum ⌋ hoc eſt in eccleſiam tuam ⌊
⁊ in tabernacula tua ⌋ id eſt in illā
celeſtem iheruſalem de qua alius
pſalmus dicit Q̄ dilecta taberna
cula tua domine virtutum:
Et introibo ad altare dei ⌋ vbi
de monte ſancto eius id eſt de ec
cleſia non iam vitulos ⁊ arietes ſꝫ
me ipſum exhibeam hoſtiam vi
uentem ⁊ placentem ⌊ ad deum q̄
letificat iuuentutem meam ⌋ cum
expurgato fermento veteri in no
uum hominem tanq̄ iuuenilem
me conſola-
tur

Auguſtinus
Eſt enim quoddam altare ſubli
me inuiſibile quo non accedit in
iuſtus. ad illud altare accedit ſo
lus qui ad iſtud viſibile ſecurus
accedit. Illic inueniet vitam ſuaꝫ
qui in iſto diſcernit cauſam ſuaꝫ

Gloſa Notanduꝫ quod ad
altare miſſam cele
braturus ſacerdos aſcendens ait
Introibo ad altare dei. ⁊ reliqua.
Deſiderio enī et amore ſuperioris ⁊ in
uiſibilis altaris hoc viſibile adiē
cū modeſtia debet eterna non cadu
ca petiturus vt chriſti celſitudineꝫ

humilis ſequatur. Quid ſit iſtud
altare exponit dicens [ad deū] i. ſ.
introibo [qui letificat iuuentutem
meam] Incedo enim modo in vetu
ſtate tunc aſtabo gaudens in no
uitate. Et iterū [Confitebor tibi
in cithara deus deus meus]

Aug⁹ Cithara ab īferiori red
dit ſonum. Cum enim
aliquid patimur tribulationum
temptationum vel ſcandalorum i
hac terra et hoc ab inferiori quia
mortales ſumus: confitemur deo in
cythara id ē laudam⁹ deū i pñia

Hugo Et ſicut cythara extē
dit cordas ſic et penitē
tia debet extendere omnia mēbra
hōis gubernaculo p̄ceptorū dei.

Jero Sed quia ſenſualitas ho
minis de pñia cōtriſtat
ideo cōfortat eā dicens [q̄re triſtis
ē aīa mea et q̄re conturbas me. ſ.]

Jeron quia deſidero videre in
quo ſpem meā poſui

Collect. Hoc et quod ſequi
tur eſt in precedenti
pſalmo bis
expoſitum. **Caſſio.** vehemē
tiſſime
nos pſuadēs triſticiā ſeculi fugiē
dam quoniam bonis rebus ſemp
aduerſa eſt. et triſticiam qua ad
penitentiam contriſtamur appetē
dam. quia ſicut illa mittit ad mor
tē ſic iſta dirigit ad ſoſpitatem

Aug⁹ [Spera] ergo [in domi
no quoniam adhuc cō
fitebor illi] q̄d confiteberis. ſ. [tu es
ſalutare vultus mei] tu ſanab' me

Jero qui es aſpectus aīe mee
[et de⁹ me⁹] quē nos lau

dantes expoſcimus vt mereamur
eius luce illuminari. via dirigi. veri
tate corrigi. vita locupletari quo
niam ipſe eſt vita et ſalus noſtra
Jheſus chriſtus dñs noſter qui
eſt benedictus in ſecl'a ſecl'orū Amē

Pſalm⁹ .xliij.

Deus auri⁹b⁹

noſtris Titulus huius
Pſalmi talis eſt. In
finem filijs chore ad intellectum.
In duob⁹ p̄xie p̄cedētib⁹ p̄s quid

Caſ. ſignificent filij chore ſu
fficienter edictū eſt. Nūc
autem ad intellectum nouo quidē
ordine ſed nō ocioſe videt' adiectū

Gloſa Unde ſciendum ē q̄
in teſtamento veteri
deus contulit abundanter antiq̄s
patribus bona temporalia tanq̄
rudibus ad ſeruiendum allicien
dis et paucos ex eis affligi permiſit
In nouo autem teſtamento econ
tra paucis fidelibus florem mūdi
alium rerum apponit et multis ſb
trahit. quos etiam affligi permit
tit. caſtigans eos tanq̄ filios vt
ſint filij chorē id eſt paſſionis et di
ſcant alia bona eſſe querenda q̄ n̄
ſunt communia malis id eſt ſpiri
tualia et eterna que figurantur p
illa temporalia que populo antiq̄
rudi ſunt collata. Inde eſt q̄ pro
phecie de veteri teſtamento que le
guntur in eccleſia ſummiſſa voce
terminantur. Et epiſtole de nouo
teſtamēto voce eleua
ta finiuntur

Jero. Vel
intelle

·p·ij

ctus eſt vt intelligamus de pſperi
tate p̄ſenti peccatorum ⁊ de tribu
latione p̄ſenti ſanctorum

Gloſa Intentio enim ē hor
tari ad contemptum
terrenorū et ad deſideriū ſupnorū
Propheta ergo in pſona martirū
recolit bona que deus antiquis pa
tribus fecit dicens

Deus auribꝰ noſtris audiui
musꝰ ⌋ **Jero.** id eſt per ſpi
ritualem ſen
ſum cognouimus. Juxta illud do
mini qui habet aures audiēdi au
diat ⌊ patres noſtri ⌋ apoſtoli et p
phete quorum predicatione rena
ti ſumus ad vitam ⌊ annunciaue
runt nobis ⌋ per ſcripta eorum id
quod ſubditur. videlicet ⌊ Opus
quod operatus es in diebus eorū
⌋ videlicet moyſi et ioſue ⌊ et in die
bus anti **Caſſi.** quando iſra
quis ⌋ heliticum po
pulum illeſum p maris rubri flu
enta traduxit. ⁊ hoſtium ſuorum
ſine labore proprio fecit eſſe victo
res ⌊ Manus tua ⌋ id eſt poteſtas
tua diuina ⌊ gētes diſpdidit ⌋ que
habitabant in terra repromiſſiōis
⌊ ⁊ plantaſti eos ⌋ videlicet filios
iſrahel in terra eorum quia exeun
tibus amorreis vel etheis de prop̄
is terris hebrei in eorum ſedibus
leguntur eſſe **Nicola** ⌊ affli
plantati xiſti
populos ⌋ quia aliqui eorum fue
runt in preliis trucidati vt pote ca
nanei ⁊ iebuzei ⌊ ⁊ expuliſti eos ⌋
quia aliqui eoruꝫ receſſerunt pre
timore ante ingreſſum filiorum iſ
rahel Sed quia victorie iſte fuerūt
facte virtute diuina magis q̄m hu
mana idō ſubdit ⌊ Nec enim in gla
dio ſuo poſſederunt terram ⌋ repro
miſſionis ⌊ ⁊ brachium eorum ⌋ id
eſt fortitudo ipſorum ⌊ non ſalua
uit eos ⌋ ne ab inimicis ſuparent.

Hugo Sed dextera tua ⌋ i.
proſperitas quaꝫ eis
dediſti quia ſuccedebat eis bene ⌊
⁊ brachium tuum ⌋ i. fortitudo ⁊
poteſtas **Caſ** ⌊ ⁊ illuminatio
tua . vultus tui ⌋ id ē
conſilium ſapiens de tua volunta
te procedens quod dominus preli
antibus confert quando victoriaꝫ
dare digna **Hugo** Et hoc nō
tur feciſti ſu
is meritis ſed ex tua benignitate.
Ideo ſubditur ⌊ qm̄aꝫ cōplacuiſti
in eis **Caſſ** id eſt placuit tibi
⌋ deus vt hec illis fa
ceres. Tranſlacō romana habꝫ cō
placuit tibi **Caſſio.** quando
in illis de toto
mūdo ſola gens electa eſt de qua
ſaluator dominus adueniret

Auguſtin. Sic egiſti cum
eis vt aliis pla
ceres in illis vt qui eos attenderet
diceret. vere deus cum eis eſt.

Hugo Cū ergo placuit tibi
domine tot beneficia
preſtare populo tuo antiquo. Cur
nunc populum tuum chriſtianuꝫ
ſic pmittis affligi. ⌊ Tu es ⌋ qui
hec feciſti illis ⌊ ipſe ⌋ q̄ tūc ⁊ nunc
idem es immutabilis manens licꝫ
tempora ſint **Jero.** ⌊ rex meꝰ ⌋
mutata . qui in me

regnas ⁊ non peccatum⌊ et deus
meus⌋ o chriſte a quo ſum acq̄ſi
tus⌊ qui mandas ſalutes⌋ videli
cet tres: Interiorē que eſt anime
et exteriorem que eſt corporis. et
eternam que dabitur fidelibus in
anima ⁊ corpore has ſalutes⌊ mā
das⌋ id eſt preſtas⌊ iacob⌋ id eſt
ꝑplo chriſtiano qui ſimilis fueit
Iacob videlicet qui fugerit delici
as carnis ſicut iacob fugit fratrē
ſuum carnalem. qui etiā ſupplan
tat vicia ſicut iacob inuauit ad ā
gelū. Conſequenter oſtendit ꝙ
ſicut dominus preſtitit antiq̄s pa
tribus victoriam de gentibus ita
ipſe dabit ſuis fidelibus palmam
de dyabolo ſuis q̄ȝ miniſtris in iu
dicio extremo Unde vox fidelium
dic⌊ In te inimicos noſtros ṽti
labimus cornu⌋ In te o chriſte q̄
es cornu noſtrum id eſt fortitudo
noſtra ventilabimus id eſt iudica
bimus inimicos noſtros. videlicȝ
dyabolū ſuos q̄ȝ miniſtros ſepan
do eos a bonis q̄ſi areā ſuā ṽtilabro

Caſ. diſceptacōnis id eſt iudi
cacōnis ſaluator noſter
excuciens. paleas ſe queſtratur a
a frugibus⌊ ⁊ in nomine tuo ſper
nemus inſurgentes in nos⌋ vide
licet. ſpiritꝰ malignos ⁊ reprobos
quos iuſti in iudicio futuro ſpnē
dos eſſe iudicabunt. Bene dico in
te⌊ Non enim in arcu meo ſpabo
⁊ gladius meus non ſaluabit
me⌋ fide ⁊ humilitate conſueta di
cit multitudo ſanctoruȝ in armis
terrenis ſe non ſperaturam eē q̄ri
am attribuit deo ſaluacionem ſu

am dicens⌊ Saluaſti enim nos de
affligentibus nos ⁊ odientes nos
confu
diſti⌋ Aug. Omnia iſta tāq̄
preterita dicunt
cum futura ſint. Ideo q̄ȝ ⁊ futurā tā
certa ſunt. tanq̄ preterita ſint.

Caſſio Liberandos ergo ſe
dicunt fideles in ſecū
do aduentu domini. a perſecutiōe
ſpirituum peſſimorum qui eos ꝟ
multiplicibus inſidiis affligere n̄
deſiſtunt. Confunduntur etiaȝ q̄
beatos oderunt quando illi eterna
damnatione damnātur. Iuſti au
tem celorum regna recipiunt⌊
In deo laudabimur tota die⌋ In
futuro ſe profitētur eſſe predican
dos ſed ſine arrogantia deſignant
gloriam ſuam qui ſe in deo teſtan
tur eſſe laudandos. Tota die: ꝑpe
tuum tempus oſtendit quod non
habet noctem quod in illa eterni
tate prouenit et vbi iuge precomiuȝ
cognoſcitur eſſe beatorum. Sed
ne crederes ocioſos futuros qui ſe
in deo dixerant eſſe laudandos ꝓ
fitentur ſe quoq̄ȝ precomia iugit
ꝑſonare cum
ſubdicit Hugo ⌊⁊ in no
mine tuo
⌋ id eſt ad honorem nominis tui
⌊ cōfitebimur tibi⌋ cōfeſſione lau
dis pro tuis beneficiis⌊ in ſeculuȝ
⌋ ſempiternū ſicut in alio pſalmo
ſcriptum eſt Beati qui habitant
in domo tua domine in ſecula ſecu
lorum lauda
bunt te Caſſi. Ipſa eſt
enim bea
titudo iuſtorum dominum laudaē
perpetue. ſacietas q̄ nunq̄ voluit
habere faſtidiuȝ. fames que de ab

ſtinentia matre non naſcitur · aui
ditas que de ieiunio non creatur
Poſt illam futuri ſeculi inenarra
bilē retributionem enumerat ma
la que hic ſuſtinent ſancti dicens
[Nunc autem repuliſti nos] nc
in hoc ſeculo nobis ſub tribula cō
ne gemētibus · diſtuliſti a nobis
requiem celeſtis patrie q̄m ſāctis
prouenīē non dubium eſt quia n̄
hic ſed in futuro illis perfecta bea
titudo promittitur.

Augꝰ [et cōfudiſti nos] nō in cōſcientia noſtra ſed in fa
cie hominum.

Caſ Illam dicit glo
rioſam confuſio
nem q̄m martires ſubeunt cum i
iuriis affliguntur · fuſtibus verbe
rantur · et velut criminibus obno
xii morti traduntur

Auguſtinꝰ

Vbi eſt ergo ille deus noſter rex
noſter qui mandas ſalutes iacob
nunq̄d mutatus ē · ſed hec ad in
tellectum filiis chore ſunt · aliquid
enim intelligere debemꝰ quare nos
omnia iſta in medio tempore pa
tiebuit que omnia nunc repuliſti
et confudiſti nos [et nō egredieris
deus in virtutibus noſtris]

Caſſio. Egrediebaris in vir
tutibus hebreorum
quando ſine labore proſtrati ſunt
qui ſe contra electum populū eri
gere temptauerunt

Auguſtinꝰ

Nos procedimus ad inimicos no
ſtros et tu nobiſcum non pcedis.
preualent illi et nos inualidi ſumꝰ
vnde ſubditur [Auertiſti nos re
trorſū poſt inimicos noſtros] vt
quaſi illi ſint ante · et nos retro · il
li victores nos victi deputemur [
et qui oderunt nos diripiebant ſi
bi.] diripiebant nos ſibi ī predā
alios trahentes in carcerem alios
occidentes vnde ſubdit [Dediſti
nos tanq̄ oues eſcarum]

Caſſiodorus Cū dicit dediſti · ſi
gnificant omnia diuina poteſtate
diſtribui Eſca ouium ponitur pro
ſimplicitate martirum qui a perſe
cutoribus ſuis occidi ſine cōcertati
onibus acquieſcunt · Sequitur [et
in gentibus diſperſiſti nos] quoni
am tyrannis traditi libertatē no
ſtram cum patrimoniis perdide
rūt q̄d variis tēporibꝰ de ipſis cri
ſtianis diuina diſpenſatione per
fectum eſt vt p temporalia mala ·
eternam beatitudinis gloriam cō
ſequantur [Vendidiſti populū
tuum ſine p̄cio] hoc non debemus
accipere ſub increpacione dictum ·
ſed miſtica vt ſolet alluſione idē
concordantia prolatum Tunc au
tem ſine precio quaſi vendidit de
us quando alienigenis affligēdū
tradidit populum chriſtianum ·
Et quaſi nullus ex tyrannis ſang
uinem ſanctorum fundentibus cō
uertebatur ad ſalutem [et non fu
it multitudo in commutationibꝰ
eorum] homines qui commutāt
tradite rei paria conſequuntur ·
hic autem deo nulla multitudo pre
cii in tante rei compenſacione pro
uenit · quia pauci perſecutores cō
uerſi ſunt ad fidem · pro qua mul

ti ſancti ſunt occiſi Quomodo eñ
deo poterant eſſe grati propħais
ſuperſticionibus inuoluti. Poſu
iſti nos opprobriũ vicinis noſtris
Enumerat quanta fuerant affli
ctione percuſſi vt inter erumnas
multiplices deuotionis qualitas
augeretur. Grauis enim eſt affli
ctio q̄m patimur a vicinis quia nõ
tranſitorie dicitur quod circunſtã
tibus iugiter im

Hugo

Op
putatur pro
brium aũt diuidit in duo ſcilicet ĩ
ſubſannationeʒ ⁊ deriſuʒ vñ ſeq̄t
ſubſannationeʒ que fit cuʒ na
ſo contracto et indignatione et
deri
ſu

Caſſiodorus

Vox
deri
ſus eſt confuſa vox leticie. inſul
tationem ſuam immoderata hila
ritate denuncians q̄m martires do
mini diuerſis paſſionibus tradi
ti ſuſtine
bant

Jeronimus

Quoniam ſepe perſecutores dice
bant irridendo veniat dominus ve
ſter et eruat vos de manibus no
ſtris Hoc perfidi perſecutores
dicebant His qui in circuitu no
ſtro
ſũt

Caſſiodorꝰ

id eſt
qui ſe
qua qua verſum ſemper ambulãt
nec nobiſcum recto dogmate gra
diuntur Poſuiſti nos in ſimili
tudinem gen
tibus

Jeronimꝰ.

In tuam vtiq̧ ſimilitudinem vt ſi
cut te mundus odio habuit priꝰ
ita ⁊ nos deinceps odiret. vel in
ſimilitudinẽ gentibꝰ Augꝰ

Vt gentes de nobis ſumant for
mam maledicendi quoniaʒ male
dicentes homines ſimilitudinem
dant de eo quem deteſtantur dicẽ
tes Sic moriaris. ſic puniaris ⁊ cru
cifigaris queadmodum ille. ⁊ po
ſuiſti etiam nos in cõmocionem
capitis in po
pulis

Caſſiodor.

Commocio capitis in populis in
imicorum et martiribus contigit
que facta eſt in paſſione domini
ſaluatoris ſicut legitur locuti ſunt
labijs ⁊ mouerunt caput.

Jeronimus

Sed et ſi q̄s
nunc in te o
chriſte voluerit pie viuere. proti
nus iniqui blaſphemant cum ir
riſione vel capitis cõmotione

Hugo

Poſtq̄ dixit illa q̄
martires paſſi ſunt
ab extra conſequenter oſtendit
que patiuntur ab intra dicens
Tota die verecundia mea contrã
me eſt

Caſſiodorus

Solet verecundia ad momentum
venire ⁊ breui tempore ſedata diſ
cedere. Iſta vero grauiſſima fuit.
tota die iugiter permanebat. quã
verecundiam deſcribit cum ſub
iungit et cõfuſio faciei mee co
operuit me Per hoc enim non ſo
lum permutationem vultus ſed
etiam totius corporis indicauit
horrorem Erat enim ante oculos
populi ſancti vehemens confuſio
quando illis iugiter ſibi inſultare
cernebat quos impios eẽ cogno
uerat. Conſequenter oſtendit vn

deuenit ille rubor ſanguineus quĩ
nudam faciem coloris ſui tegmi
ne veſtiebat dicens ⌊ A voce ex
probrantis ⌋ id eſt maifeſte blaſ
phemantis ⁊ concinnantis ⌊ ⁊ ob
loquentis ⌋ id eſt occulte vel in ab
ſentia detrahentis ⌊ a facie inimici
⌋ dum illum video qui me capitali
ter odit ⌊ et perſequentis ⌋ cupien
tis me crudeliter trucidare ⌊ Hec
omnia ⌋ mala ⌊ venerunt ſuper nos
⌋ quaſi fera: terribilis et quaſi flu
uius turbulẽtus ⌊ nec obliti ſum⁹
te ⌋ poſiti inter tã multiplices erũ
nas dum magis iniquorum per
ſecutione cõmoniti poſtulamus a
te iugiter auxilium ⌊ ⁊ inique non
egimus in teſtamento tuo ⌋ id eſt
in lege cuius precepta ſeruamus.
Hoc eſt ꝙ dixerunt et obliti non
ſumus te. Nam qui illum mente
retinent eius teſtamentum neſci
unt obliuiſci ⌊ Et non receſſit re
tro cor noſtrum ⌋ Retro redit cor
corum qui de domini bonitate deſ
perant ⁊ putant illum rogatum ñ
ſuccurrere qui etiam non petenti
bus cognoſcitur ſubuenire quod
iſti minime fecerunt qui ſpẽ in do
mino habere probati ſunt ⌊ et de
clinaſti ſemitas noſtras a via tua

Auguſtinus Semite eĩ
nr̃e erant
in proſperitatibus temporalium
Tuliſti ſemitas noſtras a via
tua ⁊ oſtendiſti nobis ꝙ arta et
anguſta via eſt que ducit ad vi
tam tanꝗ̃ ſi diceret nobis. In tri
bulatione poſiti eſtis multa pati
mini. multa que amabatis in hoc
ſeculo amiſiſtis quia non dimiſi
vos in ſemitas latas q̃ ducunt ad
mortem ſed doceo vos viam angu
ſtam in qua pauci ambulant q̃a
pauci ſunt qui tolerant tribulati
ones: temptationes: non deficien
tes vſqꝫ in finem ⌊ Quoniam hu
miliaſti nos in loco afflictionis ⌋
id eſt in hoc mundo qui dicitur lo
cus afflictionis quia nõ ẽ in eo ni
ſi vanitas ⁊ afflictio ſpiritus vt di
citur eccleſiaſtici primo ⌊ ⁊ coope
ruit ⌋ id eſt vndiqꝫ operuit nos vm
bra mor
tis

Auguſtinus

Hec enim mortalitas vmbra
mortis eſt. ⁊ vera mors ẽ damna
cio cum dyabolo

Jeronimus Bene igitur
vmbra mor
tis ⁊ non ipſa mors opprimit ſan
ctos in hoc ſeculo quia martires
et reliqui ſancti ⁊ ſi affliguntur ⁊
morti deſtinantur. viuunt tamen
cum deo. ⁊ hec mors vmbra eſt ⁊
non veritas mortis vt dictum eſt

Hugo Et in his ſupradictis
deum teſtem inuocat
dicens ⌊ Si obliti ſum⁹ nomẽ dei
noſtri ⌋ quod ẽ Jheſus ſaluator nr̃

Nicolaus eius recordacõ
nem debitis tẽ

poribus omittendo] et ſic expandimus manus noſtras ad deum alienum] peccatū ydolatrie committendo

Hugo

Vel exponendo nos peccatis a faciendo ipſum deum noſtrū quia vt dicit

Auguſtinus

Vnuſquiſq; quod colit a veneratur hoc ſibi deus eſt [Nonne de⁹ requiret iſta &c] quaſi dicat imo vere requiret vbi excellimus a via di [Ipſe nouit abſcondita cordis] quia ſapientie ſexto dicitur. Interrogabit opera noſtra et ſcrutabitur cogitationes Tu ergo domie qui ſolus archana cordium cognoſcis [Quoniam propter te] id eſt amore tui [mortificamur tota die] Hoc perfecti chriſtiani faciunt qui diſtrictis obſeruationibus affliguntur

Caſſiodor.

Per longas paſſiones preſentis vite quod notatur cum dicitur tota die vt non momentaneam mortem ſed per vniuerſum vite temp⁹ pertractum nobis fideliuȝ declararet exicium id eſt cladem vel mortē de hac mortificatiōe dicit richar.

Hugo

Scimus quia in dei oculis maioris meriti eſt ſepe mortificari ꝙ mori Nam mors martiris tanto erit ꝑciocior quanto ante mortem pena productior [eſtimati ſumus ſicut oues occiſionis]

Caſſiodo.

Ouis nec cornu nec dente contendit: ſed manibus latronis pacienter acquieſcit nulla ſe reluctatione defendit. Sic famuli chriſti velut oues eſtimati ſunt mori quoniam ſine contentione aliqua videbantur occidi. Innumerata multitudine paſſionum filij ecclē tanto deſiderio auxilium querunt vt etiā dominum obdormiuiſſe cōmemorent dicentes

Nicolaus

[Exurge] loquitur de deo more humano quia ille qui oppreſſo vult facere auxilium ſurgit ad adiuuandum ipſum [quare obdormis domine &c] Deus enim ad modum dormientis ſe dicitur habere quando permittit malos dominari a iuſtos tribulari. Vnde quando talia videntur communiter deus dicitur dormire [exurge] repetitur hoc verbum ad exprimēdum liberationis deſiderium [et ne repellas] preces noſtras [in finem] id eſt finaliter

Caſſiodorus

vbi conſiſtit muneris tui vniuerſa perfectio vbi ſunt premia beatorum vbi martiribus corone preparantur. Imitatores itaq; criſtianis preſentibus ingrauati more beatorū in flebili ſupplicacōe ꝑſiſtunt dicentes [Quare faciem

tuam auertis ⌋orationem noſtrā
non exaudiendo.

Jeronimus diuertit eñ
dominus fa
ciē ſuam id ē reſpectū miſericordie
ſue ad tēpus vt pbet electos ſuos

Caſſiodorus ⌊obliuiſ
ceris in
opie noſtre ⌋cui conſueueras ſub
uenire. veniſti enim ditiſſimus vt
noſtre indigentie ſubuenires ⌊et
tribulationis noſtre ⌋cuius de
mens inſpector ſemper es.

Jeronimus Patimur in
opiam pro
nihilo habentes huius mundi di
uicias regnum celeſte deſideām⁹
Tribulamur enim cum elonga
tur deſiderium noſtrum.

Caſſiodorus Poſt mo
ram exau
dicionis pie mentes non ad deſ
perationis audaciam ſed ad conti
nue orationis ſalutaria vota ſe cō
uertunt dicentes ⌊Quoniam ⌋
quaſi dicat nō debes obliuiſci no
ſtri ⌊quoniā humiliata eſt in pul
uere anima noſtra ⌊id eſt vita no
ſtra humiliatur in puluere quia
cinere ſuper ſe ſparſo animas ſu
as peccatorū recordatione diſcru
ciant id eſt valde puniuntur ⌊con
glutinatus eſt ⌋id eſt immediate
coniunctus eſt vel adherens ⌊in
terra venter noſter ⌋ Quod vtiq; fa
cere ſolent qui longa oratione p
ſtrati toto corpore iacent in ter
ra. adherere enim terre ſignificat
in orationibus diucius immorari
per quas efficaciter peccata vincū
tur. Magna enim contra dyabolū
arma ſunt in ſuis viribus fiduciā
non habere ſed deū rogare qui
aduerſarium poſſit opprimere

Hugo Contra prefatas mi
ſerias a tribulacōes
filij chore magno deſiderio cordis
remedium a auxilium tertio expo
ſtulāt dicētes ⌊Exurge domine
adiuua nos ⌋tantis malis oppreſ
ſos ⌊a redime nos ⌋a predictis pſ
ſuris non propter meritū noſtrū
ſed ⌊propter nomen tuum ⌋inq̄
ſaluamur Jdeo enim ſaluator dici
tur quia per gloriam ſue pietatis
ſaluat infirmos. vnde bernardus
A natura propria habet q̄ ſit
ſaluator: innatū eſt ei hoc nomē

Caſſiodorus Ecce filio
rū chore
nobis ſalutaria dicta fulſerunt ec
ce nobis eccleſiaſticus ordo domi
no reuelante iam patuit patres
enī noſtros ab inimicis ſuis per
miracula viſibiliter liberatos eſſe
cognoſcimus Nūc autem fideles
per paſſiones corporum a triſtici
as animarum ad eternam requi
em peruenire didicimus vt tempo
re ſuo vtrunq; factū humano ge
neri cognoſceretur eſſe proficuū

Collector nequaquam igi
tur nos vmbra
hec fugitiua ſeducat. largiſſimā
profecto mercedem pro contemp
ta temporali voluptate capiemus
Si enim virtute continentie et pa
cientie hic fornacem illicite volu
ptatis. tempeſtatem q; preſentis
tribulacōis ſuperare ſtuduerim⁹. p

fecto ibi gehenne incendia effugi
emuſ. vnum illud a te ac ſolum re
quirit deus vt aduerſus dyaboli
veras inimicicias pro amore ſuo
a tua ſalute ſuſcipias. aderit enim
tibi pugnanti. Ipſe quidem iam omne
bellum conficiet a tibi victoria im
merito aſcriberet ſi tamen perſeue
raueris vſque in finem. Studeamuſ
ergo nobis reconciliari ipſius cle
menciam a orationum frequencia
exoremus vt ſic in hac peregrinacio
ne ſeculi nos adiuuare dignetur
quatinus ab hoſtibus mentis et
corporis liberati peruenire valeamus
ſecuri ad ipſum qui eſt benedictus
ine ſecula ſeculorum Amen

Pſalmus xliiii.

Eructauit. cor meum Titulus
huius pſalmi talis
eſt. In finem titulus
dauid pro his qui commutabun
tur filijs chore ad intellectum can
ticum pro dile
cto.

Auguſtinus

Agitur in hoc pſalmo de ſanctis nup
cijs ſponſi a ſponſe id eſt chriſti a
eccleſie regis a plebis ſaluatoris a
ſaluandorum

Caſſi.

Vnde et hoc carmen epy
thalamium dicitur id eſt laus ſeu
carmen thalami quia laus ſpon
ſi a ſponſe hic cantatur

Gloſa

Copulam ha
rum nupciarum fecit ſpiritus ſan
ctus in thalamo hoc eſt in vtero
beate virginis quando verbum caro
factum eſt a humana natura eſt
diuine nature coniuncta. Nunc vo
ſponſa id eſt eccleſia coniuncta eſt
ſponſo id eſt chriſto in caritate.
Et poſt huius vite miſerias con
iungetur ei in ſancta immortalita
te. Senſus predicti tituli talis eſt.
Hic titulus dauid eſt canticum id
eſt exultatio mentis habita de eter
nis tendens in finem id eſt in eternam
beatitudinem. Canticum habitum
dico pro his qui commutabuntur
id eſt pro ſanctis qui transformabun
tur de hac mortalitate ad immorta
litatem videlicet filijs chore que ſunt
imitatores chriſti a pro dilecto vi
delicet ſponſo chriſto de quo deus
pater teſtatus eſt. hic eſt filius me
us dilectus. quibus videlicet filijs
chore ſupradictis ſcribitur hoc can
ticum ad intellectum id eſt vt intel
ligant miſterium incarnacionis
criſti atque eius diſpenſacionis cum
eccleſia a ſuis fidelibus

Colle.

Precomium itaque
ſponſi chriſti ſecundum ſuam inef
fabilem generationem quam habet
a deitate vox patris nobis inſinu
at dicens.

Eructauit cor meum

Jeronim.

Non de corporea coniunctione ſed
de ſecreta eſſentia diuina protulit
equale ſibi verbum bonum

Auguſtinus

id eſt filium qui vere et
ſingulariter per ſe eſt bonus ſicut ipſe
ait Nemo bonus niſi ſolus deus. dico ego
opera mea regi dicens dei ſine inicio

a fine fine eſt Quare dico opa ꝗ
ĩn ipſo verbo opa omnia dei ſunt.
quicquid enim factur⁹ erat de⁹ in
creatura . iam ĩ verbo erat. ſicut ĩn
euangelio dicit . Qđ factū ē in ipō
vita erat **Jero.** Lingua mea
calam⁹ ſcribe] Sic enī que ſcribun
tur non ſunt leuia neqꝫ facilia ſed
vtilia ſic a dei eloquium tanꝗ̃ ſcri
batur ita perficitur. **Aug⁹** Nō defue
runt: qui
omnia etiam ſuperiora verba ex
perſona prophete accipi mallent
Caſ. vnde celeſtibus epul' ꝑ
plxta ſaginat⁹ a future
gratulatiōis qualitate complet⁹
preconia domini ſponſi ſe eructatu
rum ꝓnūciat dicens. [Eructauit]
Nic. Sicut enim venter ex pleni
tudine cibi corporalis emit
tit eructationem: ſic cor prophete
ex plenitudine gratie ſpiritualis
emittit hunc ſermonem dicens [
Eructauit cor meum verbuꝫ bonū
] quia eſt miſterium criſti a eccle
ſie expreſſiuū [dico ego opa mea
regi] id eſt ad laudem regis regū
Jeſu xp̄i. [Lingua mea calam⁹]
id eſt penna [ſcribe] id eſt notarij
[velociter ſcribentis] Ac ſi dicat ꝑ
linguam meam loquitur ſpirit⁹
ſanctus velociter qui in docendo n̄
indiget interuallo temporis
Hugo Spiritus enim ſanct⁹
non paulatim cū mo
ra gratiam ſuam ĩfundit ſicut ac
quiritur ſcientia per longum ſtu
dium ſed ſubito a cito. Vnde act .
.ij factus eſt repente de celo ſonus
tanꝗ̃ aduenientis ſpūs vehementis

Ibidicit **Glosa** Neſcit tarda
molimina ſp̄s
ſci grā **Nico** . Deinde deſcribit xp̄i
magnificentiam quantum ad hu
manitatem. Et quoniā ſpecioſitas
optime ſedet i principe ſcđm ꝙ di
citur Species p̄ami digna fuit im
perio quantum ad hoc dicitur de
ſponſo eccleſie xp̄o [Specioſus
forma pre filijs hominum] tu es o
chriſte. Tranſlacio hebraica ha
bet ſic. decore pulcrior es filijs ho
minum. Fuit enim ſpecioſus pre
alijs id eſt plus ꝗ̃ alij ex pte cor
poris q̃a corpus eius fuit forma
tum virtute ſpiritus ſancti. in cu
ius opere nō poteſt eſſe error nec
defectus Similiter ex pte anime fu
it ſpecioſior alijs quia ab inſtanti
creationis ſue repleta fuit omnib⁹
gratijs virtutib⁹ a ſcientijs ſcđm
ꝙ dicitur Jo. iij. ꝙ datus eſt ei ſpi
ritus ſanctus non ad menſuram.
Caſ Queri poteſt cur hic ſup
genus hominum ſpecio
ſiſſimus deſcribatur cum i yſaya
legitur. Vidimus eum non habē
tem ſpeciem neqꝫ decorem. ſed iđ
dicitur ſpecioſus non quia forma
eius decore lactei coloris eluxit ā
flauo crine emicuit aut inſigni ſta
tura preeminuit ſed veraciter huma
no genere pulcrior fuit quia pecca
ta non habuit. Illud autem ſpecō
ſum dicimus quod gracia mūdiſ
ſime puritatis ornatur **Augustinus**
Quamuis pater ſpeciem corpoꝛis
eius dicat eſſe laudabilem ſed ex
ēpl ū yſa . ſuppoſitū ad paſſionis

eius retulit tempus quādo ꝛ col
laphis ceſus ē ꝛ ſputis complut⁹
ꝛ ſpinis corona **Nic** Et q̄a in
tus eſt ac̄ principe
decet optime eloquēcie claritatē
recte ſubiungit [diffuſa eſt grā in
labijs **Hug** id eſt verba tua
tuis] gratioſa. Vnde
Jo.vij. Nunq̄ ſic locutus eſt hō ſi
cut hic homo loquitur ꝛ luce.iiij.
Mirabantur omnes in verbis que
pcedebant de ore eius. Ac ſi dicēt.
Iero Cum languorēs verbo cu
ras. cum mare quieſcere
facis cū lazarū mortuū vocas ꝛ ve
nit. patrē interpellas ꝛ audit. om
nia que loqueris grā labiorū tu
orum pficiuntur [propterea bene
dixit te deus in **Nic** Iſta bene
eternum] dictio eſt
glorie corporalis i ſua reſurrectiōe
collacio ꝛ ad celū aſſumpcio quā
n̄ habuit chriſt⁹ a principio ſed
ex virtutis **Iero** Nam cum cri
merito ſtus domin⁹
ſemp in patre fuerit benedict⁹ in
aſſumpta carne benedicitur cū q̄
reſurrexit immortalis ꝛ in eternū
regnaturus. Et quia i principe re
quiritur pbitas. ſubiungit pphe
ta ꝛ dicit [Accin **Hugo** ꝛ pt
gere] eſſe i
patiui modi. Ac ſi dicat tu chriſte
qui talis es vt dictum eſt [accīge
re gladio **Nic** hoc eſt accipe v
tuo] bum tuum de q̄
apl's dicit ad ephe. vi. Et gladiū
ſpūs quod eſt verbum dei [ſuper
femur **Caſſi** Femur vo ſigni
tuū] ficat incarnacio
nem domini **Hugo** q̄a femur
ſaluatoris humane
propaginis eſt ſeminarium
Caſſi ſicut in geneſi legitur.
Non deficiet princeps
de iuda nec dux de femoribus eius
In cuius etiam incarnacōis mi
ſterio abraham fecit iurare famu
lum ſuum quando ei tacto femore
iuriſiurandi religione conſtrictus
eſt vt legitur geneſis.xxiiij.
Hugo Similiter ioſeph ia
cob patri ſuo manu
apposita femori iurauit vt habetur
geneſis.xlvij. quaſi diceret iuro
per deum qui de progenie tua naſ
cetur. Addit quoq; [potētiſſime]
Iero Ac ſi dicat pphēta tu cri
ſte induere carnem acci
gere verbo predicationis. pugna
contra dyabolum ꝛ potentiſſime li
bera genus humanū de iſte eno.
Caſſiodo [Specie tua
] q̄ntū ad hūa
nitatem tuam [ꝛ pulcritudine tua
] quantum ad diuinitatem tuam
[intende] o rex vt hominem peun
tem de celo miſeratus aſpicias [
[proſpere] tanq̄ humano generi
liberātionis beneficia preſtatur⁹ [
procede] velut ſponſus de vtero vir
gina **Nicolaus** per viam
li h⁹ mortalis
vite [ꝛ regna] morte triumphata
Propter quod in ſua reſurrectiōe
dicit apoſtolus. Math. vltimo.
Data eſt mihi omnis poteſtas in
celo ꝛ in terra. Et quia hanc glori
am corporis q̄m per reſurrectio
nem habuit ex precedenti merito

accepit Ideo ſubiungit ⌊ Propter veritatem ⌋ ſcilicet vite et doctrine ⌊ et manſuetudinem ⌋ quia moleſtias et iniurias ſine mentis perturbacione ſuſtinuit ⌊ et iuſticiam ⌋ abundantem quam fecit in ſua paſſione offerendo ſpiritum deo patri pro offenſa generis humani et ſic fecit reconciliationem per viam iuſticie ⌊ et deducet te mirabiliter dextera tua ⌋ Per dexteram que eſt pars fortior et nobilior intelligitur diuinitas criſti cuius organum coniunctum erat humanitati. **Hugo** diuinitas ergo tua o criſte deduxit te de ſinu patris in vterum virginis inde ad preſepium ac deinde ad crucem. de cruce ad ſepulcrum. deinde ad celum Et hoc mirabiliter quia omnis illa deductio plena fuit miraculis. vel deducet te de populo ad populum per apoſtolos mirabiliter in predicatione verborum et virtutum ſignorum vnde ſubdit ⌊ Sagitte tue acute ⌋ **Caſſio** id eſt verba tua hominum cordibus ſalutaris infigentia que ideo vulnerant vt ſanent. Ideo percutiunt vt liberent ideo proſternunt vt erigant. Comparantur autem verbum dei ſagitte. Sagitta enim eſt lignum ferro armatum. ſic verbum dei ex ligno crucis egrediens fortitudinem habet penetrandi et acutum eſt verbum dei quia vſque ad interiora cordis penetrat. Et ſicut ſagitte de longe diriguntur. ita verba domini ſaluatoris directa ſunt **Nicola** Per predicationes apoſtolorum in longinquas nationes. ſic dominus precepit. Marci vltimo dicens Euntes docete omnes gentes. Et illa verba tanquam ſagitte de eo ceciderunt ⌊ in corda inimicorum regis ⌋ criſti ita penetrantes corda infidelium et gentilium quod multi conuerſi ſunt ad fidem per vniuerſum orbem et ſic facti de inimicis amici Ideo ſubditur ⌊ populi ſub te ⌋ id eſt ſub obedientia tua chriſte ⌊ cadent ⌋ te humiliſ adorando. Conſequenter deſcribitur magnificentia chriſti regis quantum ad diuinitatem. tamen cum hoc adiungitur de humanitate quia ille due nature ſunt inſeparabiliter coniuncte in vno ſuppoſito Commendat ergo chriſtum primo a iudicio cum dicit Sedes tua deus ⌋

Caſſi Hec enim ſedes dei ad iudicium pertinet futurum in quo omnia veraciter eternus moderator examinat atque diiudicat ⌊ in ſeculum ſeculi ⌋ quia quicquid conſtituerit nulla poteſt temporis ſucceſſione diſſolui **Hugo** Commendat etiam eum ab equitate correctionis dicens ⌊ virga directionis ⌋ quod ſic eſt legendum ⌊ virga ⌋ id eſt gubernacio ⌊ regni tui ⌋ quod eſt eccleſia. eſt ⌊ virga directionis ⌋ id eſt equa correctio **Caſſio** quia iuſtos regit et dirigit. impios percutit. ac continuo veraciter ſupplicantes **Collect** quia nulla prauitate curantur ſed eſt iuſtiſſima et inflexibilis diſciplina Hanc virgam regni honoris inſigne ſceptrum dicebat antiquitas: deſignans in ea

virtutum regem dominum ſalua
torem. Poſtea commendat criſtū
ab amore iuſticie ⁊ odio iniquita
tis dicens ⌊Dilexiſti iuſticiam et
odiſti iniquita
tem⌋

Nicolaus

Hoc autem dicitur de chriſto ho
mine ratione humanitatis ſue ⌊
propterea ⌋ id eſt propter illud
quod ſequitur ⌊ vnxit te deus de⁹
tuus ⌋ chriſtus enim in humana
natura vnctus fuit ⌊ oleo leticie ⌋
id eſt plenitudine gratie ab inſtā
ti creacionis anime ſue ⌊ pre con
ſortibus tuis ⌋ id eſt omnibus in
tellectualibus creaturis propter
quod dicitur. Johannis tertio ca.
quod datus eſt ei ſpiritus non
ad menſu
ram

Caſſiodoru.

Vel oleum leticie quo vnctus eſt
chriſtus pre omnibus hominibꝰ
eſt peccati maculam non habere
vnde ſe conſcientia ſemper exhila
rat quando nulla recordationis
aſperitate mordetur Repeticio au
tem iſta ꝙ dicit. deus deus tuus
preconium magne dilectionis oſ
ten
dit

Collector

In tranſla
cione hebra
ica habetur ſic propterea vnxit te
deus de⁹ tu⁹ oleo exultationis pre
participibus tuis. ſecundum q̄m
litteraꝫ apoſtolus allegat primo
ad hebreos hunc verſiculum de
chri
ſto.

Jeronimus

quia vnctus fuit oleo exultacōis
id eſt gloria reſurrectionis aſcen
ſionis et dominacionis. ſequitur
laus ſponſi chriſti ab ornatu nup
ciali cum dicit ⌊ mirra ⌋ ad litterā
exponitur
ſic

Nicolaus

Per iſtas ſpecies aromaticas poſ
ſunt intelligi aromata que ſancte
mulieres emerunt ad vngendum
corpus domini q̄a de talibus ſpe
ciebus erant confecta. Et quia cor
pus dominicuꝫ erat quaſi veſtimē
tum deitatis ſcd̄m ꝙ ſcribitur ad
philippenſes ſecundo Habitu in
uentus vt homo Ideo ſubditur ⌊
a veſtimētis tuis ⌋ Et dicitur in plu
rali propter diuerſas partes cor
poris ⌊ a domibus eburneis ⌋ Do
mus eburnee ſunt pixides facte
de ebore vel de alabaſtro quod ſi
mili eſt ebori in quibus illa aroma
ta erant poſita ſicut in domibus
ſuis ⌊ ex quibus delectauerunt te
⌋ id eſt placuerūt tibi quia deuo
cio illarum mulierum fuit accep
ta chriſto licet non vnxerunt cor
pus eius quia nō inuenerunt euꝫ
in ſepulcro. Jam enim reſurrexe
rat teſte angelo ⌊ filie regum ⌋ In
ter enim illas mulieres fuerunt
maria iacobi ⁊ ſalome que fuerūt
ſorores beate virginis marie ex p
te matris de qua certum eſt ꝙ deſ
cendit de ſtirpe dauid ⁊ aliorum re
um a dauid deſcendentium per di
uerſas generaciones Et idem ve
riſimile eſt de ſuis ſororibus et de
btā maria magdalena ⁊ Martha
⁊ alijs ſanctis dominabus de ihe
ruſalem ⁊ finibus eius ideo dicun
tur ℞ filie regū ⌊ in honorē tuo ⌋ Illā
e vnctionē facē volebāt ad criſti

honoreꝫ. Miſtice ſic exponitur Mir
ra mortem ſignificat quaꝫ pro ho
minum ſalute chriſtus ſuſcepit .
Guttarro eſt ſpecies que pellit
tumores ⁊ duricias curāt que pul
cre incarnacioni domini compara
tur quia duriciem et elacionem
cordis humani ſancta predicatio
ne diſſoluit. Caſia que a medicis
fiſtula dicitur que creſcit in locis
aquoſis que redemptionem gene
ris humani per aquaꝫ baptiſma
tis indi
cat

Jeronimus.

Hec autꝫ virtutum ⁊ gratiarum
aromata defluxerunt ſponſe ſācte
ſcilicet eccleſie [a veſtimentis eius
] id eſt ab aſſumpta carne q̄ velut
veſtimento diuinitas ſe circuīdedit

Caſſiodorus

Et pulcri
tudo ſpō
ſe venit. a domibus eburneis id ē
a cordibꝰ caſtis quoniaꝫ elephas
cuius oſſa eburnea dicunt̄ nimie
caſtitatis aſſeritur ꝙ inter quadru
pedia ⁊ ſenſu plurimo valet ⁊ tem
peranter miſcetur femine ſue ⁊ cō
iuge ſecunda non vtitur. Hoc pu
dicis feminis decenter aptatum ē
quia ille in domibus eburneis
manſiſſe noſcuntur que per caſti
tatem chriſti domini precepta ſe
cute ſunt. Hanc tranſlacionem ꝓ
bauerunt dilectiſſimi patres Au
guſtinus ⁊ Jeronimus. ex quibus
domibus delectauerunt te

Jeronimus

honorando
nomen ma
ieſtatis tue ⁊ laudando miſericor
diam tuam filie regum.

Caſſiodorus

id eſt
anime
fidelium que bene ⁊ ſancte regunt
corpora ſua . in honore tuo . id eſt
ad honorem nominis tui . non ſi
bi quod bene agunt ſed tue laudi
attribuentes . Poſtq̄ꝫ ſponſi chri
ſti pulcritudo laudata eſt ⁊ virtꝰ
eius aſſerta . poteſtas qꝫ eius nar
rata eſt ⁊ nupciali gaudio odorēs
ſuauiſſimi ſub miſticis interpreta
cionibus noſcuntur adhibiti. Cō
ſequenter hic oſtenditur vnde ip
ſius regine veniat mirabilis pul
critudo cum di
citur

Nicolaus

Aſtitit regina [videlicet ſancta
eccleſia ſponſa chriſti [a dexteris
tuis] hoc eſt in pocioribus bonis
ſponſi. Stat modo regens fideles
⁊ ſeruiens chriſto in bonis gratie
Stabit pꝰ hāc vitā regnans a de
xtris chriſti in bonis glorie cui di
cetur Venite benedicti patris mei
nec aſtitit nuda ſed [in veſtitu de
aurato] Per hoc intelligitur decor
ſapientie que refulget in eccleſia.
veſtita eſt ergo doctrina ſapiētie
[circundata varietate] ſcilicet ca
riſmatum ⁊ virtutum.

Caſſiodorꝰ Vel circūdata va
rietate linguarum multarum deū
in vnitate fidei laudantium quia
omnis gens ſcd̄m ſuam patriam
in eccleſia pſallit auctori. Sponſi
laude cantat nunc ſponſe precoia
totidem modis ſꝫ longe ſubmiſſis
atqꝫ humiliter efferuntur. Staꝫ
ergo nunc ecce aſtitute ad dextrā
viꝫ in bonis gracie ipſiꝰ propheta

alloquitur dicens **Nicolaus**
AVdi legē euangelicam filia quia a chriſto renata. et vide in telligendo. et inclina aurem tuā ad obediendum voluntati dei. et obliuiſcere populum tuum. vide licet iudeorum et gentilium

Jeronimus Vel obliuiſcere vicia et peccata. et domum patris tui id eſt dyaboli

Hugo Vel domum patris tui id eſt conſorcium et cohabitationē peccatorum qui ſunt dom⁹ patris tui dyaboli cuius filia fuiſti ante ꝙ̄ facta eſſes filia chriſti p fidem Et ſi hoc feceris decora eris coram ſponſo tuo. ET concupiſcet rex. ſcilicet chriſtus decorem tuum. id eſt te decoram. Hic verſicul⁹ poteſt aptari cuilibet anime fideli. O filia audi horas eccleſiaſticas audi ſermones audi precepta ſuperiorū. Audi p̄ces paupis. audi dei inſpirationes. audi ſacram lectionem. Vide libros. vide crucem ī eccleſia in memoria crucifixi. vide exempla ſanctorum. vide cōſcientiā tuam. vide iudicium futurum. Et īclina aurem tuam vt obedias diuine voluntati. et obliuiſcere populū tuum contemnendo prauorum cōſortia. et domum patris tui id eſt mundum et concupiſcet rex criſt⁹ decorem tuum

Jeronim⁹ Nigeras in domo patris tui. ſed nunc aſcendis poſt baptiſmum viciis ablutā vel gratia fidei candida. Quoniā ipſe ē dominus deus tuus. a quo redempta es

Hugo Et ipſi te. Adorabunt eū omnes populi de quib⁹ collecta es. probatio. q̄a. ET filie tyri id eſt gentes

Nico. Nam tyrus fuit ciuitas gentilium et ideo per filias tyri itelliguntur ciuitates gentilium conuerſi ad fidem per predicationem apoſtolorum qui adorabunt eū in muneribus. ſe ipſos in obſequium chriſti offerentes. Vultū tuum deprecabuntur omnes diuites plebis. Videmus enim impletum ꝙ principes mundi et potentes honorant chriſtum et eccleſiam ſuā humiliter ſe ei ſubiciendo.

Jeronimus Hoc etiā tres reges fecerūt qui non tantum verbis ſed etiam muneribus adorauerunt chriſtū

Caſſiodor. Propheta mutans ſermonē de ſecunda perſona ad terciam adhuc in eccleſie preconio pſeuerat dicens. OMnis gloria eius filie regis. Gloria eſt ſiquidem eccleſie quando filie principum ſiue iuſtorum conuertuntur ad dominum et ſecreta ſe cupiunt deuotione cordis offerre. ab intus. i ſecreto conſciencie vbi interior homo tacita cogitatiōe reuoluit quod ad diuina miſteria pertinere cognoſcit.

Nico. Vel omnis gloria eccē. cōſiſtit in ornatu interiori cariſmatum et virtutum et non in magno apparatu exteriori. Ideo ſubditur. in fimbriis aureis. id ē

in ſapientie doctrinis (circumamicta varietatibus) diuerſorū videlicet ſtatuum qui ſunt in eccleſia dei. vel in varietatibus gratiarum ⁊ virtutum que ſunt in perſonis ſtatuum predictorum

Hu.

Sequit᷑ laus ſpōſe a comitatu cum ſubditur (Adducentur regi) chriſto per predicationem apoſtolorum ⁊ aliorum ſanctorū (virgines) omnes homines itegritatem mentis ⁊ corporis ſeruātes

Jeronimꝰ

(poſt eam) id eſt per vnam eccliam apoſtolica inſtitutione fundataꝫ multi conuertuntur ad chriſtum Trāſlacio hebraica habet virgies ſequuntur eam

Nicolaus

quia multe nobiles puelle ſpreto maritali thoro virginitatem ſuaꝫ conſecrauerūt chriſto quod cedit ad honorem eccleſie de qua hic loquitur per ſimilitudinē regie quā ſequuntur domicelle ad honorem eius nec ſole virgines adducent̄ chriſto im ſide

Caſſiodor.

ſed ⁊ (proxime eius) id eſt vidue caſte que gradu īferiori iungunt̄ q̄ ⁊ ſi non ſunt virgines tamen tā𝔮̄ proxime virginitati quia caſte cō ſequentes fructum ſexageſimuꝫ. (afferentur tibi) o chriſte Et vide in ipſis nominibus non nimiam eſſe diſtantiaꝫ. virgines dixit adduci quia corporis integritate robuſte ſunt. Viduas vero dicit afferri quia plerun𝔮ꝫ fracte diuerſis ſolicitudinibus corporis imbecillitate fatigantur

Hugo

Quō autem adducentur ſubiungit dicens (Offerentur in leticia) cordis (⁊ exultatione) corporis (adducentur in templum regis) Aliter

Nicolaus

quia ad ſeruiendum regi chriſto non placerent ei ſed magis diſplicerent. quod patet de virginibus que conſecrabantur ad ſeruiēduꝫ deo veſte Sequitur laus ſpōſe a fecunditate prolis. ⁊ conuertit pſalmiſta verbū ſuum ad regem criſtum dicens PRo patribꝰ tuis (id eſt loco patrum tuorū ſcd̄m naturam humanam qui fuerunt patriarche r̄ges ſancti ⁊ prophete ex quibus deſcendit chriſtus ſcd̄m carnem) nate ſunt tibi filij (id eſt apoſtoli et. lxxij. diſcipuli qui priarchis ⁊ prophetis ſucceſſerunt. (conſtitues eos principes ſup omnem terram) in ſpiritualibus q̄a conſtituti ſūt epiſcopi p diuerſas ptes orbis. Et quia ita ordinata ē eccleſia et confirmata Ideo (Memor ero nominis tui domine) id ē fame ⁊ glorie tue memoriam ago (in generatione ⁊ generationem) Tranſlatio romana habet mēores erunt quia per doctrinā quam ſeminauerunt apoſtoli ſancti et epiſcopi et q̄m in ſcripto dimiſerit ⁊ reduxerunt ⁊ reducent ad mēoriam facta criſti regis. generacōnibus ſibi ſuccedentibus vſ𝔮ꝫ ad ſinem mundi. Ideo ſubditur (

PRopterea populi) credētes p eorum doctrinaꝫ (confitebuntur

tibi]confeſſione laudis[in eternū
]i·ſine fine [et in ſeculum ſeculi]
hoc eſt in vita preſentia in futura
quia iſta laus· non ſolum eſt i p̄
ſenti ſed erit potior in futuro ſm q̄
dicitur infra pſalmo·lxxxiii· Bea
ti qui habitant in domo tua domi
ne in ſecula ſeculorū laudabūt te

Caſſiodor.

Ecce epytha
lamium glo
rioſum pſalmo ꝑphi·iocunda ex
ultatione completum eſt· Ecce
ſpōſi laus ſponſe q̄ ammirābili va
rietate celebrata eſt·ſpiritualis co
pule coniugium in virginitatib9
perſeuerans·amor caſtus caritas
eterna·vinculū quod nullo fine
diſſoluitur· O beata ſponſa que nō
ſocietate carnali ſed inuiolabili vi
culo caritatis coniuncta eſt tante
maieſtati criſto dilecto eterni pa
tris filio· cuius virtus vltra oīs
virtutes eſt·pulcritudo ſup oīs
decores·potentia inenarrabilis·
pietas ſingularis In his itaq3 nu
ptijs tympana prophetarum ſā
cta exultatione clamant· apo
ſtolorum organa dulciſſima ſoci
etate reſpondent·martirum cytha
re nō cordis carnalibus ſed virtu
tibus canūt. B ſcōꝝ chor9 ſpiritua
libus fiſtulis gratiſſimum pmul
cet auditum· hic talis muſica ge
ritur per quam humana leticia ſa
lubriter vincatur· Paſti ſumus O
bone rex conuiuio nuptiali·delicias
celeſtes haurimus·preſta nobis
ihesu criſte ſponſe mirabil' vt qui
hic ſpe letati ſumus in futuro etiā
perfectiſſimo gaudio repleamur
qui cum patre a ſpiritu ſancto vi
uis a regnas deus per omnia ſecu
la ſeculorum Amen

Pſalmus.xlv.

DEus noſter refugiū Titul9 i finē fi
lijs chorē pro archanis
Pſalmus

Caſſiodo.

In finem
notū eſt
quemadmodum ad dominum cri
ſtum poſſit referri· Ipſe eſt finis
noſter qui nos perficit a non con
ſumit·filios autem chore ſignifica
re diximus imitatores paſſionis
chriſti·ex quorū perſona pſalm9
iſte cantatur·pro archanis vo ad
uentum domini ſignificat ſaluato
ris quem diuinitatis ſue mirābili
ſecreto pro humani generis redē
ptione diſpoſuit

Jeronimus

Hic enim pſalmus docet nos ſpē
noſtram in illum debere ponē qui
ſolus poteſt nos de tribulationib9
liberarē· Filij ergo chorē qui fideles
debent intelligi chriſtiani· In pri
cipio pſalmi non ſe timere profite
tur perturbationes ſeculi dicētes
DEus noſter]per veram fidem
a confeſſionem

Caſſiod.

[refugium] quoniam nos de ani
me periculo liberāt [a virtus]quo
niam ſtabiliter mentes noſtras
ab iniquo ſeculi errore cuſtodit.

Auguſt.

Sunt quedam ēfu
gia vbi non eſt vir

quo quiſq; cū fugerit magis īfir
matur q̄ confirmatur. verbi gra
tia. Cum fugis ad aliquē in ſecu
lo magnum vt facias tibi potētē
amicum. refugium videtur. Tanta
tamen huius ſeculi incerta ſunt a
ita potentium ruine crebreſcunt q̄
tidiane vt cum ad tale refugiū p
ueneris. plus ibi timere īcipias.
antea tantum cauſe tue timebas.
tunc cum ad talem confugeris de
illo etiam timebis. Multi enim ca
dentibus illis. queſiti ſunt quos
nemo quereret ſi non ad tales con
fugiſſent. tale non eſt refugiū no
ſtrū quod ſic īfirmatur ſed deus
qui eſt virtus [et adiutor in tribu
lationibus] i quibus ad dominū
refugiendū eſt ſiue ſit tribulatō
in re familiari ſiue in ſalute corpo
ris ſiue de periculo carorum. ſiue
de aliqua re ad huius vite ſuſten
tacionem neceſſaria. Omnino aliud
refugium non debet eſſe chriſtiāo
q̄ ſaluator eius. veruntamen ka
riſſimi inter omnes tribulationes
anime humane nulla ē maior tri
bulatio q̄ conſcientia delictorum
Nam ſi in conſciētia hominis vul
nus peccati non ſit. vbicunq; ali
bi paſſus fuerit tribulationes. il
lic confugiet. et ibi inueniet deū
Si autem ibi requies non eſt p
pter abundantiam iniquitatum.
confugiat ad deum. quoniam ad
iutor factus eſt dominus. dimitten
do peccata Et ne t̄bulacōnes leues
putares addidit [que inuenerunt
nos nimis] Alia eſt t̄bulatio quā
tu inuenis conſiderans peccatum

tuum ſine aliquibus ammonicōne.
et dicis tribulationē et dolorem in
ueni **Gloſa** Alia eſt quando
quis alterius per
ſuaſione penitet peccatum ſuū co
gnoſcens. Et vtrobiq; rogandus
eſt deus qui eſt adiutor i tribula
tionibus. Sequitur vox fidelium i
primitiua eccleſia exiſtencium q̄
dicunt [Propterea] quia deus.
adiutor noſter eſt [nō timebim9
dum turbabi **Hugo** id eſt
tur terra] gene
ratio iudeorum qui terrena ſapiūt
[et transferent montes] i. apl'i ra
dic's doctrine veri ſol' xp̄i p̄mo ſuſ
cipientes [in cor maris] i. ad gē
tilitatem in latam amaritudinē
peccatorum idolatrie dimerſam.
Hoc factum eſt quando apoſtoli
relictis incredulis iudeis. ad predi
candum gentibus tranſierunt ſi
cut paulus et barnabas dixerunt
ad iudeos actu. xiij. quoniam ēpu
liſtis verbum dei et indignos vos
iudicaſtis eterne vite. Ecce conuer
timur ad gentes. Conuerunt]
apoſtoli [et turbate ſunt aque] id
eſt populi ad penitentiam ſono p̄
dicationis [eorū] videlicet aplorū
Jeronimus [conturbati
ſunt mōtes
] id eſt excelſioēs ſeculi poteſtates
et principes gentium [in fortitudi
ne eius] id eſt predicatione forti
tudinis ſpiritus **Hugo** Mo
ſancti rali
ter autem poſſunt exponi duo pre
dicti verſus hoc modo [propterea]
quia deus eſt fortitudo et refugiū

noſtrum⌞non timebimus⌟ in p̄
ſenti moleſtiam temptationum⌞
Dum turbabitur terra⌟ id eſt ter
reni amātores ſeculi qui in die iu
dicij turbabuntur cum viderint
iuſtos ſtare glorioſos quos hic
ſpreuerunt ⁊ perſecuti ſunt vt igno
minioſos vnde de ipſis dicitur ſa
pientie v. videbunt ⁊ turbabunt̄
timore horribili. modo vero non
turbantur ſed in pace requieſcunt
Vnde dicitur de ipſis Job xxi.
domus eorum ſecure ſunt et pa
cate ſed dominus expectat temp⁹
quo ſeparabuntur iuſti ab iniuſtis
⌞Et transferentur montes⌟ id ē ſu
perbi et elati huius ſeculi⌞ in cor
maris⌟ id eſt in profundum eter
ne amaritudinis. de quorum ſup
borū delicijs ſubdit dicēs Sonu
erunt ⁊ turbate ſunt aque eorum
⌟ id eſt delicie eorum terrene que
habent in ſuperficie claritatem et
in fundo fecez. Claritas eſt preſēs
delectacio. fex eſt eterna damna
cio. propter delectationez dicit. ſo
nuerunt. aque clare deſcendentes
de fonte ſonant ⁊ ſitim prouocant
Propter feces damnaciōis dicit
turbate ſunt aque ſed ſtulti ama
tores mūdi non reſipiſcunt nec at
tendere volunt niſi claritatem tem
poralium deliciarum ſed inceſſan
ter eis vtuntur non attendentes q̄
oportebit eos poſtmodum feces
bibere in ſupplicijs eternis ezech.
xxiij. Potabis vſq₃ ad feces de qui
bus peccatoribus adhuc ſubdit
⌞Conturbati ſunt montes⌟ hoc ē
homines quantumcunq₃ alti ⁊ po
tentes⌞in fortitudine eius⌟ id eſt
dei qui fortiſſimus eſt vt dic̄ Job
ix. quaſi dicat immo dominus qui
totum ſuuz calicem bibit et oīs
ſancti eius cum ipſo. primo feces
id eſt perſecutiones ⁊ tribulatio
nes ī hoc mundo biberunt qui mo
do in eterna vita gaudiuz bibūt
Vos ergo amatores mundi qui
hic bibitis delectationem et gau
dium dominus faciet ex ſua forti
tudine vos poſtea bibere feces ve
ſtrarum deliciarum id eſt eternā
tribulati
onem

Caſſiodorus

Superius terrores habitos dixit
quos de predicatione noua apo
ſtolorum mundus accepit. Nunc
beneficia que collata ſunt eccleſie
de aduentu domini ſaluatoris edi
cuntur vnde dicit⌞Fluminis im
petus⌟

Jeronimus

Poſt euer
ſos cultus gentilium ablucio bap
tiſmi vel irrigatio ſeu inundatio
ſpiritus ſancti⌞letificat ciuitatem
dei⌟ id eſt eccleſiaz que eſt congre
gatio fideli
um.

Hugo

Et ſpeciali
ter exponi
tur hoc de miſſione ſpiritus ſancti
in die pentecoſtes Fluminis im
petus. quia ſpiritus ſanctus venit
ſubito vnde actuū ſecundo Factus
eſt repente de celo ſonus ⁊c̄. ⌞ſācti
ficauit tabernaculum ſuuz⌟ id eſt
firmauit eccleſiam ſuam militan
tē in qua per fidem habitat⌞altiſſi
mus⌟ id eſt chriſtus Deus⌞ma
net⌞in medio eius⌟ quia ipſe dic̄
Mathe. decimooctauo Vbi duo vl̄

tres congregati fuerint in nomiē
meo . ibi ſum in medio eorum et
ideo ⌊ nō commouebitur ⌋ eccleſia
in tribulationibus quia fundata
eſt ſupra firmam petraz id eſt cri
ſtum. ⁊ porte inferi non p̄ualebūt
aduerſus eam ⌊ Adiuuabit eam
deus ⌋ in ſeculi aduerſitate ⌊ de borā
tem ⌊ mane ⌋ id eſt in principio cō
uerſionis ⁊ bone operatōis ⁊ hoc
⌊ diluculo ⌋ id eſt per illuminacōez
ſpiritus ſancti. Sequitur de cōuer
ſione gentium per quam citas ec
cleſie eſt impleta. Vnde dicit ⌊
Conturbate ſūt gentes ⌋ ſalubri
conturbatione ⁊ apoſtolorum p̄
dicatione ⁊ miraculorum operacō
ne ⌊ ⁊ inclinata ſunt regna ⌋ id eſt
reges ⁊ populi gentuz inclinati ⁊
humiliati ſūt ad adorandū criſtū
ſub iugo fidei ⌊ dedit vocem ſuam ⌋
id eſt predicationem ſuaz per ora
apoſtolo
rum

Jeronimus

⌊ ⁊ commota eſt terra ⌋ id eſt gen
tilitas mota ⁊ conuerſa eſt ad fidē
chriſti ⌊ Dominus virtutuz ⌋ ꝟ
angelorum ⌊ nobiſcum ⌋ quia per
aſſumptionem carnis p̄ceps fa
ctus eſt nobis. Jdeo dicitur emanu
el hoc eſt nobiſcum deus ⌊ ſuſceptor
noſter ⌋ carnem pro nobis ſuſcipi
ens. qui eſt ⌊ deus iacob ⌋

Hugo id eſt iunioris popu
li videlicet chriſtiani
per iacob ſignificati ex eo quia vicia
ſupplantare non ceſſat. Naz iacob
ſupplantans interpretatur

Caſſiodorus Deinde in
uitat pro
pheta populos videre magnalia do
mini ſaluatoris que facta ſunt tē
pore incarnationis ſue dicens

Hugo ⌊ Venite ⌋ paſſibus
fidei ⌊ et videte ⌋ id eſt
intelligite ⌊ opera domini ⌋ que tem
pore ſue incarnationis fecit de qui
bus ſubditur ⌊ que poſuit prodigia
ſuper terram ⌋ id eſt mirabilia et
inaſſue
ta.

Caſſiodorus

Quando virgo concepit. Stella
magis apparuit. angelorum cho
rus natiuitatem domini ſui predi
cauit pacem que in orbe vniuerſo edi
bit. Vnde ſubditur ⌊ auferens bel
la vſque ad finem
terre ⌋

Jeronim

Nam omnia bella in aduentu domi
ni quieuiſſe multorum narrat hi
ſto
ria.

Caſſiodorus

Quod non humanis viribus ſed
chriſti domini corporali preſentia
probatur effectum ⌊ Arcum con
teret ⁊ confringet arma ⁊ ſcuta cō
buret
igni ⌋

Hugo Ac ſi dicat tan
ta pax erit in
aduentu chriſti quod vſus iſtorum
non magis erit in terra veluti ſi eſ
ſent cōtrita cōfracta ⁊ combuſta.

Gregorius xxxvi . mora
liū ſed ma
gis intelligendum eſt dominum
auferre ſpiritualia bella ab eccle
ſia vbi deus conterit arcum cum
occulta inſidiantium machinamē
ta diſſoluit. Arma confringit cuz
ea que contra ſe erecta fuerant pa
trocinia humana comminuit. Scu

ta igni comburit quando peccan
cium mētes obſtinata ſe duricia
defendentes ad pacientie et confeſ
ſionis ardorem ſpi[rit]us ſancti calo
re ſuccendit **Caſſiod.** Erue nos
domine ex
armis dyabolicis quibus non de
fendimur ſed grauamur et illo nos
ſpirituali gladio precinge qui no
bis ſalutem conferat et munimen.

Hugo Ipſe enim aufert a vo
bis diabolica bella: et
comminuit vicia non vt ocioſi ſi
tis ſed vt ei intendatis Vnde ipſe
in perſona ſua conſequenter loqui
tur dicens Vacate [deo et non ſe
culo [et videte] **Jeronim**
intelligendo
[quoniam ego ſum deus] qui vos
redimam et dimittam peccata vestra

Gregorius v. moraliū Vacant deo
qui terrenarum actionum ſtrepi
tus pro diuino amore intermitten
do poſtponunt ne dum ima indeſi
nenter occupant. cor funditus a
ſummis cadat. Sciunt enim ſan
cti viri quod nequaquam mens ad ſuper
na attollitur. ſi curarum tumultibus
continue occupatur Qui deo vaca
re negligit ſuo ſibi iudicio lumen
eius viſionis abſcondit. Qui ergo
temporalibus rebus occupantur
tunc bene exteriora diſponunt quan
do ſolicite ad interiora refugiunt.
cum nequaquam perturbationum fo
ras ſtrepitus diligunt. ſed apud
ſemetipſos intus in tranquillita
tis ſinu requieſcunt. praue enim mē
tes temporalium rerum tumultus
intra ſemetipſas verſare non ceſ
ſant etiam cum vacant et ocio
ſe ſunt. In cogitatione enim ſeruāt
depicta que amant Et quamuis nil ex
terius faciant. apud ſemetipſos
tamen ſub pondere inquiete quie
tis elaborant. quibus ſi earundem
rerum amminiſtracio prebeat ſe
metipſos funditus deſerunt et fu
gitiua hec temporalia per intenti
onis curſum continuis cogitatio
num paſſibus ſequūtur. pie autē
mentes hec cum deſunt non que
runt. et grauiter cum aſſunt ferūt
quia exteriorum curas a ſe exire
pertimeſcunt **Jeronimus**
Vacate ergo vt me cognoſcatis
et nō in aliud perturbemini [exalta
bor in gentibus] **Auguſtinus**
quando conuertentur ad fidem [
et] poſtquam plenitudo gentium intra
uerit [exaltabor in terra] id eſt in
iudea vt omnes dicāt quod ſequi
tur Dominus virtutum nobiſcū
ſuſceptor noſter deus iacob]

Caſſiodorus Deus aūt iacob ideo
frequenter apponitur vt chriſtiani
populi victoria declaretur qui licet
ſit tempore poſterior. primum ta
men populum ſcilicet iudaicum fi
dei deuotione tranſcendit

Hugo Illorum precipue chri
ſtianorum ſuſceptor
eſt dominus qui hic luctantur cō
tra temptationes. et vicia ſuppla
tant. quibus poſt pugnam preſē
tis vite profecto dicet illud quod

dictum eſt iacob geneſ. xxi. Non vocaberis vltra iacob ſed iſrahel erit nomen tuum id eſt amplius non eritis in lucta ſed ĩ victoria coronati de cetero vi debitis deuz facie ad faciem in vita eterna. ad quaz nos perducat ipſe cuius gracia victores ſumus dominus noſter iheſus chriſtus cui ē honor ⁊ gloria in ſecula ſeculorum Amen.

Pſalm⁹. xlvi.

Omnes gentes plaudi

Titulus. In finem p filijs chore Et patet ex quinqꝫ titulis pſalmorū imme diate predic̄torum.

Hugo Gentes quas in precedenti pſalmo vocauit ad fidē iam conuerſas in hoc pſalmo in perſona apoſtolorum inuitat ad laudem chriſti dicens.

Omnes gētes ⌋que recepiſtis beneficium gracie dei.

Jeronimus ⌊plaudite⌋ id ē laudate deum non ſoluz voce ſed ⌊manibus⌋ id eſt bonis operibus.

Caſſiodorus Plaudunt manibus qui elemoſinas faciūt. qui egrotis miſericorditer ſeruiūt et mādatum dei adimplent. Et ne ſolis talibus gaudijs deterem⁹ addit ⌊Jubilate deo⌋

Jeronim⁹ In ipſo corde et omniuz membrorum officio exultate. Jubilus eſt ineffabile gaudium quod nec taceri poteſt. nec litteris poteſt homo comprehendere quantum deuz debeat laudare ⌊in voce exultacōis⌋

Caſſiodorus ſignificās pſalmodiam que deo pro nominis ſui maieſtate perſoluitur perfectiſſime cō monens vt ad laudem dei ſic manus peragat. quatinus gloriam eius humana lingua non taceat. decet enim vt precepta domini ſui ⁊ lingua canat ⁊ manus operet. Conſequēter ſubdit cauſas iubilandi ⁊ laudandi dicens ⌊Quoniam dominus excelſus⌋

Nicolaus quia tranſcendit omnem intellectum creatum et pꝫ oſequens omnem laudez ſibi oblatam ſecūdū qꝫ dr̄ eccleſiaſtici q̄drāgeſimo tercio Benedicentes dominum. exaltate eum quantum poteſtis. maior eſt enim oī laude ⌊terribil'⌋

Caſſiodorus quia ipſe iudicaturus eſt mundum ⌊rex magnus ſuper omnem terraz⌋ ſicut ipſe poſt reſurrectionem ſuam dicit Data ē mihi omnis poteſtas in celo et in terra

Hugo Subiecit populos nobis ⌋ vox apoſtolorū ē quibus ſubiecti ſunt in eccleſia populi ⌊et gentes⌋ conuerſas ad fidez ⌊ſub pedibus noſtris⌋ id eſt ſub noſtra dominatione ⁊ regimine. Modus eſt loquendi ſicut vulgo dicimus. Iſte tenet eū

ſub pedes id eſt dominatur ei Et hoc
quidē non indiſcrete facit ſed
E Legit nobis in hereditatem ſu
am id eſt ſua diſpoſitione diſcre
ta commiſit nobis eccleſiam ex gē
tibus congregatam habentem
ſpeciem iacob quem dilexit quia
ſicut iacob dedit edulium lentis p
primogenitura eſau vt habetur
geneſis viceſimo quinto ita fidelis
populus chriſtianus largitur ter
rena vt bona celeſtia conquirat.
Sequitur vox apoſtolorum ad gē
tes cōuerſas dicēs Aſcendit de
us ſcilicet chriſtus ad celum in
iubilo hoc eſt in ammirabili ex
ultacione

Jeronimus.

quam angeli
habuerunt dicentes. Tollite por
tas principes veſtras Jam redit
victor ex prelijs et dominus in vo
ce tube in qua duo angeli tanq̄ tu
ba illo aſcendente apoſtolis dixe
runt. Viri galylei quid ammira
mini Hic Jheſus qui aſſumptus
eſt a vobis. ſic veniet quemadmo
dum vidiſtis eum euntem in celū
vt mundus infirmus crederet q̄
talibus preconijs perſonaret.

Hugo

quia ergo dominus
aſcendit vt nobis lo
cum prepararet ſicut iubilauerūt
apoſtoli et angeli. ſic et propheta
aut vox apoſtolorum monet nos
ad laudandum creatorem ac redē
ptorem noſtrum dicens Pſal
lite deo noſtro domino iheſu chri
ſto bonis operibus ipſum laudā
do pſallite regi noſtro pſallite

Jeronimus

Qui oppreſſo
mortis dominatu. carnem cū qua
iacuit in ſepulcro eduxit ad celū
Et bene dico pſallite Quoniam
ipſe chriſtus eſt rex omnis ter
re deus non ſolum in iudea ſed in
omni terra fidei lumine declarat᷒ ē

Auguſtinus

pſallite
ſapienter
id eſt intelligenter vt non quera
mus ſonū auris ſed lumē cordis

Caſſiodorus.

Nemo
enim
quicq̄ ſapienter facit quod non
intelligit. Venerunt filij chore ad
futuri ſeculi felicitatem perpetuā
vbi iam dicunt dominū regnatu
rum unde ſub
dit

Jeronimus

Regnabit deus id eſt chriſt᷒
ſuper gentes quas in heredita
tē accepit a patre ſicut i alio pſal
mo dicit. Dabo tibi gentes in here
ditatem tu
am

Caſſiodor᷒

Nam q̄uis et nunc regnet tunc ta
men proprie regnarē dicitur quan
do in ſuis fidelibus euidencius ha
bitare mōſtratur ſuper omnes
gentes iheruſalē celeſtem ſigni
ficat que ex omnibus nacionib᷒
adunatur deus ſedet ſuper ſedem
ſanctam ſuam ad dexterā patris
regnans per ſecula ſeculorum. Et
intuere q̄ ipā ſedē ſcām dic̄ ne itelli
gēs aliqua inſenſata a racōne ca
rēcia ſ; virtutes et thronos quib᷒
ille glo͛ſus regnator inſidet Poſt
hoc eē de ſcīs itelligi. Nā ſi q̄s ha
beat bn̄ficiū bone cōuerſacōnis. et
ipe ſit ſine dubio cella rgal' Qd ſi

alcius intendas totum cōtra p
fidos dicitur vt audita xpi ptāte
ſuccumbant qui humilitatem eiꝰ
putant eſſe contemnendam

Principes populorum⌋ id eſt q̄
primi erant de gentibus venerunt
ad fidem de quibꝰ ille centurio erāt
cuius fides commendatur in euā
gelio⌊ cōgregati ſunt cū deo abra
ham⌋ id eſt ſimul crediderunt in
chriſtum qui eſt deus abraham

Hugo. Ecce impletum ē q̄d
dominus dicit. Mat
iii. Potens eſt deus de lapidibus
iſtis ſuſcitare filios abrahe

Caſſiodorus quia ex
pulſis i
fidelibus iudeis qui carne tantum
et non operibus erant filij. plenitu
dinem gencium intromiſit ad illā
promiſſionis beatitudinem poſſi
dendam quā promiſerat abrahe
et ſemini eius. Filij autem ipſius
per ſanctam fidem facti ſunt qui
carnis ſemine non fuerunt. Vel
principes populorum id eſt apo
ſtoli congregati ſunt cuꝫ deo abra
ham id eſt cum chriſto ad iudicā
dum orbem terrarum. Sic enim et
dominus in euangelio ait. Cuꝫ ſe
derit filius hominis in ſede maie
ſtatis ſue ſedebitis et vos ſuper ſe
des duodecim iudicantes duodeciꝫ
tribus iſrahel⌊ quoniaꝫ⌋ ipſi apo
ſtoli dicuntur⌊ dij⌋ per gratiam

Hugo. ⌊Fortes terre⌋ id eſt
fortes i fide⌊ vehemē
ter eleuati ſunt⌋ ſignis et virtutibꝰ
vel iudei qui dicuntur dij. Iuxta
illud. Ego dixi dij eſtis

Jeronimus Eleuati ſūt
in ſupbia
et relictis celeſtibus terrena conci
pierunt. quibꝰ dicitur ſicut homi
nes moriemini. Iſti a deo abrahe
vel apoſtolis eis ſunt iudicandi
Nos vero oremus dominum vt de
poſito omni tumore ſuperbie ita il
li coniungamur in hoc ſeculo. vt i
iudicio a ſiniſtra pte disiuncti nō
inueniat in nobis quod damnet
i pena ſed quod pietate multipli
ci proueℏat ad coronaꝫ qui eſt be
nedictus in ſecula ſeculoruꝫ Amē

Pſalmus xlvij.

Magnus dominus et
laudabilis nimis in
ciuitate dei noſtri in monte ſa. Ti
tu
lus **Caſſiodorꝰ.** Pſalmꝰ
cantici fi
lijs chore in ſecunda ſabbati Sab
batum eſt quod populus iudeo
rum obſeruare videbatur.

Hugo. prima ſabbati hoc
eſt prima die poſt
ſabbatuꝫ dominus reſurrexit. Vn
de Pſalmo viceſimotertio prepo
nitur talis titulus Pſalmus da
uid prima ſabbati quia in eo agi
tur de domini reſurrectione

Jeronimus Secun
da vero
ſabbati eius eccleſia catholica
fundata eſt in fide quando dixit

dominus. Et ſuper hanc petraȝ edi
ficabo eccleſiam
meam

Hugo

q̃a
p⁹
reſurrectionem ſuam quaſi ſecun
da die fundauit eccleſiam ſuam p
apoſtolorum predicationem que
dicitur fundamentuȝ fidei vnde ſe
ſus tituli talis eſt pſalmus iſte q̃
eſt cantici laudis diuine in quo de
ſcribit cãtilena laudãdi deũ. cãta
tur filijs chorẽ ⁊ veris criſtiaĩs imi
tatorib⁹ criſti. pro his q̃ facta ſũt
In ſecũda ſabbati videliȝ p fũda
cione eccleſie Materia vero huius
pſalmi eſt laus dei pro conſtitutõ
ne ⁊ fundacione eccleſie que eſt ci
uitas ſummi regis. propheta ergo
commendans ciuitatem hanc pri
mo laudat eaȝ a dignitate condi
toris di
cens.

Caſſiodorus.

Magnus dominus ⌋ q̃a poten
ter oĩa facit ⌊ ⁊ laudabil' ⌋ q̃a
pulcre ⁊ mire omnia fecit ⌊ nimis
⌋ id eſt fine termino ⁊ fine ⌊ in ciui
tate dei noſtri ⌋ id eſt i ſancta eccle
ſia in qua fideles quaſi ciues vni
untur in fide ⁊ caritate. Et ne dubi
tares vbi eſſet predicta eccleſia cõ
ſtituta intulit ⌊ in monte ſãcto ei⁹
⌋ Mons chriſtus dominus eſt q̃
fundamentum ⁊ culmen eſt eccle
ſie ſue Iſte mons ſãctus eſt. de q̃
daniel propheta ait. Creuit lapis
et factus eſt mons ita vt imple
ret vniuerſam faciem terre. Et ne
crederes predictum montem loca
lem. oſtendit eum ampliſſimum
dicens ⌊ Fundatur ⌋ i fide catho
lica per chriſtum ⁊ apoſtolos ⌊ ex

ultatione vniuerſe terre ⌋

Hugo

id eſt ad exultitionẽ
credentium in orbe ter
rarum quia ſicut dicitur actuum.
xiij. Audientes gentes gauiſe ſũt
⁊ glorificabant verbum domini.
Et crediderunt quotquot erant p̃
ordinati ad vitam eternam. Ex q̃
bus autẽȝ fundata eſt eccleſia cõ
ſequenter oſtendit cuȝ ſubiungit
⌊ mons ſyon ⌋ id eſt populus iuda
icus ⌊ latera aquilonis ⌋ id eſt po
pulis gentilis quem dyabolus te
nebat per idolatriam captiuum
quod yſa. quoq̧ teſtatur qui dix
iſſe dyabolum denunciat dicens.
Sedebo in monte teſtamenti in la
teribus aquilõis. hi ſunt ⌊ ciuitas
regis magni ⌋ quia ex his duob⁹
populis collecta eſt ciuitas que ẽ
ecclecia vniuerſalis. Idem Ieroni
mus et Auguſtinus. Et ſicut in
vna ciuitate ſũt multe domus ſic i
vniuerſali eccleſia multe particu
lares eccleſie in quibus a fide lib
laudatur deus Vnde ſubdit
Deus in domibus eius ⌋ videliȝ
ciuitatis id ẽ in pticularibus eccle
ſijs ⌊ cognoſcetur ⌋ cognitione fidei
⌊ cum ſuſcipiet eam ⌋ quaſi dicat
hanc cognitioneȝ habebit a gra
tia dei ſuſcipientis eam in cura vt
medicus. Quomodo autem latera
aquilonis concurrunt ad eccleſiaȝ
conſequenter oſtendit dicens.
Quoniã ecce reges terre ⌋ videli
cet tyranni ſapientes terreni quo
rum regnum erat in cultu idolorũ
⌊ congregati ſunt ⁊ conuenerunt
in vnum ⌋ id eſt in vnam prauam

voluntatem vt fideles affligerent
⁊ deſtruerent. vel congregati ſunt
cum fidelib9 in fide **Jeronimus**
⁊ conuenerunt in vnum id eſt in
vnitate eccleſie credentes in vnuꝫ
lapidē ſum̄ū angularē ī fūdamen
to fundatum ⌊ Ipſi ⌋ quoqȝ reges
conuerſi ⌊ videntes ⌋ gloriam et po
tentiam redēptoris ⁊ virtutes apo
ſtoloꝝ ⌊ ſic ⌋ in opib9 miraculorū
⌊ ammirati ſunt ⌋ de tātis ac talib9
miraculis ⌊ conturbati ſunt ⌋ pro
peccatis ſuis ⌊ commoti ſunt ⌋ de in
fidelitate ad fidem **Hugo** ⌊ tremor ⌋ futuri iu
dicij ⌊ apprehendit eos ⌋ ad agendā
penitentiam ⌊ Ibi ⌋ fuerunt ⌊ dolo
res ⌋ de peccatis ⌊ vt parturientis ⌋
quia ſicut mulier parturiens fili
um parit. ſic ⁊ dolor penitentis af
fert fructum ſalutis ⌊ in ſpiritu ve
hementi ⌋ **Jeronimus** Cum corpa
coercere abſtinentia ceperint ⌊ cō
teres ⌋ humiliādo ⌊ naues tharſis
⌋ id eſt ſuperbiam ⁊ potentiam gē
tium q̄ a tharſis ī principio a na
uigatione negociatorum ſupba
ac precellens facta eſt. Ideo hic
comparatur huic nauigio qui in
huius ſeculi fluctibus circumferū
tur oī vento luxurie atqȝ vanitatis
Nicolaus Iuxta litteraꝫ tres reges con
gregati ſunt ⁊ conuenerunt adora
re dominum chriſtum. Et videntes
ſtellam admirati ſunt de quorum
aduentu herodes ⁊ iudei conturba
ti ſunt ⁊ commoti ſūt ſicut dicitur

Math. ſecundo Audiens rex hero
des turbatus eſt ⁊ omnis iheroſo
lima cum illo. tremor apprehendit
eos. eo q herodes timuit perdere re
gnum ſuum quia ex hoc interius
torquebatur. Et cum illuſus eſſet
a magis ac faceret occidere infan
tes tunc ibi fuerūt dolores matrū
vt parturientis. de occiſione filio
rum ſuorum. Et herodes comperto
q tres reges rediſſent in patriam
ſuam p naues tharſis. fecit ipſas
naues ⌊ in ſpiritu vehementi ⌋ id
eſt in magna ira confringi et cō
buri. Nam in tranſlatione hebra
ica ſic habetur In ſpiritu vredimis
Et dicitur ab vro vris vrere id eſt
in ſpiritu combuſtionis vt habet
in ſcolaſtica hyſtoria Et ibidem
dicitur q tunc fuit adimpleta p
phetia iſta. Idem Caſſiodorus de
curſis omnibus que facta fuerūt
in natiuitate domini ſaluatoris ſe
quitur digna concluſio ita fuiſſe
viſum ſicut antea fuerat prophe
tatum. Vnde dicit Sicut audiui
mus ⌋ a prophetis ⌊ ſic vidimus ⌋
adimpletum in aduentu chriſti
⌊ in ciuitate domini virtutum ⌋ hoc
eſt ī ſācta eccleſia militāte quā cri
ſtus dominus angeloꝝ poſſidꝫ
et tuetur ¶ **Caſſiodorus**
⌊ i ciuitate dei noſtri ⌋ Repetitur vt
eccleſiam catholicam ſolam intel
ligeres ne ſibi hoc nomen heretico
rum conuenticula vendicarent. Et
ne iſtam ciuitatem dei temporaleꝫ
intelligeres addit ⌊ deus fundauit
eā ī eternum ⌋ **Hugo** q̄ dicat eccā
nō transfer

tur ſicut ſynagoga que enim eſt
militans eccleſia eadem erit triū
phans. Vel anagogice poteſt eſſe
vox eorū qui cum moriuntur ad
celum tranſeunt. Dicunt enim. ſic
audiuimus per fidem. quia ſicut di
cit ad romanos. x. Fides ē ex au
ditu. ſic vidimus per remuneracō
nem. in ciuitate domini virtutum.
id eſt in illo regno celeſti.

Collect. Vnde legitur de du
obus monachis
magne deuotionis ſibi inuicē pol
licentibus vt quis eorum primus
obiret. alteri ſuperſtiti nunciaret
de gaudijs illius regni celeſtis qui
bus anime fideles fruuntur. Vnde
ſpiritus primi decedentis rediens
alteri aiebat. Sicut audiui ſic vidi
in ciuitate domini virtutum i ciui
tate dei noſtri. Sequitur de aduen
tu domini ſaluatoris gratias agē
do ei qui pro nobis venit incarnat

Caſſi. Vnde fideles chriſtiani
qui eis p̄cepta ſūt ſecu
ti dicunt ⌊ Suſcepimus ⌋ O ⌊ deus
miſericordiam tuam ⌋ id eſt domi
num chriſtum qui pereunti mun
do miſertus eſt. aptum nomen vt
miſericordia vocaretur qui et ſalua
tor vere dicitur ⌊ in medio templi
tui ⌋ hoc impletum fuit quando cri
ſtus fuit a ſanctiſſima matre ſua
in ſinagoga illa iudeorum preſen
tatus ſed illo populo iudeorum nō
credente. vocate gentes miſericor
die munera perceperūt. In medio
templi dictum eſt vt non credenti
um improbitas grauius argua
tur qui contempſerunt ſequi quē

in medio eorū cō
ſtat eē cōſpēm

Nicolau

Secundum nomen tuū ⌋ id eſt ſecundum
magnitudinem nominis tui que
eſt infinita ⌊ ſic et laus tua in fines
ter

Caſſiodorus

re ⌋ Ac ſi
dicat
Sicut in toto orbe terrarum reuerē
cia tui nominis dilatatur. Ita et in
eccleſia que per totum mundū
diſtenditur deuotio tibi laudis of
fertur ⌊ iuſticia plena eſt dextera
tua ⌋ Per dexterā ſignificat locum
vbi iuſti ſunt collocandi. Plena
eſt dextera eius iuſticia qui in illā
partem recipiuntur qui ipſius mu
nere iuſti eſſe meruerunt. Idem
auguſtinus et Jeronimus ⌊ Letet
mons ſyon ⌋ id eſt eccleſia catho
lica que i ſpeculatione populi no
ſcitur conſtituta. Nam ſyon ſpecu
latio interpretatur ⌊ et exultent fi
lie iu

Auguſtinus

de ⌋ Omēs
filij cō
feſſionis filij iude ſunt. quia iudas
confeſſio interpretatur. Cauſam
ſubiungit dicens ⌊ propter iudicia
tua domi

Jeronimus

ne ⌋
hoc eſt propter iudicia tua occul
ta quia reprobati ſunt iudei et ele
cti ſunt gentes ⌋

Hu. Vnde apo
ſtolus ad
in fide
romanos vndecimo ait. O altitudo
diuiciarum ſapientie et ſcientie dei
quam occulta ſunt iudicia tua et inue
ſtigabiles vie tue ⌊ Circuīdate ſyō
⌋ id eſt defendite eccleſiam in cre
dulitate veſtra ⌊ et complectimini
eam ⌋ in caritate ⌊ narrate ⌋ hoc eſt

predicate [in turribus eius] [lau
dem et gloriam chriſti Turres ſüt
principes eccleſie quia ſicut turris
fortis eſt et vndiq; ſpeculatur ſic et
ſancti fortes ſpeculatores debent eſ
ſe in genere
humano **Caſſiodor.**
vt a religioſo ſermone ceſſare nõ
debeant quo ſanctis ordinibus ob
ſecundant P Onite corda veſtra
in virtute **Jeronim⁹** ne ſe
eius] pare
mini a caritate quã docuit q; ecce
prelati non ſolum predicant ſed
hoc etiam opere habent implere[
et diſtribuite domos eius]id eſt
O vos doctores eccleſiarum diſtri
buite gradus ordinacõnum cano
nice et ſancte non premijs corrup
ti non perſonarum acceptione p
adulationẽ di
lapſi **Caſſiodo.**
diſtribuit autem gradus eccleſie
quia officia eius diſtincta ordina
cione diſpoſuit. Sunt enim in illa
lectores ſubdyaconi dyaconi pre
ſbiteri epiſcopi. Et quãuis vna ſit ec
cleſia. officia tamẽ continet hono
rum varietate diſtincta. cuz addi
tur[vt enarretis]predicando ma
gnalia dei[in progenie altera]
Jeronimus id eſt non ſo
lum his qui
credunt ſed his qui credituri ſunt
Et quid inquit enarremus.
Caſſiodorus Q uoniã
hic]vide
ret chriſtus dominus qui carnali
bus oculis dignatus eſt apparẽ.
Hic: eſt pronomen articulare

Hugo [eſt dominus de⁹ no
ſter]qui nos creauit
et redemit. Jteratio hec nominis ẽ
nota confirma
tionis **Nicolaus**
Et dicit noſter. q̃a ipſe dedit ſe no
bis non ſolum in preſenti p gra
tiam ſed etiam in futuro per glori
am Jdeo ſequitur[in eternum et in
ſeculum ſe
culi] **Caſ.** ergo deum im
mortalem ſem
piternum ſine fine potentiſſimum
chriſtum dominum aſſerunt pre
dicandum. qui in ſe credentes iugi
ter protegit ac defendit vnde ſubdi
tur[ipſe reget nos in ſecula]Re
git vtiq; nos ne cadamus.
Jeronimus Jpſe enĩ lu
bricos et tor
tuoſus greſſus noſtros direxit in
ſe qui eſt via pacis et pax noſtre
ſalu
tis **Caſſiodorus** Quã
ta ti
bi O bone rex cura eſt hominuz q̃
bus tam multiplicem medicinaz
dignaris ingerere viſionum. Non
vis ſemel dicere q; humanitatem
non pateris ignorare. vndiq; am
mones. vndiq; doces et fidem no
ſtram introductas perſonas da
mare facis vt locus ignorantie
funditus videatur abſcidi Merito
ſanctus tuus Job dicit. Quid fa
am tibi O cuſtos hominum. Tu
preſtas quod nos mereri poſſe
neſci
mus **Collector** dirigam⁹
igitur kariſ
ſimi animum ad illam ſupnã dñi
virtutũ ciuitatẽ vbi inumerabiliũ
ſcõrum exercitus tãto letior exul

tat quanto hic durius exiſtit affli
ctus Laboremus illic peruenire vt
quod hic audiuimꝰ ibi aliquā do
mereamur videre quomodo illa ce
leſtis ciuitas continua fruitur leti
cia vbi hymnidici angelorum cho
ri ⁊ ſocietas supernorum ciuium
viciſſim de ſe omnes gratulātur.
ad illam ciuitatis dei iocunditatē
auida deuotiōe properemꝰ ad con
templandum deſiderabilem domi
noſtri aſpectum vt eum quē pre
ſentis pegrinatiōis regē ac ducē
habemus. etiam poſt huius vite
terminum principem habeamus
ac leticie largitorem. Qui cum pa
tre ⁊ ſpiritu ſancto viuit ⁊ regnat
in ſecula ſeculorum Amen

Pſalmus .xlviii.

Audite hec o
mnes gentes Titulus
In finē filijs chore pſ
Caſſ. Tituli huiꝰ ver
ba ſicut ſepe dcm eſt cūcta trahūt
ad dominum ſaluatorem. Ipſe ei
in fine ſignatur. ⁊ per filios chore
intelligitur. ⁊ per pſalmū fine du
bio denunciatur vt ſub titulis pre
dictorum pſalmorū ſufficienter
eſt dictum vt merito ipſius vocem
venturam eſſe ſenciamus cuiꝰ tot
indicijs lāpabilis ſermo ꝓmittit
Auguſtinus Omnia di
uina eloq̄a
ſalubria ſunt bene intelligentibꝰ.
piculoſa vo hiis qui ea volunt ad
ſui cordis peruerſitatē torquere.
potius ꝙ̄ ſuum cor ad eorum recti
tudinem corrigere. Hec eſt enī in
hominibus magna et vſitata per
uerſitas quia cum debeant viuere
ſcdm voluntatem dei. deum volunt
viuere ſcdm voluntatem ſuam. Et
cū ipſi nolunt corrigi. illum volūt
deprauari. rectum non arbitran
tes quod ille vult. ſed quod ipſi
volunt. Solemus autē audire ho
mines murmurantes aduerſus de
um: ꝙ malis bene ſit in hac vita. ⁊
boni laborent. quaſi deus peruer
ſus ſit et neſciat q̇d agat aut ōni
no auertit oculos ſuos a rebꝰ hu
manis Murmurant ergo hoīes
qui propterea deum volunt colere
vt hic illis bene ſit. quādo viderit
eos qui deum non colunt pollē at
ꝗ florere felicitate terrena. ſe aūt
deum colentes laborāre ī anguſtia
in neceſſitatibus. in erumna cete
ris ꝗ difficultatibus mortalitatis
humane Contra iſtam vocem et
contra has blaſphemias murmu
rantium cantat ſermo diuinus
Jeronimus Vel ſpiritus
ſanctus in p
ſona predicatorū hunc pſalmū
eo ꝙ doceat mundi diuicias cū va
nis honoribus ſpernendas cauen
das ꝗ etiam ſerpentis aſtucias q̄
hominibus predictis cogitacōes
immittit iſanas. In primis itaꝗ
omnem orbem ad audiendum dei
verbum inſtanter commonet di
cens
Audite hec omnes gentes ⌋
Vos omnes qui gentiliter
id eſt beſtialiter viuitis ⌊ auribꝰ ⌋

cordis quibus deus audit ⸤ pcipi te⸥ id eſt itelligit ⸤ qui habitatis or te⸥ **Caſſiodo.** p hoc q̄ di cit qui habi tatis orbem : accipimus chriſtia nos ⁊ iuſtos qui norūt orbem ter rarum ſic eſſe habitandum vt in eius ſceleratis nō iplicēt erroribꝫ ⸤ Quicꝫ terrigene ⸥ id eſt pecca tores qui vicia terrena ſectantur ⸤ ⁊ filij hominum ⸥ vos boni ⁊ racō nales q̄ ſequimini filiū hominis ⸤ ſimul in vnum diues et pauper ⸥ diues pertinet ad terrigenā qui inumeroſis peccatis probat opu lentus Pauper reſpicit ad filios hominum qui ambitu huius ſecu li pauperes ſunt vt futuras diuici as pleniſſime conſequantur ſicut in euangelio dicit. Beati paupes ſpiritu quoniam ipſorum eſt reg num celorum. **August.** Quid per iſta voluit ſignificare niſi quia eloq̄a q̄ dictu rus eſt audituri erant non ſolum peccatores ⁊ impij ſed etiam iuſti pmixto modo audiūt omnes ſꝫ cū ventum fuerit ad reddendam rati onem ſepabuntur qui ſine cauſa audierunt. ab illis qui auribus p ceperūt. omnes ergo ſimul i vnū audiant docentē ne ſegregati ab inuicem audiant iudicantē. Et q̄d eſt quod nunc audituri ſunt. ⁊

Caſſiodor. ⸤ Os meum loquetur ſapi entiam ⸥ que pertinet ad miſteria diuina declaranda q̄ abſconditur inſipientibus huius ſeculi ⁊ reue lata eſt puulis ⸤ et meditatio cor dis mei prudentiā ⸥ que pertinet ad mores probabiles inſtruen dos. Sic omnis ſermo diuinus du abus his virtutibus pleniſſimus indicatur. **August.** Dixit enī me ditatio cor dis mei ne forte intelligeres eū ti bi loqui qui in labijs haberet ſa pientiam Multi enim in labijs ha bent ⁊ in corde non habent de qui bus ſcriptura dicit. Populus iſte labijs me honorat cor autem eo rum longe eſt a me. **Hugo** Sapiē tia enī proprie eſt in corde ⁊ ore. pruden tia vero i opere. Vnde moraliter re prehenduntur illi qui cogitant et loquuntur mlta bona ⁊ nl faciūt operando.

Caſſiodorus

Poſtq̄ꝫ virtutē eloquentie ſue mi rabilis predicator duobus dixit inſignibus contineri nunc quem admodū precepta ſua poſſint ab humano genere ſuſcipi aurem in clinaturum ſe eſſe promiſit vt cog noſceret ſi pdicationē eius popu lus deuotus impleret Vnde dicit ⸤ Inclinabo in parabolam aurē meam ⸥ Parabola eſt ſermo expo nens ſimilitudines rerum videlicet cum per vineā intelligatur eccle ſia quaſi dicat **Nicolaus** appli cabo intellectum meum ad intelligēdū verba legis ⁊ prophetarū que fre quenter ſunt parabolica et tunc potero lucide tradē ea alijs. Ideo. ſubditur **Hu** ⸤ aperiam ⸥ i. lucide ⸤ in pſalterio ⸥ i.

operatione a pſalī dictum quod
eſt tangere[ꝓpoſicōem meā] vł
lud quod ī corde ꝓpono. Itē ſen
ſus. factis oñdam que dico. Deide
incipit narrare que promiſit ſe di
cturum. Et primo de pena malorū
que a timore incipit dicit in perſo
na generalis hoīs[Cur timebo
ī die mala] ꝭ hoc eſt in die iudicij
Sed nonne dominus in nocte veni
et. ſcđm illud math. xxv. Media
autem nocte clamor factus eſt. Ec
ce ſponſus venit. ſed iudicii dies di
citur dies ꝓpter manifeſtationem
operum: que nuda ⁊ aperta ſunt
oculis dei. vt dicitur. i. ad cor. v.
Facta queſtione reſpondet in pſo
na malorum dicens. Ideo timēdū
eſt mihi. quia[iniquitas calcanei
mei circundabit me] Calcaneus
eſt extrema pars hoīs ⁊ notat
finem vite eius ꝰ mortem in qua ī
iquitas ꝰ pena pro iniquitate circū
dat hominem. Hunc enim iniqtas
calcanei circūdat. qui extrema vi
te ſue claudit fine ſceleratō. quod
reprobis contingere ſolet. De qᵇ⁹
ſubditur[Qui ꝯfidūt ī vtute ſua]
Nicola Circa quod ſciēdū
eſt ꝙ iniquitas cir
cundat impium ꝓpter quam in iu
dicio condemnabitur. Ex duobus
principaliter oritur. ſ. ex preſentis
proſperitatis inordinato appetitu.
⁊ ex future felicitatis contemptu.
Circa primū dicitur. qui confidūt
ꝰ fiduciam ⁊ fidem ponunt in vir
tute ſua ꝰ in poteſtate temporali in
ſe ⁊ in amicis ſuis.[⁊ in multitudi
ne diuiciarum ſuarum gloriant̄]

tanq̄ in ſummo bono: ⁊ per conſe
quens in abiſſum peccatorū labū
tur. tanq̄ circundati calcaneo ini
qui
tatis **Caſſiodo.** Neceſſe ē
ei vt tales
time ant finem. qui ⁊ de re munda
na miſereri nolunt ⁊ pc̄ōrum ſuo
rum penas conſciā teſte formidāt
Hugo. quos oſtendit eē de
ceptos dicens.[Fra
ter non
redimit] **Nicolaus** ꝙ nul
lus ab
illa ſentencia extreme damnatio
nis videlicet. Ite maledicti in ignē
eternum poterit redimi prece vel p̄
cio fratris vel amicorum ſuorum.
ſcđm ꝙ dicitur puerb. vi. Zelus
⁊ furor viri non parcet in die vin
dicte. nec adquieſcet cuiuſq̄ preci
bus: nec recipiet pro redemptio
ne plurima Sequitur[redimet ho
mo. ꝭ] hᵒ legitur īterrogatiue qua
ſi dicat. Ipſe peccator poterit ne
ſeipſum redimere. quaſi dicat nō.
quia in inferno nulla eſt redem
ptio. Ideo ſequitur.[nō dabit deo
placationeꝫ ſuam.] id eſt ſacrifici
um vel oblationem ſuam pro pec
catis ſuis. vnde ſibi placetur de
us[Et preciuꝫ redemptionis ani
me ſue] ſimiliter non poterit dare
quia erit extra ſtatum merendi.
propter quod ſequitur[Et labora
bit in eternuꝫ] in tormentis perpe
tuis poſitus[⁊ viuet adhuc ī finē]
vt ſemper ſentiet penaꝫ que a mo
rientibus ſentitur. propter̄ quod
dicitur apocal. nono. In diebus
illis querent homines mortem: et
non inuenient eam. ⁊ deſiderabūt

mori ⁊ fugiet mors ab eis Et hoc
modo exponit Jeronimus.
paſſuȝ iſtū [nō videbit] Ad itelli
genciā cuius ſciendum eſt.
Jeronimus q̄ ſi amator mundi vide
rit hominem ſapientem in deo de
hoc mundo migrare dicit Quid hu
ic ieiunia: quid caſtitas: quid ele
moſine profuerunt. nōne ipſe mor
tuus eſt. Nicolaus Quia igi
tur mundani homines vident iuſtos ⁊ in
iuſtos ſapientes ⁊ ſtultos ſimili
modo mori reputant: q̄ non ſit a
lia vita poſt mortem in qua iuſti
premientur ⁊ ſtulti puniantur. ⁊
hec eſt occaſio currendi ad vicia ſi
ne freno. Vnde in perſona talium
dicitur ſapientie ſecundo Ex nichi
lo nati ſumus. ⁊ poſt hec erimus
tanq̄ ſi non fuerimus. Et poſtea
concluditur Venite ergo ⁊ fruamur
bonis que ſunt ⁊ ſubditur. Nullū
pratum ſit quod non pertranſeat
luxuria noſtra. Et per conſequēs
tales ponunt finem ſuum vltimū
in vita ſua. nec poſt mortem q̄rūt
aliud niſi q̄ remaneāt in hominuȝ
memoria. ſed per talia deueniunt
ad penam inferni Igitur ſcd̄m iſtā
ſentenciā dicitur ſic [nō videbit]
Hugo id eſt non credet aut nō intelliget [interi
tū] gehēne qui eſt eternus iuxta illud
Gregorius Qui cor in preſentibus
figit: que ſequūtur ſupplicia non
attendit. Vnde in cantico deutro

nomij dicitur. Vtinam ſaperent ⁊
intelligerent: ac nouiſſima proui
derent. Peruerſus ergo non preui
det futuruȝ damnationis interitū
[cū viderit ſapientes morientes]
temporaliter. vnde ſapientie .vij.
Vnus introitus eſt omnibus ad
vitam ⁊ ſimilis exitus: ſupple ſcd̄m
carnem ſed multum diſſimilis ſcd̄m
ſpiritum. quia iuſtus tranſit ad
gloriam iniuſtus ad penam Vn
de ſubditur. [ſimul inſipiens].
Jeronimus Qui dei noticiam habere cō
temnit de quo apoſtolus ait Oīs
ignorans ignorabitur [⁊ ſtultus
peribunt]. Stultus vero eſt qui in
diuicijs ⁊ non in deo ſperat Et re
linquent alienis diuicias ſuas.]
Auguſtinus Ego diſcutio ſenſum iſtuȝ
quia inclino in parabolam aurem
meam. ⁊ video non fruſtra ſic lo
qui ſcripturam. Video enim mul
tos iniquos mori: quibus ſucceſ
ſores ſunt filij iniquorum. filij ſūt
filij alieni. Omnes enim iniquorū
ſiue filij ſiue parentes ſiue vicini
in hoc alieni ſunt. quia illis de ſu
is diuicijs ſubuenire non poſſunt
Quicunq; in tribulatione tibi ſub
uenire non poſſunt. alieni a te fa
cti ſunt. Fratres enim illius diuitis
ſepulti in inferno ſucceſſores diui
ciarum ſuarum alieni fuerunt. q̄a
in flammis ei ardenti ſubuenire nō
poterant. Ait enim. Habeo quin
q; fratres, vnum fratrem michi nō
feci qui iacebat ad ianuam meaȝ
Et tamen ſi in aliquo prodeſſe vidē

tur. Unde ſequitur [et ſepulcra
eorum domus illoꝝ] ſunt in qui
bus habitant corpora eorum [in
eternum] .ſ. huius ſeculi. vſqꝫ ad
reſurrectionem. Vel ideo dicuntur
hic eſſe. **Jeronimꝰ** eorum
perpe
tua habitatio. quia non reſurgūt
vt habeant vitam eternam. ſed
vt damnentur in pena

Nicolaꝰ Tabernacula
eorum in pro
genie et progenie] ſ Faciunt enim
magnas et ſumptuoſas tūbas
que poſſunt permanere in multis
generationibus ad conſeruandaꝫ
eorum memoriam et famam. Un
de adhuc ſubditur [vocauerunt no
mina ſua] id eſt dederunt cauſam
vt fama remaneret nominum eo
rum [in terris ſuis]. quia magis
curant de fama: et in vita: et poſt
vitam in terra propria ꝙ aliena.
Simile legitur ſecundi regum deci
mo octauo de Abſalon. Unde di
citur. Porro Abſalon erexerat ſibi
cum adhuc viueret titulum. id eſt
ſtatuam que eſt in valle regis. di
xerat enim. Non habeo filium. et
hoc monumentum nominis mei
Et vocatur manus Abſalon: vſqꝫ
ad hanc diem. Huius cauſa erro
ris ſubditur cum dicitur [Homo
cum in honore eſſet] Honor homi
nis conſiſtit in hoc. ꝙ factus eſt
ad imaginem dei. Capax ipſius
per cognitionem et amorem. et ſic
ordinatur ad beatitudinem eternā
quam homo carnalis [non intelle
xit] ſe eſſe ad imaginem dei forma

tum. Et ideo [comparatus eſt iu
mentis inſipientibus]. eo ꝙ eli
gat vitam voluptuoſam que voca
tur vita beſtialis. primo ethicoꝝ
[et ſimilis factus eſt illis]. quia
ſubtracto honore imaginis dei p̄
dicte non differt homo a brutis
Unde et in talium carnalium per
ſona dicit eccleſiaſtes tercio. Unꝰ
eſt interitus hominis qui et iumē
torum. et equa vtriuſqꝫ conditio.
ſicut moritur homo ſic et illa mori
untur. nec habet aliquid homo iu
mento
amplꝰ **Hugo** Aſſimila
tur enim
homo equo per luxuriam. porco
per guloſitatem. Leoni per incon
ſideratam audaciam. Vulpi per
doloſitatem. Urſo per crudelita
tem. et ſic de ſingulis.

Nicolaus. Hec via
illorum]
id eſt progreſſus talis in vita pre
ſenti [ſcandalum ipſis] quia facit
eos ruere de peccato in peccatum
vt dictum eſt [et poſtea in ore ſuo
complacebunt.] quia iactant ſe
de tali vita: tanꝙ aſſecuti felicita
tem huius ſeculi. Nam laudatur
peccator in deſiderijs anime ſue et
iniquꝰ benedicitur. Sed quia non
vident nec conſiderant penam ſi
bi paratam poſt mortem. Ideo ſub
ditur. Sicut oues] ſcilicet ducte
ad occaſionem et hoc ignorantes
ſic iſti [in inferno poſiti ſunt]. id ē
ponentur poſt mortem. [mors de
paſcet eos]. ſcilicet mors gehen
ne que ſemper corrodit miſeros ſi
cut animalia herbas. vel ſicut vere

m̄es corrodunt cadauera in ſepul
cro · ſic pena gehenne corrodet eos:
vt viuentes ſemper moriantur.
⁊ moriendo ſemper viuant in pe
nis. Deinde oſtendit quis finis e
rit iuſtorum dicens · Et domina
buntur eorum ·⌊id eſt malorum ·
⌊iuſti in matutino⌋. hoc eſt poſt
dormicōnem corporum in reſurre
ctione mortuorum: quando iudex
veniens ad iudicium ſua claritate
illuſtrabit omnia que prius erāt
in nocte · quia tunc clare diſcernen
tur pij ab impijs . Et iſti videlicet
pij in beatitudine dominabuntur
Ideo ſubditur. ⌊Et auxilium eoꝝ⌋
quod habebant ab amicis carna
libus in vita preſenti · ⌊veteraſcet
in inferno⌋ quia totaliter ceſſabit
⌊a gloria eorum⌋ · que tunc eis uer
titur in magnam confuſionem et
penam . iuxta illud apocalipſis de
cimooctauo · Quantum glorifica
uit ſe et in delicijs fuit · tantum da
te illi tormentum ⁊ luctum · Sed
quia iuſti a talibus erunt liberi Idō
ſubditur · Veruntamen deus redi
met animam meam de manu infe
ri⌋ · id eſt de poteſtate dyaboli. ⌊Cū
acceperit me · ⌋de hac mortali vita
ad gloriam in eterna beatitudine ·
iuxta illud · Iohannis decimo ſe
ptimo. Iterum veniam ⁊ accipiā
vos ad meipſum · vt vbi ego ſum
⁊ vos ſitis

Auguſtin⁹.

Si viſurus es hominem malum ⁊
florentem: ⁊ dicturus es in aīma
tua · Deus ego cognoui facta hui⁹
hominis · que ſcelera fecit iſte ho

mo Et ecce floret teret: dominatur
⁊ extollitur · caput illi non dolet.
nichil in domo eius diminutum ē
Et timebis . ⁊ forte dicet cor tuum.
Me miſerum puto . ſine cauſa cre
didi · deus non reſpicit res huma
nas . Excitat ergo deus nos dicēs
Ne timueris ⌋ quaſi miſer ⁊ p̄ua
tus omnibus bonis temporalib⁹
⌊cum diues factus fuerit homo · ⌋
viuens carnaliter ⁊ mundane · ⌊⁊
cum multiplicata fuerit gloria do
mus eius ⌋ in diuicijs ⁊ in cogna
tis ⁊ in prole et amicis ·

Caſſiodo. Vt quid dicit
gloria domus
eius. c. vt non ſolum ipſe veruȝ eti
am omnes qui ad ipſuȝ pertinēt
magna pompa florere videantur

Nicolaus. Sed quare iſti
non debeant ti
mere cauſam ſubiungit dicens ·
Quoniam cum interierit non ſu
met omnia. ⌋ ǹimus enim dicit: et
plus ſignificat · ſcilicet ꝙ nichil ſu
met neqȝ⌋

Hugo. Vt ſit ne
tollet ·
gatio vni
uerſalis · ⁊ non vniuerſalitas ne
gata. ⌊neqȝ deſcendet cuȝ eo gloria
eius ⌋ id eſt proſperitas vite p̄ntis

Caſſiodorus deſcende
re mortu
os peccatores dicit quaſi in pro
fundiſſimam foueam ſed ſine glo
ria ſeculari · ſine turba ſatellitum ·
ſine preſumptione gazarum · quo
niam nec valet aliud ſecum porta
re niſi vnde poſſit ardere · ꝙ̄ de for
mem in alia patria reſpicies quē
hic mundiſſimuȝ precioſa veſte

mirabaris. Et merito non deſcen
det cum eo gloria eius.

Hugo. Quia anima ſen
ſualis eius. s. di
uitis florentis in hoc ſeculo in vi
ta ipſius benedicetur & commenda
bitur ab adulatoribus: qui aſſi
ſtunt ta
libus **Caſſiodo.** Et iter
garru
litates & epulas paſtoribus ſuis
bene optare conſueuerunt.

Jeronim⁹. Benedicitur er
go a ſtultis ꝓp
ter potenciam. ꝓpter victus & po
tus affluenciam: qui ſepe profe
runt non de bene viuente ſed de be
ne paſcente ſentenciam laudis

Auguſtin⁹. Tu dicis quia
manducauit
& bibit quia fecit quod voluit: q
niam ſplendide eſt epulatus Ideo
ſecum fecit bene. Ego dico ſecū ma
le fecit. Etenim diues ille quando
quotidie epulabatur ſplendide:
bene ſibi facere putabatur. Cum
autem cepit ardere apud inferos
tunc inuentum eſt male quod pu
tabatur bene. Quod enim mandu
cauerat apud ſuperbos hoc digere
bat apud inferos. iniquitatem di
co quam ore cordis manducabat
ergo in vita benedicetur et i mor
te torque
bitur **Nicolaus** Confi-
tebi
tur tibi o domine patrē te cōmen
dans & laudans. cum benefece
ris ei id eſt cum operatus fueris
ſecum ad eius lucrum temporale:
vel honorem: vel
alius ſimile **Caſſiod.**

qui ſi aliquid contrarium patitur
blaſphemare & murmurare non de
ſinit. Nos autem pio corde omni
tempore collaudemus dominū qui
ſalutem noſtram ſemper in ad
uerſis & in proſperis operatur

Nicolaus. et Introi
bit vſq; in ꝓ
genies patrum ſuorum deſcendēs
cum eis ad infernum ſicut fuit imi
tator paternorum ſcelerum.

Jeronimus. Magis enī
in diuicijs
quā in deo ſperauit: ſicut omnes pa
tres eius. Ideo de eo dicitur Eijcite
eum in tenebras exteriores. ibi
erit fletus & ſtridor dentium.

Caſſiodorus. Patres
enī ipſi⁹
appellauit non tantum ex ſemine
carnis quantum quia morum imita
tione ſecuti ſunt. ſicut in euāgelio
dicit incredulis. Vos ex patre di
abolo eſtis. Addidit Et vſq; i eter
num non videbit lumen. quia ſi
cut peccata tenebroſa ſunt. ita pec
catoribus lumen ſapiencie aufer
tur. Et bene dixit. in eternum non
videbit
lumen. **Nicola⁹.** Nam H
non ha
bet lumē gracie neq; in futuro ha
bebit lumē
glorie. **Auguſtinus**
quia et hic cum eſſet in tenebris
erat gaudens in falſis bonis & nō
amans vera bona. & ideo hinc ad
tartarum ibit. & a tenebris ſomni
orum excipient eum tenebre tor
mentorum. Sed quare hoc? quia Homo
cum in honore eſſet non intellexit

Caſſiodo. Nam quãuis peccator in ho
nore ſit dum viuit. tamen q̃a por
tat dei imaginem. id ē habet ratiõꝫ
ſcd̃m quam deberet ſuo creatori o
bedire. recte dicitur dignitatem ſu
am non intelligere dum talia facit
que ab ipſo creatore videntur õni
no diſcrepare. ꝓpter quod [comp
aratus eſt iumentis inſipientibus
⁊ ſimilis factus eſt illis] Poſt q̃
enim omnia que fuerunt dicenda
premonuit pulcerrimũ pſalmum
repetita verſus paulitate concluſit
vt ſe peccator a malo propoſito re
moueret cum notatam deformita
tem ſuam iterata increpatione co
gnoſceret. Legendus eſt igitur ſe
pe pſalmus iſte ⁊ in theſaurario
memorie reponendus quando ipē
in principio ammonet: vt cordis
auribus audiatur. Ipſe enim te
ſtatur eius meritum: qui cum ab
vniuerſis mundi partibus mo
nuit ſtudioſe audiendũ. totumqꝫ
continet quicquid ad inſpectiuam
quicquid ad moralem pertinꝫ di
ſciplinam ſicut ſupra pollicitus ē.
dicens. Os meum loquetur ſapiē
ciam ⁊ meditatio cordis mei pru
denciam. **Collector.** Diſcamꝰ
igitᷣ frēs
kariſſimi mores noſtros compo
nere. temporalia cuncta deſpicere.
honorem tranſeuntem contemne
re. ⁊ eternam gloriam amare. Ad
hoc enim dominus dedit nobis in
tellectum vt mandatis eius obedi
amus. precepit enim vt amemus
celeſtia ⁊ contemnamus terrena

vnde dicit. Nolite diligere ea que
in mundo ſunt. ne cum ipſo mũdo
⁊ concupiſcencijs eius pereatis.
Ieronimus. Depꝛecemur
quoqꝫ deuꝫ:
vt ipſe nobis tribuat intellectum
quatinus dum ea que videntur cõ
temnimus ad illa que non videtur
bona videlicꝫ celeſtia peruenire me
reamur preſtante domino noſtro
iheſu xp̃o cui eſt honor ⁊ gloria i
ſecula ſeculoꝝ Amen

Pſalmus. xlix.

Deus deoꝝ do
Titulus. pſal. Aſaph
Caſſiodorus. Aſaph
fuit fili
us barathiel qui. ij. paralippo. vi.
legitur electus inter quatuor can
torum magiſtros. vt inſtrumen
tis muſicis pſalmos domino per
ſonaret. hic pro ſui nominis iter
pretatione in hoc titulo meruit ad
hiberi. Aſaph enim interpretatur
latine congregatio: que nunc eſt
in populis chriſtianis. Et loquitᷣ
in hoc pſalmo de primo ⁊ ſecundo
aduentu domini chriſti. pſalmus
enim iſte diſcernit iuſtos ab iniu
ſtis. celeſtes a terrenis. ſanctos a
peccatoribus proteſtatur. in q̃uo
propheta non ſe locutum ſed ipm̃
dominũ pronunciat dicens.
Deus deorum
dominus loc. **Nicolaꝰ**
Ad cuius intellectum ſciendum q̃
in plurali dij aliq̃n in ſcriptura di

cantitur ꝓphete ⁊ ſancti homines q̄ pre alijs ſunt pticipes deitatis. et hoc modo dicitur infra.lxxxi.pſal. Ego dixi dij eſtis ⁊ filij excelſi oēs Et ſm q̄ exponit ſaluator. Joh.xi ca.di. Jllos dixit deos ad quos ſermo dei factus eſt. Scdm hoc igitur dicitur.

Deus deorum dominus ⁊ ille qui eſt verus deus ⁊ dominꝰ deorum ⁊ ſanctorum ꝓphetarum: ⁊ apoſtolorum dominus criſtus Licet eni ſit dominus omnium generaliter per creationem. tamen ſanctorum hominū dominus eſt ſpecialiter inquantū obediūnt ei ficut fidelis ſeruus domino ſuo locutꝰ ē .ſ. in humanitate aſſumpta Vnde ipſe dixit iohannis octauo. principium qui ⁊ loquor vobis. ⁊ vocauit terram Ab ortu ſolis vſq ad occaſum eius. hic ſecundum hebraicam veritatem eſt finis primi verſus huius pſalmi. ⁊ eſt ſenſus q̄ vocauit habitantes in terra ab ortu ſolis vſq ad occaſum: ad legem euangelicam per ſe ⁊ p Apoſtolos quos miſit in mundū ſcdm q̄ dicit in pſal.xviii. Jn oēꝫ terram exiuit ſonus eorum: ⁊ in fines orbis terre verba eorum. ex ſyon ſpecies decoris eius.

Caſſiodo. De hac enim vete Apoſtoli exeuntes ſpeciem decoris eius id ē humanitatem chriſti dei: que erat ſpecioſa ſine peccato annunciauerūt in toto orbe terrarum. Vt dictū fuerat. yſaye ſecundo De ſyon exibit lex. ⁊ verbum domini de iheruſalē.

Nicolaus. quia doctrina legis euangelice inde deriuata eſt ad alias ptes.

Deus manifeſte veniet Hic agit de ſecundo aduentu chriſti quando veniet ad iudicium. qui erit valde manifeſtus ſcdm q̄ dicit ſaluator Math.xxiiii. Sicut fulgur exit ab oriente ⁊ paret in occidentem ita erit aduentus filij hominis. vnde dicit. Deus manifeſte veniet q̄ chriſtus deus in humana natura apparebit in iudicio: in qua fuit iudicatus coram pylato. ficut ſcriptum eſt in apocal. Et videbit euꝫ omnis oculus. Deus noſter in quem nos chriſtiani credimus. veniet dico manifeſte ⁊ non ſilebit

Auguſtinꝰ Jpſe ſilet modo. quia patitur quotidie peccatores mala facientes. et eum non curantes. Silet adhuc a iudicio. occultus eſt in celo. ⁊ adhuc interpellat pro nobis patrem. paciēs eſt ſuper peccatores: non exercēs iram. ipſos ad penitenciam expectat. Vnde ipſe. yſa.xlij. ait Tacui ſemper. ſilui. pacificus fui quaſi parturiens loquor Jpſe enim veniēs ad iudicium loquitur quaſi pturiens in maxima aſperitate ⁊ ira: peccatoribus dicens. Math.xxv Jte maledicti in ignem eternum. Quomodo autem aduentus eius erit manifeſtus oſtendit cum ſubiungit Jgnis in conſpectu eius ardeſcet

Hugo Precedet enī eū ignis materialis qui comburet ſupficiē tre

⁊ aera quantum aſcenderūt pecca
ta hominū ⁊ fumus idolatrie

Jeronimus. Ignis hic dupliciter intel
ligitur habere virtutē. Illuminat
enī ⁊ exurit. gaudeant iuſti quia illu
minabūtur ab eo. timeāt peccato
res quia exurendi ſunt ab eo.

Hugo Hic ignis purgabit quicquid purgandum
inuenerit in bonis. inuoluet autē
malos vt exuret ſicut in alio pſal
mo dicit. Ignis ante ipſum precedet
⁊ inflāmabit in circuitu inimicos
eius. Et in circuitu eius tēpeſtas va
lida]

Caſſiodor. Hec tē
peſtas
que non ventis agitur nec procel
ſeuientibus excitatur. Iudicacio
domini indicatur quia ⁊ improuiſa
veniet ⁊ diſceptationem ſuam ni
mia claritate raptabit. et erit vali
da quia omne genus hominū pro
ſuis meritis momentanea celerita
te diſcernet. ſicut dicit apoſtolus
In momento in ictu oculi in nouiſſimā
tuba

Jeronimus Et ſeparabit
paleam a
granis malos a bonis ⁊ quos ignis
exurit: tempeſtas inuoluit.

Auguſt. Excuciat vnuſquiſ
que cor ſuum ⁊ videat quid ibi fidei teneat. Si credimus
futurum iudicium fratres. bene vi
uamus. tempus miſericordie nūc
eſt. tempus iudicij tunc erit. ad
quod iudicium dominus veniens
[Aduocabit celum deſurſum]

Gloſa. Quod ſic legitur. do
minus veniens de
ſurſū vel a patre aduocabit celum

Jeronimus vel apoſtolos ⁊
omnes ſanctos
qui deſpectis terrenis que ſurſū ſunt
ſapiunt [⁊ terrā] vel terrenos pecto
res]

Hugo aduocabit dico
hos [diſcernere]
vel vt per ſuā ſentenciā diſcernat
⁊ diuidat [populum ſuum] ſcilicet bonos a
malis

Jeronimus. videli
cet vt
celeſtes ponantur ad dexteram. ⁊
hij ſcilicet peccatores ad ſiniſtram col
locentur. quibus dicturus eſt in iu
dicio. Ite maledicti in ignem eter
nū. ⁊ ad ſcōs Ite in vitam eternā.

Caſſiodorus Et vide qui
primo aduē
tu ſuo dn̄s in diſcreto vocauerat oēs
vt admoniti in hoc mūdo corrige
re debuiſſent. ſicut in euangelio di
cit. Et exierunt in exitus viarum.
⁊ vocauerunt quos inuenerūt bo
nos ⁊ malos. In fine autem mūdi
aduocat omnes vt iuſtos iam di
ſcernat ab impijs: ne vlterius ſic
hic confuſis habitationibus miſce
antur. Deinde eccleſia xpi verba fa
cit ad angelos qui miniſterio ſuo
in fine ſeculi ſanctos de vniuerſo
mundo congregabunt. quibus di
cit. Congregate [o vos angeli
illi] ſcilicet chriſto [ſanctos eius] quicun
que fideles [qui] videlicet ſancti

Jeronimus [ordinant] vel
predicant ⁊ im
plent [teſtamentū eius] ſcilicet nouū
ſup vetus. hoc eſt ſup ſacrificia ſcilicet pec
cati ū

Caſſiodo. Ordināt
teſtamē

tum eius qui faciũt ea que i teſta
menti ſerie cognouerunt vt hoſpi
tem ſuſcipere·elemoſinam dare ca
ritati ſtudere· hoc enĩ ſupra ſacriſi
ciũ pecudũ dominio ↄſtat acceptũ

Jeroni. In hijſ enim miſera
tionibus deus ſuper
omnibus ſacrificijs delectatur

Hugo. Et annũciabũt ce
⌊li⌋ i· viri ſpirituales
⌊iuſticiam eius⌋ qua diſcernet bo
nos a malis·reddens vnicuiqȝ ſm
qꝫ meruit⌊quoniaȝ deus iudex ē⌋
Si enim purus homo iudex eſſet:
poſſet falli vel corrumpi aut vinci
a ſic impediretur iuſticia· Sed de9
eſt iudex qui nec falli nec corrũpi
nec ſuperari poterit· Et quia ſupra
dixit ꝓpheta·Deus deoruȝ domin9
locutus eſt· Conſeqũter declarat
quid locutus eſt dicēs⌊Audi⌋ cor
de intelligendo⌊popule meuſ⌋ quē
elegi cui legem dedi a quo carnem
aſſumpſi⌊a⌋ſic⌊loquar iſrahel⌋

Nicolaus. xp̃s enim i ꝓ
pria perſoā
predicauit filijs iſrahel·Et ſi aliqñ
alijs predicauit vt ſamaritanis·
tamen hoc fuit ita raro qꝫ q̃ſi nihil
reputatur reſpectiue· ꝓpter quod
Mat·xv· Nõ ſũ miſſuſ niſi ad oues
que perierũt domus iſrahel·⌊a te
ſtificabor tibi⌋verb̃ et factis qꝫ⌊de
us tuus ego ſum·⌋ Repeticõ iſta
mentem ſolidat: ne ſemel dicta le
uia viderentur·Deus ſum p omni
potenciam· tuus vero per graciam
Deitatem autem teſtificatus ē ver
bis· Joh·x· Ego a pater vnum ſu
mus·factis ſepe teſtificatus eſt ſe

deum eſſe·faciēdo miracula p ipe
riũ ꝓpria ptãte qd̃ ē ſolius deitatiſ

Hugo Sed qꝛ iudei dicere poſ
ſent quia deus nr̃ es·
Ideo offerre tibi debem9 ſacrificia
ad quod reſpondet Non in ſacriſi
cijs tuis⌋·ſ·veteris teſtamenti·

Nicola9 ⌊arguam te·⌋tan
qꝫ reprehenſibileȝ
ſi omitt̃antur a hoc a tēpore paſſio
is mee·qꝛ vſqȝtũc offerēda erãt ex
obediencia dei·⌊olocauſta autem
tua in cõſpectu meo ſt̃ ſemp⌋ Ne
gatio que ponitur i principio hu
ius verſus·ſ·non: etiaȝ in iſta clau
ſula intelligitur· a eſt ſenſus·olo
cauſta tua ñ ſunt in ↄſpectu meo
ſemper·i·de cetero non ſũt mihi ac
cepta· Et hoc mõ loq̃t̃ ſcriptura in
ps̃·precedenti·vbi dicitur· Nõ da
bit deo placationem ſuã· a preciũ
redemptionis aīe ſue· ſub intelligi
tur·ſimiliter non dabit· Non ac
cipiam de domo tua vitulos⌋· q̃ſi
dicat ſicut ſacrificia veteris legiſ
non ſunt ampli9 michi accepta ra
tione obediencie· Ita nec ratione i
digencie·qm̃ oia aīalia mea ſũt·

Caſſio. Glõſuſ doctor a p
fectiſſimus inſtitu
tor iudaicũ ꝓplm̃ volens a reb9 car
nalib9 amouē a ad ſpũalia ſacrã
pducē·pecudũ ſacrificia iã ñ dicit
exq̃ren **hu.** Et quia iuxta litterã
da cetera plana ſunt vſ
qȝ ad illũ verſiculũ Immola deo ſa
crificium laudis·iuxta ſenſum mo
ralem p̃t intelligi quod predictuȝ
ē hoc modo·⌊audi⌋aure cordis a
obedi mihi tu q̃ es⌊popule meus⌋

qui em precioſo ſanguine redemi·
Tu inq̃ audi vt ſcias quid a te ve
lim·⌊a loquar yſrahel⌋ ⁊ tibi qui
deſes me videre in contemplatiōe
⌊a teſtificabor⌋ in conſciencia tua
⌊tibi⌋ quia ⌊deus tuus ego ſum·⌋
Deus omniũ ſum per potenciam:
qua omnes creaui· ⁊ deus tuus e
go ſum per graciam· Vnde Apo
ſtolus·ad rom̃·viij· Ipſe ſpiritꝰ
reddit teſtimoniũ ſpiritui noſtro·
q̃ ſumus filij dei·⌊non in ſacrifici
is tuis ar
Jeronimus.
guam te⌋
quia corde contrito delector· Vnde
ps· Sacrificium deo ſpiritus cõtri
bulatus·⌊Olocauſta autem tua⌋
⁊ obediencia tua ⁊ orationes tue
in quibus te totum offers tanq̃
ſuauitatis ⌊in ↄſpcũ
Hugo.
incenſũ meo ſũt
ſp⌋ ⁊ michi placent ⌊ñ accipiam
de domo tua vitulos·neq̃ de gregi
bus tuis hircos⌋· Per vitulos in
telliguntur inobedientes propter
vitulorꝫ inſolenciã· Per hircos: q̃
habent exterius aſperitatem i pel
le ſignantur ipocrite· Quaſi ergo
dicat de congregatione ⁊ de cõuen
tibus veſtris non ſunt michi acce
pti inobedientes ipocrite⌋ Quoni
am mee ſunt omnes fere ſiluarũ⌋
⁊ omnes fideles qui in iſtius ſecu
li nemoribus verſantur·⌊iumẽta
in montibus⌋ ⁊ paſtores qui por
tant onera ſubditorum in prelatu
ris⌊a boues⌋ ⁊ omnes penitentes
qui arant terram corporis ſui per
penitenciam· Vel boues doctores
ſunt: qui triturant ſacram ſcriptu
ram·⌊Cognoui omnia volatilia
celi⌋ ⁊ omnes contemplatiuos· q̃
rum conuerſatio eſt in celis vt di
citur ad philipp·iij·⌊et pulcritudo
agri mecum eſt·⌋ Per pulcritudi
nem agri ſignificatur honeſta vi
ta laicorum qui ſunt colendi vt a
gri diligencia ⁊ predicatione pre
latorum ⁊ doctorum· Vnde in can
ticis vij· Egrediamur in agrum·cõ
moremur in villis· Egrediamur
ad predicandum· ⁊ cõmoremur
ad confeſſiones audiendum·
Si eſuriero non dicam tibi⌋·
Jeronimus.
Eſurire deiñ
ẽ in eſcis cor
ruptibilibus·ſed vt faciat q̃s vo
luntatẽ eius Ipẽ enĩ ſcit q̃ ſunt eiꝰ·
quorꝫ bonã cõuerſacõnẽ ipẽ eſurit
⌊meus eſt ei orbis terre⌋ ⁊ ſancta
eccã p orbẽ terrarꝫ diffuſa⌊a pleni
tudo eius⌋ oẽs eius incole aſcribũ
tur noĩ meo q̃ xpiani dicũtur ſed
q̃ non omnes elegit ſubiungitur
Hugo.
Nũq̃d mãducabo
carnes taurorꝫ⌋ ⁊ nũ
quid delectabor in maceracõe ſup
borꝫ⌊aut ſanguinem hircorꝫ pota
bo⌋·e Per hircũ ipocrita ſignatur
Sanguis hirci frangit adamantẽ
⁊ lingua ipocrite vix ↄſtantẽ per
turbat ⁊ frangit· ↄtencões igit̃ ⁊
ſimulationes ipocritarꝫ dñs rep
bat q̃bꝰ nec paſcit̃ nec delectatur
Caſſi.
Poſtq̃ dñs expſſit q̃
reſpuit· ↄñter declarat
q̃ ipſe poſcit
Nicolaꝰ
vñ amo
to ſacrificio veteris legis qd fiebat
de pecoribus· hortat̃ nos ad ſacri
ficiũ noue legis qd tradidit nobis

de ſuo ꝓprio corpore faciendū ſcdm
q̄ dicitur lu. xxij. Cum dixiſſet.
Hoc eſt corpus meum quod pro
vobꝫ tradet̄ ſtatim ſubdidit. Hoc fa
cite i meā cōmēoratōz. vn̄ dic. Im
mola deo ſacrificiū laudis. i. ſacri
ficiū eukariſtie qd immolatur cū
laudibus **Cal.** Ille ꝑfecto di
diuinis. gne offert hoc
ſacrificium qui a terrenis vicijs ē
ſegregatus ⁊ moritur ſeculo vt ſi
at hoſtia acceptabilis chriſto
Jeronimꝰ Hoc eſt ſacrifi
ciuꝫ acceptabi
le hoc eſt holocauſtum pingue vt
laudetur deus ab homine queꝫ cre
auit quem redemit cui ⁊ regnu ceꝫ
leſte promittit. Et redde altiſſimo
vota **Nicolaus.** que pro
tua. miſiſti i
baptiſmo renunciando dyabolo ⁊
omnibus eius operibus. ⁊ hꝰ q̄n
tum ad omnes catholicos. Et que
promiſiſti in ſuſceptione ſacri ordi
nis. vel in profeſſione religionis.
⁊ hoc quantum ad clericos ⁊ reli
gioſos. Vel que promiſiſti in ordi
ne matrimonij ⁊ hoc quantum ad
coniugatos. Tu ergo cuiuſcunqꝫ
ſtatus exiſtis ſi non reddis quod
vouiſti digne nō accipis hꝰ ſacra
mentū **Caſſiodo.** Poſtq̄
dixit q̄li
ſacrificiō placaretur. nunc oblatō
nis ipſius premiū pollicetur dicēs
Et inuoca me. Hoc precepit:
ne quis ſpem haberet in terreno ſo
lacio vbi caduca ſunt vniuerſa ⁊
plus infirma ſolacia. ⁊ addit. In
die tribulationis. Nicola

us. id eſt temptationis. ⁊
Eruam te. ſicut dicit Apoſtolus.
prima ad corinth. decimo. Fidelis
deus qui non patietur voſ tempta
ri vltra id quod poteſtis. ſed faci
et cum temptatione auxiliū vt poſ
ſitis ſuſtinere. ⁊ honorificabꝫ me.
id eſt magnum auxiliatorem me
pronuncies ⁊ ſic eris michi cauſa
honoris. dando alijs exemplum:
vt me ho
norent. **Caſſiodorus**
Et quia ſuperius dixerat dominus
Immola deo ſacrificium laudis.
nunc prauos a laude ſua excludit.
ne lingua eorum preſumat deo
laudes canere. quibus turpis con
ſciencia poterat obuiare. vn̄ dicit
Peccatori autem dixit deus q̄re
Hugo tu enarras iuſticias
meas: que ſunt de p̄
mijs bonorum. ⁊ de penis maloꝝ
Caſſiodorus. Hoc eſt
de illis
peccatoribus intelligendum. qui
corde indurati ſunt. ⁊ a ſcelerum ſu
orum prauitate non deſinunt. Ce
terum conuerſis ⁊ penitentibus
laudes non interdicit diuina clemē
cia. Sequitur. Et aſſumis indi
gna preſumptione. teſtamentū
meum. tam nouum q̄ vetus. p
os tuum. ſ. Hoc interdicit pecca
tori ne per os ſceleratum atꝫ blaſ
phemum ſancta ⁊ veneranda ver
ba poſſe progredi videantur In
cipit enumeratio eorum quibus
dei verbum interdictū eſſe cogno
ſcitur. Vnde dicit. Tu vero odi
ſti diſciplinam. Odit diſciplinam

qui ad correctiones iuſtas iniquā
preſumptione remurmurat.

Jeronimus. ⌊a proieci
ſti ſermoēs
meos retrorſū⌋: quia que predica
bas in eccleſia non cuſtodiebas ī
vita.

Nicolaus. Deinde
magis ī
particulari exprimit vicia pctōꝝ
dicens ⌊Qui videbas furem curre
bas cum eo⌋: videlicet in furto ei⁹
participando. vel exemplo illius
aliud furtum committendo. aut ſe
quendo concupiſcenciam oculorū
tuorum. ⌊a cum adulteris portio
nem tuam ponebas⌋ quando ei l
in adulteris laudibus vel in conſē
taneis voluptatibus es adiunct⁹.

Caſſiodo. Quia ſi quis dā
do pecunias aut
conſiliando: aut laudando ānimi
nicula prebet adultero. quibus vo
ta ſua perficiat. habere ibi ſine
dubio dinoſcitur porcōnem Nam
ſi ſui facultas ſuppetit a a malo n̄
reuocat excedentem. Jpſe quoqꝫ p
ticeps probatur erroris. quia debe
mus hanc conſciēciam caritati vt
neqꝫ nos neqꝫ alios perire patia
mur. Hec littera ita debet accipi:
vt in his peccatis prehabitis oīa
crimina retuliſſe videatur.

Jeroni. Quibus cū tu pecca
tor commiſcueras
portionem tuam quam cum deo a
angelis habere debueras pones
illam in inferno.

Caſſiodo. poſtq̄
de fur
to atqꝫ adulterio arguit peccato
res. nunc etiam de conſciencie pra
uitate a lingue doloſitate accuſā
tur cum dicit ⌊Os tuum⌋ id eſt co
gitatio cordis tui ⌊abundauit ma
licia⌋. Tunc enim malicia cordis
abundat quādo ī iſtius ſeculi dele
ctationibus mens humana pro
greditur a per diuerſa genera pec
catorum iniqua voluntate graſſa
tur ⌊a lingua tua concinnabat do
los⌋. id eſt componebat.

Jeronimus. Hoc mltis
modis intel
ligi debet. nam qui falſum laudat
dolum facit. a qui cōſilia maligna
preſtiterit: in eadē iniquitate ver
ſatur. Et qui male agendo bene lo
quitur: in hac prauitate deducitur
Et quicq̄d poſtremo verū aut ſim
plex non fuerit doloſis moribus
applicatur. Aptiſſime āt poſitum
eſt ⌊cōcinnabat⌋ qꝛ decipiencium
mos ē ſic falſa cōponere. vt in ali
quo lepore verboꝝ audientiū auri
bus blandiantur. ſicut in. liiij. pſ
eſt dictū. Molliti ſūt ſermoēs ei⁹
ſuper oleum. a ipſi ſunt iacula.

Hugo. Conſeqn̄ter redargu
it pctōrem qꝛ ipoīt
fratri falſū crimē dicēs. ⌊Sedēs⌋
cū ſtudio nocendi ⌊aduerſus fra
trem tuū lo
quebaris⌋

Nico. falſe ipſum
accuſando ī
iudicio vel calumnioſe ipſum ob
iurgando ⌊a aduerſus filiū mr̄is
tue⌋ i. aduerſus proximū tuum.

Caſſi. qui eſt fili⁹ matris tue
viꝫ eccleſie catholice. q̄
tibi p regn̄acōis ptū frm̄ caritate
cōiunctus eſt ⌊ponebas ſcandalū⌋
p̄bendo ei occaſionē ruine ex v̄bis

tu̾is malis
a factis. **Jeronimus.**
⌊Hec feciſti ⁊ tacui.⌋ quia exami
nanda ea futuro iudicio reſeruaui
Nicolaꝰ. Deus enim mala
noſtra non ſtatī
punit ſed frequenter differt ſcd̄m
ordinem ſapientie ſue. Et ideo vide
tur malis ꝙ nō debeat alias puni
re. Ideo ſubditur. ⌊Exiſtimaſti⌋ ⁊
o tu ⌊inique ꝙ ero tibi ſimilis⌋ ꝟ
ꝙ non diſpliceant michi peccata
tua. eo ꝙ non ſtatim punio ipſa.
ſed expecto tempus debitum. Ideo
ſubditur ⌊arguam te⌋ ſaltē in mor
te. **Jeronimꝰ.** Vel in iudi
cio futuro:
cum in ſiniſtra parte ſedis mee fu
eris collocatus ⌊⁊ ſtatuam⌋ tunc
peccata tua ⌊contra faciem tuam⌋
Hugo. quia peccata tua te
accuſabūt ꝑ remor
ſum conſciencie: quaſi quedam ꝑ
ſone ſtantes
contra te. **Caſſiodo.**
Per hanc autem ſententiam: futu
ri iudicij cognoſcimus qualitatē
quia omnis peccator ante ſe vide
bit ſtare quod ſe putabat obliui
onis beneficio p̄teriſſe. horror im
menſus formido ineſtimabilis il
la. homines videre per quos ſe no
runt ad eterna ſupplicia peruenire
Vnde Jere. ij. ait. Arguet te mali
cia tua. **Hugo** ꝓpter quod ꝓ
pheta monet
penitentes vel peccatores vt cōuer
tantur dicens ⌊Intelligite⌋ id eſt
in corde reuoluite ⌊hec⌋ videlicet ſu
pra dicta quib9 dn̄s reprehēdit ⁊ q̄d

requirat ⌊q̄ obliuiſcimi deum.⌋
Caſſiodo. ⁊ qui contemni
tis iniqua p̄ſū
ptione precepta ipſius. ⌊ne quan
do⌋ ⁊ ne aliquando ⌊rapiat⌋ id eſt
rapi vos
permittat **Nicolaꝰ.** de p̄nti
vita
ad mortem vel ad iudicium ⌊⁊ nō
ſit qui eripiat⌋ quia ī inferno nul
la eſt re
demptio **Caſſiodo.** q̄n do
minus
ad vindictam trahit. non eſt qui
liberare poſſit. Ad ictum quippe cū
⁊ ipſe auctor criminū eterna cruci
atione damnetur. Sacrificium
laudis honorificabit me.⌋ non
quale ſcelerati canunt. ſed quale
pura mens conſueuit offerre. Ipm
enī ſacrificium laudis honorat do
minū. quod puritate fidei: ⁊ actio
nū probitate fuerit imolatum.
Jeronimus. de omni bo
no q8 ſancti
faciunt deus honoratur. Vnde dic
ſanctus paulus. quodcūqꝫ facitis
in verbo aut in opere. omnia ī glo
riam dei facite. vt ſcd̄m euangeliū
videant opera veſtra bona ⁊ glori
ficent patrem vrm̄ qui in celis eſt
Auguſt. Ab hoc ſacrificio
excluduntur q̄ ma
le viuūt: ⁊ bene dicunt. quia qui
male viuendo offendunt deum nō
laudant. Sequitur. ⌊et illic iter⌋
Chriſti iter
Jeronimus. per opera ſā
ctoꝝ e. ⌊in q̄ oſt̄dā illi ſalutare dei⌋
Hugo. ⁊ manifeſtabo me
ipſum illi: qui prece
pto dei patris ſaluaui mundum.

Caſſio. Vel illic hoc eſt in ſacrificio laudis eſt iter hoc eſt beatiſſima pſalmodia que ducit ad dominū chriſtum Gloſa. Scita que ducit ad celi terreq́ꝫ creatorem. Verum iſtud iter non pedibus ſed ſanctis mentibus ābulatur. Quod ſi puro corde gradiamur nos ducit ad chriſtum fitq́ꝫ nobis illa ſcala Jacob. que aſcendentes perducebat ad celos

Auguſtinꝰ. In principio huius pſ quantum nobis valeat ſermo dī ad correctionem vite noſtre: ⁊ ad ſperanda premia eius q́ꝫ penas metuendas vnuſquiſq́ꝫ in ſe mediat. ⁊ conſcienciam ſuam ante oculos eius ſine dolo ponat. nec ſibi blandiatur in tanto periculo. quoniaꝫ ipſe dominꝰ deus noſter nulli blādit. ⁊ ſi conſolatur nos promittendo bona ſua ⁊ confirmando ſpeꝫ noſtram. male viuentibus tamen ⁊ contemnentibus verbum ſuuꝫ omnino non parcit. Interroget ſe vnuſquiſq́ꝫ dum tempus eſt ⁊ vbi ſit videat. ⁊ aut perſeueret in bono aut mutetur a malo. Sic enim dicit in hoc pſalmo. non quicunq́ꝫ homo: aut non quicunq́ꝫ angelus ſed deus deoꝝ dn̄s locutus ē.

Collector. In quo pſal. horribili premonitione noſtris incutitur mentibus illa extremi iudicij dies metuenda de qua ſophonias ꝓpheta primo dicit. Dies illa dies ire. dies tribulationis ⁊ anguſtie. dies calamitatis ⁊ miſerie. dies tenebrarum ⁊ caliginis. dies nebule ⁊ turbis. dies tube ⁊ clangoris. In qua vniuerſorum actus duriſſima examinabuntur diſcuſſione. Quapropter preueniamus faciem noſtri iudicis. in compunctione cordis fletu lacrimarum: priuſq̄ ab hac vita rapiamur ad iudiciū. dum adhuc nobis tempora reſtant penitudinis quatinus ab hac terreſtri domo noſtra educti. placatum inueniamus dominum: ac redemptorem noſtrum ihesum. cui cum patre et ſpiritu ſancto eſt honor ⁊ gloria in ſecula ſeculorum Amen.

Pſalmus .l.

Miſerere mei deus ſecundū

magnam miſericordiam tuam. Titulus. Pſalmus dauid: cum venit ad eum nathan propheta: quando intrauit ad bethſabee.

Nicolaus. Sciendum q̄ hoc non fuit immediate poſt adulterium quod commiſit dauid cum bethſabee. ſed quando poſt mortem vrie dauid accepit ipſam in vxorem. tūc venit Nathan ad arguendum dauid de peccato adulterij: vt habetur ſecundi regum duodecimo

Criſoſtomus. ſuper eundem pſalmum. Nathan igitur ꝓpheta veniēs arguere dauid de pctō ſuo nō dixit. o iniq. o imūde. o adulter

o homicida. ſed ſententiam qua ſanaret vulnus peccati ad temp⁹ abſcondit ſub vmbra parabole dicens. Duo inquit viri erant in ciuitate vna. vn⁹ diues ⁊ alt' paup. Diues habebat centū oues. pauper ſolam ouiculam. Diues pauperi vicino abſtulit ſolam ſuā ouiculam. Judicante igitur dauid. ꝙ diues qui hoc fecerat dignus eſſ morte reſpondit Nathan. ſic tu feciſti. qui cum multas vxores ⁊ cōcubinas haberes. vnam quam habebat vrias rapuiſti. Dauid ergo velocius rediens ad conſcienciā dixit Peccaui domino. Statimq; ppheta adiecit. Dominus tranſtulit peccatum tuum. Non morieris Hec dico vt audiant peccatores. ⁊ qui in multis delictis ſunt non deſperent. medicinam domini tantum feliciter peniteant. Attendāt ꝙ bonitas ⁊ indulgencia clementiſſimi dei ſine mora ſecuta eſt pt⁹ confeſſionem fideliſſimi famuli ei⁹ Vnde alter propheta. Dic tu prior iniquitates tuas vt iuſtificeris

Caſſiodorus. latronis quidē nos mutat repentina confeſſio. Petri lacrimas ſubito gaudemus fuiſſe reſpectas Blanditur nobis momētanea humilitas publicanī. Dauid autem dum ſua peccata prolixius nititur detergere. dedit exemplum vnde ſe generalitas poſſit abſoluere. **Criſoſtomus.** Conſiderate ergo diligentius ſiue iuſti ſiue peccatores. vtriq; enī parti vtilis eſt iſte pſalmus. peccatori autem ne ſemetipſum deſpiciat aut propter magnitudinē peccatorū ſuorū de dei clemencia deſperet. Juſto autē ne in proſperitate aut aliqua pacis ſecuritate conſiſtens per negligenciam aut deſidiam obtorpeſcat. Quis enim de ſe poſſit confidere: quando prophetam audiuerit i tantis peccatis lapſum. de quo ipſe deus tale protulerat teſtimoniū. Inueni dauid filium yeſſe virum ſcdm cor meum. Iſte inquam vir qui beſtias ſuperauit: qui Goliam interfecit leonem ſuffocauit. qui vrſum conſtrangulauit. vt habetur primi Reg. xvij. Qui in regali culmie vitam monachi imitabatur. dicebatq;. Non margaritis ornabo lectum meum. ſed lacrimis per ſingulas noctes lauabo ſtratum meū In die procurabat palacium. et nocte deo vacabat. vt ſi forte i die aliquid contraxiſſet peccati. p noctes lacrimis expiaret. et tanꝗ in portu quietus degens familiaris colloqueretur deo. Iſte autem talis ac tantus vir: ſpirituſſancti graciam habens in iuuenili etate ſenior qui vſq; ad ethera celi peruenit. vt deſuper mereretur laudari poſt victoriam bellorum. pt⁹ ſobrietatem poſt caſtitatem. poſt modeſtiam: cum obtinuiſſet regnum gentesq; ſubiugaſſet. ⁊ pax vniuerſa teneret. tunc negligentior ⁊ ſegnior factus eſt. vt addiſcat quantum bonum ſit tribulatio: q̄ tanꝗ virtutum omniū mater eſt Interea dū hec ſecuritas eſſet: contigit vt deambulans in meridie in

ſolario domus regie curioſo oculo
videret mulierem ex aduerſo ſe la
uantem ⁊ concupiſceret eam. Erat
mulier pulcra valde. ſed pulcritu
do non eſt in culpa. quia pulcritu
do eſt dei donum. Sed quid eſt ſpe
cioſa mulier.⁊c. ſepulcrum dealbatū
niſi fuerit ſobria caſta ⁊ pudica.
pulcrido eſt ſine hijs virtutibus
patens precipicium. venenum inſi
pientibus compoſitum. Decus ei
marceſcit corporis infirmitate. ⁊
pulcritudo egritudine tabeſcit. Ani
me autem pulcritudo immortalis
eſt ⁊ eterna. Videns itaqꝫ dauid
mulierem militis ſpecioſam ſagit
ta libidinis tactus eſt corde per fe
neſtras oculorum. Audiant curi
oſi qui pulcritudines conſiderant
alienas in ſpectaculis theatralibꝰ
⁊ ad excuſandas excuſationes in
peccatis dicunt Spectamus quidē
ſed nihil nocemur. Dauid tantus
ac talis leſus eſt ⁊ tu. te putas nō
poſſe ledi. Ille leſus eſt qui tantaꝫ
habebat ſpiritus graciam. ⁊ tibi
quomodo potero credere ſine vul
nere euaſiſſe.⁊c. ⁊ ille quidem non
vidit meretricem niſi de ſolario do
mus ſue. Tu autem in theatro vbi
⁊ locus condemnat animam ſapiē
tem. Ibi enim non ſolum vides
res infauſtas. ſed etiā audis ſpur
cíloquia et ex ipſo inceſſu meretri
cis habituqꝫ mollitis vbi audi
tu et cantu dyabolico leduntur
aures. ⁊ vndiqꝫ percutitur mens
tua. ⁊ cum tante ſint corruptele
tantaqꝫ precipicia quomō poſſuꝫ
tibi credere ꝙ a talibus beſtijs vul
neratus non ſis.⁊c. Nunquid lapi
deus es aut ferreus es. ⁊ non arde
bis.⁊c. pone lucernam in fenum ſi po
tes dicere. quoniam non exuritur
fenum.⁊c. quod autem fenum eſt
hoc eſt no **Auguſti.** Atten
ſtra natura. dēda ē
eſt ergo infirmitas carnis ⁊ recor
danda ſunt verba apoſtoli dicen
tis. Non regnet peccatum in vr̄o
mortali corpore. Non dixit non ſit.
ſed non regnet. Ineſt peccatum cū
delectaris. regnat ſi conſenſeris.
ſed reſpondes. fortiter me teneo.
nunquid tu fortior ꝙ dauid.⁊c.

Caſſiodo. O peccata in re
bus letiſſimis
plus cauenda. Dauid in ſaulis ꝑ
ſecutione numeroſas virtutes ex
ercuit qui poſitus in regni ſecurita
te deliquit. quo facto docemur feli
citatem mundi iſtius non oporte
re perquiri. quando magis in affli
ctione proficitur ⁊ in proſperitati
bus plerumqꝫ peccatur. Dauid ita
qꝫ exemplar peccatoris vel penitē
tium non excuſans peccatum ſuū
ſed ipſum publice confitens miſe
ricordiaꝫ domini humiliter implo
rat dicens

Miſerere mei deus]

Hugo. quia miſer factus
ſum per peccatum
quia vt habetur in prouerb. xiiij.
Miſeros facit homines peccatuꝫ
et quia magna eſt miſeria mea.
miſerere mei. [ſcdm magnam mi
ſericordi **Jeronimꝰ** eſt mi
am tuā] nor

miſericordia dei hic i preſenti hoc
eſt quia homo cum non eſſ;: ex ni
chilo creauit illum deus vt eſſ;. ⁊
regit ac gubernat. Maior miſeri
cordia eſt quando ipſum hominez
quem creauit ⁊ recreauit ⁊ in futu
ro remu
nerat.

Caſſiodorus

Quis enarrare ſufficiat quāta dei
ſit miſericordia vt mundi creatorē
de celo depoſuerit ⁊ terreno corpoē
induerit conditorē. eum qui i eter
nitate patri manet equalis. mor
talitate coequauerit ⁊ nobis. for
mam ſerui domino mundi impoſu
it vt ipē panis eſuriret. ⁊ fons vite
ſitiret. virtus infirmaretur. omni
potens vita moreretur. Que denīq;
maior miſericordia ꝙ̄ propter nos
creari creatorem. ſeruiē dominato
rem. vendi redemptorem. humilia
ri exaltatorez. occidi viuificatorē.
Hec erāt illa magna miſericordia
domini quā ſanct⁹ vir explicare n̄
poterat ſed facile ſe per eam crede
bat abſolui per quam humanuz
genus iam tunc cognoſcebat poſ
ſe liberai. Sequit[ur]. Et ſcdm mul
titudinem miſeracionum tuaruz]

Gloſa deus miſericors eſt
ex natura. et miſera
tor in effe
ctu.

Nicola Imploran
do miſeraci
onum multitudinem oſtendit ſue
culpe multiplicitatem dicens

Jero. Cōfugio ad miſeracōes
tuas ⁊ grauib⁹ vulneri
b⁹ tiriacā remiſſionis īfundas vn
de ſubdit[ur] dele iniqui
tatem meā]

Caſſi.

Precatur ergo in omnib⁹ delictis
ſuis pietatis multitudinem vt illa
mereretur euadere que diuerſis te
poribus ſe meminerit perpetraſſe
Prudentiſſime autez delicti nullū
volebat remanere veſtigiuz quia
ille ſolus in libro vite cōſcribitur
cuius omnia peccata delent[ur]. Chri
ſoſt. ſuper eundem pſalmum. Sz
dyabolus penitentis fiduciam in
tanta miſeracionum dn̄i multitu
dine fixam obſcurare nitens. hu
iuſmodi ſuggeſtionibus eum pul
ſat dicens. Omnez iuuentutem tu
am oēm vitam tuam pdidiſti. an
te eras in theatro cum amicis. in
chorea cum ſodalibus. in lupana
ri cum meretricibus. deinde rapu
iſti. auaricie ſtuduiſti. periuraſti
blaſphemaſti. Quid tibi iam ſpes
ſalutis eſt. periſti. Fruere ergo iaz
vel preſētis vite voluptatibus. du
cito cor tuum i leticia. Hec dyabo
li verba ſūt. iſta inimici conſilia.
Sed mea verba ſunt contraria. ſi
lapſus es poteris ſurgē. periſti po
teris ſaluari. fornicatus es ſ; pote
ris te cōtinere. ad ſpectacula prue
bas. ſed poteris reuocare pedem.
vbi q2 ⁊ in vtraq; pte liberū habes
arbitrium. tantum vel parua inci
piat eſſe conuerſio tua. paululuz
penitere. redi ad conſcientiaz tuā.
et funde lacrimas. cōſidera temet
ipſum. propone ante oculos tuos
iudicij diem. ⁊ paradiſi delicias q̄
preparantur ſanctis. Peccaſti pe
nitere et confitere dum adhuc vi
uis et in ipſo lectulo poſitus eciā
ſi dici poteſt exanimans. penitere

etiam de hoc mundo exiens: vt de
hac compede libereris. non impe
ditur temporis anguſtia miſericor
dia domini. Quomodo inquit et
qualiter. mille criminibus obnoxi
us nō poſſum in nouiſſimo die pe
nitere. Potes et valde cariſſime.
In exitu tuo deum cogita. teſtamē
tum relinque pauperibus. tu illic
vadis et opera tua maneant. No
lo mihi dicas Vnde noſſe potero ſi
qualemcumque veniam habeo vbi
miſericordia dei imploratur. Que
ſtio non expetitur. Miſericordia
dei ineſtimabilis ſine fine eſt que
comprehendi non poteſt ſuperās
omnem ſenſum. Quid enim eſt pec
catum ad domini miſericordiam.
Tela aranee que vento flante nuſ
quam comparet. Hec dico non vt ne
gligētiores vos faciā Rmi ſed vt ad
fidem vos ſalutaris expectationis
adducam Sequitur [Amplius]

Hugo id eſt multum Tranſla
tio enim romana habet vſ
quequaque id eſt a pena et culpa [
laua me ab iniquitate mea] quam
commiſi in proximum [et a pecca
to meo munda me] quod in meipſo
contraxi per voluptatem carnis
mee.

Jeronimus. Ac ſi
dicat Tu potes mihi plus remittere quam
ego te intelligam rogare. Conſe
quenter penitens inducit perſuaſi
onem ad impetrandam dictam re
miſſionem dicens Quoniam in
iquitatem meam ego cognoſco.]

Caſſiodorus Illi pro
bantur cognoſcere peccata ſua qui ea vide
tur propria execratione damnare
Perfecta enim penitentia eſt futu
ra cauere. et preterita lugere.

Hugo Et quia ex cognitione
iniquitatis mee puni
or. Idcirco [peccatum meum con
tra me eſt ſemper] in conſcientia
remor
dente.

Caſſiodorus.
Juſte ergo petebat abſolui qui iā
hic formam illam viſus eſt ſibi fe
ciſſe futuri iudicij. Hic ergo qua
ſi iam in futuro iudicio conſtitutus
delictorum ſuorum aſpectus terre
rimos per
timeſcit

Chriſoſtomus
Si ergo tu memor ſis peccati tui:
deus non erit memor Vnde ipſe ait
Ego ſum inquit dominus qui deleo
iniquitates tuas. Tu vero memor
eſto earum. Vt quid ego memor
ſum. vt gratior inquit ſit miſericor
dia mea. vt ſentias et cognoſcas
quid tibi conceſſerim Sancti enim
virtutes ſuas non meminerunt:
ſed peccatorum ſuorum memori
am in publicum reuocabant. Tu
ergo bonum ſi quod operaris abſ
conde et peccatum tuum confitere
quia peccare nō erubuiſti: nec eru
beſcas confiteri. habeto codicem cō
ſcientiam tuam. et ſcribe peccata
quotidiana. Et quia per diem te
occupat iniunctum tibi negociū:
confabulacio amicorum: domeſti
corum neceſſitas filiorum cura: et
vxoris ſolicitudo et malicie timor
et mille cauſe circumdederunt te Id
circo cum in lectulum tuum vene

ris vt ſopori membra concedas a
nemo tibi moleſtus eſt. nemo te
pulſat: antequam veniat tibi ſomnus
Aperi codicem conſcientiam tuam
reminiſcere peccata tua. Si quid in
verbo in facto in cogitatione pecca
ſti. Hoc enim dicit in quarto pſal
mo. Que dicitis in cordibus veſtris
et in cubilibus veſtris compungi
mini. dicito anime tue in corde tuo
Vbi et quomodo o anima expen
dimus diem. Quid boni fecimus
aut quid mali operati ſumus. Si
quid boni feciſti: gratias age deo.
Si vero quid mali: de cetero non fa
cias. et reminiſcere peccatorum tu
orum. effunde lacrimas et poteris
in lectulo tuo ea delere. Propone ti
bi timorem gehenne. iudicium ter
ribile facito tibimetipſi. et prepa
ra ad confeſſionem cogitatum tu
um vt non in futuro die peccata tua
recordentur. Si ſic contra te pecca
tum tuum eſt ſemper: certe veniam
conſeque ris

Nicolaus

⌊Tibi ſo
li peccaui⌋ ſcilicet tanquam iudici et pu
nire potenti. Peccauerat enim con
tra Vriam occaſione adulterij et
homicidij: tamen quia erat rex non
habebat iudicem ſuperiorem qui
poſſet eum punire niſi deum Vnde
beatus Iſidorus in libro de ſummo
bono ait. Facta ſubditorum indi
cantur a nobis. noſtra autem deus
iudi cat

Hugo

⌊et malum⌋ com
miſſum in proxi
mum⌊coram te feci.⌋ id eſt te pre
ſente et vidente qui vbique es et om
nia noſti. ¶ Caſſiodorus. Argu

it igitur dementiam ſuam qui non
expauit tanto iudice preſente pec
ca re

Hugo

Et quoniam coram te
peccaui: oro vt mun
des me⌊vt iuſtificeris⌋ id eſt vt iu
ſtus et verax inueniaris ⌊in ſermo
nibus tuis⌋ quibus promiſiſti ve
niam peccatoribus penitentibus
dicens Ezechielis. xviij. Quacunque
hora ingemuerit peccator omnium
iniquitatum eius non recordabor
amplius⌊et vincas⌋ id eſt ſuperes
omnes alios in iuſticia⌊cum iudi
caris⌋ id eſt cum mihi et alijs in iu
dicio compararis Vnde Iob. xxv.
Nunquid iuſtificari poteſt homo
comparatus deo. Vel penitens con
fitetur chriſto homini peccatum ſu
um dicens ⌊Tibi ſoli peccaui⌋ qui
ſolus ſine peccato es Idcirco tu ſo
lus vere potes arguere et punire
pecca tores

Glos

Ille eſt iuſtus
reprehenſor qui
non habet in ſe quod reprehenda
tur⌊et malum coram te feci⌋ quem
nullum latet ſecretum

Jeronimus

⌊vt iuſtificeris in ſermonibus tu
is⌋ Iuſtificatus es domine Ieſu in
ſermonibus cum ductus pro popu
li peccatis ad mortem non eſt inuen
tus dolus in ore tuo⌊et vincas cum
iudicaris⌋ viciſti iudicatus cum in
te nihil dignum morte princeps te
nebrarum inuenit Vicit chriſtus
dyabolum. vicit et mortem. Vnde
Oſee iz. dicit Ero mors tua o mors
Conſequenter penitens allegat
peccatum ſuum remiſſibile ex hu
mana fragilitate dicens ⌊Ecce

cm̄ in iniquitatib⁹ cōceptus ſū]
Nicolaus. quia homo ab Adam per car
nalem generationem in vnione a
nime ad corpus contrahit origina
le peccatum quod eſt ad peccata a
ctualia inclinatiuum ratione fomi
tis remanentis. etiam in illis qui
mundati ſunt ab originali pecca
to inquantum eſt culpa. Thomas
in compendio Nam culpa origina
lis peccati in baptiſmo quantum
ad reatum damnationis purgata
adhuc remanet fomes a pronitas
peccandi quantum ad fomite; cō
cupiſcentie cum qua nos oportet
ꝙ diu viuimus
pugnare. **Collector.**
Vnde Apoſtolus ad Romanos vij
ait. Scio quia non habitat in me
hoc eſt in carne mea bonum. Et in
fra. Video aliam legē id eſt natu
ram pronam ad peccatum. in mē
bris meis repugnantem legi id ē
rationi mē
tis mee. **Gregorius.**
xi. moraliu;. Hinc eſt ꝙ homo ple
runq; temptatur nolens: et immū
da quedam in mēte patitur ꝗuis
ex iudicio ratōis reluctetur. quia
conceptus de immundicia ad mū
diciam tendit. hoc conatur vincere
quod eſt. Quiſquis autem occulte
temptationis motus atq; immun
diciam cogitatōis euicerit: nequa
ꝗ ſibi ad ſuam mundiciam tribu
at. quia de immundo conceptu; ſe
mine: mundum nullus facere po
teſt niſi qui mundus per ſeipſum
ſolus eſt **Hugo** Et hec non ſit

niſi vnum originale peccatum. ta
men dicit in iniquitatibus conce
ptus ſum. vel propter pluralita
tem ſequele ſcilicet miſerie vel pe
ne. Vel propter pluralitatē nomi
num originalis peccati. habet ei
xv. nomina vt colligi poteſt i glo
ſa ad Romanos quarto et quinto
capitulo. Et in peccatis meis con
cepit me mater mea. id eſt in con
cupiſcentijs libidinis. que pecca
tum eſſet. niſi per bonum coniugij
excuſare
tur. **Auguſtinus.**
Nemo naſcitur niſi trahens penā
mortis a meritum pene id eſt pec
catum originale ex adam. dicit a
in alio loco propheta. Nemo mun
dus in conſpectu tuo: nec infans
vnius diei ſuper terram. Non igit̄
in iniquitate concipiunt homines
et in peccatis a matribus aluntur
quia peccatum eſt miſceri coniugi
bus. ſed quia illud quod fit: vtiq;
fit de carne penali Pena enim car
nis mors eſt Vnde Apoſtolus ait.
Corpus quidem mortuum eſt pro
pter peccatum. Opus hoc caſtum
in coniuge non habet culpam. ſed
origo peccati trahit ſecum debitā
penam Erat enim dominus mor
talis ſed nō de peccato ſuſcepit pe
nam noſtram. ſed ſoluit culpa; no
ſtram. Merito ergo in Adam om
nes moriuntur. in chriſto autem
omnes viuifi
cabuntur. **Caſſiodor.**
Sicut enim in predicto verſu com
mune delictum approbauit. quia
nemo a peccatis redderetur excep

tus Sic iterum per suam confessio
nez sibi supplicat subueniri quoni
am in confitendo peccatum verita
tem asserit Hugo Ecce eniz
dicens veritatem di
lexisti[id est in confitente. seipsuz
accusante. quia si ipe accusat: tu ex
cusas. ignoscis confitenti seipsum
tamen pu Cassio. Non eniz
nienti.] delectatur
deus penis nostris sed confessionē
querit erroris sicut scriptū est No
lo mortem peccatoris sed magis vt
conuertatur et viuat[incerta et oc
culta sapiētie tue manifestasti mi
hi August. Que incerta et q̄
occulta sunt. qz
videlicet deus ignoscit talibus ma
gnis peccatoribus: nihil taz incer
tum tamqz occultum Ad hoc incer
tum niniuite penitentiam egerunt
Postq̄ enim Jonas propheta sen
tentiauerat dicēs Adhuc quadra
ginta dies et niniue subuertet. Ipi
niniuite predicauerunt ieiunium et
vestiti sunt saccis atqz penitentiaz
agentes dixerunt. Quis scit si con
uertatur et ignoscat deus et reuer
tat a furore ire sue et nō peribim9.
Incertum erat cū dicitur. quis no
uit. de incerto penitentiam egerūt
certam misericordiam meruerunt
Hoc incertum et occultum patefece
rat deus seruo tuo dauid quia cuz
ipe Nathan prophete ipsuz argu
enti respondisset Peccaui. stati au
diuit a propheta id est a spiritu dei q̄
erat in propheta. dimissum est tibi
peccatum Nicola. Vnde da
tuum uid conse

quenter cum fiducia petit gratie
restitutionem. Et primo petit gra
tiam iustificantem dicens[Asper
ges me domine] id est aspergas.
Hebrei non habent optatiuū mo
dum sed pro eo vtuntur futuro in
dicatiui[ysopo et mundabor] Lo
quitur de mundatione spirituali p
modum emundacōnis corporalis
quia emūdatio leprosi et contami
nati ex tactu morticinij fiebat cuz
ysopo vt habetur in leuitico. Et in
hoc confitetur dauid se incurrisse
lepram et mortem spiritualem[la
uabis me] .i. laues me aqua gra
tie tue. de qua dicitur Ezechielis
xxxv. Effundam super vos aquaz
mundam et mūdabimini ab om
nibus inquinamentis vestris [et
super niuem dealbabor] quia deal
batio spiritualis maior ē corpora
li et melior quanto spiritualia cor
poralibus Hug Aliter. Isop9
preferunt est herba par
uissima petrinis locis radicit9 ad
herens. tumorē pulmonis sanās
vnde sigt humilitatez que in chri
sto petra radicatur. et tumorez su
perbie sanat. Dicit ergo[Asperges
me domine isopo] id est penitētia
humili[et mundabor] a peccatis
per contritionem.[lauabis me] in
fonte lacrimarum per confessionē
[et super niuem dealbabor] per sa
tisfactionem. Et bene dicit super ni
uem dealbabor. quia candor iusti
ficate anime omnem superat can
dorem visibilis creature[Auditui
meo dabis gau Jeron. Cum
dium et leticiam] iacens

in infirmitate peccati audire meru
ero. homo: dimiſſa ſunt tibi pecca
ta tua. Caſſi. Gaudiuȝ ꝑtinet
ad abſolutionem.
leticia ad ꝑpetua premia poſſiden
da. Hoc eſt autem audire gaudiū
⁊ leticiaȝ quod promittitur abſolu
tis Venite benedicti patris mei ꝑ
cipite regnum quod vobis paratū
ē ab origine mūdi. Et audita hac
voce [exultabūt oſſa humiliata]
id eſt virtutes que fuerant prius
peccatis humiliate. Vel exultabūt
oſſa hu Nico. id eſt tanta erit
miliata exultatio in mē
te mea ꝙ redundabit ad corpus
meum in terra humiliatum. ꝙ ex
penitentia dauid iacuit in terra vt
habetur. ij. Regū. xij. [Auerte faciē
tuam a peccatis meis] vt non reſpi
cias amplius ea ad puniendum.
[Et omnes iniquitates meas dele
] ſicut delentur Caſſi. quia omne
ſcripture peccatum
noſtrum quaſi quibuſdam tabulis
ſcribitur cum in diuina noticia con
tinetur. Salutari autem compendio
quicquid accuſari poterat remitti ſi
bi ſubvnare Nico. Et quia
miſericordia poſtulabat hoc nō
poteſt fieri ſine gratia iuſtificante
Ideo repetit petitionem ſuam iam
poſitam de iuſtificatione ꝑ gratiā
dicens. Cor mundum crea in me
deus. Et dicit crea ꝙ gratia iuſtifi
cans a deo in anima Hu. Petit natu
creatur. ralium reſti
tutionem ꝙ ꝑ peccatum vulneratus fu
it in naturalibus. ⁊ ſpoliatus in gra
tuitis vnde conſequenter petit reſti

tutionem gra Nicol. [Et ſpi
tuitorum dicens ritū re
ctum] id eſt recte tendentem in deū
[innoua in viſceribus meis] hoc ē
in corde meo quod fit ꝑ gratie reſti
tutio Aug. quando ſe homo
nem. pronum facit ad
terrenas concupiſcētias: incurua
tur cor quodammodo. cum autem
erigitur ad ſupna: rectū fit cor eius vt
bonus ſit Hu. De rectificatio
illi deus ne ſpiritus dicit
Aug. Spiritus rectus eſt quo fit
vt anima in veritate quēren
da deuiare atque errare non poſſit.
vnde in ymno ſpiritusſancti dicitur
Ductore ſic te preuio vitemus omne
noxium. [Ne proiicias me a facie
tua Caſſi. Proiicitur a facie q
curari contemnit. Sci
ebat enim ab illius facie ſanitatē
mentis ⁊ lumen ſapientie venire.
⁊ credebat ſe inimico tradi ſi avul
ſu domini iudicaretur expelli [Et ſpi
ritum ſan Hu. id eſt ſpiri
ctum tuum.] tuȝ prophe
tie vel donuȝ ſpiritusſancti quo pec
catum meum cognoſco: confiteor ⁊
penitео [ne auferas a me] per hoc
petit pſeuerantiam: ⁊ preſentiaȝ
ſpiritusſancti continuam. [Redde
mihi] Aug. [leticiam ſaluta
penitenti ris tui] vtique cri
ſti tui quam peccando amiſeram.
Hebraica littera habȝ. leticiaȝ Ie
ſu tui. Quis enim ſine illo ſanari po
tuit, quia et antequam de Maria na
ſceretur in principio erat verbum
Et ita ſanctis patribus diſpenſatio
ſuſcepte carnis futura credebatur:

ſicut a nobis facta creditur. tempo
ra variata ſunt: ⁊ **Hug** Let ſpiri
non fides. tu princi
pali. id eſt gratia ſpiritusſancti L
confirma me. vt de cetero in pecca
tum non cadam. Et cum ignoueris
mihi peccata atꝫ gratia tua fuero
confirmatus: non ero exinde ingra
tus. quia O Docebo iniquos vias
tu **Nico** quaſi dicat. ſi mihi
as penitenti gratiaꝫ tu
am reſtitueris: homines iniqui ex
penitentia mea edocti penitebūt et
ſequentur L vias tuas id eſt man
data tua. Let impij ad te conuertē
tur per pe **Jeroni** vt dedman
nitentiam tes a vijs
prauis agentes penitentiam miſe
ricordiaꝫ conſequantur ſicut ego
a te miſericordiam conſecutus ſū.
Iniquitas exercetur contra proxi
mum **aug** Impietas dicitur a
poſtatarē a deo videli
cet vnuꝫ deum non coluiſſe: a quē
colebat dimiſiſſe. Ac ſi dicat. Ita
plenus es adipe miſericordie vt a te
conuerſis non ſolum quibuſlibet
peccatoribus ſed etiam impijs nō
ſit deſpe **hugo** Et q̄a peſſima
randum ſeruitus eſt ſb
di peccatis. et pcipue peccatis car
nalibus que magis notabilia ſūt
in predicatione Ideo precatur di
cens L Libera me de ſanguinibus
id eſt de peccatis carnalibus

aug⁹ Ad ipſa peccata reſpici
ens Apoſtolus que veni
unt de corruptiōe carnis et ſangui
nis ait Caro ⁊ ſanguis regnum dei
non poſſidebunt. Attendens ergo
multas iniquitates ſuas et eas re
tribuens corruptioni carnis ⁊ ſan
guinis Libera inquit me de ſangui
nib⁹. Omnes nouimus latine nō
dici ſanguines nec ſanguina. tamē
quia grec⁹ poſuit in plurali nume
ro. eo ꝙ hoc inuenit in prima lin
gua hebraica. Ideo maluit potius
interpres minus latine aliquid di
ce **Caſſ** q̄ʒ in veritate poſita diſ
re crepare. Nam ſi diceret
a ſanguine: vnuꝫ forſitan peccatū
videretur oſtendere. ſed cum plura
lem numerum ponit: multa eſſe ſi
ne dubio confitetur. L deus deus ſa
lutis mee ſigt dominum ſaluato
rem per quem pie credentibus da
tur ſalus Addidit etiam L ⁊ exulta
bit id eſt cum exultatione lauda
bit L lingua mea iuſticiam tuam
id eſt ſi me liberaueris de peccatis
meis tunc lingua mea iuſte lauda
bit te ꝓpter illud quod in preterito
pſalmo dictum eſt. Peccatori au
teꝫ dixit deus. quare tu enarras iu
ſticias meas. Abſolutus enim re
cte potuit loqui vnde peccatoreꝫ di
uina lex ſuſpendit. Illud preterea
videtur afferre nonnullis aliquaꝫ
q̄onem. Quare poſt abſolutioneꝫ
delicti dixerit. Laudabo iuſticiam
tuam: et non magis quod aptum
erat poſuit pietatem vel miſericor
diam tuam. Sed ſi cauſam profū
da ratione conſideres iuſticie diui
ne fuit vt audiret ſe clamantē. par
ceret ſupplicanti. ſuſciperet confitē
tem ⁊ **hugo** Miſericordie enim
dei eſt ꝙ dominus
primo infundit gratiam peniten

tie. Juſticie autē m̄ eſt ꝙ parcit iā
p̄nitenti eo ꝙ promiſit. ⁊ hanc di
cit ſe velle exultādo laudare ⌊O O
mne labia mea aperies⌋ i. apias
dando mihi gratiam.

Nicolaus

He
brei enim non habent optatiuum
modum. ſed pro eo vtuntur futu
ro indicatiui vt dictum eſt ſupra ⌊
et os meum⌋ quod clauſum erat p
peccatum ⌊an nunciabit.

hugo

laudem tuam⌋ q̄
curatus ſum. qua peccans non de
relictus ſum. qua vt ſecurus eſſez
munda tus ſum.

Nicolaus

Petit ergo
reſtitutionem gratie quia illi ſoli
qui ſunt ī gratia poſſunt debite co
ram deo os aperire ad ipſuz laudā
dum. quia nō eſt ſpecioſa laus in
ore peccatoris ecdeſiaſti. xv

Hu.

Jdcirco enī laudes tibi
offeraz. quia non vis amodo ſacri
ficiuz pecudū. vnde ſubdit. ⌊Quo
niam ſi voluiſſes ſacrificium⌋ pecu
dum ⌊dediſſem⌋ id eſt obtuliſſem
ſicut eo tempore ꝓ expiatione pec
cati dabatur. Sed ego videns ī ſpi
ritu tempus in quo iſta ceſſabūt:
ſcio ꝙ nō vis amodo ex illo tempo
re ſacrificium pecudum. vnde ſub
ditur ⌊vtiqꝫ holocauſtis non dele
ctaberis⌋ Alia littera habet holo
cauſtū non tibi placet. quia ſi pec
cat homo non ideo eſt bos puniē
dus ſed homo. Et quia r̄miſſio pec
cati acquiritur ex contritione ſuffi
cienti Jdeo ſubditur ⌊Sacrificiū⌋
⌊acceptum⌊deo⌋ eſt ⌊ſpiritus con
tribulatus⌋ id eſt cum corpore tri
bulatus ⁊ vexatus per penitentiā.
vt ſpiritus dolore: et corpus laborē
affici antur.

Cassio.

Ex hoc enim ſa
crificio nō ſan
guis egreditur: ſed lacrimaruz flu
enta decurrunt. Sequitur etiam
huius ſententie indubitata promiſ
ſio cum dicitur ⌊Cor contritum ⁊
humiliatum deus non deſpicies⌋
Contritum dicit penitentie labori
bus vehementer afflictum. Humi
liatum vero ſcilicet vt quod ante fu
erat elatione ſuperbum fieret pia
confeſſione deuotum.

Jeronimus

Multi enim habent cor contritum
ſed non habent humiliatū. quia
plangunt quod fecerūt. et poſtea
ad ipſum reuerti deſiderant quod
antea fecerunt: et de preteritis no
lunt penitere

Cassiodorus.

Perquirendū ſane videtur ꝙ fre
quenter in diuinis ſcripturis pro
intelligentia cor ponatur. dicit enī
in euangelio De corde exeunt cogi
tationes male. Et Petrus apoſto
lus ſymoni ait Cor enim tuum nō
eſt rectum coram deo. Yſaias q̄ꝫ
teſtatur. Induratum eſt cor popu
li huius. Et in quarto pſalmo. Vſ
qꝫ quo graui corde. Hic quoqꝫ ſu
perius dixit Cor mundum crea in
me deus. vt cunctis indubitanter
appareat ibi eſſe cogitationum no
ſtrarum fontem vnde bonum ma
lumqꝫ venire tractatum eſt. Con
ſequenter ſupplicat vt quoniaz ſy
nagoga poſita ſub lege peccauit: p
gratiam chriſti ſuccedens ſyon hoc

eſt eccleſia catholica firmetur. di
cens **Nicola** Benigne fac
domine in bona
voluntate tua] id eſt ſcd̄m dulcorē
miſericordie. **Hugo** id eſt ec
tue [ſyon] . . cleſie ca
tholice que deum ſpeculatur per fi
dem et ſpem. Nam ſyon ſpeculatō
interpretatur. [vt edificentur mu
ri ieruſalem] id eſt ſacramenta ec
cle **Jeroni.** que ſunt muniti
ſie ones fidei quam i
eccleſia poſiti in te collocamus.
Gloſa Et cum tu domine mi
ſericors conſtruxeris
eccleſiam [tunc acceptabis ſacrifi
cium iu **Jeroni.** id eſt confeſ
ſticie.] ſionez ex ore
peccatoris [oblacōnes] id eſt lau
dationes [et holocauſta] quia fide
les ſe totos **Hugo.** Illi ſe to
offerent. tos offe
runt deo in holocauſtum qui abne
gantes ſemetipſos chriſtum nu
dum nudi ſe **Caſſiodor.**
quūntur
Oblationes igitur et olocauſta iā
ad fideles pertinent chriſtianos q̄
erant poſt aduentum domini cre
dituri ſignātes immolāda corda ho
minum viuentium: non membra
pecudum mortuarum. Illa redige
bantur potius in fauillis: iſta tem
poraliter animas tribulationib9
exurendo ad amena paradiſi gau
dia eterna perducunt. Sequitur
Tunc] quando eccleſia catholi
ca fuerit domini paſſione conſtru
cta ſi. **Jeronimus** [impo
deles nent ſu

per altare tuum] quod eſt fides. qꝛ
quicquid offers: per fidem offer
re debes [vitulos] laudis vel cogi
tationis Unde Oſee vltimo. Redde
mus vitulos labiorum noſtrorū
Auguſti. Vel vitulos idē
innocentiaz noue
vi **Caſſiod.** Illos enim vitu
te los debemus ad
uertere qui animas ſuas in hoſtiā
ſuauitatis ſacris altaribus obtule
runt. **Hugo.** Ad litteram
enim muri Ihe
ruſalem pluries edificati ſunt atꝫ
deſtructi. Unde ſciendum qꝛ pri
mo edificati fuerunt per Salomo
nem qui clauſit Ieruſalem triplici
muro vt habetur tercij Reguꝫ ter
tio Hos aūt deſtruxit Ioas vt habe
tur. ij. parali. xxv. Secundo edificati
ſunt per Oziam vt habetur. iiij. Re.
xv. et poſtea deſtructi p Nabuzar
dan. ſicut habetur in fine Re. Ter
cio reedificati ſunt per Neemiam
et deſtructi ſunt poſtea ab Anthi
ocho rege ſyrie ſic habetur. i. macha
beorum. pmo Quarto Iudas ma
chabeus reedificauit eos vt habetur
primi mach. tertio. Quinto reedifi
cauerunt eos reges Iudee alienigene
quos poſtea Adrianus equeſtris
penitus **Caſſiodorus**
deſtruxit
Dulciſſimus nimis emanauit pſal
mus iſte de amaro compunctionis
fonte deſcendens. Sed quid lacri
marum iſrahelitiaꝫ populum tunc
profudiſſe credamus: vbi tanta
afflictione plangebat princeps.
Quis enim illo flente non fleret.

Quis illo dolente non gemeret. qñ
do proiecto dyademate rex cinerē
geſtabat in capite: canus cinere
non etate. Noluit enim ſe videri fo
rinſecus ornatum: qui ſe intus no
uerat eſſe fediſſimum. Hinc eſt ꝙ
dum in hoc libro ſeptē pſalmi pe
nitentium eſſe docentur: eccleſia
rum vſu receptum eſt: vt quotiēs
peccatorum venia petitur: per iſtū
magis domino ſupplicetur. Nec im
merito quoniam in nullo pſalmo
rum qui penitentibus maxime ne
ceſſarius eſt tanta virtutis humili
tas inuenitur vt rex potens et ī ꝓ
phetali culmine conſtitutus tanꝗ̄
extremus hominum ſua feſtinaue
rat peccata deflere. Deinde quia
poſt abſolutionis promiſſionem
tanta ſe conſtrinxit neceſſitate la
crimarum quaſi ei minime fuiſſet
ignotum. Non enim hic vt in cete
ris penitentialibus pſalmis aliq̄d
difficile dicitur quale eſt illud qđ
in ſexto pſalmo dicitur. Lauabo p
ſingulas noctes ⁊c. Nec illud qđ
i xxxi. pſalmo dicitur Grauata eſt
ſuper me manus tua: conuerſus
ſum in erumna mea dum configitˀ
ſpina. Non illud. quod in xxxvij.
pſalmo ait Computruerunt ⁊ cor
rupte ſunt cycatrices mee a facie ī
ſipientie mee. Nec illud qđ in cen
teſimoprimo pſalmo dicitur. quia
cinerem tanꝗ̄m panem manduca
bam et poculum meum cū fletu
miſcebam. Non illud quod in cen
teſimouiceſimonono pſalmo dicitˀ
De profundis clamaui ad te domi
ne. Sed dauid rex ⁊ propheta cor

reptus et peccati ſui agnitione per
territus: petit a clementiſſimo iu
dice vt per miſericordiam ipſius
ablutus ſordibus omniū peccato
torum reddatur omnino mundiſſi
mus. Quoniam vero propheta da
uid preuidebat ſequētes populos
per iſtum pſalmum copioſiſſime
penitentie remedia petituros me
rito ſancta mater eccā elegit hūc
pſalmum frequenti meditatione
a fidelibus in orationibus ſuis ite
rari. Huius autem pſalmi nume
rus non vacat a miſterio. pertinet
enim ad annum iubileū qui apđ
hebreos contractus veteres obliga
tionesq; ſoluebat. quem in leuiti
co dominus annum remiſſionis v
niuerſos habitatores terre vocarē
precepit. Sic et pſalmus iſte calcu
lo quinquageno conſtitutus ſi cor
de puro dicatur delicta diſſoluit. ci
rographum noſtre obligationis
euacuat. et nos a debitis peccatoꝝ
tanꝗ̄ remiſſionis annus preſtātē
domino reddit
puriſſimos

Jeronim⁹

Nos igitur domine Jeſu chriſte fa
muli tui ſupplices deprecamur vt
pietatis conſilio magnis facino
rib⁹ noſtris immenſam miſericor
diam largiaris. atq; per contritio
nem cordis humiliati mactando vi
cia: iugulando delicta: dignum ti
bi ⁊ acceptabile de nob̄ preparēs
olocauſtum. Qui cum patre ⁊ ſpi
ritusancto viuis et regnas deus p
omnia ſecula ſeculorum Amen

Pſalmus.li

Quid glori
aris i mali
cia qui po

Titulus In finez. Intellect9 dauid
cũ venit doech ydume9 ⁊ annunci
auit Sauli ⁊ dixit ei. venit dauid i
domũ abi **Nico** de hac annũ
melech ciacõne habe
tur .i. Re. xxij. q cũ ſaul turbat9 de
hoc q dauid euaſiſſet man9 ei9 cõ
quereret̃ de ſeruis ſuis tanq̃ fauto
rib9 dauid. Iſte doech dixit Sauli
q viderat dd in domo abimelech
ſacerdotis. ⁊ q dederat ei panes ⁊
gladiũ golie. adiungẽs falſũ ſicut
modus eſt detractorũ. ſ. q Abime
lech ↄſuluiſſet p dd deũ. ꝓpter qđ
ſaul iratus: iuſſit ſacđotes vxores
⁊ paruulos eoꝝ interfici ⁊ ciuitatẽ
eoꝝ deſtrui Cuius iuſſionis doech
cũ ſuis ſatellitib9 fuit executor vt
ibidem **Jero** Per ſaul mors in
legit̃ telligit̃. p dd vita.
Quid ẽ q ſaul pſequit̃ dd. niſi q
ab initio ſeculi ſp mors pſequit̃ vi
tam nr̃am. q q̃ iſta pñtia amant:
pſequunt̃ ſanctã eccleſiã ⁊ illos q̃
celeſtia di **Aug.** Agit̃ enim in
ligunt. h9 pſalmo de
duobus generib9 hominũ. vnũm
laborantiũ: alteꝝ int̃ quos laborat̃
vnũ de t̃ra: aliud de celo cogitanti
um Genus v̄o bonoꝝ aut ꝯplxta:

alloquit̃ gen̄us maloꝝ dicẽns.
Quid gloriaris in malicia]
Nico Quaſi dicat. hec ẽ peſ
ſima gloria quia pro
pria eſt eorum qui peccant ex cer
ta malicia. de quibus dicitur ꝓuer
biorum .i. Letantur cum malefece
rint et exultant in rebus peſſimis
[qui potens es iniquitate.] id eſt
ad quid gloriaris q potes opp̃me
re innocentem ⁊ proximum Pri
mo igitur arguit ipſuz de mala vo
luntate. ſecũdo de mala poteſtate.
tertio de obſtinatione in malũ. cũ
ſubiun **Aug.** Tota die] id
git eſt toto tempo
re ſine laſſitudine: ſine interuallo:
ſine pauſatione [iniuſticiam cogi
tauit lin **Hug** Lingue non
gua mea] eſt cogitare:
ſed cordis. vñ in coniunctione iſto
rum ſcilicet cogitauit lingua nota
tur q q̃ cito cogitat. tam cito loq̃
tur ſicut dicitur eccleſia. xxi. In ore
fatuorum cor illorum. Tranſlatio
hebraica habz Inſidias cogitauit
lingua. et hanc lingue cogitatio
nem perduxit ad actum. quia [Si
cut nouacula acuta feciſti doluz]
Ecce quid faciunt ſanctis mali.

Jeronimus Nouacula p
ſecutores in
telliguntur. Sicut ergo nouacula
quaſi inſenſibiliter tollit capillũ
Sic perſecutores doloſe auferunt
ſanctis bona temporalia ſuperflua
Per capillũ enim ſuꝑfluitas diui
ciarũ intel **Aug9** Illi eniz qui
ligit̃ adhereẽt cor
de deo. ſic habẽt iſta terrena tanq̃

capillos quia contemnunt omnia
preſentia bona. inſuper ⁊ iſtam vi
tam

Hugo

Et quia perſecu
tores bonorũ ex
ultant in rebus peſſimis Ideo ſub
iungit. Dilexiſti maliciam ⌋ non
deſerit malum qui ipſum diligit. ⌊
ſup benignitatẽ ⌋ Ecce pccm in ſpi
ritum ſanctuꝫ Vnde apoſtolus ad
galath. v. Fructus autem ſpiritꝰ
benignitas ⌊iniquitatem ⌋ videlicet
inique loqui indiſcrete et doloſe ⌊
magis ꝙ loqui
equitatem. ⌋

Caſſiodo

Plerumqꝫ homines qui peccata fa
ciunt ipſi per decorem compoſite lo
cutionis: ſe abſcondunt: nolunt i
ſe deprehendi que norunt genera
liter ab omnibus dãpnari. Di
lexiſti omnia vba precipitatiõis. ⌋

Hugo

Verba p̃cipitacõnis di
cuntᷣ verba adulatiõis
Vnde Yſai. ix. Erunt qui beatificãt
populuꝫ iſtũ ⁊ qui beatificantᷣ p̃ci
pitati Idem. Verba p̃cipitacõnis
ſunt verba detractionis. vnde trãſ
latio hebraica habet dilexiſti oĩa
verba ad deuorandū. Detractores
dicuntᷣ ſuis verbis fraudulenter de
uorare bonos vnde in alio pͤs dicitᷣ
Qui deuorãt plebem meã ſicut eſcã
panis. ⁊ hoc facit ⌊lingua doloſa ⌋

Augꝰ

Miniſtra fallacie ē lin
gua doloſa. aliud cor
de cogitantiũ: aliud ore ꝓnuncian
tium. ſed in his ſubuerſio. Pro
pterea deus deſtruet te in finem ⌋ ⁊
ſi modo videris ſtare et florere tan
ꝙ fenum in agro deſtruet te deus:
qñ dicet Ite maledicti in ignẽ eter

num. Et ꝙ̃uis fixeris in amoꝛe mũ
di radicem

Hugo

Tamen de
coꝛdis us ⌊euellet
te ⌋ de felicitate tẽporali in qua con
fidebas ⌊et emigrabit te ⌋ id ē emi
grare faciet te ⌊de tabernaculo tuo
id eſt ab hac vita animaꝫ a coꝛpo
re auferendo ⌊et radicem tuam ⌋ id
malam voluntatem tuaꝫ ex qua ꝓ
ceſſit malicia tua euellet ⌊de terra
viuenti
um ⌋

Caſſi.

Plena ingens
formidoloſa
damnatio de ſocietate ſanctorum
euelli ⁊ in perpetuis ignibus man
cipa
ri

Nico

Deinde ponitᷣ vtili
tatis conſequẽtia.
quia iuſti videntes punitionem in
iquorum ex hoc firmantur magis
in bono ⁊ contemnunt ꝓſperitatẽ
malorum. vñ dicitᷣ ⌊Videbunt iu
ſti. ⌋ intelligendo nunc damnacõeꝫ
malorum ⌊⁊ timebunt ⌋ magis of
fendere deum ꝙ ante ⌊et ſuper eum
ridebunt ⌋ contemnentes eius pro
ſperitatem
p̃teritam.

Auguſ

Intelliga
mus ⁊ diſ
cernamus duo iſta tempora ſatis
vtiliter timendi ⁊ ridendi. Quãdiu
enim ſumus in hoc ſeculo nõdum
eſt ridendum ne poſtea ploremus.
Iuſti aũt qui viuunt modo ex fide
intelligunt ꝙ damnandi ſunt ma
li. ꝓpterea timent et ſibi. Quid enĩ
ſũt hodie ſciũt. qͦd futuri ſũt cras
neſciunt. Quia ergo nunc ad malo
rum imitationẽ labi poſſunt. hinc
habent formidinem. Quando autẽ
ridebunt. Cuꝫ venerit dies noſter
id eſt manifeſtacõ chriſti ad iudi
ciũ tunc iuſti ridebunt ſuper dam

natione ma- **Gregorius**
lorum.
vi. moralium Illic non habent cõ
paſſionem quia damnatis tunc p
deſſe non **Auguſtinus.**
poſſunt.
Tu corrige reatum et gaudebis ad
iudicem. Hodie enim hortatur te
ne iudicet te. cum autem venerit iu
dicij tempus: correctõnis locus nõ
erit: ſed tm̃ damnationis. Erit ibi
penitẽtia ſed infructuoſa q̃a ſera.
tũc [dicent] [inſti] ecce hõ qui non
poſuit deum adiutorem ſuum] [per
bona merita] Sed ſperauit ĩ mul
titudĩne diuicia- **Caſſiodo**
rum ſuarum]
diuicias hic: vniuerſas pompas
ſeculi accipere debemus in quibus
iſte ſeculi amator ſpem et fiduciaz
poſuit et ideo dam- **Jeronim**
natus eſt
Sed nunquid tantum malum ſit
diuicias habere. tantũ vt de iuſto
hãbeantur et deo gratias referatur
qui eas dedit. Non. Sed malum
eſt ſpem in diuicijs ponere cum in
alio pſalmo dicit. Diuicie ſi afflu
ant nolite cor apponere. Diuici
as licet habere ad neceſſitatem: et
non licet poſſidere ex amore. Nam
Abraham et reliqui boni diuicias
habuerunt: ſi ſpem in eis nõ ha
buerunt. Sequitur [et preualuit]
ad tempus [in
Nicolaus. vanitate ſua]
quia proſperitas eius tranſiuit re
lutum Quid enim
bra **Auguſti.** vanius eo
qui putat plus habere nummum

q̃ deum. Ergo hoc genere malorũz
damnato: q̃d dicis de te o corpus
chriſti. Ego autem ſicut oliua
fructifera in **Nicola** Per oli
domo dei] uam fru
ctiferam hic intelligitur oleuz q̃d
de fructu oliue exprimitur. quo lu
cerne in domo dei replebãtur ſicut
legitur leuitici. xxiiij. Eſt igitur ſen
ſus Ego autem ſicut oliua fructife
ra id eſt ſicut fructus oliue eſt fo
mentum lu minis in domo dei. Sic
innocentia mea lucebit coraz deo.
nec extinguet per malorũz nequi
ciam[ſperaui] nõ in diuicijs ſicut
genus malorum. ſed [in miſericor
dia **Jeronimus** Quia
dei.] hec nõ
eſt humane fragilitatis facultas
vt per ſe quis ſaluus fiat ſed per
miſericordiam [dei in eternum et i
ſeculum **Nicolaus** id eſt
ſeculi.] non tm̃
ſperaui in miſericordia dei in vita
preſenti ſed in vita futura. Con
fitebor tibi in ſeculuz]id eſt lauda
bo te[quia feciſti] mihi miſericor
diam in preſenti[et expectabo no
men tuum]in futura retributione
iuſtorum. Nomen eius eſt Jeſus
id eſt ſal- **Caſſiodorus**
uator.
Nomen eius expectat qui ſe in iu
dicio domini ſaluatoris per miſe
ricordiam eius credit eſſe ſaluandũ
[quoniam id eſt dul
bonum eſt] **Hugo** ce et ſua[
ue in conſpectu]id eſt in iudicio
et eſtimatione[ſanctorũ tuorũz]q̃
ſ. guſtant ſuauitatẽ bonitatis eius

ſicut guſtauerat beatus Bernhar
dus qui dicebat. Jeſus eſt melos
in aure. mel in ore. et iubilus in cor
de **Nicolaus** Hoc tamen
nomen in cō
ſpectu malorum non eſt bonum q̄
frequēter verbis et factis blaſphe
mant **Collector.** Hoc no
ipſum men audi
re poſſunt ⁊ boni ⁊ mali. non autē
guſtare niſi ſancti Et quanto quis
ſanctior ē tanto dulcius ⁊ ſuauius
ſapit nomen domini in corde eius
Tanto etiam patientius et deſide
rabilius ipſum expectat vt tandē
videre mereatur quod amat. Nos
igitur cariſſimi conſiderata iniquo
rum perditione: et bonorum ſalua
tione: Rogemus ſupplici mentis de
uotione dominum deum noſtrum
vt ab omni dolo liberi: ab omni ini
quitate mūdati: mereamur plan
tari ſicut oliua fructifera in ciuita
te celeſti vbi in trinitate perfecta
laudatur deus in ſecula ſeculorū
Amen.

Pſalmus lij

Dixit inſipi
ens in cor
de ſuo nō eſt deus
Titulus. In finē pro amalech in
tellectus dauid. Antiochus rex
grecie in tantam inſaniā deuenit
ꝙ negauit verum deum et captiua
uit populum iſrael ⁊ cepit ciuitatē
ierūſalem ⁊ poſuit ydola i templo
vt habetur. i. machabeorum. i. de
qua captiuitate fuit populus iſra
el liberatus per machabeos Fecit
ergo dauid hūc pſalmum contra hūc
fatuum regem ad laudem dei: in di
rectionē ⁊ confirmationem populi
Hugo Hic tangit hyſtori
am que habetur pri
mi Regum viceſimo q̄nto capitulo
Vbi dicitur ꝙ abſente Dauid ama
lechite irruentes in ſycheleth par
uam ciuitatem: quam dederat ei
Achis rex geth expugnauerunt
eam et vxores et filios ⁊ animalia
dauid captiuantes ſuccenderunt
ciuitatem Quod cum dauid reuer
tens de exercitu achis cognouiſſet
perſecutus eſt amalechitas quos
percuſſit ⁊ omnia ſua liberauit ⁊ re
duxit. Hic autem pſalmus agit
nō de hiſtoria iſta ſed de ſigno hu
ius nominis **Jeronimus**
amalech.
Quod interpretatur dolens ſiue
parturiens. et ſignificat eccleſiam
corpus chriſti; que dolet pro pec
catis ſuis et aliorum. et parturit fi
lios per verbum predicationis. ſi
cut Apoſtolus dicit Per euangeli
um ego vos **Caſſiodor.**
genui
Licet enim pſalmus iſte magna
ex parte ſimilitudinis verſuum ter
tiodecimo pſalmo cōuenire noſca
tur Intellectus ipſorum tamen maxi
me permutatus eſt: diuerſitate ti
tulorum. Nam cum ille habeat pro
titulo pſalmus dauid Iſte continet in finē
pro amalech intellectus dauid vt. ſ. di

ctum eſt. ita non mutatis verbis aliud ille. aliud iſte pnunciat eſſe venturum Jlle enim contra iudeos promitur. Jſte contra omnes pec catores inſurgere generalit iudica tur. Jlle de incarnacõe domini. iſte de aduentu iudicij in fine ps̃ dictu rus eſt. Ecclesia igitur multoꝝ refrigeſcente caritate dolens popu lum commonet perfidoꝝ vt a ſu is iniquitatibus conquieſcat. ne in diuina diſceptatione id eſt iudi catione vel argucõne diſpeat. vn de propheta in persona eccleſie ge nus malorum increpans ait⌊

Dixit inſipiens⌋ cogitãdo ⌊in corde ſuo⌋ vbi eſt deus. ſ ſub audit ⌊nõ eſt deus⌋

Auguſtinus

Qui putat deo placere facta mala non eum putat deum. Si enim de us eſt: iuſtus eſt. Si iuſtus eſt: diſ plicet ei iniuſticia. diſplicꝫ iniqui tas Cum dicis in corde tuo fauet iniquitatibus meis deus. nihil ali ud dicis q̃ non eſt de9

Caſſiodor9

Et vt hunc inſipientem per multi plices errões potuiſſes aduertere pluralem illi numeruz decenter ad iunxit di cens

Jeronimus.

Corrupti ſunt⌋ de lege bone na ture ⌊et abominabiles⌋ id eſt odi biles ⌊facti ſũt in iniquitatibus⌋ ſuis.

Nicolaus.

⌊Non eſt qui faciat bonum⌋ ſcilicet meritorium. quod fieri non poteſt ſine fide operante bonum per dilectionem. licet aliq̃n do faceret aliquod bonum de gene re ⌊non eſt vſqꝫ ad vnum.⌋

Caſſiodor9

Hoc eſt enĩ quod eccl'ia dolebat vt in tãta multitudine per ditorum non ſit qui bonum poſſet operari quod de illis tantum debꝫ accipi qui extra religionez catho lice fidei poſiti in obſtinatione dete ſtabili perdurant. de quibus infe rius eſt dictur9. Qui deuorant ple bem meam ⁊ reliqua Dominus de celo proſpexit⌋ id ẽ de vnoquo qꝫ predicatore ſuo quos tanq̃ celũ in ſi det.

Jeronimus.

Proſpi cit deus per ſuos ſanctos ⌊ſuper filios homi num⌋

Caſſiodorus.

Vt errantes non perderet: ſed pe nitentes pia confeſſione ſaluaret. Ad hunc finem proſpexit⌊ vt vi deat⌋ id eſt vt videri faciat vt incre dulis et peruerſis excuſãtio tolle retur

Nicolaus.

⌊Si eſt in telligens⌋ per veram cognitionem⌊ Aut re quirens deum⌋ per veram et bonã operationem Quales autem inuẽ ti fuerint ſubditur. Omnes decli nauerunt⌋ a rectitudine iuſticie⌊. ⌊ſimul inutiles facti ſunt⌋ id eſt in epti ad conſecutionem vite bone. Sicut medicina dicit̃ inutiliſq ue eſt inepta ad conſecucõnem ſani tatis.

Jeronimus.

⌊non eſt q̃ faciat bonum non eſt vſqꝫ ad vnuz⌋ Nullus enim ex iſtis implet volũ tatem patris celeſtis.

Nicolaus Vnde ly vnū ponitur indu
ſiue vt ſit ſenſus ꝙ nec vnus talis
repꝑitur in eis. **Caſſiodorus**
Nam ſi aliquem bonum voluiſſet
intelligi non diceret vſq; ad vnum
ſed preter vnū. hoc de illis dicit q̄
corde durato in ſcelerato permanſe
re propoſito **Nico** Conſequenter po
nitur pene determina
tio cum dicit[N]onne cognoſcent
omnes qui operantur iniq̄tatem]
Caſſiod Scilicet qui fide
les domini lamiaē
contendunt. qui contra mandata
dei viduas opprimūt. pupillos ex
poliant. de quibus ſubdit[Qui de
uorāt plebē meā vt cibū panis.]
Nico vita delectant̄ in ſpoliati
one ꝛ occiſione innocētū
acſi comederēt **Caſſ** Vel ita in v
bonū cibum ſū hn̄t pſeq̄
innocentes ſicut panis eſt cibus
quotidiana comeſtōne deſiderat⁹
Nec vacat ꝙ dicit plebem meam:
vt oſtenderet omnia ſuperiora ſe
dixiſſe de **Nicola** Qui vtiq;
peſſimis ſcīēt dei in
ſticiam per pene infligende experi
enti **hugo** Tunc enim ſcienti
am pena: quod nunc ig
norant in culpa quia oculos quos
culpa claudit **Nicol.** Vnde i
pena aperit. perſōa
tabium dicitur Sapientie quinto
Laſſati ſumus in via iniquitatis ꝛ
perditionis. ambulauimus vias
difficiles. viam domini ignoraui
mus. Quid nobis pfuit ſuperbia
noſtra. aut quid diuiciarum iactā
tia contulit nobis. tranſierūt oīa
illa tanq̄ vmbra. Et ſubditur ibi
dem Talia dixerunt in inferno hij
qui peccauerūt. De quibus pecca
toribus adhuc ſubdit[D]eum nō
inuocaue- **Augusti.** Hoc eſt
runt] ꝙ inuo
cat quod vult ad ſe venire Nam cū
dicis. Deus da mihi diuicias: non
vis vt ipſe deus veniat ſed vis vt di
uicie veniant ad te. Ergo iſti qui
propter ſecularia commoda: qui
propter terrena bona: qui propt̄
pn̄te vitam ꝛ terrenam felicitatē
inuocant deum: aut ſeruiunt deo:
non inuocant deū. Propter quod
de illis ſequitur[illic trepidauerūt
timore vbi non erat timor] ſ. iuſte
Caſſiodo. Peccatorēs mū
di iſti as in iſto
ſeculo timent ne adepta felicitate
fraudentur. ne diuicijs inuentis mi
nus perfruātur. ne adquiſitis pri
uentur honoribus. Hic enim viui
formidant amittere que ſe tamen
norunt humana conditione relin
quere. Illa enim non cogitant per
que veriſſimo timore torquendi
ſunt quando illis erit fletus ꝛ ſtri
dor dentium. Et vere ſcient peccato
res ꝙ malum non erit impunitū.
[Q]uoniam deus diſſipauit] id ē
diſſipabit[oſſa eorum.] Verſus
iſte non eſt dicis i tredecimo pſal
mo. ſed nouiter hic ad confirman
dum iudicij tempus apponitur de
us ei in futura diſceptatione ipſo
rum diſſipat oſſa id eſt obſtinati
ones duriſſimas quorum nouit

atrocitẽ induruiſſe proteruiam.
Addidit quoq; ⌊ qui hominib⁹ pla
cent ⌋ quod ſceleratoꝝ ſpecialiter
eſſe dmõſcitur. Juſtus vir ſibi ſem
per diſplicet dum carnis ſue vitia
celeſti cõſideratione caſtigat. Ma
li vero amant vnde pereant: deſide
rant vnde damnentur.

Hugo Sed nonne bonum ē
hominibus placere
ſcdm illud Eccleſiaſti. viij°. Fruere
magnatis ſine querela. Vñ Exod.
ij°. et Danielis. ij°. legitur ꝙ Moy
ſes et Daniel fuerunt amici regũ.
Item dicit apoſtolus. pma ad Co
rinth. x. Ego per omnia hominib⁹
placeo. Solutio. Bonum eſt place
re hominibus ad illiciendum eos
ad bonum. et ſcdm hoc intelligun
tur auctoritates predicte. Malum
autẽ eſt placere eis pro inani glo
ria. ⁊ ſic intelligitur quod hic dici
tur: qui hominibus placent id eſt
placere appetunt propter inanem
gloriam. Secunda pena malorum
exprimitur cum ſubditur. ⌊ Confu
ſi ſunt ⌋ id eſt confundentur ⁊ eru
beſcent: quando eis dicetur. Ite ma
ledicti in ignem eternum ⌊ quoni
am deus ſpreuit eos ⌋. quia deum
ſpreuerunt. Spreuit autem deus
eos quos nõ corripit: ſed ſinit eos
currere per campos licencie. Vnde
ſupra dixit. Auferũtur iudicia tua
a facie eius. Sequitur.

Caſſiodor⁹ Quis da
bit ⌋ ſupple
nisi tu domine. Vox eccleſie creden
tis eſt: non dubitantis ⌊ ex ſyon ⌋
illa celeſti ⌊ ſalutare iſrahel ⌋ id eſt
ſalutẽ populo fideli per fidem verã
deum videnti ⌊ cum conuerterit do
minus captiuitatẽ plebis ſue: ex
ultabit Jacob et letabitũ iſrahel ⌋.
Verſus iſte futuram cõmemorat
felicitatem: quando fideles domini
pleniſſima libertate gaudebunt.
Et reſpice ꝙ in reſurrectione gene
rali frequenter Jacob patriarcha
iſrahel nominatur: propter illud.
Jacob dilexi: Eſau autem odio ha
bui. Congrue ſiquidem dilectus in
tanta temporis commemoratione
ponitur vbi ſine fine gaudetur. In
tulit et letabitur iſrahel. Interpre
tari diximus iſrahel videns deum.
quod eccleſie ſine dubitatione con
cedit: quando ſicut illi promiſſum
eſt in eterna patria collocabitur.

Collector Nos igitur frẽs
cariſſimi ꝗdiu
nobis ſupereſt vita merendi: abij
ciamus opera tenebrarum: deſpici
amus mundum cum delectationi
bus ſuis quatinus inferendo ſan
cte conuerſationi talem dei adiuuã
te gratia poſſimus ducere vitam in
hoc mortali corpore: vt poſt hãc vi
tam preſentem ante conſpectũ eter
ni iudicis. conſequamur eius mi
ſericordiam et eterne vite ſaluati
onem: ad quam nos perducere di
gnetur ipſe pijſſimus dominus no
ſter Jeſus chriſtus cui eſt honor
et gloria in ſecula ſeculoꝝ. Amẽ.

Pſalm⁹. liij.

Deus in nomine tuo ſaluū me
fac. Titulus In finē
in carminibus intellectus dauid
cū veniſſent ziphei et nunciaſſent
Saul. Nonne dauid abſconditus
eſt apud nos?

Hugo

Iſte titulus
ſumit de hyſtoria que eſt pmi Regum. xxiij°.
et. xxvi°. Non quia pſalmus iſte
agat de hyſtoria illa: ſꝫ quia agit
de miſterio illius hyſtorie. Sicut
enim dauid fugiens a facie Saul
qui eum perſequebatur: latuit in
ter ziphaeos: et illi prodiderunt eū
Sauli ad interficiendum. Sic a bo
ni in hoc mundo latēt inter malos
qui florent: et ab eis fatigantur.
Iſt ergo ſenſus huius tituli. In
hoc pſalmo oſtenditur intellect9
dauid prophete vel cuiuſlibet fide
lis. Intellectus dico habitus pro
eo qđ factum eſt cum veniſſent zi
phei et nunciaſſent Sauli. Ziphei
interpretantur florentes. Per hoc
enim intelligitur ꝙ peccatores flo
rentes in hoc mūdo: nunciant Sau
li id eſt morti vel dyabolo bonos la
tere inter malos. quem intellectū
habent qui mentis aciē intendūt
in finem id eſt in eorū nouiſſima
videlicet. ad quē finem iniqui flo
rentes ſunt venturi. Et ideo intelli
gentes eorum falſam felicitatē de
minandam: ſemper ſunt in carmi
nibus id eſt in laudibus.

Augustinus

Quibus lau
dibus? Do
minus dedit domin9 abſtulit: ſic
domino placuit ita factum eſt. ſit
nomen domini benedictū. Si pſal
mum intelligere volumus: inueni
amus in genere humano hic da
uid abſconditum et latentem: et
inueniamus ei aduerſarios florē
tes. Attende dauid latentem. Moꝛ
tui enī eſtis dicit apoſtolus mem
bris chriſti: et vita veſtra abſcon
dita eſt cum chriſto in deo. Iſti er
go latentes quādo erūt florentes?
Cum chriſtus inquit apparuerit
vita veſtra: tunc et vos apparebi
tis cum ipſo in gloria. Et tunc iſti
ziphei areſcent.

Jeronimus

Sicut
herba
quaſi hodie viridis videtur eſſe vſ
quequo venit hyemps: ſic peccatores
q ſperant in diuitijs et gloriantū in
vanitatib9 ſeculi videntur nūc flo
rere: et in die iudicij areſcent atqꝫ
igni reſeruantur. Iſti deputantur
ad penam: et ſancti ad regnū.

Augustinus

Iſta duo
genera ho
minum diſtinguere debetis: et eo
rum alterum eligere. Quid enim
noſſe tibi prodeſt ſi eligere piger
es? Equidem nunc eligendi facul
tas adiacet. veniet tempus quādo
tibi poteſtas deerit eligendi: cum
iam deus ſententiā non differt iu
dicandi. Sed multi filij lucis infir
mi cū viderint felicitate florere ma
los: dicūt apud ſeipſos. Quid mi
hi prodeſt innocentia? Quid mihi
ꝙ deo ſeruio: ꝙ mandata eius cu
ſtodio: ꝙ nemini iniuriam facio?
Ecce hec omnia facio: et florent il
li: et ego laboro. Sed intellige ꝙ

licet nunc floꝛent in ſeculo: areſcet
tamen in iudicio: ⁊ poſt ariditatē
in ignem mittetur. Ignoras quia
deus tuus ad te veniens: tibi pro
miſit ꝙ per multas tribulationes
opoꝛtet te intrare regnum dei: ſicut
hoc in ſeipſo oſtēdit. Si flos ⁊ glo
ria zipheorum: amatorum videlꝫ
mundi appetendus eſſꝫ ipſe domi
nus tuus nonne in hoc ſeculo floꝛu
iſſet. Maluit enim inter zipheos
latere: ⁊ dicere pontio Pilato inter
roganti de regno eius. Regnū me
um non eſt de hoc mūdo. Ergo hic
latebat: ⁊ omnes boni latent hic.
quia bonum eorum intus in corde
eorum eſt: vbi fides: vbi caritas ⁊
ſpes ac cetere virtutes abſcondun
tur. et horum bonorum merces la
tet. ſed apparebit cum venerit fili9
hominis ſeparare oues ab edis:
bonos a malis. Tunc ziphei ad ſi
niſtram ſtantes ſero penitebunt
ſe in delicijs huius ſeculi floꝛuiſſe.
Si tibi aliqua ſecli ſublimitas cō
petat: obſerua in occulto virtutes
tuas: ⁊ foras de ſublimitate noli ex
tolli. Nam ſi ex illa vel de ſeculi pro
ſperitate elatus fueris cades in flo
res zipheorum.

Auguſti.

Attēde ꝙ He
ſter regina deprecans pro liberati
one populi ſui cepit orare ⁊ in illa
oratione confeſſa eſt illa omnia inſi
gnia regalia ſic ſibi eſſe velut pan
num menſtruate. Etſi hoc mulier
iudea potuit: non poterit eccleſia
chriſtiana. Ipſa igitur eccleſia ⁊
populus fidelis precatur ne eum
inimici foꝛtiſſimi grauare preuale
ant: dicens.

Deus in nomine quod eſt Je
ſus ⁊ ſaluatoꝛ ſaluū me fac
quaſi dicat. ſalua me in tua paſſi
one. et in virtute tua ⁊ in miſeri
cordia tua. Cum enim virtus dei ꝓ
ſe ponitur: intelligit miſericordia.
quia proprium dei eſt miſereri et
parcere. Iudica me iudicio diſcre
tionis ⁊ ſepara me a zipheis: hoc
eſt a malis. Et o tu Deus qui es
verax in promiſſis exaudi oratio
nem meam mentalem per quam
precor in nomine tuo ſaluari. Au
rib9 clementie percipe verba oris
mei ⁊ orationem meam vocalē.
Juſtus orat intus in corde propter
ſe: ⁊ orat exterius voce ad excitati
onem deuotionis: tam pro ſe ꝙ ꝓ
ꝓximis ſuis. Poſtea ſubiungit cau
ſas quare ita ardenter petit ſalua
ri et exaudiri. Prima eſt ꝙ habet
hoſtes crudeles. Vn̄ dicit. Quo
niam alieni non natura: ſed vita
et moribus: vt ſunt mali et falſi
fratres inſurrexerunt aduerſum
me id eſt contra me: ad perſequē
dum et diffamandum me. Et foꝛ
tes in malo: videlicet perſecutores
et demones. queſierunt animam
meam ad decipiendum ⁊ perden
dum me. Cauſam quare ab hoc mo
uentur ſubiungit: dicens. ⁊ non
ꝓpoſuerunt deum ante conſpectū ſuū.

Auguſtin9

quia ante con
ſpectum ſuum
non eſt niſi ſeculum. Quomodo cu
muletur nummus ſuper nummū.
quomodo augeantur greges: quo
modo impleatur apothece: quomō

dicatur anime: habēs multa bona
iocundare: epulare: ſatiare.

Caſſiodo. Perditi autem
ideo non propo
nunt deum ante oculos ſuos. quia
ignorare illuz credunt que mente
ſcelerata conceperūt. hec eſt pia ora
tio qua deſiderabat audiri: ne illi p
mitterent ſuas voluntates efficere
quos conſtabat deuz ante oculos
non habere. ⌊Ecce enim deus ad
iuuat me⌋. **Auguſtin.** Omnes
enī ſan
cti adiuuātur a deo: ſed intus vbi
nemo videt. Quomodo enī magna
pena eſt impiorum cōſcientia: ſic
magnum gaudium piorum ipſa
conſcientia. Naz gloria noſtra hec
eſt ait apoſtolus: teſtimoniuz con
ſcientie noſtre. Quomodo te adiu
uat. ⌊Et dñs ſuſceptor ē aīe mee⌋.

Caſſiodo. quia non ſoluz
in laboribus ad
iuuat: ſed etiaz a peccatis omnib9
miſeratus abſoluit. Et intuere ꝙ
dicit: anime mee. vt ſi corpus pe
riculis exponatur: anime tamē ſa
lus illeſa ſeruet. ⌊Auerte mala
inimicis meis⌋. **Nicola.** id eſt auer
te a me ma
la ab inimicis meis contra me co
gitata: et conuerte ſuper eorum ca
pita: ſcdm quod dicitur Prouerb.
xi. capi. In inſidijs ſuis capientur
iniqui. Vnde et tranſlatio hebrai
ca habet. redde malum inſidiatori
bus meis. ⌊Et in veritate tua⌋ qua
reddes vnicuiqz iuxta opera ſua.
⌊Diſperde illos⌋. **Auguſt.** Iſti flo
rent fe
licitate ſeculi: pereunt virtute dei:
florent ad tempus: pereunt in eter
num: florent falſis bonis: pereunt
veris tormētis. **Ieroni.** Diſper
de ergo
illos in die iudicij: in tua iuſticia
vindica: diabolū videlicet a mem
bra eius. Et vt deprecatio ſit magis
exaudibilis: promiſſionem deo fa
cit: dicens. ⌊Voluntarie⌋.

Hugo id eſt non coacte. ꝗ
vt ait Auguſtin9: nō
placent deo coacta ſeruicia. ⌊ſacri
ficabo tibi⌋ ſacrificium boni operis
videlicet ſacrificium iuſticie.

Caſſiodo. Sacrificare aūt
voluntarie do
mino eſt puritatem bone volunta
tis offerre: et propter hoc tantum
illuz colere: timere: vel amare: ꝙ de
us eſt: ꝙ creator: ꝙ rerum omniū
pius probatur eſſe diſpoſitor.

Auguſtin9 Ipſum autem
gratis dilige:
quia melius ab eo non inuenis
quod det: ꝙ̄ ſeipſum det.

Caſſiodo. Sacrificant etiā
et volūtarie do
qui inter anguſtias paſſionum iu
giter gratias agunt: ſicut ſanctus
Iob feciſſe memoratur. Sequitur.
⌊Et confitebor nomini tuo domine
quoniam bonum eſt⌋. **Nicola.** & confi
tebor cō
feſſione laudis bonitatem quā mi
hi exhibuiſti: a hoc bonuz eſt.

Caſſiodo. Nam illum vel
le laudare me
ſtimabile bonum eſt. quia liberat
ab omni malo. Vñ ſubdit. ⌊Quo

niam ex omni tribulatione eripuiſti me]. ex omni videlicet periculo anime: quod vtique in hoc mundo accidere non poteſt: niſi eis qui in dilectione domini perſiſtunt.

Nicolaus Et ſuper inimicos meos deſpexit oculus meus] id eſt pro nihilo computaui eorum inſidias contra me: confidens de tua bonitate: non de meis meritis vel virtute: illos zipheos deſpexit oculus meus.

Auguſtinus Floreni illorum tranſiui: altitudinem cordis ad te leuaui: et perueniens ad te vidi quia omnis caro fenum: et gloria hominis terreni quaſi flos feni. Hoc agite fratres cum amicis veſtris. erigite corda veſtra. diſcite gratis diligere deum. diſcite preſens contemnere ſeculum. diſcite voluntarie ſacrificare hoſtiam laudis: vt tranſeuntes vanam gloriam huius ſeculi reſpiciatis ad quem finem amatores ſeculi venturi ſunt.

Caſſiodorus Supplicatio iſta prophetica eſt ſancte deprecationis: deuota ſimplicitas: vltimum vite noſtre tradidit exemplum: vt quando a zipheis id eſt a mundi iſtius florentibus ingrauamur: non ad contentiones leuiſſimas incitemur: ſed voluntarie domino ſacrificantes eius beneficio ab omni tribulatione liberemur. Contendamus illi veriſſime confiteri vt iam gratuiti a noſtris peccatis mereamur abſolui. Magna profecto forma petitionis expreſſa eſt: vt imminentibus quibuſlibet periculis tranquillo et confidenti animo ſupplicemus: quoniam nouit ille nos ab omnibus tribulationibus eripere: ſi tamen hoc nobis intelligit expedire. Nos enim quid oremus ſicut oportet neſcimus: quos et ignorantie tenebroſe circundant: et noxia peccata confundunt.

Collector Ergo cariſſimi ad ipſum in cuius nomine credimus ſaluari cum fiducia accedentes: humiliter deprecemur quatinus eius adiutorio a tribulationibus mundanis eripiamur. et quem mente ſequimur in terris: ipſum in celeſtibus videre mereamur qui eſt benedictus in ſecula ſeculorum. Amen.

Pſalmus .liiij.

Exaudi deus orationem meam. Titulus. In finem pſalmus in carminibus intellectus dauid.

Hugo Per dauid intelligitur hic eccleſia que eſt congregatio fidelium: que hic clamat ad deum propter miſerias quas patitur ab hoſtibus: tam viſibilibus quam inuiſibilibus. Sed quia per iſtas miſerias exercetur et proficit in virtute et gratia. Ideo reddit gratias deo de ipſis miſerijs vt patet in titulo. Cuius iſte ſenſus hic oſtenditur. Intellectus dauid id eſt eccleſie intelligentis miſerias a tribula

tiones in quibus eſt. Plangit em̄
inter mala ſeculi. quia mund9 nō
eſt locus gaudij ſed meroris. hec
tamen intelligit eccleſia in carmi
nibus id eſt in laudibus. ſicut Job
qui in tribulationibus benedixit
dominum: ſi tamen acies mentis di
rigitur in finem .i. in chriſtuz.

Caſſiodo. ad quē conſtat quicquid fideli
ter ac recte agimus ſine dubitatio
ne referen dum.

Hugo Intendit enim hic
pſalmus monere bonos vt mala
pſentia attendant: et inter ea plā
gant videntes iſtam regionem nō
eſſe locum gaudendi: ſȝ gemēdi.

Collector Qui quidem pſal
mus in perſona
chriſti de eius paſſione et reſurre
ctione a Jeronimo et Caſſiodoro
exponitur. Sed ab Auguſtino ma
gis i perſona eccleſie vel fidelis tri
bulati videt expoſitus. Scd'm quē
modum hic pſalmus eſt vox eccle
ſie vel tribulati fidelis orantis atqȝ
dicentis. ⌊

Hugo Exaudi deus ora
tionem meam⌋
de obtinendis bonis ⌊et ne deſpexe
ris deprecationem meam⌋ de ma
lis amo uendis.

Caſſiodo. Potuit
enīȝ ex
audiri prius poſtea deſpici: quod
euenit eis qui mundi iſtius bona
deſiderantes accipiunt que precan
tur: et tamen poſtea deſpiciūtur.
quia nequaq̄ eterna premia que
ſierunt. Petrus cantor pariſienſ.
Et quia ſepe repetenda eſt oratio:

addit. ⌊intende mihi⌋ videlicet orā
ti. ⌊et exaudi me⌋ dando quod po
ſtulo. Cauſam vero ſue orationis
oſtendit: dicens. ⌊Contriſtatus
ſum in exercitatione mea⌋.

Hugo Eſt enim exercitatio
corporis: vt in pere
grinatione et ieiunio. Eſt et alia
interior: que eſt pietatis et miſeri
cordie. De his duab9 dicit apoſto
lus .i. ad Thimotheū. x°. Exerce te
ipſum ad pietatem. Nam corpora
lis exercitatio ad modicum vtilis
eſt. Tercia exercitatio eſt in tribu
lationib9 de qua hic loquit. Opor
tet enim nos hic contriſtari: ſi ve
limus in futuro ad leticiam tranſi
re. Omnes enim motus a contra
rio in contrarium ſunt. Eligat igi
tur hic vnuſquiſqȝ quod voluerit:
leticiam vel triſticiaȝ. quia hinc ad
ſuum contrarium tranſiturus eſt.
Vnde Johan. xv°. Mundus autēȝ
gaudebit: vos autem contriſtabi
mini. ſed triſticia veſtra vertetur i
gaudium. Et Luc. xi°. Ve vobis
qui nunc ridetis: qꝛ flebitis.

Collector Nec ſoluȝ contri
ſtatus: ſed ⌊et cō
turbatus ſum⌋ corpore et anima.
⌊a voce inimici⌋ obloquentis mihi
et contradicentis. ⌊et a tribulatio
ne peccatoris⌋ affligentis me.

Auguſtinus Ne putetis
gratis eſſe
malos in hoc mundo: et nihil boni
de illis agere deum. omnis malus
aut ideo viuit vt corrigatur: aut
ideo viuit vt per illum bonus exer
ceatur ad tolerantiam. Vtinaȝ et

go qui nos modo exercent conuer
tantur et nobiſcum exerceantur.
tamen quamdiu ita ſunt vt exerceant
non eos oderimus. quia in eo quod
quis eorum malus eſt vtrum vſque
in finem perſeueraturus ſit: igno
ramus. Et plerumque tibi videris o
diſſe inimicum: fratrem odiſti et ne
ſcis. Diabolus et angeli eius in ſcri
pturis ſanctis manifeſtati ſunt no
bis quod ad ignem eternum deſtina
ti ſunt: ipſorum tantum deſperāda
eſt correctio: contra quos habemus
occultam luctā. Ecce enim breuiter
audite et intelligite ſi bonus es ini
micum non habebis: niſi malum.
Porro tibi ea bonitatis regula pre
fixa eſt: vt imiteris bonitatem pa
tris tui: qui ſolem ſuum oriri facit
ſuper bonos et malos: hoc eſt vt
vincas in bono malum benefacien
do inimicis vel orando pro ipſis.

Hugo Nec mirum ſi contri
ſtatus ſum [Quo
niam] ipſi inimici [declinauerūt]
id eſt intorſerunt [in me] per detra
ctionem et oblocutionem [iniqui
tates] que tamen eorum erant et
non mei. quia falſe me inculpaue
runt [et in ira] hoc eſt in malo ſuo
et non meo merito [moleſti erant
mihi] hoc eſt ſeuiebant in me ſine
ratione. **Auguſtinus** Duos ini
micos cō
ſtitue tibi ante oculos. vnum aper
tum. alterum occultum. Apertum
hominem. occultū diabolum. Vnum
vide: alterum intellige. vnum dili
ge: alterum caue. Inimicus quem

vides in te vult humiliare: vnde
vincitur. Verbi gratia. Si in diui
tijs tuis vincitur: pauperem te vult
facere. ſi honore tuo vincitur: abie
ctum te vult facere. Ea ergo que at
tendit in te vult deijcere vel aufer
re quibus vincitur. Et ille occultus tuus
inimicus illud tibi vult tollere vn
de vincitur: hoc eſt dilectionem ini
mici. Si diligitur aperte ſeuiens:
victus eſt occulte ſeuiens. Et quia
inimici mei ſeuiendo moleſti ſunt
mihi. **Hugo** [Cor meū cōturba
tū ē intra me] hoc eſt
quod alibi dicitur. Turbatus eſt
pre ira oculus meus. Ac ſi dicat.
Oculus rationis mee turbatus eſt
propter moleſtias quas mihi in
ferunt. Nec tamē eſt hec turbatio
extra me quaſi vſque ad vindictam
vt vellem reddere malum pro ma
lo. [et] quia ſic commotus ſum cō
tra malos [fortitudo mortis cecidit
ſuper me] id eſt timeo incurrere fra
ternum odium quod eſt mors ani
me: ſicut prima Ioh. iii°. Qui odit
fratrem ſuum homicida eſt. [Ti
mor] anime [et tremor] mortis [ve
nerunt ſuper me] id eſt circumdede
runt. [et contexerunt me tenebre]
id eſt tenebroſi peccatores. Vnde
apoſtolus ad Ephe. quinto. Fuiſtis
aliquando tenebre. [Et] conſti
tutus inter has conturbationes
[dixi] id eſt deliberando optaui.
[quis dabit mihi pēnas etc.] virtutū.

Ieronimus Eccleſia du
as pennas
habet: videlicet duo precepta cari

tatis .dilectioneʒ dei ſcilicet:et pro
ximi. **Hugo** Et addit. ⌊ſicut
columbe⌋ id eſt
mihi in hac conturbatione gemē
ti ſicut columba que gemitum ha
bet pro cantu. Columba amat ſo
cias ſuas ⁊ gemit tamen inter eas
Columba a moleſtijs querit auo
lationem:ſed non amittit dilectio
nem. Sic iſte vir ſanctus moleſti
is malorum perturbatus fugam
querit dicēs. ⌊et volabo⌋ extra per
turbationem malorum: et extra
tumultus ſecularium negociorʒ
⌊et requieſcam.⁊⌋ in tranquillita
te mentis guſtando ꝙ ſuauis eſt
domin⁹. **Auguſtin⁹** Exurgit
plerun
qꝫ in animo ſerui dei deſiderium ſo
litudinis non ob aliud niſi propt
turbaʒ tribulationū atqꝫ propter
mores peruerſos malorum. Et di
cit. Quis dabit mihi pennas vt e
uolem.⁊ Conuitia hominum ferre
non poſſum. perturbant me. ſtri
dent ſuper me dentibus. accendun
tur in iracundiam. interficiūt ani
mam meaʒ. prodeſſe illis non poſ
ſum verbis meis et collocutione.
Vtinam requieſcam alicubi ſepa
ratus ab eis corpore:ſed non amo
re.⁊ forſitan prodero eis orando ne
proximi dilectio in me conturbet.
Dicunt iſta homines:ſed pleruqꝫ
ligantur ita officio vel cura vt vo
lare nō poſſint. Si ſic ligant dicāt
cum apoſtolo. Optabam diſſolui
et eſſe cum chriſto:⁊ hoc optimū.
manere autem in carne neceſſari

um propter vos. Columba delica
ta religata affectu:non cupiditate
volare non poterat propter implē
dum officium non propter paruū
meritum:tamen deſiderium in cor
de neceſſe eſt vt ſit. Non autem de
ſunt perſecutiones. quia veruʒ eſt
illud. Omnes qui volunt pie viue
re in chriſto Jeſu perſecutioneʒ pa
tiuntur. In omni congregatione
multitudinis neceſſe eſt vt inueni
antur mali. Attende conſolatoreʒ
regem noſtrum chriſtum creatuʒ
eſſe inter nos. Attende quia duo
decim ſuis miſcuit vnum queʒ pa
teretur. Deus enim qui nouit exer
cendos nos miſcet nobis:⁊ nō per
ſeueraturos: aut certe ita ſimula
tos vt nec inchoauerint in quo per
ſeuerare deberent. nouit enim ne
ceſſarium eſſe nobis vt feramus
malos:et proficiat ꝙ boni ſumus
Diligamus inimicos. corripiam⁹.
caſtigemus. excommunicemus.
vt cum dilectione a nobis etiaʒ ſe
paremus. Itaqꝫ ne amittam dile
ctionis vitaʒ: quis dabit mihi pen
nas ſicut columbe: et volabo: et re
quieſcam.⁊ Quo iturus es.⁊ Quo vo
laturus.⁊ aut vbi requieturus.⁊ Ec
ce elongaui⌋ me ⌊fugiens et man
ſi in ſolitudine⌋. In qua ſolitudi
ne forte fugies.⁊ In ſolitudine hoc
eſt in conſcientia: quo nullus ho
minum intrat. vbi nemo tecuʒ eſt
vbi tu et deus es. Etſi ſolus es in
conſcientia:non tamen ſolus es in
caritate. Dilectio proximi te contur
bat. cum quo cum infirmatur: in

firmaris · cum quo cum patitur:
compateris· Sicqꝫ etſi intus conſo
laris in conſcientia: forinſecus cō
turbaris· naꝫ tribulationes nō te
relinquent· Quapropter fidelis nō
ſpiritu vindicte: ſed zelo iuſticie de
clarans venenoſum periculum la
tens in priuati inimici corde: ⁊ con
ſiderans fortitudinem perſecutorū
clamat ad deum: dicens· Exaudi o
deus pater pro populo tuo oratio
nem· quia deus aliquorum oratio
nem audit et annuit· ⁊ quorundā
audit et auditas deſpicit: vt illorū
qui temporalia petunt ad volupta
tem: ſcd̄m illud Ipſe pluit illis mā
na ad mādūcandū· Et poſt pauca
addit· Eſce erāt adhuc ī ore eoꝝ et
ira dei aſcēdit ſup eos· Et ideo orādū
ē ne deſpiciat orōeꝫ nrāꝫ Ecc̄· xxxv·
Nō deſpiciat dn̄s loq̄lā pupilli cū
effuderit q̄re
lā gemit⁹.

Colle.

Gregori
us i libro
decimo moralium hunc verſiculuꝫ
ſic exponit· Fugiēs ſe elongat qui
a turba deſideriorum temporaliuꝫ
in alta dei ſe contemplatione ſub
leuat· Manet vero ī ſolitudine qui
perſeuerat in remota mentis intē
tione· In ſolitudine quippe mane
re eſt a ſecreto cordis deſideriorum
terrenorum tumultus expellere: ⁊
vna intentiōe eterne patrie ī amo
rem intime quietis anhelare· Om
nes enim qui vel illicita appetunt
vel in hoc mundo videri aliquid
volūt denſis cogitationuꝫ tumulti
bus in corde comprimuntur· Ali
us nanqꝫ iuri ſe luxurie ſubdit at
qꝫ ante mentis oculos ſcemata id
eſt figuras turpium perpetratio
num fingit· Et cum effectus operis
non tribuitur: hoc crebrius agitur
intentione cogitationis: et anim⁹
creatus occaſioneꝫ nequiſſime ex
pletionis rimatur· Mens itaqꝫ hec
quaſi quendam populum patitur
qui inſolenti id eſt fatuo cogitatio
num tumultu vaſtatur· Alius ire
ſe dominio ſtrauit· et quid in corde
niſi iurgia· etiam que deſunt pera
git· Hic ſepe preſentes inuidet· ab
ſentibus contradicit· intra ſemet
ipſum contumelias profert et re
cipiet· Receptis autem durius re
ſpondet· et cum qui obuiet null⁹
aſſit magnis clamoribus rixas in
corde componit· Alius iuri ſe aua
ricie tradidit et faſtidiēs propria
aliena concupiſcit· Hic plerūqꝫ cō
cupita adipiſci non valens· Diem
quidem in ocio: noctem vero in co
gitatione verſando· torpet ab vti
li opere· quia fatigat illicita cogi
tatione· Alius tyrannidi ſuperbie
ſe ſubijcit· honorum ſublimium in
fulas appetit· exaltari ſucceſſibus
exquirit· totumqꝫ quod eſſe deſide
rat ſibi apud ſemetipſuꝫ in cogita
tionibus depingit· At contra ſan
cti viri q̄ nihil huiꝰ mūdi appetūt
nullis procul dubio in corde tumul
tibus premuntur· Omnes quippe
inordinatos deſideriorum motus a
cubili cordis manu ſancte conſide
rationis eijciunt· Et qꝛ tranſitoria
cuncta deſpiciūt ex his naſcentes
cogitationum inſolentias non pa

tiũtur · ſolam nāq̄ eternam patri
am appetunt. Et quia nulla huius
mundi diligūt: magna mētis trā
quillitate perfruuntur.

Hugo Cur autē eccleſia vel
vir iuſtus manſit in
ſolitudine conſequenter exponit:
dicens. ⌊ EXpectabam eum qui
ſaluum me fecit a puſillanimitate
ſpiritus ⌋ · hoc eſt ab inordinato
amore ne caderem in deſperationē.
⌊ a tempeſtate ⌋ ſeditionis malorū
Quorū deiectionem conſequenter
orat: dicens. ⌊ P Recipita domine ⌋
cogitationes fraudulosas eorū.
⌊ a diuide linguas eorū ⌋ id eſt di
ſcordare facias eos qui in me con
ſpirant et concordes ſunt ad nocen
dum mi
hi.

Gregorii xxx°. mo
ralium.

Sicut pernicioſum eſt ſi vnitas de
ſit bonis: ita et pernicioſius eſt ſi
non deſit malis. Reproborū quip
pe vnitas bonorū vitam tanto du
rius impetit quanto ſe ei per colle
ctionem durius opponit. Hanc vni
tatē reproborum pernicioſam ſibi
Paulus conſpexerat cum in medio
ſaduceorum et phariſeorum depre
henſus dicebat. De ſpe et reſurrecti
one mortuorum ego iudicor. Qua
nimirum voce percuſſam contra ſe
viciſſim audientium turbam per
ſoluit. Cū in duas partes tumul
tuantium multitudo diuidit: Pau
lo via ereptionis aperitur. quia
quem turba perſequentiū vnita
conſtrinxerat: diuiſa laxabat. Si
malorum vnitas noxia non fuiſſ;
nequaquam diuina prouidentia
gigantium turrim poſt diluuium
conſtruentium in tanta diuerſita
te diſſipaſ
ſet.

Hugo diſcordi
am igiẗ
malorum expono. ⌊ quoniam vi
di iniquitatem ⌋ in actu ⌊ et contra
dictionem ⌋ in verbis ⌊ in ciuitate ⌋
hoc eſt in mundo qui eſt ciuitas di
aboli. cuius ciues ſunt omnes ini
qui et contentioſi. Petrus cantor
pariſi. In ciuitate dei caritas parit
conſenſionem. quia ⌊ DIe ac no
cte ⌋ id eſt aſſidue ſine intermiſſio
one ⌊ circundabit eam ſuper mu
ros eius iniquitas ⌋. Muri ciuita
tis diaboli ſunt obſtinati ſuper q̄s
exiſtit iniquitas: id eſt nequam in
uidia que circundat ciuitatē. Vn
de Auguſtinus ait. Sciendum q̄
cum per omne vitium antiqui ho
ſtis virus humano cordi infūdat
malo inuidie tota viſcera concutit
ſerpens. Hac enim Cayn armatur
contra Abel fratrem ſuum: filij Ja
cob contra Joſeph: iudei contra
chriſtum: babilonij contra Dani
elem. Hic eſt vermis qui Jone ede
ram conſumit: dum proſperitati
aliorum inuidendo detrahit ⌊ et
labor in medio eius ⌋ perſequendo
bonos. ⌊ et iniuſticia ⌋ que eſt cau
ſa huius laboris. ⌊ ET non de
fecit de plateis ei9 vſura et dolus ⌋
Ad litteram enim in plateis hui9
ſeculi vbi venduntur venalia: com
mittitur vſura et dol9: q̄ aut mer
catores putant habere precium rei
ſue: et tunc vendunt cum dolo. aut

faciunt credentiam emptoribuſ ſu
is: ⁊ tūc plus vendūt rōne termini
ſolutōis longioris qd eſt vſura.

Auguſtinꝰ Eſt et alia vſu
ra peior quan
do non dimittis quod tibi debetur.
et turbat oculus in illo verſu ora
tionis. Dimitte nobis debita nrā.
Verbum contumelioſum audiſti
vis exigere damnationis ſupplici
um: iniuriarum pugno percuſſus
es: interfectionez qrīs vſura mala.

Hugo Poſtq̄ egit de maliſ
que patitur eccleſia
vel vir iuſtus ab apertis inimiciſ
conſequēter agit de malis que pa
titur a falſis fratribus que oñdit
eſſe itolerabilia multis modis: di
cens. Quoniam ſi inimicuſ me
us ⌋ publicus peccator ⌊ maledixiſ
ſet mihi ⌋ manifeſte ⌊ ſuſtinuiſſem
vtiqȝ ⌋. ſed illud non poſſum ita ſu
ſtinere q̄ amicus maledicat mihi
Vnde Mich. vij°. Inimici hominis
domeſtici eius. Et ſi is qui ode
derat me ſuper me magna locutuſ
fuiſſet ⌋ id eſt per ſuperbiam mihi
inſultaſſet cōminando ⌊ abſcondiſ
ſem me forſitan ab eo ⌋. fugiendo
preſentiam eius. Sed ab his qui
videntur me amare ⁊ tamen inſidi
antur mihi non poſſuȝ me abſcon
dere. Vnde dicit beatus Bernardꝰ
Nunc in eccleſia impleta eſt illa ꝑ
phetia: ecce i pace amaritudo mea
amariſſima. Amara prius in nece
martirum. amarior poſt in confli
ctu hereticorum. amariſſima nunc
in moribus domeſticorum: quos
nec fugare: nec fugere valemus.

⌊ Tu vero ⌋ a quo dolos patior in
abſcondito ⌊ homo ⌋ mecum viuēs
⌊ vnanimis ⌋ p ſimulationē. quia
videbatur ab aliȷs quaſi bonus
cū tamen eſſet malus ⌊ dux meꝰ ⌋.

Auguſtinꝰ quia forte ali
quādo preceſ
ſiſti me: et ſalubre aliquid monui
ſti me ⌊ et notus meus ⌋.

Hugo per fidem et profeſſi
onem ⌊ Qui ſimul ⌋
conuerſans ⌊ mecum dulces capie
bas cibos ⌋ eukariſtie et doctrine.
⌊ in domo dei ⌋ id eſt in eccleſia ⌊ am
bulauimus cum conſenſu ⌋ corpo
ralis conuerſationis. Tu inq̄ ta
lis perſecutus es me verbis conten
tioſis: et prauis moribus. Falſi
enim fratres intrant ſanctaȝ eccle
ſiam qui cuȝ ſimulate viuunt: quā
to familiariores ſunt tanto graui
us electos premunt: quos tamen
exemplo ſuo dominuſ ſuſtinere do
cet: qui Iudam ſuum cōmenſaleȝ
et traditorem tolerauit et diſſimu
lauit. Sed ipſi falſi fratres penas
eternas non euadent. et qui tales
ſunt audiant mortis ſententiam.
qua dicitur. ⌊ Ueniat ⌋ id eſt veni
et ⌊ mors ⌋ gehenne ⌊ ſuper illos ⌋.
quando eos damnatio eterna ope
riet. ⌊ et deſcendant ⌋ id eſt deſcen
dent ⌊ in infernum viuentes ⌋.

Caſſiodorus Hoc vti
q̄ fieri ñ
poteſt vt et moriatur aliquis ⁊ vi
uus deſcendat ad inferos: ſed hoc
magis ſpūaliter accipiendūȝ eſt.

Augꝰ Quid eſt ergo viuētes: ⁊
ſcientes quia pereunt:

et tamen ſe tenentes terrenarum de
uoratōne cupiditatum abſorbent.

Hugo Dicitur autē cupidi
tas ſeu cor cupidi in
fernus. quia non poteſt impleri.
Vnde Prouerbi. xxvij. ſcriptum
eſt. Infernus et perditio nunquā
implen
tur. **Gregori9** xviij. mora
lium. Ab maioris igitur culpe cumu
lum hoſtes ſuos ſancta eccleſia per
hibet ſcire quod ſequi debeant: et
ſequi nolle quod ſciunt. mortui in
infernum deſcenderent ſi mala ne
ſciendo perpetrarent. quia mortui
qui non ſentiunt pro neſcientib9.
viuentes ergo qui ſentiunt pro ſci
entibus poni ſolent. Cum ergo ſci
unt mala et tamen faciunt: ad ini
quitatis infernū ac voraginem vi
uentes miſeri deſcendunt.

Hugo Quare. ⌊Quoniā
nequicie ſunt ī habi
taculis⌋ id eſt in ſecreto cordis ⌊eo
rum⌋. et ſimiliter. ⌊in medio eorū⌋
hoc eſt in
aperto. **Jeronim9** Itē
tā ope
re q̄ cogitatōe nequicia plenī ſūt.

Hugo Eccleſia enī vel vir
iuſtus inter tantas
tribulationes eſtuans ſubiungit:
dicens. ⌊Ego autem⌋ per me
metipſū et non ſicut canonici qui
per vicarios cantant ⌊ad dominū
clamaui⌋ inter predictas tribula
tiones conſtitutus. ⌊et dominus
ſaluabit me⌋ a peccato et ab infer
no. Et propter hoc ne de ingratitu
dine poſſim argui ⌊Veſpere et ma
ne et meridie⌋. Veſpere id eſt in ſe
nectute. mane id eſt in puericia.
meridie id eſt in iuuentute. quaſi
dicat. Omni tempore vite mee ⌊nar
rabo et annunciabo⌋ diuina benefi
cia mihi collata.

Nicola9 Vel veſpere et ma
ne et meridie: vide
licet tribus vicibus per diem nar
rabo: id eſt orationes et laudes di
cam domino. ſicut de Daniele legi
tur Danielis. vi°. q̄ tribus parti
bus in die adorabat deum contra
hieruſa
lem. **Hugo** ⌊et exaudi
et vocē me
am⌋ id eſt orationē meam de qua
ſubditur. ⌊Redimet in pace ani
mam meam⌋. In pace anima redi
mitur quādo de vitijs ad virtutes
ſiue de hoc mundo ad celeſtem pa
triam per dei gratiam et miſericor
diam transfertur. Chriſtus in pri
mo aduentu redemit eā a culpa.
in ſecundo aduentu redimet eam
a pena. et ſic ſecura erit. ⌊ab his⌋
videlicet falſis chriſtiāis et fratri
bus. ⌊qui appropinquant mihi⌋.
corpore et non vita vel moribus.
⌊quoniam inter multos erant me
cum⌋. Pauci electi: multi vero vo
cati ſunt. Inter multos illos voca
tos et non electos erant mecum
conuerſantes corporaliter in eccle
ſia. Tranſlatio romana habet: in
multis erant
mecum. **Jeronimus**
hoc eſt: in ſacramentis cōmunica
bant mecum et in fide ficta: ſed non
in paucis: hoc eſt in fide firma et ca
rita
te. **Hugo** ⌊Exaudiet de
us⌋ me videlicet

in hoc ꝙ ⌊et humiliabit illos⌋ ſcili
cet puer ſos chriſtianos predictos
humiliatione abiectionis et con
fuſionis chriſtꝰ dominus ⌊qui ē⌋
deus eternus omnia potens. ⌊ante
ſecula⌋ quia in principio erat ver
bum. Tranſlatio hebraica habet:
qui eſt iudex ab initio. Deinde oſtē
dit cauſam quare damnabuntur
cum ſubiungit. NOn eſt enim il
lis cōmutatio⌋ de peccato ad peni
tentiam: ſed ſunt incorrigibiles et
indurati in malis ſuis: et ſic nō me
rentur veni · **Auguſti.** · quia
am. · non
mutantur in melius: ſed in peius.
nec cum hic ſunt: nec in reſurrectō
ne. Omnes enim reſurgemus: ſed
non omnes imutabimur. Quare ſ
quia non eſt illis cōmutatio.

Nicolaꝰ ⌊et non timuerant
deum⌋. ſed magis
contempſerunt: ſicut dicitur de ob
ſtinato Prouerb. xviij. Impius
cum in profunduʒ malorū venerit
contem · **Caſſiodo.** · Namq̄
nit. · timet de
um a ſua nequicia cōmutatur dū
iudicij pauore ⁊ amoris ſtudio ele
git dominicis iuſſionibus obedire
⌊extendit manum ſuaʒ in retribu
endo⌋. Manuʒ hic virtutem ⁊ vin
dictam ſignat: que tunc erit quan
do illa diſcretio bonorum maloruʒ
ꝙ peruenerit in illo futuro iudicio
vbi pena retribuetur pro peccato.
Et quia COntaminauerūt teſta
mentum eius⌋. hoc eſt quia mādā
ta domini prauis actibus pollue
runt ⌊diuiſi ſunt⌋ id eſt diuidentur
in mali a bonis tanquam palee arſu
re ſegregantur a granis: hoc fiet
⌊ab ira⌋ hoc eſt a vindicta ⌊vultꝰ
eius⌋. quia domini vultus ſuper fa
cientes mala vt perdat de terra ſci
licet viuentium memoriam eorū.
Sed non ſic diuidentur boni a deo.
Vnde addit. ⌊et appropinquauit⌋
ad bonos ⌊cor illius⌋ id eſt volun
tas dei. Cognitio autē voluntatis
dei appropinquat ad hominem per
expoſitioneʒ ſacre ſcripture. Vnde
ſequitur. MOlliti ſunt ſermōes
eius⌋ per expo · **Auguſtin.**
ſitionem.
quia quedaʒ in ſcripturis videbā
tur dura cum obſcura eſſent: que
tamen expoſita emollita ſunt. ⌊ſu
per ole · **Nicolaꝰ** · quia ſicut
um⌋. · oleum fo
uet carnem: ita illa obſcura expoſi
ta fouent animam. ⌊⁊ ipſi⌋ ſermo
nes ⌊ſunt iacula⌋. quia percutiunt
cor audientium. Vnde apoſtolus
ad Hebre. x°. Viuus eſt ſermo dei
dei et efficax: ⁊ penetrabilior omni
gladio ancipiti. Et ſi conturbaris
aliquo euentu ⌊IActa ſuper domi
num curam · **Auguſtinꝰ.**
tuam. Vnde
Proijce te in deuʒ. non eſt tam cru
delis vt ſe ſubtrahat et te cadere
permittat. cōmitte te ſibi cum fidu
cia in omnibus cauſis tuis: et ipſe
te enutriet in doctrina intelligēda
in aduerſis tolerandis te docendo:
te confortando: et vias tuas diri
gendo. ⌊et non dabit⌋ id eſt non
pmittet dari. ⌊in eternū⌋ ⁊ ſpatiū
ad horā pmittat ⌊fluctuationē⌋.

cõmotionem et cõturbationem.
[iusto]. Licet enim iuſtus in hoc
ſeculo ad tempus patiatur fluctu
ationem temptationum et aduer
ſitatum: tamen poſt hanc vitam
ceſſabunt fluctuationes maris: vi
delicet huius ſeculi: quoniã deus
portum quietis preparauit iuſtis
in eternum. Quid faciet tunc malis
Sequitur. [Tu vero deus dedu
ces eos] .i. iniuſtos. [in puteum
interitus] id eſt in infernum.

Caſſiodo. De quo alio lo
co legitur. Non
aperiat ſuper me puteus os ſuum.
Fouea obſcura et mortalis: men
ſura terribilis: vbi nec ſpacium vl
lum conceditur: nec ipſa inſpiramē
ta preſtantur. ſed obſcuritas tene
broſa circumdans impios a mentis
luminis tollit aſpectum. Ex putei
ſiquidem ſimilitudine gehenne tor
menta nos ãmonet formidare. O
pietas inaudita iudicantis. totum
hominibus predicitur vt culpa ple
ctibilis euitetur. [Viri ſanguinū]
hoc non de iuſtis iudicibus intelli
gendum eſt qui diſcipline neceſſi
tate conſtricti innocēter humanū
fundunt ſanguinem quo quietos
reddant populos maxime cum le
gamus iuſta bella viris ſanctis a
domino fuiſſe conceſſa. Quapropter
addidit. [et doloſi] vt illum tantū
intelligeres homicidij reum qui per
inſidias et iniquiſſimum dolum ali
enum querit exicium .i. mortem.
Tales itaque [non dimidiabunt di
es ſuos] quia cum ſibi longam vi
tam promittunt: exitum celerrime

mortis inue
niunt. **Nicolaus.** Mors
taliũ
communiter acceleratur ſcd'm dictū
ſaluatoris Math. xxvi. Omnes qui
acceperint gladiū: gladio peribūt

Collector. Hoc Gregorius
v. libro Job mo
raliter exponit: dicens. Dies dimi
diare eſt tempus vite male i volu
ptatibus ductum ad penitentie la
menta diuidere atque hoc ad bonũ
vſum partiendo reparare. Sed im
qui dies ſuos nequaquã dimidi
ant. quia peruerſam mentem nec
in extremo tempore mutant. Quo
contra Paulus bene ammonet: di
cens. Redimentes tempus: quoni
am dies mali ſunt. Tempus quip
pe redimimus quando ante actam
vitam quam laſciuiendo perdidi
mus: flendo reparamus.

Hugo. Vnde apoſtolus ad
Roma. vi. ait. Sicut
exhibuiſtis membra veſtra ſerui
re immundicie ad iniquitatem: ita
nunc exhibete membra ſeruire iu
ſticie in ſanctificationem. Videns
enim eccleſia aut vir iuſtus peſſi
mum malorum finem: pſalmū con
cludit:
Jeronimus. [Ego au
dicens. tem ſpe
rabo in te domine] vt pleni inueni
antur dies mei in operibus iuſti
cie. A
Gloſa. non incipiunt
lij. dies bonos: ſed
in ſuis malis continue perſeuerãt.
Alij dimidiant dies ſuos faciendo
bonum per reſiduum tempus vite
ſue. Alij implent dies bonos. Qui
nō incipiūt dies bonos: moriũtur.

in egipto. quia vſq3 in fine3 vite in
tenebris vitiorum conuerſantur.
Qui dimidiant dies ſuos moriūtur
in deſerto. quia de confeſſione pec
cati exeuntes errata per peniteti
am emendant. Qui vero implent
dies ſuos perſeuerando in opere iu
ſticie vſq3 in finem vite: terra3 pro
miſſionis conſequūtur.

Collector qui iſtum libru3
collegit ex dictis
ſanctorum dicit. Et quia hic pſal
mus ſcd̄m Caſſiodorum tercius eſt
eorum qui de paſſione ⁊ reſurrecti
one domini Jeſu latius ſūt locuti:
miſtice poteſt exponi etiam de chri
ſto: qui ſcd̄m forma3 ſeruioꝛat ad
deum patrem: dicens.

Hugo Exaudi deꝰ⌋ pa
ter ⌊orationem
mea3⌋ qua oro a d te ſcd̄m ꝙ homo
⌊et ne deſpexeris depcationem me
am: intende mihi et exaudi me⌋.
Replicatio eorundem verboru3 no
tat: inſtantiam orationis perfecte
a conſcientia ſanctitatis emiſſe.

Jeronimus Qua ratōne
intellige o
homo. quia niſi pura conſcientia
depreceris a deo: proꝛſus non exau
dieris.

Hugo Cauſam ſue oratio
nis ſubiungit: di
cens. ⌊Contriſtatus ſum⌋ huma
na infirmitate ⌊i exercitatōe mea⌋
id eſt in paſſione ⌊⁊ conturbatus
ſum a voce inimici⌋ videlicet iudei
maledicentis mihi. ⌊et a tribula
tione peccatoris⌋ ſcilicet eiuſdem
populi perſequentis me. Hoc au

tem non meo merito ſuſtinui: ſed
meo malo. ⌊Quoniam declinaue
runt in me iniquitates⌋ id eſt in
poſuerūt mihi mala: dicentes ipſi
contra me falſum teſtimonium. ⌊⁊
in ira⌋ qua contra me repleti fue
runt ⌊moleſti erant mihi⌋ clamaǹ
tes. Crucifige: crucifige eu3. Et pro
pter hoc ⌊coꝛ meum conturbatum
eſt intra me⌋ ſcd̄m hominem. ⌊et
foꝛmido moꝛtis cecidit ſuper me⌋.
Vnde dixit Triſtis eſt anima mea
vſq3 ad moꝛtem. Vnde ⌊timoꝛ⌋ ani
me ⌊et tremoꝛ⌋ coꝛpoꝛis ⌊venerunt
ſuper me⌋.

Caſſiodo. Exitus no
ſtri moꝛe3
certiſſima ꝓprietate deſcribit. Moꝛ
tem enim prius timemus: deinde
contremiſcimꝰ quia ſeparatio iſta
coꝛpoꝛis animeq3 ſine conturbati
one maxima non poteſt euenire.
⌊et contexerunt⌋ id eſt circumdede
runt ⌊me tenebre⌋ ſcilicet moꝛtis.
quia frequenter illa conſpicimus
animo de quibus nos ventura ſo
let conturbare foꝛmido. Vel conte
xerunt id eſt circumdederunt me te
nebre id eſt perfidi tenebroſi iudei.

Hugo ⌊et⌋ videns rebellio
nem eoru3 ⌊dixi. quiſ
dabit mihi pennas⌋ ſcilicet poten
tie ſcd̄m ꝙ homo ſum: niſi tu pater
⌊volabo⌋ a iudeis infidelibus ⌊et
requieſcam⌋ in gentibus credenti
bus. Et bene addit ⌊ſicut colum
be⌋. quia ſicut columba non inue
niens vbi pes eius requieſceret
rediit ad archam. Sic chriſtus
non inueniens locum in iudeis per
fidis volauit per predicationē apo

ſtolc tuum ad gentes. Vnde addit.
⌊ecce elongaui fugiens⌋ a iudeis
reſurgendo ⌊et manſi in ſolitudi
ne⌋ id eſt gentilitate inculta et ido
cta. quia ydolis ſeruiebat. ⌊expe
ctabam⌋ poſitus in agonia paſſi
onis ⌊eum⌋ videlicet deum patrem.
⌊qui ſaluum me fecit a puſillanimi
tate ſpiritus⌋ ne in paſſione malis
crederem ⌊a tempeſtate⌋ ſeditionū
quas iudei impetuoſe cōtra me mo
uebant. ⌊precipita domine⌋ ſuper
hos iudeos ⌊et diuide linguas eo
rum⌋ quas ſuper me acuerunt. Et
hoc totum fecit iudeis per Tytum
et Veſpaſianum. quia diſperſi ſūt
in diuerſas nationes. Cauſam ſub
iungit. ⌊quoniam vidi iniquita
tem⌋ in corde eorum qui me oderūt.
et contradictionē in ciuitate⌋.

Jeronimꝰ quia non crede
bant in me: di
centes. Nonne hic eſt Joſeph filiꝰ
fabri. et alia multa ⌊die ac nocte⌋
id eſt aſſidue. **Hugo** ⌊circunda
bit eam⌋ vi
delicet ciuitatem hieruſalem vniuer
ſaliter quantum ad oēs eius habitato
res: ſed precipue ⌊ſuper muros eiꝰ⌋
id eſt ſuper principes ſacerdotum.
iniquitas qua me oderunt. ⌊et la
bor⌋ quo conati ſunt me occidere
⌊in medio eius et iniuſticia⌋ quia
non merueram mortem quam mi
hi procura
uerant. **Jeronimus.**

Taliter circundata et repleta eſt
eorum ciuitas ſcilicet hieroſolima
vt ſupra paruos et magnos redū
daret iniquitas. Vnde dixerūt. Sā
guis eiꝰ ſup nos et ſup filios nr̄os.

Hugo ⌊a non defecit de pla
teis eius vſura et do
lus⌋ quia Judas retulit eis trigin
ta argenteos: nihilominus tamē
tenuerunt Jeſum. Et ſimiliter dolꝰ
fuit ī oculo Jude traditoris. Et hec
nota facta ſunt ſicut illa que fiunt
in plateis. Sequitur querimonia
de Juda traditore a quo itolerabi
lius ſe aſſerit dolum traditionis pa
ti quam ab extraneo: dicens. ⌊Quoniā
ſi inimicus meus maledixiſſet mi
hi ſuſtinuiſſem vtiqꝫ⌋ quaſi dicat
magis tolerabile eſſet. ⌊a ſi is⌋ vi
delicet iudeus ⌊qui oderat me ſuper
me magna locutus fuiſſet: abſcon
diſſem me forſitan ab eo⌋.

Jeronimꝰ ⌊Legimus in euā
gelijs quod chriſtꝰ
abſcondit ſe a iudeis: a Juda autem
ſe non abſcondit: ſed eum etiam cō
uiuio ſancto aſciuit id eſt adiunxit.
ſicut ſequitur. ⌊tu vero homo vna
nimis⌋. quia cum alijs apoſtolis
mihi coniunctus eras ⌊dux meus⌋
ad predicandum cum ceteris miſſus
ducem bene dicimus itineris pre
curſo
rem. **Caſſiodorꝰ** ⌊et no
tus me
us⌋ quia te preſciui proditorem ⌊qui⌋ etiā
⌊ſimul mecum dulces capiebas ci
bos⌋ comedendo mecum ex parabſi
de ⌊in domo dei⌋ id eſt in templo.

Jeronimꝰ ⌊ambulauimꝰ
cum conſenſu⌋
Sepe enim cum ipſo domino in tem
plo Salomonis cum predicatōnis
conſenſu
abijt. **Caſſiodorꝰ** Et
vt

nobis abſoluta verboꝝ poſſit ſta
re contextio iſti ⁊ ſupiori verſui iun
gendũ eſt Cur me tradebas. Grã
dis ſit eniꝫ culpa cui beneficia repu
tantur eximia. Poſtꝗ̃ de Juda lo
cutus eſt: conſequenter per ſenten
tiam cõmunis pene cõuertitur ad
iudeos: di

Hugo

cens. ⌊Veniat mors ſup illos⌋ id eſt captiuitas que facta
eſt per Tytum et Veſpaſianum.
⌊et deſcendant in infernum⌋ id eſt
in acerbam penam ipſius captiui
tatis ⌊viuentes⌋ quod factum eſt
de iudeis. Judas etiam ad litteram
mortuus eſt ⁊ deſcendit viuens ad
infernum. quia deſperans ſe ſuſpen
dit. Et hoc meruerunt. ⌊Quoniam
nequicie in tabernaculis eoruꝫ⌋ id
eſt in domibus vbi cõuenticula et
conſilia facientes: querebant quo
modo Jeſum tenerent ⁊ occiderẽt.
Et poſtea ⌊in medio eorum⌋ id eſt
in aperto: quando conſilia ſua alijs
aperuerunt. Cum vero premiſſa
mihi fecerant Judas et iudei. ⌊ego
autem ad deum clamaui⌋. Vnde
Math. xxvij°. dicitur. Jeſus voce
magna clamauit: dicens. Hely he
ly ⁊c. ⌊et dominus ſaluabit me⌋.
reſuſcitans me a mortuis. ⌊Veſpe
re et mane ⁊ meridie narrabo ⁊ an
nunciabo: et exaudiet vocem me
am⌋. Sic coniungitur littera.

Caſſiodorus

Narrabo veſpere predi
cando in cena traditionem meam.
Et annũciabo ad mane reſponden
do quãdo dicente Pilato. tu es rex
iudeorum. tunc annũciauit: dicẽs
In hoc natus ſuꝫ: et cetera que ibi
dicuntur. Hoc autez quod ſequitᷣ
et exaudiuit vocem meam: ad me
ridiem pertinet: quãdo dixit in cru
ce. Conſũmatuꝫ eſt. Quia ſicut pre
dixerat ita factum eſt. O mira bre
uitas. In hoc vno verſiculo taꝫ ma
gnus actus ille narratus eſt vt ꝗ
in illa latitudine cognoſcitur expo
ſituꝫ: in hac breuitate probaretur
eſſe colle
ctum.

Hugo

Et vere exaudiet vo
cem meam. ⁊ ⌊redimet in pace ani
mam meam⌋ beneficio reſurrectio
nis ⌊ab his⌋ hoc eſt a iudeis. ⌊qui
appropinquant mihi⌋ vt me capi
ant in ſermone. ⁊ hoc faciebant in
dolo ⌊quoniam inter multos⌋ qui
me ſequebantur ⌊erant mecum⌋.
inſidiantes mihi ⌊exaudiet deus⌋
pater me liberando. ⌊et humilia
bit illos⌋ tollens eorum locum et
gentem per romanos. ⌊qui⌋ deus
pater ⌊eſt ante ſecula⌋ id eſt ab e
terno. Quare hoc? ⌊Non enim eſt il
lis cõmutatio⌋ vt ſcilicet cõmutẽt
ſermonem nequaꝫ quem firmaue
runt ſibi de me occidendo: nec poſt
factum mutabant voluntatem ſuã
prauaꝫ penitendo. quia poſt reſur
rectionẽ chriſti etiam perſecuti ſũt
nomen chriſti confitentes. Cauſã
ſubiungit. ⌊et non timuerunt de
um⌋. Et propter hoc ⌊extendit ma
num ſuam⌋ ad percutiendum eos.
⌊in retribuendo⌋ penaꝫ pro culpa
cõtaminauerunt teſtamentũ eius⌋

Jeronimus

quia non in
tellexerunt
dominum Jeſum ſanctorum ꝓphe

ta

tarūꝫ pᵉcōnio repꝛomiſſuꝫ quem
conſpuentes polluerunt. Et ideo.

Hugo [diuiſi ſunt] per totū
mundūꝫ diſperſi [ab
ira] id eſt per vindictaꝫ. [vultus]
id ē voluntatis [eius] [et appꝛopin
quauit coꝛ illius] ad gētes repro
batas iude

Caſſiodo. Cur
is. autē
illa faciat que dicta ſunt ſubſequē
ter exponit: dicens. [Molliti ſunt
ſermones eius ſuper oleum]. Iu
das molliuit ſermones ſuos cum
dixit. Aue rabi. Et iudei ſimilr̄ quā
do dicebant. Magiſter ſcimꝰ quia
a deo veniſti. et viam dei in veritate
doces. In mundo enim quid leuiꝰ
oleo: ſed ad exaggerationeꝫ id eſt
ad aggrauationem nimiam ſuper
oleum perfidorum ſermones dicit
eſſe mollitos: ne tanto ſceleri par
potuiſſet aliquid inueniri. [et ipſi
ſunt iacula] cum dicunt. Reus eſt
mortis. Nos ſermones enim pro
bant illi effeciſſe q̄ſi iacula. Poſt
q̄ꝫ de pfidis iudeis celeſtis iuſticia
locuta eſt ſaluberrimum conſiliuꝫ
noſtris infirmitatibꝰ dedit: dicēs.
[Iacta ſuper dominum curā tuaꝫ]
quod ſuperius vſqꝫ in finem ſuffici
enter expoſitum eſt. Audiuimꝰ vi
ficatorem creaturarum animaꝫ ſu
am poſuiſſe pro ſalute moꝛtaliuꝫ.
audiuimus impaſſibilem deum in
carne ſuſcepiſſe paſſioneꝫ pꝛo pec
catoribus. audiuimus patri coeter
nuꝫ mortis ſubiſſe ſuppliciū. O ine
ſtimabile precium quod redemit
genus humanum: olocauſtuꝫ qd̄
nobis preſtitit eternas flammas
euadere. Infeſtus qui tulit mortꝫ
ſſinis qui dedit bonuꝫ ſine fine mā
ſurum. Vnde papa Leo pulcre lo
cutus eſt: dicens. Quamuis multo
rum martiruꝫ in conſpectu domini
precioſa mors fuerit: nullius tam
inſontis id eſt innocētis ocioſa fu
it redemptio peccatorum. Accepe
runt enim iuſti: non dederunt coro
nas. Inter filios autem hominuꝫ
vnus ſolus exiſtit chriſtus qui ve
re erat agnus imaculatus: in quo
omnes crucifixi: omēs mortui: om
nes ſepulti: omnes etiaꝫ ſunt ſuſci
tati. Preſta piiſſime deus vt qui in
aſſumpta carne pro nobis digna
tus es mortem pati: regni tui cōſoꝛ
tia nobis largiaris. Amen.

Pſalmꝰ .lv.

MIſerere mei
deus quoniam con
culcauit me homo.
Titulus. In fineꝫ pro populo qui
a ſanctis longe factus eſt in tituli
inſcriptione ipſi dauid cum tene
rent eum allophili in geth.

Hugo Prima pars tituli ſu
pta eſt de euangelio
Iohānis. xix. vbi legitur q̄ crucifi
xo domino Pilatus ſuperpoſuit
hunc titulum. Jeſus nazarenꝰ rex
iudeo
rum.

Caſſiodorꝰ de quo
titl'o lō
ge ante fuerat prophetatum. Ne
corrumpas tituli inſcriptionē: ſed
poncio Pilato iu iaicus populus

iminebat vt contra vaticinia pro
phetarũ huius tituli emẽdaretur
inſcriptio: nolens ſuum regem di
ci quem inſanis mẽtib9 reſpuebat

Hugo altera ps predicti ti
tuli· videlʒ cuʒ teneretur
euʒ allophili in geth ſumpta ẽ de
.i. regum· xxi· vbi dicitur q̄ dauid
fugiẽs ſaulis perſecutionẽ· venit
ad achis regem geth: ſed non eſt
rete **Cassi** Hec omnia miſtice
tus ſũt exponẽda Geth
ſignat torcular .i. preſſuram quã
omnis fidelis patitur xpian9: ſ; tũc
fructum reddit vberrimũ cum tri
bulationũ fuerit mole depreſſus·
Et ideo in tituli inſcriptione loqui
ratiõabilit̃ aptatur eccleſia in per
ſona cuiuſlibet fidelis tribulati q̃
allophiloruʒ .i. alienigenarũ pſecu
tõibus ingrauati tanq̃m nectareos
liquores merita ſanctoꝝ copioſa
vbertate p **Hugo** Vñ ſenſu s
fundũt tituli tal' ẽ.
ps· iſte tendẽs in finẽ .i. in xpm qui
eſt finis ꝯ cõſumatio ad quẽ tendi
mus· Ps· dico ſcript9 pro populo
.i. contra pplm .ſ. iudeoruʒ ꝯ pſecu
toꝝ: qui populus longe factus eſt
a ſanctis: nõ loco ſed mente· et h9
in tituli inſcptõe· quia cuʒ ſancti cõ
fiteãtur xpm regem iudeoꝝ· ſicut
titul9 dixit· populus iſte contradi
cit verbis vt iudei· et factis vt ma
li xpiani· qui ps· loquit̃ de hoc qd
factum eſt dauid cum tenerent eũ
allophili in geth· q2 ſic dauid ſau
lis perſecutõe p̃mebat̃· ſic et eccle
ſia xpi premitur perſecutione ma
loꝝ· Intendit enim ps· nos am
monere vt cum paciencia ſuſtine
amus mala **Cassi** Virgo igit̃
huius vite· mr̃ eccleſia
que fideles populos parit· nec a
virginitate diſcedit celeſtem ſpon
ſum pijs lacrimis rogat ne ſe pati
atur ab inimicis opprimi que ad
huc in mundi iſtius cognoſcitur
calamitate verſari: dicens.

Miſerere mei deus quoniaʒ con
culcauit **Iero** Homo hic
me homo. vnus p mul
tis dicitur: hoc ẽ in vnitate malicie
mul **Nicola** Eo modo loq̃n
torũ di quo dicitur
Exo· viij· Venit muſca grauiſſima .i.
multitudo muſcarũ· Non ſolum ec
cleſia cõculcatur .i. premitur a ma
lis hominib9 verũ etiaʒ a dyabolo
Cassi qui in euangelio dicit̃
homo· Vnde· Math· xiij
Inimicus homo hoc fecit qui ꝯc.
tota die impugnans teptationi
bus tribulauit me· Deſcribit q̃
in hoc mundo ſancta patit̃ eccleſia
quia ſine aliqua intermiſſiõe dya
boli cognoſcitur certamia ſuſtine
re: ſicut dicit apoſtolus· Non eſt
nobis colluctatio aduerſus carnẽ
ꝯ ſanguinem: ſed aduerſus princi
pes ꝯ poteſtates tenebrarũ Haruʒ
bellum graue quia occultum· pu
gna difficil': quia cum fortiore di
micat̃· Aduerſarius enim noſter
nec labore deficit: nec victus aliq̃n
diſcedit: ſed tantũ atrocior redit q̃n
tum eum per diuinam graciam de
bellari poſſe **Hugo** deinde con
contigerit· queritur
generaliter eccleſia ꝯ ſuis inimicis

tam carnalibus ꝙ ſpiritualibus:
dicens. [Conculcauerunt me
inimici mei] taz homines ꝙ demo
nes. Grauiſſimum quidem genus
iniurie eſt vſqꝫ ad peduz contume
liam peruenire. Sed inde procedit
qd ſanctis altaribus offeratur. Vi
num enim non profluit: niſi pedi
bus vua tundatur. ſic i membris
ſuis eccleſia ab inimicis conculca
tur ⁊ premitur: vt ſanctorum inde
merita glorioſa naſcantur. Repetit
quoqꝫ [tota die] vt reuera intelli
gas in hoc ſeculo nullum tempus
omnino a talibus temptationibꝰ
⁊ preſſuris alienum. Et neceſſe eſt
vt miſerearis [quoniam multi bel
lantes aduerſum me].

Caſſiodorus Omniuz reprobo
rum caput eſt diabolus: qui modo
per ſe: modo per membra ſua con
culcat et impugnat corpus chri
ſti id eſt eccleſiam ſicut prius tem
ptauit. Per membra ſua iudaica
impugnat caput: videlicet chriſtū
dominum noſtrum. Sed inter ad
uerſa fortis quid ſubiungat: audi
amꝰ. [Ab altitudie diei timebo].

Auguſtinꝰ hoc eſt a ſuper
bia tempora
li timebo. apte humiles ſunt q̄ con
culcantur. alti ſunt qui conculcant
Sed noli timere altitudinem cōcul
cantium quia temporalis eſt: non
eterna. Cum venerit ille dies iudi
cij tunc lamentabunt ſe omnes tri
bus terre. Illis tunc penitendi lo
cus nullus remanebit. quia eo tē
pore quo fructuoſa poſſet eſſe peni

tentia cor obdurauerūt aduerſus
monentem domi-
num. **Hugo** Cau
ſam
quare timere non debeat potentiaz
humanam cōſequenter ſubiūgit:
dicens. [ego vero in te ſperabo] hꝰ
eſt de tua protectione.

Caſſiodorꝰ [In deo lau
dabo ſermo
nes meos]. In deo laudat ſermo
nes ſuos qui omne quod bene lo
quitur non ſibi ſed diuinis cogno
ſcitur muneribus applicare.

Auguſtinꝰ Meos ſermo
nes dico quia
ipſos accepi: ipſe voluit meos eſſe
qui dedit.

Caſſiodorꝰ
Noſtra ei
que nobis data ſunt recte dicimꝰ.
ſi tamen ea dē conceſſa nobis domi
ni munere ſentiamus. [in deo ſpe
rabo non timebo quid faciat mihi
caro] id eſt carnalis homo. Sentē
cia iſta niſi ſalubriter queratur ſu
perioribꝰ videt̄ eſſe ↄtraria. Nā cū
eccleſia ſe conculcataz diceret ⁊ im
pugnatam ab homine: et iminen
tia pericula metuens miſericordi
am domini imploret. hic iteruz aſ
ſerit ſe hominez non timere. vtrun
qꝫ verum eſt. quoniam prius cum
calamitates huius ſeculi aſpiceret
formidauit. nunc timorem cum fu
tura contuetur: abiecit. Quid eniz
poterat ab homine pati qui ſpem
ſuam poſuerat in illa retributione
iudicij. Seuiat licet carnificuz ma
nus: preparentur incēdia camino
rum: omnia tormentoruz genera
deſpiciat eccleſia in membris ſuis.

que expectat dñi munera ſaluato
ris. Deinde cõqueritur eccleſia pre
dicationis ſue verba a perfidis et
peruerſis chriſtianis deſpici: dicẽs.
Tota die verba mea execraban
tur⌋ id eſt deſpiciebant et maledi
cebant. Hoc ad hereticos ⁊ malos
chriſtianos pertinet: qui dum do
mini verba audiunt ſalutaria di
cta contemnunt⌊ aduerſũ me om
nes cogitationes eorum in malũ⌋
ad inferendum mihi malum.

Gloſa Cum enim verba re
ſpuũtur: perſona di
centis non eſt imunis ab iniuria.

Hugo Quomodo eorum co
gitationes ſunt ĩ ma
lum conſequenter declarat: dicẽs.
⌊ Inhabitabunt⌋ mecum cõuer
ſando in eccleſia⌊ et abſcondent⌋
malum quod cogitant vt efficaci
us poſſint conſummare.

Caſſiodoꝛ. Iſti ergo ſub
doli chriſtiãi
falſi fratres publicani videntur in
habitare eccleſiam et conuentus
ſequi populoꝝ: ſed vicus ſue per
uerſitatis abſcondunt. De quibꝰ
adhuc ſubditur. ⌊ipſi calcaneum
meuꝫ obſeruabunt⌋. Nos iſte dy
abolicus eſt eoꝝ qui miniſtri eiꝰ
eſſe noſcuntur vt calcaneum: id eſt
vltima noſtra inſidioſa calliditate
reſpiciāt. **Hugo** vt quomõ ac
cuſare poſſint
vel blaſphemare: inueniãt. Vnde
Auguſtinꝰ conqueritur: dicens. Ver
boꝝ aucupes ſillabaꝝ dinume
ratores: nodoſas colũnias mihi
proponentes vt me capere poſſint
in ver
bo. **Auguſtinꝰ** Omnes
ergo fi
cto animo inhabitantes: ⁊ dolum
abſcondentes nolite timere: pater
ipſorum Iudas cuꝫ domino tuo fu
it: ⁊ ille quidem nouerat eum. Ele
git tamen eum cum alijs apoſto
lis: ſed ad aliud electi ſunt vnde
cim ad opus probationis. electus
eſt Iudas ad opus temptationis
vt poſſet tibi exemplum dare q̃s
deuites malos: quos caueas falſos
fratres et fictos: niſi vt dicat tibi.
Ecce ego mecum habui vnũ quem
toleraui. Perferre volui quod ſci
ebam: vt tibi neſcienti preberẽ ſo
lacium. quod mihi fecit hoc faciet
et tibi: videlicet vt multum poſſit
vt ſeuiat. Accuſaturus eſt et mul
ta falſa crimina dicturus: vt preua
leant falſitates. In me certe preua
luerũt: ſꝫ celũ mihi nõ abſtulerũt.

Hugo Enumeratis malis q̃
peruerſi homines ⁊ fal
ſi fratres inferunt bonis: ſubiũgit
cauſam ſcilicet inuidiam quare in
ferunt: dicens. ⌊ Sicut⌋ pro quia
⌊ſuſtinuerunt⌋ id eſt expectauerũt
ad perdendum. ⌊animam meam⌋
id eſt vitam meam. Nam tranſla
tio habraica habet: expectantes
animam meam. vel ſuſtinuerunt:
vt graue pondus animam meam
dolentes ꝙ non poſſunt me extin
guere: ſicut impij Sapien. ij°. dixe
runt. Grauis eſt nobis etiam ad
videndum. diſſimilis eſt operibus
noſtris. Et q̃uis tales ſint: reddit ta
men eccleſia bonũ pro malo: orãs
pro eis: dicens. ⌊pro nihilo⌋ id eſt

gratis ſine merito eorum [ſaluos facies il-los].

Caſſiodoꝛ. quia nulli-us meritum exigit vt poſſit ꝓprio labore ſaluari. Quid meruit latro vt ſic paradiſuꝫ velociter itraret. Quid publicanus qui repente de templo abſolutus exiuit. Ipſe dedit confeſſionis ſubitum votū qui donauit et premium. Conſtat ergo peccatores pro nihilo ſaluos fieri quando certum eſt conuerſationem gratuita largitate cōcedi.

Hugo Quo autēꝫ modo hoc fiet cōſequenter ſubiungit: dicens. [in ira] non puniendo eternaliter: ſed in illa ira qua filium quem recipis flagellas ad correctionem: ſic [populos] peccatores [confringes] ne ſint ſuperbi deceptores vel inſidioſi quales fuerūt

Caſſiodoꝛus Nam cū deus corda eorum tribulationibus fatigauerit: et diuerſarum anguſtiaruꝫ numeroſitate compleuerit ab iniquitate reuocati: compelluntur domino confiteri. et hoc per irā eius videtur fieri: cum ille placidꝰ atq̄ immutabilis ſalutis noſtre cauſas noſcatur operari ita facies illis. Et ego ad eruditionem eoruꝫ et vtilitatem meam et gloriam tuam dicā. Deus vitam meam annūciaui tibi] per confeſſionem. ſicut fecit paulus: dicens. Prius fui blaſphemus et perſecutor. Hoc enim eſt gloriam deo dare vt publice denunciemus quales nos dignatus fuerit ſuſtinere et ab conuerſionē abducere qui merebamur peccatis exigentibus interire. Vitam ergo ſuam annunciat deo qui propria peccata confitetur. non vt eam deo notam faciat qui nullatenꝰ poteſt aliquid ignorare: ſed vt ſe magis condemnans mereatur abſolui: ſicut propheta dicit. Dic primum peccata tua vt iuſtificeris.

Hugo Poſt cōfeſſiōem ſeq̄t ſatiſfactio que deum placat. Vnde ſubiungit. [poſuiſti lacrimas meas in conſpectu tuo] id eſt acceptas habuiſti eas exaudiendo. [Sicut et in promiſſione tua] hoc eſt: ſicut promiſiſti ita feciſti. Vnde Ezechiel. xviijº. Si impius egerit penitentiam ab omnibꝫ iniquitatibus ſuis: omniuꝫ iniquitatum eius non recoꝛdaboꝛ. Tunc videlicet quando confringeſ populos: et pones lacrimas meas in cōſpectu tuo: acceptam tibi eſſe penitentiam meam oſtendens. [Conuertentur inimici mei] humiliati propter flagellum tuum et exempluꝫ meum. Addidit [retroꝛſum] vt te ſequantur et amplius non vadāt poſt concupiſcentiam carnis.

Caſſiodoꝛus Sequitur [In quacunq̄ die] ſignat diuerſi temporis ſatiſfactiones. Alter enim tota pene vita domino ſupplicat. alter immediate conuertitur. aliuſ in fine vite ſaluatur. In q̄cunq̄ ergo die

Hugo [inuocauero te] cordis deuotōne [ecce cognoui] per experientiam miſericoꝛdie tue [quoniam deus meus es].

qui mihi ſubueniſ ac recipis peni
tentem: ſicut promiſiſti Ezechielis
xviij°. dicens. In quacunq; hora
ingemuerit peccator: omnium ini
quitatum eius non recordabor am
pli us. **Caſſiodorus** O ſing
gnaꝫ
mirabilemq; domini pietatem: vt
in quacunq; die inuocatus fuerit
ſemper miſeratus indulgeat.

Hugo ⌊ In deo laudabo
verbum: in domino
laudabo ſermonem⌋ ſemper grati
as agendo eis de ſuis beneficijs⌊ in
deo ſperabo non timebo quid faciat
mihi homo⌋. hoc ſupra expoſitum
eſt. Deinde eccleſia quaſi iam li
berata de malis huius ſeculi: lau
daturam ſe dominum profitetur:
dicẽs. ⌊ In me ſũt deus vota tua⌋
videlicet⌊ laudationes que reddaꝫ
tibi⌋ Ac ſi dicat. Non timebo quid
faciat mihi homo carnalis vel dy
abolus exterius. quia etſi mihi au
ferat omnia bona temporalia: nõ
tamen vota laudis diuine que in
me ſunt poteſt auferre.

Auguſtinus Poſtq̃ dy
abolus ab
ſtulit Iob omnem ſubſtantiam a
filios: remanſerunt in illo vota lau
dis que ex archa ſancti pectoris ſui
protulit: cuꝫ dixit. Dominus dedit
domin⁹ abſtulit: ſicut domino pla
cuit ita factuꝫ eſt: ſit nomen domi
ni benedictuꝫ. O diuitie interiores
quo fur nõ accedit. laudeꝫ a te que
rit deus. confeſſioneꝫ tuam querit
Ipſe dedit fidem: ſpem: et caritatẽ.
hoc placatur hoc ſacrificatur⁹ eſt.

Caſſiodor⁹ Aut dicit in
ſe eſſe vota
laudationis dona dei contributa
que in illa perpetuitate reddenda
ſunt quando iam ſancti indefeſſis
vocib⁹ perſoluent laudis obſequi
um. Ita enim ſunt qui ſi deum dili
gimus: habemus ſemper intrinſe
cus que a nobis omnino non rece
dunt: ſed in illa perpetuitate reddi
mus. Nam de futuro nos et hunc
verſum debere intelligere ſequẽtia
demonſtrant que huic mundo ne
queunt vllaten⁹ cõuenire. ⌊ QVo
niam eripuiſti animam meam de
morte⌋ perpetua ⌊ oculos meos a
lacri mis⌋ **Jeronim⁹** quia iam
tunc non
eſt neceſſe peccata deflere. ⌊ pedes
meos⌋ id eſt affectus et ſenſus me
os ⌊ a lapſu⌋ ne vltra laberentur in
pecca ta. **Caſſiodor⁹** hec tria
i futuro
ſeculo preſtabuntur quando iam
nec anima peccando morietur: nec
oculi ſua mala deflebũt: nec pedes
labentur. Nam hic ſanctis non au
fert lacrimas cum ipſe dicat. Bea
ti qui lugent. Nec pedes iuſtorum
in hoc ſeculo a lapſu reddũtur ali
eni. quia dum in hoc mũdo ambu
lant ſemper in lapſu ſunt: ſed diui
na miſericordia continentur: ſicut
legitur. Septies in die cadit iuſt⁹
et reſurgit. Premiſſa mihi fiet⌊ vt
placeã corã deo in lumine viuẽtiũ.

Nicolaus hoc eſt in lumi
ne gratie: qua
viuitur cum deo in preſenti vita.
et lumine glorie et immortalitatis

in futura beatitudie vbi ſancti ful
gebunt ſicut ſol.

Auguſtinus Ergo fra
tres ad
hoc omnia hec valeant vobis vt
gratis deuz diligamus: in illo ſem
per ſperemus: nec hominez nec dy
abolum timeamus. nec ille facit
aliquid niſi quãtum permittitur.
permitti ad nihiluz poteſt niſi qd
nobis prodeſt. toleremus malos.
ſimus boni: quia et nos fuimus
mali. Pro omnib9 quos patimur
oremus: vt a deo nunq̃m receda
mus. patrimonium noſtruz ipſe
ſit. ſalus noſtra et ſpes noſtra ipe
ſit. Ipſe hic conſolator: ibi remu
nerator: vbiq3 viuificator. et dator
vite illius de qua dictum eſt. Ego
ſum via: veritas: et vita. Vt a hic
in lumine fidei: et ibi in lumine ſpei
tanq̃m in lumine viuentium in cõ
ſpectu domini placeamus. Vnde
nos deprecatur vt compſſis bel
lis corporeis: ſuperatis ſeculi tem
ptamentis mereamur in chriſto
lumie complacere domino noſtro
Jeſu chriſto qui eſt benedictus in
ſecula ſeculorum. Amen.

Pſalm9 lvi.

Miſerere mei
de9 miſere
re mei: quoniam in
te confidit anima mea. Titulus.
In finem ne diſperdas vel corrum
pas dauid in tituli inſcriptiõe cuz
fugeret a facie Saul in ſpelunca.

Hugo Hic tangitur hiſto
ria que habetur pri
mi Regum. xxiiii°. videlicet q3 da
uid fugiebat a facie Saul: et latu
it in ſpelunca. Sed non legitur da
uid tituluz erexiſſe. propter quod
de dauid ad litteram non legitur
titulus iſte: ſed miſtice de chriſto
qui per dauid intelligitur. Ergo
ſenſus tituli talis eſt. Pſalm9 iſte
dirigens nos in finez id eſt in chri
ſtum ad quem tendimus venire:
hortatur ne tu iudee diſperdas vel
corrumpas dauid id eſt chriſtuz
in tituli inſcriptõne: negando ipm
eſſe regez quod tituli inſcriptio cõ
firmat. Addidit: cum fugeret a fa
cie Saul in ſpelunca.

Caſſiodorus Aduſiſte
et dauid
et domino multum videtur eſſe con
ſimilis. Nam ſicut dauid Saulem
fugiens in ſpelunca ſe abſcondit.
ita et domini ſaluatoris deitas itra
templum ſui corporis iudeis perfi
dis fuiſſe probatur abſcondita.
ſic ſingula que de dauid et chriſto
puenerunt facta: illi ſunt ſub hac
alluſione id eſt concordantia com
munia. Nam ſicut dauid truculen
tum id eſt ferocem Saulez: ſic chri
ſtus nequiſſimos iudeos perferre
bat. Oportet igit̃ meminiſſe pſal
mum hunc quintum eſſe eorum
qui paſſionem et reſurrectionem
domini ſub breuitate cõmemorat.

Glo. i. Hugo Intētio pſalmi eſt monere vt nullus titulo crucis contradicat. ſed chriſtum eſſe regem ſuum quilibet confiteatur verbo a facto. Chriſtus ergo domin⁹ in perſona aſſumpti hominis ex eo ꝙ futuram meruit paſſionem clamat ad patrem: dicens. ⌊

Miſerere mei deus⌋ patre. ⌊miſerere mei⌋.

Jeronimus Geminata poſtulatiōe miſericordie confidentiam ſuam quā ī patre habuit oſtendit vt facilius audiatur. Vnde ſubdit. ⌊quoniam in te confidit anima mea⌋.

Caſſiodorus Miſericordiam petit filius dei qui miſeretur omnib⁹ ſed oratio iſta forma fidelium eſt: vt qui talia ꝓpter ſalutem nr̄am pertulit: predicationibus quoqꝫ ſuis nos pius doctor inſtrueret.

Auguſtinus Ad hoc enī orauit vt nos doceret orare. ad hoc paſſus eſt vt nos doceret pati. ad hoc reſurrexit vt nos doceret ſperare reſurrectionem. ⌊Et in vmbra alarum tuarum ſperabo donec tranſeat iniquitas⌋.

Caſſiodor⁹. Parabolicē loquitur hic. quod fit quotiēs res ſibi genere diſſimiles comparantur.

Jeronimus. Chriſtus itaqꝫ ſcd̄m formā ſerui dicit ſe ſperare in vmbra: hoc eſt in diuinitatis protectiōe: donec inſultatio et iniquitas iudeorum perſecutorum tranſierit.

Hugo hoc eſt cum corpus eiꝰ occiderint et aduenerit reſurrectio.

Auguſtinus hoc ē et vox noſtra: et ī vmbrā alarum tuarum ſperabo donec trāſeat iniquitas: id eſt tu protege me vt ab eſtu iniquitatis nō areſcā et vmbraculū ꝑhueris m̄.

Jeronimus donec dyabolus tranſeat cū ſuis ſatellitibus et mēbris

Auguſtinus Tranſis tu: a ecce tranſierunt temptationes tue: et vadis in aliam vitam in quā ierunt ſancti: ſi ſanctus fueris. Nunquid quia tu tranſiſti hinc: ꝓpterea iam tranſijt iniquitas. abſit. naſcantur alij iniqui ſicut moriuntur alij iniqui. ſic et alij iuſti erunt et alij naſcantur vſqꝫ in finem ſeculi. nec iniquitas deerit premēs: nec iuſticia patiēs. ⌊Clamabo ad deū altiſſimū⌋

Caſſiodorus Clamat chriſt⁹ ab humanitate ſuſcepta a quo ſuperne creature opem non deſinunt poſtulare. Et nos clamemus ad deum ad quem non voce valida: ſed puritate conſcientie peruenitur. Additqꝫ. ⌊ad deum qui bene fecit mihi⌋.

Jeronimus Qui fecit me ex nihilo ad ſuam imaginem: a dedit mihi bona preſentis vite. et' poſtea in futuro mihi vitam eternā promiſit. Sequit̄ vox chriſti hoīs.

Caſ. ⌊Miſit de celo⌋ nōn ange
lū vel aliquā creaturam:
ſed auxilium ſuperne potentie. ⌊et
liberauit me⌋ reſuſcitando et exal
tando me hoīem ad celorū regna
⌊dedit in opprobriū oculcātes me.

Hugo id eſt iudeos quos p
vniuerſum orbem ve
ditos diſperdidit vt et ipſi concul
catē. **Auguſtin⁹** Videte
tur. quēad
modum dati ſunt in opprobrium
diſperſi ſunt per omēs gentes. nuſ
q̄ habentes ſtabilitatē: nuſq̄ cer
tam ſedem. Propterea autem ad
huc iudei ſunt vt libros noſtros
portent ad ſuam confuſionem. li
brarij noſtri facti ſunt: quomodo
ſolent ſerui poſt dominos codices
ferre vt illi portando deficiant: chri
ſtiani legendo proficiant. Sequit.

Jeronim⁹ ⌊Miſit deus
miſericordiam
ſuam et veritatem ſuam⌋. Miſeri
cordia et veritas chriſtus eſt.

Caſſiodor⁹ Miſericordia
enī eſt quia
humano generi in ſuſcepta carne
compatitur. Veritas autem eſt:
quoniam vnicuiq̄ ſua facta retri
buet. ⌊et eripuit animam meam
de medio catulorum leonū⌋. Cru
cifixo corpore animam ſuam dicit
eſſe ereptam: de qua nos maxime
precipit eſſe ſolicitos. Totum enī
totū redditur quādo illa ſaluatur.
Reſurgit enim corpus ad ſpiritua
lem gloriā ſi anima non fuerit ob
ſtinationis vulnere ſauciata. Ca
tuli enī leonū plebē ſignāt iudeorū
quam leones id eſt principes ⁊ ſa
cerdotes ſerati voluntate genuerūt
et in necem domini concitauerunt.

Addidit **Hugo** ⌊dormiuī⌋
quoq̄. videlicet in
morte quaſi cito excitandus. ſed
⌊conturbatus⌋ ſcđm carnē in paſ
ſione. Vel cōturbatus non ratio
ne quia patiens fuit: ſed de iudeis
turbantibus ſua opinione. de qui
bus ſubditur. ⌊Filij hominum⌋
id eſt iudei quos prius vocauit ca
tulos leonum ⌊dentes eorum⌋ ſunt
⌊arma⌋ quibus me impugnabāt
ineuntes conſilia contra me. ⌊⁊ ſa
gitte⌋ quibus me iam crucifixum
ſagittabāt: dicentes. Re⁹ eſt mor
tis. ⌊⁊ lingua eorum gladius acu
tus.⌋ quando clamabant. Crucifi
ge: crucifige eum. Unde Salomon
ait. Mors ⁊ vita in manib⁹ lingue.

Auguſtin⁹ Videns itaq̄
propheta in
ſpiritu dominum humiliatum: ce
ſum: flagellatum: collaphis per
cuſſum: expalmatum manibus:
ſputis illuſum: ſpinis coronatum:
ligno ſuſpenſum: illos ſeuientes:
illum tolerantem: illos exultantes:
illum quaſi victum. et poſt illam
eius humiliationem: et illorū fu
rorem reſurrexiſſe eum. et illa om
nia que fecerant iudei ſeuientes fa
cta eſſe inania. ⁊ eleuatus gaudio
tanq̄ videret fieri exclamat: dicēs.
⌊Exaltare⌋ aſcendendo ⌊ſuper ce
los de
us⌋. **Caſſiodorus.**
vt qui pendes in cruce cognoſcaris
ſemper in tua maieſtate regnare.

[⁊ ſuper omnē terrā gloria tua].
Hoc vtrunqꝫ completum eſt. Exal
tatus enim ſupra celos eſt quan
do ſedet ad dexteram patris. Glori
ficatus eſt ſuper omnem terram
quando totum mundum catholi
ca replet eccleſia. In qua laudes
domino iugiter concinuntur: ſicut
yſaias propheta dicit. Viuo ego
dicit dominus: et implebitur glo
ria mea vniuerſa terra.

Hugo Poſtea iterum redit
ad oſtendendum ne
quiciam iudeorum perſequentiū
et per hanc inordinationem ſcilicꝫ
ꝙ primo de exaltatione et poſt de
temptatōne agit: oſtendit ꝙ non
eſt ordo querendus in prophetis.
dicit ergo. [Laqueū] id eſt frau
dulentas obiectiones [parauerūt
pedibus meis] hoc eſt verbis ⁊ do
ctrinis meis: quibus quaſi quibuſ
dam pedibus intrabat Jeſus ad
corda audientium. Parabant enī
inſidiatores iudei chriſto laqueū
quando mulierem deprehenſam in
adulterio ei adducunt. Et quando
querebant. Licet dari cenſum ceſa
ri an non. [⁊ incuruauerūt] id eſt
incuruare voluerunt [animam me
am] conantes me deprimere aut
trahere ad conſenſum malicie ſue.
[Foderunt ante faciem meam]
id eſt me ſciente [foueam] id eſt
ſentenciam mortis. In eius enim
facie dixerunt. Reus eſt mortis.
[et] ipſi [inciderunt in eam].

Caſſiodorus Omnis enī
iniuſta vox
ſuos damnat auctores antequā alte
ri noceat: ſe prius ipſa cōdemnat
Quod ſimiliter Salomon Eccleſi.
x. dicit. Qui fodit foueā incidet i eā

Jeronimus Iudei autem
inciderūt in
mortis ſententiam: cum poſt reſur
rectionem et aſcenſionem domini
inimicis ſcilicet Tito ⁊ Veſpaſia
no traditi ſunt: capti: interfectiqꝫ
atqꝫ diſper
ſi.

Auguſtinus
Nolite putare fratres ipſis ſolis
hoc accidiſſe. Omnis qui parat fo
ueam id eſt fraudem: oppreſſionē:
aut criminatōnem aliquam fratri
ſuo: neceſſe eſt vt in eam incidat.
Fouea in qua cadit ipſius eſt con
ſcientia. Putas eum in foueaꝫ nō
cecidiſſe qui lucē chriſti perdidit
⁊ cecitate percuſſus eſt. Si non ca
deret in foueaꝫ: videret. Ante ſe vi
dens omnes malefactores perdidiſ
ſe viaꝫ implicatos facinore: ſed iaꝫ
te tradidit forte in manꝰ latronis
aut in manus alicuius iniuſti. Et
tu in preſſura es. ille letatur: ille ex
ultat. noli decipi viſibilibus. noli
habere oculos paganos: ſed chri
ſtianos oculos habe. Vides illum
qui exultat: ipſa exultatio eſt fo
uea ipſius. illuc quiſqꝫ cum ceciderit: oculos per
dit.

Hug Poſtquā
dixit ma
lorum debitas penas pollicet̄ chri
ſtus ſe gratias acturum: dicens.
[Paratum cor meum deus]. Ac
ſi dicat. Illi foderunt mihi foueam
mortis: ſed cor meum paratuꝫ eſt
ad tolerantiaꝫ. Vnde dicit Math.
xxvi. Spiritus quidē promptꝰ eſt:

caro autē infirma. Et replicat ean
dem ſentenciam ad oſtendendum
magnum deſiderium cordis: dicēs
[paratum cor meum].

Caſſiodor⁹ ad gratias a
gendum. Vn
de ſubdit [cantabo] voce ꝛ gratias
agendo. [ꝛ pſalmū dicam]. Pſal
mū dicere eſt dominū digna actio
ne laudare. Deinde chriſtus loqui
tur hūanitati ſue: dicens [Exur
ge gloria mea] id eſt caro mea in
qua glorioſa geſſi opera: ꝛ que es
cauſa glorie reſurrectiōis mee [Exur
ge pſalterium ꝛ cythara] id eſt tu
caro mea que fuiſti pſalteriū: ſo
num reddēs a ſuperiori diuina mi
racula operando. Et cythara ſonū
reddens ab inferiori humana tor
menta patiendo. Et determinat ho
rā reſurrectiōis ſue: dicens. [Exur
gam diluculo] Vnde Ozee. vi. An
te lucanum egreſſus ſū de inferno.

Caſſiodorus diluculū
eſt inter
tenebras noctis et diei claritatem
quo tempore eum reſurrexiſſe euā
gelij lectio ſancta teſtatur

Hugo Poſtea oſtendit du
plicem fructum reſur
rectionis ſue. Primus eſt laus vni
uerſalis i verbo Vnde dicit. [Con
fitebor tibi in populis domine.] id
eſt confiteri tibi faciam a populis
conuerſis per meam et meorū pre
dicationem. Secundus fructus eſt
laus vniuerſalis in opere. Vnde
dicit. [Et pſalmum dicam tibi in
gentibus] id eſt faciam ꝙ gentes
bona opera faciant ad laudē tuā.

Nicolaus Vel ad litterā
vox ꝓphete da
uid eſt preuidentis in ſpiritu ꝙ lau
des diuine ab eo compoſite: videli
cet pſalmorum: cantande erant in
futuro in diuerſis populis et gēti
b⁹ ſicut adimpletū videm⁹ Idē Caſſi.

Collector Cauſam confeſ
ſionis huius ꝛ
laudis ſubiungit: dicens. [Quo
niam magnificata ē vſq; ad celos
miſericor-

Hug. Miſericordia
dia tua] de eſt hūani
tas chriſti: q̄ in aſcenſiōe magnifi
cata eſt vſq; ad celos: ſcd̄m illud.
Eleuata eſt magnificentia tua ſup
celos. [Et veritas tua] id eſt ego q̄
ſum veritas. [vſq; ad nubes] ſcd̄m
illud Actu. p̄mo. Et nubes ſuſcepit
eum ab oculis eorum.

Auguſtin⁹ In celum enim
angeli laudant
dominum: videntes ipſam ſpeciē
veritatis ſine vlla caligine viſiōis
diligunt: laudant: non fatigātur.
Ibi veritas. hic autē in noſtra mi
ſeria vtiq; miſericordia. Miſero enī
preſtēda eſt miſericordia. Non enī
opus eſt miſericordia ſurſum vbi
nullus miſer eſt. Hoc propterea di
xi. quia videtur congruentius dici
potuiſſe: magnificata eſt vſq; ad
celos veritas tua ꝛ vſq; ad nubes
miſericordia tua. Sed nubes intelli
gimus p̄dicatores veritatis: homies
portantes iſtā carnē caligioſā p
quos de⁹ coruſcat miracul' ꝛ tonat
p̄ceptis. de quib⁹ dominus dicit p
yſaiam. Mandabo nubibus meis
ne pluant ſuper eam. videlicet ſu

pra vineam malam: hoc eſt plebē
iudaicam. ꝑ imbrem id eſt manda
to apoſtolis meis vt deſerant iude
os et non illis euāgelizent. ⟦E⟧x
altare ſuper celos deus ⌋.

Jeronim⁹ Propheta hoc
dicit de glorioſa
chriſti aſcenſione. ⌊et ſuper omnē
terram gloria tua ⌋ cū effuderis do
num ſpiritusſancti ſup oēz terraz.

Caſſiodorus Hunc ver
ſuz ſupra
dixit fidem noſtraz tali confirmās
promiſſione. quia ſuper omnes cre
turas eius nomis ſit gloria regna
tura. Quis virtutez pſalmi huius
quis beniuolentiam digne poteſt
effari. Orat chriſtus vt nos doce
at: reſurgit vt nos erigat: laudes
patri dicit vt nos inſtruat. Meri
to vita noſtra: merces: et redēptio.
Merito apud patrem noſter legi
tur aduocatus. Amemus demen
tem defenſorem ne patiamur ſeue
rum iudicem. vltra enim omnem
conſtat amentiam eum toto corde
nō expetere qui nos ad eterna gau
dia tam crebris ammonitionibus
cognoſcitur inui
tare.

Collector

Ipſius igitur dementiam humili
ter deprecemur vt in cunctis preſſu
ris ac tribulationibus nobis auxi
lietur: quatinus ſecuri valeamus
peruenire ad eius regnum qui ē be
nedictus in ſecula ſeculoꝝ. Amen.

Pſalm⁹. lvij.

SI vere vti
q͂ iuſticiam loqui
mini recte iudicate
filij hominuz. Titu
lus. In finem ne diſperdas dauid
in tituli inſcriptione. Hic titulus in
precedenti pſalmo eſt expoſitus.

Caſſiodor⁹ Commone
tur enim pō
cius Pilat⁹ ne diſperdat id eſt cor
rumpat ſcripturaz tituli que regez
dominū declarabat. quia reddi nō
poterat in caſſum quod diuina no
ſcebatur iuſſione conſcriptum. Qd
adeo frequenter repetitur vt excu
ſatio ↄtradicentib⁹ iudeis auferat̄.

Hugo. Moraliter autez pro
pheta loquitur ↄtra
malos iudices ⁊ prelatos. et intē
dit omnes monere ne quis chriſti
regno verbo aut vitioſo facto con
tradicat: ſed ad eum ſe conuertat.

Caſſiodorus Chriſtus
ergo dn̄s
iudeorum exprobrat nequitiaz: di
cens. ⌊

Si vere vtiq͂ iuſticiam loquī
mi recte iudicate filij hoīm ⌋.

Hugo O vos iudei qui eſtis
⌊filij hominuz ⌋ ratio
nabilium: id eſt prophetarum ſm
carnem. ⌊Si vere vtiq͂ iuſticiaz lo
quimini ⌋ quod vtiq͂ facitis: dicen
tes. Magiſter ſcim⁹ quia verax es
⌊recte iudicate ⌋ credendo me eſſe
vera
cez.

Jeronimus Non re
cte iudi
cabāt q̄ petierūt Barnabā filiū
mortis: ⁊ interfecerūt xp̄m filiū vite.

Aug⁹ Omnibus em̄ tanq̄ inte‑
tione: hoc ē ī ꝯuocatiōe
generis humani veritas clamat.
Si vere vtiq̄ iuſticiam loquimini
recte iudicate filij hominum. Non
ſit iuſticia labiorum: ſed et facto‑
rum. In vita veſtra inueniātur la‑
bia veſtra. In factis veſtris cogno‑
ſcantur labia veſtra. Loqui veri‑
tatē nihil eſt ſi cor a lingua diſſen‑
tiat. Si enī aliter agis q̄ loqueris
bona loqueris et mala iudicas.

Jeronimus recte iudicate
hoc eſt quod
tibi non vis fieri ne alteri facias.

Auguſtinus Hoc quidē
māu forma‑
toris noſtri in ipſis cordibus no‑
ſtris veritas ſcripſit antē q̄ lex da‑
retur.

Hugo Notandum q̄ ad recte
iudicandū
multa noſtris iudicibus et prela‑
tis ſunt neceſſaria. Primo vt q̄d
precipiunt ipſi faciant. Secundo
vt ordinem iuris non p̄termittāt
hoc eſt vt ſm ſtatuta et autentica
iura iudicent. Tercio vt veritatem
cauſe plene inueſtigent. Quarto
vt perſonā nō accipiant: ſicut dn̄s
in Deutro. ait per Moyſen. Paupe‑
rem audietis ſicut diuitem. Quin‑
to vt non cedant fauori vel clamo‑
ri multorum. Vnde Exod. xxiij. Ne
ſequaris turbam ad faciendū ma‑
lum. nec in iudicio plurimorū ac‑
quieſces ſententie vt a vero devies
Sexto vt a rectitudine iudicij non
declinent propter timorem. Vnde
Eccleſiaſti. vij°. Noli querere fieri
iudex: niſi valeas virtute irrumpe‑
re iniquitates: ne forte extimeſcas
faciem potentis. Septimo vt non
plus debito compatiantur. Exod.
xxiij°. Pauperis non miſereberis
in iudicio. Octauo vt munera nō
accipiant. quoniam ſicut dicitur
Exod. xxiij°. Munera ſubuertunt
verba iuſtorum. Nono vt nullas
preces in p̄iudicium aduerſe par‑
tis admittant. Poſſent aliqui dice‑
re. Ad quid mones nos: nonne re‑
cte iudicamus? Et reſpondet. Non.
Cauſam ſubiungit. [etenim in cor‑
de iniquitates operamini].

Nicolaus Etenī p̄ quia
iniq̄tates quas
cogitaſtis in cordibus: adimpletis
operibus. et hoc [in terra] id eſt ter‑
renis inherentes.

Hugo Multi enī nō recte iudi‑
cant. quia ī corde ini‑
quitates operantur. In corde enī
hominis eſt conflictus et quaſi con‑
ſiſtorium: inter caſtitatem et luxu‑
riam: ſobrietatē et crapulam: pau‑
pertatem et ambitionem: laborem
et ocium: et ſic de alijs. Conſcien‑
tia accuſat voluntatē. ſed ſepe da‑
tur iniqua ſententia pro vitio con‑
tra virtutem: videlicet quando vir‑
tus expellitur et vitiū eligitur. Et
ex hoc ſequitur quod ſubiūgitur.
[iniuſticias manus veſtre concin‑
nant]. Concinnare in hoc loco idē
eſt quod congregare vel miſcere.
q̄ſi dicat. opera veſtra que per ma‑
nus deſignantur congregant ſibi
iniuſticias quando peccata pecca‑
tis accumulant. [Alienati ſunt
peccatores a vulua].

Auguſtin9 quia deus pco gnouit hoies pctōres etiā in vteris matruz.

Jeronim9 ſicut quondam de Eſau: qui pri uſq̄ gigneretur: ab hereditate dei eſt repulſus [errauerūt ab vtero] id eſt preſciti ſunt a deo erraturi.

Auguſtinus Vel. [alie nati ſūt pec catores a vulua] hoc eſt a fide in qua concepti ſunt. eoipſo quo ac cepiſti nomen chriſti ſacramento quodam natus es in viſceribus matris [errauerunt ab vtero]. In vtero quippe eccleſie veritas manet Et qui errant a veritate [locuti ſūt falſa]. Tales ſunt omnes qui a ſā ctis traditōibus eccleſie errauerūt

Hugo Iudei etiaz qui hic di cunt peccatores. [ali enati ſunt a vulua]. quia a proge nitoribus ſuis facti ſunt alieni per morum diſſimilitudinem [errauerunt ab vtero] neſcientes ſequi ve ſtigia paterna: videl; patriarcha rum [locuti ſūt falſa] cōtra xpm q̄ eſt veritas. vn̄ [Furor ē illis ſm ſimilitudinez ſerpentis] Furor in deoꝝ p ſilitudinē nimis aptiſſimā diffinitur. Error eoꝝ verſus ē in fu rorem nō humanū: ſ; ſerpentinum ⁊ venenoſum. Erat enim venenum inuidie in furore illorum.

Nicolaus Serpentes enī ex ira et furore effundunt venenum.

Collector Audi cui9 ſerpē tis furor in illis erat [ſicut aſpidis ſurde et obturā tis aures ſuas. Que nō exaudiet vocem incantanciū ⁊ venefici]. viz īcantatōris [incantantis ſapiēter]

Hugo. In hac ſimilitudine tangit naturam aſpi dis. Aſpis enim eſt ſerpens qui for tem vim habet medicaminis.

Auguſtinus Hec amā do tene bras ſuas: occultat ſe in cauernis et recuſans audire illas voces in cantantis quibus ſe cogi ſentit ad exitum: allidit vnam aurem con tra terraz: et de cauda ſua obturat alteram: atq; ita voces illas quan tum poteſt euitans non exit ad in cantationem.

Hugo Sic iudei ob turauerunt aures ſuas contra chriſti predica tionem. Nam cum Stephanus di ceret. Ecce video celos apertos et filium hominis ſtantem a dextris dei continuerūt aures ſuas: vt ha betur Actuū. vij°. Hec ſimilitudo etiam conuenit peccatoribus.

Nicolaus Obſtinati ⁊ ter renis deſiderijs inhiantes nolunt audire xpi pre dicationē qua reuocentur a ſuo er rore: hoc eſt a profunditate vitio rum ſuorum. Deinde deſcribitur que ſint mala paſſuri qui contem pſerūt vt aſpides diuina predica tione ſaluari. Unde dicit.

Hugo Deus conteret den tes eorum] id eſt ver ba doloſa [in ore ipſorum]. quia verbis ſuis capiet eos.

Caſſiodorus Contriuit deceptōes

iudeorum̄ quando eis reſpondit. Reddite ceſari q̄ ſunt ceſaris: ⁊ deo que ſunt dei. [molas] id eſt maxillas [leonum] id eſt minas ferocium iudeorum [confringet dominus] Aſpides erant quando ei inſidioſe dixerunt. Licet dari tributum ceſari an nō? Leōes fuerūt qn̄ cruēto ore clamauerunt. Crucifige: crucifige eum. Molas leonum confregit dominus in ſua reſurrectione.

Hugo Sic confringentur ⁊ conterentur in futuro detractores qui hic alios mordent et deuorare nituntur inſidioſe vel aperte verbis detractorijs et inſidioſis de quibus dicitur Apocal. xv°. ꝙ manducauerunt linguas ſuas pre dolore. Conſequenter ponit penam perfidorum iudeorum cum dicit. Ad nihilum deuenient tanquam aqua decurrens]. Iudei enim tanquā aq̄ decurrens contra chriſtū impetuoſe ſeuiebāt. ſed ſicut aqua cito trāſit ⁊ deficit: ſic ipſi iudei cito per Titum et Veſpaſianum ad nihilum redacti ſunt.

Auguſtinus Totum etiam hoc ſeculum ad tempus tanquam aqua decurrens perſtrepit et querit quem trahat Omnes impij et ſuperbi ſonātes non vos terreant.

Hugo quoniam ſicut aqua decurrens intrat mare et perdit nomen. ſic iſti demētes in amaritudinem inferni: nomen quod ſibi fecerūt in terra amittēt. Hinc eſt ꝙ diues ille ſepultus ī inferno non nominatur: vt habetur Luce. xvi. Contra quos dominus [intendit arcum ſuum] id eſt comminatōem iudicij [donec infirmēt]

Caſſiodorus a ſuis prauitatibus ⁊ ad confeſſionis ſalutem meliorata ſe mente conuertant.

Collect. Etſi cōtinuo luerint infirmentur in corpore et i obſtinatione ſua morientes punientur. Vnde ſubditur. [Sicut cera que fluit auferentur] ſicut i alio pſalmo dicitur.

Hugo Sicut fluit cera a facie ignis: ſic pereant peccatores a facie dei. hoc erit in extremo iudicio: quando domino veniēte ad iudicium ignis ante ipſum precedet ⁊ inflammabit ī circuitu inimicos eius. Et merito: vt qui in hoc mundo igne ſuperbie: luxurie et aliorū viciorum arſerunt: nec conuerſi ſunt ipſi poſt hanc vitam igne infernali torqueantur. Vnde ſequitur [ſuper cecidit ignis] id eſt ſuper eos cecidit. [et non viderunt ſolem].

Gregorius ix. libro moraliū. Ignis ſuper impios cadit: ſed ſol igne cadente non cernitur. quia quos gehenne flamma deuorat: a viſione veri luminis cecat vt et foras eos dolor combuſtionis cruciet: et intus pena cecitatis obſcuret quatinus qui auctori ſuo corpore et corde deliquerūt: ſimul corpore ⁊ corde puniātur. vt vtrobiq; penas ſentiant: qui hic dum viuerent prauis ſuis delectationibus in vtroq; ſeruiebant. Cum vero luxuria ſemel mentem inuaſerit: nullum bonum

cogitare pmittit neqȝ vereri deum
neqȝ timere diabolum qui peccato
res abſorbet. Vn̄ ſequitur ⌊ Pri
uſq̄ intelligēt ſpine veſtre ranū

Hugo

Spine ſunt peccata
que conſcientiaȝ cor
rodunt a pungunt. Per ramnum
que eſt genus rubi quod in prio
ſuo cremento eſt quaſi mollis her
ba ſed in fine producit ramuſcu
los acutiſſimos. intelligitur dyabo
lus q̄ primo mollis eſt ſuggeren
do delectacōnes peccati a in fine p
ducit aculeos acutiſſimos ſcilicet
penas inferni. Hoc autem non in
telligunt peccatorēs donec veniant
ad tormentum. Et ideo pmittunt
ſe abſorberi ab eo per peccatuȝ Et
hoc eſt priuſq̄ itelligent ſpine ve
ſtre ramnuȝ id eſt anteq̄ peccato
res intelligant dyabolum ſeu pe
nas iferni ⌊ ſicut viuētes ſic ira ab
ſorbet

Nico

idest eo tempoē
eos ⌋ quo ſperabit de
duracione vite eorum deus auferet
eos ſubito de preſenti vita

Caſſio

Nam q̄ dictum eſt
abſorbet eos. eorū
ſubito ſignificauit interitum. quia
quanta domino in ſuſtinendo pa
ciencia fuit. tanta erit paſſio in ce
leritate iudiciȷ̄. Et quia vnde puni
untur mali inde ad iuſticiaȝ pfici
unt boni ideo

Nico

⌊ Letabi⁊
ſubditur
tur iuſtus
cum viderit vindictaȝ ⌋ id eſt impi
orum punicionem. Non enim leta
bitur motus zelo vidicte proprie
ſed zelo diuine iuſticie ⌊ man⁹ ſuas
lauabit ⌋ id eſt opera ſua magis
iuſtificabit ſcd̄m illud apoc. xxij.
Juſtus iuſtificetur adhuc ⌊ in ſan
guine peccatoris ⌋ id eſt in punici
one eius que eſt occaſio meliora
cionis vite ſue ſcd̄m illud puerb.
xxi. Mulctato peſtilente id eſt pu
nito peccatore ſapientior erit par
uulus id eſt

Gre

vij. moraliū
iuſtus
Sicqȝ fit vt
quia iniquus viuens multos ad
culpam traxerat delectacione pec
cati. quoſdam moriens a culpa re
uocet terrore tormenti quia dum
eius pena conſpicitur conſpicien
tis vita emendatur. Alit̄ de futuro

Iero

⌊ letabitur iuſtus cū vi
derit vindictam ⌋ impiorū
quia quando illi damnātur in pe
nis. iuſti letificantur in premiis ⌊
manus ſuas lauabit ⌋ in ſanguine
pecca

Caſ

Impio enim pereun
toris
te commonetur in
nocens caucius ſe diligētiuſqȝ tra
ctare ⌊ Et di

Nicolaus

cet homo ⌋
Vnuſquiſqȝ racōnabiliter loquēs
⌊ ſi ⌋ pro quia vtiqȝ fruct⁹ ē iuſto ⌋

Hugo

quia deus dat ei pro
meritis ſuis vt hic p
ficiat in fide ſpe a caritate ⌊ vtiqȝ ē
deus iudicans eos ⌋ hoc eſt pecca
tores ⌊ in

Nico

quia dat ſen
terra ⌋
tentiam p eis
non ſolum in futuro ſed etiam fre
quenter in

Caſſio

vult enī
preſenti
itelligi q̄
nec boni i hoc ſeculo a beneficio ſūt
ſeq̄ſtrati licet mūdanis onerib⁹ pre
mātur. nec mali oino hic a pena
ſūt liberi q̄uis florere videantur

Aug. Interrogēt ſe qui aliq̄d amāt. ⁊ ad illud puenī
re non poſſunt videant ſi nō cruci
antur deſiderio. Et cum puenerit
ad illud quod licite deſiderāt. attē
dant ſi non cruciantur timore. vi
deant hic penas ſuas ante q̄ veniat
illa reſurrectio cum in carne reſur
gentes non immutabuntur. Om̄s
enim reſurgem⁹ ſed non omnes
immutabimur. habebunt quippe
corrupcōnē carnis in qua doleāt
non in qua moriātur. habēt mali
⁊ in hoc ſeculo aliā penaꝫ. Ecce di
ues ille adhuc induitur purpura
⁊ biſſo. ⁊ adhuc epulatur q̄tidie
ſplendide nondum produxit ſpiraſ
ramen⁹. nōdū dixit. crucior i hac
flamma ſed iam eſt mētiſ cecitas
iam oculus mentis extinctus eſt
Iniqui enim qui habent oculum
mentis extinctum non diſcernunt
quid interſit inter refrigeriū caſti
tatis ⁊ flammam libidinis. int̄ ſe
curitatem ſpei ⁊ timorem facinoris
ꝓpter hoc inquit apoſtolus. deus
tradidit illos in concupiſcentiam
cordis in immundiciam vt faciāt
que non conueniūt. Non ei pua
pena ē habere tenebras mētis ex
teriores vbi erit flet⁹ ⁊ ſtridor dētiū

Caſſio Ecce verus ſol qui te
nebras noſtras cali
gineſq̄ diſcutiens quid in veritate
ſentire debeamus oſtendit Iaꝫ ne
mo ſit dubius nemo remurmuret
In iſto enim mundo deuꝫ occulte
res humanas examinare cognoſ
cimus q̄d in illo ſeculo facere ma
nifeſtius comprobatur.

Iero Et nos ſi in preceptis dei
aures non obduramus
ſi ſanctorum monita cum innocen
tia exequamur. ſi noſtrorū ſpinis
facinorum non affligamur. ſi ma
nus ab omni ſanguine immunes
cum innocentibus ablūamus di
gnis ſanctorū premijs honorabit
nos ihs criſt⁹ dn̄s nr̄ cui ē honor
⁊ gl'a i ſecula ſeculorum Amen

Pſalmus. lviii

Eripe me de i
nimicis Titulus in finē
ne corrumpas dauid
in tituli inſcriptione quando miſit
ſaul ⁊ cuſtodiuit domum eius vt i
terficeret eum.

Hugo Iſte titulus
ptiꝫ ſumpt⁹
eſt de euāgelio viꝫ de titulo quē pi
latus appoſuit cruci dominice. de q̄
ſub titulo duorū prece
dētiū pſalmoꝝ ē dcm̄

Nicol Et ptim ſumpt⁹ ē de .i. regū. xix. vbi
legit̄ q̄ ſaul voluit parietē lācea dd
pſallētē corā eo ſꝫ declinauit dd ictū
⁊ iuit ad domū ſuā ⁊ tūc ſaul miſit
ſatellites ſuos nocte illa ad domuꝫ
dd vt cuſtodirēt eū ⁊ interficeret
mane. Qd cum annūciaſſet micol
ipſi dauid depoſuit eum per fene
ſtram ⁊ ſic abijt ⁊ ſaluatus eſt. De
hac enī ſaluacione fecit dd iſtum
pſalmū ad litterā

Glo Qui tn̄ expo
nit̄ allegorice
de ſignato huius hiſtorie. dauid
xp̄m ſig̃t. dom⁹ ei⁹ ſepulcrū xp̄i ſa
ul regnū iudeorū q̄ miſerūt cuſto
dire ſepulchrum ſed non viderent co

uenire quod dicitur ſcilicet interfi
cerent eum. Iaȝ vtiq̧ interfectus
erat chriſtus quando miſerunt cu
ſtodire ſepulcrũ ſȝ q̄rebāt inficē
eum non corporalit̃ ſed ſpūaliter
⁊ famam ⁊ nomē eius extinguere
ne crederet in euȝ. Vnde titulus p̄
dictus ſic exponitur pſalmꝰ iſte tē
dens in finem id eſt in chriſtum
ad quem venire deſideramus qui
pſalmus ait. Ne tu pylate vel iu
dee corrūpas dauid in tituli inſcri
ptōne dicendo xp̄m non eſſe regē
cuiꝰ regni firmitateȝ titulꝰ chriſti
cruci affixus manifeſtat.

Hugo Quod tamen facē vo
luerūt pfidi iudei quā
do miſit ſaul ⁊ cōſiliū iudeoruȝ cu
ſtodiuit ⁊ cuſtodire fecit domum
eiuſ ⁊ ſepulcrum chriſti vt interfi
cerent euȝ id ē vt extinguerent no
men ⁊ famam eius ſicut ſupradi
ctum eſt. Intencio pſalmiſte eſt
vt nemo contradicat chriſto qui
tanq̄ in paſſione poſituſ orat libe
rari ab inimicis iudeis dicens

Eripe me de inimicis meis⌋
iudeis inuidentibus in occul
to O Pater qui es⌊deus meus⌋in
quantum ego ſum homo⌊⁊ ab in
ſurgentibus⌋iudeis p maledicta ⁊
blaſphemias ⌊in me⌋ id ē contra
me⌊liberā me Eripe me de opanti
bus iniquitatem⌋ videlicet a iude
is collaphiſantibus ⁊ aflagellanti
bus ⁊ flagellantibus me⌊⁊ de vi
ris ſanguinum⌋id eſt a crucifixo
ribꝰ meis⌊ſalua
me⌋.

Auguſti. Erant iudei viri ſanguinum qui iu
ſtū i quo nullaȝ culpā inuenerūt
morti damnauerūt. Clamātes cru
cifige crucifige eum. Erāt eniȝ viri
ſāguinū quibꝰ cū obijceret crimē
ſanguinis xp̄i reſponderūt ꝑpman
tes poſteris ſuis. Sanguiſ eiꝰ ſup
nos ⁊ ſuper filios noſtros

Caſſio. Merito enim viri ſā
guinum dicti ſunt
quoniam ſupra ſe miniſte mortis
onera ſuſceperunt. Petit ergo ab
eis pro humana infirmitate librā
ri q̄ tam totū volūtarie ſuſtiebat

Aug Factum eſt hoc in carne
chriſti. fit ⁊ in nobis. Ne
q̧ enim ceſſant inimici noſtri dya
bolꝰ ⁊ angeli eius ⁊ mundus inſur
gere q̄tidie contra nos ⁊ illudē vel
le ifirmitati ⁊ fragilitati noſtre ac
nos deceptōibꝰ ſuggeſtionibuſ
tēptationibꝰ q̄buſcūq̧ alijs laq̄is
irretire cū in terra adhuc viuimꝰ.
Sȝ vox noſtra vigilet ad deū ⁊ cla
met in membris chriſti dicens

Hug Eripe me d inimicis
meis deus meꝰ⌋id
eſt a dyabolo ⁊ mundo retinente.
Quoniam ſicut dicitur Iacobi. v.
Qui voluerit eſſe amicꝰ huius mū
di inimicus dei conſtituitur vnde
auguſtinus O ſeculum neq̄ q̄ tu
os beare ſic ſoles amicos vt ipſoſ
facias dei inimicos. Eripe me a di
abolo inſtigante. a luxuria lubri
cante a gula inebriante. ⁊ a quo
cunq̧ vicio me temptante⌊⁊ ab in
ſurgentibus⌋illiſ inimicis⌊i me⌋
id eſt contra me⌊libera me⌋Mun
dus inſurgit contra iuſtos ſpecies
rerum viſibilium repreſentando ⁊

qñꝗ eos pſeq̄ndo a diabolꝰ ɔtinue male ſuggerēdo · luxuria oblectacōnibꝰ alliciendo · gula neceſſitatem ꝓtendēdo · auaricia caſus fortuitos ante oculos ponendo · ira iniuriaȝ illatā ad memoriā reducēdo · ⁊ ſic de alijs vicijs diuerſimode īſurgētibus cōtra nos in cogitationibꝰ noſtris · Et quia facile trahitur hō ad hec vicia ꝑ exemplum · Ideo poſtea bene petit ⌊ eripe me de operantibus iniquitatem ⌋ ne ab eis inficiar ⁊ inducar ad peccatū ⌊ et de viris ſanguinum ſalua me ⌋ Viri ſanguinum ſunt detractores q̄ deuorant plebē domini opprobrijs et verbis doloſis · Deinde proſequendo expoſicōnē ſcd̄m ſenſū allegoricū de xp̄o inceptū · Sequitur vox chriſti orantis ſe eripi de perſecucōne iudeorū atq̄ ɔſequenter dicētis · Ne ceſſe eſt vt me eripias ⌊ Quia ecce ceperūt ⌋ inſidioſe ⌊ animā meaȝ ⌋ i · vitā meā carnalē vel meipſum

Nico A parte principali q̄ ē anima deſignans totuȝ

Hugo Nec ſolū inſidioſe hꝰ egerūt ſ' ipetuoſe vn̄ ſubditur ⌊ irruerunt ⌋ cum impetu ⌊ in me fortes ⌋

Caſſiodoru ·

videlicet dyaboli ⁊ miniſtri eius · Ipſi enim in cor Inde aſcenderunt vt ſaluator morti traderetur Ipſi populum peſſimis inſtigacionibꝰ incitauerunt vt liberatoreȝ humani generis pꝰfida volūtate dānarēt

Auguſtinus ⌊ fortes ⌋ i · iudei de iuſticia ſua pꝛ̄ſumentes irre:erunt in

me vt me traderēt morti tanꝗ̄ peccatorem et iniquū · ⁊ tn̄ peccatum in me non inuenerunt · vn̄ ſubdit

Caſſiodorus ⌊ Neq̄ iniquitas mea ⌋ id eſt maliuolentia mea ⌊ neq̄ peccatum meum ⌋ in opere

Hugo Fuit cauſa ꝗ iudei ſic irruerunt in me quia ⌊ domine ſine iniquitate ⌋ qua leditur proximus id eſt pure et innocenter ⌊ cucurri ⌋ viā huiꝰ mundi ⌊ ⁊ direxi ⌋ id eſt ad rectū finē opa mea ꝑduxi

Caſ · hoc ei erat dirigi vn̄ venerat vt rediret ſicut pſalmo · xviij dicit · Exultauit vt gygas ad currendam viam a ſummo celo egreſſio eius ⁊ occurſus eiꝰ vſq̄ ad ſummū eius

Jeronim · Cucurrit enim ⁊ direxit quia de celo venit in vterum · de vtero venit in ꝓſepe · de ꝓſepe ī crucē de cruce in ſepulcrum · de ſepulcro ad inferos de inferis victoꝛ remeauit ad celos

Hugo Et quia ſine iniquitate ⁊ peccatis cucurri viam preſentis vite Idcirco O deus pater ⌊ exurge in occurſuȝ meum ⌋ vt ſuſcipias me reſurgenteȝ ⁊ aſcendentem

Jeronimus ·

Quem occurſum vſq̄ ad viſitacionem gentium extendi poſtulat dicens ⌊ ⁊ vide ⌋ id eſt fac videri a gentibus curſum meum vt credāt me equaleȝ tibi

Hugo ⌊ Et tu domine ⌋ potes hoc facere quia tu es ⌊ deus virtutū ⌋ id eſt angelorum · Et qui putais

ſolum eſſe deus iſrahel id eſt deꝰ vniꝰ gentis Intende nunc ad viſitandas om̄s gentes intus in cordibus eoꝝ per gratiam. et exterius per predicationem apl'oruz

Caſſio. Vt tibi credencium copia creſcat ex gentibus qui ſterilitatem fidei i populo iudaico conſpexiſti Et reſpice q̄ omnes gentes: dicat. quoniam de vniuerſis nacionibus erant domino iuuante in xp̄m credituri ſic in .ij. pſal. dictuz ē. Et dabo tibi gētes in hereditatem tuaz et poſſeſſionē tuam t̄minos terre. Valde ei tremendū eſt qd ſubdit Non miſerearis oibꝰ qui opant̄ iniq̄tatē

Auguſtiꝰ hoc duobꝰ modis intelligi pōt ſiue quia omnino nulla pecc̄a relinq̄t deus impunita. Iniq̄tas oīs ſiue parua magna ve ſit: puniat̄ nec̄ē eſt aut ab ipo hoie penitente aut ab ipſo deo vindicante. Nam et quē penitet peccaſſe: punit ſeipz. Ergo fr̄es puniamꝰ noſtra pc̄tā ſi querimꝰ miſericordiā dei. Sed iā videamꝰ aliū modum quo hec ſnīa poſſit intelligi. Eſt a quedā iniq̄tas quā q̄ operat̄ non p̄t fieri vt eius deus miſereat̄. Querit̄ forte quenā ſit illa. Ipſa eſt defenſio pctōꝝ. Sed quō ea defendūt ſi deꝰ voluiſſet non id feciſſez. Fatū meū erāt vt hoc facē. Pctm̄ tuum defendis vt deum accuſas. porro talem iniquitatem operancium non miſeretur deus

Nicolaus. Vel n̄ miſerearis omnibus qui ex certa malicia et obſtinata operantū iniquitatem de qua dicit. Ioh. in canonica ſua Eſt peccatum ad mortez non pro eo dico vt quis oret.

Hugo. Deinde conuerſionem gentium quam ſupra predicāt chriſtus hic affirmat dicens Conuertentur gentes ad fidem a hoc ad veſperam id eſt in ſexta etate ſcilicet in veſpere mundi. quo chriſtꝰ natus eſt a paſſus vnde apoſtolꝰ i. ad cho i. x. Scripta ſunt ad correctionem noſtram in quos ſeculoꝝ fines deuenerunt a famem Vbi dei pacientur vt canes qui ſemp ſunt famelici a circuibunt ciuitatem id eſt eccleſiam vel munduz vbiq3 euangelizando atq3 laudādo deum.

Caſſi. Iſta iſte verſiculꝰ prophecia de conuerſione iudeorum ſignificans in fine mundi ex eis innumeros domino eſſe credituros ac tunc famē pacientur vt canes quia ſicut nūc crudeliſſima obſtinacione deuāti ſunt Ita a tunc fidei auidiſſima deſideria patientur. Qui merito canibus comparantur quoniam antichriſtum illam immaniſſimā beluā fidei calorē ſuccenſi religioſis latratibus inſequentur. et circuibunt ciuitatem id eſt eccleſiam fidem ſanctis predicacionibus defēden.

Hugo. Ecce ipſi cōuerſi ad fidem loquentur manifeſte predicando in ore ſuo loquētes audacter non adulando ſed peccata redarguendo vnde ſubditur a gladius in labijs eorum id eſt ſermo dei

vinus ⁊ effi-
cax **Caſſiodor.**
qui dicitur gladius bis acutus ex
vtroqꝫ teſtamēto feriens ⁊ ad ſa
nitatem felices animas ſua vulne
ratione pducens de quo dicit apo
ſtolus. Et gladiuꝫ ſpiritus quod
eſt verbuꝫ dei Addidit qꝫ ⌊quoniā
quis audiuit ⌋ quaſi dicat nullus
vel quaſi omnino rariſſimꝰ audi
uit predicationes eoruꝫ ⌊ Et tu
domine deridebis eos ⌋ id ē dignos
deriſione oſtendes qui predicatio
nes rectas audiē noluerunt. deri
ſui enim erunt quando inanes et
fatui ab eterni regni introitu ſione
pellentur vñ prouerb̄ ⁊ Ego quo
qꝫ in interitu veſtro ridebo. Hoc erit
quando impijs dicetur Ite male
dicti in ignem eternum. et ⌊ ad ni
chilum deduces omnes gentes ⌋ ⁊
in gentilitate ⁊ pfidia pmanētes
Ponit enim hic pro parte totum.
dicendo enim omnes gentes: tan
tum illos ſignificat ⁊ qui obſtia
cione crudeli in ſua nequicia per
ſeuera-**Hugo** Et quia irruerūt
rant in me fortes: viꝫ
iudei vt ſupra dictum eſt. licet poſ
ſiꝫ eos pdere tñ patiēt ſuſtineo eo
rum perſecutōnes qꝫ ⌊ Fortitudi
nem meam ⌋ ⁊ potentiam meaꝫ ⌊
ad te ⌋ O deus pater ⌊ cuſtodiam ⌋
⁊ ſm diſpoſicōnem tuam differaꝫ
vindictam Et merito ⌊ quia ⌋ tu es
⌊ deus ſuſceptor meus ⌋ per reſur
rectionem et ⌊ deus meus ⌋ ſuppē
Et hic eſt methaplaſmꝰ q̄a mu
tat perſonam ⌊ miſericordia eius ⌋
ſcilicet patris ⌊ preueniet me ⌋ qꝫ

plenitudine donorum ⁊ gratiaruꝫ
vnxit me pre pticipibus meis
Caſſiodorus O vere pie
tas ſtupē
da creatoris vel ſaluatoris domini
noſtri iheſu chriſti de ſe nos docet
que in nobis intelligere ⁊ cuſtodi
re debe-**Hugo** Vnuſquiſqꝫ ei
amus fidelis exēplo
chriſti dicere debet deo ⌊ fortitudi
nem meam ⌋ que conſiſtit in ope
ribus virtuo-**Iero.** ⌊ ad te cu
ſis ſtodiam
⌋ quia ſemper in ipſis tibi refero
laudes nec meis viribus quicquid
boni aſcri-**Hugo** ſed totuꝫ ti
bo bi ⌊ quia tu
es ſuſceptor meus ⌋ qui per fidem
me ſuſcepiſti in ſeruum ⁊ adopta
ſti in filium ⁊ hoc non meis meri
tis exigentibus ſed ex pura miſeri
cordia tua facis. Vnde ſubditur ⌊
deus meus miſericordia eius pre
ueniet me ⌋ infundendo m̄ graciaꝫ
⁊ dando volūtatem bonū faciendi
Caſ. Ipſe ei donat vt bona ve
limus ipſe perficat vt ad
eius premia peruenire poſſumꝰ.
Hugo. Vnde quidam aitv̄
ſus Quicquid habes
meriti puentrix gratia donat. Nil
deus in nobis pret ſua dona coro
nat. Sequitur vox chriſti de iudeis
perſecutoribus ſuis ⌊ Deus oſten
dit michi ⌋ quid agendum eſſet ⌊
ſuper inimicos meos ⌋ iudeos vide
licet qꝫ orandum eſſet pro eis qđ
⁊ chriſtus fecit dicens ⌊ ne occi
das eos ⌊ domine O deus pater cor
poraliter nec ſpiritualiter ⌊ neqꝫ

obliuiſcantur populi] videlicʒ cri
ſtiani [mei] id eſt mee paſſionis
quia iudei qui adhuc diſpſi viuūt
in diuerſis mundi ptibus ſunt q̄i
ſignum ⁊ memoriale paſſionis cri
ſti. Petrus cantor Nota ad litterā
argumentum ꝙ iudei non ſunt
interficiendi. Tranſlacio enim ro
mana habʒ ne quando obliuiſcā
tur legis tue

Caſſiodorus

Obliuiſcitur legem q̄ eius precep
ta nō complet q̄uis animo verba
ipſius tenere videatur. Precatur
ergo ne gens iudeoꝝ peat ſūdit⁹
ſed magis erraſſe ſe glorioſa ſatiſ
factione cognoſcat. de q̄b⁹ adhuc
ſub dit

Hug

Diſpge illos] per
omnia regna mun
di [in virtute tua] Hoc impletum
ē a tito ⁊ veſpaſiano q̄b⁹ preſtitit
de⁹ vt hoc facē potuiſſent [⁊ depo
ne eos] de potentia ⁊ de terra ſācta
in q̄ poſuiſti eos. Vel depone eos
a malicia vt fortiores ſurgant cuʒ
eos cadere feceris ſicut paulus de
quo cantat eccā pſtratus eſt ſeuiſ
ſimus pſecutor ⁊ eſt erectus fideliſ
ſimus predicator. hec oparis O [
protector meus domine]

Caſſio

Iudei ergo ſcdʒ legē
ſuo more vbiq̄ȝ viuē
tes diſpſi ſunt ſiue vt ad conuerſi
onis ſtudia prouocarentur: ſeu ſi
cut quidam volunt vt inter cōten
tiones hereticorū ab inimicis ſuis
veteris legis patum teſtimoniuȝ
haberet ecclesia duʒ illud idubitā
ter creditur quod aduerſario ſuf
fragante firmatur Nicola⁹

Delictū oris eorum] videlicʒ iu
deorū ſupp̄ fuit p [ſermonem labi
orum ipſorum] xp̄m coram pyla
to negando ⁊ mortē ipſius nequiē
poſtu lando

Hugo

Hoc igr̄ delictuȝ
⁊ hunc ſmonē
depone ⁊ irritum oſtende.

Auguſt⁹

reſuſcitando xp̄m
quē pdere voluerāt
[⁊ cōprehendantur ī ſupbia ſua]

Caſſi

Captos enim conſtat
in ſupbia ſua quādo vi
derunt poſtea reſurgentem quem
prius facientē macula reſpuerāt

Iero

Vel cōprehendantur in
ſupbia ſua ⁊ humiles fiāt

Hugo

Et] poſtq̄ confu
ſi fuerit de pc̄tis ſuis
viʒ [de execracōne] q̄ xp̄m execra
bātur ⁊ maledicebāt dicētes. De
moniuʒ habes [Et mendacio] q̄
corpus eius furātum mentiti ſunt
tunc [annunciabuntur] id eſt re
darguentur iudei ab apoſtolis [
in conſummacōne] id eſt vt conſū
mantur hoc eſt vt pfecti fiant. de
qua annunciacōne ⁊ conuerſione
iudeorum habetur actu. ij. vbi pe
trus dixit iudeis. Viri iſrahelite au
dite verba hec. Iheſūm nazarenuʒ
virū a pbatum a deo in vobis vir
tutibus ⁊ ſignis que fecit p illuʒ
deus in medio noſtri ſicut vos ſci
tis. hunc diffinito conſilio ⁊ preſci
entia dei traditum per manus ini
quorum affligentes interemiſtis
Et infra ſequitur His auditis com
puncti ſunt corde ⁊ dixerunt ad pe
trum et ad reliquos apoſtolos.
Quid faciemus viri fratres

Aug⁹ In peccato ergo ſuo cō
prehenſi ſunt quia chri
ſtu₃ occiderunt a de ipſa magnitu
dine peccati plus humiliati ſunt a
maiore humilitate erigi meruerūt
propter quod annunciabuntur i
conſummatione id eſt magis per
ficientur. Sed quomodo fit cōſum
macio iſta conſequenter declarat
cum ſubdit [**Caſſio** duob⁹
in ira] modis
dicitur ira dei ſiue quando vidicat
ad ſalutem vt eſt illud. Flagellat
enim filium quem recipit. ſiue qn̄
mittit in ignem eternum eos q̄ ad
ſiniſtram erunt. Hic autem dixit.
In ira hoc eſt in vindicta ad ſalu
tem que non eſt ira cō ſūpcōnis q̄
erit in futuro iudicio ſed [conſum
macionis] ad correctionem que ē
in preſenti. a hec ira. magna miſe
ricordia eſt **Gre** Magna mi
Vnde ſericordia ē
in preſenti miſericordia₃ nō ɔſeq̄
Caſſio conſummacōnē vero
illam dicit quā vnuſ
quiſq₃ patitur quando memor pec
catorum ſuorum eterna ſe caſtiga
cione diſcu **Hugo.** [Et] ſi iu
ciat. dix p hāc
irā conſummacōis conuerſi [non
erunt] tales quales āte fuerūt viz
peccatores a ſupbi. Vnde prouerb.
xij. Verte impios a nō erūt [T
] ipſi iudei effecti chriſtiani [ſciēt
quia deus] ſcilic₃ xp̄s quē occide
runt [dominabitur iacob] id ē q̄
ipē ver⁹ rex iudeorū ē [a finiu₃ terre
] i. gēciū de q̄rū tā iudeorū q̄ gen
tiū cōuerſione ¶ Caſſiodor⁹
adhuc ſubditur [Conuertentur
ad veſperam [hoc eſt i p̄ncipio ſex
te etatis qn̄ dn̄s ſaluator mundi
ſalutaris adueit [a famē pacientur
vt canes a circuibūt ciuitatē] de q₃
numero erat paul⁹ que₃ circuiſſe
hāc ecc̄e ciuitate₃ ſalutares ep̄le ip
ſius teſtātur q̄ p vniuerſas gētes
velut ſacra diuina cōuenerūt
Hugo [Ipſi diſpgentur]
p mundum [ad mā
ducandū] i. vt alios p ſuā p̄dica
cione₃ incorpent eos ad ſcē ecc̄e ſi
de p̄ducētes [ſi vero non fuerint ſa
tura **Caſſio** Saturātur do
ti] ctores qn̄ p̄di
cacōnes ſuas viderint pp̄los deſide
rāt aſſumē [a murmurabūt] tan
q̄ ieiuni cū vba ſua fructificaē nō
cognouerūt i mētib⁹ pſidētū Hec
ē vbi dn̄i diſtributores murmu
rare poſſe dicit ſi nō fuerit pp̄lorū
ſaturati cre **Auguſti⁹** de
dulitate q̄
murmuatione ſupi⁹ dixit quomā
quis audi **Hugo** Poſt q̄ de
uit iudeorū cō
uerſione locut⁹ ē pmittit ecc̄ia ſe
laudaturā deu₃ dicēs [Ego aūt
cātabo] i. laudādo predicabo [for
tudinem tuam] qua iuſtificas im
piū Hec ē ei magna fortitudo Vn
di **Gre** q̄ mai⁹ miraculū eſt
cit ſuſcitaē aīa₃ i ppetuū
victura₃ q̄ corp⁹ iterū moriturū₃
Et ¶ Aug⁹ Ait mai⁹ ē ipiū₃ iu
ſtificare q̄ celu₃ a trā creare [a ex
ultabo] i. exultando laudabo [ma
ne] hoc eſt in **Auguſtin⁹**
die iudicij

Traſactis tēptacōib⁹ cū nox hu
ius ſcl'i trāſierit qn̄ iā īſidias dia
boli ⁊ angeloꝝ ei⁹ n̄ expaueſcim⁹

Hugo qn̄ lux eterna ſcā o
riꝫ corpib⁹ oriet̄ tūc
cū gaudio laudabo⌊miam tuā⌋q
in ſcōꝝ remuneācōib⁹ relucetꝫ
Cāꝫ vo hui⁹ exultacōis ſbiūgit di
cēs⌊Quia fcūs es ſuſceptor me⁹⌋
⁊ meorū fideliū ad te ɔūtentiū⌊⁊
refugiū meū i die⌋h° ē i tpe⌊tbu
lacōis

Caſſi O q̄ grāū refugiū
mee⌋ qd tbulacōnis tē
pore donat̄ Oīs em̄ caro ſuſpecta ē
quīſq3 audiat. Veite bn̄dcī patris
mei pcipite regnū ꝫ tē etnū ēfugi
uꝫ efficiat̄ qn̄ ad iſtā vocē deſideātiſ
ſimā puen̄

Hug. ⌊ diutor ma
neit ...us⌋i picul'is
⌊tibi pſallā⌋corde ⁊ ore cōfitendo
tuam bonitateꝫ Itvt notet eccā af
fectū ſuū erga miam dei replicat⌊
q̄⌋O⌊deus ſuſceptor me⁹ es⌋quo
niam a tribulatione preſenti fide
les in requiē eternam ſuſcipis

Gregorius In expoſitio
ne euāgelij omelia xix. Inſuper conſiderans
ꝑpħa ſeu eccleſia q̄ benign⁹ deus
mala noſtra aſpicit ⁊ portat . cul
pas noſtras tolerat: ⁊ tamē nos
per penitentiam ad premia reſer
uat. noluit deum miſericordem di
cere ſed hunc ipſam miſericordiā
vocauit dicens⌊deus meus miſe
ricordia mea⌋Vnde reuocāda ſūt
a nobis ante oculos noſtros ma
la que fecimus: ⁊ penſāndum eſt
ex quanta dei benignitate tolera
mur. Penſemus que ſunt eius viſ
cera pietatis vt non ſoluꝫ culpas
indulgeat ſed celeſte regnum peni
tentibus etiam poſt culpas ꝑmit
tit. atq3 ex omnibus medullis cor
dis dicamus ſinguli. dicam⁹ oēs
deus meus miſericordia mea

Auguſtinus O dulce
nomē ſb
quo nemini deſperandum eſt. om
nes conſolans omnes ad conuer
ſion em inui
tans

Caſſiodor.

Mirabilis ⁊ amplectenda ſenten
tia nam cū multa dixiſſꝫ ad poſtre
mum vno verbo oīa complexus ē
deus inquit me⁹ miſericordia mea
quia quicquid ſum de tua miſeri
cordia eſt. Didicimus domine cri
ſte q̄ multa carne pertuleris. Et
q̄ ꝑ perſecutoribus tuis oāueris
O vere iudicem pium ſub quo nul
li confitentiū eſt deſperandum . O
pax benignitas ⁊ poteſtas Nam q̄
pro inimicis oras . quis tuorum
poſſit formidare q̄ pereat dona fa
cere que precipis. dona implere q̄
expe
dit

Collect. Quatin⁹ tuo
adiutorio
muniti ⁊ miſericordia adiuti mēa
mur in eccleſia ſācta laudes tuas
immaculatis ſenſibus exultare ⁊
poſt huius vite exilium ad tue be
atitudinis gloriam peruenire qui
es benedict⁹ i ſecula ſeculorū Amē

Pſalmus lix

Deus reppuli
ſti nos Titulus huius
Pſalmi talis ē In finē

pro his qui cõmutabuntur in titu
li inscriptõne dauid in doctrinam
cum succendit mesopotamiam sy
rie a syriaz sobala conuertit ioab
a percussit edom in valle salinaz
duodecim **Hugo** Titulus
milia iste tãgit
duas historias vnam que est .ij.
reguz .x. a Paralip .xix. de amõ filio
naas rege amonitarum qui dehõ
nestauit nũcios dauid presciden
do vestes eorũ a pedibus vsqz ad
nates a radendo barbas eorum . a
videns q iniuriam fecisset dauid
regi timuit sibi . a conduxit exerci
tũ de mesopotamia a syria ac alijs
locis . contra quem misit dauid io
ab principẽ milicie cũ exercitu a de
uicit eos . Tangit a aliam histo
riam que est .ij . regum . viij . vbi
dicitur q dauid pcussit adadeser
regem sobal que est pars syrie a
facta est syria tributaria dauid a
cũ reuerteret capta syria pcussit
de edom .xij. milia in valle salina
rũm sed quia in nulla historia le
gitur q Dauid conuertit ioab nec
in predictis vastacionibus mencn
dia aliqua **Glosa** supficie
fecerit historie
relicta sicut in plerisqz alijs titulis
fit . ad spiritualez dirigimur intel
ligentiã que ex interpretatioib9
nominum su **Cassi.** In primo
mitur enim posi
tum ẽ In finem pro his q̃ cõmuta
buntur Cõmutantur autem . in fi
nem qui veteris hõis errore deposi
to : domino saluatori pura mẽtis
intencõne famulantur . de quib9

dicit . Fuistis aliquãdo tenebre : nũc
autem lux in domino . Queadmodũ
vero possint commutari exponit
cum subdit in tituli inscripcione .
Tituli inscripcõ appositi cruci do
minice ihesum cristum significat .
Sic ergo mutentur vt deserentes
dyabolum . a xp̃m suum regem eẽ
cognoscant atqz viuãt non sibi, s3
dauid . i . christo a hoc in doctrinaz
videlicet christianaz q̃a non suffi
cit cuiq̃ illum regem suum dicere
nisi a eius quis studeat preceptis
obedire Sequitur cũ succendit me
sopotamiam syrie Hic de lem9 ad
ducere bella ista figuraliter posita
propter victorias domini saluato
ris quas in toto mundo de paga
nis agit a pfidis vt reuera destru
cti ab errore veteri mereantur per
gratiam noui hominis immutari
Nicolaus Ad litteraz ei
dauid fecit hũc
psalmum lamentans destructio
nem terre israhel anteq̃ veniret ad
regnum a deprecans deuote domi
num pro eius reformatione . Mo
raliter autem per dauid qui prio
fuit pastor ouium significatur bo
nus prelatus qui peccata populi
sui deplorat a pro eius reformacõ
ne orat deum dicens

Deus repulisti nos Ja te prop
ter peccata nostra L et de
struxisti nos J id est vicia a nobis
Iratus es J nos flagellando a ca
stigando L et misertus es nobis J q2
dignaris nos B castigare ne pu
nias in **Jeronim9** Repellit
futuro nos ac

deſtruit cum peccamus: miſeretur
ac edificat cum ad eum per peni
tentiam re- **Hugo** [Co]mmoui
uertimur ſti terrã] id eſt corda noſtra terre
na timore cõcuſſiſti per minas fu
turi iudicij **Gloſa** [La cõtur
tui baſti eã
] per penitentiam cõſcientia eorũ
accuſante ſicut ergo incepiſti p
fice hoc eſt [**Hugo** gr̃e tue
ſana] medicina
[cõtriciones ei9] .i. vulnera pecca
torum de quibus conſcientia cõte
ritur [quia commota eſt]

Jeronimus a maliciis ad
penitentiam
vt fructum exhibeat ſanctitatis .
Quid autẽ dominus peccatorib9
conuerſis exhibeat conſequenter
ſubiungit **Nico** Oſtẽdiſti
dicens] i. ſacra ſcri
ptura [populo tuo dura] videlicet
penam peccatis debitam

Hugo Et qꝛ oportet oẽs q̃
in chriſto pie volũt
viuere per multas tribulaciones
intrare regnum dei actuũ .xiiij.

Caſſio Non enĩ iubet ocio
.vacare ſuos famulos
ſed vt duris laboribus exercitati
ad palmam miſericordie ei9 mere
antur adduci. Sic enim ⁊ paul9 di
cit. Nemo coronatur niſi qui legi
time certauerit. Addidit qꝫ [potaſti
nos vino compunctionis]

Hugo .i. amaritudinibus
In hoc qꝛ dicitur vino
notatur dulcedo: ⁊ in hoc qꝛ dicit̃
cõpũctõis notat̃ amaritudo. Et iũ
gũt̃ qꝛ domin9 fil̃ nõ dat hic vnũ
ſine altero. Vñ in alio pſalmo dr̃
Scdm multitudinẽ dolorũ meoꝝ i
corde meo ↄſolacões tue letifica
uerũt aĩam meã. Et hoc vt ait bea
tus gregori9. mirabili diſpẽſacõe
fit dum exteri9 affligit iteri9 ẽficit
[Dediſti metuentib9 te ſignifica
cionẽ] .i. ſignificaſti eis p has tẽ
porales tribulacões [vt fugiant
a facie **Gre.** xix. moralium
arcus] Quid hoc loco
p arcũ niſi dies extremi iudicij de
ſignatur. In arcu enĩ q̃nto longi9 cor
da trahit̃ tãto diſtriccior ex eo ex
it ſagitta. Sic nimirũ extremi iudi
cij dies q̃nto longi9 differt̃ vt ve ni
at: tanto cũ venerit de illo diſtricti
or ſẽtẽtia pcedit. Idcirco fidelib9
dat̃ ſignũ vt fugiãt a facie arc9 id
ẽ a ſentẽtia vlti iudicij Ac ſi dicat.
Hoc tẽp9 mĩe eſt. illud temp9 iudi
cij erit: per iſta ergo hui9 tpis fla
gella figuras: quõ percuſſurus es
tũc qñ non parcẽs iudicas q̃ ſic di
ſtricte mõ pcutis qñ parcis: ſʒ id
circo nũc diuerſ cladib9 ⁊ morbis
vel piculĩ pcutimur vt hic correcti
patiores tũc inueniri valeamus

Hugo Hec oĩa facis domĩe
deus [Ut liberentur
dilecti tui] a ſeruitute dyaboli ĩ pñti
⁊ ab oĩ pena ⁊ miſeria in futuro [
ſaluum me fac] vt inueniar in [dex
tera **Aug9** Hoc ẽ: ſi ĩ tpe iſto
tua] tribulacões aliq̃s
patiar trãſacta nocte oĩm tribula
cõnum ad dexteram tuã int̃ oues
inue **Caſſio** In q̃ pte ſtatu
niar ri ſunt q̃ ꝑpetua

felicitate gaudebūt. Sequit̄ ⌊ et ex
audi **Nicolaꝰ** deprecātem
me ⌋ vitam etnā
pro me et popu **Augꝰ** Intelli
lo meo gat ca
ritas veſtra omnem fidelem habē
tem in corde verbum dei cum timo
re timentem iudicium futuruz. vi
uentem probabilit̄ ne de illo blaſ
phemetur nomen ſanctum domi
ni eiꝰ multa deprecari ſcd̄m ſeculū
vtpote in languoribꝰ ſanitatez. in
tribulatoīb9 pacē. et non exaudiri.
ad vitā autem eternaz ſemp exau
diri. Quis enim ſanitatem non pe
tat cum egrotat. et tamen forte
adhuc egrotare illi vtile eſt. Pōt
fieri vt ſi hic nō exaudiaris ad vo
luntatē. vt exaudiaris ad vtilita
tem. At vero cum illud petis vt det
tibi vitam eternam. vt det tibi ad
dexteram filij ſui ſtare cum venerit
iudicare terram. ſecurus eſto acci
pies. ſi nō modo accipis. Non ei iā
venit tempus vt accipias. exaudi
ris et neſcis. In radice res eſt non
dum in fructu. **Hugo** Cōſter p
bat q̄ deꝰ
ſatiuum faciet et exaudiet cum ſub
dit ⌊ Deꝰ ⌋ pat ⌊ locutꝰ ē in ſancto
ſuo ⌋ hoc ē in filio ſuo qui eſt ſan
ctus ſanctorum vt legitur daniel
ix. Locutus eſt enim illud iohan.
xvi. Si quid petieritis patrez in no
mine meo **Nic.** Et q̄ aſſiſtēt
fiet vobis populo xp̄iā
no ſicut Math. vltimo dicit. Ecce
ego vobiſcum ſuz vſq3 ad conſum
macionē ſeculi et ex hoc ⌊ letabor ⌋
mente conſolatus. vox ē paſtoris

rete ⌊ et diuidā ſichimā ⌋ Sichima
humerus interpretatur per quez
onus impoſitum epiſcopis ſignifi
catur quod bene diuiditur qn̄ offi
ciū predicādi et ꝯfeſſiones audien
di pſonis ydoneis cōmittit̄ q̄ fit
iuxta ꝯſiliū ietro. xviij. Exo. Onē
partitū in alios leuius portat ⌊ et
ꝯuallē tabernaculorū ⌋ i. humilita
tem et ſtatū eccleſiaꝝ ⌊ metibor ⌋ i.
menſurabo quod fit qn̄ ſcd̄m indi
gentiam diuerſorū locorū de bōis
coadiutoribus ꝓuidet̄. De q̄bꝰ ſb
dit ⌊ Meus ē galaad ⌋ Galaad int̄
ꝑtat̄ aceruꝰ teſtimonij et ſignificat
hoīem litteratuz in quo coaceruata
ſunt teſtimonia veteris et noui te
ſtamenti ⌊ et meꝰ eſt manaſſes ⌋ q̄
interpretatur obliuio et ſignificat
religioſum qui oblitus domuz pa
tris ſui: vacat ꝯtēplacōis ſtudio
⌊ et effraim fortitudo capitis mei ⌋
Per effraim que frugifer īterpre
tatur ſignificat exercitatum in vi
ta contemplatiua et actiua qui
eſt fortitudo ſcilicet chriſti quoni
am inferiora eius membra ſuſtē
tat verbo doctrine et exemplo bone
vite Et omnes iſti ſunt neceſſarii
ad adiuuandum preſulem in offi
cijs predicandi et confeſſiones au
diendi Iuda rex meus ⌋ id ē ſub
me: et ſignificat rectorez eccleſie ſb
pontifice qui ipſum iuuat in eccle
ſie regimine et ſic pōt dicere ⌊ mo
ab olla ſpei mee. ⌋ Per moab qui
īterptat̄ ex prē: pctōres ſignificā
tur quibꝰ dicit Ioh. viij. vos ex pa
tre dyabolo eſtis. et de ipſ poteſt
epiſcopus ſperare q̄ per bonos

adiutores ſuos cõuerterẽt ad bonũ
⁊ ſic obedient ſibi ſic oĩa deſeruit
ad opus domini ſui. In ydumeã
extendam calciamentũ meũ. Per
ydumeã que ſãguinea interpretatur
raptores ⁊ homicide ſignãt q̃ aliqñ
p bonũ epm ⁊ ei⁹ coadiutores ad
bonũ reducuntur. ⁊ ſic ad eos cal
ciamentum ei⁹ extenditur cũ p la
borẽ predicatiũ ad dñm reducunt
xpĩ qd cõcludit. in alienigene ſb
diti ſunt. ⁊ gentes per fidem obe
dientes

Jero.

Vel eſt vox cri
ſti dicentis. in
ydumeã. i. in mundum. extẽdã
calciamentum meũ. id eſt exem
pla humanitatis mee

Gre.

quia duz
per car
nem gentibus innotuit q̃ſi calcia
ta ad nos diuinitas venit.

R.

Vnde per predicationem
euãgelij ⁊ exemplorum
humanitatis mee. in alienigene.
i. gentes. ſubditi ſunt. credendo

Ric.

Deinde oſtenditur q͛ pre
dicta bona deo ſunt attri
buẽda cum dicitur

Hugo

Quis de
ducet me. id eſt nomen meum. i
ciuitatẽ munitã. id eſt ad popu
lum pctis vallatũ. q̃ſ deducet me
vſq̧ i ydumeã. i. ad gentem in
fidelem ⁊ peccatricem

Ric.

vt conũ
tantur ⁊
regnẽ in eis. Et reſpõdet. Nonne
tu deus. q̃ſi dicat nullus ali⁹ hoc
facere poteſt niſi tu dominus pat
. qui repuliſti nos. propter pec
cata noſtra. Peccata nãq̧ ſbdito
rum delent epiſcopi ⁊ eoruz adiu
tores reputatẽ ſua p cõpaſſionem
. ⁊ non egredieris de⁹ in virtutib⁹
nris. Hoc ſub interrogatiõe legẽ
duz eſt quaſi dicat

Jero.

q͛ pctis
firmi ſum⁹
Et idcirco. A nobis auxiliuz de
tribulatione.

Hugo

id eſt vt ip
ſa tribula
cio quã hic patimur nobis ſit au
xilium ſempiternum i futuro. qd
ſit quando ipſa tribulatio pacien
ter toleratur. Vnde

Gre.

Adiutrix vir
tutum tribu
lacio eſt. Et iterum Tũc meli⁹ libe
rat cũ pacientiã dat. Nec q̃ro ſalu
tẽ ab hoie. q͛ vana ſal⁹ hoie. ſine
te ſic dicit aplĩs. Jo. xv. Sine me
nihil poteſtis facẽ. Vanuz ẽ ergo
expectare ſalutem ab homine q͛
iuxta alium pſalmum Homo va
nitati ſimil̃ factus eſt qm ipẽ eſt
quaſi fantaſma quia mõ apparet
magnum quod ⁊ cito poſt non in
uenit. Vnde iacobi. iiij. dicit Que
eſt vita noſtra. et ſtatim reſpon
det Vapor eſt ad modicũ parens

Jeronimus

Audiant hec
qui ſpes ſuas
in potentijs hominum vel in terre
narum diuiciarum ſplendoribus
ponũt q͛ vana ẽ ſal⁹ hoĩs

Col.

Et q͛ neq̧
q̃ plantat
eſt aliquid neq̧ qui rigat. Idcir
co. In deo faciemus virtutem. ⁊
peccatorum conuerſione quia ip
ſe dat incrementum. ⁊ ipſe ad ni
hilũ deducz tribulãtes nos. i. ſpi
rit⁹ malignos quorum labores
annihilãtur quãdo peccatorẽs ad
bonuz gracie reuocantur. Ab alio

autem in verſu ſupradicto deus locutus eſt
in ſancto ſuo vſq; in finē. Omnes v̄
ſiculi iſtius pſalmi cōtinent̄ i ſecū
da parte pſ. C viij. vbi aliam q̄ hic
inuenies expoſitionē; glose ꝓpinquiorem

Nico.

In expoſitione hiſtoriali iſtius
pſalmi Poteſt ⁊ iſte pſalmus
moraliter exponi de quolibet vere
penitente qui conſiderans regnum
anime ſue per peccatum preteritū
deſtructum plangit. ⁊ pro reſtitu
cione ipſius ad ſtatum virtutis ⁊
grē deprecat̄ Ad hoc āt adiuuat̄
p quatuor. q̄ q̄tuor nomina in hoc
pſalmo expſſe ſignificāt̄ Primū;
eſt pura cōfeſſio q̄ p iudam deſig
nat̄ q; iudas confeſſio īterpretatur
Scd̄m eſt a recidiuo preſeruacō q̄
p manaſſe; intelligitur eo q̄ inter
ptatur obliuio Tal' enī; ſic ſe ha
bet ad preterita peccata q̄ſi oblit9
ſit ipſa iterum ꝑpetrare. Tertium
eſt boni operis multiplicacio que
deſignatur per effraim qui interp̄
tatur creſcens aut fertilitas. Quar
tum eſt proprie conſcientie teſtifi
cacio ſcd; illd̄ apoſtoli. ij. ad co.
⁊ Gloria noſtra hec eſt teſtimoni
um conſcientie noſtre ⁊ figuratur
per galaad qui īterpretatur aceꝛ
uus teſtimonij. Talis autem peni
tens ſubijcit ſibi concupiſcentia;
carnis per moab deſignatam. q̄a
moab īterpretatur ex patre Et hec
concupiſcentia carnis trahitur ex
carnali generacione. Ite; ſubijcit
ſibi concupiſcenciam oculorum q̄
figuratur per ydumeā que terre
na interpretatur. Item ſubijcit ſi
bi ſuperbia; vite que per philiſte
am deſignatur eo q̄ ore cōtendēs
interpretatur. Superbi enim ver
bis deſpicabilibus nituntur con
tra alios contendere. Vnde tranſla
cio gallicana habet alienigene ſb̄
diti ſunt. hebraica hab; philiſtea
vel paleſtina ſociata eſt. Et quia
omnia bona que talis penitēs ha
bet emanant a deo Ideo ſibi eſt to
ta victoria attribuenda

Jeronimus

In ipſo ē vir
tus noſtra. in ipſo omnis gloria. ⁊ ipē ad ni
hil rediget tam vicia que nos tri
bulant. q̄ inimicos qui nos impu
gnant. ⁊ ab ſpe eternitatis conan
tur reuocare. Propt̄ qd̄ ipſū iugi
gratiaru; actione laudemus ⁊ glo
rificem9 qui ē benedictus in ſecula
ſeculorum Amen

Pſalmus. lx.

Exaudi deus
deprecationem meam.

Nicola9

Ad litteram. da
uid fecit iſtum
pſalmum pro ſua euaſione de ma
nu ſaule exercitus ei9 q̄ cingebāt
dd̄ ⁊ viros eius in modu; corone
ne poſſent euadē vt habet̄ i. regū
xx iij

Glosa

Allegorice v̄o pſ
iſte ē vox eccleſie
laborātis i t̄ra q̄i vox vni9 hois. vn̄
tit'ls ei9 talis eſt In finē i hymnis
pſalm9 dd̄

Caſſi.

Finis ei legis
xp̄s ē ad iuſti
ciam oī credēti

Hugo Pſalm9

enim iſt e diriges nos i finē ꝛ icti
ſtū habit⁹m hymnis hoc ē in lau
dib⁹. attri **Aug⁹** ꝛ chriſto q̄
buit dauid reit ex ſeie
dauid vt eſſet homo īnt hoies Let
equales angelis faceret hoies

Gloſa Intēcō pſalmiſte ē
exhortari omnes ad
chriſti laudem Eccā igitur aut po
pulus fidelis laborans in hac vita
clamat ad dominum dicens

Exaudi deus deprecationem
meam intende oracōni mee

Hu Exaudire dicit auribꝰ. ītē
dere autē oculis. vox audi
tur autē. o pꝰ autꝫ intēdit ꝛ vide
tur oculo Hec aūt duo neceſſaria
ſunt ei qui vult a dn̄o exaudiri viz
vt nō tm̄ ore et voce ſꝫ etiā ope. Non
ei ceſſat orat q̄ non ceſſat bn̄facē
Et ideo poſtq̄ dixit Exaudi ec ſub
iūxit, intende q̄ſi dicat audi vocem
ꝛ aſpice ad opa. Hec autꝫ oratio
nō eſt vniꝰ hoīs ſed totiꝰ eccleſie.

Caſſio Vn̄ cōgregacō iſta
iuſtorū dēpſſa mal
ſcl'i in vniūſis gētibꝰ. ↄgemiſcēs
clamat ad dominum dicens

Iero L A finibꝰ terre ⌋ id eſt a
quatuor mūdi ptibus ex
quibus collecta eſt eccleſia L ad te
clama **Nico** i tpe āguſtie vn̄
ui ⌋ ſubdit L duꝫ anxi
aretur cor meū ⌋ int̄ preſſuras ꝛ vi
cia huius **Aug⁹** Vita nr̄a in
ſeculi hac pegrīna
cōe nō pt̄ eſſe ſine tēptacōe q̄a ꝑ
fcꝰ noſter p tēptacōem nr̄am fit
nec q̄ſq̄ pōt coronari n̄ q̄ vicerit.
nec ꝑt vicere niſi certauerit. nec pt̄

certare niſi inimicū et temptacōnē
habuerit Et licet anxior tn̄ nō vin
cor L **Iero** In petra ⌋ hoc eſt in te
qꝛ ipſo qui es petra ſta
bilis Vnde apl's ait. Petra autē
erat xp̄s In te ergo per fidem.

Hug L exaltaſti me ⌋ videlicꝫ
ſuper inimicos meos dā
do mihi victoriā de eis ꝛ inſuper
L deduxiſti me ⌋ **Caſſiodor⁹**.
id eſt duces in illam futuram re͡q̄
em quā beatis tuis pollicer is Cau
ſas ſubdit quare ipſa eccā deduci
tur ad p̄mium dicens L qꝛ factꝰ es
ſpes mea ⌋ id eſt vita preſenti **Aug** Nō ei pdit
.nos deꝰ ꝗ͞ꝑ
q̄s filiū ſuū miſit tēptari crucifigī
mori ꝛ reſurgē. Hēmꝰ enī duas
vitas. vnā i q̄ ſumꝰ Alterā quā ſpe
ramus In qua ſumus nota ē no
bis: quam ſperamus ignota ē nob
Tolera in qua es. ꝛ habebis quā
nondū habes. Quomō toleras.
vt non vincaris a temptatore. la
boribus ſuis temptacōibꝰ paſſio
nibus, morte ſua demonſtrauit ti
bi vitam in qua es. reſurrectione
ſua: vitam in qua eris. Nos enim
nō noueramꝰ ñ naſci hoieꝫ ꝛ mori
reſurgē hoieꝫ ꝛ viuē i etnūn noue
ramꝰ Suſcepit qd̄ noueras ꝛ demō
ſtrauit quod nō noueras Ideo er
go factus es ſpes noſtra in tribu
lationibꝰ ꝛ tēptationibus Et q̄d
ſperaꝰ Iero. Certe quō tu reſur
rexiſti immortalis ꝛ nos credimꝰ re
ſurgere Ipſe etiā factꝰ eſt m̄ L tur
ris fortitudinis ⌋ ꝟ defēſio mea L a fa
cie ⌋ ꝟ a pn̄cia L inimici ⌋ ꝟ dyaboli

vel nequiciaꝝ eius vt nos ab ei⁹ insidijs muniat ⁊ defendat.

Aug. Sed si ab inimici insidijs vis esse tutus recordare christum ⁊ intra turrim. quidquid pateris cogita quia prior passus est Et cogita quo fine passus est. vt moreret̃ ⁊ resurgeret. Talez ⁊ tu in finem spera qualis in illo precessit ⁊ intrasti turrim non consentiẽ do inimico. de illo turri iaculare tela quibus feriatur quibus vincatur. Que sunt illa tela: verba dei fides tua opa tua age i hac turri ad non cessent manus. opera tua bona gladij sunt interficientes inimicu. In hac igitur turri munitus

Nicola. Inhabitabo i tabernaculo tuo in secula id est in celo empireo.

Jeronim⁹ In illo vtiq̧ vbi sine fine mansuri deum iugiter contemplabimur

Aug⁹ Vel est vox ecclesie q̃ vsq̧ in finem seculi in tabernaculo domini in hac vita se dicit militare vt semper natos col ligat ad regnum

Glosa ⁊ ne temptacõ inimici me impugnet protegar contra estus viciorum in velamento alarū tuarum idest in munimine misericordie ⁊ potentie tue que alis comparantur quia neconerant ⁊ omnẽ auertunt

Hugo. Et vere pte lesionem gar a te

Quoniam tu deus exaudisti oracionem meaz vt non solum in presenti ista vita me protegas atq̧ custodias sed vt a futura bona largiaris vnde sequit̃ dedisti idest dabis hereditatez patrie celestis timentibus nomen tuū domine timore filiali. Vnde eccle. xl. Timor dñi paradisus benedictõis Postea oñt quid in illa hereditate celesti habebit dicens Dies super dies regis adijcies

Cassio. Eternitatem significat domini saluatoris. q̃ vere rex noster dicit̃ quia ab ipõ regimur ⁊ ei⁹ vtute saluamur

Aug. O deus pat̃ dedisti xpõ regi nr̃o non soluz istos dies in isto tempore cuz fine sed dies super dies istos sine fine. Tu ergo adijcies dies eternos sup temporales regis nostri christi vt non solū dieb⁹ istis trãseuntib⁹ regnet xps i eccia sua sed regnet cū illo sci in dieb⁹ illis q̃ nõ hebũt finẽ. Et adijcies similiter sup. annos ei⁹ vsq̧ in diẽ gñacõis ⁊ gñacionis

Nico Repeticõ est eiusdez sine ad maiorẽ declaracõez eternitatis ⁊ celestis btĩ

Aug Ait ei vsq̧ in diẽ gñacõis tubis h⁹ vite que est mortal̃ ⁊ gñacõis q̃ regnabim⁹ resurgẽdo ⁊ p manebim⁹ met

Hugo. Im pprie ãt nū cū deo dĩ eternitas habẽ dies vl̃ ãnos Sz loq̄tur moẽ hũano sic ibi ⁊ ãni tui ñ deficient Dott ãt dieꝝ vl̃ ãnoꝝ eternitatẽ breuit̃ expoit. d. Permanz ⁊ pmanebit sedz vsū nr̃m loq̄ndi ppl̃s. s. fidelis i eternū ꝯ sine fine i ꝯspectu dei videns deum facie ad faciem sicut dicit̃. ysaye. xxxiij. Regẽ in decorẽ suo videbunt ⁊ nulla beati

tudĩne⌊ miſericordiã ⁊ veritatẽ ei⁹
quis requiret.⁊c.⌋ quaſi dicat null⁹
quia ibi non erit miſeia nec miſer
⁊ ideo nullus requiret ibi miam.
nec veritatem requiret de gaudijs
promiſ-
ſis

Caſſio. Cum in eternũ
poſſideant re
gna celorũ ꝓmiſſa ſicut ipẽ domi
nus aplĩs ſuis dicit Nunc quidẽʒ
triſticiã hẽtis. rurſũ ãt videbo vos.
gaudebit cor vẽſtrũ ⁊ gaudiũ vrm
nemo tollʒ a vobis In illa die ñ ro
gabitis quicꝗ̃. Sic fit vt nemo
ſãctorũ miam ⁊ veritatẽ reqrat cũ
illius cõtemplacõis ineſtimabi
li munẽ perfru-
antur

Auguſti⁹. Et quomõ nobis de⁹ exhibuit mi
ſericordiã ſuaʒ. dimittẽdo peccata
noſtra. ⁊ veritatem ſuã. exhibẽdo
promiſſa ſua. ſic ⁊ nos faciam⁹ B
miam circa infirmos. circa egen
tes. circa inimicos noſtros. ⁊ veri
tatem non peccando non abijciẽdo
peccatũ ſup peccatum. Sicqʒ pote
rim⁹ ad regna ꝓmiſſa puenire

Iero. In quorum plenitudie
gaudiorum eccleſia ſpeʒ
ponens ſub-
iecit⌊ Ic.⌋

Hugo. ⁊ cum il
litere di
tati celeſti introduct⁹ero⌊ pſalmũ
dicã nomini tuo⌋ id ẽ laudabo no
men tuũ⌊ in ſeculũ ſeculi⌋ hoc eſt i
eternum Vnde in alio pſalmo dic
Beati q̃ habitant in domo tua do
mine in ſecula ſclorũ laudabũt te
Sic ĩꝗ̃ faciam illud in futuro⌊ vt
⌋in preſenti⌊ reddam vota mea⌋
baptiſmi et religionis que ꝓmiſi
deo cuſtodire⌊ de die in diem⌋

Caſſio. Reddamus ergo vo
ta noſtra in iſto trã
ſitorio die vt i illa plẽnitate lau
des domini eodẽʒ preſtante decan
tare mereamur Orat in hoc pſal.
eccã ⁊ popul⁹ fidelis a finib⁹ terre
quia factus eſt domin⁹ ſpes eius
Poſtea que ſe auditum hĩnuidi
ca exultatione gratulatẽ qm̃ in cõ
ſpectu dm̃ iugiter apparebit

Iero. Pſallet ſemp domino
laudes. cum corrupcio
huiuſmodi induerit incorrupcõeʒ
⁊ mortale hoc induta immortalita
te refulſerit Quod ⁊ nobis preſta
re dignetur vt conformes facti glo
rie ſue. erepti a corruptione mor
tis ſecunde pſallere mereamur in
ſpiritualium oblacione votorum
nomini eius qui eſt benedictus in
ſecula ſeculorum Amen.

¶ Pſalmus .lxi.

Nonne deo
ſbiecta Titulus In finẽ
ydithun pſalmus dd

Nicola⁹. Ad litterã dauid
fecẽ hũc pſalmuʒ
cum de terra moab redijt in iude
am magis volens eſſe in terra di
uini cultus cum ſuo periculo corpo
rali ꝗ̃ in terra ydolatrie dedita cũ
virorum ſuorum piculo ſpũali.

Collector. Iuxta vero ſpiri
tualem itellectũ
pſalmus iſte exponitur de viro iu
ſto qui contemptis tempoꝛãlibus
ad celeſtia aſpiãt qd bñ innuit h°

norīe ydithun de quo in xxxviij.
pſalmo **Caſſio**. Eſt enī eius
dictum ē interpretacio
trāſiliens eos ꝉ amatores hui⁹
ſeculi quos miles xp̄i cōtempta
mundi volup tate tranſcendit

Hugo Eſt ergo ſenſus titu
li pſalmus iſte ē da
uid ꝓphete habitus ꝓ ydithun id ē
ꝓ tranſiliente In finē id eſt in cri
ſtum dominū q̄ eſt finis ad quē
tendim⁹ Intentio patet ꝗ monet
ſuo exemplo vt cōtemptis tēpora
libus ad eterna aſpiremus.

Caſſio Per totū hunc pſal
mū ꝑ vniuerſali ꝑte
factorū vn⁹ introducit fideliū q̄ vt
diximus ſecularium viciorū trāſilitor
cū orbe terrarū plenū ſeuis viderit
erroribus alios pſecutores alios
hereticos alios varijs deſiderijs im
plicari. in ꝑmo mēbro pſal. aīaꝫ
ſuam deo ꝓfitetur eſſe ſubiectam.
arguens eos qui ſolo nomine ſe
dici deſiderant xp̄ianos. dīc ergo

Nonne ꝉ O vos mundi amato
res a loquitur increpatiue ꝉ
deo ſubiecta ꝉ eius mandatis obe
diendo ꝉ erit ꝉ pſeuerans quia erit
infinitum tēpus ſignificat q̄d nul
lo fine claudendum eſt ꝉ aīa mea ꝉ
pars hominis pro toto ponitur

Aug⁹ Ac ſi iſte tranſilitor in
uidis tanq̄ minātib⁹
ei ruinā qui eū trāſiluiſſe doluerūt
ridendo dicat. Quātumcūq̄ aſcēdā
a tranſiliam. ſub deo ero. non cō
tra deum ſupbiendo. Secur⁹ ergo
trāſcendo cetera quando ille me ſu
ſe tenet qui eſt ſuper omnia

Caſſio Subdit⁹ eſt vtiq̄ do
mino q̄ ſemꝑ humilit
atq̄ ſtrenue illud agit q̄d ad ei⁹
mandata cognouerit ꝑtinere. Se
q̄tur cauſa iuſtiſſima quare dō pa
tri ſubiecta ſit anima. vnde dicit
autē ꝉ ab ipſo enim ꝉ deo patre ꝉ ſa
lutare meum ꝉ id eſt chriſt⁹ q̄ re
credentibus ſalutaris exiſtit.

Hugo Nam a ipſe ꝉ xp̄s do
min⁹ eſt ꝉ deus me⁹ ꝉ
q̄a me creauit ꝉ a ſalutaris me⁹ ꝉ
q̄a me redemit a gubernat ꝉ ſuſcep
tor meus ꝉ Trāſlacio romana hꝫ
adiutor **Caſſi** qui niſi michi
meus. in mūdi iſtius
cōcertationibus conſtituto ſolus
adiutoriū ꝑſtiteit in mundi vicia
trāſcendere **Hugo** a ideo ꝉ
potuiſſem. non mo
uebor amplius ꝉ a bone opacōnis
ꝓpo **Jero** Iſte tranſiliēs non
ſite vult acquieſcere in
iquis q̄ tenues hominuꝫ ac vicio
ſas mentes in noua facinora idi
nari compellūt quos adhuc icre
pat di **Hugo** Quouſq̄ ꝉ
cens. O vos iniqui ꝉ
irruitis ꝉ inſidiādo tēptando a per
ſequendo ꝉ in hoīem ꝉ ēōnē vtentē
a rōnabiliter viuētē Cur nō euo
cat timor diuin⁹ horror futuri iudi
cij ꝉ interficitis vniuerſi vos ꝉ a ani
mas vrās ꝑ pctīn in eo ꝗ vos mi
nami in ꝑdicio nē ꝉ tanq̄ parieti idi
nato a tanq̄ hoi ad caſū diſpoſito ꝉ
a macerie ꝉ Maceies ē paries de ſic
cis lapidibus abſq̄ cemēto fact⁹
ꝉ depulſe ꝉ ē que ꝑuo impulſu diſ
ſoluitur Ac ſi dicat vos putatis me

cito puerteret quaſi parietez idina tuma macerie̅ inueteratā ſed talē me non inuenietis qm̄ ego ſuz hō habens ymaginem dei in natura lib⁹. viuens ſcd̄m racōnem ⁊ ideo ſum quaſi paries erectus ad ſup naᷓ habens ſimilitudinē eius in gratuitis. Et ideo ſum ligat⁹ cemē to caritatis ꝓpterea in vanum labo ratis me pdere⌋ Veruntamen⌋ ip ſi peccatores propter reprehenſio nem meam non dimittūt maliciā ſuam ſed⌊ preciū meum⌋ id eſt oē bonū op⁹ meū q̄ emo vitaz eternā ⌊cogitauerunt⌋ inſidioſe ⌊ repelle re⌋ ꝟ auferre a me ⁊ idcirco⌊ cucur ri in ſiti⌋ ſicut in alio pſalmo dictū eſt. Sitiuit aīa mea ad deum fontē viuū. Sed illi quaſi ficti adulato res voluerunt curſum meum retar dare et impedire p hoc q ⌊ ore ſuo benedicebāt⌋ adulando ⁊ vanita tem michi ſuggerendo

Nico ⌊ Et corde ſuo maledice bant⌋ malum i hoc co gitādo. Sed q̄uis hec mihi faciāt ⌊ Veruntamen deo ſubiecta eſto aīa mea ⌋ noli vacillare noli mo ueri aduerſitatib⁹ aut blandicijs iniquorū a ſancte cōuerſacōnis p poſito⌊ quoniā ab ipō paciēcia mea⌋

Augu. Fornax in qua ſit iu ſtorum purgacō eſt mundus. palea qua ignis accendi tur ſunt iniqui. aurum quod pur gandum eſt ſunt iuſti. ignis quo purgantur eſt tribulacō aurifex de⁹ eſt. Quib⁹ vult facio ergo auri fex deus vbi me ponit aurifex: tole ro ⌊ qm̄ ab ipſo paciencia mea ⌋

Hugo A nōe huius liberē paciēcia dicā⌊ Quia ipſe eſt deus meus⌋ p creacionē ⌊ ⁊ ſaluator me⁹⌋ quia me redemit ⌊ adiutor meus⌋ ad bene operandū ⁊ ideo⌊ non emigrabo⌋ ad exerci tū dyaboli quia⌊ In deo ſalutare

Nico me ꝟ tota ſalus mea ⌊ um⌋ ⁊ gloria mea⌋ quia ſcd̄m apl'm. Qui gloriatur in dn̄o glorietur⌊ deus auxilij mei⌋ id eſt dator auxilij mei in vita preſenti⌊ ⁊ ſpes mea in deo eſt⌋ de vita eter na adipiſcenda Spes enim eſt cer ta expectacio future beatitudinis ex gracia ⁊ meritis ꝓueniens. Et ideo ad hanc ſpem inducit fidelez populum dicens Sperate in eo omnis congregacio populi⌋ ſcilicet fidelis. Infideles enim nō habent vnde vitam beatam ſperare valeāt

Aug⁹ Sperate i eo. Imitami ni ydithun tranſilite i inimicos veſtros reſiſtētes itinei vr̄o

Glosa ⌊ ⁊ effundite coram illo corda veſtra⌋ p confeſſionez. Nolite retinere i cor de veſtro vi

Cassio. Effundit rus peccati āte dn̄m cor ſuuz qui peccata ſua vberrimis lacrimis confitetur. Vnde i. xl pſal mo dicit. Hec recordatus ſuz ⁊ ef fudi in me animā meam confiten do ⁊ deuote

Nico. ⌊ Deus adiu orando tor noſter in eternum⌋ ſine cuius adiutorio nl' lum opus eſt meritoriuz⌊ Veruntamen⌋ hoc non attendunt⌊ vani filij hominum⌋ dicuntur homines vani qui non ordinant tēpora ſua

ad finem debitum cuiuſmodi ſunt
auari ſpem ſuam ponentes in diui
cijs magis quam in adiutorio dei. Fi
lios hominū dicit imitatores car
naliter viuentium [Mendaces fi
lij hominum **Caſſio** Sine d
in ſtateris] .los tan
git qui ponderibus iniquis emen
cium decipiunt ſimplicitatem ſiue
quod homines ſibi placentes iuſti at
que veraces videri volunt cum ſint de
ceptrici mutabilitate fallaces. Vn
ſub **Hugo** [vt decipiant ipſi]
dit homines falſis pō
deribus aut ſub falſitate eloquen
cie [de vanitate] id eſt vt occultent va
nitatem ſuam que eſt ſine fructu
iuſticie [in idipſum] id eſt in eo quod
mentiuntur ſe habere equam ſtate
ram Talis ergo dehortatur id eſt
diſſuadens dicens [Nolite ſperare in in
iquitate] id eſt in diuicijs que di
cuntur iniquitas quod faciunt homi
nes iniquos aut quia male acqui
runtur. aut quia male retinentur
aut quia male expenduntur. Vn
apl's ad thimoth. Precipe diuiti
bus huius ſeculi nō ſperare in in
certo diuiciarum ſed in deo viuo qui
preſtet nobis omnia abundanter
ad fruendū [et] ſi nō habetis diuicias
Nico [Rapias nolite concupiſ
cere [auferendo aliena per
violenciā diuicie ſi af. no. cor ap.
] Ponendo in eis ſpem et finem vlti
mū quia ita deducunt ad gehenne
interitum Nā beatus cuius eſt do
minus deus ſpes eius et non reſpex
it in vanitates et in
ſanias falſas **Caſſio**.

Nō damnat largas diuicias quibus
diſpenſacio modificata preſtatur
Inde enim egentibus ſubuenitur
inde reficiuntur egroti. inde paupe
rum nuditas operitur Inde plures
ad celorum regna perueniūt. Econ
tra qui diuicijs cor ſuum apponit. au
rum non vult expendere in bonos
vſus ſed patrimonia cupit ſemp
augere. et dum ibi ſpes tota repo
nitur fames carū rerum ſemp augetur
Hugo Deinde reddit cauſā
predictorū videlicet
quod aliena non ſunt rapienda et quod di
uicie non ſunt diligende quia deus
eo quod iuſtus eſt puniet malos. Et
quia miſericors eſt premiabit bo
nos. Vnde dicit [Semel] id eſt im
mutabiliter quia firma eſt eius ſē
tencia [locutus eſt deus] per pro
phetas. per filium et per apl'os.
Et in iſta ſtabili locucōne [duo hec
audiui] que ſequuntur [quia po
teſtas dei eſt] ad puniendum [et
tibi domine miſericordia] ad premi
andum plus quam merita requirant
hec duo manifeſta erunt in te [Quia
tu reddes vnicuique] tam bonis quam
malis [iuxta opera ſua]
Nico Sicut iuſtus iudex qui
.non permittit aliquod
malum impunitum. ſic non aliquod
bonum irremu **Hugo** Vn di
neratum cit duo
hec quia omnia que ſcribuntur in
ſacris paginis de deo ad eius miſe
ricordiam et iuſticiam reducuntur
Iuxta illud pſal. vniuerſe vie domi
ni miſericordia et veritas requiren
tibus teſtamentū eius et teſtimonia

eius] quaſi dicat. Si perquiras ꝑ
totum vetus ⁊ nouum teſtamen
tum quicqđ inuenies ad miſeri
cordiam vel veritatem ꝑtinebit

Caſ. Reſpiciam⁹ in hoc pſal
mo ſentēciarū lumina
quaſi quaſdam relucere candelas
lāpat fides. choruſcat veritas quā
debet chriſtianus populus intuci
ne mundi iſtius tenebris obceca
tus. recte fidei tramitē non ſequa
tur. abſcedat error tenebroſus pec
catorum. doloſitas iniquorum cō
queſcat. vanitas hominū ſecula
rium deſeratur. ⁊ fallacia mūdi cō
temptatur. Non ī ingenio. non in
ſeculi dignitatibus preſumat ſed
in vera ſapiētia ſpes ponatur que
omnis erroris viā
docet ꝓuidere

Collect

Et priuſq̄ꝫ tempus recipiendi pre
mia adueniat pro meritis. ſtudea
mus trāſilire de vicijs ad virtutes
de mundo hoc ad deum. qui nos a
iudicio mortis eripiat. noſq̄ꝫ ſibi
quaſi alūnos proprios ſubdat. cō
formeſq̄ꝫ ſuo corpori factos eterne
felicitati miſericorditer aſſociet. q̄
tinus cum ſuis fidelibus ſine fine
feliciter gaudere valeamus ipſo
preſtante cui eſt honor ⁊ gloria in
ſecula ſeculorum Amen

Pſalmus lxii

Deus de⁹ me
us ad te de luce vigilo.

Nico. Ad litteram
dauid fecit
hunc pſalmum quādo fugiens a
perſecucione ſaulis habitabat in
deſertis iudee ſterilibus ⁊ aſperis
propter quod deus faciens cum
temptacione prouentum conſola
batur eum illuminacionibus ſuis
cuius pſalmi titulus eſt. pſalm⁹
dauid cū eſſet in deſerto ydumee.

Hugo In precedēti pſalmo
egit de tranſiliēte ca
duca ⁊ tranſitoria hui⁹ mundi ſed
quia nō poteſt homo ſubito oīa
huius mundi temptamenta tran
ſilire eo q̄ incolatus eius prolōga
tur. Idcirco agit hic de viatore quē
in deſerto huius mundi oportet
multas tribulationes ſuſtinē an
teq̄ꝫ ad patriam poſſit peruenire.
Eſt ergo ſenſus predicti tituli tal'
pſalm⁹ iſte eſt dauid id eſt cuiuſ
libet fidelis agens de hoc quod ſuſ
ſtinet cum eſſet id eſt dum morat
in deſerto ydumee id eſt in hoc mū
do derelicto a deo ⁊ in terrenis glo
riante. ydumea vero terrena inter
pretatur. Intentio pſalmiſte ē nos
monere vt recte conuerſemur ī me
dio nationis praue ⁊ peruerſe Ec
cleſia igitur ſeu quiſq̄ꝫ fidelis cum
deſiderio feſtinare ad deum conten
dens quomodo ſe habeat in deſer
to huius mundi exclamat dicens

Deus] Gloſa omnium ꝑ
creacionem qui es [deus me
us] per cultum ⁊ deſiderium ſācū
per hanc geminationē exprimit
affectum pie deprecationis [ad te
de luce] id eſt diluculo aut ꝑ puri
tatem conſcientie que lux dicitur
ſicut mala conſcientia tenebre di

cit iuxta illud apoſtoli Fuiſtis
aliquādo tenebre· nūc āt lux i dn̄o
August [vigilo] eſt ſom
pnꝰ anime ⁊ ſomp
nus corporis Somnum corporis
omnes debemus habere quia cor
pus noſtrum fragile non poteſt
diu ſuſtinere animam vigilantem
⁊ intentam in actionibus· Ideo de
us donauit ſomnum corpori quo
reparentur membra corporis vt
poſſit vigilantem animaꝫ ſuſtinē
Illud autem cauere debemus ne
ipſa anima noſtra dormiat· Malꝰ
eſt ſomnꝰ anime hoc eſt obliuiſ
ci deum ſuum· bonus eſt ſomnus
corporis quo reparatur valitudo cor
poris· Somnus autem anime eſt
obliuiſci deum ſuum de quo ſōno
dicit apoſtolꝰ Surge qui dormis
et exurge a mortuis ⁊ te illumina
bit christus· huius autem vigilā
cie cauſam oſtendit cū ſubiungit
Aug. [Sitiuit anima mea
] Alius deſiderāt aurum
⁊ argentum· alius deſiderat poſſeſ
ſiones et fa
milias **Caſſiodor.**
Sed anima fidelis ſitit deum quā
do mādata eius ⁊ v̄tutes ſanctas
quas ſacra ſcriptura commendat
ardenter concupiſcit et quando de
ſiderat ipſum videre a quo bonorū
omnium fluenta conſtat emanarē
Ipſa enim anima culta rebus cele
ſtibus· deſertum eſtimat mundū
quia ſemp eſtuat· ſemper ſitit do
nec ad fontem illum miſericordie
diuine peruenire mereatur· Addidit
quoqꝫ [q̄ multipliciter] ⁊ iſtud

hic ponitur pro multiplici de fe
ctu Sitiuit etiam [tibi caro mea]
Jero quia plꝰ ſuſtinꝫ caro q̄
anima Nam q̄uis aīa
per cogitationem crucietur in cor
pore· corpus tamē ſuſtinens aſ
ris tribulaciones· tormenta vigi
lias ac egeſtatem ⁊ egrotacōem
in fame ſiti ⁊ nuditate vult liberāri
id eſt deponere mortalitatem Vn
de apoſtolꝰ· Miſerias corporales
deplangēs exclamat ad romanos
xij· d· Infelix ego homo quis me
liberabit de corpore mortis huius
Augꝰ Quā multipliciter caro
laborat tam multipli
citer ſitit· **Hugo** [In terra
et vbi· deſerta] hoc
eſt in mundo iſto qui ſterilis eſt n̄
faciens fructum bonorum operuꝫ
[inuia] non habēs viam veritatis
quoniam fallit promittens vitaꝫ
⁊ inducit morteꝫ [⁊ inaquoſa] ſi
ne vbertate gratie ⁊ humore lacri
marum [ſic] enim in tali ſterilita
te ⁊ penuria ſpirituali [in ſancto]
videlicet deſiderio vel per ſanctum
deſideriuꝫ [apparui tibi] id eſt me
preſentaui [vt viderem virtuteꝫ tu
am] id eſt miſericordiam tuaꝫ ex
perirer in preſenti vita quia iuſtifi
cas impiuꝫ [⁊ gloriam tuam] in fu
turo vbi ſedes ad dexteram tuam
patris [Quoniam melior eſt mi
ſericordia tua ſuper vitas]
Auguſtinꝰ Multe ſunt vi
te hūane aliꝰ
eligit ſibi vitam negociandi· aliꝰ
vitam ruſticandi· aliꝰ vitaꝫ feno
randi· alius vitam militandi· aliꝰ

alius hanc alius illam. Sed deus
vnam vitam pmittit que eſt et̃na
⁊ illam non dat nobis propt̃ me
rita noſtra ſed propter miſericor
diam Caſ. [Miſericordiã dicit
ſuam] domini premia q̃ ſã
ctis ſuis larga pietate pmittit ĩ vi
ta eterna que longe pocior eſt a vi
ta preſẽti. Iſta vita ĩnumerabiles
erumnas poſſidet. Illam tranquil
litas et̃na comitat̃ q̃ vita et̃na tã
tũ diſtat a mũdi luce q̃ntũ tormẽ
ta pñt ab eterna req̃e diſcrepare
Hĩcẽ ꝙ martirꝫ caſue morte hui⁹
ſeculi libenter affectant quia norũt
pro iſto ĩteritu tempali perpetue
ſe eſſe victoẽs ſicut dicit apoſtol⁹
Non ſunt condigne paſſiones hu
ius temporis ad gloriam futuraꝫ
que reuelabitur in nobis. Poſt
tanta beneficia miſericordie vir iu
ſtus vel eccleſia deuote laudis ob
ſequium pollicetur dicens
Nico. [Labia mea laudabũt
te] Hic cuꝫ gratiarum
actione pro conſolacionibus tuis
mihi exhibitis [Sic benedicam
te in vita Aug. Quidẽ vt miſe
mea] ricordie tue tri
buam vitam meam in qua te lau
do non meis Caſſio. Benedic
meritis. ei vnuſ
quiſq; ĩ vita ſua perfecte deuꝫ quã
do bonis operib⁹ ĩ hac luce v̄ſatur
Hugo. Et quia bene viuere
non prodeſt niſi in
tencio ſit pura ab inani gloria. Iõ
ſubdit [⁊ ĩ nomine tuo] id eſt ad
honorem nominis tui [leuabo ma
nus meas] Per manus opera in
telliguntur Manus leuat qui be
ne operatur amore celeſtiũꝫ bono
rum. Vnde apoſtolus ·i· ad thi. ·v·
Volo viros orare in omni loco le
uantes puras manus ſine ira et
diſceptatione ideſt cõtentione Sꝫ
quia ĩ laude dei neceſſaria eſt deuo
cio. Ideo conſequenter petit eaꝫ di
cens [Sicut adipe ⁊ pinguedine
repleat̃ anima mea] Adipes ſunt
viſcerum craſſa velamina Per adi
pem qui eſt ĩ inteſtinis ſignificat̃
deuocio mentis interior q̃ debꝫ deo
offerri. Vnde leuitici. iij. Omnis ei
adeps domini erit. Per pinguedi
nem que eſt in carne ſignificatur
exterior hilaritas in opere que eti
am domino offerri debꝫ ſicut dicit
apoſtolus ·ij· ad cho. ix. Hilarem
datorem diligit deus. Sicut enĩ an
tiquitus adeps ⁊ pinguedo place
bant deo. Ita ſpiritualiter in nr̃is
ſacrificijs ſpiritualibus deuocio
mentis ⁊ hilaritas operis placẽt
ei. ⁊ ideo petit iſte animam ſuam
his repleri. Et quia anima ſit r̃ple
ta eructat laudem dei. Ideo ſubiũgit
Nico. [Et labijs exultacõnis
laudabit os meum] ſci
licet nomen ſanctum tuuꝫ quia de
tantis beneficijs non ero tibi ĩgra
tus. [Si memor fui tui ſup ſtra
tum meum ĩ matutinis meditabor
in te] Aliqui textus habent ſi me
mor ideſt q̃a memor fui tui ſuper
ſtratum meum. hoc eſt de nocte.
etiam in matutinis hoc eſt de ma
ne meditabor Ac ſi dicat. cogitaui
de tua bonitate atq; de tuis benefi
cijs nõ ſolũ de die ſed etiã de nocte

Caſſiod Vel ꝑ ſtratum in
q̄ quieſcimus in
telligitur proſperitas ⁊ quies. Si er
go memor fui tui te laudādo in pſ
peritate ⁊ quiete. quanto magis in
matu **Gloſa** tīn luce gratie
tinis michi illucentis
[quia fuiſti adiutor meus] in pe
riculis huius ſeculi [Et] idcirco
[in velamento alarū tuarū exultabo]
Nico que ſūt protectio a ma
lis. ⁊ directio in bonis [
adheſit anima mea poſt te] vt te
ſequatur feruenti dilectione Et iō
[me ſuſcepit dextera tua] id eſt gratia
vel ꝓpiciatio tua in ſua ꝓtectione.
Aug⁹ Quis enim ꝑtinens ad
criſtū non varijs tem
ptationibus agitatur ⁊ quotidie
agit cum illo dyabolus ⁊ angeli
eius vt peruertatur qualibet ſug
geſtione vel cupiditate aut ꝓmiſſi
one lucri vel terrore damni vel pro
miſſione vite. vel terrore mortis vl'
alicuius potentis inimicicijs. aut
alicuius potentis amicicijs. omni
bus modis inſtat dyabol⁹ quem
admodum nos peccare faciat ſed
non timeamus quia ſub protectō
ne domini noſtri ihesu xp̄i ſumus
Nico ꝓpter qd [ipſi vero] de
mones [in vanum que
ſierunt] ꝑdere [animam meā] ſed
non impune quia exiget ſua ma
licia [introibūt in inferiora terre] id eſt
in carcere infernali qui eſt locus de
bitus eis [tradent in man⁹ gladij]
Iero Hoc eſt in ꝑpetuitatem
tormentorum **Hugo**
[partes vulpium erunt]

Nico quia ſociabuntur cum
hominibus fraudulen
tis cum quibus damnabuntur.
Iuxta illud. Mat. xxv. Ite maledi
cti in ignem eternum qui parat⁹
eſt dyabolo ⁊ angelis eius
Collect Predictū verſiculū.
Aug⁹ ⁊ Caſſiodorus
exponunt vt ſit vox chriſti dictis
de iudeis [ipſi vero in vanum queſi
erunt] extinguere [animā meā]
Caſſi quādo falſis criminib⁹
ſanguinem meum effū
dere decreuerunt ſed non potuerūt
implere quod voluerunt. quia cri
ſtus tercia die **Auguſti⁹**
reſurrexit
Et quia chriſtum occiderunt ne ꝑ
derent locum ⁊ gentem id eſt terrā
eorum Idcirco introibūt in inferio
ra terre] Que ſunt inferiora terre. ſ
terrene cogitationes. Omnis enim
qui contra ſalutē ſuam cupit terre
na eſt ſub terra. qui terram ſibi p̄
poſuit ⁊ ſe ſub eius terram fecit [tra
dentur in manus gladij]
Caſſio Tradita eſt in man⁹
gladij gens iudea quan
do eam principes romanorum Ti
tus ⁊ veſpaſianus obſidendo
vaſtauerunt [partes vulpiū erūt
] Hoc factum eſt quando in illa Je
roſolimitana vaſtatione cadaue
ra iudeorum remanſerunt ſup ter
ram ad eſcam vulpium feraꝝ
reliquarum Et merito Vt qui in ſub
dolarum maliciam tranſierunt fe
rarum fierent eſca ſubdolarum q̄
les ſunt vulpes que fraudibus ci
bum querunt **Hugo** ℞ Enume

ratis penis malorum conſequent̄ oſtendit premia iuſtorum dicens

Jero ⌊ Rex vero ⌋ videlicet xp̄s qui eſt rex regum ⌊ letabitur in deo ⌋ patre poſt reſurrectionem et quia cum ipſo erunt eius membra. Jdeo ſubditur ⌊ et laudabuntur omnes qui iurant in eo ⌋

Nico .i. chriſtiani qui i baptiſmo ſeruire deo p̄mittunt et fideliter adimplent

Caſſiodor. Cū ſancti dei chriſtuȝ laudant ipſi ſunt ſine dubitaciōe laudabiles quia non poſſunt precōnia eius digne narrar̄e niſi qui ad palmā indulgentie meruerunt p̄uenire Reddit cauſam leticie vnde et rex letetur in deo et laudetur omnes qui ei promiſſionis ſue deuocōeȝ fideliter impleuerunt dicens

Hu obſtructū ē ⌋ id ē obſtruetur ⌊ os loquentiuȝ iniqua ⌋ hoc adimplebitur in extremo iudicio Os enim detractorum et blaſphematorū populi fidelis obſtruetur qui hic iniquis locucionib9 delectantur. Vnde .i. regum .ij. Jmpij in tenebris conticeſcent et pſalmus. Omnis iniquitas oppilabit os ſuū

Aug9 Jgitur kariſſimi gratias agamus domino noſtro qui nos in deſerto huius ſeculi non deſeit dando nobis q8 carni et anime neceſſariuȝ eſt Et quando nos aliquibus neceſſitatibus erudit vult vt amplius illum diligam9 ne forte aliquā de illo obliuiſcamur Subtrahit nobis aliquando que neceſſaria ſunt et attrahit nos vt ſciamus q2 pater et dominus eſt et non ſolum blandiens ſed flagellans

Collector Studeamus ita q2 de luce vigilare ad ipſū atq2 in hoc arido deſerto ſitire fontem vite ſic in ſancto deſiderio cor noſtrum laudet deum. et benedicant eum labia noſtra vita noſtra opa noſtra Sit pinguedo deuocionis in corde. hilaritas in actione ac memores ſimus dei in ſpe et mane. ſit gaudiuȝ noſtrum in ipſo. adhereat illi toto mentis deſiderio anima noſtra. Caueamus exempla malorum qui p̄eunt. quatinus indulgētie gratia del munere p̄cepto poſſim9 in celeſti r̄egno gaudere cuȝ chriſto qui eſt benedict9 in ſecula ſeculorum Amen.

Pſalmus .lxiij.

Exaudi deus

Nicola. Ad litteraȝ pſalmū iſtū dicit̄ dd feciſſe loquēs in pſona daniel̄ queȝ ipē dd p̄uidit mittēdū i lacū leonū et inde diuinit9 liberādu3. Allegorice vero p daniele3 qui dicitur vir deſideriorum figuratur chriſtus de quo dicit̄ aggei .ij. Veniet deſideratus cūctis gentibus. ipſe vero per inuidiam fuit morti traditus ſicut daniel pre inuidia fuit miſſus in lacum leonum Et in agonia imminentis paſſionis poſitus orauit ad preȝ de cui9 paſſiōe et oracōe exponitur

preſens pſalm⁹ Cuius titulus ta
lis eſt. In finem pſal. dauid

Caſſio. Cui⁹ tituli v̄ba ſicut
ſepe dictū eſt abſo
lute referunt ad xp̄m q̄ locutur⁹
eſt p totū hunc pſalmum. qui ſex
tus eſſe cognoſcitur horum q̄ paſ
ſionem ⁊ reſurrectionem eius bre
ui relatione **Hugo** Intenc̄o
contingunt ne enim
hortatur nos vt in tribulac̄onib⁹
ſpem habeamus in chriſto q̄ paſ
ſus eſt pro **Caſſio.** Rex igit̄
nobis ⁊ caput
noſtrum dn̄s chriſt⁹ a pte huma
nitatis aſſumpte poſtulat vt eius
exaudiatur orac̄o ⁊ a ppl'i iudaici
timore liberetur docens quō nos
in tribulacione cōſtituti orare de
beamus. Ait ergo.

Xaudi deus ⌋ pater ⌊ oratione̅
meam cum deprecor. a timo
re ĩimici eripe animaʒ meā ⌋ Trāſ
lacio romana habet. Exaudi deus
orationem meā cum tribulor. Nō
poſtulat vt minime pro oīm ſalu
te moriatur ſed vt a timore ppl'i p
ſequentis anima erepta ſancte diſ
pēſacōis ſue cōpleat paſſionem.

Nico Orauit enim patreʒ di
cens. Trāſeat a me ca
lix iſte Et exauditus fuit in ſua re
ſurrectōne in qua corpus habuit
ipaſſibile ⁊ immortale. Vn de con
ſequēter ſubdit ⌊ Protexiſti me
a conuentu ⌋ hoc eſt a conſilio iude
orum ⌊ malignantium ⌋ id eſt ma
chinācium ɔtra me malū ⁊ hoc e̅
ope cōplentiuʒ Vn̄ ſubdit ⌊ a mℓ
titudine operantiū iniquitateʒ ⌋ p

tectus eſt plane a cōuētu malig
nantium quia dum illi cum crede
rent cōmunit̄ mori reſurrectionis
eius gloria probantur eſſe cōfuſi
Collect Sequitur quō iudei
opati ſunt ĩiquitatē
in xp̄o cum ſubditur ⌊ Qr exacu
erunt vt gladiuʒ linguas ſuas ⌋
Caſſio. Clamantes Crucifi
ge crucifige eum In
uicem quippe rei facti ſunt ſceleris
plata ſententia. nec intereſt q̄ occi
dat ſi innocentē aliq̄s occidenduʒ
eſſe pronunciat Sequitur.
Hugo ⌊ Intenderūt arcū ⌋ .i.
ſidias occℓtas paue
rūt qn̄ eū a iuda diſcipulo emerūt
xxx. argēteis ⁊ h⁰ appellat ⌊ rem a
ma **Caſſ** vt fieret traditor quī
rā ⌋ eius videbatur fuiſſe
diſcipul⁹ O res amara ⁊ oī felle de
terior cōuiuā ad pdicōnē diſcipu
lū ad necē conſeruatorem pecunie
premio ſubito fuiſſe corruptum.
Hugo Ad hoc itenderūt ar
cū ⌊ vt ſagittēt ⌋ .i. vt
inficiāt ⌊ i occℓtis ⌋ .i. latent̄ ſcd̄m
eorū opinionē ⌊ imaculatū ⌋ .i. cri
ſtū innocentē qui ſol⁹ fuit agnus
ſine macula peccati ⌊ Vbito ⌋
Aug. .i. inſidioſe q̄i inopinate
q̄i n̄ puiſe ſagittabūt eū
Nicol Sagittis linguarum ⁊
bene dicit ſubito quia
paulo ante eū honorauerūt dicen
tes Benedict⁹ q̄ venit in nomie dn̄i
rex iſrℓ ⌊ ⁊ non timebunt ⌋ .ſ. deum
neq̄ tantum **Aug** O cor duꝝ
ſcel⁹ ppetrare occidē vel
le hominem q̄ mortuos ſuſcitabat

[firmaue runt sibi] **Cassi.** obſtinatõe duriſſima [
ſermonez neq̃] quando dixerunt
reus eſt mortis . Siue quando ꝓ
feſſi ſunt . Sanguis eius ſup nos
a ſuper filios noſtros
Hugo In tan tũ ẽm
obſtiati fuerunt ꝙ nec ipſe iudex
pylat⁹ potuit eos diſſuadere mor
tem criſti vnde lauit aqua manus
dicens . Innocens ego ſum a ſan
guine iuſti hui⁹ Nec tantũ obſti
natos ſed a aſtutos in malicia eos
fuiſſe oſtendit dicens [Arraue
runt vt] id eſt qualiter [abſconde
rent la queos]
Nico id eſt inſidias quia inter ſe tr̃
ctauerunt quomodo ihеſum de lo
ten erent a occiderent . Mat . xxvi . [
dixerunt quis videbit eos .]
Hugo quia putauerunt ꝙ deus non videret eos
a etiam ꝙ homines non ꝑciperent
Caſſio chriſtũ tantummõ hominem putantes
a ideo malignitatem ſuam nõ cre
debant agnoſci . Hic deſcribitur cõ
ſuetudo peccantium . Omnis enĩ q̃
dolum parat . hominem ſe fallere
putat vt poſſit ad ſuas nequicias
peruenire
Auguſti⁹ O cor hu manũ q̃re
tibi dixiſti Quis videt me cum ille
videat qui te fecit .
Hugo Conſequẽ ter oſtẽdit
iudeos ex mag̃ deliberatione illd
ſcelus perpetraſſe . d . [Scrutati
ſunt] iudei [iniq̃tates]
Gloſa ſcilicet quomõ
accuſarent iuſtum per ſ falſos te
ſtes vel quomodo eum occiderent
per mltas vias eius mortẽ q̃rẽtes
Aug dicebant enim non tra datur per nos ſed ꝑ diſ
cipulum ſuũ . non occidatur a nõ
bis ſed a iudice totũ nos faciam⁹
a nil feciſſe videamur . Simulata
equitas non eſt equitas ſed du
plex iniquitas quia a iniquitas ẽ
a ſimulatõ Quanto acutius ſibi ex
cogitare videbantur tanto magis
deficiebant quia a luce veritatis et
equitatis in ꝓfunda conſiliorum
malignorum demergebantur a iõ
[defecerunt ſcrutantes ſcrutinio]
Hugo id eſt licet diligenter ſcrutarentur tamen
fraudati ſunt ab intentione ſua .
Nico Querebant enim extin guere ipſius nomẽ qd
magis fuit clarificatum per ſuam
paſſionem propter quod cẽturio
videns ſigna in eius paſſione fcã
dixit Mathe . xxvij . Vere filius dei
erat iſte Et multi de aſſiſtentib⁹ ꝑ
cucientes pectora reuertebantur
vt hẽtur . Math . xxiii . Quod autẽ
iudei a ſua intentione defecerũt pa
tentur oſtenditur cum ſubiungit
[Accedet homo] ſcilicet chriſtus
de q̃ in alio pſal . dictũ eſt . Hõ na
tus ẽ in ea [ad cor altũ] i . ad conſi
lium profundum a ſecretũ vt dicit
Aug⁹ Nã voluntarie a cedẽs ad paſſinеom per fecit
ꝓfundũ dei ſecretũ qd diſpoſuerat
filiũ ſuũ pati pro redẽptõe mũdi
Hugo Accedet ẽ hõ criſt⁹ ad paſſionẽ a tñ non
extiguet nomẽ ei⁹ Vñ ſeq̃tur a [

exaltabitur] in reſurrectione quia
humiliatus fuit homo in paſſiōe

Caſſio. Exaltatur autē deus
non quantum ad ſe
ipſum ſed quātum ad eū apd quē
maior cognicio de deo habetur. In
hoc enim q̄ xp̄s creditus eſt deus
a multis gentibus magnificatus
eſt a exal-

Hugo Conſequen-
tatus.
ter irridet p̄
pheta iudeos de duobus. Primo
de eo q̄ facto non potuerunt nocē
efficaciter criſto Unde dicit [S A
gitte puulorum facte ſunt plage
eorum] Hoc eſt plage eorum q̄s
chriſto intulerunt facte ſunt ſic fe
ſtuce id eſt inanes Solent enī p
uuli facere arcꝰ a trahere feſtucas
ſtudio ludendi tanq̄ ſagittas. Itē

Caſſi. Scd̄o irridet eos ꝓpheta
ex hoc q̄ nec verbo potu
erunt ei nocere. Unde dicit [a in
firmate ſunt contra eos lingue eo
rum] quia viderunt eū poſtea re
ſurgentem de ſepulchro quem pri
us de cruce poſſe deſcendere nō cre
debant Vñ eccleſia in deriſione eo
rum cantat. Dicant nūc iudei quō
milites cuſtodientes ſepulchrum
pdiderunt regem. Et poſtea ſequi
tur. Aut ſepultum reddant. aut re
ſurgentem adorent nobiſcum

Caſſio. Cōturbati ſūt] ad
penitentiā [oēs q̄ vi
debāt eos] i. q̄ intelligebāt iudeos
reos a cōfuſos eo q̄ defecerūt vidē
tes xp̄m reſurrexiſſe. Et hi cōturba
ti ad pēitentiā dixerunt ad ap̄los
Quid faciemꝰ viri fratres. De q̄bꝰ
tria milia credentiū baptizati ſūt

vt habetur actuū. ij [a timuit oīs
homo] Omnis homo hic intelligē
dus eſt non ille vniuerſalis ſed q̄
in iudicium futurum conſiderata
domini poteſtate formidat. Nā vt
intelligas hoc tantum de fidelibꝰ
dici vide quod ſequitur [Annun
ciauerunt opera dei] ſcilicet glori
am reſurrectionis. agnicionem in
fractione panis. aſcenſionem i ce
lis. varijs linguis locutos fuiſſe
diſcipulos. et cetera que per apo
ſtolos ſuos poſt reſurrectionē ſu
am dominus ſaluator oſtendit.
Iſta enim annunciauerunt predi
cando diuerſis gentibus [a facta
eius intellexerunt] vtiq̄ intellexe
runt diuina eſſe quia talia imple
re non poterāt humana fragilitas

Nico [Letabitur iuſtus in
domino] per chriſtum
redemptus [a ſperabit i eo] id eſt
per ipſum ad gloriam venire [et
laudabuntur omnes recti corde]

Caſſiodorus. Recti cor
de ſūt qui
per rectas ſemitas domini gradi
untur in obſeruancia mandatoꝝ
dei Tales enim reddūtur ſemper
laudabiles quia a dominum lau
dant a ab ipſa veritate laudantur
Quid enim laudabilius q̄ ab ip
ſo iudice in conſpectu omnium an
gelorum glorioſe a deſiderāter au
dire Venite benedicti patris mei
pcipite regnum quod vobis para
tum eſt ab origine mundi. &c

Aug. Ecce fr̄es ſemp dixīmꝰ q̄
recti ſūt corde q̄ oīa q̄cūq̄
in hac vita paciūtur nō ea tribuūt

inſipientie ſed cõſilio dei ad medi
cinã · non preſumũt de iuſticia ſua
vt putent ſe iniuſte pati quod pa
ciuntur. aut ideo eſſe deum iniuſtũ
quia non plura patitur ipẽ qui
plus peccat. Tu enim qui pateris
noli zelari in peccatores quia nõ
patiuntur non infirmantur non
tribulantur in hoc mundo · Nouit
deus quid tibi donet · et quid tibi ſb
trahat Quod tibi donat ad conſo
lationem valeat non ad correctio
nẽ · et quod tibi ſubtrahit ad tole
ranciam valeat nõ ad blaſphemi
am · Si autem blaſphemas et diſ
plicet tibi deus et tu tibi places p
uerſo corde et diſtorto es · Si lauda
buntur omnes recti corde profecto
dampnabuntur puerſo corde Duo
tibi prepoſita ſunt elige cum tem
pus eſt Si recto corde fueris ad dex
teram eris et laudaberis · Quomo
do · Venite benedicti patris mei p
cipite regnum · Si autem puerſo
corde fueris ſi prouidentiam dei ir
riſeris ſi dixeris in animo tuo · Vẽ
nõ curat deus res humanas Si cu
raret nunquid ille latro ille vſura
rius ille tyrannus tantum habe
ret · et ego innocens indigerem · Per
uerſo corde factus es veniet iudici
um extremum apparebũt omnia
propẽ que iſta faciat deus · Et tu q
noluiſti in hac vita dirigere cor tu
um ad rectitudinem dei et te ad dex
teram preparare vbi laudabuntur
omnes recti corde · eris ad ſiniſtrã
vbi tunc audies · Ite maledicti in
ignem eternum qui paratus eſt dia
bolo et angelis eius · Collector

Hec kariſſimi audientes corriga
mus vitam noſtram non zelem⁹
in peccatores qui proſperantur ĩ
hac vita ſed magis timeam⁹ deũ
no ſtrũ **Iero.** qui nobis preſtare dignetur vt ſagittis
iniquorum liberi ab arcu falſitatis
erepti mereamur ab eo protegi q
ſanctis omnibus proſpere ſalutis
gloriam tribuit immortalitatis
ad quem nos perducere dignetur
qui eſt benedictus in ſecula ſeculo
rum Amen.

Pſalm⁹ .lxiiij.

Te decet ymn⁹ deus in ſyon et tibi.

Nico Iſte pſal. iuxta litterã
ẽ graciarũ actio iudeorũ p reditu cap
tiuitatis babilonice quem predixit
Ieremias et pro tẽpli reedificacio
ne quã dauid puidit in ſpiritu · Et
de hoc fecit hunc pſalmum Cuius
titulus talis ẽ **Caſſio** In finem pſal
mi dauid cã
ticũ Ieremie et ezechielis de populo
trãſmigracionis cum inciperet pficiſci
Ateocies dictũ ẽ qd ſignificet In
finẽ pſalmi dauid · reſtat vt ſequẽ
cia dicere debeamus · Cum popul⁹
hebreorũ ex ciuitate iheruſalẽ ꝓpt
ſuam inobedienciam captiuus in
babiloniam a caldeorũ gente du
cẽtur Ieremias et ezechiel pphete
dixerunt eos poſt · lxx · annos in
ſuam patriam eſſe redituros eũ
ſanctis ab hoſtibus iheruſalem
meliore ſtatu reparaturos

Hugo Et quia iſte popul9 magnum gaudium
habuit cum incipet proficiſci id ē
reuerti de babilonia in iheruſalez
Ideo hic pſalmus dicitur canticū
Augusti9 Sed quoniam ſi
cut dicit apoſto
lus hec in figura contingebant il
lis. ſcripta autem ſunt propt̄ nos
debem9 enī noſcē captiuitatē nrām
Cassio. que babilonia id ē
confuſio dicitur qū
peccatis facientibus in dyaboli po
teſtate tra**Augu.** Debemus
ducimur enim noſce
re reditum noſtrum de babilonia
in iheruſalem Hoc eſt de culpa ad
gratiam de vicijs ad virtutes. Du
as iſtas ciuitates faciūt duo amo
res. Iherl'm facit amor dei. babilo
niam facit amor ſeculi Interroget
ergo ſe quiſqȝ quid amet et inue
niet vnde ſit ciuis. Et ſi ille ſe inue
nerit ciuem babilonie extirpȝ cu
piditatem. plantet caritatē Si āt
ſe inuenerit ciuē iheruſalez tolēt
captiuitatem ſperet libertatem
Cassio. Unde hic pſalmus
exponitur moraliter
de populo fideli qui peccata ſeculi
deſeruit ⁊ reuertitur ad dominum
ſaluato**Hugo** propheta igit̄
rez in perſona po
puli chriſtiani pegrinantis i mū
do ⁊ reuertētis p penitentiam ad
deum in laudem ſaluatoris prorū
pit dicens
Te decet ymn9 deus in ſyon ⌋
Ac ſi dicat Redeuntibuȝ eſt de
babiloīa id eſt de confuſione pec
catia mundi vt in ſyon .i. eccleſia
militante reddatur laus deo debi
ta Ab his ergo qui exierūt de pec
cato ad gratiam decet laus deum
quia non eſt ſpecioſa laus in ore
peccatoris ſicut dicitur eccleſi. xv.
Et vere te decet ymn9 q̄a tu es dig
nus iuſtus bonus qd innuit eccīa
quando cantatur Vere dignum ⁊
iuſtū ē equum ⁊ ſalutare. Et etiā
poſt pſalmos Gloria patri ⁊ filio
⁊ ſpiritui ſancto ⌊⁊ tibi reddetur vo
tum in iheruſalem ⌋ In baptiſmo
renunciaui ſathane ⁊ tradidi deo
corpus ⁊ animam meam p votū
fidelitatis. H° votū pſoluet̄ q̄ ple
narie in ihrl'm id eſt in eterna bea
titudine cum hoc corpus mortale
induerit immortalitatem ⁊ incor
ruptionem. Et vt hoc implere poſ
ſim ⌊Exaudi deus oracōnem me
am ⌋ vt quod tibi promiſi in bap
tiſmo perſoluere poſſim in reſurre
ctione mortuorum quia ⌊ad te om
nis caro ⌋ id eſt omnis homo
Cassio. A parte totum ſigni
ficans per figuraȝ ſy
nodochen ⌊veniet ⌋ in iudicio fina
li. Sic enim de illo iudicio dicit apo
ſtolus Omnes enim ſtabimus an
te tribunal criſti vt recipiat vnuſ
quiſqȝ propria corporis prout geſ
ſit ſiue bonum ſiue malum.
Hugo ⌊Verba iniquorum
⌋ ſcilicet demoīs ſug
gerentis ⁊ eue perſuadētis ac ade
excuſātis ſe ⌊preualuerūt ſup nos ⌋
id eſt fuerunt cauſa q̄re exheredi
tati ſumus de paradiſo dei. ⁊ i hoc
exilio poſiti Unde neceſſe habem9

exire ⁊ ad patriā redire. Sed ſicut
dicit hō eſt ſpūs vadēs ⁊ non redi
ens ꝗ per ſe poteſt in peccatū ire
ſed per ſe non poteſt de peccato re
dire. Ideo oſtendit ꝙ ex dei miſeri
cordia ꝓcedit reditus iſte non ex
noſtra iuſticia vnde dicit [Et impi
etatibus noſtris tu ꝓpiciaberis]

Hugo Uſq₃ in finem nos ſic
fuiſſem⁹ in errore niſi
tu ꝓpicius fuiſſes noſtri qui nos ſā
guine proprio mercatus es etiam
poſt bap
tiſmum

Nico [Impietatib⁹
noſtris tu ꝓpi
ciaberis] dans nobis locum peni
tentie de
peccatis

Hugo Et quia deus
omnes ad re
gnum vocat ſ₃ nō omnes ꝑueniunt
Ideo ſubiungit [Beatus quē₃ ele
giſti] per gratiam tuā de mundo [
⁊ aſſumpſiſti] in futuro i ſorte ſā
ctorum tuorū. Nō eī ꝓdeſſ₃ electio
niſi ſequeretur aſſumpcō. Iudas
eni₃ fuit elect⁹ ſed nō fuit aſſump
tus ſcḋm illud. Jo. vi. Nōne vos. xii.
elegi ⁊ vnus ex vobis dyabolus ē
Talis autē elect⁹ ⁊ aſſumptus [in
habitabit in atriis tuis] ꝗ in cele
ſti iḣrl'm q̄m appellat atria ꝓpter
plenitudinem. Ibi eſt enim pleni
tudo omniū bonorū. Vn̄ ſeq̄t [Re
plebimur in bonis dom⁹ tue] Vnde
i alio pſal. dicit. Saciabor cum ap
paruerit glo
ria tua

Cassio De qui
bus bo
nis dicit apl's ꝙ oculus non vidit
nec auris audiuit nec in cor homi
nis aſcendit que preparauit deus
his qui diligunt eum Sed q̄a fas
eſt pro parte loqui audita. dom⁹
ei⁹ bona ſūt. triceſtari⁹ ſexagenari⁹
⁊ cētenari⁹ fructus que ibi ſctīs ſuis
fidelibus dn̄s pollicet [Sanctū ē tem
plum
tuū]

Hugo Celeſtis glē i q̄
hītāt ſ. i. [mirabi
le i eq̄tate] i. i eq̄litate ꝑticipacōis
gaudii. Vn̄ ⁊ ad co. xv. ſup illō
Stella differt a ſtella i claritate dic

Glosa eſt ſāct⁹ i impari cla
ritate ꝑ gaudiū. In
cātat eccā Hie ſācto₄ ſūt coeq̄les
Et vt ad tante b'titudis p̄mia veni
re valea
mus.

Nico. Exaudi nos
deus ſalutaris
nī] i. ſaluator noſter ſine cui⁹ au
xilio nihil bo
ni poſſum⁹

Hugo Ac ſi di
cat O cri
ſte nos ex̄ tēplū tuū celeſte adhuc
pegrinātes audivi ītroducas nos
nō noſtris meritis ſ₃ tua mīa quia
te fecit noſtrū ſaluatorē q̄ etiā es
[ſpes oim fi
nium terre]

Cassi. ⁊ oim q̄
habitāt
in tra [⁊ i mari lōge] h° ē q̄ hītant
in iſulis maris vel in mari lōge h°
eſt in toto mūdo. Mari q̄ppe rectē cō
patur hic mund⁹ q₂ falſitatibus
amar⁹ eſt. fluctib⁹ diabolicis q̄tī
⁊ viciorū temptacōib⁹ cōmouet
Oim ergo ſpes es qui cunctis fide
lib⁹ eterna premia cōpromittis

Hugo In hoc ꝙ tu es [Pre
parans] hoc eſt ordi
nās [mōtes] i. apl'os ad p̄dicādū
i oē₃ terram ⁊ i fines orbis terrarum
qui montes dicunt propter emi
nentiam virtutum. Et quia primi
ſuſceperunt radios ſolis id eſt
doctrinam chriſti orti in hoc mun
do quos preparaſti [i virtute tua]

Caſſi. q p eos feciſti miracu
la magna vt i magnitudine verbi incre
dulos conuerterent a ſceleꝝ ãıma
cõe corda duriſſima mollirent. Sȝ
quẽadmodũ hec ppauerit conſe
quẽter exponit dicẽs L acciḋs pote
tia ⌋ ꝗ indutus maieſtate ſua. hu
manitas enim dni verbi poteſta
te precincta eſt vt qd hō nō hũit
virtus diuina preſtaret. Deinde
poſtq̃ per allegoriam montium
dixit aplos eſſe prepatos nũc ex
ponit quid per eos dominus fuit
operatus dicens L qui conturbas
profundum maris ⌋ corda impio
rum dicuntur profundum maris
profundius merſa in mari hꝰ ſcli

Hugo Horum corda dicit
conturbata id ē ad
penitentiam mota per predicatio
nem ꝛ miracula apoſtolorum per
quos etiam conturbas L ſonuȝ flu
ctuum eius ⌋ id eſt ĩpetuoſas pri
cipum mundi huius contradictio
nes quorum aliqui conuertebam
tur ad fidem de quibus ſubditur
L Turbabuntur gentes ⌋ ad pe
nitentiam L ꝛ timebunt ⌋ de cõmu
ni populo multi L qui habitãt ter
minos ⌋ id eſt vbicunqꝫ terrarum
ꝛ hõc L a ſignis tuis ⌋ quia viſis ſig
nis miraculoruȝ ad fidẽ fũt cuerſi

Nicolaus Et quia aliqui
exeunt de pecca
tis in matutinis hoc eſt in tempoẽ
iuuentutis et aliqui in veſpe ſene
ctutis. Ideo ſubditur L exitus ⌋ id ē
conuerſio quorumdaȝ de peccatis
erit L matutini ⌋ tempore hoc eſt iu
uentutẽ L ꝛ ⌋ aliquorum L veſpere ⌋

ſenectutis ꝛ horum exitus L delecta
bis ⌋ id eſt delectabiles facies an
gelis quibus eſt gaudiuȝ de vno
peccatoẽ penitentiam agente. quã
to magis de multis conuerſis dele
ctan**Augustinꝰ** Vel ma
tur tutinum
ſignificat proſperitatem. ꝛ veſpera
ſignificat tribulationem ſeculi.

Caſſiodorꝰ Exitus matu
tini eſt quã
do aliquis ex mundi iſtius felici
tate ad dominum conuertitur ſal
uatorem. Qd autem dixit ꝛ veſpe
delectabis ſignificat tempus quã
do grauia pacientes in obſcurita
te tribulationum ad dominum re
niunt creatorem qui merores eo
rum conuertit in gaudium. Itaqꝫ
i exitu vtroqꝫ delectabitur dominꝰ
q̃ vndiqꝫ deuotos p abũdãtiaȝ ſue
largitatis **Hugo** Cõſequẽt
acq̃rit oſtenditur
cauſa cõuerſionis gẽtiũ. d. O tu
xpe L Viſitaſti ⌋ p legatos aplos
tuos L terrã ⌋ ꝗ eccãm de gẽtibꝰ col
lectã L Et inebriaſti eã ⌋ p doctrinã
aplorũ L multiplicaſti locupletaẽ
eã ⌋ ꝗ multiplicit. locupletaſti eã.

Iero. diuerſarũ opibꝰ grãꝛ
Itaqꝫ L Flumen dei ⌋ id
ẽ pl's cõuerſus L repletũ eſt aquis
ꝗ donis ſpũs ſcĩ p baptiſmi ab
lucio **Hugo** Et hec dona dicũ
nẽ tur aque q mũ
dãt ꝛ fecũdãt aias hoim Sȝ adhuc
magis locupletaſti cõuerſos ad fi
dẽ q L paraſti cibum illoꝝ ⌋ id eſt
corpus tuũ dediſti eis in cibum L
quoniam ita eſt preperatio eiꝰ ⌋

tio eius] i. non ab alio q̄ ab ipſo domino paratur h̄ cibus. a de ſpā carne ſua. O magna dignitas po puli conuerſi q̄ non indignū totū habet ſed ipſum dn̄m q̄ non vilez vel inſulſum prepat ſuis fidelibus cibum. ſed preccioſum corpus ſuū ſicut ipſe dicit Ioh. vi. Panis quē ego dabo caro mea ē p mūdi vita Et vt eccā multiplicetur tu deus q̄ es Riuos eius] i. apoſtolos et predicatores eccleſie [inebrians] donis ſpiritus ſancti Alia tranſla cio habet Riuos eius iebria quia apoſtoli et predicatores eccleſie p̄ mitiue bn̄ dicunt̄ riui qz doctrina fidei manans a fonte xp̄o decurrit p ipſos tanq̄ per riuos ad corda aliorum p quos o deus [multipli ca geminia] i. germina [eius] i. eccleſie vt p doctrinā eorū creſcāt fideles in fide et ex credētibus alii credant Sed ad hoc q germen fa ciat fructum neceſſe habet irriga ri vnde addit [in ſtillicidijs eius] i. in ſimplici doctrina eccē [letabi tur germinans] i. inchoās et no uus in fide qui nutrit̄ lactea doctri na v exemplis ſanctoꝝ tanq̄ gut tis doctrinaꝝ ē merito letabit̄ q̄a tu Benedices corone] i. multitu dini credenciū tibi vt corona in ſig num victorie circūſtanti. **Jeronim⁹.** quia ſanctos premijs ē temetipz eorum agminibus coronabis.

Hugo. hec āt corona ſācto rum dicitur eē [āni benignitatis tue] qz in āno grē redemiſti nos **Glo.**

Annus benignitatis dn̄i incipit i primo eius aduentu ē durat vſqz in finez ſeculi [Et] in hoc anno [cā pi tui] i. iuſti q̄ ſuſcipiunt ſemen verbi dei ē pluuiā gracie ſpūalis [rēplebunt̄ vbertate] bonoꝝ opm [P] Ingueſcent ſpecioſa deſti]

Caſſiodo. i. gentiles qui a deo dicebant̄ deſerti qm̄ ad eos nulli⁹ pphēta miſ ſus fuerat. q̄ pingues magno mu nere diuinitatis effecti ſunt qn̄ ad eos aplōꝝ predicacō ſcā puenit. et grā dni p fidē ſpecioſi facti ſunt. quos pridē incredulitatis materi es horrenda turpabat [et colles] i. mrēs qz ipi ſunt poſt aplōs cel ſiores [exultacōe accīgent̄] qz pre ſtante dn̄o pueniunt ad eternum gaudiū p tolerāciā paſſionum.

Jeroni. [I] nduti ſunt] id ē induent̄ immortali tate perpetua [arietes ouium]

Caſſio. i. apoſtoli ē reliqui ſancti qui doctrine v̄bo ac bone vite exemplo duces exti terunt ppl'o xpiano [et valles]

Jeroni. i. ſancti minoris me riti qui licet coronā nō accipiāt tn̄ [abundāt frumēto] i. fructibus eterne vite alunt̄ [cla mabūt] in gaudio [etenī hymnū dicēt] oēs pmiſcue v ex vtroqz ſe xu electi p diuerſoꝝ meritorū do nis perpetuas dn̄o canūt laudes

Caſſi. Intelligam⁹ pplm illū beatū q̄ venit ad dn̄m xpm q̄i ſuauitate letatus ē. et ſcia mus ineffabile eē bn̄ficiū q̄d tan ta legitur exultacōne celebratum.

hymnū q̄z eius quem primo v̄ſu
pſalmi pmiſerat q̄nta grā diuer
ſitatis ornauit · laudē incarnacōis
eius mirabili breuitate deſcribēs.
Et q̄d mundo pſtiterit fidelis inſti
tutor edocuit · Ad poſtremū i reſur
rectione ventura vniūſos ſanctos
eius p̄mica dicit exultacōne in eo
gaudere. Sic a pncia mirabili bre
uitate narrauit a ad ſpez maximā
cōcitandā futurā nobis pmia pmi
ſit Tribue rex celeſtis vt a nos ere
pti ab ariditate peccati dono mie
tue copioſi⁹ ditati ſcōꝝ iūgamur
gau **Jero** Et ſi nō meremur bo
dijs . noīai pmijs vl' coro
nis ſaltē veniā cōſecuti pena carea
mus futuri **Caſſi** Per te ieſu
iudicij. . chriſte ſal
uator mundi qui es benedictus in
ſecula ſeculorum. Amen.

Pſalm⁹ .lxv.

Jubilate deo om

Titulus In finez cantici pſ̄ reſur
rectio **Aug⁹** q̄m gens iudea
nis. . ſpē reſurrectiōis
mortuoꝝ hn̄s ſe ſolaz ad beatam
vitam putabat reſurrecturam.
Caſſi eo φ int̄ ceteras nacio
. nes q̄ adhuc idolis ſer
uiebant ſolā legez dei veri habere
videba **Aug⁹** Scd̄m quaz vi
tur. . uendo et h̄ ha
beret bona carnalia a in reſurrectio
ne mortuorū talia ſperabat de q̄li
bet h̄ gaudebat viz de ꝑpagacōne
filio **Caſſi** Eccā gētes ꝑplecie
rum . ſpū preuidēs eſſe
credituras hui⁹ pſalmi canticum
profudit aſſerens ſpē illam reſur
rectionis nō ſolū fideles ex iudeis ſ;
vniuerſitatē de cunctis gentibus
habituꝝ **Hugo** per q̄d a nos
tam. . hortamur in
hoc pſ̄ vt de reſurrectōe xp̄i gaude
amus a in eā ſpem nr̄e reſurrectio
nis ponā **Caſ** Vn̄ ↄtra predi
mus . ctaz pſuaſionē
iudeoꝝ q̄ ſe dicebāt ſolos ad bea
tam pre omnibꝫ vitā ptinere. Scā
mater ecc̄ia ſpe gn̄alis reſurrectō
nis leta vniūſos ad canticū et ad
pſalmū inuiꝫ **Hugo** Iu
tans ait. bi
late deo oīs terra ⌋ a omnes habi
tantes in terra **Aug** in vocem
vel in eccleſia . prumpi
te gaudioꝝ ſi nō poteſtis verboꝝ.
Non enī verbis iubilat̄ ſ; ſol⁹ gau
dencīū ſonus reddit̄ q̄i pturientis
cordis in vocez leticiāq; pcepte rei
que verbis explicari nō poſſit.
Caſ Naz iubilacio dicitur ex
. ultacō cordis que nec ta
ceri nec pre magnitudie ſui pt' ex
plicari Sequitur ⌊ pſalmuz dicite
nomini **Hugo** quod eſt ibe
eius ⌋ . ſus i q̄ ſalua
ti eſtis Ille cōuenient pſallit qui
q̄d ore laudat. h⁹ implet ope ⌊ da
te gloriā laudi eius ⌋ vt ſicut ei vo
cibus iubilatis ita in eū bonis acti
bus gloriemini vt videntes hoīes
bona opa vrā glorificent patrem
veſtrum qui in celis eſt ſicut eſt il
lud. Non nobis domine. non nob̄
ſed nomini tuo da gloriam. vbiq;
do . et omni ſtudio inanē gloriaz

fugien **Caſſi** Ne fragilitas
dam. humana lau
dibus ſuis agitat erigi q̄ magis de
beat iuſta interpretacõe culpari.
Hugo Ad l'ram eccl'ia iubi
lat in alla̅ a hymnis
pſalmum dicit in pſalmodia. dat
gloriã cũ poſt pſalmũ inclinando
dicit Gloria patri. **O** Dicite deo] v.
ad honorẽ dei Quare dicendũ ẽ deo
cũ ipſe oia ſciat. Solutio q2 cõfeſ
ſio laudis eius vtilis eſt nobis [q̄
terribilia] i. metuẽda [ſunt opera
tua do **Ieró** q̄ poteſtis adorare
mine. . et nõ poteſtis cõp
hendere. Quõ q̄ vident q̄i electi: ſũt
reprobati. Et de pctõrib9 q̄ videtur
q̄i reprobati. et electi ſũt: vel de po
pulo iudaico electo a poſtea r̃pro
bato. et de gentibus p̃mitus cõtẽ
natis et po **Collect** Et q̄a oc
ſtea electis . culta ſũt
iudicia dei time illũ in terribilib9
opibus ſuis a noli ſupbire ne tibi
nõ parcat q̄ ramos naturales viz
iudeos abſcidit i. reprobauit q̄z
abſciſio demonſtrat. cũ ſubditur
[in multitudine v̄tutis tue mentiẽ
tur tibi ini **Caſſi** Multitudo
mici tui] virtutis xp̄i
erat q2 ipſe curãbat hoĩes diuerſa
infirmitate laborantes. Sed i hac
virtute mẽciebant inimici ei9 qñ
dicebãt hec ſigna in beelzebub fa
cit. mentiti ſunt etiã qñ xp̄s dixit
videbitis filiũ hominis venientẽ
in nubib9 celi. Et illi dixerũt bla
ſphemauit. Quid adhuc egemus
teſtib9. Ad poſtremũ. mẽtiti ſunt
in multitudine v̄tutis eius qñ p9
reſurrectiõis gloriã data pecunia
cuſtodib9 dixerũt dicite q2 vobis
dormientib9 venerũt diſcipuli ei9
nocte a furati **Hugo** Menti
ſunt eum. . unt eti
am pctõres dño q2 licet ſciãt ipm
virtuoſum a forte ad iudicandũ
et puniendum pctã. tñ nõ ceſſant
peccare qd ẽ mẽtiri deo. qm̃ pmiſe
rũt in baptiſmo ſe nõ peccaturos
qñ renũciauerũt ſathane a omni
bus pom **Caſſi.** Poſtq̄ dixit
pis eius. . inimicos dei
fuiſſe mẽtitos cõſequent ãmonet
gñalitas vt veraciter adoret dñm
xp̄m cũ dr̃ [Oĩs t̃ra adoret te] de9
Hugo vero corde tanq̄ ſuũ
creatorẽ [et pſallat
tibi] tanq̄ ſuo redẽptori [pſalmũ]
bonope acõis [dicat noĩ tuo] id ẽ
ad honorẽ noĩs tui. Deinde ad ope
ra dei cõſiderãda inuitat nos dicẽs
[Venite] paſſib9 fidei [et videte]
i. lũie cordis intelligite [opa dei]
val **Ieroni** metuenda quo
de. . mõ vnus repro
batur a alter eligitur. Reprobãn
tur iudei. et eligũtur gentes. Duo
etiam in lecto vno. vnus aſſume
tur et alter relinquetur.
Gregori9 Omelia ſexta
ſuper euangeli
um Unde nos valde ſolliciti eſſe de
bemus vt in omni quod agimus.
omnipotentis ſuper nos conſilia
domini timeamus occulta. ne dũ
mens noſtra exterius fuſa: a ſua
ſe voluptate non reuocat intus cõ
tra eam iudex terribiliter aduerſa
diſponat quod intueñs propheta

ſubiungit⌊ Terribilis in cōſilijs ſu
per filios hominū⌋ videt nanq; q
alius miſericorditer vocatur· ali⁹
iuſticia exigente repellitur Et q̄ i
alia parcēdo· alia dominus iraſcē
do diſponit: expauit pp̄ha q pene
trare non potuit Et quem in q̄buſ
dam ſuis ſentencijs inflexibilē vi
dit· terribilem in cōſilijs eſſe cōme
mora⌋ Terribile eſt dum
uit· **Jero.** de vna maſſa om̄s
fuerunt creati· et alij eligunt̄ alij
autem repro⌋ q nō ſo
bātur. **Hugo** lum do
minus eſt terribilis ſed etiā ama
bilis vnde ſubditur⌊ Qui conuer
tit mare in aridā⌋ i· amatores hu
ius mundi qui in hoc ſeculo quaſi
in mari magno ſubmergunt⌊ cō
uertit in aridā⌋ q̄a iam erepti de
periculo ſitiunt iuſticiā; i· deſiderāt
ſeruire deo· et ipſi conuerſi⌊ in flu
mine⌋ i· in hac mortalitate⌊ ptrā
ſibunt pede⌋ i· faciliter a fine peri
culo· flumē dicitur mortalitas hu
ius vite qr in ipſa alij veniunt alij
ſuccedunt· Juxta illud eccle· i· Ge
neracio preterit generacio adue
nit· hanc mortalitatē conuerſi ad
dominum ſecure tranſeunt qn̄ cur
ſum vite ſue in pſeuerancia boni
opis finiunt· Et notabiliter dicit
pede in ſingulari Sunt nanq; duo
pedes quibus tranſitur flumē ſe
culi· ſ· neceſſitas et voluptas Mali
ptranſeunt hunc mundū duob⁹
pedibus qui accipiunt bona tēpo
ralia ad neceſſitatē; et ad volupta
tem· boni vero vno pede tranſeunt
quia de rebus tranſitorijs tantū

ad neceſſitatem ſumunt et nichil
de voluptate· Et cū tranſierim⁹ ſe
cure periculum huius ſeculi perueni
mus ad portum felicitatis eterne
Vbi letabimur in ipſo⌋ id ē in ꝑ̄ſo
⌊ Qui dominatur in virtute ſua⌋ ip̄a
et non ad tempus ſed⌊ in eternū⌋
ſicut dicit̄ danielis vij· Poteſtas
eius poteſtas eterna· Hanc pote
ſtatem concomitantur duo· ſ· mi
ſericordia et veritas ſcd̄m quod di
citur pverbio· xx· Miſericordia et
veritas cuſtodiunt regē; De miſe
ricordia autem dicit⌊ Oculi eius ſu
per gentes reſpiciunt⌋ quia repro
bans iudeis elegit per ſuam miſe
ricordiam gentilem populū ipſos
ad fidem vocando. De veritate vel iu
ſticia ipſius dicit cum ſubiungit
⌊ qui exaſperant⌋ deum ſicut iudei
qui dixerunt· Non habemus regē
niſi ceſarem· Vel ſicut iniqui qui
exaſperant id eſt ad irā prouocāt
deum ſemper peccando⌊ non exal
tentur⌋ ſed pocius deprimētur⌊ in
ſemetipſis⌋ quando iuſtus cōmi
naciones ſuas implebit. Deinde
hortatur gētes redemptas ad lau
dem dei dicens⌊ Benedicite gētes
deum no Ipſum laudā
ſtrum⌋ **Nico.** dolet auditā
facite vocem laudis eius⌋ alios ad
laudem conſimilem inuitando cu
ius cauſam ſubiungit⌊ Qui poſu
it animam meam in vitam⌋ ipſā
reuocando p graciam ſuā de mor
te peccati ad ſeipſū qui eſt via ve
ritas et vita· Johannis· xiiij· Et nō
ſolum ad ſuum ſeruicium vocauit
me ſed etiam in ipſo pſeuerāciā

michi dedit vnde ſubiungit [et nō
dedit in cōmocionem pedes meos]
id eſt firmauit affectus volūtatis
mee in propoſito bone conuerſaci
onis. Sed poſſet aliquis dicere tu
dicis te non eſſe commotū. Et q̄d
mirū quia non fuiſti impulſus.
Ad hoc reſpondet ꝙ imo [Quoni
am probaſti nos deus] id eſt pro
bari nos pmiſiſti per diuerſas tē
ptationes [igne] id eſt acerbitate
tribulationis [nos examinaſti]
vt purgares in nobis maculas vi
ciorum [ſicut examinatur argen
tum] Tranſlacio hebraica habet
ſicut cōflatur argentum quia ſicut
argentum purgatur per ignem a
ſordibus ſic anima per penitentie
tribulationem a ſordibus concu
piſcentie terrene mundatur [In
duxiſti nos in laqueū] non dece
pcionis ſed probacionis. nō cul
pe ſed penalitatis ſicut eſt infirmi
tas paupertas et mortalitas [po
ſuiſti tribulacōnes in dorſo nr̄o]
quia nos per ſuperbiam erectos.
caſtigacionibus ad humilitatem
curuaſti [impoſuiſti] id eſt impōi
permiſiſti [homines] id eſt prela
tos et principes [ſup capita nr̄a]

Auguſtinus Toleramus
quos nolumus
patimur ſuperiores aliquando quos
nouimus peiores. bonū eſt enim vt
conſideremus nos peccatores eſſe
et toleremus impoſitos ſuper ca
pita noſtra vt et deo confiteamur
quia digna patimur. Quid enim
indigne pateris quod facit qui iu
ſtus eſt. Bernhardus in. vij. ſer
monem de aduentu. Quod ſi tam
manifeſte indignus innotuerit al ci
ius prelativitas vt nichil omnino
diſſimulacionis vel excuſacionis
admittat. propter eum tamē a quo
eſt omnis poteſtas. ipſum quem
modo talem nouimus. excelſum repu
tare debemus. non preſentibus p
ſone meritis. ſed ordinacōni diui
ne: et dignitati ipſius officij deferētes

Aug. Seuire videtur deus cū
iſta facit. Ne metuas
quia pater eſt. nunquam ſic ſeuit vt
perdat. Quando male viuis. ſi pa
cit: plus iraſcitur. omnino iſte tri
bulaciones flagella ſunt corrigen
tis. ne ſit ſentencia punientis.

Hugo Adhuc oſtendit ꝙ
deus eſt laudandus
quia dat victoriam in temptacōe
vnde dicitur [Tranſiuimus p ig
nem et aquam] id eſt per aduerſi
tatem tribulacionis et per felicita
tem proſperi
tatis.

Auguſtinus
Quando res ſunt anguſte que infe
licitates dicuntur in hoc mundo:
quaſi ignis eſt qui vrit. quando
res ſunt proſpere et abundancia
ſeculi circumfluit. quaſi aqua eſt
que corrumpit. Vide ne te ignis tri
bulacionis exurat vt crepes p im
pacienciam. neque aqua corrūpat
ſubmergens te per proſperitatem.
Firmus eſto aduerſus ignem. co
qui te oportet tanquam vas fictū. mit
teris in caminum vt firmetur quod
formatum eſt. Nam vas ſi ſolida
tum in igne non fuerit tanquam lutū
in aquam ſoluetur. Cum autem te

ignis tribulationis crepare non
fecerit a aqua ꝓſperitatis non fue
ris ſubmerſus. ſi enatatueris p di
ſciplinā. tranſis ad requiem Vnde
ſequitur [**Hugo** id eſt edu
reduxiſti] ces [nos]
de temptacione aduerſitatis et ꝓ
ſperitatis [in refrigerium]
Iero hoc eſt in eternā beatitu
dinē vbi eſt requies eter
na. Vel in hijs tribus verſiculis p̄
dictis martirū oſtēdit victorias q̄s
in diuerſis paſſionibus meruerīt
qm̄ p laqueos. p crucē. p verbera. a
p ignes. eſtus. aquas. a alia diū
ſa ſupplicia ad vnū eos dicit refri
geriū z. v. xp̄m dn̄m peruenīſſe.
Col Deinde membra chriſti lo
quentia in numero ſingu
lari oſtēdunt q̄d de ipſis fiet tribu
lacōnib⁹ tranſactis. Vnde in pſo
na eccleſie dicunt [Introibo i do
mum **Caſ** .i. in illam celeſtem
tuā] .i. ierusalem [in ho
locauſtis] Holocauſtū enī dicit̄
totum incenſum. Et qz ſe ſuperius
examinatum igne dixeāt ſicut ar
gentum. iuſte ſe holocauſtum h⁹
eſt purgatam a delictis animā ſu
am oblatum **Aug** Vel introibo
tum dicit. in domū tuā
in holocauſtis. qz ignis tu⁹ diui
nus cōſumit totum corpus meū
ſic vt non remanebit aliq̄d mortale
in carne mea neqz aliq̄d culpabi
le i ſpū meo ita vt michil mei rema
neat mihi a totum ſit tibi Hoc āt
erit in reſurrectione iuſtorū quan
do hoc corruptibile induerit incor
ruptionem et hoc mortale corpus
induerit immortalitatē et tūc [red
dam tibi vo **Caſſio** id ē lau
ta mea] des tuas
ſub perpetuitate decantem et cum
angelis poteſtatib⁹ thronis a do
minacionib⁹ ymnū tue mie ſemp
edicam. Hec enī ſunt vota fideliū
Hec deſideria ſimpliciū xp̄ianoꝝ
vt in illa ſocietate recipiantur qui
ſe fidei a opm ſanctitate deo iunxe
rūt [q̄] vota [diſtinxerūt labia nrā
Auguſti Que eſt diſtinctio
.i. votis. Hec eſt di
ſtinctio vt te accuſes. illū laudes. te
intelligas creaturā. illū creatorē.
te tenebras. illū illuminatorem.
Vel ad lrām p̄t iſte verſiculis ſic
expo **Hugo** reddā tibi vota
ni. mea ſcd̄m illud
Vouete et reddite deo vrō. que di
ſtinxerunt .i. diſtincte a diſcrete p
miſerūt labia mea. Tranſlacō he
braica habet que ꝓmiſerūt labia
mea Iepte enī indiſtincte a indi
ſcrete vouit et ideo nō debuit redde
re de quo habet̄ iudicū xi. Vn̄ dic.
Auguſtin⁹ Qui ſtultus
fuit i vouēdo
et impius in reddendo [Et locu
tum eſt os meum in tribulacōne
mea] .i. i p̄ntivita in qua tribulor
ꝓmiſi dicens [Holocauſta me
dullata offerā t] Holocauſtū dī
totū incenſum. Et medulla que ē
pinguedo in oſſe ſigt̄ deuocionē
et amorē cordis. dicit ergo ecc̄a.
holocauſta **Glo** .i. meipſum
medullata. totum i ani
ma a corpe cū medulla .i. cū deuoci
one intimi amoris [offerā tibi cū

mcenſo] et cum orationẽ [arietū] id eſt apoſtolorum qui ſūt duces gregis.

Augusti. Maxime arietes orant pro gregibus.

Hugo. [Offeram tibi] ſimiliter [boues] et predicatores qui terrena corda vomere predicacōis ſcindūt et ad frugē bonorū operum ferendam apta reddūt. Et addit cum [hircis] id ē cum peccatoribus penitentibus q̄ per hircos ſignāt ꝓpter feditatē pc̄ti.

Cassio. Sed per hoc cum bobus offert eccleſia qui cō uerſi chriſto dn̄o confitentur.

Hugo. Et ſi quis querat cur tota tanta offers dn̄o. Reſpondet [Venite] per fidē [audite] per obediencia. Fides enī ante obediencie capit [et narrabo] vobis magis [omnes q̄ timetis deum] quia timentibus deum predicandū eſt verbum eius [quanta] viz bn̄ ficia [fecit anime mee] Primo dedit michi graciam orandi. Vn̄ dicit [Ad ipſum ore meo] et non alieno ſicut faciunt illi qui per alium procurāt dicere horas ſuas [clamaui] Clamor enim exprimit deuocōem cordis vn̄ verſus. Non vox ſed votū clamat in aure dei. Ergo ore ſuo clamat qui domino pure et deuote ſupplicat. Deinde dedit mihi leticiam ſpūalē q̄ ex ore procedit. Vn̄ ſbdit [et exultaui ſub lingua mea]

Cassi. Sub lingua dicit in cō ſciencia que cor noſtrū ſub lingua noſtra eſt vbi tacita cogitacione laudamus dominum cū mentis exultatione.

Hugo. Ille aūt clamat ſub lingua cum gaudio quē non remordet conſciencia De inde dedit michi odium peccati vnde dicit [Iniquitatem ſi aſpexi in corde meo non exaudiet dn̄s] Si ponitur hic pro non quaſi dicat. Sciebam q̄ peccatores non exaudiet dominus ſicut dicitur. Io. ix. Et ideo vt exaudirer peccata non aſpexi et multum odiui. Quod enī multum quis odit: hoc nō poteſt aſpicere. Iniquitatē in corde aſpicit qui in delectationē conſentit. Vnde Math. v. Qui viderit mulierem ad concupiſcendam eam. iam mechatus eſt eam in corde ſuo. Et quia non aſpexi iniquitatem vt dictum eſt [Propterea exaudiuit me deus] in bonis obtinendis [et intendit voci deprecationis mee] in malis amouendis. Vnde pro hijs omnibus gracias agens dicit [Benedictus deus qui non amouit orationē meā et miſericordiā ſuā a me]

Cassiodo. Duo iſta ſunt conexa quando deus deprecacionem non amouet miſericordiam ſuam ſine dubitatione concedit.

Ieroni. Nam ſemper pie aures eius iuſtorum precibus patent

Augustin. Sed multi languescunt in orādo et cum in nouitate ſue conuerſionis feruentes ſint poſtea quaſi negligētes ſecuri ſiunt. pigreſcit animus. interrumpitur oratio. Et cum tu dormis vigilat hoſtis. creſcit temptationes. propterea precipit

dominus qz oportet ſemp orare ⁊
nunq̄ᵈ deficere. **Caſſi.** Sancta mr̄ ec
cleſia i hoc pš
ſalutariter gentes allocata eſt vt
generaliter in dn̄i laudib⁹ occupē
tur quatin⁹ ſupnū deſiderium: mū
di nobis tollat affectū docuit nos
etiā qm̄ de diuerſis cladib⁹ q̄s hic
populus ſuſtinet xpianus dei mi
ſeracione liberat ⁊ ad illam felicē
patriam ipſo largiente pueniat
Promiſſio ſingularis. ſponſio deſi
derabilis vt hic ipſo protegente
valeat cuſtodiri. et ibi eodē largi
ente in eterno p̄mio collocai. Hoc
ſi fixo animo ſemp intendim⁹. nū
q̄ᵈ ipſius mundi picula formida
mu⁹ ſed cum leticia ſumma canta
bimus qd in huius pš fine ſcri
ptum ē. bn̄dictus dn̄s q̄ nō amo
uit orōem meā ⁊ miam ſuaȝ a me
Aug. Cuȝ videris nō a ſe amo
tam orō em tuā ſecurus
eſto qz nō ē a te amota mia ipſi⁹.
Jero. Nos ḡ ſupplices dn̄m de
precemur vt aperiat au
res ſuas ad p̄ces nr̄as ⁊ ipſe nos
data pcōꝝ remiſſione de pn̄tib⁹
erūpnis eripiat. ſibiqȝ holocauſtū
purū effectos. mactatis vicijs ag
minibus ſcōꝝ iūgat. cui cuȝ p̄re ⁊
ſpū ſcō ē honor ⁊ gl'ia in. s. s. Amē.

Pſalm⁹ lxvi.

Deus miſerea

Titulus In finē in ym
nis pš cantici dauid.

Hugo In precedenti pš iui
tat nos pp̄heta ad iu
bilandū pſpere reſurrectōnis glo
riam. ſed quia nec iubilare nec p
uenire ad gloriam reſurrectionis
poſſumus ſine miſericordia diui
na. ido hanc petit in hoc pſalmo
Cuius tituli ſenſus talis eſt.

Caſ. pš cātici ſic dictus q̄a ſo
la humane vocis modu
latōne canebat mittens nos in fi
nem id eſt in **Hugo.** conue
chriſtum. nit da
uid. i. cuilib; fideli penitenti in ym
nis ⁊ in laudibus exhibendis deo.
Intēcio pſalmiſte eſt hortari nos
ad laudem dei. Propheta igitur in
pſona fidelium primo petit dei mi
ſericordiam ⁊ benedictioneȝ vt ad
eius pueniat noticiam dicens.

Deus miſerea
tur noſtri⌋. **Nico.** Pec
cata
nobis remittēdo⌊ et benedicat no
bis⌋ multiplicando nos in bonis
ſpiritua
libus. **Jero.** Benedictō ergo
que ſuccedit mi
ſericordie talis eſt vt mortificata
domina cōne carnali ſpiritum faci
at trium **Glo.** Benedicit em̄
phare. creator creatu
re ipſam multiplicando numero
⁊ merito Et benedicit creatura cre
atori eum corde voce et ope laudā
do ⁊ oē bonū qd habet ei aſcribēdo
Aug⁹ Multis emȝ modis ſe
optant homines bene
dici a deo Ali⁹ vult benedici vt ha
beat plenam domum neceſſarijs
rebus temporalibus Alius vt ob
tineat ſalutē corpis ſine labe Ali⁹
vt ſanitatem corpis conſequatur
cum egrotat. Alius deſiderans fili

cos vult benedici vt habeat poſteri
taté· et ſimilia vota hoim Hec dat
deus tam malis ꝙ bonis indiſſerenter
in hoc mundo ⁊ quandoqꝫ plus ma
lis ꝙ bonis. Quid ergo dat precipue
bonis ⁊ iuſtis niſi hoc qꝫ ꝓpheta con
ſequenter petit dicens Illuminet
vultum ſuum Hugo vultũ
ſup nos appel
lat ymaginem dei nobis impreſſaꝫ
·i· rationem ſcdm quã factus ẽ ho
mo ad ymaginem dei quã petit il
luminari. Ac Auguſtinꝰ
ſi dicat.
Sum in tenebris pctõꝝ ſed radio
ſapie tue expelle tenebras meas
vt fulgeat in me ymago tua Vel
ad lrãm illuſtret vultũ ſuũ ſup nos.
Jero Vt nõ illũ triſtem videa
mus in peccatis noſtris
ſed gaudentẽ in virtutibꝰ. nõ illum
ſenciamꝰ iudicẽ ſed p̄iem ⁊ miſe
reatur no Caſ Neceſſaria ita
ſtri ·cio qr̃ia a mia
dñi pficere incipimꝰ ⁊ in bõ ſpe ip
ſo largiente Col Et hoc ẽ quod
ſaluamur. orat eccĩa di
cẽs. Tua nos dñe ſẽp grã preueni
at ⁊ ſequat̃ ac bonis opibus iugi
ter preſtet eſſe intentos. Ad hũc
enĩ finem petimꝰ illuminari Vt
cognoſcamꝰ in terra viam tuam
p quam ſecuriꝰ eundum ẽ ad te.
Augꝰ In qua terra ſ· in omi
bus gentibꝰ Et quaꝫ
viã ſ· ſalutare tuũ ·i· xp̄m iheſuꝫ
Jero Vbi enĩ nos habemꝰ in
latinis ſalutare i hebreo
iheſus di Hugo Poſtꝙ ſi
citur. deꝫ ꝓplis ꝓ

uenire exorauit ꝓpha hortat̃ oẽs
ad ꝯfeſſionẽ ⁊ ad laudẽ dei dicens
Confiteant̃ tibi ꝓpli deꝰ ꝯfitean
tur tibi ꝓpli oẽs ꝯfeſſione pctõꝝ
ſe p̄mo accuſãtes ⁊ poſtea ꝯfeſſio
ne laudiſte Aug Quid times
laudantes. ꝯfiteri o hõ ·e·
ꝯdẽpnabis tacitꝰ q̄ poſſes liberãri
ꝯfeſſus. Te repꝛehende. te emẽda. il
lũ lauda ⁊ glĩfica vt ⁊ ipſe veniẽs
inueniat te punitorẽ tuũ ⁊ exhibe
at ſe tibi ſaluatorem tuũ. Hugo ⁊ quia
iſta cõ
feſſio nõ ad ſupplicium ducit ſꝫ ad
gaudiũ ideo ſubiũgit Letent̃ et
exultẽt gẽtes Letent̃ in aĩa et ex
ultẽt in corpe qm̃ iudicas ·i· iudi
cabis ꝓplos in eq̃tate reddẽdo vni
cuiqꝫ ſcdm Caſſi Querendũ
opa ſua nob̃ eſt q̃re
moneat gẽtes letari ⁊ exultare cũ
ipſe ꝓpha dicat dñm iudicaturũ ·e·
Metuere magis p̄t rea cõſcĩa ꝙ le
tari cũ audit veracẽ dñꝫ iudicaturꝫ
Sꝫ illos monet letari q̄ iam ꝯfeſſi
pctã formidare nequnt iudicia ſu
tura. Illis enĩ nõ iudex ſꝫ aduocatꝰ
ẽ xp̄s. q̄ ſe ꝓpa ꝯfeſſione dãpnaue
rũt. Gaudeant ergo gentes q̄ faciem
iudicis in ꝯfeſſione p̄uenire meru
erũt et tales gẽtes in terra diri
gis vt recte viuẽdo nequeãt erro
re dyaboli Jeronimus.
co ſubuti.
Vel dirigit eas in via vite data re
miſſione peccatorum.

Hugo Deinde repetit ver
ſum iam ſupradi
ctum ad maiorem exhortationeꝫ
cõfeſſionis dicens Confiteant̃

tibi populi deus. | ſua peccata L cōfi
teātur tibi populi omnes] laudā
do tuam diuinitatem L terra dedit
fructum ſuum] Terra eſt ſācta ec
cleſia que in ſuis fidelibus poſt cō
feſſionem facit fructum ſuū; peni
tencie et ſatiſfactionis. Sed qꝛ ne
mo fructum boni operis facere pōt
ſine benedictione ⁊ gracia dei. Ideo
ſubiungit L Benedicat nos deus
deus noſter benedicat nos deus]
Hec triplex benedictio tāgitur nu
meri. vi. vbi dicitur. Sic benedice
tis filijs iſrahel et dicetis eis. Iſra
hel benedicat vos dominus ⁊ cuſto
diat vos Ecce benedictō patris. oñ
dat dominus faciem ſuam vobis.
Ecce benedictio filij. Sequit̄. Et det
vobis pacem. Ecce benedictio ſpi
ritus ſancti. Et vt hec trinitas con
fiteatur vnꝰ eſſe deus cōtinuo vnū
deum metuendum eſſe pronūciat
dicens L et metuant eum omnes fi
nes terre] tan omniuꝫ
q̄ iudicem. ad puni
endum poten
tiſſimum.

Nico

Caſſiodoꝛ

Intueamur queadmodum timor
dei inter magna poſtuletur mune
ra quando poſt benedictionem pe
titam. eius metus concedi terre fi
nibus exoratur. Iſt enim timor in
ter prima dei munera qm̄ qui illū
timere nouerit ⁊ amare non deſinūt
Sicut ⁊ ſalomon dicit Inicium ſa
pientie timor domini. Sꝫ timor iſte
non ex humana trepidacōne con
tingit ſꝫ diuina inſpiracōe pſtat.

Nicolaus.

Iſte pſalmꝰ eſt etiam pro
phetia de chriſti icarnacione quā
antiqui ſumme deſiderauerūt Vn
de ꝓpheta in pſona antiquorum pa
trum xp̄i aduentū precat̄ dicens.
Deus misereat̄ nrī] mittendo
nob̄ ſaluatorem L et bn̄dicat
nob̄] conferendo ſuā grāꝫ L illuminꝫ
vultū ſuū ſup nos] clarificādo mi
raculis filiū ſuū q̄ dicit̄ vultꝰ pr̄is
qꝛ eius ymago ſic ad coloſ. i. dicit̄
In q̄ habemꝰ redēpcōem ⁊ remiſſi
onē pctōꝝ q̄ eſt ymago dei inuiſi
bilis. hūc clarificauit pr̄ miracul̄
añ mortē et p reſurrectionē pꝰ mor
tem L Et] Ipſe L miſereatur nrī] libe
rādo nos a gehēna p ſanguinem
filij ſui. Deinde cōuertit ſermonem
ſuū ad xp̄ꝫ dicēs L vt cognoſcamꝰ
in terra viā tuā] via xp̄i cognita fuit
int̄ hoīes cōuerſādo docēdo ⁊ mira
cula faciēdo L in oībus gētibꝰ ſalu
tare tuū] qꝛ ſalus p xp̄m fcā noti
ficata ē oībus gentibꝰ p predicati
onē aplōꝝ ſcdꝫ qd̄ dr̄ in pſ̄. xviij.
In oēm terrā exiuit ſonꝰ eoꝝ L cōfi
teant̄ tibi ꝓpl̄i deꝰ] cōfitēdo tuā di
uinitatē L cōfiteant̄ tibi ꝓpl̄i oēs]
impendēdo tibi latrie. i. diuini cultꝰ
ſeruitutē L letent̄ ⁊ exultēt gētes]
de ſua vocacōe ad fidē xp̄i. L qm̄ iudi
cas ꝓpl̄os in eq̄tate] ſe diſponētes
p opa iuſta. vocādo ad fidē ſine p
ſonarū acceptiōe Vn̄ petrus vidēs
vocacōez cornelij iuſti dixit actu.
x. In veritate cōperi qm̄ non ē pſo
narū acceptor deus ſꝫ in omi gēte
qui timet deū ⁊ opat̄ iuſticiā acce
ptus eſt illi Ideo ſubditur L ⁊ gen
tes in terra dirigis] in viā ſalutis
eterne L cōfiteant̄ tibi ꝓpl̄i deus cōfite

aū ue tibi ṗpuli oēs. Hoc qđ
ſequit terra dedit fructū ſuum
Jero. Sācta maria de tra nrā. de luto noſtro de noſtro
ſimo protulit filium ſuū.
Hugo. Et totum corpus ſu
uz. q nō ex cōmixti
one ſeminis natū ſed tm̄ ex carne
virginis formatum ope ſpūs ſā
cti. Hanc terram beatiſſimam vir
ginem mariā toto cordis affectu
diligere ꝗ honorare debemus que
nobis dedit fructuz de quo redēpti
ſumus de quo paſcimur ꝗ viuim⁹
De qua terra. Jeremie. xlv. dicitur
Apiat̄ tra ꝗ germinet ſaluatorē.
Nico. Et q vocandi ad fidem
baptizandi erāt in no
mine trinitatis ſcđm q habetur.
Math. vltimo vbi dicit. Euntes do
cete oēs gentes baptizantes eos
in nomine patris ꝗ filij ꝗ ſpūs ſcī.
Jđo ſubditur benedicat nos de⁹
pater deus noſter filius bñdicat
nos deus ſpūs ſanct⁹. Dicit eñ be
nedicat in ſingulari ad notanduz
vnitatem eſſencie in deitate Et dic̄
deus ter ad notandum trinitatez
in pſonis ſicut yſa. vi. trinitas p
ſonaꝝ oñdit̄ p ſeraphin ter ſcūs
clamācia. ꝗ vnitas eēncie p h⁹ qđ
ſubditur ibidē. domin⁹ deus exerci
tuum. Et metuant eum oēs fines
terre nō timore ſeruili ſed filiali q
eſt cum caritate. **Caſ.** Cū latiſſimo ſi
dei cāpos ſb bre
uitate ſuauiſſima pš iſte cōplex⁹
eſt. Supplicauit eñ dño xpō vt ad
uētu ſuo benedicere nos larga pie
tate dignet quatinus ſalus mun
di gentib⁹ expectata innoteſceret
fructū mie ipſius largit̄ ppiāt
Sic ꝗ et breuitate nobis dulciſſi
mus. ꝗ pphetie ſue dignitate pcla
rus qñ illud añ tot ſecula predixit
qđ iam ſalubrit̄ mūdus agnouit
Pia rex eterne vt ſic in humilitate
carnis deveniſſe cognouim⁹ ita te
venturum iudicem clementez ſen
ciamus q̄ es benedict⁹ in ſ.ſ. Amē

Pſalm⁹ lxvij.

Exurgat de
Titulus In fine pš
cantici dauid. Senſus
talis eſt pš iſte diri
gens nos in finez i. in xp̄m dictus
eſt pš **Caſſi.** Quia ſola hūa
cantici. neuocis modu
latione canebatur. eſt đ pphete.
Gloſa. qui agit hic de ex
altatione chriſti
ſuorumqꝫ fideliu; atqꝫ de aduerſa
riorum ruina. **Nicolaus.** Scien
dum vero q apoſtolus paulus ad epheſi
os decimo exponit ſcripturam hu
ius pſalmi de miſſione ſpiritus ſā
cti poſt aſcenſionem chriſti dicēs.
Vnicuiqꝫ veſtrum data eſt grācia
ſcđm menſuram donationis chri
ſti propter quod dicit Aſcendens
in altum captiuam duxit captiui
tatem dedit dona hominibus. Vn
de ad litteram pſalm⁹ iſte eſt pro
phetia de futuris beneficijs p chri
ſtum exhibendis. Propheta igit̄
optans chriſti reſurrectionez ait
Exurgat de⁹ i. reſurgat xp̄c a

mortuis⌊et diſſipẽtur inimici ei⁹⌋
⁊ iudei qui in vindictã mortis xp̄i
p̄ tytum ⁊ veſpaſianum partī fu
ẽũt trucidati·p̄tī captiuati·⁊ par
tim per orbem
diſperſi·

Auguſtiñ

⌊Et fugiant⌋animo non corpore·
non latendo ſꝫ timẽdo⌊a facie ei⁹⌋

Caſſiodo

cuius vbiqꝫ cõ
ſtat eſſe preſen
ciam·Et addit⌊qui oderunt eum⌋
vt eos ſignaret q̃ in ſua p̄tinacia
p̄ſtiterũt⌊Sicut deficit fumus de
ficiant⌋

Auguſti

Extulerunt ſe
iudei ignibus
odiorꝫ aduerſus dominũ·Clamã
tes crucifige crucifige·eum captũ
illuſerunt·pendentem irriſerũt·et
vnde victores tumuerũt mox victi
euanuerũt diſperſi p̄ vniuerſã ter
ram⌊ſicut fluit cera a facie ignis
ſic pereant peccatores a facie dei⌋
Hoc poteſt intelligi vt futurū iu
dicium cõminetur peccatoribꝰ qꝛ
cū in hoc ſeculo ſicut fumus ſe ex
tollendo ⁊ ſup̄biendo defecerunt·
veniet in iudicio extrema damna
cio vt ab eius facie peãnt quãdo
eis dicetur·Ite in ignem eternum

Caſſi

et intuere qꝛ hꝫ peccato
res in ſubſtancia ſua ñ
dicit poſſe perire qui p̄petuo igne
torquẽdi ſunt·Sed dicit eos a fa
cie dei perituros·qui nunq̃ ad grã
ciam atqꝫ beneficia ipſius ventu
ri ſũt·Poſtq̃ dicta eſt pena pecca
torum nunc iuſtorũ remuneracõ
ventura narratur cum ſubditur·
⌊Et iuſti epulentur⌋in eterno cõ
uiuio⌊⁊ exultent in conſpectu dei⌋
videndo ipſum facie ad faciem⌊⁊
delectentur in leticia⌋Hic exp̄mit
duplex ſtola·ſ·corporis et anime
quam ſancti expectant in regno ce
lorum·Nam epulacio ⁊ exultacio
ad corpus p̄tinent·delectacio ⁊ le
ticia ad animam·Vnde p̄uerbio·
vltimo domeſtici eius veſtiti ſunt
duplicibus·Poſtq̃ p̄pheta narra
uit penas impiorum ⁊ premia iu
ſtorum hortatur populos ad lau
dem dei·d⌊ Cantate deo pſalmum
dicite nomini
eius⌋

Auguſtiñ·

Cantat deo q̃ viuit deo·pſallat no
mini eius qui bene op̄atur ad glo
riam eius Et ita cantando ita pſal
lendo id ē ſic viuendo ſic operando
⌊Iter fa
cite ei⌋

Caſſi

Id eſt corda ve
ſtra purificata
prep̄ate q̃ dignetur ſanctꝰ dñs in
troire ſine p̄dicacionibꝰ·b[ea]tis an
ctos imbuite ſicut yſa·p̄pheta dic
Parate viã dñi rectas facite ſemi
tas ei⁹ſꝫ cui fiat iſtud iã edicitur·

Aug⁹

⌊Qui aſcẽdit ſup occa
ſum⌋·i·xp̄s q̃ reſurgẽ
do a mortuis vicit corp̄is caſum·

Caſſiodoꝛ

Vt captiuã
duceret nr̃ãm
captiuitatem quos dyabolus pec
catis alligantibus tenebat ob
noxios id eſt reos vel debitores Et
ne quis ambigeret quis aſcendit
ſup occaſum·cõſequenter ſubdit
⌊dominus nomẽ illi⌋vt nemo du
bitaẽt deum eſſe ſaluatorem domi
num quem nephandi iudei velut
communem hominem trucidan
dum eſſe putauerunt·Sequitur

L Exultate in ɔſpectu eius ⌋ .i. in cõ
ſcientia veſtra vbi deus ſolus vidꝫ
et iugiter puritate mentis delecta
tur id eſt letatur ſeu placet Et im
pij qui vos in conſpectu hoim tur
bãt ipſi L turbabunt a facie eius ⌋
viꝫ L patris orphanorũ ⁊ iudicis
vidua **Ni** ⁊ a facie xpi iudican
tum ⌋. tiſ qui ẽ pr̃ orphano
rum ⁊ iudex **Jero** Illi q̃ nũc tu
viduarũ tores et iudi
ces dicuntur. et hac occaſiõe deci
piũt ⁊ fallũt res iopũ ɔſũdent cuꝫ
reſpicere ceperit altiſſimus.

Cas Turbati enĩ ⁊ nimiũ for
midãtes a facie dei tales
expellent. qñ audient. Ite in ignẽ
eternũ qui paratus ẽ dyabolo ⁊ ãge
lis eius. Addi **Jeroni.** L eꝰ
ditquoqꝫ i loco
ſancto ſuo ⌋ .i. in aĩa fideli ⁊ hunc
locũ preparat ſibi p gratiam ſuam

Augustinus. L Deus qui in
habitare facit ⌋ videlicet homines
L vniꝰ moris ⌋ .i. vnum ſentientes
L in domo ⌋ .i. in eccĩa militante.

Col Vnde tranſlacio romana
habet. Qui habitare facit
vnanimes in **Cas** In domo il
domo. lius illi ha
bitant qui ſe mutua caritate con
ſociant. Simus ergo vnius moris vt
ipſe deus habitare dignetur etiã
in no **Aug** Qui ãt gracia ſua
bis. ſibi edificet hunc
locum et non meritis eorũ p̃cedẽ
tibus atqꝫ ex quibꝰ eũ edificat vi
de quid ſequitur L Qui educit vin
ctos ⌋ .i. qui ligati ſunt a dyabolo
in peccatis ne ambulent in via p̃ce
ptorũ hos educ dñs L in fortitudie ⌋

Ni. Quia ſicut dicit augꝰ ſuper
Johez. Magis eſt iuſtifica
re impium q̃ celũ ⁊ terrã creare. et
ideo iuſtificare impium eſt opus
magne fortitudinis Sꝫ adhuc ma
ioris fortitudinis videt q̃ aliq̃s nõ
ſolũ predicto mõ ligatus ſed etiã
qui iam in peccatis ſuis obſtinati
ſunt conuertant de quibꝰ ſubdit
L ſimilit eos ⌋ educit de peccatis L q̃
exaſpe **Glo** pſequẽdo bonos
rant ⌋ ⁊ reſiſtendo iuſti
cie. defendentes peccata ſua.

Caſſi. Hij pfecto ſũt L q̃ habi
tant i ſepulcris ⌋ .i. q̃ in
fetidã ⁊ carnali actõe ſepulti ſunt
Vtroſqꝫ tam vinctos q̃ ſepultos
peccatis. gracia xpi educit in for
titudine. cũ illi ſoluti. illi reſuſcita
ti ſunt. Et ex vtroqꝫ genere ſũt ido
nei quibus conſtruitur locus ſan
ctus **Col** Quod ãt mõ ſpũalit
eiꝰ. adimpletũ eſt prius
figuratiter oſtendebatur Vnde ſe
quitur L Deus cum egredereris in
conſpectu po **Hugo** Hic ad
puli tui ⌋ lrãm tã
git hiſtoriã egreſſionis domini de
egipto ante filios iſrahel ⁊ alioꝝ
beneficiorũ que oſtendit eis Vñ
dicit L Deus cum egredereris in cõ
ſpectu populi ⌋ exeuntis de egipto
precedens eum per diem in colum
na nubis. et per noctem in colum
na ignis vt legitur exo. xiij. L cuꝫ
pertranſieris in deſerto ⌋ ducens
eos videlicet ad montem ſynai.
L Terra mota eſt ⌋ quia mons

ſynai videbatur tremere⌊ etenim
celi diſtillauerunt a facie dei ſinai
a facie dei iſrahel⌋ deſcendentes ī mō
tē ſynai qꝛ nubes deſiſſima opuīt
mōtē exo. xix. Ex q̄ nube ſtillabāt
pluuiā Vn̄ ſubdit⌊ Pluuiā⌋ id ē
mānā⌊ voluntariā⌋ qꝛ ad volunta
tē eoꝝ ſapiebat⌊ ſegregabis de
us⌋ qꝛ nō fecit talit omni nacioni
⌊ hereditati tue⌋ De qua dī. pſal.
xix. Hereditas mea iſrahel.

Col. Et ſi tanta bn̄ficia ꝑplo iu
daico cōtuliſti multo ma
gis ꝑplo tuo xpiano quē ꝑprio ſā
guine adquiſiſti. Vn̄ hec trā miſti
ce exponit **Hugo** O⌊ deus.⌋
hoc modo. filii⌊ dum
egrederis⌋ vel egrediebaris de ſi
nu patris p tuam ſanctā incarna
tionē apparens⌊ in cōſpectu popu
li tui⌋ vt te viſibilē in carne oñdēs
Et poſtea⌊ cū ptranſieris in deſerto⌋
ad gentes ɔuertendas p p̄dicacō
nem apl'oꝝ⌊ terra mota ē⌋ .i. terrena
corda gentiliū cōmota ſunt ad pe
nitenciā. Quō hoc ſequit⌊ etenī⌋ p
qꝛ⌊ celi⌋ .i. apl'i⌊ diſtillauerūt plu
uiā⌋ doctrine quā acceperant⌊ a fa
cie⌋ .i. a p̄ncia xpi⌊ dei ſynai⌋ hic di
cti qui legē dedit in mōte ſynai⌊ a
facie dei iſrahel⌋ .i. videntis deū p fi
dem qd ptinet ad nouū teſtamen
Quaſi ergo dicat xp̄s ē de⁹ vtriuſꝫ
teſtamenti. et ipſi apoſtoli doctri
naꝫ vtriuſqꝫ teſtamēti ab ipſo ha
buerūt a gentibus predicauerūt
Cōſequent oñdit q̄d diſtillauerūt
illi celi cui ſubdit dicens⌊ pluuiaꝫ⌋
.i. doctrinā ꝫ grām⌊ voluntariā⌋ .i.
gratis a te datā⌊ ſegregabis⌋ .i. a
iudeis ſepatam dabis⌊ hereditati
tue⌋ .i. eccē tue quam ꝑprio ſangui
ne adq̄ſiſti⌊ et infirmata ē⌋ .i. infir
mitatē ſuā p doctrinā predicacōis
agno **Nico.** Vel infirmata ē
uit. qꝛ poſt aſcenſio
nem xpi eccleſia in iheruſalem col
lecta multas pſecutiones ſuſtinu
it vt habetur actū. viij. ꝗ. ix.⌊ tu ve
ro pfeciſti eā⌋ qꝛ deus tantam vtu
tem contulit credentib⁹ qꝛ ex illis
pſecutionibus aucta ꝗ cōfirmata
fuit fides catholica⌊ Animalia tua⌋
.i. fideles tui qui ſunt oues paſcue
tue⌊ habitabūt in ea⌋ .i. in ipſa ſā
cta eccleſia⌊ paraſti⌋ .ſ. grāciam tu
aꝫ⌊ in dulcedine tua⌋ .i. in dulci mi
ſericordia tua⌊ pauperi deus⌋ id ē
populo catholico qui fuit pauper
et abiectus in primitiua eccleſia
Dominus dabit verbum euan
gelizantibus⌋ i. dē predicantibus
⌊ vtute multa⌋ fidei et miraculoꝝ
Caſſio. Verſus iſtius ordo
tatis eſt domin⁹ da
bit virtutes multas euangelizan
tibus verbum hoc fuit impletum
in apoſtolis Vnde actuū. iiij. dici
tur Virtute magna reddebāt apo
ſtoli teſtimonium reſurrectionis
ihesu chriſti Hoc verbum predica
tionis in virtute miraculorum de
dit deus pa **Hugo** ⌊ Rex v
ter. tutum⌋
id eſt miraculorum vel angeloruꝫ
⌊ dilecti dilecti⌋ id eſt chriſti dilcā
a deo patre. et dilecti ab hoīb⁹ ſcīs
Nicolaus Trāſlacio he
braica habet
reges exercituū federabunt qꝛ p

predicacōem apl'oꝝ ⁊ alioꝝ xp̄i
diſcipuloꝝ non ſolū vulgares ho
mines ſꝫ multi reges p̄ncipes ⁊ po
tentes fuerūt federati cuꝫ xp̄o p ſu
ſcepcōem fidei. Et hoc ē qđ dicit h
[rex virtutum] i. reges potētes. Et
accipit h ſingulare ꝓ plurali ſicut
exo. viij. dr̄. Venit muſca grauiſſi
ma i. multitudo muſcaꝝ. reges in
q̄ [dilcī dilcī] i. facti ſūt dilci ipi9
xp̄i qui ē dilcs patris ſicut dicit.
Mat. vij. Hic ē filius me9 dilectus
Et ſic p̄mū dilcī ē nrī caſus Et ſcđm
dilcī gn̄ [et] ipē xp̄s
caſus. **Hugo** ad decorem
[ſpēi dom9] i. pulcritudinis ecc̄ie
diſpoſuit [diuidere ſpolia] i. hoīes
quos eripuit ab ydolatria ⁊ ſpolia
uit regnuꝫ dyaboli. Hec āt ſpolia
diuiſit qn̄ ſicut dic̄ apl's ad ephe.
iiij. quoſdā dedit apl'os. quoſdaꝫ
āt dedit ꝓphetas. q̄ſdā āt euange
liſtas. alios doctores et paſtores
ad ꝯſummacōeꝫ in opus miniſte
rij in edificacōeꝫ corpis xp̄i. i. ecc̄e

Nico. Deinde alloquit fideles
quib9 ſācta eccā ador
natur d. [Si] dormiatis] Ad cu
ius intellectum eſt ſciendum.

Casſi. q hic dormire non ſigt
oblinionē ſed dormien
tes dicit. in p̄ceptis dn̄i quieſcētes

Hugo. Cleros qđ interpreta
tur ſors ſunt duo te
ſtamēta q̄ ſunt ſortes q̄bus diui
ditur nob terra repromiſſionis. [
celeſtis hereditas ſi ſcđm ea vixeri
mus. Colūba dicit eccā ꝓpter ſui
innocentiā ⁊ ſimplicitatē. pēne ei9
ſunt v̄tutes eam ad celeſtia ſuble

uan
tes. **Casſi.** Cōmonet ergo fi
deles dicens [ſi dor
miatis int medios cleros] i. inter
duo teſtamēta hoc ē aīam vrāꝫ in
ſcripturis diuinis vltima dormici
one i. vſqꝫ in finē vite reponatis.

Nico. Hoc ē qn̄ plus amant
bona eterna q̄ nouū te
ſtamentū pmittit q̄ bona tpalia
que pmittit vetus teſtamentum.

Glo. Si ergo vſqꝫ in finē vite
pſeueratis quieſcēdo in
cōtemptu terenoꝝ ⁊ deſiderio bono
rum celeſtiū [pēne colūbe] i. virtu
oſe opationes ecc̄e p quas fideles
ipſius ad celeſtia ſubleuantur

Nico. ſunt [deargentate] qn̄
p̄ns vita ducit i purita
te conſci **Casſi.** vel eccleſia di
encie. cit colūba de
argentata q innocentiam habet
columbe et diuinis eloquijs argē
teo cādore ēſplendet vn̄ in alio pſ̄
dicitur eloquia domini argentum
[et poſteriora dorſi eius]

Jero. Per poſteriora q̄ ſepu
le eſtimantur eo q pec9
operiāt bone cōſcīe fructus oñdit

Hugo. videlicet pſeuerācīā
laboris ⁊ penitencie
ipſius ecc̄e q̄ poſt hanc vitā que
ſomnus dicitur [in pallore auri]

Ni. i. in pfecta caritate ꝯmuta
tur q̄ habet in ſtatu pn̄e.

Cal. q poſtq̄ fidelis de h9 mū
do diſceſſerit ſup auꝝ ei9
grā refulcebit. **Ni.** Deīde oñdit p q̄rū
miniſterium deus
predicta agit cū ſubiūgit. d [Dū
diſcernit] i. ordinat [celeſtis] agri

cola xp̄s⌊reges⌋ i· rectores videliȝ ap̄l'os vel ep̄os⌊ſup eā⌋ viȝ qd̄ fu it factum qn̄ xp̄s decreuit mittere ap̄l'os ad vniuerſas p̄tes orb̄ ad regendā ⁊ ordinandam ecc̄ā; Ad cuius regimē ⁊ ordinacionē ap̄l'i inſtituerūt p̄ diuerſas p̄tes ep̄os et ſacerdotes vt patet ex coꝝ ge ſtis· Ideo ſubdit⌊niue dealbabū tur⌋ i· ſup niueȝ ⁊ ē modus loquē di hebraicus vt ſupra in ps̄·l· vbi dicit̄ ⁊ ſup niuē dealbabor⌊in ſel mon⌋ Selmon eſt ꝓprium nomen cuiuſdā montis vt habet̄ iudicū· ix· Vel ē nomē appellatiuū ⁊ ſigt̄ obſcuritatē ⁊ ſic accipit̄ hic ab he breis ⁊ ē ſenſus huius l'rē q̄ infi deles q̄ prius fuerūt in ſelmō· i· in obſcuritate infidelitatis· poſtea p̄ predicationē doctoꝝ rectoꝝ ecc̄e cōuerſi ad fidē baptizabant̄ et ſu p̄ niuē dealbabunt̄· q̄ maior ē de albacio mētis q̄ꝫ corpis q̄nto ſpūalia carnalib⁹ preferunt̄ Et q̄a ſic augmētata fuit ecc̄a· Ideo ſubdi tur⌊mons dei mōs pinguis⌋ Ecc̄a dei dicit̄ mons pinguis ꝓpt̄ abun danciam gratie diuine in primitiua eccleſia fidelibus collate· q̄ eccleſia etiā dicitur⌊Mons coagulatus⌋ i· congregatus ex lacteis i· ſimpli cibus ac illr̄atis ⁊ humilibꝫ viris quales fuerunt ap̄l'i qui lactea i· ſimplici doctrina criſti ſunt nutriti ⌊mons pinguis.⌋ grā doctrine⌊vt quid ſuſpicamini mōtes coagula tos.⌋ ꝓpheta ɔuertit ſermonē ad infideles ydola colentes ī tenebris et ſanis· d· vt quid ſuſpicamini i· cur falſo creditis⌊montes coagu

latos⌋ i· loca ſalutis eē ex̄ ecc̄am viȝ ydola ⁊ templa vrā. Que qui dem ecc̄a eſt⌊Mons in quo bene placitū ē deo habitare in eo⌋ Vn̄ ipſe dixit Ego vobiſcū ſum om̄ib⁹ dieb⁹ vſq3 ad ɔſummacōem ſecu li⌊etenī dn̄s habitabit⌋ in ſuis fi delib⁹ vſq3⌊in finē⌋ ſeculi vt dictuȝ eſt· Et hi ſancti fideles quos xp̄s inhabitat ſūt⌊Currus dei⌋ por tantes cū verbo p̄dicacōis in oēm terrā ⁊ eſt⌊decē milib⁹ mlt'iplex⌋ i· ex hoibus qui decē precepta deca logi adimplent tanq̄ꝫ ex actiuis ⁊ etiā ex illis qui ducunt vitam con templationis que eſt vita pfecta ſignata p̄ numeꝝ millenariū qui eſt numer⁹ pfectus Et hi ſunt⌊mi lia letanci um⌋

Auguſtinus

Quo nomine ſignauit ingentem mlt'itudinem ſanctorum atq3 fide lium qui portando deum ſiūt quo dāmodo currus dei· Et hi dicuntur letari de profectu ſuo ⁊ aliorum. Spe enim ſunt gaudentes donec p̄ ducant̄ in finem quem nunc expē ctāt p̄ pacientiā Quare letancium⌊ q̄ꝛ⌊dn̄s in eis⌋ p̄ grām Et quaē in eis. quia iplent mādata ei⁹ Vnde ſequitur⌊in ſinai in ſācto⌋ Synai mandatum interpretat̄ Vnde q̄ ſcīm dīn mādatum obſeruāt· dn̄s ē in eis· qui in monte ſcō ſynai manda tum dedit.

Caſſi. qm̄ in ſcīs man datis eiu3 ſo let ipſi⁹ pn̄cia cōtueri.

Collect. Ordina ta ⁊ mul tiplicata eccleſia per dominum ſaluatorem· propheta conuertit

multiplicata eccā ꝑ dn̄m ſaluato
rem ꝓpheta cōuertit ſermonē ad
ipſum de eius aſcenſione dicens.
Aſcendiſti ⌊in altum⌋ **Nico.** i. in celū empireū
⌊cepiſti⌋ priuſꝗ aſcenderes ⌊capti
uitatem⌋ i. illos qui in limbo deti
nebantur captiui eos tecū ad cele
ſtia deducendo ⌊accepiſti⌋ quātū
ad humanitatē ⌊dona⌋ ſpūs ſācti
a deo patre ſeu tota trinitate diſtri
buendo illa ⌊in hoīb⌋ i. in apoſto
lis ⁊ alijs diſcipulis in die pēthe
coſtes qn̄ miſſo deſup ſpiritu ſan
cto alij ſermonē ſapie. alij ſermo
nem ſcīe. alij grām virtutum. alij
grām curacionū. alijs gnā lingua
rum. alij interpretationem ſermo
num tribuit. Nec eſt ꝑ hoc intelli
gendum ꝙ xp̄s homo in ſua aſcē
ſione accepit ſpm̄ ſcm̄ cum ab in
ſtanti concepcōnis fuerit plenus
gracie et veritatis vt habet Jo. i.
Sed ꝓ tanto dicitū xp̄us ſuſcepiſſe
dona ſpūs ſancti in aſcenſione ſua
quia ad declaracōem ſue perfecte
glorificacionis ad dexterā patris
datus fuit ſpūs ſanctus in ſigno
viſibili apoſtolis ꝓpter qd dicitur
Jo. vij. Nondū erat ſpūs ſanct⁹
datus ꝙ nōdū ihs erat glificat⁹
Hugo. Vel intranſitiue pt
hoc itelligi accepiſti
dona in hominib⁹ i. hoīes iuxta il
lud pſalmi Poſtula a me ⁊ dabo
tibi gentes. **Col.** Hanc lrām habꝫ
clarius tranſlacō
romana hoc mō. aſcendens in altū
captiuā duxit captiuitatem. **Auguſtin.**

Quia vicit mortē que captiuos te
nebat illos in qbus rgnabat. vel
ipſos homines appellauit captiui
tatē qui captiui ſub dyabolo tene
bātur. dedit dona hominibus vt
ſupra dictū eſt. **Nico** Et ꝙ ſpūs
ſanctus nō
ſolum datus fuit in ſigno viſibili
apoſtolis q̄ erant iudei ſed etiam
gentibus vt patet actuū. x. de cor
nelio et amicis eius. Ideo dicitur.
Etenī nō credētes ⌋ dedit ſupple
⌊inhabitare dn̄m deum⌋ et ſic fa
ctum eſt vt gentiles nō credentes
in vnum deum. conuerſi ad fidem
inhabitent dn̄m deum. et inhabi
tent ab eo. ꝑ grām ſpūs ſancti de
us habitat in hominib⁹ et hoīes
in deo ſm ꝙ dicit. Jo. x. Qui manꝫ
in caritate in deo manet ⁊ deus in
eo. Et ꝓpter iſta fit Benedict⁹ do
min⁹ die cotidie ⌋ i. ꝑ ſingulos di
es laudet **Caſſi.** Qui dedit do
a fidelib⁹ na hoībus.
Ipſe etiā ⌊pſperū iter⌋ i. pſperū
curſum vite veniendi ad ſe.
Hugo ⌊faciet nobis⌋ ꝙ ipē
eſt ⌊deus ſalutariū
nroꝝ⌋ i. ſaluationū nrāꝝ qm̄ ſal
uos nos fecit. **Caſſi.** Et queādmo
dū morte ſua
nos ſaluos effecerit. oſdit cū dicit
⌊de⁹ nr̄⌋ .ſ. ihs xp̄s q̄ ꝑ nobis mo
ri dignat⁹ ē. qui aſcēdit in altū ⁊ fe
cit illa que dicta ſunt ⁊ ⌊de⁹⌋ ihūs
ptātem ⌊ſaluos faciendi⌋ nos.
Col. Sꝫ ne occurreret cogitacō
mi cur morimur. ſi ꝑ eius
grām ſalui facti ſum⁹ ꝯtinuo ſub
iunxit ⌊Et dn̄i dn̄i exitus mortis⌋

Augustiñ. tanq̄ diceret q̄d
indignaris hu
mana cōdicio te habere exitū mor
tis ꝛ dm̄ tui exitus nō alius q̄ mor
tis fuit. pocius ergo ꝯsolare q̄ in
digneris. paciēter ꝰ ipsā mortē
feramꝰ illius exēplo qui licet pec
cato nullo esset debitor mortis. ꝛ
dn̄s eēt a quo nemo animā tollēt
sed etiā a semetipso ipse ponēt ip
sius fuit exi⁊ Et ponēt
tus mortis. **Hugo.** bis domi
ni ꝑpter duplicem eius ptātē; q̄m
habuit viz ponendi animā suā vo
luntarie moriēdo. et itēm sumendi
eā potencialiter a morte resurgen
do. S; dicat aliq̄s. Si ꝓ oībꝰ xp̄s
mortuus ē. ergo nemīnē dāpna
bit. Cōtra qd̄ subiungit. d ⌈verū
tn̄ deꝰ cōfringit capita inimicorū
suo Ac si dicat q̄uis de
rū⌋ **Nico.** us velit oīs saluos
fieri tn̄ vult capita suorū inimico
rum punīri scd̄m ordinē sue iusti
cie cuiusmodi fuerūt sacerdotes ꝛ
principes iu Qui
deorum. **Augusti.** dixe
runt dn̄o. Alios saluos fecit seipm̄
nō potest saluū facere ꝛ nō solum
capita iudeoꝝ sed etiā oīm extol
lenciū se aduersus doctrinā eius.
Et similiter ꝯfringet ⌊verticē capil
li pambulanciū in delictis suis⌋
et sūmitatē extollēcie eoꝝ q̄ pnīaꝫ
negligentes. pdurāt in peccatis.
Hugo. Iste versus pt etiā
expōi contra mulie
res ꝛ hoīes qui nutriūt comas ad
pctīm ⌊deus confringet capita ini
micoꝝ suoꝝ⌋ Illi enī seu ille muli

eres dexū suo capite pcutiūt q̄ orna
tu crinīū pvocant se ꝛ alios ad li
bidinē. Vn̄ tales sunt inimici dei
etiā taliū ꝯfringet capita ꝛ ⌊verti
cē capilli⌋ i. verticē capilloꝝ. Vn̄
Je. ix. Visitabo sup oīs q̄ attonsi
sunt in comis ⌊pambulanciū⌋ p
vicos ꝛ plateas ⌊in delictis suis⌋ i.
libidine ꝛ supbia. Vn̄ ysa. iij. Pro
eo q̄ eleuate sunt filie syon ꝛ ābu
lauerūt collo extēto decaluabit do
minꝰ verticē filiaꝝ syon ꝛ dn̄s nu
dabit crinē ipsoꝝ. Et licet dn̄s cō
fringet capita inimicoꝝ nō tn̄ oēs
dāpnabit q̄ sunt inimici ꝫ q̄sdam
ꝯuertit ad pnīaꝫ qr̄ Dixit dn̄s⌋
i. ab eterno disposuit ⌊ex basā ꝯuer
tam⌋ i. de turpitudine viciorū ꝛ de
cōfusione huiꝰ seculi cōuertā. Ba
san enī turpitudo siue cōfusio int
pretatē. nec solū pctōres ꝯuertam
ꝫ etiā obstinatos ꝛ infideles. Vn̄
sbdit ⌊ꝯuertā⌋ illos etiā q̄ demer
si sunt ⌊in pfundū maris⌋ hoc ē in
pfundū vicioꝝ huiꝰ seculi qd̄ per
maē sigt̄ ꝙ vicioꝝ fluctibꝰ īq̄etū ē
Aug. Et ita eos ꝯuertit Vt intī
guat pes tuꝰ ī sanguine⌋
i. vt ipsi q̄s ꝯuertis licet in pfun
dū maris oīs iniq̄tatis dep̄ssi fue
rint. tn̄ in grā tua pficiāt vt fiant
pes tuꝰ portātes te p mūdū vbo p̄
dicacōis ⌊et pro noīe tuo ducētes
martiriū vsq ad sanguinē. certēt eti
am q̄s canes vocat tanq̄ p suo dn̄o
latrātes. vn̄ subdit ⌊lingua canū
tuoꝝ⌋ i. pdicatoꝝ tuoꝝ sumit ⌊ex
inimi Quia sic dicat btūs
cis⌋ **Col.** Greg. xx. libro mo
raliū Lingua canū ecce ex inimicis

prodijt qn̄ dn̄s de gentib⁹ ꝯuerſis predicato **Hugo** Et nō fuit res fecit. ex eorum meritis ſꝫ pura grā dei vnde addit Lab ip ſo⌋ **Caſſi.** Vtiqꝫ dominus amara mutat i dulcedinē. triſticiā vertit i gaudium ⁊ egritudines deteſtabiles in ſa lu **Hugo** Iſti āt pedes et tem. . canes dn̄i aīati ſunt ad martiriū qꝛ dn̄i paſſionē preceſſiſſe ꝯgnoſcūt vt ꝯſequentē dicit⌊ Viderunt⌋ per fidem ⌊in greſſus tuos de⁹⌋ q̄liter ingreſſus es hūc mundū in mag̃ paup̃tate et q̄liter humiliatus occiſus exaltatus es i celum ⁊ glificatus. hos ingreſſus viderūt credēdo atqꝫ eoſdem ꝓut potuerūt imitando ſecuti ſunt. Et vt dn̄m ſaluatorē euidentē oñderet adiecit⌊ ingreſſus dei mei regis mei⌋ De q̄ rege ſcriptū eſt in titulo crucis. Jh̄s nazaren⁹ rex iudeoꝝ⌊ q̄ eſt **Caſſi.** Corpe tuo in ſancto⌋ . in quo erāt plenitudo diuinitatis quā pſidi videre nō poterāt. ad hos ingreſſus inſinuādos Preuenerunt principes⌋ i. p̄mitiui p̄dicatores apl'i q̄bus ſup eccām datus ē p̄ncipat⁹ annūciantes nouū teſtamentū ⌊ꝯiuncti pſallentib⁹⌋ i. deum per omnia bō opa laudantib⁹ ⌊in medio iuuēcularū⌋ i. ecc̄iaꝝ p̄mitiuarum q̄ tunc paſcebant lacte miraculoꝝ. i pſaꝝ dico ecc̄iaꝝ ⌊tympaniſtriaꝝ⌋ i. agenciū pn̄iam in carnis mortificacōne Timpanū fit de corio mortui aīalis extento ſup lignum. hoc ē corp⁹ nr̄m in memoria crucis xp̄i vl'm pn̄ia mortificatum. Totum qđ predictū eſt ab illo loco deus ꝯfringet capita inimicoꝝ ſuoꝝ exponit ad lrām h⁹ mō **Nico.** ⌊Verūtamen de⁹ confringet capita inimicorum ſuoꝝ⌋ i. ſacerdotes ⁊ p̄ncipes iudeoꝝ vt ſup̄ dictū eſt ⌊verticē capilli pambulanciū i delictis ſuis⌋ i. ciuitate iheruſalē q̄ erat caput regni iudee. Vn̄ dr̄ Vertex capilli i. capilloſa qꝛ ꝓpt̄ muros ⁊ turres eā circūdātes videbat̄ iexpugnabilis ſic vertex capilloſus videtur fortis ⁊ tn̄ fuit deſtructa ⁊ inceſa a romanis ꝓpt̄ pctā iudeoꝝ eaꝫ inhabitanciū. Modus āt deſtructōnis eius ſubdit̄ cū dr̄ ⌊Dixit dn̄s ex baſan⌋ Ad cui⁹ intellectū ſciendū ꝙ iudea in q̄ metropolis erāt iheruſalem ē ſita ex vna pte ſup iordanē fluuiū iux̄ quā ē terra baſā vt ꝫ ex libro numeri. Et ex alio lateē ſup mare mediterraneū Veſpaſian⁹ āt miſſus a nerone ꝯtra iudeā aggregauit ſibi exercitū ex vtroqꝫ latē .ſ. p t̄ram baſan ⁊ p mare. Et hoc eſt qđ dr̄. dixit dn̄s q̄ ex dīna diſpoſicōe facta ē deſtructio iudee in vlcionē mortis xp̄i ſic predixerat ipē ſaluator. Lu. xix. ex baſan⌊ꝯuertā in pfundū maris⌋ i. ꝯuertam exercitū ꝯtra iudeā ex pte t̄re baſan et ex pte maris⌊ vt intinguat̄ pes tu⁹ in ſāguine lingua canū tuoꝝ ex inimicis ab ipō⌋ qꝛ in deſtructione ihrl'm tanta fuit occiſio iudeoꝝ ꝙ pes ābulancium tingebat̄ in ſanguine et canes ſcđm ſuum appetitū poterāt ab ipſo ſāguine

ſaciari A principio enī bellivſq̄ ad
finē fuerūt decies centū milia iudeo
ruȝ occiſi vt dicit ioſephꝰ in libro
de iudaico bello. Cauſa aūt tante oc
ciſionis ſubdicit cū dicit [viderunt
ingreſſus tuos deꝰ] Iudei enī vide
rant pceſſum p terraȝ eoꝝ p̄dicā
do miracula faciēdo. Et ideo magis
ſunt puniēdi tanꝙ excuſacōeȝ ſui
ſceleris nō hn̄tes ꝓpt qd ſaluator
Jo. xv. dicit. Si opa nō feciſſem in
eis que nemo aliꝰ fecit pctm̄ non
hrēnt. nūc aūt viderūt ⁊ oderūt me
et pr̄em meū. et ibidē p̄mittit. Si
nō veniſſem ⁊ locutꝰ eis nō fuiſſeȝ
pctm̄ nō hrēnt. nūc aūt excuſacōeȝ
nō hn̄t de pctō ſuo [ingreſſus dei
mei regis mei] In hoc pſalmiſta
cōfitet deitatē xp̄i ⁊ eius humani
tatē in q̄ deſcendit a dd ⁊ alijs regi
bus [q̄ ē in ſcō] i. in celo empireo
ſcīs ⁊ angelis ⁊ ſpiritibꝰ a ꝓpato.
Deinde ponit xp̄ianoꝝ laudacio
que pceſſit nō ex zelo vindicte ſed
dīne iuſticie cū dicit [puenerūt].
Circa qd ſciendū ꝙ anꝙ venirent
ad deſtruendā ihrl'm ⁊ terraȝ. in
circuitu xp̄iani ibidē exiſtētes mo
niti angeli tranſierūt in regnum
agrippe qd erat cōfederatuȝ roma
nis put hētur in eccīaſtica hiſto
ria ⁊ hoc ē qd dī [puenerūt princi
pes] i. apl'i ⁊ alij p̄ncipales inter
xp̄ianos qꝛ ſic dictuȝ eſt preuene
rūt deſtructionē t̄re. inde recedēdo ⁊
ad regnuȝ agrippe trāſeundo vbi
cū alijs fidelibꝰ inſiſtebāt dīnis
laudibꝰ. Ideo ſubdit [iūcti pſal
lentib' in medio iuuencularꝫ tym
paniſtriarꝫ] i. virginū deuotarū

ꝗꝛ a p̄ncipio eccīe aliq̄ virgines fu
erūt deo cōſecrate ſicut bt̄a virgo
maria ⁊ plures alie v̄gines ⁊ mu
lieres q̄ hic noīant tympaniſtrie
qꝛ cū apl'is inſiſtebāt dīnis laudi
bus. Et hoc mō btūs Augꝰ. virgi
nem mariā noīat tyPpaniſtriaȝ in
ſermone de natiuitate ipſiꝰ dicēs.
Audite igit queadmodū tympa
niſtria nrā cātauerit. Ait enī. Ma
gnificat aīa mea dn̄z. ꝓpt hec om
nia bona o fideles. **Hugo** [In ec
cleſijs be
nedicite deo] creatori q̄ vos fecit
eū laudaretis [dn̄o] q̄ nos de male
dictōne redemit. vos inꝙ benedici
te domi no. **Glo.** Qui potati eſtis
[de fontibꝰ iſra
hel] i. de doctrina aploꝝ vt ab eo
rum imitationē predicetis quos de
populo iſrahel elegit vt eos facēt
fon tes **Nico.** A quibus tanꝙ a
fōtibus originata
ē deuocio laudis in eccleſijs [Ibi
beniamin adoleſcētulus] In eccle
ſijs ē paulus qui fuit de tribu be
niamin ſic ipſe dicit ad romanos
xi. Qui tunc fuit adoleſcentulus qn̄
ſ. fuit conuerſus ad fidem. Vnde
dicitur actuum. vij. Et veſtes depo
ſuerunt ſecus pedes adoleſcentis
qui vocabatur ſaulus. Vel dicit
adoleſcentulus quia inter apoſto
los fuit nouiſſimus ad fideȝ voca
tus. vnde ipſe dixit prima ad cho
rinth. xv. Ego ſum minimus apo
ſtolorū qui factus eſt [in mentis
exceſſu] quia fuit raptus vſqꝫ ad
tercium celū vt habetur. ij. ad cho
rinth. xij. Principes iuda duces

eorum] Ad lrām dn̄s noſter ih̄s
chriſtus fuit de tribu iuda ſcd̄m
carnem vt habetur ad rō. v. Apl̄i
ergo fu͂t p̄ncipes iuda. i. regis xp̄i
et ipſi ſunt duces ꝓploꝝ cōuerſo
rum ad fidē [principes zabulon ⁊
principes neptalim] Tribꝰ zabu
lon ⁊ tribus neptalim acceperunt
ſortes ſuas pro magna pte in ga
lilea vt habet̄ in libro Joſue de q̄
fuerunt plures apoſtoli ⁊ diſcipu
li chriſti vn̄ vocabātur galilei vt
dicit̄ actu. i. ⁊ ij Et ideo de tribu za
bulon ⁊ tribu neptalim fuerunt
ibi ali- Cab Et hij omnes bene
qui. .principes appella
ti ſunt qꝛ eos honore ac primatu
digniſſimos fideliū turba ſeq̄bat̄
Nico Manda] verbum eſt
.pſalmiſte loquētis in
pſona p̄mitiue eccē. Et eſt ſenſus
[māda deus virtuti tue] i. poteſta
ti angelice que tua mandata exe
quitur. [vt protegat nos ⁊ defen
dat quod tunc factum fuit. qꝛ ſic
dictum eſt eccā fidelium de moni
tu angeli tranſiuit agrippe regnū
tanq̄ ad locum ſecurum. Etiaʒ tūc
petrus fuit eductus de carcere per
angelum vt habetur actu. xij. [Cō
firma hoc deus quod opatus es i
nobis] nos dicendo. et reſurrecti
onem tuam manifeſtando ⁊ ſpm̄
ſanctum nobis mittendo [A tem
plo tuo] Tranſlacio romana h̄et
A templo ſācto tuo [q̄d eſt in ihe
ruſalem] quia in illo templo xp̄s
frequenter docuit et in monte ſyō
in quo erat tēplū. ſup apoſtolos
alios qꝫ diſcipulos ſpm̄ ſcm̄ miſit

ſm qꝫ dic̄ Jeronīꝰ in ep̄la ad pau
linum de omnibꝰ ſacre ſcripture li
bris [tibi offerent reges munera]
Per hoc ei qꝛ chriſtus apoſtolos
alios qꝫ diſcipulos ſic cōfirmauit
qꝛ cōſtanter fidem predicauerunt
p orbem multi reges cōuerſi dede
runt multa ⁊ magna munera ad
edificationem eccāꝛum et ſuſtēta
cionem pauperum xp̄ianoꝝ. amo
re xp̄i ſicut patʒ ex geſtis apoſto
loruʒ aliorumqꝫ chriſti diſcipulo
rum. Deinde inuehitur pſalmiſta
contra gentiles tyrannos in̄ q̄s
maiores fuerunt impatores roma
ni et eoꝝ prefecti qui conati ſunt
fidem catholicam deſtruere vt pa
tet de nerone domiciano decio dio
cleciano valeriano ⁊ multis alijs
Et quantū ad hoc dicit [Increpa
feras] Vocat enī principes roma
nos feras ꝓpter ſuam feritatē q̄a
dabant feris martires deuorādos
put habet̄ in multis martirū ge
ſtis. Et vocat hos principes feras
[arūdinis] quia vēto vane glorie
mouebant̄. Et ſicut arūdo ad quā
libet partem vento flante ſe flectit
Sic iſti pn̄cipes ad quēlibet erro
rem ydolatrie de facili cōuertebā
tur. ſcd̄m qꝫ dicit leo papa in ſer
mone ſanctoꝝ petri et pauli de rō
qꝫ magnam credebat ſe feciſſe reli
gionem cuʒ nullius gentis reſpu
iſſet falſitatem. Et bene dicit. incre
pa feras. qꝛ pſalmiſta preuidit cō
ſtantinum impatorē poſt multā
ſtragē xp̄ianorum a delubro pau
ciendum et a principibus apl̄o
rum viʒ petro ⁊ paulo increpādū

et ſic ad fidem conuertendum vt
habetur in geſtis ſancti ſilueſtri.
Et predicti principes romani qui
vocati ſunt fere ꝓpter ſuam crudeli
tatem ſunt etiā ⸤congregacio tau
roꝝ⸥ Hoc eſt cōpantur tauris do
meſticis quod notatꝰ p hoc quod
ſubditur ⸤in vaccis populoꝝ⸥ q̄a
tauri indomiti non ſunt ſic cōgre
gati cum vaccis hoīm. Et racō hu
ius cōpationis eſt qꝛ non ſolū co
nabantur ſubuertere xp̄ianos p
tormēta tanq̄ fere ſed etiā p blan
dimenta tanq̄ tauri domeſtici ꝓ
mittendo eis honores diuicias ꝛ ſi
milia dum tn̄ vellent recedere a fide
xp̄iana vt patet in mltis martiriū
geſtis Ideo ſubditꝰ ⸤vt excludāt⸥
a veritate ꝛ cōfeſſione fidei ⸤eos q̄
probati ſunt argento⸥ i. magis ꝓ
bati ſunt in fide q̄ argentū in for
nace. ⸤Diſſipa gētesꝰ que bella vo
lūt⸥ Iſte gentes ſunt romani q̄ p
bella totum orbē ſibi ſubiugaue
rūt ⸤venīēt legati ex egipto⸥ Hoc
cōuenienter poteſt exponi de phi
lone qui cum ſuis ſocijs de alexan
dria egipti fuit miſſus legatꝰ ad
impatorem claudiū. Et tunc ɔtra
xit familiaritatē cum petro aplo
rome exiſtenti ꝛ reuertēs alexan
driam eccām ſancti marci congre
gatam honorauit ꝛ in libris ſuis
magnifice cōmendauit ꝓut ſcribi
tur in libro illuſtriū viroꝝ ⸤ethi
opia preueniet manus eius deo⸥
Ethiopia enī ē iuxta egiptū ꝛ citi
us fuit cōuerſa ad xp̄m q̄ egiptꝰ
p beatum matheū aplm qui veni
ens ad iſtam ꝓuinciam baptiza

uit regem et filiū eius quē a mor
te ſuſcitauerat. ꝛ filiā eius euphi
geniam virginem xp̄o ɔſecrauit.
ꝛ eā ducentis virginibꝰ prefecit ꝛ
ꝑlm regis ꝓ maiori pte baptiza
uit. vt habetꝰ i predicto libro illu
ſtrium viroꝝ. Et hoc qd dicitꝰ ethi
opia preueniet. ſ. egiptū ⸤manus
eius⸥ viz dare ⸤deo⸥ p cōfederacio
nem fidei ad ipſum.

Col. Iſti duo vere ſūs predicti
miſtice pn̄t exponi hoc mō ⸤Increpa feras arū⸥

Cassio. i. ſuperbos ho
dinis⸥. mines et feroces.

Hugo. Qui vacui ꝛ ſteriles ſūt
ab omni ope bono ꝛ flectūtur ad
vicia ad modum arundinis. Etiā
⸤congregacio tauroꝝ⸥ ē increpā
da. vide licet.

Cassi. hereticī indomi ti qui erecta cer
uice ſeducunt animas innocentesꝰ
et venena pfidie ſue. infelici pſua
ſione expendunt ⸤in vaccis popu
lorum⸥ vacce populorum ſūt mu
lieres ꝛ innocentes pſone q̄ ducti
li voluntate leuiſſime pfidie docto
res tanq̄ tauros ſequuntur. Vti
litas vero iſtius increpacionis ſb
ditur ⸤vt excludant eos⸥ a verita
te fidei ⸤qui probati ſunt argēto⸥
i. quos caritas ſpiritual' decoctis
ſordibus viciorum velut argentū
mūdiſſimū ad anime puritatē vſꝫ
ꝑduxit ⸤diſſipa gentes⸥ i. hereti
cos predictos ⸤que bella volūt⸥ i.
qui ɔtencionibus nō ad profectū
anime tendunt ſed vt puerſis per
ſuaſionibus captiuent animasꝰ in
nocentes hos āt hereticos diſſipa

per tuos predicatores de quibus ſubditur⌊ venient legati ex egipto ⌋ **Aug.** ⁊ ex omni parte mūdi cō uertentur homines ad fidem. p egiptū ſignat mundū a parte totū Et hij conuerſi pro chriſto legacione funguntur. Non ergo ſolū de iſrahelitis vnde apoſtoli ſunt electi ſed de ceteris gentibus eciam futuros predicatores xp̄iane pacis hoc mō miſtice prophetatū eſt. Sequitur⌊ ethiopia preueniet manus eius⌋ **Gre.** xviij. libro moraliū ſupple da re⌊ deo⌋ in xp̄m credendo ⁊ prius quā iudea credat ſe ſaluandā. offert omnipotenti domino gentilitas nigra peccatis. **Aug⁹.** Vt ethiopia que ꝑꝑt tenebras viciorū ſignat peccatores preueniet manus eius ⁊ vindictam eius a hoc conuerſione ad eum. **Hugo** cupiens p penitentiam recōciliari deo. **Auguſti.** vt ſibi peccata dimittantur ne peccatores pmanendo puniātur. Quod etiam in alio pſalmo dicit. preueniamus faciem eius in confeſſione. ſicut p manus vindictam. ita per faciem reuelacionis pñciam ſignat. que futura eſt in iudicio. quod ergo p egiptum atq; ethiopiam toti⁹ orbis gentes ſignauit cōtinuo ſubiunxit⌊ Regna terre ⌋ ⁊ homines de omni nacōne terre⌊ cātate deo ⌋ ipſum deuote laudando ⌊ pſallite dño ⌋ bene opando ad honorē ei⁹. **Nico.** Et oſtēdit quis ſit iſte deus ⁊ dominus cū ſubiunxit Pſallite deo qui aſcēdit ſup celum celi ⌋ ⁊ ab extremitatē celi empirei quod ē excelſius inter celos⌊ ad orientē⌋ hoc dicit quod xp̄s aſcendit in celum de monte oliueti vt habet. actuū. Qui mons eſt in orientali parte iuxta iheruſalem in qua cōpletum fuit miſterium redempcionis hu⁊mane. **Hugo** a quo iam ipſe chriſtus venturus eſt iudicare viuos ⁊ mortuos recte ſubiunctum eſt⌊ Ecce ⌋ quaſi dicat certū eſt et ꝑꝑe quod ipſe⌊ dabit voci ſue vocē virtutis⌋ quia vt dicit. **Gre.** dabit illi virtutē ſuſcitandi corpa quia ad vocē eius reſurgēt mortui. Et ideo⌊ date gloriā deo⌋ ſeruiendo ei ad ipſi⁹ laudem et gloriam⌊ ſup iſrahel ⌋ ⁊ populum xp̄ianum qui deū videt per fidē⌊ magnificentia eius ⌋ ⁊ largitas ei⁹ apparebit quod remunerabit ipſum ſupra cōdignum⌊ a virtus eius ⌋ apparebit⌊ in nubibus ⌋ materialibus in quibus deſcēdet ad iudicium. Vnde math. xxiiij. Videbunt filium hominis venientē in nubibus celi virtute magna. vel virt⁹ eius in nubib⁹ ⁊ in apoſtolis et apoſtolicis viris qui aſſeſſores xp̄i erūt ad iudicandū orbē terrarum. **Aug.** Nō enim ſolus veniet ad iudiciū ſꝫ cū ſenioribus populi quibus pmiſit quod ſedebūt ſup ſedes. xij. iudicaturi quod etiā āgelos iudicabūt. Deinde ne alius nubes intelligerent ſecut⁹ ad iūxit⌊ Mirabilis de⁹ in ſanctis ſuis⌋ **Nico.** quod p eos fecit mira

bilia. cecos illuminādo. leproſos
mūdando. mortuos ſuſcitando [de
us iſrahel] i. populi xpiani viden
tis deum p fidem ⁊ ſpem in preſenti
tempore **Jero** Et nō alius [da
[ipſe] bit virtutē] pa
ciēcie [⁊ fortitudinē] ad tolerādas
tēptationes dyaboli et paſſiones
mūdanas in pn̄ti. et in futuro da
bit vir **Hugo** Impaſſibili
tutem. tatis. ⁊ forti
tudinē immortalitatis. et hoc non
omnib⁹ ſ; [plebi ſue] i. pplo xpia
no qui eius mādatis obſecundat
⁊ obedit vſq; in finē huius vite et
p tātis bn̄ficijs ſit benedictus de⁹
Caſſio Qui omni ore ſemp
debet benedici vt ſicut
nunq̄ a beneficijs ceſſat. ita et bn̄
dicciões ſemp accipiat ⁊ q̄ ei fideliter
cū graciarū actione ↄfitetur bn̄dicat
dn̄m. ſic fit vt breuiſ iſta laudacō
totius vite tpe ſub aſſiduitate ſol
uatur. Cucurrit copioſus ps̄. in gē
cium more fluuio⁊. qui q̄nto pl⁹
terras occupāt tanto āpli⁹ agros
fecūdant. fluuius q̄ non ore ſ; ma
gis aurib⁹ hauriat. fluuius q̄ po
tet mēte nō corpe. puros ſenſus i
ebrians. et peccans ebrios ad ſo
brietatē mētis adducēs. Oremus
ergo dn̄; cui⁹ ciuitatē hui⁹ fluuij
impetus **Jero** Quatinus nos a
letificat. morte in vitam.
a corrupcōe i incorrupcōem demu
tare dignet vt ſanctis ei⁹ pticipes
facti ſempit'nis in eū gratulacōni
b⁹ exultem⁹ xp̄; laudaturi i. ſ. ſ. A.

Pſalm⁹. lxviij.

SAluum me
fac de⁹ quo
Titulus In finem p
hijs q̄ ↄmutabunt. Cōſenſus talē
Nico ps̄ iſte fact⁹ a dd ꝓpha
q̄ in ſpū preuidit paſſi
onē xp̄i futurā dirigit nos in fine;
.ſ. in chri **Caſſi** Qui in hoc ps̄
ſtum. ſua; narraci
ruſ ē paſſionē. ita vt ei⁹ v̄ba ⁊ euā
gelica teſtatur auctoritas ⁊ de eo
apl'os ſumere doceatur exemplū.
Nico Saluator enī Joh. xv.
dicit de ſeipſo vt iplea
tur ſermo q̄ in lege eo⁊ ſcript⁹ ē.
Qui odio habuerunt me g̃tis. Et
ſic hoc qd̄ dī in hoc ps̄. Multiplica
ti ſunt ſup capillos capitis mei q̄
oderūt me g̃tis. dicit adipletū ad
lrām de ſeipō. Similiē apl's paul⁹
ad rō. xi. allegat qd̄ habetē in hoc
ps̄. Fiat mēſa eo⁊ corā ipſis i la
queū ad lrā; dictū eſt de iudeis ex
cecatis eo q̄ pſecuti ſunt xp̄m. et
itē. Jo. ij. ſcribit q̄ cu; xp̄s facto
flagello de funiculis eiecisset emē
tes ⁊ vendentes de tēplo. recordati
ſūt diſcipuli ei⁹. q̄ ſcriptū ē de eo
in hoc ps̄. Zelus domuſ tue come
dit me. **Aug** dicit de h⁹ ps̄ q̄
Vn̄ et B loquit xp̄s oi
no dubitare non p'mittimur. Hic
enī ſunt expſſa v̄ba q̄ in ei⁹ paſſio
ne ↄpleta ſūt. [Dederūt in eſcā meā
fel ⁊ in ſiti mea potauerūt me aceto
Caſſio Eſt enī iſte ps̄ eoru;
q̄ laci⁹ de xp̄i paſſiōe
agūt; quā paſſionē xp̄s ſuſtinuit

pro hijs q̄ ꝯmutabunt̄ Iſta com
mutacio ſigt̄ ipſos xp̄ianos qui
veteris hoīs p̄uitate depoſita noue
regn̄acōis ſunt munere ꝯmutati.
Pro hijs āt ꝙ dictū eſt intelligen
du; eſt ꝙ reuera paſſio dn̄i p cun
ctis fidelibus facta monſtratur.

Hugo. qm̄ p ipſam ꝯmutā
tur de culpa origina
lis peccati ad grām. de morte ad vi
tam. de mundo ad celum.

Caſſi. xp̄s ꝯ ꝯſtitutus in paſ
ſione adūcta ſibi voce
fidelium in forma ſerui petit a p̄re li
berari a penis dicens.

Saluum me fac
deꝰ pater. **Nicola**
a penis iminētibꝰ Cū hec peticio
nis ſubiūgit dicēs qm̄ intrauerūt
aque vſq ad animā meā. Per aq̄s
intelligunt̄ pſecucōes ſeu pſequē
tes ſcd̄m qd̄ dicit̄ yſa. viij. Addu
cet dn̄s ſup eos aq̄s fortes a mul
tas regē aſſirioꝝ Et ideo hec lrā p̄t
intelligi de xp̄o capite ꝙ pſecucio
nes iudeoꝝ intrauerūt vſq ad ani
mam eius i. vſq ad ſepacōem ani
me a corꝑe. **Hugo** Vel p̄t eſſe
vox xp̄iani
ſcd̄m ſenſū moralē; q̄ poſtulat ſal
uari qm̄ aque tēptacionū intraue
rūt i. puenerūt p delectacionē; vſq
ad animā i. vſq ad conſenſū eiꝰ.

Hugo. Infixus ſum in li
mo profundi. i. in
mundo turpi a tenaci nā mūdus
limoſus ē p luxuriā. a tenax p aua
riciā. a ſic eſt vox xp̄iani penitētis.

Nico. Infixus ſum in limo
profundi. Hoc etiam
p̄t intelligi de xp̄o capite rōne h.
ſepulture q̄ poſitus fuit in terram
et nō eſt ſubſtātia. i. virtus ſubſi
ſtendi naturalis in corꝑe meo mor
tuo ſepulto. Moralit̄ et nō ē ſbā.
vicia enī ex nrā volūtate habemꝰ
que nō ſūt ſbā ꝙ pctm̄ nichil eſt
Sequit̄ vox
chriſti. **Nicolaus.**
Veni in altitudinem maris. id
eſt in profundum pſecucōis que
nomine aquaꝝ deſignat̄ vt ſupra
dictum eſt. quelibet āt cōgregacō
aquaꝝ mare vocat̄ in hebreo. et
tempeſtas dimerſit me. i. acerbi
tas paſſionis ex q̄ obijt in cruce.

Hugo Multi etiā veniunt i
altitudinem maris
hoc eſt in aliquā dignitatem ſecu
li a tempeſtas cauſarū a curarum
que mouetur vento inanis glorie
ſubmer
git eos. **Nico** Laboraui.
predicando et
rdarguēdo iudeis peccata ſua. cla
mans. in cruce quando emiſit ſpi
ritū vt habetur Math. xxvij. Rau
ce facte ſunt fauces mee. Raucedo
enim cauſatur ex deſiccacōne hu
morum in faucibus et arterijs a
venis p quas exit e intrat aer. a
pulmone. chriſtus autē paſſione
multos humores emiſit de ſuo cor
pore vt pote in ſanguine et ſudore
in flagellacione in corone ſpinee
impoſicione. in manuum a pedu;
tranſfixione. defecerūt oculi mei.
i. corporales quoniam in morte
extincti fuerunt. dum ſpero in de
um meū. ꝙ certitudinalit̄ expecta
bat gloriā ſui corꝑis i reſurrectōe

que facta eſt diuina virtute. De̅m
de chriſtus homo plangit aduer
ſantium multiplicacōem dicens.
MVltiplicati ſunt ⌋inimici mei
iudei⌊ſuper capillos capitis mei ⌋
Modus eſt loquendi ad deſignā
dum magnā aduerſariorū multi
tudinē⌊qui oderūt me gratis ⌋idē
ſine cauſa cū ecōtrario deberent eū
diligere ꝓpter bona que fecerāt eis
veritatē docendo. ſanitatē donādo.
et ſic de aliis. vnde q̄ dixit eis Jo.
x. Multa bō opa oſ̄ndi vobis a pr̄e
meo ꝓpter quod opus vultis me i
terficere. Iſti autē odientes xp̄m
fuerūt multiplicati qꝛ phariſei p̄
mo cōceperunt cōtra eū odiū. ſcd̄o
ſcribe tercio ſacerdotes et vltimo
populus a ſacerdotibꝰ deceptus ꝑ
pter q̄d petiuit liberacōem barra
be et chriſti crucifixionē vt habet̄
Mar. xv.

Aug. Accipiāt mēbra vo
cem hāc diſcāt odio
gratis haberi. quō fiet vt oderit te
mūdus gratis. Si nichil cuiq̄ no
ceas ꝛ ſic odio habearis.

Nico. Conſortati ſūt q̄ pſe
cuti ſūt me inimici mei
iniuſte⌋qꝛ herodes ꝛ pilatus p̄ſtite
rūt eis fauorē. Herodes eni̅ illuſit
eū ꝛ ſpreuit. Luc. xxiii. Et pylatus
in fauorē iudeorū dedit ſniam ini
quam cōtra xp̄m⌊que non rapui
tunc exolue⌋
bam⌋

Hugo Ac ſi di
cat Aliꝰ
rapuit ꝛ furtū fecit ꝛ ego pro eo ſu
ſpenſus
ſum.

Nico. Sic xp̄s dic̄ ſe
penā exolbiſſe
ꝓ peccatis humani gn̄is q̄ nō cō
traxerat. Deus tu ſcis inſipiēci
am meā⌋ Hoc nō intelligit̄ de pſo
na xp̄i in q̄ nulla fuit inſipiēcia ſꝫ
oīmoda ſapia ſꝫ ſicut paſſionē mē
broꝝ ſuoꝝ dicit ſuā vt habet̄ act.
ix. Saule ſaule q̄d me pſeq̄ris Et
zacharie. ii. Qui tangit vos tangit
pupillā oculi mei. Et hoc ꝓpter cō
nexionē capitis ad mēbra. Sic in
ſipiēciā membroꝝ ſuoꝝ. ꝛ delicta
dicit eē ſua qꝛ ꝓ ipſis penā portа
uit et ſatiſfecit. Sicut hō ſatiſfaci
ens ꝓ delicto alteriꝰ facit q̄dāmō
illud delictū eē ſuū ſicut ꝛ cōiter di
cit̄. Onus muli vel cameli qꝛ illud
onus dicit̄ ſuū ſolum ad portādū
et nō quantū ad paſſionē ꝛ domi
nium. et bene dicit⌊et delicta mea
a te nō ſunt abſcondita⌋qꝛ delicta
eoꝝ qui ea abſconderūt nolentes
ea deſerere et cōfiteri illa non facit
chriſtus ſua pro eis ſatiſfaciendo
ſed ſolum delicta eorum qui vere
contriti confitentur. Sequitur.

Hugo. Non erubeſcant i
me⌋ ſcilicet moriēte
et non reſurgente⌊qui expectant
te domine⌋venturum ad inferos
et poſtea reſurrecturum.

Hugo. Loquitur pro ſāctis
patribus in limbo
ſalutem chriſti expectantibus cū
magno deſiderio. Et iō miſi ad eos
deſcendiſſꝫ chriſtus eſſet eis cōſu
lo et maxime prophetis ibidem
exiſtentibꝰ qui talia dixerunt ven
tura. Nec orat ſic chriſtus quaſi
neſcius futurorum ſed vt oſten
dat in ſe veritatē humane natuē
in qua minor
eſt patre.

Caſſiodori.

Addidit q̄ꝫ domine virtutum Jn
quo oſtendit impoſſibile nihil eē
omnipotencie ipſius. Nam qui v̄
tutibus imperat non eſt quod nō
pro ſua voluntate perficiat.

Hugo Conſequenter orat
pro a poſtol' ceteris
q̄ꝫ fidelibus dicens nō confundā
tur ſup me moriēte quod quidē
eſſet ſi non reſurgerem qui querē
te bonis operibus o deus iſrahel
id eſt populi chriſtiani videtis te
pſidem ac ſi dicat.

Jero Non euacuet
ſpes credenciū
de mea paſſione ſed cognoſcāt q̄a
voluntatem tuaꝫ facere veni ſicut.
Sequitur quoniam propter te.

Nico O deus pater id eſt ꝓp
ter voluntatem tuam.
ſuſtinui opprobriuꝫ quia iudei vo
cabant me demoniacum Johā.
viij. Et etiam cum tenerent eū vin
ctum plures dicebant contra euꝫ
falſum teſtimonium Math. xxvi.
Et operuit confuſio faciem meam
quia velantes faciem eius pcutie
bant eum dicentes. propheti ꝫa no
bis chriſte quis eſt qui te pcuſſit
reputantes eū falſum prophetaꝫ
Luce. xxij.

Augus Nihil magnū
eſt quod dici
tur ſuſtinui opprobriū ſed quod
dicitur. propter te ſuſtinui. Si enī
ſuſtines quia peccaſti propter te
ſuſtines non propter deum. Que
enim gloria vobis eſt ait petrus ſi
peccantes punimini et ſuffertis. c
Si enim ſuſtines quia mandatuꝫ
dei ſeruaſti vere propter deuꝫ ſuſti
nes et merces tua manet in eter
num quia propter deum ſi ſuſtinui
ſti opprobrium Jdeo enim ille pri
or ſuſtinuit vt nos ſuſtinere diſce
remus Porro ſi ille qui omnino n̄
peccauerat dictus eſt peccator. di
ctus eſt iniquus dictus eſt beelſe
bub. dictus ē inſanus .. tu ſerue de
dignaris audire pro meritis tuis
quod dominus audiuit nullis me
ritis ſuis Jlle venit vt tibi preberet
paciencie exemplum. Sequitur.

Nicola Extraneus fact9 ſū
fratribus meis id
eſt iudeis quos vocat fratres eo q̄
iudeus erat. et pegrinus filijs ma
tris mee. eiſdem iudeis qui ſunt
filij ſynagoge quam matrem ſuā
vocat. et eſt eiuſdem ſentētie repe
ticio ad maiorem expreſſioneꝫ.

Hugo Deinde oſtendit q̄re
hec ſuſtinebat videlꝫ
ꝓpter eccl̄iam dei cōſtruēdā vn̄ dic̄
zelus dom9 tue. amor de eccl̄ia cō
ſtruenda. cōmedit me. me totuꝫ
ſibi vēdicauit. quē zelū oñdit xp̄s
maxime qn̄ de domo deiecit negoci
atores. Jo. ij. dicit. Nolite facē do
mū pr̄is mei domū negociacōnis

Nico Et opprobria exprobrā
ciū tibi. Miracula eniꝫ
xp̄i attribuebāt iudei v̄tutibus de
monis. Mat. xij. dicentes. Hic non
eijcit demonia n̄ in beelſebub pn̄
cipe demonioꝝ. que tn̄ fiebant vir
tute toti9 trinitatis et ſic exprobra
bant patri. ceciderūt ſup me. quia
ꝓpter huiuſmodi miracula et pre
cipue ꝓpter miraculū reſuſcitacōis
lazari apud multos diuulgatum
iudei queſierunt occaſionē mortis

chriſti dicentes · Johannis · xv·
Quid facimus quia hic homo mlt
ta ſigna facit· ⁊ hoc eſt quod dici
tur· ceciderūt ſup me ab me obru
endum in⌐ **Hugo** Sʒ inter hec
morte. pius dn̄s
manſuetudinem ſuā cōmendat di
cens. et operui in ieiunio animaʒ
meā ꝟ vitaʒ meā · xp̄s ei ieiunauit
xl· diebꝰ ⁊ xl· noc Mat· iiij· Vl' ope
rui ꝟ humiliaui in ieiunio hoc eſt
in macie ⁊ triſticia naturali aīam
meā ꝟ vitam meā ⁊ factum eſt in
opprobriū mihi· Quanto enī erat
humilior tanto apud reprobos de
ſpectior ap **Cas** Vel chriſtus
parebat. ·dicit ſe ieiunaſ
ſe qꝛ hominū ſitē quā valde eſurie
bat nō poterat inuenire ⁊ ob hoc
dixit· operui animā meā ꝟ q̄ſi pal
lio triſticie circūdedi· ⁊ factuʒ ē in
opprobriū michi. Semp boni ma
lis opprobria ſunt qꝛ eoꝝ ſceleribꝰ
nō acquieſcunt duʒ illis ſtudioſe
detrahūt quibꝰ nulla ſocietate iū
guntur· Teſtant' enim iſta oppro
bria alape flagella ⁊ ſputa q̄ dn̄s
ſaluator ab īſana plebe ꝑpeſſus
eſt in maxia humilitate. et poſui
veſtimentum meum cilicium·
Nico doctores noſtri cōiter
·dicunt qꝛ ꝑ ciliciuʒ hic
intelligitur fletus xp̄i in ſuſcitacō
ne lazari eo qꝛ antiquitus flentes
mortuū induebant ciliciū · Sed m̄
videtur qꝛ cōueniēnter ꝑ cilicium
pōt intelligi aſperitas veſtiuʒ xp̄i
Cū enī reprobauerit molliciem ve
ſtium· Mat· xi· dicēs· Ecce q̄ molli
bus veſtiunt' in domibꝰ regū ſūt

ſatis apparet qꝛ aſperis veſtibus
vtebat'· qꝛ ipſe cepit facere ⁊ docē
actu ꝟ et Jo· xix· dicit' qꝛ eius tuni
ca erat incōſutilis deſup cōtexta ꝑ
totum· Et hoc mō ſiunt veſtes cili
cinea aſpere· ⁊ factꝰ ſuʒ illis in pa
bolam ·· Hoc eſt in deriſuʒ qꝛ de eo
dicebāt Mat' · vi· Ecce homo vorax
et potator vini publicanoꝝ ⁊ pec
catorū ami⌐ **Aug** Parabola eſt
cus. ·cōparacio ⁊ ſimi
litudo maledicti⌊ aduerſum me lo
quebant' qui ſedebant in porta⌋
Nico ꝟ principes ſacerdotū
·qui eū iudicauerūt reū
mortis· Marci· xiiij· Et iſti vocātur
ſedentes in porta duplici de cauſa
tū qꝛ ſedebāt ꝓpe portā templi· tū
qꝛ preceptuʒ erat deuteronomij.
xvi· Judices conſtitues ī omnibꝰ
portis tuis· et in me pſallebant ꝟ
de me cantabant deriſorie· qui bi
bebant vinum· Scribitur enim in
libello quodam hebraico qui inti
tulatur condempnatus iudicio qꝛ
propter verba ſalomonis prouer
biorum. xxxi· Date ſiceram id ē po
tum inebriatiuum merentibus ⁊
vinū hijs qui amaro animo ſūt.
ſapientes iudeoruʒ ordinauerūt
qꝛ dampnatis ad morteʒ daretur
plenus ciphus de vino fortiꝰ vt ma
gis hilariter ſuſtinerent mortem
⁊ illud vinum fuit acceptum pro
chriſto ⁊ duobus latronibus cū
eo crucifigendis. Sed iudei illud
vinuʒ acceperunt ⁊ biberunt cum
deriſione chriſti Et propter talem
deriſionem dicitur hic⌊ in me⌋ id
eſt de me pſallebant qui bibebāt

vinum. Et loco vini poſuerunt ace
tum vt habetur infra. Aliter etiaꝫ
poteſt exponi ꝙ de crucifixione xp̄i
tanꝗ̄ de re inſolita notabiliter fa
cte fuerũt cantilene deriſorie in fa
uorez ſacerdotum q̄ mortē eius ꝓ
curauerũt tanꝗ̄ de falſo ꝓpheta vo
lente regnare et nō potētē que viꝫ
cantilene cantabant̄ ꝑ tabernas.
Et ideo dr̄ In me pſallebāt ⁊c̄. Sed
int̄ tot ſcandala ⁊ obꝓbria inter
tantas tribulacões ⁊ ꝑſecucões
quid tu agebas mitiſſime ihēſu.

Hugo. Ego vero oroēꝫ meā ad te dñe. ſupple di
rigo vel direxi. Luc. xxiij. d. pat̄ ig
noſce ill̄. Illi dirigebāt ille orabat

Aug. Qñ enim maledicēs ⁊ q̄d agas nō habes q̄ tibi
iactant̄ oppꝛobria ⁊ quō corrigas
cum a quo iactant̄ nō īuenis. nec
tibi reſtat n̄ orare. Cōſequent̄ oñ
dit xp̄s ꝙ exaudiri debet eiꝰ oracō
eo ꝙ tp̄s recōſiliacōis ē. vñ dicit.
tempus beneplaciti deꝰ. De q̄ tp̄e
ap̄ls ꝯmemorat dicēs. Ecce nunc
tp̄s acceptabile ecce nunc dies ſa
lutis

Caſſio. Qñ incarnacōnis ſue bñficō ꝑditā
tem mundum repauit. tp̄s q̄d eēt
miraꝫ ꝯtulit ⁊ ſalutē. ſed hoc tp̄s
quo mō ꝑueneit decent̄ exponit di
cens. in multitudine mīe tue. Naꝫ
ſi multitudines mīe non fuiſſent
nequaꝗ̄ redimi potamꝰ obnoxij
rei vel debitores. Nō eniꝫ ꝑua mīa
fuit q̄ tam ingencia pc̄ā ſupauit
exaudi me in veritate ſalutis tue.

Nico. ⁊ ſalutis a te promiſſe q̄ ꝓmiſſio ē in veritate.

Jero. Orat ergo xp̄s vt poſt eius mortē reſurrectōis
veritas approbet̄ vñ adhuc ſb̄dit

Nicola. Eripe me de luto vt non infigar. Supe
rius autem dixit chriſtus ſe infi
xum in limo eo ꝙ mortuus fuit ⁊
ſepultus in ſepulcro intra terrā.
hic autem petit vt non infigatur
id eſt ꝙ nō diu remaneat in ſepul
cro et hoc fiat ꝑ ſue reſurrectōis
acceleracōnem. Libera me ab his
qui oderunt me. ſ. a iudeis a quoꝝ
poteſtate fuit. liberatꝰ totalit̄ i ſua
reſurrectione. et de ꝓfundis aqua
rum. i. ꝑſecutionuꝫ vt ſupra dictū
eſt ad quaruꝫ ꝓfundum homo de
ducit̄ qñ occidit̄ et in hoc petit ſu
am reſurrectioneꝫ vt prius paſſ
tū verba vt ſolet fieri in talibꝰ ora
tionibus. Et ideo adhuc ſubditur
Non me demergat tempeſtas aq̄
Supra dixit ⁊ tempeſtas dimerſit
me eo ꝙ mortuus fuit in cruce q̄d
ergo hic dicitur nō me demergat
tempeſtas aque Senſus eſt. me ꝑ
mortem dimerſuꝫ non diu teneat
in morte. neqꝫ abſorbeat me ꝓfun
dum id eſt corpus meum intra ſe
pulcrum non putrefiat ſeu corrū
patur nec a vermibus corroſum
abſorbeatur. neqꝫ vrgeat ſup me
puteus os ſuum. In hebreo habe
tur non obturet ſuper me puteus
os ſuū. Et dicitur hic puteus lim
bus inferni ad queꝫ deſcendit ani
ma chriſti ad extrahendum inde
pīes ibi detentos ſm̄ illud zacha
rie. ix. Tu quoqꝫ i ſanguine teſta
mēti tui eduxiſti victos de lacu i q̄

non erat aqua. Sic igiẗ petit xp̄s
vel potius dd̄ in pſona xp̄i q̄ aia
ipſius cito de īferno redeat ad cor
pus ⁊ q̄ reſurrectio cōpleatur ita
q̄ corpus nullam corruptionem
ſeu putrefactionem patiaẗ quod
et factum fuit ſicut ſupra dictum
eſt ps̄. xv. Poteſt iſte verſicul⁹ eē
vox ⁊ oratio fidelis dicentis.

Nico. Et ñ demergat me tem
peſtas aque ꝰ tēptaci
onis p conſenſum. neq̄ abſorbe
at me pfundū p pctōꝝ exercitiū
ne cadam in deſpacōem vel obſti
naciam. de qua diciẗ puerb. xviij.
peccator cū in profundum maloꝝ
venerit ɔtempnit. neq̄ vrgeat ꝰ
ne me ſtringat vel claudat ſuper
me puteus inferni os ſuum.

Caſſio. In quo puto vere i
cidunt pctōres quā
do ſe a viciosā voluptate ñ abſtra
hunt: vrgetq̄ ſup eos os ſuum cō
cludi cū vſq̄ ad temp⁹ mortis ſue
in peſſima voluntate pſiſtunt.

Aug. Qui fateẗ ſe peccaſſe pu
teus non claudit ſup eū
os ſuum q̄ extra puteū praue cō
ſuetudinis exit p confeſſionē. Qui
vero dicit. Quid male feci factus ē
defenſor peccati ſui ⁊ i am puteus
claudit ſup eum os ſuum qm̄ amiſ
ſa confeſſione non erit locus mie.
Si vis vt deus ſit tuus liberator tu
eſto peccatoꝝ tuoꝝ accuſator. Se
quiẗ vox xp̄i. exaudi me domine.

Nicola. Hic ɔſequenter ad
ducitur ratio exau
dicionis ſue ⁊ accipiẗ ex pte ꝓprie
tatis diuine cuius ꝓprietas ē mia
et benignitas vñ dicit.

Caſ. exaudi me
dñe. quoni
am benigna eſt mia tua. ſemp ad
benefaciendū ⁊ exaudiendū pata
qñ pie petitur ⁊ ei deuote ſupplica
tur. Hāc vero benignitatē exponit
cum ſubiungit ſcdm mlẗitudinē
miſeracionū tuarum reſpice i me
Ad ipſam ſemp redit quā debili
bus et miſeris ſcit patronam cui
omnia pctā cedunt q̄uis numero
ſiſſima cōprobentur. Et intuere q̄
vbi pietas poſtulaẗ ſemper hō re
ſpici dī. nā ſi pctā ſolū reſpiciat
nos ſine dubitacōe cōdempnāt.

Nico. Et ne auertas faci
em tuā a puero tuo
xp̄s diciẗ puer tanq̄ ſeru⁹ valde
obediens. ſicut mos ē ſacre ſcrip
ture. Vñ actu. iiij. Conuenerunt in
ciuitate iſta aduſus ſcm̄ puerum
ihm quē vnxiſti herodes pylatus
⁊c̄. Supplicat ergo patri ne auer
tat faciem ſuam a ſe. orationem ſu
am repellēdo. ⁊ loquitur de deo ad
modum hominis qui auertit faci
em ſuam quando non vult exau
diri deprecacōez petētis Cām q̄re pe
tit exaudiri ſubiungit dicēs qm̄
tribulor et ideo inſtanter peto ex
audiri velociter exaudi me.

Iero. Vt cito ēſumam ſpiritū
quē in tuis manib⁹ ɔmē
daui. Intende anime mee

Nico. ꝰ vite mee corpali et
libera eam reſuſcitan
do a morte propter inimicos me
os ꝰ ꝓpter iudeos eripe me. Qd
dupliciẗ exponiẗ vno mō de iude
is obſtinatis vt p reſurrectionē

chriſti confundantur Alio modo
de conuertendis vt audita chriſti
reſurrectione conuertantur ſicut
legitur Actuum .ij. q predicante
petro chriſti reſurrectionem mul
ti conuerſi ſunt ad fidem Et ſubdi
tur ibidē. et appoſite ſunt i illa die
anime circit tria milia. Tu ſcis
impperiū meū] mihi illatū in ver
bis iniurioſis vt patet per p̄dicta
[et cōfuſionem meā] q captus fui
ad modum latronis [et reuerenci
am meā] .i. verecundiā meā nam
ireuerens dicitur inuerecundus.
Propter qd in tranſlacōe hebrai
ca dicit̄ et ignominiā meā. ſcz in ſpu
tis et in collaphis a iudeis mihi il
latis [In] conſpectu tuo ſunt oēs
qui tribulant me] tu vides malici
am eorū et p volūtate tua potes eos
punire[et īperiū expectauit cor me
um et miſeriā] q poſt collaphos
et ſputa ei a iudeis illata fuit a mi
litibus p̄ſidis illuſus et crudeliter
occiſus[Et] ſuſtinui[ſotiis[qui
ſi[l] .i. mecum[cōtriſtaret̄ et nō in
ueni] Hoc videt̄ falſum q apoſto
li in morte xp̄i ſimul cōtriſtati ſūt
ſcdm qd dixerat eis. Jo. xvi. Amē
dico vobis plorabitis et flebitis
vos. Dicendū ē q loquitur h̄ ſcdz
cōmē vſum q̄ null⁹ dicit̄ adeē vbi
pauci ſunt ꝯpatiue. ſic dicit̄ null⁹
eſt in eccā vel in foro. q pauci ſūt
ibi ſcdm q deberent vel ꝯſueuerūt
eſſe. ita in morte xp̄i pauci fuerūt
cōtriſtati. cū tn̄ omnes debuiſſent
ei cōpati cui videbant̄ ꝯpati inſen
ſibilia q in morte xp̄i ſol obſcura
tus eſt. et t̄ra mota eſt et petre ſciſ

ſe[et q̄ conſolaret̄ et non inueni]
quaſi

Iero

Nullus de tāta mul
dicat. titudine iniquoꝝ
aut cōpaſſus eſt doloribus meis
aut exiſtit con ſolator.

Nico

ſcia; pe
tr⁹ q̄ de
buit me cōſolari in p̄ncia mea t[er]
me negauit[Et dederunt in eſcā
meā fel] ſicut dicitur Mat. xxvij.
Et dederunt ei vinum bibere cū fel
le mixtum. Et quia fel erat de natu
ra ſua magis comeſtibile q̄ pota
bile. Jō nominat ipſum fel in h⁰
loco eſcā[et in ſiti mea potauerūt
me aceto] vt habet̄. Joh. xix. Cū
ergo accepiſſet acetum dixit. Cō
ſummatū eſt.

Aug⁹

fel et acetū
adhuc offe
rūt xp̄o qui male viuendo ſcanda
lū inferūt eccē. Minus enim pecca
uerunt iudei crucifigentes xp̄m in
terra ambulantem q̄ q̄ ipſum cō
temp nunt in celo regnātem Et q
iudei malam eſcam dederunt i eſca
puniti ſunt. Unde ſequitur.

Nico

[Fiat menſa eorum
coram ipſis in laque
um] Quando enī iheruſalem fuit
obſeſſa a romanis iudei illic ꝯue
nerant ad celebrandum conuiui
um paſchale quod non poterat
fieri extra iheruſalem et ſic fuerūt
illaqueati quia a romanis fuerūt
in illa obſidione circumdati ſicut
aues in laqueo[et in retribucōes]
.ſ. penarum debitarū propter mor
tem chriſti quia paſſi ſunt famē
i illa obſidione i tm̄ q mulieres co
mederēt pueros ſuos et ex ꝯſequēti
paſſi ſūt mortis peſtilēciā vt dicit

ioſephꝰ i libro de iudaico bello et
in ſcandalum etiā tunc facti ſūt
quia ciuitate capta vendebantur
octoginta milia iudeoꝝ. viꝫ trigi
ta p vno denario. exceptis illis q̄ fa
me et gladio perierunt. Obſcuren
tur oculi eorū ne videant quia iudei
qui nō fuerūt mortui ſunt p totū
orbem diſperſi et i ſua infidelitate ex
cecati et dorſum eoꝝ ſemp incur
ua vt romanis ſeruiāt ſemp.

Jero. aut ſub onere legis quā
ſcḋm lr̄āꝫ nemo ferre po
tuit. Hos duos verſiculos allegat
apoſtolus ad rō. xi. de excecacōne
iudeoꝝ. fiat menſa eorum

Hugo Sacra ſcriptura mē
ſa dicitur vbi mētes
fidelium reficiuntur. Vnde pſ. Pa
raſti in cōſpectu meo menſā. Hec
menſa dicitur iudeoꝝ quia lex da
ta fuit eis et hec facta eſt eis in la
queum p erroneam intelligenci
am et in retribucionem illos in
multas contrarietates implicādo
et in ſcandalum .i. in cauſa qua
re ſcandalizantur obſcurentꝰ ocu
li cordis eoꝝ ne videant verita
te .i. ne intelligant diuinitatem ſb
humanitate latentem et dorſum
eoꝝ .i. affectōnem eoꝝ que debet
hoiem erigere ſicut ſpina dorſi ſē
p incurua. **Cassio** hoc illis
ad terrena euenit q̄
nimio delictorū pōdere p̄gȗati cer
uicē ſuā in terrā cernui et iclinati in
curuant. Nā dorſum dictum eſt q̄ſi
deſcendens deorſum. Et hoc qḋ dicit
ſemp. ſig̃t impios qui nulla ſatiſ
factione conuerſi ſūt. Deinde imp̄

catur eis captiuitatem factā a ro
manis **Nico** Effunde ſuper
dicens eos iram tuā
.i. effectū ire tue et furor ire tue
.i. rigor iuſticie tue cōprehendat
eos. qḋ factum ē in deſtructiōe eo
rū p romanos facta. Fiat habi
tacō eoꝝ deſerta quia rōni deſtruxe
runt ciuitates eoꝝ et loca et in ta
bernaculis eoꝝ nō ſit q̄ ihabitet
quia totalit̄ fuerūt expulſi de iudea.
et iheruſalem funditus euerſa ē et
fc̄ā q̄ſi aceruꝰ lapidū. Et hec cōple
ta fuerūt ſub tito et veſpaſiano im
peratoribus romanoꝝ. Et huiꝰ pu
nicōis cā ſubdit̄ qm̄ quem tu pcuſ
ſiſti .ſ. xp̄m pſecuti ſunt occidēdo
eū. Dicit em̄ apoſtolus ad rō. viij.
de deo patre quia ꝓprio filio ſuo non
pepcit ſed p nobis omnibꝰ tradi
dit illū et ſic eū pcuſſit quia percuſſio
nibus iudeoꝝ ipſū expoſuit. Hoc
tn̄ fuit ex maxima caritate ſcḋm
quod dicit̄. Jo. iij. Sic deus dilexit mū
dum vt filiū ſuū vnigenitū daret
ſed iudei pſecuti ſunt eum ex iui
dia et iniq̄tate ꝓpter quod puniti
fuerūt et ſup dolorem vulnerum
meorum addiderūt quia non ſolū
pſecuti ſunt xp̄m ad mortem in p
pria pſona ſed etiam in membris
eius. Stephanū lapidando. iaco
bum occidendo. alios incarcerādo
et flagellando vt patet in actibus
apoſtolorū. Et quia ipſi appoſuerūt
dolorem ſup dolorem etiā. Ap
pone iniquitatem ſup iniquitatē
eorum .i. pmitte vt ruant de iniq̄
tate ad iniquitatem. Ipſi enim ſu
per peccatorū commiſſionem ap

poſuerūt obſtinationem. Ideo ſb
dit. vt non intrent in iuſticiam tu
am. reuertendo de culpa ad grām
Caſſ. ne participes fiant chri
ſto in illo regno iuſticie
ꝗ in celo vbi remunerat ſanctos ſu
os. Deleant̄ de libro viuētiū. per
eternā da Aug⁹ Fratres non
mnationē. ſic accipe de
lem⁹ ꝗ quenꝗ̄ de⁹ ſcribit in libro
vite vt deleat illum. ſꝫ libri noīe p̄
deſtinatio dei accipit̄. qꝛ ſic hec q̄d
in libro ſcriptū eſt: fixuꝫ manet. ſic
incommutabile eſt q̄cq̄d a deo pre
deſtinat̄. Quō g̊ dicit. deleant̄ ſi hij
q̄ ſcripti ſūt deleri non pn̄t. Sꝫ hoc
dc̄m ē ſm ſpem illoꝝ qꝛ ipſi ſe ſcri
ptos pu Caſſ. Ibi ei q̄d ſcribit̄
tabant deleī nō p̄t qꝛ to
tū in p̄deſtinatione ſolidatum ē ꝗ
nll's euent⁹ mutare poterit q̄d illa
ꝓuidentia ſup̄na decreuit. Sequit̄
ꝗ cū iuſtis nō ſcribant̄. Idē ipē
locucōis mod⁹ ē vt ſcribē dicat de
um q̄d eſt in illa iudicatione factu
rus ſicut in euangelio dicit Luc. ix
Gaudete qꝛ noīa vr̄a ſcripta ſūt in
celis. Hoc enī accidere negat eis q̄
nō ſūt: ſicut titul⁹ ait: pijs ſatiſfa
ctionib⁹ commutati Poſtq̄m iu
deis q̄ fuerāt enī ſura ꝓphetica p̄di
catione cōpetent̄ optauit. Sequit̄
vox cr̄iſti de ſua Ni. Ego ſuꝫ
incarnatione. d. paup. na
tus: paup ꝯuerſat⁹: paup mortu
us: in cruce nudus. ꝗ in alieno ſe
pulcro poſit⁹. ꝗ dolens. qꝛ dolor i
cr̄iſti paſſione fuit maxim⁹. ſalus
tua de⁹ ſuſcepit me. reſuſcitādo me
a morte. Deinde ſcā eccā grās agit

. d. Laudabo nomē dei cū cātico
. i. cū ymnidica exultatione lauda
bo nomē dn̄i corde ꝗ ore. et magni
ficabo eū i laude. Nō ē intelligēdū
ꝗ ex hūana laude aliq̄d deo accre
ſcat: ſꝫ ipſis laudātib⁹. Et place
bit deo. ſuꝑple ſacrificiū laudis di
ui Caſſ. ſup vitulū nouelluꝫ
ne. cornua ꝓducētē ꝗ vn
gulas. In veteri enī lege mos fuit
vt ꝓ peccatis offeret̄ vitulus no
uellus. i. vitul⁹ vnius anni. Quaſi
ergo dicat. multo acceptior ē laus
puro corde fuſa deo ꝗ̄ pōt pecudū
placere ma Nico. Et hoc ē q̄d
ctatio predixit ſal
uator Jo. iiij. Venit hora ꝗ nunc ē
qn̄ veri adoratores adorabūt pa
trē in ſpū ꝗ veritate. Videāt pau
peres. i. cr̄iſtiani q̄ in p̄mitiua ec
cleſia fuerunt Cal. Et letent̄.
paupes. ꝗ iam nō in
ſolis facultatib⁹ vt olim oblatio
poſita eſt ſed in mētis affectu ꝗ de
uotione vbi et paup poteſt eſſe di
tiſſimus. querite deū. in fide ꝗ cari
tate. ꝗ viuet anima vr̄a. vita ani
me deus eſt. Illud ꝓprie viuere dici
mus quod in beatitudinis iocundi
tate conſiſtit. Et ſecure querite eū
. quoniā exaudiuit pauperes dn̄s.
Pauperes ſunt chriſtiani q̄ mūdi
iſtius diuicias ꝗ voluptates deſpici
unt. ꝗ eligunt indigenciā humana
rū rerū vt ſpiritualib⁹ epulis ſat
ciant̄. ꝗ vinctos ſuos non deſpexit.
. i. omnes qui eius legibus ꝗ man
datis vinciunt̄. Ipſos enī liberat
a laqueis carnalibus quos ſuis re
gulis cōnexos agnouerit Nicol.
B v

Vel vinctos ꝟ ſanctos patres i lim
bo detentos nõ deſpexit: ipſos ſecũ
educendo. Propter ğ ꝑmiſſa bñfi
cia q̃ de⁹ fecit humano gñi. Lau
dẽt illũ celi ⁊ terra. ꝟ ciues celeſtes
⁊ hoĩes in tra hitantes. mare ⁊ oĩa
reptilia i eis. nõ ꝙ talia irrationa
bilia laudẽt deũ ꝓprie: ſʒ ꝙ ſunt ho
minib⁹ materia laudis diuine qui
eũ laudant ex ſuis creaturis. Qua
re laudent. ꝙ de⁹ ſaluã faciet ſy
on. Hoc exponit̃ dupl'r. Vno mõ
de eccl'ia militante q̃ p ſyon intelli
git̃ qđ interp̃ **Caſſ.** qm̃ in ſola
tat̃ ſpeculatio. eccã reſpici
tur de⁹ in quẽ corda fideliũ dirigun
tur. ⁊ edificabunt̃ ciuitates iude.
ꝟ chriſti q̃ fu **Ni.** Quia alij a
it de tbu iuda. poſtoli alij
ꝙ diſcipl'i de monte ſyon miſſi ſũt
ad ꝑdicandũ per orbẽ vniuerſum
vbi p eos ordinate ſũt eccẽ q̃ dicun
tur ciuitates. eo ꝙ ciuitas ẽ ciuiũ
vnitas. Ibi ãt veniebant̃ fideles in
fide ⁊ caritate. ⁊ inhabitabũt ibi
fideles **Caſſ.** Vbi oſtant̃ mẽ
chriſti. tis puritate ver
ſant̃. et hereditate acquirent eã.
Ni. ꝙ decedentib⁹ ꝑmis alij q̃ſi
hereditarie ſuccedunt eis.
Caſſ. Vel in hereditate acq̃rent
eã q̃ ad ihr'm illã eter
nam dñi miſeratione ꝑueniunt.
Ni. Et ſemen ſeruoꝝ ei⁹. id ẽ
imitatores fidei aploꝝ ⁊ diſ
cipuloꝝ chriſti. poſſidebit eã. vi
delicet eccãm p orbẽ terraꝝ diffuſã.
Et q̃ diligũt nomẽ ei⁹. Id ẽ ꝑfecti in
caritate. habitabũt in ea. nume
ro ⁊ merito ꝙ ſola caritas diuidit

inter filios regni ⁊ ꝑditionis. Alio
mõ exponit̃ de eccã triumphãte q̃
ſyon appellatur. Vñ ad hebr. xi. Ac
ceſſiſtis ad ſyon montẽ ⁊ ciuitatẽ
dei viuentis ihr'm celeſtẽ. Hãc ãt
ſyon celeſtẽ de⁹ ſaluã fecit q̃ñ p ho
mines illuc aſcendẽtes angeloꝝ rui
nam reparauit. ⁊ edificabunt̃ ci
uitates iude ꝟ chriſti. Et poſſunt di
ci he ciuitates diuerſoꝝ angelorũ
ordines q̃ tunc **Jero** quãdo ani
edificantur. me ſancto
rum i templũ ſanctũ tanq̃ viui la
pides deferuntur. et inhabitabũt
ibi videlʒ ſancti **Nico** et hẽdita
illuc aſſumpti. te acq̃rẽt
eam **Hugo** vt habeant illã
beatitudinẽ regni celeſtis in perpe
tua poſſeſſione. ⁊ ſemen ſeruorũ
eius. **Nycol.** ꝟ fideles diſcipu
loꝝ chriſti imitatores. poſſidebũt
eam. eterna liter abſq; amiſſione.
Hugo Et qui diligunt nomẽ
eius ꝟ habentes fidẽ
per dilectionem operantẽ. habita
bunt **Nico.** In qua eſt perfecta
in ca caritas. vna vox letã
tium. ⁊ vnus **Cas.** Audiuimus
ardor cordiũ. pſalmũ qui de
paſſione domini ꝯplectat quartũ.
diſpenſacõne celeſti mirabilẽ. vbi
quanta eſt in diuinitate poteſtas:
tanta in humanitate cõſtat humi
litas. Aſſumpſit ſanctũ verbũ na
turã noſtre infirmitatis ſicut titu
lus prefatus ait. pro his qui com
mutabuntur vt per indebitã mortẽ
ſuam: liberaret nos a morte iuſtiſſi
ma **Aug⁹** Libro de catheʒiʒan
dis rudib⁹. Paup fa

ctūs eſt pro nobis cuius ſunt oīa· per quem oīa creata ſūt· ne q̄ſquā credēs i cū de terrenis diuicijs au deat ſuperbire· Eſuriuit a ſitiuit vt nos ſatiaret· vinctus eſt qui om̄es ſuos de infirmitatū vinculis abſol uit· paſſus qui noſtros cruciatus finiuit· mortuus eſt qui nos a mor te inferni redemit· Reſurrexit vt p confeſſionem diſcamus a vicijs re ſurgē̄ poſtea non caſuri·

Caſſ. Reuera omīpotēs reuera miſericors qui damnatam naturam humanam beatificauit: collocādo eam a dexteris in celeſti b⁹ ꝑdita r̄ſtituit· obnoxia liberāuit miſeias nr̄as a nobis fecit alieās et preſtitit hominem per ſuā mor tem viuere: quem creatum immor talem dyabolus fecerat interire

Jero. Ipſum intima cordis de uotione dep̄cemur qua tin⁹ nos ſeruulos ſuos q̄s r̄demit p fellis amaritudinez· per aceti aſpe ritatez· per crucis ſupplicia· per cla uorū vulnera per mortis contume liam· per gloiam reſurrectōis: ſic cuſtodire digneť in ſecl'o vt faciat participes ſc̄is ſuis in r̄gno ad q̄s nos perducat qui eſt benedictus i ſecula ſeculorum Amen

Pſalmus .lxix.

Deus in adiutorium meū Titulus In finez pſ̄ dauid in rememoracōne q̄ saluū fecit eum dominus

Hugo. Poſita in precedenti pſal· criſti paſſione petit eccleſia vel vir iuſtus adiuuari· a ordie cō gruo quia a chriſti paſſiōe eſt no bis omne adiutorium vnde p̄dicti tituli ſenſus talis eſt· Pſ̄ iſte diri gens nos in finem· i· in chriſtum attribuiť dauid· i· homi iuſto qui hic loquitur agēns in rememora tione id eſt de memoria non vtiq3 peccatorum ſuorum ſed q̄ ſaluum fecit eum dominus per ſuam ſan ctiſſimam paſſionē

Nico. Hic pſ̄ vt mihi vide tur eſt ꝓphecia de futuro Preuidit enim dauid in ſpiritu ſācto q̄ p̄n cipium huius pſal· recordandu3 eſſet in eccleſia in principio omni um horarum canonicarum vel iux ta principium ad poſtulādum dei auxiliu3 contra temptationes·

Glo. quia cu3 orare de bemus tunc maxime dyabol⁹ nos tempta re nititur

Hugo. Supra regu lam beati Au guſtini Sciens enim vtilitatē oran di· a nob inuidens grām impetran di· immittit orantibus cogitaconū tumultus vt mentem ab oratione diuidat: et fructum orationis tol lat Intencō pſalmiſte eſt monere vt non in nobis gloriātes cōfida mus ſed in deo gloriemur· a confi damus in eius auxilio

Caſſio. Popul⁹ itaq3 fide lis dominum deprecatur vt a perſe quentium periculis liberetur a irri ſiones eorum irritas faciat quati nus conuerſi peccata ſua ſalutari ter erubeſcant· Vnde dicit

Deus in adiutorium meum in tende· id eſt propicius reſpi

de adiutoriū. Et ne longius ꝓtra
heret adiutorij beneficium continuo
adiecit [dñe ad adiuuandū me fe
stina] Sic dicit festina qui misericor
dia diuina tardaret. et p morā ad
uentus ei⁹ fierent grauiora tormē
ta. Deinde exemplo xpi orat emen
dationē suorū Hug [C]onfun
inimicorū d. dantur] confu
sione q̄ adducit grām et glām Eccl'
iiij. vt de facti sui puersitate turbe
tur Cass [et reuereantur] i. time
ant te iudicē [qui querunt
aīam meā] subaudi ad pdendū eā
[Auertantur retrorsū] a praua cogi
tacōne iussa sua sequētes [et erube
scant] de malis suis [qui volunt mi
hi mala] hāc retributionē suscipi
ant ne in sua iniq̄tate ꝑsistant [A
uertantur statī erubescentes q̄ dicūt
mihi euge euge] prioris sensus ex
cussio est vt a suo ꝓposito erubescē
tes velociter ꝯuertantur q̄ falsis lau
dacōnib⁹ cognoscantur fideles increpare
pare Euge enim sermo laudātis ē
sꝫ hic sꝫ yronia .i. sꝫ irrisione dictū
aduerti debet. qm̄ ab inimicis vide
tur esse ꝓbatū. Dicit enī statī auer
tantur Aug quia plus persequitur lin
tur gua adulatoris q̄ ma
nus interfectoris Cuius fuerit auer
si q̄d Ni. [Exultent et letentur in te
fiet.] de tua bonitate et nō in
h⁹ seculi Jero [Oēs q̄ querūt te
vanitate] i. q̄ p lacrimas
pñie te q̄ misericors es requirunt [et
dicant semp ma Cass Deus q̄ i se
gnificetur dñs] tot⁹ singu
laris et ineffabilis est: nō hꝫ incre
mentū. sꝫ tū magnificādo ipm: nos

inde ꝓficim⁹. et cū laudes deo sācta
mēte psoluim⁹ nr̄a ꝯscia sp auge
tur Glo Et nota q̄ dicit semp
magnificetur q̄ nunq̄m
debent cessare Aug Si peccator es
a laude eius magnifice
tur vt te vocet. Cōfiteris: magnifi
cetur vt ignoscat. Jam iuste viuis: ma
gnificetur vt regat. ꝑseueras vsqꝫ
in finē: magnificetur vt glorificet
te. Hoc dicant Jero [q̄ diligunt
q̄ querūt te salutare tuū
] dominū Jesū christū q̄ ē oīm vita
et sa- Aug Tu ergo quid? [E
lus. go vero egen⁹ et pau
per sū] Auxiliū quero sp infirmita
tē meam ꝯfiteor. donata sunt mihi
pccā. iam cepi sequi p̄cepta dei. ad
huc tamen egen⁹ et paup sū q̄ vi
deo aliā legē in mēbris meis repu
gnantē legi mentis mee. Etiam ad
huc esurio et sitio iusticiā. Sequitur
Cass [Deus adiuua me] in tribu
latione mūdana vbi pu
gno contra vicia. vbi et dyabolū ho
stem patior vt tue miseracōnis au
xilio. hominū insidias liber euadē
possim. et ad salutē quaꝫ desidero p
uenire. quoniam [Adiutor meus
] in necessitatibus meis [et libera
tor me⁹] ab hac secli clade [tu es.]
qui precantem vocas: penitenti in
dulges: et perseuerantem coronas
[domine ne Colle Sed sicut i
moreris] principio
huius psalmi dictū est: domine ad
adiuuandum me festina. ne tēpta
tio me superet et deficiā auxilio tuo
desti- Cassio Tot⁹ hic psal
tutus m⁹ celestis phi

loſophie luce reſplendet. cuius pri
mus verſus in principio horarum
in ſancta eccleſia contra temptati
onem diaboli decantando frequen
tatur: eo ꝙ quotiens nos incipim⁹
orare tunc magis tendit nos tēpta
re: quatin⁹ a nobis auferat fructū
oratōnis. Eſt enī hic pſalm⁹ mora
li ꝓbitate format⁹: petens in affli
ctionib⁹ remediū: ⁊ inimicoꝝ ſalu
berrimaʒ cōfuſioneʒ: vt erubeſcen
tes mala ſua deſerāt qui ꝑuis acti
bus famulant̄. Deinde bonoruʒ leti
ciam et eterna gaudia ꝓmittit. et
qđ eſt in afflictiōe ſūma preſidiuʒ
celerrime dn̄m venire deprecat̄ qui
hui⁹ mundi ꝑgrauantes anguſti
as aduēt⁹ ſui viſitatiōe ſūmoueat

Collect. Rogem⁹ ergo domi
nuʒ Jeſuʒ chriſtum
adiutoreʒ noſtrū quatin⁹ nob̄ ſub
uenire non tardet: ſʒ auxiliuʒ ī tem
pore tribulationis miſeratione ſo
lita largiatur: vt cum ſāctis eius
exultantes eū magnificare atqʒ ex
tollere valeamus in gloria celeſti:
ad quaʒ nos ipſe ꝑducere digneť
qui eſt benedictus in ſecula ſeculo
rum. Amen.

Pſalm⁹ .lxx.

IN te dn̄e ſpaui nō

Titulus. Pſalm⁹ dauid filiorum
Jonadab ⁊ prioꝝ captiuoꝝ.

Hugo Hic titul⁹ tangit hy
ſtoriaʒ que ſcribitur
Jere. xxxv°. ꝙ Jonadab filijs ſuis
ꝑcepat vt vinū nō biberēt: neqʒ in
domib⁹ reſiderent: ſʒ in tabernacul
habitarent. Preceptū autē patris
filij tenuerūt. ⁊ hos filios multoci
ens ꝓponit dn̄s in exempluʒ filijs
iſrahel qui nolebāt ſeruare mādata
ta dn̄i: vt intelligerent ſe ꝓpterea fi
eri captiuos. quia deo obedientes
non fuerunt. Propheta enim agit
in hoc pſal. non de hac hyſtoria:
ſʒ de ſignatis ꝑ ipſā. ſ. de illis q̄ obe
diunt ſpontanee dei volūtati ꝑmis
captiuis ⁊ de illis qui prius erant
captiui ꝙ deo obedirent. Vnde ſen
ſus tituli talis eſt. Iſte pſal. fact⁹
a dauid ꝓpheta eſt filioꝝ Jonadab
⁊ filioꝝ obediētie. Naʒ Jonadab
ſpontane⁹ interꝑtatur ⁊ qui deo vo
luntarie ſeruiūt. Et addit. ⁊ prioꝝ
captiuoꝝ ⁊ illoꝝ qui ꝑmi captiui
dicuntur ꝓpter inobedientiam pri
mi paren
tis.

Caſſio. Commone
mur ergo
in hoc titulo vt deuotioneʒ habea
mus filioꝝ Jonadab non cōtuma
tiam iudeoꝝ qui captiui eſſe meru
erunt. Pſalm⁹ enī totus ad hoīem
ꝑtinet fidelem qui mūdi ſpem renu
ens: in dn̄o pura deuotione ↄfiſus
eſt. grāʒ diuinitatis tota nob̄ inte
tione commendans ꝑ quā peccatorū
noſtroꝝ nexib⁹ poſſum⁹ abſolui.

Hugo Intentio pſalmiſte ē
monere nos ne de no
biſipſis ꝑſumamus: ſed totaʒ ſpeʒ
noſtram in dei nr̄i gratiam pona
mus. Vir ergo obediens deo petit
primo ab omnibus malis libera
ri vt congruētius poſſit deum lau
dare: dicens.

IN te domine ſpe. et nō in homine neqʒ

in diuicijs ⌊ſperaui⌋ ⁊ ideo confido
q ⌊non confun **Caſſ.** ſciz in illa
dar in eternū⌋ iudicij re
tributione vbi damnatis dicet Ite
maledicti in ignē eternū. Hec ē in
felix ↄfuſio q̄ nullo fine terminat̄.
Hic em̄ in p̄nti vita felicit̄ ↄfundi
mur qn̄ a peccati intētione reuoca
mur. ⁊ erubeſcim⁹ de pctīs de qb⁹
pridem gau **Hugo** ⌊i iuſticia
debam⁹. tua⌋ a te
mihi data qm̄ a me nichil habeo
niſi pccm̄ Iuſticia dei eſt forū peni
tentiale vel ipſa pn̄ia in q̄ fit iuſti
cia de pctīs. q̄ iuſticia dei ē qꝛ ipſā
dat. ⁊ mea ē q̄a ipſam ex dei dono
accepi. Aſi dicat dn̄e da m̄ grām
faciēdi iuſticiā p pn̄iam de pecca
tis meis. ⁊ ſic in dono tuo .i. in tua
iuſticia ⌊libera me⌋ de peccatis me
is ⌊et eripe me⌋ a ptāte dyaboli ne
cū eo patiar eterne damnacōis cō
fuſionē ⌊Inclina ad me aurem tu
am⌋ **Ni.** acceptando precē meā
Loquit̄ de deo ad mo
dum hōis q̄ inclinat aurē qn̄ vult
audire depreca **Caſſ.** Niſi enim
tionē petentis diuia grā
ad hoīem liberandū ſe inclinaue
rit ad illā miſericordiam ſuis meri
tis nō pt puenire quā cupit. Cum
dicit inclina ad me: ↄfitet̄ ſe humi
lem ⁊ iacere tanq̄ infirm⁹ indigēs
medico. Vn̄ ⁊ addit ⌊⁊ ſalua me⌋
ab egritudie pcōrū qua premor.
Hoc ē qđ alibi dicit. Ab occultis
meis munda me dn̄e Eſto mihi
in deū protectorē⌋ vt non ad me ia
cula inimici pueniant. ego em̄ me
ꝓtegere nō poſſum ⌊⁊ in locū mu

niti⌋ vt in te non tm̄ ꝓtect⁹ ſz ⁊ mu
nitus ſim ⌊vt ſaluū me facias⌋ vt
non ero ſaluus n̄ in te. Ego ſi mihi
aliū locū elegero ſaluus eē nō po
tero. Si vis euadere iratum fuge ad
placa **Caſſ.** Qn̄ em̄ cū chriſto
tum ſumus: nullas dia
boli inſidias formidam⁹ ⌊Quoniā
firmamen **Hu.** In temptatiōe
tū meū⌋ dū pugno ⌊⁊
refugiū meū⌋ in tribulatiōe que cir
cūdedit me **Aug.** Qm̄ grā tua
⌊es tu.⌋ o chriſte fir
mū me facit ⁊ immobilem aduſus
oēs tentatio **Coll.** Nec ſolū pe
nes inimici tit iſte fidelis
liberari ab occultis temptacōib⁹
tam diaboli q̄ carnis: ſz etiā mani
feſtis Vn̄ ſubdit ⌊Deus me⁹ eripe
me de manu⌋ .i. de ptāte ⌊peccōris⌋
Caſſ. Que; pccōrem in duab⁹
ꝑtibus exponit dicēs ⌊⁊
de manu ↄtra legem agentis⌋ id ē
tranſgredientis ɼegulas mandato
rū tu **Hug.** ⌊⁊ iniq̄⌋ perſequē
orū tis me. Eripe ḡ me
ne vi vel inſidijs **Aug.** qꝛ non ē
ducar pccōris in me vt
patiens ſim: ſz i te q̄ donas patien
tiam deinde ſequit̄ quare hoc dico
Quoniā tu es paciā mea⌋ .i. pre
ſtas m̄ paciam **Caſſ.** Pacia
in hac aduſitate enī; ē ho
neſtatis ā vtilitatis cā: tēeū ardua
rū ac difficiliū voluntaria ⁊ diutiſſi
ma perpeſſio Et qꝛ pacia ꝓbacōnē:
ꝓbatio āt ſpem operat̄ Idcirco ſb
iungit ⌊dn̄e ſpes mea a iuuentute
mea⌋ q̄ſi dicat Ab illo tpe etatis
mee q̄ cepi ↄtra dyaboli pugnare

verſucias ſperaui a te dñe auxiliari
[In te confirmatus ſuz]. Petrꝰ
cantoꝛ. Circa hoc notandū ſicut eſt
ꝓgreſſus naturalis: ſic ꝛ ſpūalis
Primo enī concipit̃ puer ī matre.
Secundo naſcit̃ ꝓcedēs de ventre ī
lucez. Deinde aliter ꝛ aliter creſcit
vt poſſit venire ad menſaz. Ita pri
mo quaſi in vētre concipimur qñ
cathezizamur. Deinde ꝓcedimus
de ventre in lucē qñ in baptiſmo re
generamur. Poſtea creſcendo ali
mur qñ ꝑ alia ſacramenta confir
mamur: vt poſſimus venire ad mē
ſaz altaris de qua recipit̃ corpꝰ xp̄i
Dicit ergo. [In te cōfirmatus ſum
ex vtero] ex quo fui in articul' fidei
inſtructus in cathezismo [de vētre
matris mee] .i. ex quo fui renatus
in baptiſmo. Et in his omnibꝰ [tu
es protectoꝛ **Caſſi.** ne diaboli
meus]. neq̄cie: ne
q̃ prauo℞ inſolentie me in pecca
tis faciāt interire. Et ſicut deus ſem
per ſua nobis preſtat bñficia: ita ꝛ
pſalmodia noſtra debet eſſe conti
nua. Vnde **Hugo** [In te cā
ſequit̃. tatio mea
ſemꝑ]. q̃ hic tibi ꝑ liberatiōe lau
dē cantamꝰ: ꝛ in futuro ſeculo gra
tias ꝓ eterna remuneratōne pagi
mus. Vnde pš. Cantabo dño q̃ bo
na tribuit mihi. Et q̃ in te ꝛ nō in
mūdanis eſt mihi gaudiū. Idcir
co. [tanq̄ ꝓdigiū factus ſum mul
tis]. Prodigiū in hoc ſeculo fit fide
lis qñ alia ſectat̃ q̄ poteſt amare
peccato℞ multitudo. Querūt illi di
uicias: iſte paupertatem. querūt il
li epulatiōes: iſte ieiunia. querūt

denicq̃ illi gaudia: iſte triſticiā.
Augꝰ Sed vnde me ꝓdigiuz
putāt: q̃ credo qđ nō
video. Illi in his q̄ vidēt exultāt vi
delicet ī potu: in luxuria: ī ſcoꝛtatiōi
bus: in auaricia: ī diuitijs: in rapi
nis: ī ſecularibꝰ dignitatibus. Am
bulo autē ego viā diſſimilez: con
temnēs ea q̄ p̄ſentia ſunt. ꝛ timēs
etiam ꝓſpa ſeculi. nec alibi ſum ſe
curus: niſi ī ꝓmiſſis dei. Et idcirco
[tanq̄ ꝓdigiū] monſtrū factꝰ ſum
multis qui inſultant mihi. [Et tu]
domine **Nicola** [adiutoꝛ foꝛ
es. tis] mihi tri
buens pacientiaz in aduerſis. De
inde petit iſte fidelis vt ꝓ his omi
bus dignas grās reddere poſſit:
dicens. Repleat̃ os meū laude]
videlicet di **Gloſa** Nā ſi deꝰ
uina. os non re
plet: nō ardet deſideriuz. Sequitur
cauſa cur repleri deſiderauit os ſu
um laudibus xp̄i cū ſubditur. [vt
cantem gloriam tuam.] ī pſalmis
et ymn **Auguſ.** [tota die] ſine
nis. intermiſſione
taz ī ꝓſpis q̃ ꝯſolaris: q̄ in aduer
ſis q̃ corrigis [magnitudinē tuā]
q̃ feciſti me anq̄ eſſez. ſalutē dedi
ſti m̄ cū eſſem. cū peccaſſez ignoui
ſti. cū cōuerſus eſſez adiuuiſti. cuz
perſeueraſſem coronaſti.
Caſſio Sz q̃ magnitudinez
eius p̄dicabo q̃ ma
gna p̄ſtitit vt aurez ſuā ad hūilez
inclinaret: vt ꝓtegēt pdicitantē: cō
ſeq̄nter ſupplicat ne tp̄e ſenectutis
ſue ꝓiciat̃ a dño qñ feſſa virtus
coꝛpis plꝰ indiget adiuuari dicēs.

Aug. Ne proijcias me in tpe
ſenectutis. Quid ē tpus
ſenectutis. Cū defecerit virt⁹ mea
ne derelin Caſſ. Hanc ſenectu
quas me. tē nō ſolū eta
tem finitā q̄ in morte ē debem⁹ acci
pere ſ; etiā qn̄ tribulationib⁹ crebris
robur aīe ɔſeneſcit. Hoc ei ſigt cū
defecerit vtus mea .i. qn̄ pacīe īfir
mitas molliſcit et deficit: nec ſuſti
neri ꝑt viribus ſuis onus tbulati
onis impoſitū. Reddit cām cur ad ſb
ueniendū pietas dn̄i debeat ꝓuo
cari cū ſbdit. Quia dixert inimici
mei mi Hug. non dicit q̄d di
hi. ⁊ ꝑ reliquit vt intelli
gas omē malū qd̄ poſſūt dicē. Dy
abolus eīn dicit: boni ſūt honores
Mundus mihi dicit: bone ſūt diui
cie. Caro dicit: bone ſunt delicie. A
matores mundi dicunt: Stultū ē
ɔtemnere bona q̄ videnť. Dixerunt
ḡ exprobrantes ⁊ me diſconfortā
tes Non eſt bonum qd̄ facis. non ē
ſalus ipſi in deo eius. ⁊ q̄ cuſtodie
bant aīam meā. ſtudio decipiēdi
ɔſiliū fecerūt in vnū. vt me perde
rent. Dicentes deus dereliqt eū.
Caſſ. Q; vir ille fideliſſimus ſi
ue in afflictionib⁹ poſit⁹
ſiue in ſeculi etate conſtitut⁹ metue
bat ɔſiliū inimicoꝝ ſuoꝝ dicentiū
deus dereliqt eū. Hoſtes eīn carna
les mundana amātes cū viderent
hoīem crebra calamitate fatigatū
crediderūt ipm a deo deſertū. q: eū
truculentie ⁊ cruciatui ſue traditū
eſſe ſenſerūt: q̄ diuinā putāt grām
in ſolis corporeis virib⁹ ɔſtitutam
Item dixerūt. ꝑſeq̄mini. ⁊ eum. q:
fugēre non poterat. ⁊ comprehen
dite eū q: nō eſt q̄ eripiat. eū de
mentes prorſus hoīes. eſtimabāt
ꝙ deus deſerat premijs q̄s expoit
iniurijs. ⁊ non magis coronaē ve
lit quos ꝓbari debere pmittit. Sic
deliberat q̄ ad oculū iudicat. Sed
vir fidelis in tbulatione ɔſtitutus
ad orationē recurrēs econtra dic
Ni. Domine ne elongeris a
me. ſbtrahendo mihi auxi
liū defenſi Caſſ. Petit enim ne
onis tue gr̄a ei⁹ ab ipō
diſcedat: ⁊ grauiorib⁹ exponať in
ſidijs. Addidit q;. deus me⁹ i adiu
toriū meū reſpice. q: ſe nouerat af
fligendū orat vt ꝑ adiutoriū dn̄i
ei digna pacīa tribuať. Nā quē il
le adiuuat: malorū ɔtritione nō de
ficit. ſ; tunc ſpe potius erigiť q̄n do
tbulationū faſce pregrauať Poſt
ꝙ iſte fidelis orauit ꝓ ſe: orat etiā
ꝓ inimicis Glo. Confundā
tur. ɔtra hoc
ſuis dicens
ꝙ preſumūt de viribus ſuis vt pec
cata ſua cognoſcant. ⁊ deficiant.
a ſua peruerſa intentione. detrahē
tes aīe Nico. volentes famā me
ſ. am denigrare vt ꝑ
mee.
hoc videantur ꝑſeqi me iniuſte
Caſſ. Admonet eīn tales pati
entie vtute ſuperari q̄s tm̄
ꝑcipit ſuſtinē vt ipſi magis in ſuis
oblocutionib⁹ Hu. Operianť
deficere videanť ɔfuſione.
corā ſacdote i ɔfeſſione. ⁊ pudore.
vt ſp pudeant ſe peccaſſe. q̄ q̄runt
mala m̄. inſidiando aut detrahēdo
vbis doloſis Quicq̄d eīn dicāt ⁊ fa
ciant m̄ mali. Ego aūt ſp ſꝑabo.

ꝑ te liberari] et abijciā ſup oēȝ lau
dē tuaȝ] ¶ Auguſti. ꝑfectiorē fa
cturus es laudeȝ dei. Si iam ꝑfecta
ē laus eius : tu q̄d adiecturus es.
Laudatus ē deus ī oibus bonis fa
ctis ſuis : ī omni creatura ſua : ī omi
inſtitutione reꝝ oim : in gubnatio
ne ⁊ regimine ſeculoꝝ : in ordine tē
poꝝ : in eminentia celi : in fecūdita
te terraꝝ : in circūfuſione maris. ⁊
ceteris oibus mirabilib⁹ ſuis Non
dū erat laudat⁹ in eo ꝙ ſuſcitauit
carnē humanā in vitam eternam.
Caſſ. Nam cū dixero verbū pa
tris feciſſe celū ⁊ terrā et
oia q̄ in eis ſūt : ꝑfecta dn̄m deuoti
one laudaui. ſ; cū adiunxero incar
natū eē ꝑ ſalutē cūctoruȝ adieci cu
mulum lau Aug. Sed tu pccō
dib⁹ plenis . nunq̄d adijci
es aliq̄d ſup Aug. Nunq̄d
oēm laudē dei. adijciaȝ
ampliādo laudē dei ꝑpter miſericor
diam qua pccōres non damnat ſ;
ad pn̄iam adducēs ſaluat. Vn̄ ad
huc ſbdit. Os meū annunciabit
iuſticiā Aug. Adijciēdo ſup oēm
tuam] laudē hoc ꝙ iuſt⁹
ſū Si iuſtus ſū : iuſticia tua ē in me
nō mea. Tu em̄ iuſtificas impiuȝ
[tota die ſalutare tuū]. ſ. ſp tam in
ꝓſperis ꝙ aduerſis laudabo dn̄m
chriſtū ſa Caſſ. A quo ſalus
lutare dei. mundi gl'oſa
incarnatione puenit. Sequit] qm̄
non cogno Nico. ꝟ ſciaȝ inflan
ui litaturā] . teȝ q̄ ſupbire
facit ⁊ ꝑſumere de virib⁹ ſuis dicēs
cū apl'o ad co. ij. Nō iudicaui me
aliq̄d ſcire inť vos niſi tm̄ Ieſū chri

ſtū ⁊ hunc crucifixū. Et ideo ꝙ nō
cognoui ꝑſumere de me ſ; de dei grā
qua ſaluat peccatores. iō] Intro
ibo in potentias] hoc ē virtutes] do
mini] eas cognoſcendo ⁊ docendo.
[Dn̄e memorabor iuſticie tue ſoli⁹]
Aug. O ſolius prorſus. ibi me
am iuſticiam nō cogito.
iuſticia tua ſola me liberāt. mea ſo
la non ſūt : niſi pccā. non glorior de
virib⁹ meis quia quicq̄d boni hēo
a te habeo. quia me gratis ſalua
ſti Coll. Trāſlatio romana hȝ
quia non cognoui ne
gociationes. introibo in potentias
domi Aug. Dicat mihi negoci
ni ator. Ecce ego affe
ro ex longinquo merces ad ea lo
ca in quibus non ſunt vt inde viuā
tanꝙ mercedē laboris mei peto vt
carius vendam ꝙ emero. Nā ſcptū
ē. Dign⁹ ē mercenari⁹ mercede ſua Sed
agit h de mēdacio ⁊ ꝑiurio q̄ ſūt ī
negociacōibꝫ. H⁹ viciū meū : nō ne
gociationis. ꝙ ſi mentior : ego mē
tior : nō negociū. Poſſeȝ ei dicē : tā
to emi ſ; tāto vēdā. Si placet : eme.
Nō ei iſtā veritatē audiēs emptor
repelleretur : ſ; nūc poti⁹ oēs accur
rerent. quia plus fidem ꝙ mercedē
diligerēt Hoc ergo inquit me mo
net : ne mentiar : ne periurem : non
vt abijciam negociū vn̄ me tranſi
go ⁊ acquiro victum ¶ Legimus
Caſſ. enim ī vitas pat. paphū
. cū illū ſcīſſimū virꝫ ꝑ reue
latione negociatori ꝯpatū. ⁊ inue
nim⁹ hodie ī eccā dei tractātes q̄dā
mercimonia : ſumma fide ꝑcellētes
Actus em̄ peſſimus : non res bones

ta dampnāt· ſicut a diuitē legim⁹
nō introire in regnuz celoꝝ cū tn̄·
Job·abrahā·yſaac patriarche
facultatib⁹ q̄ꝫ fuerunt affluentes·
Negociatores ḡ illi abhoiabiles
eſtimant·q̄ iuſticiaz dn̄i minime
cōſiderantes p īmoderatū pecunie
ambitū polluunt·merces ſuas pl⁹
piurijs vendendo q̄ p̄cijs·Tales
dn̄s eiecit de templo dicēs Nolite
facere domū p̄ris mei domū nego
ciacōis et ſpeluncā latronū·Seq̄
tur[introibo in potētias dn̄i] Po
tēcias eſtimāt hoies p negociaci
ones acq̄rere:⁊ in hoc mūdo fieri
p̄minētes Iſte btūs neglecto tali
ꝓpoſito introire ſe dicit in potenti
as dn̄i·i·ad regna celeſtia·vbi re
uera puenisse certa felicitas ē·In
troibo āt dixit·vt oñderet ihrl'm
ſupnā clauſā pſidiis:aptaz āt fide
libus·Et q̄d ibi facturus ſit·ſbſe
quent enarrat dicēs[dn̄e memo
rabor iuſticie tue ſolius] Illo·ſ·tē
pore cū agnos ſeq̄ſtrīt ab hedis ⁊
ipl'os momentanea eq̄tate diſcer
nit·īpios q̄ꝫ i gehennā ⁊ fideles i re
quiē mittit ſempiternā·Tūc vero
memor ero iuſticie ſolius dn̄i·

Nico. Deus docuiſti me [i
mittens in inſtinctus
ad bo **Caſſi** Vel docuiſti me
num· libros dīnos] a iu
uentute mea] ex q̄ cepi ad tuā gra
tiā puenire·Et ne·tm̄ hāc ſciaz in
primordijs credere acq̄ſitā dicit·
q̄ btīs mentibus ſolet accidē[⁊
vſq̄ꝫ nūc] vt p ſpacia tpm ei⁹ do
ctrina creuiſſe] **Hugo.** Et ꝗ
videret· a te

edoct⁹ ſū Nō abſcōdam talentū tu
um[Sed pnunciabo] aliis [mirabi
lia **Caſſio** Vtiq̄ꝫ mirabi
tua] lia fuerīt vt edo
cētur indoctus vt a pctōre fieret
iuſtiſſi **Hu.** Vl' pnūciabo mira
mus bilia tua] q̄ volui
ſti naſci ⁊ pati contēpnētes te ex
pectas ⁊ reuocas ad pn̄iaz· ſic me
ſētio gratis p grāz tuā reuocatū
Caſſ. Hec ḡ ſe p̄dicatuꝝ eē p
nūciat q̄ in ipō fecerat di
uina demētia[Et vſq̄ꝫ i ſenectaz
⁊ ſeni **hu.** Ad litteraz ·i· vſq̄ꝫ ad
um mortē[deus ne derelin
quas **Aug⁹** quia niſi ad vlti
me] mū mecū fueris
non erit aliquid meriti mei·⁊ id
circo precor vt grā tua ſemp pſe
ueret mecū·quia vero vox iſta vni
us cuiuſdaz magni hominis eſt
hoc eſt ipſius vnitatis vox eſt ec
cleſie que tempe apoſtolorū erat
iuuenis fortis in virtute ⁊ paciēs
in tribulatione·Iam quia caritas
refrigeſcit virtus deficit quaſi in
ſenectute in venire cepit
Caſſiodo Senium autem
tempus illd oc
ciduum intelligendum puto quā
do ⁊ ſeuus ille tyrannus antichri
ſtus aduenerit·⁊ eccleſie virtus a
deo diminuta erit vt ſeducantur
etiam ſi fieri poſſit electi
Collector. Poſtulat ergo
eccāvt ſicut in
iuuētute p oipotētis dei grāz regi
tur:ſic vſq̄ꝫ i finem p eādēz gratiaz
gub **hguo** C⁹ voce oſequēt ſb
net iūgit donec ānūctē

brachiū tuū ⁊ dñm ſaluatorē m̄
filiū tuū de q̄ yſa. xliij. dī. brachi
um dñi cui reuela tū ē. L Gñacōi oī
q̄ uētura eſt ┘vſq̄ in finē ſeculi.
Caſſio. Vt religio xp̄iana to
tiꝰ mūdi deuocōe di
lateł a L donec ānūciē potēciā tuā
Hugo ꝙ potes de iduratis
in pctō facere filios
gr̄e a hoc ē mag̃ potēcia ꝙ vt ait
Aug. Magis eſt iuſtificaē im
piū ꝙ̄ creare celū ⁊ terā
Et iuſticiā tuā deꝰ Que reddis vni
cuiq̄ iuxta **Glo.** Et nē putes
opa ſua. ꝙ ſolus hō e
get grā etiā oñdit p ue miſſe grāz
vſ̄ i altiſſima q̄ feciſti magnalia
⁊ vſq̄ ad ipſos ordīnes celeſtes.
Aug. viz āgelos ſedes dñacō
nes p̄ncipatꝰ ptātes q̄s
tu longe mirabiliꝰ ꝙ̄ cetera opera
creaſti. hec ipſa mag̃lia ⁊ ordīnes
celeſtes ł dnt ꝙ ſūt ꝙ iuſte viuūt
ꝙ beate **Cal.** Poſt ꝙ̄ grāz crea
viuunt. toris atq̄ iuſticiā
a vſ̄ in altiſſima dixit cē pgreſſaz
ꝯſequenł cū admiracōe ſubiūgit
Deus q̄s ſil'is tibi iq̄ſi dicat nullus
qm̄ ex opibꝰ ſuis cognoſciē ſingu
laris. magnitudo ſiquidē facti potē
ciam teſtał ⁊ **Hugo** Sꝫ cōtra
auctoris. geneſis
ſcdō fecit deus hoīez ad ymaginē
et ſil'itudinē ſuā Solucio In natu
ra ⁊ potencia nullus ſil'is eſt deo.
Augꝰ Nō in inferno neq̄ in
terra nec i celo nec ipſis
celeſtibus nec ſupercęleſtibꝰ indi
get deꝰ vt aut melior ſit aut potē
cior aut beacior ꝙ ipſe eſt ſumum

a q̄ eſt om **hu** Deinde dic̄ eccīa
ne bonū in tribulacōībꝰ
poſita L quātas oñdiſti m̄ tribula
cōes q̄i innumerabiles vt me ſalua
res. multas numeroſitate ⁊ malaꝰ
malo pene ⁊ cōuerſus a flagellacō
ne ad me oculis tue mīe viuifica
ſti me p internā tuam cōſolacōez
⁊ de abyſſis terre. i. de negocijs ſcl'i
vel de pfunditate pcc̄itez ꝙ mul
tocies corrui i pctm̄ reduxiſti me
p pñaz vł ꝑphetica ɔ̄titudie loquēs
p̄teritū ponēs p futuro. i. reduxiſti
me ⁊ re **Caſſio** Iterum dictū
duces eſt vt medici
na eius frequencior indicetur
hugo Et mihi ſic reducto mł
tiplicaſti magnificētiā
tuam conferendo mihi v̄tutes q̄s
qui habent magna operantur
Tranſlatio romana habet. multi
plicaſti iuſticiam quomiaz per di
uerſas cauſas afflictionum mihi
ſubuenire dignatus es et conuer
ſus ad me penitentē conſolatꝰ es
me alloquio ſacre ſcripture
Caſſ. Hoc v̄buz ꝙ̄ patenium
ſit debemus aduertē vt
famulos ſuos ꝙ̄uis p̄miſſa diſtri
ctione caſtiget tm̄ triſtes pmanē
nō patił dum ſcripturarū diuina
rum eos ſcō alloq̄o cōſolał. Con
ſolatio enim ſcripturarum aīos
cōponit afflictionez releuat ⁊ men
tem ſanat diuerſis languoribus
anxietatibus ſauciata Cuꝫ dñs ſi
delibꝰ ſuis p conſolacōnes pias p̄
mia eťna pmiſerit ꝯſeqnł eccā veri
tatem eiꝰ ſe pſallere confitetur di
cēs L Aꝫ ⁊ ego ꝯfitebor tibi ┘ꝯfeſ

ſione laudis [in vaſis pſal.]
Aug⁹ .i. i pſalterio qđ ē vas pſal. **Hugo** vł' in pſōis eccleſiaſticis ꝗ ſūt vaſa pſalmorū Quid āt ↄfitet' eccā ſubiungit dicēs [veritatem tuam deus]
Caſſi. .i. qꝫ dn̄i pmiſſa cōplenda ſunt [pſallam tibi in cytha **Aug⁹** p cytharā q̄ ē ra] inſtrumētū cōcauū. ⁊ ab inferiori reddit ſonū. intelligit' caro. pſallā ergo in mortificacōe carnis tibi q̄ es [ſcūs iſrł']
Hugo .i. ſāctificator xp̄ianorū cōtemplātiū te p fidē opantem Exultabunt labia mea cum cātauero tibi] .i. letus ⁊ hilaris ero i laudādo te. i pſalmodia. ⁊ in oratione mea Et nō tātū ore laudabo te. ſꝫ [⁊ aīa mea] laudabit. Iuxta illud apłi .i. ad chor. xiiij. pſallā ſpū. pſallā ⁊ mēte. ⁊ addit [quā redemiſti] p̄cio ſanguinis tui Aliter miſtice [exultabunt labia mea] Interiora viꝫ itellect⁹ ⁊ affect⁹ [cū cātauero tibi] i eccīa de q̄b⁹ labijs dicit pſal. alio loco diffuſa eſt gratia in labijs tuis.
Caſſi Nā vt hoc ſpūaliter itelligēs adiecit [⁊ anima mea] quā redemiſti. Ipa ḡ gaudꝫ in labijs interi⁹ q̄b⁹ tacite clamat ad dn̄m Nec ſolum confitebor in anima mea Sed ⁊ lingua mea tota die] .i. aſſidue [meditabit' iuſticiā **Nico** .i. ex meditacōne tuā] cordis ↄfitebit' iuſticiā tuā [cū confuſi ⁊ reueriti fuerit q̄ q̄runt mala m̄] **Hugo** viꝫ demōes q̄ tūc cōfu

ſunt' cū hō incipit facere pn̄iaꝫ. Et reuerent' .i. timēt. cū fortit' pſeuerāt et ſupat tēptacōes eoꝝ. Vel anagogi **Col.** que ē miſtica locucōce. de ſupmis p̄t idē verſiculus expo **Caſſi.** Linguā ſuaꝫ ni. vtviꝫ. dicat eťnalit' meditaturā eē iuſticiā dei .i. corpis ſtam. q tūc pleniſſime laudes dn̄i meditabit' qn̄ regnuꝫ ei⁹ in illa reſurrectōe mortuoꝝ pcepit [cū ↄfuſi ⁊ reueriti fuerit q̄ q̄rūt mala m̄] Qđ vtiqꝫ pleniſſime tunc fiet. qn̄ a dextris iuſti et a ſiniſtris ipi fuerint collocati Tūc ḡ ſecure exultacōis tps ē ſcīs. qn̄ iā locū dn̄acōis ipi nō habebūt. ⁊ letabunt' iuſti cū maloꝝ oīm t'min⁹ aduenerit. ⁊ bō dn̄s ſine fine ↄceſſeit in q̄ xp̄ianoꝝ pmanet indefecta peticio.
Col Cū totus hic pš graꝫ dn̄i q̄ ḡtis dat' ſūma itencōne cōmēdet. humilit' dep̄cemur eū vt grā ipſi⁹ ſic nos ſp p̄ueniat ⁊ ſeq̄tur. q̄tn⁹ ea ſp meditemur in corde atqꝫ cōpleam⁹ in ope. q̄ bn̄placita ſue ſūt volūtati Cui ē honor et gloria in ſecula ſeculoꝝ. Amē.

Pſalm⁹ .lxxi.

D**Eus iudiciū** Titulus in ſalomonē **Ni.** dicit hebrei moderni ⁊ aliq̄ expoſitores nr̄i. q dd fecit hūc pſalmū orās p filio ſuo ſalomōe vt regnū ſb manu ſua p roſperaretur i iuſti

tia ⁊ veritate. ⁊ ideo intitulatur a ſa
lomone tanq̄ ab eo ꝑ quo fiebat
oratio. **Jero.** Sed hoc penit⁹ ſtare
non pōt vt iſte pſal.
intelligatur de ſalomone filio dd.
qꝛ Salomon nō dn̄abatur vſqꝫ ad
termi͡os orbis terrarū ſicut iſte ps̄
de filio regis de quo loquitur innu
it **Coll.** Vn̄ ſcd̄m Jero. Auguſ.
et Caſſiod. iſte ps̄ eſt
ꝯpleta de christo rege q̄ eſt verus
ſalomon ⁊ pacificus. **Caſſ.** qꝛ ipſe homi
nem diaboli
verſutia deceptuꝫ ad creatoris ſui
reuocat obſequiū. ipſe eſt eniꝫ me
diator dei ⁊ hominū. hodieqꝫ inter
pellat ꝓ nobis **Aug.** Per queꝫ ex ini
micis accepta
remiſſione pc̄ōꝝ: reconciliamur
deo. Vn̄ Apl's ait. Cuꝫ inimici eſſe
mus reconciliati ſumus deo p mor
tem filij eius. **Glo.** Pſalmus igitur
iſte dirigitur in
ſalomonē ⁊ in chriſtū q̄ ē vere pa
cificus **caſſio.** prout ipſius v̄ba
teſtantur cuꝫ dicit
Pacem meā do vobis pacē meam
relinq̄ vobis. **Aug.** Non pacem quam
nouit ⁊ querit hic
mundus. ſꝫ illam pacē de q̄ dicitur
apud ꝓphetam Dabo eis ſolacium
verum: pacē ſup pacē. cu. ſ. paci re
conciliationis addit̄ pax immorta
lita tis. **Ni** Propheta ḡ denuncians
xpi ptātē iudiciariaꝫ di
rigit ſermonē ſuū ad deū patrē. D
eus [pater] iudiciū tuuꝫ regi
da] Hoc factū legimus in eu
angelio Johis vbi ait. Pater oīe
iudiciū dedit filio [⁊ iuſticiaꝫ tuā]
⁊ ptātis predicte execucōnē [filio
regis] ⁊ criſto q̄ ſcd̄ꝫ deitatē ē fili⁹
regis eterni pr̄is Et ſcd̄m humani
tatē filius dd regis vt habet̄ Mat
v. Et ſcd̄m vtranqꝫ naturaꝫ data ē
ei ptās iudiciaria. Licet enim ead
ſit ptās pr̄is ⁊ filij in diuis: tn̄ illā
hꝫ filius a pr̄e ſicut ⁊ ſbam. ſiliter
ſcd̄m humanitateꝫ data ē chriſto
ptās qꝛ in extremo iudicio appare
bit i forma humana in q̄ fuit iudi
catus corā pylato. Apparuit tn̄ co
ram pylato in natura paſſibili. ſꝫ
in iudicio apparebit in natura glo
rioſa [Iudicare pp̄l'm tuū] Hoc
cōtinuatur ab eo qd predicit̄. Da
iuſticiam tuā filio regis Judicare
.i. ad iudicandū actu. pp̄l'm tuuꝫ .ſ.
chriſtianū q̄ eſt pp̄l's pr̄is acq̄ſitus
ſangu̅ne filij ſui [in iuſticia] redden
do ei ſcd̄m merita [⁊ paupes tuos]
caſſio. Pauperes dei ſūt q̄ mū
dana ſupbia delicta
humilitati ſe p oīa tradiderūt Naꝫ
ſi paup ſupbiat: nō ē dei paup: ⁊ ſi
locuples hūilitatē diligat: nō ē ſe
culi diues. Judicare ḡ veros tuos
paupes [in iudicio.] **Jero** vt p⁹ preſentes
erumnas ꝯſola
tionē capiāt ſempit̄nā. Juxͣ illud
Mat. v. Btī pau. ſpi. q. ipſ. ē. r̄g. ce.
Coll Nec ſolū da filio r̄gis xp̄o
iudiciū ſꝫ fac illuꝫ p p̄dica
tores tuos diuulgari p totū mūdū.
Vn̄ ſbdit Suſcipiāt mōtes pacē
pp̄lo] **Cal.** p mōtes apl'i ⁊ apl'ici
viri itelliguntur q̄ ad
ſuperna firmit̄ eleuati: celeſti grā
primant̄. de q̄b⁹ yſa. lij. Q̄ pulcri
ſup montes pedes annūciantis et

predicãtis pacem Iſti ğ tales [pa
cem] .i. xp̃z ſuſcipiãt fideli populo
predicandum [Et colles iuſticiã]
Colles dicit ceteros btõs gradu i
feriores et apoſtolos ſequẽtes q̃
eciam ſuſcipiant iuſticiã .i. chriſti
man data Nico deinde ſb̃dit
p̃dicare. ꝯpleta ad oſ
tendendũ ꝙ ꝯpletia ſua eſſet actu
in aduẽtu dñi adimplẽda .ſ. [Iu
dicabit] iudicio diſcretionis [pau
peres ꝑpl'i] videlȝ Jero Vt pro
ꝓphas ⁊ apl'os. eo pau
peres facti celeſtibꝰ regnis locuple
tenť [et ſaluos faciet filios pauperꝝ]
.i. imitatores apl'oꝝ q̇ p eoꝝ p̃di
catione chriſto crediderunt [et hu
miliabit calu Cass Calumnia
mniatorem.] tor ẽ q̇ inno
centiam alienam in reatũ mtiẽ ex
quiſita machinatione perducere.
q̃d diabolo ꝯgrue videť aptatũ qui
humanum genus ſuis fraudibus
tot ſeculis probať impetere Inua
dere enim hunc ſpiritualem tyrã
num humiliabit dominus quãdo
illo cum perfidis damnato fideles
ſe viderint regnare cum chriſto
Aug Vel dyabolus dictꝰ eſt
calumniator .quia per ca
lumnias iudeorum occidit criſtuȝ
in quem nullum peccatum potuit
inuenire. Hunc calumniatorem di
abolũ xp̃s humiliauit qñ p ſuam
reſurrectionẽ ei abſtulit r̃gnũ mor
tis cuiꝰ ille ptãtem gerebat ita vt
ex vno hoĩe queȝ decepat om̃es p
morťe trahẽt ad damnationẽ [Et]
dyabolo ſic hũiliato xp̃s [pmane
bit cũ ſole] .i. cũ pr̃e cuiꝰ ipe ẽ ſplẽ
dor qa victo dyabolo p reſurrectio
nẽ ſedet ad dexterã pr̃is vbi iã nõ
moriť ⁊ mors illi vltra nõ dñabiť
[et] hoc [añ lunã] tanq̃ p̃mogeni
tus a mortuis p̃cedẽs eccãȝ q̃ mor
taliũ deceſſione ⁊ ſucceſſione tanq̃
luna deficit. ⁊ creſcit [in generatio
nẽ ⁊ gene Nico Conſequenter
ratione] oñdit de iſto iu
dice dño oro quõ venit in hũc mũ
dum [Deſcendit ſicut pluuia i vel
lus] ꝙ ſicut pluuia cadens in vellꝰ
nullũ facit ſtrepitũ. ſic chriſtꝰ ſua
uiter ⁊ imperceptibiliter deſcendit
in virginem per ſuam incarnatio
nem ita ꝙ latuit etiã mundi prin
cipem ſcȝ Cass Sed conſidere
demonem mus tante rei
qual' ſimilitudo ſit poſita. Vellera
lane ſic aquam recipiunt vt nulla
diuiſione rumpanť. et iterũ ſic red
dunt aquaȝ receptã vt in ſuis inte
gritatibꝰ per Nico Sic criſtus
ſeuerent fuit concep
tus ⁊ natus abſq; corruptione vir
ginis [et ſicut ſtillicidia ſtillantia
ſuper terrã] que cũ quadã ſuauita
te cadũt in eã. vel ꝙ cũ abundãtia
grãꝝ venit. Hec aũt oĩa dicunť ad
oñdendũ benignitatẽ et humilita
tem chriſti in ſuo p̃mo aduentu.
Jero Orieť in diebꝰ eiꝰ [cum
ꝯcipieť: naſceť: nutrietur
cũ opabiť Ni [iuſticia] .ſ. fides
opa pr̃is .catholica q̃ conti
net perfectam iuſticiam [et abun
dantia pacis.] Hoc exponũt aliqui
vt Jeronimus de pace temporali q̃
fuit per orbem vniuerſũ tp̃e natiui
tatis xp̃i. ꝓpter q̃d Auguſtꝰ ceſar

tunc iuſſit populum per totū orbē
numerari vt habet̄ Lu.ij. Sed hoc
non bene ɔcordat littere ſequenti
qua dicitur Donec auferatur luna
qꝫ cito poſt natiuitatē dn̄i inſurre
xerunt bella in iudea: iudeis ad inui
cem pugnantibus. ⁊ iterū ɔtra ro
manos rebellantib⁹ ſcḋm qꝫ dicit Jo
ſephus li. de iudaico bello. Et ideo
meli⁹ exponit̄ ſic hoc de pace quaz
angeli clamauerūt in chriſti nati
uitate dicentes Gl̄a in excelſis deo
et in terra pax hominib⁹ bone voluū
tatis. Et hec pax ɔſiſtit in tranq̄lli
tate ɔſcīe q̄ permanet ī iuſtis omi
tpe vſqꝫ in fi**Aug.** Donec aufe
nem mūdi ratur luna
Per lunaz ſiḡta eſt eccā qꝫ p mor
talitatē carnis mutatur donec au
feratur ḡ mortalitas ab ecc̄a ⁊ fiat
immortalis per gl'am reſurrectōis
cum chriſto regnatura. Et non tn̄
chriſti regnū erit pacatū: ſꝫ etiā la
tū ⁊ magnū. Vnde ſb̄ditur Et do
minabit̄ a mari **Nico.** .i. per to
vſqꝫ ad mare tam ter
ram: mari circūdatam. licet occea
nus ſit vnum mare tn̄ ſcḋm ſui ptes
diuiſas varie noiatur. vt pote ma
re orientale a pte occidētis Et dicit
a mari videlꝫ orientali vſqꝫ ad ma
re videlꝫ occidētale dominat̄ criſt⁹.
qꝫ in oībus iſtis t̄ris aliq̄ ē̄ repe̅rit
fidē criſti p predicationē apl'orum
qꝫ in oēm t̄ram ciuit ſonus eorū.
Caſſ. A flumine iordanis
vſqꝫ ad t̄minos orbis t̄ra
rū Saluberrima regula ſacri bap
tiſmatis e **Jero.** Totū hūc mū
manauit dum ſua paſſi
one acq̄ſitū atqꝫ ſubiectū chriſto
dn̄o ꝓba **Nic.** Coram illo pci
teſtatur dent ethiopes q̄
iuxta l̄ram ad p̄dicationē Mathei
apoſtoli ad chriſtū ɔuerſi ſunt ſic
ē̄. pſalmo lxv. dictum ē Ethiopia
preueniet manus ei⁹ deo ⁊ inimi
ci illius terram lingent .i. ethio
pes qui p̄us erant inimici eius p
idolatriā inclinauerunt ſe ad ip̄m
adorandū deuote ac ſi terraz pre de
uotione ⁊ humilitate vellent linḡe
Aug. Vel per ethiopes a par
te totum omnes gentes ⁊
peccato **Caſſ.** quoniā ſicut illi
res ſiḡt teterrimo corio
veſtiuntur: ita anime delinquētiū
ſcelerū obſcuritate tenebrantur Et
hi ante illū procidunt qn̄ ſe penite
tie humilitate **Nico** Et ad h⁹ im
proſternunt plenduꝫ fu
it dictum Yſaie. xl. Venient ad te
qui detrahebant tibi ⁊ adorabunt
veſtigia pedum tuorum Vnde ſub
ditur Reges tharſis ⁊ inſule mu
nera offerent reges arabum et ſa
ba dona **Hugo** Hoc imple
adducent tū ē in die e
piphanie domini quia de his r̄egi
onib⁹ fuerūt tres magi q̄ dn̄o mu
nera ob **Gloſ** Cum quib⁹
tulerunt. venerūt inſu
le de extre **Hugo** Vnde iſte
mis terre. pſalmus i
die predicto cantat̄. ⁊ iſte v̄ſus fre
quent̄ repetit̄ illa die. Seq̄tur Et
adorabunt euꝫ oēs reges: omnes
gentes ſeruient ei. Petrus cantor
Hoc videmus impletum vt totum
accipiat̄ p parte qꝫ multi de oīb⁹

regibus ⁊ gentibus mundi ſūt do
mino per fi Caſſi. Deinde reddit
dem ſbiecti caulaʒ q̄re do
mino chriſto ab vniuerſis gētib⁹
ſeruiat. d Quia liberabit paupe
rem ⌋ .i. ppl̄m chriſtianū ⌊ a potēte
⌋ .i. a dyabolo. de cuius ptāte dicit
Job penul. Non eſt ptās ſup traʒ
que ei valet ⌋ Hu. liberauit dico
ꝯparari. ⌊ pauperem cui
non erat adiutor ⌋ Et hoc nullus
ali⁹ ꝙ dn̄s xp̄s fecit. q2 nec hō nec
angel⁹ nec lex nec liberū arbitriū
poterat hoīem p ditū liberare. niſi
tm̄ leo de tribu Juda .i. chriſtus vt
dicit apo. v. P Parcet pauperi ⁊ in
opi ⌋ Caſſi. In quo generaliter
oēs hoīes peccato
res oñt. nam ill' parcit qui in aliq
reatu detinent. Sed ne putaret vſ
qʒ ad hoc tm̄ dn̄m parcē vt ſoluʒ
a tormētis debitis paupes libera
ret. Addidit ⌊ et aīas pauperū ſal
uas faciet ⌋ vt quibus dimittit pec
cata: eis ⁊ premia futura ꝯcedat.
Ipſi enī ſalui fiunt q̄ regnū dei poſ
ſidebunt. Quomō āt parcit peccōri
bus ꝯſequent' ſbiungit dicēs E Ex
vſuris ⁊ iniq̄tate redimet aīas eo
rum ⌋ In peccato ꝯuerſantib⁹ vſu
ra creſcit maloꝝ. nā q2 in tpali cō
uerſatione delinquūt. in eterna ca
lamitate ⌋ Hugo ait Gregori⁹
recipiūt Momentane
um eſt qđ delectat: eternū qđ cru
ciat Caſſ. Ab iſtis ḡ vſuris vel
ab illa obligatione
peccati liberant' fideles aīe qū per
pn̄iaʒ reddunt' diuinis muneribꝰ
abſolute. Sequit' ⌊ ⁊ honorabile

nomen eoꝝ ⌋ .i. nomen chriſtiano
rum. qđ Yſaias increpās iudeos p̄
cinuiſſe dinoſcit'. d. Inficiet vos
dn̄s deus. ⁊ ſeruos ſuos vocabit no
mine alio. vtiqʒ chriſtianos. Addit
etiam. ⌊ Corā illo ⌋. qui ante ipſuʒ
⁊ in ipſius regno Nic. Seq̄tur
victuri ſunt ꝯmēda
tio chriſti regis ⌊ Et viuet ⌉ poſt re
ſurrectionē. q2 mors illi vltra non
dn̄abit' ⌊ et dabitur ei de auro ara
bie Aug⁹ Per auꝝ ſapiā in
telligim⁹. q̄ ita excel
lit int' oēs doctrīas vt auꝝ int' me
talla. Per arabiā intelligim⁹ gen
tes Hugo de auro arabie h⁹ ē
de ſapiā gentiū da
bit dn̄o mun⁹ cū ſapiētes de gēti
bus credēt in eū ſic auguſtinus ⁊
dyoniſius q̄ ad fidē ꝯuerſi chriſto
domino ſuā ſapiam attribuerunt
Caſſ. Sine magorum munera
videlicet aurum thus et
mirram per aurū arabie quod eſt
puriſſimū ⁊ ſummo ſplendorē pre
cioſū fortaſſe ſigt. que munera au
ro arabie merito comparant'. qm̄
puritate cordis oblata ſunt ⌊ ⁊ ado
rabunt de ipō ſemp ⌋. Hoc ad hu
manitatē ipſius cōſtat referri qū
ore ꝓprio quēadmoduʒ oret': inſti
tuit dominice orationis beneficiū.
quo vtitur ſem Nico ⌊ tota die
per eccleſia. ⌋ id ē aſſi
due q̄ntū pōt fieri bono mō ⌊ bn̄di
cent ei ⌋ de ſuis bn̄ficijs regr̄tiando.
Et ipē xp̄s E Erit firmamētū i ter
ra ⌋ Aug. q2 ipē nat⁹ in t'ra fir
mabit oīa q̄ ſcripta
ſūt de eo ⌊ in ſūmis montiū ⌋ hoc ē

in libris prophetaꝝ. vnde ipſe in
terra venit vt ea cuncta firmaret. et
in ſe monſtraret impleri. Oportebat
enim inquit impleri oia q̄ ſcripta ſunt
in lege et ꝓphetis et pſalmis de me.
Superextolletur ſup libanū fructus
eius. aug⁹ Per libanū ſolem⁹
accipe h⁹ ſeculi dig
tatem quoniā liban⁹ ē mons excel
ſas arbores hn̄s et interptat̄ cādi
datus Jero. Sup oēs ei altitu
dines ſeculi eleua
ta ē gr̄a baptiſmi p quaȝ pccā tol
luntur. et florebunt de ciuitate. i. de ce
leſti ierl̄m. ſicut fenū terre. q̄a ſancti
p baptiſmum renati florebunt de
celeſti ihrl̄m: bonorū operuȝ orna
mento ſplendidi ſicut fenum terre
nō illi⁹ ē terre maledictioni ſbdite ſȝ il
lius ſupceleſtis melle et lacte manā
tis. Tranſlatio romana hȝ fruct⁹.
Ni. Vnde de ſacramēto eucari
ſtie pōt exponi. ſuperextolletur
ſup libanuȝ fruct⁹ ei⁹. q̄a fruct⁹ h⁹
ſacramenti extollit hoīeȝ ad alti
tudinē celi. Vn̄ Jo. vi. Siq̄s mādu
cauerit ex hoc pane viuet in etnū.
et florebūt de ciuitate. i. de ecclā i qua
vniunt̄ fide et caritate xp̄iani. Ciui
tas enim ē ciuiū vnitas. ſicut fenū ter
re. Sic enim fenuȝ ſubito multipli
cat̄: ſic chriſtiani p orbeȝ in paruo
tpe fuerūt mltiplicati. Cōſequen
ter deſcribit̄ magnitudo regni chri
ſti q̄ntum ad fame diffuſioneȝ. cū
dicit̄. Sit nomen ei⁹ bn̄dictū. i. ſo
lenni memoria diuulgatū. in ſecu
la. i. in gn̄ationib⁹ ſibi ſuccedētibꝫ
Ante ſolem pmanet nomen eius.
Auguſ. Per ſolem tpa ſigna

ſunt. Ergo in eternum pmanet nomē
ei⁹. Eternū āt antecedit tpa: nec clau
dit̄ in Nico. Nomen ergo chriſti ab
tpe eterno eſt ſcḋm eius di
uinitatē q̄ in principio erat verbū
Et bn̄dicentur in ipō omnes tri
bus terre. Hoc Abrahe dictuȝ eſt
gene. xxij. In ſemine tuo. i. in chri
ſto bn̄dicent̄ oēs trib⁹ terre q̄ in oi
bus ptibus mundi bn̄dicunt̄ fide
les in noīe chriſti. omnes gentes
magnificabūt eū. i. laudabūt tā
q̄ ſaluatorem et dn̄m ſuū. Vltimo
ponit̄ grāȝ actio p bn̄ficijs p̄dcīs
cū dicit̄. Benedict⁹ dn̄s de⁹ iſrael
. i. ꝓpli chriſtiani videtis ipm ſi fi
dem. q̄ facit mi Caſſ. Nam pcȝ
rabilia ſolus. et angeli
et multi iuſti miracula faciūt: non
tamen ſoli ſȝ domino iuuante pfici
unt hug Et benedictū nomē
maieſtatis ei⁹. in q̄
iudicabit. Nico q̄ angeli et ho
in eternū. mines ſcī eter
naliter laudabūt eū ſcḋm q̄ habet̄
Ip̄s lxxxiij. Bti q̄ hitant in domo
tua domine i ſecula ſeculoꝝ lauda
būt te. et replebit̄ maieſtate eius
oīs terra. Qḋ fuit impletū i miſſio
ne ſpūſſancti. q̄ tunc ſpūs domini
repleuit orbē terraꝝ. Hoc etiā aliter
exponit̄ de miracul̄ factis p orbem
terraꝝ ad p̄ces ſcōꝝ que miracula
ſūt maieſtatis diuine declaratiua.
Adiecit q̄ꝫ Caſſ optātis eſt di
fiat fiat. cere fiat ſed ni
mium deſideratis eſt ipm repetere
q̄m aduent⁹ domini oīo debuit deſi
derari. Nico In hebreo āt habe
optari tur Amen amē qḋ

ſigt fideliter. ⁊ duplicatur ad ſign
dum h⁹ ꝓphe **Coll.** Nos vo do
tic certitudīne . mīnū nr̄m
Jeſū criſtuz q̄ inuiſibilis deitate: fa
ctus ē in humanitate viſibilis: hu
militer deprecemur vt cordis nr̄i te
nebras ſue bn̄dictionis grā illuīa
re dignet᷑. q̄tinus intelligē iugiter
qꝫ recordari poſſum⁹ digna grāꝝ
actione euꝫ ꝓ redemptione nrā cor
pus aſſumpſiſſe terrenuꝫ. ſubiſſe
mortē: penetraſſe inferos: rediſſe vi
ctorem ad celos vbi ad dexterā dei
prīs ſedens interpellat ꝓ nobis ad
uocat⁹ noſter Jeſus chriſtus qui
eſt benedict⁹ in ſecula. ſ. Amen

Pſalmus lxxij

Quam bonus

Titul⁹ h⁹ pſ talis Defece
runt laudes dauid filij Jeſſe pſal
mus aſaph **Hug.** Laudes filij ieſſe
fūt laudes quas
faciebat vetus ꝓpl'us iudeoꝝ ꝓ bo
nis tpalib⁹. ſ; illa defecerūt a iudeis
qꝛ amiſerūt locū ⁊ gentem ⁊ ꝑ cōſe
quens ille laudes defecerunt. Sic ⁊
mō amatores ſecl'i a laude dei defe
cerūt quotiens aduerſa ſeculi pa
tiunt᷑. Sequit᷑ pſ aſaph **Ni.** Scd'z vo Aug
iſte pſ̄ intitu
lat᷑ ab Aſaph: nō tanꝙ ab aucto
re ſ; tanꝙ a cantore. qꝛ ſcd'm cum da
uid fecit oēs pſalmos ſ; aliquos
fecit decantandos ꝑ aſaph qui erāt
vnus de principalib⁹ cantoribus.
Scd'm vo Jero. ⁊ doctores hebreos
q̄bus in hoc videt᷑ magis aſſentiē
dum. Aſaph non ſolū fuit cantor

ſed etiā habuit ſpūm ꝓphetie ⁊ fe
cit hūc pſalmū ad oſtendenduꝫ boni
tatē diuine ꝓuidentie. q̄ attingit a
fine vſqꝫ ad finē fortiter ⁊ diſponit
oīa ſuauiter Sap. viij. Licꝫ frequē
ter hoīibus mūdanis videat᷑ cōtra
rium eo qꝛ vident frequēter malos
tpaliter ꝓſperari: ⁊ iuſtos ml'tipli
citer tri **Hug.** Intentio ē mo
bulari. nere nos vt non
tpalia ſ; eterna amplectamur ⁊ ꝓ
illis deuꝫ **Caſſ.** Recordat᷑ igit᷑
laudem⁹ aſaph quoniā
amatorib⁹ h⁹ ſeculi proſperantib⁹
in bonis tpalib⁹ inuidiſſet: ⁊ vſqꝫ
ad minimā triſticiam inde puenit
qꝛ dn̄s peccōres in hoc ſeculo florē
pati᷑ ⁊ iuſtos plerūqꝫ egere. in
telligēſqꝫ qꝛ deus reſeruat ſolis ſu
is fidelibus bō eterna caſtigat ⁊ cō
demnat ſeipſum: dominiqꝫ bonita
tem ꝯfitetur dicens.

Quā bonus] **Lyra.** ⁊ ꝟal
de bonus [iſrael deus] qꝛ licꝫ
ſit deus oīm ꝑ creationē: dr̄ tamen
deus iſrael. i. chriſtianoꝝ videntiū
ipm per veram fidē. Nā iſrael vidēs
deum interpretatur. Et licet ſit de⁹
oīm. tn̄ veritas eiꝰ non ſentit᷑ ab
iniq̄s. ſic nec claritas ſolis delecta
bilis eſt oculis infirmis. ſ; ſolū ſē
titur ⁊ guſtatur bonitas eius [ab
his qui recto **Caſſ.** id eſt q̄ opē
ſunt corde] ra eius ſtu
dio pietatis intelligunt **Lyra.**
Deinde loquitur propheta i perſo
na populi infirmi qui videns pro
ſperitatem malorum incipit dubi
tar᷑ de bonitate diuine prouidentie
Vnde multi talium dicunt deū dor

mire quaſi non habeat curã de hu
manis actibus· ſicut dixit Tullius
⁊ plures alij in quorum perſona dr̄
Job·xxij· Circa cardines celi peram
bulat nec nr̄a cõſiderat· Dicit ergo
ꝓpheta in perſona infirmoꝝ Mei
aũt pene moti ſunt pedes ⁊ fere ce
cidi a rectitudine ſentiendi de boni
tate diuine **hugo** Pedes hij
prouidentie ſunt intel
lectus ⁊ affectꝰ· Intellectꝰ gradit̄
per cogitacõnem· ⁊ affectꝰ per deſi
deriũ· pene effuſi ſunt· ex viam veri
ta **Caſſ** Greſſus mei qñ ſb
tis ingratitudine animi
videbant̄ impijs tãta cedi **Hu
go** Subiungit cãm erroris ſui di
cens Quoniã zelaui ſuper iniq̃s
⁊ mundi eis· Cauſam ſubiungit pa
cem pccõꝝ **aug** Vidi illos ha
videns bere pacem ⁊ di
uicijs florere q̃ nõ ſeruiebant deo
Ego vero q̃ cultor dei eram his omi
bus ca **Caſſ** O incongruũ zelũ
rebam inuidere perituris
⁊ eos putare felices quos eťna cer
tum eſt damnacõe percelli ꝟ puniri.
Gre. vi· moꝝ Nam peccator q̃
honoratur in via: in per
uentiõe damnabit̄· ⁊ q̃i p amena
prata ad carcerem ꝑuenit q̃ p vite
pñtis proſpera ad interitũ tendit·
Caſſ Et reuera pax iſta pecca
torum q̃ videt̄ noſtros elu
dit aſpectꝰ· Nam ipſi peccatores lo
cupletes vident̄: multiſq; dñari po
pulis ⁊ in mundo non eſſe qd time
ant. Putant̄ hic pacẽ· ſꝫ pax iſta
cũ cõſciẽtia ſp litigat: rixat̄ intrin
ſecus· ⁊ cũ hoſtem non habeat: ſe

cum ipſa **Ni.** Conſequent̄ aũt
decertat explicat magis i
particulari eoꝝ felicitatẽ dicens
Quia non eſt reſpectꝰ morti eoꝝ
⁊ non vident̄ cito mori ſed diu vi
uere ⁊ diutius q̃ iuſti. Vñ ecc· vij·
Iuſtus perit in iuſticia ſua: ⁊ impi
us multo viuit tp̄e in malicia ſua.
Caſ. q̃ cum eis ad penitendum
det ſpaciũ vite: illi magis
ſcelera probant augẽ ⁊ firmamẽ
tum in pla **nico** ⁊ non longa ẽ
ga eoꝝ duratio in pla
ga eoꝝ q̃ſi ſit firmata· quia ſi infir
mentur q̃ vulnerentur cito curant̄.
habentes in promptu remedia cu
rationũ ꝓpter abundantiã diuicia
rũ ſuaꝝ In labore hoim non ſũt
ſed in delicijs ⁊ ſolacijs viuunt·
Caſſ Homines hic ſanctos viros
intelligamus q̃ ⁊ labores
in hoc ſeculo ſuſtinent ⁊ diuerſaꝝ
afflictionũ flagella patiunt̄ vt cor
recti ad dñm redire mereant̄· Iſti
peccatoribꝰ obſtinatis nõ ꝑuenit
vnde ſubdit ⁊ cũ hoibus non fla
gella **hug** videlicet in pñti ad
bunt̄ correctionẽ: ſed i fu
turo cũ demonibꝰ ad damnationẽ.
Btũs Bernardꝰ hũc v̓ſiculũ ſic ex
ponit In labore ⁊c̄· Hoc ad nullos
potiꝰ ptinere arbitror q̃ ad noſtri
tpis clericos referendũ· Habẽt em̄
ſingula hoim officia aliqd laboris
⁊ aliqd qd delectat· Sꝫ aduẽte prudẽ
tiã iſtoꝝ q̃ nouo iam hec artificio
diſcurrentes ſolũ qd delectat eligũt
⁊ amplectunt̄· qd moleſtum ẽ: fugi
unt ⁊ declinant· Cum militibꝰ q̃dem
hũt faſtus ſupbie: amplam ſami

tiam: phaleras equoꝝ accipitres
aleas ⁊ huiuſmodi frequētant. A
mulieribus aūt dependētes a collo
murium pelles: thalamos ornatos
balnea mollitiē mutuant. Cauēt
tñ omnino lorice pondꝰ inſomnes
caſtrorū noctes: incerta belloꝝ diſ
crimina. muliebrem verecundiam
ac diſciplinam ⁊ ſi quid laboris ſe
rius il leuideṫ habere oīno declināt
Cum ḡ reſurgere ceperint hoīes in
ordīne ſuo. vbi putas gñatio iſta
collocabiṫ. Si diuertere voluerint
ad milites: effugabūt eos eo ꝙ ſe
cum minime labores ⁊ pericula to
lerarūt. Sic agricole ſic vinitores ⁊
ſinguli ordines hoīm a ſuis eos ſi(n)i
ter arcebūt finibus vtpote qui in
labore hoīm non fuerunt Reſtat ḡ
vt quos oīs ordo expellit pariter ⁊
accuſat: illū loꝝ ſortianṫ vbi nll's
ordo ſꝫ ſempiternus horror inhītat.
Sint eñ neceſſe eſt in labore demo
num q̄ in labore hoīm nō fuerūt Et
ꝙ fuerūt ſi **Nico.** ⌊Ideo tenuit
ne flagellis . eos ſuperbia⌋
ꝙ tpalis proſperitas frequenter ē
occaſio ſu **Caſſ.** Conſiderā qm̄
pbiendi. hic vſus ⁊ ſb
ſequentes maloꝝ ſcelera mores ꝙ
deſcribūt. Te **Nico** ꝙ talis ſup
nuit. dicit bia non ad
horam ꝑ modū paſſionis tranſeū
tis ſꝫ p modū habitꝰ permanentis
⌊operti ſūt⌋ i. vndiꝗ ad peccandū
intenti ſūt: ſic veſtimentum operit
hoīem circumquaꝗ. Et hoc ⌊iniq̄
tate⌋ peccādo ↄtra proximū ⌊ ⁊ im
pietate ſua⌋ peccando ↄtra deū. q̄a
ſicꝫ pietas eiꝰ ſignt dei cultū: ſic impi

etas eius ↄtra: iū vl' oppoſitū Con
ſequenter declarat vnde talis mali
cia proceſſit dicēs Prodijt q̄i ex
adipe iniq̄tas eoꝝ⌋ i. ex diuiciarū
pinguedine q̄ preſtāt fomentum
oībus vicijs. q̄a pecunie obediunt
oīa vt dr̄ eccl'. x. ⌊tranſierūt in affe
ctū cordis⌋ i. habituati ſunt i ſuis
malis ⁊ ſic afficiunṫ in ipſis. ſcdꝫ
illud prouerb. ij. Letanṫ cū malefece
rint: ⁊ exultant in rebus peſſimis
⌊Cogitauerunt⌋ intellectū ſuum
⁊ induſtriam applicando ad mali
ciam ⌊ ⁊ locuti ſunt neq̄ciam⌋ pci
piētes ſuis ſatellitibꝰ exequi ipſā
ad iuſtoꝝ afflictionē ſicut pꝫ in ty
rannis tam in nouo q̄ȝ in veteri te
ſtamento ⌊iniq̄tatē in excelſo locu
ti ſūt⌋ blaſphemias dicendo de deo
Et determinat quō ↄtra deū locuti
ſunt di **Glo.** ex Caſſiodoro ⌊
centes. Poſuerunt in ce
lum os ſuum⌋ id eſt ſuperbiam lo
quunṫ ↄtra deū quē blaſphemant
dicentes deū vel neſcire vel non pu
nire mala ſua ⌊ ⁊ lingua eoꝝ tranſ
iuit in **Caſſ.** quia vltra menſu
terra⌋ rā humāitatis lo
quunṫ ⁊ cū ſint ipſi debilitate fra
giles: tenē immortales ſe eſtimāt
digni **Aug.** Talis peccōr nō ſe
tates cogitat ſubito mo
ri poſſe cū loquiṫ. ſꝫ q̄i ſp victurus
minaṫ. neſcit q̄ li vaſe coopertus ſit.
neſcit qđ ſcriptū ē alio loco de tali
bus. Exibit ſpūs eiꝰ ⁊ reuertetur i
terrā ſuā: in illa die peribūt oēs co
gitatio **Iero.** Sequitur vox do
nes eoꝝ mini de ſuis fide
libus dicens **Hugo** ⌊ Ideo⌋

quia tanta mala cognouit ex pſpe
ritate ⁊ pace malorū venire [cōuer
tetur] ad me [ꝑpl's meus] vt cōue
niant mecū [hic] i· in eadē ſenten
tia. ſ. in ɔtemptu mundi· Et nō pro
pter malum vitandū ɔuertent ſꝫ
etiam ꝓpter bonū eterne vite adipi
ſcendū. vnde addit [⁊ dies pleni in
uenientur in eis] videntes eni ma
loꝝ perditionē iuſti q̄ prius in pec
catores zelati fuerunt cernētes pa
cem eorū ɔuertuntur ad deū vt ple
nitudinem dieꝝ capiant eternoꝝ
Deinde exponit māifeſte errorem
a quo fideles ɔuertendi ſūt dicens
Et dixerunt [priuſq̄ ɔuerterent
[quomō Caſſ Dubitau erūt
ſcit deus] eni ſciſſe dn̄m
tot mala ſceleratiſſimos ɔmiſiſſe q̄
bus videbant oīa mundi federa ꝓ
ſpera ꝑuenire· neſciētes penas eos
grauiores incurrere q̄ tā diu expe
ctati i ſua ꝓbati obſtinatione mā
ſiſſe Sequitur [et ſi ē ſcientia in ex
cel hugo q̄ dicat Nunquid
ſo.] ipſe q̄ eſt excelſus
curat de terrenis Auguſ· Sz vn
de tibi vi detur deū non ſcire poſſe ⁊
non eſſe ſciam in altiſſimo. Rn̄det
Ecce ipſi peccatores ⁊ abundā
tes in ſe nico i· mali h9 ſeculi [
culo] ·obtinuerūt diuici
as [quib9 digni nō erāt Aug9·
Et dixi [ſeruio deo ⁊ iſta non ha
beo ⁊ illi nō ſeruiūt ⁊ his abūdāt·
Ni· [ergo ſine cā] i· fruſtra [iu
·ſtificaui cor meū] cauendo
a pctō cordis [et laui int innocen
tes manus meas] cauendo pccā
opis [Et fui flagellat9 tota die]

Aug qꝛ a me non recedunt fla
gella dei· ⁊ bn̄ fuio ⁊ fla
gellor· ille nō ſeruit ⁊ q̄eſcit Ny·
Frequenter eni3 accidit qꝛ iuſti ꝑ
totam vitā ſuā vel ꝑ magnā partē
ſunt in afflictione [⁊ caſtigatio
mea i matutinis] i· velociter caſti
gor· Quando eni electi cadunt ī pec
catū deus nō differt punire vſq3 in
finē ſꝫ punit in pn̄tia ⁊ cito de curſu
ɔmuni· Hanc ſententiam vis ꝓfer
re qꝛ ſine cā iuſti viuūt· ⁊ qꝛ perdit
hō iuſtus ſeruitutē ſuā qꝛ deus ma
gis fauet malis ā qꝛ neminem cu
rat· hec vis dicere. hec vis narrare
Caſſ Peſſima reputatio diui
na correctio ſicut egro
tis fieri ſolet q̄ tūc a diutino proli
xo languore liberant q̄n in egritu
dinis fine eos copioſior febriū flā
ma ſuc Coll. Sic et iſte enarra
cendit· tis cauſis erronee
cogitacōnis ſue ad veritatem redu
ct9 Aug Scripturis dicētib9 vt
ſꝑ teneviuat dicētib9
q3· de9 curat res humanas ⁊ diſcer
nit inter pium ⁊ impiū· ſicq3 reuo
catus ſeqi de nico Si dicebā
liberans ait· narrabo ſic]
i· ſi tenebo iſtā opinionē appetēdo
cū pccōribus ꝓſperitatē tpalem [
ecce nationē filioꝝ tuorū] i· iuſto
rū qui filij dei ſunt ꝑ grām [repro
baui] qꝛ ipſi ɔtempſerunt frena ⁊
patiēter ſuſtinuerūt aduerſa pro
pter premiū vite eterne· ſic patꝫ de
ſanctis ꝓphetis Vn̄ Iſaias fuit ſer
ratus· Ieremias lapidat9· ⁊ dani
el in lacū leonū ꝓiect9· ꝓpter qd di
cit Iudith· viij· Oēs q̄ placuerūt

deo per multas tribulationes trāſierunt fideles. Act. iiij. Per multas tribulationes oportet nos tranſire ad regnum celorum. **Hug.** Conſequenter ōnt iſtā ſolutionem a veritatis cogitionē non a ſe inueniſſe ſed a deo. dicēs **Nic.** Et exiſtimabam vt cognoſcerem [ſ. vt poſſem ſcire veritatem de p̄dictis p inueſtigationē racōis ſed] hoc ē labor an̄ me. [**Aug.** Vere magnus labor ē cognoſcere quō de⁹ curet res humanas. et bene ſit malis. et laborent boni. Hoc autem ſcire labor eſt ante te ſed ante deum **Nico.** non ē. qꝛ ad cogitionē labor nō ē. h⁹ rei nō puenitur p inq̄ſicōnem humanā. ſed ex reuelatione diuina ꝓpter quod id nō cognoſcā. Donec intrem i ſanctuariū dei [i. ad intellectū ſacre ſcripture diuinitus reuelate. quaꝫ vocat ſanctuariū eo qꝫ de⁹ in illa loquit̄ ſic in ſanctuario diuinitus rñſa dabantur] et intelligā in nouiſſimis eorū] **Cass.** quī in futuro iudicio felicitas humana dāpnabitur q̄ hic ad tps florere monſtratur. **Nycol.** In illo enī ſanctuario. hoc eſt in ſacra ſcrip̄tuā intelliguntur puniciones et premia vite eterne. iuxta illud **Math. xxv.** Ibunt hi in ſuppliciū eternū. iuſti aūt in vitā eternā. Cōſequenter ꝓphā cōmemorat vltiones peccōribus infligendas dicēs [Verūtamē] licet ad tps mundana felicitate potiantur: tñ [ꝓpter dolos] q̄bus defraudauerūt et afflixerūt innocētes et iuſtos [poſuiſti eis] finem ſue pſperitatis tēporalis: eos ſubtrahendo de p̄ſēti vita. Hoc dicit cōtra illud qd̄ ē. fuit inductū ad oppoſitum de longa vita malorū qꝛ nō eſt reſpectus morti eorū. Nā et aliqñ ↄtingit contrarium ex diuina ordinacōne et hoc ad terrorē alioꝝ maloꝝ et ↄſolacōnem bonoꝝ. vnde ſubditur [deiecisti eos dū alleuarentur] i. dū adhuc eſſent in augmento ſue proſperitatis tpalis. De q̄bus poeta ait Tolluntur i altum vt lapſu grauiore ruant. De quoꝝ ſubita perditione adhuc admi **Hug.** Quo rando ſubiungit. modo facti ſunt in deſolationē [qꝛ in morte nullos eos iuuat et priuant omi felicitate tpali tanq̄ deſolati] ſubito defecerūt [de p̄ſēti vita] perierūt [in gehenne pena] ꝓpter iniq̄tatē ſuam [qꝛ mortui ſūt ſine finali pnīa.] Velut ſomniū ſurgentiū [eſt felicitas **Jero.** eorum] Sic q̄s dormiens videt ſe in ſomno habere theſauros magnos auri argentiq; et ſurgens mox oīa perdit. ita et hi diuicias ſuas perdunt p⁹ h⁹ ſeculi vitā; in q̄ velut in ſomno verſa **Cass.** ti ſūt Ecce illa mirāda felicitas impioꝝ puenit ad ſomniū [dñe in ciuitate tua] celeſti [imaginē ipoꝝ ad nihilum redi **Jero.** gēs] Qñ pulſantib⁹ his ianuā regni dices diſcedite a me operarij iniq̄tatis: qꝛ nō noui vos. **Cassio.** Impij ergo in illa celeſti irl'm non poterūt diuinis apparere cōſpectibus Quoniaꝫ ſic in iſto ſeculo imaginē domini in ſe polluerunt: ita in illa

debitur. q̃a ĩ gehenne ſequeſtrati
onem mit- **Aug.** Itaq; fr̃es mei
tendi ſunt. libere loquens
de hoc loco. i noie chriſti ⁊ timoꝛe i
eius exhoꝛtoꝛ vos. vt q̃cunq; iſtas
videlz diuicias ⁊ dñationes terre
nas non habetis: nõ eas cupiatis
⁊ qui habetis. nõ in eas p̄ſumatis
Nõ dico damnamini q̃a eas habe
tis: ſed damnamini ſi de talibus p̄
ſumatis. ⁊ inflammini: ſi ꝓpter talia
magni vobis videamini. ſi ꝓpter ta
lia paupes nõ cognoſcatis Qui ãt
diues eſt: hoc modo ſit quo p̄cipit
Apl's. Precipe inq̃t diuitib' hui'
mũdi nõ ſuplẽ ſape: neq; ſperare
i incerto diuiciaꝝ ſuaꝝ: ſʒ in deo vi
uo qui preſtat oĩa abũdanter ad
fruendũ. Exhorreſcant oẽs fratres
noſtri diuites abũdantes pecunia
auro ⁊ argento. familia ⁊ honorib'
exhorreſcant qđ mõ dictuʒ eſt. Do
mine in ciuitate tua imaginẽ illo
rum ad nihilum rediges. Poſtq̃
ꝓplẽtauit impios a regno domini
ſubmouendos. ꝯſequent̃ deſcribit
p̄miationẽ bonoꝝ in preſenti vita
quantũ ad bona gracie: ⁊ i futuro
q̃ntũ ad bona glorie dic̃ g̃ pſalmi
ſta in per- **Nico** Quia inflam
ſona taliũ matum ẽ coꝛ me
um] per duram dei dilectionẽ que
dilectio conſumit carnalem volup
tatem[et renes mei ꝯmutati ſunt]
per carnalis concupiſcentie repreſ
ſioneʒ. que viget in renibus q̃ntũ
ad maſculos vt dicit Greg. omel.
xxxij. Et ego q̃ dilexi deum ex toto
coꝛde ⁊ ꝯpreſſi impetũ luxurie Ideo
[ad nihilum redactus ſuʒ] mea re

putatione[et neſciui] me ignorã
tem ⁊ inutilem reputaui. Q̃nto eñ
hõ plus deo p caritatem ꝯiungit̃
⁊ a carnali libidine detrahit̃: tãto
minus ſe reputat p humilitatem.
magis cognoſcit ſuam inſufficien
tiam ⁊ ignorantiam. Ideo ſb̃dit
[Ut iumentum fact' ſũ apud te]
videlz in ſcie tue ꝯparatione q̃ ma
gis excedit cognicõnem humanã
q̃ hũana brutaleʒ[⁊ ego ſemper
tecum.] q̃ quãdo homo conſiderat
ſuam ignorantiam ⁊ paruitatem
⁊ ſe cõmittit tõliter diſpoſitioni di
uine ⁊ ipſe eũ ſ̃cipit ſm q̃ dicitur i
pſ̃. liiij. Iacta ſup dominũ curã tu
am: ⁊ ipſe te enutriet. [Tenuiſti
manum dex- **Hugo** per gr̃aʒ
teram meã] tuaʒ ope
rantẽ. me dirigendo ad bõ opera q̃
bus meretur vita eterna que p de
xteram ſignat[et i voluntate tua]
id eſt ſm voluntatem tuam [dedu
xiſti me] de virtute in virtutem per
gratiam tuam cooperanteʒ ſiue p
ficientem[et cũ gloria ſuſcepiſti
me] id eſt ſuſcipies in r̃egno tuo p
gratiam perficientẽ ſiue ꝯſummã
tem. **Aug.** Cognita ineſtimabi
li bonitate dei. cepit
iſte Aſaph cogitare felicitatẽ ipaʒ
celeſtem. ⁊ arguere ſe quia pecus
fuit ⁊ terrena deſiderauit dicens [
Quid enim mihi eſt i celo: ⁊ a te
quid volui ſuper terram.] In ter
ra volui a te quod habẽt impij. ma
li ⁊ ſcelerati. pecuniam. aurum. ar
gentum. gẽmas familias. hoc ha
bent multe femine ⁊ multi viri tur
pes. Quid g̃ mihi reſtat in celo.

Quaſi **Ni** Nec in celo nec in terra
dicat eſt aliq̄ creatura que
mihi ſufficiat ꝓ btitudine mea q̄
ꝯſiſtit obiectiue in ſolo deo: q̄ ē bo
nitas infinita **Jeroñ.** Et idcirco
neqꝫ in celo neqꝫ in terra aliū p̄ter
q̄ꝑ te deū meū habere quero.. Et q̄a
tale premiū mi **Nico** ⌊Defecit
hi eſt in celo .caro mea
⁊ cor meū⌋ in ꝯſideratiōe bonitatis
tue q̄ non p̄t ꝯprehendi ſm qđ dicit
Apl's .i. ad cho. ij. Qꝫ oculus nō vi
dit. nec auris audiuit nec in cor ho
minis aſcendit que preparauit de
us his q̄ diligūt illū. Jdeo ſubditur⌊
deus cordis mei⌋ .i. aīe mee creator
⁊ btificator. Jdeo ſubditur⌊ ⁊ pars
mea de⁹⌋ adimplens deſideriū me
um **Caſſ** Jllius pars hoīs de⁹
eſt. qui ſe maieſta
ti ipſius ⁊ credulitate ꝯſociat ⁊ pro
babili actione ꝯmendat. Et addit
⌊in eternū⌋ qꝛ ſꝑ ſe deo adherere ꝓ
miſit. Qđ reuera pfectorū ē nunq̄ꝑ
ab illo velle diſcedē ſine quo cōtin
git ſem **Aug⁹** Hoīes in ſecu
per errare lo eligūt par
tes. alij miliciā. alij negociationē
alij agriculturam. Jſtas ptes ſibi
faciat de rebus humanis Clamet
ppl's dei Pars mea deus in eternū
Quare āt hanc partē eligit conſe
quenter oñt dicens⌊ Quia ecce⌋
Nico Clarū eſt⌊ q̄ elongant ſe
a te⌋ ꝑ pccm mortale⌊ pe
ribunt⌋ perdicōne gehenne⌊ perdi
diſti⌋ .i. perdes⌊ omnes q̄ fornican
tur abs **Caſſ.** fornicamur a do
te⌋ mino qñ adulte
rinis cogitationib⁹ ab eius amore

deuiamus **Petrus cantor.** Oēs
enim q̄ per corpalē fornicationē
vel ꝑ ſpūalem .i. ꝑ ydolatriā vel ꝑ
amorem rerū tpaliū ſe elongant a
deo: incurrunt perditionis penam
Propter quod⌊ Mihi adherere deo
bonū eſt⌋ ꝑ fidē ⁊ bonam actionem
Caſſ. Nam is diuinitati adhe
ret q̄ ſe illi vera fide atqꝫ
operū probitate cōiungit. Sicut ei
impios dixit elongatos: ita ſe dño
adherere ꝓfitet̄ vt illis cōtraria fa
ciendo. diſparem viciſſitudinē re
muneratio **Ni** Et bonum etiā
nis inueniat mihi eſt⌊ Po
nere in dño deo ſpem meā⌋ per cer
tam btitudinis future expectacōnē
qꝛ **Caſſ** Nihil pōt eſſe beatus
q̄ꝑ illi oīa ꝯmittere qui
nouit ſuis cultorib⁹ ꝯgrue ꝓfutura
p̄ſta **Aug.** Qđ erit negociū tu
re. um. ponens in deo
ſpem tuam.⌊ vt annuciē omnes
predicationes tuas⌋ **Nyco.** .i.
illa que debēt annunciari fidelib⁹
ad glam tuam ⁊ eoꝝ vtilitatē. Nō
q̄ꝑ dicit oēs **hug** qꝛ ſeptē ſūt
p̄dicationes genera p̄di
candoꝝ q̄ notantur in hoc v̄ſu. Vñ
verſus Sacra fides virtus vicium
laus premia pene. Per ſacra intel
ligūntur ſeptē ſacra p̄dicanda. ꝑ
fides duodecī articuli fidei xpiane.
Per v̄tus notant̄ v̄tutes: q̄bus po
pul⁹ fidelis imbuēd⁹ eſt. ſ. ſpes ca
ritas. hūilitas. caſtitas ⁊c̄. Per vi
ciū intelliguntur pccā mōtlia ēdac
guenda. ⁊ docenda q̄ mōtlia ſint. ⁊
venialia. Per laus: xpi ⁊ ſcōꝝ ex
empla p̄dicāda ⁊ ſiliter premia vi

de eſtrie atq; pene gelidie. ⁊ hoc[
in portis filie ſyon] .i. in eccleſiis q̄
ſūt porte ciuitatis **Caſſ.** Comple
irl'm celeſtis ta ē his
admonitionib⁹ inſtitutio chriſtia
na vt ne cogitatōib⁹ prauis delin
quat Preſta domine vt nos nō tali
bus inuidē facias q̄s tua veritate
condemnas ſed execremur ⁊ vitem⁹
q̄s hortes. ⁊ amem⁹ quos diligis.
Jero. In quoꝝ nos cōſortio nō
velut meritoꝝ inſpector:
ſed venie largitor admitte tecū reg
naturos in eterna btitudine. q̄ es be
nedictus in ſecula.ſ. Amen

Pſalmus lxxiij.

Ut quid deus rep
Titulus. Intellectus A
ſaph. Glo. Aſaph
hebraice dr. grece ſynagoga. lati
ne vero dicit̄ congregatio Caſſio.
que nunc ē eccl'a Jſta futuras cla
des ciuitatis irhl'm miſeranda lamē
tatione deplorat. Cuius ciuitatis ſb
uerſio facta. poſtq̄ dn̄s crucifix⁹
eſt longe preſcribit vt duriſſimus
anim⁹ iudeorū ſaltem ipſi⁹ ciuita
tis ſue calamitat' **Hugo** In
tib⁹ terreretur hoc
enim pſ' eſt intellect⁹ Aſaph .i. po
puli fidel' q̄ intelligit q̄ figure trāſ
ierunt. ⁊ q̄ veritas venit. ⁊ q̄ eter
na q̄renda ſūt. ⁊ nō tp̄alia. ⁊ hec ē
intētio pſalmiſte. Primo igitur de
ſcribit euerſionē irl'm. Vn̄ aſaph
in pſona ppl'i iudeoꝝ cām h⁹ euer
ſionis querens ait.

Ut quid deus repuliſti] **Nic
col.** irl'm .ſ. tibi familiarē
⁊ ele **Caſſ.** Ut quaſi alienū ⁊
ctum tua defenſione feci
ſti[in finem] hic interitū ⁊ captiui
tatem ſigt quā irhl'm tp̄ibus Ve
ſpaſiani atq; Tyti a romanis prin
cipibus legit̄ ptuliſſe[Iratus ē fu
ror tu **Nico.** Per hoc non intelli
us gitur i deo aliquis
motus paſſionis. ſʒ rigor vltionis
ſue[ſuper oues paſcue tue] .i. ſup
populum iſrael quē pauiſti man
na quadraginta annis in deſerto.
vſquequo introduxiſti eum in ter
ram melle ⁊ lacte manātem. vt ha
betur Joſue. v. Memor eſto cōgre
gationis tue] quia dominus cōgre
gauit filios iſrael in rameſſe quan
do debuerunt egredi de egypto vt
habetur exo. xij. [quā poſſediſti
ab initio] legis date per Moyſen.
quia per legem ſuſceptam popu
lus iſrael obligauit ſe deo ad ſerui
endum ſibi ſpe **Caſſ.** Preſtita
ciali ſeruitute. enim do
na numerantur vt ad beneficia cō
ſueta animus boni iudicis inuitet̄
Quapropter rogat vt ſua potius
in eis beneficia: q̄ eoꝝ conſidera
re velit errata. Sequitur[Libera
ſti virgā hereditatis tue.] id eſt po
pulum iudeorū qui fuit hereditas
domini q̄diu ei puro animo ſeruie
bat. Hanc hereditatem appellat
virgam propter moyſen famulū
eius cui iuſſum eſt per virgā ma
gnalia facere. vt diuina virtute ro
borati de terra egypti egrederētur
intre **Hugo** Hanc heredita
pidi. tem apertius de
clarat cū ſbdit[mons ſyon] videli

ceſt ciuitas ihr̃uſalem ⌊in quo ha
bitaſti⌋ corpora **Caſſ** Ibi habi
liter⌊cum eo⌋ taſſe de
clarat chriſti domini preſentiã cor
poralem vt hec loca non fineret in
currere teterrimã vaſtitatem i qui
bus humanis oculis apparere di
gnat⁹ eſt. Poſtq̃ rogauit ꝓ iude
is vt ſit ipſis ꝓpicius. cõſequenter
optat gentib⁹ remediũ correctiõis
di **Nico** Leua manũ tuaꝫ⌋
cẽs ꝛ virtuteꝫ ꝑtãtis tue
q̃a in deo nõ habent locũ lineamẽ
ta corporis **Aug⁹** ⌊in ſupbias
eoꝝ⌋ videliꝫ romanoꝝ a q̃b⁹ euer
ſa eſt ihr̃l'm. **Caſſ** enim i ipſis
Eleuata eſt. potẽtia dñi
q̃ndo ſupbiam eoꝝ in humilitatẽ
ↄmutauit ꝑducens eos⌊in finem⌋
ꝛ ad dominũ ſaluatorẽ. Preualuit
reuera petitio ꝓphe qm̃ in romana
vrbe ampli⁹ religionis chriſtiane
cultus effloruit. q̃ pre ceteris t̃ris
ſupſtitiones gentiũ ſibi antevendi
cauit. Seq̃tur ⌊quãta malignat⁹
eſt inimicus⌋ videlꝫ roman⁹ exerci
tus⌊in ſancto. e⌋ videliꝫ mõte vel tẽ
plo ciuitatis ihr̃l'm q̃ malignat⁹
eſt in locis ſanctis ei⁹ q̃ndo ſacdo
tes totaq̃ miſteria templi in ꝑdã
ablata ſunt. cunctaq̃ gens hebreo
rũ aut gladio ſbiacuit aut captiui
tate ſbiuga **Coll** quoꝝ interfe
ta ſeruiuit ctorũ gladio
aut fame numeꝝ refert ſcolaſtica
hyſtoria lib. ij. capi. v. xvi. fuiſſe
vndecies centena milia. et vendito
rum in ſeruitutem milia nonagita
Hug Et gloiati ſũt⌋ dicti
. romani tanq̃ꝫ feciſſent

ꝓpria virtute. cũ tamẽ ꝑ diuĩã ꝑordi
natione factũ ſit⌊q̃ te oderũt⌋ Ado
rantes tũc ydola a q̃bus facta eſt
hec ſubuerſio ⌊in medio ſolẽnita
tis tue⌋ paſchalis. q̃ quadrageſi
mo ſecundo anno poſt paſſionẽ do
mini die qua ipſi iudei chriſtũ cru
cifixerunt cũ eſſent ↄgregati oẽs i
ciuitate ihr̃l'm ad diẽ ſolennem a
Tyto ꝛ veſpaſiano imꝑatoribus
romanoꝝ obſeſſa ẽ ciuitas ꝛ capti
ꝛ occiſi ſunt. ieruſalẽq̃ deſtructa ẽ
ſic dicit btũs Jero. ſuper illud Jere
mie. xij. Cõgrega illos ſicut gregẽ
ad victi **Aug⁹** Qui ergo prius
mam in dñi cultu con
gregati ſeruierũt: poſtea eodẽ tem
pore ↄgregati perierunt. Quõ autẽ
gloriati ſunt cõſequenter ſubiun
git dicens Poſuerũt ſigna ſua⌋
Imꝑatores romani ſup portas et
turres ciuitatis videlicꝫ vexilla ſua
aquilas ſuas. dracones ſuos ſtatu
as ſuas in **Nico.** ⌊ꝛ nõ cognoue
templo. runt⌋ romani
hoc facientes q̃ propter peccata
populi iſrael deus dabat ipſis tan
tam victoriam. ſed attribuebant
ſue poteſta **Caſſ** diuina ſue
ti. quod rat diſpenſa
tione permiſſum. Sequitur cum
dolore repetitum ⌊ſigna ⌊videlicet
poſuerunt⌊ſi **Nico** ſcilicet belli
cut in exitu. ⌊ habita vi
ctoria ⌊ſuper ſummum. ⌋ſcilicet ſu
per turres ꝛ portas ieruſalem ſicut
in ſignum victorie ſolent poni ve
xilla⌋ **Hugo** Deinde Aſaph
narrat maliciaꝫ
romanoꝝ vt deum ꝓuocet ad eoꝝ

vīdictam dicēns. Quaſi i ſilua
lignorum ſecuribus exciderunt ia
nuas **Ni** .i. ianuas ciuitatis Je
eius. ruſalem ita ireuere
ter exciderunt ⁊ deſtruxerunt ſicut
ligna de ſiluis ⁊ hoc fecerunt. in id
ipm. **Aug** .i. conſpirauerunt in
vnū ꝯſentientes.
Collector. i. ſecuri. qua trabes
exciduntur. ⁊ aſcia. .i. dolabra. et
ꝯponitur ab acuo ⁊ ſcindo q̄i acute
ſcindens. de **Cass** vt ciuitatem
iecerunt eā. illa3 oſtēdat
fundit⁹ vaſtatā p hec inſtrumēta
fabricata ⁊ magnas res ſimil ⁊ par
uiſſimas dicit eē deiectas. Quicq̄d
eīn aut ſecuris excidere ā aſcia pſe
qui potuit manus truculenta .i. cru
delis deiecit. nec ſolum ſufficit tā
ta calamitas i deſtructōne ciuitatis
ſ3 ad poſtremu3 ſolēne tēplu3 igne
deuoratū eſt. **Nico** Incēderūt
vnde ſb dit igni ſanctua
riū tuū. .i. templu3 tuo cultui dedi
catū vt habet .iiij. Re. vlti. Et addit
in tra. ꝙ ſanctuariū tuū quod eſt i
celo deſtruere nō potuerūt. pollue
runt tabernaculū nois tui .i. in quo
inuocabant **Hugo** In hoc pol
nomen tuū. luerunt il
lud ꝙ inmūdi ſunt ingreſſi illud.
ſcdm legē eīn pollutu3 dicebatur q̄d
a polluto tangebatur. Et etiam in
hoc polluerūt ꝙ poſuerūt in eo ido
lum abominationis ſic Adrianus
iouem olimpiū. ⁊ pompeius dicit
feciſſe de templo ſtabulū equorū
Dixerunt in corde ſuo .i. ꝯmune
habuerunt ꝯſiliū. non tm̄ aliqua
romanoꝝ ſed tota. cōgratio coru3

ſimil. Et quid determinauerūt. ch⁹
videlicet q̄d ſequitur. quieſcē faci
amus omnes dies feſtos dei a tra
videlicet iudea. Hoc quod dicit dei
addit propheta de ſuo. quia illi ro
mani deum non eſtimabant cui⁹
ſanctuarium ita tractabāt. ac ſi di
cerent Ita diſpergamus omnia ꝙ
nunq̄m amplius iudei poſſint cō
uenire aut feſta facere i terra. Oſtē
ſa euerſione ciuitatis iheruſalem
conſequēter narrat que beneficia
ſunt adhuc ipſis iudeis ſub tracta
dicens. Signa noſtra non vidi
mus. **Nico** videlicet talia q̄lia
data ſūt patribus
noſtris in exitu de egypto quādo
deus defendit eos contra omnes ho
ſtes eorū. Talem defenſionem nō
videmus modo nobis a deo pſtari
. Iam non eſt propheta. qui an
nunciet nobis dei volūtatem quid
facere debeam⁹: vel qui promittat
nobis de hac captiuitate liberatio
nem ſicut antiquitus fiebat patri
bus noſtris. ⁊ ideo debemus eum
relinquere ſicut reliquit nos. Ideo
ſubditur. et nos nō cognoſcet am
plius. .i. vt defēdat nos ab inimicis
noſtris ſicut olim faciebat patres
nr̄os **Hugo** De inde Aſaph
quaſi eger me
dicum querēs mouet queſtionem
dicens. Uſquequo. o deus. impro
perabit inimicus. videlicet gentil
populo iudeorum. Ac ſi dicat Q3
diu erit populus iudaicus in op
probriū cūctis gentibus. Et ſtatī q̄i
inſtruct⁹ ſubiūgit cām pariter ⁊ finē
illius opprobrij di. Irritat ad

uerſarius ⌋. ſ. iudeus ⌊ nomen tuū ⌋
⌋ blaſphemādo te q̄ vocaris Jeſus
chriſtus. Et q̄ diu irritabit te non
credens in te tam diu erit in oppro
briū alijs nacionibus. Et vſq; quo
erit hoc. Rñdet dicens vſq; ⌊ i finē ⌋
Caſſ In finē hic ſigt mūdi ve
ſperam qn̄ gēs iudeoꝝ ꝑ
maxima par **nico** ⌊ Ut quid
te creditura ē auertis ma
nū tuam et dexteram tuā ⌋ ſupple ex
trahere ⌊ de medio ſinu tuo in finē ⌋
i. tam diu non defendis nos. Et loq̄
tur de deo ad modum hoīs q̄ q̄ diu
differt percutere dicit manū ſuam
in ſinu **collec** Sed hunc v̄ſicu
tenere. lū aliter Aug9 et
Caſſio. exponūt hoc mō ¶ Gloſa
Per manū dexterā intelligitur po
pul9 **Caſſ** Precepit enim dn̄s
dei. Moyſi ſicut legit ex
odi. iij. vt dexteram ſuā in ſinū mit
teret. qd̄ fecit. et exinde ꝓlata. cōſpe
cta eſt leproſa Juſſitq; illi vt iterū
manū in ſinum mitteret. qd̄ fecit et
ſtatim curata ē. Per hoc ſignū. q̄a
ꝑpl's iudeoꝝ exiens a dn̄o chriſto
immundus fieret. ad eū vero ɔuer
ſus recipet priſtinā ſoſpitatem.
Quod factū ideo commemoratur
vt iudeoꝝ populū in finē predicēt
in antiquā redire ſoſpitatē. Sꝫ ne
intellectus ille aſaph in tituli ēue
latione diutius moraretur. ad lau
des domini ſaluatoris feſtinus ac
cedit vt omnia poſſibilia dicat illi
qui ingentia cognoſcitur in celo et
in t̄ra operari. Et q̄ de eius erat in
carnacōne dicturus ne q̄s eum do
minū crederet tēporalem. ante ɔſtitu

tionē mundi regē euꝫ iam fuiſſe te
ſtatur ⌉ **Hugo** ⌊ Deus aūt ⌋
dicens dn̄s chriſt9 ē
⌊ rex noſter ⌋ homo factus qui eſt
⌊ an̄ ſecula ⌋ q̄ in ꝑncipio erat ver
bum. hic ⌊ ſalutē ⌋ humani generis
⌊ operatus eſt in medio terre ⌋ i. in ie
ruſa **nico** q̄ eſt in medio clima
lem. te terre habitabilis.
¶ Hugo deinde ɔuertēs ſermo
nem ad ſaluatorē dicit moduꝫ ſal
uationis. ⌊ Tu ⌋ o criſte ⌊ ɔfirmaſti
in v̄tute tua ⌋ i. in potentia tua vel i
fide tui noīs ⌊ mare ⌋ i. gentes flexi
biles ad pcc̄m. terrā iudee circum
quaq; cingētes. Et quia prius pec
catis erant oppreſſi et dyabolo ſub
iugati ⌊ tu cōtribulaſti capita dra
conū ⌋ i. cōtriuiſti dn̄ationes ſuper
bas demonum ⌊ i aquis ⌋ .ſ. baptiſ
mi. Ecce modus ſalutis iuxta illud
Marci vltimo Qui crediderit et ba
ptiſatus fue Illi ei dra
rit: ſaluus erit **aug.** cones hn̄t
principem ſuum et ipſe primus ē
magnus draco. Et de illo quid fec̄
qui operatus eſt ſalutem i medio
terre audi ⌊ Tu confregiſti capita
draco ⌉ id eſt poteſta
nis ⌋ **Hugo** tes et ſuggeſti
principis demonum vt penitus ni
hil poſſit i homine baptiſato et cre
dente. Sed homo tal' magis poteſt
in ipſum. quia ⌊ dediſti eum ⌋ ſcilꝫ
dyabolum ⌊ eſcā populis ethiopū
⌋ .i. gētib9 et pccōrib9 prius nigris
p pcc̄m ſꝫ poſtea dealbatis i fonte
bapmi. Et quō acceperūt iſti i eſcā
draconē iſtū. Corp9 dyaboli ɔſtat
ex hominibus perfidis et peruerſis.

Et hoc corpus fideles comedunt
quando perfidos ⁊ iniquos ad con
uerſionem ⁊ penitentiam trahunt
⁊ corpori chriſti cuius ipſi mēbra
ſūt illos incorporāt Et hoc p̄cipue
faciunt p̄dicatores ſcī. Vñ actu. x.
Aug. dictū ē Petro de gētibus
Macta ⁊ manduca .i. occi
de q̄d ſunt ⁊ fac q̄d es. Sic diabolꝰ
ꝯſumitur amiſſis mēbris ſuis Vel
ita. Dediſti eū eſcam popul' ethi
opū. q̄r ſicut eſca mordet̄ ⁊ come
dente: ita credentes ipſū diabolum
mordent reprehendēdo culpando ⁊
accu **Caſſ.** Siue cōuerſi iā fide
ſādo les eſcā poſſunt ha
bere dyabolū q̄n per ipſius tēptati
ones p̄ficiunt. Ipſo em̄ pſequēte
mātires ſiūt: ipſo affligente pati
entie munere coronantur. Adhuc
oſtendit quō ſalutē operatus eſt
in medio terre. **Hug.** Tu di
cū ſubiungit. rupiſti
fontes ⁊ torrentes .i. tu i publicū
miſiſti apl'os ⁊ apl'icos viros: de
quibus manaē feciſti aquā euan
gelice do **Aug.** vt ſua irrigacō
ctrine ne .i. p̄dicatione
ducrtrent infideles. et ſic. tu ſicca
ſti fluui **Caſſ.** Ethan hebrai
os ethan. ca lingua intē
pretatur fortis .robuſtus. q̄d ſepe
dyabolū ſig̃ **Aug.** Exiccauit er
te diximus. go dñs p pre
dicationem apl'oꝝ dyabolicas do
ctrinas gentiliū. culturā demonū.
artes magicas auſpicū et mathe
mati **Hug** Exiccauit etiā philo
coꝝ ſophias gentiū ſic
ptꝫ in Auguſtino. dyonſio ⁊ pau

lo. Vñ ipſe paulus ait ad cho. ꝑ.
Nos predicamus chriſtū crucifixū
iudeis q̄dem ſcandalū: gentibꝰ aūt
ſtulticiā. Et ibidē. ꝫ. ſcriptū ē. Per
dam inquit ſapientiam ſapientū:
⁊ prudentiā prudentiū reprobabo
Au. Areſcat itaq̄ oīs vana do
ctrina ⁊ mundentur mentes
euangelio **Ni.** Tuus eſt dies
veritatis ⁊ tua eſt nox. q̄r
tibi obediunt oīa tanq̄ creatori. L
tu fabricatus es aurorā ⁊ ſolem. p
que intelligitur creatio corporū ce
leſtiū. Tu feciſti omnes terminos
terre. per quod intelligit̄ creatio
inferiorū corporū. Eſtatē ⁊ ver tu
plaſmaſti ea. Quaſi dicat. Tu es
factor omnium temporū. Hec ad
litte **Caſſ.** Sed aptius videtur
ram ſi ſpiritualit̄ exqui
rantur. Collector Tranſlatio
rōna ſic habet. Tuus eſt dies et
tua eſt nox ⁊ tu feciſti ſolē ⁊ lunā
Caſſio diem ergo ⁊ ſolē po
namus viros iuſtos
quibus ſemper ſapientie lumē ir
radiat. Noctem vero ⁊ lunam intel
ligimus terrenos homīes atq̄ ſtul
tos qui peccatis facientibus obſ
curant̄. Sapientes itaq̄ ⁊ ſtultos
ſiue peccatores dicit eſſe ſuos. q̄ni
am vtriſq̄ ipſe deꝰ miracula ma
gna facit vt ⁊ illum munere ſue pi
etatis illuminet: ⁊ iſtum peccatiſ
emendatū ꝛgni ſui faciat eſſe par
ticipem. Preterea non incongrue
terminos terre dicimꝰ omnes apo
ſtolos et p̄phetas. Nam ſicut t̄mi
ni agroꝝ fines diſtinguunt: ita ⁊
p̄dicatorēs chriſti vere fidei iura cu

ſtodi- **Iero** Hoc enī q̄d dicit [e]
unt ſtatem a ver tu plaſ
maſti ea] Sc̄dm allegoriā ver di
cimus cū iuſti in hoc ſeculo bonis
opibus florent. Eſtatem vero cū
fructū laboris **Glo.** Et q̄ hec oīa
ſui pcipiunt feciſti. Me
mor eſto hu9]non dicit cui9. Sz tñſ
latio romana addit creature tue |
Hugo quod a de poplo iu
daico pōt intelligi p
quo aſaph toties orauit Et vt me
lius impetret qd petit pro ipſis cō
fitetur quod male cōmiſerunt dicēſ
[Inimic9]videlꝫ popul9 iudeorū[
improperauit dn̄o].ſ. ſamaritan9
es. demoniū habes. De q̄b9 inimi
cis dn̄s dicit. Luce. xix. Inimicos
meos illos q̄ noluerunt me regna
re ſuper ſe adducite huc ꝛ interfici
te ante me[Et popul9 inſipiens in
citauit] v exacerbauit [nomen tu
um]q̄a puocauit eum ad iracūdi
am mltis blaſphemijs ac iniurijſ
q̄n eum conſpuerunt ꝛ collaphiza
uerūt dicentes Prophetiza nobis
chri **Aug** Sed q̄a quidaꝫ ex il
ſte lis qui chriſtū erāt
occiſuri poſtea ad penitentiā ꝛ ꝯfeſ
ſione de tanto pcc̄o fuerant reditu
ri. de quibus ad predicacōne beati
Petri circiter tria milia ꝯuerſi ſūt
vt habet act. ij. Pro illis ꝯſequen
ter orat **Nico** [Ne tradas] v
dicens. tradi pmittas [be
ſtijs animas ꝯfitentes tibi] ꝯfeſſi
one fidei **Caſſ.** Beſtias enī po
ꝛ laudis ſuit diabolū cuꝫ
miniſtris ſuis quorūꝫ capita ſicut ſu
peri9 dixit ꝯtriuit ſuper aquas ba

ptiſmi **Iero** O dyabole ꝛ mini
ſtri dyaboli q̄ non
vultis corpa deuorare ſꝫ aīas Tūc
enim aīa deuoratur ore beſtie cum
conniuentiam v ꝯſenſum p̄bet dia
bolice voluntati. Sequitur [ꝛ aīas
pauperū tuoꝝ]chriſtianoꝝ ꝯtem
ptoꝝ mundi[ne obliuiſcaris in fi
nem] etſi ad horaꝫ ſubdunt tribu
lationib9 nō pereant: ſed probati
maniſe **Nico** Conſequenter pe
ſti fiant tit adimpletionē
promiſſorū dicens [Reſpice in te
ſtamētum tuū] id eſt i ſacram ſcri
pturam vt perſoluas regnū celoꝝ
quod in ea pmiſiſti pauperib9 tu
is ꝛ non diui **Nico** [quia] rlti[
tibus ſeculi repleti ſunt
domibus iniquitatū] v iniquitati
bus in quibus perſeuerant tanq̄
habitantes in domibus [qui obſ
curati ſūt terre] v a terrenis deſide
rijs que obſcurant lumen ratiōis
Hugo Et ponit genitiuū p ab
latino more grecorū vi
delicet terre pro terra ¶ Caſſio
Pulcre diffinitum eſt quid ſit cor
pus infidelium ꝛ iniquoꝝ. h° eſt
domus iniquitatū. quia cuncta vi
tia velut quodam hoſpicio recipi
unt qui malis polluuntur. Adhuc
orat pro pauperibus humilibus
dicens Ne auertatur] a tua miſe
ricordia[humilis factus ꝯfuſus]
Iero id eſt ne obliuiſcat a te q̄
in tribulationib9 multis
ac improperijs atteritur ꝛ confun
ditur [pauper ꝛ inops laudabūt
nomen tuū] cū pmiſſa tua percepe
rint ¶ Aug9 . Qui ſunt iſti pau

ꝑtes.⸢humiles ſpiritu.trementes
verba dei: nō de meritis ſuis preſu
mentes. qui qn̄ faciunt aliquid bo
ni deū laudāt. qn̄ faciunt aliq̄d ma
li ſe accuſant. Confitentes ergo pccā
ſua nō de tpalibus elati. deſideran
tes eterna promiſſa laudabūt te.
Coll. Et ſicut pro ꝯfitentibꝰ po
ſtulauit veniā: ita nūc ꝓ
pſeuerantibꝰ in pccō deum excitat
ad vindictā Vn̄ nō tam orando q̄
ꝓphetando **Jero.** Exurge de
ſubiungit us iudica cau
ſā tuā⸥pro his improperiis q̄ vel
tu ſuſtinuiſti pro nobis. vel etiam
tunc ſuſti **Aug.** Nec paganus
net eccā tm̄ vel iudeus
vel hereticus. ſed aliqn̄ frater ipſe
catholicus torquet os ſuū qn̄ dei ꝓ
miſſa predicant. qn̄ futura reſurre
ctio prenunciatur. Et adhuc ipſe
q̄uis tinctus aqua ſalutis eterne
portans ſacramentū chriſti forſi
tan dicit. Et quis hic ſurrexit? Et
non audiui pr̄em meū de ſepulcro
loquentē ex quo eū ſepeliui. Nam
q̄s redit ab inferis? Et quid faciā
talibꝰ? Oſtendā q̄ non vident Nō
poſſum. Non enī ꝓpter illos deꝰ vi
ſibilis debet fieri. videant qd pn̄t.
corde credant qd videre nō poſſunt
Ve peruerſis cordibꝰ. Memor eſto
improperiorū tuorū. eorū q̄ ab inſi
piente⸥ꝓplō dicta⸤ſunt tota die⸥
Adhuc dicitur Vana p̄dicant cri
ſtiani. Adhuc dicit. inanis ē reſur
rectio mortuorū. adhuc inſultatur
chriſto. nec deerunt tota die. hoc ē
vſq; in fine ſe **Glo.** Horum es
culi vaſa ire .memor tu

is dans coronā. **Jero.** vt i iudi
hoſtibꝰ penam⸥ .cio ꝯfun
dant. Vnde ꝛ adhuc ſubdit Ne
obliuiſcaris voces inimicoꝝ tuoꝝ⸥
Hug. qui ſe non corrigūt⸤ſu
.perbia eoꝝ qui te oderūt
aſcendit ſemꝑ⸥ qꝛ peccata peccatis
accumu **Jero.** Sic enī et domi
lant nus in apocali
pſi dicit Impius impie agat: ꝛ in
iquus amplius faciat iniquitatē.
Nos quoq; ſupplices deprecamur
te domine vt ereptos nos a ſpinis
iniquitatū. a ſuperbie tumoſo vi
cio. poſt mūdi ꝯtemptum attollē
digneris in celū. Qui es benedictꝰ
in ſecula.⸢Amen

Pſalmus lxxiiij

Confitebimur tibi

Titu lus **hugo** In finē ne cor
rumpas pſalmus cantici Aſaph.
Pſalmus iſte qui dicitur cantici
quia in eo agit̄ de remuneratione
eterna eſt aſaph id eſt fidelis con
gregationis populi chriſtiani am
monens ne tu qui es fidelis criſti
anus corrumpas videlicet ſpem q̄
habet i dei ꝓmiſſione de eternis vt
peruenias in finem eterne conſum
mationis. In precedenti pſalmo
egit ꝓpheta de ſalute baptiſmi da
ta per gratiam in primo aduentu
xp̄i. In iſto āt pſ̄ de ſalute danda
per glām in ſcdo aduentu dn̄i Vn̄
monet nos ſic in titulo tangit: ne
corrumpamus grām baptiſmi in

nobis per peccatum. ſed de domini
ꝓmiſſione quã ſoluet in illa eťna
btitudine firmi **aug⁹** Iſt enim
ter ſperemus ꝓmiſſio
dei rata certa fixa ꝛ inconcuſſa fide
lis ꝛ omni dubitacõne carens que
conſolať afflictos. Tota enim vita
hoīs ſuper ťrã ſic ſcriptũ eſt: tẽpta
tio eſt. Nec q̃ſi ꝓſpera eligenda ē:
vel q̃i adũſa deuitanda ſʒ vtraqʒ ca
uenda. illa ne corrumpat. iſta ne
frangat vt vnicuiqʒ hoīm in q̃cũqʒ
ſtatu rex in hac vita ↄ̃ũſatus fue
rit nõ ſit refugiũ ñ deus. nec vllum
gaudiũ ñ in **nico** Ad litterã vo
ꝓmiſſis ei⁹. iſte p̃s ē grã
tũ actõ ꝓpľi iudaici reũſi de captiui
te babilõis Moraľr aũt p̃t expõi
de ꝓpľo veracił penitẽte. iã de capti
uitate pcĩ reuerſo q̃ cũ gratiarũ acti
one dominum alloquiť dicens
Confitebimur tibi de⁹ ⌋ de p̃te
ritis peccatis ⌊ cõfitebimur ⌋
ↄfeſſione laudis pro beneficiõ no
ſtre iuſtificacõis ⌊ ꝛ inuocabimus
nomen tuũ ⌋ ꝓ alijs beneficijs ob
tinen **hugo** Intus vocabim⁹
dis eũ in ↄſcia p cõfeſ
ſionem mũdata Si luxurioſus deũ
inuocat: ad cloacã illũ vocat. ſi aua
rus illũ inuocat: ad foueã plenam
ſpinis illũ vocat. Cũ enim domin⁹
ſit mũdiſſim⁹ ꝛ pulcrim⁹ non dig
nať intrare in domũ turpẽ ꝛ immũ
dam **caſſ** ſi enim dign⁹ eſt vt
ipſius munere prius
corda nr̃a ↄfeſſione purgem⁹ ꝛ ſic
ad auxiliũ ſuſcipiendũ nomen do
mini inuocare debea⁹ Sequiť ⌊ Nar
rabim⁹ mirabilia tua ⌋ **Hugo**

q̃ feciſti nobis. q̃a mai⁹ eſt iuſtifi
care impiũ q̃ᵽ celũ ꝛ terram creare
ſic diť Aug⁹ Et ſb̃diť diuina rñſio
cũ di ⌊ cũ accepero tp̃s ⌋ iudicãdi. ſ.
in ſcdo aduentu tũc ⌊ ego iuſticias
iudi **nico** iuſtos iudicio appro
cabo bacõnis ꝛ impios iu
dicio repro **hu** Chriſt⁹ ei in p ri
bationis mo ſuo aduentu
accepit tp̃s miſerendi: In ſcdo vo
aduentu erit tp̃s iudicandi qđ ad
huc poſuit in **caſſ** vt ↄpuncta
dilatione. corda mor
talium ante tempus iudicij i hoc
mundo ſtudioſius precarentur ab
ſolui ne venientes in futura illa diſ
ceptatione inopinatã iudicis ſen
tentiam ſuſtinerent. In primo cri
ſti aduentu ⌊ Liquefacta eſt tra ⌋
Glo. quia homies in terrenis
cõfidentes a ſtabilitate
virtutis ꝛ iuſticie i diuerſas defflu
xerunt concupiſcentias vicio rum.
Deinde exponit quã terram dixit.
hugo ⌊ et omnes qui habi
tant in ea ⌋ videlicet
qui terrena diligunt: ꝛ ad celeſtia
non aſpi **Caſ.** Sed quemadmo
rant dum ſalutari in
carnatione ſubuenerit terre lique
facte ſubſequitur ⌊ ego confirma
ui columnas eius ⌋ id ē apoſtolos.
per quorum predicacõnem alij ſu
ſtentantur ꝛ hij confirmati ſũt re
ſurrectõne: qui in domini paſſione
nutauerãt. Per hos aũt ⌊ dixi iniq̃s
nicola Qui faciunt cõtra pre
cepta negatiua ⌊ Nolite
inique agẽ ⌋ contra ꝓximũ ⌊ ꝛ delin
quẽtib⁹ ⌋ q̃ faciũt ↄtra p̃cepta affir

matiua [nolite exaltare cornu] i. ſuperbire contra deum gloriantes de veſtra malicia. **Hugo** Aut defendentes per elationem peccata veſtra.

Caſſiodo. Cornu enim videtur erigere qui peccatum proprium per alios nititur excuſare. Quapropter tales ad veniam redire non poſſunt. quia confeſſionis remedia perdiderunt. Hoc idem repetit ut formidinem ultionis magne oſtendat. quod ſemper gravius vindicatur quod iterata iuſſione precipitur. Unde dicit. Nolite extollere in altum cornu veſtrum. Ille in altum erigit cornu qui contra deum concepta iniquitate remurmurat. [nolite loqui] nec corde nec lingua [adverſus deum iniquitatem]. Adhuc in excuſationis vitio perſeverans loquitur contra deum iniquitatem: quando aliquis ſic eſtimat ſe conſtitutum ut peccata non poſſit declinare: dicens non culpa ſua: ſed neceſſitate ſtellarum ad aliquod ſe peccatum perveniſſe ut hoc magis imputet conditori quod propria voluntate peccavit.

Auguſti. Etiam loquitur contra deum iniquitatem qui dicit. Vere non iudicat deus de rebus humanis: non curat quid agatur in terris. Ecce multi iniqui redundant felicitatibus: et innocentes premuntur laboribus.

Collector Neque hoc modo neque illo modo debetis loqui adverſus deum iniquitatem. Quia neque ab oriente neque ab occidente neque a deſertis montibus

Nico. erit refugium peccatoribus. ut dei iudicium poſſint effugere [quoniam deus iudex eſt] quia ubique preſens eſt per eſſentiam: potentiam: et preſentiam. ſicut dicitur in ps. cxxxviii. Si aſcendero in celum tu illic es. ſi deſcendero ad infernum ades. Et ut eius potentiam cognoſceres: ſubiungit. Hunc humiliat [deiiciendo ſuperbum] [et hunc exaltat ſublimando humilem]. **Hug** [quia calix] et menſura iuſte retributionis eſt [in manu] i. in poteſtate [domini] i. chriſti: in cuius poteſtate eſt dare cuilibet quod voluerit. Hic calix domini triplex continet poculum. videlicet vini meri et puri: quod ſignat retributionem iocunditatis eterne: ubi miſcetur aliquid triſticie. Et hunc approximat dominus ſanctis ſuis in patria: ſicut in alio pſal. dicitur. Inebriabuntur ab ubertate domus tue. Deinde calix domini eſt [plenus mixto]. Hoc mixtum approximat dominus ſanctis ſuis: qui ſunt in via et in purgatorio. quia gaudium quod habent de felici expectatione beatitudinis eterne non eſt merum. quia ſecundum quod dicitur pro. xiiii. Spes que differtur affligit animam. Quomodo autem mixtum eſt in via ſubiungit: dicens [Et inclinavit ex hoc in hoc]. Cum aliquis habet duo vaſa ubi eſt vinum diverſarum ſpecierum: ſi vult facere mixtionem inclinat et effundit de uno vaſe in aliud. Sic dominus facit quando homini in tribulatione poſito conſolationem infundit de conſideratione retributionis eterne. Temperat ergo amaritudinem preſentis tribulationis per dulcedinem future felicitatis. quia ut dicit Gregorius. conſideratio premii minuit vim

flagelli. Illi vero qui volunt hic bi
bere iocūditatē peccati ⁊ nō mixtū
tribulationis: tandē bibēt feces ca
licis dn̄i. Vn̄ ſubdit. [verūtamē].
Licet dn̄s ꝓpinauerit de ſuo calice
in ſupiori loco hoc eſt in celo ſāctis
ſuis poculū vini meri ⁊ pfectū gau
diū: et fidelib9 in purgatorio: ⁊ in
loco medio hoc eſt ī terra exiſtenti
bus poculū mixtū; vt dictū eſt. tn̄
[fex eius non eſt exinanita] .i. eua
cuata. Fex calicis dn̄i pena ē infer
ni q̄ nunq̄ euacuabit. q2 perpetua
eſt. Hāc [bibēt omnes peccatores
terre] .i. ī inferno dānati. Ex q̊ enim
ſāctis ī patria datur merū: ⁊ ſāctis
ī via dat̄ mixtū: nihil reſtat mal'bi
bēdū de calice dn̄i: niſi feces et̄ne dā
nationis. Conſeq̄nter Aſaph agit
grās de ſua liberatōe ⁊ maloꝝ pu
nitione: di cens.

Nico. [EGo autē annūciabo in
ſeculū] .i. dei virtutē ⁊ laudē: in ſe
culū .i. in vita pn̄ti. [cantabo] in le
titia cordis laudes [deo Jacob] .i.
populi xp̄iani qui vitia ſupplātat
Deīn ſubdit ꝓpheta ī pſona chriſti
iudicis dicentis. ET oīa cornua
peccatoꝝ cōfringā] .i. dignitates
ſuperborum confringam.

Collector. In illa quippe ex
trema iudicatōe
oīs ptās: omīs ſupbia impioꝝ hu
miliabunt: ⁊ confracta diſpient q̄
hic magnis ſublimitatib9 erigunt
[⁊ exaltabunt cornua iuſti].

Hugo. Hoc vtrūq3 fiet in iu
dicio; vbi ſupbia ſu
perboꝝ humiliabit: ⁊ humilitas
atq3 paciencia humiliū quib9 ſe
cōtra inimicoꝝ inſidias defendebāt
exaltabūtur.

Caſſio. qm̄ in et̄na pulchritu
dine pmanebūt. O humilitas exi
mie decorāda q̄ hic cernetis deſti
tuta. Q8 maius pciū h'e poterit de
cus tuū q̄ vt ille eā hic aſſumpſe
rit de quo cuncti beati ſine fine gau
debūt. Audiuim9 verba dn̄i nō de
altitudine celi: ſ3 de ſancta ſcriptu
ra pſalterij: cui tanto libēti9 parea
mus q̄nto nos cōmunit̄ monuiſſe
dignat9 eſt. cui bn̄ficia dn̄i ſaluato
ris ſi itelligātur: iugiter āmirāda
ſunt. Linguā ipſi9 quotidie geſta
mus ī manib9. volūtas dn̄ica pt3
nobis litteris cōphenſa diuinis
⁊ corpale3 pſtat aſpectū: vt intus
cordis oculus ſalutariter inſtruat̄.
Nunq̄ tacet ſi eū3 in ſcripturis ſuis
ꝯſulere feſtinem9. ſp ad ſalutaria
ꝯſila parat9 eſt. nec abſens aliq̄n
reddit̄ ſi eū puris mentib9 appeta
mus. Quapropter abijciamus vt
pſal. monet ſupbiā que ſceleratos
diuidit a xp̄o. amem9 humilitatē
q̄ ſcōs illi celeſti caritate ꝯiūgit: q̄ti
nus ī futuro exaltari mereamur ab
ipſo dn̄o noſtro Jeſu xp̄o: cui ē ho
nor et glīa ī ſecula ſeculoꝝ. Amē.

Pſalm9. lxxv.

NOtus in iu

Nico. Pſalmū iſtū fecit
Aſaph: puidēs ī ſpi
ritu liberatione; mirabilem popu
li a ſennacherib perſecutiōe: vt ha
betur. iiij. Regū. xix°. Cui9 pſalmi

talis eſt titulus. In finem in laudibus pſalmus Aſaph canticū ad aſſirios. **Caſſiodo.** Omnia verba huius tituli ex p̄cedentibus expoſitiōib⁹ debēt eſſe notiſſima. Reſtat ergo qđ nouū intulit: videlȝ ad aſſirios explanare. Aſſirij dirigentes interpretant̄ qui iam fidei regulis docti rectis ſemitis ambulare cōtendūt. Hos alloquitur Aſaph: laudes domini mirabili varietate decantans. Ait enim ⁊c̄.

NOtus in iudea deus ⌋. Poteſt hic verſus nonnullam facere queſtionē cur dictū ſit in iudea deum notū: vbi magis x̄p̄m dn̄m cōſtat eſſe crucifixum.

Collector Fuit tp̄us quo gens iudea ſola deuȝ agnoſceret atq; adoraret: et cetere gentes adorantes ydola deum celi penitus ignorarent. Sȝ qm̄ illa gens iudeoꝝ verū deū ſaluatorem ſuum negauit a cognitiōe dei erando ceci dit. **Caſſio.** Ipſi enī in domini traditiōe dixerunt. Nos regem non habem⁹ niſi ceſarē. Vn̄ ergo iudei veraciter dici poſſunt q̄ ſe a chriſto nato de tribu iuda .i. a iude genere extraneos reddiderūt. Propter qđ quid ſignet iuda debem⁹ inquirē vt nobis poſſit ſententie veritas relucere. Iuda quippe cōfeſſio interp̄tat̄. Vnde iudeā verā x̄p̄i conſtat eſſe eccleſiā; que cōfitetur illū regē qui p virginē Mariā venit de tribu iuda. Bene ergo deus in iudea .i. in eccleſia notus eſſe dr̄ a q̄ fideliter cōfitetur ⌊in iſrahel magnū nomē ei⁹⌋. Iſrahel vir videns deū interp̄tat̄. In vnoquoq; enī fideli magnū eſt nomē dn̄i qn̄ eū puro corde ↄfitet̄ regem regū ⁊ dn̄m dn̄antiū. ⌊ET fact⁹ eſt in pace locus eius.

Auguſti. Prius ↄfitē et ſic in teipſo fit locus dei. Quādiu enī non cōfiteris peccata tua: quodāmodo rixaris cū deo. q; tibi placet vita tua mala que ei diſplicet. **Caſſio.** Ille p̄fecto pacem p̄bat h̄re cū dn̄o: qui aduerſuȝ mādata ei⁹ ↄtraria voluntate nō litigat: qui ſeq̄tur iuſſa dn̄antis: ⁊ ab om̄e peccatū dīmuȝ ſuū flectit arbitriū. Pax enī vera eſt cōcordiā h̄re cū moribus p̄bis: ⁊ litigare cū vitijs. Et licet de⁹ non ſit localis qui vbiq; eſt tot⁹: tn̄ localiter ieſſe dī q̄b⁹ p̄picius adeſſe dignatur. Sequitur. ⌊Et habitatio eius in ſyon⌋. Syon ſpeculatio interp̄tatur p quā de⁹ fidelīū corda p̄ſpicit. Ipſe p̄fecto fit ſyon qui eū meruerit ſincera mente conſpicere. **Iero.** In q̄cūq; ergo aīa noticia ſcp̄turarū eſt atq; doctrina: ibi habitat de⁹. Sequitur. **Hugo** ⌊IBi⌋ .i. illa pace ⌊cōfregit potētias⌋ demonū videlȝ ⌊arcum⌋ .i. delectationē ſubitam q̄ ex improuiſo ferit ⌊ſcutum⌋ .i. malam voluntatem cōſentiendi peccato que eſt ſcutū contra deuȝ. ſic bona volūtas eſt ſcutuȝ cōtra diaboluȝ. ⌊gladiū⌋ .i. actum peccandi quo ſe quiſq; interimit. ⌊et bellum⌋ .i. conſuetudīnē peccandi qua deus continue impu

gna tur. **Caſſio.** Hec omnia no tum eſt ꝯfracta
atq̃ imminuta diſcedẽ vbi venire cer
tum eſt pacis auctorẽ. Nec ſolum
hoc feciſti dñe: ſed etiam ex ⌊ Il
luminãs ⌋ corda gentiũ ⁊ peccatoꝝ
o ⌊ tu ⌋ chriſte ⁊ non alius. et hoc
facis ⌊ mirabiliter ⌋ .i. ꝑ miracula
et predicationem ꝓlatam ⌊ a mon
tib⁹ eternis ⌋ .i. ab apoſtolis ⁊ pre
dicatoribus ſanctis. **Aug⁹.** Qui tanq̃ montes ex
ceperũt primo doctrinã tuã quos
eternos feciſti: ⁊ vitã eternã per il
los ceteris ꝓmiſiſti. quibus p̄dicã
tibus ⌊ turbati ſunt omnes inſipiẽ
tes cor de ⌋. **Caſſi.** Qm̃ de p̄dicatio nib⁹ ſanctis vñ
illuminati ſunt iuſti: inde inſipien
tes. turbati ſunt: ⁊ recedentes a ve
ro lumĩe ſecuti ſunt mũdi deſideria
tenebro ſa. **Aug⁹.** Sed quid eis ex hoc ipſo
contigit. Sequitur ⌊ Dormierũt
ſomnum ſuũ ⌋ viri diuitiaꝝ. Ama
uerũt preſẽtia ⁊ quieuerũt in ipſis
preſentibus. et ſic illis facta ſũt il
la preſentia delicioſa.

Caſſio. Et bene dicit ſuũ vt eos a beatorũ quiete
diſcerneret. Nam iſte ſomnus fal
lax atq̃ deceptor eſt: vt mõ ſe gau
deant diuitias acquiſiſſe: modo no
biliſſimo ꝯiugio copulatos: mo
do clariſſimis honoribus fuiſſe ſb
nectos. Sed vide qualis eos ꝯfu
ſio ſubſequat. ⌊ ⁊ nihil inuenerũt
omẽs viri diuitiaꝝ ĩ manib⁹ ſuis ⌋.

Aug⁹. Dormiunt ꝑ delectatio nẽ cupiditatibus ſu
iſ. tranſit ſomnus iſte. tranſit vita
iſta. ⁊ nihil inuenerũt in manibus
ſuis. q2 nihil poſuerũt in manu xp̄i.

Caſſio. Et intende queadmo dum auaros deſignet
atq̃ definit. Dicit enim viri diuitia
rũ .ſ. qui pecunijs ſuis captiua mẽ
te deſerui unt. **Grego.** xviij°. mo raliũ. Hi
ꝓfecto paupertatem euigilantes in
reſurrectione inuenerũt. quia nihil
ſecum ad illud extremũ iudicium
ferunt. Vnde ingemiſcentes teſtan
te ſapientia dicturi ſunt. Quid no
bis ꝓfuit ſuperbia? aut diuitiaꝝ
iactantia quid ꝯtulit nobis? Trã
ſierũt omnia illa tanq̃ vmbra. Vi
tia ergo ⁊ fugitiua fuiſſe que tenu
erunt iam amiſſa cognoſcũt. que
q̃ diu aderant: ſtultis eoꝝ cordib⁹
magna ⁊ manſura videbãtur. De
quorum duricia adhuc ſubdit.

Caſſio. Ab increpatione tua ⌋ .i. ab predicatio
nem: ⁊ monitis ſanctis o xp̄e qui
es ⌊ deus Iacob ⌋ .i. populi xp̄iani
qui eſt ſupplantator vitiorum nõ
curauerunt. quia ⌊ dormitauerũt ⌋
.i. excecati ſunt et obdurati.

Augu. Nam duricia cordis obduratio eſt.

Caſſiodo. Sed qui ſint iſti qui dormitauerũt
conſequẽter exponit: dicens. ⌊ qui
aſcenderunt equos ⌋. **Aug⁹.** q̃ ſe iactant in ſuperbia
in diuitijs: honoribus: ⁊ poteſtati
bus ſuis. Nam in equis ſedere pec
catum non eſt: ſed ceruicẽ poteſta
tis contra deum erigere.

Caſſi. Talis fuit ille Pharao
qui aſcendẽs currus atꝫ
equos increpationes dñi eſtimata
mente cõtempſit: ⁊ dormitando p
uenit ad eternũ ſomnũ: vbi nulla
requies inuenitur. **Hugo** Nequaq̃
vo dormi
ret ad increpationẽ dei qui bene ad
uerteret qđ ſubditur. ⌊ TV ⌋ dñe
qui modo increpas miſericorditer
peccatores ⌊ terribilis ⌋ in iudicio fu
turus ⌊ es ⌋ iudex ⌊ et ⌋ tũc ⌊ quis reſi
ſtet tibi ⌋ quaſi dicat. Nullus. cũ
infinita ſit tua virtus. ⌊ et tũc ⌋ cũ
veneris iudicare viuos ⁊ mortuos
apparebit ⌊ ira tua ⌋. **Hugo** ſuper ĩpro
bos. qꝛ ſic
dicit in alio pš. Dñs in ira ſua con
turbabit eos ⁊ deuorabit eos ignis
Quõ aũt apparebit conſeq̃nt oſtẽ
dit: dicens ⌊ DE celo auditũ feciſti
iudiciũ ⌋ i. audiri facies aduentũ
tuũ ad iudiciũ: quãdo ſonante tu
ba angelica dices Surgite mortui
venite ad iudiciũ. ⌊ terra ⌋ i. vnuſ
quiſq3 pctõr ⌊ tremuit ⌋ i. tremet ni
hil habẽs meriti. ⌊ ⁊ q̃euit ⌋ i. qui
eſcet ab omni ope. qꝛ tunc non po
terunt operari neq3 mereri.

Caſſio. Vel tremet ad vocẽ
iudicis dicentis. Ite
in ignẽ eternũ. Et quieſcet cũ in p
petua damnatiõe recipiet. Sꝫ q̃es
iſta ſine requie eſt. qꝛ et ſi req̃eſcãt
a malis opibus: non tñ in ſuppli
cio quieſcũt qui in eterna flamma
cruciandi ſunt ⌊ CVm exurgeret
in iudicio deus ⌋ i. cũ exurget chri
ſtus venturꝰ ad iudiciũ: q̃ hic qui
etus oĩa ptulit quãdo corã Pila
to iniuſte iudicatus eſt. Vnde trãſ
latio hebraica ſic hꝫ. Cum ſurrexe
rit ad iudicandũ deus. Et ne iudici
um illud ad ſolã damnatiõẽ ma
lorũ crederes eſſe faciendũ: addidit
⌊ vt ſaluos faceret omnes manſue
tos terre ⌋. **Auguſti** Qui freme
tes equos
non aſcenderũt: ſed in humilitate
ſua peccata confeſſi ſunt.

Caſſio hi ſalui fiũt cũ in do
mo dñi premia pmiſ
ſa recipiũt. Cauſam ſaluatiõis eo
rum ſubiungit: dicens. ⌊ QVoni
am cogitatio hoĩs confitebitur ti
bi. Cogitatio enim noſtra primũ
confitet̃ deo: qñ p̃terita peccata hu
mili ſatiſfactõe damnauerit. Sꝫ qꝛ
fragilitas hũana ſemp debet luge
re qđ peccat: addit ⌊ ⁊ reliquie cogi
tationis diem feſtũ agẽt tibi ⌋.

Augꝰ Reliquie cogitationis
ẽ vt non excidat a me
moria ille qui ſanauerit. Et quid
tibi dimiſit. Huiuſmodi recorda
tiões ſolemnia dño celebrabunt
cum gratiarum actione

Collector In Paulo cogno
ſcimus hãc cogi
tationẽ cõfitentẽ: ⁊ reliquias cogi
tationis cum dicit. Qui priꝰ fui bla
ſphemus: et perſecutor.

Augus. Vt ampliꝰ blaſphe
mus nõ eſſet fuit pri
ma cogitatio confitẽs. vt autẽ com
memoraret qđ illi dimiſſũ eſt: reli
quie cogitatõis erant. Per ipas re
liquias cogitationis ſolennia ce
lebrabat. **Collector** Conſequẽ
ter poſtq̃
D. in.

oſtendit qualiter ꝓpter ſupbiam
et mundi delectationem damnent
reprobi. ⁊ quomodo per humilita
tem ⁊ bonam cōfeſſionem ſaluent
manſueti: īuitat populū ad dei lau
dem: di- **Nico** Vouete et red
cens. dite dn̄o deo vrō⌋
⁊ vota q̄ feciſtis: ſiue in baptiſmo:
ſiue in ordine: ſiue ī quouis licito
modo: illa pſoluite. q2 diſplicet deo
infidelis ꝓmiſſio: vt dr̄ Eccī. v.

Hugo Vouete eſt cōſiliū.
reddite eſt p̄ceptū. ⁊ v
ſi vouiſtis reddite. ⌊omnes q̄ in cir
cuitu eius affertis munera⌋. Ipſe
enī in medio ſuoꝝ fidelium ſe eſſe
promi- **Cassio** In circuitu q̄p
ſit. petes agit: cū
munera fideliū ſacratiſſimis alta
ribus offe- **Hugo** ⌊Terri
runtur. Cui bili⌋ dn̄o
qui terribilis apparebit peccatori
bus in iu- **Jero** ⌊⁊ ei qui aufert
dicio. ſpiritū p̄ncipū⌋
i. audaciā ſupboꝝ: aut aīam ipſo
rū principū⌊terribilis apud oēs
reges ter- **Cassio** vtiq3 q̄ cor
re⌋. pus ſuum
regere ac moderare domini munere
meruerunt. **Jero** Nos ergo p̄cemur
deū vt reges terre
ſimus: vt impem⁹ carni noſtre: iu
xta illud apoſtoli. Non regnet pec
catū in mortali corpe noſtro. Im
peret anima noſtra: ſeruiat corp⁹
⁊ ſtatim veniet xp̄s et habitabit
in nobis. Ipſe enī dicit in euange
lio. Veniā inquit et ſtabo ante bo
ſtiū ⁊ pulſabo. ⁊ ſi quis mihi ape
ruerit introibo ad illū et cenabo cū
eo. Quotidie ſtat ante oſtiū ꝑecto
ris noſtri xp̄us. Intrare deſiderat.
Aperiamus ei. ingredit in nobis:
⁊ hoſpes noſter eſt ⁊ cōuiua: cui ē
honor et gloria in ſecula ſeculorū
Amen.

Pſalm⁹ lxxvi.

Voce mea ad

Titulus In finē ꝓ ydi
thū. Pſalmus Aſaph.

Hugo Cui⁹ ſenſus talis eſt
Pſalm⁹ iſte attribui
tur Aſaph. i. fideli ꝑplo. Nā Aſaph
cōgregatio interp̄tat: qui ꝑpl'us fi
delis eſt. Ydithū ⁊ trāſiliēs. qui
cōtemptis terrenis mente ⁊ volun
tate tranſilit cōtemnēdo iſta tranſi
toria: vt pueniat in finē videlicet
eternā btitudinē que eſt finis pre
ſentiū miſeri- **Aug⁹** Quiſquis
arum. ē ergo xp̄ia
nus qui hui⁹ pſalmi cōſiliū ſentire
imitari ⁊ tenere vult: omnia deſide
ria carnalia tranſiliat: ſeculiq3 hu
ius pompā ⁊ illecebrā calcet. nihil
q3 ſibi aliud in hoc mūdo ꝓponat:
niſi vt pueniat ad finē xp̄m q̄ eſt
p̄miū noſtri laboris. Et hec eſt inte
tio hui⁹ **Glo** Aſaph ḡ omnia
pſalmi. tranſiliēs et ſo
lum deum querens: ait.
Voce mea ad dn̄m clamaui⌋.
Jero Clamare eo tempo
re eſt neceſſariū qn̄
longe eſt ille qui clamat. Et q2 pro
pter peccata mea longe ſū a te: cla
mo vt exaudias. Qui multū deſide
rat: multum clamat.

Calli. Clamat ad dn̄m qui eū talia petit: q̄lia ſe datu
rum fidelibus pollicet̄. Naȝ qui eū
p rebus tranſitorijs rogat: nō ad
dn̄m clamare cognoſcit̄ q̄uis ipſū
petere videat̄. **Aug⁹.** Quiſquis p
alia re q̄ꝑ p
ipſo dn̄o clamat: ad dn̄m nondum
eſt tranſiliēs: ſicut iſte qui ī orati
one ſua pſeuerans: ſubiūgit.

Calli. Uoce mea ad dominū. Subaudit̄. puemi. Sed
quid petit non deſignat. Et merito
q̄ non eſt illi neceſſariū dicere q̄d
pſtet q̄ ſolus nouit largiri qd̄ expe
dit. Quapropter vere ſapiētes ſūt
q̄ ſe ptāti diuinitatis: ordinatōiq̄
cōmittūt: ipm ſolū expetūt: et oīa
pſpa ↄſequūtur. Sequitur.

Hugo. Et intendit mihi. ex
audiendo orōem meā
q̄ppe eſt dn̄s oībus inuocātib⁹ euȝ
in veritate. Poſtea oñdit tempus
oratōis ſue: dicens. **Aug⁹.** In die
tribulatio
nis mee. i. ī hac pn̄ti vita hūana
q̄ eſt tēptatio ſup terraȝ. Deum ex
quiſiui. **Caſſio.** Solent munda
nis deſiderijs oc
cupati ī tribulatōib⁹ optare vt ab
illa poſſint neceſſitate quam ſuſti
nent liberari. vt ſi egrotus eſt: ſa
nitatē querat. ſi pegrin⁹: patriaȝ.
ſi paup expēſas. Iſte vt breui peti
tione oīa pfutura ↄduceret: nihil
d̄ ſuis anguſtijs vociferat⁹ eſt. nec
impaciēter q̄ ſuſtinebat: ingeſſit.
Sed tanq̄ quiet⁹ et maloꝝ ſuoruȝ
neſci⁹: ī die tribulatōis ſue toto de
ſiderio ↄtēplationē dn̄i pquirebat

Et quō exquiſiui manib⁹ meis. i.
opibus bonis q̄ diuinis noſcitur
cōuenire mādatis. Et q̄n exquiſi
ſti nocte. i. in hac vita. q̄ q̄uis lu
cem hīc videat̄: tamē obſcuritate
fuſcata eſt. **Collector.** Et vbi ex
quiſiſti. Contra eū. ſic tranſlatō romana
h̄: coram eo. i. in abſcōſo. ſicut ipſe
dicit. Nolite facere iuſticiā v̄ram co
ram hoīb⁹. Illo enim p̄ſente ſit q̄n
hūan⁹ non affectat̄ aſpect⁹ vt va
nis laudib⁹ itumeſcat. Sequitur.
Et nō ſuȝ decept⁹. q̄ ſecut⁹ ſuȝ do
minū quē querebaȝ. Et ideo. R e
nuit conſolari anima mea.

Grego. xviij. moral̄. Plerū
q̄ huius ſeculi diui
tes tedio affecti ſolent bona tēpa
liter accepta cōſpicere: a triſticiaȝ
declinare. Cuȝ enī merore quodaȝ
tangi ſe ſentiūt: equos aſpiciunt:
auri a argēti vaſcula cōtēplantur
predia circueūt. Cūq̄ p hec tpalia
oculos libēter trahūt: oborti ȝ aīi
me merorem vincūt. Vn̄ eis ſic in
euāgelio veritas dicit. Ve vobis
diuites: qui habens hic cōſolatio
neȝ v̄ram. Sȝ ſcīs qui hoc luget q̄
ab eternis gaudijs cecidit: cōſola
tionē de tempalib⁹ non admittit.

Caſſio. Neq̄ ſi vigilijs fatiga
tur: remiſſam vaga
tionem q̄rit. Si ieiunijs vt corpus
ſuū cōgrua hilaritate reficiat. Nec
querit. q̄ iſta ſola ↄſolatio eſt: vi
delicet intētionē ſuā ſemp ponē in
dn̄o. Vnde ſubiungit ipſe. Me
mor fui dei. **Iero.** cōſiderando eius
manſuetudinem

ꝛ pietatem. ⌊et delectatus ſum⌋ in
ipſius miſericordia ⌊et⌋ inde exer
citatus Nico. i diuinis laudi
ſum⌋. bus. ⌊et defecit
ſpūs meus⌋. qꝛ aliqn̄ hoīes deuoti
ex feruenti deuotiōe rapiunt̄ a ſen
ſib⁹: ꝛ ſic deficit ſpūs q̄tū ad vſuz
actualez exterioꝝ ſenſuū. ⌊ Antici
pauerūt vigilias oculi mei⌋ ꝛ vel
gilaui anteq̄ eſſet tēpus ſurgēdi
ad matutinū: ꝛ ad dicendū laudes
diuinas de nocte ſm modū ɔſuetū
Sic enī faciūt deuotione feruentes
qꝛ ſurgūt an̄ alios ad orandū. Se
quit̄. ⌊turbat⁹ ſuz⌋ recordatōe pec
catoꝝ: tā meoꝝ q̄ alioꝝ ⌊ꝛ nō ſuz
locu Caſſi. Tacuit ḡ: qm̄ ꝓſū
tus⌋ da nocte nō habe
bat ſolatiuz hūani colloquij quo
tpe ipſe hō recogitans animi ſui ſe
creta per Jero. Monach⁹ eīz
quirit. qui nō vigilat:
hūc verſiculū nō poteſt dicere.

Hugo Et ſi quis quereret: q̄d
faciebas qn̄ vigilias
anticipās ſurrexeras. Reſpondet.
⌊Cogitaui dies antiquos⌋.

Caſſio. Cepi cogitare ab ini
tio mūdi qn̄ hoīez fe
cit de⁹ vſq3 ad annū meū ꝛ ab Adā
vſq3 ad tempus meum.

Caſſio. Et vidēs qꝛ dies anti
qui tpales atz cadu
ci ſunt et labili varietate fugitiui:
non hos deſideraui. ⌊ſ3 ānos eťnos
in mēte habui⌋ qꝛ in dieb⁹ antiq̄s
mors dn̄at. in ānis eternis regnat
vita eterna. Jſti momēto pereūt.
ſ3 futuri pſēnī longinq̄tate ɔſiſtūt
Cogitabat ḡ vir ſāct⁹ cur latētes

dies tanto tpe deſideret ꝛ q̄rat hu
manitas: ꝛ illos eťnos qui ſoli no
bis ſunt ſpecialiter appetēdi negli
gam⁹ ꝛ ɔtemnam⁹. nec credam⁹
eſſe duz eos in p̄ſenti nō valem⁹
aſpicē. ⌊ Et meditat⁹ ſū nocte cū
corde meo⌋ in oratiōe ſecreta.

Jero. Nō cogitabā de iracūdia
nō de inimico meo ſ3 tota
cogitatio mea de deo erat. ⌊et exer
cita Nico. pſcrutando ɔſcien
bar⌋ tie mee ſecreta. ⌊ꝛ
ſcopebā ſpm̄ meū⌋ extergēs iā pec
cata ſaltē veniatia: ſine quib⁹ non
ptranſitur preſens vita.

Hugo Et dixi. ⌊nunq̄d i eťr
nuz ꝓijciet deus⌋ ſcz
hoīem: et ſi ꝓijciat ad tēpus vt cor
rigat. q̄ſi dicat. Non. Jnterroga
tio enī facta p nunq̄d: ſupponit fre
quēter negatiuā. facta āt p nonne
ſupponit affirmatiuā. Jllos autez
p̄cipue nō ꝓijcit dn̄s q̄ faciūt ea q̄
p̄miſſa ſunt in verſu p̄cedēti: quiui
delicet exercitant̄ pſcrutando ɔſciē
tie ſue ſecreta: ꝛ de deo meditantur
⌊aut non ap Caſ. Jſtud non:
ponet⌋. nequaq̄ ne
gantis: ſ3 affirmātis eſt. q̄ſi dicat.

Hugo Jmo addit vt medi
cus medicinā ad mor
buz. Vn̄ ſubdit ⌊vt ɔplacitior⌋ ꝛ
benignior ꝛ magis placatus. ⌊ſit
adhuc⌋ Caſ. hͦ verbū adhuc:
expectantis eſt: ꝛ
non dolentis. ⌊ Aut in finem⌋

Nico. ꝛ totaliter ⌊miſericordi
am ſuā abſcidet⌋ a nob
⌊a generatōe in generatōez⌋ ꝛ in
generatōibus ſibi ſuccedentibus.

⌊ AVt obliuiſcet̄ miſereri deus ⌋ nobis: cu; tn̄ eius ꝓprietas ſit miſe
ricā parcē. ⌊ aut continebit in ira
ſua miſericordias ſuas. ⌋

Hugo Sicut fons dī contine
re aquā; qn̄ nō emit
tit ex ſe riuulos: ſ; ſic nō ꝯtinet dn̄s
miſericordiā ſuā. q; etiā irat⁹ miſe
ret̄. quoniam aut corrigit: aut mi
nus pu
nit.

Nico. Tales q̄relas ꝯ
ſimiles ſolent
facere hoies etiā boni in afflictōe po
ſiti: ſ; p ratione ſentiēt cōtrariū: ſic
xp̄s ſ̄m ſenſualitatē dicebat. Trā
ſeat a me calix iſte. Et ſ̄m ratiōem
dicebat. Verūtamen nō ſicut ego
volo: ſ; ſicut tu. ⌊ ET dixi ⌋ hec vi
delicet q̄rulose ex infirmitate hūa
na. Vnde trāſlatio hebraica hab;
Et dixi imbecillitas mea hec eſt. i. ta
lis q̄rulatio quā premi ſi p̄cedit ex
imbecillitate humana: ſ; ſ̄m iudici
um ratio
nis.

Hugo ⌊ nūc cepi ⌋
intelligere q;
mutatus ſum de ignorante in ſciē
tem: ꝯ d peccatore in iuſtū. Hec eſt
mutatio dextre excelſi. i. muneris di
uini: ꝯ non mei meriti. Vn̄ aplus
ad Phil. ij. ait. De⁹ eſt enī q̄ opa
tur in nobis ꝯ velle ꝯ pficere ꝓ bo
na voluntate. Et ideo dī ad titū. iij°.
Non ex opib⁹ iuſticie q̄ fecim⁹ nos
ſ; ſ̄m ſuā miā; ſaluos nos fecit. Et
ne vir ſcūs de hoc dei bn̄ficio ingra
tus putet̄: ſubiūgit. MEmor fui
op̄m dn̄i ⌋ q; hui⁹ mutatōis in me
facte nō obliuiſcar. Et nō ſolum de
mea ſalute letabor: ſ; bn̄ficiorꝫ ali
is factorū; recordabor. ⌊ q; memor
ero ab initio mirabiliu; tuorꝫ ⌋.

Cal. vtiq; q̄ hūano generi pi⁹
miſerator indulſit: videl;
q; Adam fecit ad imaginē ꝯ ſilitu
dinē ſuā. Deīn q; oblatōe; Abel iu
ſti ſuſcepit q; in archa Noe ꝯ dilu
uio ecclīa; ꝯ baptiſmū p̄figurauit
Poſtremo q; ipſe ad liberandū ho
minē venire dign⁹ eſt. ⌊ ET medi
tabor in oībus opib⁹ tuis ⌋ . i. i ſcri
pturis diuinis: vbi nullum tediū:
nulla ſatietas. ſ; q̄ntū q̄s pl⁹ hau
ſerit: tāto ampli⁹ dulcia ſentiat.
Senſu; ſi eſt intellcūs notū p̄q̄rit:
S; q; fidelib⁹ nō ſufficit tm̄ legere
ſcp̄turā: niſi etiā aſſit fruct⁹ bonorꝫ
operū. Ideo ſbdit. ⌊ ꝯ i adinuentiōi
bus tu
is ⌋.

Hugo . i. in p̄ceptis
q̄ inueniſti ad
vtilitatē hoīm: vt p ea hoies te inue
nirēt ⌊ exercebor ⌋ . i. ſolicita deuotōe
verſabor. De quib⁹ adinuentōibus
dī yſa. xij. Notas facite i ꝑplīs adi
uentōes ei⁹. Deīn ſcūs vir in laudē
dei ꝓrūpens: ſubiūgit. ⌊ DEus ⌋ pī.
⌊ in ſcō ⌋ . i. i xp̄o eſt ⌊ via tua ⌋ q; ip̄e
dicit Io. xiiij. Nemo venit ad p̄re;
niſi p me. Et q; i xp̄o fuit ꝯ eſt diui
nitas. Ideo ſubiūxit. ⌊ quis de⁹ ma
gnus ⌋ v̄tute ⌊ ſic̄ de⁹ noſter. ⌋ qua
ſi dicat. Nullus.

Nicola quia null⁹ ali⁹ p̄ter
p̄m pōt facere opa
virtutū toti⁹ nature excedētia. Ideo
ſbdit ⌊ tu es de⁹ q̄ facis mirabilia ⌋.

Hug. Sanās corpa a lāguoribꝫ
ꝯ animas a peccatis.

Ieroni Quotidie facit mirābi
lia. q̄a iſte heri latro:
hodie criſtian⁹. heri fornicator: ho
die cōtinēs: qd eſt ſoli⁹ dei opari.

Caſ. **N**Otam feciſti⌋ o deus
pater.⌊in populis⌋ toti⁹
orbis⌊virtute͡ʒ tuam⌋ qn̄ in hunc
mundū miſiſti filium tuū dominū
chriſtum. **Q**ui ſicut apoſtlus ⁊ ad
Corinth ⁊ dicit. Dei virt⁹ eſt ⁊ dei
ſapiētia⌊redemiſti i brachio tuo⌋
Hugo ⁊ in filio tuo ꝑ quē
oparis⌊filios iacob⌋
⁊ electos de iudeis. ⌊et⌋ filios⌋ **J**o
ſeph⌋ ⁊ electos de gentibus que
deſignant̄ per **J**oſeph qui interpre
tatur augmentū ex quibus gen
tibus chriſti eccleſia ſemp auget̄
Viderunt te aque deus⌋. De his
aquis dicitur **A**pocal. xvij. **A**que
quas vidiſti populi ſunt ⁊ gentes
Ratio eſt. quia tranſeūt de hoc mū
do ſicut aque. quoniam generatio
ꝓterit ⁊ generatio aduenit. ⌊**V**i
derunt⌋ergo⌊te aque⌋ ⁊ vterq̄ po
pulus predict⁹ per fidem: ⁊ quidā
corpali viſu⌊et timuerūt⌋ omnipo
tentem viſis miraculis⌊⁊ turbate
ſunt abiſſi⌋ ⁊ conſcientie eorū cō
mote ſunt ad penitentiā. **C**or homi
nis abiſſus dicitur **J**ere. xvij. **P**ro
fundum eſt cor hominis et inſcruta
bile. **M**Vltitudo ſonit⁹ aquaꝝ⌋
⁊ predictorum populorū ſonitus
fuit multiplex i confeſſionib⁹ pec
catorū: in gemitibus: ymnis: lau
dibus: pſalmodia: orationibus.
Nec mirum. quia⌊vocem dederunt
nubes⌋ ⁊ apoſtoli predicantes. de
quibus pſa. ait. **Q**ui ſunt hi qui vt
nubes volant. ⌊**E**tenim ſagitte
tue⌋ ⁊ verba ſcripture⌊tranſeūt⌋
ab ore predicatorum ad corda au
dientium quibus audientes i cor

dibus tanq̄ ſagittis punguntur
ad penitentiam. ⌊vox tonitrui tui⌋
⁊ vox predicationis apoſtolorum
terribilis et aperta facta eſt. ⌊in ro
ta⌋ ⁊ in circuitu orbis terraꝝ. quia
in omnem terram exiuit ſonus eo
rum. **E**t quia predicationem confir
mabant miracula recte ſubiungit
⌊**A**Luxerūt coruſcationes tue or
bi terre⌋quia virtutes ⁊ miracula
quas ꝑ apoſtolos. et apoſtolicos
viros feciſti vbiq̄ reſplenduerunt
et note ſunt ex q̄bus ⌊ꝯmota eſt⌋
ad penitentiā ⁊ fidē. ⌊⁊ cōtremuit
terra ⁊ terreni hoīes viſis ꝓdictis
miraculis tremefacti ad fidē ꝯuer
ſi ſunt. **E**t quia fides ſine bonis ope
ribus mortua eſt. **I**deo ſubdit.
Nico ⌊**I**N mari⌋ ⁊ gentilita
te peccatis amara predi
cata eſt⌊via tua⌋ videlʒ obſuatio
mādatoꝝ tuoꝝ. ⌊⁊ ſemite tue⌋ ⁊
ꝯſilia euāgelica q̄b⁹ ſecure tranſit̄
ꝑ mare hui⁹ ſeculi⌊i aq̄s multis⌋.
Hug. ⁊ in multis ꝓpl'is diuer
ſaꝝ gentiū. q̄ ſic dr̄ ad
Rō. xi. **C**ecitas ex ꝑte ꝯtigit in iſrl̄
donec plenitudo gētiū intraret. De
q̄ cecitate ſubiūgit hic. ⌊⁊ veſtigia
tua nō cogſcent̄⌋ ⁊ ꝑñtia tua non
erit accepta a iudeis excecatis. **V**ñ
Jo. **I**n ꝓpia venit ⁊ ſui eū nō recep.
Et ad oñdendū ingr̄titudinē ipſorū
ſubiū
git. **Nic.** ⌊**D**Eduxiſti ſic oues
ꝓpl'm tuū⌋ ꝑ deſertū
ad modū ouiuʒ⌊in manu **M**oyſi ⁊
Aaron⌋q̄ **M**oyſes erat dux popu
li: ⁊ **A**aron frater ei⁹ ſacerdos ſum
mus offerens hoſtias ⁊ ſacrificia
pro ſalute populi iſrahel.

Auguſtinus. Hoc illi populo feciſti et te expulit a ſe. Tu aūt cepiſti eſſe in gentibus: ⁊ ſalue facte ſunt etiā reliquie populi gētilis: ⁊ remāſit foris ingrata iudeoꝝ multitudo.

Caſſio. Ydithun vere hūanaꝝ rerū tranſitoꝛ egregie: qui pſalmū hūc mirabili inſtitutione cantaſti in tribulationibus exercitatꝰ negaſti te humanis deſiderijs nullo mō cōſolatū. Deinde liberatio tua ad pfectā non ſcitur peruiſſe ſententiā. Tercio ſentis te iam feliciter mutatū. nec tamē in pſpis animū relaxas. Sꝫ cum te ſemp intētū ad magnalia dn̄i pficeris: augmento quodā ſapiētie iugiter pfeciſſe cognoſceris Quarto miracula xp̄i ſub magna exultatione cōcelebras. ⁊ cui diuerſa peruris: inſtitutionē xp̄iano populo q̄ ſaluet oſtendis. Preſta domine vt ſolita nos iubeas pietate purgari: q̄tinꝰ qui ſumꝰ tibi actuū q̄litate diſſimiles: clemētia tua nos faciat eſſe cōſortes. qui cum patre ⁊ ſpiritu ſācto viuis ⁊ regnas in ſecula ſeculoꝝ. Amen.

Pſalmꝰ. lxxvij.

Attendite po

Titulus. Intellectꝰ Aſaph.

Iero. Iſte titulꝰ cū dicit. intellectus Aſaph ad intelligētiā nos puocat. Quia ergo intellectus eſt ſimplex: et in pſalmo narratꝰ hiſtoria: neceſſitate cōpellimur oē qd̄ in eo ſcriptū eſt ſcḋm intelligētiam intelligere.

Augꝰ Quis audeat velut manifeſtas legēdo parire parabolas: ⁊ ppoſitōnes q̄ noibꝰ ſuis indicant altius ſe perſcrutari oportere. Parabola q̄ppe alicuius rei ſimilitudinē p ſe gerit. ppoſitiones autem pbleumata vel queſtiones dicuntur Quis nō his auditis vigilantiā mentis intendat vt ad eaꝝ fructum intelligēdo perueniat.

Gloſa Narrantur enim in hoc pſalmo bn̄ficia que deus cōtulit populo iudaico. Sed quia hec omnia in figura contingebāt illis **Augꝰ** poſterior populus videlicet chriſtianus ām̄onetur in hoc pſalmo ne ſpiritualibus bn̄ficijs dei ſit ingratus: eiuſqꝫ in ſe puocet iracundiā: cuiꝰ obedienter ⁊ fideliter debet ſuſcipere gratiā. Hec eſt enī pſalmi huiꝰ intentio: hec vtilitas: hic vberrimus fructus.

Nicolaꝰ Sicut igitur ſcḋm ſenſum litteralem pſalmꝰ iſte loquitur de regno dauid ⁊ populo iudeorū: ſic ſcḋm intellectum Aſaph miſticum loquitur de regno chriſti veri dauid et populo chriſtiano quē chriſtus alloquitur: dicens⌋.

Attendite ⌋ id eſt diligēter intelligite⌊ popule meus ⌋ chriſtiane quem meo ſanguine acquiſiui⌊ legem meam ⌋ euangelicam. Inclinate ⌋ humiliter⌊ aurem vrā ⌋ tā corporis q̄ cordis⌊ in verba oris mei ⌋ .i. in verba euāgelij q̄ ore ppo pdicaui. Aperiam in parabolis

os meū] ſicut patet in decurſu euā
gelij ꝙ chriſtꝯ cōmuniter parabo
lice docebat. **Hugo** [loquar ꝓpo
ſitiōes] i. eni
gmata ⁊ obſcuritates que ī figura
contigerunt **Nico.** [ab initō]
iudeis. .ſ. legis da
te: cuiꝯ ꝓcepta moralia chriſtus in
euangelio replicauit: conſilia euā
gelica ſuperaddendo.

Jeronimꝯ Hunc verſiculū
recitat euangeli
ſta Matheus. xxiiij°. de chriſto im
pletum: dicens Hec omnia inquit
facta ſunt vt impleretur illud qđ
ſcriptum eſt. Aperiam in parabol
os meum et loquar ꝓpoſitiōes ab
initio. Videtis ergo ꝙ euāgeliſta
Matheus hoc intellexit in perſona
chriſti. Sequitur Aſaph ꝓphete
narratio: in qua declaratur multi
plex bonitas chriſti: et per oppoſi
tum magnitudo mali populi chri
ſtiani cum dicitur. QVāta audi
uimus] in veteri teſtamento [⁊ co
gnouimus ea] in nouo teſtamen
to. Modus autem cognitionis ſub
iungitur cum dicitur. [patres no
ſtri] videlicet apoſtoli et euangeli
ſte. [narrauerunt nobis]. Vnde
Marc. vlti. dicitur. Euntes in mū
dum vniuerſum: predicate euāge
lium omni creature: ⁊ illa. NOn
ſunt occultata a filijs eorum] id ē
ab imitatoribus ſpiritualibus fi
lijs apoſtolorum. [in generatōne
altera] a iu- **Auguſti.** Hoc ē
deis. i gene
ratione noſtra in qua nobis dona
ta ē regeneratio. Et ipi apl'i corꝫ

Nicolaꝯ ſequaces annūcia
uerūt nobis. [nar
rantes laudes domini] id eſt Jeſu
chriſti facta narrare: laudaſſe eſt.
Hugo [⁊ virtutes eius] vide
licet humilitatē: pau
pertatem: caritatem: et huiuſmōi.
[et mirabilia] id eſt miracula [ꝙ
fecit in hieruſalem et iudea. [ET
ſuſcitauit] id eſt in lucem perduxit
per apoſtolorum predicationem.
[teſtimonium] reſurrectōis eius
[in Jacob] id eſt in populum chri
ſtianum qui luctatur contra vitia
[et legem] euangelicam que con
ſtituitur in caritate et dilectione.
[poſuit in iſrahel] id eſt in ſancta
eccleſia: que deum per fidem ſpecu
latur. [QVanta] id eſt valde ma
gna ⁊ digna. [mādauit] id eſt pre
cepit [patribꝯ noſtris] apoſtolis
alijſqꝫ diſcipulis. [nota facere ea]
id eſt vt nota faciant ea. [filijs ſu
is] quos per euangelium in chri
ſto genituri: ⁊ adducturi erant ad
fidē chriſtianam. Que ſunt illa ma
gna: niſi illa que Johannes dicit
xv. Hoc mando vobis vt diligatis
inuicem: et diligite inimicos vr̄os.
Et hec voluit nota fieri [vt cogno
ſcat generatio altera] vſqꝫ in finē
mundi futura. De qua generatiōe
ſubditur. [FIlij qui naſcentur]
in baptiſmo ex aqua et ſpiritu ſan
cto. [⁊ exurgent] ad amorem cele
ſtium [enarrabunt filijs ſuis] ſuc
ceſſoribus chriſtianis.

Nic. [ET ponāt ī deo ſpē ſuā]
⁊ nō in vanitate mūdana.
[et nō obliuiſcantur opm dei].

Hug. viʒ creatoīs: recreatoīs:
iudicij extremi⌊⁊ manda
ta eiꝰ exq̄rant ⌋ ⁊ ex amore q̄rant
⁊ impleant: vt fides per dilectionē
opere- **Caſſio** Ipſa em̄ eſt dei
tur. ſummi vera re
cordatio: ſi mandata eius deuotis
mentibus impleamus.⌊Ne fiant
ſicut patres eorū⌋carnales: vt po
te iudei.⌊generatio praua⌋ verita
tē reſpuendo ⌊et⌋ deū⌊exaſperās⌋
crucifigendo ſaluatorem.

Hugo Generatio que nō
direxit cor ſuum⌋ad
ſequendum chriſtum.⌊et non eſt
creditus cum deo ſpiritꝰ eius⌋.

Caſſiodo Tranſlatio hebra
icā habet. et nō
credit deo ſpiritus eius. q̄ errabāt
in fide ⁊ moribus. Illius ſpiritus
cum deo eſt creditus: qui ex fide p
dilectionem operantē adheret deo
Sequitur.⌊Filij effrem⌋. ſunt iu
dei aut mali chriſtiani: qui⌊inten
dentes et mittentes arcum⌋ tanq̄
promittentes ſe mandata dei cuſto
dire tempore proſperitatis: ſicut il
le qui intendit arcuʒ ⁊ parat ſagit
taʒ ad mittendum promittit ſe pu
gnaturum. Tales nanqʒ non ſicut
promiſerunt: fecerunt: ſed⌊conuer
ſi ſunt in die belli⌋hoc eſt in tempo
re aduerſitatis. Quomodo autem
cōuerſi ſunt conſequēter oſtendit:
dicens.⌊Non cuſtodierunt teſta
mentum dei⌋moribus et vita decli
nantes a lege ſibi data. ⁊ i lege eiꝰ
noluerunt ambulare⌋ tranſgredi
entes mandata eius.⌊Et obliti
ſunt⌋ videlicet iudei⌊beneficiorum
eius: et mirabilium eius que oſtē
dit eis⌋quomodo videlicet eduxit
eos de egipto. De quibus mirabi
libus ⁊ beneficijs dei conſequēter
ſubdit: dicens⌊Coram patribꝰ
eorum fecit mirabilia in terra egi
pti⌋. Et aſſignat locum: dicens⌊in
campo taneos⌋ ⁊ in planicie illiꝰ
ciuita- **Nicolaꝰ** Tanis enim
tis. ciuitas regia
eſt egipti. ꝓpter quod tenebantur
ibi conſilia: ſc̄m q̄ dicitur yſa. xix
Stulti principes taneos: ſapiētes
conſiliarij Pharaonis dederunt cō
ſilium inſipiens. Deinde enumerāt
beneficia dei facta populo iudaico
in exitu de egipto: dicens.⌊Inter
rupit mare⌋ id ē diuiſit⌋et perdu
xit eos⌋q̄ ſicco pede fecit eos trāſire

Hugo ⌊Et ſtatuit aquas q̄ſi
i vtre⌋ quia detinebā
tur virtute diuina a dextris ⁊ ſini
ſtris itineris ad modū duorū mu
rorū ne effluerent ſup filios iſrl' trāſ
euntes.⌊Et eduxit eos in nube
diei⌋ ⁊ de die. quia more grecoruʒ
genitiuꝰ ponitur pro ablatiuo.⌊Et
tota nocte in illuminatione ignis⌋.

Nicolaꝰ quia columna nu
bis ꝓtegebat eos
ab ardore ſolis de die: ſic et colūm
na ignis oſtendebat eis viam i te
nebris noctis in q̄ tranſierunt ma
re rubrum. et alijs etiam tempori
bus quādo exercitus de nocte ince
debat.⌊Interrupit petraʒ i here
mo⌋ de qua effluxit aqua tanq̄m
ipſa fuiſſ; rupta: vt habetur Exo.
xvi°.⌊Et adaquauit eos⌋ id eſt
abundanter potauit.⌊velut in

abiſſo multa⌋. In exitu hebreorũ
de egipto erant ſexcenta milia abſ
q̄ꝫ mulieribus et paruulis et peco
ribus. ⁊ ideo oportuit ꝙ eſſꝫ aqua
maxima vñ poſſent adaq̄ri. ⌊ET
eduxit aquã de petra ⁊ deduxit tan
q̄ꝫ flumina aquas⌋. Et q̄uis tanta
beneficia eis p̄ſtiterit: tñ fuerũt deo
ingrati. Vnde ſubditur ⌊ET ap
poſuerũt adhuc⌋ per recidiuũ ⌊pec
care ei⌋ peccato infidelitatis. Vnde
ſubdit. ⌊in ira excitauerunt excel
ſum⌋ i. deuꝫ ⌊in inaquoſo⌋ hoc eſt
in deſerto vbi erat defectus aque.
⌊ET temptauerunt deum in cor
dibus ſuis⌋ i. ex premeditatione
et ex certa malicia. Temptare aũt
eſt accipere exp̄imentuꝫ de aliquo
Iſti autem experiri voluerunt in ſi
gño ſenſibili: an deus haberet cu
ram de eis prouidendo eis de victu
alibus. Ideo ſubditur. ⌊vt peterẽt
eſcas animabus ſuis⌋ i. ad ſuſten
tationem vite ſue. tamen ipſi debe
bant hoc firmiter credere et tene
re ex ſignis precedentibus. Legũ
tur autꝫ hoc bis petiuiſſe. Semel
ante dationem legis: vt habetur
Exod. xvi. vbi dixerũt Moyſi. Cur
induxiſti nos in deſertuꝫ iſtud: vt
occideretis omnem multitudinem
iſtam fame.c Et alias poſt legẽ da
tam: vt habetur Numeri. xi. dicen
tes. Quis dabit nobis ad veſcẽdũ
carnes ⁊c.c Et q̄ntum ad iſtud ſecũ
dum ſubditur. ⌊ET male locuti
ſunt de deo⌋. Et modus loquendi
ſubditur cum dicitur. ⌊dixerunt.
nunquid poterit deus parare men
ſam in deſerto.c⌋ i. refectioneꝫ ſplẽ

didam carniuꝫ. quia erant attedi
ati de eſu manne: dicentes Numeri
xi°. Anima noſtra arida eſt. Nihil
reſpiciunt oculi noſtri niſi manna
⁊ ꝙ deus deberet hoc facere argue
bant per ſignum dationis aque de
petra: dicentes. ⌊QVoniam percuſ
ſit petram⌋ i. fecit percuti per Moy
ſen ⌊et fluxerunt aque⌋. Hoc dicit̃
de prima eductõne aque ante dati
onem legis: que tangitur Exo. xvi.
vt dictum eſt. ⌊⁊ torrentes inunda
uerunt⌋. quia aque ĩ magna abũ
dantia exierũt: vt dictũ eſt. ⌊NVn
quid et paneꝫ poterit dare⌋. Ex mo
do loquendi apparet ꝙ non loque
bantur aſſertiue vt fideles: ſed ma
gis dubitatiue: ⁊ deum temptãtes
Sciendum etiam ꝙ hoc non intel
ligitur de datione manne que p̄ceſ
ſit eductionem aque de petra ĩme
diate predictam. quia manna fuit
prius datum: vt habetur Exo. xvi
Et prima eductio aque de petra: po
ſtea ſubditur Exo. xvij. Sed p peti
tionem panis hic intelligitur peti
tio cibi delicati carnium: que ponit̃
Nume. xi. Ideo ſubditur. ⌊aut pa
rare menſam populo ſuo⌋ i. refe
ctionem ſplendidam et delicatam.
In hebreo et tranſlatiõe Ieronimi
habetur ⌊aut preparare carñeꝫ po
pulo ſuo⌋. Conſequẽter deſcribit̃
domini manſuetudo. quia non ſta
tim puniuit eorum ingratitudinẽ
ſed primo impleuit petitionem eo
rum: ⁊ diſtulit penam tempore de
bito inferendaꝫ Vñ dicit. ⌊IDeo
audiuit dñs⌋ eoꝝ petitionẽ. nõ pro
pter eoꝝ meritũ: ſed ad ſue poten

cie declarationē.⌊ a distulit⌋ infer
re penā eis debitā.⌊ a ignis accen
ſus eſt in Jacob⌋ .i. furor dei q̄ fre
quenter in ſcriptura per ignem de
ſignatur: accenſus eſt contra po
pulum deſcendentē de Jacob. Jdeo
ſubditur.⌊ et ira dei⌋ .et eſt expoſi
tio precedentis verbi.⌊ et pro id
eſt.⌊ dei ira aſcendit in iſrahel⌋ ad
puniendum ipſum: vt videtur in
fra. Et cauſa huius ire ſubdit cum
dicitur.⌊ QVia non crediderunt
in deo nec ſperauerunt in ſalutari
eius⌋. Ex miraculis enī p̄cedētibꝰ
debebant credere firmiter: et ſpare
ꝙ deꝰ nō deficeret eis ī neceſſariis.
ET mādauit nubibꝰ deſup⌋. ꝙ
māna datū eis ꝑ pane generaba
tur ſurſū ī aere vbi eſt locꝰ nubi
um.⌊ a ianuas celi⌋ .ſ. aeris⌊ aperu
it⌋ .ī q̄ntum inde manna deſcende
re fecit. Jdeo ſubdit.⌊ ET pluit illꝭ
māna ad manducandū⌋. Deſcende
bat enī cū rore celi: vt habet Nū.
xi. Ros aūt a pluuia differūt ſolū
ſm multitudinē a paucitatē mate
rie. Jdō dī hic manna deſcendere ꝑ
modum pluuie⌊ et panem celi de
dit eis⌋ .i. formatum ī celo aereo.
PAnē angeloꝝ manducauit ho
mo⌋. ꝙ manna formabat et deſcē
debat miſterio angelico.⌊ cibaria
miſit eis ī abūdantia⌋. ꝙ quilibet
colligebat q̄ntū edere poterat Exo.
xvi. Cōſeq̄nter ponit exauditio pe
titionis carniū cū dī.⌊ TRanſtu
lit auſtrū de celo: a īduxit in virtu
te ſua affricū⌋. Auſter eſt ventus
meridionalis: quē tūc deus ceſſare
fecit a flatu ſuo a fecit flare affricū

qui eſt ventꝰ occidētalis: lateralis
tū verſus meridiē. ꝙ in regiōe ap
poſita caſtris hebreoꝝ q̄ erat ver
ſus ventū illū erāt magna multitu
do coturnicū: q̄s ventus ille tranſ
portauit vltra mare rubꝝ ad locū
vbi erāt caſtra hebreoꝝ: vt habe
tur Nume. xi. vbi dī. Ventꝰ autem
egrediēs a dn̄o arreptas trās ma
re detulit coturnices: a dimiſit ī ca
ſtra. Jdeo ſubdit.⌊ ET pluit ſup
eos ſicut puluerē⌋ .i. valde abun
danter⌊ carnes⌋ non mortuas: ſed
viuas. Jdeo ſubdit.⌊ et⌋ ꝑ id eſt.
⌊ ſicut arenā maris volatilia pēna
ta⌋. Et dicit ſicut arenā maris ꝓpt
abundantiā: ꝙ inde habuerūt ſa
tis ad comedendū vſq ad menſē
Numeri. xi.⌊ ET ceciderūt in me
dio caſtroꝝ eoꝝ: circa tabnacula
eoꝝ⌋ ita ꝙ poterāt eos cape ſine
aliq̄ difficultate.⌊ ET manduca
uerūt a ſaturati ſunt nimis⌋. quia
multi tantū comederūt ꝙ vertebā
tur ī nauſiā: ſm ꝙ dī Numeri. xiᵒ.
Donec exeat ꝑ nares veſtras a ver
tatur in nauſiā.⌊ a deſideriū eoꝝ
attulit eis⌋ .i. abundantiam carni
um ſicut deſiderauerāt.⌊ NOn ſūt
fraudati a deſiderio ſuo⌋. quia con
ſecuti ſunt effectum inde ad malū
ipſorum vt ſtatim ſubditur. Con
ſequenter deſcribitur executio di
uine ordinationis q̄ntum ad eorū
punitionem cū dicitur.⌊ Adhuc
eſce eorum erant in ore ipſorum⌋.
quia non totū adhuc comederāt
Et ꝓbabile ē ꝙ ipſi vel plēs eorū
actu comedebāt q̄n dei punitio venit
ſup eos Jdeo ſubdit. a ira dei aſcen

dit ſup eos .i. ad puniendū eos
poteſtatiue. Ideo ſubdit. Et oc
cidit pingues eoꝝ .i. diuites reple
tos diuitijs. et electos iſrael .i.
fortes ⁊ nobiles. impediuit .i. quaſi
diceret. Sine acceptione ꝑſonaꝝ
puniuit magnos ⁊ ꝑuos morte re
pentina. ꝓpter qḋ vocatus fuit lo
cus iſte ſepulchra cōcupiſcētie. qꝛ
ibi ſepelierūt populū qui deſidera
uerat carnes Nū. xi. in fine. In
oībus his .i. nō obſtātib⁹ predi
ctis dei bñficijs ⁊ punitōibus. pec
cauerūt adhuc .i. ex nimia igratitu
dine. ⁊ non crediderūt in mirabili
bus eius .i. ꝓpter qḋ. defecerūt ī va
nitate dies Hugo qꝛ omnes
eorum .i. mortui ſūt
ꝑter Caleph ⁊ Joſue quotqt egreſ
ſi ſunt de egipto a viginti annis ⁊
ſupra. Et bñ dicit ī vanitate. qꝛ di
es eoꝝ vani fuerūt: eo qꝛ fruſtrati
ſunt ab hoc qḋ q̄rebant et expecta
bant: videlꝫ ab īgreſſu terre ꝓmiſſi
onis: ad quā veniſſent niſi eoꝝ ma
licia hoc impediſſet. et āni eoruꝫ
cum feſti Nico qꝛ mors mul
natōe .i. torū fuit acce
lerata: ſicut in rebelliōe chore. Nū
xvi. Et ꝑ ſerpētes ignitos Nū. xxi
et ī peccato ꝑ legor ꝓ q̊ occiſi ſunt
viginti quatuor milia hoīm. Nume
ri. xxv. Cum occideret eos .i. tūc
alij videntes occaſionem. q̄rebant
eū .i. qꝛ timebāt. ⁊ reuertebātur .i.
alioꝝ caſtigatione docti. ⁊ diluculo
.i. ſollicite. veniebāt ad eum .i.
miſericordiā petētes. Et reme
morati ſūt qꝛ de⁹ adiutor eſt eoꝝ .i.
pugnās ꝓ eis cōtra exercitū Pha

raonis. Vñ dixerunt. Fugiamus
iſrahelem: dñs pugnat ꝓ eis ꝯtra
nos Exo. xiiij. ⁊ de⁹ excelſus redem
ptor eoruꝫ eſt .i. de captiuitate. Sed
iſta ꝯuerſio ad deū q̄ntum ad mul
tos non erat ex amore iuſticie: ſed
timore pene. Ideo ſubdit. Et dile
xerūt eū in ore ſuo .i. qꝛ ī exteriorib⁹
verbis ꝓtenderūt ſigna diuie dile
ctōis. ⁊ lingua ſua mentiti ſūt ei .i.
qꝛ nō ſic habebāt ī mente ꝑut pre
tendebāt in ore. Ideo ſequit. Cor
aūt eoꝝ nō erat rectū cū eo .i. ꝑ verā
dilectionē. nec fideles habiti ſunt
in teſtamēto ei⁹ .i. ī ꝓceptis legis
q̄ dr̄ teſtamētū ꝑ dilectōeꝫ. Ipſe
autē eſt miſericors .i. qꝛ ei⁹ ꝓpriū eſt
miſereri ⁊ parcere. et ꝓpitius fiet
peccatis eoꝝ .i. puniēs eos citra cō
dignū. ⁊ nō diſꝑdidit eos .i. totali
ter delendo ſicut meruerunt. Et
abundauit vt auerteret iraꝫ ſuā .i.
id eſt effectum vindicte ſue quem
auertit pro parte. Ideo ſequitur.
et non accendit omnem iram ſu
am .i. id eſt vindictam: ſed ſolum
partem. Cuius cauſa ſubditur ex
parte fragilitatis humane cum di
citur. Et recordatus eſt .i. id eſt
ad modum recordantis ſe habuit
quia obliuio in deū non cadit. qꝛ
caro ſunt .i. fragiles ⁊ proni ad ca
ſum propter fomiteꝫ ex carne ꝓce
dentem. ꝓpter quod etiam peccatū
hominis remediabile eſt: non aūt
angeli. quia carnem et oſſa nō ha
bent. ſpiritus vadens .i. tendens
ad mortem per ſeparationeꝫ a cor
pore. non quia ſpiritus hoīs mo
riatur qui eſt incorruptibilis: ſed

quia homo compoſitus ex corpore et ſpiritu moritur. Et non rediens] quia ſpiritus ſeparatus a corpore ad ipſum non redit virtute nature. Quotiens exacerbauerunt] etiam ſua peccata multipliciter reiterantes. quaſi diceret. Multotiens. Unde dixit dominus Numeri. xiiij. Temptauerunt me iam per decem vices. Et tamen illud dixit anno ſecundo egreſſionis de egipto. A cuius egreſſu vſque ad ingreſſum terre promiſſionis fluxerunt anni quadraginta. Ex quo patet quod in reſiduo tempore trigintaocto annorum multis vicibus offenderunt eum nec omnes offenſiones ſunt ſcripte Ideo ſubditur. Et conuerſi ſunt] ad mala preterita. Et temptauerunt deum et ſanctum iſrahel] et cetera id eſt: deum ſanctificantem iſrahel. Et exacerbauerunt] quod de ſua natura dulciſſimus eſt. Non ſunt recordati manus eius] et potentis diuine. Die qua redemit eos de manu tribulantis] et pharaonis quem ſubmerſit in mari rubro cum ſuo exercitu pro liberatione populi ſui. Sicut poſuit in egipto ſigna ſua] et decem plagas quibus percuſſit egiptum. Et prodigia ſua in campo taneos] Iſtud ſupra expoſitum eſt. Et conuertit in ſanguinem flumina eorum] vt habetur Exo. xij. Miſit in eos cinomiam] id eſt muſcam caninam vel canum. Iſta fuit plaga quarta egipti: de qua dicitur Exod. viij. Immittam in te et in ſeruos tuos et in populum tuum et in domos tuas omne genus muſcarum. Et ſic inter illas fuerunt canine que hic ſingulariter exprimuntur: eo quod fuerunt aliis gra

uiores. Et ranam et diſperdidit eos] Plaga ranarum fuit ſecunda: de qua habetur Exo. viij. in principio. Et ponitur hic ſingulare pro plurali: ranam et ranas. et idem dicendum eſt de cinomia. Et dedit erugini] et vento vrenti quod corrumpit ſegetes De iſto erugine non fit mentio in Exo. quia ſolummodo ponuntur ibi plage notabiles cum quibus fuerunt alie que non ſunt ibi ſcripte: ſicut dicitur hic de erugine et in ſequenti verſu de pruina. Et labores eorum et fructus per laborem eorum productos Locuſte] et locuſtis Iſta plaga fuit octaua: de qua habetur Exod. x. Et occidit in grandine vineas eorum: et moros eorum in pruina]. In tranſlatione Jeronimi habetur In frigore folia mororum corrumpentur. Et tradidit grandini iumenta eorum] quia animalia tunc in campis exiſtentia ex magnitudine grandinis fuerunt interfecta: vt ibidem dicitur. Et poſſeſſionem eorum igni]. quia grando et ignis mixta pariter ferebantur: vt ibidem dicitur. Miſit in eos iram indignationis ſue] id eſt effectum ire ſue et indignationes per plagas dictas et ſequentes. Immiſſiones per angelos malos] hoc dicitur ad oſtendendum quod angeli mali fuerunt executores diuine iuſticie in perſecutionibus egipti. Viam fecit ſemite ire ſue]. quia puniendo egiptios declinabat ab hebreis. Et non pepercit a morte animarum eorum] Indifferenter puniens magnos ſicut paruos. Et iumenta eorum in morte concluſit. Iſta fuit quinta plaga qua

E v

pcuſſit animalia in campis: vt ha
betur Exo. ix. in principio ⌊ ET p
cuſſit omne primogenitū in terra
egipti ⌋. Iſta fuit decima plaga: de
qua habet̄ Exo. xij. in medio capl'i
⌊ p̄mitias omnis laboris eoꝝ in ta
bernaculis Cham ⌋ .i. in tabnacul'
egiptioꝝ deſcendētiū a Cam. qꝛ Me
ſraim fuit filius Chaz: vt habetur
Gen̄. x. Ab iſto aūt Meſraim deno
minata eſt egiptus. qꝛ ibi dn̄atus
fuit. Vn̄ in toto veteri teſtamento
vbi in tranſlatōne noſtra ponitur
egiptus: in hebreo habet̄ Meſraiz
⌊ ET abſtulit de egipto ſic oues
pp'lm ſuū ⌋ .i. pp'lm iſrahel diligēter
cuſtodiendo: ſicut paſtor cuſtodit
oues. ⌊ Et ꝑduxit eos tanq̄ gregez
in deſerto ⌋. vbi pauit eos pane ce
leſti vt dictum eſt. ⌊ ET eduxit
eos in ſpe ⌋ ꝑuenīēdi ad terrā pro
miſſam ⌊ et non timuerūt ⌋. Licet enī
timuerūt ſup mare: videntes exer
citū egiptioꝝ appropīnquātez eis:
tn̄ Moyſe eos aſſecurāte ſecuti ſūt
eum ꝑ mare: ita qꝛ timor ille nō fu
it tant9 qꝛ impediret eos a ſequela
Moyſi. Conſeq̄nter oſtendit boni
tas dei et ingratitudo pp'li poſt igreſ
ſum terre ꝑmiſſionis. Circa quod
p̄mu3 di. ⌊ ET induxit eos in mō
tem ſāctificationis ſue ⌋ .i. in hieru
ſalez q̄ eſt metropolis iudee: i qua
edificatū fuit tēplū in mōte moria
ij. paralipp'. iij. ⌊ montē quez acqui
ſiuit dextera ei9. qꝛ fuit acquiſitus
magis virtute diuina q̄ humana
⌊ Et eiecit a facie eoꝝ gētes ⌋ .i. cha
naneos et alios ibi habitantes:
vt diffuſe habetur in li°. Joſue. ⌊ Et

ſorte diuiſit eis terram in funiculo
diſtributōis. De q̄ diuiſione habe
tur Joſue. xiij. vſq3 ad. xvij. incluſi
ue. ⌊ ET habitare fecit in tabna
culis eoꝝ trib9 iſrl' ⌋ .i. in domibus
et villis a gentilib9 edificatis. Po
ſtea deſcribit̄ pp'li malignitas ex
ercendo pctā antiq̄ patrū ſuoꝝ cu3
di. ⌊ et tēptauerūt ⁊ irritauerūt ⌋ de diui
na diffidētes ⌊ et exacerbauerūt deū
excelſum ⌋ ꝑuocantes ad iram deū
mitiſſimū ⌊ et teſtimonia ei9 nō cu
ſtodierunt ⌋ .i. legis p̄cepta ⌊ ET
auerterūt ſe ⌋ ſcient̄ recedentes a di
uina ſeruitute ⌊ et non ſeruauerūt pa
ctu3 ⌋ .i. legē quā pepigerāt obſer
uare: dicentes Exo. xxiiij. Omnia q̄
locutus eſt dn̄s faciem9: et erimus
obedientes. ⌊ quēadmodū pr̄es eo
rum ⌋ qꝛ adorauerūt vitulū: et mul
tipliciter offenderūt deū in deſerto
⌊ cōuerſi ſunt i arcū prauū ⌋ ꝑ ꝑni
ptitudīnez ad male agendū: ſic ar
cus cu3 impetu emittit ſagittam. ⌊
IN irā cōcitauerūt eū in collibus
ſuis ⌋. Hic tangit morez ydolatraꝝ
q̄ in collibus et locis excelſis ſacrifi
cabāt. Vn̄ ſubdit̄. ⌊ et in ſculptilib9
ſuis ad emulationē ⌋ .i. ad vindictā
⌊ eū ꝑuocauerūt ⌋ Etiā deſcribitur
pene acerbitas cu3 dicit. ⌊ AVdi
uit deus ⌋ predictā populi nequici
am ⌊ et ſpreuit ⌋ eum ꝓpter ſuam ma
liciam. ⌊ et ad nihilū redegit valde
iſrahel ⌋. tradens eum poſt mortez
Joſue dure ſeruituti aliorum popu
loru3: eo qꝛ declinauerat ad ydola
triam: vt patet ex decurſu libri Ju
dic̄. et p̄mi Reḡ. ⌊ ET repulit ta
bernaculū ſylo ⌋. qꝛ capta ē archa

dominí que fuerat ín ſylo: vt habe
tur. i. Reğ. iiij°. Et ciuitas ſylo fuit
deſtru ⌊ tabernaculũ
cta. **Hugo** ſuũ vbi habi
tauit ín homib⁹ ⌋. q̄ nõ placuerũt
ei ſacrificia eoꝝ que faciebãt ei ín
ſylo. ⁊ ꝓpter huiuſmodi ſacrificia
dictus eſt ibi inter hoĩes habitare
Vñ ſicut merito dominũ habita
uit ibi: ſic demerito eorũ reliq̃t lo
cũ. quia ſicut dicit̃. ij. Machab. v
Non ꝓpter locũ gentẽ: ſ ꝓpter gẽtẽ
locum elegit dominus.

Caſſ. Metuendũ eſt nobis ne
deus offenſus corp̃is no
ſtri tabernacula deſerat q̃ ſpũſſan
ctus cum dei munera bñ tractam⁹
inhabitat: ſicut dicit Apo⁹. Tem
plũ dei ſãctũ ẽ q̃d eſtis vos. Seq̃t̃.

Nico ET tradidit ín capti
uitatẽ virtutẽ ⌋ .i. fortes
eoꝝ. ⁊ pulchritudiem eoꝝ ĩ man⁹
inimici ⌋ .i. archã teſtamenti q̃ erãt
gloria populi iſrahel quã ceperũt
philiſtei. ꝓpter q̃d vxor Fineẽs di
xit. i. Reğ. iiij. Trãſlata eſt gloria
de iſrahel. q̄ capta eſt archa dñi.
ET cõduxit ĩ gladio ⌋ .ſ. philiſte
orũ ⌊ populũ ſuũ ⁊ hereditatẽ ſuã ⌋
.ſ. terram iſrahel ⌊ ſpreuit ⌋. In tãtũ
enĩ erant ſpreti ſeruitute philiſti
norũ q̄ faber ferrarius non íuenie
batur ĩ iſrahel ne hebrei facerẽt ſi
bi gladiũ aut lanceã. i. Reğ. xiij.
⌊ IVuenes eoꝝ comedit ignis ⌋
accenſus ꝑ philiſteos. ⌊ ⁊ virgĩes
eoꝝ non ſunt lamentate ⌋. q̄ quili
bet q̃rebat locũ fugiendi: dimittẽ
tes occiſos inſepultos ⁊ illamẽta
tos. ⌊ SAcerdotes eoꝝ ĩ gladio ce

ciderũt ⌋ .ſ. ophni ⁊ phinẽes. i. Re.
iiij. ⌊ ⁊ vidue eoꝝ non plorabant̃
eadẽ ratione ſicut dictũ eſt de virgi
nib⁹. Conſeq̃nter ponit̃ diuĩa ↄſo
latio cum dicit̃. ⌊ ET excitat⁹ eſt
tanq̃ dormiẽs dñs ⌋. Q̃ diu enim
dimiſit ꝑplm̃ affligi videbat̃ quaſi
dormiẽs ⌊ ⁊ tãq̃ potẽs ⌋ Sic ꝺ ſcribi
quia ín hebreo et trãſlatione Jero
nimi habetur: tanq̃ fortis. ⌊ crapu
latus a vino ⌋. Ille enĩ q̃ eſt fortis
robore qñ eſt ſopit⁹ a vino non p̃t
vti ſua fortitudĩe. Et ſic videbatur
multis de ꝑplo iſrahel de ipſo deo q̃
diu fuerãt ĩ tali afflictione. ſ tunc
viſus fuit eis q̃ſi excitat⁹ qñ cepit
eos iuuare ⁊ aduerſarios percutere
Ideo ſubdit̃. ⌊ ET percuſſit inimi
cos ſuos ĩ poſteriora ⌋. q̄ percuſſit
philiſteos ĩ ſecretiori parte natiũ
.i. Reğ. v. Et cõputreſcebãt ꝑminẽ
tes extales ⁊ vie cui purgãdi eo
rum: vt ibidem habet̃. ⌊ ob probri
um ſempiternũ dedit illis. q̄ coa
cti fuerũt remittere archã ad ter
ram vt eoꝝ plaga turpis ⁊ vitupe
rabilis ab oĩb⁹ cognoſceret̃. quia
cum archa remiſerũt anos aureos
recognoſcentes plagam ſuã vilem
q̄ hoc factũ redactũ eſt ín ſcriptu
ra que vſq ꝫ hodie vbiq ꝫ diuulgat̃
Poſtq̃ excitauit attentionẽ iudeo
rũ ꝑ bñficia multipliciter ipſis
collata a chriſto inq̃ntum de⁹: ſm
illud ad Heb. xiij. Jeſus chriſtus
heri ⁊ hodie: ipſe eſt ĩ ſecula. Cõſe
quẽter ponitur itẽta concluſio mi
ſtice de regno chriſti per regnũ da
uid figurato: videlicet q̄ regnũ de
beatur a chriſto. Vñ dicit̃. ⌊ ET

reppulit tabernaculum Joſeph⌋.

Hugo ⁊ cultū veteris legis
que p Joſeph qui ſā
ctior fuit ceteris deſignare voluit:
ad ſignificandū ꝙ dn̄s neminē le
galibus adherentē acceptat: ſed re
probat q̄ntūcūq ſāctus videat̄.
⌊a tribū effrem nō elegit⌋ ⁊ popu
lum iudaicū terrenis fructib⁹ inhi
antem. Nam effrem frugifer inter
pretat̄. Sed elegit tribū iuda⌋
⁊ ppl'm chriſtianū genitum in fide
a chriſto: qui de tribu iuda deſcen
dit ſm car
nem. **Caſſ.** Illā tribū cri
ſtiāorū elegit
que ↄfeſſione fuit humilis: ⁊ cō
uerſatione laudabilis. Et ſimiliter
elegit⌊montē ſyon⌋ ⁊ eccleſiā ca
tholicā fide deum cōtemplantem: ⁊
vita eminen
tem. **Hugo** ⌊quē di
lexit⌋. vn̄
ad Eph. v. Chriſtus dilexit eccleſi
am: ⁊ ſeipm tradidit ꝓ illa vt eā
ſāctificaret. Et edificauit⌋ p ſa
cramentorū pceptionē⌊ſāctificiū
ſuū⌋ ⁊ populū catholicū⌊ſicut vni
cornis⌋. q ſicut hoc animal habet
vnū cornu in fronte: ſic ſpes fidelis
populi erecta eſt ad vnū quid. De
quo dī in alio ps̄. Vnā petij a dn̄o
hanc requirā. vt inhabitē i domo
dn̄i omnibus diebus vite mee. Et
hūc populū edificauit⌊i terra⌋ ⁊
in eccleſia pn̄ti⌊quā fundauit in ſe
cula⌋ q eccleſia ſemp durabit. nō
in militia: ſꝫ in triūpho de q̄ in alio
ps̄. legitur. Deus fundauit eā in e
ternū. Et ad hanc eccleſiā fundan
dā⌊ Elegit⌋ deus pater⌊dauid⌋
⁊ hominē chriſtū: de quo in euan
gelio ceci dixerūt. Fili dauid miſe
rere nobis. Hunc dicit⌊ſeruum ſu
um⌋. q ad redimendū genus hu
manum accepit formā ſerui de ꝓ
genie dauid. ⌊Et ſuſtulit eum d gre
gibus ouiū: et de⌋ eo loco vbi ſeq̄
batur⌊poſt fetantes⌋ ⁊ poſt oues
fetas⌊accepit eum⌋. Trāſlatio he
braica habet ſic. ⌊Et tulit eū de gre
gibus ouiū: et ſequētem fetas ad
duxit
eū⌋. **Caſſio.** Per iſtā ſimi
litudinem da
uid filij yeſſe ſicut ⁊ in alijs locis
dn̄i ſaluatoris nobis ſacramenta
pandūtur. Nam dauid ſublat⁹ ab
ouibus puenit ad regnū: dn̄s no
ſter functus ab officio paſtoris: ſe
det ad dexterā dei patris: qui eſt ve
rus rex regum ⁊ dn̄s dn̄antiū. Nec
vacat ꝙ dixit oues ei⁹ fuiſſe fetas
dn̄i enī grex ſpiritali gratia fecū
dos filios noſcit̄ habere copioſos
ſicut in canticiſcant̄. de eccleſia legi
tur. Dētes tui ſicut grex detonſarū
aſcendēs de lauacro que omnes ge
minos creant: ⁊ ſteril' non ē in eis.

Hugo Huius enim gregis
paſtorem videlꝫ dn̄m
ſaluatorem deus pater miſit Pa
ſcere⌋ ⁊ vt paſceret⌊Jacob ſeruū
ſuū⌋ ⁊ populum chriſtianū in mi
litia hui⁹ vite luctantē cōtra mun
dum: carnem: ⁊ dyabolū: quē ſuo
corpore ⁊ ſanguine paſcit in pſen
ti vita⌊et iſrahel hereditatē ſuā.

Caſſi. ⁊ futuram fidelium con
gregatōnem que domi
ni ↄtemplatiōe paſcenda eſt: quā
ipſe in eternū poſſidebit. Et pa
uit eos in inocentia cordis ſui⌋. q

ipſe eſt agnus ſine macula. ⁊ hoc
docuit fideles quod ipſe egit. Illa
enim puritas: illa ſãctitas: illa de
celo veniens maieſtas hoc proba
ta eſt docuiſſe q̃d geſſit. hoc geſſit
ſine dubitatione q̃d docuit Pauit
enim preceptor egregius quos do
cere dignatus eſt: ſicut ipſe teſtat̃
Non in ſolo pane viuit homo: ſed
in omni verbo dei. Sequitur. Et in
tellectibus manuũ ſuarũ. Intelle
ctus manuum actualem ſignat ſã
ctitatem: ad quã fideles ſuos pro
vt ipſe tribuit glorioſa imitatiõe
perduxit. Sed nec iſtud dauid tem
porali regi poteſt vllatenus conue
nire: p̃mo potius cum ad dominuz
chriſtuz referãtur cuncta ſibi de co
ra parilitate conſentiũt. In nõnul
lis pſalmis ſolem⁹ exq̃rere quid
nos ãmonet celeſtis auctoritas:
hic tale fecit initiũ: vt expoſitio ma
gis q̃ principium pſalmi eſſe vi
deatur. Dixit enim in parabolis ſe
⁊ ꝓpoſitionibus eſſe locuturum vt
vnuſquiſq; velociter cognoſceret
faciem pſalmi cum forma ipſius
expreſſa fuerit dictionis. Vnde ꝓ
ſuis delictis expulſos hebreos: et
intromiſſos aſſerit xpianos. Ame
mus ergo ꝓlixitatem eius in quo
dum eius hyſtoria refertur: noui
teſtamenti gratia declaratur. Naz
ſicut in dauid actibus declarantur
domini futura miſteria: ita et p̃ mi
racula que iudeis cõceſſa ſunt xpi
ano populo ſacramẽta pandunt̃.

Iero. Omnia igitur ad criſtuz
dñm referenda ſunt: qui
paterno conſilio ad redemptionez
noſtraz electus eſt de grege morta
liũ carnez ſumẽs: paſceſq; populũ
vitioꝝ ſupplantatorem aut mente
deũ videntẽ: qui nũc eccleſiam ſuã
mandatis ſuis inherentez in bonita
te cordis ſui paſcere: ⁊ i celeſti hie
ruſalem cõmutare digneĩur. Ipſi
glo ria ⁊ honor cũ patre eterno et
ſpiritu ſancto i ſecula ſeculoꝝ. A.

Pſalm⁹ .lxxviij.

Deus venerũt gẽtes. Titulus. Pſal
mus Aſaph.

Hugo In p̃cedenti pſal. egit
ꝯpleta de ingratitudi
ne populi iudaici et illorum repul
ſione. hic autem preuidẽs eoruz re
pulſionem deplorat eam: ⁊ deplo
rando p̃dicit ipſaz. Et eſt iſte pſal
mus ſecũdus in quibus agitur de
lamentatione. Sunt enĩ tres tales
pſal. q̃ ter repulſi fuerũt iudei. Pri
mo p̃ caldeos ſiue babilonios. Se
cundo p̃ Anthiochuz: de quo agit̃
in preſenti pſalmo Tertio p̃ roma
nos: de quo agit ps̃. Deus reppuli
ſti nos. Intentio pſalmiſte eſt mo
nere nos vt bonis ꝓximoꝝ cõgau
deamus: ⁊ malis eorum condolea
mus. Aſaph enim qui figuram te
net fideliũ populoꝝ: in prima par
te dinumerat q̃nta populus iudeo
rum ⁊ ciuitas hierl̃m ꝑtulerit tem
poribus Anthiochi regis Vñ pre
dicens futura quaſi tranſacta mo
re ꝓphetico ait. Expoſitio lr̃alis huiꝰ

pſalmi.⌊
Deus venerunt gentes⌋ videli
cet rex Anthiochus cū ſuis
qui erant gentiles.
Nico ⌊in hereditatem tuam⌋
i. in iudeam: que dei he
reditas dicebatur: eo ꝙ eam filiis
iſrahel dedit. Et ꝙ in ea fides et cul
tus dei viguit. Ideo ſubdit. ⌊pollu
erunt templū ſanctū tuum⌋.
Caſſi. ꝙ poſuerunt in eum ne
phanda ſimulacra: vt
vbi colebatur verus deus ibi imū
dus adoraretur ſpiritus. Sic de Anthi
ocho in Machab. li°. legitur. Juſſit
edificare aras et tēpla et ydola: vt
imolarent carnes ſuillas ⁊c. Seq
tur dolenda nimis et iniurioſa cō
paratio. ⌊poſuerunt hieruſalem
in pomorum cuſtodiam⌋. Pomo
rū cuſtodia dicitur tuguriū quod
ſibi cultores ortorū de frondibus cō
ponūt ad cuſtodiendos fructus et
ad vitandum ſolis ardorē. qd vi
delicet tuguriū pomis collectis tan
ꝙ inutile derelinquūt. Sic et gētes
hieroſolimā vaſtauerūt: illā tem
pli pulchritudinem ſingularē ſic
cōtemptibilē putauerūt tanꝙ ca
ſellulā pomorū q̄ vilis atq deſpcā
eſtate tranſacta deſeritur. Vnde et
yſa. pmo di. Relinquetur filia ſyon
velut vmbraculū in vinea: et ſicut
tuguriū in cucumerario. Poſtꝙ de
diuini templi iniuria cōqueſtus eſt
venit ad hoim neces vt eas poſt ſa
crilegii culpas homicidii reatus ar
gueret: dicens. Poſuerunt morti
cina ſeruorū tuorū⌋ corpa occiſa nō
ſepeliebant: ſed reliquerūt ea. ⌊in

eſcas volatilibus celi: et carnes ſā
ctorum tuorū⌋ dederunt ⌊beſtiis ter
re⌋. Vnde adhuc ſbdit. Effuderūt
ſanguinem ipſorum⌋ videlicet ſā
ctorum ita habundanter ⌊tanꝗm
aquā⌋. Et non ſolū in ciuitate: ſed
etiam ⌊in circuitu⌋ i. circa muros
⌊hieruſalem: et non erat qui ſepeli
ret⌋ pre multitudine īterfectorum.
⌊Facti ſumus opprobrium vici
nis no
ſtris⌋. Nico i. philiſteis i cir
cuitu iudee habi
tantibus: qui faciebāt a iudeis ſu
as deriſiones. ⌊ſubſānatio⌋ i. mo
dus deriſionis dictus a rugatione
naſi. ⌊et irriſio his qui in circuitu
noſtro
ſunt⌋. Caſſ. Gloriam illā hie
roſolimorū toto
orbe mirabilem vſq ad irriſionem
dicit veniſſe vicinorum: vt quāta
prius nobilitate reſplenduit: tāta
poſt abhominatiōe ſorderet: ſicut
et Jeremias i lamentatōibus ait
Quomodo ſedet ſola ciuitas: q̄ abū
dauit populis. facta eſt vt vidua:
q̄ multiplicata erat in nationibus
Hugo Vſqquo domine ira
ſceris⌋ ſuſtinendo po
pulum affligi pro peccatis ſuis ⌊in
finē⌋ i. perſeuerabit ne iſta vaſta
tio. ⌊accendetur velut ignis zelus
tuus⌋ i. indignatio tua: ita ꝙ non
mitigetur neq extinguatur.
Nico Conſequenter implorat
diuinam iuſticiam cōtra
hoſtes: dicens Effunde iram tu
am⌋ i. vindictam ⌊in gentes⌋ i. ſu
pra gentes ⌊que te nō nouerunt⌋
quia non habebant fidem vnius dei
ydola colentes ⌊et in regna⌋ q̄rū

ad maiores q̃ talia fieri crudelit im
perabant. L que nomen tuũ nõ in
uocaue rũt]. **Caſſ.** vt ſicut nos illi cõ
primunt: ita tuis
virtutibus obuiantur.

Nico Et bene debes exurgere
ad vindictã ſuper eos.
Quia comederunt Jacob]. i. po
pulum deſcendentẽ de Jacob quem
dicuntur comediſſe: eo ꝙ bona diri
puerũt ⁊ populũ in magna parte
occiderũt ⁊ captiuauerũt. ſicut ty
rannus dĩ comedere ſubditos ſuos

Caſſ. Pro gẽte que peccauerat
g̃tiſſimi p̃riarche nomẽ
obiectũ eſt: vt recordatio ſanctiſſi
mi viri ppl'i delicta mitigaret. Seq̃
tur. L ⁊ locũ eius deſolauerũt]. De
ſolationem deplorat pulcherrime
ciuitatis ⁊ templi ei⁹: q̃n impia do
minatiõe gẽtiliũ: habitatiõe ciuiũ
ſuorum nudata eſt.

Hugo ſicut ⁊ Machabeo. ⁊
dĩ. Fugerũt habita
tores hierl'm: ⁊ facta eſt hĩtatio
extraneoꝝ. ⁊ reliq̃. Petita vindicta d
inimicis: implorat aſaph dei miſe
ricordiã erga ciues: dicens. L Ne
memineris iniq̃tatũ nr̃aꝝ ãtiq̃ꝝ.

Aug⁹ Non ait p̃teritarũ que
poſſent etiaȝ eſſe recen
tiores: ſꝫ antiquaꝝ. hoc eſt a paren
tibus venientium L cito anticipent
nos miſericordie tue].

Caſſ. Qui timet iudiciũ domi
anticipari ſe eius miſeri
cordiam recte deſiderat. ꝙ niſi idul
gẽtia p̃uenerit peccatorem: in iudicio
nõ abſoluit errantẽ. Addit ꝙ̃ cau
ſam dicte petitõis. L ꝙ paupes fa
cti ſumus nimis]. ⁊ ideo anticipẽt
nos miſericordie tue. Et vt Aug⁹.
ait: noſtra pauptas ⁊ infirmitas
eo miſerante adiuuet ad ei⁹ prece
pta facienda: ne ad iudiciũ ei⁹ veni
amus damnandi.

Caſſ. Et notabiliter dĩc nimis
ne quis ſe putaret d pbi
tate actuũ ſuoꝝ debere p̃ſumere cũ
ſe bonis meritis nimis pauperem
eſſe cognoſceret. L Adiuua nos]
Qui enĩ adiuuatur etiam p ſeipm
aliquid agit. **Hugo** deus opatur nobiſcum. ꝙ
⁊ ad Corin. iij. dĩ. Dei ſum⁹ adiuto
res. Ad lrãm vero dicit Aſaph in
pſona populi nimiuȝ afflicti. L cito
anticipent nos miſericordie tue.

Nico ne ex nimia triſticia ab
ſorbeamur p impacien
tiam ſeu deſpationem. L quia pau
peres facti ſumus nimis] ⁊ ſpolia
ti ⁊ afflicti L Adiuua nos deus ſalu
taris noſter] q̃ ſaluaſti nos de egi
pto ⁊ in piculis p̃teritis. ꝙ ſine te
nihil poſſumus. L Et ppter glo
riam nominis tui dñe libera nos]
q̃ſi dicat. Tu noiatꝰ deus noſter
⁊ nos populus. ⁊ ideo noſtra liba
tio ptinet ad glãm nomis tui. L Et
ppicius eſto peccatis noſtris] ſine
quibus in hac vita non ſumus.
ppter nomẽ tuũ] ⁊ ppter tuã boni
tatẽ: non ppter noſtꝛꝫ meritũ.

Caſſ. Ideo enim ſalutaris ⁊ ſal
uator dĩ. ꝙ in ſe ſpantes
ſaluat: ⁊ iminẽtes pctõꝝ penas cõ
uertit in p̃mia. Reddit cauſaȝ cur
petierit plebẽ dñi debere liberari: di
cẽs. L Ne q̃n dicant in gentib⁹.

Nico. ꝛ inter gẽtiles ⌊ vbi eſt deus eoꝝ ⌋. q̄ſi diceret. Nulli⁹ momenti ꝛ virtutis eſt ex q̄ non ſaluauit populũ ſuum.

Caſſi. dicẽdo eñ: vbi eſt: putatur a pfidis aut pñs non eſſe: aut non poſſe defendere. Sequit̃. ⌊ ꝛ innoteſcat ⌋. ſ. vindicta tua ⌊ in nationibus ⌋ perfidis.

Nico. ita ꝙ apud omnes nationes manifeſta fit ⌊ coram ocul̃ noſtris ⌋. Ultio ſãguinis ſeruoꝝ tuoꝝ q̃ effuſus eſt: itroeat i ↄſpectu tuo gemitus ↄpeditoꝛuꝫ ⌋ vt a vinculis abſoluantur.

Collect. Tranſlatio romana ſic hꝫ ⌊ Uindica ſanguinẽ ſuoꝝ tuoꝝ q̃ effuſus eſt ⌋.

Jero Judiciũ hic iuocat q̃ ſanguis martirũ exquirat̃ a dño: qui in Apoc̃. ait. Quieſcite modicũ donec impleat̃ numer⁹ ↄſuorum viroꝝ. ⌊ Intret i ↄſpectu tuo gemit⁹ ↄpeditoꝝ ⌋ qui te p longas lacrimas requirẽtes abſolui: ꝛ tecum eſſe deſiderãt. Sequit̃. ⌊ Scd̃m magnitudinẽ brachij tui ⌋.

Nico ꝛ fortitudinis tue q̃ per brachiũ deſigñtur ⌊ poſſide filios mortificatoꝝ ⌋ vel morti punitoꝝ. ſm tñſlatõez rõnã ꝛ occiſoꝝ

Caſſ. Orat ne filios eoꝝ dñs a ſua poſſeſſione pijciat: q̃ p ↄfeſſiõe ei⁹ morte puniti ſunt et mortificati. Innumera eñ tũc ibi turba martiꝝ fuit: quorum poſteros deſiderat ſub domini cuſtodia manere ne aliquo errore vitient̃.

Nico. Et redde vicinis noſtris ⌋. ſ. philiſteis ꝛ aliis nationib⁹ i circuitu iudee poſitis ⌊ ſeptuplũ ⌋ ꝛ vindicã pfectã in pñti: ne in futuro puniãtur. ⌊ in ſinu eoꝝ ⌋ ꝛ i ſecreto pectoris vbi recognoſcit ſe peccaſſe. Et redde ſilr̃ ipſis ⌊ improperiũ ipſorũ q̄d exprobrauerĩt tibi dñe.

Jeronim⁹ Tibi eñ exprobrant qui martires tuos in quib⁹ hitas affligũt.

Caſſi Qui ḡ fuerint icreduli fiãt deuoti. ꝛ ipſi qui fecerũt iniurias dicant laudes. Tũc eñ dñs glorioſe vindicatus agnoſcatur: qñ maledicoꝝ ore laudat̃.

Hugo Poſtea Aſaph i exultatione cõcludit lamẽtationẽ ſuã dicẽs. Nos aũt pp̃ls tuus ⌋ quẽ tibi peculiarem elegiſti ſicut dicitur Deutro. vij°. ꝛ. xxvi°. ⌊ ꝛ oues paſcue tue ⌋.

Nico. qꝛ manna celi nos pauiſti. ⌊ cõfitebimur tibi ⌋. ↄfeſſione laudis ⌊ in ſeculũ: ꝛ ⌋ non ſemel: ſꝫ futuris tpib⁹ ⌊ in gñatõe ꝛ generationem ⌋ id eſt in generationibus ſuccedentibus.

Caſ. Vel de futuro ſeculo iſtud accipi p̄t: in gñatõe ꝛ gñatione ꝛ i futuro ſeculo. ⌊ annũciabimus laudẽ tuã ⌋. illam beatiſſimaꝫ pſalmodiam quam chorus ſanctorum ſine ceſſatione dicturus eſt.

Nicola⁹ Moraliter p̄t exponi ps̄. iſte vt ſit oõ eccleſie contra infideles ſac̃ loca deſtruentẽs vel eccleſie deplorãtis ſtragẽ filiorũ ſuorũ q̃ quotidie fit p pctm̃. ꝓpter q̄d in p̃ncipio huius pſalmi hãc deuaſtatõez lamẽ

tatur. ⁊ deīn̄ hūilitꝛ ⁊ deuote pro
reſtauratōe deṗcat. ⁊ i fine i ſpe ex
auditōis grãꝝ: laudes ſe ꝓmittit
dn̄o red **Caſſ** Cōmōemur ita
ditur ā. q̄ꝫ caitatis ſtudio
ecc̄ie dei bonis letari: ⁊ iterꝫ calami
tatibꝰ eiꝰ vehemēter affligi. Legit̄
enī Felices q̄ gaudēt i pace tuā. ⁊
felices oēs q̄ ꝯtriſtabūtur i oībus
flagellis tuis. Queꝓpter ꝯuenit
vt q̄d vincuꝉꝫ fideliū ꝑuenerit ad
nr̄os doloēs ꝓximitatis ſtudio trā
feramꝰ: ſic̄ Apoꝰ. dicit. Si q̄d patit̄
vnū mēbꝝ: ꝯpatiūtur oīa mēbra.
⁊ ſi gl̄ificat̄ vnū mēbꝝ: ꝯgaudent
oīa mēbra. Hīnc ei caritas illa ṗcel
ſa ꝯq̄rit̄. hīnc ṗdicata vnitas iueni
tur. hic ⁊ illa celeſtis affectio gigni
tur: q̄ locupletat̄ ecc̄ia dn̄i nr̄i Jeſu
xp̄i: cui eſt honoꝛ ⁊ gl̄a in ſecula ſe
culorum. Amen.

Pſalmꝰ .lxxix.

QVi reg. iſra
hel inte. Titulꝰ. In fi
nē ꝓ his q̄ cōmutabū
tur teſtimoniū Aſaph ꝓ aſſyrijs.
Augꝰ Cātat̄ hic pſ̄. de aduen
tu dn̄i ſaluatoris noſtri
Jeſu xp̄i: ⁊ de vinea .i. de ecc̄ia eiꝰ.
Hugo Vn̄ ſēſus dicti tituli ta
lis eſt. Pſalmꝰ iſte di
rigēs nos i finē .i. i xp̄m q̄ eſt finis
legis. eſt teſtimoniū Aſaph .i. fide
lis ꝓpl̄i teſtātis cristi icarnatōem.
ꝓ his .i. ad vtilitatē eoꝝ. q̄ ꝯmuta
būtur ꝺ infidelitate ad fidē: de ṗctō

ad ṗmaꝫ. Et cātat̄ etiā ꝓ aſſyrijs .i.
ꝓ his q̄ dirigūt ſe ad criſtū. Naꝫ aſ
ſyrij inṫpretātur dirigētes Intēdit
enīꝫ monē nos vt in meliꝰ ꝯmute
mur: ⁊ ad criſtuꝫ dirigamur. Pre
mittit̄ enīꝫ ṗmo oīo pſ̄. dictis.
Caſ Quis oīa in dei ṗtāte ſint
.poſita: illos tn̄ dirigē dicit̄
q̄ ſe tractaē celeſti ꝯuerſatōe noue
rūt. Ideo enīꝫ ſubiūctū ē iſrl̄. q̄ꝛ ipōs
ꝓpitiꝰ regit q̄ cū puro corde reſpici
unt. Nā iſrl̄ vir vidēs deū inṫpreta
tur. [intēde]. Ac ſi dicēt. Sup nos
lumē tue pietatis infūde vt q̄ ꝑ nos
ſumus tenebroſi: aſpcūs tui redda
mur claritate ꝯſpicui. Sequitur.
Hugo [qui deducis] ꝑ doctri
nā apl̄oꝝ [velut ouē]
in ſimplicitate cordis [Joſeph]. q̄
augmentū inṫpretatur.
Caſ Fideleꝫ ꝓpl̄m debemꝰ adu
tere q̄ ſic i caulas dn̄i dedu
citur: q̄ſi oues ad paſcua ꝯgregen
tur. Et nō ꝓpria verba ſingul̄ data
fuiſſe pſōnis. Legitur q̄ iſrl̄ eſt. de
ducit̄ q̄ Joſeph eſt. Addit. Qvi
ſedes ſup cherubim māifeſtaē [Chē
rubim plenitudo ſc̄ie inṫpretatur.
Glo .i. caritas in q̄ chriſtū do
minū ſedē māifeſtū eſt
Caſſi. Sed qm̄ adhuc i ſecreto
ſue maieſtatis erat: ro
gat vt bn̄ficio ſācte icarnatōis ap
pareat: q̄tinꝰ fideles ſuos firmiſſi
ma credulitate confirmet. Cui au
tem chriſtuꝫ ſpirituali virtute ma
nifeſtari deprecatur: demonſtrat
cum dicit. [coram effraym: benia
min: et manaſſe]. Effraym fructi
ficatio interpretat̄. beniamin filiꝰ

dextere: manaſſes vero oblitus.
Aug⁹ Appare ergo coram fru
ctificatione: coram filio
dextere: ⁊ coram oblito.
Collect. Illi enim ꝑ do nei ſu
videre te qui fructus
dignos penitētie faciunt. ⁊ hi qui
in ſancto ope fortes ſunt. ⁊ hi qui
ꝓpter amorem ſpūalem ſemetipoſ
obliuiſcũtur. Sequit͛ Excita do
mine potentiam tuā et veni vt ſal
uos facias **Glo.** Repetit aper
nos⌋. tius qđ ora
uerat. Ordo talis eſt. ⌊veni⌋ tu ipſe
in carne ad ſaluandum genus hu
manū. ⌊⁊ excita⌋ i. oſtende ⌊poten
tiam tuam⌋ in reſurrectiōe. quia vi
ſus es infirmus i paſſione.
Nico. Et cum veneris Deus
virtutū cōuerte nos⌋ a
culpa ad gratiā: ⁊ a luctu ad letici
am. ⌊⁊ oſtende faciem tuā⌋.
Hugo i. filiū tuū ꝑ quem co
gnoſceris. ⌊et⌋ ſi hoc
facis ⌊ſalui erimus⌋ ꝑ fidē q̄ ſaluā
tur credētes.⌋ Domine de⁹ virtu
tum hūanaꝝ ⁊ angelicaꝝ ⌊quouſ
qȝ iraſceris⌋ id eſt iratus apparebꝫ
⌊ſup oratione ſerui tui.⌋
Caſ. vt nōnulla iam ꝓuenire
facias que ꝑ ꝓphetas tu
os ꝓmiſiſſe cognoſceris. Et intue
re pietatem ac deſideriū ſupplicātis
Iratū ſibi dñm credebat: qm̄ hūa
no generi ſubuenire tardabat. Et
quouſqȝ etiam ⌊Cibabis nos pa
ne lacrimarū⌋. Panis enim lacri
maꝝ vita eſt plena doloribus. ſed
tamen i ea dm̄ miſeratōe cibamur
q̄n cladibus erumiſqȝ non extigui

mur: ſꝫ potius erudimur. Sequit͛.
⌊⁊ potū dabis nobis i lacrimis in
menſura. Quid eſt menſura. In di
ſtributo modo: ſicut dicit aplꝰs.
Fidelis de⁹ qui non patiet͛ voſ tem
ptari ſup id qđ poteſtis ferre.
Auguſti. Ipſa enim eſt mē
ſura ꝑ virib⁹ tuis
vt erudiaris: non opprimaris.
Hugo Vel potū dabis nob
i lacrimis i menſura:
vt quātitas pene reſpondeat quāti
tati culpe. Sequitur.
Aug⁹ Poſuiſti nos i cōtra
dictiōez vicinis nr̄is: ⁊ ini
mici nr̄i ſubſānauerūt nos⌋ qꝛ gēti
les ꝯtradicebāt aplꝪs cū p̄dicarēt
mortuū reſurrexiſſe xp̄m. Et ſubſā
nādo eos dixerūt. Quis eſt iſte no
uoꝝ demonioꝝ nūciator. Qui ſunt
iſti colentes mortuū: adorātes cru
cifixū. Cōtradicebat: ſꝫ ꝯtradictoꝛ
vicebat͛. qꝛ ſig̃ ſeq̄bant͛ ⁊ ex cōtra
dictore fidel͛ efficiebat͛. Deīn repetit
verſū ſupi⁹ dictū. Domine deus
virtutū ꝯūte nos: ⁊ oñde faciē tuā
⁊ ſalui **Caſ.** Petit p̄ntiam xp̄i
erim⁹⌋ aduenire. Ipa eſt
enī ꝑ quā ſalui facti ſum⁹ Ipſa ꝑ
quā laq̄os mortis euaſim⁹. Ipſa
deniqȝ q̄ ⁊ idignis ⁊ ꝯfitētib⁹ celo
rū regna **Ni.** Cōſeq̄nt͛ deſcribit͛
largit͛. ꝓceſſus ecc̄ie ante
xp̄i aduētū: q̄ ꝓprio noīe dr̄ ſynago
ga q̄ ec̄ ecc̄ia noiat͛. qꝛ vna ē ecc̄ia
veteris ac noui teſtam̄ti: q̄ freq̄nt͛
vīea dei dr̄. de q̄ Greg̃. omē. vij. ſup
euāgelio ita dicit. Quis v̄o p̄ſiſſa
mīliaꝭ ſiſ͛itudiē: rectī⁹ tenet q̄ꝫ cōdi
toꝛ nr̄ q̄ regit nos q̄s ꝯdidit ⁊ elcōſ

ſuos ſic in mundo poſſidet: q̄ſi ſub
iectos dn̄s in domo: qui habet vi
neam ſuam. Ecccleſiā que ab Abel
iuſto vſq̄ ad vltimuȝ electū qui in
fine mundi naſciturus eſt: q̄t ſan
ctos ꝓtulit quaſi tot palmites mi
ſit. De hac ergo eccleſia dic̄. V I
neā ꝛ populum iſrahel dei cultu
rem. iuxta illud yſa. v°. Vinea dn̄i
exercituū domus iſrahel eſt. De egi
pto tranſtuliſti educendo populū
illuȝ mirabiliter in ſignis ⁊ porte
tis Eieciſti gentes de terra ꝓmiſſi
onis. videlꝫ amorreū: ethꝫ: iebu
ȝeum: pluresq̄ alias. Et plantaſti
eaȝ dando populo iſrahel in terra
ꝓmiſſionis q̄eteȝ Joſue. xi. D Ux
itineris fuiſti in cōſpectu eius i co
lūna nubis per diem: ⁊ in columna
ignis p noctem Exod. xiij. Et plan
taſti radices eiꝰ ꝛ ſāctoꝝ patres
videlicet Joſue ⁊ ſimiles: qui in cul
tu dei ⁊ fide erāt radicati. Et imple
uit terraȝ p multiplicatōeȝ plis.

Hugo A Operuit montes ꝛ ꝓphās Umbra eiꝰ ꝛ cerimonialia ⁊ figure. qꝛ in vm
bra ⁊ obſcuritate locuti ſunt Et ar
buſta eiꝰ ꝛ eiꝰ extremita Cedros
dei ꝛ Moyſen et Aaron qui alijs
fuerunt clariores hos eripuit hec
vinea creſcendo. Q Via extendit
palmites ſuos ꝛ filios. Uſq̄ ad
mare ſ. mediterraneū. Et vſq̄ ad
flumē ſ. eufraten ꝓpagiēs ꝛ regna
tōes eius qꝛ ſubiugauerunt ſibi
moabitas ⁊ āmonitas. Sed licet
ita eſſet dilatata: tamen ꝓpter pec
cata ſua male tractata fuit ab ini
micis. Unde querit.

Nico. U T q̄d deſtruxiſti ma
ceriam eius ꝛ lapideā
clauſuram vineaꝝ ſubtrahendo
angeloꝝ cuſtodiam: eo qꝛ popu
lus erat ad ydolatriam cōuerſus
Vel per maceriaȝ intelligitur clau
ſura hierl'm quā deſtruxerāt caldei.

Caſſio. Et vindemiant eaȝ ꝛ diripiunt ⁊ concul
cant eam Omnes qui pt̄ergrediū
tur viam Gentes ſiḡt que in cir
cuitu eius habitabant. E Xter
minauit eam ꝛ extra terminos ⁊
patriam ſuam vbiq̄ diſperſit gen
tes iudeorum. Aper ꝛ Veſpaſia
nus veniens. De ſilua gentiū: pec
catis ydolatrie opaca. Aper enim
dicitur eo qꝛ in locis aſperis cōmo
retur. Et ſingularis ferꝰ videlicet
Titus filius eius Depaſtꝰ eſt eā
qꝛ reliquias belli tāta depꝓlatiōe ꝛ de
ſtructōe ꝯtriuit vt gēteꝫ ⁊ ciuitatē
q̄ſi herbaꝝ pabula terribili depaſti
one ꝯſu
meret.

Nico. Hd autē de eccl̄ia an aduētuȝ xp̄i ꝛ de ſinagoga iudeoꝝ dictū eſt: hꝰ
de eccl̄ia catholica pt̄ expōi hoc mō.
V Ineaȝ de egipto trāſtuliſti
ꝛ eccl̄iaȝ tuā de īfidelitate gē
tiū ad fidē Jdo ſubdit Eieciſti gen
tes de infidelitate ſua. Et plātaſti
eaȝ p apl'oꝝ p̄dicatōem. Dux iti
neris fuiſti ſcilicꝫ apoſtolis. quia
Math. vlti. dicit. Jlli autēȝ ꝓfecti
predicauerunt vbiq̄ domino coo
perante ⁊ ſermonem confirmante
ſequentibus ſignis. Operuit mō
tes vmbra eius cōuertendo mun
di principes Et arbuſta eius ꝛ po
pulū vulgareȝ. Inſuper Et cedros

dei ⌋ i. maximos ſapientes: videlꝫ
Dioniſiū Auguſtinū ⁊ alios pl'es
Jero. ⌊ Extendit palmites ſuos ⌋. Nos ſumꝰ palmi
tes qui ex vinea illa fronduimus.
⌊ vſqꝫ ad mare ⌋ i. vſqꝫ ad baptiſmū
quia mare in Apocal. baptiſmum
ſigt. ⌊ ⁊ vſqꝫ ad flumen ꝓpagines
eius: vt qui in ea renaſcerētur ba
ptiſmo: abluerentur.

Nicola. Sed quoniaꝫ ex cre
dentibus multi dedi
nauerunt a fide et moribus. Jdeo
ſubditur. ⌊ Ut quid deſtruxiſti ⌋
i. deſtrui pmiſiſti ⌊ maceriem eiꝰ ⌋
i. clauſuraꝫ virtutū ⌊ ⁊ vindemiāt
eam omnes qui p̄tergrediūtur vi
am ⌋ i. ſpiritus maligni qui diſcur
runt ad deſtruendū eccleſie fructꝰ
querentes quem deuorent. Ex
terminauit eaꝫ aper de ſilua ⌋ i. por
cus ſilueſtris: qui eſt animal imū
dum. ꝓpter quod ſignat demoneꝫ
temptantem de luxuria. ⌊ ⁊ ſingl'a
ris ferus depaſtꝰ eſt eam ⌋ i. demō
temptans de ſuperbia: que etiā bo
nis operibus inſidiatur vt pereāt
Jſte verſiculus poteſt ad litteram
legi de eccleſijs ⁊ monaſterijs.

Hugo. Quia enim demones
qui temptando p̄ter
diuntur viam cogitationū noſtra
rum: vindemiant animas ſubdito
rum ꝓpter defectuꝫ prelatoꝝ: qui in
ſpirituali officio nō cuſtodiūt gre
gem ſibi cōmiſſum. Jdcirco ⌊ exter
minauit ⌋ i. extra terminos poſſeſ
ſionū poſuit eccleſiam vel mōaſte
rium. ⌊ aper de ſilua ⌋ i. principes ſe
culares. Quomō hoc ſit ſubiungit
dicens. ⌊ ⁊ ſingularis ferus ⌋ i. ty
rannus p ſe ⁊ ſuos miniſtros qui
ſingulares ſunt per ſuperbiam et
crudelitatem. ⌊ depaſtus eſt eam ⌋
expendens et rapiens bona eiꝰ. Et
bene dicit exterminauit. quia reue
ra monaſterium vel eccleſia nō eſt
domina redditū ſuoꝝ: ſed tantū
procuratrix vel diſpenſatrix p prin
cipibus: militibus: ⁊ miniſtris do
minorū qui eiꝰ bona expendūt.

Nico. Conſequēter deſcribit
ſtatus eccleſie pfectus
p aduētū xpi. quā pfectionē petit
Aſaph deuote: dicens. ⌊ Deus vir
tutū cōuertere ⌋ p condeſcenſionem
bonitatis tue. ⌊ reſpice de celo ⁊ vi
de ⌋ oculis tue clementie.

Caſſ. quibus fluctibus laboret
hūanitas: q̄buſqꝫ pecca
tis ad inferna rapiat. ⌊ ⁊ viſita ⌋.

Nico. in ꝓpria pſona. ⌊ vineaꝫ
iſtā ⌋ qd factū eſt in ſua
bn̄dicta icarnatōe q̄ viſitauit nos
oriēs ex alto: ſicut di Luc. i.

Hugo. ⌊ ⁊ pfice eā quā plan
tauit ⌋ i. inchoauit. ⌊ de
xtera tua ⌋ i. ꝓpiciatio tua.

Nico. Statꝰ enīꝫ veteris teſta
mēti fuit impfcus: ſm
q̄ dicitur Math. v. Non veni ſolue
re legeꝫ: ſed adimplere. Cerimoni
alia vero que tantū figuralia erāt
adimpleuit in ſua incarnatione et
paſſione. cuiꝰ erant figure. ⁊ ſacra
mēta efficaciora inſtituit videlꝫ ba
ptiſmi ⁊ imolatōis corpis ⁊ ſāgui
nis ſui q̄ ꝯferūt grāꝫ: ⁊ itroducunt
ad gl'aꝫ qd nō poterāt facē imola
tio agni paſchal': ceteraqꝫ ſacrāmēta

veteris legis. ꝓpter quod dicūtur egena et infirma: ſicut apoſtolus ait ad Gal. iiij. ⌊et⌋ hec pfectio facta eſt ⌊ſup filiū hois⌋ i. ſup xp̄m qui in euangelio vocatur filius hominis ꝰ virginis Alij ſunt filij hominū .ſ. viri ⌐ mulieris ⌊quē⌋ dn̄m chriſtū ⌊confirmaſti tibi⌋ apud homines: dicens Math. iij. Hic eſt filius meus dilcūs. Vel habet. filiū hominis O fili dei ⌊ꝯfirmaſti tibi⌋ i. imobilit̄ aſſumpſiſti. qꝛ hūanitatem quā ſemel aſſumpſit nunq̄m dimiſit: vt damaſce. dicit. Vnde ⌐ in triduo mortis chriſti anima exiſtens ī lymbo ⌐ corpꝰ ī ſepulchro fuerunt ꝯiuncta verbo.

Hugo Et vt ita pficias eccāz ⌊Incēſa igni⌋ i. peccata puenientia ex cupiditate ſeu amore accendente. ⌊⌐ ſuffoſſa⌋ id ē peccata puenientia ex timore pue humiliante. Nam omnia pc̄tā vel ex amore: vel ex timore ꝯmittunt̄.

Caſſi. Hec ei peccata ⌊ab increpatione vultꝰ tui peribunt⌋ quādo pc̄toribus dicturꝰ eſt Ite in igneꝫ eternū qui paratꝰ eſt dyabolo ⌐ angelis eius. Adhuc petit Aſaph a deo patre aduentū criſti: dicens. ⌊Fiat manus tua ſup virū dextere tue⌋ i. vt mittē digneris filiū tuū ad redemptōeꝫ mūdi.

Hugo qui eſt dextera tua ⌐ coequalis tibi ī diuinitate. Et q̄s ſit iſte vir declarat cū ſubiūgit. ⌊et⌋ p id eſt ⌊ſup filiū hominis⌋ .ſ. glorioſe virginis Marie ⌊quē ꝯfirmaſti tibi⌋. ſicut ſup expoſitū eſt ⌊Et⌋ cū hꝰ feceris ⌊nō diſcedimꝰ⌋ i. non diſcedemꝰ a te. eūtes poſt ydola vel ceremōialia ⌊viuificabis nos⌋ i. inouabis lauacro regenerationis. ⌊⌐ nomen tuū inuocabimꝰ⌋ cū grāꝝ actione. Et qꝛ a nobis nō eſt vt tibi adhereamꝰ Ideo. ⌊Domine deꝰ virtutū⌋ q̄ ſolus potes de incredulitatis morte liberare ⌊conuerte nos⌋.

Nico ad te pfecte diligenduꝫ ⌊⌐ oſtende nobis facieꝫ tuam⌋ p aptaꝫ viſionē ⌊⌐ ſalui erimus⌋. qꝛ in clara viſione ⌐ pfecta fruitione dei ꝯſiſtit et̄na ſalus.

Caſ. Que ſuauitas: que ſit vtilitas verſiculi huiꝰ hinc datur intelligi: qm̄ in hoc pſalmo triplici eum repetitiōe memorauit vt quaſi prati floriferi planicieꝫ teſſam per ordines certos iocunditas roſei coloris ornaret. In iſta ſiq̄deꝫ breuitate regulam totius religiōis exponit. Primum eſt enim vt nos dominus ꝯuertat. Deinde vt oſtē dat faciem ſuam. Terciū vt ſaluos faciat. Non eniꝫ anteq̄m ꝯuertat oſtendit faciem ſuam. nec ſaluat niſi nos prius lumine ſue pietatis inſpexerit. Quapropter verſus iſte mente credendus eſt. quia p ipſuꝫ ſub breuitate petimus quicq̄d nobis expedire monſtratur.

Ieronimus Tibi ergo domine deꝰ pat̄ omnipotens ſupplices deprecamur quatinus ipſum dominū noſtrum Ieſum chriſtuꝫ qui eſt imago tua qui eſt facies tua: qui eſt illuminatio vultus tui ī quo manes: et etiā qui manet in te nobis oſtendere

digneris: q̄ purificatis mentib⁹ no
ſtris dignetur illabi: ſecꝗ nob̄ mū
di ſaluatorē oſtēdere: noſcꝗ inſpi
ratione ſancta ſaluare. Ipſi gl'a et
impiū tecū et cum ſcōſpū et nunc et
in ſecula ſeculorū. Amen.

Pſalm⁹ .lxxx.

Exultate deo adiuto. no. Titulus.
In finem pro torcula
ribus: quinta ſabbati: pſalmus
ipſi Aſaph. **Nico.** Ad lrām Aſaph
fecit hūc pſalmū
ad decantandū p leuitas in princi
pio mēſis ſeptēbris in feſto ſceno
plegie: q̄d dicitur a ſcenos quod
eſt vmbra vel vmbraculū: et pha
gin comedere: q̄d alio nomie dicit̄
feſtū tubaꝝ. Illo tempe complete
ſunt vindemie in terra pmiſſionis
et ideo de vino tunc expreſſo in tor
cularibus fiebant libamenta ſacri
ficioꝝ in templo. ꝓpter q̄d ad lrāꝫ
pſalmus iſte intitulat̄ pro torcula
ribus: quem leuite cantabant ī di
cto feſto ſcenoplegie vel tubaruꝫ:
pro gratiaꝝ actione de fructibus
anni collecte: q̄ꝝ collectio tūc erat
completa. **Aug⁹.** Sed qꝛ de actua
libus torculari
bus nihil in pſalmo dicit̄: cōſtat
ſpūalia eē torcularia que hic me
morant̄. **Hugo.** Agitur enī in
hoc pſalmo de
ſpiritualibus torcularibus .i. de tri
bulationibus et preſſuris eccleſie

in quib⁹ oleū ab amurcā ſeiūgit̄.
Caſſ. quādo deo puras mētes
declarat: et feculentas cō
ſcientias euidēter aſſignat.
Hugo. Eſt ergo ſenſus tituli
talis. Pſalm⁹ iſte di
rigens nos in finem .i. in chriſtuꝫ
dominuꝫ. cantatur ipſi Aſaph .i. fi
delibus chriſtianis per Aſaph in
tellectis. et eſt pro torcularibus .i.
pro tribulationibus in quib⁹ bo
ni ſepantur a malis. ſiue de quita
ſabbati .i. pro quinta die ſeptima
ne in qua facti ſunt ex aqua piſces
et aues. ſed aues euolauerunt et pi
ſces remanſerunt in aquis. Ecce ſe
paratio. Sic deus ex baptiſmo cre
at chriſtianos. ſed quidam eoruꝫ
accepta baptiſmi gratia remanēt
in fluctibus huius ſeculi: videlicet
homines curioſi: amatores ſeculi.
Alij adiuti pennis virtutum leuan
tur in aera: quorum cōuerſatio eſt
in celis. Intentio pſal. eſt monere
vt contemptis infimis ad celeſtia
eleuemur. Vos ergo Aſaph .i. cō
gregatio. dn̄i .i. quiſcꝫ fidelis.
Nico. Exultate [mentis
deuotione] deo ad
iutori noſtro [in omnibus pericu
lis et negocijs: qui in alio pſal. di
cit. Cum ipſo ſum in tribulatione
eripiam eum. [iubilate] cum inef
fabili mentis leticia. [deo Iacob]
.i. chriſtianorum qui ſupplantant
vitia. Nam Iacob ſupplantator in
terpretatur. Licet enī ſit de⁹ omni
um p creationē: tñ ē de⁹ xpianoꝝ
p cultū. **Hu.** Sumite pſalmū .i.
ſpālē. deuotōē in oīomib⁹

a deo accipite quā a vobis non ha
betis ⌊a date tympanū⌋ v carnis
mortificationē et caſtitatē offerte
deo. Et dicit date. q deus volūtariū
a non coactū amat ſeruitiu.

Caſſ. Nam ſicut tympanū vi
delicet coriū ſup lignū tē
ſum ſolet reſonare percuſſu: ſic a ho
minū corpus dū p dño tribulatiōi
b9 quatit: ad ſupna mandata dul
cius tēpatur. Hoc ergo cōmonet
vt accipiētes diuina verba dño de
beamus offerre terrena. qd facim9
dū elemoſinas largimur: cū ieiuni
is corpus affligimus: cum vitia ſe
culi cum ſuo etiā auctore deſpicim9
Addidit. ⌊pſalteriū iocundū cū cy
thara⌋. Ammonet eni a hec duo
iocūdiſſime copulari vt verba dei
q in pſalterio ɔtinent: et cythara
q hūanos act9 ſignare cognoſcit
in vnā ſocietatē debeāt ɔuenire.

Aug9 vt pdicatōi verbi dei cor
poralib9 etiā deam9 opib9

Nico. Bucinate in neome
nia tuba⌋ v canite i no
uilunio tubā. Iuxta lrām in oibus
nouilunijs faciebāt iudei feſtū ppt
beneficiū diuie gubnatiōis: eo q i
nouilunio cōmuniter apparet ma
gis trāſmutatio tpis. Et q feſtum
tubar cōcurrebat cū nouilunio. iō
additur. ⌊in inſigni die ſollennita
tis ve

Jero. Illi ḡ canebant tu
ſtre. bai paſcha: pēthe
coſte: a ſcenophegia: nos vero mō
i eccleſia: licet oñi tpe deo canē de
beam9. pcipue tñ i reſurrectōe: i re
miſſione: a i dom9 inouatōe. hoc ē
quotiēs reſurgim9 in xpō cū renis

ſionē pctō accipim9: a domus pe
ctoris noſtri a cōſcientia noſtra in
nouata fuerit poſt ruinam.

Nico. ⌊Quia pceptu in iſrl
eſt⌋ v in pplo xpiāo: vt
de tali bñficio reddant gratie deo
⌊a iudiciū. ſ. approbatiōis cōuenit
deo Jacob⌋ v xpō qui eſt deus chri
ſtianor: qui approbat talem grati
tudiē homis. ⌊Teſtimonium in
Joſeph poſuit illud⌋. Per Joſeph
qui creſcēs interptat augmentu
in bonis opib9 ſignat: hoc ē quod
dam teſtimoniū diuie gratie creſcē
tis i mente. ⌊cu exiret de terra egi
pti⌋ v de tenebris ignorantie p il
luminationē diuie gratie ⌊linguam
quā nō nouerat audiuit⌋. q tunc
diuias cōſolationes pcepit. ⌊Di
uertit ab oneribus dorſum ei9⌋. q
talis abſoluitur a iugo mūdi: car
nis: a dyaboli. ⌊manus eius in co
phino ſeruierunt.

Caſſio. Quāuis ad hiſtoriā
iſtud dici videat: qñ
in egipto iudeoru populus diuer
ſis neceſſitatib9 ſeruiebat. modo
vt lateres faciebat: modo vt terrā
cophinis exhiberet: tamen iſtud
chriſtianorum partibus diligen
tius applicam9: a quor dorſo auer
tit deus onera peccator quando ſe
felici humilitate pſternūt: ſic ipe
ait. Venite ad me oñes qui labo
ratis a onerati eſtis: a ego reficiā
vos. Cophinos autem dicimus
per quos ſordium purgamenta
proijcim9 vt loci puritas eluceſcat
Manus igitur ſuas in eis tenent
qui peccatorum immundicijs occu

pantur. Sʒ de hac ſeruitute libera
mus a dño qñ ſcelerũ noſtrorũ ſor
dibus expia- **Jero** Prophete ⁊
mur. pſalmi ideo
obſcuri ſunt: qm̃ ſubito cuʒ neſcis
perſona mutatꝛ. Deniqʒ vſqʒ huc lo
cutus eſt ꝓpheta. Nam ſubito idu
citur pſona dei loquẽtis ad popu
lum cum dicitur. ⌊In tribulatio
ne inuocaſti me⌋ Quicũqʒ in tribu
latiõe es: ſecurus eſto. Inuoca me
⁊ exaudieris. Vñ ſubdit. ⌊⁊ exau
diui te in abſcondito tempeſtatis.

Grego xxvi. moral. In ab
ſcondito ergo tẽpe
ſtatis hoc eſt in forti impugnatio
ne demonis auditꝛ. quia clamor dep̃
cantis eſt hec ipſa fluctuatio tribu
lationis ⌊ꝓbaui te apud aquaʒ cõ
tradictio- **Hugo** Scdm lraʒ de
nis⌋. Moyſe ⁊ Aa
ron dicitꝛ quia in aqua cõtradictiõis
offenderũt deũ: vt legitur Numeri
xx. Et ideo non ſunt ingreſſi terram
ꝓmiſſionis. Nobis autẽ dicit deus.
⌊probaui te apud aquam contra
dictio- **Grego** vt ſupra pro
nis⌋. batur iuſti de
ſiderũ: qñ aliq̃ ei aduſitate reſiſtitꝛ

Nico Non ſolũ enĩ demões per
ſeipſos iuſtos hoĩes mo
leſtãt: ſʒ etiã p malos hoĩes vt eos
ab incepto bono retrahãt. ⁊ hoc vo
catur aq̃ ꝯtradictõis: vbi iuſtus pro
batur qñ p hoc a bono nõ impedi
tur: ſʒ magis p cõſtantiã in hoc fir
matur. Et talibus dicit deus.

Caſſ. ⌊Audi ppłe meus⌋ q̃ ne
ſcis cũ malis aliqua mo
rum ꝑmixtione confundi.

Hug. ⌊⁊ conteſtabor te⌋ i. te
ſte ꝯſcĩa tua⌊loquar⌋ o
⌊iſrahel⌋ id eſt popule chriſtiane
deum vidẽs per fidem.

Nico ⌊ſi me audieris⌋ i mãda
tis meis pſeuerãdo ⌊non
erit in te deus recẽs: neqʒ adorab deũ
alienũ⌋. Deus recẽs ⁊ alienus dĩ crea
tura q̃ male amatꝛ. ſic pecunia ẽ de
us auari. ribãda eſt deus luxurioſi.
venter deus **Jero** Iratus ſum. ira m̃
guloſi. deus eſt. Quotcũqʒ
vitia habemus ſeu pctã: tot recẽtes
hẽmus deos. Vnuſquiſqʒ enĩ qd ma
gis cupit ⁊ veneratꝛ: hoc illi eſt deus
Ego **Hugo** ſuʒ dñs deus
enim tuus⌋ ⁊ nõ ali
us. Et ideo ſoluʒ me debes diligẽ: co
lere: ⁊ adorare⌊q̃ eduxi te⌋ p grãm
baptiſmi de terra egipti⌋ i. de tene
bris pec- **Jero** Et ſi vis accipere
cati. ⁊ hẽe ipſuʒ dñm
deum tuum ⁊ ſaluatorem.

Nico ⌊dilata os tuũ⌋ i. deſideri
um tuũ ad bonũ⌊⁊ imple
bo illud gratia mea⌋ quia ſolus deus
appetituʒ hoĩs poteſt ſatiare. Et quia
eccleſia militans eſt ſicut ſagena con
tinens bonos ⁊ malos xp̃ianos.
Poſtq̃ dixit de bonis cõſeq̃nter ſb
dit de ma- **Hu.** Et nõ audiuit
lis: dicẽs. ꝓplus meus vocẽ
meã⌋ Populũ ſuũ dicit malos xp̃ia
nos q̃ ab eo creati ſunt: ⁊ eius p̃cio
ſo ſanguine empti. De quibus ad
huc dicit. ⌊⁊ iſrahel⌋ q̃ deberet me
videre per fidẽ⌊non intẽdit mihi.

Jeroni. Ego aũt ſto añ oſtiũ
⁊ pulſo. ⁊ volo vt ap̃
rias et ingrediar; et nõ vis apire.

ET ⌊id eſt ideo⌋ dimiſi eos ⌊i. tradidi⌋ ſecundum deſideria cordis eorum ⌊quia propter ſuam

Nico. maliciam ſubtraxi ab eis gratiam meam⌋ et ſic deſideria carnalia ſequuntur ⌊ibunt in adinuentionibus ſuis⌋ id eſt in peccatis enormibus ab ipſis inuentis de malo in malum eundo

Jero. Infelix eſt qui a deo non corripitur Si quis peccans non patitur: iſte miſer eſt

Caſſi. Putat enim peccator genus eſſe beneficii ſi ſuis voluntatibus permittatur expleri. cum dicat apoſtolus. Tradidit illos deus in concupiſcentiam cordis eorum. in immundiciam et reliqua Conſequenter oſtendit quod pena iſta non ob aliud eis infligitur quam propter peccata eorum vnde dicit

Nico. SI populus meus audiſſet me ⌊mihi obediendo⌋ ⌊iſrahel ſi in viis meis ambulaſſet ⌊precepta mea obſeruando que ſunt vie perueniendi ad beatitudinem Juxta Mathei. xix. Si vis ad vitam ingredi: ſerua mandata ⌊pro nichilo ⌋ id eſt gratis vel pro modico ſeruicio mihi facto ⌊forſitan inimicos eorum humiliaſſem ⌋ id eſt demones et malos homines eis ſubieciſſem ⌊et ſuper tribulantes eos miſiſſem manum meam ⌋ i. poteſtatem defenſionis mee Et dicit forſitan non propter mutabilitatem voluntatis diuine que eſt immutabilis. ſed propter vertibilitatem hominis de bono in malum. propter quod frequenter impeditur diuine promiſſionis effectus. qui eſt ſub condicione ſi homo perſeuerer in bono

Caſſ. Vnde et intelligere debemus quando a nobis auertitur deus non eſſe pietatis defectum ſed magne vltionis aculeum id eſt tormentum Suſpenditur etiam interdum a defenſione ſanctorum quando tribulacionibus et afflictionibus temptantur. Sed iuſtos ſic temptari patitur vt non deſerat. Impios autem tribulari permittit vt ſe ab eis reddat alienum. Poſt domini verba aſaph inimicos eius digna execratione redarguit dicens

Nico. ⌊I⌋Nimici vero domini ⌋ id eſt mali criſtiani ⌊mentiti ſunt ei ⌋ recedentes a promiſſo quod ei fecerant in baptiſmo Mentiuntur enim qui bonis ſe promiſſis obligantes in peſſimos iterum relabuntur errores ⌊et erit tempus eorum in ſecula ⌋ i. eorum punicio erit eterna Tranſlacio romana habet et erit tempus videlicet punicionum eternum quando illis dicetur Ite in ignem eternum Et licet fuerint ei mentiti tamen ex abundancia pietatis ſue CIbauit illos ex adipe frumenti ⌋ in ſacramento eucharıſtie ⌊et de petra melle ⌋ Tranſlacio hebraica habet et ⌊de petra mellis ⌋ id eſt de criſto ⌊ſaturauit eos ⌋ vnde apoſtolus i. ad chor. x. dicit Petra autem erat chriſtus. qui mel conſolacionis adminiſtrat ſuis fidelibus Sed quando ſiunt ingrati de tantis beneficiis: deſeruntur a deo et dimittuntur in deſideriis ſuis: et ſic inimici domini effecti. erit tempus eorum in ſecula

Aug⁹

ff. 2

Nō ḡ ſibi polliceať vnuſqſq;. ha
bens facta nepha1ia· que regnuz
dei non poſſidebunt Et dicat ſibi q̄
miā habeo ſignū xp̄i ⁊ ſacramētū
chriſti. Nō delebor ímeternū· apo
ſtol9 dicit· Fundamētuz aliud ne
mo p̄t ponē p̄ť id q̄d eſt poſitū cri
ſtus iheſus· Et ſeq̄tur infra Alius
enim ſup edificat aurū ⁊ argentuz
lapides precioſos· ali9 ligna· ſti
pulā fenum· ſaluus erit· ſic tamē
quaſi p ignem. Ergo per ignem
purgor ⁊ propter fundamentum
id eſt chriſtum non pereo. Quid
ergo? Nunq̄d chriſtianus ſuz? quid
aliud raptor adulterator et cetera
de quibus dicit ap̄l's. quoniaz q̄
talia agunt regnū dei non poſſide
bunt. Certe ergo talib9 p peniten
tiam non correctis regnū celorum
ſperas? non opinor q̄a qui talia
agunt regnum dei non poſſidebūt
Expone ergo inquis nobis ligna·
ſtipulam· fenum: qui edificant ſu
per ipſuz fundamentum· quomō
non pereant ſed ſalui fiant· ſic ta
men quaſi per ignez Obſcura eſt
quidem illa queſtio· ſed nō poſſuz
breuiter dico fratres. ſunt omnes
omnino cōtemptores huius ſecu
li q̄ non habent dilectione aliq̄ ter
nis operibus ſed caſti· iuſti· ſancti
continentes. fortaſſis ⁊ omnia ſua
vendentes· ⁊ paupibus diſtribu
entes aut poſſidentes iſta tempo
ralia tanq̄ non poſſidentes. ⁊ vte
tes hoc mundo tanq̄ non vtentes
Si tal' es edificas ſuper fundamē
tum videlicet chriſtum· aurūz ⁊ ar
gentum ⁊ lapides p̄cioſos. Sunt

autem alij qui reb9 infirmitati hu
mane conceſſis inherent aliquam
tulum dilectione· non capit ille vil
lam alienam ſed ſic amat ſuaz vt
ſi p̄diderit· conturbetur· Non appe
tit vxorem alienam· ſed ſic heret
ſue· vt modum non teneat preſcri
ptum in lege videlicet vt miſceatur
ei liberorum procreandorum cā· non
tollit aliena ſed r̄petit ſua· ⁊ habz
iudicium cum fratre ſuo· contēdit
p reb9 terrenis ampli9 q̄ deceț euz
cui promiſſum eſt regnum celorū
Non totum cor ſurſum eleuat: ſed
aliquam eius p̄tem in terram tra
hit. Edificat talis lignum· fenū· ſti
pulam ſuper fundamentum Audi
ergo nō potes tenere poſſeſſionez
iſtam niſi dixeris falſū teſtimoni
um· ⁊ hoc non facere, chriſtū in fū
damento ponere eſt. veritas enīz
dixit, Os quod mētiť occidit aīaz
Ergo ſi poſſeſſionē tuam diligis.
non tamen propter illam facis ra
p̄inam neq; homicidiuz neq; falſū
teſtimonium dicis. non propť il
lam falſuz iuras nec xp̄m negas
eo q̄ propter illam hec non facis
chriſtū habes in fundamento. Sz
quia diligis illam· ⁊ cōtriſtaris ſi
p̄dis illam. non tamen prepōnis
eam chriſto· nec ſic amas eam vt
ſi dicatur tibi. Ipſam vis ante cri
ſtum? Et ſi triſtis eam p̄dis· plus
tamen amplecteris chriſtuz quē
poſuiſti in fundamento· ſuper hoc
fundamentum poſuiſti non auruz
⁊ argentum aut lapides precioſos
ſed ligna· fenū ⁊ ſtipulā. Saluus
ergo eris cum ardere cepit q̄d edi

ficaſt i: ſic tamē quaſi per ignem. Nemo enim ſup fundamentū hoc edificans adulteria fornicacōnes. blaſphemias. ſacrilegia. ydolatriam. piuria. putet ſe ſaluū futurū p ignē. quaſi iſta ſint ligna. fenū ſtipula: ſed qui vt dictum eſt edificat amorem ēternoꝝ ſuper fundamentū regni celorū ⁊ ſuper ipm ardebit amor rerū tempalium. et ipſe ſaluus erit p ydoneū fūdamētum dn̄m noſtrū ihesū xp̄m q̄ eſt benedict⁹ in ſecula ſeculoꝝ Amē

Pſalm⁹ .lxxxi

Deus ſtetit in

Collector Titul⁹ pſa. aſaph. Miſtice exponit iſte pſalm⁹ ab Aug⁹ ⁊ Caſſi.

Nico contra ſacerdotes ⁊ ſcribas iudeorū. q̄ chriſtū humilem ⁊ paupem iniuſte condēpnauerūt ad mortē proptē qd p diuinū iudiciū fuerunt a romanis tēporaliter occiſi ⁊ captiui ⁊ in iudicio extremo ſunt condempnandi

Collect. Moraliter vero idem pſalm⁹ exponit a Jeronimo aliiſqꝫ q̄buſdā doctorib⁹

Nico. ꝯtra puerſos iudices. argues eorum maliciam ⁊ nequiciā: ⁊ petens ſuper hoc diuinā iuſticiā. Vnde aſaph propheta primo dicit

Deus ſtetit in ſynagoga. idē in congregacione. Nam ſynagoga dicitur a ſyna quod eſt con et goge aggeracio. deorū. ⁊ iudicū ſm q̄ dicit̄ exo. xxij. Ad deos vtriuſqꝫ cā puemiet. i. ad iudices. Et dicit̄ deus ſtare in congregacōe iudicū: quia dat euidēt ⁊ attente facta ⁊ dicta eoꝝ. Jdeo ſubditur. in medio aūt deos diiudicat. i. diſcernit vtrum iudices iuſte vel iniuſte iudicent. ⁊ ideo ſubdit aſaph contra iudices puerſos. vſqꝫ quo idē q̄ diu. iudicatis iniquitatē. iuſtificando partem iniquā proptē munera vel fauorem. ⁊ facies peccatorum ſumitis. idest pſonas malorum propter eorum potentiā vl̄ aliam cauſam acceptatis.

Jero Quia ſi venerit pauper habens iuſtum negociū ⁊ venerit diues habens malū negocium. vos perſonā aſpicitis: non ne

Nico Judicate egeno ⁊ pupillo. ei⁹ iuſticiā reddēdo. humilē ⁊ pauperē iuſtificate. idē ſuā iuſticiam conſeruate. Eripite pauperem de manu fortiorum eius. idē de manu diuitis ⁊ iniqui. ⁊ egenū de manu peccatoris liberate. q̄ eū calumpniatur iniuſte

Hugo Et quia prauum iudicium ſepe proueit ex ignorantia. Jdeo ſubditur Neſcierunt. Et quia peius ē nolle ſcire. ideo ſequitur. neqꝫ itellexerunt. idest noluerunt ſcire iudicium meum. Vnde pſalmus Noluit intelligere. vt bene ageret. Et q̄a peſſimum eſt malum opeāri. Jdō ſubiungit. in tenebris ābulāt.

Nicol q̄a puerſitas affect⁹ inducit tēbras i intellcū

⌊moueb[un]tur om̄ia fundamen
ta terre ⌋ in finali iudicio in quo
iſta puerſa ad debitum ordinem
iuſticie re- **Jero** Videte princi
ducentur pes ⁊ iudices
mali qualem habeant retribucio
nem qui debuerunt fundamenta
habere xp̄m. ⁊ noluerunt. ſed ī ter
ra poſuerunt fundamenta ſua

Hug Sed cur dicit omnia ꝯ
ſunt ne omnes tales ꝯ
dominus ſcit. non eſt noſtrum iu
dicare. domin⁹ tamē de ipſis loqn̄s
dicit. pſa. lvi. omnes in viaꝫ ſuaꝫ
declinauerūt: vnuſquiſqꝫ ad auari
ciā ſuam a ſummo vſqꝫ ad nouiſſi
muꝫ. Et ſi forte vita aliquoꝝ ſit cō
temptibil' tn̄ gradus ⁊ dignitas
eccleſiaſtica eſt in eis honoranda
⁊ veneranda. Vnde ſubdit.

Nico. Ego dixi. dii eſtis ⌋. ſ.
participatiue eo ꝙ iu
dices ex officio ſunt executores di
uine iuſticie ⌊ ⁊ filii excelſi omnes
⌋ inquantum ad imaginem ei⁹ ſūt fcī

Hugo Sed ne de dignitate
ſupbiant. eoruꝫ fra
gilitatem cōmemorans ſubiūgit
⌊ Vos autem ⌋ p infirmitateꝫ car
nis ⌊ ſicut homines morie[m]ini ⌋

Nicol quia poteſtas vrā nō
preſeruabit vos a mor
te ⌊ ⁊ ⌋ p eleuacōeꝫ ai ⌊ ſicut vn⁹ de
principibus ⌋. ſ. de angelis ſupbi
entibus ⌊ cadetis ⌋ in foueā gehēne
per equitatē diuine ſententie. Jdō
ſubdit pp̄ha ⌊ Surge deus iudica
terram ⌋ ideſt ſurges ad iudican
dum habitantes in t̄ra ⌊ quoniaꝫ
tu hereditabis ⌋ ⁊ dominaberis ⌊ in

omnib⁹ gentibus ⌋ quia finali iu
dicio pacto omnes electi erunt ſb
iecti ordini ſue miſericordie immo
biliter: ⁊ ꝛprobi ordini ſue iuſticie
Et ſic dominacio tua ſe extendet ſu
per bonos ⁊ malos in eternum: q̄
niā tibi poteſtas eſt ⁊ imperiuꝫ p
infinita ſecula ſeculorū Amen

Pſalmus lxxxii

DEus quis ſimi
lis. Titulus. canticum
pſal. aſaph Hic titul⁹
in pleriſqꝫ locis ſupra expoſit⁹ eſt

Gloſa Agitur in hoc pſal.
de ſcdo aduentu cri
ſti ad iudicium vbi boni qui hic p̄
muniūtur. coronabuntur: mali vo
qui eos pſequuntur torq̄buntur

Hugo ⁊ q̄a eccē triplex fu
it interpolata pſecu
tio. p̄ma videlicet in gladio a tirā
nis. ſcda in verbo ab hereticis tcia
in ope malo a falſis fratribus. et
quarta erit tempe antixp̄i que ex
dictis fb⁹ cōflabit. Vt g̃ breuie
tur illa dies antixp̄i. petit hic feſti
nari iudicium. vnde ipē aſaph de
illo ſcdo aduentu dn̄i dictur⁹ oſtē
dit potentiā ⁊ claritatem eius in q̄
veniet acqꝫ ām̄irando dicit

DEus ⌋ chriſte ⁊ ſi homo es
vt alii. ⁊ ſi iudicatus ⌊ cum in
iquis latronibus deputaris

Hugo ⌊ quis ſimilis erit ti
bi ⌋ cū in forma etiaꝫ
fui venies ad iudiciū in maieſta
te ⁊ claritate magna. Et quia talis
eris in iudicio ⌊ ne taceas ⌋ ſicut in

primo tuo aduentu tacuiſti · ſꝫ dic ſententiaꝫ contra malos [neqꝫ cō peſcaris de⁹] a pena aduſarijs tuis inferenda · et ne videatur eſſe cru delis hec petendo · oſtendit ꝙ pctā eorum hoc exigunt dicens Quo niam ecce inimici tui ſonuerunt] murmurando ⁊ contradicēdo tibi ·

Aug⁹ Nouiſſimos dies qui erunt tpe antixpi ſigre m̄ videtur · cui⁹ membra tūc erūpent in liberaꝫ voceꝫ · ſed plane irrōnabileꝫ · vt ſonit⁹ magis ꝙ lo cutio vl' ſermo dicendus ſit [⁊ qui oderunt te extulerunt caput]

Caſſio. Cur dicit · caput ex tulerunt · et non cā pita · niſi ꝗꝛ in ſanis hoibus vnum eſt caput antixp̄s · qđ ideo dic̄ ela tum · quia multa ptāte gloriabit̄ vt ſe etiā deū dicē p̄ſumat excelſū ·

Hugo Cui⁹ mēbra dep̄ment fideles Vn̄ ſequitur

Sup pp'lm tuum] ſ. xp̄ianum [malignauerūt] ⁊ malicioſe tra ctauerunt [conſilium] vt eū decipi ant [⁊ cogitauerūt aduerſus ſcōs tuos] vt non ſoluꝫ mediocrib⁹ do lū · veꝝ ⁊ ipſis q̄dāmodo celeſtib⁹ viris inferre conarentur exitium ⁊ mortem Dixerunt] hoc quod ſup̄ ſonue runt · viꝫ

Hugo [Venite ⁊ diſpdam⁹ eos de gente] id eſt inficiam⁹ eos vt non ſint inter gentes ⁊ [non memoretur nomen iſrl' vltra] idē pereat nomē ⁊ fama ppl'i xp̄iani vi uentis deum p fidē · Et hoc ex habū dantia cordis dixerūt Qm̄ a cogitauerunt vnanimiter] ⁊ cōco: ditē in malo [ſimul] conſpirant [aduerſuꝫ te] ⁊ membra tua [teſta mentum diſpoſuerunt] ⁊ pactum firmū fecerūt ad deſtruendū popu lū ⁊ nomen xp̄ianū · Cōſequent̄ de clarat q̄ hoc facient cū ſubdit [ta bernacula ydumeorū] ⁊ auari tre na amantes Nam ydumei interp̄ tantur terreni [⁊ hiſmahelite] idē guloſi qui ventri ſuo ſeruiunt · Nā hiſmahelite obedientes inꝑpretāt̄ Moab] quē filia loth ɔtra legē ex ſuo patre concepit ſigt luxurio ſos [⁊ agareni] inꝑpretant̄ adue ne ⁊ ſignificat ſupbos Et ſuperbia debet eſſe aduena ⁊ aliena homini Iuxta illđ eccle · x · Quid ſupbis ter ra ⁊ cinis · [gebal] interpretatur vallis vana ⁊ ſignificat ypocritas q̄ vane ⁊ fallacit̄ oſtendunt ſe humiles [⁊ āmō] ⁊ ppl's turbid⁹ ⁊ ſigt ira cūdos [⁊ amalech] interpretat̄ po pul⁹ lingēs ⁊ fallacit̄ blādiēs · vn̄ ſignificat adulatoēs [alienigene cū habitātibus tyrū] ⁊ cū iuīdis Tyrus āguſtia iterp̄tat̄ · quia cor inuidi tor quetur

Caſſ Hec ei turba pditorum pre dictoꝝ viꝫ auari · guloſi · ſuperbi · luxurioſi · ypocrite · iracūdi · adula tores ⁊ inuidi ⁊ mundi amatores que ſb antixp̄ō ɔgregāda eſt allu ſione ⁊ cōſonantia taliū hebreoꝝ euidenter exp̄ſſa eſt

Jero Iſte ḡ tāte gētes q̄ pug nant aduſus ſcōs: videam⁹ queꝫ hn̄t principem · vn̄ ſequitur

Hugo [Etenim aſſur] ⁊ dya bolus [Venit cū ill'] Et quia ipſe diabolus non ſol⁹

opatus est vecum etiam predicti
peccatores socij fuerunt maloruz
Ideo subdit. facti sunt i adiutoriuz
filijs loth .i. demonib⁹. Loth enī
declinās. interptatur demones an
te fuerunt angeli. et ipsi declinaue
runt a deo cū principe tenebraruz
lucifero. His ergo facti sunt in ad
iutorij illi pdicti mali. Quia sicut
boni sunt coadiutores dei: ita mali
sunt dyaboli coadiutorēs. Hec oia
que in preterito tpe dixit. de futu
ro intelligēda sunt sicut et alie pphe
cie mul

Jero

Videtis qa dif
te
ficilima loca sūt
et obscura. ac in singulis sermoni
bus magna sunt sacramenta. et
necessitate cōpellimur in verbis he
braicis et plena misterijs diutius
imorari. atq; id qd a spiritu sācto
dictum est nitimur interpretari. Ni
si ei sic interptetur vt dcm̄ est qd
pdest ecclesijs dei legere tabnacu
la ydumeorū et hismahelite et cete
ra noia. Sequit̄ de vindcā iiquoz

Cass

Et quia supius mores eo
rū p noia collecta descri
pserat: nūc horū retribucōnes eis
p similitudies gētiū fieri dep̄catur
dicēs. Fac illis sicut madyan et
sysa

Nico

quos de⁹ miraculo
re.
se debellauit per ba
rach iudicū. iiij. sicut iabin. qz oēs
submersi sunt i torrente cison. Vn̄
dicit̄ iudicū. v. Torrens cison trax
it cadauera eorum. Dispierūt in
endor. Nomen est loci de q̄ fuit illa
mulier phitonissa quā ɔsuluit sa
ul. p̄mo regū. xxviij. Facti sunt
vt sterc⁹ tre. qz cadauera eoruz re
māserūt insepulta. Pone princi
pes eoruz sic oreb a zeb et zebee et
salmana. Istos debellauit dn̄s per
gedeonē et trecētos viros cū eo. Ju
dicū. vij. Hec āt dcā sunt ad litte
ram de gētib⁹ p ppl'm israheliticū
occisis et submersis. vt prefertur

Cass

Vn̄ fil'is optat̄ occasus
seq̄cib⁹ antixpi his qui
in sua ptinacia sunt mānsuri. Inter
p̄tacōes aūt eorū nominū sūt iste

Jero

Madian interpretat̄ relin
quēs iudiciuz. Quicunqz
pugnat ɔtra ppl'm dm̄: non cogi
tat futuruz esse iudiciū. Sisara int
pretat̄ equi iteisio. Isti qui pugnāt
ɔtra ppl'm. nō sunt de pecorib⁹ tuis
sed de equis qui insaniūt i femīas
luxuriose. Jabin intp̄tatur intelle
ct⁹: et sigt illos qui in sua sapiētia
cōfidunt. et non in gloria dei

Hugo

Et hij submergūtur in
torrente cison .i. i leti
cia seculari. Nā cison letificās int̄
pretat̄. Disperierūt i endor. Endor i
terpretatur fōs generacōis et sigt
luxuriaz cui dedita pierīt. Merito de
his dictuz ē. Facti sunt vt sterc⁹ tre.

Hugo

.i. viles et fetētes corā
deo et hoib⁹. vn̄ eccle.
ix. Ois mulier fornicaria qi sterc⁹
in via. Hoc āt de minorib⁹ dictū ē
Seq̄tur de

Jero

Pone princi
maiorib⁹
pes eoruz .i. qrū
qui ipugnāt ppl'm tuū. sicut oreb
zeb zebee et salmana. Hos q̄tuor
reges madianitaruz iuxta litterā
dominus miraculose vicit p gedeo
nē et trecētos viros cū eo. vt legitur
Judicū. vij. Legūnt hoc plbi et iu...

dent · Legnut hoc rethores : ⁊ pu
tant eſſe delíramenta.

Hugo In preſenti etiaz pri
cipes aduerſariorū
chriſti ſunt · ſicut zebee ⁊ ſalmana
per penam. Oreb interpretatur ſic
citas : quoniam aridi a gratia dei
ſunt · ⁊ zeb quod interpretatur lu
pus ⁊ ſignificat rapaces · zebee in
terpretatur victima lupi · ⁊ ipſi ab
inferno deuorabuntur · Et ſalma
na interpretatur pfecti in malicia
vt vnum corpus ſint cum dyabo
lo mittendi in caminum ignis et
ſulphuris **Caſ** hec omnia ex
ardentis ercitui optat ā
tichriſti qui nulla cōuerſione ſal
uandi ſunt quorum in ipſis quo
q̧ tenebroſis nominibus deteſta
bilis iam eorum ſentitur interit⁹
Ipſorum enim maliciam manife
ſtius declarat cum ſubiungit

OMnes principes eorum] ideſt
malorum conſiliariorū auctoēs
qui malicia accenſi · dixerunt here
ditate poſſideam⁹ ſāctuariū dei Sā
ctuariū dei ē ppl's criſtian⁹ · de q̄
dicit apoſtolus · Templum dei ſā
ctum eſt quod eſtis vos

Auguſtinus Quid eniz aliud inimi
ci niſi populum dei poſſidere ideſt
ſubiugare moliuntur · vt ipſe po
pulus cedat in eorū impias volū
tates · Sed quid ſequit [deus me
us pone illos vt rotam] ideſt fac
illos inſtabiles in eo qd cogitant

Gloſa Vel ſic rota ab his q̄
a retro ſunt ſurgit ⁊ an
tea cadit · ita ⁊ ipſi ex his que r̄tro
ideſt ex terrenis in quibus cereſcūt
extollantur : ⁊ animo cadant ab
eter nis **Caſſi** Impij vero cum in
mala cogitacōe vo
luuntur rotis ſiunt ſimiles nec āc
q̄ pficiunt du ſuis iugiter rotacō
nibus atterunt · Petr⁹ cātor Nec
eſt enim maxima pena · Vnde legi
tur q̧ dominus immiſcuit egipcijs
ſpm̄ vtigis ⁊ erroris · Et i alio ps·
dicit · In circuitu impij ambulāt
Et ſimiliter [**Au** ſicut ſtipulaz
POne eos ante faciez vē
ti] ideſt ante preſentiā venti Hoc
ponitur pro tēptatione qua leuia
⁊ inania corda rapiuntur

Hugo Vel de penis futuris
impiorū pt legi [deus
meus pone] id eſt pones [illos vt
rotaz] que dum ex vna pte eleuat
cadit ex alia Per quod ſignificat
varietas penarū · Vnde Iob · xxv
iij · Tranſibunt ab aquis niuium
ad caloēm nimium [ſicut ſtipulā
ante faciem venti] vt impotentes
ſint reſiſtendi penis : ſed volubiles
ad tormentum **Auguſti⁹** Non enī
hec op
tatio ſʒ prohetatio ē Sequitur [Sicut
ignis qui comburit ſiluam]

Nico Ex magna potētia [⁊ ſicut
flāma cōburēs mōtes]

Aug ex ardoris vehementia [
ita] predictos impios q̄
ſilua ſunt propter ſterilitatē om
nis boni ⁊ mōtes ſunt ſupbia ple
ni [perſequeris illos] qntū ad
corpus inter eſtate tua ideſt in
iudicij tempore **Caſ** Vnde in alio
pſalmo dictū

eſt. Ignis in conſpectu eius exar
deſcet. ⁊ in circuitu eius tempeſtas
valida. [Et in ira tua] idest in furo
re vindicte tue [turbabis eos] [Ign
tum ad animam cum audient Ite
maledicti in ignem eternum. Huc
vſqꝫ futuras penas illis peccatori
bus prophetauit: qui in ſuis remã
ſerunt ſceleribus pertinaces Con
ſequenter ad illos conuertitur.
qui ſunt domino preſtante credi
turi dicens [Imple facies eorum
ignominia: ⁊ querent nomen tuũ
domine] Illorum enim facies im
pletur ignominia idest infamia:
qui peccatorum ſuorum non inue
nerunt laudatores ſed potius eis
in preſenti reputatur quod in ma
la actione geſſerunt. Iſtos plenũ
qꝫ obprobrium corrigit. duꝫ ſe vi
derint a generalitate culpari. Illi
vero qui in ſua obſtinatione perti
naces idest duri permanſerunt
[Erubeſcãt] de peccatorum enor
mitate [⁊ conturbẽtur in ſeculum
ſeculi] Sũt enĩ aliqui in hoc ſecu
lo ſalutarit erubeſcere et turbari
quando conuerſionis dona pcipi
unt. ſed erubeſcũt in ſeculuꝫ ſeculi
qui eterna vlcione damnandi ſũt
[⁊ confundantur ⁊ pereant] qui
ad eternum ſupplicium deſtinanẽ
[⁊ cognoſcant] per experientiam
[quia nomen tibi dominus. tu ſo
lus altiſſimus in omni terra] Co
gnoſcant ad genus reſpicit vtrum
qꝫ peccantiuꝫ. ſiue qui exhibita ſa
tiſf actione liberantur. Omnes enĩ
cognoſcunt omnipotentiam domi
ni: quia ipſe ſolus eſt altiſſimus

dum ipſum cognouerint. ⁊ cõuer
ſis parcere ⁊ obduratos eterna vl
cione dam
pnare

Collector.

Ve miſe
ris qui ob amorem vel timorem p̃
ſentis vite ne tranſitoria amittãt
membra fiunt antichriſti. ſub ip
ſius dominio reuera nõ eſſent niſi
precedenti ſuperbia ⁊ falſa religio
ne laudes hominum et auariciam
terrenam magis q̃ dei gratiaꝫ au
cuparent. Felices profecto qui ex
itum ſuum ab hac vita bonis ope
ribus premunientes expectant in
timore dei aduentum iudicis domi
ni noſtri iheſu chriſti qui eſt bene
dictus in ſecula ſeculorum Amen

Pſalm⁹ lxxxiij

Quam dilecta tabernacu.

Titulus. In finem pro
torcularibus Pſalmus filijs chorẽ

Hugo

In precedẽti pſalmo
orauit accelerari iu
dicium ſcdm chriſti aduentũ hic
autem deſiderat populus fidelis in
trare in celeſtes manſiones quas
laudat Ad quas per multas tri
bulaciones oportet intrare. Sicut
⁊ chriſtum oportuit pati: ⁊ ita in
trare in gloriam ſuam. Luce viceſi
mo quarto. Vnde ſenſus tituli ta
lis eſt. Pſalmus iſte dirigẽs nos
in finem idest chriſtum ad queꝫ
tendimus preponitur filijs chorẽ

ideſt veris chriſtianis imitatori
bus chriſti in loco caluarie cruci
fixi. Chore vero caluaria interpre
tari conſtat pro torcularibus id
eſt pro preſſuris huius ſeculi ne
chriſtiani deficiant ſed per eas cō
fidāt ſe venturos i eťna tab̄nacula
ſicut vinum in torculari expreſſuꝫ
ponitur in regis cellario

Auguſtinus Quaꝫ diu
enim vue
pendent in palmite. tanq̄ͣ libero
aere perfruūtur nec ex eis manat
vinum ante preſſuraꝫ. Sic ſunt ho
mines quos predeſtinauit deꝰ ad
vitam eternā qui anteq̄ͣ accedāt
ad ſeruitutem dei. fruuntur ſeculo
hoc tanq̄ͣ delicioſa libertate velut
vue vel botri adhuc in palmite pē
dentes. Sed quoniam dictum eſt
Fili accedens ad ſeruitutem dei:
ſta in iuſticia ⁊ timore domini et
prepara animam tuaꝫ ad tempta
tionem. Accedens quiſq̄ꝫ ad ſerui
tutem dei: ad torcularia ſe veniſſe
cognoſcat. Contribulabitur. con
teretur comprimetur. non vt i hoc
ſeculo pereat. ſed vt in apotecā dei
defluat: exuitur deſideriorum car
nalium tegumētis quaſi vinaciis
vuarum. Vnde apoſtolus dicit.
Exuite veterem hominēꝫ ⁊ induite
nouum Chriſtianorum ergo ſūt
iſta torcularia. In preſſuris autē
conſtituti ad hoc conterimur ⁊ tri
bulamur vt amore noſtro quo fe
rebamur in iſta mundana. ſecula
ria. fluxa atq̄ꝫ pitura. paſſi in eis
in hac vita tormenta tribulacōes
preſſurarum ⁊ habundantiā tem

ptationum. incipiamus querere il
lam quietem que non eſt de hac
vita nec de hoc ſeculo preſenti

Caſſiodorus. Popu
lus igi
tur fidelis chriſtianorum ſpiritua
li fecunditate regeneratus ⁊ torcu
laribꝰ competenter expreſſus: ad
futuram iheruſalem peruenire de
ſiderans in quaꝫ iam nullo tribu
lationum vel temptationum pre
matur pondere. ſed beatitudine ſe
curus imperturbata felicitate po
tiať cū admiracōne exclamat dicēs

Hugo Quaꝫ dilecta
ideſt valde di
lecta ſunt tabernacula tua de q̄bꝰ
luce. xvi. dicit ſaluator Facite vo
bis amicos de mammona iniqui
tatis vt recipiant vos in eterna ta
bnacula. Sequitur dn̄e virtutum
ideſt angelorum ¶ Nicolaus
Et dicit tabernacula. i plurali pro
pter diuerſos beatorū ſtatꝰ ſcd̄m
varia eoruꝫ merita propter quod
dicit ſaluator. Johan. xiiii. In do
mo patris mei māſiones multe ſūt

Hugo In quibus velut vi
num in cellario repo
nūtur aīe ſāctorū de torculari et
preſſura tribulacōnū venientes. de
q̄bꝰ in apoc. vii. dicit Hi ſunt qui
venerunt ex magna tribulacōne
Hec tabernacula mihi valde dilcā
ſunt propter ſecuritatem que ibi
ē ꝓpter leticiā indeficientem ꝓpter
oīmodaꝫ deſiderii mei iplecōeꝫ. ſeu
acceptionem. propter pacē cōtinu
am. propť ꝑpetuā ſanitateꝫ: ꝓpter
honeſtiſſimam ſocietatē propter

apertam dei viſionem **Caſſiodorus**

Cogitans itaque vir ſanctiſſimus illa premia et gaudia iheruſalem illas beatitudines celeſtes et ex mortalibus populis ſocietatem immortaliter letantem. in magni deſiderii ardorem ſucceſſus ſic iungit [concupiſcit et deficit anima mea in atria domini] **Ric.** Quia omnis intellectus et affectus hominis exiſtentis in via huius vite deficit a perfecta cognicione et dilectione beatitudinis eterne ſecundum illud ad cho. i. ii. Oculus non vidit nec auris audiuit. nec in cor hominis aſcendit: que preparauit deus diligentibus ſe **Gre.** viii. moralium. Spiritualiter illius anima concupiſcit celeſtis patrie beatitudinem. ſed non deficit qui patrimonia ſibi largita diuinitus ad neceſſitatis ſubſidium poſſidet. honores temporales ſibi impenſos non tenet. aliena non ambit ſuis licite vtitur: qui tamen ab eiſdem rebus quas habet alienus eſt quia ab ipſa que poſſidet ex deſiderio non tenetur. Sed illius anima concupiſcit et deficit in atria domini que rebus temporalibus ſe nudat gloria honoris expoliat. habere de exterioribus conſolationem recuſat. in celeſtibus ſolum inardeſcit Vnde ſubdit [cor meum et caro mea exultauerunt in deum viuum]

Jeronimus Si enim ſecundum apoſtolum ſpiritus pugnat contra carnem et caro contra ſpiritum. quomodo dicit hic. cor meum et caro mea exultauerunt in deum viuum. niſi intelligatur de illo qui mortificato corpore ſuo in amorem dei tota mente defixus eſt. Cuius cor per deuotionem et caro ideſt corpus per hilarem obedientiam exultant nunc in ſpe et in re in deum viuum **Nicolaus** Conſequenter oſtendit quod beatitudo eterna quietat hominis appetitum dicens [Etenim paſſer inuenit ſibi domum et turtur nidum vbi ponat pullos ſuos]

Jeronimus Deſiderio domine ſedem aliquam et nidulum anime mee et corpori meo habere. Si ergo aues que libere huc atque illuc vagantur poſtquam volauerunt habent locum et nidulos vbi requieſcant: quanto magis anima mea et caro mea debet ſibi locum preparare vbi poſſet quieſcere. Vel hoc totum poſſet legi de futuro **Hugo** [Cor meum et caro mea] idem corpus meum et anima [exultauerunt] ideſt exultabunt [in deum viuum] ambo concorditer in illa vita eterna vbi videbitur deus facie ad faciem. Modo enim diſcordant. quia caro concupiſcit aduerſus animam et nunc eſt etiam michi gaudium [Etenim] pro qua **Caſſiodorus.** ſicut paſſer cum inuenerit ſibi domum in parietum foraminibus. nimio gaudio exultat. quia ſe diuerſarum aduerſitatum vlterius patere non credit inſidiis: ſic anima iocundatur dum in celorum regna manſionem ſuam ſenſerit preparatam

Hugo ⌊a turtur⌋ ideſt aīa
hic penitens ⁊ gemens ⌊inuenit
ſibi nidum⌋ ideſt eternū taberna
culum ſpe certa⌊vbi reponat pul
los ſuos⌋ ideſt opa͛ bona que tūc
in celo reponūt̄ q̄n in ſpe tͥbulacō
nis efficiuntur Que autem ſit illa
dom⁹ ānidus declarat cum ſubdit
Altaria tua dn̄e v̄tutū⌋ ⁊ āge
loꝝ ſupp̄ ſūt illa ī q̄b⁹ q̄etat̄ appe
tit⁹ hoīs q̄ ſupius dcā ſunt tab̄na
cula tua. Et vocat hic altaria cele
ſtem patriā vbi erit pfecta obla
cō corpis ⁊ anime. Hec āt celeſtis
patria dicitur tab̄nacula ꝓpter: ha
bitacōnē: atria ꝓpter latitudinem
⁊ dom⁹ ꝓpter q̄etem. nidus ꝓpter
ſecuritatem atq̄ altaria ꝓpt̄ pfectā
oblacionem Addidit etiā⌊rex me
us⌋ qui me eunte̅m ad illa altaia
dirigis⌊⁊ deus meus⌋ qui me ad
hoc creaſti. Sed vir ſāctus adhuc
poſitus inī tribulacōnes ⁊ tempta
cōnes ſuſpirās in eterna pmiſſa.
quid de iſta celeſti patria dicat au
diam⁹⌊Bti⌋ inquit⌊qui habitāt
in domo tua dn̄e⌋ **Aug⁹** quia poſſidēt
ihrl̄ꝫ celeſtē
ſine anguſtia ſine preſſuā ſine di
uerſitate ⁊ limitū diuiſione. Oīs
habent eam ⁊ ſinguli hn̄t totam.
Magne ille diuicie. Non āguſtat
frater fratrē. nulla ibi indigēcia.
nulla neceſſitas eſt. qm̄ q̄cq̄d vo
les. ibi erit: ⁊ quicquid noles. ibi
non erit. Quid ergo illi acturi ſūt.
⌊in ſecula ſclo͛ꝝ laudabūt te⌋ Hoc
enim totū negociū nr̄m eſt ſine de
fectu all'a Vn̄ pſa. li. Gaudiū ⁊ le
ticia inuenietur in ea: grarū actio

cum vox laudis Nico Cōſeq̄nt̄ cn̄t
q̄lit̄ hō beatitudinem ſupnā valeat
adipiſci. Et pmo oſ̄dit q̄ hoc n̄ pt̄
fieri niſi ſpeciali adiutorio dei dicēs
⌊btūs vir⌋. ſ. in ſpe que ē certa ex
pectacio future btitudīs⌊cui⁹ eſt
auxiliū abs te⌋ Iſte ei due pp̄oſicō
nes abs. ⁊ a. idem ſignt̄. q̄ſi dicat
Ad beatitudinem eternam nullus
pōt venire vel attingere. niſi p tuū
auxiliū ſpeciale: q̄a excedit facul
tatem creature. Sed ille qui ad hō
p te dirigitur poteſt attingere. Et
modus ſubditur. cū dicitur⌊aſcē
ſiones⌋ ideſt gradus virtutum p
quos ad celū aſcenditur quos ho
mo gratia diuina illuminat⁹⌊in
corde ſuo diſpoſuit⌋ quia vſus libe
ri arbitrij ad meritum currit⌊in
valle lacrimarum⌋ hoc eſt in ſta
tu preſentis miſerie in quo eſt meri
tum ⁊ demeritum⌊in loco quē po
ſuit⌋ id eſt conſtituit ipſe deus ad
merendam vitam beatā per lacri
macōnem ⁊ fletum ſcd̄m quod di
cit ſaluator. Mathe. v. Beati qui
lugent: qm̄ ipſi conſolabuntur

Hugo Cum enim homo con
ſpicit quod propter
ſuperbiam primi hominis exul in
hac valle ploracionis factus eſt.
tot ⁊ tantas miſerias hic in ſe ſen
tiat. magnā habet materiam hu
miliandi iuxta hos verſus. Vnde
ſupbit homo cuius concepcio cul
pa. Naſci pena labor vita neceſſe
mori **Collector** Vt ergo in
hac miſeria
rū valle valeat exire ad gaudiū et̄
num. oī laborat conamie ad hāc

per virtutum gradus aſcendere
Caſ ¶ Cũ vicerit q̃s auxilio dñi
libidĩne. aſcẽdit p̃mũ gdũ
cũ dñatꝰ fuit ſupbie ſalit ſcdz. dũ
ſupauit auariciã ſubit tertiũ ⁊ tot
gradibꝰ euehitur quot vicijs fue
rit abſo Hugo Btũs bñdi
lutꝰ ctus docuit
diſcipulos ſuos ſcalaz huilitatis
ꝑ quã apd ſeipõs aſcẽdentes apd
deũ aſcẽderẽt. Et in ſcala illa deſigt
xij. gradus huilitatis. Primꝰ eſt ti
mor dñi. Scds nõ amare ꝓpriaz vo
lũtatẽ. Tertiꝰ obedientia. Quartꝰ
pacia. Quĩntꝰ ꝯfeſſio pctoꝝ. Sextꝰ
ꝯtẽptꝰ ſui. Septimꝰ p̃ferre alios ſi
bi. Octauꝰ nil ſingularit agẽ. No
nꝰ tacẽ vſq̧ ad ĩterrogacõez. Deci
mꝰ non eſſe facil ad ridẽdum. Vn
decĩꝰ pauca ⁊ rõnabilia loq̃. Duo
decimꝰ. ſtatu ⁊ habitu huilitatem
p̃tendẽ Nico Etem bene
ſeq̃tur dictõem dabit
legiſlator ⌋ hoc eſt xp̃s lator legis
euãgelice qui dat bñdictõem ſue
grẽ lugẽtibꝰ ꝓ remiſſione culpe cõ
miſſe ⁊ ꝓ dilacõne celeſtis glorie
Jero Voluit ei dñs nos pug
nare in hac valle lacria
rũ ꝯtra tẽptationũ iſultacões: vt
ꝑ ſuã grãm a pctis abſoluti ⁊ be
nedicti fieret in nob̃ qd ſubditur
Nic ⌊ Ibũt de virtute in v̂tutẽ ⌋
ſemp ꝓficiẽdo i augmẽto
grẽ donec ꝑueniãt ad ſtatuz viſio
nis Augꝰ xp̃s ei q̃ eſt deꝰ v̂tus
btẽ ĩnt ceteras dat nob̃
q̃tuor v̂tutes agẽde vite nrẽ i hac
valle lacimaꝝ q̃ a mltis deſcribũ
tur. viz prudẽtiã. q̃ dinoſcamꝰ inter
bonũ ⁊ malũ. Juſticiã. q̃ ſua cuiq̧
tribuimꝰ nemi q̃cq̧ deletes. ſz oĩs
diligẽtes. Tẽpantiã. q̃ libidines
refrenamꝰ: Fortitudinez q̃ oĩa mo
leſta toleramꝰ. Ab his v̂tutibus
imꝰ ad illã dĩnie viſiõis ꝯtẽplacio
nez. Vñ Nic ⌊ videbit deꝰ deoꝝ
ſubdit ⌋ xp̃s rex ſcõrũ om
niũ q̃ dicũt dij pticipacõe ⌊ i ſyon
.ſ. celeſti. de qua dr ad hebreos. xij.
Acceſſiſtis ad ſyõ montẽ ⁊ cĩtatez
dei viuẽtis ihrlm celeſtẽ ⁊ mltoꝝ
militũ ãgeloꝝ Jero Quãta leti
frequẽtiã cia q̃nta fe
licitas ẽ ire de v̂tute in v̂tutẽ: ⁊ hoc
ipz hrẽ p̃miũ vt xp̃m ſtẽre merea
mur. Nã deũ videẽ iſinita corona ẽ.
Nic. Cõſequenter ponit tẽpea
cõ ꝓ auxilio diuino ĩpetrã
do ad hãc btitudinẽ ꝯſeq̃ndã. vñ
p̃s in pſona fideliũ dicit. Dñe deꝰ
v̂tutũ ⌋ .i. ãgeloꝝ vt frequẽt dem̃
eſt ⌊ exaudi orõnẽ meã ⌋ pducendo
nos ad eternã btitudinez ⌊ auribꝰ
pcipe ⌋ oñdẽdo pfectũ ⌊ orõnẽ meã
⌋ exauditaz ⌊ O deus iacob ⌋ ideſt
criſtianorum qui cõtra vicia pug
nant ⁊ ipſa ſupplantant ⌊ Protec
tor noſter ⌋ contra inſultus demo
num ⌊ aſpice deꝰ ⌋ acceptando pre
ces noſtras ⌊ ⁊ reſpice in faciem
chriſti Hugo Hoc vtilit le
tui ⌋ gitur ad lit
teram ⁊ intelligitur de chriſto ho
mine. ac ſi dicat. Reſpice chriſtuz
hoiez factũ. cõſputũ. flagellatũ cru
cifixum mortuũ. ⁊ ꝓpt ipm exaudi
oracõnẽ meaz ⁊ miſerẽ nrĩ. Prop
ter qd dicit btũs bernardꝰ Securũ
habes acceſſum O homo ad deum

habes enim filiū ante patrem. et
ante filium hēs matrē. Filius oſtē
dit patri lat9 et vulnera. mat oſtē
dit filio pectus et vbera. Nulla pōt
eſſe repulſa vbi tot concurrūt cari
tatis inſignia. Quaē aūt fidelis po
pul9 intantū deſiderat puenire ad
domū celeſtē. oſtendit cā in dicēs.
Nico. Quoniā melior ē di
es vna i atriis tuis ‖ i
celeſtib9 palaciis ‖ ſup milia ‖ ſciʒ
bonorū dierum q̄ pnt haberi i pre
ſenti. Iero. Si poſſet fieri vt aliq̄s
vita eſſet vna die i regno
celorū et poſtea precipitaret̄ recte
diceret. Melior ē dies vna i atriis
tuis ſuper milia. In regno celorum
ſemp lux eſt nō hn̄s noctē neqʒ te
nebras. Nico. Elegi abie
ctus eſſe ‖ i. in
huilitate viuere ſine qua ad illaʒ
beatitudīnē nō p̄t pueniri ſcd̄m di
ctum ſaluatoris Mat. xviii. Quicū
qʒ non fuerit effectus puul9 et hu
milis vt puer. non intrabit in reg
nū celorū ‖ in domo dei mei ‖ ideſt
in eccleſia militante que ē domus
dei inferior. ſicut ecca triumphans ē
dom9 dei ſupior ‖ magis q̄ habitaē
in tabernacul' pctōrum ‖ i. in glo
ria et in excellēciis ſupborū. qr ſup
bia includit̄ in oī pctō mortli p qd
hō ſubtrahit ſe a debita obedien
tia Cassio. O abiectio illa
dei pulchra. O ſub
limitas iſta fediſſima. Ipſa abie
ctio eſt illa conuallis lacrimarum
ſupius dicta. palaciis omnib9 ſu
pior ſine dubitatione. vbi et ſi ad
tēpus plangitur. inde tamē ſine fi

ne gaudet̄. Cauſa reddit̄ quaē do
m9 domini plus debeat diligi q̄ ta
bernacula pctōrū. cū ſubditur.
Quia miām et veritatem ‖ idē iu
ſticiam ‖ dili
git deus ‖ Aug9 Miſericor
diam dili
git qui in primo ſubuenit. veritatē
diligit vt credenti det qd pmiſit.
Cassi. In eccleſia ipſius p̄mū
miſericordia eſt. qa de
pctōribus efficit iuſtos. Et verita
tem quam illis pmiſit premii. nō
negabit. Vnde ſubdit ‖ gratiam ‖
vt peccatores cōuertantur ad ve
rā vitam i preſenti. de que dic̄ apo
ſtolus. Gratia dei ſum id qd ſū ‖ et
glā ‖ i futuro ‖ dabit dn̄s ‖ vē hu
milib9 vt dīno munere iuſtificati
āgelorū mereātur eſſe conſortes
Nico. Vn̄ puerb. xxix. Humi
lē ſpiritu ſuſcipiet glā
Et iacobi. iiii. dr̄. huilib9 dat grāʒ
Cass. Que nos preparat. adiu
uat. corrobāt. et coronat
Et ideo Non pūabit bōis ‖ grē in
p̄ſenti et glē i futuro ‖ eos q̄ ābulāt
i innocētia ‖ licʒ freq̄nter p̄uentur
bonis tēpali. Hugo. Bernardus ber
bus in pn̄ti nardus
addit. Nec eos dn̄e. q̄ ambulāt in
penitētia. In tranſlacōe hebraica
hoc melius habetur videlicet qui
Iero. ambulāt in pfectōe. In
nocentia enim non p̄t eſ
ſe perfecta virtus. quoniam qui
innocens eſt niſi habuerit prudē
tiam. non eſt pfecte ꝯſummata qʒ
virtutis. Propterea dicit̄ in euan.
Eſtote prudentes ſicut ſerpentes:
et ſimplices ſicut columbe

Caſſi. Et quia pſalmꝰ tot bo na explicare non potu it que ſanctus animus ſentiebat **Jero** ſub ammiratione ꝯcludit di cens. ⌊domine v̄tutū⌋ qui tanta fa cis que dici non poſſunt ⌊beatus homo qui ſpe rat in te⌋

Jero. a non in ter renis: ſꝫ in celeſtibus bonis. Jlle ſꝑ rat in do mino qui ꝯſcientiam n̄ habꝫ pec catorum: qui oculos liberos ad ce los le uat

Caſſ. Cuiꝰ ſpes in domio iugiter perſeuerat Mirabilis pſalmus. et tn̄ munda na ſuauitate iocundior qui ſic nob̄ ecclesie torcularia fec̄ amo dulceſ cere. vt optabilius habeamus ta li faſce deprimi q̄ hꝰſcl'i ſublimitati bꝰ ſbleuari **Augꝰ** Licꝫ ei nc̄ pu niris i egeſtate in tbulatione. in ꝯualle ploracio̅is. i aduſitatū pſ ſura. in temptationibꝰ: erit tamē poſtea bonū tuum qđ deſideres ſcꝫ requies. eternitas. imortalitas. im paſſibilitas. a iocunditas eterna

Collect. Ad hanc eterne feli citatis beatitudinē to ta mentis deuotione aſpirantes. benignum petimus ſaluatorem vt quēadmodū ſenſus noſtros dulce do preſentis lectōnis afficit. ita in giter maneat in nobis grā. quaꝫ ipſe miſeratus infundit iħs xp̄s dn̄s nr̄ qui ē bn̄dictꝰ i ſe. ſ. Amen

Pſalmus. lxxxiiij.

Benedixiſti domine ter ram tuam auertiſti capti. Titulꝰ i finē filijs chore Pſalmꝰ dauid

Caſſio. Jſte eſt tertiꝰ pſal. eoꝝ. q̄ agūt de p̄mo xp̄i aduentu

Hugo Et cātat filijs chore. i. filijs paſſionis xp̄i qui in caluaria cru cifixus eſt. Chore eni calu̅ꝰ vel cal uaria interpretatur. vt ſupra in p̄ cedenti pſalmo dictum eſt Et licet hic pſalmꝰ agat de xp̄i incarnacō ne tn̄ ꝯpetent̄ itītulat̄ de eiꝰ paſſi one in hoc qđ cātatur filijs chore. q2 tota xp̄i vita fuit paſſio. et ince pit a natiuitate eius. Vn̄ eo tp̄e qn̄ recitat eccā paſſionē xp̄i tūc i ẏno Pāge lin. icipit a natītate di cēs. vagit īfans int̄ arta poſitꝰ p̄ ſepia. Patꝫ ei titulꝰ. Jntēcōe monꝫ nos p̄ fidē accedē ad xp̄m vt eiꝰ be nedictōem habere mereamur

Caſſ. Preuidēs itaqꝫ p̄s futura miracula tāq̄ de p̄terito

Hugo ablacionē īiquitatis a plebe dei p̄ bn̄dictio nē incarnacōis xp̄i declarat dicēs.

Benedixiſti dn̄e t̄rā tuam ⌋ viꝫ ꝑplm tuū vl' genꝰ hūanū car nē aſſumēdo. a p̄ hoc ⌊auertiſti cap tiuitatē iacob⌋ i. pctm̄ origīale a po pulo xp̄iano p̄ qđ genꝰ hūanum tenebatur a dyabolo captiuū. Et bn̄ dicit iacob. q̄ interpretat̄ ſupplātās q2 nō oēs accipiūt grām iſtā n̄ q̄ i baptiſmo renati ſupplātāt adu ſariū. abrenūciātes diabolo: a om nibꝰ pompis eius. De q̄bus ſub ditur Remiſiſti iniquitatem ple bis tue⌋ videlicet criſtiane propt̄ quā fuerat captiua ⌊operuiſti om

nia peccata eorum. in aquis bap
tiſmi ne videantur a deo ad puniē
dum neq3 ab homine ad imitādū
neq3 a demone ad accuſandum
Mitigaſti omnem iram tuam
diluendo peccata noſtra. auertiſti
ab ira indignationis tue.

Nicol Relaxatio pene ſignū
eſt mitigationis ire.
Hec omnia dicuntur de futuro ſpi
ritu ꝓphetie. Cōſequenter ponitur
deprecacio pro liberacione ſpiritua
li que fienda erat p chriſtuz cum
dicitur. Conuerte nos deus ſalu
taris noſter. ad te clarius cognoſ
cendum et perfectius amandum qđ
factum eſt per doctrinam chriſti
qui figuras et obſcuritates veteris
teſtamenti explanauit: et rigorē
eius temperauit. Propter qđ voca
tur lex amoris. et auerte iraz tuā a
nobis. qđ factum eſt p chriſti ſa
tiſfactionem. Vſq3 enim ad illam
horaz omnes quātumcūq3 iuſti deſ
cendebant ad infernuz: et ſic ira dei
non erat totaliter auerſa.

Hug Iſte verſus cantatur in
completorio in princi
pio ad notandum et petenduz ple
nam conuerſionem ad deum q̄ erit
in patria vbi completa erunt oīa
vbi motꝰ animi in deum conuertē
tur. Modo enim corpus quod cor
rumpitur aggrauat animaz: ne om
nino poſſit ad deum conuerti. Vñ
apoſtolus ad romanos vij. dicit.
Video aliā legem in membris me
is repugnantem legi mentis mee
et captiuantem me in lege peccati
Propter quod ipſe cupiens ſcđm

totum corpus ſuum conuerti ad
dominum cōſequenter clamabat
dicēs. Infelix ego homo. quis me
liberabit de corpe mortis huius. ꝯ
gratia dei p iheſum chriſtuz domi
num noſtrū. Sciens itaq3 prophe
ta deum miſericordem ſubiungit
Nunquid ineternū iraſceris no
bis. quaſi diceret. Nequaq3. cū p
cere et miſereri ſit tibi proprium.
quia dicitur abacuc. iij. Cum iratꝰ
fueris: miſericordie recordaberis

Nico. Aut extēdes irā tuā a ge
neracōne in generacō
nē. i. in ſibi ſuccedētibꝰ q̄ſi diceret
non. q̄a aduentꝰ xpi fuit pmiſſus
infra certuz tempꝰ vt habetur da
nielis. ix. p ebdomadas. lxxij. ab
eo predictas. Deus tu cōuertens
ad nos p benedictā tuaz incarna
cōnē. viuificabis nos. per tuam
grām. Vñ. Jo. pmo. Grā et veritas
p ihm criſtū facta ē. et plebs tua
letabitur in te.

Caſſio que infeli
citer gaude
bat in ſe: nunc quia totum

Aug gaudiū nrm deꝰ ē. q̄ vult
ſecurꝰ gaudē: i illo gau
deat qui nō pōt perire. Quid ei frēs
mei gaudere vultis in argēto. aut
argētū perit. aut tu. aut nemo. q̄d
prius ꝯ ꝯruptū illđ ꝯſtat qđ vtrū
q3 perituꝝ eſt et tu et argētum. Noli
ergo gaudere in iſtis. ſed gaude in
illa luce que non habet occaſū. Se
quit. Oſtende nob dn̄e miam tuā.

Nico. mittendo filiū tuū ad li
beracōez nrām. et ſaluta
re tuū da nobis. ſ. dominum xpm
quē yſa. preuidens futuꝝ dixit. ix

capitulo Filiꝰ datus eſt nobis et
a vocabit nomen eius ām̄abilis
a chriſtuz ergo tuū da nobis. In
illo enim eſt miſericordia tua Cō
ſequenter pſal. prenūciat icarna
cionem filij dei ſpū ꝓphecie dicens

Hugo audiā auribꝰ cordis
quid loquetur i me
dominꝰ deus ideſt qui inſpiret cor
di meo per ſpiritum ꝓpheticum

Nicola Et qd illud ſi conſe
quenter declarat di
cens quoniā loquetur pacez i ple
bem ſuam quia chriſto nato āge
li ſtatim cantauerūt Glā in altiſſi
mis deo a in terra pax hoibus bo
ne voluntatis. Hinc a ij. dicit iplerē
ſuā quātū ad ꝓpl'm iſrl' eoꝝm. a ſu
p ſāctos ſuos quantū ad maioēs
.ſ. a doctores a dei miſtros de qbꝰ
multi crediderūt in chriſtum ſicut
dicitur. Jo. xij. a in eos qui cōuer
tuntur ad cor ideſt veraciter a ex
corde conuertūtur ad chriſtū qd
dicitur propter gētiles qui relicta
gentilitate fidem catholicam ſ. ſe
querunt deuote Vnde tranſlacio he
braica habet a non conuertentur
ad ſtulticiam. ideſt ydolatriaz q̄
eſt maxa ſtulticia. ſ. attribuē crea
ture deitatem Verūptn̄ ꝓpe timen
tes eum ſalutare ipſius q̄ſi dicat.
Licet ſuper omnes loquetur pacez
tamen ſalutare ipſius ideſt ſalua
cio que per ipſum eſt a his prope
qui timent eum perſeueranter a n̄
ſolum his qui perfecte timent euz
ſed his etiam qui dimittunt pecca
ta propter timorem dei qui timor
licet ſit ſeruilis propter timorez pe
ne tamē introducit caritatem a di
lectionem ſicut ſeta filum ſm Au
guſtinum vt allegat magiſter. iij
ſentenciarū diſtinctione. xxxiiij.
Et ideo dicitur id quod eſt ꝓpe ti
mētes in q̄ntum talis timor de ꝓpin
quo diſponit ad caritatez Vt iha
bitet gloria ideſt chriſtus qui eſt
gloria patris i terra nr̄a Vnde cri
ſto nato dicitur. Jo. i. Et vidimus
gloriā eiꝰ gloriā q̄ſi vnigeiti a pr̄e

Hugo Moraliter vo intelligi
tur vt ihabitet gl'a
ideſt teſtimonium bonum in t̄ra
noſtra hoc ē in conſcientia noſtra
hoc teſtimonium vt dicit bernar
dus ꝯſiſtit in t̄bus. Primuz ē vt cre
dere licet credē ꝙ remiſſionez peccato
rum habere non poſſis niſi p indul
gentiam. Deinde ꝙ nil boni operis
habere poſſis niſi ipſe deus p ſuā
gratiaz hoc tibi conceſſit vt bonū
opereris. Tertium ꝙ vitam et̄nā
nullis operibus promereri poſſis
Sequitur Miſericordia et veritas
obuiaue **Nico** ideſt cōuene
runt ſibi runt ſibi ſiml'
i pſona criſti ꝙ ex dei miſericordia
v̂bū aſſumpſit carnez. Et ideo ad
cōplenduz veritatem ꝓmiſſionis
facte patribus veteris teſtamēti fi
lius dei incarnari voluit Juſticia a
pax oſculate ſūt quia criſtꝰ in ſua
paſſione ſatiſfecit pro nobis per
viam iuſticie quā iuſticiā pax ſta
tim fuit oſculata quia per ſuuz ſā
guinem pacificauit ea que ſunt i
cel' a in t̄ris Coloſ. i. Deinde decla
rat moduz natiuitatis xp̄i q̄ natꝰ
ē de virgine Vnde dicit veritas d

chriſtus qui dicit de ſeipſo Jo. xiiij
Ego ſū via: veritas: et vita. [de ter
ra orta eſt] .i. de virgine Maria: q̄
terra vocatur yſa. xlv. Aperiat terra
et germinet ſaluatorem. Jlla enī q̄
oritur de terra nō oritur de cōmi
xtiōe maris et femine. Sic beata vir
go concepit et peperit ſine virili cō
ſortio. Et ꝓpter hoc de iſto cōceptu
et ortu p̄dixit yſa. liij. Aſcēdet ſicut
virgultū coraȝ eo: et ſicut radix de
terra ſitienti .i. de virgine non fecū
data ſemine virili. [et iuſticia de ce
lo ꝓſpexit] .i. pater iuſtus vel tota
trinitas diſpoſuit vt dei filius car
nem acciperet de virgine vt ſic per
viam iuſticie homo ver9 ſatiſface
ret ſicut primus hō deum offendit.

Cal. Moraliter. Veritas de ter
ra oritur quando peccato
ris confeſſio accuſantis ſeipm̄ deo
offertur. Et iuſticia de celo proſpe
xit quando ei datur remiſſio pecca
torū: qd̄ i illo publicano actū eſt.
Nam q2 veritatē humiliter de ſe cō
feſſus ē: dicēs. Propitius eſto mi
hi peccatori. iuſticia ſup ipm̄ pro
ſpexit. q2 deſcendit iuſtificatus i do
mū ſu am.

Nicola. Deīn oſtendi tur q̄ qua vir
tute virgo beata fuit fecundata cū
dicitur. Etenim dn̄s dabit beni
gnitatē] .i. gratie ſue plenitudine3
non ſolum ad ſāctificationē men
tis virginis: ſed etiam q̄ntum ad
fecunditatem ventris. [et terra no
ſtra] .ſ. beata virgo intemerata.
[dabit fructum ſuū] .ſ. benedictum
dominuȝ noſtruȝ: ipſa ꝑmanente
incorrupta virgine: taȝ in partu q̄
poſt partū. Deīn de poſt ortum xp̄i
agit de eius p̄curſore cū3 dicitur. [
Juſti i ia ante eum ambulabit]
.i. Johānes baptiſta: qui dicit iu
ſticia eo q2 penitentiā predicauit p
quam fit iuſticia de offenſis cōmiſ
ſis. ꝓpter qd̄ dicit ſaluator Math.
xxi. Venit ad vos Johānes in via
iuſticie. Et q2 ipſe Johānes nō ſo
lum iuſticiaȝ pme predicauit: ſȝ a
primo eam tenuit p aſperitateȝ ve
ſtitus: et in parcitate vict9: ſm̄ q2 di
citur Math. xiij. [Jdeo ſubdit] [et po
net in via] .ſ. penitentie [greſſus ſu
os] vt facto oſtendat in ſeipſo qd̄
alijs predicabat verbo: ſicut de cri
ſto dicitur Act. i. Cepit Jeſus face
re et do cere.

Collect. Cogitem9 dilc̄iſſimi
q̄ ſint incomꝑhenſibilia in noſtro
ſaluatore viſcera pietatis vt de ſū
mis celorum deſcendens ad huma
ni generis ſaluationem dignat9
eſt omniū fieri ſeruus: qui per ex
emplum ſue humilitatis ac penitē
tie docuit nos ad regna celoru3 per
uenire. Jpſius igit documenta no
ſtris inſcribamus mētibus ac mi
ſericordiaȝ eius i memoria crebro
reuolventes exerceam9 noſmetip
ſos digna cōuerſatione i operib9
iuſticie. extinguamus fletibus et
dignis penitētie fructibus culpas
quas fecimus quatinus tempora
ad īdulgentiā nobis īdulta ſic ex
pendere valeamus vt eius veſtigia
ſequentes qui pro nobis naſci et
mori voluit: ipſi cōregnare merea
mur cum patre et ſpirituſācto cui
eſt honor et gloria in ſecula ſeculo

rum Amen.

Pſalm⁹. lxxxv

INclina domi ne
aurem tuam et exaudi
Titulus oratio dauid Jeroñ.
Pſalmus iſte vocem continet me
diatoris chriſti domini qui hic o
rat glosa pro nobis. vt ſacer
dos noſter. orat i no
bis vt caput noſtruȝ. oratur a no
bis vt deus noſter. Intentio pſal
miſte eſt nos monere ad oratioñe
Nico. Poteſt etiam exponi
. vt ſit oratio cuiuſlibet
fidelis poſiti in afflictōne ſpiritus
per tentationes: demonis inſtrum̄
tum. Primo igitur allegans ſuam
indigentiam ait.

INclina domine aurem tuaȝ ⌋
Nico Quia petentium vo
ta agnoſcis ⌊ et exau
di me. ⌋ vt mea deſideria cōpleant
Cauſam ſue petitionis allegat. di
cēs ⌊ quoniam inops. tuo indigēs
auxilio ⌊ et pauper. a me nihil ho
ni habens ⌊ ſum ego. Egenus eñ
et pauper dei eſt quiſquis meruit
mundi iſtius peruerſitate vacuari
Aug⁹ Qui enim non ſuperbe
ſapiunt in deo paupe
res ſunt. quibus deus inclinat au
rem ſuam. Norunt enim ſpem ſuā
non eſſe in auro et argento neq̧ in
illis rebus quibus homines ad te
pus circumfluere videntur. Diſcite
ergo eſſe inopes et pauperes ſiue
habetis aliquid in iſto ſeculo ſiue
qui non habetis. Nam et hominē
mendicum inuenis ſuperbum. et
hominem habenteȝ diuicias inue
nis confitentem. Et habentibus a
liquam ſubſtanciam huius ſecu
lia non habentibus interior inſpe
ctor eſt deus. ibi appendit: ibi exa
minat. Videte quia meritum quo
exaudietur in eo poſuit. vt diceret
quoniam inops et pauper ſū ego
Si non fueris pauper non exaudi
eris. Quicquid eſt circa te vel in te
vnde poſſis preſumere abijce abs
te. Tota preſumptio tua: deus ſit.
CVſtodi animam meam ⌋ a la
queis dyaboli ⌊ quoniam ſanctus
ſum. nō per me ſꝫ per te ſanctifica
tus ſum in baptiſmo. vbi a te me
ſanctificante: accepi remiſſionem
peccatorum. Nō eſt iſta ſuperbia
elati dicendo. quoniam ſanctus ſū
ſed confeſſio non ingrati. Si enim
dixeris te ex te ſanctum: ſuperbus
es. Rurſus fidelis in chriſto et mē
brum chriſti ſi te dixeris non eſſe
ſanctum: ingratus es. Dic deo tuo
ſanctus ſum. quia ſanctificaſti me
quia accepi. non quia habui. ſed
quia tu dediſti. non quia merui ⌊
ſaluum fac ſeruum tuum deus me
meus ſperantem i te ⌋ Ecce ille ſan
ctus non eſt ſuperbus. quia ſpe
rāt in dominum. MIſerere mei do
mine quoniam ad te clamaui tota
die. id eſt toto tempore vite mee.
Caſſi. Semper ſupplicare nos
decet: qui frequenti cul
pa delinquimus. Magna quidem
voce ille clamat ad dominum. qui
q̄uis lingua taceat. bonis tamē ope

ribus pſeuerant[er] exclamat· Le
tifica animam ſerui tui ⌋.
Jero a tribulationibus preſẽ
tibus meſtã· ⌊ q̃m ad te
dñe animã meam leuaui ⌋.
nico p deuotam orationẽ: que
ſm damaſcenum eſt ele
uatio mentis in deum.
Aug⁹ Ammonemur enĩ cor
noſtrum leuare in deum
ne putreſcat ĩ terra. Et vñ inquis
hoc poſſũ? qui funes? que machi
ne vel ſcale? Audi. gradus affectus
ſunt. iter tuũ volũtas tua eſt. Amã
do aſcendis. negligẽdo deſcendis.
Stans in terra: in celo es ſi diligas
deũ. Non enĩ ſic leuatur cor quõ
leuatur corpus. Corpus vt leuetur
mutat locum. Cor vt leuetur volũ
tatem mutat. Quocunq̃ enim con
uerterit ſe cor iuſti in terrenis reb⁹
amaritudinem inuenit. et vnde dul
ceſcat nõ habet: niſi ſe leuet ad de
um ⌊ quoniam tu dñe ſuauis ⌋.
Cal. quia poſt amaritudinem
huius mũdi dulcis es ad
te recurrentib⁹ ⌊ et mitis ⌋ quia diu
ſuſtines peccatores ⌊ et multe miſe
ricordie ⌋ i. copioſus es ĩ miſericor
dia ⌊ omnibus inuocantib⁹ te ⌋.
Jero Quoniã his qui te puro
corde inuocant: mitẽ te pre
bes: copioſam miſericordiã eis in
dulges ⌊ Auribus pcipe domine
orationem meam.
Nico loquit̃ de deo ad modũ ho
minis: qui inclinat aurem ſuã ad
illud qđ vult audire. ⌊ et intẽde vo
ci depcationis mee ⌋ dando mihi ef
fectum orationis mee ⌋.

Aug⁹ Oratio tua ad deũ locu
tio eſt. Qñ legis: de⁹
tibi loquitur. Quãdo oras: deo loq̃
ris. Qñ vanas noxias et ſupfluas
in oratione intermiſces cogitatões
iniuria eſt eius cũ quo loqui ince
peras. Sed quid? deſperandum eſt
ergo de genere humano: et dicen
dum iã ad damnationem pertine
re omnẽ hominem cui ſurrepſerit
aliqua cogitatio oranti et interrupe
rit orationem ipſius. Si hoc dixeri
mus fratres: que ſpes remãet nõ
video. Puta dicere deum. Quotienſ
cunq̃ ante me ſtetiſti tanta vana
et ſupflua cogitaſti: et vix mihi ſta
bilem et fixam orationem feciſti:
reſponde. Tu autẽ domine ſuauis
es et mitis tolerãs me. Ex egritudi
ne defluo. cura me et ſtabo. da vi
res firmas et firmus ero. Reſpõde
at deus et dicat. Si vis vt pcipiam
et figam in auribus meis oratõẽ
tuam: pcipe et fige ĩ corde tuo legẽ
meã. Sequitur. In die tribula
tionis mee ⌋ i. in toto tempore hu
ius vite que plena ẽ miſeriis. ⌊ cla
maui ad te ⌋.
Hugo Et h⁹ ſecure feci. ⌊ quia ⌋
multociens ⌊ exaudiſti me ⌋ qui es
adiutor in tribulationibus. Et be
ne potes me iuuando exaudire. ⌊
Quia non eſt ſimilis tui in diis
domine: et nõ eſt ſm opa tua ⌋.
Jero. Non reperitur in ſimula
cris gentium qui ſic poſ
ſit vt tu: ope
rari.
nico. Sequitur p
phetia de cõ
uerſione gẽtiũ. ⌊ Omnes gẽtes q̃ſ
cunq̃ feciſti ⌋ i. multi ex omnibus

gentibus per figuram yperbole.

Hugo ⌊venient p fidem⌊⁊ adorabunt coram te dñe: ⁊ glorificabũt⌋ ⁊ glorioſum predicabunt. ⌊nomen tuũ⌋ videlȝ xpianũ. ⌊Quoniam magnus es tu⌋ in potẽtia ⌊⁊ facies mirabilia⌋ in actu que nemo poteſt opari.

Cal. Quis enim vt ipſe celum terramq̃ʒ vel oĩa que ĩ eis ſunt momentanea poſſit celeritate pficere: aut eoꝝ exiſtẽtias cõtinere ⌊tu es de⁹ ſolus q̃ hec oĩa facis.

Nico Allegationibus ꝑ exauditione petitionis ſue decurſis: cõſeq̃nter format petitionẽ ſuam: dicens. ⌊Deduc me dñe in via tua⌋ ſ. fidei ⁊ moꝝ ſiue mãdatoꝝ tuorũ ⌊⁊ ingrediar in veritate tua⌋ id ẽ in veritate vite a te tradita in lege. quia aliter ingredi non poſſem: niſi per te ductorem.

Aug⁹ Quomõ deducit ſemp monendo: ſemp donando tibi manũ tuã ⁊ auxiliũ tuũ.

Hugo ⌊Letetur cor meũ⌋ ſi te ductorem dũ ſpe pregustat plenitatẽ. Sed qꝛ dum adhuc eſt homo in hac vita cadẽ poteſt. Ideo addit. ⌊vt timeat nomẽ tuum⌋ dum cogitat diſcretionẽ iudicij futuri: vbi nomẽ eius erit admirabile. de qua yſa. xix. dicit. Ecce nomen dñi venit de longinquo: ardẽs furoꝛ ei⁹ ⁊ grauis ad portandum. Ex timore autẽ ſequit̃ confeſſio peccatoꝝ. Vnde ſubdit ⌊Confitebor tibi dñe deus meus⌋ oĩa peccata mea ⌊in toto corde⌋. Quatuor ſunt partes cordis. ſ. imaginatio ſiue cogitatio. memoria: itelligẽtia. volũtas. Et his omnib⁹ partibus cõfitendũ eſt. Peccator enĩ cõfiteri debet peccata ex cogitatiõe: vt. ſ. pmeditatus accedat ad confeſſionem: iuxta illud yſa. xxxviij. Recogitabo tibi omnes annos meos in amaritudine anime mee. Item ex memoria: vt que p̃cogitauerit nõ obliuiſcatur in cõfeſſione. Itẽ ex intelligẽtia: vt intelligat magnitudinẽ ⁊ abhominationẽ peccatorũ. Itẽ ↄfiteri debet ex volũtate. ſ. ſatiſfaciendi: ⁊ amplius non faciendi peccatum.

Caſſ. Sicq̃ʒ ex toto corde cõfitet̃: qui ſe ad dominũ vniuerſa mentis integritate trãſtulerit. Addiditq̃ʒ. ⌊et glorificabo nomẽ tuũ in eternũ⌋. hoc ſignat videlicet q laudes dño inter ſãctos eius iugiter pſonabit dũm in illa beatitudine pmia pmiſſa pcepit. Cauſam vero dicte laudatiõis ſubiungit: dicens. ⌊Quoniã miſericordia tua magna eſt ſuper me⌋. Hanc miſericordiã declarat cũ dicit. ⌊⁊ eripuiſti animã meam ex inferno inferiori⌋. Infernũ vero nõ irrationabilit̃ forſitã arbitramur eſſe ſub terris: cum in veteri teſtamento de Dathan ⁊ Abiron legatur Apuit ſe terra ⁊ deglutiuit eos. et viui deſcenderũt ad inferos. Sed q̃ itinere illuc anime transferantur: quoniã ĩ auctoritate diuina non legitur: habemus ĩcertũ. Infernũ habere inferiorem partẽ loc⁹ euãgelij teſtatur: quo dicit impiũ diuitem ĩ flammis conſtitutũ leuaſſe oculos ſuos et Lazarum vidiſſe

in ſinu Abrahe. Sȝ licet vtriqꝫ eſſe apud inferos viderent: ꝓ meritoꝝ tamen diſcretione ſuperioreȝ locuȝ ſanctis: inferiorem vero peccatoribus doctoꝛ Auguſtinꝰ eſtimat deputandum. Vnde nunc gratias agens fidelis populus: dicit aīam ſuam liberatā ab inferno inferiori

Auguſti. id eſt a talibus peccatis per que poſſet deduci ad tormenta inferni inferioris. non in quo iam erat: ſed futurus fuerat: niſi dei gratia eum liberaſſet. Sequitur vox capitis noſtri pro parte humanitatiſ aſſumpte exponentis ſuā paſſionē ⁊ reſurrectio

Hugo O deus pater. ⌊ nē. ⌊ Iniqui⌋ iudei ⌊ inſurrexerunt ſuper me⌋ id eſt cōtra me: accuſantes me falſis teſtibus. ⌊ ⁊ ſynagoga potentium⌋ id eſt congregatio principum: ſacerdotum: ⁊ phariſeoꝝ. ⌊ queſierūt⌋ doloſis conſilijs. ⌊ animaȝ meam⌋ vt interficerent me. ⌊ ⁊ non propoſuerunt te in cōſpectu ſuo⌋ vt timerent me innocentē occidere. ⌊ Et tu domine deus meus miſeratoꝛ⌋. in actu. ⌊ ⁊ miſericoꝛs⌋ in natura. ⌊ paciens⌋ peccatoreſ diu expectāſ ad penitentiaȝ. ⌊ ⁊ multe miſericoꝛdie⌋. quia multus es ad ignoſcendum. ⌊ ⁊ verax in promiſſis. ⌊ reſpice in me ⁊ miſerere mei: da imperiū puero tuo⌋ i. da iudiciuȝ filio tuo Vnde Johan. v. dicit. Pater nō iudicat quenq̄: ſed omne iudicium dedit filio. ⌊ et ſaluum fac filiuȝ ancille tue⌋ i. beate Marie: educendo me ab inferis. ⌊ Fac mecū ſignū in bono⌋ i. vt mea reſurrectio ſit ſignum fidelium meoꝛuȝ. Et bene dicit ⌊ mecum⌋. quia filius vt deuſ ſuſcitauit carnem ſuam cum patre. Et hec mihi facias ⌊ vt videant qui oderunt me⌋. ſ. iudei ⌊ ⁊ confundantur⌋. vel hic ꝑ emendatōeȝ: vel in futuro per damnationem. ⌊ quoniam tu domine⌋ pr̄ ⌊ adiuuiſti me⌋ in paſſione ⌊ ⁊ conſolatus es me⌋ in reſurrectione

Nico Moralit̄ vero ⌊ da imperiū puero tuo⌋ i. da mihi poteſtatem deuincendi paſſiones animi mei: ⁊ temptationes inimici. ⌊ ⁊ ſaluum fac filium ancille tue⌋.

Hugo i. eccleſie catholice in qua renatus ſum ex aqua ⁊ ſpiritu ſancto. ⌊ Fac mecuȝ ſignum in bono⌋ vt cum ſanctis tuis appaream in reſurrectione immoꝛtalis ⌊ vt videant qui oderunt me⌋ videlicet maligni: tam demones q̄ homines ⌊ ⁊ confundantur⌋.

Augꝰ In iudicio confundent̄ ꝑniciose qui modo nolunt confundi ſalubriter. Confundentur enim quādo dicent. Hi ſunt q̄s aliqn̄ hūimꝰ in deriſū ⁊ i ſimilitudinem improperij. Nos inſenſati vitam illoꝝum eſtimabamꝰ inſaniam. Ecce quomō computati ſunt inter filios dei. Quid nobis ꝓfuit ſuperbia noſtra: aut diuitiaruȝ iactantia quid contulit nobis. Tranſierunt omnia illa tanq̄m vmbra Adiecitqꝫ. ⌊ Quoniaȝ tu domīe adiuuiſti me⌋ in certamine: taȝ demonum q̄ tribulationum. Adiuuat quādo virtutem preſtat reſiſtēdi

temptationibus aut patiendi ad
uerſa[.] ⁊ cõſolatus es me] in miſe
ria huius ſeculi: qđ eſt regio mor
tuoꝝ: in qua eſt labor: dolor: timor
tribulatio: temptatio: gemitus: ſu
ſpiriũ. Hic falſi felices ſunt: veri in
felices. quia falſa felicitas vera mi
ſeria eſt. Qui vero ſe agnoſcit i ve
ra miſeria eſſe: erit etiaꝫ in vera fe
licitate. et tamen nunc quia miſer
es: audi dñm dicentem. Beati lugẽ
tes. Nihil tam cõiunctũ miſerie q̃
beatitudo. Beati eniꝫ ſunt in ſpe lu
gentes in te. quia adhuc in tribu
lationibus iſtis: in peregrinatiõe
iſta: i morte iſta miſerias iſtas pa
tiunt̃. Contriſtatus eſt beatus Cy
prianus ⁊ ceteri martires in paſſi
one: mõ ꝯſolati ſunt in corona. Do
minus enim noſter Jeſus chriſtꝰ
adhuc interpellat pro nobis. Om
nes martires qui cum illo ſunt int̃
pellant pro nobis. Non tranſeunt
interpellationes ipſoꝝ: niſi cũ trã
ſierit gemitus noſter. ⁊ cum tran
ſierit gemitus noſter: oĩes i vna
voce: in vno populo: in vna patria
milia miliũ ꝯiũcta pſallentibꝰ an
gelis: choris celeſtium poteſtatuꝫ
in vna ciuitate viuentium erunt.
Nullus ibi gemit: nec ſuſpirat: ne
qꝫ eget: aut laborat vel morit̃: i pa
ce ſempiterna ibi perfruimur. Ceſ
ſant opera miſericordie. qꝛ ibi nul
la miſeria inuenitur. nec opus erit
ibi arandi: ſeminandi: coquendi:
vel terendi. Nihil horuꝫ. neqꝫ aliq̃
neceſſitas ibi erit. Et vbi neceſſitas
non erit neqꝫ miſeria vel indigẽtia
ibi opa neceſſitatis et miſerie non

erunt. Quid ibi erit negocium vel
actio noſtra? Nunqđ amor noſter
Caſſi. erit ocioſus? Nequaq̃.
ſed erit qđ dicit in alio
pſalmo. Beati qui habitant in do
mo tua dñe: in ſecula ſeculorũ lau
dabunt te. Hec erit actio nr̃a: laus
dei. Amas ibi ⁊ laudas deum. hoc
erit ibi negociuꝫ tuũ. non deſines
ipſuꝫ amare. quia pulchritudo eiꝰ
inſatiabilis eſt. Et non deſines euꝫ
laudare. quia ſemp eſuries eũ. Nã
de ſapiã dictũ eſt. Qui te edunt ad
huc eſurient. Hec dulcedo erit ineſ
fabilis. Interiꝫ quid petit a nobis
deus? niſi fidem non fictã: ſpem fir
maꝫ: caritatẽ puram. Ambulet er
go quiſquis fidelis in via dei. ferat
patienter temptationes ⁊ moleſti
as ſeculi. ſuſcipiatqꝫ in hac valle
miſerie cõſolationes dñi noſtri Je
ſu xp̄i qui eſt benedictus in ſecula
ſeculorum. Amen.

Pſal. lxxxvi.

Fundamen
ta eiꝰ in. Titulus. Fi
lijs chore pſ̄. cantici
Filij chore fideles ſignt̃ chriſtiãos
quibus repleta ciuitateꝫ dei ⁊ eccle
ſiam pre
dicat. Hugo. Secđm duos
ſtatus eiuſ
dem. Primo ſcđm ſtatum quo mi
litat in terris: a quo dicitur in pſ̄.
quia in pñti ſtatu eccleſia operat̃.
Et ſcđm futurum ſtatuꝫ: a quo di
citur canticuꝫ. quia eccleſia trium
phans cãticis ⁊ laudibꝰ dei delectat̃.

glo. Intencōne nos ad amorē monet celestis iherusalez
Nico de matēia huius psal.mi dicunt aliqui hebrei
ꝙ loquitur de ciuitate iherusalem
quā edificauit salomō eā clauden
do triplici muro ꝛ de templo quod
edificauit ibi valde nobilit et ſup
tuoſe vt patet.iij.regū.ꝛ.ij.palip.
ſed hoc non videtur poſſe ſtaē q̄a
cum dicitur infra. Gl'oſa dicta ſūt
de te.ciuitas dei. In hebreo habet.
Cela. quod ꝑpetuitatē ſignificat
a parte poſt.propter quod.

Ieronim⁹ addit ſemp.qđ ē omiſſuz in trāſ
lacione communi. Ciuitas et tem
plum qđ edificauit ſalomon non
durauit īppetuum. ſed ſolū ccc xx
annis ſm hebreos. ꝛ tūc nabugo
donoſo ꝛ ciuitatē ꝛ templū deſtrux
it vt habetur.iiij.reguz vltimo Sā
cti enim doctoēs noſtri. Jeronim⁹
Aug⁹ ꝛ Caſſiodorus dicunt ꝙ iſte
pſamus loquitur ad littera de mi
ſterio chriſti ꝛ eccleſie vt dictū eſt
Propheta ergo plenus ſpiritu ſā
cto multuz volens apud ſe.de ciui
tate dei faſtigium eccleſie militan
tis deſcribens ait

Fundamēta eius idest eccleſie
collocata ſunt [in montibus
ſanctis.i.in xp̄o ꝛ apl'is. Et hoc iij.
Joh.loquitur in apocalip.xxi.di
cens Et murus ciuitatis habēs fū
damenta.xij. Et in ipſis.xij.nomi
na.xij apoſtolorū. ꝛ agni [diligit
dominus portas ſyon] Porte ſyō
idest eccleſie que deum hic ſpecu
latur ꝑ fidem dicuntur illa per que
ſit ingreſſus ad eccleſiam militan
tem ſcilicz exorciſmus.cathecisim⁹
ꝛ baptiſm⁹ [ſuper omnia taberna
cula iacob] idest ſuper cultuz vete
ris legis qui fuit in pluribus taber
naculis. Primo videlicet in taberna
culo facto a dauid.ij.regum.vij.
Tertio in templo ſalomonis.iij.
reguz vi. [Gl'oſa dicta ſunt de te
in veteri teſtamento vt patet ī hoc
libro pſalmorum ꝛ in nouo teſta
mento in pluribus locis [ciuitas
dei] Ciuitas eſt ciuium vnitas. In
eccleſia vero de omnibus nacionibꝫ
vniuntur omnes ꝑ fidez ꝛ caritatē
chriſti ꝑ quod efficiuntur ciues ce
leſtes ſm ꝙ dicitur ad ephesios.
ij. Jam non eſtis hoſpites ꝛ adue
ne.ſed eſtis ciues ſanctorum ꝛ do
meſtici dei. Conſequenter deſcribi
tur ciuium multiplicacō que facta
eſt per predicationem apoſtoloꝝ
Vnde dicit Memor ero raab ꝛ ba
bilonis:ſcientium me] Hic raab
ſm hebreos ꝛ beatum Jheronimū
in tranſlacione hebraica non eſt
proprium nomen illius mulieris
meretricis que recepit nuncios io
ſue ꝛ abſcōdit vt habetur.ij.ioſue
ſed eſt nomen appellatiuum ꝛ ſig
nificat ſuperbiam **hugo** Per quod intelligitur
populus gentilis ſuperbus ydola
triis et peccatis:qui nuncios cri
ſti idest apoſtolos ſuſcepit et pre
dicationem eorum in cordibus ſu
is abſcondit Per babilonez que
interpretatur confuſio intelliguntē
generaliter omnes peccatoēs qui
in confuſione peccatorum ſunt.De

hijs ergo dicit dominus p pꝛe phē
tam. Memoꝛ ero raab ⁊ babiloīs
⌋idest gentium ⁊ peccatorum ⌊ſci
entium me⌋per fidem quos conſe
quenter per partes determinauit
dicens ⌊Ecce alienigene⌋ ſcilicꝫ
gentes ⌊tyrus⌋ ideſt peccatores
qui ſunt in anguſtia penitentie ſi
cut prius fuerunt ī anguſtia pec
catorum. Nam tyrus anguſtia in
terpretatur ⌊⁊ populus ethyopū
⌋qui peccatorum fuerant obſcuri
tate teterrimi ⌊hij fuerunt illic⌋id
eſt in ec- **Caſſio.** de quibus
cleſia refulgentiū
ſanctorum numerus in illa celeſti
patria compleatur. ecce glorioſa
dicta ſunt de te ciuitas dei.

Hugo que videlicet glorio
ſa declarat cum ſub
iungit dicens ⌊Nunquid ſyon
dicet ho- **Nico** Syon ſignificat
mo⌋ eccleſiam. ⁊ eſt
hic dtī caſus vt ſit ſenſus

Hugo Nunquid purus homo
dicet. ſyon ideſt perſuadebit eccle
ſie. iſtud videlicet glorioſum mira
culum. quod ſequitur videlicet ⌊⁊
homo natus eſt in ea⌋ideſt criſt⁹
homo natus eſt in eccleſia ⌊⁊ ipſe
⌋chriſtus ⌊fundauit eam⌋ videli
cet eccleſiam in apoſtolis ⁊ creden
tibus qui homo chriſtus eſt ⌊altiſ
ſimus⌋ideſt deus. Hoc enim eſt
impoſſibile de puro homine fieri vt
quis fundat ciuitatem ⁊ naſcatur
in ea quoniam fundatoꝛ ciuitatis
prioꝛ eſt ciuitate. Vnde eccleſia nō
potuit hoc de chriſto homine crede
re niſi in chriſto diuinitatē pꝛope

ra miraculorum intellexiſſꝫ. Chri
ſtus enim homo natus eſt in ea:
⁊ chriſtus deus fundauit eam

Auguſtinus Sic fundauit ci
uitatem eccleſiam. in qua ſpiritua
liter naſceretur. quō creauit mrē
de qua carnaliter naſceretur

Collect. Vnde ⁊ de beata vir
gine maria poteſt iſte
verſus exponi ad litteraꝫ hoc mō
⌊Nunquid **Hugo** ideſt btā
ſyon⌋ virgo q̄ de
ſyon ideſt de iudeis traxit originē
nunquid dicet corde ⁊ oꝛe. ſupp hō
purus eſt. quaſi dicat. Non dicet
ꝙ filius ſuus purus homo ſit ſed
potius ꝙ fili⁹ ſuus bndictus. ſit de
us ⁊ homo. Vnde de vtraqꝫ natu
ra eius ſubiungit dicēs ⌊⁊ homo
natus eſt in ea⌋ Ecce humanitas
filij eius. ⁊ non dicit puer. ſed ho
mo natus eſt ī ea. Iuxta illud. Ie
remie. xxxi. Femina circundabit
vi- **Nicola.** quia criſtus ab
rū inſtanti concep
cionis ſue fuit in vtero matris hō
perfectus virtutibus ⁊ ſcientijs.
licet non ſm quantitatem coꝛpoꝛis
Et ipſe chriſtus qui eſt altiſſim⁹
ſm naturam diuinam fundauit
beatam virginem eam confirman
do ſua gratia. ita ꝙ nec moꝛtaliter
nec venialiter peccauit. Et bene iſta
ſcimus quia ⌊dominus⌋narrabit
⌋ideſt narrari faciet ⌊in ſcripturis
populorum⌋ ideſt in euangelijs
ad omnes populos predicatis et
deriuatis. Et dicit. narrabit. q̄a
ipſe chriſtus nihil ſcripſit ſed ſcri
bere euangelia euāgeliſtis inſpi

rauit⌊⁊ principuꝫ⌋ ideſt apoſto
lorum qui ſunt principes⌊horuꝫ⌋
videlicet populoruꝫ credencium⌊
qui⌋ ſcilicet apoſtoli⌊ fuerunt in
ea⌋ ſcilicet eccleſia . et ſcripſerunt
chriſti ⁊ eccleſie miſterium vt pa
tet in epiſtolis pauli ⁊ aliorũ apo
ſtolorum Conſequenter deſcribit
ſecundus ſtatus eccleſie ſcilicet tri
umphantis in quo eſt laus iugis
⁊ perhennis · Vnde dicit⌊ Sicut
letantiũ **Hugo** Hic ſicut ĩ hoc
um⌋ loco eſt expſſi
uum veritatis ⁊ non nota ſimilitu
dinis **Caſſiodorus** quia pleniſ
ſimum gaudium iſtius mundi
vix eſt ymago aut ſimilitudo ali
qua future felicitatis

Hugo dicit ergo ⌊ſicut letan
cium omnium · habi
tacio eſt in te⌋ Quod ſic legitur · O
tu ſyon: ſuperna habitacio omniũ
beatorum eſt in te · ſicut letanciuꝫ
ideſt omnes qui habitant ĩ te io
cundi ſunt ⁊ vere letantur · quod de
eccleſia preſenti non poteſt verifi
cari · quia ſemper ſunt in ea aliqui
afflicti meſticia tẽporali · Et quia
hic verſiculus de beata virgine ca
nitur · poteſt ⁊ de ipſa dici. Sicut le
tancium omnium: habitacio eſt ĩ
te ſacta dei genitrix · quia tu ſpes
es · conſolacio · refugium · turriſq̃
fortiſſima ⁊ inexpugnabilis omni
bus · qui ad te confugiunt · Vnde
cantat eccleſia · Sub tuam protecti
onem confugimus vbi infirmi ac
ceperunt virtutem: ⁊ propter hoc
tibi pſallimus dei **Caſſiod.**
genitrix virgo ·

Laudata eſt demonſtratiuo genẽ
re ciuitas illa fidelium · nõ tempo
ralibus bonis : ſed eterna felicita
te mira **Coll.** Ex ſermone bea
bilis. ti fulgentij epiſ
copi · Conſideremus dilectiſſimi con
ſiderabilem huius ciuitatis felici
tatem · in quantum deſiderarẽ poſſi
bile eſt · Vt eniꝫ vere ẽ conſiderare
nullus ſermo ſufficiet · De ea eniꝫ
ĩ quodã loco dictũ eſt · Conſidera
te quo aufugit dolor · triſticia ⁊ ge
mitus · Quid in hac vita beatius ·
vbi nulla eſt miſeria · nullus dolor
nullus timor · nulla infirmitas · nl'
la diſcordia ſed cuncta cõſona · q̃
pax erit ⁊ concordia omnium ſan
ctorum letantium in ea : in qua re
gem chriſtum in decore ſuo ſpecu
lantur · cuius pulchritudo · cuius
gloria ⁊ maieſtas humanuꝫ exce
dit ſenſum · O q̃ grandis leticia · q̃
excellens ſanctorum gloria · cum
vnaquaq̃ facies fulgebit ſicut ſol ⁊
deus erit omnia in omnibꝰ · O q̃n
ta illis in communi leticia · qualis
felicitas ſanctorum omnium · qui
hic dominica precepta ſeruantes
et ad celeſtes theſauros terrena
patrimonia transferentes · illic in
enarrabili iocũditate letãtur · Pre
ſta nobis domine iheſu chriſte rex
eterne · vt quod hic verbis de glo
ria tante felicitatis explicare non
poſſumus · ibi ĩ eterna beatitudi
ne te donante cernamus Qui cum
patre et ſpiritu ſancto viuis ⁊ reg
nas in ſecula ſeculorũ Amen

Pſalmus lxxxvij

Domine de⁹
ſalutis Titulus cāticū
pſal·filijs chorē In finē
pro melech ad reſpōdendum intel
lectus emā̄ Hu. Sciendum q̄
iſrahelite . i pſalmis illis
vbi in titulo apponitur pſal · ſigni
ficatur q̄ ille pſal·agit de operacō
ne: vbi aūt apponitur cāticum ibi
agit de ſpirituali leticia: vbi autē
vtrumq̄ ſicut hic inſinuatur q̄ de
vtroq̄ agiẗ· vnde pōt de facili itel
ligi titulus iſte Cuius ſenſus taľ
ē· Hic pſalm⁹ dirigit nos in finem
ideſt in criſtum vt ſepe dictū eſt·
quia ad ipſum tendimus tanq̄ ad
finem nos pficientem· ⁊ eſt cāticū
p̄s· q̄ hortatur nos ad opandum
in leticia ſpirituali Et cantaẗ filijs
chore ideſt imitatorib⁹ paſſionis
chriſti pro melech ad reſpōdendū
Melech inťpretaẗ chorus Filij er
go chore hoc eſt vere chriſtiani de
bent eſſe quaſi chorus p latā imi
tacōnem paſſionis chriſti reſpōde
tes precentori chriſto qui p̄mus
incepit pati volūtarie ⁊ cum leticia
ſm q̄ dicit petr⁹ ⁊ ij · xp̄s paſſus
ē p nobis: exemplum vobis relin
quens vt ſequamini veſtigia eius
Et hic eſt intellectus eman ideſt
coheredum chriſti · Naȝ eman fra
ter interpretatur · ⁊ additur iſrahe
lite · quia tales imitantur chriſtū
qui ſunt iſrahelite ideſt ſolum de
um intencōnis oculo in ſuis operi
bus conſiderantes · Nam iſrahel vi
dens d̄m interpretatur Intencōne
monet chriſti paſſionem imitari

Nico Nam ſm Auguſtinum
⁊ Jeronimum matria
huius pſalmi eſt · Paſſio dn̄i nr̄i
iħu chriſti quam p̄s preuidit per
ſpiritum pphecie ⁊ eā ſcripſit i hoc
pſal·i pſona xp̄i hoīs ad prēȝ · d·
Domine ⌋ rōne gn̄alis gubna
cōis Hugo ⌊ de⁹ ⌋ auctor
⌊ ſalutis mee ⌋ p quē ſpero ſaluari
Caſſi. Nam q̄ ſalutis ſue deū
· pfitet́ auctorē· oīa q̄
oportuerat dici pleniſſime ac bre
uiẗ explicauit· Sic magiſter opti⁹
cū prēm p̄catur · nobis quēadmo
dum ſupplicare debeam⁹ oſtēdit ⁊
addit ⌊ in die ⌋ ideſt in proſperis ⌊
clamaui ⌋ orando ⌊ ⁊ nocte ⌋ ideſt i
aduerſitate ⌊ coraȝ te ⌋ in tecōe puā
vt quia vtrūq̄ tempus humanā
vitam complectitur: iugiter ſe do
minū oraſſe declarat ⌊ Intret i cō
ſpectu tuo orō mea Nico · Sſt
ei orō q̄i nūci⁹ ad deū cui p̄mo daẗ
acceſſus ⁊ ſcd̄o audiētia ppt q̄d ſe
q̄tur ⌊ inclina aurē tuā ad p̄cē meā
⌋ exaudiēdo Caſſ Indicat autē
eā p effectū aurē ſuā do
min⁹ · cū miſericors dignatur audire
Cām ſue orōis oñt dicēs Quia
repleta ē maľ aīa mea ⌋ Maľ vtiq̄
nō ſuis q̄ pctā ñ habuit ſȝ delictis
mūdi quib⁹ laborabat hūanitas
Peccata ei ppľi p euntis pius mi
ſerator ad anime ſue moleſtiā tra
xerat dum omnibus condolebat
Hugo ⌊ ⁊ vita mea ⌋ corpora
lis ⌊ inferno appropin
quauit ⌋ ideſt morti expoſitus ſuȝ
quia qui eſt in morte prope infer
num eſt · deinde culpat eos qui

putabāt xp̄m mortuum fuiſſe ſicut
cōmuniter alij moriuntur dicens.
Eſtimatus ſum ⌋ a iudeis ⌊ cum
deſcendentibus in lacū ⌋ quia ſic reli
quos pctōres me morti ſubire ar
bitrati ſūt a deſcēdere in lacū ſepul
chri vel in pfundū inferni ⌊ factus
ſum ſicut hō ſine adiutorio ⌋ a re
putatus ſum apud eos qui nullum
hēs adiutorē ad liberandū. Vñ
dixerūt. Mat. xxvij. Alios ſaluos
fecit: ſeipſum non poteſt ſaluū fa
cere. Sed oñdit q ita nō erat ſicut il
li eſtimabant. Vñ addit ⌊ inter mor
tuos li **Caſſ** Solus inter mortu
ber ⌋. os liber fuit: qui
ipſa mortis clauſtra cōfregit. Et li
cet ſic eſſem liber vt ppria ptāte po
nerem animā meā a iterū reſume
rem. tñ Eſtimatus ſum ſicut vulne
rati ⌋ a flagicioſi q exigentibus ſuis
culpis occiduntur. Vñ trāſlacio he
braica habet ſicut interfecti etiā me
putauerūt ⌊ tanq̄ dormientes in ſe
pulchris: quorū nō es memor am
plius a tanq̄ vnū de malefactori
bus q peccatis exigentibus a te red
duntur. **Hugo** ⌊ Et ppter hoc
alieni. ⌊ ipſi ⌋ viz iu
dei ⌊ de manu tua ⌋ id eſt de adiutorio
tuo ⌊ repulſi ſunt ⌋ q me ſine adiu
torio tuo putauerūt ⌊ Poſuerunt
me in lacu inferiori ⌋ Lacus quoq po
nitur p torculari ſicut ibi. Math.
xxi. Et fodit in eo torcular poſue
rūt me in torculari crucis. et addit
inferiori a in viliſſimo tormēto cū
latronibus vnde ſubdit ⌊ in tenebro
ſis. ⌋ a inter malefactores peccatis
obſcuratos. quia inter duos latrones

crucifixus eſt ⌊ et in vmbra mortis ⌋
id eſt in morte carnis. Mors enim carnis
vmbra eſt eterne a vere mortis.
ſicut ſompnus vmbra eſt huius mor
tis carnalis. Deinde oñdit q non
tm̄ mortem a omnia tormenta añ
mortem paſſus eſt. Vnde ſubiun
git ⌊ Sup me confirmatus ē fu
ror tuus ⌋ **Iero** Quia peccata genti
um in me ſuſcepi. Id
circo furorē tuum a rigorē iuſticie
quē in gentibus effuſurus eras ſup
me venire feciſti. Vñ ſubdit ⌊ a om
nes fluctus **Hugo** a omnia
tuos ⌋. tormēta
⌊ induxiſti ſup me ⌋ quia colaphiza
tus. conſputus. ligatus. flagella
tus. crucifixus lancea pforatus ſum.
Caſſi Credebant enim iudei indu
xiſſe ſup xp̄m ampliſſi
mas indignacōes qui eum ptulit
crucifigi: mortem illam putantes
penalem cum diſpenſacōis eius glo
riam non viderūt Sequitur ⌊ Lon
ge feciſti notos meos a me ⌋ vide
licet apoſtolos a diſcipulos meos
qui omīs me relicto fugerūt Mat.
xxvi ⌊ poſuerunt me ⌋ viz iudei ⌊ abho
minacōnem ſibi ⌋ In abhominacō
nem xp̄s a iudeis tūc poſitus ē. qui
preterreuntes ſcribe a phariſei cru
cifixo imputabant dicētes. Vach
qui deſtruit templum dei. et in tri
duo illud reedificat et cetera que
ſequuntur ⌊ Traditus ſum ⌋ a iu
da ad mortem. **Hugo** ⌊ a nō egre
diebar ⌋
a non manifeſtabam exterius q
deus eram. vnde yſa. xlv. vere tu es
deus abſcōditus. Latuit ei ſub īfirmi

tate carnis: et ſuſtinuit execrandas
iniurias. vt pacientiā doceret.

Caſſ. Vel de cuſtodia nō ē in
greſſus in q̄ eū p̄ylatus
quaſi hoiez inualidū detruſit[Locu
li mei languerūt pre inopia] Duz
nuſq̄ legimꝰ oculos xp̄i corpales
īfirmatos fuiſſe reſtat vt oculos
eius ap̄l'os intelligere debeamꝰ. q̄
in corpe eius ⁊ in ecclā tanq̄ oculi
celeſti lumine viguerunt.

Hugo Hij enim infirmati
ſunt p̄ inopia cōſtan
tie a fidei. cū fugerūt vt dictum eſt
[Clamaui ad te dn̄e] Mat. xxvij.
dicens. Hely hely lamazabatani
[tota die expādi ad te manus me
as] in cruce. Vn̄ pſa. lxv. Extendi
manus meas tō die ad p̄p̄l'm incre
dulum. Vel manꝰ dicit opa ſua.
quibus factus ē patri obediens
vſq3 ad mortem crucis.

Augꝰ Sed q̄ ſolis p̄deſtina
tis ad eternā vitam et
nō omnibus ipſis inł quos facta
ſunt eius bona opa p̄fuerūt. Ideo
cōſequent adiecit[Nunq̄d mor
tuis] nō corpe ſed corde ⁊ obſtina
tis q̄s tua miracula ad vitaz fidei
nō mouerunt[facies mirabilia. ⁊]
quaſi di
ceret.

Caſſi. Talibus nō p
derūt opa tua:
ſed ipſis mirabilia tua ſūt ad ſa
lutē. qui magnalia tua ſub credu
litate conſpi
ciunt

Hugo [aut me
dici] idē
boni predicatores q̄ medici dicun
tur animaꝝ[ſuſcitabūt] mortuos
in peccatis vel in p̄ſidia[⁊ confite
buntł tibi. ⁊] p fidē. q̄ſi dicat. Nō. q̄

Fruſtra laborat exteriꝰ lingua p̄di
catoris. niſi interius opeł grā ſal
uatoris. Corpus āt ſub ditū pecca
tis ſepulchꝝ ē aīe mortue. quam
nemo p̄ōt ad vitā btām reſuſcita
re niſi ſolus deꝰ etiam ad lrām.

Caſſi. Si medici p̄nt bn̄ficio
artis ſalutez impēdere
languoribꝰ: nullatenꝰ tn̄ p̄nt mor
tuos reſuſcitare[Nūq̄d narrabit
aliquis] exp̄s[in ſepulchro] viz
peccati[miſericordiam tuam]

Augꝰ Cuiꝰ mors aīe iacet ſb
corpis pōdere[et verita
tē tuā in p̄di
tione. ⁊]

Hugo ⁊ in cō
ſcione
peccati. quaſi dicat. Nō.

Caſſio. q̄ nemo putał veri
tatē dixiſſe: quā vide
tur negligēs p̄terire. Perdicō q̄p
pe iuſte vocata ē. vbi veritas non
admittitur: ſed ſola obſtinatio cu
ſtodi
tur.

Hugo [Nunq̄d cog
noſcentł in tene
bris] pctōꝝ[mirabilia tua] ⁊ mi
ſericordia tua p quam mirabilia
oparis. pctōres iuſtificādo. hoc n̄
cognoſcit ī pctīs: q̄ lux ī tenebris
lucet. et tenebre eā nō cōprehēderūt
[et] nūq̄d etiā cognoſcetł[iuſticia
tua in t'ra obliuionis. ⁊] hoc eſt in
corde pec
catoris.

Caſſi. Sz hec oīa ideo
dicta ſūt. ne in
inferno eius aīa relinq̄retł: ſz ce
lerrima reſurrectio pueniret. Deīn
de xp̄s qui p̄us ī pſona capitis de
ſua paſſione locutus ē q̄ſi p̄cendo:
Sz in pſona mēbroꝝ ſb̄dit dicens.
Et ego] ne cū illis mortuis pireꝫ
[ad te dn̄e clamaui] qui potes in

peccatis mortuos ſuſcitare: ⁊ in fir
mos curare. Et qꝛ ad clamorē ſe
quit̃ grã que in orõne impetrat̃.
addit [et mane] i. in tpe grẽ [orõ
mea pueniet te] [ventuꝫ ad iudiciū

Aug⁹ Ut aũt orõ iſta ferue
ſcat ⁊ exerceat̃. differ
tur ꝓplo fideli bonũ qd̃ in eternum
habit̃: ⁊ mala tñſitura crebreſcūt
Jdeo ſequit̃ [Ut qd̃ repellis domi
ne orationem meã ⁊c.].

Hugo O: ō enĩ repellit vidẽt̃.
dum differt̃ dari qd̃
petit̃. differt̃ enĩ ut ardẽci⁹ appe
tatur [auertis faciẽ tuã a me] Lo
quitur de deo ad modũ hoĩs: qꝛ hõ
auertit faciẽ ab eo. quem non vult
exau-

Aug⁹ Auertit enĩ de⁹ ab
orõib⁹ faciẽ nõ
exaudiẽdo id qd̃ volunt: qñ ſibi ne
ſciunt nõ expedire qd̃ petunt. Seq̃
tur vox ecclẽ ꝓ mẽbris ſuis dicens
Paup ſum ego [eſuriẽs ⁊ ſitiẽs
in hac pegrinacõe bona vñ ſacia
bor in patria [et in laborib⁹] etiã
ſum [a iuuentute mea].

Hugo .ſ. a tpe abel Tũc enĩ
fuit iuuẽtus eccẽ: et
ex tũc fuit crebro ĩ multis tribula
tionib⁹. Vñ in alio pſ̃ dicit. Sepe
expugnauer̃t me a iuuẽtute mea
[exaltatus aũt] in diuicijs ⁊ in po
tẽtia ſeculari [humiliatus ſum] a
tribulacõe inſurgẽte [et cõturba
tus] trãquillitate amiſſa pacis.
Quia vñ videt̃ eccã exaltata ⁊ dña
facta. inde magis eſt effecta ſerua
principib⁹ ⁊ tyrãnis. qꝛ iam nõ ē
in eccã q̃ pñcipib⁹ ⁊ tyrãnis eã
opprimẽtibus ſe audeat oppone.

reo qꝛ oĩs timẽt diuicijs ſuis Alit̃
Ut ſit vox populi penitentis.

Caſſ. [Exaltatus ſũ] tumeno
in cogitacõe tpaliũ di
uiciarũ [humiliatus ſũ] in ↄfeſſio
ne pctõꝝ [et turbatus ſũ] confu
ſus depſſione ↄtritionis. qñ illa q̃
male geſſeram. pnĩe medicamẽto
dãpnaui. O btã cõfeſſio q̃ eternũ
tollis opprobriũ. Nã quicq̃d in rea
tum venerit: p pñiam perpetuis ſe
culis erit abſolutũ [In me] i. p
me ſicut trãſlacio hebraica hab;
[tranſierunt ire tue]. id ē caſti

Hugo gacões
quibus me purgas ⁊ emendas.
Et bene dicit. tranſierunt. qꝛ quos
dominus in hoc ſeculo corripit et
flagellat. in ipſis ira eius non ma
net. ſed tranſit in reprobis. q̃ hic
non caſtigantur. Jra domini ipſe
uerat ſic de talibus dĩ. Jo. iij. Nõ
videbit vitã ſꝫ ira dei manꝫ ſup eũ

Caſſ [et terrores tui] de futu
ro iudicio [cõturbauer̃t
me] quos omnis caro peccatrix
formidare di-
noſcitur.

Hugo Circũ
dederunt
me] hmõi tribulacões ⁊ terrores
[ſicut aqua] i. habundant̃ [tota
die circũdederũt me ſimul] ut ma
ior eſſet tribulatio et caſtigatio
Elongaſti a me amicum et pro
ximum: ⁊ notos meos a miſeria]
ſupple

Caſ Hec frequent̃ pijs
mea. martirib⁹ cõtigerũt:
a quib⁹ terrore mortis officia hu
mana ſubtracta ſunt.

Collector. Tranſlaci
o romana

ſic habet ⁊ longe a me feciſti ami
cũ ⁊ ſodalem: notos meos abſtu
liſti. Que gña hoim ſũt longe fre
quenter a fidelib⁹ in tribulacõne
aut in paupt͠ate cõſtitutis. Vnde
ꝓuerbi. xiiii. Etiã ꝓximo ſuo pau
ꝑ erit odioſus: amici vero diuitũ
multi.

Caſſi. Cantat iſte pſ. cõgrue ⁊ cõcorditer
filiis chore ⁊ xp̄ianis ſicut in titu
lo predictũ eſt. qñ fidelis ꝑpl's xp̄i
ſecutus ſanctiſſimã paſſionem de
uota imitacõe induit. hinc enĩ con
feſſores carcer tenuit iclusos. hinc
martirũ purpura ⁊ biſſo precioſi
or ſanguis emanauit. hinc apl'o
rum dicta ꝑ totum orbẽ tonuerũt.
hinc tanq̃ ſol puriſſimus fides ſã
cta proceſſit. hinc ad tp̄ales ſecu
li moleſtias ꝑferendas xp̄iani fi
deles animant. vt eterne vite p̄mia
conquirant. Quapropter nullus pa
ueſcat miſerias que faciũt btõs:
nullus tormenta formidet q̃ dant
perpetuam ſoſpitatẽ: nullus time
at triſticiã: que gaudiũ tribuit ſẽ
piternũ. Quis enĩ erubeſcat ꝑ ea s.
moleſtias. paupertatẽ ⁊ miſerias
corpales quas xp̄s dñs ꝑferre di
gnatus eſt. Quis ſane mẽtis pu
tet opprobriũ qd elegit creator cũ
ctorum ſuſtinere. Quo circa ꝑ eo
ſuferamus mundanã calamitatẽ ſi
cum ipſo ꝑhennẽ volumus habe
re portionem.

Col. Si ei cõpatimur. ⁊ cõregnabim⁹
xp̄o dño. quẽ nos ſupplices dep̄ca
mur. vt nos ſua paſſione a laq̄o
inferni liberatos. ſua fortitudine ro
borare. et de ſede mortis nexibus
digneẽ abſoluẽ: q̃tinus expedita
liberi regno eius mereamur adiũ
gi. qui eſt benedict⁹ in s. s. Amen.

Pſalm⁹ .lxxxviii.

Miſericordi.

Titulus intellectus ethan iſra helite.

Aug dñs xp̄s annũciat in hoc pſ. in q̊ agitur de mutacõe veteris teſtamẽ
ti ⁊ cõfirmacõe noui: et de ſpe quã
habem⁹ in dño nr̃o ih̄u xp̄o. Ethã
vero robuſtus interp̄tat et iſrahe
lita vir vidẽs deum interpretatur.

Nico. Itaq; ꝓpheta ꝑ ſpiritũ intelligens chriſti reg
nũ futurum ⁊ perpetue duraturũ.

Glo Infirmus i ſe ſed in mi
ſericordia dei robuſtus.
ab eadem ſic incipit dicens

Miſericordias domini ⌋.

Nicola. Licet in deo tñ ſit vna mia. ſicut ⁊
vna volũtas: tñ habet multos ef
fect⁹ ex quib⁹ nominat in plurali

Iero Multitudo beneficiorum ergo intelligit q̃ dñs pi
miſericordie ꝑ filiũ ſuum eccĩe ſue
contulit quibus hominem pecca
to mortuũ dignat⁹ ẽ viſitaẽ ꝑ filiũ

Collect. Beatus bernard⁹ ſeptẽ aſſignat mi
ſericordias dei ſic dicens. Septẽ in
uenio in me dei mias. Prima ẽ q̊
a m'l'tis pctis adhuc in ſeculo me
poſitũ cuſtodiuit. mihi occaſionẽ
peccandi ſubtrahẽdo: et virtutem
peccatis reſiſtendi dando. Sicut e

m̄ multa cecidi: ſic ⁊ in alia poterā cecidiſſe peccata. niſi cunctipotētis pietas me conſeruaſſet. Secunda miſericordia fuit expectatio ſuſtinē tis. qua tardabat mihi inferre vltionem. Ego peccabaz: ⁊ ipſe diſſimulabat. Sed q̄d ꝓdeſſet expectatio niſi ſeq̄retur penitudo. Cumulꝰ eſſet damnacōnis. dicēte dn̄o Hec feciſti: ⁊ tacui. Tertia mia fuit ꝙ ad pmam me ↄuertit mutans cor meuz. vt amara m̄ fierent q̄ male dulcia p̄us erant Quarta mia fuit ꝙ ex toto indulſit m̄ pccā mea. vt in coꝝ numero me inueniret de quibus ps̄ ait Btī quoꝝ remiſſe ſunt iniq̄tates. Sequitur q̄nta miſericordia p quā mihi ↄtinendi deīnceps ⁊ emendatius viuēdi preſtitit virtutem: ne recidiuū paterer: ⁊ eſſet nouiſſimus error ꝑior priore. Sexª mia eſt grā ꝓmerendi bō eterna q̄ gratia in tribus ↄſtat. ſ. in odio p̄teritoꝝ maloꝝ. in ↄtemptu pn̄tis ſeculi: ⁊ in deſiderio futurorū bonorū. Septima miſericordia eſt ſpes obtinendi gaudia promiſſa. Miſericordias ergo dn̄i **Nycol.** ⌊in eternū cantabo⌋ non ſoluz in pn̄ti cū iuſtis: ſed etiā cū angelis i futuro. Hic **Gre.** libro. x. moral. d. obijcit. Vbi nll'a erit miſeria quomō erit miſericordia. Joꝰ ſamꝰ ꝙ miſericordia ſaluati ſumus. ſemp memores eiꝰ miſericordie erimꝰ. non tamē in memoria doloruz: ſed in iocunditate gaudiorum **Caſſ** Sequit ⌊In generatione⌋. ſ. iudeorum ⌊et generationem⌋ gentium id eſt coram iudeis ⁊ **Iero** gentibus ⌊annūciabo veritatē tuā⌋ id eſt chriſtum tuū ⌊in ore meo⌋ i quo fit confeſſio ad ſalutem **Caſſio.** Et benedicit ī ore meo. quia quod ex ore progreditur. cito dilabitur. quod vero in ore verſatur. diuina deuotione celebratur **Nico** Ratio huius laudis pn̄cipaliter eſt perpetuatio regni chriſti. vnde ſubditur. Quoniam dixiſti⌋ id eſt ordinaſti ⌊in eternum miſericordia tua edificabitur in celis⌋ quia per effectum diuine miſericordie circa chriſti miſterium ꝛparatur ruina angelorū Vel ⌊quoniaz dixiſti⌋ per prophetas **Caſſ** ⌊Miſericordia edificabitur in celis⌋ id ē per apl'os q̄ celi appellanē. Mia tua faciet de pſīdis fideles. vn̄ aplorū p̄dicacōnibꝫ actū ē vt depulſa idolatria inculcaret̄ gētibꝰ religio xp̄iana ⌊p̄pabitur v̄itas tua⌋ Petrꝰ cātor. q̄ in apl'is v̄itas ꝓmiſſionum dei q̄ dammō ē ↄnſa. dixiſti etiam ⌊Diſpoſui teſtamentū meū⌋ **Hu** ſ. nouū in q̄ eſt ꝓmiſſio hēditatis celeſtis. ⁊ hoc teſtm̄ confirmatū fuit i morte xp̄i ſic dic̄ apoſto. ad heb. v. Seq̄tur vox p̄ris de xp̄o ⌊iuraui⌋ ↄſtabilit̄ ꝓmiſi ⌊dd ſeruo meo⌋ ↄ xp̄o dn̄o q̄ ex gn̄e dd carnē aſſumpſit ⁊ dō p̄ri tanq̄ eiꝰ ſeruꝰ oues pditas ad caulas paḋi ſi reducit. Ipi āt hoc ꝓmiſi viz ⌊vſ i etnū p̄pabo ſemē tuū⌋ ↄ fideles in te credētes ⌊Et edificabo i gn̄atiōe i gn̄atione⌋ ↄ i etnū ⌊ſedē tuā **Caſſ.** Ipi ei tūc ſedes ꝓmitteba

tur que poſtea in ſcõꝝ pectoribus
erat fa **Hugo** Sedet in noĩs
cieda. xp̃s: nunc re
gens p grãm a in futuro regnans
p glo **Jero** Sequitur vox ꝓphete
riam. ad p̃ſem ⌊ Confite
bunt̃ celi mirabilia tua: etenĩ ⌋ eti
am ⌊ veritatẽ tuã in eccĩa ſcõꝝ ⌋ q
apl'i predicabũt ĩdm xp̃m a que
p eũ opatis in ↄgregacõe ſcõꝝ Et
merito xp̃s laudãdus ẽ a p̃dican
dus ⌊ Om̃ q̃s in nubib⁹ eq̃bit̃ do
mino ⌋ in ꝓphis q̃ vtiq3 nubes dicũ
tur ꝓpter pluuiã3 doctrine ⌊ aut q̃s
erit ds fil'is i filijs dei. ⌋ Multi ſũt
filij dei p adopcionẽ: ſ3 null⁹ vnige
nito deo vero poteſt aſſimilari.
Hugo Propter q̃d ſubdit̃
⌊ Deus q̃ glorificat̃
in ↄſilio ſcõꝝ ⌋ Quoꝝ ↄſiliũ ẽvt ab
omnib⁹ glorioſus p̃dicet̃ a laudet̃
Caſſi Ipſe eni3 dñs xp̃s q̃ ſic
p̃dicat̃ a ſcĩs ⌊ magnus ⌋
dr̃. q3 deus eſt ⌊ a t̃ribilis ⌋ a ptãte
mirabili ⌊ ſup om̃es ⌋ tã angelos
q̃ ſanctos ⌊ q̃ in circuitu ei⁹ ſunt ⌋
Jeroni a q̃ ei dono gratie ei⁹
p innocentiã vite ap
propinq̃re **Caſſi** Iure g̃ ſup̃
meruerũt. eos ille ꝓba
tur excelſus. p quẽ omnes noſcũ
tur eſſe glorioſi. ꝓpter q̃d adhuc
ſubditur ⌊ Omine deus v̉tutũ ⌋.
Nico a angeloꝝ q̃ ſũt execu
tores diue voluntatis.
vñ a vn⁹ ordo medie ierarchie no
minat̃ virtutes ⌊ q̃s fil'is tui ⌋ q̃i di
cat. Null⁹ p equalitat3 ⌊ potẽs es
dñe ⌋ potentia infinita q̃ ſoli deo cõ
petit ⌊ a veritas tua ĩ circuitu tuo ⌋

veraces tui aſſocianẽ tibi in p̃nti
p gratiam et in futuro p gloriã.
Hugo ⌊ Tu dñaris ptãti
maris ⌋ i. p̃ncipi hu
ius ſeculi ⌊ motũ ãt fluctuũ3 ei⁹ tu
mitigas ⌋ i. t̃ptacões q̃s ↄmouet
ſeruis tuis. vñ i. ad cho. x. Fidelis
deus qui nõ patiet̃ vos t̃ptari ſup
id q̃d poteſtis ferre ⌊ Tu humili
aſti ſicut vulneratũ ſupbũ ⌋ i. dy
abolum q̃ ꝓpter ſuã ſupbia3 tanq̃
vulneratus et deiectũs de celo cor
ruit in terram ⌊ in brachio v̉tutis
tue ⌋ i. in potẽtia diuinitatis tue vel i
brachio extenſo in cruce ⌊ diſperſi
ſti ⌋ q̃ſi victos a cõfuſos ⌊ om̃s ini
micos tuos ⌋ tã demones q̃ infide
les iudeos q̃ p orbem terrarũ ſunt
diſp̃ſi ⌊ Tui ſũt celi ⌋ Iſtd miſtice
exponit̃ multiplicit̃ xp̃m cõmẽdã
do Vñ dicit ꝓpheta O xp̃e. tui ſũt ce
li i. ſcĩ viri q̃ in terris poſiti celeſte3
agunt vitã ⌊ et tua ẽ t̃ra ⌋ i. eccã p
illos celos cõpluta pluuia doctri
ne a exẽplo ſcẽ vite Et merito tua
eſt. q3 ⌊ orbẽ t̃re ⌋ i. vniũſalẽ eccã3
p orbẽ terre diffuſã ⌊ et plenitudi
nẽ eius ⌋ i. om̃s xp̃ianos q̃ implẽt
eã ⌊ tu fundaſti ⌋ i. firmaſti in fide
⌊ a q̃lonẽ ⌋ i. dyabolu3 q̃ dixit. Po
nã ſedẽ meã ad aq̃lonẽ. a ero ſil'is
altiſſimo ⌊ a mare ⌋ i. elatos a ma
los hoĩes hui⁹ ſeculi ⌊ tu creaſti ⌋ ñ
in q̃ntu3 mali ſunt. ſ3 in q̃ntũ hoĩes
ſunt. Deinde cõmẽdat xp̃m a ↄner
ſione hoĩm dicẽs ⌊ Thabor et her
mon in nomine tuo exultabũt ⌋.
Nico Thabor ẽ mons in ter
ra p̃miſſionis i quo fu
it denunciata victoria barach de

fiſſura iudicum.iiij. Hermon eſt
mōs ꝓpinquus loco iordanis vbi
tranſierūt filij iſrahel ſicco pede.

Hugo Thabor interpretatur
lumē veniēs et ſigt
iudeos ad quos primo venit lumē
cognicionis dei p legem Hermon
interpretatur anathema eius et
ſigt gētes que prius erāt anathe
matizate v ſupate a deo ꝓpter ydola
triaꝫ. De hijs ꝯ dicit thabor et her
mon. i. iudei et gentiles cōiuncti in
xpō tanꝙ in lapide angulari O xpē
⌊in nomine tuo exultabūt⌋ Ideo q a
xpō xpiani vocabuntur et p illud no
men ſaluabuntur actu. iiij. Ideo ſb
ditur. tuum brachiū. quo redemi
ſti xpianos et diſperſiſti inimicos
eius. cū potentia. qua potes et ami
cos defendere et inimicos pdere et
vt hoc fiat. firmetur manus tua. i.
opacio vindicte tue contra inimicos
noſtros. et exaltetur dextera tua. id
eſt augeatur numerus corꝫ q in dex
tera ſunt cōſtituēdi. Poſtea cōmē
dat xpm a iuſticia dicēs. iuſticia
et iudiciū preparacio ſedis tue. i. ſe
des tua viꝫ ptās iudiciaria q eterna
eſt tunc apparebit parata qn̄ in ge
nerali reſurrectione venies ad iuſte
iudicandū. Et interim anteꝙ veni
et ſecundus aduentus tu9. mia et
veritas precedēt faciē tuā. qi dicat
anteꝙ faciē iratam oñdes in iudi
cio mia q deles pctā et veritas qua
ſoluis promiſſa precedent faciem
tuam iratam vt dictum eſt.

Caſſio Poſtꝙ et hā ille ſā
ctiſſimus quem titu
lus premiſit viſus ē dei predicaſſe

miſteria. beati populi miſticas
laudes aggreditur dicēs. btūs pplꝯ
qui ſcit iubilacōem. Hic ē princi
piūm verſus ſcd̃m trāſlacōem rō
nam. i. q immenſam leticiā ſuam
non in ꝓpriis viribꝰ ſꝫ in dei cogno
ſcitur poſuiſſe **Gre.** Libro. xx
virtute. xiiij moza
lium. Iubilus dicitur qn̄ ineffabile
gaudium mente concipitur qd nec
abſcondi poſſit nec ſermonibus
explicari et tn̄ quibuſdam motibꝫ
proditur ꝙuis nullis ꝓprietatibꝰ
exprimatur Nō eñ ait qui loquitur
ſed qui ſcit quia ſciri quidem iubi
lacō intelligi pt ꝙuis exprimi ñ pt

Caſ. Ille vero pplꝯ beatus eſt
qui laudes dei non ſoluꝫ
ore cantat ſed etiā lumine mentis
intelligit. Intelligere āt ſiue ſcire
eſt ſcripturas ſanctas catholicis
regulꝭ vt qs pſcrutetur ſi dicta pa
trum ſalutari dogmate cōprehen
dat addidit premiuꝫ quod tales
ſequitur **Iero** ⌊domine in illu
viros. minacione vul
tus tui ambulabunt⌋ i. in illumi
nacione ſpi **Hugo** Beneui
ritus ſancti. uendo p
ficient. et in nomine tuo. chriſtia
no⌊exultabūt tō die⌋ i. toto tpe.

Caſſio Vite ſue quia nō de
cet aliquando define
re vnde conſtat perpetua et copio
ſa gaudia **Hugo** ⌊Leti iuſti
prouenire. cia tua⌋
id ē in iuſta vita a te eis data exal
ta **Caſſio** quādo in illa re
būtur ſurrectione fue
rint ad dexteram collocati et dñs

dicturus eſt eis. Venite benedicti
patris mei percipite regnū. Ecce q̄
lia dona parata dicit ſcientibus iubi
lacōem. Quapropter negligenciam
noxiam proiciamus et ad intellige
cie beata ſtudia conuertemur. vt a
hic donante dn̄o ſuaui exinde epu
lacione paſcamur: et ibi perpetue
leticie perfru
amur.

Hugo

dico q̄ h
perſeuera
būt a in futuro exaltabuntur. Om̄
gloria virtutis eorum tu es. q̄ de bo
nis que faciūt nō querūt gloriā
apud mundū: ſꝫ tm̄ apud te. in q̄
gloriantur de ſuis virtutibus. et i bn̄
placito tuo. i. i bona voluntate tua
et nō in noſtris meritis exaltabi
tur. in future. cornu noſtrū. i. il
la ptās. illa dignitas quam habe
bimus in
futuro.

Nico

Et q̄ p bene
ficium incar
nacōnis xpi eſt aſſecucio btitudi
nis. ideo ſubdit dicens. Quoniā
dn̄i eſt aſſumptio nrā. i. xps do
minus aſſumpſit carnē nrām in vni
tate ſuppoſiti. a. p id ē. hec aſſum
ptio eſt. ſancti iſrahel regis nr̄i. i.
ihesu xpi qui proprie dicit iſrahel .i.
vir videns deū: q̄ anima eius da
re vidit deū ab iſtāti creacōis ſue

Hugo

Poſtq̄ propheta in p
ſona ſua locutus eſt
laudans dei mias: nūc deum pr̄ē
inducit multa de filio promittentē.
primo dicens deo patri. Tunc
qn̄ michi reuelabas. locutus es
in viſione. i. occulta reuelacione
ſanctis
tuis.

Caſſi

Qui in cōtēpla
cōe certiſſima
conſtituti viderūt mēte qd̄ ore p̄di
cabant. Hinc ē q̄ ꝓphete etiā videntes nūcupantur. et dixiſti. i. promi
ſiſti hoc vꝫ qd̄ ſequitur. poſui. iam p
predeſtinacōnem. adiutoriū. hu
mani gn̄is. in potente. i. in xpō q̄
in alio pſ̄ dicit. Ego āt cōſtitutus
ſum rex ab eo ſup ſyon montē ſā
ctum eius. et exaltaui electū. vꝫ
ipſum xp̄m. de plebe mea.

Jero

Qui ppterea electus de po
pulo dī. q̄ carnē aſſum
pſit ex homine. Inueni dd̄ ſeruū
meū. q̄ formā ſerui accepit xp̄s
natus ex ſemi
ne dauid.

Hugo

Ipē ei
xps ē
dauid .i. manu fortis: q̄ ſicut dicit
btūs bernardus. Ipſe debellauit
aereas ptātes nō equo reſidens. ſꝫ
in cruce pēdens: nō manu armata
ſed cruci affixa. oleo ſcō meo. idē
plenitudine grāꝝ. vnxi eū. tanq̄
pugilē ↄtra dyabolū ſic in alio pſ̄
dictū ē. Vnxit te deus deus tuus oleo
leticie .i. grē. Vn̄ Joh. iij. dedit ei
ſpm̄ nō ad menſurā: q̄ xps hō ha
buit in ſe ſeptē dona ſpūſſancti de
inde ↄmēdat xp̄m ab vnione diui
ne nature dicēs. manus enī mea.
q̄ dicat. Ideo ſup oms̄ hēbit dono
rū ſpūſſancti vnctionē: q̄ erit deus
et homo: et non hō purus vt alij.
Et hoc eſt qd̄ dicit. Manus enim
mea. i. filius viꝫ meus. auxiliabitur
ei. i. xpō hoi. et brachiū meū. i.
idē filius i ſua diuinitate. ↄfortabit
eū. vꝫ xp̄m q̄ntū ad humanitatē
Hoc auxiliū a hec ↄfirmacio fuit
in vnione diuine nature ad naturā
humanā. Thomas in ↄpēdio. Nā
ab inſtāti concepcōis xpi in vtero

virginali fuit ibi cõſolidacio ſan
guinis. figuracio. aīacio. deificacõ
corpis xp̄i: ⁊ ab hora concepcõis
xp̄i venctus eſt donis ſpū ſancti: et
ſciuit omnia ſcd'm q' homo.

Hugo Deinde recõmendat xp̄um a pacīa dicēs [N]ichil pficiet] qui dicat. Ita erit cõfirmat' q' nichil pficiet [inimicus] i. dyabolus [i eo] i. ↄtra eū [et filius iniq̄tatis] i. iudas [nō apponet nocere ei] q' licet iudas vel pp'l's iudaicus fili' dyaboli eū adhuc corruptibilē ad paciendū tradat: nō addit vt poſt r̄ſurrectionem iterum ei noceat. q' vt dicit paulus ad rō. vi. xp̄s reſurgens ex mortuis iā non morit': mors illi vltra nō dn̄abit'. Deinde cõmēdat eū ad deſtructõem inimicoꝝ eius dicēs [[E]T cõcidā a facie ipſi' inimicos] **Iero** Iudeos vtiq; q̄ ſe eius.] pe a dn̄o confuſi ſua viſione et rep'henſione tanq̄ ↄciſi gladijs. diſcedebāt a cõſpectu eius [et odiētes eū] viz demones [in fugā ↄuertā] q̄ m corā eo ſepius fugiebāt clamātes. Quid veniſti ān tps torq̄re nos: ſciam' q' tu es filius dei. Deinde commendat eū ab equalitate patris dicēs in pſona patris de filio. **Caſſio** [[E]T veritas mea] p quā iudicabit' mūdus [⁊ mia mea] p quā pc̄tā dimittūtur [cū ipſo] xp̄o hoīe [et in noīe meo exaltabit' cornu eius] i. ptās ei' ſicut ipē dicit. Data ē michi om̄is ptās: in celo ⁊ et in terra **Hugo** [E]t po. nam in

mari manū eius] i. dn̄abitur gentibus [⁊ in fluminib'] i. i fluctis hoībus [dexterā eius] i. opacõe; eius q̄ ad dexterā eius collocabuntur. Deinde cõmendat eū ab et̄na natiuitate dicēs [[I]pſe] xp̄s [inuocabit me] dicēs [pr̄ me' es tu] ſcd'm q' de' ſum. ⁊ [deus me'] ſcd'; q' hō ſū [et ſuſceptor ſalutis mee] i. ſuſceptor mee humanitatis ad ſalutē; [E]t ego p̄mogenitum ponā] i. ↄſtituā [illū] vt ſup omnes teneat p̄matū ⁊ dn̄acõem de quo ap'l's ad rō. i. ait. Qui eſt ymago dei inuiſibil': p̄mogenitus oīs creature. Itē in apoc̄. i. Qui ē teſtis fidelis. p̄mogenitus mortuoꝝ: et p̄nceps regū t're. Hanc dignitatem aperit cū ſubiungit [excelſū pre regib' terre] ſic in. lxx. pſ̄ dictū eſt. Et adorabūt eum om̄es reges qm̄ aſcendens celos excelſior eſt omnibus Et q' hec dn̄acio non eſt tpalis oſ̄dit cum ſubdit [[I]n eternū ſeruabo illi miſericordiā meā] cū debuit dicere. regnum. dixit miam q' quicq̄d habuit xp̄s homo. miſericordie fuit. q̄ fuit in carnis aſſumptione [⁊ teſtamentū meum fidele ipſi] viz faciam. Ad honorē enī xp̄i fecit deus pr̄ fidele teſtamētum ſuum i. pmiſſiões ſuas q' q̄s ↄphete de ipſo p̄dixerant ↄpleuit in eo Deinde ↄmēdat eū a ſucceſſione p'lis ſpūalis cū ſubiūgit [E]t ponā in ſeculū ſeculi] i. in eternū [ſemen eius] populū viz xp̄ianū quod doctrinā ei' imitat' [et thronum eius] i. congregacõem ſanctorum que in eccleſia eſt in q̄ de'

tanꝗ̃ in throno reſidet que cōgre
gacio erit⌊ ſicut dies celi⌋ qui tem
pore durabūt in regno dei. **Caſſi.** Vel thro
nū; dicit
poteſtatē; futuri iudicij: que tāta
veritate pagenda eſt vt ſanctis oī
bus celeſti claritate prefulgeat.

Hugo Et quia pmiſerat ſic de
filijs chriſti: poſſet
aliquis credere ꝙ hij filij non poſ
ſet peccare. vel ſi ſemel peccaſſent
ad numerū filioꝝ redire non poſ
ſent. Cui opinioni cōtradicēs ſub
dit⌊ Si autē dereliquerit⌋ male
agendo⌊ filij eius⌋ xpiani⌊ legem
meam⌋ decalogi vel euangelij⌊ et
in iudicijs meis⌋ hoc eſt ī caſtiga
tionibus et opibus meis⌊ nō am
bulauerint⌋ male ɔſenciēdo⌊ Si
iuſticias meas pphanauerit⌋ ma
le loquendo⌊ et mandata mea nō
cuſtodierint⌋ puerſe opando. Si
hec inꝗ̃ fecerint. nō ideo delebo eos:
ſed⌊ Viſitabo⌋ ſicut medicus cū pī
⌊ in virga⌋ que non occidit ſed ca
ſtigat: et hereditati ſeruat. In vga
ergo .i. in leui correctione⌊ iniqta
tes eoꝝ: et in verberibus peccata
eoꝝ⌋ .i. in graui et aſſidua tribula
cōe Et hoc ex magna miſericordia
eſt. vnde ſubdit⌊ Miſericordiā
autē meam nō diſpgam ab eo⌋
.ſ. a populo xpiano reuertenti ad
me⌊ neqꝫ nocebo⌋ ſupple ei⌊ in veri
tate mea⌋ .i. in die viꝫ iudicij quā
do ī veritate iudicabo⌊ Neqꝫ ppha
nabo⌋ violabo⌊ teſtamentū meū⌋
Nā quicquid pmiſi faciam ſaluā
do illos quos pdeſtinaui et elegi⌊ et
que pcedunt de labijs meis⌋ .i. de
labijs ſanctorum pphetarum per
quos locutus ſum⌊ nō faciam irri
ta⌋ qm̄ oīa que pmiſi implebū
tur⌊ Semel iuraui in ſācto meo⌋
.i. in me ſancto ſicut geneſis .xxij.
dicitur p memetipſum iuraui dicit
dn̄s⌊ ſi⌋ pro non⌊ dauid⌋ xpō⌊ mē
ciar⌋ implere qđ promiſi xpō icar
nato viꝫ hoc quod ſubditur⌊ ſemē
eius⌋ .i. fidelis populus xpianus
p verbum predicacōis eius acqſi
tus⌊ in eternum manebit⌋ Mane
bunt enim ſancti in eternum qui
in ſancta conuerſacōe xpm imitā
do pſeuerant⌊ Et thronus eius⌋
anima viꝫ iuſti in qua xp̄s reſidꝫ
et iudicabit: erit inꝗ̃ ſicut ſol Hec
ē pma ſtola viꝫ ꝙ iuſti fulgebūt
in anima⌊ ſicut ſol ī ɔſpectu meo⌋
.ſ. in dei cōtemplatione et eius amo
re etiam ardebunt: quando erunt
in patria. Deinde declarat ſecundā
ſtolam quam habebit corpus cum
ſubdit⌊ et ſicut luna pfecta in eter
num.⌋ Modo eſt corpus hominis
ſicut luna impfecta que variatur et
deficit diuerſis infirmitatibus et
mutacionibus: tunc vero erit imu
tabile ſicut luna pfecta abſqꝫ defe
ctu in eternū⌊ Et⌋ huius rei⌊ teſtis
in celo⌋ eſt⌊ fidelis⌋ viꝫ qui in car
ne noſtra ſedet ad dexteram pr̄is.
Ipſe teſtimonium dat verū de no
ſtra reſurrectione futura: in q̄ ani
ma lucebit ſicut ſol et corpus clari
tate cōplebitur vt luna pfecta.

Caſſio. Vel ipſum corpus no
ſtrum erit in celo te
ſtis fidelis ꝙ deus verax eſt i pro
miſſis. Et quia ſupius dixit. Inueni

dauid ſeruum meū: ne quiſq͂ putaret in dauid qui fuit rex tēpalis & in ſemine eius pmiſſa adimpleri. Idcirco ſubdit deſtructionē regni eius dicens [Tu vero]

Hugo Ne pmiſſa q̄ promiſiſti putentur in dauid illo tēpali rege adipleri [repuliſti eum] a regno p abſolonē: vt habet. ij. regum. xviij [deſpexiſti] p ſemei qui pijciebat lutum ɔtra illum [& diſtuliſti xp̄m] viz filium [tuum] mittere in q̄ pro miſſa erāt adiplenda.

Caſſio. [Auertiſti] .i. trāſtuliſti in aliā ptem teſtamentū ſerui tui & vetus teſtamentū datū p moyſen famulū tuū vt q̄d iudeis fuerāt pmiſſum: ad vtilitatem gentium vtiq͂ pueniret. Nō enī remāſit eis ſacerdos neq͂ templū q̄d ɔſtat eē ſubuerſum. Sz xp̄iani oīa ſūt pleniſſime conſecuti. Merito ergo dictum eſt. auertiſti: q̄n pfidis ablatum: fidelib9 probat̃ eſſe ɔ̄ceſſuz [propha

Hugo & ɔphanaſti] .i. ɔphanari pmiſiſti [in terra] deiectū [ſanctuariū ei9] & templū dauid. Hec ɔphanatio facta ē p tytū & veſpaſianū p q̄s etiā [Deſtruxiſti oīs ſepes ei9] & muros ihrl̄m & aliarū ciuitatū p circuitū [poſuiſti firmamentū eius formidinem] q2 iudeis deſtructis q̄ pri9 erāt ſub defenſione tua firmi: facti ſunt oīb9 in formidinē

Aug. Vt dicat̃ peccantib9 Si de9 naturalib9 ramis nō pepcit: neq͂ tibi parcet.

Hugo [Diripuerūt eum] viz populum iudaicū [oēs tranſeuntes viam] eos ſpoliando [Factus eſt opprobriū vicinis ſuis] viz ſamaritanis in circuitu cō morātibus [Exaltaſti dexterā] & potenciā [deprimentiū eum] viz impatorū romanorū tytia veſpaſiani [letificaſti oīs inimicos ei9] dando eis victoriam & dn̄ationem ſup dictum populum [Auertiſti adiutorium gladij eius.]

Caſſio. Merito enī gladius adiutorium ei non prebuit: qui fortitudinem diuinitatis amiſit. Nam licet ferruz humana videatur eſſe defenſio: tn̄ nil preualet niſi eum ſupna dextra corroborēt. ſicut in alio pſ. iam dictum eſt. Et gladius meus non ſaluabit me. Sequitur [et nō es auxiliatus ei in bello] contra rōnos a quibus occiſi ſunt. et ducti in captiuitatez Et cum p hec flagella ſe debebant emēdare: inde pocius deteriores facti ſūt. vnde ſubdit [deſtruxiſti eū] & populum iudaicū [ab emundacōne] q2 fidem habere noluit qua mundantur corda eorum.

Caſſi. Frequent̃ emendat diuinitas q̄s flagellat. vt purgatum recipiat. quem peccatis ſordidum reſpuebat. Quos vero ab emundacōe deſtruit & remouet. hos iam et dāpnare decreuit. Qua ppt̃ hic illos ſignt iudeos qui obſtinacōe mentis xp̄m ſpernere maluerunt.

Hugo Poſt hec ſequit̃ de deſtructione regni iudeorū cum dicit [et ſedē eius in terra colliſiſti]

maieſtatem regni ad nichilum
deduxiſti. vt iam nõ ſit ei rex neqꝫ
dñacio. Et loquit̃ de illo regno ſic
de vaſe fictili: qđ cuiꝫ volum⁹ omĩo
confringere: ad terrã colliđi⁹ a cõ
fringi. **Cal.** Sicqꝫ ille pp̃l's ꝯfra
mus. ꝯ⁹pticulatĩ toto ore
le diſper. **Hugo** Cuius regni
ſus eſt. deſtructio ac
celerata eſt ꝑp̃t peccata eoꝝ. vnde
addit. Minoraſti dies tp̃is eius.
quibus ſe regnaturos putabant
perfudiſti eum confuſione.
Caſſio. qꝛ ſordes icredulita
tis ſue adhuc hodie
ſuſtinet: in facie int̃ gentes abho
minabili opprobrio confuſus.
Hugo Cõſo qꝛ in dđ nõ im
plentur pmiſſiones
quas iam p xp̃m pp̃lo xpiano ex
hibuit. Cõſequent̃ rogat et hã p
illo pp̃lo iudaico dicens. Vſqꝫ q̃
dñe auertis. i. q̃ diu durabit pſi
die cecitas populi huius. erit hoc
vſqꝫ in fi **Caſſio** i. vſqꝫ i ſe
nem. cuiꝫ ẽ minũ
q̃n expectat innumerata ꝯuerſio
iudeoꝝ ꝑpter illud qđ ait apl's. qꝛ
cecitas ex pte contigit i iſrahel do
nec plenitudo gentium intraret: a
ſic omnis iſrahel ſaluus fieret. Et
interea. nunqđ exardeſcet ſicut ig
nis ira tua. i. nunqđ conſumet in
dignacio tua totũ genus iudeoꝝ
ad modum ignis. Abſit dñe cuꝫ
p cere a miſereri ſit tibi ꝓpriũ. Ideo
Memorare que mea ſubſtãtia.
Nico i. q̃ fragilis ẽ natura
humana ad caſũ ſcđꝫ
qꝛ geneſ. viij. dĩ. Senſus enĩ et co

gitatio cordis humani pni ſũt ad
malum ab adoleſcentia ſua: et ideo
ſemp indigent ſua mĩa. Et hoc cõ
ſequenter oñdit in vltimo fine ho
minis dicens. Nunqđ enĩ vane cõ
ſtituiſti omnes filios hoim. q. d. di
cat. Nõ. qꝛ deus a natura nihil fa
ciunt fruſtra. qđ tñ videret̃ ſi euꝫ
ex toto deleres. dĩ aliqđ vane feciſ
vel conſtitutum qñ nõ attingit fi
nem intentũ: ſicut medicina dicit̃
fruſtra confecta vl' ꝓparata: qñ nõ
inducit ſanitatẽ. Nullus ãt homo
põt ptingere ad vltimũ finem vite
humane que ẽ felicitas ſupna ni
ſi ex dei mĩa. Et ideo ſi humano ge
neri ſpãliter mĩa nõ adeſſet: vane
videret̃ gen⁹ humanũ creatum a
renatũ. Sciendũ tñ qꝛ nõ fruſtra
ſunt cõſtituti q̃ non ptingunt ad
hunc finẽ viꝫ ſupnã felicitatẽ: vt
ſunt impij iuſte dãpnati. Hoc eti
am cedit ad gloriã dei ꝑpter quaꝫ
omnia pñcipaliter facta ſũt. Vñ
puerb. xvi. dĩ. Omnia enĩ ꝑpter ſe
metipſum opatus eſt dñs. Hoc
etiã cedit ad gloriam electoꝝ qui
ex dei mĩa attingunt ad vltimum
finem. Et hanc ſententiam deducit
apl's ſatis diffuſe ad rõ. ix. a. ij.
ad thimoth. ij. In magna domo
nõ ſolũ ſunt vaſa ad honorẽ ſꝫ eti
am in cõtumeliã. Quis eſt ho
mo qui viuet a nõ videbit mortẽ.
quaſi dicat. Nullus. qꝛ iuxta apo
ſtolum ſtatutum eſt omnibꝫ ho
minibus ſemel mori. a eccle. ix. Ne
mo eſt qui ſemp viuat. eruat ani
mam ſuam de manu. i. de pote
ſtate inferi. q. d. ſi etiã dicat. Null⁹.

quia pro illo tp̄e omnes deſcende
runt ad infernuꝫ quantūcunqꝫ iu
ſti. et hoc durauit vſqꝫ ad reſurrecti
onē factam ꝑ xp̄m. qui fregit clau
ſtra inferni: ⁊ cyrographuꝫ dam
pnationis originalis peccati dele
uit. Et ideo implorat eius aduētū
dicens (Ubi ſunt mīe tue antiq̄
dn̄e) qꝛ ab antiquo fuit facta pro
miſſio de xp̄o ipſi abrahe. geneſ.
xxij. Et in ſemine tuo benedicētur
omnes reges terre Et etiā (ſicut iu
raſti dauid) ij. regū. vij. (in veri
tate tua) i. in teipſo qui es ipſa veri
tas Sequit̄ oro̅ ꝓphe ꝓ ꝑplo catho
lico qui in p̄mitiua ecclā ſuſtinuit
mlta opprobria patient̄ ꝓpt̄ xp̄m
vn̄ dicit (Memor eſto opprobrij
ſeruoꝝ tuoꝝ) i. opprobrij illati
ſeruis tuis (multarū gentium) i.
a multis gentibus **Caſſio**. Quī illos ꝑſecutōe di
gnos gentes iudicabant q̄s xp̄i
ane culture ſtudioſos eſſe cogno
uerāt Et de huiuſmodi opprobrio
xp̄iani in ſecreto mētis gaudebāt
Unde ſubditur. **Ni**. (Quod cōtinui in ſi
nu meo) i. idē in ſe
creto cordis pacient̄ ſuſtinui op
probrium mihi illatū ab infideli
bus ſcd̄m ꝙ dicit̄ actu. v. Ibant
apoſtoli gaudētes a cōſpectu con
cilij: qm̄ digni habiti ſunt ꝓ noie
ihesu contumeliaꝫ pati. Deinde ex
ponit opprobriū predictū dicens.
(Quod) i. opprobriuꝫ (exprobra
uerūt) viꝫ xp̄ianis (inimici tui do
mine) i. ydoloꝝ cultores. hoc aūt
opprobriū repetit dicens (qd̄ exꝓ
brauerūt cōmutacōem xp̄i tui) i.

mortē xp̄i. Obiecerūt enī xp̄ianis
ꝙ mortuus eſt xp̄s. ꝙ crucifix⁹ ē.
Hanc ſententiā exp̄mit clari⁹ trāſ
lacio hebraica q̄ ſic habet. Quib⁹
exꝓbrauerūt veſtigia xp̄i tui. ſcꝫ
et verba xp̄i. que veſtigia fuerunt
a iudeis reprobata ex quo xp̄iani
ab ipſis ⁊ poſtea a tyrānis ſuſti
nuerunt multa opprobria ⁊ tormē
ta. Et ꝙ talia ſuſtinebant non ſo
lum patient̄ ſꝫ etiam gaudent̄ vt
dictum eſt. Ideo ſubditur (Bene
dictus dn̄s in eternū) (De omnibꝫ
que faciet nobis in proſperis et
in aduerſis. **Aug**. Nos grās agi
mus ei qui nos
gratis ſaluos fecit. Ipſe impieta
tes nrās nō attendit. ipē nos non
querentes queſiuit: inuenit liberā
uit redemit a dn̄atu ⁊ poteſtate de
monioꝝ: obiciant ꝑfidi opprobri
um. irrideant nos Illorū maledi
ctio tpalis: bn̄dictio autē dn̄i ma
net in eternuꝫ. Et ad cōfirmandū
hanc benedictionē. addit (Fiat fi
at) Securi ergo de ꝓmiſſionibus
eius preterita credam⁹. p̄ſēcia ag
noſcamus. futura ſperemus Ame
mus dn̄m noſtrum ſicut patrem.
amemus ecclām eius ſicut matreꝫ
cuius filij ſumus. Natalicia ſācto
rum cum ſobrietate celebrate imi
tantes eos qui preceſſerunt. ⁊ be
nedictio domini manet ſup vos.
fiat fiat **Collector**. Et ꝙ ꝑfidorū
opprobria ā
credendo aut moriēdo defecerūt: nō
aduerſum extraneos ſed contra
vicia noſtra litigemus. Et reſpuē
tes q̄ caduca ſunt ⁊ vana: q̄ram⁹

ſine vlla cunctatione celeſtia. Ore
muſq3 dn̄m nr̄m iħm xp̄m qui cō
mutatus eſt de morte ad vitam. de
terra ad celū. de iudeis ad gentes.
vt nos a malis actib9 cōmutatos
in bonis. ac ſua pietate dignos ef
fectos. ſpū ſcō repletos in regno
ſuo ſolita miſeracōe reſtituat. vbi
cum ſanctis omnib9 iugi laude cā
temus mias eius. Qui cum patre
et ſpiritu ſancto viuit et regnat de9
in ſecula ſeculorum. Amen.

Pſalm9 .lxxxix.

Domine re
Titul9 Oratio moy
ſi homi
nis dei. **Jeroni**
Quatuor ſunt pſalmi qui intitulā
tur ab mōe. viz. xvi. Et poſt euz ſe
quitur. lxxxv. Et p̄ns qui ē. lxxxix.
et. c. **Caſſio** In primis oracō
et. .poſita eſt p quā
ira dei ſuſpenditur. venia pcurat.
pena refugitur. et premiorū largi
tas impetratur. cū domino loquit.
cū iudice fabulat. p̄ntez ſibi facit
quem videre nō poterat. et illum p
eum placat quem ſuis actibus ve
hementer exaggerat. Hoc domini
quodāmodo preſtat ſecretū. pre
bet ſuggeſtionibus loci ad pene
tralia iudicis. peccator admittit:
et nullus inde reſpuitur niſi qui in
ea tepidus inuenitur. Quod ma
volt petit. ſup q̄ meret acq̄rit: tri
ſtis ad euz venit ſ3 letus abſcedit
Orō quippe ſancta ſic deuotos ſal
uat vt beatos reddat. cū3 crimino

ſos accipiat. Innumera ſūt boni
tatis huius exempla. S3 et iſtud
ſufficiat q2 et ipē dn̄s exempla no
bis vitalia tribuens orare digna
tus eſt. vn̄ merito tali ac tanto vi
ro premiſſa ē orō. qui frequenter
indignantē dn̄m cōtra pp̄lm iſrl
mirabili ſupplicationis placuit ex
em **Nico** auctor hui9 pſ̄ ſcd3
plo .gloſam non ē ipſe
moyſes ſ3 dauid q̄ ſcdum Auguſ.
om̄es fecit pſ̄: ſ̄m tn̄ doctores he
breos et btm̄ Job. plures etiam
alij fecerunt pſ̄. inter quos ab ip
ſis ponitur. **Jero** Et q2 ipſe ſcri
moyſes. .pſit q̄mō hō
factus ſit et iſte pſ̄ de cōditione ho
minis loquit q2 ſit hō et quare na
tus ſit. Idcirco qui in geneſi ſcrip
ſit de hoim cōdicione: ipſe et nūc
inducitur a ſpū ſancto diſputare.
quid ſit **Nico** Primo igit re
homo. colit beneficia
collata humane nature gn̄alit. d.
Domine refugiū factus es no
bis. Circa qd ſciendū q2 du
plex beneficium fuit collatū homi
ni etiam ante lapſum. ſ. beneficiu3
creationis quod ad ymagine3 dei
creatus eſt ſcdm animam. capax
ipſius p cognitionem et amorē.
Scdm beneficium eſt gubernacio
nis. quia homo vltra alias creatu
ras corporales ordinatur ad bea
titudinē ſupernaturalem. ad quā
conſequendā indiget ſpeciali gu
bernacione et prouidencia dei. de
qua dicit apoſtolus .i. ad corint.
ix. Nunquid non eſt cura deo de bo
bus. Et hoc duplex beneficium re

colit moyſes dicēs [Domine re-
fugium factus es nobis] id eſt
humane nature a te de nichilo ꝓ-
ducte que per tuam ſpecialem gu-
bernacionem et protectionem di-
rigitur in finem beate vite [A gene-
racione in generacionem] quia i
ſtatu nature condite et nature la-
pſe indiget homo predicta directi-
one et protectione ad conſecutionē
beate vite Conſequenter remouet
occaſionem errandi ex quo enim
dixit. Domine refugium factus es
nob̄ poſſet aliquis credere ꝙ ali-
qua nouitas eſſet in deo quod eſt
falſum et erroneum. Ideo hoc re-
mouet oſtendens in deo eternita-
tem: que includit immutabilitatē
Et hoc eſt quod dicit.

Caſſiodorus. Prius ꝙ̄ mōtes
fierent] id eſt celorum poteſtates
[aut formaretur terra et orbis.] id
eſt antequā mundus cauſaretur [A
ſeculo et in ſeculum tu es deus] id
eſt eternaliter ſine principio: et
ſine

Augustinus. Optie autem
non a ſeculo tu fuiſti. et vſq; in ſe-
culum tu eris ſed preſentis ſigna-
cionis verbum poſuit: inſinuans
dei ſubſtantiam omnino incōmu-
tabilem vbi non eſt: fuit et erit. ſȝ
tantum eſt. Vnde in alio pſalmo
dicit. Mutabis eos et mutabunt
tu autem idem ipſe es. Ecce que et
nitas facta eſt nobis refugium vt
in ea manſuri ad eandem hac tem-
poris mutabilitate
fugiamus

Nicola deinde ponitur dei beneficium erga
naturam humanam poſt lapſum
quod eſt reuocatio de culpa ad g̃-
tiam. quod quidem beneficium de-
us non deſtitit preſtare nature la-
pſe eā reuocando. aliquando mo-
nitis aliqñ flagellis. aliquādo be-
neficiis. et aliis modis ſm ordinē
ſue ſapientie infinite. Dicit ergo.

Caſſio. Ne auertas homi-
nem in humilitatē]
id eſt ne proiicias hominē in mū-
di iſtius concupiſcentiam et ambi-
cionem. Humilitatem quippe hic
terrenam concupiſcentiam debem⁹
intelligere: que apud deū abiecta
et cōtemptibilis eſt [Et] pro quia
[dixiſti] id eſt precepiſti peccatorib⁹
[conuertimini filii hominum]

Nico per penitentiam reſur-
gendo de culpa ad gra-
ciam. Quod autem fecerit hoc deus a
principio patet. quia adam et euā
ſtatim poſt tranſgreſſionem rep̄-
hendit: et ſimiliter cayn poſt odiū
fratris dicēs. Cur concidit facies
tua. gene. iiii. Et poſt eius occiſio-
nem dixit. Vbi eſt abel frater tu-
us. quaſi ipſum inducens ad pe-
nitentiam. Et iſtam reuocationem
peccatorum ſemp̄ cōtinuauit. ali-
quādo p̄ ſeipſū. aliqñ p̄ angelos.
aliquando per homines ſanctos.
vt patet in decurſu veteris ac noui
teſtamenti.

Hugo deinde reddit cauſā
quare tranſitoria nō
ſunt diligēda ſed magis oīs ſecu-
li ambicio et cōcupiſcētia ē declinā-
da. vñ dicit. Quoniam mille anni ante

oculos tuos: tanq̄ dies heſterna
que preterijt]. Ecce q̄ breuis ē vi
ta hoīs ad quā breuitatē exprimē
dam non dicit. ſicut dies hodierna
que adhuc ē. vel ſicut craſtina q̄
expectat̄ futurā. ſ3 ſic dies heſterna
que preterijt iā. Omnia enī vt di
cit Aug⁹. que aliquo fine clauduē
tur: modica ſunt. et ꝓ tranſactis
habenda. Reprehendunt̄ ḡ hoīes
qui differūt a peccatis cōuerti. ſpe
rantes longam vitā. cū tñ breuiſ
ſima ſit. vñ ſubditur [ET] cuſto
dia i nocte] Vita enī hoīs breuis
eſt q̄ cuſtodia v̄ q̄ vna vigilia no
ctis que ꝓ trib⁹ horis accipit̄ diui
ditur āt nox in q̄tuor vigilijs in q̄
bus ſolebāt antiquit⁹ fieri excu
bie a militib⁹ ſuccedentib⁹ vicib⁹
pro cuſtodia exercitus.

Caſſi. Pulchre āt humanā vitā nocturniſ ꝯparauit
excubijs. vbi totū ſub obſcurita
te a trepidacōe gerit̄. qm̄ mēs ho
minū vicijs carnalib⁹ circūdata
pulſat̄. Cui⁹ erūpnā a vilitatē ad
huc oñdit cū ſubiūgit [q. ꝓ nihilo
habentur eorum anni erunt.

Nico. quaſi dicēt. Anni vite hoīs erūt de numero eo
rū que ꝓ nichilo habent̄. q2 tps
hoīs p̄teritū. q̄ntūcunq3 longum
fuerit q̄ſi nichil ē.

Hugo Quō āt vita hoīs breui
ter trāſit ꝯſequent̄ oñdit dicens.
MAne] .i. in puericia [ſic herba
trāſeat] vita humana [mane] .i.
in iuuentute [floreat a trāſeat] ſic
flos q̄ ſiccat̄ et [ve ſpere] .i. i ſenio.

Aug. [deci dat] .i.
morte [induret] in cadauere [a are
ſcat] in pul uere.

Col. Tranſlacio he braica h3 hūc
verſum ſic. Mane floruit et abijt:
ad veſperum ꝯteretur a ſiccabit̄.

Caſſi. Hec ideo diligenti⁹ ex plicantur ne q̄s ſibi de
vita longiſſima blādiat̄. attēdēs
ꝙ vita ſua non eſt niſi flos qui ci
to ſiccatur.

Aug. Hanc āt penā de pctō veniſſe oñt
cū ſubiūgit [QVia defecimus].

Hugo in hūc defectū mor̄li tatis incidi⁹ [in ira
tua] .i. in vindicta tua quā huma
no generi intuliſti ꝓpter peccatum
dicens geneſ. ij. In quocunq3 die
comederitis ex eo morte morie
mini [et in furore tuo] .i. execucione
illius ſentencie [turbati ſumus].
Quociens enim mortem noſtrā
recogitamus. magno timore tur
bamur. Nā ipſe dominus preui
dens ſibi mortem imminere dixit.
Math. xxvj. Triſtis eſt anima
mea vſq3 ad mortem. Deinde reci
tat multiplicem penam humano
generi propter peccata inflictā. d

Nico POſuiſti iniquitateſ noſtras i ꝯſpectu tuo]
ad puniendum: ſicut iudex ponit
coram ſe reum quem vult punire
[ſeculum noſtrum] id eſt decurſū
temporum noſtrorum In hebreo
habetur. pro ſeculū noſtrum. ne
gligencias noſtras [in illumina
cione vultus tui] .i. palam coram
te ſicut illud qđ eſt in lumine ſcđ3
illud eccleſiaſ. xxiij. Oculi domini
multo lucidiores ſup ſolem: vias

hominuꝫ circuſpiciunt⟧ Quoniã omnes dies noſtri defecerunt: ⁊ in ira tua de-
Aug⁹
fecim⁹.⟧ defecisse dicit. ſiue ꝙ in eis deficiant hoīes amando q̄ tranſeunt: ſiue ꝙ ad paucitatē redacti ſūt. Nā hoīes ſolebant ante diluuiū viuē nōgentis ānis ⁊ amplius: ſ; rigore vindicte dnī ꝓpter pctm̄ abbreuiati ſūt dies eoꝝ. ſic ſubditur⟦ Anni noſtri ſicut aranea medita-
Jero
buntur⟧ ſic aranea q̄ multuꝫ occupatur ⁊ euiſcerat ſe ad extēdendū fila vt capiat muſcas ⁊ huc illuc ꝙ diſcurrit et labōāt tō die. Labor quidē grandis ē. ſ; effectus null⁹ ac inutilis eſt.
Nico
Quia modico vento diſſipatur totum opus telarum.

Jero
Sic ⁊ vita hoīs huc illuc ꝙ diſcurrit. poſſeſſiones querūt hoīes. diuicias accumulāt. filios gn̄ant diuerſiſꝙ laborib⁹ et curis ſe expendūt: ⁊ non intelligūt ꝙ aranearū tela texunt.

Nico
⁊ ꝙ hec omnia breui infirmitate mortis amittunt. Vnde ſic intelligit̄ text⁹⟦ anni noſtri⟧ i. hoīes in annis nrīs viuentes⟦ meditabunt̄. inutilia⟦ ſicut aranea⟧ q̄ mlt̄o labore ꝯſumitur vt dictū eſt. Deinde ꝓſequitur magis ꝑticulari ⁊ determinate breuitatem vite humane dicēs⟦ dies annoꝝ nr̄oꝝ⟧ ſupple cōplebūtur⟦ in ipſis⟧ ſ. dieb⁹ vt ſint⟦ ſeptuaginta anni⟧ hoīb⁹ ad viuendum ſcd̄m cōem curſum⟦ Si āt in potētatibus⟧ i. in bn̄ cōplexionatis fuerint⟦ octoginta anni⟧ in ſtatu cōueniēnti⟦ Et amplius coꝝ⟧ i. tp̄s qd̄ vltra octogīta annos vixerint. erit⟦ labor ⁊ dolor⟧ i. in laborē ⁊ dolore: ꝙ ſenectus nō eſt niſi q̄dam langu-
Aug
or. Sꝫ ꝙ multi añ. lxx. annos infirmant̄. ⁊ erūpnoſam ſenectutē patiunt̄. et aliqn̄ vltra octogīta annos ſenes ſalubrit̄ vigere ꝓbati ſunt. Meli⁹ eſt ergo in hijs numeris aliquid ſpūale ꝑſcrutari. Per. lxx. quippe et. lxxx. annos ſeptim⁹ nobis ⁊ octau⁹ numerus ꝯmēdat̄. quoꝝ primus iſinuat ꝓpt̄ ſabbati obſeruacōem vetus teſtamentū: ſcd̄s vero ꝓpter dnī reſurrectionē nouum teſtamentum. In veteri teſtamento promittebat̄ patribus habūdācia bonoꝝ tp̄alium: que ſpectant ad hoc ſeculum qd̄ ſeptem voluit̄ diebus. In nouo autem teſtamēto promittitur ſpes renouacōnis et immortalitatis corporum: que in octaua etate complebitur. Et omnes qui in ſpe illa corporum felicitatem expectāt. vita preſens ē ipſis labor et dolor pro dilacione regni. Sequitur⟦ Quoniam ſupuenit manſuetudo: et corripiem̄⟧

Hugo
Quaſi dicēt. Predicā nobis infers quoniam ſuperuenit manſuetudo ⁊ clemencia tua vt nos manſuetos facias ⁊ corripiemur. quia Job. v. dicitur. Beatus homo qui corripitur a domino.

Caſſiodorus.
Et qm̄ dixit corripiemur. ꝑmiſit māſuetudinē: vt itelligam⁹ omēs

emendaciones domini fidelibus
pietatis incẽtiõe ꝑuenire. Seq̃tur
Nico. Quis nouit ꝑtãtem
ire tue ⌋ id ẽ vindicte tue
⌊ et ⌋ q̃s nouit ⌊ ꝑ timore tuo irã tu
am d̃inu **Aug.** ꝟ excogitare ꝯ
inꝯ̃rare ⌋ discernẽ mẽsu
ram vindicte tue· vt sciat ꝓsperita
tẽ maloꝝ hoim numero applicare
penaꝝ· Qz difficile inuenit̃ q̃ noue
rit discernẽ vt hoc ad irã tuã intel
ligat ptinẽ qd nõnullis quibus
plus irasceris parcere videaris· vt ꝓ
speret peccator in via sua· et hꝰ p ce
nõ castigatꝰ maiora recipiat in no
uissi **Glosa** ꝟ penã eternaz
mo q̃ ẽ ꝑtãs ire tue
Gre. ꝟ· morãtiũ· Quia ḡ pote
stas d̃ine ire quõ hijs ꝑ
cit ad penã hos q3 punit ad salutẽ
minime cognoscit̃ in cũctis· necc̃ ẽ
vt sine cessacõe timeat̃ ẽt vt a pre
dictis miserijs liberari valeamꝰ
Augꝰ Dexterã tuã ⌋ ꝟ xp̃z
tuu3 ⌊ sic notã fac ⌋ vt
discãt fideles tui magis in eo a te
poscere ꝯ sperare p̃mia fidei ꝟ bona
et̃na q̃ꝑ felicitatẽ t̃renã· Potest in
isto sensu ꝯ iã dei dextera intelligi
in q̃ iustos suos ab ipsis segrega
bit· quã facit notã cum flagellat
oẽm filiũ quẽ recipit: nec in pctĩs
ꝓsperari sinit vt emẽdatũ ad dex
tera3 ponat ⌊ et ⌋ sic facias nos ⌊ eru
ditos corde in sapia ⌋ ꝟ in xp̃o qui
est dei virtus: **Ni.** Conuerte
et dei sapia. re dñe ⌋ respi
ciendo nos oculo tue misericordie
Hugo ⌊ vsq3 quo ⌋ s. auersus
eris a nobꝭ Trans

lacio ꝯ̃na habet aliq̃ntulũ· q̃i di
cat· Minges tribulacõem vt porta
re possimꝰ· nõ õmo auferas eã· q2
vtile ẽ nobis semꝑ tribulari·
Cassi. Vt sepe cõmoniti salu
berrima confusione va
leamus pctõꝝ veniã ꝓmereri ⌊ ꝯ de
precabilis esto sup seruos tuos ⌋
Ipso affectu rogat dñm vt iusti
am suã aliq̃ lenitate tẽꝑet· q̃tinꝰ
exorari possit a pctõribꝰ· quibus
iuste nosceba t̃ **Hugo** Sũt
iratus. autẽ
duo statꝰ fideliũ. s. pñs q̃ est viato
rum ꝯ futurus q̃ est ꝯprehensoꝝ·
q̃ntum ad hos duos ostẽdit se exau
ditum. et p̃mo q̃ntum ad dignio
rem q̃ ẽ ꝯprehensoꝝ. Et ostẽdit tria
bõ que in patria hẽbunt̃· Primũ
est oim bonoꝝ habũdanciã· vnde
dicit Repleti sumus ⌋ ꝟ replebi
mur· et põit p̃teritũ ꝓ futuro ꝓphe
tica certitudine· q̃ certus ẽ se eẽ ex
auditũ ⌊ mane ⌋ ꝟ in resurrectõe fu
turã ⌊ mia tua ⌋ ꝟ bonis q̃ tu das ex
mia· Vñ dicit btũs bernardꝰ O fe
lix negociacõ· q̃ das ꝓ puis mag̃·
ꝓ pitiuus et̃na rape: et deũ ipm
mercedẽ hẽre. Scdm ẽ leticia quã
habebũt de videnda xp̃i humanita
te· vñ dicit ⌊ exultauiꝰ ⌋ ꝟ exultabi
mus exteriꝰ in corpe Nã exultare
dĩ q̃i extra saltare vel letari· Terci
um ẽ leticia qua3 habebũt sc̃i de vi
denda xp̃i diuinitate· vñ dicit ⌊ ꝯ delec
ti sumus ⌋ id est delectabimur in
anima. et hoc ⌊ in omnibus die
bus nostris ⌋ id est in eternitate.
vbi erunt dies continui et nostri
Hic enim non sunt nostri: sed sol

ſicitudīnū ⁊ cītracū· vñ dicit dñs i
euāgelio· Sufficit diei malicia ſua·
Poſtea oñdit ſe exauditū q̄ntum
ad pñtē ſtatū: q̄r dñs dedit ei pa
cientiam ⁊ leticiam in tribulatio
nibus· vñ dicit Letati ſum⁹ pro
diebus quib⁹ nos humiliaſti
quaſi dicat In gaudio ſuſcepim⁹
tribulaciones que nos humilia
uerūt· q̄r et ſi humiliamur in tri
bulatione· in ſpe tñ gaudij futuri
letamur· ⁊ hoc in annis quibus
vidimus mala·

Glo ⁊ tribulacōnes ⁊ anguſtias corporis noſtri in hoc tpe·

Hugo Reſpice dñe in ſeruos tuos vt p tuā
miſericordiam ptegas nos a ma
lis et in opa tua que te adiuuā
te opantur in nobis velle ⁊ pficere
pro bona voluntate et dirige per
rectam intencōem filios eoȝ idē
opa que faciūt· Vel filios dic imi
tatores eoȝ quos tibi p euangeli
uȝ genuerūt vt pficiant in v̄tutib⁹
Et ſit ſplēdor · gr̄a illuminacōis
dñi dei noſtri ſup nos qua illu
minati pficiamus i meli⁹ ⁊ opa
manuū noſtraȝ dirige ſup nos

Caſſio. Opa nr̄a dirigit ſup nos· qñ nobis dona
uit veniam peccatoȝ vt cum fueri
mus puerſi efficiamur eius corre
ctione dediſſimi·

Hugo Et q̄r opera bona debēt
fieri in caritate· iō in ſingulari nu
mero ſubdit et opus manuum
noſtrarū dirige qi dicat Ita diri
gas ⁊ multiplices opa nr̄a vt om
nia in radice caritatis veniāt ⁊ fine

vnuȝ. Vnde dicit Aug⁹ in regula
canonicoȝ· Omnia opa nr̄a fiant
⁊ ad vnū finem dirigant· ſ· ad do
minum noſtrū.

Jero Rogem⁹ igit̄ dominum noſtrum
ſaluatorem vt eius ſplendor luce
at in cordibus noſtris· vt eijciat
omnes cogitacōes tenebroſas· ⁊
omnia mala repellat de nobis vt
fugatis tenebris hītet ſplendor
gracie eius in cordibus noſtris q̄
tenus ſic tranſeam⁹ p iſta tpalia
vt nō amittam⁹ etn̄a· p̄ſtāte dño
noſtro iheſu xp̄o Cui eſt honor i ſe
cula ſeculorum· Amen·

Pſalmus .xc

Qui habitat

Huic pſ̄ p̄mittit̄ talis titulus Laus cātici dd

Hugo In p̄cedenti pſ̄ egit
ꝯplete de miſeia pn̄
tis vite ex q̄ quicq̄ ſurgit miſeria tē
ptacōis· de q̄ agit in h° pſ̄· de quo
dyabolus ſūpſit auctoritatē tēptā
di dñm dicēs· Mat· iiij· Scriptū ē·
q̄r angel̄ ſuis mādauit de te: vt cu
ſtodiant te in oib⁹ vijs tuis ⁊c̄· Et
q̄r laudabit̄ q̄ bñ pugnauerit· Jō
a laude intitulat̄· laus nō hūana
ſ; cantici dd· i· xp̄i· q̄ pri⁹ pugnauit ⁊
vicit· atq; iō laudand⁹ ē· Cui⁹ tēp
tatio et victoria nob̄ in exēplū ꝓpo
nit̄: et laus vincētib⁹ ꝓponitur·

Aug. Ergo q̄ ſic imitat̄ vt vele
ret oms̄ moleſtias hu
ius ſeculi et ſpes eius in deo ſit vt
nec illecebra capiatur nec timore
frangat̄: ipſe hunc pſalmum p̄t

cantare. Nicolaus ſ; ſciendũ ꝙ
in hoc pſ̃ ſit frequenter tranſitus
de capite ad mẽbra et ↄ̃uerſo ꝓ
pter connexionem vniꝰ cũ altero.
vnde p̃mo dicit propheta.

Qui hitat in adiu torio altiſſimi. Caſſi.
.i. qui totã ſpem ſuã. nõ in ꝓprijs
viribus ponit. ſ; in altiſſimi volun
tate ↄ̃ſtituit. in ꝓtectione dei celi
ↄ̃morabit̃. qm̃ q̃ i iſto ſeculo ab
ipſo nõ diſcedit. ſemp in perenni
tate manſurus eſt. Bernardꝰ. Tria
ſiquidẽ eoꝝ reperies hoim̃ genera.
qui nõ ↄ̃morant̃ in ꝓtectione dei
celi. Vnũ eſt nõ ſperanciũ. qui ↄ̃
fidunt in virtute ſua. ſeculari aut
ſpirituali: vel gloriant̃ in diuicijs
ſuis. Hij carent timore dñi. ac per
hoc facile declinant ad ocioſitates
nugarũ ↄ̃fabulacões. detractões
nũc huic nunc illi iudicantes. Ali
ud ẽ deſperantium genus qd diffidit
ſe poſſe opari aliqd penitẽcie opꝰ.
aut virtuoſuꝫ: ſemp circa infirmi
tatem ſuam intenti. et ſũme curã
habentes de ſuo corpe. et omnia
que paciuntur curſim enumerare
pati ſunt. Tertium genus eſt fru
ſtra ſperantium in deum qui ſic de
dei miſericordia ſibi ipſis blandiũ
tur vt a peccatis ſuis nõ recedant.
de quibus dicit ꝓpheta. Maledictꝰ
qui peccat in ſpe. Nullus predicto
rum morat̃ in ꝓtectõe dei: q̃a tẽpo
re ꝓſperitatis vel tẽptacõis ſperãt:
et i tempore aduerſitatis diffidũt

Hugo. Cõſequenter oñdit
ſignuꝫ quo quis ſci
etur habitare i adiutorio dei altiſ
ſimi dicens. Dicet dño. ſ. tã verbo
q̃ opis exhibicõne. Suſceptor me
us es tu. qui mei curam geris.

Caſſio. Hoc dicit ille qui de
animo ſuo preſum
pcõnes noxias abijciens ſoluꝫ ſi
bi credit vtile quod dignetur pie
tas ſupna pſtare. Tu es etiã re
fugium meum in temptacionibꝰ
huius ſeculi. Deus meus. Bernar
dus. Cur non dicit. deus nr̃. q̃a in
creacõe. in redempcõe ceteriſq; cõi
ter beneficijs eſt deꝰ oim. ſ; in tem
ptacionibꝰ hñt ſinguli electorum
ꝓprium refugium ac ſingularẽ de
fenſorem. Et addit. Sperabo in eũ.
Cauſam ſubiungit. Qm̃ ipſe libe
rauit me de laqueo venancium.

Jero. Penitus non inuenimꝰ
in ſcripturis ſanctis ſã
ctum aliquẽ venatorem: piſcato
res inuenimus ve
ſanctos. Hugo. Vena
tores ſunt demones qui cornu nõ
ſonãt ne audiãtur: ſed ſagittant
in occultis immaculatum.

Nico. Liberauit ergo me de
laqueo venancium idẽ
a tẽptacõe demonũ. Et a verbo aſpo.

Aug. Multi male viuẽtes xpi
ani ſunt inter quos qui
voluerit bene viuere. et inter ebri
oſos ſobrius eſſe. et inter fornica
tores caſtus eſſe. et inter ſpectato
res nugarum theatricarum nolue
rit ire. niſi ad eccleſiam: patitur in
ſultatores ipſos chriſtianos. et
patit̃ vba aſpa. et dicũt. Tu mag
nꝰ. tu iuſtꝰ. tu helias. tu es petrꝰ.
tu de celo veniſti. Inſultãt q̃cũq; ſe

verterit. Audit hinc atq; inde verbū
aſperū. Nec audiēs dicat. Qualia
verba audio ſeruus pctōr. ꝛ domi
nus meus audiuit a iudeis dicen
tib9 ſibi · demonium habes

Caſſio ab hac aſpitate gra
uiſſima liberat dñs
qñ in via ipſi9 gradimur: nec ad
dexteram leuāq; diuertim9 · vbi a
dyabolo poſitos laqueos eſſe cog
noſcit. **Amb** Auaricia ē laque
us dyaboli · ſuper
bia luxuria ꝛ huiuſmodi peccata.

Col. A quib9 laqueis q̄ſ quis i
pñti ſe cuſtodierit: dñs in
futuro illū a verbo aſpero liberabit
cū dicet ipſis hoc verbū aſpeꝝ. Ite
maledicti in ignē eternū. Sequit.

Nico quō memoria paſſiōis
xpi ꝓtegit ſuos in adū
ſis cū dicit Scapulis ſuis ꝓ te
flagellatis obumbrabit t̄ ꝯtra
pſecutōis eſtus ꝛ ſub pēnis eius
ſperabis ꝟ ſub brachijs in cruce
protenſis in modum alarum.

Iero Exaltabit in cruce. exten
det man9 ꝛ ꝓteget nos.
Aſpicies man9 eius crucifixas ꝛ ſi
ſerpēs momorderit ſanabis. Scu
to circūdabit te veritas eius

Hugo ꝟ ſua morte q̄ dicit
veritas. eo ꝙ imple
uit ꝑmiſſa de redēpcōne humana
Bernard9 Neceſſaria ē ſane inſupa
bilis ꝓtectio veritatis nunc aīe in
corpe degēti ob piculoſos ꝯflict9
ꝯtra vicia: ꝛ poſt aīe exeūti ob mō
ſtruoſos incurſus ſpirituū mali
gnoꝝ. Felix ē quē ſic circūdat ꝓte
ctio xpi. vt exitum ab hac vita cu
ſtodiat: ꝛ introitū in futurā patri
am a facie inimici defendat.

Nicola Ipſa etiā mors dñi
ē ſcutū ꝯtra inſult9
tēptationū. Vñ in trenis. iij. Dab
is dñe ſcutū. laborē cordis tui ꝗ̄d
ſubdit. Nō timebis a timore. Circa
qd ſciendū ꝙ diuerſi demones tē
ptant de diuerſis vicijs. Aliqui di
cūtur ſpūs luxurie: aliqui ſpūs ſu
pbie: et ſic de alijs. Per hoc igitur
ꝙ dicit. A timore nocturno intelli
gunt demones tēptantes de furto
quod cōiter fit de nocte. A ſagitta
volante in die. p quā intelligunt
demones temptantes de ſupbia. q̄
querit apparē. A negocio pambu
lante in tenebris. i. a demonib9
de luxuria tēptantibus. Vñ Iob.
xxiiij. Oculus adulteri obſeruat ca
liginē. ab incurſu. et demonio me
ridiano. i. a ſpiritib9 de caſtrimer
gia ſeu gula tēptantib9 que fit in
prandijs magnis vbi concurrūt
fercula multa et vina: et fiunt cōi
ter hora meridiana. **Iero** dicunt q̄dꝫ
multi ꝙ ſūt
demones tantum meridiani ꝛ hoc
vulgo dicit. Ceterū. ego dico ſim
pliciter quoniā demon eo tempo
re poteſtatem habet in nos quan
do pecca9. Siue mane ſiue nocte.
quacunq; hora peccamus demon
ingreditur in nos. Vides ergo qd
friuolum eſt quod vulgo dicit.

Collector Beatus bernar
dus predictum
verſum ſic exponit dicens. Sunt
quatuor temptationes quibus
vndiq; circundati neceſſe habe

mus ſcuto domini ⁊ gratia diuine
protectõnis vndiqꝫ circũdari. Ho
enim premonitos voſ eſſe volo ne
minem ſup terram abſqꝫ tempta
tione victurum vt cui forte tollitur
aliqua alterã ſecurus expectet. de
migna enim eſt diuine pietatiſ di
ſpenſacõ. quibuſdam nos tempta
cõnibus patitur diucius occupa
ri ne forte piculoſiores occurrant
Ab aliquibus vero citius liberat
vt poſſimꝰ in alijs quas nob̄ vti
liores fore ꝑuidet exerceri. Prima
temptatio viꝫ timor nocturnꝰ con
tra eos qui a vicijs conuertuntur
conſueuit eſſe de moleſtijs corpo
ris quia caro hactenus indomita
non patitur equanimiter caſtiga
ri ⁊ in ſeruitutẽ redigi ſed adhuc
ꝑdite libertatis memor ⁊ vite pre
terite acrius concupiſcit aduẽſus
ſpiritum Contra hanc temptacõ
nez radius veritatis ⁊ gracia diui
na ingerit oculis cordis nunc qui
dem peccata que fecimus nunc ve
ro eterna ſupplicia que meruimuſ
nunc quoqꝫ celeſtia premia ad q̄
tendimus vt ĩdolentes penas q̄s
euadimus vniuerſã que patimur
delicias reputamus. quoniam nõ
ſunt condigne paſſiones huiuſ tẽ
poris ad futuram gloriam q̄ reue
labitur in nobis Nunc etiaꝫ nob̄
ingerit ea que pro nobis pertulit
christus vt crebro conſiderantes
quãta ſuſtinuit illa maieſtas ꝓ
inutilibus ſeruis erubeſcamꝰ nõ
ſuſtinere nunc parua ꝓ nobis Et
ſi euaſiſti temptationem timoris
nocturni time ſagittam volantem
in die que leuiter volat ⁊ cito inter
ficit. Sagitta hec eſt vana gloria
qua nouit conuerſi temptatur q̄
bonis operibus inſidiatur vt pereãt
Huic temptacõni fidel anima rñ
dere debet dicens. Quid ſupbis ter
ra ⁊ cinis. ⁊ atqꝫ ſe fateri peccatricẽ
⁊ qꝫ hoſtis antiquꝰ hunc fidelem
nequit deicere a ſtatu rectitudiniſ
nec tĩoris puſillanimitate nec lau
dibus humanis Ideirco aggre
ditur terciam temptationem que
eſt negocium pambulantium in
tenebris dicens Et ſi viribus ꝓpis
deicere neq̄o: forte decipe poſſum
alicuius proditoris igenio. Quiſ
putaſ erit proditor. plane cupidi
tas aut ambicõ radix iniquitatis
ſubtile malum ſecretum virus pe
ſtiſ occulta doli artifex mater ypo
criſiſ liuoris pater viciorum origo
criminum fomes virtutuꝫ erugo
tinea ſanctitatiſ excecatrix cordiũ
ex remedijs morbos creans gene
rans ex medicina languorem. Ip
ſa enim eccleſiaſtice dignitatis of
ficia in turpem queſtum ⁊ tenebrõ
rum negocia tranſire facit. nec in
hijs animarum ſalus ſed diuicia
rum luxus queritur ꝓpter hoc ra
dũt coronas ꝓpter hoc frequẽtant
eccleſias miſſaſ celebrãt pſalmos
decantant pro epatibus archidi
aconatibus ⁊ dignitatibus ipudẽ
ter decertatur hodie vt eccãrũ red
ditus in ſupfluitatis et vanitatis
vſu diſſipentur. quãtos hoc nego
cium pambulans in tenebris tru
di fecit ĩ tenebras exteriores Quid
vero hunc vermen fouet aliud q̄

mētis alienacōe ꝙ obliuio ꝟitatis.
hoc negocium tenebrarū veritas
arguit dicēs. Quid ꝓdeſt homini
ſi totum mundū lucret̄: ſe aūt pdat
et detrimentū faciat ſui. Et idē. Po
tentes ait potent̄ tormenta paciē
tur. Hoc inꝗ veritas ſedula ſugge
ſtione reducit in mentem. ꝗ ſit in
ambitu friuola conſolatio. graue
iudicium. vſus breuis ꝛ finis ig
notus. Quid poſt hec ſupeſt n̄ vt
iam reueletur hō peccati. filius p
ditionis. antixp̄s. demoniū n̄ mo
do diurnū ſed meridianū. qd nō
ſolum transfigurat̄ in angelū lu
cis. ſed extollit̄ ſup̄ omne qd dici
tur deus. aut colit̄ Hic plane gra
uiſſimus erit incurſus: ſed ab hoc
eciā electoꝝ veritas liberabit.
ꝓpter eos breuiās dies. ꝛ demoni
um meridianū deſtruens illuſtra
tione aduentus ſui.

Caſſio.

Supra. has om
nes diffinicōes reꝝ qd euidenter oñ
ditur qꝛ nichil hoꝝ intueri poſſu⁹
qñ dño ꝓtegente ſaluamur. Seq̄t̄

Hugo

Cadēt a latē tuo ex eo enim numero
xp̄ianorum qui ſperāt in ſalutari
ſūt pfecti ꝛ impfecti. De pfectis dic̄
dñs. Mat. xix. Vos q̄ reliquiſtis
omnia ꝛ ſecuti eſtis me. ſedebitis
ſup ſedes iudicātes. xij. trib⁹ iſra
hel. Et hij dicūtur latus dñi ſalua
toris tanꝗ ſeſſuri in iudicō ad la
tus eius ſicut cardinales dicūtur
latus dñi pape. vñ dicit ſe mittere
aliquē de latere ſuo. Et qm̄ de illis
eſtimant̄ eſſe. ſ. de numero pfecto
rum: multi ſe illud conſeq̄ credūt
et preſumūt qd minime promerē
tur. Ideo dicitur

Caſſi.

Cadent a la
tere tuo ꝛ pri
uabunt̄ illa beatitudīe qua ſe ſpe
rabant ſeſſuros tecum. qui ſibi ſu
pra merita ſua talia pollicētur. Et
qm̄ rari ſunt qui talem ac tantā
ſpem noſcuntur habere. mille a la
tere eius aſſerit eſſe caſuros ab il
la. ſ. ſummitate iudicationis. Et qꝛ
mlt̄i in ſeculari vita conſtituti pu
tant ſe ad dexteram dei collocādos
Ideo ſubdit et decē milia ſupple
cadent etiam a dextris tuis quo
niam et ipſi falſa opinione cōcepe
rant quod in ſuis meritis non ha
bebant Hec autē ſententia ſpiritu
alit̄ illos verberat qui aliquo bo
no proſperitatis inflantur et ſan
ctos ſe putant eſſe cum non ſint.
Mille autē ꝛ decem milia finitum
numerū p infinito ponit. Nō eñi
poſſunt a latē dñi vel a dextris ei⁹
cadere: qui iam in beatoꝝ numero
predeſtinati eſſe dinoſcuntur. Sed
de illis dictum eſt qui ſe ſeſſuros
et ad eius dexteram ſtaturos eſſe
preſumūt de quibus adhuc ſbdi
tur Ad te autē nō appropinq̄bit
hoc eſt quilibꝫ ex ipſis qui ſibi re
gnum dei fallaciter pollicent̄. Qui
reuera longe erunt a dño. qm̄ duꝫ
ſpem habent in meritis ſuis ad ſa
tiſfactionis remedia non recurrūt
Verūptamen licet credāt ſe re
cum ſeſſuros et venire ad dexterā
Oculis tuis eorum merita conſi
derabis Iuſticia enim diuina cō
ſiderātur homines qui ſunt ad dex
teram collocandi. Sequitur et re

tributionem peccatoꝝ videbis ⌋ .i.
videri facies illoꝝ retribucõez qñ
dicetur eis Jte maledicti in ignem
eternũ. Oñso casu maloꝝ ꝯsequẽ
ter oñdit ꝙ securi erũt boni. Et loq̃
tur ꝓpheta in ꝑsona fideliũ ad xp̄z
dicẽs ⌊ Quoniã tu es domine spes
mea: altissimũ posuisti refugiũm
tu ū. Aug⁹ .i. ideo r̃surrexisti ⁊
.⌋ ad celum ascẽdisti
vt quo precessisti illuc me secutu
rum spez. Hugo Nõ accedat
rem. ad te malũ ⌋
.s. pene qui peccatũ non habuisti
⌊ et flagellum ⌋ .s. mortis ⌊ non ap
propiquabit tabernaculo tuo ⌋ .i.
corpori tuo in quo diuinitas tua ha
bitat. quia xp̄s resurgens ex mor
tuis iam non moritur: mors illi vl
tra nõ dñabitur. Bernard⁹. Ad
hoc enim refugiũ dñm xp̄m in om
ni tribulatione. in omni tẽptatio
ne ⁊ necessitate fratres recurrere de
bemus. vbi patẽt foramina apta
et viscera mie dei nostri. vbi nõ ac
cedit temptator. ꝑsecutor nõ ascẽ
dit: nec pessimus accusator fratꝝ
sathanas attigit. Felix plãe spes
nostra ⁊ refugiũm securũ. vbi nec
culpa nec pena nec flagellũ aliqd
appropinquarẽ possit ĩ animabus
⁊ corpibus ⁊ ad gloriosã resurre
ctionem illic trãsferendis. Nec mi
rum. si flagellum non appropinq̃
bit tibi ⌊ Qm̃ angelis suis mãda
uit de te. vt custodiant te in omni
bus vijs tuis ⌋ Cass. Jn isto versu a
sequenti verba
sunt que dyabolus domino xp̄o de
eius diuinitate dubitans cum eũ
temptare ꝑsumpsisset obiecit. sic
scriptum est. Mat. iiij. ꝙ angelis
suis manda Collect. Sz bea
uit de te. tus Je
ronimus ⁊ beda dicunt sup eundẽ
locum euãgelij ꝙ dyabolus male
interpretatur scripturas. Nã hec
ꝓphetia non est de xp̄o. quia nõ in
diget custodia angeloꝝ sed est de
quolibet viro sancto: qui custodie
angeloꝝ deputatur scd̃m illd ad
hebreos .i. Oñis sunt ad ministra
torij spiritus in ministeriũ missi:
ꝓpter eos qui hereditatem capiũt
salutis. Quid mãdauit dñs. vt cu
stodiant. viz virum iustum. in oĩ
bus vijs tuis. Bernardus. Jn q̃
bus vijs. Jn illis q̃bus declinas
a malo. quib⁹ fugis a ventura ira
Multe sunt vie. Est via hominũ.
demonum ⁊ angelorũ. Via hoim
est necessitas ⁊ cupiditas. Et lõge
melius est in necessitate gradi q̃
in cupiditate. de hijs est dictũ. Cõ
tricio et infelicitas in vijs eoꝝ Jn
necessitate contricio: ⁊ infelicitas
in cupiditate. Necessitas quidẽ ex
ĩfirmitate carnis: cupiditas ex in
edia ⁊ obliuione cordis procedit
Propterea t̃renis inhiat: et cele
stia non meditatur. Via demonũ
est presumptio et obstinatio ad
quã itẽ quatuor gradibus Prim⁹
est dissimilacõ ꝓprie infirmitatis.
cum se estimat homo aliquid eẽ.
cum nichil sit. Secundus est igno
rancia suivi; quando non vult sci
re peccata sua. Tercius est excusa
cio peccatorum. Quartus est cõtẽ
ptus penitẽdi vñ nascit̃ obstinacõ

Qui ſic in omnibus vijs ſuis adhe
ret dyabolo: manifeſte factꝰ e vnꝰ
ſpiritus cum ipſo. Vie angelorū
ſunt quando aſcendunt per contē
plationem ad deum: et deſcendūt
p cōpaſſionem ad ꝓximum. vt cu
ſtodiant te ne tēpteris ſup̄ id qđ
ferre potes ⌊ In manibus porta
bunt te ⌋ idē ſuo miniſterio dirigēt
te in pegrinacōne huius vite ⌊ ne
forte offendas ad lapidē pedē tuū ⌋
Ego intelligo illū lapidem offenſi
onis dñm xp̄m In hunc lapidem
offendit q̄ murmurat. et blaſphe
mat aduerſus deum in aduerſita
tibus et moleſtijs huius ſeculi vel
vite. Porro pes tuus ē affectō ani
me. quā in manibus portant āge
li ne deſiderio pūerſo xp̄s aliquā
do offendatur. Sequitur

Iero Quod dyabolus de ſe di
ctum tacuit vz ⌊ Super
aſpidem et baſiliſcum ambulab:
et conculcabis leonem et dracōnē.

Caſſi. Omnia iſta nomina cō
gruent dyabolo aptan
tur. Aſpis eſt. dum occulte temp
tat: baſiliſcus. dū palam venena
diſſeiat. Leo. duz pſequitur inocē
tes. Draco. dum negligentes ipia
voracitate deglutit Sed has oīs
dyaboli malicias chriſtus in ſuo
aduentu proſtrauit. Conſequen
ter deus pater beatum virum qui
habitat in adiutorio altiſſimi libe
raturuz ſe a malis ſeculi iſtius cō
promittit dicens ⌊ Quoniā in me
ſperabit liberabo eum ⌋ Bernardꝰ
Hoc totum hominis meritū eſt.
ſi totam ſpem ſuaz ponit in eo qui
totum hominem ſaluum fecit.

Caſſio ⌊ protegaz eum ⌋ vt
protectus a me ab
omnibus inſidijs dyaboli redda
tur alienus ⌊ qm̄ cognouit nomē
meum ⌋ Bernardus. Nō nouit no
men eius qui illud aſſumit in va
num. qui dicit. dñe dñe. et non fa
cit que dicit ipſe Ipſe non nouit
nomen eius: qui eū nec honorat.
vt patrem. nec timet. vt dñm. Nō
nouit nomen eius: qui ad vanita
tes et inſanias falſas ſeculi cōuer
titur. Et q2 fructus noticie nomis
eius eſt clamor orōis. Ideo ſubiū
git ⌊ Clamauit ad me ⌋ cum deuo
tione cordis orādo. Vel q2 fructus
clamoris eſt exaudicō ſaluatoris:
quia ſanctis clamoribꝰ adeſt exau
ditio ſaluacōis Idcirco addit ⌊ et
ego exaudiā eum ⌋ Merito ñ exau
ditur qui clamare diſſimilat: aut
oīo non poſtulas aut tepide po
ſtulas et remiſſe. In auribꝰ dei deſi
derium vehemēs: ē clamor magnꝰ
Sic et tepida deuotio: ē in auribus
eius vox ſubmiſſa In quo exaudi
es dñe. vel in q̄bus. ⌊ cum ipſo ſū
in tribulatione ⌋ i. in p̄nti vita vt
eum cōfortē. Ait enī dñs fidelibꝰ
ſuis. In mūdo preſſuram habebi
tis Et ait apoſtolus. Omnes q̄ pie
volunt viuere in xp̄o: pſecucōem
paciunt. ab hijs ait ⌊ eripiā euz ⌋
non tm̄ q2 diu viuit in hoc mundo
q2 liberatio plena et pfecta an̄ diez
ſepulture eſſe non poterit Eripiaz
ergo eum i morte carnis qn̄ nihil
vltra quod vel corpori vel aīe faci
at mundus habebit: et ipō erepto

poſtea in reſurrectōe geneāli⌊ glo
rificabo eum⌋ qn̄ ſurget in gloria
Caſſi. Et in illa btitudine col
locabit: vbi iaʒ locum
tribulatio nō habet. In illa autē
erit eternitas vite ⁊ apta dei viſio
Vnde ſubiūgit⌊ Longitudine di
erum ⁊pleto eum⌋ hoc ē in eternū
viuet. Et ſubdit totius pmij fineʒ
⌊ Et oſtēdam illi ſalutare meum⌋ i.
ihm xp̄m: vt in eternum iā videat
in quem **Collect.** Q̄ diu mor
credidit. tali corpore
circūdamur. nō deſinit hoſtis an
tiqu⁹ nobis laqueos peccati pten
dere. tā p cogitacōnes cordis ⁊ deſi
deria carnis. q̄ p hoies tam proxi
mos q̄ alienos. Nemo ergo fallat
ſe. neqꝫ de ſui cordis puritate ſeu bo
nis opibus confidat. vt putet ſe
nullis tēptationuʒ ſubiacere picu
lis. cum puigil ille tēptator actio
nibus inſidijs pulſet quos plus vi
derit a peccatis abſtinere. Tēpta
tus eſt dn̄s iheſus. vt nos docēt
dyaboli temptacōes ſupare: ⁊ tēp
tatori nō cedere Nō enī triſtes eſſe de
bemus ſi temptati: ſed ſi ſupati fu
erimus. Vide q̄d dicat apoſtolus
iacobus. Omne gaudiū exiſtima
te fratres mei cū in tēptacōnes va
rias incideritis. ſcientes q̄ tribula
tio paciam opatur. pacia autem
opus pfectum habet Et q̄ aſtatu
ri erimus ante illd terribile tribu
nal iudicis: a cuius latere mille ca
denta decem milia a dextris eius.
deleamus de mente noſtra cogita
tiones vanitatis. quas dyabolus
nobis inſcribit. vt labor noſter n̄

ſit inanis corā deo. Meditemur cō
tinentiam. ſobrietatem. humilita
tem atqꝫ iuſticiā. et eadē mentib⁹
noſtris inſcribam⁹. ne cum caden
tibus a dextris dei cōputemur. Ne
quaq̄ ergo iaceamus ocioſi. ne
laqueo venātiū capiamur. ꝓpterea
eniʒ deus tribulacōes nobis irrue
re pmittit. vt ad ipm vigilantius
cōfugiamus ⁊ nos efficiat purio
res. Vt igitur hic pbatiores et in
futuro clariores eſſe mereamur. ſu
ſcipiamus equo animo quicq̄d il
li ſui erit gratum. grās agentes ei.
qui nos dignat̄ a laqueis inimici
⁊ a verbo aſpero liberāre: iheſu xp̄o.
qui ē benedictus in s. s. Amen.

Pſalm⁹ xci.

B Onum eſt
Titulus pſ̄ cantici
in die ſab
bati. **Hug**
In precedenti pſ̄ egit ꝓpheta de vi
ctoria tēptationū. Sed quia victo
riam temptacōnum ſequitur req̄
es mentis. Ideo in hoc pſ̄ ⁊ in hoc
titulo agitur de requie vel q̄ete mē
tis que p ſabbatum ſiḡtur In illo
ſabbato dominus requieuit ab
omni ope quod patrarat in quo
iudei etiam ceſſabāt ab omni ope
re ſeruili p quod etiam ⁊pſ̄itatur
ſabbatū eternitatis in quo ab oi
pena ⁊ miſeia eternaliter quieſce⁹
Eſt ergo ſenſus tituli. Pſ̄ iſte per
quem notatur ſpiritualis opacō
eſt cantici p quem nota
tur exultacio mentis. **Caſſi.**

Ipſe em̄ cãtat in pſ̄ qui omnez
vitam ſuam in gratiarum actōne
conſtituit: et hoc in die ſabbati.

Hugo .i. in die feſto et in q̄
ete mentis ꝑ eterna
requie obtinēda. Intentio huius
pſalmi eſt monere vt hic libenter
laboremus pro eternis beneficijs
agentes ſabbatum mentis

Glo Et quia ꝓpter ſeculuz fu
turū xpiani ſum⁹. Ideo.
quocunqꝫ mō habeāt ſe pñtia bo
na grati ſimus. dñm tam in ꝓſpe
ris q̄z in aduerſis laudantes et cū
propheta dicentes.

Bonum eſt cōfi
teri dño ⌋. **Cassio.**

Confitemur aūt ſicut ſepe dictuz ē
duob⁹ modis viz qñ pctā nrā dā
pnantes. miam dm̄ iugit̄ poſtula
mus. Cōfitemur etiam cū bñficia
que ab ipſo ſuſcepim⁹. eius ſem
ꝑ muneribꝰ applicam⁹. nec merito
rum noſtroꝝ eſſe dicim⁹: qd ipſi⁹
miſeratione **Hugo** ⌊Et ⌋eci
preſtatur az bonū
eſt .i. honeſtū ꝯueniens et vtile eſt
⌊pſal **Cassio** .i. pñs opib⁹
lere ⌋ . mādata dei ꝑ
agere ⌊nomini tuo ⌋ .i. ad honorez
nois tui o ⌊altiſſime ⌋ vt ſic pſalte
rium a ſupioribus ſonat: ita opa
tio nrā ad aures dīnitatis aſcēdat

Nicola. Miniſtri etiā eccīe
iuxta lrām dñt lau
dare deū in orōne: et pſallē ſuppli
voce ad honorē et gloriā nois ei⁹.
ad quā ordinatur talis laus. et nō
ad lucrum tpale pncipaliter. licet
ipſi miniſtri ſcdario poſſint inten

dere victum ſuū et veſtitū ſcdm dece
tem ſtatū. ⌊Ad annūciandū mā
ne ⌋ .i. tpe pſpitatis ⌊miam tuā ⌋
qꝫ quicquid pſperū habem⁹ pue
nit ex dei mia ⌊et veritatē tuā ⌋ .i. iu
ſticiā ⌊ꝑ nocte ⌋ .i. tpe tribulacōis
qꝫ quicqd aſpeꝝ nobis contingit:
ex veritate iuſticie diuine pcedit.

Cassi. Ita fit qꝫ in vtroqꝫ tpe
iuſtiſſime debeam⁹ lau
des domino **Hugo** ⌊In de
confiteri. cacordo
pſalterio ⌋ .i. in explecōne decem p̄
ceptorū dei. Decalog⁹ enim habet
decem cor **Cal.** Quas ſi bonoꝝ
das. actuū qualitate
tangam⁹. ſalutare melos efficiūt:
et ad celoꝝ regna pducunt.

Hugo Hec obſeruācia mā
datorum dei debet eē
⌊in cythara ⌋ .i. in bono ope.

Cassi. Ille em̄ cantat cum cy
thara q̄ ſonum reddit
ab iferiori: qꝫ opa bona viz elemo
ſinam aut pniam pficit ſine aſpi
tate triſticie. qꝫ iuxta aplm. Hila
rem datorē diligit de⁹. Ratio autē
motiua p̄dicte laudacōis ſubiūgi
tur. cuz dicit ⌊Quia delectaſti me
domine i fac **Hugo** Notan
tura tuā ⌋. dum qꝫ
duplex ē leticia i creatura dei. vna
eſt q̄ homo letatur in creaturā dei.
ifigēdo et ponēdo i ea ſpē. et illa leti
cia peſſima ē et mortifera Alia eſt
qua hō delectat̄ i creatura put eſt
opus dei et via quodāmō ducēns
ad deū. et iſta bona ē. de q̄ B loq̄tur

Jero Xpianus em̄ qdcūqꝫ vi
derit i creaturis dei. ſemp

edificatur. Debes enī cogitare ⁊ di
cere. Si sol ⁊ luna. celū ⁊ ſtelle ſer
uiunt deo: quare ego nō ſeruiā.
Reſpice apem: ⁊ reſpice ⁊ formicā.
Apes ⁊ formice cogitant hiemē eē
venturā: ⁊ xpianus non cogitat
iudiciū eſſe futurum Jlle cogitant
fame piditare poſſe ſi non labora
uerint in eſtate vn̄ de viuāt in hie
me: et nos nō cogitam⁹. q ſi non
fecerim⁹ bona opa torquebimur
in iehenna. Hoc totū quare dixi.
ñ q intelligo factorē: ⁊ bn̄dico deū

Hugo nec ſolum delectaſti
me in leticia mētis:
ſed ⁊ corporis. vn̄ addit [⁊ in opi
bus manuū tuarum exultabo].

Jero Video arborē ⁊ cōſidero
quō cortice arbor q̄i tuni
ca veſtiat. ⁊ q̄i germē vireat: et de
inde video q q̄i flos cadens vertat
in pomū: ⁊ creſcat in meum cibū.
Video quō deus in omnib⁹ mihi
laborat. vt nichil mī deſit ꝓpterea
[exultabo in te domine].

Nico Sicq3 p gradus creatu
rarum. anim⁹ hoīs ele
uatū ad deum cognoſcendum et
amandū: verūptn̄ q homines rō
nes creaturaꝝ nō pn̄t pfecte attin
gere ſcd̄m q dicitur eccle. Cūcte
res difficiles: nec ē q̄ poſſit eas ex
plicare ſermone Jdeo āmiratiē ſb
dit [Q magnificata ſūt opa tua
domi
ne].

Jero Jn hoc loco marci
on ⁊ manichei exū
punt dicentes. Si omnia de⁹ fecit
⁊ in vtilitate hoīm fecit: quid neceſ
ſe fuit cimicē ⁊ vermē: qui naſcit i
carne facere ⁊ culicē. Ego tibi bre
uiter rn̄deo Vt oſn̄deretur o homo
fragilitas tua hec facta ſunt. Quā
do cogitacōem tuā ponis in celū:
ſubito morderis a cimice. et cōtre
miſcis. Parua q̄dem corpa: ſꝫ ma
gna rō: ſingula habent vtilitates
ſuas Ego ſic miror dn̄m in elephā
te quō in formica: ſic illum pdico
in camelo quō et in culice. Gallice
chincelles. theutonice mueſē. Vi
de culicē q̄i punctū cuiuſdā corpu
ſculi. et tn̄ in corpuſculi ipō pūcto
omnia mēbra eſſe diuiſa. Habet
ſex pedes. habet duos oculos. hꝫ
os et habet ventrem. habet tuba
lem vocem. habet ⁊ alas. Si cōſide
raueris mēbra. corpus non inue
nis: et magnificatur deus qn̄ ſine
corpore membra ſunt omnia.

Nico Jtē nullus vnq̄ p ratio
nē inueſtigare potuit in
pticulari qualitatem magnetis q̄
ferrum attrahit. Et ideo dicitur q
hoc habet a tota ſpecie: quia ꝓpri
etas illa ſequitur magnetis ſpeci
em: ſed que ſit illa ignoratur.

Collect Et ſi domini magni
ficentia ſit magna
circa has creaturas: mlto maior
⁊ inſcrutabilior circa humane cre
ature diſpoſitionem. vnde ſubdit
[nimis profunde facte ſunt cogita
tiones
tue].

Aug⁹ Reuera fratres
mei nullū ma
re tam profundū eſt q̄ eſt iſta co
gitacō dei. vt mali floreant ⁊ boni
laborent. Nichil tam profundum
eſt q̄ eſt iſta cogitatio filij dei la
borant quia flagellantur: vt filij:
mali exultant q̄a dampnātur vt

alieni. de⁹ iudicio suo seruat om
nia. O profundum diuiciarum sapie
et sciencie dei. ¶ Vir insipiens nō
cognoscet **Nico** dicitur hici
hec ⌋. ſipiens. ille.
qui nō ſapit beneficiū ſue creaci
onis. Et iſte merito tanq̄ ingratus
repellitur a beneficio diuine illuſtra
tionis vnde ſubditur ⌊ et ſtult⁹ nō
intelliget **Hugo** Vnde v. ad
hec ⌋. ebo ꝛint. ij.
Animalis homo non pcipit ea q̄
ſpūs dei ſunt. Stulticia enim eſt illi
& non poteſt intelligere deinde di
cit malos pituros vt alij timeant
Vnde ſubditur ⌊ Cum exorti fuerint
peccatores ⌋ i. cū arriſerit eis mun
dana pſperitas et ceperint florere
⌊ ſicut fenum ⌋ qd̄ cito areſcit & ſicca
tur ⌊ et appa **Nico** Modico tē
ruerint ⌋. pe. floren
tes tpali pſperitate ⌊ oms q̄ opan
tur iniquitatem ⌋ quos aliqn̄ per
mittit pſperari tpaliter ꝓpt aliqd̄
bonū ipſorū modicū quod nō me
retur eternam mercedem: ſ; tantū
tpalem. Ideo ſubditur ⌊ Vt inte
reant in ſeculum ſeculi ⌋ v. eterna
liter peant ꝓpter ſuas iniq̄tates.
Cassi. Non enī intereunt vt eſ
ſe deſināt: ſed eternaliter
pereant qui nunq̄ ſuis afflictioni
bus exu **Nicola** Quod pce
untur. dit ex alto
dei cōſilio. Ideo ſubditur ⌊ tu autē
altiſſimus in eternum domine ⌋.
Aug⁹ Expectans deſup ex et
nitate tua qn̄ tranſeat
tps iniquorum. quorum **Ni.** Tu āt
tps breue ē. altiſſi
mus & potens es ad eos punien
dum. Vn̄ ſubditur ⌊ Qm̄ ecce inimi
ci tui dn̄e. qm̄ ecce inimici tui ⌋.
Cass viz demonū auctores vel
quicūq; preceptis tuis nō
obediunt ⌊ peribunt ⌋ condempnati
in eternum **Aug⁹** Sicut con
ignem. iunx adul
tera efficitur inimica viro ſuo: ſic ani
ma adultera amore rerum ſecularium
non poteſt nō inimica eſſe deo. Illa
timet virum: ſed non amat Iſta ti
met penam: ſed nō delectatur iuſti
cia. Ergo inimici dei omnes amato
res mūdi. de quib⁹ adhuc ſubditur.
Hugo ⌊ et diſpgent. ⌋ v. ſepa
. buntur a ſocietate ſcōrum
⌊ omnes qui operantur iniquita
tem ⌋ & ꝓpter hoc non appetenda ē
proſperitas malorū: que tam care
emitur. vt a dni cōſorcio ſuos ama
tores faciat alienos. Cōſequēter
ponitur retributio bonorū. q̄ dn̄o de
uotiſſima intencōe placuerūt Vn̄
dicit ꝓpls fidelis ⌊ Et exaltabit
ſicut vnicornis cornu meū ⌋ In hᵒ
loco vnicornis ſigt vnitatem: et cor
nu digni **Cass.** Peccatoribus
tatem. enī in tartarum
humiliatis. exaltabitur v. ſublimior
ꝑparabit cornu v. gloria ſcōrum: qui
hic in vnitate ecc̄e deo placuerūt.
Hugo ⌊ Et ſenectus mea ⌋ v.
. nouiſſima mea ⌊ in mi
ſericordia vberi ⌋ v. in vbertate cele
ſtis patrie quā ex mia dabit mihi
dn̄s ⌊ Et deſpexit ⌋ v. deſpiciet ⌊ ocu
lus meus ⌋ iam videns xp̄m mī oc
currentem ⌊ inimicos meos ⌋ demo
nes ⌊ et inſurgētib⁹ in me malignā

tibus ⌋ viꝫ demonibus vt me ſre
ãt ⌊ audiet auris mea ⌋ Jllð Mat.
xxv. Jntra in gaudiũ domini tui.
Caſſi. Sicut peccatores ſupra
cõpati ſunt feno: qð de
lectabili viriditate oritur: ſꝫ celerri
mo fine ſiccatur Sic iuſtuꝫ cõpat
digniſſime palme dicens ⌊ Iuſt⁹
vt palma florebit ⌋ Palma ē aſpe
ra inferius in ſtipite: ⁊ dulces fru
ctus habet in ſũmitate Sic iuſtoꝝ
cõuerſatio in hoc mũdo ē duris la
boribus plena: ſꝫ in ſupmis ꝓbat̃
pulcher rima. Glo ria. vbi florebit glo
ria immoꝛ̃talitatis
Deinde ſequit̃ alia cõpatio q̃ pal
ma eſt excellentior: cũ ſubdit ⌊ ⁊ ſi
cut cedrus libani multiplicabit̃ ⌋
Cedrus eſt arbor imputribilis ⁊
altior alijs arborib⁹. maxime in li
bano qui interpretat̃ cãdidatio:
ita ⁊ iuſtus erit imputribilis ſto
la immoꝛ̃talitatis: et candidus.
Hugo Qui mltiplicabit̃ ꝭ
in grã: et in futuro i glo ria.
Hugo Et qꝛ nõ ſolũ vnuſ
ſed multi ſunt qui
florebũt. Jdeo pl̃aliter ſubdit pre
miſſam apiens cõpatione dicẽs.
Caſſi. Plantati ⌋ fide et radi
cibus virtutũ ⌊ in domo
domini ⌋ i. in eccã in qua dũ plan
tatio dicit̃ predeſtinacõ ſignatur. qꝛ
niſi q̃s in ea plantatus fuerit: cre
mentum nõ habebit feliciſſimũ.
⌊ In atrijs dm̃ dei nr̃i florebũt ⌋ Atri
um enĩ dicitur initium mãſionis:
dom⁹ eſt interior. Jn ãtrijs ergo flo
rebunt i. in ipſo initio reſurrectio
nis dum audiẽt Venite benedicti
patris mei: pcipite regnum.
Glo Et q̃i quis quereret. Nõ
ne iaꝫ floret ſubdit ⌊ Ad
huc multiplicabunt̃ ⌋ de bono in
melius ꝓficiẽdo ⌊ in ſenecta vberi ⌋
Caſſio. Senectus humana
morbis grauiſſimiſ
ſauciata tendit ad fineꝫ. Ecõtra ſe
nectus eccẽ ducit ad vitam perpe
tuam. ad btĩtudinem mirabilem.
ad pulchritudinẽ ſingularem. vt
luceãt ſicut angeli dei q̃ meruerint
in illa cõgregacõne numerari. Jn
fine ſiquidẽ ſeculi. ſcõꝝ numerus
tanq̃ in ſenecta vberi creſcit. ⁊ pſe
cutionibus crebris agitur vt cito
predeſtinatoꝝ numerus impleat̃
Addiditq ⌊ ⁊ bene patiẽtes erũt ⌋
Nico. qꝛ pacia conſũmat. Vn
de Jacobi. i. Pacia op⁹
pfectum habet ⌊ vt annũcient ⌋ in
tranquillitate mentis id qð ſeq̃t̃.
Hugo Qm̃ rectus dñs de
us nr̃ ⌋ i. iuſt⁹ remu
nerando eos q̃ pro ipſo patiũtur
⌊ et non eſt iniquitas in eo ⌋ vt cõ
ſentiat iniquitati maloꝝ eaꝫ. non
puni endo Aug⁹ Quõ nõ ē iniqui
tas in eo. qñ ille
tanta mala facit. ſanus ē. filios hꝫ
⁊ plenã domũ. habũdat i gloria.
exaltatus honoribus. de inimicis
vindicat̃ ⁊ omnia mala cõmittit
Aliuſ innocens fui negocij. nõ ra
piens aliena. nõ cõtra queq̃ faci
ens. laborat in vinculis. in inopia
eſtuat ⁊ ſuſpirat. Iſto trãquill⁹.
obſerua ſabbatũ cordis: de quo ti
tulus hui⁹ pſ̃ locutus ē Noli ſedu
ci felicitate iniquoꝝ: noli attende

re florē feni. Noli attēdere ad tpa
beatos: et in eternū miſeros. Nec
iſta beatitudo que mō foris videt̄.
vera eſt. nec in corde bn̄ ſūt qꝛ tor
quentur mala ɔſciā. Tu āt patiēs
eſto: ſperās de pmiſſis dn̄i dei tui.
Deus eſt eternus q̄ mō parcit ma
lis. expectans illos ad penam: fla
gellat bonos. erudiens illos ad re
gnū celoꝝ. Noli turbari ſi te mō
flagellat. ꝓpterea. qꝛ nō tibi fuat
ignem eternum. Et illuꝫ ꝓpterea di
mittit pſperari mō ⁊ letari. qꝛ audi
turus ē. Ite maledicti in ignē eter
num: qui patus eſt dyabolo ⁊ an
gelis eius. **Collect.** Oremus dn̄m
vt huiꝰ doctri
ne monita eius auxilio vertamus
in opa: quatinꝰ qui ꝫ plantati ſu
mus in domo dn̄i: in futuro florere
mereamur in atrijs xp̄i. q̄ ē bene
dictus in ſecula ſeculoꝝ. Amen.

Pſalmꝰ xcij.

Dominꝰ re
Titulus. Laus canti
ci ipſi dauid i die an
te ſabbatū quando
fundata eſt terra. **Cal.** Cuius ſenſus ta
lis eſt. Iſte pſ̄ ē
laus cantici ptinentis ad diuinita
tem: que debetur dd. v christo qui
vere dicitur dauid. v manu fortis
ac deſiderabilis qm̄ ſolus poteſt
preſtare que vult. ⁊ a ſuis cultori
bus vnica affectione deſideratur.

Hugo Et hec laus facta eſt
in die ante ſabbatū
v in feria ſexta paſceues. i qua pa
ciendo ⁊ moriendo redemit genus
humanum. qn̄ fundata eſt tra. v
eccleſia que de ſanguine currente
de latere christi fundata ē. Intētio
pſalmiſte eſt hortari nos vt laude
mus deum q̄ dat nobis victoriam
temptationū: et ſabbatū pctoris.
Propheta igitur deſcribens in pri
mis christi regni inchoacōem dic̄
Dominꝰ [i. iheſus xp̄s verus de
us ⁊ verus homo] [regnauit]
i. ſe regnare innotuit p miraculo
rū exhibicōeꝫ ⁊ p ſuā reſurrectōeꝫ.
Nico In qua accepit ptātēꝫ ſu
p oēm creaturā ꝓpter qd
dicit. Mat. vltimo. Data eſt mihi
omnis ptās in celo ⁊ in terra.
Hugo Et nota qꝛ non dicit
regnabit ſcd̄m expe
ctationem iudeorū in aurea ihr̄u
ſalem: ſed regnauit dicit. qꝛ ipſe
iam eſt ⁊ ante fuit rex regū. ⁊ do
minus dominancium. ſicut apoc̄.
xix. dicitur. Sequitur.
Nico [Decorem īdutus eſt.] In
dumentum diuinitatis ē
humanitas christi ſcd̄m qꝫ dicit
apoſtolus ad philipp. ij. Ad ſimi
litudinem hoīm factus: ⁊ habitu
inuentus eſt vt homo. Et hoc idu
mentum ante paſſionē fuit paſſi
bile. mortale ⁊ deturpatum in paſ
ſione ſcd̄m qꝫ dicitur pſa. liij. Nō
eſt illi ſpēs neqꝫ decor: ſed in reſur
rectōne fuit glorioſum ⁊ ſic decora
tum [indutuſ eſt dn̄s fortitudinē]
qꝛ iſtud indumentū factū ē imorle

et impaſſibile⌊ et p̄c̄ixit ſe⌋ q̄ tan
q̄ fortis precinctus ad bellum· in
inferno detentos potent̄ eduxit· ⁊
ad celeſtia deduxit ſc̄dm q̄ dr̄ ſup̄
pſ̄· lxvij· Aſcendens xp̄s in altum
captiuam duxit captiuitatē⌊ Ete
nim firmauit orbem terre ⁊c̄⌋.

Cal ·v· eccl̄iam in fide· qn̄ in euā
gelio dixit· Tu es petrus
et ſup hanc petrā ·i· ſup fidem xp̄i
qui eſt petra edificabo eccl̄aʒ meā·
et porte inferi nō preualebūt adū
ſus eā. Vera ſatis· mirabile pre
coniuʒ· vt terra illa q̄ ſigt̄ eccl̄aʒ to
to orbe diffuſam· nō cōmoneat̄ vl
laten⁹ q̄uis ipſa frequenti concuſſi
one vexet̄⌊ Parata ē ſedes tua⌋ q̄
ſedes ad dexteram patris⌊ ex tūc⌋
viʒ a reſurrectione· Vl̄ pata ſigt̄
predeſtinationem p quam patur
ſedes NICO ⌊ex tunc⌋ ·i· ab eter
xp̄i· no q̄ a creacōne ce
li empirei pata eſt ſedes hominis
xp̄i ibidē ſup angelos⌊ A ſeculo tu
es⌋ q̄d dicit̄ ad hebreos ·viij· Ihs
xp̄s· heri· et hodie: ipſe ⁊ in ſecula
Deinde deſcribit̄ xp̄i regni impug
natio q̄d fuit p̄mo impugnatū p
p̄ncipes ſacerdotuʒ· volentes ipu
gnare xp̄i reſurrectioneʒ ⁊ aſcenſi
onē· et regni eius predicacōeʒ· vt
habet̄ actuū· iiij· Poſtea p impa
tores rōnos ⁊ alios tyrānos qui
vbiq̄ʒ terrarū voluerūt extirpare
populū xp̄ianum vt ſic de xp̄i reg
no nō eēt memoria in terra. Et hoc
eſt q̄d cōſequent̄ dicitur⌊ Eleua
uerūt flumina dn̄e⌋ ·i· potētes hu
ius mūdi q̄ p flumina deſignant̄
vt magis patebit infra⌊ Eleuaue

runt flumina vocē ſuā⌋ q̄d fuit im
pletuʒ qn̄ impatores romani ⁊ ty
ranni voce publica precipiebant
xp̄ianos vbiq̄ʒ exterminari⌊ eleua
uerūt flumina fluctus ſuos⌋ ·i· pſe
cutores ſuos atroces cōtra xp̄ia
nos. Per talem parabolam loquit̄
yſa· viij· Adduceʒ dn̄s ſup eos aq̄s
fluminis fortes ·i· mlt̄os reges aſ
ſiriorum· Deinde deſcribitur criſti
regni confirmatio que facta eſt p
hoc q̄ inter perſecutiones acutiſſi
mas tyrannorum maxime creuit
numerus chriſtianorū· vt patet
ex geſtis apl̄orū ⁊ martirum. Vn
de dicit⌊ Mirabiles elacōnes ma
ris⌋ ·i· pſecucōnes poteſtatis ſecu
laris cōtra fidem catholicam mirā
biliter exar Grego ·ix· mo
ſerunt. ralium
q̄ cum gentilitas ↄſpiceret moreʒ
ſuum deſtrui noue cōuerſationis
predicacōe· cum mundi hui⁹ diui
tes viderunt facta paupm chriſti
anorū cōtraire elationi ⁊ dn̄acōni
ſue· atq̄ʒ ſeculi ſapiētes attēderent
ſibi impitorū verba aduerſari· in
pſecucōnis ꝓtinus tempeſtate tu
muerunt: et ad pſecucōis ꝓcellas
ſe extulerunt. Sed has elationes
dn̄s mirabilit̄ miraculorū opatio
ne tēperauit. Vn̄ ſubdit⌊ mirabil̄
in altis dn̄s⌋ q̄ virtute ex alto ſan
ctam eccl̄iam creſcere fecit in pſecu
tionibus. Nā miniſtros ſuos viʒ
apoſtolos ⁊ alios diſcipulos pl⁹
oſtendit poſſe per miracula q̄ po
teſtates terrene tumuerūt p iraʒ·
Nicolaus. Propter q̄
mira cula

Teſtimonia tua ⌋ i. verba euan
gelice predicacõis ⌊ credibilia fcã
ſunt nimis ⌋ i. valde firmata ſunt
ſcd̃m qđ dicit᷑. Marci vltimo. Illi
autẽ pfecti predicauerũt vbiq₃: do
mino coopante ⁊ ſermonẽ confir
mante. ſequentibus ſignis.

Collect. Poſtq̃ docuit eccãʒ in pſecutionib⁹ au
gmentataʒ: oñdit quo ornameto
decoranda eſt **Hugo** ⌊ do
dicens. muʒ
tuam dñe decet ſanctitudo ⌋ vt ei⁹
omnes fideles ſint ſancti. habẽtes
caſtitatẽ in corpe: et caritatẽ i ſpũ

Nico. ⌊ In logitudine dierũ ⌋
q̧ domus dei q̃ eſt eccã
militans pmanebit in ſanctitate
fidei vſq₃ ad fineʒ mũdi. Et in eccã
triumphãte nõ recipit᷑ aliqđ niſi
ſanctũm: ſcd̃m q̧ dicitur apoc. xxi.
Non intrabit in ea aliqđ inquina
tum: et durabit ineternum.

Caſſi. Audiãt inſipiẽtes hũc
pſalmũ xpi regnuʒ p̃
nunciantẽ. p queʒ nobis diuerſa
grãrum munera collata ſunt. per
quẽ mors occubuit. vita ſurrexit.
dyabolus victus eſt. ⁊ homo noſci
tur eſſe liberatus. Exultant angeli
gloriant᷑ celi. et pnephas. adhuc
hõ reddit᷑ ingratus cui ſingularit᷑
ſubueniſſe monſtrat᷑. Nos igitur
bñficia dñi ſaluatoris nři deuota
cõſideracõe meditantes humilit᷑
ipſius clementiaʒ dep̃cemur. qua
tin⁹ nos mũdo corde ac corpe in ſã
cta eccleſia ſua cuſtodiẽ dignetur
ne polluatur in nob̃ baptiſmi gr̃
tia in quo renati ſumus ad vitam
Per te iheſu xpẽ ſaluator mũdi q̃
es bñdictus in ſecula ſeculoꝝ. A.

Pſalm⁹ xciij.

D**Eus vlcio**

Titulus pſalmi da
uid quarta ⌋ **Hu.**
ſabbati.

Supra egit pp̃heta de regno criſti.
Sʒ q̧ cõtra ipm mlti murmurãt
dicentes. q̧ nõ bñ regit munduʒ
eo q̧ permittit malos pſperari ⁊
florẽ in mũdo bonos ãt tribulari.

nico tanq̃ nõ curet de illis q̃ ſi
unt in ſeculo. In quoꝝ p
ſona dĩ. Job xxij. Circa cardines
celi pambulat: neq₃ nrã cõſiderat
Ex quo errore ſequit᷑ q̧ hoĩes ſine
freno currũt ad vicia nõ expectan
tes aliq̃s penas vel p̃mia p bonis
vel malis actib⁹ ſuis. Ideo in hoc
ps̃ hunc errorem deſtruens.

Aug⁹ docet paciẽtiã habẽdã
in laborib⁹ ↄtra iniq̃rũ
felici **hugo** Cui⁹ tituli ſẽſus
tates talis ẽ. Ps iſte ẽ
dđ pp̃hete. habitus p hijs q̃ ſignt᷑
p ea q̃ facta ſunt. iiij. ſabbati i. q̃r
ta die creacõnis mũdi. q̃ die lumi
naria celi facta ſunt viʒ ſol luna ⁊
ſtelle. q̃ ſic ſine murmure pagũt
curſũ ſuũ. nõ curantes que inferi
us paguntur: ſic fideles ſine mur
mure ſint in nacõne pũerſa nõ cu
rantes de felicitate malorum.

Aug Vnde apl's docet nos di
cẽs. Oĩa facite ſine mur
muracõe ⁊ diſceptacõe vt ſitis irre
p̃henſibiles ⁊ imaculati filij dei in

medio nationis p̄ue ꝛ puerſe: inē quos lucetis ſic luminaria in mundo verbū vite cōtinentes. Intencō ꝓphete hortatur nos ad paciētiam

Caſſi. Videns āt ipſe ꝓpheta puerſoꝝ iniquitates i magnā ꝓfiluiſſe licentiā: diſtrictū dn̄i iudiciū eis q̄ terribilia fulmina cōminatur dicens.

Deus vltionū | i. punicionuꝫ | dn̄s | xp̄s q̄ iudicaturus ē mundū ꝛ vltionib⁹ iuſtis affligere veniet obſtinatos.

Hugo | de⁹ vlcionum | bis di vltionū in plurali. q2 puniet malos in corpe ꝛ aīa | libere egit |

Nico q2 non eſt ſubditus alicui legi. ꝛ ideo pt pcere a pena ſcd̄m q2 ſibi placet cuilꝫ delinquenti: nec facit iniuſticiaꝫ alicui Vnde apl̄s ad rō. ix. dicit. Cui vult miſeretᷓ: ꝛ quē vult indurat ꝛ indurari pmittit. Cui⁹ iudicium ꝓpheta depcando ſubiūgit | Exaltare | oſtendendo tuā potentiam | qui iudicas terrā | inferendo pc̄orib⁹ penā | redde retributionē ſupbis |

Caſſi. qui in ſua malignitate pſeuerāt: nec aliq̄ ſatiſfactione ad dn̄i miam vident puenire. Iſtis retributio dabitᷓ: q̄n audient dn̄m dicentē Ite maledicti i ignē eternū: q̄ patus eſt dyabolo et angelis eius Adhuc ſubiūgit de pc̄oribus q̄ obſtinata volūtate dureſcūt dicens | Vſq3 quo peccatores dn̄e | i. q̄diu cōcedetᷓ eis licentia malignādi | vſq3quo | Repeticio iſta dolorē diuturne expectacōnis oſidit q2 ſemp innocentib⁹

graue ē crīminoſoruꝫ expectata iactātia | pc̄ores gloriabūtur ꝛ |.

Iero Non em̄ ſufficit eis peccare. ſ3 etiaꝫ iactāt ſe peccaſſe allicientes alios ad peccandum Vn̄ ſubdit | Effabuntᷓ | i. extra fabuntᷓ p iactantiā | et loquentur iniquitatē | i. iniqua opa ſua. Verum ne illud loq̄ ſolummō ſermonem eē putares. addidit | loquentur oīs q̄ opantᷓ iniuſticiaꝫ | cōtinuo declarat dicēs Populū tuū | viꝫ fideles tuos | humiliauerunt | opprimēdo | et hereditatē tuā | viꝫ predictū ꝓpl'ꝫ xp̄ianū | vexauerūt. |

Caſſ. quē ideo dixit vexatum. q2 inumeris cladibus eos ſupbi pſecutores atterere tēptauerūt | Viduā ꝛ aduenā interfecerūt: et pupillos occiderunt |.

Aug. Manifeſta ſunt illa ſingula: nec opus ē in his immorari.

Hugo poſt tāta mala nō timēt incidere in pc̄m blaſphemie. Vn̄ ſubdit | Et dixerunt | cū hec oīa mala facerent | nō videbit dn̄s | mala q̄ fecim⁹ | nec itelliget de⁹ iacob |.

Nico i. xp̄ianoꝝ q̄ dicat. deus nō curat de illis q̄ ſunt i hoc mūdo vt ſup dictum eſt in titulo huius pſ.

Iero Illis hoc dicentib⁹ vide q̄d r̄ndeat ſpūs ſanct⁹ | Intelligite inſipiētes in ꝓpl'o: ꝛ ſtulti aliquando ſapite |

Caſſi. Inſipientes illos appellat q̄ in eccā cōſtituti: ſcl'i iſti⁹ felicitate mordentᷓ. In ꝓpl'o āt ido ſubiūxit. q2 ꝑuas itelligētias ſua ꝯ[illegible]

populorū̃ publicare et denunciant: ⁊ docere videntur q̄ ipſi peſſima intencōe didicerūt Stultos ãt illos dicit qui vere religionis expertes idē neſcij. apta contradictione blaſphemãt. dicētes nec videre deum q̄d homines faciūt nec ītelligere qui diligūt. dicit aliq̄n ſapiēte ⁊ aduertite ꝑtãtem dn̄i vel pietatē. Quō talia putatis dn̄m negligere que ſuis preceptis cognoſcit̄ inhibere. Qui plantauit aurez nō audiet: aut q̄ finxit oculū̃ n̄ ꝯſideãt.

Nico Quaſi dicat. hoc ē abſurdum ꝙ hoīes corruptibiles cognoſcūt iſta inferiora ⁊ deꝰ ignoret. ꝗꝛ quicq̄d ꝑfectionis ē in iſtis inferioribus totū pre exiſtit eminentius in prima cauſa. ꝓpter quod pħs .i. de anima arguēs cōtra empedoclez ducit eum ad incōueniens ꝙ deus ignoraret aliqua que inferiores cognoſcunt. ſ. litez. quia ille dicebat ſimile a ſimili cognoſci. Iſta aūt inferiora dicebat eſſe cōpoſita ex amicicia ⁊ lite: ſed in ſupioribus lis nō habet locū. nec ꝑ conſequēs cognitio litis.

Hugo ⌊Qui corripit gētes⌋ in p̄nti ꝓ minoribꝰ peccatis ⌊nō arguet⌋ in iudicio ꝓ maioribus. ymo arguet ⁊ puniet ⌊qui docet hoīem ſciam.⌋ Nunq̄d erit inſcius. Abſit. Hoc eē nō ꝑt. q̄d ꝓbat ꝑ locum a minori dicens ⌊Dominꝰ ſcit cogitacōes hoīm⌋ ergo multo fortius opa eorum.

Caſſ. Et bene dictū eſt. dn̄s nouit. ꝗꝛ ipſi ſe ſemꝑ noſcere nō p̄nt. qui p̄ius cogitationibus occupant̄. Et de illis cogitacionibus dicit dn̄s ⌊q̄m vane ſunt.⌋ proficuū nō hn̄tes fructum.

Jero vultis ſcire q̄m cogitaciones hoīm vane. Pater ⁊ mater nutriunt filiū. ⁊ ꝓmittūt ſibi de illo felicitatē Mittūt ipſum ad ſtudia ⁊ erudiūt. Venit vſ̄ ad adoleſcentiā. diſponūt vt etiā militet. Cū oīa cogitauerint ꝑ annos xxx. vna febricula vitã tollit oēs eoꝝ cogitacōes. Vna ſola cogitatio felix eſt. ſ. cogitatio de domino.

Collect. Poſtq̄̄ dixit quō amatoēs mūdi caducis cogitacōibꝰ illudunt: ꝯſequēter oñdit quō fidelis ꝑplꝰ doctrine celeſtis veritate firmat̄ dicens.

Nico. Beatus hō quem tu erudieris dn̄e ⌊ipm illuſtrando in mente.

Jero. Felix plane q̄ cō mgr̄o vtit̄. vnde ſubdit̄ ⌊et de lege tua docueris eum⌋ viz de lege euangelica ã de ſcriptu⌋

Hugo ⌊Ut mitiges ei⌋ viz p̄ns tempus ⌊a diebus malis⌋ hoc eſt vt leuius portz ⁊ ſuſtineat tribulacōes que ei inferuntur.

Cal. A pſecutoribꝰ. quibus fauet hūana felicitas. Qui dies nō durabūt niſi ad illud ⌊donec fodiat̄ peccatori fouea⌋ aūz dies eiꝰ ſepulture venerit q̄n ad tꝑs peccatores florentes non amplīꝰ ſupbiūt: nec vlterius de pſperitate gaudebūt. ſed tunc recipient q̄d hic corrigere noluerunt cum eoꝝ corpus et anima ponentur in gehenna.

Jeroni

Videtis igit̃ q̄m ſcīa ꝛ exercitacō
et opa in ſcripturis ſc̄is mitigent
nobis dies malos.ꝛ Ecce floꝛet pec
catores donec fodiatur eis fouea.
Quid de me inq̄s erit q̄ laboro in
ter pc̄tōres.ꝛ R̄ n̄det tibi q̄d ſeq̄tur

Hugo Quia nō repellet⌋
in futuro⌊ d̄n̄s plet̄e
ſuā⌋ xp̄ianā ſuis p̄ceptis obedien
tem. q̄uis eā in p̄n̄ti corrigat ꝛ fla
gellet⌊ et hereditatē ſuā⌋ .i. ipſam
pleb̄e ſanguine eius acq̄ſitā⌊ non
derelinquet⌋ qꝛ promiſit ei dicens
Mat. vltimo. Ecce vobiſcū ſum oī
bus dieb⁹ vſq; ad cōſummacōez
ſeculi. hoc⌋ est.

Hugo ⌊ Quoad
vſq; iuſtici
a⌋ .ſ. q̄ modo ma⌊ conuītat̃ in iudiciū⌋ .i.
ponat̃ in execucōe in extremo iu
dicio i quo oīa reducent̃ in debitū
ordinē iuſticie cū reddet̃ vnicuiq;
iuxta opa ſua.

Glo ⌊ Et q̄ ⌋ ſupple
.ſentiūt⌊ iuxta
illam⌋ q̄ ridet⌊ oīs recti corde⌋.

Aug⁹ Qui ſunt recti corde.ꝛ q̄
hoc volūt q̄d de⁹ vult.
Parcit de⁹ pc̄tōrib⁹. Tu vis vt iaz
pdat pc̄tōres. diſtorti cordis es et
praue volūtatis q̄n aliud vis. Ali
ud vult de⁹. paciēs ē pc̄tōribus. tu
nō vis tolerarē pc̄tōres. conuerte cor
tuum ꝛ dirige ad deū: qꝛ ꝛ deus in
firmis cōpaſ⌋ ſus eſt.

Hugo Conſe
quent̃
ꝓphetavidens malos opprimē bo
nos: in pſona ipſoꝝ bonoꝝ excla
mat ad d̄n̄m: et petit auxiliū dicēs
Quis conſurget m̄⌋ in auxilium
⌊ aduerſus malignātes⌋ vt vincā
eos: aut ſi non poſſim eos vincere
⌊ quis ſtabit⌋ pſeuerant̃⌊ me cum
aduſus opantes iniq̄tatē.ꝛ⌋ vt ñ
vincar ab iniquitate eorum

Aug⁹ Perſuadēt multi mul
ta mala. Serpens dya
bolus non deſinit ſuſurrare vt faci
as iniq̄tatē: pſtrepūt ꝛ dicūt ma
li hoīes. Quare ſic viuis. tu ſol⁹ es
xp̄ianus. q̄re non facis vt alij faci
unt. Quis ḡ occurret p̄ncipi iniq̄
tatis dyabolo ꝛ angelis eius ꝛ ho
minibus ſeductus ab eo.ꝛ

Hugo Quaſi dicat. Nullus
pret̃ d̄n̄m Probatio
Niſi qꝛ d̄n̄s adiuuit me⌋ .i. ñ m̄
affuiſſet dei auxiliū ſpāle⌊ paulo
min⁹⌋ .i. fere⌊ habitaſſet in infer
no aīa mea⌋ .i. in illam foueā vici
orum protinus incidiſſem.

Caſ. In qua certū eſt pc̄tōres
poſſe demergi: qꝛ fere con
ſenſiſſem v̄anis pſuaſionib⁹ iniq̄
rum. niſi d̄n̄s fuiſſet liberator.

Hugo Deinde oñdit q̄ d̄n̄s
iuuat illos q̄ ſe debi
les ꝛ īdigētes ꝯfitent̃ dicēs⌊ Si⌋
pro qꝛ⌊ dicebā⌋ confitendo⌊ mot⁹
eſt pes meus⌋ id ē affectus cordis
mei ad pc̄tm̄. Pes anime ē amor
et affectus q̄ mouetur q̄n delicto
veteri amico chriſto nouus ama
tur .ſ. mundus. Et quia confeſſus
ſum e peccatum ꝛ infirmitatē meaz
⌊ mīa tua domine adiuuabat me⌋

Caſſi. Tantū em̄ valet in p̄n
cipijs accelerāta ꝯfeſſio
vt an̄ indulgētia ſubueniat q̄ pe
na percellat. ſicut petrus ambulās
ſup aquas maris Ideo cito meru
it a Chriſto adiuuari quia infir

mitatē ſuam obꝛui ptin⁹ exclamauit. **Collect.**

Sentiēs itaqꝫ populus fidel' miam dei ſibi in temptationū et aduerſitatū piculiſ adeſſe. dulcedine cōſolacōis dn̄i expōit dicēs [S]ecd̄m multitudīnē doloꝝ meoꝝ [q̄s pacioꝛ in corde meo de tēptationib⁹ et p̄ſſuris vite p̄ntis] cōſolacōnes tue [q̄s intelligo ex ſcripturis ſcīs] letificauerunt animam meam.

Jero Nā hoc ipſum ap̄ls loq̄tur. qm̄ ſcd̄m labores et miſerias q̄s i iſto ſeculo patimur habem⁹ mercedē apud deū in celiſ Magnitudo tribulationuꝫ magnitudo p̄mioꝝ ē: q̄t patimur vulneā tot meremur et coronas. q̄nto magis egi pn̄iaꝫ. totiēs me ꝯſolatus es: Vnā fudi lacrimā: vnā merui cōſolacōem: decē fudi lacrimas. decem merui ꝯſolacōes. q̄ntuꝫ eīḡ fuit pondus pn̄e. tantus fuit cōſolationum nu merus. **Caſſi** Ipſe ſunt ꝯſolationes tue: que letificauerūt aīas. q̄ꝛuis corpora videantur afflicta.

Hugo Sed mali q̄ me perſequunt huiꝰ ꝯſolacōnis nō ſunt pticipes. qꝛ [N]unq̄d [p nō] adhēt tibi ſedes inīq̄tatis. c. **Aug⁹** i. nemo iniqu⁹ ſedet tecū. Cui⁹ rōem reddit dicens [q̄ fingis] i. formas. facis vl' plaſmas [laborē i p̄cepto] i. de dolore vl de labore facis nobis precepta. vt ipſe doloꝛ preceptū nob' ſit **Caſſi** Preceptum enim ipſius cōtinet. Beati qui lugent: quoniam ipſi cōſolabunt.

Hugo Iniqui vero hmōi p̄cepto non obedīūt ſꝫ potiꝰ ꝯtradicūt. qꝛ florere et gaudere volūt. Ergo tecū nō ſedebunt. tecum non re**Jero** Nemo dormi gnabuut. ens coronat. nemo refecto ventre pōt digne de ieiunijs diſputare. Oīa p̄cepta domini laborē hn̄t. ſine laboē nō poſſum⁹ poſſidere regna celoꝝ. q̄ vult ſequi rḡna celoꝝ. dieb⁹ ac noctib⁹ oret. vigilet. ieiunet. iaceat in ciacio et in cilicio et cinē. nō in plumā. ñ in ſerico. qꝛ pn̄ia delicias ñ amat

Hugo Cū igit' viuis labora in paucis annis. qꝛ inde requies erit tibi ſempiterna. Ecce q̄ntum p̄ciū. dam⁹ quodam mō vnā ſiliquā i. folliculū ḡni vel leguminis ad accipiēdos theſauros ſempit'nos. ſiliquam laboris ad incredibilē requiem. Sequitur [Q]Aptabant. **Jeroni** Vide verſuꝫ diſſonāciaꝫ. Que enī eſt ꝯſequētia in hoc. qui fingis laborē in p̄cepto. c. [captabāt in aīam iuſti] ſꝫ quidē auris carnea nō intelligit. Quid ḡ dicit. qui fingis laborē in precepto ꝓpterea in q̄t laboramus in precepto dn̄i diebus ac noctib⁹. vigilam⁹ oramus ieiunamus. qm̄ multos habem⁹ aduerſarios q̄ captabāt

Hugo i. frequent' tā in verbis cōtumelioſis q̄ꝛ prauis exēplis tēptabāt deceptionē cape in aīam iuſti vt eū ad peccatum trahant [et ſanguinem innocentem condem] **Jer.** Solēt inī q̄ dicere [pnābant]

Jlle qui occiſus eſt nō occideretur
niſi fornicator eſſet: aut aliqđ pec
catum habuiſſet. Ruina illum nō
occupaſſet niſi fuiſſet peccator: ꝙ
diu in hoc ſeculo ſumus. omnia in
cōī patimur. Juſtus ⁊ peccator eq̄
liter moriunť. ſimilis exitus ambo
rum: ſed diuerſa p̄mia: alius duci
tur ad iehennā. ⁊ alius ad regna
celoꝝ. Sufficit tibi o iuſte conſcīa
tua. gratia tua. et ſi cōdempnatꝰ
fueris ab hoībus. ſit ſanguis tu
us innocens. clamabit ad dn̄m.

Caſ. Hic verſiculus ad dn̄m ſal
uatorē etiam poteſt refer
ri: qui vere innocens atqꝫ immacu
latus ꝓ nrā redempcōe ſententiā
iniuſte ꝯdempnacōis accepit. Vt
autē oſtēderet ꝑſecucōnes hoīm ni
hil valere ꝯſequenť ſubdit dicēs
ET factus ē michi in refugiū ⌋
in tribulationibus ⌊ et deus meus
in adiutorium ſpei mee ⌋.

Augꝰ ꝙ diu hic ſumꝰ. in ſpe
ſumus nondū in re. ſꝫ
ne in ſpe deficiamus adeſt ꝓmiſſor
nos erigens. ⁊ tēperans ipſa ma
la que patimur. ſicē ſcriptū eſt. ffi
delis deus q̄ nō ſinit vos temptari
ſup̄ ꝙ poteſtis ferre: ſed faciet cū
temptacōe etiam exitū vt poſſitis
ſuſtinere. Sic mittit in fornacē tri
bulacōnis. vt coquať vas non vt
frangať. Et quid fiet de iniquis.

Hugo ET reddet illis ini
quitatē ipſoꝝ ⌋ ⁊ pe
nam ꝓ iniq̄tate ⌊ et in malicia ⌋ idē
pro malicia ⌊ eorum ⌋

Caſſi. Et nota ꝙ hoc nomē
malicia. oīm criminū capax eſſe
dicitur. Nā ſicut caritas multifari
as virtutes ꝯtinet: ita malicia cri
mina diuerſa cōplectitur ⌊ diſꝑdet
illos dn̄s deus nr̄ ⌋ ⁊ a ſuo regno
efficiet alienos cum eis dicet. Jte
maledicti in ignē eternū: vbi incō
prehenſibilem penā ſuſtinēt dam
pnati. Reſpiciamꝰ hunc pſalmū q̄
decore r̄ſplendeat. quēadmodum
illi murmuracōni cōī r̄uſum eſt. q̄
maxime laborāt hūana fragilitas
Nullus inuideat perituris. nullus
felices eſtimet q̄ ſub eternitate dā
pnandi ſunt: amemus pocius af
flictiones que faciunt perpetuo fe
lices. Certe deus de malicia iniq̄ꝝ
erudit nos. caſtigat ⁊ purgat. To
lerandi ⁊ diligendi ſunt iniqui q̄
rum ꝑſecutiones nobis cōferūt lu
crum eterne vite. Si enim amarā
iam medici potionem non reſpui
mus vt mereamur tpalē ſuſcipe
re ſoſpitatem. q̄s ſane mentis nō
ferret pacienter tpales corpis mo
leſtias ꝑ quas eterna gaudia ac
quiruntur. maxime cū in ipſis mo
leſtiis ac miſeriis amplius auxi
lietur nobis dextera creatoris.

Caſſi. Oremꝰ ergo dn̄m nr̄m
qui adiutor eſt i tribu
lationibus. vt q̄ in p̄ntis vite ma
lis multipliciter fatigamur: beni
gne nos conſolari dignetur. qua
tinꝰ i hac vita ſalubriť purgati. ⁊
in futuro ab iniquoꝝ penis miſeri
corditer erepti. in r̄gno celeſti per
ipſius gratiā. eterne beatitudinis
efficiamur cōſortes. Per dominū
noſtrū ihesum chriſtū qui eſt be
nedictus in ſecula ſeculoꝝ. Amē.

Pſal. xciiij.

Venite exul Titulus. Laus cantici ipſi dauid.

Nico. Apo⁹. ad Hebre. iij. et iiij. ca. põit magnã pt̃e hui⁹ pſalmi .ſ. ab illo loco. Hodie ſi vocẽ zc̃. vſq̃ ad finem: dicens q̄ hoc fuit dictũ a dauid Vnde ſequitur q̄ eſt auctor iſti⁹ pſalmi. Et dic̃ aplus ibidẽ q̄ pſalm⁹ iſte nõ loq̄tur de ingreſſu terre ꝓmiſſionis q̄ iam ante annos multos trãſierat tpe Joſue: vt hebrei de code pſal. exponũt. ſ; loquit̃ de ingreſſu terre viuentiũ apiende p xp̄m tpe gratie: quĩ p ſuã bñdictaz paſſionem amouit impedimentũ q̄d fit p peccatum originale. Vnde ſenſus p̃te dicti tituli ta lis eſt. Caſſi. Laus ſig̃t vocis deuotionẽ. canticũ hilaritatẽ mẽtis. q̄d in ope pſalmodie vtrũq̃ deb; eſſe ſociatũ: q̄tin⁹ officiũ lingue noſtre ↄiũcto gaudio compleat̃. hec laus cantici cantat̃ ipſi dauid ⁊ domio ſalua tori. Nico. q̄ venit redimẽ genus humanũ per morte ſuã. Hoc p̃uidens ꝓpheta. populũ maxime hebraicũ ſm intẽtionẽ apl'i ad xp̄i laudẽ iducit: dicẽs.

Glo. Venite [o vos omes q̄ longe eſtis a deo p prauitatẽ vite: de quib⁹ ꝓpheta yſa. ait. Populus hic labijs me honorat: cor aũt eoꝝ longe eſt a me. Nico. Venite nõ corpis paſſibus: ſ; affectu mentis p fidem et deuõ tionem.

Aug⁹ Exultem⁹]. nõ in ſeculo cuius leticia mala ẽ: ſed in [do Caſſi. de quo vãp mino]. ſup̃ tñoe gaudeatur vbi exultatio edificationẽ reperit nõ vtiq̃ ruinã. Sequit̃. [iubilem⁹] cũ leticia cordis ienarrabili Nico. Jubilus em; dĩ cordis gaudiũ ita intẽſuz q̄ ñ p̃t interi⁹ cõtineri q̄n appareat i ſigno exteriori [deo ſalutari noſtro] Caſ. ⁊ ad laudẽz Jeſu xp̄i veri dei q̄. p nob̃ moriẽdo ſalutem cõceſſit: patiẽdo exemplũ tribuit: reſurgẽdo ſalutaria munera dona uit. Nico de quo Mat. ⁊. angelus dixit. Vocabis nomen eius Jeſum. Jpſe enim ſaluũ faciet populũ ſuũ a peccatis eoꝝ. [p̃occupem⁹ ⁊ p̃ueniamus. faciẽ eius in confeſſione]. Jero. hoc eſt. pri⁹ q̄ nob̃ cauſa facie in iudicio iraſcatur confiteamur peccata.

Aug⁹ damnem⁹ q̄d fecimus: vt ille q̄d coronet ñ q̄d damnet iueniat. Et hoc ad laudẽ cãtici ptinet. q2 cũ pctã noſtra cognoſcim⁹: dei gloriã cõmendam⁹. [et in pſalmis] ⁊ in laudib⁹ deuotis iubilem⁹ ei [deo grãs agentes. Nico Et ſubiũgit cauſas iſti⁹ confeſſiõis ⁊ laudis: dicens [Quoniã de⁹ magn⁹ dñs] cui⁹ magnitudinis nõ eſt finis [et rex magnus ſup̃ omnes deos]. q2 tam ſup ſãctos angelos ⁊ ꝓphetas dei amicos: q̄ in ſcriptura dicitur dij participatões: q̄ ſup deos gẽtiũ.

Caſſio. Chriſt⁹ eſt deus ma
gnus omnipotēs: qui
reuera rex dī: qm̄ ⁊ creat oīa: et re
git vniuerſa. Poſt magnitudinē
dn̄i predictā venit ad ei⁹ mirabilē
infinitāq₃ dementiā cū ſubiūgit.

Jero. Quoniam nō repellet
dn̄s plebē ſuā⌋ quā ꝓpo
cruore redemit. ⌊q₂ in manu⌋ ⁊ in
ptāte⌊ ei⁹ ſūt om̄es fines terre⌋.

Caſ. Jſtud ad gētes vniuerſas
ptinet q̄ xp̄o domino fideli
deuotiōe ſubiecte ſunt. ⌊⁊ altitudi
nes mon
tium⌋.
Jero. ⁊ pdicationes
aplice ⌊ipſius
ſunt⌋ q₂ ipſe inſpirat eas. Jtā lau
dandus eſt dn̄s: eo ꝙ poſſidet vni
uerſā. Vnde ſubditur.

Nico. ⌊ Quoniā ipſi⁹ē ma
re et ipſe fecit illud ⌋ cō
gregās aquas ī vnū locū⌊ ⁊ ſiccā⌋
⁊ ptē terre aridā⌊ man⁹ eius forma
uerūt⌋. Per hoc em̄ ꝙ cōgregauit
aq̄s ī vnū locū qui dī occean⁹: ap
paruit pars terre aq̄s diſcooperta
vt habet̄ Geñ. i. et hoc ad lrāz. Al
legorice
autem
Aug⁹. Mare mūdus
eſt: cui⁹ fluct⁹
ſeuire nō pn̄t: niſi vſq₃ ad lit⁹ vbi
ipſe de⁹ terminū poſuit. ⁊ teptatio
ſeculi menſurā h₃. q₂ dn̄s noſter nō
pmittit nos tēptari vltra id qđ poſ
ſum⁹ ferre. Eſto ⁊ tu arida terra ſi
tiens grāz dei. Non eni₃ pmittit flu
ctus maris opire quos ſeruāt.

Caſſiodo. Deinde hortatur
populum dei ad
pn̄ie ſoſpitatē: dicens. ⌊ Venite
adorem⁹⌋ cu₃ fidei deuotione ⁊ cor
poris flexiōe⌊ ⁊ pcidam⁹⌋.

Nico. humiliter adorando⌊ ⁊
plorem⁹⌋ pctā noſtra
ꝯfitēdo⌊ ante deū qui fecit nos⌋ ad
imaginē ⁊ ſimilitudinē ſuā⌊ q₂ ipe
eſt dn̄s de⁹ noſter⌋ dans ſe nobis
per ſuam incarnationem.

Hugo. ⌊⁊ nos ꝓpl'us paſcue
eius⌋. q₂ ipſe nos ſuo
quotidie corpe paſcit ⁊ ſāguine.
⌊⁊ oues manus eius⌋.

Caſ. Oues ſignt cordis ſimpli
citatē quā hīe ꝯſtat po
pulū q̄ paſtori ſuo xp̄o manſueta
pietate ꝯſentit. Deīn alloquit̄ dn̄s
ſaluator iudeos ne parentū ſuoru₃
obſtinatiōib⁹ imitatis a req̄e dn̄i
recedantur alieni. Vnde dicit.

Nico. Hodie⌋ ⁊ in tpe grē
qđ vocat̄ dies Jux̄ illud
ad Rō. xiij. Nox pceſſit: dies āt ap
propinq̄uit. Vbi p noctē intelligi
tur vetus teſtamentū. p diē nouū.
⌊ſi vocē eius audieritis⌋. ſi. p quia.
audiſtis. ⌊nolite obdurare corda
veſtra⌋ legē euāgelicā repellendo.
Obduratio em̄ cordis hūani i ma
lo nō pueniit p̄° ex pte dei: ſʒ ex pte
liberi arbitrij hoīs a deo ſe auertē
tis. Et idō de⁹ ꝯſeq̄nt̄ retrahit grāz
ſuā cor mollificantē: ⁊ ſic ī infidelita
te ⁊ in malo obdurat̄. Conſeq̄nter
ad ꝓpoſitū adducit̄ exemplū de ill
q̄ territi verbis exploratoru₃ rebel
les fuerūt dn̄o ⁊ Moyſi. ⁊ voluert
reuerti ī egiptū: vt habet̄ Nū. xiiij.
Et hoc eſt qđ dī. ⌊Sicut ī irritatio
ne⌋ ⁊ nolite obdurare corda vr̄a
ſic fecerūt parētes vr̄i in deſerto in
irritatōe. ⌊ſcd̄m diē⌋ ⁊ in die ⌊tēpta
tionis in deſerto⌋ facte. Vocatur

autem iſtud peccatū irritatio ⁊ p
uocatio ad irā dñi. q̄ viderant tot
mirabilia eius in egipto: ⁊ in trāſi
tu maris rubri ꝙ nullo modo debe
bant dubitare de impletōe ꝓmiſſi
onis diuine .ſ. ꝙ abſq; difficultate
introduceret eos ī terrā ꝓmiſſio
nis. ⌊vbi⌋ .ſ. in deſerto ⌊tēptauerūt
me p̄res vri⌋ multociens: ſic dicit̄
Nume. xiiij. Jam tēptauerūt me p
decē vices. ⌊ꝓbauerūt ⁊ viderunt
opa mea ⁊ mirabilia q̄ feci coram
eis. Et qm̄ non crediderūt. ido qua
draginta ānis fuit ꝑplus iſrl' impe
dit⁹ ab igreſſu t̄re ꝓmiſſiōis in qui
b⁹ oēs mortui fuerāt ī deſto q̄ vide
rant mirabilia dei: ⁊ increduli fue
rant: vt habet̄ Nume. xiiij. Et hoc
eſt qd ſubdit. ⌊QVadragīta an
nis offenſus fui gnatiōi illi⌋ retar
dans eos ab impletōe ꝓmiſſi. ⌊Et
dixi. ſemp hi errant corde⌋.

Hugo ⁊ ex certa malicia et
volūtate cordis incre
duli ꝑdurāt. Semp erraſſe iudica
bit̄: q̄ in finē errans īueniet̄ur.

Nico ⌊ET iſti non cognoue
runt vias meas⌋ ⁊ pre
cepta mea ī quib⁹ debebāt ambu
lare: qd nō fecerūt malicia eorum
ipſos excecante ⌊quib⁹ iuraui⌋ ⁊
irreuocabilit̄ diffiniui ⌊ī ira mea⌋
⁊ in affectu vel in rigore vindicte
mee. ⌊ſi itrabūt⌋ ⁊ nō itroibūt ⌊in
requiē meā⌋ ⁊ in terrā ꝓmiſſiōis
in q̄ dedit de⁹ filijs iſrl' quietē. Et q̄
illa fuit figura quietis btōꝝ in pa
tria: ſic Apl's. dicit ⁊ ad Corint. x.
Omnia ī figura ɔtīgebāt illis. Ido
p hoc intēdit dauid inducere popu
lum maxime hebraicū: ne p rebelli
onē ad xp̄m ꝓhibeant̄ ab igreſſu
terre viuentiū: vbi eſt reqes btōꝝ

Caſſi. In quā obſtinati nō in
trabāt. qm̄ et̄na mors
illos ſuſcipiet: q̄ nō meruerūt ad
ſatiſfactōis ei⁹ munera puenire.

Collect. Notandū ꝙ iſte pſ.
expoſit⁹ eſt ſm̄ tūſla
tōez quā tenet ecc̄a gallicana. q̄ tn̄
cantat̄ in p̄ncipio matutinarū i ec
cleſia noſtra ſcd'm tranſlationem
quā tenet eccleſia romana.

Hugo Et q̄ ipſe eſt īuitato
rius iudeoꝝ vt p̄di
ctū eſt. ido non cantat̄ in ephia do
mini in p̄ncipio matutinal' officij
eo ꝙ ipſa die tres magi p̄mitiue
gentiū venerūt adorare dn̄m. ſ; can
tatur ſexto loco: videl; in fine ſecū
di nocturni: ad ſignduz ꝙ iudei in
fine ſexte etatis ſaluabūtur con
uerſi ad chri
ſtum

Caſſi. Audite in
dei ſacrile
ga mēte durati: vt ſi bn̄ficia dei nō
recolitis: ſaltē debita ſupplicia for
midetis. Quid eſt aliud in requiē
non itroire: niſi ꝑpetua tormēta ſu
ſcipe. Merito ad requiē itrare nō
pñt q̄ Jeſuz xp̄m ianuā tranquilli
tatis offendunt. Non ergo vos im
plicet q̄ſum⁹ error alien⁹ p̄rm v̄ro
ruz: ſ; deſideria meliori ɔditōne mu
tate. Si aq̄s ī ſiccitate petitis: ad fō
tem dñi ɔuenite. ſi manna deſidera
tis: corp⁹ dn̄i ſaluatoris accipite.
Illa dederūt p̄ribus veſtris penā;
iſta nobis tribuūt requiē ſempi
ter
nā.

Jero Timeam⁹ ⁊ nos xp̄ia
ni ne forte accepta pol

lꝫcitatione introeundi in requiem
eius exiſtimetur aliquis ex nobis
deeſſe. Etenim nobis nunciatũ eſt
quemadmodũ illis: ne ſimꝰ incredu
li pmiſſionis eius. Nemo dicat in
corde ſuo.

Augꝰ Verũ eſt qđ pmit
tit. falſũ eſt qđ mi
natur. Sicut enim verũ eſt qđ pmit
tit: ſic verum eſt qđ minat̃. Tam cer
tus debes eſſe de requie: de felicita
te: de eternitate: de imortalitate ſi fe
ceris p̃cepta illiꝰ: q̃ꝫ certꝰ debes eſſe
de interitu: ꝺ ardore ignis eterni: de
dãnatõe ſi ꝯtẽpſeris p̃cepta eiꝰ.

Collect. Igit̃ tantorũ cõmina
tiones tormentorum
formidãtes. exhibeamꝰ nos ſicut dei
miniſtros in opibꝰ virtutũ ſãctos
ꝛ imaculatos: vt mereamur itroi
re p fidẽ caritate formatã in illam
beatorũ requiẽ quã ſpamꝰ accipere
p dñm noſtrũ: cui cum pr̃e ꝛ ſpiri
tuſancto eſt honor ꝛ gloria in ſecu
la ſeculorum. Amen.

Pſal. xcv.

Cantate do
Titulus. Pſalmus
dauid qñ domꝰ edi
ficabatur poſt captiuitatẽ.

Nico. Iudei iſtũ locũ ſic intelli
gunt vt pſalmꝰ iſte ſit
quedã diuinarũ grãrũ actio ꝺ reedi
ficatõe tẽpli hieruſalem a Salomo
ne rege primo fũdati: quod ſtetit
quadringẽtis decem annis.

Cas. Et deinde a caldeis vſqꝫ ad
ſupficiẽ terre deſtructi. ac
poſt captiuitatẽ babilonicam a zo
robabel filio ſalathiel reparati: vt
habetur Eſdre p̃mo.

Nico. Sꝫ hoc videlꝫ ꝙ iſte pſ.
ſit diuina laudatio ꝺ re
edificatõe illius templi materialis

Iero. impugñt p hoc ꝙ dicit in
p̃ncipio huiꝰ pſal. Can
tate dño canticũ nouũ: qđ nõ legi
tur tũc factũ: ſꝫ magis cantauerũt
cãticũ ãtiquũ. vt habet̃ .i. Eſdre. iij

Iero. Videtis ergo qm̃ ſm lram
iterficientẽ perimtꝰ hoc ſta
re nõ põt. g̃ miſtice iterp̃tandum ẽ.

Nico Domꝰ ei iſta .i. vniũſal
eccleſia a p̃nº p̃dicatõis
euãgelice icepit p xpm edificari ex
eius fidelibꝰ: qui ſunt lapides viui
ĩ edificio celeſtis hierl̃m collocãdi

Cas. Nec edificari deſinit donec
vſqꝫ ad finem ſeculi p̃deſti
natorũ numerus impleat̃. Supiore
enim pſal. ꝓximo cõmonuit ꝓpheta
iudeos vt depoſita duricia cordis ad
credulitatẽ dñi xpi venirẽt Sꝫ ꝙ in
illis pmãſura eãt obſtĩata mali
gnitas: cõuenientẽr nũc ãmonet gẽ
tes vt canticũ nouũ debeãt ei dicere
ꝯuerſi poſt captiuitatẽ peccati per
pñiam ad ipſum. Vñ dicit.

Cantate dño .i. Ieſu xpõ .i. canti
cum nouum.

Hugo ꝙ chriſtꝰ
dñs nouũ
fecit ſup terrã: natꝰ de Maria virgi
ne. Vñ dicit̃ Nouꝰ rex: noua lex: no
uum gaudium.

Caſſi. Cantat domi
no canticum
nouũ: qui vetere hoĩe depoſito per
grãm baptiſmatis aut p pñiam:
feliciter innouat̃. Licet vetus: tñ
ſi egeris penitentiam: noua domꝰ

christi diceris. Nota domꝰ nouuz
canticuz meretur i nouitate vite.
Augꝰ Audi canticuz nouum
Mandatũ nouũ do vo
bis: vt diligatis inuicẽ. Vetus can
ticũ cantat cupiditas carnis. nouũ
cantat caritas dei. Sequit. ⌊canta
te domino omnis terra⌋.
Nico. ⌊omnes habitantes in
terra quibꝰ aduētꝰ xpi
fuit causa leticie⌋. Cantate dño⌋
hoc iam tercio repetitur.
Cal. quia laus xpi totius ho
noꝛ est trinitatis. ⌊et bene
dici Nico gr̄as agẽdo de tanto
te⌋. beñficio. ⌊nomi eiꝰ⌋
qd est saluatoꝛ. ⌊annũciate de die i
diem⌋ .i. ɔtinuate huiusmodi gra
tiarũ actionem laudãdo ⌊salutare
eiꝰ⌋ .i. xp̄m dñm in veteri testamẽ
to pmissuz in nouo datũ. Conseq̄n
ter vbi sit annũciandũ ostẽdit: di
cens. ⌊Annũciate inter gẽtes glo
riam eius⌋ .i. gloriaz sue resurrecti
onis ascensionis: ac alia ad fidẽ pti
nentia. Et ne aliquos putares ex
cipi: addit. ⌊in omnibꝰ populis mi
rabilia eiꝰ⌋ .i. miraculosa xpi facta
q̄ annũciauerũt apl'i et alij discipu
li xpi: non solũ verbo: sꝫ etiam facto
facientes miracula in noie et virtu
te dei. Nec mirũ. ⌊Quoniã magnꝰ
dñs⌋ quasi dicat. Non est mirũ q̄
mirabilia fiant in virtute eiꝰ. ⌊et
laudabilis nimis⌋ q̄ trãscendit li
mites cuiuscunq̄ create virtutis.
ppter qd dicit Ecci. xliiij. Magnifi
cate eũ q̄ntuz potestis. maioꝛ enim
est omni laude ⌊et terribilis super
omnes deos⌋ q̄ terribilis est demo

nibus qui p dijs colebant in ydol
a gentibus. Ideo subdit. ⌊Quoni
am omnes dij gentiũ demonia: do
minꝰ autẽ celos fecit⌋ et non dij gẽ
tium. Deinde inducit fideles ad ob
sequiũ christi: ad qd requirit inte
rioꝛ et exterioꝛ mũdicia. q̄ ipse est
sãctus sanctoꝝ: sicut di Daniel. ix.
Vnde dicit. ⌊Confessio⌋ qua tol
luntur imundicie: et ɔseruant mũ
dicie interiores ⌊et pulchritudo⌋ .i.
mundicie exteriores apposite ⌊in cõ
spectu eius⌋ .i. in cultu ipsius. Hoc
ad lrãz di: ad excludendũ imundi
cias q̄ fiebant in cultu gentiliũ: sic
in sacris priapi vbi viri et mulie
res incedebãt nudi. et fiebant ibi
alie vilitates q̄s nõ facerent modo
meretrices. Simil'r in cultu veteris
legis vbi erant imũdicie corpora
les in effusione sãguinis animali
um imaculatoꝝ: q̄ nõ sunt in cultu
noue legis: vbi offert corpus et sã
guis xp̄i sub specie panis et vini.
⌊sanctimonia⌋ .i. applicatio ad di
uina ⌊et magnificẽtia in sãctificatio
ne eius⌋ .i. in cultu noue legis qui
sãctificatio di: eo q̄ sãctificat culto
res qd non faciebat cultꝰ veteris
legis. Propter qd dicit Apoꝰ. ad
Heb. x. Impossibile ẽ sanguie tau
roꝝ et hircoꝝ auferri peccata. Et po
stea subdit. Sãctificati sumꝰ p ob
lationẽ corpis Iesu xp̄i. In hac igi
tur sãctificatõe et magnificẽtia q̄a
in eukaristia totus xp̄us continet
quo non potest aliquid maius co
gitari ratione sue diuinitatis. Ido
subditur. ⌊Afferte domino⌋ .i. vos
⌊patrie gentiũ⌋ .i. familie gentiuz

ad fidem chriſti cõuerſatuz. Laffer
te dño gloriã ꝛ honorez]. Scd̾m cõ
mentatorez p̃mo ethicoꝝ: honoꝛ ē
reuerentia exhibita alicui in teſti
moniũ ſue bonitatis: etiã ſiue fiat
in ſecreto: ſiue coraz paucis. Sꝫ tũc
eſt gloria qñ exhibetꝛ ei palaz ꝛ co
ram multis. Per hoc ergo inducī
mur ad exhibendũ xp̄o dño Jeſu
reuerentiã in publico ꝛ in ſecreto.

Caſſio Gloria eſt dñi cuz ſe
aliquis laudabili cõ
uerſatõe tractauerit. Glorificatur
enĩz dñs in talib⁹ qñ fideliũ cõuer
ſatione fuerit laudatus. Honoꝛ ē
eſt autẽ dñi qñ in donis ſuis ei gra
tias referim⁹. Et ſi quid boni ſuſce
pim⁹: ab ipſo ꝓfitemur eſſe colla
tum. Sequitꝛ. Lafferte dño gloriaz
nomi eius]. Sicut ſup̃ dixit trina
repetitõne Cantate dño: ita hic ter
cio ponit Afferte. vt ſacramẽta ſã
cte trinitatis i dogmate xp̄iano ieſ
ſe ſemp agnoſceres. Afferũt itaqꝫ
gloriã nomi eiꝰ qui deuotiõis ſtu
dio cõmutantꝛ in melius: ꝛ conſub
ſtantialez ſibi trinitatẽ atqꝫ oĩpotẽ
tem p oĩa cõfitentꝛ in pſonis: non
nature diuerſitate diſcretã. Seqꝛ.

Nico Tollite hoſtias] id ē
laudib⁹ diuinis extolli
te corpus et ſanguinẽ xp̄i ſub ſpe
ciebus panis ꝛ vini: q̄ dicitur ho
ſtie in plurali. qꝛ licet ſint vnũ ſa
cramentuz pfectũ: tñ ſunt due ↄſe
crationes diſtincte quaruz vna al
teram nõ expectat. La itroite i atria
ei⁹] v. i loca cultu xp̄i dedita. Et qꝛ
tñ in oibus eſt vnica eccleſia. Ideo
ſubditur. Ladorate dñm in atrio ſã

cto ei⁹] v. in fide eccleſie catholice.

Caſſio Tũc reuera dñs ado
ratur a quolibet fide
li penitẽte: qñ in corde cõtrito cũ ho
ſtijs lacrimaꝝ miſericordia dñi po
ſtulatur: p quas ſupplicatio cõfitẽ
tis mereatur ad aures creatoris p
ueni re.

Nico Commoueatꝛ a
facie ei⁹ vniuerſa
terra] v. omnes habitatores terre
cõmoueãtur coraz xp̄o motu timo
ris ꝛ reuerentie. Cuiꝰ cauſa ſubdit
cum dicitur. Ldicite in gẽtibus qꝛ
dñs] Jeſus xp̄us Lregnauit] v. re
gnũ ꝛ dñationẽ ſup omnẽ terram
vel creaturã accepit i ſua reſurrecti
one ꝛ aſcenſione: ſcd̾m qꝛ dī Math.
vlt. Data eſt mihi oĩs ptãs i celo
et in terra. Et Marc. vlt. Dñs qui
dem Jeſus poſtq̃ locut⁹ eſt eis: aſ
ſumptus eſt i celũ ꝛ ſedet ad dexte
ram dei. Et qꝛ chriſt⁹ meruit exal
tationem regni ſui p paſſionẽ ſuã
in cruce: ſcd̾m qꝛ dī ad Phil. ij. Pro
pter qd̾ exaltauit illũ ꝛc. Ideo ali
quis tranſlatoꝛ hic addit. La ligͦ]
ſ. crucis. Et ſcd̾m hoc dī in p̃no eccle
ſiaſtico. Impleta ſunt q̄ cecinit da
uid fidelis carmie dicẽdo natõib⁹.
regnauit a ligno deus. LEtenĩz
correxit orbẽ terre] ab errore ydo
latrie: que a tempe predicationis
chriſti cepit ceſſare ſcd̾m qꝛ predictũ
fuit Zach. xiij. In illa die pdã om
nia nomina ydolorum de terra. Lq̄
non cõmouebitur] a veritate fidei
chriſtiane que ſtabit vſqꝫ ad finẽ
mundi q̄ntũcũqꝫ tribulatõibus
impellatꝛ. Liudicabit v. fide
xp̄ianos in equitate].

Cal. les q̄

iudicādi ſunt ſub trāquillitate mi
ſericordie diuine: quādo eis p̄mia
pmiſſa reſtituet. Vnde ⌊Letent
celi⌋ et apoſtoli et apoſtolici viri.
⌊Et exultet terra⌋ videlʒ popul⁹ ter
renus: qui ſe a peccatis ꝓprijs intel
ligit abſolutū ⌊commoueatur mare
et plenitudo eius⌋. Mare hic ꝓ po
pulis ponit qui in hoc mūdo diuer
ſis tempeſtatibus agitant̄. Iſti mo
uentur ad gaudiū quā conuerſiōis
dona ſuſceperūt. Per hoc ꝙ dicit: ple
nitudo ei⁹: intelligit̄ vniuerſitas gē
tium quam in melius optat cōmu
tari. ⌊gaudebunt campi⌋.

Caſ. Campos dicit viros ſan
ctos nō ſupbia tumidos
non aſperos iracūdia: ſed manſue
tos et lenitate planos ⌊et omnia q̄
in eis ſunt⌋ id eſt inter eos.

Iero vtpote ſūt virgines que
diuerſis virtutū ſuauita
tibus pollent. ⌊Tunc exultabūt
omnia ligna ſiluarū⌋ infructuoſe
ſʒ poſt conuerſionem non erunt ſi
cut ligna ſilua
rum.

Caſ. et multe gē
tes ex omni
bus que ante cōuerſionē erant ſi
cut ligna ſiluarū infructuoſe: ſed
poſt cōuerſionem ſunt ad culturā
fructiferam perducte.

Hugo ⌊A facie domini⌋ ven
turi ad iudiciū. Ipſe
enim faciē habet: quia homo eſt.
Vnde primo dicit ⌊quia venit⌋ vi
delicet primo in carne: et faciē oſtē
det in iudicio. ⌊quoniā venit⌋ et ci
to veniet ⌊iudicare terrā⌋ .ſ. viuos
et mortuos. vt bonis p̄mia: mal̄ ve
ro ſupplicia eterna reſtituat. Cum
autē venerit nō impediet̄ executio
iudicij eius. ⌊Quia iudicabit or
bem terre⌋ et totū mundū ⌊in equi
tate⌋ ſine perſonarū acceptiōe ⌊et
populos⌋ tam bonos ꝙ̄ malos ⌊in
veritate ſua⌋ vt peccatores ſubdat
penis: iuſtos p̄mijs remunēt eter
nis: ſicut ipſe prius promiſit.

Collect. Penſemus cariſſimi
tanti iudicis aduen
tum: et q̄ntus in illo die terror erit
cum vnuſquiſq; cogetur de ꝓprijs acti
bus reddere rationem: accepturus
in merito ꝓut vixit i ſeculo: ſiue bo
num ſiue malum. Heu q̄ntus i illo
die terror erit cum quis reatu ſuo
exigente iratū videbit iudicis aſpe
ctum: nec remedium eſſe a tormen
tis. Quātus pudor erubeſcere in cō
ſpectu omniū angeloꝝ et hominū.
vbi cuncta cōſcientie noſtre nunc
abſcōdita tunc vniuerſis erūt ma
nifeſta. Heu dies ire: tribulatōis
et anguſtie: dies calamitatis et mi
ſerie. dies vtiq; amaritudinis: cui⁹
horrorem nullus ꝑfecto valet ad
plenum explicare. Illum tota intē
tōne cogitemus: vitā corrigam⁹:
deſpiciamus mundum et concupi
ſcentiam eius: toleremus paciēter
aduerſa: faciem domini in confeſſi
one preueniamus. Exhibeam⁹ nos
in vigilijs: ieiunijs: elemoſinis: ac
operibus bonis plus ſolito deuoti
ores. Studeamus ſūmopere placa
re noſtrū iudicem dum adhuc no
bis ſupeſt tempus penitentie: qua
tinus cum ipſe nos dignabit̄ ab
hac vita vocare ipſum placatum
ac benignum ſaluatorem in ſuo di

ſtricto examine inueniamus in de
xtera eius cum electis collocandi
ipſo preſtante cui eſt honor et glo
ria in ſecula ſeculorum. Amen.

Pſalm⁹ .xcvi.

DOminus re
gnauit exul
tet terra: letentur inſu
le multe. Titulus. Pſalm⁹ dauid
quando terra reſtituta eſt ei.

Nicolaus. Dicunt docto
res aliqui q
pſalm⁹ iſte eſt gratiarum actio ipſi⁹
dauid: qñ debellatis philiſteis q̃
regnum eius inuaſerãt: et alijs gẽ
tibus in circuitu qui regnum ſuum
moleſtabãt: terra ſua fuit ei reſti
tuta in pace et quiete. Sz huic dicto
non videtur cõcordare lrã pſalmi
cum dr̃. Nubes et caligo in circuitu
ei⁹: et poſtea ſubdit. Ignis añ ipm
p̃cedet. quia in bellis ipſius dauid cõ
tra aduerſarios non legũtur ap
paruiſſe talia ſigna. Sed ſciendum
q duplex eſt aduent⁹ dñi. ſ. in mũ
dum qui p̃teriit. et ad iudiciũ q̃ ven
turus eſt. Pſalm⁹ aũt iſte loquit
ad lrãm de aduẽtu dñi ad iudiciũ.
Vnde Apo⁹. ad Heb. i. allegat ſcri
pturam hui⁹ pſal. dictã ad lrãm de
xp̃o: dicens. Et cum introducit p̃mo
genitũ ſuum in orbem terre. i. p̃dicit
ad introducendũ ad iudiciũ Tunc
enim apparebit in ptãte cõſtitutus
tanq̃ p̃mogenit⁹ In p̃mo aũt ap
paruit humil et abiect⁹. Addidit
q Apo⁹. ibidẽ. Et adorent eũ om̃es
angeli ei⁹. In quo non eſt diuerſi
tas ſenſus. Nam apl̃i allegantes
ſcripturam veteris teſtamẽti non
ſemp acceperũt eam de verbo ad ver
bum: ſz ſufficit aliqñ accip̃e ſenſum.
Dicendũ eſt ergo q ſicut p̃cedens
pſal. fecit mentionem de p̃mo aduẽ
tu xp̃i in mũdũ. Sic iſte ps̃. loquit
de ſecũdo aduẽtu eius ad iudicium.

Hugo Vnde ſenſus tituli ta
lis ẽ. Pſalm⁹ iſte at
tribuit dauid. i. ipſi xp̃o: vt ſepe di
ctum eſt. Et agit de hoc q factũ eſt
cũ terra ei⁹ reſtaurata eſt. i. cum cor
pus eius reſurrexit.

Caſſio. quia qđ mortuum eſt cõ
muni lege: reſtaura
tum eſt in glorie munẽ ſingulari.

Nico. Vñ pp̃heta p̃mo deſcri
bit xp̃i generale dñium
qđ accepit in ſua reſurrectõe et aſcẽ
ſione ſup oĩa creata. ppter qđ dixit
Mat. vlt. Data eſt mihi oĩs ptãs
in celo et in terra. Et hoc ẽ qđ dicit.

DOminus regnauit. i. dñs no
ſter Jeſus xp̃us q̃ ſolus cog
ſcitur imperare. exultet terra. i. ha
bitatores terre. quia poſt reſurrectio
nem et aſcẽſionẽ ſuã prebuit alijs
ingreſſum ad gloriã. letent inſule
multe. quia fides catholica p̃dicata
eſt p aplos et alios xp̃i diſciplos
habitantib⁹ in inſul maris occea
ni: vt patz de anglia et hibernia et
pluribus alijs: vt i inſulis maris
mediterranei: videlz ſicilia: cipro:
ac alijs multis. Et quia ad gñale dñi

ūm ſequat̄ iudiciū extremū a quo
non pōt appellari. Jdō poſt diuinum
chriſti cōſeqnter deſcribit̄ ei⁹ iudi
cium generale: ad quod veniet in
magna poteſtate. Vnde ſequitur.
Nubes et caligo ⌋ i. obſcuritas
aeris ⌊ in circuitu ei⁹ ⌋ Chriſt⁹ aſcē
dens in celū habuit nubē in obſe
quiū: ſm q̄ dicitur Act. i. Videntib⁹
illis eleuatus eſt: et nubes ſuſcepit
eū ab oculis eorum. Et ſubditur.
Hic Jeſus qui aſſumptus eſt a vo
bis in celū: ſic veniet. ſ. ad iudiciū.
Et hoc innuit̄ q̄ obſequio nub⁹ vte
tur: ſm q̄ dicitur Luc. xxij. Tūc vi
debunt filiū hōis venientē in nube
cum poteſtāte magna et maieſta
te. Jdō ſubditur. ⌊ iuſticia et iudiciū
correctio ſedis ei⁹ ⌋ i. correctio ordo
procedens a poteſtate ei⁹ iudiciaria
que per ſedē deſignatur: eo q̄ ſen
tencia iudicis ſedendo datur: erit iu
ſticia et iudiciū i. recta et irreuoca
bi **Iero** Nunc videtur iniuſtū
lis. et prauum dei eſſe iu
dicium: eo q̄ iniqui homines ditan
tur et paupes ſancti tribulantur.
Quādo aūt ipſe dn̄s venerit ad iu
dicandum vt reddat vnicuiq̄ ſm
opa ſua: eo tempe quaſi corrigetur
ſedes ei⁹. ⌊ Ignis an̄ ipſū p̄cedet ⌋
Nico i. ignis cōflagrationis
qui p̄cedet iudiciū ⌊ et in
flāmabit in circuitu inimicos ei⁹ ⌋
quia data ſententia iudicis repro
bi in illo igne inuoluentur: et ſic i in
ferno retrudētur. ⌊ Alluxerunt ful
gura ei⁹ orbi terre ⌋. q̄ ante iudiciū
fient multe fulgurationes et impſ
ſiones ignee terribiles et tempeſtu

oſe. ſicut in alio pſ̄. dicit. Et i circui
itu ei⁹ tempeſtas valida ⌊ vidit et
cōmota eſt terra ⌋ i. habitantes in
terra: qui tūc videntes talia cōmo
uebunt̄ cōmotiōe timoris. ⌊ Mon
tes ſicut cera fluxerunt a facie do
mini ⌋ ⌊ a facie domini omnis ter
ra ⌋. Loquitur enim de futuro ad
modū preteriti propter certitudi
nem prophetie. quia tunc erūt ter
remotus magni p loca: vt dicitur
Math. xxiiij. Ex quibus ruent mō
tes. ⌊ Annūciauerunt ⌋ id eſt an
nunciabunt ⌊ celi iuſticiam eius ⌋.
quia per ſigna in celo apparentia
manifeſtabitur iudicis aduent⁹
propinquus. ⌊ et viderunt omnes
populi gloriam eius ⌋. quia om̄es
tam electi q̄ reprobi videbūt chri
ſtum hominem venientem in pote
ſtate et gloria: que viſio erit terri
bilis reprobis et delectabil̄ electis
Jdeo ſubditur. ⌊ Confundātur ⌋
id eſt confundentur. ⌊ omnes qui
adorant ſculptilia: et qui glorian
tur in ſimulachris ſuis ⌋ id eſt om
nes ydolatre: qui tunc maxime con
fundentur: quoniam creaturis at
tribuunt cultū ſoli deo debitum. nō
ſolum ab hominibus: ſed etiā ab
angelis. Jdeo ſubditur. ⌊ Adora
te eum omnes angeli eius ⌋ annū
ciatores regni illius. Et ſicut hoc
iudiciū erit terribile reprobis vt
dictum eſt: ita erit gaudioſum et
delectabile electis. Vnde dicit. ⌊
audiuit ⌋ per verbum chriſti et
et apoſtolorū qui prenūciauerūt
iudicium futurū. ⌊ et letata eſt ſy
on ⌋ i. eccleſia quia hec eſt materia

exultationis: ſm q̄ dicitur in fine
dicti euangelij Erunt ſigna. vbi di
citur. His autē fieri incipientibꝰ
reſpicite et leuate ꝛ exhilarate: ca
pita ꝛ corda veſtra: appropinquat
enim redemptio veſtra. ET exul
tauerunt filie iude ꝛ fideles anime
propter iudicia tua dn̄e. Dicit enī
iudicia in plurali. quia non ſolū
iudiciū datum p̄ gloria electorū
dicendo: venite benedicti p̄ris mei:
erit eis cauſa leticie: ſed etiā iudi
cium datum p̄ damnatōne repro
borum: ſm q̄ dicitur in pſal. lviij°.
Letabitur iuſtus cum viderit vindi
ctam. quia tunc omnia perfecte cri
ſto ſubijcient. Ideo ſubdit. QVo
niam tu dominus altiſſimus ſupe
omnem terrā ꝛ ſuper omnes ho
mines qui in terra naſcuntur. Ni
mis exaltatꝰ es ſuper omnes deos
ꝛ angelos ſāctos qui dicuntur dij
participatione. De quibus dicit
Daniel. ij. Exceptis dijs: quorum
cum hominibus non eſt cōuerſa
tio. Vltimo autem in concluſione
pſalmiſta hortatur omēs ad iuſti
ciam: et retrahit ab iniuſticia: di
cens. QVi diligitis dominū q̄
ſolus eſt bonus odite malū cul
pe quod opponitur bonitati diuine
Cauſā ſubdit. Cuſtodit dominꝰ
animas ſanctoꝝ ſuorum a pecca
tis mortalibus qui in temptatiōi
bus recurrunt ad eius auxilium:
ſm q̄ dicitur ad Corinth. x. Fide
lis deus qui non patietur vos tem
ptari ſupra id q̄d poteſtis facere: ſʒ
faciet cum temptatione auxilium
vt poſſitis ſuſtinere. De manu pec

cātoris liberabit eos dominus id eſt
d̄ poteſtate diaboli qui eſt obſtina
tus in peccato: ꝛ ſemper homines
trahere nititur ad peccatū. Et q̄ li
beratio fit per gratiam diuinā Ideo
ſubditur. LVx orta eſt iuſto
ꝛ diuine gratie et rectis corde q̄
ad ſuperna habent cor erectum le
ticia. quia lux gratie eſt quedā
arra glorie. propter quod repetitur
idem cum dicitur. LEtamini iu
ſti in domino que eſt leticia deuo
tionis ꝛ cōfitemini memorie ſan
ctificationis eius gratias agētes
de dono gratie nos ſanctificantis.
Vnde ad Roma. iij°. Omnes enim
peccauerunt et egent gratia dei iu
ſtificati gratis per gratiā ipſius p
redēptionē que eſt in xp̄o Ieſu do
mino noſtro

Collect.

Licet hic pſalmus
cōmuniter a doctoribus de primo
dn̄i aduentu allegorice exponitur
q̄ expoſitio ſatis patʒ in glō. tn̄ q̄ te
xtꝰ eiuſdē pſ. ſonat maxime ſm
xp̄i aduentū. Idcirco expōne gloſe
de p̄mo xp̄i aduētu p̄termiſſa: hāc
de ſcd̄o eiꝰ aduētu litālē poſui expo
ſitōem. O q̄ metuēda ē illa iudicij
dies: in q̄ diſceptatōe celerrima vni
uerſoꝝ diſcutient actꝰ vſq; ad vbū
etiā ocioſū. Intonat eīn nob̄ ſacra
ſcp̄tura vt ſub oī celeritate puniā
mꝰ in nob̄ pc̄ta ne deꝰ veniēs ad iu
diciū ea inueniat puniēda. Deꝰ eīn
punit aut hō. q̄ nihil remanebit
impunitū. nihil quippe eſt q̄d ita
vitam nr̄ā valeat euertere q̄ pec
catoꝝ correctōēʒ diſſimulare ſpq; differre.

Aug

iſer mōe

de afflictione filiorum iſrahel· Con
ſideret igitur vnuſquiſq; conſcien
tiam ſuam· & ſi ſe videt in cogitati
one: in ſermone: in opere ſemp qđ
bonum eſt diligere et opere exerce
re: miniſtrum dei ſe eſſe cognoſcat
& gaudeat. Qui vero ſeipſum inter
rogans ſe viderit: q̄ mala ſunt nõ
ſolum cogitare: ſꝫ etiã dicere & fa
cere: adiutorem dyaboli ſe eſſe itel
ligat ſimul et doleat. Et dũ adhuc
anima peccatrix & tenebroſa i cor
pore ſuo tenetur incluſa: cũ dei ad
iutorio a poteſtate dyaboli ſe cone
tur auertere: ne forte illum malis
opibus inſiſtentē repentina mors
rapuerit: cum dyabolo cui⁹ volũta
tē exercuit eterno igne mereatur
tradi cruciandus· Et ideo dũ tēpus
eſt in noſtra poteſtate vnuſquiſq;
priuſq̄ de hac luce diſcedat: cũ dei
adiutorio a ſeruitute dyaboli ſe ſb
trahat: vaſq; demonis fuiſſe ſe do
leat·

Collect. Atq; dei mãda
tis obediēdo: ſic
vitam ſuam corrigat et emendet
quatinus in illa die tremendi iu
dicij vltionē eterne mortis euadat
atq; p ſanctos angelos ad gaudia
celi peruenire mereatur p̄ſtãte gra
tia et miſericordia dñi noſtri Jeſu
chriſti: cui eſt honor & gloria in ſe
cula ſeculorũ· Amen.

Pſalm⁹. xcvij.

Cantate do.
cantici nouũ: quia
mir. Titul⁹. Pſ. dđ

Caſſio. Hui⁹ tituli verba re
feruntur ad dominum
ſaluatorem· de cuius primo aduen
tu videlꝫ incarnationis gloria: & ſe
cundo aduentu ad iudicium pſal.
iſte dicturus eſt· In p̄mo eius ad
uentu cõmonemur vt miſericordē
dominum querere debeamus in al
tero vt venturum iudicem formide
mus· Eſt enim iſte pſalmus terci
us eorũ qui de vtroq; aduētu agũt
Per totum pſalmũ ꝓpheta loquit̄
In prima enim parte fideles com
monet chriſtianos: vt noue rege
nerationis ſacramenta ſumentes
nouum canticum de domi incarna
tione cõ celebrent: dicens.

Rico. Cantate domino [.
Jeſu chriſto [can
ticum nouum] tanq̄ auctori noui
teſtamenti: in cuius ortu angeli cã
tauerunt nouum canticũ: dicentes
Luc. ij°. Gloria in altiſſimis deo. et
in terra pax hominibus beneuolũ
tatis. Cauſam hui⁹ laudationis
ſubdit: dicēs. [qꝛ mirabilia fecit]

Caſſio. qñ cecis lumen: clau
dis greſſum: mortuis
vitam donauit· & huiuſmodi fecit
que cõtra vſũ nature hũane facta
euangeliorum textus narrat. Sed
iſta fecerũt etiã ſci ei⁹ & ꝓphete.

Jeronim⁹ Quid ergo fecit
nouum vt mere
atur cãticũ nouũ. Vultis ſcire qđ
nouũ fecerit de⁹. Quaſi hõ mortu⁹

eſt vt hoīes viuerent: filiꝰ dei cru
cifixus eſt vt nos leuaret
ad celū Vnde ſubdit. **Nic.**
⌊ſaluauit⌋ videlicet genus huma
num qđ perierat ⌊ſibi⌋ hoc eſt ad
honorem dei patris ⌊dextera eius ⁊
brachiū ſanctū eius⌋. ac ſi dicat.
Chriſtꝰ q̄ eſt dextera dei pr̄is. qꝛ p
ipſum tanq̄ p dexterā ⁊ brachiū
eius fortia opatur: ſaluauit ſibi ⁊
deo pr̄i genꝰ hūanū: ſicut Math.
xviij dr̄. Venit filius hoīs ſalua
re qđ perierat. N Otū fecit dñs⌋
⁊ deus pater ⌊ſalutare ſuū⌋ ⁊ filiū
ſuum pro ſalute mundi hūanatū
et ſic viſibilem factum.

Nico. ⌊in conſpectu gentiū re
uelauit iuſticiā ſuam⌋
⁊ fidē catholicā iuſtificantē: q̄ pe
p̄dicatōes apl'oꝝ et alioꝝ diſcipu
loꝝ xp̄i publicata eſt in gētibus p
orbē terraꝝ diſpſis. R Ecordatus
ē miſericordie ſue ⁊ veritatis ſue⌋
⁊ pmiſſionis ſue de mittendo filiū
ſuū facte ⌊domui iſrl'⌋ ⁊ patribus.
Nam Geñ. xxij. pmiſſū eſt Abra
he. Benedicent in ſemīe tuo oēs
gentes. Que pmiſſio miſericordie
⁊ veraciter impleta eſt in xp̄o nato
de pgenie Abrahe p Jacob: q̄ alio
modo dictꝰ eſt iſrl': vt habet Geñ.
xxxij. Et effectꝰ huiꝰ pmiſſiōis eſt
extēſus ad omnes gētes Jdō ſubdi
tur. ⌊viderūt omnes termini terre⌋
⁊ cognouerūt p fidem ⁊ miracula
corā ipiſ facta ⌊ſalutarē dei noſtri⌋
⁊ dñm noſtrū Jeſū xp̄m p quem
eſt ſalus: ſm qꝛ dr̄ Act. iiij. Et non
eſt in aliquo alio ſalus. ⌊I Vbi
late deo omnis terra⌋. qꝛ de oībus

terre ptibus aliq̄ ſunt vocati. ⌊cāta
te⌋ ⁊ laudate deū i cordibꝰ veſtris
interius. ⌊⁊ exultate⌋ recitando ore
pſalmos a pphetis ad laudē dei fa
ctos ⌊⁊ pſallite⌋ bñ operando. Et qꝛ
iſte pſalmꝰ tpe veteris teſtamēti
factꝰ cantabat a leuitis. nō ſolū vo
cibus hūanis: ſꝫ etiam muſicis in
ſtrumentis Jdeo ſubdit. ⌊pſallite
deo in cythara: et cythara ⁊ voce
pſalmi: i tub' ductilibꝰ⌋ ⁊ cū mar
tello factis. ⌊⁊ voce tube cornee⌋.
qꝛ aliqñ vtebant inſtrumentis de
cornibꝰ animaliū factis: maxime
in feſto tubarū: qđ celebrabatur
in pncipio ſeptimi mēſis. Hoc ad
lrām faciebāt iudei: vt habet Nui
x. Sed nos q̄ nouū canticū gratie
offerimꝰ: ſpūalr hanc lrām intelli
gere debe **Hugo** P Sallite
mus. dño i cytha
ra⌋ ⁊ opami amore dm̄ opa peni
tentie mortificatōe vite carnalis q̄
p cytharā intelligūtur. Vñ Job
xxx. Verſa eſt i luctū cythara mea
Et etiā ⌊pſallite⌋ ⁊ opamini ⌊in cy
thara⌋ ⁊ in cōpaſſione pximi: ope
ra miſericordie faciēdo. ⌊voce pſal
mi⌋ vt hilaritas ſit in ope.

Auguſti. ⌊pſallite⌋ etiā ⌊in
tubis ductilibꝰ⌋.
Tube ductiles dicuntur: quia cum
martello tundendo pducunt. Tri
bulatio eſt tunſio: ⁊ profectꝰ pro
ductio eſt. ⌊Pſallite⌋ ergo ⌊in tub'
ductilibus⌋ id eſt laudate deū in
tribulationibus et aduerſis. Ex
emplū hēmꝰ de Job: qui repēte per
cuſſus tantis damnis tunſione tā
te tribulationis factus tuba ducti

liſ ſonuit: dicens. Dominus dedit:
dñs abſtulit: ſicut dño placuit ita
factū eſt. ſit nomen dñi bñdictuȝ.
Sequit᷑. ⌊a voce tube cornee⌋. Cor
nu excedit carnē: vt carnē ſupādo
ſit firmū. ⁊ capax vocis tube cornee
trāſcēdat carnales mot⁹: vincat li
bidines: ⁊ q̄rat iuxta ɔſiliū apoſto
li ea q̄ ſurſuȝ ſunt: nō q̄ ſup terraȝ.

Nico. Deiñ oñdit vbi ſit pſal
lendū vel iubilandum
dicēs ⌊Iubilate i ɔſpectu regis⌋
videl; Ieſu xp̄i: qui eſt rex regū et
dñs dñantiū Apoc. xix. ⌊moueat᷑
mare⌋ i. mundus p̄dicatōe aploꝝ
ad p̄niam ⌊⁊ plenitudo ei⁹ i. habi
tantes in inſul᷑ maris quoꝝ mul
ti ɔuerſi ſunt ad fidē: vt dictū eſt in
pſal. xc°. ⌊orbis terraꝝ ⁊ vniuerſi
q̄ habitant in eo⌋ quia de omnib⁹
finib⁹ t᷑re aliq̄ ſunt ɔuerſi ad fidē.

Hugo Flumina⌋ i. ſācti vi
ri pleni aquis grāꝝ.
⌊plaudēt⌋ i. gaudebūt. ⌊manu⌋ i.
in exercitio bonoꝝ opm. ⁊ ⌊ſimul⌋
hoc eſt in vnitate fidei ⁊ dilcōnis.
⌊montes⌋ id eſt maiores.

Caſſio ⌊exultabūt a cōſpcū
dñi⌋ i. dño veniente
ad iudiciū gaudebunt. qm̄ in futu
ro iudicio p̄miſſionis ipſius dona
recipi. **Hugo** ⌊qm̄ venit iudi
ent. care t᷑raȝ⌋ i. pec
catores t᷑renos. venit vt diſcernat
⁊ ſepet paleas a frumēto. ⌊Iu
dicabit orbē terraꝝ in iuſticia⌋ ma
los puniēdo ⌊⁊ p̄plos in equitate⌋
reddēdo ſingul᷑ ſcd̄m merita ſua.

Aug⁹ Ecce nondū venit fr̄es
t̄pus iudicij. Iudex in
celo eſt. tu in terra. Ille differt ad
ventū. tu noli deſtruere ɔſiliū meli
oris vite. Aduēt⁹ eius dur⁹ erit du
ris: ⁊ benign⁹ erit pijs. Vide ergo
modo tu q̄d ſis. Si durus es: licet ti
bi miteſcere. ſi mitis es: iam gaude
venturum.

Collect. In p̄tāte tua ē
quō expectes iu
dicē: hoc tñ nunq̄ cadat a tua me
moria. q̄ ſcd̄m op̄a tua bona aut ma
la recipies crudeleȝ vel benignū iu
dicē tuum dñm noſtrū Ieſum xp̄m
cui eſt honor et gloria in ſecula ſe
culorum. Amen.

Pſalm⁹. xcviij.

Dominus re

Nico. Titulus. pſ. dauid

Caſſio. Per dauid pſonā lo
quētis aduertimus
⁊ xp̄m manu fortem deſiderabileȝ
q̄ ſenti
mus. **Nico.** De cui⁹ reg̃ da
uid p̄pħa miſti
ce loquit᷑ in hoc pſalmo q̄d ip̄e cri
ſt⁹ accepit in ſua reſurrectōne de q̄
dicit Math. vlt. Data eſt mihi oīs
p̄tās in celo ⁊ in terra. Cui⁹ regnū
p̄ncipes iudeoꝝ irati de fama nomi
nis eius conati ſunt deſtruere.

Hugo Intētio ɔplete eſt inui
tare vniuerſos popu
los ad laudē ⁊ honorem chriſti: vt
eum tanq̄m deum ac regem adora
rent ⁊ confiteantur.

Nicolaus Dauid eñi iſpi
ritu preuidens
per regnum ſuum figurati regnuȝ
chriſti; introducit ipſum regnan

tem: dicens.

DOminus ⌋ .s. Jesus xp̄us. ⌊re
gnauit ⌋ resurgēs a mortuis: ꝛ ad
dexterā p̄ris exaltatus ⌊irascantur
populi ⌋ .i. irascent̄ populi iudeoꝝ
de regno eius. Et ponit̄ hic optati
uus p̄ indicatiuo. ⌊qui sedes super
cherubim ⌋ .i. sup ordines angeloꝝ
nō solū m̄q̄ntū deus: ſ etiā m̄q̄ tuꝫ
homo ⌊moueat̄ terra ⌋ .i. habitan
tes in ea ad credendū atq; seruiēduꝫ
tibi. qui merito terra nūcupantur
q̄ terrena vitia ꝯcupiscunt. DO
min9 in ſyon magnus ⌋.

Cas. Syon ſpeculatio īterp̄ta
tur qd ē ecclesia militās
vel triūphans ⌊ꝛ excelsus sup om
nes popu
los ⌋.

Jero. q̄ ascendēs ad
celos excelsus ē
pre omnibus fact9. Vñ nos actusq;
nostros p̄ singulos dies ſpeculat̄.

Hugo. Deinꝫ inducit populos
ad xp̄i laudē: dicens.

COnfiteant̄ ⌋ ꝯfessiōe laudis ⌊noī
tuo magno ⌋ q̄n iudei irascebantur
xp̄o: tūc erat nomē ei9 paruū. q̄ fa
ma nomis ei9 soluꝫ erāt in iudea.
Post ei9 ascensioneꝫ p̄dicatuꝫ est
nomē ei9 .i. fama ei9 gentibus. ꝛ fa
ctuꝫ est magnū .i. dilatatum.

Aug9. Jam ḡ ppl'i confiteātur
noī tuo magno q̄ ante
paruo noī tuo irascebant̄. Quare
confitean
tur.

Cas. QVoniā terri
bile ⌋ q̄ ipse ventu
rus est iudicare viuos ꝛ mortuos.

Nico. ⌊ꝛ scm̄ ē ⌋ .i. sūme bonuꝫ
formal'r ꝛ effectiue. q̄
oīs sc̄tificatio fit in ei9 noīe. Vel
terribile est malis: ꝛ scm̄ bonis.

Aug9. q̄ ipse ventur9 ē ꝛ iudi
caturus vt alios p̄oat
ad sinistrā: ꝛ alios ad dexterā. ⌊ꝛ
honor regis iudiciū diligit ⌋ vt vni
cuiq; reddant̄ merita sua quemad
moduꝫ quisq; gessit in corpe: siue
bonum siue malum.

Jero. Debet ḡ hō p̄us se dijudi
care ꝛ discernē: ꝛ p̄ p̄priū
iudiciuꝫ condēnare mala sua. et sic
honoret deum regem eternuꝫ.

Hugo. q̄m sicut dic̄ Apo9 .i.
ad Corint. xi. Si nos
metipsos dijudicaremus: non vti
q; dijudicā
remur.

Nico. Deinꝫ mutās
modū loquē
di de tercia psona in secūdā. qd fit
freq̄nter i sacra scriptura: ꝛ maxie
metrice cōposita. Qualis est liber
psalmo
rum.

Hugo. Ostendit nob
viā ad regnuꝫ
dicēs. ⌊TV parasti directiōes ⌋ .i. vi
as rectas per q̄s ad te dirigamur.
Has directiōes ſbiungit: dicēs. ⌊iu
diciū ꝛ iusticiā i iacob ⌋ .i. i ppl'o fide
li q̄ i baptismo supplātāt vitia. Iu
diciuꝫ aūt fecit i ppl'o q̄n donauit ei
discernē int̄ bonū ꝛ malū. Justiciā
v̄o q̄n seq̄t̄ bonū ꝛ declinat a malo.

Aug. Primo debes h̄re iudici
um: viꝫ vt iudices: et di
scernas q̄d sit malū: ꝛ q̄d sit bonuꝫ.
Etiā iusticiaꝫ h̄re debes vt declines a
malo ꝛ facias bonū. Et q̄ hoc a no
bis n̄ hēm9. iō ſbdit. ⌊tu fecisti ⌋ De
us ei opat̄ i nob̄ ꝛ velle ꝛ p̄ficere.

Nico. Et iō ⌊Exaltate ⌋ .i. lau
dib9 extollite ⌊dn̄m deū
n̄rm ⌋ a q̄ h̄ētis q̄ bn̄ viuitis ⌊ꝛ ado
rate scabellum pedum eius ⌋ .i. hu

maīitatē chriſti que īnq̄ntūm eſt
vnita diuinitati. latria ꝗ cultu quī
ſoli deo debet: eſt adoranda.

Jeroni Ideo em̄ corp⁹ dn̄icū
dr̄ ſcabellū q̄ī i eo ma
ieſtas diuinitatis tanq̄ ſup̄ ſcabel
lum ſtetit. ꝛ hoc eſt adorandū.

Hugo L q̄m ſc̄m eſt ⅃ in ſe: et
etiā alios ſāctificās
Conſeq̄nter oſ̄dit p̄ figtiones no
minū antiquoꝝ patrum q̄ ſunt di
gni ſeruitio domini: dicens.

Nico Moyſes ꝛ Aaron in
ſacerdotib⁹ eius ⅃ i. ſer
uierūt ei officio ſacerdotali. Ad lit
terā em̄ Aaron fuit ſacerdos Mo
yſes vero licet ſacerdos nō fuerit:
tñ officio ſacerdotali vſus eſt in cō
ſecratōe Aaron ꝛ filioꝝ ei⁹: vt pꝫ
Exo. xxviij. L ꝛ Samuel inter eos q̄
inuocāt nomē eius ⅃. Preerat em̄
cuneo ꝓphetaꝝ deū colentiū: vt ha
betur i. Re. xix. Per Moyſen q̄ inter
p̄tatur extractus ab aq̄s ſignāt reli
gioſi qui debent abſtrahi a delicijs
mūdanis. Per Aaron q̄ montan⁹
interp̄tat: platoꝝ ſtat⁹ intelligit.
Per Samuelē q̄ fuit miniſter in
domo dn̄i: itelliguntē ſacerdotes et
clerici. Om̄es iſti laudare debēt no
mē dn̄i p̄ ceteris xp̄ianis. L I Inuo
cabāt dn̄m ⅃ hūiliter ꝛ deuote.

Hugo L et ipſe exaudiebat
eos: ꝛ in colūna nub
loq̄batē ad eos ⅃ hīc legit Exo. xxxiij.
de Moyſe. Et hoc ad lrāꝫ. Allegori
ce autē: loq̄bat in colūna nubis ad
eos. i. in figura: q̄ q̄ſi nubes eſt ob
ſcura. Nobis autē aliter locut⁹ eſt
ſicꝫ ait ap̄lus ad Heb. i. Multifarie
multiſq̄ȝ modis olim de⁹ loq̄ns pa
tribus in ꝓphetis. Nouiſſime autē
dieb⁹ iſtis locut⁹ eſt nobis i filio
ſuo. Cauſā quare ſic exaudiebant
ſubiūgit dicēs. Cuſtodiebant
teſtimonia eius ⅃ i. legē ꝛ cerimo
nias eius: q̄ teſtimonia erāt noui
teſtamēti. L ꝛ p̄ceptū ⅃ decalogi L q̄d
dedit illis ⅃ i. decē mādatis. Idcirco

Glo. Domine de⁹ noſter tu
exaudiebas eos ⅃ in iu
ſtis petitionib⁹. L de⁹ tu ꝓpiti⁹ fuiſti
eis ⅃ idulgēdo eis pctā ne nocerant
in futu-
ro.

Nico L ꝛ vlciſcēs i om
nes adiuentiōes
eoꝝ i. puniens defect⁹ eoꝝ q̄ nō p̄
cedebāt ex inſtinctu ſuo: ſꝫ magis
ex eoꝝ arbitrio. ſicꝫ pꝫ de Moyſe ꝛ
Aaron Nume. xx. vbi dr̄ ad aq̄s cō
tradictōis. Dixitq̄ȝ dn̄s ad Moyſē
ꝛ Aaron. Quia ñ credidiſtis m̄ vt
ſanctificaretis me coraꝫ filijs iſrl̄.
non itroducetis hos ꝓplos in terrā
quā dedi p̄rib⁹ eoꝝ. q̄ī in penā hu
ius fuerunt morte preuenti.

Cal. Cognoſcam⁹ itaq̄ȝ antiq̄s
p̄ies interdū exauditos:
ꝛ iterum adinuētiones eoꝝ vindi
catas: ne hūana illis elatio ſurripe
re potuiſſet. Nam q̄uis aliqui fide
les ſint magna deuotione venerā
di: oportet tamē in eis pro tempo
re vindicari: ne cor eorum ad ſuper
biam videatur poſſe deduci: ſicut
dicit apoſtolus. Et ne magnitudo
reuelationuꝫ extollat me: dat⁹ eſt
mihi ſtimulus carnis mee ange
lus ſathāe: qui me colophizet ꝛc.

Auguſtinus. Illi em̄
deus iraſ

citur quem peccantē nō flagellat.
Nam cui vere ꝓpitius eſt: donat nō
ſolū peccata ne noceāt ad futuꝝ ſe
culū: ſꝫ etiā caſtigat ne ſemꝑ pecca
re delectent. Ergo fratres q̃cunq; in
xp̄o ꝓficim⁹ ne nos putem⁹ ſine fla
gello ad ip̄m futuros ire. qꝛ et ſi iā
hoīes quid in nobis rep̄hendāt nō
inueniant: rep̄hendit ille adhuc q̃
oīa nouit. quia ꝓpitius eſt nobis.

Nico Et ideo [Exaltate] ꝟ laudib⁹ extollite [dn̄m
deū veſtꝝ in monte ſācto eius.

Hugo ꝟ in ſācta eccleſia q̄ ē fundata in mōtibus
ſāctis ꝟ in doctrina aploꝝ. [qm̄ ſā
ctus dn̄s deus noſter: qui nos ſan
ctificat: regit: ac defendit.

Caſſi. Conſideremuſ cariſſimi faciē huiꝰ pſalmi quaſi
duob⁹ lumib⁹ ſplendere pulchris
incredulos terret vt ad ſupplicatio
nem deuotiſſimā ꝓducant: fidelib⁹
dn̄ꝫ xp̄m adorare p̄cipit. qꝛ ꝛ ipſe
nouit exaudire quos diligit. Bea
ta gēs que talem hꝫ dn̄m. Vitale
quippe deſideriūꝫ eſt cognoſcere et
amare creatorē. Fidelis autē ſerui
eſt diligere dn̄m: multo fortius re
demptorē ſuū. Quē ſi cara mente ꝛ
ex deſiderio nō appetis: nullatenuſ
hūc diligē arbitreris. Diligamuſ
igiť vt amemur: q̃ram⁹ vt iueniā
mur: pulſem⁹ vt ad dn̄m accedere
valeam⁹. Ipſe ſit noſtꝝ gaudiū
noſtrū deſideriū: qm̄ ipſū cognoſci
mus eterna nobis bn̄ficia poſſe p̄
ſtare: qui eſt benedict⁹ in ſecula ſe
culorum. Amen.

Pſalm⁹ .xcix.

Jubilate deo om̄is

Titul⁹. Pſalm⁹ in confeſſione.

Caſſi. Duplex eſt ꝯfeſſio. Vna ē q̄n pctā nrā deploran
tes: culpabiles ac reos nos eſſe ꝓfi
temur: ꝛ miſericordiā dn̄i cōceden
dam nobis pijs fletib⁹ exoram⁹.
Altera eſt grāꝝ actio: quā dn̄o ꝓ
ſuis bn̄ficijs nos deuotis mentib⁹
offerim⁹. Reuera totus hic pſal.
ad vtraſq; ptinet ꝯfeſſiones. Pro
phēta igiť ſollicit⁹ de ꝓplo fideli ne
ſe putaret ſb̄ anxietate triſticie cri
ſto domino ſeruituꝝ: primo a iu
bilatione incipit: dicens. [

Hugo.

Jubilate deo] cū inenarrabi
li cordis gaudio: ip̄m laudan
do ꝓ bonis q̄ nob: ꝛ ꝓ regno eterno
qd̄ nob̄ parauit. [oīs terra] ꝟ habi
tatores oīs terre. qꝛ oīb⁹ paratū eſt
regnū: niſi ꝑ ſuaꝫ ſtulticiā ſe exclu
dāt. [ſeruite dn̄o i leticia] qꝛ nō pla
cent domino ſeruicia coacta.

Caſſi Licet enī ſeruicia dn̄i diuiſis videanť officijſ expe
dire: vt ſint ordines ecclīaſtici mōa
ſteria fideliū: heremite: ſolitarij: la
ici deuoti. oīa tn̄ ad iſta tria verba
referunť: vt dn̄o ſub leticia ſeruiať.
nō in murmuratōe aut amaritudi
ne mētis: ſic factū eſt in deſerto q̄n
cōtra deū iudaic⁹ ppl's murmura
uit. ſꝫ iſta leticia vtiq; caritas eſt:
q̄ ſic apl's dicit nō inflatꝛ: nō agit
pperā ꝟ puerſe: nō eſt ābicioſa ꝛc.

que hanc virtutem egregiã mira
bili narracõne deſcribũt. qua pro
pter illi ſᵭ leticia domino ſeruiũt
qui eum ſuper omnia diligunt ⁊ i
uicez ſe fraterna caritate reſpiciũt
O libera ſeruitus O ſeruicium ſu
pra cunctas dominacões eximiũ.
quibus talis leticia tribuitur q̃l
in regnorum gloria non habetur.
Sed iſtam leticiã q̃ in hoc mundo
pcipitur vide quale p̃miũ ſbſeq̃t

Hugo. ⌊Introite in cõſpe
ctu eius⌋ .i. i cubicu
lum conſcientie purẽ vbi ſolus deꝰ
te videt. ſicut dicitur .i. regum .xvi.
dominus intuetur cor Et addit ⌊
in exultatione⌋ quia in conſciẽcia
pura eſt exultatio vel de ſpe venie
vel de ſpe future glorie conſequen
de. Vnde apl's dicit Gloria noſtr̃
hec eſt. teſtimonium cõſciẽtie no
ſtre Conſequẽter propheta redar
guit pfidiam iudeorum qui dñm
ſaluatorẽ nõ putãdo deum. manꝰ
in creatorem ſuũ iniicere preſũpſe
rũt. Vnde dicit ⌊ſcitote .i. intelligite
⌊quoniam⌋ iſte ⌊dñs⌋ viz ihs cri
ſtus quem dedi filiũ minime credi
diſtis ⌊ipſe eſt deus⌋ qui fecit celũ
⁊ terram ⌊ipſe fecit nos⌋ ad yma
ginem ⁊ ſimilitudinem ſuam.

Nico Sup geneſim dãdo no
bis animaz intellectua
lem in qua conſiſtit ymago dei q̃n
tum ad proprietates naturales. ſ.
memoriã intelligẽtiam ⁊ volũtatẽ.
ſimilitudo aũt dei ineſt anime i bo
nis gratuitis. q̃ eſt quedã pfectio
ymagis. q2 gratia perficit naturaz
Nota. bona gratuita ſunt virtutes

vt pote innocencia humilitas mũ
dicia cordis ⁊c̃ Sicut deus dicitur
bonus ⁊ iuſtus. ſic homo creatus
eſt bonus et iuſtus ad ſimilitudi
nem viz dei

Caſſ. Et quia ne puta
ret humanã cre
ationem patruz ſemini eſſe depu
tandam. adiecit ⌊⁊ non ipſi nos⌋
Naz q̃uis natiuitati noſtre miſte
rium prebeat corporalis operacõ.
tamen ille in hũc mundum nos p
batur adducẽ. qui cuncta facit ad
exiſtentiam peruenire. Deinde venit
ad populũ fidelem ⁊ quid ſit. per
comparaciones pulcherrimas oñt.
dicens ⌊nos aũt populꝰ eius⌋ nos
populi chriſtiani qui eius imperio
famulamur ⌊⁊ oues paſcue eius⌋
oues ſunt ſimplices ⁊ deuote pſo
ne. ⁊ ipſe earum paſtor verꝰ ⁊ paſ
cua eius eſt diuinarum ſcp̃turarũ
copioſa ⁊ dulcis epulacõ Ipſe enĩ
ſcripture ſunt paſcue quibus fide
lis anima ſaginatur ⁊ ad ſuturẽ be
atitudinis amena pducit. ſic iſtis
tribus virtutibꝰ cõplexus eſt. q̃d
agere. quid credere. quid intellige
re debeat cri
ſtianus

Hugo Conſeq̃n
ter autem
in pfectis chriſtianis cõfeſſionem
induat peccatoruz dicẽs ⌊Introi
te portas eiꝰ in cõfeſſione⌋ ⁊ ſimili
ter ⌊itroite atria eius in ẏmis confi
temini illi⌋ quaſi dicat. bonũ ẽ con
fiteri domino cõfeſſione laudis. ſi
precedere debet cõfeſſio peccatoruz
quia non eſt ſpecioſa laus in ore
peccatorum Eccleſiaſt. xv.

Caſ. Poſtq dñi ſũt huius peni
tẽcia. baptiſmũ ſacrũ. ca

ritas ſancta. elemoſine miſericor
des. ceteraqꝫ mādata p q̄ ad eius
poſſimus puenire ꝯſpectum

Gre. Cū pctā nrā p lacrimas cō
fitemur. āguſte vie por
tas ingredimur. Sed cū poſt hec
ad eternam vitam pducimur. por
te noſtre atria in ꝯfeſſionū laudi
ne ītram⁹. qꝛ ibi anguſtia iā non
erit cū iā eterne ſolēpnitatis leticiā
aſſumpſerit. Propter cōfeſſionis
noſtre anguſtiā veritas dicit. In
trate p anguſtā portā. Et cui ps ſe
recipi in altitudinē gaudij eterni p̄
ſumeret dicebat. Statuiſti in loco
ſpacioſo pedes meos.

Hugo Et p⁹ con
feſſionē peccōrum. Laudate nomē eius. i.
xp̄m. a quo et vos chriſtiani noiati
eſtis. Cām h⁹ laudacionis ſubiū
git dicens. qm̄ ſuauis eſt dn̄s. In
quē deſiderant āgeli videre et pſpi
cere ſicut dicitur ꝛ petri. Et ne ſua
uitatem hāc crederes tpalē ā tran
ſitoriā. Ideo ſbdit. In eternū mia ei⁹
Quantum ad ſaluandos. qui inmobi
ter in eternitate pdurāt. quos ꝫ mi
ſericordia dei a pctō liberauerit. Et
ne quiſq̄ de mia hac nimis ꝯfidat
addit et de iuſticia dicens. Et vſqꝫ i
generacōne et generacōnē veritas
eius. Tranſlacio romana habet. Et
vſqꝫ in ſeculū ſcl'i veritas ei⁹.

Hugo Quia ipſos iudicabit im
plēs pmiſſa tā bōis
q̄ malis. Vn̄ ibūt hi in vitā eter
nam: illi vero in ignem eternum

Caſſi. Mirabilit hic ps nos
vtraſqꝫ ꝯfeſſiones edo
cuit. vt et alacres dn̄o iubilemus:
et pctōꝝ noſtrorū vulnera ſine in
termiſſione plangam⁹. In hoc enī
mūdo vtrūqꝫ eſt neceſſariū. vt nec
in triſticia deſpet dei ſuus. nec ite
rū aīmus ei⁹ pſpēris reddat elat⁹
Nā ſicut ſanitas hōis humorū pa
ce cōſiſtit: Ita pfectus eſt xp̄ian⁹
qui fuerit inter pſētiū eorū vicis
ſitudinē immobilit tpatus. Suſci
piam⁹ ergo alacri mente que dcā
ſunt. Qualis enim ſit iſta deplora
cio ex hoc datur intelligi. vt in ea
pcipiatur dn̄s eſſe laudād⁹ merito
qꝛ inde venit nō reatus nō pena. ſꝫ
premia. non deformis ſeruitus. ſꝫ
pulchra libertas

Colle. Qua propt
ab ei⁹ laude
neq̄q̄ ceſſemus a quo creati ſum⁹
et redempti. quatinus in leticia ſē
piterna iubilum exultacionis cū
graciarum actione mereamur in
eternum cōcinere cum omnib⁹ ſā
ctis et electis ſuis. q̄ eſt bn̄dict⁹ i ſe
cula ſeculorum Amē

Pſalmus. C

Miſericordiā et

Titulus pſal. dd

Hugo In preceden
tib⁹ ps ſe
pe dixerat letādū eē et cātādū et iu
bilādū. Nūc vero in h⁰ pſal. dicit
q̄d cātādū ſit. et cū q̄b⁹ ſocijs. in q̄
etiā docemur bona appetē et mala
rēnuē. que eſt pfcā cōuerſacō vi
te xp̄iane. Et q̄a ois pfectio ē nob
a xp̄o. ideo titul⁹ habꝫ. ipi dd. vnde
ſenſus eſt tal' Pſal. iſte attribui

tur ipſi dauid ꝛ xp̄o cui oē bonū no
ſtꝝ attri **Caſſ.** Et nihil de dd
buēdū ē. **Caſſ.** ε terreno rege ītelli
gas: ſꝫ oīa de xp̄o rege celeſti dicta
cognoſcas. Dicit ergo cōgregacō
ſāctoruꝫ p vniūſuꝫ orbē criſto acq̄
ſita id eſt populus chriſtianus
Miſericordiam] **Gloſa**
In pn̄ti vita q̄ peccatores ad
penitētiā expectas [ε iudiciuꝫ] qd
erit in futuro ſeculo [cantabo] ·i· io
cūde annūciabo· ε hoc [tibi] ·i· ad
honorem **Nic.** Tēpus mīe mō
tuum **Nic.** eſt: ε tēpus iudi
ciꝫ futurū eſt· Niſi enim deꝰ p̄mo
p miam pceret· non inueniret q̄s
per iudicium coronaret Audi apo
ſtolū quo modo diſtinguit vtrūqꝫ
tēpꝰ· de tpe miſericordie ſic Jgno
ras inquit o hō qm̄ benignitas dei
ad pn̄iaꝫ te adducit· An diuicias
benignitatis ε paciēcie lōganimita
tis eiꝰ cōtemnis. De tempe iudi
ciꝫ ſubdit· Tu aūt inquit ſcd̄m du
riciā cordis tui ε cor īpenitens the
ſaurizas tibi irā ī die ire ε reuelacō
nis iuſti iudiciꝫ dei: q̄ reddet vnicui
qꝫ ſcd̄m opa ſua· Nos ergo frēs
qm̄ habemus tempꝰ mīe: non no
bis blandiamur· Non dicamꝰ ſem
per· parcet deus Jntellige q̄ ideo p
cit vt corrigatis· non vt ī malicia
pſeueres Et propt̄ hec duo.ſ. vt cō
ſequi valeam miam ε effugē iudi
ciū [ſal **Caſſ.** domino pſal
lam] **Caſſ.** lit qui bonis fa
ctis ſuis eū placare cōtendit Jpſa
eſt enim ſuauiſſima virtus armo
nie: qm̄ vox cognoſcit opibꝰ cōſo
nare· Nam ſi hee due res diſcrepa
bili ſibi varietate diſſentiāt neq̄q̄
pn̄t pſalmodie tēpataꝫ efficē cā
tilenā· Sed **Hugo** [ε intelligā
quitur **Hugo** ī via imacu
lata] quādo venies ad me] ·i· ima
culatū me cuſtodiā ε ſollicite cōſi
derabo aduentum tuuꝫ· ſiue ad iu
dicium ſiue in morte mea Vn̄ Lu.
xij. Et vos eſtote pati ꝛ ab oī pecca
to mūdati· q̄ qua hora non puta
tis· filiꝰ hominis veniet. Deinde ex
ponit q̄d ſit vita imaculata dicēs
Perambulabā] vitā huiꝰ mun
di tranſ **Nico.** [ī innocētia cor
currēdo **Nico.** dis mei] ſine fi
ctione falſa exteriori· hoc eſt ī puri
tate cōſciētie [in medio domꝰ mee
] conſciē **collect.** Jlle ī medio
cie mee **collect.** domꝰ cōſciē
tie ſue deābulat· qui ſollicite oēs
cogitacōes cordis ſui pſcrutatur· ε
ſi quid in ea īuenīat qd oculos di
uine maieſtatis offēdat· ſtatī cor
rigit ε emēdat Econtra quiſ q̄s p̄mi
tur mala cōſciā cuiꝰ cor circa terre
nas cōcupiſcētias diſpſum ē· nō
āmbulat ī domo cōſciētie ſue· q̄ ibi
non inuenit niſi accuſacōnē ε inq̄e
tudineꝫ pctōꝝ· ſꝫ foris vagat̄ que
rens pacem ε quieteꝫ in fabulis·
ſpectaculis· ac ceteris ꝯcupiſcēciꝫs
terrenis· Poſtea inocētiā p ptes
exponit **Nico** Non pponē
dicens **Nico** bā ante oculos
meos rem iniuſtā] ſ. ad cōcupiſcē
dum aliq̄d iniuſtū cupiditate du
ctꝰ exēplis raptorū [facientes p̄ua
ricacōes] ſ. diuine legis trāſgreſſi
ones [odiui] ſ. eorū maliciaꝫ· q̄a
eiuſdē v̄tutis ē diligē bonū ε odire

malũ ei oppoſitũ. Non adheſit
michi cor prauum] q̄ſi diceret. Et ſi
ex paſſione fui motus ad horam
ad aliquam maliciam: non tamē
in ea pmanſi p obſtinacōnē [de
clinantem a me malignum] id eſt
malo igne ignitū. ſ. igne ire. inui
die ſupbie. luxurie ⁊ huiuſmodi
viciorum non cognoſcebam] per
approba- **Jero** etiam ſi erat mi
tionem hi proximus vel
amicus. ſiue epūs. abbas vel in q̄
li dignitate ↄſtitut⁹. qm̄ ſi puerte
bant vias ſuas praue viuendo. ſic
eam fugiebā vt perit⁹ eius memo
riā non facerem Et quia iuſt⁹ non
ſolū odit pctā opis: ſʒ etiā oris. Jō
ſubiun- **Ni** [detrahentē ſecreto
git primo ſuo]. ſ. i eius
abſētia ⁊ ſic dicit̄ celatū qꝛ non po
teſt audire [hūc pſequebar] vel re
prehēdendo vel ei non credēdo. qꝛ ſi
deeſt auditor. deeſt ⁊ detractor.

Colle Nihil ei tam inquietat
aiam. nihil ē qd ita im
mobilē et inſtabilē faciat q̄ facile
totū credere ⁊ obtrectatorū vba te
merario mētis aſſenſu ſequi. Hic
enī crebre diſſenſiones. hinc odia
multa naſcuntur. qꝛ ⁊ dilcīſſimos
amicos etiam lingua maligna fa
cit diſcordes. At ↄtra magna q̄ſ
animi eſt magna morū grauitas
nō temē de quoq̄ ſiniſtrū velle reci
pere vel **nico** Et qꝛ iuſt⁹ nō ſolū
audire ſpernit pctā opis
⁊ oris: ſʒ etiā apparētiā pctōrū in
in alijs ſignis. Jdeo ſubdit [ſuper
bo oculo] .i. cū homine q̄ ē ſupbus
corde Et dicit oculo. q̄a diſpoſicio
cordis maxime apparet in oculo. ⁊
inſaciabili corde. qualis ē auarus
q̄ non ſaciatur pecunia. eccle. v. cū
h⁹ viʒ hoīe [nō edebā] Tales ei n̄
debēt eſſe pncipes vel plati ↄmēſa
les. Vn̄. eccle. ix. Viri iuſti ſint ti
bi conuiue. Et in alio pſal. dicit. In
nocētes ⁊ recti adheſerūt mihi. Se
q̄tur qualiter pnceps aut platus
ſe debet here ad bonos dicēs. Ocu
li mei ad fide- **Caſſ** Jllos ocl'os
les terre] cordis q̄s
auertebat a peſſimis: nūc ꝓfitet̄
ſe ſociare **Jero** Non ixdit. oculi
cū ſcīs mei ad diuites
terre. ā imperatores. aut epos. aut
preſbiteros: ſed ad fideles

nico [vt ſedeāt mecū]. i ↄſilijs
iudicijs ⁊ mēſis. Et qꝛ nō
ſolū decet pncipē ā platū habē fi
deles cōſiliarios. ſʒ etiā bonos ac
religioſos miniſtros. Jō ſbdit [
ābulās in via imaculata] pvie ſan
ctitatē ⁊ honeſtatē [hic mihi mini
ſtrabat] .i. in domo mea ſeruiebat

Caſſ Et q̄uis hoc nō a laycis
videat̄ exceptū. tn̄ ſpecia
lit̄ platis pbat impoſitū. vt tales mi
niſtros habeāt: q̄ diuinis regulis
nō ipu- **nito** Conſeq̄nt adhuc
gnāt. oñt q̄lit̄ ſe debeat
habere ad malos dicēs [Non ha
bitabit i medio dom⁹ mee] .i. int̄ mi
niſtros meos [q̄ fac ſupbiā] alios
deſpiciēdo vl' ↄculcādo [q̄ loq̄t iniq̄
] alijs detrahēdo p̄uis colloq̄is [n̄
direxit] .i. nō pficiet [i ↄſpctū ocl'o
rū meorū] vt **Cal.** ā aliq̄ pſperi
talib⁹ credere tate meliorē
tur **Hugo** Cōtra de malo p̄n

cipe dicitur puerb. xxix. Princeps q̄
libenter audit v̄ba mēdacij: mini
ſtros habet **Nico.** Et ꝗ aliq̄ ſb̄
impios. iectorū ſunt
ita mali ꝙ non ſolū ſunt a p̄ncipi
bus bonis depellēdi: ſ3 etiā vita pri
uandi vt iuſticia ſeruet᷑. et alij fre
ant᷑ Ideo ſubdit᷑ In matutino
i. celerit᷑ ſine expectacōe ne ſubue
niret impedimentū. interficiebā
materiali gladio q̄ntū ad p̄ncipes
fre. a ſpūali q̄ntū ad p̄latos. om
nes peccōres fre. exigentibus cul
pis ſuis. vt diſperderem de ciuitate
dn̄i. i. de cōitate bonorū ne p ma
los īficiant᷑. omīs opātes iniq̄ta
tē. Ex p̄dictis em̄ colligit᷑ ꝙ q̄libȝ
p̄nceps ā p̄latus ſe habeat ſcd̄m
formā h̄ a dd tradita. viȝ deuote
erga deū: mūde a honeſte ad ſeip
ſū: et iuſte ad ppl'm ſibi ſubiectū.
Col. hoc etiā ſciendū. ꝙ p̄dcā
xpō applicai p̄nt, put ſatis
ptȝ in gloſa. hunc tn̄ vltimū v̄ſi
culum ex **Cassio.** de viro in
ponit. ſto. q̄ poſt
vitatos malos aſſerit demonum
ſuggeſtiōnes ſe de corde ſuo expu
liſſe: dicēs In matutino īterficiebā
omīs peccōres **Glo.** Ex caſſio
terre. doro q̄i di
cat. Nō tm̄ malos hoies vitaui ſ3
etiā vicia declinaui. qꝛ i matutino
i. in initio ſuggeſtionis. q̄n q̄i cre
puſcula tēptationū incipiūt appa
rere. interficiebā orōe oēs peccōres
fre. i. demōes q̄ vi mīſā carnē p̄uis
immiſſionib9 deducūt ad reatum
Cal. Hij īterficiunt᷑ q̄n nob̄ cō
punctio lacrimarū diuini
moris infuſione vel d̄ina miſeracōe
cōferr᷑. Neqȝ em̄ eā lacrimarū ꝯpū
ctionē q̄n volu9 offerre p̄ualem9.
ſ3 tunc ipendit᷑ q̄n ipſi9 largitate p̄
ſtat᷑. vt diſperderem de ciuitate dn̄i
omīs opantes iniq̄tatē. Ciuitatē
dn̄i aīam piā p̄res dixerūt eē de q̄
dyabolus diſpdit᷑: q̄n a ſua inte
cōe remouet᷑. O crudel' o tyrānice
volūtatis dyaboli iniq̄tas. Nō ſuf
ficit ei ꝙ hoies mori fecit. ſ3 adhuc
ne p pniā3 ēcupati poſſint vincere
et ſaluari. vehement᷑ inſiſtit. Sed
tu dn̄e q̄ vides ipudiciſſimū hoſtē
p̄ia valida defenſionē. ne ille ad
votū ſuū p̄ueniat. q̄ te nob̄ offen
ſum i iratū facere inſaciabili calli
ditate feſtinat. Cognouim9 q̄lis
iſte fuerit ſanctiſſim9 vir. q̄ iniam
et iudiciū dn̄i pura mēte cātauit.
quemadmodum malos abſolute
vitauit. bōis āt fuerit gratiſſima
ſocietate cōiunctus. cōcupiſcē tias
cordis ſui ſaluberrima delibacōne
ſubiecerit. vt merito pfectionem
tenuiſſe videatur quam centenari
us numerus. cui9 iſte pſ̄ ē ſigre
phibe **Col.** Preſtet nob̄ d̄ina
tur. mia grām ac forti
tudinem interficiendi in nobis p̄
uos viciorū motus. et dn̄icis per
oīa obedire mādatis: vt n̄ cū peccō
ribus a ciuitate dn̄i i illo extremo
iudicio diſpdamur. ſ3 mortificatis
in nob̄ vicijs et peccōrū remiſſione
adepta cū ſanctis electis i tabernacu
la eterne felicitatis recipi merea
mur Per chriſtum dominum no
ſtrum: cui eſt honor a gloria in ſe
cula ſeculorum. Amen

Pſalmus. Ci

Domine exau

di orationem Titulus
Caſſiodo. Oratio
pauperis cum anxius fuerit et co
ram domino effuderit p̄cem ſuā.
q̄uis aliqui preſētem pſalmū do
mio ſaluatori putauerūt eē aptā
dū **Nico.** pro eo q̄ apoſtol9 ad
hebreos .i. allegat li
terā huius p̄s. illuȝ viȝ v̄ſiculum
Inicio tu dn̄e terā fūdaſ. rē vſq̄ȝ ibi
Et āni tui non deficient. per hāc li
teram pbans equalitatē filij ad
patrem in potencia et duratione.
Caſſ. Conueniens tn̄ videtur
afflicti magis et gemētis
pauperis ſicut et ipſe titulus cōtinet
introducere in hac relatione pſo
nā. quia multa ſūt que xp̄o imacu
lato nequeāt conuenire. primo q̄
anxi9 nuſq̄ fuiſſe legitur dominus
xp̄s. Anxius eſt enim q̄ in graui
diſcrimie cōſtitut9 nullā ptē quā
ſequi debeat nouit eligere. Deinde
q̄d infra dicitur. oblitus ſuȝ come
dere paneȝ meū. et illud q̄a cinerē
tāq̄ pan. mādu. Ad lraȝ em̄ nō le
git xp̄s fuiſſe in hac egeſtate. Et
nota q̄ dū vbiq̄ȝ in titul' noīa ſint
poſita: hic paup ſine noīe introdu
citur ad loquendum. ſ. vt cuȝ vni
attribuitur. oms̄ xpi pauperes cog
noſcerent hoc ſibi attributuȝ. Om
mino preterea oſtendū ȝ eſt hūc
pſalmū eē exemplum ex his qui
intitulatur ab oracōne q̄uis peni
tentium quintus eſſe videatur

Hugo Ho āt id ſit q̄ hic ps̄
p̄cipue loq̄t de illa p
te penitēcie **Colle.** cuius effica
q̄ dicit oro cie deſcripci
oneȝ ſi ſcire volueritis: hāc ſb̄ titulo
ps̄. lxxxix inuenies luculēter depi
ctam Predicti v̄o tituli talis ē ſen
ſus **Hugo** Iſte ps̄ eſt oratio
pauperis ⁊ aie pauptatē ſpūalē
gementis cū anxius fuerit in miſe
rijs vite p̄ntis. ⁊ effuderit coram
dn̄o p̄ **Caſſ.** Cū dicit corā dn̄o
cē ſuā talē oroeȝ voluit intel
ligi q̄ de ſacratu' aie an p̄edes ēgios
q̄ auri metalli copia decoā ſūdat.
vix ei repies ſit q̄dā dixit vt orāti
cuiq̄ nō aliq̄d maneat aliene cogi
tacōīs icurrat obſtaculū ⁊ itēcōeȝ
q̄ī deū mens dirigit̄ dediēt ac frā
gat ⁊ iō ētamē magnū atȝ ſaluber
rimū ē orom̄ cepte iugit̄ immine:
⁊ cū adiutorio dei obſiſtē viuacit̄
ſuggeſtiōib9 inimici. q̄tin9 fixa ſp
ad d̄m mēs ſtabili itēcōe cōtēdat
Vides itaq̄ȝ ꝓpheta an aduētū dn̄i
hūanos indefinent creſcē errores
pſonā pauperis cōueniēt aſſūpſit.
q̄ calamitates mūdi pmē humili
tate defleret. vt cito illi miſericors
ſubueniret quē tot mala ad unato
faſce depmebāt: dicit ergo ⌊

Dn̄e exaudi oro **Nic.** Proce
neȝ meaȝ ⌋. detem
ex corde: q̄ oro ſecūdum da maſce
nū eſt aſcenſus mentis in deuȝ ⌊ et
clamor meus ⌋ procedens ex ore ⌊
ad te veniat ⌋ ⁊ acceptus ſit corā te
Caſ. Hūc āt modū ſācte oracō
nis ſeruādū deuotiſſi9 xp̄i
an9 itelligat vt idipſum cogitet

quod orat. ipſum reſpiciat mente
cui ſupplicat: omnes ſuperfluas.
cogitationes excludat. aliud non
admittat extraneū. ne vt ait q̄dā
puriſſimis fontib⁹ apros immitte
re videat̄ in puidus. Hinc etiā ſan
cti ambroſij ſm ap̄lz hore ſexte co
ſeus ꝑnus ille redoluit. Ait ei Ora
bo mente dūm orabo ſimul ſpiritu
nec vox ſola xp̄o canat. Senſus q̄ʒ nē
alibi ductus aberret fluctuās va
nis preuentus caſib⁹. Tūc enī ac
cepta eſt deo orō canentiū ſi pura
mens id gerat qd̄ explicat. Sequi
tur vox depre- **Nico** ⌊Non
cantis. [auertas] fa
ciem tuā a me⌋ viz penitēte p̄ pec
catoꝝ meoꝝ enormitate repellēdo
orōem meā. loquit̄ de deo ad mo
dum hoīs q̄ auertit faciem ab eo
quē nō vult exaudire addit ⌊in q̄
cūq̄ʒ die tribulor⌋ .ſ. ſi mole pecca
torū aut ſeculi aduerſitate p̄mor
⌊Inclina ad me⌋ p̄ecantē p̄ auxilio
⌊aurem tuā⌋ vel clemētiā tuā exau
diendo peticionem meam.

Caſſi Cum enim totos audi
at. totos videat. ſolos
illos aſpicere et audire dr̄. quorū
preces benign⁹ exaudit ⌊In q̄cū
q̄ʒ die inuocauero te: velociter exau
di me⌋ quantū ſe i humilitate pe
nitens iſte p̄na mēte pſtrauerat.
tm̄ in ipſa ſupplicacōne creſcebat.
Nā cū p̄mo dixiſſet. inclina ad me
aurem tuā. Iā ↄfidenti⁹ petit vt ce
lerius valeat audiri. Qui vero velo
citatē poſtulat. de impetracōne ſe
curus eſt ſubiūgit cām
ſue deprecationis dicēs **Nico**

Quia defecerūt ſicut fumus dies
mei⌋ in vanis ac tenebroſis actib⁹
conſum[pti]. **Caſſi** Qd̄ maxie ad ſu
pbiā mūdi reſpi
cit: q̄ q̄nto plus extollit̄ tanto am
plius eua- **Hugo** Vel iux
neſcit. ta lrāz al
legat hic breuitatē vite ſue vñ Ia
cobi. iiij. Quid ē vita hoīs? vapor
ad modicum parens Sequitur.

Nico ⌊Et oſſa mea ſicut cremi
um aruerūt⌋ Cremiū dr̄
a cremo as. et ē caro frixa q̄ī arſa
que remanet in patella pinguedi
ne extra[cta]. **Hugo** Per oſſa q̄
ſuſtētāt car
nem ne defluat: intelligunt̄ vires
aīe quibus ipſa ſuſtētat̄. Has pe
nitens deplorat p̄ eſtū temptacō
num arefactas. nō hñtes deuotio
nis pinguedinē. Tranſlatio tōna
bz. oſſa mea q̄ī frixa ↄtabuerūt.

Caſſi Hic enī frigitur pctōr
qui futuros ignes incē
diumq̄ʒ igehēne formidat. Naz q̄ ſe
paueſcat arſurū: ipſius incēdij ter
rore iā frigit̄ et areſcat Et vt iſte pe
nitēs cito remediū ipetraret venit
ad miſeriaꝝ ſuaꝝ flebilem narra
tōem. cum ſubdit dicens.

Nico Percuſſus ſū ſicut fe
nū⌋ et ſicut fenū areſcit
tpe ardoris: ſic ego feruore tēpta
tionis deficio ⌊et aruit cor meū⌋
defectu deuocōis ⌊q̄ oblitus ſum
comedere panē meū⌋ i. ſtudiū ſa
cre ſcrip- **Caſſi** Hinc enī exp̄mi
ture. tur natuā peccā
tium: q̄ dū delictū appetit. ↄtēpla
tio dīn nō habet Sequitur ⌊A voce

gemitus mei: adheſit os meũ carni
mee. Jero. pre nimio dolore
cordis mei quez pa
tior ꝑ delictis meis ita exiccaui me
metipſũ vt ſine carne eſſem. et pel
les mee adhererent oſſib⁹ meis.
carnem ꝑ Col. enumeratis miſe
pelle dixit. rijs ſuis idem peni
tens pãdit nob tria gña penitẽtiũ
q̃bus peccã delent̃ ⁊ vita mereatur
etna. vñ dicit Silis fact⁹ ſũ pelica
no ſolitudinis. Caſſi. Pellica
nus auis egiptia ẽ q̃ naſcit̃ in ſoli
tudine nili fluminis. ex conijs corpo
ris granditate cõſil'is. q̃ naturali
macie ſp affecta eſt. ⁊ ſic phiſiolo
gi dicunt. tenſo inteſtino p viſcera
q̃cq̃d eſcaꝝ accepit. ſine aliq̃ deco
ctione trãſmittit. ⁊ paruiſſimo cibo
rũ ſucco reficitur. q̃ nõ gregatim vt
cetere aues volat. ſed ſe delcãtione
ſolitaria cõſolatur. Eoꝝ vnũ gen⁹
di ẽ eſſe qd in deſertis locis v̄ſatur.
Per hoc g̃ auiuz genus pulcrime
ſign̄tur heremite. q̃ hoim̃ ↄſortio de
relicto timore dñi remota afflictõe
diſcruciantur. Põt etiã hec eẽ vox
xp̄i dicẽtis. ſil'is fact⁹ ſũ pellicano.
Au. Pellican⁹ di roſtro pullos
occidẽ ⁊ triduo lugẽ. tandẽ
ꝙ ſang̃nẽ roſtro ſup eos fundẽ vñ
illi reuiuiſcãt: Sic xp̄s occidit mor
tem in pccõrib⁹ vt eos ſang̃ne ſuo
viuificaret: pcuſſit ſaulũ vt viuifi
caret paulũ. Seq̃tur. Fact⁹ ſũ ſic
nocticorax i Caſſ. Aliud gen⁹ pe
domicilio. nitentiũ intro
ducitur. Nocticorax di noctis cor
uus quẽ ſpẽalit̃ in aſie ptib⁹ inue
nire poſſe teſtantur. quẽ q̃dam bu

bonem. q̃dam noctuã eſſe dixerũt
q̃ tũc magis vigilare ⁊ q̃rere eſcas
incipit. qñ ſe in ſoporẽ aĩantia cun
cta ↄponũt. Ita ⁊ penitens iſte no
cturno tpe. Hu. videliz i medio
h⁹ ſeculi nationis praue
hitans. eſcas aĩe ⁊ vite etne Caſ
ſiod. ſolicita curioſitate pquirit.
mõ pſalmodie operã dãdo. modo
el'as faciendo. mõ carceres occulte
viſitando. ſolũ deũ vult hẽre teſtẽ:
cui caligo noctiũ nõ tollit aſpectũ
Et nõ ꝙ ſic pellican⁹ deſignauit he
remitã atq3 ſolitarium Ita nocticor
rax illũ declarat q̃ ſe domicilio ſuo
retinẽs. a publica viſione remot⁹
eſt. Seq̃tur tertiũ gen⁹ penitentiũ
cũ dicit. Vigilaui: ⁊ fact⁹ ſũ ſicut
paſſer ſolitari⁹ in tecto. Paſſer ẽ
auis parua ſ; nimia ſagacitate ſo
licita q̃ nec facile laqueis irretitur
nec p ingluuiem vẽtris eſcarũ am
bitione recipitur. Hec ꝓpt̃ infirmi
tatẽ ſuã ne ã ipſa a p̄datore capia
tur. ã fetus ei⁹ ſerpẽtinis deuorent̃
inſidijs. in ſumitate domoꝝ nidiſi
cat vt a pericul' reddatur aliena.
Hic merito ↄparat̃ illi. q̃ diaboli in
ſidias formidans. ſpãliter ad eccẽ
ſeu mõſterij ſepta ↄfugit vbi ope
ra ſua ſolicite cuſtodit. Et hunc di
xit ſolitariũ vel vnicũ ꝓpt̃ caritatez
q̃ ex multis vnũ facit. Ecce q̃ elegã
ter tria gña penitentiuz p ſil'itudi
nes p̄dictaꝝ auiũ in ſe declarauit.
vt q̃ mũdi crimina lugebat. p oim
ſatiſfactionũ modos diſcurrẽ vide
retur. Conſequent̃ allegatur racõ
exauditionis ex v̄bis iniurioſis ⁊
improperioſis que amatores hu

ius ſeculi penitentib⁹ inferunt. vñ
ſbditur [Tota die exprobrabant
mi hu ⁊ apte vocantes me ypo
hi] eritam ⁊ papellardū [in
imici mei] .ſ. amici mūdi. q̄a iniq̄s
odio habui Et nō ſolū apti inimi
ci exprobrabant ſed amici falſi de
trahūt bonis viris. vnde ſbdit [⁊ q̄
laudabāt me] dū eſſem cuʒ eis ad
huc ī vita ſeculari vel qui laudāt
me in apto [aduerſū me iurabāt
] detrahendo in abſentia mea. Ideo
enī mali derident bonos. q̄r opa eorū
diſſimilia vident. Vnde ſubdit [q̄a
cinerem tanq̄ panē manducabaʒ
] ⁊ viles cibos: nō delicatos ac p h°
vita mea erat ipſis ɔtraria. vñ ſa
pientie. ij. dicūt mali de bono Quo
niam inutilis eſt nob ⁊ cōtrarius
opibus nr̄is. grauis eſt ec̄ nobis
ad vi Glo Vel ita. exprobra
dēdū . bāt m̄ inimici mei
ſed non curabam. q̄r cinerem tan
q̄ panem manducabam ⁊ in ipa
deiectione vel deriſione maloruʒ re
ficiebar gaudens in tribulatione
[⁊ poculum meum] ⁊ delectationē
ſeu iocunditatem temporaleʒ ſi q̄n
do habebam [cum fletu miſcebā]
hug Sciens quoniaʒ dolore ri
ſus miſcebitur: ⁊ extrema
gaudij luctus occupat. Hic autē
fletus ſit precipue timorē diuini iu
dicij. Vnde ſubditur [A facie ire
indignati Ier ⁊ hec omnia ſuſ
onis tue] . tinebam propter
futurū iudiciuʒ ī quo facies tua ap
parebit peccatorib⁹ irata. ⁊ indig
nationis plena. ne grauiorē incur
rerem in purgatorio vel ī inferno

propter peccata mea penam. Nec
mirum ſi pertimeſco futurūm iudi
cium hu [quia eleuans] me ſu
per omnes creaturas
terrenas per rationem qua me ad
imaginem tuam creaſti [alliſiſti
me] id eſt deorſuʒ me proieciſti q̄n
corporis pondus quo anima depri
mitur mihi tribuiſti. Vel. eleuās
me temporalibus. alliſiſti me ī ſpi
ritualib⁹ ⁊ eternis bonis que ꝓpt te
poralia timeo Grego Quia
amittere . conti
nuus ſucceſſus temporalium: eter
ne reprobationis eſt iudiciuʒ. ſan
cti enī viri in proſperitatibus plus
in aduerſitatib⁹ pertimeſcunt ſup
ſe iudiciū dei occultum. quo nunc
hos a ſe repellit nūc illos ad ſe tra
hit. Hos ſua gratia accendit etna
querere: illos pro voluptatibus ſu
is deſerit exteriora cogitare. Horū
mentem ad ſuperna erigit. illoruʒ
ſuperbiaʒ in infimis mergit de ſide
rijs. Quis ei hoīm eſtimare potuiſ
ſet Iudam vincēdi ſortē etiā p⁹ mi
niſteriū aplatus amittē. ⁊ hūc ele
uans alliſit: qm̄ dū lucꝝ terenū con
cupiuit ab aplatu cadere meruit.
Hugo Hec eſt dampnoſa cōmu
tatio pro temporalibus videlicet
perdere eterna. q̄a hec in eternum
habent. illa .ſ. tempalia cūcta ſtati
tranſeūt. vñ ſbdit [Dies mei ſicut
vmbra declinauerūt ⁊ ego ſicut fe
nū arui] q̄r queadmodū fenuʒ ho
die vireſcit ⁊ cras ſiccatur: Ita hō
trāſit de leticia ī hoc ſeclo ī triſticiā
de ſanitate in infirmitatē. ⁊ ſic decli
nans areſcit in mortem. Vñ pſa.

xl. Omnis caro fenū: et omnis glo-
ria eius quaſi flos feni. Penitens iſte
generalibus malis expoſitis compe-
tēter de fletibus dei bñficia recolit
dicens. [Tu autē dñe in eternū
pmanes] i. ſtabiliter: et cetera om-
nia tranſitoria ſunt. [Et memoria-
le tuū] i. miſericordia tua q̄ ſemp
memor es noſtri [in generatōne et
generationē]. Vñ ps. In eternū
miſericordia eius. [Tu exurgēs]
ad nos liberandum.

Nico. Videt enī deus hoibus iacere qñ nō plet eis au-
xiliū. [miſereberis ſyon] i. eccleſie
ex peccatoribus penitētibus vt plu-
rimum collecte. [qr tempus miſeren-
di eius] ſupple durat ad tēpus iudicij

Hugo Et ideo miſerere eius [qr venit tempus] ſ.
gratie qd incipit a pmo dni aduē-
tu: de quo dicit Apos. ad Galat. iiij
At vbi venit plenitudo temporis:
miſit deus filiū ſuū factū ex muliē:
factū ſub lege: vt eos qui ſub lege
erant redimeret. Aut ſecūdum dni
aduentū ſignat cum dicit. qr tēpus
miſerendi eius: qr venit tēpus. Bis
autē dicit tēpus. qr duobus preci-
pue temporibus vere penitēs expe-
ritur dei gratiā. ſ. qñ anima exuta a
corpe recipit primā ſtolā: et ipſius
anime imortalitatem. et qñ in iudi-
cio corpus reunitū anime: recipit
ſecundam ſtolam. ſ. corpis imorta-
litatem et glorificationē. qr ſplen-
debit ſicut ſol. Hec tamen non ha-
bebunt ſine meritis precedentibus.
Vnde ſubiungit. **Nicola.** [Quoniā pla-
cuerunt] digna cōuerſatione [ſer-
uis tuis] i. angelis [lapides] i. pe-
nitentes [eius] i. eccleſie. Ac ſi dicat
Penitētes ex quibus tanq̄ ex viuis
lapidibus cōſtruit̄ eccleſia placu-
erunt angelis Vnde Luc. xv. Gau-
diū eſt angelis dei ſup vno pecca-
tore penitentiā agēte [et terre eius]
i. p orbem terrarū diffuſe [miſere-
buntur] pcurantes eius pmotionē
in bonum vt fructū exhibeat ſācti-
tatis. [Et timebūt gentes] q̄ de
errore vitiorum vel de ydolatria con-
uerſe ſunt [nomen tuū dñe] ſicut
videmus impletū [et omnes reges
terre gloriā tuā] etiā formidabūt.

Cassi. Reges terre dicit q̄ corpora ſua diuinis regul.
refrenātes ſui ipatores et rectores
eſſe dño pſtāte valuerūt. Et hoc nō
hñt a ſeipſis: ſ3 a dei dono. [Quia
edificauit dñs ſyō] de pctōribus peni-
tētibus tanq̄ ex viuis lapidibus q̄s
vocauit et iuſtificauit. Et poſt hoc
tēpus miſeratōis [videbit in glā ſua]
i. in aſſumpti corpis veritate et ma-
ieſtate qñ ſedos ſequeſtrabit ab
agnis. i. gehēnā ipios mittēs: et iu-
ſtis donās btitudiē ſēpiternā.

Hug. Sz anteq̄ veniet illa dies iudicij extrema [Reſpe-
xit i oronē humiliū] miſericordit ex-
audiēdo eorum petitōez [et nō ſpreuit
pcē eorum] ex deuotōe cordis pcedētē

Nicolaus [Scribantur hec] videlicet p-
dicta dei beneficia [in generatione
altera] i. xpiana: que alterata eſt et
mutata de vitijs ad virtutes [et po-
pulus] i. xpianus [qui creabit̄] p

baptiſmi regenerationem p quaz
conſtituitur in eſſe gratie que cre
atur in **hugo** Vel qui creabi
anima tur per peniten
tiam .i. de nichilo aliquid efficitur.
quia peccator et peccatū nihil ſūt
Vnde Ezech. xxxviij. Nihil factus
eſt. Et addit [laudabit dñm] Cau
ſam ſubiungit [Quia proſpexit]
.i. procul aſpexit ocul' miſericordie
peccatores longe a ſe poſitos. Iux
illud Prouerb. xv. Longe eſt dñs ab
impijs. Et pſal. Longe a peccatori
bus ſalus [de excelſo ſancto ſuo]
.i. de celo. vn **Caſſ** [dominꝰ de ce
de ſubditur lo in terram
aſpexit] .i. ad noſtri corporis fragi
litatem q̄ mundi vicijs tenebatur
obnoxia Cauſam huiꝰ reſpectus ſub
iungit **Ni.** [Vt audiret gemi
dicens tus compeditorū] id
eſt penitentiū qui erant prius cō
pediti a ligati vinculis peccatoruz.
[vt ſolueret filios] .i. imitatores [
interemptorum] id ē peccatorum.
Caſſ Qui diabolica fraude per
empti ſūt gladio peccati
vt videlicet ipſos liberaret a patre
nis erro **nico** Vel vt ſolueret
ribus .filios interempto
rum .i. opera meritoria. q̄ per peccā
erant mortificata a reuiuiſcūt gra
tia recuperata. Ad quid ipſos ſol
ueret. cōſequenter declarat dicens [
Vt annuncient in ſyon nomen do
mini] beneficia eius p̄dicādo a lau
dando [a laudē eius in ierl'z] .i. in
eccleſia que nomine ſyon a ierl'z
deſignatur. ſcḋm q̄ dicit Ap'lus ad
heb. xij. Acceſſiſtis ad ſyon montē

a ciuitatem dei viuentis. ierl'm cele
ſtem. in qua annuncient fideles
nomen domini. eius fide libere cōfi
tendo a predicando: a laudes dei de
bitas exoluendo. Hoc etiam nō in
congrue de primo aduētu domini
poteſt exponi. qñ aſpiciēs dominꝰ
de excelſo viſitauit nos oriens ex al
to in ſua incarnatione. vt cōpeditos
a dyabolo ſolueret a vinculis igno
rantie a infidelitatis. qui noue lau
dis canticum dño i ſancta eccleſia
perſonarent. Hoc ā̄t fit [In cōue
niendo populos] .i. vt cōueniens
populus [in vnum] videlicz in vni
tate fidei qui diſperſus erat per diuē
ſas mundi partes Et non ſolum
vulgares venerunt ad vnitatem fi
dei: ſꝫ etiā principes. vnde ſubditur
[a reges vt] dicit pp'li a ipſi reges
[ſeruiāt dño **hug** Et iſte pp'ls
] redemptori fidelis [Re
ſpondet ei] .ſ. xp̄o [in via vi̇tutis ſue]
obediendo eius volūtati **Caſſ.**
Non lingua: ſꝫ vita. non voce ſed fi
de. nō clamore ſed corde Nā ille cri
ſto reſpōdere cognoſcitur q̄ imperijs
eius obediens eſſe monſtrat. Qui
q̄dem pp'lus fidelis vt cito ad b̄titu
dinē ſā̄s pmiſſaz poſſit puenire. cō
ſequent ſbdit d. [paucitatez dierū
meorū nūcia m̄] Nō enī amore pñ
tis vite deſiderat ſcire finē: ſed vt in
ipſis cōfeſſionibꝰ dñi pſeuerās ad
requiē illā celeſtis regni velocit̄ p
ueniret. Paucitatē dierū. dixit. q̄a
quandoq3 finiēdos eſſe cōſtabat.
Qd enī finiendum eſt. longum di
cere nō debemus [ne reuoces me in
dimidio dierū meoꝝ] hoc eſt in iu

uentute in q̄ lubrica .i. laſciua vel
luxurioſa plerūq₃ volūtas appetit
⁊ etatis feruore crimīa pl⁹ amant.

Collect. Penitens ergo orat
ne moriat in piculo
ſatis etatis: ſ₃ ad maturitatē vite
pueniens valeat cōſequi dn̄i
eternitatem de qua ſubditur.

Nico. ⌊Li generatōe ⁊ genera
tionē anni tui⌋ .i. dura
tio tua domine eſt eterna.

Caſ. In q̄ ſcī ppetua tecū iocun
ditate gaudebunt: qm̄ ſic
dic apl's: de⁹ erit oīa in omnibus.

Nico. Iſtā aūt dn̄i eternitatē cō
ſeqnter exponit: dicens
⌊Initio⌋ .i. in pn̄cipio tpīs ⌊tu do
mine terrā fūdaſti⌋ q̄ſi centrū mū
di. ⌊⁊ opa manuū tuaꝝ ſunt celi⌋
ſic Gen̄. i. dī. In pn̄cipio creauit de
us celū ⁊ terram. Et per iſta duo
intelligūtur omnes alie creature.

Caſſi. S₃ quare cū verbo facta
ſūt omīa opa manu ce
los dixit eē opatos vel fūdatos.c
Sed hic manū virtutē iuſſiōis debe
mus accipe: ſic in alio pſ̄. dicitur.
Ipſe mandauit ⁊ creata ſunt.

Nico. Conſeqnt deſcribit vite
pn̄tis ceſſatio q̄ erit in
generali reſurrectōe: dicēs ⌊Ipſi
pibūt⌋ Circa qd̄ ſciendū ꝙ mot⁹
celi ordīat ad ↄpletōnē numeri
electoꝝ. ⁊ ideo ipſo habito idē₃ mo
tus ceſſabit: ſic dī Apoc̄. x. Iurauit
p viuentē₃ in ſecula. ꝙ tēpus am
pli⁹ nō erit. Et hoc eſt qd̄ dic ⌊Ipſi⌋
videl₃ terra ⁊ celi ⌊pibūt: tu autē₃
pmanes⌋. Sic enī₃ eternitas ſequit
omnē₃ ſtabilitatē ⁊ imutabilitatē

iſta tēpus ſequit motū ⁊ mutatōē₃
Solus aūt de⁹ eſt omīo imutabil'.
Celi vero ſupiores ſunt mutabiles
q̄ntū ad ſitū. Inferiores aūt vt aer
q̄ntū ad alteratōem. modo in omī
mutatione eſt aliq̄ dpditio. ꝙ ceſ
ſat aliq̄d eſſe qd̄ pri⁹ erat. Et ſic in
fine mūdi celi pibūt. non q̄ntum
ad ſubā₃: ſ₃ q̄ntū ad aliquā diſpōē₃
ꝙ ceſſabūt celeſtia a motu locali
et elemētaria a mutua actiōe ⁊ al
teratōe ſubſtātijs eoꝝ remanenti
bus. Ideo ſbdit. ⌊⁊ oēs ſicut veſti
mentū veteraſcēt⌋ a ſtatu in q̄ nō
ſūt. Et intēde ꝙ hic opiniōes pho
rum mirabili breuitate deſtruxit.
Quaꝝ pma eſt: mundū a nullo eſ
ſe creatū. Scda ſine fine māſuꝝ
S₃ cū dī Initio tu dn̄e terram fūda
ſti: ⁊ opa manuū tuaꝝ ſūt celi: pri
ma pſuaſio nephāda cōuicit. qm̄
creator aū creaturas ſuas ſine ali
quo cognoſcit initio extitiſſe. Cū₃
vero ſubſeqnter dī Ipſi peribunt:
finem eos habere declarauit cōtra
dictoꝝ phoꝝ opinionē₃ ſecundā₃
vt nullus i ſtellis gentili errore cō
fideret: cum eas mutandas eſſe ſc
tiret. Sequitur. ⌊ Et ſicut operto
rium⌋. Forſitan celos opertoriū₃
debemus aduertere: qui ad modū
velaminis t'ras opiūt ⌊mutab eos⌋.

Nicolaus Sicut enim ad
ueniēte eſtate
veſtis hyemalis mutatur. ꝙ non
eſt amplius neceſſaria: remanēte
tn̄ eius ſubſtātia: ſic corpora cele
ſtia et elementaria ⌊mutabūtur⌋
a ſtatu in q̄ nūc ſunt: q̄ nō erit am
plius neceſſari⁹ completo numero

electorũ⌊cũ aũt idē ipſe ds⌋ſcʒ oĩno
immutabil'⌊⁊ ãni tui non deficiēt⌋
Nõ eſt ꝑ hoc itelligēdũ qꝛ i etnita
te q̃ eſt mēſurã duracõis diuine ſit
aliq̃ ſucceſſio: ſʒ qꝛ eã apprehēdere
nõ poſſumꝰ. nec ꝑ cõſequēs expri
mere niſi ꝑ cõparacõnez ad tempꝰ
Caſſ. Prudētiſſime nimis atqꝫ
vtilī orõne cõpleta pau
ꝑ ille ſãctiſſimꝰ de pctõꝝ ſuorũ rmiſ
ſione ⁊ de ſpe reſurrectõis future ex
ultãs. venit ad terminũ pſal. vbi oĩa
ſub breuitate cõcludēs ſe cũ electis eiꝰ
habitaturũ eē cõgaudet. dicens
⌊Filij ſuorũ tuoꝝ⌋ⁱ· imitatores
apl'oꝝ Nicolaꝰ q̃s genuerit ꝑ
verbũ euãgelij. ſicut dicit apl'us
chor. In xp̃o ihũ ꝑ verbũ euãgelij
ego vos genui Et iſti ſunt vere cri
ſtiani q̃⌊habitabũt⌋ſcʒ etnaliter
Hil. cũ chriſto ſicut ipſe dicit
Jo. xij. vbi ego ſum: illic
⁊ miniſter Caſ. ⌊⁊ ſemē eoꝝ⌋ⁱ·
meus erit ⌋opa fideliũ q̃ i
hoc mundo ſeruantur⌊in ſeculũ
dirigetur⌋videlicʒ hic in grã: ⁊ in
futuro in gloria ad accipiendum
premium in Caſ. Vbi ſãcti cũ
vita eterna dño ſaluato
re recta atqꝫ ſtabili voluntate gau
debunt. Quam felicit anxius iſte
peccata defleuit: qui vſqꝫ ad etne
beatitudinis gaudia ſe diſcrucian
do ꝑuenien Coll. Preſtat nob
do ꝑuenit profecto ma
gnam indulgentie peccatoruʒ no
ſtrorum optinēde fiduciã penitēs
iſte. qui per cordis gemitũ ꝑuenit
ad eterne iocũditatis premiũ. Reg
num enĩ celorum vult rapi fletibꝰ
noſtris: quod mēritis non debetur
Vnde ſcriptum eſt. Regnũ celorũ
vim patitur: ⁊ violenti rapiunt il
lud. Et iterum. Penitentiam agite
appropinquabit enĩ regnũ celoꝝ
Hereditatē ergo celeſtem quam
amiſimꝰ ꝑ culpam: rapiamus per
penitentiam Benignus ſaluator
noſter ſinum ſue pietatis nobis
aperit: noſqꝫ recipere ad ſe per peni
tentiam querit. Accedamus igitur
ad eum: nec ab illo quicq̃ de preſē
tis vite proſperitatibus appetamꝰ:
ſed indulgentiã peccatorum pre
cemur: cogitemꝰ mala que fecimꝰ
⁊ nosmetipſos lamētis deuotis
atteramꝰ. vt ꝑ talem penitētie fru
ctum tormēta que noſtris exigēti
bus culpis meruimus. dei annuē
te clementia euadere valeamus.
Caſſ. O condicio beata penitē
tium. que de reis efficis
iuſtos: de triſtibꝰ ꝑhenniter letos
de mortalibus abſolute ꝑpetuos
hic malorum ſocietatem ad tēpꝰ
habent. ibi angelorum conſorcia
eterna felicitate ſuſcipient
Collect. Qua propter quintũ
iſtum penitentialem
pſalmum cordis deuotione cã tan
tes. cõmiſſa noſtra fletibus extin
guamus ⁊ dignis penitētie fructi
bus culpas quas fecimꝰ ſalubri
ter abſtergamus: quatinꝰ tpa ad
indulgētiam nobis indulta ſic ex
pendamus. vt ad vitam eternam
ꝑuenire mereamur grã ⁊ mĩa dñi
nr̃i ihũ xp̃i Cui ē honor ⁊ glã i ſ. ſ. A

Pſalmus Cij

BEnedic ani.
Titulus pſal. ipſi dd.
Hu. Sicut p9 cuaſi onez maris ru
bri. moyſes cātauit ⁊ oīs pp̄ls cā
ticū laudis dn̄o. vt hētur exo. xv.
Jero Sic p9 illas btī paupis
huilimas p̄ces. ⁊ tā ma
gne petitie grit9 i p̄cedenti pſal.
explī- **hugo** quiſq̄s fidel' mo
catos net ad redēdūz
laudes ⁊ grāꝝ actōes ipi dd ⁊ xpō
domi **Caſſ.** Sciēs itaqꝫ pp̄ha mē
no tes hoīm variis illu
ſionib9 ſubiacē. nec ſēp in verā con
tēplacōe defixas: aīaz ſuā vir ſcūs
alloqtur. vt cū fuerit diverſ cladi
dib9 ⁊ picul' liberata. bn̄ficioꝝ om
niū recordet auctorē: ne ſibi ā alte
ri cuiq̄ putet eē tbuēdū qd a ſolo
dn̄o ꝯſtat eē ꝯceſſuz Vnde dicit.
Benedic aīa **Aug9** In oī mu
nē dn̄i nr̄i. in oī ei9 ꝯſolacōe
in oī correcōe. in grā quā donare
dignat9 eſt in idulgētia q̄ nob' nō
hoc reddit qd debeat. i oīb9 opib9
benedic aīa **Nic.** Per h° q̄ di
mea dn̄o. cit. aīa mea
intelligūt potentie extriores vt vi
ſus audit9. ⁊ ſic de aliis ⁊ oīa q̄ i
tra me ſūt vi; potētie iteriores aīe
vi; intellcūs. volūtas. memoria ⁊
appetit9 ſenſitiu9 ſupp̄ bn̄dicat
noī ſcō ei9 bn̄dicōe laudis. q̄ mi
nor bn̄dicit maiori. ⁊ nō ꝯſecracō
nis. q̄ fit ꝯuerſio. ſic dicit apl'us
ad hebreos. vii. Sine vlla ꝯtradicō
ne. qd min9 ē a meliore bn̄dicitur
Sequitur **Caſſiodor9** Bn̄dic

aīa mea dn̄o Repeticio eiuſdez
eſt vt ſtudium maximum conata
ret geminata **Nico** Et noli
ſententia obliuiſci
omnes retribuciones eius Quia
ſm q̄ dicit Seneca de beneficiis.
Omnium ingratiſſim9 eſt: qui be
neficii accepti oblitus eſt
Auguſti9 Non dicit tribu
tiones: ſed retri
bucōnes. Primo enim tribuit no
bis deus multa bona. quia nos cre
auit ad ſuam ymaginem. ⁊ redemit
pauit ⁊ plura ſimilia. Et homo ret
buit deo blaſphemias: iniq̄ viuen
do At deus pro his malis nō retri
buit penas ſed potius. bona ei inſpi
rando penitentiam ⁊ p̄ſtando ei ve
niam Tribuit ergo cum me fecit ⁊
retribuit cum me iuſtificauit
Caſſiodor. Hoc ē quod
obliuiſci nul
li fas eſt vt qui erat obnoxius idē
obligat9 pene: dignus fieret mox
honore. Cōſequēter exponūt retri
bucōnes futuri ſeculi quas ſanctis
ſuis dominus pia miſeracione lar
gitur Vnde dicit Qui propicia
tur omnibus iniquitatibus tuis
quādo remiſſis delictis in pace di
gnat ſuſcipe pctōres Qui ſanat oēs
infirmitates tuas cum ſecuritas
⁊ imortalitas eterna in reſurrectō
ne concedi tur id ē cum corruptibi
le hoc iduerit in corrupcōez. et h°
mortale corpus induerit imortali
tatē Qui redemit de interitu vitaz
tuam quādo nos ab etne mortis
calamitate ſubmouit ſcz vt nō au
diam9. Ite in ignē etnū. q̄ paratus

eſt d paulo ⁊ ãgel̃ ei⁹ [q coronat
te in mia ⁊ miſeracionib⁹] i. in mie
effectib⁹ qn̄ iã bn̄s premia digna
largiat̃. ſicut dicit apl̃s De cetero
ſupeſt mihi corona iuſticie: quã
reddet m̄ dn̄s in illa die. iuſtus iu
dex [QVi replet in bonis deſideriū
tuū] cū tibi dixerit cū ſanctis Venite
bn̄dicti pa-
tris mei **Aug** Ecce retribucões
Quid debebat̃
peccatorib⁹ niſi ſuppliciū ⁊ ieh̄ena
ignis ardētis. Non ipa retribuit:
ne expaueſcas. Nō eni ceſſauit vo
care. aut vocatū neglexit inſtruere
ã inſtructū ceſſauit pficē. aut pfe
ctū neglexit coronaē. Quid dicis
Pctōres. cōuertere. ⁊ accipe retri
bucões iſtas vt ꝓpici⁹ ſit omnibus
iniqtatibus tuis poſt remiſſionē
peccatorū. Corp⁹ ifirmū geris. ne
ceſſe ē vt ſint qdã deſideria carnis
que te titillent ⁊ ſuggerant tibi de
lectacões illicitas. ⁊ in eis aliqn̄
ipa aīa qbuſdã conſentit. capit
languor ē. ſanat oēs languoēs tu
os. ſi tn̄ penitueris. Omnipotēti ei
medico nullus languor inſanabi
lis occurrit qui replet in bonis deſi
deriū tuū. ſi queris qn̄. ait [renoua
bitur vt aqla iuuentus tua]

Gloſa Aqla duz ſenio gra
uat̃ ſupmū labium
roſtri ſui fert̃ ad modū vnci intã
tū creſcē q nō pt os apire neq; eſ
cã cape ⁊ ſic nimia fame ⁊ ſenectu
te grauata quodã naturali inſtin
ctu collidit roſtrū ad petrã. ⁊ exat
tit vncatū labium quo cibus ipe
dieba-
tur **Caſſ** Quo facto in pſti
nã valitudinē cor
pis ſui. ⁊ ſolita eſcarū ꝑceꝑcōe re
noua-
tur **Hugo** Sic ⁊ aīa pon
deroſitate corpo
ris grauata ipedit̃ ne pane ãgelo
rum frui poſſit. donec in morte xpō
ſibi occurrēte per ipm deponit cor
poris illam groſſiciē. Sicq; renoua
ta. pane angeloꝝ fruitur. deum vi
dens facie ad faciem. Vnde in ex
equijs defūctorū dicit̃. Deus i quo
electorū aīe depoſito carnis onere
plena felicitate letantur. Poſtq̃
dixit retribucōnes domini quas h̄
conuerſis in illo ſeculo credit veã
citer poſſe preſtare. Nunc oſtēdit
breuiter quia dominus miſericor
diam facit ſperantibus in ſe. vin
dictam pacientibus iniuriã dicēs
[FAciens miſericordiã domin⁹]

Caſſi Hic verſus p modū diffi
nicōis edit⁹ eſt. Nam in
terogãti. quid ſit dominus reſpon
det. faciēs miſericordiã. maxime
illis qui miſerentur ꝓximis ſic dic̃
in euangelio. Beati miſericordes:
qm̄ ipi miam cōſequētur [⁊ iudici
um omnibus iniuriã patiētibus
] Hoc illi pmittitur q pacie munē
decorãtur. de qbus ait. Da m̄ vindi
ctã: ⁊ ego retribuã eis. Nam qui ſe
manu deſiderãt vlciſci q furorē ſu
um inimici pſecucōe ſaciaē oſtēdūt
vindictam dn̄o nō reſuãt. q ſe cre
dūt poſſe diſtringē qd deberent a
iudice po-
ſtulare **Nico** Deinde ſbdit exē
plã mie dn̄i dn̄s
[NOtas fecit vias ſuas moyſi]
ideſt precepta legis que erãt vie
veniendi ad ſalutē [filijs iſrahel
voluntates ſuas] idē mãdata ſue

volūtatis expꝛeſſiua. vt. habet exo.
xx. ⁊ hec ad Hugo Moralit
litteram. āt p moi
ſen itelligūtur oēs ſacti q̄ extracti
ſūt de aq̄s voluptatū ſclariū. ⁊ per
filios iſrl. oēs credētes in xp̄m His
notificat de⁹ volūtates ſuas viꝫ vt
ſup b⁹ huiliet. huiliat⁹ cōfiteat. et
ꝯfeſſus ſanet. Et hoc procedit ex
magna dei mīa. vnde ſubdit Mi
ſerator⌋ in ope⌊ ⁊ miſericors⌋ i na
tura⌊ dn̄s⌋ xp̄s⌊ lōganimis⌋

Nic. Diu expectās pc̄ōres ad
penitētiā⌊ ⁊ multū miſeri
cors⌋ qꝛ mia ſuperexaltat iudiciū.
dr̄. Jacobi. ii. Non ipꝑpetuū iraſ
cetur de⁹⌋. i. electis ſuis q̄b⁹ finalit
placat. q̄uis ad tem Hugo
p⁹ eos caſtigat
⌊ neqꝫ ieternū cōminabit⌋. i. corri
pit electos ſuos ⁊ flagellat vt ieter
nū parcat ⁊ plerūqꝫ mal' i p̄nti p
cit. vt ieternū feriat q̄b⁹ dicturus
eſt. Jte in ignem eternum

Aug. Dn̄s blaſphemat q̄tidie
⁊ tn̄ ſolē ſuū oriri fac̄ ſu
per bonos ⁊ malos. Vocat vndiqꝫ
ad correctionē. vocat vndiqꝫ ad pe
nitētiā. vocat bn̄ficijs creature. vo
cat impciēdo temp⁹ viuēdi. vocat
p lectorē. vocat p tractatorem. vo
cat p intimā cogitacōem. vocat p
flagellū correctōis. vocat p miam
ꝯſolacōis. Sūt tn̄ q̄dā q̄ ꝑparant
ꝯuerſionē ⁊ differūt ⁊ fit in ill' vox
corui a. cras cras. ſufficiat ꝙ fuiſti
vſqꝫ ad hodiernū diē pc̄ōr ⁊ pꝫ q̄d
obſ'ua ne lōgitudīe mie dei male
vtēdo. tu tibi theſauriſes iraꝫ i die
ire ⁊ reuelacōis iuſti dei iudicij.

Gre Quia q̄s diuci⁹ expectat
ad peitentiā hos nō con
uerſus durius damnat. Sequitur
ſētentia gnālis de mia dei cuꝫ dicit
Nō ſcd̄m pc̄tā noſtra fec̄ nob⌋

Nic. puniēdo nos citra condig
nū. qꝛ tāta ē offenſa quā
tus ille q̄ offendit. de⁹ āt infinitus
ē et p ꝯſequēs offēſa p pc̄tm̄ moꝛ
tale ꝯmiſſa eſt ifinita. tn̄ remittit
Vn̄ ſubdit⌊ neqꝫ ſcd̄m īiquitates
noſtras retribu Cas qꝛ p⁹ offen
et nobis⌋ ſā ac̄. hunc
abſoluit q̄ ſe ſtuduerit adhibita
ſatiſfactōne Jero Sicqꝫ melio
dāpuare ra ꝙ̄ mere
bamur idulſit Vn̄ adhuc ſubdit
Quoniā ſcd̄m altitudīneꝫ celi a
tra corroborauit miaꝫ ſuā ſup timē
tes ſe⌋ Qua cōpacōne illud quoqꝫ
ſignificatur. Cas terras operit
qꝛ ſicut celuꝫ ⁊ circuit atqꝫ
nutrit fructus eius modo pluuias
infundendo. mō preſtādo ſerena.

Hugo Jta deus qui eſt i cir
cuitu populi ſui foueꝫ
eū ⁊ cōſ'uat p ſuā grāꝫ ⁊ miaꝫ. Vn̄
adhuc ſubiungit dicens. Quā
tum diſtat ortus ab occidēte: lō
ge fecit a nobis iniquitates nr̄as
⌋ Ac ſi Cassiodor Tātuꝫ
dicat iniq̄ta
tes noſtre longe ſunt. cum nobis
peccata noſtra indulgentur. quā
tum poteſt clara dies a tenebroſa
nocte diſtare. Deīde oſtēdit ꝙ grā
dn̄i ḡtis ſaluat. Vnde dicit Quo
mō miſeret pat filiorū miſt⁹ eſt
dominus timē Jero Sicut pater
tib⁹ ſe miſeretur fi

lio cū eum verberat vt emendet ac
bonis operibus erudiat. ita ⁊ dn̄s
corripit nos in mediū vt ſaluos faciat

Hugo

Conſequēt oñdit mul
tas cauſas quare do
min⁹ de facili ita noſtri miſeretur.
Prima eſt noſtra fragilitas. vnde
dicit. ⌊qm̄ ipſe cognouit figmentum
no ſtr̄⌋

Nico

⁊ ꝓnitatē nr̄āʒ ad
.peccanduʒ: ⁊ fragi
litatē ad ſtandū. iuxta illud Gen.
viij. Senſus et cogitatio hoīs ꝓna
ſunt ad malū ab adoleſcētia ſua. Et
non ſolū fragiles ſumus q̄tuʒ ad
animā: ſʒ etiā q̄tum ad corp⁹. Vn̄
ſubdicit. R Ecordatus eſt qm̄ pul
uis ſum⁹ ⌋. Trāſlatio romana ha
bet. Memento dn̄e ꝙ puluis ſum⁹
ꝙ corpus noſtr̄ in pulueremʒ terre
reſoluit vn̄ compoſitū eſt. Secūda
cauſa eſt mūdi deceptio: q̄ arridet
homini p ꝓſperitatemʒ. vn̄ dicit. ⌊hō
ſicut fenum⌋ virens ad tēpus mo
dicū. ⌊dies ei⁹⌋ i. vita ei⁹ ⌊q̄ſi flos
agri ſic efflorebit⌋. ꝙ ſicut flos agri
ad caloremʒ ſolis cito deſiccatur: ſic vi
ta hoīs ad calorē febris vel alteri
us infirmitatis ſtatim exterminatur.
Sequitur tercia cauſa quare dn̄s mi
ſeretur: que eſt neceſſitas moriendi.
vn̄ ſub dit.

Hugo

Q Voniā ſpi
ritus ⌋exiſtens
⌊in illo⌋ i. i corpe hoīs ⌊ptrāſibit⌋
moriendo. ⌊⁊ non ſbſiſtet⌋. ꝙ rece
dēte aīa cadit corp⁹. Et dī cadauer
quaſi caro data vermibus.

Caſſi.

Audiāt qui ſupbiūt et
ſe gaudēt mundana feli
citate ſub iectos.

Jero.

Tranſeūte enī
ſpiritu oīs iocū

ditas ⁊ viriditas eius traditur ob
liuio ni.

Caſſio.

Nō eſt ergo de
fugitiuo flatu
p̄ſumenduʒ: ſʒ hoc hic poti⁹ agēdū
q̄d nobis ꝓdeſſe nouim⁹ in futurū.
Et ne quis forſitan crederet ad hūc
munduʒ aīas eſſe redituras ſicut
nōnulli dementiuʒ putauerūt. ad
didit.

Hugo

⌊⁊ non cognoſcet
amplius locum
ſuū⌋. Locus aīe corpus eſt: ad q̄d
poſt morteʒ non reuertitur. Vn̄ Job
x. dicit. Vadā ⁊ non reuertar.

Nico

Trāſlatio hebraica ha
bet que eſt Jero. ſic. Et
non cognoſcet eū vltra locus eius
Quia ſicut exiſtentes in p̄ſnti vita non
cognoſcūt ea q̄ ſunt in receptaculis
defunctoruʒ. ſic nec defuncti cogno
ſcunt ea q̄ ſunt in locis viuentium
ſm ꝙ dicit Aug⁹. libro de cura p
mortuis agēda. Et hoc intelligēdū
eſt de lege cōmuni. quia aliquādo
ſit aliter et ex reuelatione ſpeciali.
Sciendū tamen ꝙ btī qui ſunt cū
xp̄o vident in verbo ea q̄ faciunt ad
augmentū ſue btītudinis. Et ſic vi
dent ea q̄ ſiunt hic a viuis ad eoruʒ
reuerentiam ⁊ honorem.

Caſſ.

Audiſti o homo quid ſis
audi quid futurus ſis p
bñficia dn̄i ſi dn̄m non deſpexeris.
dicit enī: M Iſericordia autē do
mini ab eterno: ⁊ vſq; in eternuʒ. ⌋

Hugo

Quid eſt q̄d dicit: Ab
eterno enī nō fuit mi
ſeria: ergo nec miſericordia. Item
nec ab eterno fuit creatura: ergo nec
miſericordia. Solutio p ſile. Sicut
enī dicitur Apoc. xiij. Agn⁹ qui occi

ſuis eſt ab origine mundi ⁊ ꝑſeueri
ſuis ocidi. Sic ⁊ miſericordia dei eſt
ab eterno in ꝓuiſione eius: et vſq̧
in eternum ⁊ ſine fine.
Nico. ⌊ſup timentes eū⌋ timo
re filial' reuerentie. et
nō ſup illos q̄ ɔtēnūt eiꝰ mādata.
Augꝰ q̄ꝝ caro ſurget ad tor
mentū. ⌊Et iuſticia
illi
Nico. q̄ remunerat timen
tes eū: extendit⌊i fi
us⌋
lios filioꝝ⌋ q̄ ſūt imitatores bonoꝝ
patnoruz. Tranſlatio romana ha
bet: ſuper filios filiorum.
Augꝰ Multi iuſti non hn̄t fi
lios: ā ſterilitatis euē
tu aut virginitatis ſtudio: q̄nto mi
nus filios filioꝝ. ſed filios noſtros
dicit opa noſtra quos ꝑ deſideriū
ɔcipimꝰ: ꝑ effectū parimꝰ: ⁊ per
ɔſuetudinē nutrimꝰ. Et filios filio
rū dicit mercedē opm noſtroꝝ.
Hugo quā daturꝰ eſt domi
nus ⌊his q̄ ſuant te
ſtamētū eiꝰ⌋ ⁊ ꝑceptū eiꝰ corde reti
nendo: ⁊ ope adimplendo. Vn̄ ſub
ditur. ⌊Et memores ſunt māda
toꝝ ipſiꝰ: ad faciendū ea⌋ q̄r iuxta
Aplm. nō auditores legis: ſʒ facto
res iuſtificabūtur apud deū. Seq̄t
⌊Dominꝰ i celo parauit ſedē ſuā⌋
Caſſi. Hoc ad illud ꝑtinet q̄n
dn̄s Jeſus aſcendit ad
celos: ſedetq̧ ad dexterā dei patris
inde venturus eſt iudicare viuos ⁊
mortu
os.
Hugo de cuiꝰ potētia
ſbdit: dicens.
⌊⁊ regnū ipſius oibꝰ dn̄abit⌋ ſm
q̄ᵹ dr̄ Daniel vij. Populi: tribꝰ: et
lingue ſeruient ei.

Nico. Deinde iducit ꝓpha ad
laudez dei celeſtes crea
turas: dicēs ⌊Benedicite dn̄o om
nes angeli eiꝰ⌋ bn̄dictōe laudis di
uine: q̄ minor bn̄dicit maiori. ⌊po
tētes virtute⌋ videlʒ naturali q̄ an
geli excedūt virtutē ⁊ fortitudinez
omniū corpaliū. Et q̄r hec virtus
remanſit in demonibꝰ Jdeo dr̄ Job
xli. Non eſt ꝑtās ſup terraz q̄ ei ɔ
paretur. Veruntamē quia ſancti
angeli ſunt oīo obedientes diui
ne volūtati Jdeo ſubdit⌊ facientes
verbū illiꝰ⌋ obediēdo iuſſis eiꝰ ⌊ad
audiendā vocē ſermonū eiꝰ⌋. Jſti
ſmones ſunt diuine reuelationes
que ꝑmo ſiunt angelis ſupioribꝰ
⁊ ꝑ illos medijs: ⁊ ꝑ medios inferi
oribus: ⁊ ꝑ inferiores ſācīs homi
nibꝰ ſm dyoniſiū de ang. ierar̄.
Caſ. Angel' enī vbū dn̄i eſt vo
lūtas eiꝰ: q̄m illa ſblimis
ſpūaliſq̧ ſba btōꝝ āgeloꝝ cū dn̄z
ɔtuet. ibi veritatē volūtatis eiꝰ co
gnoſcit. nō eis deꝰ vberato aere loq̄
tur: ſʒ in ſpiramie ſuo volūtates eo
rū ad ſuū velle ɔūtit. Sic erūt vt cre
dimꝰ bt̄i hoīes poſtq̄ᵹ regni etni ſu
erint ꝑmia ɔſecuti. ⌊Benedicite
dn̄o omnes virtutes eius.⌋
Nico. Hoc exponit̄ dupliciť
Vno mō de oibꝰ āge
lis coitē: q̄ aliq̄n dicūtur virtutes
ꝓpter excellentiā ſue virtutis. Alio
modo ſpecialr̄ de medio ordie āge
loꝝ ſcd'e ierarchie: q̄ dr̄ ordo vir
tutum: eo q̄r miniſteria liter opan
tur in miraculis factis diuina virtu
te contra ſolitum curſum nature.
Jdeo ſubditur. ⌊miniſtri eius qui

facitis volun Aug Et tamē ſi vis
tatem eius.] peruenire ad
ɔſortiū angelo℞ fac voluntatē do
mini ⁊ ſic benedices dñm. Omnes
eñ male viuētes ⁊ ſi lingua taceāt
vel hymnū cātāt: tñ vita dño ma
ledi Ni Poſt laudē angelorū
cunt. inuitat omnē creaturā
ad laudandū deū dicēs [Benedici
te dño oia opa eius] Creature eñ
intellectuales laudāt deū proprie.
qꝛ capaces ipſius ſunt p cognitio
nem ⁊ amorem. Alie aūt creature
laudant eū metaphorice inqntum
in eis ⁊ in earum ꝓprietatibus relu
cet dei ſapientia ⁊ bonitas eius. et
in quantū ſūt materia laudis diui
ne creaturis intellectualib9 [In omi
loco domina Caſſ Vbiqꝫ domi
tionis eius natur dñs et
ideo vbiqꝫ laudari debet. Vnde in a
lio loco pſalmiſta dicit. A ſolis or
tu ⁊ occaſu laudabile nomen dñi.
[Benedic anima mea domino.] Ipſa
ſententia ɔcludit pſalmū que pul
cerrimū fecit initiū. Digna ɔmoni
tio per quā fidelis aīa in ſe conſole
tur. que contra oēs caſus tanqȝ cli
peus inexpugnabilis aſſumatur.
Nam ſi eū ſp benedicimus: ab eo
iugiter cuſtodimur. benedictio do
mini timentiū eū quanta largitate
cōcedatur agnouimus. feſtinem9
ad mandata eius ɔplenda vt pue
nire mereamur ad premia. Habe
mus dominū ⁊ per naturam piū ⁊
miſericordia℞ dona largiſſimū p
Quis dubitet ab illo poſtulare q̄ ſi
non petatur: offenditur.] Bene di
camus ergo omnes in cōmuni do
minū: opera eius hymnidica exul
tatione celebremus. Quale enim ſa
crilegiū eſt vt cum omnis creatu
ra iubeatur benedicē dñm ſi homo
deſinat laudare deū qui ad imagi
nem ⁊ ſimilitudinē ipſius noſcitur
eſſe procreatus.] Audiuimus bene
dictionē dñi qb9 virtutib9 applicet
Caſtis vtiqꝫ humillimis. caritate
plenis ⁊ q̄ dñi reliq̄ mandata pſpi
ciūt ⁊ pficiūt. Expellat ḡ a nob oē
quod prauū eſt. excludatur vniu
ſa malicia mūdi. emendetur illece
bre. dyabolus foras mittatur cum
ſequacibus ſuis. Quapropter au
dito tanto munere ɔpleti cantoſe
ſanctis opibus benedicamus do
mi Jero Qui bona largitur. qui
nū peccatis ꝓpiciatur. q̄ de
interitu redimit. qui in bonis oīe
deſideriū complet Qui nunc nobis
miſereri dignetur vt pr̄ filijs. deli
ctorum molibus hic remiſſis Cui
cum eterno patre ⁊ ſpū ſancto eſt
honor ⁊ gloria in s.s. Amen.

Pſalmus C.iij.

Benedic ani.

Titul9. Pſalm9 dauid
Titul9 pꝫ Hugo Cō
tinet hic pš vocem laudantis atqꝫ
benedicētis deū hic pſalm9 pcedens
vt qꝛ deus nō ceſſat bene facē nob:
nec a laude eius ceſſare debemus.
Caſſ In quo aliqua exponēda
ſunt ad lr̄am. et aliq̄ ſpiri
tuali intellectu explananda. Pro
pheta igitur inuitat ſemetipſū ad
benedicendū dñm dicens.

Benedic anima mea domino.
Aug pro taꝫ mltis ⁊ ma
gnis muneribus gra
tiarum ei⁹ qui in hoc pſalmo cõti
nentur⌊domine deus meus.⌋ Ie
ro. Omnibus quidem es ⁊ deus
⁊ dominus. ſed meus proprie de⁹
⁊ dñs es qui merui vocare ſeruus
tuus a pecca⌋ ⌊Magnifi
tis abſolutus Hug catus es⌋
non i te qui nec augeri potes. nec
minui ſed in noticia noſtra Caſ
ſio. Cum te ſentiamus creatoreꝫ
redemptoremq; omniū bonoꝝ lar
gitoreꝫ. ad poſtremū ipm ⁊ iudicē
noſtꝝ. Adiecit Quoniam
q;⌊vehementer⌋ Ni.tante es ex
cellētie q nō potes laudari a creatu
ris quantū tu es laudabilis. ſic di
Eccle. xliij Maior eſt omī laude. De
inde addit ratio motiua ad laudeꝫ
dei ex ordinata productione mūdi.
Unde dicit. Confeſſionem⌋ Cir
ca quod ſciendū q prima pars ⁊
principalis mundi eſt celū empy
reum ⁊ principium ſue creationis
angelis repletū vnde dicit Confeſ
ſionem ⁊ decorem induiſti.⌋ita q
p decorem intelligit celū empireū
dictū a pir quod eſt ignis. nō qa
ſit igneum ſed ſplendiduꝫ. ⁊ ſic ali
quo modo cōuenit cū igne in ſplen
dore. Per cōfeſſionem intelligit cō
gregatio angeloꝝ ſanctorū deum
confitentiū cōtinua confeſſione lau
dis diuine. ſicut Apo. iiij. dr̄. Et req
em non habebant die ac nocte. di
cētia Sanctus ſanctus ⁊c. Et iſtis
duobus tam decore celi empirei q
angeloꝝ ſanctoꝝ cōfeſſione v lau

dationes dicitur deus indutus me
taphorice. Quia ſicut indumentum
facit ad ornatuꝫ hominis induti. ſic
in iſtis creaturis principaliter relu
cet gloria dei. Et ideo ſbditur⌊Ami
ctus lumine ſicut veſtimento⌋qa
lumen magis ꝓprie eſt in ſpūalib⁹
ſubſtantijs q corporalib⁹. Secūda
pars machine mundi ē celum cri
ſtallinum ⁊ ſydereū continens ſpe
ram ſtellaꝝ fixarū ⁊ orbes ſeptem
planetaꝝ. Et quantū ad hoc dicit
⌊Extendens celum⌋ i. ſydereum⌊
ſicut pellem⌋ Videtur enī extendi
ſuper emiſperium noſtrū q̄ſi tento
rium⌊ qui tegis aquis ſuperiora e
ius⌋ In hoc notatur celuꝫ criſtalli
nū qđ eſt ſup ſydereuꝫ qđ dr̄ aque
um q: apparet q̄ſi aqua cōgelata ad
modū criſtalli. Tercia ps machi
ne mundi ē elemētuꝫ ignis ⁊ aeris
cōtinens ſpaciū qđ eſt inter ſperā lu
ne ⁊ ſupficiem terre ⁊ aque. Et q̄ntuꝫ
ad hoc dr̄. Qui ponis nubeꝫ aſcē
ſum tuū⌋ Tranſlatio hebraica hꝫ
Qui ponis nubē currū tuū q: nubes
p aerem videtur ferri ad modū cur
ru Hoc etiam cōuenien
um Caſſ. ter ad lrām accipitur
q: dñs poſt reſurrectionē videntib⁹
apoſtolis aſcendit i celū. ſicut in acti
bus apłoꝝ primo capi. loquitur
Hoc cuꝫ dixiſſet nubes ſuſcepit eū
ab oculis eoꝝ ⌊Qui ambu
rū Sequitur. Hu.las ſuper pen
nas ventorum.⌋ Dum venti dicunt
hic pennas metaphorice ꝓpter ve
locitatem ſui. Et dñs ambulat ſup
pēnas eoꝝ dū voluntates ſuas mlto
velocius operatur q pt excurſus

eſſe ventorū ¶ Nico. Et quia de
us naturā corpalem per angelos
āminiſtrat vt dicit. Nicolaꝰ. ſuper
geneſiꝫ. Ideo ſubdit [Qui facis
angelos tuos ſpiritus] i. facis vt
ſpiritꝰ tui ſint angeli: hoc eſt nūcij
Omnes eniꝫ ille ſbſtantie ſupcele
ſtes deo aſſiſtentes ſpiritus ſunt. ſꝫ
tūc angeli dicūt. quādo ad aliqd
exequendū mittuntur. qꝛ āgelus
nomē officij eſt ꝛ nō nature [ꝛ mi
niſtros tuos igneꝫ vrentē] Hoc di
citur qꝛ angeli legūtur frequēter
apparuiſſe in ſpecie ignis vt moiſi
in rubo ardenti. exo. iij. Vocatur
tū ille angelꝰ. dñs. qꝛ pſonā domi
ni repreſentabat. ſicut dicit Gre.
Item. iiij. regū. ij. in tranſlacōe he
lye que fuit facta miſterio āgeli
co apparuit currus igneꝰ ꝛ equi ig
nei. Similiter. iiij. regū. vi. Appa
ruit mons plenꝰ equoruꝫ ꝛ curruuꝫ
igneoruꝫ in circuitu helyſei. qꝛ ſic
dicit. Ieronimꝰ Angeli veniebāt
ad defenſionem eiꝰ. Et dicit igneꝫ
vrentē qꝛ angeli ardent caritate. ꝛ
ſunt efficaces ad executioneꝫ diui
ne voluntatis Quarta ps machie
mūdi eſt elementū tre ꝛ aq̄ Vñ de
terra dicit [qui fūdaſti trāꝫ] quia
ſicut fūdamentum eſt inferior ps
domus. ſic terra eſt inferior ps ma
chine mūdi [ſup ſtabilitatem ſuā
] i. ſup centrū mūdi ad qd vndiqꝫ
tendūt naturales ptes terre. ꝛ ideo
ſbditur [non iclinabitur in ſclm ſe
culi] i. non declinabit a cētro i ali
qua pte. quia hoc eſt ſibi naturale

Hu. Contra primū viꝫ. q̄ fun
daſti terram ſup ſtabili
tatem ſuam. videtur eſſe cōtrariū
Illud Job. xxvi. Qui appendit ter
raꝫ ſup nichili. Solucio. Immobi
litas terre dicitur eius ſtabilitas
ꝛ fundamentū

Jero. Cōtra hoc vero
. qꝛ dicit nō incli
nabitur in ſeculū ſcl'i. videt diſcor
dare hoc dictum ſaluatoris. Mat.
xxiiij. Celum ꝛ terra tranſibunt.

¶ Collector Veruꝫ eſt quo ad fi
guram tranſibūt ſed non quo ad
ſubſtātiam. q̄ꝙ̄ de hoc eccleſia per
terram ſignificata. ſup xp̄m fūda
ta ꝛ ineternū duratura allegorice
conuenienter exponitur

Nico. De elemento aque. vn
de ſubditur [Abiſſus.]
i. oceanus qui dicit abyſſus ꝑpt
ſui pfūditatē [ſic veſtimētuꝫ ami
ctus eiꝰ [qꝛ oceanus vndiqꝫ circū
dat trā accepta vna pte que remā
ſit ꝑpter vitam hominum ꝛ anima
lium terreſtrium [ſuper mōtes ſta
bunt aque] Hoc intelligēdum eſt
de aquis pluuialibus que generā
tur in nubibus ſm qꝛ dicit in Job
Qui ligat aquas in nubibus ſuis
Nubes autem generantur ſup cacu
mina mōtium [Ab increpacione
tua fugient] qꝛ nubes pluuioſe
mouēt de loco ad locū. ſm ordineꝫ
volūtatis diuine. Alit exponit ēē
tendo ad hoies. In nubibꝰ eniꝫ fre
quenter gnant ipſſiones terribi
les vt tonitrua. fulgura. turbines
que dicūt q̄dā icrepacōes diuine.
qꝛ frequēter ſunt ſigna ire ſue. ꝛ ſic
hoies territi fugiūt de cāpis ad lo
ca magis ſecura. Deinde reuertit
ad diſpoſicōneꝫ elemēti terre qus

in aliquibus locis eſt montuoſa:
in alijs plana. Et q̄ntū ad hoc dicit̄
⌊ASceńdūt montes ⁊ deſcendunt
campi⌋. Et iſte aſcenſus vel deſcen
ſus nō eſt aliud q̄ȝ eleuatio maioꝝ
montium et minoꝝ camporuȝ. Alle
gorice autem loquendo. **Jero** Aſcendunt
montes: cū
ſancti in ſpūalem ꝓficiunt itellig̅e
tiam. ⁊ deſcendunt campi: cum po
puli eoꝝ doctrine ſe ſubdunt: in lo
cum quē fundaſti eis. i. in cōuentū
eccleſiaſticū. Seq̄t. ⌊TErminuȝ po
ſuiſti eis⌋. **Hugo** videl; aquis. ⌊
quē nō trāſgre
dientur: neq̧ ↄuertent̄ opire trā⌋
i. ne fluant vltra terminum eis a
deo conſtitutum. **Nico** Deinde addu
cit̄ ratio diuine
laudis ex debita ꝓuiſione viuenti
um cum dī. ⌊QVi emittit fontes
in cōuallib9⌋ q̄ꝛ in deſcenſu vel pede
montiū oꝛiūtur cōmuniter fontes
magni ex quib9 oꝛiūtur fluuij. Vn̄
ſubdit̄. ⌊inter mediū montiuȝ⌋. ſ.
p valles ⌊ptranſibūt aque⌋. ⁊ h°
ad ſuſtentationē viuentiū. Jđo ſb
ditur. ⌊POtabūt omnes beſtie a
gri⌋. ſ. aīalia domeſtica ac etiaȝ ſil
ueſtria. Vn̄ addit. ⌊expectabunt
onagri in ſiti ſua⌋. **Hugo** Hoc dicit:
quia anīa
lia alia ſepe bibūt de fōtib9. ſ; ona
ger multū diu poꝛtat ſitī ſuā: expe
ctans pluuiā de celo vt inde bibat
Onager dī ab on q̄d eſt aſin9 ⁊ a
gera fer9: q̄ſi aſin9 fer9 i. ſilueſtris
Collect. Vn̄ Ph̄ſ. in li°. ethi
mol. dicit. Hos affri
ca habet magnos et indomitos et

in deſerto vagantes. ſinguli autē
feminaꝝ greſſibus p̄ſunt. naſcen
tibus maſculis zelant ⁊ inuident
atq̧ teſticulos moꝛſu eorum detrū
cant. q̄d cauentes matres: eos in
ſecretis locis occultant.
Nico Deinde cōmēdat ⁊ lau
dat dn̄m a creatiōe aui
um: dicens. ⌊SVper ea⌋ ⌊taȝ ſuper
aquas q̄ȝ ſup montes⌊ volucres ce
li habitabūt⌋. q̄ꝛ ſunt alique volu
cres aquatiles in fluminib9 vel ꝓpe
habitantes. Alie ſunt volucres in
foraminib9 habitantes petraꝝ. a
quarū cantu ↄmendat dn̄m: dicēs
⌊IN medio petraꝝ dabūt voces⌋
Trāſlatio hebraica hȝ. de medio
nemorū dabunt voces. Et hoc intel
ligitur de auib9 in arboib9 ſiluaꝝ
cōmorantibus. Deinde cōmendat
dn̄m a creatione pluuiaꝝ: dicens
⌊RIgās montes⌋. ſ. dn̄s ⌊de ſupi
oribus ſuis⌋ i. de nubibus pluuio
ſis ſup montes generatos: vt ibi
creſcat herba aīalibus ſilueſtrib9
oportuna. ⌊de fructu opm tuoꝝ ſa
tiabit̄ terra⌋ i. de effectu pluuie q̄
eſt opus tuū fecūdabit̄ terrā ad fe
rendū fructū. Vn̄ ſbdit. ⌊PRodu
cēs fenū iumētis⌋ ad eoꝝ nutrimē
tū ⌊⁊ herbā ſuituti⌋ i. vſui ⌊hoim⌋
Granū enī ſemiatū i t̄ra p̄mo ꝓdu
cit herbā: poſtea ſpicā: ⁊ vltio g̅nū
vn̄ fit pāis ad vſū hoīs. Jđo ſbdit.
⌊VT educas panē de terra⌋ Et q̄ꝛ
ad ſuſtentationē vite humane nō
ſolū requirit̄ cibus: ſ; etiam pot9 q̄
p̄ncipaliter eſt vinum de vite Jdeo
ſubditur ⌊et vinum letificat coꝛ ho
minis⌋. Requiritur etiam condi

mentū ad recreationē hoīs. vn̄ ſeq̄
tˀ. ⌊Ut exhilaret faciē ſuam in
oleo⌋ Et p oleū qd eſt principale
cōdimentū intelligunt alia condi
mēta. ⌊et panis cor hoīs ɔfirmet⌋
ad ſuſtētationē vite humane. Et
q̄a pluuia terrā humectās fecūdat
arbores. Jō ſubdit. Saturabūt
ligna cāpi a cedri ⌊Sūt eni arbo
res radices p̄ ore vt notat pħs. ij.
de anima. q̄a p radices attrahit
alimentū arbor ad eaꝝ nutritio
nem a fructificationem.

Hugo. ⌊et cedri libani q̄s⌋ viz arbores ⌊ planta
uit⌋ i. creſcere fecit. etiā nutriuit
⌊illic paſſeres nidificabunt⌋ id ē
aues minores. Sciunt eni ibi ſpēs
p gñe q̄a paſſeres nō ſolent nidi
ficare in arborib9 Vñ trāſlacio he
braica hʒ. Ibi aues nidificabunt
Herodij domus ⌋ i. nidus eſt in
cedris libani. q̄ nidificat in eis q̄
herodius dux eſt eoꝝ. ſ. paſſerum
minorum.

Jero. Herodius eſt auium. auis rapax de
preda viuēs. maior oīm volatiliū
quia aq̄lam vincit a comedit. Hu
go. cuius nomē gallice dī giſart.
⌊Mōtes excelſi⌋ ſunt refugiū ⌊cer
uis⌋ ſic ⌊petra⌋ cauernoſa ē ⌊refugiū
herinatijs⌋ i. heritijs. Hericius ē
animal ſpinoſū habitans in cau
nis petraꝝ a veſcit pomis Yſido
rus. qñ aliq̄d aduerſū ſentit ſtatī
in globū ɔuerſum in ſua ſe arma
abſcondit vel recolligit. Hui9 pru
dentia quedā talis ē cū abſciderit
vuā de vite ſupin9 ſe volutat ſuper
eā. et ſic eam portat in aurib9 ſuis
ſpinis

Hugo. Poſtea amēſis. dat dñm a vi
ciſſitudine corpm ſupcoeleſtiū. ſ. q̄
liter de9 puidit viuentib9 de alterna
cōe tpm dicens ⌊Fecit lunā in tē
pora⌋ vt. ſ. diſtinguat a variet tpa

Nico. Scđm eni variū motū lune magis apparet ſē
ſibilis mutatio aeris q̄ ſcđm ali
os pla
netas.

Hugo. ſolent eni ha bundare hu
mores qñ plena ē luna: a i ortu ei9
frigiditas eſſe
in aere.

Nico. ⌊ſol cog nouit oc
caſum ſuū⌋ i. ita facit. ac ſi cogno
ſceret. q̄ vadit determinate ad oc
caſum q̄ſi haberet intellectū. Per
talem modū dicit q̄ motus natu
re eſt motus intelligētie. ⌊Poſui
ſti tenebras⌋ in emiſpio nr̄o occa
ſum ſolis ⌊et facta ē nox⌋ q̄a ſicut
dies eſt duratio ſolis ſup terram:
ita nox eſt duratio eius ſub terra
⌊in ipſa⌋ viz nocte ⌊ptranſibunt
omnes beſtie ſilue⌋ querentes ſibi
predā magis de nocte q̄ de die.
Jō ſequit ⌊Catuli leonū rugiētes
vt rapiāt⌋ ſ. q̄ deus ex ſua puidē
tia paſcit eos. Jdō ſubdit ⌊et que
rant a deo eſcam ſibi⌋.

Col. Hunc verſū viz. Poſuiſti tenebras. et ſequentē bea
tus Greg. in libro. xxvij. moraliū
allegorice exponit di. Tenebras
poſuit cū peccatis iudicia repēdēs
i. recdēs. lumē ſue intelligētie ſub
trahit: et nox efficit. qñ prauoꝝ
mens ignorātie ſue tenebris ceca
tur. In qua omnes beſtie ſilue p
tranſibunt dum maligni ſpiritus

ſub obſcuritate fraudis latentes
in reproboꝝ corda ꝑuitates ſuas
explendo pcurrũt. In qua ⁊ catuli
leonũ rugiũt q꜔ nequiſſimaꝝ ptã
tum miniſtri ſpũs inſurgũt ipor
tunis tẽptationibus. qui tñ a deo
eſcam ⁊ ptãtem fideles decipiẽdi
expetũt. q꜔ minimũ hos decipe neq̃
unt niſi iuſto iudicio ꝑualere diui
nitus permit. **Hugo.** et q꜔ ꝑ
tantur. dcã fe
rocia animalia in die abſcõdunt
ne ledant hoies Ideo ſubdit. Or
tus eſt ſol ⁊ cõgregati ſũt. ſ. catu
li leonũ. ⁊ in cubilib9 ſuis colloca
bunt. i. in abſcondito ſituatum.
Col. Tñſlacio hebraica hab3
Oriente ſole recedet: et in
ſpeluncis ſuis cubabũt. Propt qd
ſecur. Exibit homo ad opus ſu
um. ſ. orto ſole. et ad opationẽ ſuã
vſq ad ve **Nico.** q̃a ſicut fere
ſperam. diſcurrũt de
nocte ad querendũ victũ: ſic e con
trario homo q̃ eſt animal mãſue
tum in natura de die exit ad opera
ſua: et de nocte quieſcit. Et q꜔ ex ta
libus effectibus apparet latitudo
dĩne ꝓuidentie nobis incõprehen
ſibilis. Ideo ãmiratiue ſubdit di.
Quã magnificata ſunt. i. valde
magnificata ſũt. opa tua dñe. q꜔
excedunt ſenſum humanũ. oia i
ſapia feciſti. i. ſapia diſpoſuiſti.
Iero. Quã enĩ videm9 formicam
ſcire qm̃ hyems venit. ⁊
reponit ſibi eſcã ⁊ itez culice3 aial
tã minimũ habere oculos ventre3
et vniuerſa mẽbra. ſicut ⁊ nos ha
bemus. ſimilit ⁊ apes quõ faciũt
ac. nõne ſunt hec ammiracõe dig
na ⁊ ſapia plena. Sequitur
Nico. Impleta ẽ terra poſſeſ
ſione tua. tã hoibus q̃
animalibus. que ſũt dei creature.
Hugo. Deinde hortat benedi
cere deu3 p mare ⁊ or
natum eius dicẽs. Hoc mare ma
gnũ. ſ. occeanus vbi concurrunt
omnes **Nico.** ⁊ ſpecioſũ mani
aque. bus. i. locis. q̃a
dictio hebraica ſic poſita equoca
eſt ad ſignãdũ manũ ⁊ loca. illic re
ptilia. i. piſces diuerſorum gñm
Yſidorus ethimol. ſic dicta. q꜔ na
tando repũt. quoꝝ nõ ẽ numer9.
Nicolaus. quia non poſ
ſunt ab homi
ne numerari: ſꝫ deo omnia ſũt nu
merata. Animalia puſilla cũ ma
gnis. In mari enĩ ſunt piſces ali
qui valde parui. et aliq̃ valde ma
gni. et cete grandia. quoꝝ magni
tudo eſt q̃tuoꝛ ingez terre vt dicit
plini9. illic naues ꝑtrãſibũt. vt
bona in vna terra habũdancia de
portentur p nauigiũ ad aliã tra3
talibus bonis carentẽ: ⁊ econuerſo
Caſſiodorus. Mũbus
moralit
eſt mare magnũ ⁊ ſpacioſum ma
nib9. in quo dyabolice ſine nume
ro ſerpẽtes ꝓbant inſidie. et q̃ demo
num malicie ſunt tanq̃ aialia pu
ſilla ⁊ magna. qm̃ int ipſos ⁊ ma
iores eſſe nequicie ꝓbant ⁊ mino
res. **Collector.** diſcurrunt
qui querentes
quem deuorant. et quos ad con
ſenſum praue actionis ꝓducẽ poſ

ſunt· ſed qꝛ mare dicit͛ a meando.
noli timere piculū· quere lignum
quo ꝑ mare tranſeas ad patriā.
Illic naues ptranſibunt. lignum
eſt crux xp̄i. nauis eſt eccia. gub
nator xp̄s eſt. Si mortificaueris in
te vicia ⁊ obedieris preceptis ecce
poteris ad requiez patrie celeſtis
p xp̄m gubernatorem puenire.

Hugo. Et quia dixit qꝛ i hoc
magno mari· hoc ē
in occeano ſunt pua ⁊ magna ani
malia· ſpecificat de magnis cū ſub
dit dicēs Draco iſte quez forma
ſti ad illudēdū ei. Draco ē maximū
animal qd in mari habitat Et licz
ſit magnum et forte tn̄ de facili il
luditur ⁊ cum gallina aſſata quā
ponunt in pertica· ⁊ ipſe draco in
ſequitur gallinā ⁊ ipſi piſcatores
cum inſtrumentis inſiliunt ſupra
dorſum eius: et ſic capiunt eum.

Jero. Nō enī iſte draco ꝓpter
hoc formatus eſt vt illu
datur ei ſed li ad· ponitur hic con
ſecutiue ⁊ non cauſaliter· qꝛ ad eiꝰ
formationem cōſecuta eſt illuſio.
Iſte draco dicitur eſſe cete de quo
dicitur geneſ· i· Et creauit dominꝰ
cete grandia· cui ꝓpter eius magni
tudinem neceſſaria eſt mag̃ ciba
tio ex alijs piſcibus maris quos
deuorat· ꝓpter quod alij piſces ce
tum videntes fugiunt ex inſtinctu
naturali verſus ripā vbi cetus na
tare non poteſt ꝓpter aque parui
tatem· et ideo cetus eos inſequēs
impingit ad terram et a piſcatori
bus ibi occiditur· qꝛ nō poteſt ſe
mouere: ⁊ ſic illuſus ſua ſpe fruſtrat͛

Hugo. Per hunc draconem
intelligitur dyabolus
cuius ptās ſi pmittat͛ excedit om
nem poteſtatem corpalez. Qui be
ne draco dicitur ꝓpter venenū qd
eue prime mulieri peſtiferis pſua
ſionibus inſpirauit. Iſte bonꝰ eſt
creatus ſicut in geneſi legitur. Fe
cit deus omnia valde bona· ſꝫ poſt
qꝫ ſua voluntate peccauit cadēs ꝓp
ter ſuam ſupbiam extra celum da
tus eſt in hoc mundo tanqꝫ in ma
ri magno ad illudendū ei. Potiꝰ
illuderet͛ ſicut illudit͛ piſcis in ha
mo· xp̄s enī pretēdit ei eſcā huma
nitatis ſub qua abſcondit hamū
diuinitatis· et dum voluit deuora
re humanitatē captus eſt hamo
id eſt potentia diuinitatis.

Caſſiodorus. Illudit͛
etiā ab
angelis dei ſiue per iuſtiſſimas in
crepationes vt qui creatus ad ob
ſequium domini ſedis videatur p
uerſitatibꝰ implicari· ſiue magis
illuditur quando ei anime fideles
a ſua poteſtate tolluntur. Illudi
tur etiaz a fidelibus quando eius
prauis ſuggeſtionibꝰ nō cōſentit͛

Hugo. Poſtea ad litteram
pſalmiſta cōmendat
dominum ab eo qꝛ omnia anima
lia tam aerea· aquea qꝫ terreſtria
paſcit dicens Omnia ſcilicet vi
uentia ſuper terram ⁊ in aquis a
te expectant: vt des illis eſcam in
tempore videlicet oportuno· que
omnia dei nutu viuunt. Dante
te illis eſcas colligent. Etiā aliqn̄
ꝓ tpe futuro ſicut formica colligit

grana in eſtate vnde viuit in hye
me. apiente te manũ tuã dando
ipſis ex tua largitate fertilitatem
omnia viz aĩalia implebunt bo
nitate vł cibarijs ⁊ alimẽtis que
ex tua bonitate dant. Auertente
te faciẽ p peccatis hoim dãdo tre
ſterilitatẽ turbabunt vł ĩfirma
bunt ex defectu nutrimẽti. et mori
ent fame. vñ ſubdit auferes ſpm̃
eoꝝ vł vitã et deficiẽt vł morien
tur fame. vñ ſubdit ⁊ in puluerẽ
ſuũ reuertent in trã ex q̃ fuerunt
formati. **Jero.** Cõſumacõez mũ
di ſig̃t qñ dei p̃ce
pto omnia exterminantur.

Hugo. Poſt ꝯſũmacõnem
ſequitur reſurrectio
mortuoꝝ corpm. vñ ſbdit Emit
te vł emittes. tranſlatio hebraica
habet ſpm̃ tuũ vł potentiã tuam
et creabunt vł de nouo reſurgẽt
et renouabis faciẽ terre quia tunc
ꝓmittit nob nouũ celũ ⁊ noua tra
vñ ſecũda petri tcio. Nouos celos
et nouam terrã ⁊ ꝓmiſſa ipſius ex
pectam9. Miſtice vero precat ꝓphe
ta ſpm̃ dñi vł grãm emitti p quã
mundi cor creat in ꝯſcĩa fideliũ. ⁊
renouat facies aĩe quantum ad
ymaginẽ pri9 p pctm̃ deturpatã.

Caſ. Totiens eñ domin9 nos
creat: quotiẽs de vetuſtate
peccati in nouũ hoĩem nos p gra
tiam inſtaurare dignatur.

Nico. Et qa oĩa p̃dicta de or
dĩne creaturarũ ⁊ ꝓmiſ
ſione viuentiũ ad hoc inducta ſũt
vt ex eis rõnalis creatuã ĩſurgat
ad laudẽ ⁊ honorẽ noſtri cõditoris

Jdeo ꝯcludit. laudãdo deũ dicens
Sit gloria dñi vł laus ⁊ honor
ſibi debitus impendat in ſeculũ
vł in eternũ ad differentiã glorie
hoim que cito trãſit. letabit dñs
in opibus ſuis vł in creaturis ad
gloriã ſuã ordĩatis ſic dr̃ puer.
xvi. Vniũſa ꝓpter ſemetipſũ opa
tus eſt dñs. Qui reſpicit terram
et facit eã tremẽ p tre motuꝫ pce
dente ex dĩna ordĩnacõe q̃ tangit
mõtes tactu fulguris qd frequẽ
ter cadit in mõtib9 altis et fumi
gant quia ignis fulgurans magis
fumigat q̃ inflammat.

Hugo. Moralit reſpicit dñs
p ſuã grãm pctõres.
terrenã ⁊ ſecularẽ vitã ducẽtes et
p cõpunctõem facit eos tremẽ. vñ
ſe grauit peccaſſe cõfitent ⁊ tãgit
p infirmitatẽ vel aduerſitatẽ mon
tes vł elatos. et fumigant

Caſſiodorus. quia dũ fu
erit dñi
indignacõe perculſi ⁊ bonis tpalib9
p̃uati. tũc ad ſalutares lacrimas
currunt ⁊ quoſdã triſticie ⁊ lacri
maꝝ de ſe globos tanq̃ incẽſi ſu
auitatis emittunt. qui ad ſupna
conſcendẽs miam dñi xpi impetra
re probat. fumus eñ hic in bono
poſitus ẽ quippe q̃ nos ad abſoluti
oĩs gratiam facit puenire.

Nico. Poſtremo pſalmiſta re
ſumit dei laudem a pnci
pio pŝ inchoatam dicẽs. Canta
bo domino in vita mea q̃diu ero.

Caſſiodorus. Et ne
crede
tes laudes iſtas poſſe finiri. adiec

⌊pſalla3⌋ in futura vita⌊ deo meo
q̄ diu ſum⌋ cū iā immortalis ero fa
ctus. quo iudicio declaratū ē q̄d
ſint acturi q̄ in illa patria merue
rūt feliciť intromitti. Laudabunt
iugiť dn̄m qui ſemp cū videbunt
du3 illa pulchritudo inenarrabil
excitat ad preconiū ſine fine ſe di
ligētes⌊ Jocundū ſit ei eloq̄um
meū⌋ v coram eo placitum.

Col. Tranſlacio hebraica h3 a
b3. ſuauis ſit ei diſputaciō
mea. quā Aug⁹. talem eſſe ponit.
Cōfitere dn̄o q̄d es. et diſputaſt
cū illo: ſacrificiū humilitatis tue.
tribulatio cordis. holocauſtū vir
tuoſe cōuerſacōis tue hoc eſt ſua
ue dn̄o Tibi āt q̄d ſuaue ē. ⌊ego
vero delectabor in domino⌋.

Hugo. Qui p̄us delectatus
fui i pctō. delectabor
in cōſolationib⁹ diuis. et nō terre
nis⌊ Deficiāt peccatores⌋ q̄ in ſe
peccāt⌊ et iniq̄⌋ q̄ peccāt in proximū
Jſti deficiāt⌊ a tra⌋ v ceſſent a cu
piditate terre⌊ ita vt nō ſint⌋ qua
les fuerūt. ſ3 p dei grām efficiātur
iuſti. Juxta illud puer. xij. Verte
impios. et nō erūt. et p his oibus
⌊benedic anima mea domino⌋

Cas. dignū initiū ps̄. dignus
eſt finis. illū ſemp benedi
cere et laudare. q̄ nequaq̄ deſinit
fidelibus ſuis grātuī būficia p̄ſta
re. Audiuim⁹ bone rex q̄nta nobis
de veritatis archano ſacramēta p
ſuderis. docuiſti queādmodū celū
tendať. et ſup̄ celos aque i modū
criſtalli poſite ſūt. lunā pfectā3 in
tpe. ſolem occaſum ſuū in magnū
miniſterium cognouiſſe.

Col. Cognoui⁹ machinā mun
di mirabiliter a te fabrica
tam. que nos hortaťvt te pulchrū
et bonū ſup̄ oia amem⁹. qm̄ oia
pulchra et bō creaſti q̄ es bn̄dict⁹
in ſecula ſeculorū. Amen.

Pſalmus. Ciiij

Confitemini

Titulus alľa.

Caſſio.
Hoc verbi decuſa pn̄ti ps̄ fecit ini
tiū3 nec an̄ a quodā tēpis poſitū3
q̄uis multi ſcriptores fuerint pri
mitus hebreo3. Alľa enim apud
ipſos dicitur laudate deum.

Nico. Sed ſciendū q̄ non eſt
vna dictio vt credunt
aliq̄: ſed due. Jn hebreo alľa nā
q3 laudate ſigt: ya vero inuiſibilē
ſigt deū.

Caſſi. Q̄d vnū ē de decē noi
bus dei tradiť eſſe
ex Jeronimo in epľa ad Marcellā
exponēte q̄ ait. Primū dei nomē ē
hel q̄d intp̄retať fortis. Scd̄m he
loy q̄d de⁹ dī Tertiū heloe q̄d etiā
dī deus. Quartū ſabaoth q̄d diciť
exercituū vel virtutū. quintū elon
q̄d nos excelſū dici⁹. ſextum eſer
heye q̄d in exod. legiť. qui ē. miſit
me. ſeptimū adonay quod nos do
minum gn̄aliter appellam⁹ Octa
uum ya quod deo tantum applica
tur: et in alľa extrema ſillaba ſo
nat. Nonū3 tetragramaton quod
ineffabile nuncupatur. Decimum
ſadday id eſt robuſtum vel ſuffici
ente ad omnia ipetranda. Hoc āt

alīa xx. pſalmis ꝑ titulo ꝓſcribit
vt i ſubſequētib⁹ patebit. Sciēs
enim ꝓpheta ꝑplos hebreorum of
fendiſſe frequēter dñm. q̄ ſpē ſuā
in tēporalib⁹ bñficijs poſuerūt. p̄
ma pte fideles āmonet vt eū ſpūa
liter ſemp exquirant dicens

Confitemini dño⌋ Nico.
cōfeſſione laudis ꝓ bñficijs
ab eo obtentis⌊ ⁊ inuocate nomē
eius⌋ ꝓ bñficijs ab eo obtinēdis
q̄ gratitudo de p̄teritis bñficijs eſt
optīa diſpoſitio ꝓ alijs īpetrādis.

Au. Exaudit q̄ppe īuocātez quez
cōfitentem ⁊ laudantē videt
⁊ hunc laudantem videt quem ꝓ
bat amātem⌊ Annunciate inter
gentes⌋ ⁊ inter pctōres gentilit vi
uentes Nico. ⌊opa eius⌋ boni
tatis ⁊ ptātis ſue declaratiua que i
fra explicant⌊ cātate ei⌋ ore ⌊ pſal
lite ei⌋ corde ⁊ opere Jero. q̄ in
telligit ſācras ſcripturas ⁊ in lege
domini iugiter meditatur ⁊ mens
eius cōtemplat celeſtia: hic canit
deo. Qui aūt operati⁹ ē boni opis.
hic q̄ſi citharā virtutuz cōponens
pſallit
dño Nico. Narrate oīa
mirabilia eius⌋
⁊ aliqua ex omnib⁹. q̄ omnia ñ
pñt pticulaiter enu
merari Hugo.
⌊laudamini ⁊ tam bene viuatis vt
ſitis bone fame⌊ in nomine ſancto
ei⁹⌋ ⁊ ad honorez nois ei⁹. Et vt cō
ſolacōez de re tali ſumeret adiecit
Letetur cor q̄rētiū dñm⌋ Per pñi
tētiaz q̄ritur dñs: q̄ p pctm̄ fuerat
amiſſus. Sz ſūt q̄dā puſillanimes
q̄ nimis tepide querunt eū. ꝓpt qd̄
ſubdit⌊ Querite dñm ⁊ cōfirma
mini⌋ ⁊ querendo eſtote feruētes
⁊ firmi p amorez ⁊ pſeuerantiam
boni operis⌊ querite faciez eius ſe
per⌋ hoc ē ſtudeatis p totaz vitam
vrām placē i ↄſpectu ei⁹. Cōſequē
ter ꝓpha hortat fideles confuſos di
cens⌊ Mementote mirabiliuz eius
que fecit⌋ nos pctōres ad peniten
tiā recipiendo in quo mirabilis ē
eius dignacio qui euz a quo deſpi
cit clementer ad ſe reuocat⌊ prodi
gia eius⌋ que fecit etiam ſuſcitan
do ad vitam gratie nos prius mor
tuos in peccato Hoc enim eſt ma
gnum prodigium ⁊ miraculuz. q̄
ſicut dicit. Greg. Maius miraculū
eſt ſuſcitare animā in ppetuum vi
cturā q̄ꝫ corpus iterum moriturū
Aug⁹ etiā dicit q̄ mai⁹ eſt pctōrē
iuſtificare q̄ꝫ celuz ⁊ terram creare
⌊ ⁊ iudicia oris eius⌋ q̄ ꝓmiſit i euā
gelio. Mat. iiij. Agite penitentiaz:
appropinquabit regnū celoꝝ Per iu
dicia diſcernit penitētes i oīa iu
dicādos. q̄ penitētes ſunt⌊ Semen
abrahā ſui ei⁹⌋ ⁊ imitatores ei⁹
per obediētiā. Qm̄ ſicut abrahā fu
it obediēs deo. filiū ſuū immolādo
ſic ⁊ penitētes obediunt preceptis
dei imolando ſeipōs per penitētiā.
de q̄ imolacione dicit in alio pſal.
Sacrificiuz deo ſpiritus contribula
tus. Sunt etiam⌊ filij iacob⌋ luctā
do contra vicia⌊ electi eius⌋

Nicolaus iacob cum ad
huc eſſet in
vtero mris cū eſau fuit elect⁹ a dño
⁊ eſau reꝓbat⁹. licz adhuc nihil
boni ꝗ mali egiſſet vt dic apl's ad

Ro. ix. **Hu.** Sic a penitentes non ſuis meritis ſʒ gratis per gratiam dei electi ſunt a deo. ⌊ Ipſe dñs ⌋ chriſtus q̄ nos redemit eſt ⌊ deus noſter ⌋ per veruʒ cultum chriſtiane religionis. licet ſit deus ꝛ dñs oim̄ per creationem ꝛ guber nationem. ⌋ **Ri.** ⌊ in vniuſa terra deo ſubditur ⌋ iudicia ei⁹ ⌋ q̄a pro voluntate pōt peccatores peri mere. Memoꝛ fuit in ſeculuʒ teſta menti ſui ⌋ **Hugo.** Sic ordina lrām. Memoꝛ fuit teſtamēti ſui du raturi in ſeculū .i. in eternū. Non āt dico teſtamenti veteris q̄d fuit ad tp̄s ſed noui. Unde ſubdit ⌊ verbi ſui quod mandauit ⌋ hoc ē verbū dei quod mandauit predicanduʒ. ⌊ in mille generationes ⌋ .i. in om̄es generationes. Et ponitur hɜ nume rus determinat⁹ pro indetermiato numero. q̄a numeri tranſcendētes millenariuʒ nō ſunt niſi replicatio nes eius vel partiū eius ⌊ Quod ⌋ teſtamētū ⌊ diſpoſuit ad Abrahā ⌋ ꝛ ad illos qui p dilectionē obedi unt deo ſicut Abrahā. q̄ de p̄cepto dei exiȷt de terra ꝛ de cognatiōe ei⁹ Gen̄. xiȷ. ⌊ ꝛ iuramenti ſui ad iſaac ⌋ .i. p̄me p̄miſſionis ſue memoꝛ fu it. facte .ſ. iſaac .i. populo gaudenti ꝛ glorianti in deo. qualis ē fidelis popul⁹ chriſtian⁹: cui⁹ totū gau diū in deo ē ꝛ non in mundo Nam Iſaac gaudiuʒ interpretat̄. Et ſtatuit illud ⌋ videliʒ teſtamentuʒ ⌊ in iacob ⌋ .i. in eis qui ɔtravicia lu ctantur ⌊ in preceptū ⌋ dicens Peni tentiam agite ⌊ ꝛ iſrael ⌋ videlicet fi delib⁹: deū per fidem ꝛ operationeʒ videntib⁹ ⌊ in teſtamentū eternū ⌋ **Caſſ.** Nouum teſtamētuʒ pro prie dicit̄ eternum quia nulluʒ aliud aliq̄n ſuccedit in quo eſt oim̄ p̄miſſoꝝ ɔpleta perfectio. **Hugo** Hoc ſtatuit pp̄l'o fideli Dicens tibi dabo terram chana an ⌋ dicitur illa terra fluens lac et mel. per quā ſignificatur hereditas celeſtis que p̄mittitur pp̄l'o fideli. Sed q̄a de iſta terra aliȷ plus: aliȷ minus datur. Ideo ſubdit ⌊ funicu lum hereditatis veſtre ⌋ **Caſ.** Iſta compa ratio ab eis tracta eſt quibus agri tenſo fune diuiduntur **Glo.** Sicut enī ter ra promiſſionis funiculo diſtribu ta eſt in diuerſas partes. ita in vi ta eterna diuerſe ſunt manſiones Iux̄ illud In domo patris mei mā ſiones multe ⌋ **Hu.** Cum eēnt ſūt. Sequitur numēo breui ⌋ illi videlʒ q̄bꝰ p̄miſſa ē t̄ra chana an .i. hēditas celeſtis: ſūt nūo bre ui .i. pauci reſpectu reprobo ꝛuʒ. vn̄ Mat. xx. Multi ſūt vocati: pauci vo electi. Int̄ etiā electos ſūt multi qui illā terrā aſpirant. de q̄b⁹ ſubdit ⌊ pauciſſimi ꝛ incole ei⁹ ⌋ .i. inhitato res ei⁹ q̄ p̄nt dicē cū Ap̄l'o ad phi lip. vi. Conuerſatio nrā in cel' eſt. Qui āt volūt eſſe incole ei⁹ oꝫ vt re cedant a ſocietate mala. vn̄ dn̄ ſb dit Et ptranſierūt de gēte in gē tem ⌋ .i. de gēte peccatrice ad gentē il lā. de q̄ in illo pſ̄. dic̄ Btā eſt gens cuius ē dn̄s de⁹ eius ꝛ nō reſpexit in vanitates ꝛ inſanias falſas ⌊ et de regno ⌋ dyaboli ⌊ ad populum alte rū ⌋ quē elegit dominu⁹ in hereditatē

ſibi vt eſſent ſancti cū ſanctis Mul
tis ex cauſis nob̄ neceſſarium eſt
tranſire de mala gente ad bonā.ſ.
ne malis eoꝝ moribꝰ inficiamur.
ne ab eis cōprimamur. ne ab eis
impediamur. ne demus eis occaſi
onem malignandi ⁊ ne minuatur
auctoritas ſeu fama bonoꝝ ⁊ tales
ptranſeuntes protegit dn̄s. vnde
ſubdit Non reliquit hoīem noce
re eis licet eīm multas tribulatio
nes patiantur ab hoībus: hoc tamē
eſt ad eoꝝ ſalutem ⁊ non ad nocu
mentū ipſoꝝ Vn̄ ⁊ Pe. iij. Et quis
eſt qui vob̄ noceat ſi boni emula
tores fueritis. ſꝫ ⁊ ſi quid patimini
propter iuſticiā: beati eſtis. Illos
etiam qui tribulant eos quōq; deus
punit vel in p̄nti vita vel in futuro.
Vnde ſubdit ⁊ corripuit p̄ eis re
ges ſicut herodes fuit ab angelo
percuſſus vt legitur Act. xij. vel cor
ripit arguendo dicens Nolite tā
gere chriſtos meos Chriſti domi
ni ſunt chriſtiani qui inungūtur
i baptiſmo vt ſint reges q2 ipſorū
eſt regnū celoꝝ Et ſpecialiter ſacer
dotes deo ↄſecratos vocat chriſtos
De q̄bus ſubditur ⁊ in prophetis
meis ⁊ in eis qui debēt aliis bona
⁊ vtilia predicare de futuro regno
celorum. ⁊ de futuro inferni tormē
to Nolite malignari id eſt mali
gna eis inferre corde verbo vel ope
re Vnde tranſlatio hebraica habꝫ
Et prophetas meos nolite afflige
re Ni deinde deſcribit prophe
ta ad literam tempus Io
ſeph vſq; ad Moyſen qui ordinati
one diuina vendit9 fuit in egipto

ad ſue patientie meritum. et ad p̄
uidendum patri ſuo ⁊ fratribꝰ tem
pore famis future de qua dicitur h̄
Et vocauit ſ. dominꝰ famem
ſuper terram ſ. ſeptem annorum
de qua habetur Gene. xli. Et omē
frumentū panis contriuit id eſt
ſuſtentationem vel nutrimentum
contriuit. Per hoc non eſt intelli
gendū q2 panis ſimpliciter defece
rit. quia etiam tunc emebātur ali
menta in egipto vt habetur Gen̄.
xlij. Sed q2 tunc fuit maxima ſteri
litas ⁊ defectus panis. Miſit an
te eos ſ. Iacob ⁊ filios eius virū
ſ. Ioſeph. qui dicitur vir a virtute
eo q2 noluit adulterio domine ſue cō
ſentire gen̄. xxxix. Et poſitus eſt ſer
uire in palacio regis pharaonis
Jero Cum autem eſſet ſedecī
annorum adamatus eſt
a regina. ⁊ in tali etate conſtitutus
que magis dedita eſt voluptati no
luit ↄſentire iniquitati ſed magis
timuit ſibi periculum anime. vnde
accuſatus ab ipſa regina q2 voluit
eam opprimere mācipatus ē carce
ri Nico Et hoc eſt quod ſubditur.
Humiliauerunt in cō
pedibus pedes eiꝰ quia ad falſā
accuſationē dn̄e ſue fuit in carcere
religatus ferrū ⁊ tribulatio per
tranſiit animā eius. q2 ex compe
dibus ferreis nō ſolum erat affli
ctus in corpore ſed etiam in mente
q̄uis non ceciderit a virtute patien
tie donec veniret verbum eius
quando a deo inſtructus expoſuit
ſomnia pincerne regis ⁊ piſtoris
eius. et hoc veraciter rei euentus

probauit Geneſ. xl°.
Caſſi. dicit em̄ cogitatões Joſeph fuiſſe ꝯiuſſimas donec tēpus veniret. a quo verbū eius a rege pharaone ꝑ interp̄tando ſomnio quereret. tūc vero a gloriaꝫ repperit: a clauſtra carceris letus euaſit. Vnde ſubditur. ⌊E⌋loquiū dn̄i inflāmauit eum⌋.
nico. Tranſlatio hebraica hꝫ. Probauit eum: ſcilicꝫ habere ſpiritum ſanctum dei.
Caſſi. Inflāmauit eū ꝟ viuaciter a feruenter incitauit eū vt corā p̄ncipe futura diceret cū fiducia veritatis. Int⁹ em̄ celeſtis flāme lumē accepit: vt p̄uideret talia que regni illius ſapientes doctoreſqꝫ ſuperarent.
nicola ⌊miſit rex⌋ pharao ad carcerē. ⌊a ſoluit⌋ ꝟ ſolui fecit ⌊eū⌋ audito p magr̄m pincernarū ꝙ optime interp̄tatus fueāt ſōnia p̄dicta Gen̄. xli. ⌊C⌋onſtituit eū dn̄m domus ſue⌋ eo ꝙ p interp̄tationē ſomnij ſui cognouerit eū hr̄e ſpm̄ dn̄i. ⌊a p̄ncipē om̄is poſſeſſionis ſue⌋ ſic hab̄e Geneſ xli°. dixitqꝫ rurſum pharao ad Joſeph. Ecce cōſtitui te ſup vniuerſā terraꝫ egipti. ⌊V⌋t erudiret p̄ncipes ei⁹ ſicut ſemetip̄m⌋ ꝙ non habebāt ſciam: niſi hūanitus acquiſitam p exercitiuꝫ ſtudij. qđ p̄mo viguit in terra egipti: vt habetur primo metaphiſice.
Caſſi. Pharao emꝫ credebat principes ꝑli ſui ī hac ſapia puenire potuiſſe: vt a ipſi ſomnioꝝ interp̄tes eſſe mererent: a vt ad tantā doctrinam ſciētia eorum potuiſſet adduci: vt conſulti de re dubia certa loquerentur.
hugo ⌊a ſenes ei⁹ prudētiam doceret⌋. non ſolū de diuinis: ſꝫ de moribꝰ in agibilibꝰ humanis. ⌊E⌋t itrauit iſrl̄⌋. ſ. p̄ī ioſeph ⌊i egiptū⌋. filio ſuo ioſeph regnāte ibi. ⌊a iacob⌋ q̄ iſrl̄ dict⁹ eſt ⌊accola⌋ ꝟ colonus Accola eſt aduena manens. Vnde tranſlatio hebraica hꝫ Aduena. ⌊fuit in terra cham⌋ qui fuit filius noe: a quo deſcēderūt egiptij. Et ꝑꝑ̄ hoc hic terra egiptioꝝ dr̄ terra cham. ⌊E⌋t dn̄s auxit ꝑplm̄ ſuū vehement̄⌋ videlicet iacob a filios ei⁹. ⌊et firmauit eum ſuper inimicos eius⌋.
nico. quia ꝑpter potentiam ioſeph timebant om̄es de cognatiōe eius. ⌊C⌋onuertit cor eorum⌋. ſ. egiptioꝝ ⌊vt odirent populum eius⌋. ſ. filios iſrl̄: ſm̄ ꝙ dicit Exo. i. Surrexit rex nouus in egiptū qui ignorabat opa ioſeph. et incepit affligere filios iſrl̄ p ſe a populū ſuū: ita ꝙ ī amaritudinē p̄ducebāt vitā eorū: vt dr̄ ibidē. Et intelligitur: ꝯu̅tit. non ꝙ deus ſit actor mali: ſꝫ q̄ pri⁹ mali erāt. pmiſit: vt peiores fierent perſequendo dei populum. Vnde ſequitur. ⌊et dolum facerent in ſeruos eius⌋ hoc eſt in filios iſrahel. quia rex precepit obſtetricibus vt in partu hebrearuꝫ interficerent maſculos: ſimulando ꝙ paſſe fuiſſent abortiuꝫ Exo. p̄mo deinde deſcribit tēpus moyſi: a primo ponit miracula facta ī egipto pro filijs iſrahel tempe moyſi: ſed

nō ponūtur ſm ordinē hiſtorie
Vnde dicit. MJſit dñs ſeruū ſuuz
moyſen] ad liberanndū filios iſrl
de egipto: ſic habet Exo. iij. L aarō
quē elegit ipſum L. hunc enī adiū
xit moyſi vt pro eo loqueret̃ ml'titu
dini: eo q erat eloquēs: ſm q dici
tur Exo. iiij. Aarō frater tuus leui
tes ſcio q eloquēs ſit: ipſe loquat̃
pro te ad popnlum.

Caſ. Jſtos ad pharaonē quaſi
quoſdā teſtes ꝯſtat a dño
deſtinatos vt ꝑp'lm ſibi placitū ab
ire pmiſiſſet illeſū. O ineſtimabil'
pietas oīpotētis. Deus ab homīe
fragili petebat fieri. cui⁹ ordinatio
ni a nulla creatura poterat obuia
ri: vt reuera nos infirmos doceat
qua moderatōe viuere debeamus
qñ voluntates ſuas creator ſanctus
ſb tāta demētia pegiſſe cogſcit.

Hugo POſuit in eis] v in
moyſe a aaron L vba
ſignoꝝ ſuoruz] quo ad minora mi
racula. L a pdigioꝝ ſuorū] quo ad
maiora. qſi dicat. Poſuit in eis ver
ba quib⁹ pdicebāt ſigna a prodi
gia eſſe vētura. L in terra cham] v
in egipto: vt ſup dictū eſt. Deinde
enumerat ſeptē plagas q̄ facte ſūt
in egipto: licet fuerint decē: vt ptz
in hiis verſib⁹ Sāguis: rana: culex:
muſce: pec⁹: vlcera: grādo. Bruc⁹:
caligo: mors: obtinuere necando.
Hic vero ſeptē vt dictū eſt de illis
ponit: nō tñ eo ordine quo facte fu
erunt. q pmo ponit plagā nonā:
dicens. MJſit tenebras a obſcu
ra
uit] Nicolaus Jſta fu
it plaga

egipti nona. ita q tribus diebus
nemo vidit fratrem ſuū: nec etiā
mouit ſe de loco in quo erat Exo. x.
L a non exacerbauit ſermones ſu
os]. q2 cū pharao pmittebat pe
nitentiā: deus remoueb at plagas
a ſic dulcorauit ſermonē ſuū. Deīn
de ſubiūgit plagā alterā q̄ prima
fuit: dicens. L COnuertit aq̄s eo
rum in ſanguinez: a occidit piſces
eoꝝ] Hec fuit plaga prima de qua
legitur Exo. vij. L EDidit terra eo
rum ranas] in tanta multitudīe q
intrabant omnia loca a officinas
egiptioꝝ. Vnde ſubdit. L i penetra
libus] v in thalamis a in ſecretis
locis L reguz] v principū a magna
tum L ipſoꝝ] Et hec fuit plaga ſecū
da de qua habetur Exod. viij. DJ
xit a venit]. quia dicē dei facere eſt
L cynomia] v muſca canina. tamē
cum hoc venerunt muſce graues a
diuerſi generis. Et hec fuit plaga
quarta: de qua habetur Exod. viij.
L a cinifes] muſce videlicet minute
que atrociter mordēt. theutonice
mueſiere. gallice zinzalles. Et hec
muſce venerunt L in omnibus ſini
bus eorum]. Sequitur. L POſuit
pluuias eoꝝ in grandinem: ignez
comburentem] v flumina L in ter
ra ipſoruz]. Jſta fuit ſeptima pla
ga i qua grando a ignis mixta pa
riter ferebantur Exo. ix. L ET per
cuſſit vineas eoruz a ficulneas eo
rum] per grandinem. L et cōtriuit
lignum finium eorum].

Hugo tempeſtate fluminū.
DJxit et venit locu
ſta a brucus]. Locuſta eſt mater

bruci. Dicitur enim locuſta q̄ñ vo
lat: et brucus an̄teq̄ volat. Et po
nit numerū ſingularem ꝑ pl'i. et
in hoc notat maiorē copiā. Vnde
addit [cuius nō erat numerus].

Ni. Iſta fuit octaua plaga in q̄
fuit corroſum quod remanſerat ex ignea grādine. exo. x. Vñ
ſubditur [Et comedit omne fe
num terre eorū] & comedit omnē
fructū terre eorū. Sequit̄ de plaga
x. que fuit interfectio primogeni
torum tā hoīm q̄ beſtiarum. Vñ
dicit [Percuſſit oē primogenituz
in terra eorū] viz. egyptiorū. & nō
ſolum primogenita hoīm et beſti
arum ſed etiā fructuū. Vñ addit
[primicias omnis laboris eorū]
exo. xij. De quinta plaga & ſexta ñ
fit hic mentio. Notandū vero q̄ h̄
ſpiritua
liter.

Hugo Peccatores
añq̄ plene
de egipto h° eſt de vita criminoſa
educant̄ percutiunt̄ ſeptē plagis ī
corde qui in obſcuritate pctōrum
captiui detinent̄. Prima plaga ē
cecitas mentis que per tenebras
figu̅r. quā cecitate peccatores ſic
obſcurant̄ q̄ non intelligunt viti
tatem & prauitatē vite ſue. hos nō
exacerbat ſermo dei q̄r ipſuz no
lunt audire. Alia plaga eſt amor
ſecularis vite que notatur cū dici
tur. conuertit aquas eoruz & diui
cias in ſanguinem & peccatū. Ter
cia plaga .ſ. ranarum eſt quidam
tumultus viciorū qui fit in corde
peccatoris de quo pſalmiſta. Ru
giebā a gemitu cordis mei. Quar
ta plaga .ſ. muſcarum pūgentiuz
eſt remorſus cōſcientie. quo pūgi
tur cor peccatoris vt ad penitenci
am conuertatur. Et ſicut poſt plagā
muſcarum ſequit̄ q̄nta plaga grā
dinis et ignis. ſic poſt morſum cō
ſcientie ſequitur cōpunctio q̄ cor
peccatoris flagellat et vrit. Poſt
hanc ſequūtur opa penitētie viz
vigilie. abſtinencie ac diſcipline.
Pro plaga ſexta. hec ſunt locuſte
que ab auſtro gratie ſpiritus ſā
cti veniunt et pſlant ortum pecca
toris ad faciendum fructū virtu
tū. Talibus locuſtis veſcebat̄ Jo.
baptiſta in deſerto ſicut dī. Mat.
iij. Poſt hoc ſequit̄ ſeptīa plaga.
viz mors primogenitorū & deſtru
ctio primorū motuuz carnalium.
et peccatorū exinde gn̄atorū. qui
bus p pmiam interfectis. hō erit
de egipto. et arripit iter ad terrā
promiſſionis hoc eſt ad patriam
celeſtē cūctis fidelibus pmiſſam
Enumeratis ſup̄ iuxta lrām ſeptē
plagis quibus egipcij ſunt percuſ
ſi. cōſequenter hō enumerat q̄ de⁹
filijs iſrahel fecit ī exitu de egipto
Primū ē. q̄ eduxit eos de manib⁹
inimicorū. Scdz ē q̄ eduxit eos cū
magnis diuicijs. Vnde dicit.

Hugo Et eduxit eos cū
auro et argento [q̄a
de mandato dn̄i acceperunt a vici
nis vaſa argētea & aurea: & ſic ſpo
liauerunt egiptuz. exo. xij. Nō tñ
in hoc cōmiſerūt furtū. q̄r de māda
to dn̄i dei fuit cuius ſunt omnia. &
etiam egipcij fraudauerūt eos in
mul
tis.

Caſſi. Et ideo ſine culpa
videtur factū: q̄d

ex dei imperio conſtat impletum.
Tertium beneficium fuit ſanitas
corporis. vnde dicit [a nõ erat in tri
bubus eorum **Nico** h° a do
infirmus]. factũ fu
it vt omẽs ſimul abſq; impedimẽ
to poſſent egredi de egypto [Le
tata eſt egiptus i pfectione eoꝝ]
cuius cauſa ſubditur cum dicitur
[quia incubuit timor eoꝝ ſup eos]
Ex hoc eñ q̃ omnes primogeniti
erãt ſubito mortui. timebãt oẽs
alij mori ſi amplius filij iſrael in
egipto morarentur. ſic dicit̃. exo.
xij. Deinde ponit beneficia que de9
fecit populo iſrael i itinẽ poſtq̃
egreſſus eſt egiptum dicẽs [Ex
pandit nubẽ in ptectionẽ eorum]
cõtra ſolis eſtũ [et ignẽ] i. colũp
nã ignis [vt luceret eis p noctẽ]
ſicut dicit̃ exo. xiij. Dñs aũt prece
debat eos ad oñdendam viã p di
em in colũpna nubis: et p noctẽ
in colũpna ignis. vt dux eſſet iti
neris vtroq; tpe. Deinde deſcribit
miracula eis facta in deſerto p9 exi
tum de egipto. q̃ deficientib9 ciba
rijs que acceperant in egipto cepe
runt murmurare dicentes Vtinã
mortui eſſem9 p manũ dñi in egi
pto. qñ ſedebam9 ſup ollas carni
um: et comedebam9 panẽ in ſatu
ritate. Vnde dicit [Petierunt] i. ſ.
maiores p murmure minoꝝ [a ve
nit coturnix] i. multitudo coturni
cum de volanciũ ſicut dĩ exo. xvi.
Venit muſca grauiſſima i. multi
tudo muſcaꝝ. Coturnix eſt auis
regia et mare p hyemẽ trãſmeare
cõſueuit. ſicut dicit yſidorus.

Caſſio. Cuius carnes tã; in vo
latib9 q̃ in quadru
pedibus dul **Hugo** [Et pa
ciores ſunt. ne celi]
vi; mãna p miſteriũ angelorũ ve
niens de aere vel de celo [ſaturauit
eos] ſicut dicit̃ exo. xvi. Deide da
ta eſt eis habundancia aquaꝝ
Vñ ſubdit [Diſrupit petrã a flu
xerũt aque] q̃ petra ad preceptũ
eius dedit aquas vt habet̃ nume
ri. xx. [abierũt in ſicco] i. in deſer
to prius arido [flumina] i. larga
fluẽta de fonte exeunte de petra a
moyſe pcuſſa [Qm memor fuit v
bi ſancti ſui quod habuit ad abrã
ham puerum ſuum] i. ſeruum ſu
um. q̃i dicat. Iſta bñficia fuerunt
populo collata nõ pp̃ter ſua meri
ta. cũ ipſe pp̃l's eſſet rebellis a mur
murans cõtra dñm. ſed pp̃ter me
rita abrahe a ad implendũ pmiſſi
onẽ ei factã. geneſ. xxij. Deinde po
nunt bñficia fcã pp̃lo iſrael tpe
ioſue. q̃ poſt mortẽ moyſi eduxit
hũc pp̃l'm de deſerto ſynai a indu
xit in terrã pmiſſionis de mãdato
dñi vt habet̃. Ioſue i. Vñ dic [Et
eduxit] i. ſ. dñs [pp̃l'm ſuũ] ſub du
catu. Ioſue [in exultatione] q̃ mi
tuꝫ fuit gauiſus pp̃l's. qñ iordanis
i ſuo trãſitu fuit deſiccatus Ioſue
iij [et electos ſuos in leticia] vi;
cordis [Et dedit illi regiones gẽ
tium] vi; terram chanaan vbi pri
us habitabãt gẽtiles. vt diffuſe
habet̃ i libro ioſue [a labores pp̃lo
rum poſſederũt] i. ciuitates edifi
catas laborib9 alioꝝ. a alia bõ ali
orũ laborib9 acq̃ſita [Et cuſtodi

ant iuſtificacões eius] .i. mãdata
eius in lege tradita[et legem eius
requirant] vt ex ea ſpiritualez in
tellectum eliciant Sciendũ q̃ illa
terra chanaan non erat principa
le premium pro cuſtodia legis di
uine ſ; pocius poſſeſſio terre viuen
tium p illam principaliter intelle
cta. Premiuz enim principale eſt
melius ope meritorio: opus aũt
v̾tutis meli⁹ eſt ſimpliciter q̃ que
cunq; poſſeſſio temporalis.

Jero. Et nos dñz dep̄cemur vt
deletis i nobis vicijs. ip
ſe dux noſtri fiat itineris. vt in eo
iugiter exultantes in terram viuen
tium mereamur induci et in regno
eius vocari valeam⁹ et cũ ſãctis ei⁹
leticia ſempiterna gaudere. quia
ipſi cũ eterno patre et ſpũ ſancto ẽ
honor et gloria i ſecula ſeculoꝝ. a.

Pſalm⁹. cv.

Confitemi
ni domino quoniaz
Huic pš preponitur
tal̃ titul⁹ Alla alla.

Hugo Jeronim⁹ dicit q̃ quã
do ponit̃ bis alla in
titulo pſalmorũ vnũ alla eſt de fi
ne precedentis pš: et aliud de p̄n
cipio ſequentis Aug⁹ vero dic̃ q̃
nõ legit̃ hoc i libris grecoꝝ. et ma
uult ſequi opinionẽ cõem q̃ illaz
que ꝓbabilitatẽ non habet. et q̃d
vtrũq; alla eſt de pš ſequẽti et hoc
ꝓbat hic p inſcriptionez pš. cũ di
citur. pš iſte eſt. c. v. Et poſt hũc
numeruz ponit̃ duplex alla. Ergo
vtrũq; alla ẽ de eo. alioquin alte
rũ alla eſſet an̄ numeꝝ ponẽdũ.

Ni. Geminat̃ hʒ alla. q̃ ſemel
ponit̃ ꝓ laude dei in p̄ñti: et
itẽm pro laude eius in ciuitate cele
ſti. ſcd̃m hoc dĩ apoc̃. xix. Audiui
voces in celo multoꝝ angeloꝝ di
centium alla. Et ſequit̃ poſtea. Et
iterũ dixerũt alla ꝓpter q̃d in eccã
qñ cantat̃ verſus in p̄ncipio. dicit̃
qñq; alla: et in fine reſumit̃. Ideo
pš inuitans nos in hoc pš ad lau
dem diui nam.

Jero Penitentes ro
borat. negligẽ
tes arguit. miam ꝓmittit. dicit ẽ

Confitemini dño] dicit ꝓpħ a
O vos qui grauit̃ peccaſt'is
et deſpatis de verã ſalute et putatis
q̃m ꝓpter magnitudinẽ pctõꝝ nõ
poteſtis veniã pctõꝝ adipiſci ego
precipio vob̃. Cõfitemini dño. cõ
feſſione pec catorum.

Cassi. Et ne aliq̃s
de culparũ
ſuaꝝ numeroſitatib⁹ terret̃. addit
[q̃m bo nus]

Nico bonitatis eius
nõ eſt finis.

Cassio. Qui delinquentẽ pa
ſcit. q̃ expectat erran
tẽ. qui ſolem ſuũ facit oriri ſup bo
nos et malos [q̃m in ſeculuz mia
eius] in iſto ſeculo miſeret̃: i futu
ro iudicat. Hic fas cõuerti ẽ et mi
ſericordiã poſtulare: i futuro ſecu
lo pctã cõfiteri dãpnacio ẽ. vbi iã
conſtat eẽ iudicium.

Nico. Et q̃a laus
eius nõ põt
ſufficient̃ enarrari a creaturã intel
lectuali. Jõ ſubdit [Quis loq̃tur
potẽtias dñi.] q̃ſi dicat. Null⁹. cuꝫ
ſit potentie ĩfinite [aut q̃s auditas

faciet oĩs laudes eius.⸤q̃i dicat
Null⁹ posset enarrare opa ei⁹: qui
bus ipse laudãdus ē. Nec ei⁹ lau
des exp̃mere cũ ipse sit maior om
ni laude sic dı̄ ecc̃le. xliij.

Hugo

Vel laudes ei⁹ sicut
dicit Aug⁹ sunt opa
preceptoꝝ ei⁹. q̃bus deũ lauda⁹.
qm̃ ad laudē ei⁹ ea faci⁹ Et licꝫ pau
ca sint tales. tñ bñ sunt. Vñ sb̃dit
Beati⸥ nõ in spe ꝗ in futuro i re
⸤qui custodiũt iudiciũ⸥ recē iudicã
do q̃ntũ ad iudices⸤ ꝗ faciũt iusti
ciã⸥ recē cũ primo. et hoc q̃ntuꝫ ad
oĩa ⸤in oi tpe⸥ qꝛ q̃ pseuerauerit
vsqꝫ in finē in bono ope: h̓ saluus
erit. scd̃m dictũ saluatoris Mat. x
Et qꝛ nõ sum⁹ sufficientes cogitare
aut facere bonũ. a nobis Jõ implo
rat diuinã grãm dicēs Memẽto
nostri dñe⸥ grãm tuã nobis cõfe
rendo. vt sim⁹⸤ in bñplacito ꝑ li
tui⸥ .i. in societate eoꝝ q̃ tibi pla
cẽt⸤ visita nos in salutari tuo⸥ .i.
ad saluacõeꝫ nrãm. nõ ad damp
nacõem sic visitas reprobos. ꝗ qꝛ
salus nrã in visione dĩna ē. Jõ sb̃
dicit⸤ ad videndum⸥ .s. te facie ad
faciē⸤ in bonitate electoꝝ tuoꝝ⸥ q̃si
dicat. ad hãc visionē soluꝫ pducē
tur electi. decedētes in bono finali
⸤ad letandũ in leticia gētis tue⸥
.i. vt letemur cũ gente tua: et totũ
fac ad gloriã tuã⸤ vt lauderis cuꝫ
hereditate tua⸥ .i. cũ electis qui sũt
hereditas tua.

Nico.

Et qꝛ verã humi
liatio facit dep̃
cacõem efficacē ſm ill' ecc̃le. xxxv
Oratio humiliãtis se nubes pene
trat. Jdeo psalmista sue dep̃catio
ni inrponit pctõꝝ cõfessionē: ꝗ cũ
h⁹ recolit diuinoꝝ bñficioꝝ exhi
bicõem Vñ dicit⸤ Peccaui⁹ cum
patribus nostris⸥ pctõ infidelita
tis. et in hoc pr̃es nr̃os imitantes

Cass.

Cum maiorib⁹ suis pec
cãt. q̃ delicta similia nõ
declinant⸤ iniuste egimus⸥.

Nico.

Contra primũ⸤ iniq̃tatē
fecimus⸥ cõtra deũ. Dein
de subdit de pctõ ignorãtie dicens
Patres nr̃i in egipto nõ intelle
xerũt mirabilia tua⸥ qꝛ si bñ intel
lexissent certe deo firmiter adhesis
sent. subdit de peccato ingr̃titudis
dicēs⸤ nõ fuerũt memores multitu
dinis mĩe tue⸥ quõ ꝑ eis mltipli
citer flagellasti egipcios. et eos
ab ipsis flagellis mirabilit̃ pser
uasti. ꝗ hãc ingr̃titudinē patrum
oñdit p effectũ dicēs Et irrita
uerũt deũ⸥ .s. moysen seruũ ei⁹⸤ as
cendentes in mari: mari rubro⸥ et
dũ ascenderēt mare rubrũ. hoc fa
ctuꝫ ē sic legit̃ exo. xiiij. dicētes mo
ysi in transitu maris Forsitã nõ erãt
sepulchra i egipto. Jõ tulisti nos
vt moreremur in hac solitudine:
ſꝫ dñs misericordit̃ reddidit eis bo
nuꝫ p malo. Vñ sequit̃. Et sal
uauit eos ꝓpter nomē suũ⸥ glorifi
candũ et nõ ꝓpter merita eoꝝ⸤ vt
notã faceret potẽtiã suã⸥ qꝛ oĩa
opa dei ordinant̃ ad eius gloriam
puer. xvi. Vniũsa ꝓpter semetip
sum opatus ē dñs. Postea oñdit
quõ saluauit eos: ꝗ p̃mo p diuisi
oneꝫ maris rubri. Vñ dicit⸤ Jn
crepuit .i. in

Hugo

⸤mar̃e in
crepauit. bũ⸥ .i. ro

ĩnperio·ipſum diuidēdo⌊ a exſicca
tum eſt⌋ viz iter mediū ꝑ qd filii
iſrahel tranſierūt ſiccis pedibus·
vt habet exo·xiiij⌊ a eduxit eos⌋ ꝑ
ducatū angeli⌊ in abyſſis⌋ ı̄· in ꝓ
fundo maris⌊ ſicut in deſerto⌋ ı̄· ſi
cut in via ſicca a plana· qꝛ ibi non
erāt lutum· ſicᷓ ſolet eſſe in ꝓfundo
aquaꝝ Et ꝑ iſta duo⌊ Saluauit
eos de manu⌋ ı̄· de ptāte⌊ odiētiū⌋
ı̄· egipcioꝝ pſequentiū eos ad oc
cidendū⌊ et redemit eos de manu
inimi

Nico

Idē de ptāte pha
ci⌋
raonis regis egi
pti⌊ a operuit aq̄ tribulantes eos⌋
ſ· pharaonem et exercitū eius fili
os iſrahel pſequētes· ſicᷓ exo·xiiij
di. Reuerſum eſt mare ꝑmo dilu
culo ad ꝑorem locū· fugientibus
qꝫ egipcijs occurrerūt aq̄: et inuo
luit eos dn̄s in medijs fluctibus
⌊ Vnus ex eis nō remāſit⌋ q̄ nō fu
iſſet ſubmerſus E[t] C[rediderunt]⌋ viſis his
miracul' filij iſrahel⌊ credidērūt ver
bis eius⌋ ı̄· moyſi dū viderūt egip
cios mortuos ſup litus maris⌊ a
laudauerūt⌊ ı̄· laudātes cantaue
rūt ꝓpter victoriā eius⌊ laudē ei9⌋
dicētes canticū moiſi ſcriptū exo·
xv· viz Cantem9 dn̄o glorioſe ꝛc̄·
Deinde ſubdicᷓ de pctō murmuraci
onis hui9 ꝑpli ꝓ defectu cibi et po
tus· de quo habet exo·xlij· Vn̄ di
cit⌊ Q[uod] Cito fecerūt⌋ ı̄· parū manſe
runt in laude dei⌊ obliti ſunt opm
eius⌋ quib9 eis ꝓuidēāt de auxilio
in egipto et in mari rubro⌊ et non
ſuſtinuerūt cōſiliū ei9⌋ ı̄· nō expe
ctauerunt pacienᷓ tps in quo de9
diſpoſuerat eis ſubuenire ſcd̄m cō

ſiliū voluntatis ſue· ſꝫ preuene-e
illud murmurando ſine rōe⌊ E[t]
C[on]cupierūt cōcupiſcentiā in deſer
to⌋ ſ· carniū ſicᷓ dicitur numeri·xi·
Quis dabit nobis eſcas carniū ꝛ
⌊ et tēptauerūt deū in aqua quo ſo⌋
hoc ē in deſerto loco vbi nō erant
aque· Et dicit· tēptauerūt· qꝛ non
ſolū petierunt aq̄s ad ſiti ſuā rele
uandā ſꝫ etiā ad experiendū ſenſi
bili exēplo ſi deus eſſet cū eis· an
non. ſcd̄m qꝫ dicitᷓ exo·xvij· E[t]
dedit eis peticionem ipſoꝝ⌋ ſ· car
nes et aq̄s⌊ et miſit ſaturitatē⌋ ı̄·
ea q̄bus ſaciarentᷓ⌊ in aīas⌋ ı̄· in
aīalitatē⌊ eoꝝ⌋ qꝛ dedit eis carnes
ad veſcendū vſqꝫ ad menſē integꝝ
ita qꝫ vtebatᷓ eis in nauſeam ex ni
mia repletione vt habetᷓ numeri·
xi. Deinde deſcribitᷓ pctm̄ ſedicōnis
chore et ſibi adherēciū viz dathā
et abirō

Hugo

Iſti enim q̄ a
ron·
erant de ruben
primogenito· voluerūt habere pn̄
cipatū in ꝑplo: et chore et chorite
qui erant de leui voluerūt habere
principatum ſacerdocij· Et ob hoc
hij mouerūt ſedicionē in ꝑplo con
tra moyſen a aaron ſcd̄m qꝫ diffu
ſius expſſum ē numeri·xvi· Vn̄ a
hic dicitᷓ⌊ E[t] C[irritauerunt] irritauerūt⌋ ı̄· ad
iram ꝓuocauerūt⌊ moyſen in ca
ſtris a aaron ſanctum dn̄i⌋

Ni.

ı̄· conſecratum ad fūgēdū
ſacerdocio coram domino
ſicut habetur leuitici·ix· Iſta aūt
irritatio fuerat quia chore et ſibi
adherentes dixerunt moyſi a aa
ron qui erant principes populi in
tpālibus a ſpiritualib9· Suffic̄it

vobis. quia omnis multitudo ſcõrum eſt. quaſi dicerent debet vob ſufficere ꝙ ſitis ĩ eodem gradu cũ alijs. Unde ſubditur ibidem Cur eleuamini ſup populum domini. Deinde ſubditur pena ſedicionis eorum predictorũ cuȝ dĩ ⌊ Aperta eſt terra et deglutiuit dathan: et operuit ſup congregationem abiron ⌋ prout diffuſe dicitur numeri xvi. ⌊ Et exarſit ignis ĩ ſynagogis eorum ⌋ ⁊ in eorum cõgregatione ⌊ flamma cõbuſſit peccatores ⌋ viȝ ducẽtos quinquaginta viros qui offerebant incenſum tanq̃ re dicantes ſibi illicite ſacerdocium.

Col. Timeant qui murmurãt contra ſupiores ſuos timeant qui ad honorem p̃lacõis indebite non pficiendi ſed dñandi intencõe pueniunt ne infernus aperiat os ſuuȝ ⁊ flamma inextinguibilis poſt breueȝ ymmo poſt momentaneam dñationem recipiat eos eternalit̃ cõburendos Poſtea oñdit quõ filij iſrahel peccauerũt in ydolatria ⌊ eȝ fecerũt

Hugo

dicẽs. vitulũ in oreb ⁊ ꝓpe montem oreb. Oreb enĩ eſt pars montis ſynai quem montem aſcenderãt moyſes vt reciperet ã deo legem.

Col. Trãſlacio ro mana ⁊ hebr̃ica habent choreb. et adorauerũt ſculptile. Sculptile eſt ymago idoli ſculpta ⁊ facta in lapide vel in ligno cum ⌋ malleo.

Hugo Sed ponit̃ hic ꝓ cõflatili ꝙ vitulus ille nõ erat ſculptus ſed de metallo cõfuſus ⁊ cõflatus vt habet̃ exo. xxxij. et mutauerũt gloriam ⌊ ⁊ deum verum ſuam.

Nico i quo debebãt gloriari ⁊ qui glorioſe duxerãt eos de terra egipti in ſimilitudinẽ vituli comedentis fenum ⁊ in ydolum ſimile vitulo.

Caſſio. Hoc totum fecit impatientia leuiſſimorũ hominũ que ſemꝑ ducit ad culpas. Nam ſi cauſaȝ rei ſub veritate diſcutias nulluȝ crimen eſt qd nõ ex impacientia matre naſcatur. Contra hoc illud vere remediũ ẽ quod in alio pſ. dĩ. Expectãs expectaui dñm ⁊ intendit m̃.

Nico Deinde arguit iudeos de peccato ingratitudinis dicens. obliti ſunt deũ qui ſaluauit eos. de ſeruitute dura egipti q̃ fec̃ magnalia in egipto egipcios multipliciter flagellando ⌊ mirabilia in terra cham ⌋ ⁊ i egipto ſic noiata ratione ſupra dicta populum iſrahel a plaga egipciorũ ꝓtegendo ⌊ terribilia in mari rubro ⌋ pharaonem et eius exercituȝ ſubmergẽdo. et dixit. ſ. dñs cõminãdo. vt diſperderet eos. ꝓpter eorũ ingratitudinẽ. ſi moyſes electus eius nõ ſtetiſſet in cõfractione ⁊ in plaga cõfringere qua cominabat̃ eos dñs ⌊ in cõſpectu eius ⌋ ſuis orationibꝰ impediendo effectũ diuine vindic̃e Unde dic̃ ei dñs exo. xxxij. Cerno ꝙ populus iſte dure ceruicis ſit dimitte me vt iraſcatur furor meꝰ cõtra eos ⁊ deleam eos. ⁊ ibidem ſbditur ⌊ vt auerteret iraȝ eius ne diſperderet eos ⌋ Obiecit enĩ moyſes ſeipũ vindicte dei pro eis dicens

ero·xxxiij·Obſecro peccauit ppls
iſte pctm̄ magnū:fecerūtq; ſibi
deos aureos.Aut dimitte eis hāc
noxā·aut ſi nō facis.dele me de li
bro tuo quē ſcripſiſti·Deinde ſub
iungit de pctō rebellionis huiꝰ po
puli dicēs[a.p nichilo habuerūt]
.i.reputauerūt·Tr̄ſlacio hebray
ca hȝ·et deſpexerūt[terrā deſidera
bilem]eis p̄miſſam·lacte & melle
fluentē·qꝛ voluerūt reūti in egiptū
numeri·xxiiij·Nō crediderūt ver
bo eius]quo p̄miſerat eos intro
ducere in terrā illam[et murmurā
uerūt in tabernaculis ſuis]Vn̄ di
citur·numeri·xxiiij·Igitur vociferās
ois terra fleuit nocte illa:et mur
murati ſūt ꝯtra moyſē & aaron &c̄.

Cal. Et dicit i tabernacul'ſuis·
.vt hoc nō laborātibꝰ ſ; oci
oſis ꝯtingere videret[Et eleua
uauit manum ſuam ſup eos].

Hugo cōminando penam·
Mos eſt cōminanti
um leuare manū et ſic dicit B[vt
proſterneret eos in deſerto]

Nico Tūc enī data eſt ꝯtra
eos ſentētia diuina vt
omnes q̄ murmurati fuerant a vi
ginti annis & ſup̄·nō ingrederent
terrā p̄miſſionis·ſ; morerent in de
ſerto pret calepha & ioſue·numeri
xvi·[et deiceret ſemen eoꝝ in nati
onibus:& diſpgeret eos in regioni
bus].Iſta pena fuit tūc eis cōmi
nata·ſ; tn̄ precibus moiſi ipedita
Et iniciati]·i·conſecrati[ſunt
beelphegor]applicantes ſe cultui
ydoli illius.Circa qd ē ſciendū qꝛ
ninꝰ rex aſſirioꝝ q̄ ꝯdidit niniuē
grandē fecit patri ſuo mortuo be
lo noie ymaginē quā beluz nomi
nauit·et omnibꝰ reis ad hāc yma
ginē ꝯfugientibus parcebat·Prop
ter qd hoies ceperūt illi ymagini ex
hibere diuinos honores Et inde diri
uata ē ydolatria ad alias gētes &
ſimilit noia ydoloꝝ:qꝛ ſic aſſirij
ydolū ſuū vocauerūt belū·ita & alij
bel vt babilonij & alij baal et alij
beel ſcdm varietates ydiomatū.
Moabite āt ydolū ſuū vocauerūt
beelphegor:de quo hic agit·Et eſt
nomē ꝯpoſitū ex duobꝰ integris·
.ſ.ex beel & phegor qd ē nomē mō
tis vbi colebat·Igit balach rex
moabitaꝝ de ꝯſilio balaaz·miſit
puellas pulchras & nobiles p̄pe
tentoria filioꝝ iſrahel vt p eas in
ducerent ad ydolatriā & ſic offen
deret ꝯtra ppl'm iſrahel·& aliq̄ de
populo luxurioſi accedebāt ad eas
& cū vellent eas agnoſcere non aſ
ſentiebāt ſcdm regis preceptū niſi
prius cū eis ydolatrarent vt ple
niꝰ continet numeri·xxv·Ex quo ſe
cuta fuit offenſa dei ꝯtra ppl'm:et
plaga magna·Et hoc eſt qd di·&
iniciati ſunt beelphegor·i·applica
ti cultui illius ydoli[et comederūt
ſacrificia mortuoꝝ]·i· de carnibꝰ
animaliū ydolis immolatoꝝ Et
irritauerūt eū]·ſ·deum in adinuē
tionibus ſuis]·i·i peccatis ab eis
ſtudioſe factis[& multiplicata ē in
eis ruina]qꝛ tūc occiſi ſunt·xxiiij·
milia hominum vt ibidem dicitur
Et ſtetit finees]conſtans con
tra ydolatras·qꝛ occidit zambri
ducē tribus ſymeonis cū muliere

madiamite coeūte in conſpectu om
nium. quem cum muliere trāſfixit
in locis genitalibus⌊ ⁊ placauit⌋
.ſ. deum p ſuum bonum zelū ſic fa
ciendo⌊ et ceſſauit quaſſatio⌋ idē
plaga a fi- **Hugo** Et⌋ hoc
lijs iſrahel factū⌊ re
putatum eſt ei⌋ .ſ. finees⌊ ad iuſti
ciā⌋ qꝫ dominus reputauit ex hoc
facto ipſum **Nico** Et ꝙ etiā
iuſtum. .certifica
tus fuit a deo ꝙ ſuccederet pr̄i ſuo
in ſūmo ſacerdocio. vt habetr ibidē
⌊in generacōe ⁊ generacōem⌋ idē
⌊vſqꝫ in ſempiternum⌋ qꝫ iſtud fa
ctum recolitur adhuc in memori
am iuſticie **Jero** Quod diligē
ipſius. .ter auſculta
o ſacerdos: cui aīe cōmendate ſūt.
Euagina gladiū verbi dei. in fine
fornicacōez. inſta oportune inopor
tune. argue. increpa. obſecrā cum
omni paciā ⁊ doctrina vt tibi īpu
tetur ad iuſticiam: qꝫ qui reddide
rit preciosū ex vili ſic os meū erit
dicit domi- **Nico** Deinde ſb̄di
nus. .tur de pcō i
contradictione populi ꝓpter aque
defectū qd plenius ponitur. numeri
xx. et contigit ante factum p̄cedēs
ſed poſt ſcribitur. pſalmiſta non
tenet ſemp ordinē hiſtorie Vnde
dicit⌊ Et irritauerūt eū .ſ. deum
⌊ad aquas contradictionis⌋ viz i
cades vbi impatienter ⁊ contencōe
ſe locuti ſunt cōtra moyſen ꝓpter
aque defectum: et p cōſequens cō
tra dn̄m nō expectātes debite eius
beneplacitū⌊ et vexatus ē moiſes
ꝓpter eos⌋ ⁊ turbatus mente in

tm̄ ꝙ timuit ne deus denegaret eis
aquā ꝓpter eoꝝ maliciam⌊ qꝫ exa
cerbauerūt⌋ ⁊ turbauerunt vel cō
mouerūt⌊ ſpiritum eius⌋ in tm̄ ꝙ
protūperet in verba dubietatis di
cens. Nūquid de hac petra poteri
mus vobis aquā eijcere. vt plenius
habetr ibidē. Ideo ſubditur⌊ Et
diſtinxit⌋ .i. manifeſte oñdit⌊ in la
bijs ſuis⌋ hoc eſt in mō ſuo loquē
di dubitacōnem cordis ſui. ꝓpter qd
ſtatim a dn̄o fuit reprehenſus: et
ab ingreſſu terre ꝓmiſſionis exclu
ſus. Sequitur de peccato idolatrie
in terra ꝓmiſſionis iam adepta p
petrato. cum ſubditur⌊ nō diſpdi
derūt gentes⌋ Et eſt hoc pncipiū
verſus ſcd̄m trāſlacōnem roma
nam. Vnde ſciendum ꝙ dn̄s pre
cepit habitatores terre chanaan
interfici. numeri. xxxiij. ne p eos
filij iſrahel ad ydolatriā traheren
tur. ſed ipi cupiditate ducti pmiſe
runt eos viuere ꝓpter tributū qd
eis reddebāt. ⁊ ſic tracti fuerūt ad
ydolatriam eorum. Et hoc eſt qd
dicitur⌊ non diſperdiderunt gētes
quas dixit dominus illis⌋ ⁊ prece
pit vt diſperderent⌊ Et cōmixti
ſunt inter- **Hugo** Non tantū
gentes⌋ corpore: ſed
etiā ope Vnde addit⌊ et didicerūt
opa eorum: et ſeruierunt ſculpti
libus⌋ ⁊ ydolis⌊ eorum ⁊ factum
eſt illis in ſcandalum⌋ ⁊ in mani
feſtam ruinam⌊ Et immolaue
runt filios ſuos et filias ſuas de
monijs⌋ que in ydolis celebrātur
Quod hoc fecerunt non legitur in hi
ſtoria: ſed credendum eſt ꝓphete vt

ait Aug⁹ ⌊Et effuderūt ſangui
nem innocentem. ſanguine; ⌋ viz
⌊filioꝝ ſuoꝝ ⁊ filiaru; ſuarum q̄s
ſacrificauerunt ⌋ ⁊ immolauerūt
⌊ſculptilibus chanaan. ⌋ ⁊ chana
neorum inter eos habitantiu; tra
hendo paruulos ſuos p ignē. Vn
de et. iiij. regum. xvi. dī de achab.
Inſup et filium ſuum cōſecrauit.
trāſferens per ignem ſcd̄m ydola
gentium ⌊Et infecta eſt terra ⌋
⁊ homines terre ⌊in ſanguinib⁹ ⌋
⁊ adulterata eſt in peccatis ſicut ſb
ditur ⌊et contaminata eſt in opi
bus eoꝝ ⌋ p predictas imolacōes

Nico ⌊et fornicati ſūt ⌋ ⁊ ydo
latrauerūt. qꝛ idolatria
fornicatio nominat̄ i ſcriptura q̄a
in ea recedit anima a ſpōſo ſuo ve
ro. ſ. deo ⌊i adinuētionib⁹ ſuis ⌋ q̄s
ab aliis et a ſeipſis inuenerūt Et
ꝓpter iſta ⌊iratus eſt furore domi
nus in populo ſuo ⌋ In quo nota
tur grauitas culpe deum prouocā
tis ad vindictam cuius furoꝛ eſt ri
goꝛ iuſticie ⁊ vindicte ſue ⌊⁊ abho
minatus eſt hereditatem ſuam ⌋ ı̄
filios iſrahel qui dicuntur dei here
ditas in ſcriptura. qui ꝓpter pecca
ta ſua fuerunt deiecti a protectiōe
diuina ſicut cibus abhominabil̄
reicitur ⌊Et tradidit eos in ma
nus ⌋ ⁊ in poteſtatem ⌊gentium ⌋
ydolatrie deditarum ⌊⁊ dominati
ſunt eorum qui oderūt eos ⌋ et ſic
ex odio precedenti grauius affixe
runt eos. Ideo ſequitur ⌊Et tri
bulauerūt eos ⌋ affligendo ⌊inimi
ci eorum ⌋ Judicum. x. ⌊et humili
ati ſunt ⌋ coꝛam deo ⌊ſub manib⁹

eorum ⌋ pena inflicta dante eis in
tellectum ⌊ſepe liberauit eos ⌋ ſicut
patet ex decurſu libri. Judicum qꝛ
quādo ab inimicis afflicti humili
ter deū deprecabantur. ſuſcitabat
eis iudices ad eorum liberacōnem
ſm qꝛ dicitur Judicum. ij.

Hugo Sed ipſi de beneficiis
deo fuerūt crebro in
grati: et nō dimittebant mala cō
ſueta vnde ſubiungit ⌊Ipſi aūt
exacerbauerunt ⌋ ⁊ ad iram ꝓuo
cauerunt ⌊eum in conſilio ſuo ⌋.

Ni. Quia malū culpe prouenit
ex vicio liberi arbitrii ⁊ nō
ex deo ⌊⁊ humiliati ſunt.

Hugo ⁊ afflicti ⁊ puniti ſūt
⌊in iniquitatibus ſu
is ⌋ Vn̄ tranſlacio hebraica habet
et humiliati ſunt ꝓpter iniq̄tates
ſuas. ſ; tn̄ in illa afflictione nō de
fuit eis mia dei. Vn̄ addit ⌊Et vi
dit ⌋ reſpectu mie ⌊cū tribularent̄;
et audiuit oꝛōem eorum ⌋ liberādo
eos ⌊Et memoꝛ fuit teſtamenti
ſui ⌋.

Nicola⁹ id eſt ꝓmiſſi ſui
per moyſen ex
preſſi. Deuteronomii. xxx. videli
cet ſi ad cardines celi fueris diſſi
patus. ſ. propter peccata tua inde
retrahet te dn̄s deus tu⁹ ſi vere peni
tueris ⁊ aſſumet atq; introducet
te in terra; quā poſſederūt patres
tui ⌊et penituit eum ſcd̄m mltitu
dinē mie ſue ⌋ ⁊ ad modu; penitē
tis ſe habuit. quando quos pitu
ros videbat de captiuitate eduxit
Penitentia in deu; non cadit: ſed
loquit̄ ſ; more hūanitatis. Seq̄t

ET dedit eos i miſericordias in
conſpectu oim qui ceperant eos. H°
pat; de manaſſe rege iuda: quem
de captiuitate in regnũ ſuũ reſtitu
it. ij. pal. xxxiij. Et de ioachiz rege
iuda quẽ rex babilonis de carcere
abſtulit: et inẽ maiores regni ſui
conſtituit. iiij. regũ vltimo. Deinde
quaſi cõducẽdo pſalmiſta ĩſumit
ſuã deprecacõez ad populi iſrahel
liberacõem dicẽs. Saluos nos fac
dñe deus noſter. de ſeruitute ⁊ an
guſtijs quibus populus tu⁹ eſt
afflictus in diuerſis terris. qꝛ a tẽ
pore iudicuz fuit populus iſrahel
frequenter captiuatus a diuerſis
gentibus. Et congrega nos de na
cõnibus. in loco tui cultus. ſ. in iu
deam. ET cõfiteamur nomini ſã
cto tuo. confeſſione tue laudis. ⁊
gloriemur in laude tua. In pñti p
gratiam et in futuro per gloriam
BEnedictus deus iſrahel. In oĩ
bus que fecit ⁊ faciet nobis i ad
uerſis ⁊ pſperis. A ſeculo ⁊ vſqꝫ in
ſeculum. i. ab eterno ⁊ in eternu; ⁊ dicet om
nis populus. i. dicat. Hebrei pro
optatiõ vtunẽ futuro idicatiũ. Fiat
fiat. In tranſlacõne hebraica ha
betur amen amen quod ſigt veri
tatem ſtabi
litatis.

Hugo

Poteſt
autez h
queri quõ poſſumus benedicere de
um cum apoſtolus dicat ad hebre
os. vij. Sine vlla cõtradictõne qđ
min⁹ eſt a meliore benedicitur. ⁊
quis eſt melior deo? certe nullus.
ergo nullus poteſt deum benedice
re. Solucio. eſt laudis benedictio.
et gratiarum actionis ſicut habet
apoc. vij. Benedictio ⁊ claritas et
ſapia ⁊ gratiarum actio ⁊ honor ⁊
virtus ⁊ fortitudo deo noſtro in ſe
cula ſeculorum amen. Et hac bene
dictõne poteſt ⁊ debet homo deum
benedicere. Itez eſt benedictio que
eſt conſecratio qua ſemper maior
minori benedicit de qua benedicti
one loquitur apoſtolus ad hebre
os. vij. vt dictum eſt ſupra.

Caſſio.

Cantatuz eſt ſupra
Alla feſtiuum reſpõ
deant omnia titulo ſuo. Titulus
eſt enim alla. cã confeſſio. q̃ miro
mõ ad laudes dñi omõ ſcriba eſt
Per ↄfeſſionẽ enĩ ab egipcijs eri
pimur. qñ ab opibus dyabolicis
diuino munere liberamur. mare ru
brũ trãſim⁹ qñ baptiſmatis ſacra
menta percipimus. In deſerto paſci
mur. qñ dĩna grã cõcedente in mũ
di iſtius bonaꝝ rerꝝ largitate ſaci
amur. ad terram pmiſſionis pdu
cimur qñ i illa patria felici mune
re ſupne pietatis intram⁹. vt me
rito talis frequent iſtata p̄dicet q̃
tantoꝝ magnaliũ pfiguracõne de
corat. Quapropter ſũmo deſiderio ſup
plice⁹ vt nos de bñplacito ſibi po
pulo eẽ ↄcedat. q̃ de p̃uis recta. de
amaris dulcia. de tpalibus eťna
facere ↄſueuit. q̃tin⁹ ⁊ nos in xpõ
dño gloriãtes cõiter dicere merea
mur. Bñdictus dñs de⁹ iſrł xp̃s cõ
ditor ⁊ redemptor noſter. cui ẽ ho
nor et gloria in ſecula ſeculorum
Amen.

Pſalm⁹. Coi.

COnfitemi
Titulus all'a all'a.
Hugo Huius pſalmi
cū duobus precedentibus cōis
eſt materia ſicut ſimilis eſt titul⁹.
Inuitamur enī in hoc pſalmo ad
vtrāq; cōfeſſionem tam pctoꝝ q̄
laudis diuine. Et ꝓpter hoc cōpeten
ter duplicatur all'a vl' ꝓpter iudeos
et gentes conuerſas ꝓpter quod
apoſtolus ad galathas .iiij. dicit
Abba pater. Licet enī ſigt abba
idem qđ pater tñ abba dixit ꝑ cō
uerſione iudeoꝝ ⁊ pī ꝑ conuerſio
ne gen
tium. **Cal.** Preuidens itaq; ꝓ
plteta populū xpi
anum in aduentu domini gratiā
percepturū ne ſecuritate tanti be
neficij aliqua negligentia letaret
⁊ tepeſceret cōmonet cōfiteri eum
peccata ſua et laudes domini pſo
nare dicens.

Confitemini domino duplici
cōfeſſione tam peccatoꝝ q̄ laudis
Ille enī preconia domini ſalutari
ter aſſumit qui prius eum delicto
rum ſuorum cōfeſſione placauerit
quoniā bonus eſſencialit' quo
niam in ſeculū ⁊ ineternum mi
ſericordia eius quoniam ⁊ hic cō
ſueuit peccatoribus parcere et in
futuro fidelibus dignabitur eter
na premia donare. Ita fit vt bonis
ſupplicibus ⁊ humilib⁹ ſuis ſem
ꝑ miſericors approbet' dicāt nūc
qui redempti ſunt a domino id eſt
chriſtiani de gentibus ad fidē cō
uerſi chriſtum domini laudent cu
ius ſanguine redempti ſunt quos
redemit de manu inimici ⁊ de po
teſtate
dyaboli **Hugo** de regiōib'
⁊ de quatuor
climatibus mūdi. cōgregauit eos
Nico. Per predicacōē apoſto
lorum ⁊ aliorum in vnā
eccleſiam ca
tholicam. **Caſſi.** Et ne puta
res de pau
cis primicijs congregatos ſubiū
git A ſolis ortu ⁊ occaſu ab aqui
lone ⁊ mari Mare ponitur ꝑ pte
auſtra
li. **Hugo** quia auſter
flatuſus oc
ceanum qui mare dicitur eo q̄ eſt
maius ceteris congregacionibus
aquarum. Conſequenter ponitur
inuitatio ad dei laudem ex liberati
one gentilium a cultu ydolorū vn
de ſub
ditur. **Ni.** Errauerunt in ſoli
tudine ⁊ in gentili
tate que non erat culta propheci
is ⁊ lege diuina in inaquoſo ⁊ i
ſtatu qui eſt ſine aqua gratie et
doctrine viā ciuitatis habitacu
li .ſ. patrie celeſtis nō inuenerūt
q' viā xpi que ducit ad regna ce
lorum ignorauerūt Vn̄ dicit. Jero
nim⁹ in ep'la ad paulinū. Hanc
viam doctus plato neſciuit hanc
demoſtenes eloquens ignorauit.
Hugo Et preter hunc erro
rem fuerunt etiā in
magna inopia vnde ſubdit. Eſurie
tes ⁊ ſiti
entes. **Nico** ⁊ veram beatitu
dinē cognoſcere
deſiderantes aīa eoꝝ in ipſis .h'.
ſtudijs ſuis ⁊ laboribus defecit
ab inuēcione eterne
beatitudinis **Hugo**

ET⌋ cognoſcētes defectū ſuū .i.
q̄ per ſe non poterant viā inueni-
re beatitudinis⌊ clamauerunt ad
dominum⌋ penitendo de ſuis erro-
rib⁹ cū tribularent̄ errore p̄dc̄o⌊ a
de nec̄itatib⁹ eoꝝ⌋ Quadā nec̄itate
peccabant gētes tanq̄ ignorātes
et aſſueti ad ydolatriam. et inde
⌊eripuit **Nico** viam veritatis
eos⌋ .oſtendendo ꝓpter
qd̄ ſubdit⌊ Et eduxit eos⌋ ab er-
rore⌊ in viā rectam⌋ q̄ eſt xp̄s⌊ vt
irent in ciuitatē habitac̄ois⌋ bene
operando .i. in celū. Et q̄ fecit eis do-
min⁹ non eoꝝ meritis ſ; gratis ex
pura ſua mīa. Ideo hortat̄ eos p̄
pheta ad grāꝝ actōez dicēs⌊ Con-
fiteant̄⌋ cōfeſſione laudis⌊ dn̄o mi-
ſericordie eius⌋ .i. hoīes ꝓpter miſe-
ricordias **Cassi.** Per q̄s copi-
eius. oſa bn̄ficia p̄
ceperūt. q̄ q̄cquid in nob̄ videtur
laudabile cōſtat eſſe ipſi⁹ clemen-
tie. q̄ peccata relaxat. ſpez tribuit.
atq; ad bonitatis ſue dona pduc̄.
Hugo ⌊Et mirabilia eius⌋
exhibita⌊ filijs homi-
minū⌋ Ac ſi dicat. peccatores redēp-
ti laudēt dn̄m ꝓpter mirabilia ei⁹.
Mīa em̄ dn̄i fuit i hoc q̄ inimicos
voluit liberare: ſ; mirabilia ei⁹ fue-
runt in hoc q̄ tꝑalem modū liberā-
uit eos. ſ. ꝓprio cruore. Vnde canit
ecc̄ia in pſona defunctoꝝ Creator
oīm reꝝ deus q̄ me de luto forma-
ſti: et mirabiliter ꝓprio ſanguine re-
demi **Cassio** Memēto āt q̄
ſti. .hic q̄tuor vicib;
vſ; in finē pſ̄ ſine aliq̄ pmutac̄oe
repetit̄: vt ſicut de q̄tuor ptib⁹ mū-

di dicit eccām cōgregatam Ita de
totidē cardinib⁹ orbis laudes mie
ipſius deuotis mentib⁹ offerant̄.
ſtā laudet̄ deus⌊ Quia ſaciauit
aīam inanē: q̄ aīam eſurientē ſaci-
auit bonis⌋ Aīa accipit̄ hic p̄ ho-
mine: gentes q̄n intenc̄onem ſuā
in ydoloꝝ vanis deſiderijs occupa-
bant inanes erant et vacue ab oī
bono: ſ; tūc eſuriētes ſaciate ſunt
q̄n p̄ predicac̄oem dn̄i cōmonite.
vota ſua ad prīe ſtudia trāſtulerūt
Jero Eos ergo q̄ inanes erāt
a gratia dei. et ſa mēdi-
dīni patiebant̄ bonis celeſtibus
ſacia **Cas.** deinde deſcribit vitā
uit. ipſaꝝ gentium que
ān aduētū dn̄i fuerūt dicēs⌊ Sedē-
tes in tenebris⌋ ignorantie⌊ et in
vmbra mortis⌋ .i. in viciosa hui⁹
ſeculi vita. q̄ illi⁹ eterne mortis te-
terrimā portabat ymaginez⌊ vin-
ctos⌋ ſub dyaboli dn̄atione nexi-
bus pctōꝝ⌊ in mendicitate⌋ nihil
boni opis hn̄tes⌊ et ferro⌋ hoc eſt
in duricia malorū obſtinati. cui⁹
cā ſubditur⌊ Quia exacerbauerūt
eloquia **Hugo** Id ē ad irā
dei⌋. prouocaue-
runt deum loquentem ſibi p̄ ſcri-
pturas. et per legē naturalem ſcri-
ptam in cordibus eorum et dicen-
tem ydola nichil eſſe⌊ et conſiliū
altiſſimi⌋ qui conſulebat vt idola-
trie errorez relinquerent⌊ irritaue-
runt⌋ nolentes obedire⌊ Et hu-
miliatum eſt⌋ humiliatione con-
fuſionis⌊ in laboribus⌋ ydolatrie
et viciorum⌊ cor eorum⌋ Vnde di-
cit̄. ſapientie. v. Laſſati ſumus in

via iniquitatis a poſitione. inſir
mati ſūt. tanq̄ omni virtute deſti
tuti. nec fuit ſupple ex hominib9
. qui adiuuaret . niſi ſolus de9. Et
ideo. clamauerūt ad dn̄m cū tribu
larentur: et de neceſſitatib9 eoꝝ libe
rauit eos. De q̄bus neceſſitatibus et
de illis de q̄bus ſubdit. ET edu
xit eos de tenebris. ſ. ignorancie
ad lumē fidei. et de vmbrā mortis.
i. de pctō idolatrie ad veritatē vite.
que ē vita gratie. et vincula eoꝝ
diſru
pit.
Caſſi.
Inſpice. mie dn̄i
.q̄bus diſtinctōni
bus exponūtur. pmo de neceſſita
tib9 eoꝝ liberauit eos q̄ pmeban
tur ſeruitute diaboli. Deinde a ſup
ſticionū ſuaꝝ tenebris eduxit ani
mas pctōꝝ. ſorde pollutas. Tercīo
nō dixit vīcula eoꝝ ſoluit ſ; diſru
pit: ſic dyaboli tyrānica poteſtas
xp̄o veniēte diſrupta ē. Vn̄ ā mon;
liberatos grās agere dicēs. Confi
teant̄ dn̄o mie eius: et mirabilia
ei9 filijs hoim. q̄ ianuas pctōꝝ ⁊
maloꝝ oim clauſtra v̄tus diuina
cōfregit. Tām huius laudacōnis
adhuc ſubiūgit dicēs. Quia ↄtri
uit portas ereas. i. cōſuetas vici
orū cōcupiſcētias q̄ tenebant eos
ne de pctō exirent. et vectes ferre
os. id ē dyabolicas ſuggeſtiones
. cōfregit. Hec eni duo metalla p
fortitudie delictoꝝ vident̄ adhibi
ta. ſ; iſta virtus dīa cōfregit. qn̄
pīditantes aduentus ſui lumine
miſericorditer
reſpexit.
Hugo
Suſ
cepit.
liberādo. eos. p miam ſuā. de via
iniq̄tatis eoꝝ. vt ponēt eos in via
eq̄tatis Et q̄ oportet q̄ humiliet
ſe p pn̄iam q̄ a dn̄o ſuſcipitur. ideo
ſubiūgit. ꝓpter iniuſticias enī ſu
as humiliati ſunt. q̄ erubeſcētes
pctā ſua penituerūt. Omnē eſcā.
non corpalem ſed ſpiritualem.
Caſſi.
vi; legē dn̄i a ſalutaria
eius p̄cepta abhoiata
ē aia eoꝝ. i. pui pēdita faſtidiuit
Hugo
Et ideo. appropinqua
uerūt vſq; ad portas
mortis. Mors eťna h; tot portas.
q̄t ſūt pctā mōꝛlia: ⁊ has ingredi
tur q̄ in peccatis mōꝛlib9 morit̄. Et
bn̄ dicit. appropinquauerūt.
Caſſi.
q̄ has portas non ſūt in
greſſi. qui erāt dn̄i miſe
racōe liberandi. Vn̄ ſubdit. ET
clamauerūt ad dn̄m cū tribularē
tur: et de neceſſitatibus eoꝝ libera
uit eos. ſicut ſup̄ expoſitū ē. Quō
autē liberauit eos ↄſequent̄ ſbiū
git dicēs. Miſit de9. ipē. verbu;
ſuū. i. dn̄m xp̄um. q̄ in principio
erat ver
bum.
Hugo
. et ſanauit
eos. a lang
uore mortis aie. et eripuit eos: de
omnib9 interitōnibus eoꝝ. i. ab
omnib9 peccatis p q̄ interitū occi
ditur anima. Et pro tanto benefi
cio. Confiteantur dn̄o mie eius.
Jeroni
Quibus excelſus ſe
humiliauit. deus hō
factus eſt. et immortalis p morta
lium vita ſubditur morti. et mira
bilia eius filij hominum. quibus
inferni portas ereas confregit ve
ctesq; ferreos. quib9 redijt victor
ad ſuperos. quibus remeauit ad
celos. ET ſacrificēt ſacrificium

lau **Cas** q multo p̄ſtantiꝰ eſt
dis **Cal**. cū bonis actibus pſal
modie illi iubilacōnes offerre: q̄
pecudū victimas imolare. Et p
dicatores ſancti annūciēt opa
eius in exultacōe. i. cū gaudio p
dicabūt ꝑplis fidelibꝰ. q̄liter eos
ſua incarnacōne ⁊ morte ſaluauit
Qui deſcendūt mare. i. ſeculum
in nauibꝰ. i. in ecc̄ijs q̄ xp̄m por
tant ⁊ a fluctibꝰ huiꝰ ſcl'i cōdūnt.
Hugo Et bn̄ dicit deſcēdūt
q ſciuit et p̄dicato
res boni habitāt mēte ⁊ deſiderio
in celo: et nō in t̄ra. Et idō deſcēdūt
qn̄ ꝓximo cōpatiuntur faciētes
opacōem in aquis multis
Cassi. Sacerdotes em̄ ſunt qui
opant̄ p̄dicando v̄bū
dei in aq̄s. i. in ꝑplis multis. Nā in
apoc. di. Quid eēnt aq̄. interrogāte
Johe. rn̄ſum ē ꝑpli ſunt. Ipſi p
dicatores **Nico** ⁊ cognouer̄t
viderūt. opa dn̄i in
ſcripturis ſcīs in q̄bus dn̄t eē eru
diti. ⁊ mirābilia eiꝰ in ꝓfūdo ſcrip
turaꝝ q̄ n̄ pn̄t explicari ad plenū
Cassi. Viz in mare rubrū. ba
ptiſmū. vt ione tribuā
in ventre ceti habitacōnem. ſepul
chrū dn̄i figure cognoſcerēt ⁊ hijs
ſilia q̄ ſcripturaꝝ diuinaꝝ p̄figu
racōibus agebānt̄. et iō fit vt mi
racula eiꝰ in ꝓfūdo reſpiciāt q̄ opa
eiꝰ ſpūali eſtimacōne cōſiderat
Nico Dixit. i. ſ. deꝰ cuius di
cere eſt facere. ⁊ ſtetit
ſpūs pcelle. i. tēptacōis piculoſe
que q̄ diu deꝰ pmittit ſtat in ſuo
furore. Jō ſubdit et exaltati ſunt
fluctus **Hugo** ⁊ motus car
eius nales et ſug
geſtiones dyaboli. Aſcendūt vſ
q; ad celos. i. tēptātes de p̄ſūpcō
ne. aīa eoꝝ in mal' tabeſcebat. i.
deficiebat ⁊ languebat in tēptati
onū labore. et ipſi tabefacti in tēp
tationibꝰ turbati ſūt. ignorātes
quid facere **Cass** ⁊ moti ſunt
debeant. ſic ebriꝰ. ad
iras ꝓtinꝰ euomendas. ⁊ omnis
ſapia eoꝝ de **Glo.** q̄a in tēpe
uorata ē. ſtate tem
ptacōis oīa cōſilia humana defici
unt: ⁊ q̄d agendū ſit nō vident.
Cas. Hijs ḡ exēplis mouētur
ſacerdotes vt dn̄o ſuppli
cent. quatinꝰ cor eoꝝ in humilita
te cōſolidet ne a tēptationibꝰ dya
bolicis ventilent̄. Et q̄d reſtat in tē
ptationibꝰ faciendū niſi hoc q8 ſe
quitur. Et clamauerūt ad dn̄m
cū tribularent̄: ⁊ de neceſſitatibꝰ
eoꝝ edu **Hugo** hoc facit do
xit eos minꝰ quādo
animā de corpe educit. q q̄diu vi
uit homo ſemp ē vallatꝰ tēptatio
nū piculis. et idō clamat apl's ad
rō. vij. Infelix ego hō. q̄s me libe
rabit de corpe mortis huius. Et li
cet in hac vita de hijs non educat
oīo. tn̄ ipſas tēptacōes mitigat
vt nō nocēāt ſed iuuēt. vn̄ ſequit̄
Et ſtatuit pcellā eiꝰ. i. aſperita
tem tempta **Nico** in aurā
tionis. cōferendo
cōſcientie ſerenitatē trāquilitatis
Et ſiluerunt fluctus eius. i. dē mo
tus carnales quos temptatio ex
citabat. Et letati ſūt. i. domino

ex eius beneficio viz [q̄ ſluctuabāt]
fluctus temptationum· quib⁹ fati
gabant [Et] i hac tranquillitate
[deduxit eos in portū volūtatis eo
rū] i· ad requiē vite celeſtis quā
deſiderabāt· Et qm̄ ex hoc eſt deo re
gratiandū nō ſolū pticularit̄ ſ; a
tota eccā· Ideo ſubditur
Jeroni
[Cō fitean
tur dn̄o mīe eius] qbus ꝓtegit gen⁹
humanum [et mirabilia ei⁹ filijs
hominū] q̄ mirabiliter hos cōpe
ſcuit flu ctus·
Caſſio
[Et exaltēt
eum] deuotis
laudib⁹· n̄ q̄ illi q̄cq̄ poſſit addi·
ſ; vt nos inde ipſius exaltacōne de
beam⁹ mereri·
Jero
[in eccā ple
bis] i· i cōgre
gacōe fideliū [et in cathedra ſenio
rum laudent eum]
Cal
Per hoc pre
cipit omnes
doctores laudes dn̄i pſonare· q̄ in
cathedra ſenioꝝ reſidere noſcūtur
i· q̄ ſucceſſores veterū pōtificū eſſe
meruerunt·
Nico
Conſequent̄ po
nit̄ inuitatio ad
laudandū deū ex liberacōe a ſpūa
li ſterilitate· de q̄ dicit· Amos· viij·
Mittā in trā· nō famē panis neq̄
ſiti aq̄: ſ; audiendi verbū dn̄i· A q̄
gētilitas fuit liberata p aploꝝ re
ceſſum de iudea· dicēte paulo act·
xiij· Vob oportebat p̄mū loq̄ ver
bū dei: ſ; qm̄ repuliſtis illud· ecce
cōuertimur ad gētes· dicat ergo
[Poſuit fluia] ſ· ſacre ſcripture
[in deſer tum] i· in ꝑpl'm gēti
Caſſ
lem· q̄ apl'i n̄
credentib⁹ iudeis ad
Hugo
deſta gētiū tr̄ſierūt·
[a exitus aq̄ꝝ] i· ipſos iudeos vn̄
alijs manabant aq̄ doctrinaꝝ· po
ſuit [in ſiti] q̄ ipſos fecit ſiccos a
egenos· Vn̄ ſubdit [Terrā fructi
ferā] q̄ prius ſupna religione flore
bat· poſtea poſuit [i ſalſuginē] i·
in ſterilitatē bonoꝝ opm· q̄ ſterili
tas p ſalſuginē ideo intelligit̄· q̄a
vbi ſalſus humor dn̄atur fecundi
tatē tollit Et hec ſterilitas i illo po
pulo iudaico cōtigit [a malicia]
i· ꝓpter maliciā [inhabitantiū in
ea] viz iudeoꝝ repellenciū verbū
dei [Poſuit deſertū] i· gētilitatē
[in ſtag̃ aq̄ꝝ] p predicacōe; apo
ſtoloꝝ vt aq̄ ſacre ſcripture apd
eos maneāt [et trām ſine aq̄] i·
gētes prius ſine doctrinas ſimple
poſuit [in exitus aq̄ꝝ] vt· ſ· nō tm̄
retineant doctrinas apud eos ſ; et
alijs ipſas effundant p doctores
ad fidē cōuerſos viz dyoniſiū· am
broſiū· aug· ac alios multos· Ho
em̄ ſaluator predixit Mat· xxi· Au
feret̄ a vobis regnū dei: a dabitur
genti facienti fruct⁹ eius [Et col
locabit illic] ſ· in plenitudine do
ctrina [ſurientes] i·
Nico
gētes fidem a ver
bū dei deuote recipiētes [a cōſtitue
runt ciuitatē habitacōis] i· eccām
collectā ex gentib⁹ deuotis: in q̄ ē
ciuiū vnitas
Hugo
[Et ſe
minaue
rūt] ſ· apl'i ſemie verbi dei [agros]
i· hoies de mūdo: q̄ ager mundū
ſig̃t vt habet̄ Mat· xvi·
Caſſiodor
Seminant agros qui corpora ſua
mundanis ſenſibus peccatorum

celeſti inſtitutione purificant. vt fructus illos germinent qui dño placere noſcitur. Felix labor. pfectus mirabilis. ſic opatur vt redem ptori gẽciũ placat⁹ poſſit agnoſci

Nico [et plantauerũt] id eſt edificauerũt [vineas] i. pticulares ecclias [et fecerũt fructum natiuitatis] i. xpianitatis q eſt natiuitas ſpiritualis [Et benedixit eis] augendo gratiam i bonis ſpiritualibus et tpalibus [et multiplicati ſunt nimis] merito et numero [et iumẽta eoꝝ] i. laicos et ydiotas inter eos [non minorauit] ſed multiplicauit.

Hugo quia plures ſũt cõuerſi ad fidem de ſimplicib⁹ q̃ de ſapientib⁹: de plebib⁹ q̃ de nobilibus. Vñ apls i. ad co i. Videte vocationem veſtram fratres. qm̃ non multi ſapientes. nõ mlti nobiles. ſed que ſtulta ſunt mundi elegit deus vt cõfundat ſapiẽtes ꝛc. Deinde ſubdit de repulſione iudeorum

Ni. [Et pauci facti ſũt] dicens videlꝫ iudei [et vexati ſunt a tribulacõne maloꝝ et dolore] qꝛ p romanos ptim ſũt occiſi. et partim capti atqꝫ diſperſi. Et cã ſubditur cum dicitur [Effuſa eſt ↄtẽcio ſup principes] viꝫ romanos et iudeos. et ꝓpter hanc ↄtẽtionem deſtructi ſunt [et errare fecit] i. pmiſit [eos i inuio] infidelitatis [et non] ſunt ↄuerſi [in via] ſi dei [Et adiuuit pauperem] i. populuꝫ gẽtilem [de inopia] qꝛ eſurientẽꝫ pauit ſacra ſcriptura [et poſuit] per ꝑdicationem apoſtolorum et p̃latorum in ecc̃ijs [ſicut oues familias] i. ſ. gencium cõuerſarũ xpõ humiliter ac deuote ſeruientium.

Hugo Vt audientes voceꝫ veri paſtoris fide nõ ficta ſequantur xpm [Videbunt recti] multitudinem conuerſoruꝫ [et letabunt]

Caſſio qꝛ fideleꝫ populum reſpiciunt ſuis rethibus acquiſitũ [et omnis iniquitas] i. ſ. dyaboli [opilabit os ſuum]

Nico quando elãſdo nimi ſi erit quod poſſit oppom In fine pſ̃ cõcludit pro omnibus predictis dicens [Quis ſapiens et cuſtodiet hec.] viꝫ vt ſe reputet pauperem ac ſine adiutorio dei nil valere [et] [tũc intelliget miſericordias dñi]

Aug. Qui errantẽ et egenũꝫ in viam deduxit et pauit. q̃ pugnantẽ adũſus difficultatẽ peccatoꝝ et colligatũ vinculꝰ ſoluit cõſuetudinis et liberauit: q̃ faſtidientẽꝫ vbi dei et tedio quodã pene morientẽ. miſſa medicina vbi ſui ẽcreauit: q̃ piclitantẽ int̃ naufragia et pcelloſa maris huius diſcrimina ad portũ pduxit. q̃ eũ deniqꝫ ↄſtituit in eo ꝑplꝰo vbi humilib⁹ dat gr̃ã. et fecit eũ ſuũ: vt intus manẽs multiplicaret nõ vt foras exiens minueret. Hec cuſtodiet ſapiens p humilitatẽ itelligẽdo mias dñi

Col. Vñ btũs bernard⁹ ponit ſeptẽ mias dñi de quib⁹ in principio pſal. octogeſimioctaui ſup̃ dictũ ẽ. Noſqꝫ p̃ceimur dñꝫ q̃ peccãtib⁹ pcit. pctõres ad pniãꝫ pducit. pctã idulget. facultatẽ be

incep⁹ cõtinendi ac emendatius
viuendi gratiã preſtet. quatin⁹
eius mĩa adiuti ſic vitam nr̃e pere
grinationis finire valeam⁹. vt cũ
electis ſuis regni celeſtis pticipes
effici mereamur. Ipĩ ſit cũ eterno pr̃e
a ſpũ ſancto honor a gloria i ſecu
la ſeculorum. Amen.

Pſalm⁹. Cvij.

Paratũ cor

Col. pſ̃ iſte cõpo
ſitus eſt a cõ
textus ex duab⁹ pti
bus duorũ pſalmorũ. Pã pma ps
huius pſ̃ vſqʒ ad illũ verſiculum.
Saluũ fac dextera tua. ſumpta eſt
ex fine pſ̃. lvi. qui incipit. Miſere
re mei de⁹. miſerere mei. Scđa ps
ſumpta eſt ex fine pſ̃. lix. q̃ icipit
Deus repuliſti nos. Sʒ qꝛ huic pſ̃
preponit̃ alius titulus q̃i ex aliis
predictis pſalmis. Ideo alit̃ expo
nẽdus ẽ. Titulus vero hui⁹ pſ̃ tal'
eſt. Canticum pſ̃ ipſi dauid.

Hugo. Cui⁹ ſenſus talis ẽ.
Canticũ pſ̃ .i. pſ̃ iſte
agit de mẽtis iocũditate que de bo
nis opibus pcedit: ad quem idẽ
pſ̃ monet nos.

Caſſ. Cãticũ enĩ re
fert̃ ad ſuma
rum rerũ cõtemplacõem: pſ̃ vo ad
opas actuales que tñ diuinis no
ſcuntur conuenire mandatis.

Nico. Iuxta enĩ lrãlem ſenſũ
pſ̃ iſte ẽ exultatio dñi i
deo: atqʒ grãrũ actio de reſtitucõne
regni iſrahel in ſtatũ bonũ tpe dd
victoria ſibi a deo conceſſa de ydu
meis. q̃s redegit ſub tributo vt ha
betur .ij. re. gũ. viij.

Col. Et licet iſte pſ̃ ſm Ieronimũ
et caſſio. ſit vox xpĩ grãs deo pri
exſoluẽtis. in hoc enĩ pſ̃ dr̃ quõ
ipſe xp̃s ſuſcipiẽs mirabile paſſi
onis archanũ reſurrexit in gloriã
ſempiternã: tñ qꝛ in p̃dictis pſ̃ tõ
lrã hui⁹ pſ̃ ſm hunc ſenſũ miſti
ce expoſita ẽ in pſ̃ predictis de xp̃o
Ideo hic pſ̃ ad pñs exponit̃ ſm ſe
ſum moralem.

Hugo. Sup̃ ei pſal
miſta in tri
bus pſ̃ predictis inuitauit nos ad
cõfeſſionem cũ dixit ter. Cõfitemi
ni domino: hic oñdit auditori. di.

Paratum cor meum deus. ad
tibi cõfitendũ. paratum cor
meum. ad faciendum q̃ in p̃ceptis
cantabo. deuote orãdo. a pſallã.
opa bona faciẽdo a hoc. in gloria
mea. i. puritate cõſcientie mee de
qua dicit apl's .ij. ad cho .i. Gloia
nrã hec ẽ. teſtimoniũ cõſcie nr̃e.

Iero. Hoc dñe qđ tibi pſallo
qđ tibi cãto: nõ tibi gra
tiam facio ſed mihi. In alio pſ̃ di
cit. qm̃ bonorũ meorũ nõ eges. Qđ
ergo facio: p me facio. Ieiunam⁹.
nunq̃d deo aliq̃d donam⁹. ꝯ p pecca
tis noſtris hoc facim⁹. Iacem⁹ in
ſacco: q̃d ex hoc preſtamus deo n̄
vt ſaluemus animas nr̃as. ꝯ Ipſe
enĩ hoc deſiderãt ſicut bonus a miſe
ricors medicus. ſi aliquẽ ſanauit
gaudet quidẽ et ipſe a ille q̃ ſana
tus ẽ. ita et dominus noſter.

Hugo. Et qꝛ pmittunt multi
ſanctã deducere vitã
ſed non ſoluunt. Vnde ſubiungit

Exurge pſalteriū ⁊ cythara⌋
Eſto pſalteriū decacordū p obſer
uantiam decē mandatoꝝ dei: ⁊ cy
thara p carnis mortificacōem S;
q̄ michil poſſumus facere ſine grā
dei. Ideo addit⌊exurgam⌋de vicijs
ad bō opa⌊diluculo⌋.i. in ortu gra
tie⌊confitebor tibi⌋cōfeſſione lau
dis⌊in populis domine⌋bonitatē;
tuam laudando nō ſolū verbo ſed
etiam exemplo vnde ſbdit⌊⁊ pſal
lam⌋bona opa faciēdo⌊tibi⌋.i. ad
honorē tuū⌊in nationib⁹⌋bonum
exemplum alijs prebendo. Iuxta
illud Mat. v. Sic luceat lux veſtra
coram hoībus vt videant opa vrā
bona. et glorificent patrem veſtꝝ
qui in celis eſt. Et merito laudan
dus eſt⌊Quia magna ſup celos⌋
hoc eſt ſuper iuſtos⌊mia tua⌋q̄
quantumcūq; iuſti ſint. tū neceſſe
habent non iuſticiam allegare ſ
miſericordiam implorare. Vnde.
Grego Vita ſanctoꝝ ſic
cibit ſi pietas deſit
⌊et vſq; ad nubes veritas tua⌋.i.
vſq; ad peccatores puniēdos qui
nubes dicūtur. Iude. ij. Hij ſūt nu
bes ſine aquis: que a ventis circū
ferūtur⌊Exaltare ſup celos de⁹⌋
.i. fac vt ipſi celeſtes homines te ex
altent bonis opibus. et ſic iuſtici
am facientes de ipſa iuſticia remu
nerent. Exaltatur āt deus a bonis
hoībus p famam bonam p cultū
p fidem p cōtemplacōnem⌊⁊ ſup
oēm terrā⌋.i. ſup peccatores qui
ſunt omnis terra .i. omīo terreni ſit
⌊gloria tua⌋.i. mia. que dicit̄ glo
ria de qua dicit apoſtolus ad rō.

iij. Omnes peccauerūt: et egēt glo
ria dei. Cur āt hoc petit cōſequēter
manifeſtat cum ſubiungit dicēs.
⌊vt liberentur dilecti tui⌋a ſeruitu
te peccati ⁊ dyaboli. licet enī odiſti
oīes qui opantur iniq̄tatem. tū
diligis peccatores in quantū ſunt
creature tue. quia ſic dicit̄ ſapie.
xi. Diligis omnia que ſūt: ⁊ michil
odiſti eoꝝ que feciſti Intm̄ eni;
peccatores creature tue ſūt a te di
lecti. q̄ te feciſti ſeruum vt eos libe
rares: et mori voluiſti vt eos rēdime
res⌊ſaluum fac⌋.ſ. me per ſpem in
pn̄ti ſicut ait apl's ad rō. viij. Spe
enī ſalui facti ſum⁹⌊dextera tua⌋
.i. ꝓpiciacōe tua⌊et exaudi me⌋vt
ad ſalutē perueniam⌊Dominꝰ lo
cutus ē in ſancto ſuo⌋.i. in viro ſcō
qui ⁊ in alio pſ̄ dicit Audiā quid
loquat̄ in me dn̄s deus. Deinde ſe
quit̄ vox dn̄i dei dicētis⌊exultabo⌋
de iuſtis ſic dr̄ yſa. lxij. Gaudebit
ſponſus ſup ſponſam⌊et diuidā ſi
cimā⌋.i. ſperabo de ſocietate bono
rum malos qui p̄ne ⁊ iniq̄ vixerīt
fugiēdo ſicut ſichimite q̄ int̄ alia
mala que fecerīt oppreſſerūt dinā
filiā iacob. vt habet̄ gene. xxxiiij.
⌊⁊ cōuallē tabe metabor⌋.i. humi
lem pn̄iam fideliū luctantiū ɔtra
vicia que in hoc mūdo velut in ta
bernaculis ſunt. nō manentes ſic
ſeculi amatores. ſ; vt peregrini ad
celeſtē patriam trāſeuntes. Hoꝝ
pn̄iam ⁊ victoriā⌊dimeciar⌋.i. iu
ſte remunerabo reddendo vnicuiq;
mercedē ſcd̄m ſuū laborem. Et ne
quis de bonis ſuis ſuperbiat ⁊ ſibi
ea aſſcribat conſequenter ſubiū

git· Deus eſt galaad] i· a me habet homo teſtimonium bonoꝝ opm: qꝛ non q̄ ſeipm ɔmendat ꝓbatus eſt ꝛc̄· Galaad aceruus teſtimonij interpretatur L a meus eſt manaſſes] i· a me habȝ homo vt poſterioꝝ hoc eſt terrenoruȝ oblitus ad anterioꝛa viȝ celeſtia ɔſequēda ſeipm extendat vt dicitur ad philipp· iij· Manaſſes em̄ obliuio interpretatur L et effraim·] i· fructificatio et omnis ꝓfectus ſpūalis n̄ eſt ab homine: ſȝ eſt L ſuſceptō capitis mei] id ē dei· Quaſi dicat· ſuſcipitur a deo largiente· Vnde apl's ad cho· i· iij· Deus incrementum dedit· Hec aūt tria viȝ bō opatio· mundi obliuio ꝛ ꝓfectus in bono ſpūaliter cōcedunt fidelib9 a dño largitore· q̄bus ne noceant latrones ꝛ demones ſupponit eis dominus regē de quo ſubdit L Iuda rex meus] i· confeſſio regit mihi iſta tria dona: qꝛ ipa ɔfeſſio latrones ꝛ ſuggeſtiones dyaboli ꝛ motus carnales deſtruit: et regnum cōſcientie in pace a peccatis cōſeruat· Nā iuda confeſſio interp̄tatur: et quod rex iſte bn̄ regat ſūme neceſſaria ē ſapia· que eū doceat q̄d bonū ſit aut malū· Vn̄ addit L Moab lebes ſpei mee] Moab interpretatur aqua materna ꝛ ſigt ſapientiaȝ patꝛis: i qua ſacra ſcriptura cōtinetur Lebes eſt ſtudiuȝ in quo caro hois decoquit ſcdm q̄d dī eccle· vltimo· Frequēs meditatio viȝ ſcripturaꝝ: carnis eſt afflictō Sapia igitur que acquirit i ſtudio ſacre ſcripture docet diſcernere inter bonum ꝛ malū· ꝛ in confeſſione ꝛ eſt robur ſpei mee adipiſcendi patriam celeſtem ad quam aſpiro Vn̄ apl's ad rō· xv· Quecunqȝ ſcripta ſunt· ad noſtram doctrinā ſcripta ſunt· vt p pacientiā ꝛ ɔſolacōem ſcripturarū ſpem habeam9 L In ydumeaȝ] que terena interp̄tatur ſignt peccatores· ad quos L extendam calciamentū meū] i· exēpla humanitatis mee vel ſcōꝝ· Calciamentū em̄ ſit de corio mortui aial' Mortua aialia ſunt ſancti qui mortificauerūt corpa ſua p pn̄iam· et multi coruȝ ſe morti p xp̄o tradiderunt· quoꝝ cōuerſatio relicta ē nobis in exemplū· Ipſoꝝ em̄ exēplo multi cōuerſi ſunt ad pn̄iam· vn̄ ſubdit xp̄s L mihi alienigene] i· peccatores L amici facti ſūt] i· recōſiliati ſunt p penitentiam qui pri9 erant inimici p culpam Sed quia pauci ſunt qui de vita ſeculari ad dn̄m cōuertuntur· querit domin9 Quis deducet me in ciuitatē munitam] i· in cor vallatum ꝛ obſtinatum multis vicijs L aut quis deducet me in ydumeam] i· in mentem terrenas delicias amantem· ꝛ quaſi dicat· Nullus niſi tu ipē· qui ſolus conuertis ad te cor peccatoris· vnde vir iuſtus de ſe non preſumens ꝛ peccatoribus cōpatiēs cridens ait Nonne tu deus] quaſi dicat· Non ſumus digni et potētes hoc facere quia tu ſolus cōuerti facis peccatores de via ſua mala L q̄ repuliſti nos] quaſi nō egēs noſtro auxilio L ꝛ non egredieris deus] ad capiendū ſiue ad cōuer

fendum cor obſtinatum[In virtuti-
bus noſtris quia hoc non ad nos
infirmos ſed ad te ptinet ſicut di
xiſti yſa. xliij. Ego ſum q̄ deleo ini
quitates tuas. ꝓpter me. Nos po
tius īdigemus tuo auxilio. Vnde
ſubditur[Da nobis auxiliū] nō
in pſperitate mundi que nociua ē.
ſed[de tribulacōne] que iuuat qꝛ
retrahit hominem a peccato ⁊ ad
deum redire cōpellit. nec hoc auxili
um quero ab homine[qꝛ vana ſa
lus hominis] vn̄ Jeremias. xvij.
dicit Maledictus homo qui ſpē ſu
am ponit in homine: ⁊ a deo recedit
cor eius. Jero. Hec ſnīa omnibus
patet Aliquis ſpeā
uit in impatore in principe in pr̄e
aut matre aut ī aliquo negocio.
ſubito ſubtractus eſt ſpūs ei⁹ in
quo ſperauit ⁊ euanuit ſalus eius
ꝓpter qd nos ſperantes [In deo]
Hugo. Et non in noſtra potē
tia vel in ſapia [facie⁹
virtutem] .v. virtuoſā opacōnem.
Caſſi. Ipſe in domino facit v
tutem: qui in mādatis
eius iugiter pſeuerās dyabolicas
temptacōes eodem miſerante cal
cauerit Sequit[Et ipſe ad nihilū
deducet inimicos noſtros] Quid
tibi fideliſſime opus ſūt ferena ar
ma qui habere talia pbaris auxi
lia: Ipſe ei pro te pugnat cui null⁹
reſiſtit. Ad nichilū quippe pducit
inimicos fideliū ſuoꝝ qñ delet eos
de libro viuentium vbi ſibi ſcripti
videbantur elati. Ecce mundi iſtius
tribulatio beata ſi ſcd̄m dn̄i impe
rium toleretur. ecce humilitatem

celeſtis culminibus celſiorē. qꝛ non
poteſt deficere cui venit auxiliū de
tribulacōe. Sine te dn̄e de⁹ vniuer
ſus mundi reus eſt principatus.
anxia eſt ſibi q̄libet poteſtas: et p
te gaudet humilitas. Quis poſſit
enarrare magnificentiā tuā: qui
noſti tribulacōes tpales in gau
dia eterna cōuertere. et illud apd
te eſt precioſum qd in hoc mūdo
ſceleratis hoībus videtur abiectū
Tibi domine laus ⁊ gloria in ſecu
la ſeculorum. Amen.

Pſalm⁹. C. viij.

Deus laudē
Titulus In finē pſ
dauid Ex ſupiorib⁹
patet ſenſus eius.
Nico. De materia huius pſ
dicit beat⁹ petrus actu.
ij. qꝛ lrā huius pſ intelligitur de
paſſione chriſti ſpāliter quantū
ad hoc qꝛ fuit traditus a iuda tra
ditore qui ex auaricia motꝰ fuit
ad hoc et iudei ex inuidia. vnde di
citur. In diebus illis exurgens pe
trus in medio fratrum dixit Viri
fratres oportet impleri ſcripturā
quam predixit ſpiritus ſanctus p
os dauid de iuda qui fuit dux eoꝝ
qui cōprehenderunt iheſum. Et ſb
dit poſtea. Scriptum eſt in libro
pſalmorum. Et epatum eius acci
piat alter: cuius locum impleuit
mathias. Caſſ. Per totum quidē
pſalmum loquit

dominus chriſtus i forma huma
nitatis aſſumpte. In prima parte
increpat iudeos ac iudam q̄ mala
p bonis creatori ſuo rēdere malue
runt dicens.

Deus ⌋ pater ⌊ laudē
meā ne tacueris ⌋ Hug
i. ne taceri pmittas quin me reſu
ſcites ⌊ qa os peccatoris ⌋ videlicet
cetus ſacerdotum dicentes. In be
elzebub principe demoniorum de
monia eiicit. Math. xij. ⌊ et os dolo
ſi ⌋ .ſ. iude proditoris dicentis Aue
rabbi ⌊ ſuper me apertum eſt ⌋.

Nico Iudei enim fuerūt emē
tes chriſtum et iudas
fuit venditor: et culpam vtrorūq̄
ſimul deſcribit ſicut verba emētis
et vendentis ſimul cōcurrunt vnde
ſubditur ⌊ Locuti ſunt ⌋ .ſ. iudei et
iudas ⌊ aduerſum me lingua dolo
ſa ſimul tractando de traditione
mea ⌊ Et ⌋ prius iudei ⌊ ſermonib⁹
odij circūdederūt me ⌋ dicētes Io.
viij. Samaritanus es et demoniū
habes ⌊ et expugnauerunt ⌋ i. mē
tis i ꝑperijs pſecuti ſūt ⌊ me g̃tis ⌋
i. ſine cauſa. vnde ſubditur ⌊ Pro
eo vt me diligerent ⌋ i. p bono qd
eis feci. ſanando eorum infirmos.
vnde me diligere deberēt ⌊ detrahe
bant mihi ⌋ dicentes Ioh. ix. Nos
ſcimus. quia hic homo peccator ē
⌊ ego autem orabam ⌋ .ſ. pro ipſis
perſecutori Aug⁹ Suo dn̄ico
bus meis. exēplo do
cemur. vt quando aliq̄s ſentim⁹
ingratos. oremus pro nobis primi
tus. vt animū noſtrum deo miſe
rāte atq̄ opitulante vincam⁹ quo
ſentimur in vlciſcendi cupiditatē.
atq̄ animo noſtro ſedato et paca
to. oremus etiam pro ipſis detra
ctoribus noſtris vt ſecuri dicam⁹
Dimitte nobis debita noſtra: ſicut
et nos dimittimus debitorib⁹ no
ſtris. Sequitur ⌊ Et poſuerūt ad
uerſum me ⌋ i. contra me ⌊ mala p
bonis ⌋ hoc declarat cum ſubiūgit
dicens ⌊ et odiū pro dilectiōe mea ⌋
hic eſt omnis et magnus reatus
illorum. Hanc dilectionem in euā
gelio. Mat. xxiij. cōmemorat dicēs
Iheruſalem iheruſalem quociens
volui congregare filios tuos quē
admodum gallina cōgregat pul
los ſuos ſub alis: et noluiſti.

Caſſi. Conſequenter de iuda
pditore maloꝝ omniū
capite multa dicturus etiā miſcet
impios iudeos qui filij ipſi⁹ imita
tione ſceleris extiterunt. Vnde di
cit ⌊ Conſtitue ⌋ i. conſtitues ⌊ ſu
p eum peccatorem ⌋ i. dyabolum
qui merito peccator dicitur quoni
am delictū traditionis domini ab
ipſo ſumpſit initium. Ideo ſubdi
tur ⌊ et dyabol⁹ ſtet a dextris ei⁹ ⌋.

Collect Vt q̄ me noluit ha
bere dominum et ma
giſtꝝ: habeat dyabolū p pte ſua.

Hugo Cum iudicatur ⌋
particulari iudicio i
morte vel in extremo iudicio ⌊ exe
at ⌋ de cōgregatiōe iuſtoꝝ ⌊ cōdem
pnatus ⌋ cum illis quib⁹ dicetur.
Ite in ignem eternum ⌊ et orō eius
fiat in pec Iero quia penitētia
catum ⌋ eius qua dixit
Peccaui. tradens ſanguinē iuſtū:

conuerſa eſt in deſperationem: et abiẽs laqueo ſe ſuſpendit ⁊ ex hꝰ dominũ magis offendit ꝙ ꝙ tradidit do
Nico
minum. Fiant dies eius pauci. quod factum eſt ꝙ cito poſt traditionẽ dominicam ſeipſum ſuſpendit. et epatum eius. i. apłatũ. accipiat alter. ſic factum eſt· quia beatus mathias loco eius electus eſt vt habetur actu· i· Hic nota ꝙ epĩ ſunt apłorum ſucceſſores vt etiã in decretis habet. xxi· caplo in nouo teſtamento. Fiãt filij eius orpham: et vxor eius vidua. quod factum eſt ipſo ſuſpenſo· Ergo ꝑ iſtam ꝓphetiam iudas vxorem habuit et filios· Etiam filij iude dicũtur iudei qui traditionẽ eius ſecuti ſunt de quibus ſubditur. Nutantes. tanꝙ̃ victi incerti q̃ eant. transferantur filij eius. videlicet iudei de loco ad locum tanꝙ̃ vagi. ⁊ mendicent. in omnibus bonis ꝑ impatores romanos ſpoliati. ⁊ eijciantur de habitationibꝰ ſuis. quia de tota iudea fuerunt iudei expulſi. Scrutetur feneratoꝛ. Tũſlacõ hebraica habet. Scrutetur exactor. omnem ſubſtantiam eius. Iſte exactoꝛ fuit tytus qui precepit omnem ſubſtantiam iudeorũ diligenter inquiri et auferri. Ideo ſubditur. ⁊ diripiant alieni labores illius. i. diuicias laboribus eorum acquiſitas· Moraliter iſte verſus ſic exponitur. Scrutetur feneratoꝛ omnem ſubſtantiã eius.
Caſſio. Debitoꝛ quando ad ſoluendum ydoneꝰ non eſt· feneratoꝛ eius a iudice ꝑcepta licentia ingreditur domum obligati ſui· et omnia que habere poteſt diripit: ⁊ ſatiſfacit ſibi ꝓ pecunia mutuata· Sic ⁊ dyabolus quando peccata hoibus multa cõgregauerit ⁊ in eis obſtinata voluntate preſtitueit· accipit poteſtatẽ vt obnoxij ⁊ obligati ſui ſubſtantiam diripiat et pro libitu ſuo de humana ſibi ſpoliacõne ſatiſfaciat· Hoc nũc optatur iude vt datis in poteſtate dyaboli omnibus bonis ſpolietur Alieni quoqꝫ ſũt ſpiritus immundi quibus dyabolꝰ tanꝙ̃ miniſtris imperat ad nocendum· Qui alieni dicuntur quia a regno dei probãtur extranei· Iſti labores diripiunt mãdata domini tranſgredientium dum eos bonis ſpiritualibus priuauerint perceptã licentia Sequitur adhuc de deſtructõe populi iudaici cũ ſubdit·
Nico Non ſit illi adiutoꝛ. quia nullus populus auſus fuit iuuare iudaicum populũ contra romanos· ymo etiã agrippa rex qui erat iudeus noluit eos iuuare ſed magis ꝯiunxit ſe romanis· vt dicit ioſephus ĩ libro de iudaico bello. nec ſit qui miſeratur pupillis eius. quia milites romani ſine miſericoꝛdia parti eos occiderunt· et partim captiuabãt mł tipliciter affli
Jero. gentes· Videte migentes. hi o iudei· fuiſtis ĩ babilonia· habuiſtis ibi prophetas daniel· ezechiel. lxx. annis fuiſtis ĩ captiuitate· ⁊ poſtea veniſtis in ꝓpria· Nota ãnos a ꝓpo

vſq3 ad Ieronimū. Ecce nunc qua dringinti anni ſunt quaē non eſt miſſus ad vos ꝑpheta. et quare de reliquit vos dominus. tunc dere liquiſtis dominum et ydola cole batis et miſerebatur veſtri deus. Nunc cum non colitis ydola. qua re derelinquit vos dominus. Racō eſt hec quia dominū crucifixiſtis et interfeciſtis: et ideo non erit vo bis adiutor. Sequitur.

Nico Fiant nati eius in i teritu3] q2. xlij. anno a paſſione chriſti debellauerūt eos romani [in generacōne vna delea tur nomen eius]

Iero q2 p romanos deleta ē. Iero ſolima: et populus ille deletus eſt.

Nicola. Et illi qui remāſerūt de iudeis diſperſi ſunt p vniuerſās ptes orbis a ſubiecti alijs gentibus. ita q2 faciūt popu lū p ſe nō habentē aliquā terrā.

Iero Videte demenciam dnī: crucifixerūt eū. a. xlij. an nos dedit eis ad penitentiam.

Nico Conſequēter oñdit q2 iudeorū ſucceſſores fue runt puniti pro peccatis parentū dicens [In memoria3 redeat ini quitas pr̄m eius] vi3 iudea a iudeo rum [in ɔſpectu domini] vt punia tur [a peccatum matris eius] id ē ſynagoge infidelis [nō deleatur] i fra. xlij. annos predictos. Illi qui tractauerunt de morte chriſti erāt mortui ſaltem pro maiori parte. ſed eoꝝ iniq̄tas fuit ad memoriā reducta. qn̄ in vindictā mortis xp̄i captiuitas fuit ſup ꝑp̄lm inducta

Hugo Sed quaē p peccato pr̄m puniuntur filij cum ſcriptu3 ſit. ezechielis. xviij. Filius nō portabit iniq̄tatē pr̄is. c Ad quod videtur q2 filius nō por tat iniquitatem patris vt punia tur p patre eťnaliť. ſ3 qn̄q3 puniť tpaliť p pr̄e v pro delicto patris Si vero imittetur pr̄em in delicto: tunc non tm̄ tpaliter. ſ3 eternaliť etiam puniť. Vnde merito puniti fūt filij iude et vxor eius. qm̄ ea co medebant que ipſe iudas dn̄o fu rabatur. et etiā puniti ſunt filij iu deorum qui pr̄es ſuos i peccato ſe cuti ſunt. pſequēdo nomē xp̄i de q̄ bus ſubdiť [Aſtāt ɔtra dn̄m ſp].

Nico q2 illi qui remanſerūt p maiori parte obſtinati ſunt in infidelitate. a ſic ſūt ɔtra do minum. Et addit ſemper.

Caſſi. Quia a regno eius ali enati in iehenne cōtra pietatem iuſticia faciente mittēdi ſunt. Nam cu3 dominus ſit eťna be atitudo: contra ipſum fieri bene di citur. qui perhenni vlcōne dāpnať.

Nico [a diſpeat de ťra memo ria eoꝝ] quantu3 ad bo num: q2 de eis nō remanet niſi me moria ad malū eoꝝ ſcd̄m q2 diciť prouerb. x. Memoria iuſti cū laudi bus: et nomē impioꝝ putreſcet. Cōſequenť ſubdiť cauſa dicte pu nicōis cū dr̄ [Pro eo q2 nō ē recor datus facere miſericordia3]

Hug Nec iudas fecit mia3 q̄ bona paupm furabať. nec iudeus ſimiliť qui in xp̄m ma xima3 fecit credulitatē. vn̄ ſubdiť

(et) ipſe p̄pl's iudaicus pſecutus
eſt homi- **Nico** (i. xp̄m de v̄gi-
nem). ne natū cuius
deitatem pſequi nō poterant (in-
mo p̄ea mendicum) xp̄s em̄ duxit vi-
tam valde paupem (⁊ cōpunctū)
(i. afflictū (corde) ex ingratitudie
iudeorum (mortificare) i. vt eum
occide- **Iero** Lacrie ⁊ cōpūctio
rent. xp̄i erāt. qm̄ perſe-
quentes eum non potuit ſaluare.
eo ꝙ noluerunt penitere.

Nico (Et dilexit maledictō-
nem) que imprecatur
pſecutoribus innocentiū. deutro.
xxvij. (et ve- **Hugo** Iudas op-
niet ei) tauit illā
maledictionem dn̄i dicentis Mat.
xxvi. Ve hoī illi. p quē filius hoīs
tradetur. Et iudei habuerūt illam.
quā ſibiipſis optauerūt. dicētes.
Mat. xxvij. Sāguis eius ſup nos:
et ſup filios **Nico** Propt̄ qd
noſtros pſecucōnē
atrociſſimā ſuſtinuerunt a rōmis
(et) ipſe iudas et iudaicus popu-
lus (noluit benedictionem) que
in lege imprecatur pro operibus
mie. cū dr̄. Bt̄i miſericordes: qm̄ ip-
ſi miam cōſequent̄ (et elongabit̄
ab eo) qꝛ rōmi nō fuerunt miſerti
populo predicto (Et induit ma-
ledictōem ſic̄ veſtimentum) i. fuit
circūdatus maledictionib⁹. ſicut
hō circūdatur veſtimēto. Et qꝛ p̄ea
huius maledictiōis nō tm̄ tetigit
iudā ⁊ iudeos in exterioib⁹ bonis
ſ; etiā i interiorib⁹ vi; anime ⁊ cor-
poris Ideo ſubdit̄ (et intrauit) di-
cta maledictō (ſic̄ aq̄ in interiora ei⁹)

Cassio Qñ deliberauit facere
qd ei fuerat de morte
dn̄i dyabolica iſpiracōe ſuggeſtū
(et ſicut oleum in oſſib⁹ eius) qñ
effectum peſſime ſuggeſtionis in-
audita puerſitate ꝯpleuit. dicēdo.
ſicut oleū ſigt̄ delcātionem facino-
ru; qd ſic corp⁹ pctōris molliter i-
gredit̄. vt ipm quada; iocūditate
pmulceat. i. delcēt. qd ꝯſtat malis
mentib⁹ accidere qñ in ſcelere ſuo
aliqua delectatione glorian̄t (Fi-
at ei ſicut veſtimentū quo operit̄)
Hugo i. q̄i veſtimento opia-
tur maledictōe (et ſic
zona qua ſemp precingitur).

Nico qꝛ fuerūt hac maledictō-
ne ligati. et ſic violenter
tracti extra terram ſuā. et captiua-
ti. in qua captiuitate adhuc pdu-
rant. In fine āt hui⁹ maledictōis
ꝯcludit pſalmiſta in pſona xp̄i
hoīs dicēs (Hoc opus eoꝝ) i. hec
pena q̄ predicta ē p malo ope red-
dita ē **Hugo** (q̄ detrahunt
iudeis mihi apud do-
minū) p infidelitatē (⁊ q̄ loquunt̄
mala aduſus aiam meā) i. huma-
nitatē meam. negātes me reſurre-
xiſ- **Nico** Sequit̄ ꝯſūmatio
ſe. orōis p̄ incoatē i pn̄-
cipio hui⁹ pſ̄ nūc dicētis ad pr̄e;
(Et tu dn̄e dn̄e) rex angeloꝝ et
homi- **Cassio** Hec p̄petitio af-
nu;) fectum ſuauiſſi-
me precationis oſtendit.

Nico (fac mecu;) ſm̄ miā; m̄e
ſuſcitando a morte corpis
(ꝓpt̄ nomē tuū) i. vt nomē tuum
glorificet̄ p meā exaltacōnem (qꝛ

ſuauis ē mīa tua] ſanans omnes
mor **Hugo** per quam generi
bꝯ humano voluiſti
ſubuenire] Libera me [a iudeoꝝ
pſecutōe et a morte p reſurrectōez
[quia egenus et paup ego ſum].

Augꝰ Egeſtas et paupꝰtas īſir
mitas ē ex qua cru
cifixus **Jero** Habete cōſolatio
eſt. nez paupes quia do
minꝰ vobiſcū paup ē [et cor meū
conturbatum eſt intra me]

hugo Ego ſin cruce pendebaz
et ſāguine meo laua
bā ſordes coꝝ: et ipſi nolebāt age
re pniam. Et ex hoc ↄpunctꝰ et con
turbatꝰ ſui et dixi. Pat ignoſce illꝭ:
quia neſciunt quid faciunt.

Rico Quāt vmbra cū ꝫ de
clinat ablatuſ ſū] devi
ta pñti p mortē. Vñ Marci. xv. dī.
Mirabatur pylatus ſi iā obiiſſet
[et excuſſus ſum ſicut locuſta].

Gre. xxxi. libro moraliū. Quid
hoc loco locuſte noie niſi
redēptoris noſtri reſurrectio deſig
natꝰ. Teneri eni ſe a pſecutoribꝰ
vſq ad mortē ptulit: ſꝫ ſicut locu
ſta excuſſus ē. quia ab coꝝ manibꝰ
ſaltu ſubite reſurrectōis euolauit
Genua mea infirmata ſūt a ieiu
nio. **Caſſi.** Legimꝰ dñz xpm. xl.
dies ieiunaſſe: genu
a tñ eius infirmata eē nō legimꝰ.
Melius ꝗ genua ad ipſius mem
bra referant. que reuera īfirmata
ſunt qñ apl'i in paſſione eiꝰ diſpſi
ſunt. Quid eni plus potuit eē infir
mius ꝙ vt petrus negaret. et reliq
turba fidelium lateret. Jdē augꝰ.

Rico Ad litterā enim xpc. xl.
dierū eſuriit et laborib
ac vigiliis multis paſſus ē fatiga
tionez corpis. q maxime ſentit in
genibꝰ. eo qꝛ ſuſtinēt pondꝰ corpo
ris. Vñ dī. Joh. iiii. Jhs aūt fati
gatus ex itinē ſedebat ſup fontē.

Jero Habete cōſolationem o
monache ieiunādo: ſiqdē
et hoc dñs fecit. Ego āt dico quia qñ
ieiunat monachus. fortior fit ieiu
nio. Et nos qñ ieiunamꝰ et facies
nr̄e pallide ſūt. et qñ ſic diuidemur.
cognoſcimꝰ noſmetipſos tūc pul
chiores apparere xpō. Tales mili
tes diligit xps cū ieiuniis vacāt.
ānona nr̄ā et eſca ieiuniū eſt. q̄re.
quia in ieiunio victoria ē: et ī victoria
triūphus. Demū et apl's nō in ſa
nitate. ſꝫ in infirmitate gloriatꝰ.
Sequi **hugo** [et caro mea] q
tur. in ſepulchro ia
cebat mortua [immutata eſt] i. in
meliꝰ mutata eſt p reſurrectionē
et hoc [propter oleum].

Caſſiodorus. ꝙ pter
gratiaz
diuinam Ipſa eſt enim grā q car
nis īfirmitatē in immortalitatis glo
riam cōmu **Hugo** Vnde in
tauit. alio ps
dicit. In ipſo ſperauit cor meū: et
adiutus ſum. et refloruit caro mea
viz p grām reſurrectōis Cōſequē
ter adhuc enumerāt īpperia q pſſi
di iudei in ipm exercuert cū ſubdit
dicēs [Et ego factꝰ ſū opprobri
um illꝭ]. ſ. iudeis p ignominiaz cru
cis [viderūt me] in cruce pēdētē; [et
mouerūt capita ſua] ſb ſanādo me

Vnde Math. xxvij. Preterevntes autē blaſphemabant eum. mouē tes capita ſua⌊ Adiuua me domi ne deus meus⌋ i paſſione huma nitatem meam confortando⌊ ſal uum me fac⌋ a morte me reſuſcitā do⌊ ſcd̄m miam tuā⌋ Cauſā ſubiū git dicens⌊ Et ſcient ꝙ manus⌋ ⁊ poteſtas⌊ tua hec⌋ .ſ. opata ē⌊ ⁊ tu domine feciſti eā⌋ viꝫ miaꝫ vt p meā paſſionē redimeretur genus humanum⌊ Maledicent illi⌋.

nicola. ꝙ iudei i malicia obſtinati aplis gloriā reſurrectionis xp̄i predicantibus maledicebāt. Actu. xix. vbi dī Cū autē quidā indurarent̄ ⁊ nō crederent. maledicentes viā dn̄i coram omni multitudine. Paulus diſcedēs ab eis ſegregauit diſcipulos ⁊c̄. et tu benedices⌋ q̄a predicationem aploꝝ cōfirmauit p curationes languidoꝝ et ſuſcitacōes mortuoꝝ. ac alia dei beneficia q̄ dicunt̄ benedictōes in ſacra ſcriptura Jō ſubditur⌊ Qui inſurgūt in me cō fundant̄⌋ ꝙ ex dictis miracul' confundebant̄ adūſarij veritatis⌊ ſeruus autem tuus letabit̄⌋ in dextera tua collocatus. Ecce contrariuꝫ accidit iudeis. Putauerūt eni xp̄m confundere et ex eius cōfuſione ſibi gaudiū acquirere: ſed xp̄s adeptus eſt gaudiū ⁊ ipſi cōfuſionē. que eis predicit̄ cum ſubdit̄⌊ Induantur qui detrahūt mihi pudore⌋. Hoc factum eſt qn̄ xp̄m reſurrexiſſe audierūt et apl'i hoc vbiqꝫ predicauerunt⌊ ⁊ opiantur ſicut diployde⌋ ⁊ tanq̄ duplici veſtimē to⌊ confuſione ſua⌋.

Aug⁹ vt viꝫ corā deo ⁊ homi nibus erubeſcant.

Grego. ix. libro moraliū Duobus modis in hac vita hominem iudicat deus: ꝙ aut p mala pn̄tia inferre iā tormenta ſequentia incipit. aut tormenta ſequētia flagellis pn̄tibus extinguit ſicut voce āgeli ad ioh̄ in apoc̄. dicitur. Ego quos amo arguo et caſtigo Niſi eni delictis exigentibus iuſt⁹ iudex ⁊ nunc ⁊ poſtmodum quoſdam percuteret: de iniq̄s pſalmiſta non diceret. Induant̄ ſicut dyploide confuſione ſua. Confuſione ḡ ⁊ dyploide induti ſunt. qui iuxta reatus ſui meritū ⁊ tpali ⁊ perpetua aīaduerſione ⁊ pena feriunt̄.

Collect Hee ſūt. xxx. maledictōes q̄bus ſententia iudicis eterni pculit ⁊ percuſſit in anima iudam vendentem ⁊ iudeuꝫ ementem pro. xxx. denarijs ſaluatoreꝫ. ſicqꝫ pro vno quoqꝫ denario notati ſunt mortis cauterio. Seq̄t̄ gratiaruꝫ actio ex parte chriſti hominis dicentis ad patrem.

nico Confitebor domino nimis ⁊ deuotiſſime⌊ in ore meo⌋ confeſſione laudis⌊ et in medio multoꝝ laudabo eum⌋ Hoc verificatum fuit in chriſto quando poſt reſurrectionem ſuā diſcipul' ſuis apparuit manifeſtans ipſaꝫ reſurrectionem ad laudem dei patris⌊ Qui aſtitit a dextris paupis

Hugo Id ē mei qui fui pauper rebus et amicis in paſſione. Jeronī⁹. diabol⁹ ad

dexterã iudẽ ſtetit a dominꝰ ad dex
teram michi ſtetit [vt ſaluam fa
ceret a perſequentibus].

Rico .ſ. iudeis [animam me
am] .i. humanitate me ſu
ſcitãdo a morte. Vel ẽ vox populi
fidelis grãs agentis et dicentis.

Hugo [Confitebor dño] .i.
laudabo eum non te
pide vel accidioſe ſed [nimis] .i. tã
corpore ꝙ mente eius pſalmodiã
cantando in ore meo. et non pvica
rium [in medio multoꝝ] .i. in ec
cleſia [laudabo eum] quia ſemper
laus eius in ore meo [ꝙ aſtitit pec
cata remittendo] a dextris paupis
ſcilicet populi chriſtiani.

Augꝰ Non vt ei multiplicaẽt
annos vite cito finien
de neqꝫ vt eius augeret pecuniam
aut eum faceret corporis viribus
fortem vel ad tempus ſanum ſed
[vt ſaluã faceret a pſequentibꝰ
tam demonibus ꝙ prauis homi
nibus] animam meam. Salua fit
autem a pſequentibꝰ anima ſi nõ
eis conſentiatur ad malum. Non
autem eis conſentitur cum aſtitit
dominus a dextris paupis ne ip
ſa paupertate v infirmitate ſuccũbat

Caſſiodoꝛ Quintus pſ
eſt eoꝝ qui
latius de domini paſſione locuti
ſunt viz. xxi. xxiiii. liiii. et. lxviii. et
pñs. Cviii. Virgo pepit. meſſias
venit. agnus immaculatus occiſꝰ
eſt. redemptor ſurrexit a mortuis
mundus audita credit et adhuc
iudeꝰ ſimulat ſe neſcire quod totus
mundus agnouit. Preſta domine
obſtinatis cõuerſionem lumen
obſcuris incredulis fidem vt pro
quibus in cruce poſitus oraſti pi
citantibus ſubuenire digneris.
Nam quibus ſuadere iuſta nõ poſ
ſumus recte pro illis tibi domine
ſupplicamus qui es benedictus in
ſecula ſeculorum. Amen.

Pſalmꝰ .C.ix.

DIxit domi
nꝰ domino
meo: ſede a dextris
meis. Titulus. pſalmus dauid

Rico Per hoc patet ꝙ dauid
ẽ autor huius pſalmi
qui loquitur de chriſti diuinitate
et de verbo incarnato quod proba
tur primo per dictum ſaluatoris.
Math. xxii. vbi dicitur Congrega
tis autem phariſeis interrogauit
eos iheſus dicens. Quid vobis vi
detur de chriſto: cuius filius ſit. Di
cunt ei. dauid. Et ait illis. Quomo
do ergo ipſe dauid in ſpiritu vo
cat eum dominum dicens Dixit do
minus domino meo: ſede a dextris
meis. Et ſubditur. Si ergo dauid
vocat eum dominũ quomodo eius
filius eſt. et nemo poterat ei reſpõ
dere verbum quia phariſei diuini
tatem chriſti ignorabant p quã
chriſtus eſt dominus ipſiꝰ dauid
vt hic patet a filius eius ſcđm car
nem ſicut dicitur. Mat. i. Liber ge
neracõnis ihũ xp̃i filii dd. Pꝫ etiã ꝙ

iſte pſalmus loquitur de chriſto
ſcdm eius humanitatem p dictū
apoſtoli ad hebreos ꝛ vbi p trāz
huius pſ̄ ꝓbat chriſtū maiorez
angelis dicens Ad quē autem an
geloruz dixit aliqn̄ Sede a dextris
meis quouſqꝫ ponam inimicos tu
os ſcabellum pedum tuorū· quaſi
diceret Nulli· Ideo ſubdit· Nonne
omēs ſunt ām̄miſtratorij ſpūs ꝛ
in miniſteriū miſſi ⸿ Probatio āt
non fit niſi ex ſenſu lrāli ſm ꝙ dic
Augꝰ contra vincentiū donati ſtā·

Caſſio. Sanctiſſimus igitur ꝓpheta in ſecretuz al
tiſſime cōtemplacōnis euectus in
primo verſu ineſtimabilia verba
refert que omnipotens pater om
nipotēti et coeterno filio ſibi dixit
naturam ſimul deitatis ꝛ humani
tatis oſtendens. **Glo.** Et loquens de futuro p
modum preteriti ꝓpter certitudinē
prophetie dicit.

Dixit ⌋ nō ore carnali protulit
ſed etna diſpōne p̄ordiauit
More noſtro loquitur ꝓpheta cuz
ait ⌊ Dixit dominus ⌋. **Nico.** ſ. deus pater ⌊ domino
meo ⌋ ꝛ xpō filio ſuo: quem dauid
dominū vocat ratione diuinitatis
ſue· Geminatio iſta videlicet.

Caſſi. Dominꝰ domino meo. et pſonam patris et fi
lij cōpetentur expreſſit: ꝛ vnaz na
turā deitatis euidenter oſ̄dit· Quid
autem deꝰ ab eterno diſpoſuit con
ſequenter declarat dicens ⌊ ſede a
dextris meis ⌋ **Iero.** Deus nō ſedet: aſſumptio corporis
chriſti ſedet. Huic ergo precipit
vt ſedeat qui homo eſt qui aſſum
ptus eſt. **Caſ.** Nam ſi naturam deitatis excogites· quē
locū poteſt habere partis ſiniſtre
vel dextre qui omnia vbiqꝫ pleniſ
ſima maieſtate ꝯplectit̄ ⸿ Victori
igitur filio ꝛ per ſanctam incarna
tionem totius mundi triumpha
tori poſt reſurrectionis gloriaz ho
norabilis cōſeſſus offertur.

Nico. De qua dicitur. Marci vltimo. Et dominus quidē
iheſus poſtꝙ̄ locutꝰ eſt eis· aſſum
ptus ē in celum ſedet a dextris dei·

Hugo. Id eſt in potioribus bonis dei patris.

Caſſiodorus. In qua parte po
nēdi ſunt qui a pfidis diuinitatis
munere ſegregantur· Iuxta illud
Pater volo vt vbi ego ſum· illic ſit
et miniſter meus mecuz· Adiecit
q̄ꝫ Donec ponā inimicos tuos ⌋

Nicola. ſ. iudeos qui perſecuti fuerunt chriſtum
ad mortem ⌊ ſcabellum pedum tuo
rum ⌋ ꝛ ſubiectos tibi· quod vide
mus impletum· quia illi qui de iu
deis crediderunt ſunt chriſto ſubie
cti per fidem Illi vero qui increduli
remanſerunt: ſunt membris chri
cti ſubiecti quia in terris principū
chriſtianorum manent ſicut ſerui
et abiecti· Nam inter ſarracenos
habitare non permittuntur: vt a
fide dignis narratur·

Hugo. Nota ꝙ h. donec· eſt affirmatiū ſeu idūſi
uū oīz tpm Et quiqꝫ ē negatiū ſiue

exclusiuu; omnium temporum vt
habetur Math.i. Joſeph non co
gnouit eam donec peperit filium
i. nunq̄ cognouit. Huiuſq; fuerūt
verba patris ad filiu;: que recita
uit propheta: nunc autem ſe cōuer
tit propheta ad loquendum ipſi
chriſto

Nico Virgam vir
dicens. tutis tue [i. po
teſtatem docendi in omnibus lin
guis et faciendi miracula ad con
firmationem doctrine [emittet do
minus [chriſtus p apoſtolos [ex
ſyon] Jſta miſſio fuit facta in mō
te ſyon vt dicit Jeronimus in epi
ſtola ad paulinum. Apoſtoli enī
aliiq; diſcipuli chriſti ſpiritu ſan
cto confirmati exierunt ad predi
candum p orbem gloriam chriſti
Vnde yſa. ii. dictu; eſt De ſyon exi
bit lex: et verbum domini de ieru
ſalem. Et quia p doctrinam et mi
racula apoſtolorum illi qui per or
bem propter ydola chriſtum pſe
quebantur. conuerſi ſunt ad fide;
et ſubiecti ipſi xp̄o dī [dominare]
ſ. tu chriſte dominaberis. Trāſla
cio romana habet. et dominaberis
[in medio inimicoꝝ tuorum]

Hugo i. in cordibus eoru;
p fide;: qui p̄us erāt
inimici per incredulitatem.

Nico Notandum vero q̄ po
teſtas docendi predcā
conuenienter figuratur p virgā:
quia doctores hebreorum antiqui
tus portabant virgam in ſignu;
doctrine. Similiter paſtores ecclē
baculum portabant: et apoſtolis
ad predicandum miſſis. Mat. vi.

dicitur. q̄ non portarent niſi virga;
tantum. Similiter poteſtas mira
cula faciendi p virga; deſignatur
Vn̄ moyſi miſſo a domino in egi
ptum dicitur exo. iiii. Virgā quo
q; hanc ſume in manu tua: in qua
facturus es ſigna. Conſequenter
oſtenditur equalitas chriſti ad
patrem que cōuenit ei ratione na
ture diuine: que eſt eadem in pr̄e
et filio Et hoc eſt quod dicit [Te
cum principium] Principium di
citur hic deus pater ſicut a Joh. i.
dicitur. Jn principio erat verbu;
id eſt filius erat in patre.

Hugo Dicit ergo pater filio
[Tecum principiu;]
i. eadem auctoritas dominandi et
principandi eſt michi. tecum.

Nico Eſt enim filius cu; patre
vnus in natura et diſtin
ctus in perſona: et hoc importat
hec dictio tecū. ſ. vnionē diſtictoꝝ

Caſſio Sed hic ſācti quem
admodum ſit prin
cipiu; in principio videlicet pater
in filio. nequeunt intueri: quod ta
men manifeſtum erit oībus eiūs

Nicola [in die v̄tutis tue]
Hoc eſt i claritate
patris que eſt dies ſine nocte Vn
de in apoc. xxi. Nox enim non erit
illic. in qua die videtur apte virt⁹
chriſti quantum ad deitatem et
humanitatem: quia ſancti in pa
tria reficiuntur interius in aſpcū
humanitatis eius. vt dicit Aug⁹
ſuper Johannem. Jdeo ſubdit [in
ſplendoribus
ſanctorum].

Caſſiodoꝛ

Quādo in reſurrectione lucebunt
ipſi ſancti ſicut ſol. et ita purifica
ti atq₃ conſpicui erunt vt illaꝝ ma
ieſtatem queant cordis oculis in
tueri. Conſequenter oſtendit con
ſubſtātialitatem filij cum patre.
Vnde dicit pater [ex vtero] id eſt
ex archano ſubſtātie mee. ex ipſa
videlicet deitate. totū ex toto. oīpo
tentē ₃ de oīpotente. lumē de lūie. ſū
mum ex ſummo q̄d nulla inueſti
gatio null⁹ ſenſus poſſit attingere
quemadmodū valeat cōprehēdi
.ſ. quō ante luciferū genui te .i. an
te pductionē ſtellaꝝ. que luciferi
nomine deſignantur ſicut totum
a parte nobiliori denominat̄. et p
cōſequens gñacio filij p̄cedit cre
acionē celi. cū quo facte ſunt ſtelle
Tps āt ſequit̄ motū celi. ſicq₃ añ
tps nō ē niſi etn̄itas. Ergo in etn̄i
tate eterna ē gñacio filij dei. Dicit
enim pa
ter.

Jero

Nō habeo vteꝝ:
ſ₃ ex vtero genui
dico q̄ nō poſſum me alit̄ iudica
re patrem niſi vbis locut⁹ fuero.

Caſſio.

Narratio ē ineffabi
lis intellect⁹. incōpre
hēſibilis cogitacō. ſup̄ creaturaꝝ
oīm vires que angelorū q₃ ſupat
ſenſu₃ et tñ nobis ſe cape put po
tuiſſem⁹ indulget Cōſequent̄ agit
ꝓpheta de xp̄i ſacerdotio cu₃ ſubiū
git dicēs [Jurauit dñs] .i. firmit̄
ſtatuit non filio genito añ ſecula
ſ₃ ia₃ xp̄o q̄ ex maria vgine nat⁹ ē

Hugo

Deus pr̄ legit̄ in tri
bus locis iuraſſe. ſ.
hic xp̄o Itē dd in pſ̄. C. xxxi. dicēs
Jurauit dñs dauid veritatē. Item
abrahe. geneſ. xxij. dicēs. Per me
metipm iuraui dicit dñs [et non
penitebit eū] .i. nō retractabit Pe
nitēcia enī nō cadit in deū: iuxta il
lud .i. reguꝫ. xv. Neq₃ hō ē vt agat
pniam. S₃ videt̄ ɔtrarium cū dicat̄
ibidē. Penitet me. q̄ conſtituerim
ſaul regē Solucio. Loquit̄ huma
no more Quid aūt iurauit dñs. de
clarat cū ſubdit. di. [tu es ſacerdos]

Caſſi.

Qui ſemel te p nob̄ ob
tuliſti immolandū Vñ
dicit apl̄s. Talis enī₃ decebat vt
nobis eſſet. pōtifex ſcūs. innocens
et impollutus. ſegregatus a pecca
toribus. et excelſior celis fact⁹ [in
eternum] quia dominus chriſtus
pmanet in gloria ſempiterna.

Nico

Declarat hoc ſacerdoti
um cū ſubiungit dicēs
[ſcd₃ ordinē melchiſedech]. Quia
ſicut obtulit panem a vinu₃ in ſa
crificium vt habetur geneſ. xiiij.
Sic chriſtus in ſacrificio euchari
ſtie conſecrat corpus ſuum a ſan
guinem. quia in hoc ſacrificio ip
ſe eſt ſacerdos a hoſtia. Sequitur
vox prophete ad patrem. cum dici
tur [Dominus] .ſ. iſte ſacerdos
chriſtus exiſtēs [a dextris tuis].

Aug⁹

Et interpellans p no
bis tanq̄ ſacerdos in
trans ſancta ſanctorum id ē in ſe
creta celorum ipſe [confregit i die
ire ſue] .i. vindicte ſue [reges] De
quibus dictu₃ eſt in ſecundo pſal
mo. Iſti fuerunt herodes a ponci⁹
pylatus a principes iudeorum re
gentes populum de quibus hero
des a pylatus fuerunt relegati in

exiliū p imp̄atorem romanum: et principes iudeoꝝ p rōnos exterminati. Seq̄ᵗ **Hugo** [Iudicabit in nacionibus] .i. diſcutiet p ſuos ap̄l'os redarguendo peccata gentiliū: et ſi qui eoꝝ ad eum conuerti voluerit [implebit **Caſſi.** ruinas] Rū de cordibus huma nis faciet peccata corruē ⁊ noxia delicta emendacōne ſaluterrima diſpire. ⁊ ſic [cōquaſſabit] Humiliabit [capita] .i. corda que cōtra deū erigunt peccando [in terra] .i. in vita [multorū] et nō oim. ſ; illorum q̄ conuertunt. q̄ dyabolū diu iſſis ſequunt erroribꝫ ⁊ peccatis. cū fuerint correcti capite ſuo ſine dubitatione quaſſantur. **Aug⁹** Hoc fit qñ i terra hoc eſt in vita pñti de ſuperbis humiles **Hugo** V'l de futuro facit. criſti iudicio hec lrā intelligit [Iudicabit i nationib⁹] .i. nacōes cū aſſeſſoribꝰ ſuis .i. cū ſāctis de q̄bus dr̄. ſapie. iij. Judicabūt ſcī nacōnes: et de bonis ſaluatis [implebit ruinas] .i. ſ. angelorū. Qđ alibi orat ꝓpheta dicens. Benigne fac dn̄e in bō volunta te tua ſyon: vt edificentur muri iherl'm [cōquaſſabit capita in terra mul **Nico** torū] .i. grauiter dam pnabit tirānos hui⁹ mūdi qui fuerūt principes ⁊ capitanei multoꝝ in terra hui⁹ ſeculi. Cōſequenē oñdit vñ ptās iudicādi meritorie cōceſſa ē xp̄o hoi cū dr̄. De torrente in via bibet .i. de fluxu ſeu īpetu tribulacōis bibꝫ in via p̄ntis vite. ⁊ maxime in ſua paſſione. ꝓpter qđ dixit iacobo et Jobi Mat. xx. poteſtis bibere calicem quē ego bibiturus ſū. Qꝫ āt p torrentē intelligat īpetus tribulationis patet yſa. xxx. Spūs ei⁹ velut torrens inundās vſq; ad medium colli ad pdendas gentes in nichilū. Xp̄s ḡ de torrētē .i. de fluxu ſeu īpetu tribulacōis bibet [ꝓpterea exaltabit caput] Seipſum exaltauit qui eſt caput omnium.

Grego. xiij. et. xxxiiij. moraliū. qꝛ hoc qđ moriēdo in ſepulchro poſuit reſurgē do ſup angelos eleuauit. Vel de⁹ exaltabit caput oib⁹ dñando. ſic dicit apoſtolus ad philipp. ij. Humiliauit ſeipſum factus obediens vſq; ad mortem: ꝓpter quod deus exaltauit illum ⁊c̄. Deus eternus atq; incōmutabilis in ſua natura pmanens dignatus eſt aſſumere humanitatem noſtram vt vetere; hominem innouaret. vt de peccatore iuſtum. de mortali faceret imortalem. de alieno r̄gni ſui heredem eē participem. ne ymaginem ſuā in confitentibus pateretur pire quā annichilare voluit crudel' inimic⁹.

Collect Nos igitur kariſſimi de vite huiuſ torrente. exemplo ſaluatoris noſtri bibētes. illuc euꝫ ſequamur corde. vbi eum corpore credimus aſcendiſſe. deſideria terrena fugiam⁹. nil nos iam delectet in infimis. qui patrē habemus in celis.

Gre. ſup euangeliū Marci vltimo. ſed hoc nobis

eſt magnope perpendendum. q̄a
qui placidus aſcēdit terribilis re
diet: et quicq̄d nob̄ cū manſuetu
dine p̄cepit: hoc a nob̄ cum diſtri
ctione exiget. Nemo ergo indulta
pn̄e tpa puipendat. Nemo curaȝ
ſui dum valet agere negligat. q̄a
redemptor noſter tanto tunc in iu
dicium diſtrictior veniet quāto no
bis ante iudiciuȝ pacientiam ma
gnam pre- **Col** Studeam9 ergo
rogauit. vitam noſtraȝ
corrigere ⁊ que ignoranter huma
na fragilitate peccaui9 cū omni di
ligentia emendaꝛ̄ nō differam9.
quatinus cū nos ab hac vita vo
cauerit nos paratos iueniat quos
ſecum in dextera ſua cū electis ſuis
feliciter collocandos ducere digne
tur domin9 noſter iheſus xp̄s cui
cum patre ⁊ ſpū ſancto ē honor et
gloria in ſecula ſeculoꝝ. Amen.

Pſalm9 .C.x.

Confitebor

In p̄cedenti pſ̄ actū
eſt de ſacerdotio xp̄i
et eius ſacrificio q̄d
eſt eucharistia. In iſto agit̄ de eu
charistie efficacia. quia ſicͭ baptiſ
mus eſt quedam ſpūalis gn̄acō
ſic eucharistia eſt regeneratoruȝ
ſpūalis nutricō. Et tn̄ hoc agitur
hic de quibuſdam alijs opibus
dn̄is. ex quibus omnib9 deus lau
dandus eſt. Et ideo huic pſ̄ p̄mit
titur ꝑ titulo all'a q̄d ſig̃t laudate
deū ſicut diffuſe ſup
dictū eſt. Cv. pſ̄. **Caſſio.**

Et iſte ē pſ̄ apud hebreos alpha
beti ordine decoratus. Cui9 alpha
beti huic pſ̄ ac alijs appoſiti vt
pater hylarius dicit. cauſa talis
eſt. Scimus paruulos ⁊ rudes per
lrās erudiri vt paciētie p̄cepta cō
quirant. Sic hm̄oi pſ̄ pueris ⁊ in
ſipientibus dant̄. vt p̄mordia eo
rum q̄ſi quibuſdā elemētis decen
tibus iſtruant̄. Populus itaqȝ be
atoꝝ in diuerſis mundi ptib9 ag
gregatus p̄mo ingreſſu pſ̄ cōfite
ri ſe dicit dn̄o in cōgregacōe iuſto
ruȝ. vbi eſt eterna laus ⁊ ſine fine
preconium. vnde dicit.

Confitebor **Nico** cōfeſſio
tibi dn̄e] ne lau
dis. nō ſoluȝ labijs ſicͭ de illis de q̄
bus dicit dn̄s. yſa. xxix. ppl's hic
labijs me honorat: cor āt eoꝝ lon
ge eſt a me. ſed etiā laudabo te[in
toto corde meo] intellectu. ſ. et affe
ctu vnde **Aug9** q̄d valet ſtre
dicit. pitus labioꝝ
vbi cor eſt **Hugo** hec autȝ
mutum ⁊[laudatio.
non tm̄ debet eſſe deuota ſȝ etiā di
ſcreta vn̄ ſubdit̄[in ꝯſilio iuſtoꝝ]
. v. nō temere ſȝ ex diſcretōe. nō pro
terrenis p̄ncipaliter ſȝ ꝑ bonis et̄
nis ꝯſequendis. Locū autē huius
laudacōis declarat dicēs[et cōgre
gacōe]. v. in eccl'ia fideliū vbi cōgre
gant̄ iuſti. Cōſequent̄ oñdit cās
laudis p̄mo ꝯmēdans dn̄m a ma
gnitudine opacōnis dicens.

Ni. Magna opa dn̄i]. ſ. in cre
acōe mūdi ⁊ i ei9 guberna
cōe[exq̄ſita in oēs voluntates ei9]
q2 ſi aliquis q̄rat rōnem opm dei

iueniet q oia depēdent ex ei9 me
ra volūta Hu. Ac ſi dicat oia
te et grā. qūcūq3 voluit bñ
et ſapi Nico Propt qd ex ſu
ent fecit is opib9 magis
eſt laudand9. Vnde adhuc ſbdit
Cōfeſſio a magnificēcia op9 ei9.]
Auguſti9 Quid magnificē
cius q iuſtificare
impiū. s3 opus fortaſſe hois pucit
iſtam magnificētiā dei vt cū fuerit
peccata cōfeſſus iuſtificari mereat
Hu. Magnum op9 dei fuit pau
lus a alij perſecutores eccle
cōuſi et cōfeſſi ſūt fidem xpi a mag
nifice opati ſūt miracula faciētes
et oia adurſa p xpō paciētes. Hec
eſt cōfeſſio et magnificēcia q̄ ſūt
opus dei quia xps opatus eſt ea
in illis qui dixit apl'is ioh. xv. Si
ne me nihil Aug. Quid ḡdi
poteſtis facere. ci9 qa cui
vult miſeretur a quē vult obdurat
nūqd iniqtas ē apud deū. abſit
Hugo Juſticia eius]qua red
det vnicuiq3 ſcdm opa ſua[manet
in ſecu Cas Cū peccatorib9
lum ſcl'i.] dixerit Jte in ig
nē eternū q̄ patus eſt dyabolo a mi
niſtris eius. Et iterū qñ fideles ad
uocauerit dicēs. Venite benedicti
patris mei pcipite regnū quod vo
bis patū eſt ab origine mūdi Sic
in vtraq3 parte iuſticia dñi ppetu
a et incōmuta Nico. cōſequē
bil pſeuerat. et ponit
racio dne laudis ex bñficio eucha
riſtie et pmo ponit hui9 ſacramē
ti cōdicio cū dicit Memoriā] Vn
ſciendū q cōdicio eucharistie te

ſpūi vite pñtis eſt nutricio ſpūa
lis que fuit figurata in vetri teſta
mēto vt māna q deus nutriuit fili
os iſrl' in deſerto vt hetur. exo xvi.
Cib9 āt ille eāt valde ſapid9 et nu
triuus ſaltem bonis ſcdm q dicit
ſapie xvi Panē patū de celo pſti
tiſti eis ſine labore oē delcāmētu3
in ſe hntē. Malis āt eāt inſipidus
et aboiabilis. Vn dicebāt Nu. x
xi. Aia nr̄a nauſeat ſup cibo iſto
leuiſſimo. Sic eucharistie cibus
ſapid9 ē guſtu ſpūaliū a nutritiu9 in
grā ipis bois Propt q dicit ſalua
tor. Joh vi. Si qs manducauit ex
hoc pane viuet in eternum. Malis
eſt valde nociuus ſe cdū quod dr
ad cor. xi. Qui māducat a bibit in
digne iudiciū ſibi manducat a bi
bit. Propter quod dicit [memori
a3 fecit mirabilium ſuorum miſeri
cors et miſerator dominus: eſcam
dedit timentibus ſe.] ſcilicet cor
pus ſuum in ſacramento euchari
ſtie propter quod reducuntur ad
memoriam mirabilia dei que fecit
filijs iſrahel in donatione manne.
Deinde deſcribit efficacia euchari
ſtie reſpectu vite future que habet
efficaciam introducendi ad vita3
beatam ſi deuote ſumatur et prop
ter hoc nominatur viaticum a quā
tum ad hoc dicitur Memor erit
in ſeculum teſtamenti ſui.] Hoc
eſt huius ſacramenti quod dicit
teſtamentum de quo dicitur pria
ad cbor. xi. Hic calix nouu3 teſta
mentum eſt in meo ſāguine [vir
tutem operum ſuorum] a efficaci
am huius ſacramenti a deo nobis

collati⌊ annunciabit populo ſuo ⌋
quia per ſeipſum chriſtus annun
ciauit apoſtolis ⁊ apoſtoli eccleſie
primitiue. ⁊ ſic conſequenter annun
ciatur in eccleſia quotidie. Que aūt
ſit virtus huius ſacramenti annū
ciata ſubditur. ⌊ Vt det illis heredi
tatem gentium ⌋ ⁊ vitam beatam ad
quam introducit hoc ſacramentū

Hugo Et dicitur vita beata he
reditas gentium. quia
regnum celorum iudeis reprobatis da
tum eſt gētibus in hereditate ſecundum
illud Math. xxi. Auferetur a vobis
regnum dei ⁊ dabitur genti facien
ti fructus eius ⌊ opera manuū eius ⌋

Nico. id eſt poteſtatum eius
maxime in hoc ſacramē
to ſunt ⌊ veritas ⌋ quia ibi continetur
corpus chriſti verum ⌊ ⁊ iudiciū ⌋
vite: ſumentibus hoc ſacramētum
deuote. ⁊ iudicium mortis eterne.
ſcilicet ſumentibus indigne id eſt
indebite. ⌊ Fidelia omnia mādata
eius ⌋ maxime de conſecratione ⁊ hu
ius ſacramenti vſu videlicet quod in e
ius commemoratione debet offer
ri ⌊ confirmata ⌋ tam in euangelio quam
per miracula vt durent ⌊ in ſeculum
ſeculi ⌋ quia poſt iſta non expectā
tur alia mandata ⌊ facta in veritate
⌋ videlicet a xp̄o qui eſt teſtis fidelis et
verus ⌊ et equitate ⌋ quia omnia mā
data tua equitas. Predictum aūt
ſacramentum inſtituit chriſtus in
cena imminente ſua paſſione. Vn
de conſequenter dicit ⌊ Redempti
onem miſit dominus populo ſuo ⌋
Tunc enim deus pater miſit popu
lo ſuo redemptionem quando chri
ſtus ex obedientia dei patris venit
ad ſuam paſſionem: per quam re
demptum eſt genus humanum ⌊
mandauit in eternum teſtamētum
ſuum ⌋ quia tunc inſtituit euchari
ſtie ſacramentum quod vocatur te
ſtamentum. Vnde dicit chriſtus
in eius inſtitutione Mathei. xxvi.
Hic eſt ſanguis meus noui teſta
menti. Et. i. ad chorin. xi. dicitur Hic
calix nouum teſtamentū eſt in meo
ſanguine Per hoc autem quod di
citur. in eternum deſignatur quod hu
ic ſacramento non ſuccedunt alia
ſicut ſacramentis veteris legis ſuc
ceſſerunt noui teſtamenti ſacramē
ta. Iſti autem ſacramento ſuccedit
vita beata in qua eſt plena fruitio
ipſius chriſti contenti in hoc ſacra
mento: cuius deitate beati reficiun
tur interius ⁊ humanitate exterius
ſecundum quod dicit Auguſtinus ſuper Iohannem
Quod autem mandatis dei ⁊ ſpeciali
ter mandato euchariſtie ſit firmi
ter obediendum oſtenditur. cum in
fertur ⌊ Sanctum ⌋ quantum in ſe
formaliter. ⁊ effectiue obedientibus
⌊ ⁊ terribile ⌋ inobedientibus ⌊ no
men eius ⌋ quia ipſe eſt iudex viuo
rum ⁊ mortuorum. Vnde ad phil.
ij. Dedit illi nomen quod eſt ſup
omne nomen. Et quia per timorem
dei declinat omnis a malo. prouer
biorum. xv. Ideo ſubditur ⌊ initium ſa
pientie timor domini ⌋ quia recedēs
a malo accedit ad bonum ſibi oppo
ſitum ⌋

Hugo. Eſt autem qua
druplex timor.
ſcilicet mundanus. Iſte eligit pec
care ne perdat bona terrena. Et eſt

timor humanus. Iſte refugit pec
care ne ledatur in corporali vita.
Eſt et timor ſeruilis Iſte timet pec
care ne puniatur tormentis gehen
ne. Eſt et timor filialis Iſte timet
peccare. ne priuetur dei amore et
eius incurrat offenſam de quo di
citur eccleſia. v. Timor domini ex
pellit peccatum. Et quia ſunt mul
ti qui ſe putant eſſe ſapientes q̄a
ſunt intelligentes licet non habe
ant vitam bonam. Ideo ſubditur
[Intellectus bonus] ſupple eſt [
omnibus facientibus eum] v. qui
faciunt ea que facienda eſſe intel
ligunt Nam non facientibus intel
lectus malus eſt et nociuus quia
ſicut dicitur luce. xij Seruus ſciēs
voluntatem domini ſui et non faci
ens plagis vapulabit. v. verbera
bitur multis Et quia omne bonū
a deo habetur Ideo. laude eſt dig
nus Vnde ſubdit [Laudacio eius
manet in ſe culum ſeculi]

Caſſio

Ecce in cipio tenore
pſalmi tota declarata eſt. popul9
iſte fidelis a diabolica prauitate li
beratus gratias agens deo ſentē
ciam religioſe mentis expreſſit
quod et hij facere debent qui deuo
ti ſunt et in illa celeſti ieruſalem a
beatis conſtat eſſe pagendū. Lau
dacio eius nullo clauditur termi
no quia nec finem habet vel habe
re pōt eius beneficiū Hic lauda
tur quia peccatores liberat. Ibi p̄
dicatur q̄a deuotos coronat. Meri
to ergo alleluya in titulo p̄s iſte
cognoſcitur ſuſcepiſſe q̄a a laude
domini. noſtri ieſu chriſti fecit in
icium et finitus eſt in laude chriſti
qui eſt benedictus in ſecula ſeculo
rum. Amen

¶ Pſalm9. Cxi

Beatus vir q̄ [timet dominum]
ti. Titulus alleluya. Nico Cuius expoſicio dcā
eſt ſupi9 p̄s Cv. In aliq̄b9 tn̄ libꝭ
additur chriſti alleluia reuerſio
nis aggei et zacharie. ſed hoc non
eſt in hebreo neq3 in tranſlatione
Ieronimi Et ideo additum eſt ſub
aliquo expoſitore pro voluntate ſua

Hugo

Iſti vero prophete ag
geus et Zacharias nō
fuerunt tempore dauid qui hunc
pſalmum compoſuit. ſed multo tē
pore poſt eum

Aug

quia ambo pro
phetare incepe
runt infra vnum annum poſt trāſ
migracōnem babilonis inter quā
et tempus Dauid. xiiij. generatio
nes inueniuntur ſicut Matheus eu
āgeliſta teſtatur.

Nico

Ad intellectum
vero huius p̄s
ſciendum ꝙ licet btītudo ſit reddē
da ꝓ opibus virtuoſis gn̄aliter tn̄
per quandam appropriationem
dicitur reddenda ſpecialiter pro
opib9 miſericordie Vnde dicit ſal
uator. Math xxv. Venite bn̄dicti
patris mei poſſidete paratū vobꝭ
regnum a conſtitucione mundi. E
ſuriui et dediſtis mihi manducare
zc̄a propter hoc i preſenti pſalmo
dicitur reddenda felicitas pro o
peribus miſericordie ¶ Sed ſcien
dum ꝙ felicitas que p̄t haberi in

vita preſenti pricipaliter cõſiſtit
in bonis exterioribus prout ſunt
ipſis virtuoſis quedam inſtrumẽ
ta virtutuȝ ſecundum q̃ ait Amb·
ſuper lucam dicens· Sicut diuicie
im pedimenta ſũt ĩprobis· ita pro
bis ſũt adiumẽta v̉tutꝰ Et iõ pſal
miſta ĩ hac parte permixtim loq̃t
de iſtis et de illis dicens.

Beatꝰ vir. ſ. ſpe btĩtudĩs future
Hugo dicit enim beatus
vir et non beata mulier quia vir ẽ
caput mulieris · Ergo q̃ de ipſo
dicitur hoc de ipſa dictuȝ intelligi
tur· Sequitur q̃ timet dominuȝ
Nicolaus timore filiali q̃
quis formidat
offendere deum· Ideo ſubditur· in
mãdatis eius volet nimis ꝟ cupit
nimis Iſtud nimis non importat
vicium ſed deſiderium intẽſum ad
implenduȝ domini preceptum po
tentiſſime ĩ operibuſ miſericordie
Caſſio. Conſequenter beati
viri timentis deum ⁊
precepta eius adimplere deſiderã
tis premia deſcribit dicens potens
in terra. ſ. viuencium vbi non diui
cie humane nec honores tempora
les faciunt potentes ſed contem
placio domini et ſine fine laudaci
o ibi· potẽs erit ſemen eius ·
Auguſtiꝰ Semẽ future meſ
ſis opera miſeri
cordie aplꝰ eſſe teſtatur dicẽs Qui
parce ſeinat parce et metet· Quid
autem fratres potencius q̃ vt reg
num celorum non ſolum zacheus
emat dimidio rerum ſuarum ſed
et vidua duobuſ minutis et tãtũde

ibi vterq̃ poſſideat Quid potẽciꝰ
q̃ vt idem regnum et theȝauris di
uiti et calice aque frigide pauperi
valeat generatio rectoꝝ benedice
tur ꝟ opa eorũ qui ſunt recti corde
Rectum eſt aũt cor non reſiſtẽ pa
tri emendãti et credere pollicenti·
Hugo Et q̃ ſicut dicitur puͤb
x· Benedictio dñi diui
tes facit· Ideo ſequit̃ glã ꝟ teſtiõ
niũ bone cõſcie· Vñ dicit aplꝰ ·ij·
ad cho· i· ꝟ Gloria nr̃a hec ẽ teſtimo
niũ ꝯſcie nr̃e et diuicie virtutũ q̃
de mãdatis dñi veniũt· in domo eiꝰ
ꝟ in cor nico et iuſticia eiꝰ ꝟ
de eius mitũ ſue iuſticie
manet in ſeculum ſeculi ꝟ in eter
num· Supra dixit bona beati nunc
oſtendit vnde beatus eſt dicẽs Ex
ortum eſt in tenebriſ lumen rectis
corde quia recti et boni in hoc ſecu
lo viuẽtes inter peccatores tanq̃
in tenebris illuminantur ſpiritua
liter a deo lumine ſue grẽ per quã
inhabitat mentes fidelium · Et iſ
tud lumen eſt ipſe deuſ illuminãſ
mentem qui eſt· miſericors· in na
tura· ⁊ miſerator· in actu· ⁊ iuſtuſ
Quia ſemper iuſticia cum miſeri
cordia concurrit in diuinis operi
bus· Auguſtinu. delcãt
q̃ eſt
miſericors ⁊ miſerator: ſed terret
fortaſſe q̃ iuſtuſ eſt dominus Nul
la deſperatione formides beate vir
qui times Caſſiodor.
dominum
Qui illum confitentur habẽt eum
miſericordem · qui illum contemp
nũt iuſtuȝ ſine dubio ſuſtinebũt

Hugo Hic etiam verſiculus de ad
uētu incarnationis domini pt in
telligi· quoniaȝ xp̄s dominus qui
eſt lumen de lumie venit rectis cor
de qui i tenebris infidelitatis erāt
et ad vtilitatem eorum qui corda
ſua direxerunt ad deuȝ per fidem a
miſericordiam· Quam miſericors
deus habebat in natura nobis mi
ſerator exhibuit in actu quando
pro nobis ſuaȝ carnem ſumere vo
luit vt tenebras noſtras ḡtia ſue
miſeracionis illuſtraret. Et addit
[iuſtus] quia ipſe deus factus ho
mo pro homine ſatiſfecit ne dya
bolus aliter conqueri poſſet ꝙ in
iuſte hominem aliter liberando ip
ſe hō ei ablatus eſſet Cōſequenē
oſtendit quomō dei miſericordiaȝ
quis conſe Caſſi. [Iocū
quitur dicens dus hō]
et deo acceptus eſt et hominibus
[qui miſeretur] .i. qui egētibus de
ſuo largitur [et commodat] ḡtis
mutuando ſua vel comodat quan
do homo dat pauperibus tempo
ralia recepturus eterna Vnde pro
uerb· xix Feneratur domino qui
miſeretur pauperi· Sed licet vtra
ꝗ hec ad manuales videātur ope
ras pertinere tamē non ſolum de pe
cunia miſerendū dic pauperi ā ſpe
rātibus commodandū: ſed de omi
beneficio quo indigere cognoſcit
deſtitutus vn̄ impigri debemus fa
cere omne hoc quo poſſimus alte
ri pro Hugo viȝ ſubuemendo·
ficere dando compaciē
do· delictum condonādo· aut igno
rantem docēdo Et etiam qui dei mi

ſericordiam conſequi deſiderat ip
ſe [diſponet ſermones ſuos] .i. pre
parabit opera ſua bona que pro ſe
reſpondebunt [in iudicio] .ſ. extre
mo in quo dominus de operibꝰ mi
ſericordie ſuam tenebit diſputa
cionem de qua habetur· Mathei·
xxv· Eſuriui: et de diſtis mihi mā
ducare· Et merito vir iuſtus modo
diſponet ſic [quia] propter hec [i
eternum non commouebitur] .i.
nō ſeparabitur a deo cum illis in
miſericordibus quibus dicetur.
Ite in ignem eternum: ſed [In
memoria eterna] .ſ. coram deo [e
rit iuſ Caſſ. qui vocatur ad p̄
tus] mium [ab audici
one mala] qua dicetur impijs Nō
noui vos [non timebit] Cauſam
ſubiūgit dicens Paratuȝ eſt cor
eius ſperare in domino] vt promiſ
ſa ipſius percipiat cum illis qui a
dextris erunt· quibus dicturus ē.
Venite benedicti patris mei perci
pite regnum [confirmatum ē. cor
eius] videlicet recte mentis affcīs
Nico. in bono per habitum
virtutis et gratie
Caſſi. Dum nulla iam ſeculi
felicitatē molleſcit· Et
ideo deſpectis terrenis Epiſtolaꝰ
[non commouebitur] a ſtabilita
te virtutis: deo ipſum conſeruante
[donec] exiſtens in terra viuentiū
[deſpiciat inimicos ſuos] id eſt ſpi
ritus malignos· q̄ tunc ab homie
deſpiciuntur quando de eis habet
plenum triumphum Et ꝙ predi
cta meretur homo per opera miſeri
cordie oſtendit dicens [D]iſperſit

ob amorem̄ dei ⌊dedit⌋ liberaliter
abſqꝫ ſpe retributionis terrene nō
hyſtrionibus. non adulatoribuſ
non diuitibus. ſed⌊ pauperibus⌋
chriſtum repreſentantibus. iuxta
illud Mat. xxv. Q͛d vni ex meis mi
nimis feciſtis: mihi feciſtis⌊ iuſti
cia eius⌋ id eſt merces miſericor
die quam fecit⌊ manet in ſeculum
ſeculi⌋ quia premium eſt eternuꝫ.

Caſſi. ⌊cornu⌋ id eſt poteſtas
⌊eius exaltabitur i glo
ria Gloſa Qui enim hic humi
lis fuerit: ipſe ibi poteſtatem ha
bebit. Conſequenter ↄcludit pſal
mum de impiorū afflictione dicēs

Jero P Eccator videbit⌋ vide
licet gloriam quā ſancti habebūt
in futuro⌊ et⌋ tunc⌊ iraſcetur⌋ ↄtra
ſeipſum eo ꝙ non fecerit hic bona
⌊dentibus ſuis fremet⌋ in inferno
vbi eſt fletus ⁊ ſtridor dentium.

Caſſ Sicut ille qui ſe dētibus ſu
is mordet. ac ſe proprio do
lore caſtigat⌊ et tabeſcet⌋ in fetori
bus in Nico Vbi peccatores
ferni torquebuntur nō
ſolum de pena ſibi inflicta ſed etiā
de iuſtorū gloria Grego. ſup
Lucā. Infideles in imo poſiti ante
dieꝫ iudicij fideles ſuper ſe in regnē
attendunt. quoꝝ gaudia poſt con
templari non poſſunt de quibꝰ di
citur ſapientie v. Videbunt ſciliꝫ
gloriā iuſtorū ⁊ turbabunt̄ timo
re horribili ⁊ mirabunt̄ in ſubitati
one inſperate ſalutis. gementes p̄
anguſtia ſpiritus. dicentes intra ſe
penitentiam agētes. Hi ſunt quos
aliquando habuimus in deriſūꝛc̄

Caſſ Videbūt enim ſe preſum
pſiſſe de gloria caduca. de
poteſtate fugitiua. alioſqꝫ beatitu
dinem accipere. et iraſcentur. Ira
iuſta: indignatione vera. ſed nō ꝑ
ficua temporibus vltionis. Pote
rant enim ibi non indignari ſi hic
ſuis vicijs redderentur infenſi. id ē
irati Adiecitqꝫ ⌊ deſideriuꝫ peccato
rum . Nico. Peccatores ei
peribit⌋ diu deſiderant
permanere in temporali proſperi
tate: ſed iſta ſeculi felicitas deficit
eis in morte Caſſi. Nam ſicut il
lic vota beatorum in regno domini
plantata florebunt: ita peccatorū
deſideria i morte ſucciſa marceſcūt

Collec. Audientes kariſſimi
horribilia gehēne tor
menta peccatoribus preparata: om
ni diligencia ſtudeamus fugere a
ventura ira iudicis. atqꝫ operibus
miſericordie illa perpetue felicita
tis gaudia que iuſtis parantur i
celo mercari Nam queqꝫ vnuſquiſ
qꝫ pauperibus ob amorem dei lar
git̄ in terra: ꝓ illo dubio multiplicit̄
recipiet i vita btā Nec ſe qſqꝫ ꝓpter
inopiā facultatis terrene excuſet. cū
etiā calicē aque frigide paupibus
largiēti premiū ꝓmittat̄ in celo Et
ſi nulla aſſit facultas. nullatenꝰ tū
abſit voluntas. que nō ſolū opꝰ ſꝫ etiā
bonā voluntatē deꝰ coronat Sicqꝫ po
terimꝰ liberari a penis eternis q̄ im
pijs parantur: et puenire ad illā
ꝑpetue felicitatis patriam in qua
iuſti ſine fine gaudebunt cum do
mino noſtro ieſu chriſto cui eſt ho
nor et gloria in ſecula. ſ. Amen.

¶ Pſalmus Cxij

Laudate pue
ri dominum Titl's alle
luya ſicut ſupra dictuʒ
eſt pſ̄. Cv. Alleluya interpretat᷑.
laudate dominum. Et ita incipit
pſ̄ iſte **Caſſ.** Vnde ꝓpheta dd pſal
mi textū ſb breuitate
tranſcurrens prima parte commo
net deuotos vt laudes domino iugi
ter exoluant ⁊ in toto orbe predica
re non deſinant. Vnde dicit

Laudate pueri dominū⌋ **Ny
cola.** Non accipiūtur hic pu
eri ratione etatis diſcretione carē
tes. ſed accipiūntur hic pueri pro
ſubiectis ⁊ miniſtris humilibus ⁊
puris. ſicut Achimelech dixit a d
Dauid i. Re. xxi. de viris qui cuʒ eo
erant. Si mundi ſunt pueri maxie
a mulieribus manducent. Et hoc
modo frequenter loquitur ſcriptu
ra **Caſſio.** ¶ Merito ergo ꝓphe
ta cōmonet laudes dn̄o debere can
tare. q corde puro ad eas accedūt.
qr eccleſ. xviij. dicitur. Non eſt ſpe
cioſa laus in ore peccatoris. Dn̄m
enim laudat qui ſe probabili acti
one cōmendat. **Hugo** Lauda
Sequitur te nomē
domini.⌋ opera eius virtuoſa p̄di
cādo. Hoc fecerūt pueri hebreoꝝ dicē
tes Math. xxi. oſanna filio dauid:
Benedictus qui venit i nomine do
mini. Sit nomen domini benedi
ctum⌋ i. ſicut ē in ſeipſo benedictū
ſic benedicat᷑ a ſubditis benedictō
ne laudis ⁊ gr̄aꝝ actionis Lex hoc⌋

ex quo ceperunt homines credere i
deum ⁊ ipſum laudare Lnunc⌋ in p̄
ſenti L⁊ vſqꝫ in ſeculuʒ⌋ i. ſine fine
A ſolis ortu vſqꝫ ad occaſum⌋ i.
ſcdm omnem extenſionem diſtātie
loca᷑ **Jero** Vel ab initio fidei ac
lis ſācte vite vſqꝫ ad mor
tem Llaudabile nomen domini⌋
Nycol. Deinde ſubdit quare ſit
laudandum nomen domini dicēs
Excelſus ſuper omnes gentes
dominus⌋ quantumcunqꝫ ſint ma
gne ⁊ diuerſe Let ſuper celos⌋ i. ſu
per angelos qui ſūt ciues celeſtes
Lgloria eius⌋ qr de hominibus et
angelis ad ſuam gloriam ordinat
⁊ diſponit. Ideo ſubdit ¶ **Hugo**
Quis ſicut dominus de⁹ noſter. ɔ
quaſi dicat Nullus. L qui in altis
habitat⌋ i. angelis ⁊ in excelſis cre
aturis videlicet in ſanctis: qui ſūt
alti per vitam ⁊ meritum L⁊ humi
lia reſpi **Nico.** per ſuam ꝓui
cit⌋ dentiam Lin ce
lo⌋ quia ſuperbientes angelos de
iecit. ⁊ humiliter ſibi adherentes
in gloria confirmauit L⁊ in terra⌋
¶ **Jero.** Juxta illud. Super quē
reſpiciam. niſi ſuper humileʒ ⁊ tre
mentem ſermones meos. ɔ Quare
non dixit. in humilibus habitat
ſed humilia reſpicit. ɔ Ideo: qr vbi
reſpicit ibi habitat. ⁊ ibi habitat
vbi re **Caſſi.** Sic in celo ⁊ i ter
ſpicit ra humilitas d̄o
placita reperitur. ſicut ſuperbia ꝓ
batur exoſa per quam dyabolus
cecidit. per quaʒ homines in tarta
ri penetrali id ē i interiori profun
do merguntur. Erubeſcant elati et

ſe ipſi accepta ratione conuincant
Nec mirum ſi dominus reſpiciat hu
miles. qui eſt etiam [S]uſcitans a
terra [hoc eſt a deſiderijs terrenis
[inopem] id eſt virtutibus carentem
[et de ſtercore] id eſt a vicijs carnis [e
rigens] per ſuam gratiam [paupe
rem] ſicut erexit filium prodigum
cuius omnem ſubſtantiam ſpiri
tualem ignis luxurie conſumpſerat
vt habetur **Glo.** Ad quod erigit et
Luce. xv. [Vt] collocet
eum cum principibus] id eſt cum an
gelis [cum principibus populi ſui]
id eſt cum apoſtolis Ad hoc enim
erigit pauperem vt addat eum or
dinibus celi: qui ſunt ex angelis et
hominibus Caſſio. Cum ipſis
enim collocantur: qui poſt peccata
deo largiente probabili conuerſa
tione deo placuerunt. Hec omnia
operatur dominus deus noſter

Nico Qui habitare facit ſte
rilem] id eſt gentilitatem pri
us ydolatrie deditam non proferen
tem opera bona. Hanc conuerſam
per apoſtolorum predicationem habi
tare facit Hugo [in domo] id eſt
in eccleſia catholica de iudeis et de gen
tibus collecta. quam facit [matrem
filiorum] multorum videlicet fidelium

Caſſi. [letantem] partu et nu
meroſitate ſanctorum. inter
quos in illa beatitudine celeſti pri
mum locum tenent apoſtoli. ſecundum pro
phete. tertium martires. quartum in
fantes poſt baptiſmum rapti. quar
tum virgines. ſextum recte peniten
tes. Hoc videtur apoſtolus notare cum
dicit. Alia claritas ſolis. alia clari
tas lune. et alia ſtellarum. Et alibi
Stella differt a ſtella in claritate: ſic
erit et reſurre **Coll.** Nos igitur
ctio mortuorum. cariſſimi
deuota mente oremus dominum vt
per ſuam gratiam nos in preſen
ti ſic illuminare dignetur quatinus
hic ſancte conuerſationis operibus
laudare cum ſanctis omnibus in
futuro laude perhenni glorificare
mereamur ipſum dominum noſtrum
ihesum chriſtum qui eſt benedictus
in ſecula ſeculorum Amen.

Pſalmus cxiij.

In exitu iſrahel de

Titulus Alleluya Nicola In
iſto pſalmo inuitat propheta iu
deos litteraliter ad laudandum de
um et recolendum dei beneficia ſibi
facta dicens

[In exitu] vi[delicet] populi [iſrahel de e
gypto] de quo exitu habetur exodi
xiij [domus iacob] id eſt eiuſdem po
puli deſcendentis de iacob qui alio no
mine dictus eſt iſrahel gen. xxxij.
[de populo barbaro] id eſt de popu
lo egypti. Omnes enim populi di
cuntur barbari exceptis hebreis
grecis et latinis quia alia ydiomata di
cuntur barbara Gloſa Ac ſi
dicat cum populus iſrahel exiret de
egypto. Tunc [Facta eſt iudea
ſanctificatio eius] id eſt ſanctificatus
eſt populus ille in iudea et in terra pro
miſſionis colendo verum deum que
terra ante erat per idolatriam pollu
ta [et iſrahel poteſtas eius] id eſt ille
populus iſrahel factus eſt potens

in illa terra: qui in egypto fuerat
ſeruꝰ. Mare. ſ. rubrum vidit. id
eſt ad modum videntis obediuit
et fugit. quia ſe in partes diuiſit
vt populus iſrahel trāſiret ſicco pe
de. ſicut dicitur exo. xiiij. Iordanis
conuerſus eſt **Ni.** hoc fuit in exi
retrorſum tu de deſerto.
vt habetur Joſue. iij. q̄a aque ior
danis deſcendentes: ſteterūt eleua
te ad modum collis vt dicatꝰ popu
lus trāſiret. Montes exultauerūt
vt arietes et colles ſicut agni ouium
hoc eſt cauſaꝫ exultationis dederūt
filijs iſrahel. quia ī tranſitu fluuij
arnon ſcopuli id ē rupes ardue ex
vna parte inclinati ſunt vſqꝫ ad ri
pam fluminis oppoſitam et ſic pre
buerunt tranſituꝫ filijs iſrahel vt
habetur Num. xxi. Quid eſt tibi
mare quod fugiſti et tu iordanis quia
conuerſus es retrorſum. Quaſi di
cat. Vnde venerunt iſta miracula
in mari rubro: et in iordane: et in col
libus vt dictuꝫ eſt. Et reddet. A fa
cie domini mota ē terra: a facie dei
iacob. Quaſi dicat a diuina volun
tate proceſſerunt iſta. cui obediūt
etiā inſenſibilia. quia ſicut ad dei
nutum mota eſt terra quando ab
ſorbuit Dathan et Abyron. Ita
aque et colles in predictis. Vnde et
ſubditur aliud mirabile factuꝫ qd
fuit in deſerto. cum dicitur. Qui
conuertit petram ī ſtagna aqua
rum. dando abundantiam aque
de petra vt habetur exodi. xvij. Et
rupem in fontes aquaruꝫ. de qua
dicitur Numeri. xx. Cumqꝫ Moy
ſes eleuaſſet manum: percutiens

virga bis ſilicem id eſt lapideꝫ ex
quo excutitur ignis. teuthonice id ē
leye. Egreſſe ſunt aque largiſſime
de quibus omnibꝰ laus et gloria
eſt deo ſoli attribuenda. Vnde ſub
ditur. Non nobis domine nō no
bis. et cetera **Coll.** Cetera plana ſunt
iuxta litteram vſqꝫ
in finem pſalmi. Et quia ſicut
Apoſtolus ait hec in figurā contin
gebant illis. ſcripta ſunt autꝫ ad
correctionē noſtram in quos fines
ſeculorum deuenerunt. **Jero** Pſalmꝰ iſte
vocem conti
net prophete oſtēdentis vt que ī his
hyſtorice narrantur. ſpiritualiter
dicta intelligantur. **Caſſ.** Eſt enim inte
tio pſalmi iſti
us vt ab initio hebraici populi p
magna miracula chriſtum mūdo
miſſum nunciaret. per quorum mi
raculoruꝫ ſimilitudines hodie vnū
quemqꝫ liberari approbat chriſti
anum. **nicolaus** Exponi
tur ergo
hic pſalmus moraliter de dei bene
ficio exhibito circa quemlibet cri
ſtianum de peccatis egreſſum hoc
modo.

In exitu iſrahel de egypto. id
eſt criſtiani de tenebris pecca
torum ante cuius oculos timor dei
eſt. domus iacob. id eſt eiuſdeꝫ po
puli chriſtiani luctantis contra vi
cia et exeuntis. de populo barba
ro id eſt de peccantium numero.
Facta eſt iudea ſan
ctificacio eius. **Hugo**
i. ſanctificatur in confeſſione qua
purgatur. Nam iudea confeſſio in

terpretatur [iſrahel poteſtas eius
Iſrahel videns deum interpretatur.
Ac ſi dicat. habendo deum pre ocu
lis ⁊ cognoſcendo quod omnia videt:
efficitur potens ad reſiſtendum dy
abolo ⁊ ad bonum faciendum. Un
de Aug. ait. Magna nobis indici
tur benefaciendi neceſſitas cum an
oculos verſamur iudicis cuncta cer
nentis. Unde dicit quidam hos ver
ſus. Cum quid turpe facis quod me
ſpectante ruberes i. erubeſceres. Cur
ſpectante deo non magis ipſe rubes
Propter hoc dixit dauid ſ. Proui
debam dominum in conſpectu meo
ſemper. Hoc etiam notat cum ſub
dit [Mare] i. peccator mundanus
Caſſi qui more vndarum tumi
dis cogitationibus flu
ctuat. [vidit] Hugo deum
iudicem ſuum oculo cordis [⁊ fugit
de peccato ad deum [Iordanis] inter
pretatur riuus iudicii per quod ſi
gnificatur peccator qui ſe iudicat
⁊ humiliat. Hic cognoſcens pecca
ta ſua [conuerſus eſt retrorſum] a
conſuetudinibus ſuis prauis ad
deum. Et de iſta conuerſione Mon
tes] i. prelati qui excelſi eſſe debent
per altitudinem vite: ſicut ſunt per
culmen dignitatis ⁊ poteſtatis. Hii [
exultauerunt vt arietes] quia gre
gem ſuum ad caulas domini diui
no auxilio perducunt [⁊ colles] i.
minores ſacerdotes exultant etiam
de conuerſione peccatorum que ſunt
[ſicut agni ouium] id eſt ſimplices
edocti a prelatis ⁊ paſtoribus ma
gnis [Quid eſt tibi mare] id eſt
peccator quod fugiſti, a peccato ad

deum [⁊ tu iordanis] i. penitens [
quia conuerſus es retrorſum. Cur
veſtras conſuetudines dimiſiſtis.
Unde vos [Montes exultaſtis ſic
arietes] protegentes ⁊ ducentes gre
gem ſuum [⁊ colles ſicut agni oui
um. Propheta per ſeipſum inter
rogat et ſic reſpondet dicens [A fa
cie domini mota eſt terra] i. a reſpe
ctu diuine miſericordie peccator con
uerſus eſt a terrena ſua conuerſa
tione ad penitentiam [A facie dei
iacob] quia ipſe eſt deus luctanti
um contra vicia. Nam iacob inter
pretatur luctator vel luctans. oci
oſi vero qui non luctantur contra vi
cia ſed ſe eis ſubiiciunt habentes
deos alienos vt ſunt luxurioſi ⁊ gu
loſi. De quibus dicit apoſtolus ad phi
lippenſes. iii. Quorum deus venter eſt [
Qui conuertit petram in dura cor
da peccatorum [in ſtagna aqua
rum] id eſt in abundancia lacrima
rum. ſicut de Petro negante domi
num. et de Maria magdalena ac aliis
multis legimus [et rupem in fon
tes aquarum] Sed quod quiſque deflet
peccata ſua hoc non habet a ſe. ſed
a diuina gratia. Unde ſubditur [
Non nobis domine non nobis.]
attribuatur gloria de conuerſione noſtra
[ſed nomini Caſſio Cuius
tuo da gloriam gratia
penitemus. vnde ſubditur [Sup
miſericordia tua ⁊ veritate tua] pre
dicetur tibi gloria ⁊ non ſuper ope
re vel merito noſtro. quaſi dicat Quod
conuerſi ſumus: de tua miſericor
dia eſt ⁊ quod agimus penitentiam.
veritas quidem eſt a iuſticia que deli

cta corrigit non tamen eſt noſtra
veritas ſed tua quí operaris ín no
bís velle et perficere ꝓ bona volūta
te. ſicut dicit apl'ſ ad philip. ij. Et
hec facis domine⌊ Ne quādo dicāt
gentes vbi eſt deus eoꝝ. ⌋ Caſſ
Ideo dominus rogatur p̄ſtare ſu
ís fidelibus dona miſericordie ſue.
ne impij hēant occaſionē blaſphe
mandi. Petit ergo nefandam im
putationem amoueri quam í iſto
ſeculo patiūtur creberrime chriſti
aní. Nam quotiens martirū corpo
ra diuerſis ſupplicijs affliguntur
ípſa vox eſt tyrannorum ⁊ gentili
um Vbi eſt deus eorum. quaſi de
us non poſſit eripere quos vt coro
net: tormēta patitur ſuſtinere. Re
ſpondeant fideles ipſis peruerſis ⁊
ínfidelibus ⁊ dicant⌊ Deus autē
noſter Aug Non í celo vbi ſo
in celo⌋ lem ⁊ lunā videt
gentiles videlicet opera dei que colūt
ſed ín celo ſurſū quod tranſgredit̄
omnia corpora celeſtia Lyra
Vbi magis relucet ſua poteſtas.
vertamen ſe extendit ad iſta ínfe
ríora. Quia⌊ omnia q̄cunqꝫ voluit
fecit⌋ Caſſ Vt eum omnípotē
tem agnoſcas: duꝫ
vbiqꝫ effectuꝫ ſue voluntatis oſtē
dit. Deinde ad litteram irridenda
dicit ydola q̄ ad humanitatis for
mam ſunt cōpoſita ⁊ corporeís ſen
ſibus carentia. Sed quía vt dictuꝫ
eſt hec litteraliter manifeſta ſunt
Ideo iuxta moralem ſenſuꝫ eſt ín
telligendum hoc quod ſubditur
Hugo Simulacra gentiū
id eſt dominū gentili
ter ⁊ beſtialiter viuentium⌊ argen
tum ⁊ aurum⌋ hoc verum eſt de cu
pidis ⁊ auaris. quía auaricia ē ido
lorum ſeruitus vt dicit Apl'us ad
eph. v. Ipſi enim adorant et colūt
et ſuper omnía diligunt aurum ⁊
argentum⌊ opera manuum homí
num⌋ videlicet pecuniam. Nam ſic
dicit beatus Auguſt. Quod quiſqꝫ
plus diligit: deus eius ē. Os ha
bent ⁊ non loquentur⌋ confitendo
peccata ſua⌊ oculos habēt⌋ aptos
ad vanitates Nico ⌊⁊ non vide
huius ſeculi bunt⌋ cele
ſtia ſed terreſtria⌊ Aures habēt
⁊ non audient⌋ diuína mandata
ſaltem ad operandum⌊ nares ha
bent⌋ id eſt diſcernendi ſenſum⌊ et
non odorabunt⌋ eligendo bonum
⌊ Manus habent ⁊ nō palpabūt
pedes habent ⁊ non ambulabūt⌋
ín via morum⌊ non clamabunt ín
gutture ſuo. deuote orando Simi
les illis fiant. in pena. quí faciunt
ea. id eſt qui eos ad hoc índucunt.
et omnes qui confidūt ín eís⌋ id ē
ín predictís diuiciarum ſimulacrís
Hugo Conſequenter cōple
ta oſtendit vtilitatē
chriſtiane religionis dicēs Dom⁹
iſrahel id eſt eccleſia fidelíum chri
ſtianorum. ſperauit ín domino. ⁊
non ín auro vel diuicijs terrenís.
Et ideo adiutor eorum. ín bonis fa
ciendís. ⁊ protector eorum eſt. ín
malís vitādis Domus aaron ſpe
rauit ín domino adiutor eorum ⁊
protector eo Caſſio Qd prio
rum eſt re verſu
gn̄aliter dixit. hec nūc de ſacerdoti

bus decora iteratiōe referuit vt ex
celſus ordo pontificum: nō in gene
rali commemoratione ſed ſpeciali
preconio laudaretur. Aaron enim
in populo iudeorum primus ſacer
dos electus ē. cuius commemora
tione ipſe ordo merito declaratur.

Hugo Et ne ſpes omnium fi
delium chriſtianorū
preſumptio videatur oſtēdit ꝙ ſpes
eorum non eſt ſine timore dicens
Qui timent dominum timore fi
liali ſperauerūt in domino. ¶ Ny
col. ſpe formata caritate. que eſt
expectatio future beatitudis ex me
ritis et gratia prouenie̅s. propter
quod adiutor eorum et protector
eorum eſt quantum ſpectat ad ſa
lutem. ideo poſſunt dicere Domi
nus memor fuit noſtri nobis bo
faciendo et benedixit nobis in ſpi
ritualibus bonis nos multiplican
do. ¶ Hugo Benedixit domui iſ
rahel videlicet omni populo xp̄ia
no benedixit domui aaron ordini
videlꝫ ſacerdotū. Benedixit oībꝰ
deū colentibus qui timent dn̄m
puſillis cū maioribꝰ ſaltem bn̄di
ctione finiſtre cunctis bona tempo
ralia largiendo. Vn̄ ſapie. vi. dicit
Puſillū et magnū fecit ipſe et equa
liter eſt ei cura de oībus. Congau
dens ꝓpheta benedictionibus fide
liū qui ſunt in ſtatu gracie optat
eis benedictionis augmentū dice̅s
Adiiciat dominꝰ ad hoc bonum
qđ habetis iam ſuper vos. ſuā gra
ciam augmentando ſup vos. me
ritum multiplicando et ſuper fili
os veſtros et ſup imitatores vr̄os:

quos vl̄o doctrine aut exemplo bo
ne vite genuiſtis vel ſup opera ve
ſtra que per deſiderium deuociōis
acquiſiſtis **Nico.** Benedicti vos do
mino. per conſecu
cionem gracie in preſenti et glorie
in futuro qui fecit celum et terraꝫ.
propter quod poteſt dare ſuaꝫ be
nedictionem in preſenti vita. que
per terram deſignat. Et benedictio
nem glorie in futuro cuꝫ dicet. Ve
nite benedicti patris mei percipi
te regnum. que per celum ſigr̄.
Quod adhuc amplius declarat di
cens Celum celi domino. hoc eſt
celum empireum quod eſt ſupra
firmamentum competit ſpecialit̄
domīo quia ibi magis relucet ſua
gloria in angelis ſanctis terram
autem dedit filiis hominum id eſt
habitacionē eorum pro vita p̄ſen
ti in qua ſi debite viuant atꝙ deuꝫ
colunt aſſumuntur ad habitacio
nem celeſtem cum angelis. ſꝫm ꝙ
dicitur Mathei. xxii. In reſurrectio
ne erunt ſicut angeli dei in celo.
Poſtꝙ̄ oſtendit ꝙ deus eſt colen
dus. conſequenter oſtēdit de qui
bus. et loquitur de cultu meritorio
dicens Non mortui laudabunt
te domine. quia amplius non faci
unt opa meritoria ad laudeꝫ tibi et
ad meritum ſibi. qꝫ ſunt extra ſta
tum merendi neqꝫ omnes qui de
ſcendunt in infernum. quia non ē
i inferno deo laus ſed magis blaſ
phemia Sed nos. fideles chriſtia
ni qui viuimus. habe̅tes fidē i vi
ta preſenti benedicimus dn̄o me
ritorie ꝙ ſtatus meriti durat vſqꝫ

ad mortem Iero. Ex hoc ſcilicȝ
tempore quo incepimus intelligē
bonum et malum⌊nunc⌋ Nyco
laus viuentes⌊et vſqꝫ in ſeculū
⌋id eſt ꝙ diu hoc ſeculuꝫ durabit.
quia tunc deficiet tempus meriti:
permanebit tamen laus ſanctoꝝ
in patria ſicut in pſalmo. lxxxiij.
dictum eſt. Beati qui habitant in
domo tua domine: in ſecula ſeculo
rum laudabunt te Caſſiodo.
Commonemur in hoc pſalmo per
ſimilitudinem veteris populi vani
tatem et concupiſcentiā huius mū
di quaſi egiptiacam dominationē
relinquere vt poſſimus ad terram
promiſſionis chriſtianitatis itine
re peruenire Feſtinemus intrepi
di. aduentu enim domini aduerſi
tates noſtre ſolute ſunt. mare id ē
amaritudo peccatoruꝫ fugit a fide
libus. Iordanis retro timore con
uerſus eſt. Simulacra gentiuꝫ q̄ſi
metalla inſenſata contempta ſūt.
domini noſtri gloia vbiqꝫ celebra
tur et predicatur. et ideo iuuante do
mino pſalmoruꝫ virtutes ſtudio
ſiſſime perquiramus quomodo ſe
fidelibꝰ aperiunt et incredulis ſem
per abſcondunt Collector Do
na nobis eterne rex glorie archa
na ſacre ſcripture fideliť intellige
re vt per ea tue voluntati inceſſant̄
obediamus qui es benedictus i ſe
cula ſeculorum Amen

Pſalmus Cxiiij

Dilexi quoniam exau
Titulus Alleluia. Expo
ſitio eiꝰ pceſſit i pſ. Cv.
Ieronimꝰ Hic pſalmus vocē
continet fideľ anime a deo peregri
nantis in regione viciorum ſicut il
le filius prodigus de quo loquitur
Luce. xv. Qui poſt longos labores
et errores ab de hac
Hugo
eo ſuſcipitur reductio
ne de vicijs ad virtutes. et de ipſa
peregrinatione ad requieꝫ fidelis
anima gratias agit dicens
Dilexi⌋non dicit quid ad inu
endum ꝙ nihil eſt diligēdū
niſi deus aut propter ipſum Ny
co. Quoniam exaudiet dominꝰ
⌋id eſt exaudiuit⌊vocem oratiōis
mee⌋futurum ponit pro preterito
qui modus loquendi frequens ē
in prophetijs. et maxime in canti
cis metrice ſcriptis qualꝭ eſt pſal
mus iſte in hebreo. Et licet deus
ſit de ſe diligendus. tamen cum ex
audit deprecantem occaſioneꝫ ſibi
dat vt feruentius eum diligat Vn
ſubditur. Quia inclinauit domi
nus aurem ſuam mihi⌋exaudiēs
me. in preterito. ſepius ſicut et hic
propheta loquitur de deo more hu
mano. Vnde auris inclinatio non
eſt aliud ꝙ exauditio⌊et in diebꝰ
meis inuocabo⌋ſperans exaudiri i
futuro. Circumdederunt me do
lores mortis⌋id eſt temtacōnes pec
cati mortalis⌊et pericula inferni i
uenerunt me⌋niſi a te domine fue
ro adiutus in temptatione Iero
Dolores mortis id eſt male cogita

tiones sunt pericula inferni Opera
mala sunt quādo anima cogitat ꝛ
peccare desiderat vicina est morti.
Hu Et hec pericula inferni cupi
ens euadē Tribulacōez
in corpoē per multas huius vitē
penalitates ꝛ dolorez cordis in
ueni id est pro bona inuētione re
putaui tanꝗ remedium contra di
cta inferni peri- Gre. Sancti pe
cula. Vnde ait nas tēpo
rales libentius tolerant: quia per
eas euadere non formidant eťnas
Ipse autem pene cogunt homines
ad deum refugere ꝛ ab ipso auxili
um postulare. Vnde subdit ꝛ no
men domini inuocaui q̄ Johel. iij
dicitur. Omnis q̄ inuocauerit nomē
dn̄i saluus erit. Fidelis itaqȝ enu
meratis passionib⁹ suis exclamat
ad dn̄m vt aīa eius a peccatorū ꝓ
funditate liberetur dicens O dn̄e
libera animam meam de corpore
mortis huius in quo sicut in carce
re captiua tenetur Vnde dicit apo
stol⁹ ad Ro. vij. Infelix homo q̄s
me liberabit de corpore mortis hu
ius. Hanc autē liberationē firmitē
sperās sb̄iunxit misericors dn̄s
Hugo quia inclinauit aurē su
am mihi ꝛ iust⁹ quo
niā corripuit ꝛ castigauit peccato
rem ad veniam requirendam ꝛ deus
noster miseretur flagellando fili
um quē Hu Vnde Aug. ait Ma
recipit. gna misericordia
est in pūiri misericordiā nō ɔsequi
Custodiens paruulos i. humi
les dn̄s tanꝗ pastor eximius q̄
gregem suū ab incursione diaboli

defen- Jero Si quis magnus ē
dit . ꝛ supbus: hūc nō
custodit dn̄s Hugo. Et quia
dominus humiles custodit Ideo
humiliatus sū in penitentia ꝛ fla
gellis eius ꝛ sic liberauit me a
laqueis diaboli Vnde legitur in vi
ta beati Antonij q̄ ostensi sūt ei la
quei multi ꝛ stupefactus quesiuit.
Domine quis euadet omnes istos
laqueos. Et responsum est ei. Hu
militas sola Cum autem liberat⁹
est homo a peccatis tunc debet va
care deo ꝛ sibi Vn̄ bn̄ addit Con
uertere anima mea in requiem tu
am Jero Mund⁹ iste locus tri
bulationū est ꝛ lacri
marū vbi nusꝗ est requies. In de
serto sunt scorpiones. i mari pyra
te. i. raptores ꝛ tempestates. in ci
uitatibus oculus meretricis qui ē
perditio Nico Requies tua ē
hominis . in deo. teipsū
conuertere per gratiarum actionē
in quo solo mens humana quie
tatur sm̄ q̄ dicit Augus. in li. ɔfes.
Inquietum est cor nostrum domi
ne donec quiescat in te quia dn̄s
benefecit tibi liberans te a pericu
lo grauis peccati vnde subdit q̄ eri
puit aīaȝ meaȝ de morte i. a pctō
qd̄ est mors aīe. Et per hoc oculos
meos a lacrimis quas oportet fū
dere pro Jero Ploraui ad tem
peccatis pus vt in sempi
ternum gaudeam. Qui in presenti
non plorat: in futuro lacrimabit.
Vnde saluator ait. Ve vobis qui
nunc ridetis: qm̄ flebitis Nicol'
Quomodo āt anima liberata sit a

morte declarat dicens [pedes meos] inquam eripuit [a lapſu] vt nō caderem in foueā peccati de via iuſticie. atq; p hoc [placebo domino]

Iero. Quare nō dicit iuſtꝰ placebo. Rñdet qꝛ non pt hic eē pfectꝰ Video hoibꝰ eē iuſtus q ſcio qꝛ opa bona nō habeo. video hoibꝰ eſſe ſcūs et oſcīa mea non ē qꝛ opa bona non habeo. Ego aūt noui cōſciam meā ſcio qualibꝰ cogitacōibꝰ cor meum fluctuat. ſcio quāte in libidines veniūt. video aliā legē repugnātē menti mee q captiuātē me in lege pcti. Nolo cogitare mala q tn̄ cogito: qa inuitꝰ et captiuꝰ in malā cogitacōem trahor. Ergo dico. Ab occultis meis mūda me dn̄e. propterea nūc lōgo ſermone vſi ſumus qn̄ in pn̄ti ſeculo perfectus iuſtus nemo pt eſſe. quia nemo mundus eſt a peccato Nec ſi vnius diei fuerit vita eius ſuper terram.

Hugo Iſti autem vltimi tres verſus magis proprie exponi pn̄t anagogice id eſt per locutionē de ſupernis de ipſis morientibus morte corporis qui tunc pn̄t dicere: Conuertē anima mea in requiem tuam Hoc eſt in vitam eternam. quia dnīꝰ benefecit tibi. remittendo peccata tua. et te ad gloriam eternā vocando. Quia eripuit animam meam de morte. de qua dicit apoc. ij. Qui vicerit non ledetur a morte ſecunda. oculos meos a lacrimis. quia in vita eterna nō eſt luctꝰ ſed gaudium. pedes meos ꝟ intellectus et affectus animi mei a lapſu. quia in chriſto fundati ſūt eterna ſecuritate. Placebo domino in regione viuorum ſine fine gratias ei agendo in patria celeſti que eſt viuorū re gio.

Caſſiodo. Salutaris pſalmi iſtius intentione tractata contra mūdi dolores. animi fortitudie debeꝰ ei obicere. Non enim abiciendus eſt dolor qui perducit ad requiē: nec durus eſtimandus eſt fletus: qui eterna gaudia ſubminiſtrat Intendamus nō ad hoc quod patimur. ſed quod ſperamus: quia tēporale malum ſine dubitatione molleſcit cuiꝰ proſperrimus intenditur finis. Rogemus ergo omnipotentiam chriſti vt per ipſius adiutoriū illa nobis non fiant aſpera que nunc videntur auſtera. Ipſi profecto in regione viuorum placebimꝰ: ſi in hoc ſeculo mortificare noſtra corpora pro ipſiꝰ amore feſtinemus. Cui cū patre et ſancto ſpiritu eſt honor et gloria in ſecula ſeculorum. Amen.

Pſalmus Cxv

Credidi propter quod locutus ſū Titulus Alleluia

Caſſi. Per totum hunc pſalmum inuictorum martirum verba referuntur. Vnde populus ille martirum reuerendum ordinem recte fidei ſeruans. ait

Credidi propter quod locutꝰ ſum. Prius ſe dicit credidiſſe. q poſtea fuiſſe locutum: qa poſt

veram fidē ſancta debet venire cōfeſ
ſio **Hugo** Nec ſufficit fides ni
ſi ſequat̄ cōfeſſio qn̄
oportet. vn̄ Luc. ix. Qui me erubu
erit videlicet cōfiteri vel ſermones
meos: hunc filius hoīs erubeſcet cū
venerit in maieſtate ſua: ex qua cō
feſſione fidei [ego āt humiliat⁹ ſum
nimis] et multas tribulacōnes paſ
ſus ſum a tyrannis. Et dicit nimis
ad denotandū immenſitatē tormē
toruz in quib⁹ ex hūana infirmita
te pauebant ſancti mr̄es **Caſſ** Et neq̄s pu
taret hāc ve
ram fidei cōfeſſionē virib⁹ mortali
um applicandā cui ꝓpria ꝛ infirma
humanitas ꝓhibet. dicens [Ego
dixi in exceſſu meo] ad ſupernā cō
tēplationē p exceſſum mentis eue
ct⁹ qn̄ aīa a ſorde corporea purga
ta cauſas rex manifeſtis ſpeculati
onibus intuet̄. Mēte igit̄ rapta ad
eterna dixi [omnis homo mēdax
Aug Quantū em̄ ad ipſuz ho
minē ptinet mēdax eſt ſi
cut petrus: qui de ſe ꝓſūpſit nō ne
gare dominū mēdax inuentus eſt
Jero Quid em̄ veritatis ꝑt eē
in hoc mundo: cui vmbra
ſit vita nr̄a ſup terrā. **Caſ.** Qua
ꝓpt̄ hec nos regula certa conſtrin
gat vt qn̄ carnis fragilitate mēda
ces ſum⁹ nr̄m eſſe fateamur: quā
do veraces. diuinis munib⁹ applicē⁹
Jero. Verū dicit dauid an mētit̄.
Si vō eſt oīs hō mendax. et hoc qꝺ
dicit oīs hō mēdax. verū eſt. ergo
et ipſe mētitur ꝛ verū dicit Inue
nerūt em̄ phi ſua deceptione palo
giſmos ꝓpa arte: quōm eodem ſer

mone ꝛ vera quis dicat et mentia
atur ꝓpter qꝺ dicit apl's. Videte
ne quis vos ſeducat p phiam et
vanam deceptionez hoīm Quādo ūi
hoīes ſum⁹ mētimur: qn̄ fueri⁹ dij
deſinem⁹ mētiri. Si q̄s ſc̄s ē de⁹ effi
cit̄ et deſinit eē hō carnalia ſapiēs
et amās ꝛ iaz non mentitur hō.
pctō ſuo mendax. dono dei verax.
et iō iā nō hō Hoc itaqꝫ cōſiderās
deuotus popul⁹ fideliū et videns
grā dn̄i ſe factū veracē cōtinuo ſub
iūgit dicens [Quid retribuā dn̄o
p oīb⁹ que **Hu.** Dn̄s p̄mo tri
retribuit m̄] buit nobis
corpus et aīam ī creacōe: ꝛ retri
buit .i. itēm tribuit nob̄ ſemetipm̄
ī creacōe fact⁹ hō. ceſus alapis. iu
dici tradit⁹. flagellis vberat⁹ ꝛ cru
cifixus. Hec fuit retribucio .i. itata
tribucio. Quid reddā p illa. ſequit̄
[Calicē] viz paſſionis et mortis.
et hoc q̄ ad mr̄es Ac ſi dicat Chri
ſtus pro nobis paſſus eſt: et ego
pro nomine eius paciar. Aliud nō
habeo quod ei retribuam Vel ca
licem [ſalutaris accipiam] .i. cor
poralis penitencie auſteritatem.
Vel calicem ſanguinis ſalutaris
.i. criſti iheſu In hebraico ita habe
tur Calicem iheſu accipiam. neqꝫ
hoc qꝺ offeram ā mortis calicem
aut penitencie hoſtiam. eſt mee
virtutis ſed gracie dei. propter qꝺ
[nomen domini inuocabo] per hu
milem oracionem. eius gratiam
et miſericordiam poſtulando
Nicolaus Vota mea do
mino reddaz]
implendo promiſſiones deo factas

coram omni populo eius. ut ex
emplo meo alios prouocē ad lau
dem dei iuxta illud Mat. v. Sic luce
at lux veſtra coram hominibus ut
videant opera veſtra bona et glori
ficent patrem veſtrum qui in celis
eſt. precioſa in conſpectu domini
mors ſanctorum eius quia per il
lam veniunt fideles ad regnum ce
lorum. Nam Sapientie. x. Juſtus
ſi morte preoccupatus fuerit: in re
frigerio erit. O domine profite
or conditionem meam. quia ego
ſeruus tuus ſum emptus a redem
ptus ſanguine tuo. ego ſeruus tu
us per ſuſceptionem baptiſmi: in
quo ſeruire tibi promiſi. et filius
ancille tue id ē eccleſie que eccle
ſia quia ſeruit hic humiliter: dici
tur an **Hugo** In futuro erit
cilla ſponſa quādo erit
in amplexu ſponſi chriſti. Et quia
in martirio dimittūtur omnia pec
cata ideo ſubiungit. Dirupiſti vin
cula mea id eſt peccata quibus li
gabar iuxta illud prouerb. quia
funibus peccatorum ſuorum con
ſtringitur. **Jero** Quicumque ſanctus
quiſque moritur ſua mor
te. qui miſericordias operatus eſt.
licet ſit ſanctus: et fecerit ſigna: de
mones eiecerit: nō vadit ſecurus ad
dominum. horreſcit eius conſciētia
quando videt dominum. martir au
tem et ſi poſt baptiſmum peccaue
rit tamen ex ſecundo baptiſmate
martirij ablutus ſecurus vadit ad
dominum. **Hugo** Et accepta
a te domine peccatorum meorum re
miſſione tibi ſacrificabo hoſtiam
laudis. immactando me ī penitentia
cum gratiarum actione. et nomē
domini inuocabo. ne de tuis benefi
cijs mihi collatis ſim aliquādo in
gra **Caſſi.** Notandum aūt quod
tus. iſte verſus tantam
virtutem creditus eſt habere ut a
nonnullis hominibus diceretur poſ
ſe peccata dimitti ſi eum in fine vite
ſue certa confeſſione congeminēt
Hugo Iſte autem fidelis gra
tiarū actionem explicans ſubiungit.
Uota mea domino reddam in cō
ſpectu omnis populi eius. videlicet
in atrijs domus domini. hoc ē in
ſancta eccleſia militante: que ē do
mus orationis in ipa perſoluam
que promiſi domino. Et deinde lau
dabo te domine in medio iheruſa
lem. O ihrl'm celeſtis patria in qua
diruptis vinculis humane fragili
tatis ſācti eterne pacis viſione fru
un **Collector** Rogemus
tur dominum Je
ſum ut per ſuam gratiam compreſ
ſo in nobis bello carnali: caritatis
ſue nobis pace largita: filijque ſui ef
fecti ieruſalem celeſtis et ſi nō me
remur martirio coronati ſaltem in
ſtudijs ſimilibus poſſimus inue
niri et poſt huius vite terminum
miſericorditer adiungi ipſi domino
noſtro Jeſu chriſto. Cui cum pa
tre et Spiritu ſancto eſt honor et glo
ria in ſecula ſeculorum. Amen

Pſalmus Cxvi.

Laudate do

minū. Pro titulo p̄mit
titur huic pſalmo Alle
luia quod ſig̃t laudate deū In hoc
enim pſalmo inducunt̃ omnes po
puli tam iudei q̃ gentiles ad laudē
dei de aduentu ipſius chriſti qui in
ſtituit vnam eccleſiam de iudeis ⁊
gētibus ad dei gloriam ⁊ honorez.
⁊ hoc modo allegat Apl's ſcriptu
ras huius pſalmi ad Rom̄.xv. di
cens. Dico enim ipſum Ieſuz chri
ſtum miniſtrum fuiſſe circumciſio
nis id eſt populi iudaici Et iterum
Laudate dominum omnes gētes.
⁊ magnificate eum omnes populi
quod accipitur ex principio hui⁹
pſalmi. Iſta autem preuidens da
uid in ſpiritu ait.

Laudate dominum omnes gē
tes id eſt omnes gentiles ad
fidem vocando laudate eum om̄es
populi. **Iero** qui ex iudeis fuerūt
conuerſi. quod ti
tulus ille prenunciauit quem ſup
crucem dominicam Pylatus poſu
it ſcriptū hebraice greci ⁊ latine.
ad denotandū q̃ chriſtus eſſ; rex
tam iudeorum q̃ gentiū ad eius
fidem venientiū qui hic ad chriſtū
laudandum **Nico** Et nota q̃
inuitantur gentiles p̄
ponit iudeis hic. Quia pauci de iu
deis primo crediderunt. ⁊ multi de
gentibus ſm̄ q̃ dicit apl's ad Ro
ma.xi. Cecitas ex parte cōtigit in
iſrael donec plenitudo gentium in
traret vt ſic omnis iſrael ſaluus fi
eret. quia iudei conuertentur circa
finem mundi. ⁊ ideo hic inuitant̃
ad laudem poſt gentiles. Cui⁹ lau
dis rationem ſubdit dicens. Quo
niam confirmata eſt ſuper nos. Itā
iudeos q̃ gentiles conuerſos miſe
ricordia eius. Loquitur de futuro
per modū preteriti propter certi
tudinem **Hugo** Hec dn̄i mi
prophetie ſericordia
fuit in eius incarnatione. ⁊ confir
mata eſt in eius paſſione. Vnde
dixit. Ioh.xix. Conſummatū eſt
⁊ veritas domini id eſt ipſe criſt⁹
qui dicit de ſeipſo Iohis xiiij. Ego
ſū via ⁊ veritas ⁊ vita manet in eter
num ſm̄ q̃ dicit Apl's ad hebr̄.
xiij. Ieſus autem heri ⁊ hodie. ipſe
⁊ i ſecula. Vel veritas domini ma
nēt in eternū in eis que promiſit
iuſtis: ſiue in eis que minatus eſt
im **Caſſi** Paruus q̄dē pſal
pijs. mus plenſſima bre
uitate concluſus eſt. Quid eniz am
plius poteſt dici q̃ vt creator debe
at toto orbe laudari. O dulcis am
miranda pſalmorum diuerſitas.
mō paucis ſententijs ſalutaria di
cere: modo magnalia diffuſa ora
tione narrare: vt tedioſa mōlitas
nec i ipſa cura ſuſtineret faſtidiū
cui preſtat amena varietas appe
titum. Etiam per hoc nobis futuri
rēgni ſtatus ſignatur vbi diuerſa
merita ſanctorum pro actuū qua
litate fulgebunt. cū tamen omni
bus vna beatitudo ⁊ ſuauitas eterna
pre **Ieronim⁹** Nos igitur
ſtetur dominum
ſupplices deprecemur vt ſe laudan
di tribuat efficaciā. ⁊ confirmet

ſuper nos miſericordiam ſuam mit tens in nobis ſpiritum ſanctum q̄ exurens noxia illuminet profutura. Qui cum patre et ſpirituſancto eſt honor et gloria in ſecula ſeculorum Amen.

Pſalm⁹. Cxvij

Confitemini domi. Titul⁹ Alleluya patet eius expoſicio in Cv. pſal.

Hugo In precedenti pſalmo egit propheta de cōfirmacione miſericordie dei. In iſto oſtendit per quid fuerit cōfirmata videlicet per miſterium īcarnacionis et paſſionis chriſti. Eſt enim hic pſalmus vnus eorum qui dicunt̄ de primo aduentu chriſti

Nic. Vnde ſaluator Math. xxi. loquens de ſeipſo iudeis reprobando allegat litteram huius pſalmi dicens eis Nunquid legiſtis in ſcripturis. Lapidem quē reprobauerunt edificantes hic factus eſt in caput anguli. Item actuum. iiij. Petrus oſtendens principibus ſacerdotum chriſti glorificacōnem poſt eius paſſionem de eo dicit. Hic ē lapis qui reprobatus eſt a vobis edificantibus qui factus eſt in caput anguli Et non eſt in aliquo alio ſalus. Ex quib⁹ patet q̄ pſalmus iſte ad litteram loquitur de chriſto

Colle. Preſertim ab illo loco lapidem quem reprobauerunt ſupradicto et citra poteſt idem pſalmus moraliter exponi

Caſſi. Fidelis itaq̄ populus peccatorum nexibus abſolutus in prima parte generaliter hortatur ad laudanduz dominum cum dicitur

Confitemini dn̄o | Hugo confeſſione laudis et prec hoc domino | quoniā bonus | in ſe naturaliter et etiam quoniā bonos nos facit per ſuam gratiam

Augu. Non potuit laus dei breuius explicari q̄ vt diceretur quoniam bon⁹ Quid ſit grandius iſta breuitate non video. cum ſit proprium deo q̄ bon⁹ eſt | quoniam in ſeculū miſericordia ei⁹ |

Hugo quia ſemper ſubueit deuote eum requirentibus Et quia qui in hac vita non requirit miſericordiam dei preueniendo: certe in futuro non inueniet eam ſed potius iram propter qd̄ ſubditur Dicat nunc | v. in preſenti vita dum adhuc tempus eſt merendi | Iſrl̄ | idē populus chriſtianus videns deum per fidez | quoniam bonus quoniam in ſeculuz miſericordia eius | quia poſt hanc vitam tribuet bonis miſericorditer vitam eternaz. Et ſi communis populus chriſtianus debet dominū laudare multo fortius ſacerdotes et miniſtri eccē Vn̄ ſubdit Dicat nunc domus aaron quoniam bonus eſt dominus: quoniā in ſeculuz miſericordia eius | In his duobus verſibus ponitur domus p̄ familia

Nico. Et quia non ē ſpecioſa laus in ore

peccatoris ecc. xv. Ideo circa predi
ctos ad laudē dei inuitatos oſtēdit
quoꝝ laus eſt deo accepta dicens
Dicant nunc qui timent dñm
timore filiali q̄ timent offenſā pa
tris qm̄ bonus qm̄ in ſeculū mīa
eius· q̄ gratis mīe ſue dona ꝯcedit
Deinde adducit rōnes inducentes
ad dei lau **hugo** De tribula
dē dicens. tione cordis
vel corporis inuocaui dñm petē
do auxilium ⁊ exaudiuit me in la
titudine dñs Hoc fit qn̄ in tribula
tionib⁹ paciā; preſtat· ⁊ in latitu
dine· hoc eſt in ſpe premioꝝ eterno
rum ſuos fideles ꝯfortat Nec tm̄ de
tribulatione liberat dñs fideles ſu
os: ſed adiuuat i bonis pficiendis
vnde ſubdit. Dñs mihi adiutor
non timebo q̄d faciat m̄ homo id
eſt q̄libet inimic⁹ carnalis q̄ viſua
liter religioſorū ꝓpoſitū pſequit.
Dñs mī adiutor ⁊ ego deſpiciā inī
micos meos videlʒ mundū carnē
atq; dyabolū· Mundū quē debem⁹
deſpicē ꝓpter ſuā vanitateʒ· Dyabo
lum ꝓpter ſui malignitatem· carnē
ꝓpter ſui vilitateʒ· Et q2 hi inimici
non hūano ſʒ dei auxilio deuincun
tur· Ideo **Nico.** Bonum eſt
ſubdit ꝯfidere in dño
qui nō deficit in neceſſitate q̄ ꝯfidē
i hoīe qui nihil ex ſe pt Vn̄ Iere.
xvij· Maledict⁹ vir qui ꝯfidit in ho
mine ⁊ ponit ſpem carneʒ brachij
ſui ⁊ a dño re- **iero** Bonū eſt
cedit cor eius. ſperare in do
mino qui vitam largit eternam.
Spes enī eſt certa expectatio futu
re btitudinis· q̄ ſperare in princi

pibus quoꝝ poteſtas cū hoc mū
do labitur ⁊ **Hu.** Omnes gē
euaneſcit tes i· oīa vi
cia que faciūt hoīes gētiliter viuē·
circuierunt me obſidētes me tē
ptatione ⁊ in noīe dñi hoc eſt in
auxilio domini fugati ſunt a me in
ſultus demonioꝝ q2 vltus ſum in
eos amputando capita eorū· hoc
eſt p̄mos motus temptationum·
quia eis non prebui conſenſum·
Circūdantes circumdederūt me
i· inſultus viciorum tam cogita
tione q̄ locutione et in noīe dñi
vici eos quia vltus ſū in eos vin
dictam p mortificationem carnis
de eis faciendo Circumdederunt
me ſicut apes q2 vicia et temptati
ones vicioꝝ p̄ tenderunt m̄ delecta
tionē melleam ⁊ dulcem· ſʒ conſide
raui finem quō pungunt p eterne
mortis obligationē· ſicut apes ge
runt mel in ore· ⁊ aculeū in cauda
quo pungūt· q2 multi ſunt q̄ bene
dicunt q2 peccata ita pungūt: ſʒ tn̄
de ſe ꝯfidentes non curāt vitare oc
caſiones ex q̄bus ſurgunt tempta
tiones ardentes in concupiſcentia
Ideo ſubdit ⁊ exarſerūt ſicut ignis
in ſpinis q̄ dicat· Nō pt eſſe q2 vi
tetur peccm̄ ſi occaſionib⁹ q̄s ſe ex
ponat ꝓpter q̄d dicit ecc. ix· Auerte
faciem tuā a muliere compta· pro
pter ſpeciem mulieris multi perie
runt· ⁊ ex hoc ꝯcupiſcētia q̄ſi ignis
exardeſcit in cogitacōne Impul
ſus a temptacōne euerſus ſum
non valēs per me reſiſtere tempta
tioni vt caderē i peccm̄ ⁊ dñs ſuſ
cepit me Iero. q̄a ꝯfidens in

in eum: ipſum ſolū adiutorem q̄ſi
ui. Ipſe ⌊ Hugo ⌊ Fortitudo
enī eſt mea p quem
fortis ſū in bello ɔtra vicia ⌊ ⁊ laus
mea ⌋ q̄ q̄ bonus: caſt⁹: humilis
ſum hoc eſt ab ipſo qui me lauda
bilem fecit ⌊ ⁊ factus eſt m̄ in ſalu
tē ⌋ p quē ſeculi hui⁹ pericula eua
dere valeo ⁊ eternā vitam adipiſci
Ipſe enī eſt fortitudo ⁊ laudatio ⁊
ſalus eterna beatorū a quo ſancti
magnū habent gaudiū Jō ſbdit
⌊ Vox exultationis ⌋ ſpūalis ⌊ ⁊ ſa
lutis ⌋ .v. q̄ ſalui facti ſunt. eſt ⌊ ī ta
bernaculis iuſtoꝝ ⌋ .i. in ɔſcientijs
vbi ſancti ſemp leti ſunt. q̄uis fo
rinſecus affligant. vn̄ apl's .ij. ad
chorin. v. Gl'a nr̄a hec eſt teſtimoni
um ɔſciētie noſtre. Et vt cognoſce
res vnde illud gaudiū venit: conſe
quenter ſubiungit ⌊ Dextera dn̄i
⌋ .v. chr̄i ⌊ fecit virtutē ⌋ de
ſtus Hu. qua ſubdit ⌊ dexte
ra dn̄i exaltauit me ⌋ de luto vicio
rum eleuans me ad ſtatū grē ⌊ ⁊
dextera dn̄i fecit virtutē ⌋ cuſtodiē
do me in eo Caſſ Quid enī po
dem ſtatu tentius q̄ pec
catorib⁹ dare beatitudinē. de infir
mitate pfectionē. de hoſte fortiſſi
mo īfirmis ɔferre victoriā. Tan
ta ergo fiducia de dono dei accepta
fidelis ppl's ɔſequent̄ dicit ⌊ Non
moriar ⌋ Hugo. morte culpe.
nec gehenne ⌊ ſed viuam ⌋ vita grē
in pn̄ti: ⁊ glorie in futuro ⌊ ⁊ nāra
bo opera dn̄i ⌋ ipſū de predictis be
neficijs cū grāꝝ actione laudando
Deinde oſtendit cām q̄re non mo
rietur morte eterna dicens ⌊ Caſti
gans caſtigauit me dn̄s ⌋ Hec ge
minatio notat vtilitatē caſtigati.
vn̄ ſubdit ⌊ ⁊ morti ⌋ videlicet culpe ⌊
non tradidit me ⌋ acſi dicat A mor
te peccati eripuit me p caſtigatio
nem Caſſ Ille enim morti non
tradit cui⁹ hic vicia
commiſſa purgantur Iero. Ca
ſtigat nos dn̄s ad pbationē mul
tis verberibus vt probatos eruat
a morte perpetua Hugo. Deī
de dicit aīa iuſti egrediēs de corpo
re ⌊ Aperite m̄ portas iuſticie ⌋ q̄ſi
dicat. ſicut terra aperit̄ corpori: ita
celum aperiat̄ aīe. Propter quod
iſte verſus cantur ī exequijs mor
tuoꝝ. Et bene dicit portas iuſticie.
q2 tunc non ē tp̄s miſericordie ſed
iuſticie. Vnde fatuis virginib⁹ tūc
dicentib⁹ illud Mat. xxv. Dn̄e dn̄e
aperi nob. Rn̄dit Amen dico vobis
neſcio vos. Qui aūt hic iuſticiā fe
cerit ſancte viuendo. tunc ſecure di
cere poterit Aperite mihi portas iu
ſticie ⌊ ingreſſus in eas ⌋ qn̄ dictū
fuerit Intra in gaudiū dn̄i tui Tūc
⌊ confitebor dn̄o ⌋ quia ī patria eſt
ɔfeſſio laudis ſempiťna. ⌊ hec por
ta dn̄i. ſupple ē iuſticia. p quā ⌊ iu
ſti intrabūt. celū ⌊ ī eā ⌋ .v. p eā Vel
pt hic v̄ſicul⁹ exponi allegoice h⁹
mō. Ape Nico Circa q̄d ſciendū
rite q̄ ſaluatio gn̄is
humani facta eſt p fidem xp̄i paſ
ſi ⁊ glorificati. ppter q̄d dauid lo
quens in perſona gn̄is humani il
lud p̄mo Aperite ſibi ingreſſū hu
ius fidei dicens Apite mihi portas
iuſticie .v. ſacra noue legis q̄b⁹ iu
ſtificant̄ fideles. ⁊ ingreſſus ī eas

id eſt illis receptis · cõfitebor nomi
ni tuo · ei gratias agendo · Et q̄ oĩa
ſacramenta habent efficaciã a cri
ſto eo q̄ oĩa fluxerũt de latere ei⁹
in cruce dormientis · Ideo ſubditur
Hec porta · i · chriſtus fili⁹ · dñi · dei
patris · Acſi dicat · Omnes porte p̄
dicte · i · ſacramenta referuntur ad
vnã portam q̄ eſt chriſt⁹ Vn̄ ipſe
dicit Io · x · Ego ſũ hoſtium · p me ſi
quis introierit : ſaluabitur · Ideo ſb
ditur Iuſti intrabũt in eã · p fidē ꝛ
deuotionē ꝛ ſic p eã intrabunt ad
gloriã · Deinde ↄuertit ſermonem
ad dñm ·

Hu

Confitebor tibi
dicens
[C]onfeſſione laudis
[qm̄ exaudiſti me] [redimendo me
p mortē tuã] [ꝛ] [ſic] [factus es m̄ in
ſalutem] · i · me⁹ ſaluator · Quō āt
hoc factũ ſit · ↄſequent̄ declarat · d ·

Nico.

[Lapidē] · ſ · chriſt⁹ q̄
eſt vocatus lapis · De q̄
dicitur Dan̄ · ij · Lapis aũt q̄ percuſ
ſerat ſtatuã : fact⁹ ē mons magn⁹
ꝛ impleuit vniuerſã terrã · ¶ Hu
go · Et loquitur p figuram que
dicitur antitheſis qñ caſus ponitur
p caſu · Hic āt ponitur lapidē p la
pis [quem reprobauerũt edifican
tes]

nicol

videlicet ſacerdotes
iudeoꝝ ad quorum
ſpectabat officiũ edificare in fide ꝛ
morib⁹ ppl̄m [hic fact⁹ eſt i caput
anguli] ↄſtituens vnã eccleſiã de
iudeis ꝛ gentib⁹ · cui⁹ ipſe ē caput ꝛ
paſtor · ꝓpter qd̄ dicit Ioh · x · Et ali
as oues habeo q̄ nō ſũt ex hoc oui
li ꝛ illas oportꝫ me adducere ꝛ fiet
vnũ ouile ꝛ vn⁹ paſtor

Caſſ.

Et ne lapidē
iſtuꝫ de ſaxe
is montib⁹ putares exciſum · cõſe
quenter adiũxit dicens [A dño fa
ctum eſt iſtud] · i · a chriſto facta ē
iſta vnio [ꝛ eſt mirabile in oculis
nr̄is]

nic.

Fideles enĩ q̄ ex iude
is crediderunt i criſtũ
admirãti ſunt qñ viderunt ſpm̄ ſan
ctũ dari in ſigno viſibili Cornelio
ꝛ alijs gentib⁹ q̄ cũ eo erant ſicut
legit̄ Act · x · Et obſtupuerũt ex cir
cũciſione fideles q̄ venerant cũ pe
tro · q̄ꝛ in nationes grã ſpũſſancti
effuſa eſt que vniuit gentiles ꝛ iu
deos in vna cri

hugo

In oculis
ſti eccleſia
etiã ſpiri
tualib⁹ Auguſtini erat dei demen
tia multũ mirabilis q̄ de⁹ hō fact⁹
pati voluit p ſalute noſtrã · ſicut de
ipſo cantat eccleſia · Nec ſaciebat
vllis dieb⁹ dulcedine mirabili cõ
ſiderare altitudinē ↄſilij diuini ſup
ſalutē gñis humani · Ide ſapiebat
hic ꝓpħa ꝛ ſapit ecciã Vnde ſbdit
Hec
dies

nico.

id ē tempus noui
teſtamẽti · qd̄ vocat̄
dies rõne veritatis reuelate que late
bat ſb figurarũ obſcuritate · ꝓpter
quod Paul⁹ ad Rom̄ xiij · vocat ve
tus teſtamentũ noctē · ꝛ nouũ te
ſtamentũ diē dicēs Nox p̄ceſſit : di
es āt appropinquauit · [quã fecit
dñs] Licet enĩ faciat oĩa tp̄a gñ̄a
liter : tñ̄ dicitur facere aliquid ſpeci
aliter ꝓpter bonũ quod in illo ↄtin
git ſm̄ modũ vſitatũ loquēdi quē
tenet hic ſcriptura loquēdo de tp̄e
chriſti

Hu.

[exultem⁹] [corpo
re in operib⁹ bonis
[ꝛ letemur] [corde deuotis oꝛonib⁹
[in ea] · i · ꝓpter iſtã diē · Iſte verſus

cantatᷣ multotiēs in die reſurrectō
nis domini que ſpecialitᷣ et ꝓprie di
citur dies eo ꝙ ſol iuſticie chriſtꝰ
deꝰ noſter tūc ortuſ eſt de ſepulcro
⁊ tenebras infidelitatis amouit. i
q̄ die dyabolus ius perdidit. et mū
dus ſalutē accepit. Deinde ꝑplus
chriſtianꝰ oꝛonem facit ꝑ ſalute
eterna obtinenda dicens. O dn̄e
ſaluū me fac. ⌋ liberando me de peri
culis ⁊ malis huius mūdi ⌊ o dn̄e
bene pſperare ⌋ i. proſperum facito
iter illud quo ad te poſt multoſ la
bores ⁊c. **Hu.** Duo cū iſta ꝑpl's
uertoꝛ. iſte petit chriſtia
nus. ſ. vt hic eripiatur a peccatorum
morte ⁊ poſt hanc vitam collocetᷣ
in requie ſempiťna. Proſperare ei
eſt aliqđ aſperꝝ facere tranq̄llum.
vt ingrata fiāt nob̄ mala p̄terita:
que credimus i eťna gaudia com
mutāda ⌊ benedictꝰ qui venit in no
mine dn̄i ⌋ **Nico.** id eſt criſtus q̄ ve
nit in noīe patris
ꝑ ſalute mundi. Et hoc modo cāta
bant pueri chriſto ad paſſionem
venienti vt dī Math. xxi. Et de illa
laude videtᷣ hic dauid ꝓphetaſſe
Hugo Et quia populus chri
ſtianus ꝑcepit de bene
dictione chriſti in participatione
ſacramentoꝝ. Ideo in pſona epoꝝ
⁊ ſacerdotuz ſacramēta miniſtran
tium ⁊ loquentium ad ſubditos: ſub
iungitur. Benediximus ⌋ nos ſa
cerdotes ⌊ vobis ⌋ o ſubditi ⌊ de domo
dn̄i ⌋ i. de eccleſia de qua ſumuntur
baptiſmus: euchariſtia ⁊ alia ſac
menta. In quibus benedictio i. au
gmentuz gratie datur. Sed ꝙ iſta
benedictio nō eſt a ſacerdotibꝰ licz
per eos miniſtretur. Ideo ſubiūgit
⌊ deꝰ dn̄s ⌋ **Caſſ** Acſi dicat. Im
i. chriſtꝰ. mo nō nos ſed
⌊ deus dominus ⌋ benedixit ⌊ et illu
xit nobis ⌋ tam maioribꝰ ꝙ mino
ribus grām ſue benedictōnis infū
dens **Aug**ꝰ et ſpm̄ ſanctū ꝯferen
do. do ad intelligēdum
ſcripturas. Et ꝙ eadez poteſtas re
manet in rectoribꝰ eccleſie. Ideo ad
eos ſermo dirigitᷣ cui ſubinfertur
Conſtituite diem ſolennez ⌋ i. di
es ſolennes nātiuitatis ⁊ reſurrectōis
chriſti ⁊ ꝯſimiles q̄ ꝯſtituti ſunt p
eccleſiaz ⌊ in ꝯdenſis ⌋ i. vt populꝰ
fidelis ꝯueniat ad eccleſiam in den
ſitate plebis Tranſlatio hebraica
hꝫ in ꝯgregationibꝰ. Et tranſlatio
romana hꝫ in confrequētationibꝰ
videlicet populi criſtiani ⌊ vſqꝫ ad
cornu altaris ⌋ ita ꝙ eccl'ia imple
atur popu **Greg.** ix. moraliū
lo ⁊ clero ⌋ Moraliter
autem ſolennem diem domino in
frequentatione ꝯſtituit qui ſe aſſi
due in eius deſiderio affligit. Qui ni
mirū ſolennitatis dies vſqꝫ ad alta
ris cornu precipitᷣ tendi. quia tam
diu neceſſe ē vt q̄ſquis ſe afficiat:
quouſqꝫ ad ſuperni ſacrificij altitu
dinem id eſt ad gaudia pertingit
eterna **Aug** Vbi nihil aliud dice
mus niſi Deus me
us es tu ⌋ **Rycol.** domine Ieſu
chriſte ⌊ ꝯfitebor tibi ⌋ confeſſione
laudis ⌊ deus meꝰ es tu ⁊ exaltabo
te ⌋ tua magnalia laudādo ⁊ enar
rando. In ecclā ſolet fieri talis ꝯfeſ
ſio. ⁊ narratio in predicationibus

Confitebor tibi domine] vox eſt ec
cleſie deū laudantis] quoniā exau
diſti me] deprecantē; deuote] et fa
ctus es mihi in ſalutē] profitendo
gratiam in preſentia gloriam ī fu
turo. Propter quod inuitant oēs
generaliter ad laudē dei cum ſubin
fert] Confitemini dn̄o qm̄ bonus
quoniam in ſeculum miſericordia
eius] Sicut incipit hunc pſalmū
ſic et finit vt ab initio credulitatis
noſtre vſq; ad finem vite fiduciam
in domini miſericordia habeamus
et eius laudes pſeuerante confite
amur

grego Super euange
lium. xv. Penſa
te cariſſimi miſericordiam; conditō
ris noſtri Peccatē nos videt et pertu
lit: qui nos ante culpam peccare ꝓ
hibuit. et poſt culpam expectare
ad veniam non deſiſtit. Ecce a nob
contemptus eſt et tamen nos non ceſ
ſat adhuc ſuperbe auſos: benigne
reuocare. Et quia ferire nos aduer
ſantes potuit: vt reuertamur: mu
nera promittit. Habete ergo fidu
ciā fratres mei de miſericordia ſal
uatoris noſtri Cogitate que faci
tis. recogitate que feciſtis. demen
tiam; ſuperne pietatis aſpicite et ad
miſericordem iudicem: dum; adhuc
expectat: cum; lacrimis venite. Et ſic
portas iuſticie ei⁹ intrare toto cor
dis affectu ſtudete. Cōſiderātes ve
ro ꝙ iuſtus ſit: peccata veſtra noli
te negligere Et ſcientes ꝙ pius ſit
nolite deſperare. Prebz nanq; apd̄
deum hōibus fiduciam ꝙ deus eſt
homo qui eſt nob ſpes magna qz
aduocatus noſter; factus ē iudex

noſter. dominus Jeſus chriſtus.
cui cum patre et ſpiritu ſancto ē ho
nor et gloria in ſecula .ſ. Amen

Pſalmus Cxviij.

BEati imma cu la

Titulus Aleph **Ambro**

Hoc eſt laus dei. In his enim vere
laudatur deus in quibus eſt pecca
torum remiſſio **Nycol**. Eſt āt
iſte p̄s alphabethicus in viginti
duob⁹ capitul' diſtinctus. Et q̄lī
bet capitulū ꝯtinet octo v̄ſus. et in
pn̄cipio cuiuſlibet capit'i ꝓponit
prima littera hebraica. ſ. Aleph. et
ſcd̄o preponitur ſcd̄a lr̄a. ſ. beth. Et
ſic ꝯſequent' p ordinem de alijs Et
qz tranſlator non potuit transfer
re ſic ꝙ omnes verſus primi octo
narij inciperent ab a que eſt p̄ma
littera alphabeti latini. Ideo p̄mo
octonario ꝓpoſuit Aleph ad ſign̄
dum ꝙ omnes v̄ſus illius octona
rij per aleph incipiunt in hebreo.
Currebat autem tunc quidam mo
dus ſpecialis verſificandi ſm̄ ordi
nem litterarum alphabethi ſicut
apud nos in illo ymno. A ſolis or
tus cardine. in quo verſus incipiūt
ordinate p litteras alphabethi la
tini incipiēdo ab a vſq; ad g. indu
ſiue vt patet intuenti illum ymnū
In quo verſus octo ſucceſſiue inci
piunt a q̄libet littera. Et ꝙ in hoc
pſalmo octo verſus ſemper incipi
unt a qualibet littera: nō video ali
quam ſignificationem niſi modū

verſificandi ſpecialem loquēdo de ſenſu litterali. **Hu.** Spiritualiter aūt docemur per hanc prepoſitionē nos eſſe in ſcola chriſti cum in ſcripturis preſentis pſalmi diſcimus vſum ſancte viuendi. **Ambroſ.** Vt quemadmodum paruulorū ingenia primis litterarum elementis aſſueſcunt aſſumere vſuȝ diſcēdi. Ita etiam nos elementis huiuſmodi vſum diſcamus viuendi. Litteris autem ſingulis octonos verſus aſcripſit. **Hugo** ſignificans ꝙ omnia ad vnuȝ deum tendunt q̄ omnia regit. et ꝙ perfecta purgatio erit in octaua reſurrectione. **Caſſ.** Eſt enī iſte pſalm⁹ altiſſimus ꝓfunditate ſenſus. in quo velut in apotheca omnium virtutum moralis doctrina tota ēſplendet que in alijs pſalmis particulatim relucet. **Hu.** Naȝ facile q̄s verſiculus nō inuenitur in quo nō aut vias: aut mandata: aut iuſtificationes: aut eloquia domini habeas aut aliq̄d tale quod equipollenter valeat. **Aug.** Ab exordio quippe ſuo pſalmus iſte hortatur nos ad beatitudinem. Beatum quippe eſſe: tam magnum bonū eſt vt hoc ⁊ boni velint ⁊ mali. Nec miruȝ eſt ꝙ boni propterea ſunt boni vt ſint beati. ſed illud eſt mirum ꝙ etiam mali propterea ſint mali vt ſint beati. Nam quiſquis libidini dedit⁹ luxuria: ſtupris: corrumpitur. In hoc malo beatitudinem querit ⁊ ſe miſerum putat: cum ad ſue concupiſcentie voluptates leticiaſq̄ nō peruenit. beatuȝ ſe vero quaſi non dubitat iactaē cum miſer ad talia facta peruenit. Et quiſq̄ auaricie facibus inardeſcit ad h⁹ congregat quocunq̄ modo diuicias vt beat⁹ ſit. Inimicorum ſanguinem fundē quicunq̄ deſiderat: dominationem quiſq̄ affectat: crudelitatem ſuam quiſq̄ alienis cladibus paſcit: in omnibus ſceleribus beatitudineȝ querit. Hos igitur errātes ⁊ vera miſeria falſam beatitudinem ēquirentes reuocat ad veram beatitudinem. **Nic.** Que dupliciter habetur. vno modo in re. ⁊ ſic habetur tm̄ i patria. Alio mō in ſpe ⁊ ſic habetur in via per bonorum operuȝ merita ſicut dicit ph̄s .v ethi. de felicitate politica que ꝯſiſtit in vſu virtutum. Pueros beatificamus in ſpe quia adhuc nō operantur virtuoſe: ſed quia videntur bone indolis: ⁊ apti ad habendum virtutes politicas tempore procedente. Igitur de beatitudīe que habetur in via loquitur pſalm⁹ iſte que ꝯſiſtit i perfectione vite actiue ⁊ ꝯtemplatiue. vita vero actiua precedit ꝯtemplatiuaȝ. quia mēs non poteſt eleuari libere in contēplatiōe veritatis niſi paſſiones appetitus ſenſitiui fuerint moderate per exercitiuȝ moralis virtutis qd̄ pertinet ad vitam actiuam. Vnde dicit **Grego.** vi. moꝝ. Dū aliquis ꝯtemplationis arcem deſiderat tenē prius ſe in campo per exercitium boni operis probent vt ſolicite ſciant ſi nulla iam

mala proximis irrogāt· ſi mala ſi
bi irrogata ab alijs equanimiter
portent· ſi potenter bonis tempora
libus nequaq̄ mens leticia ſoluit
ſi ſubtractis non nimio dolore ſau
cia
Hu Cum itaq̄ omnes tan
tur bonī q̄ mali vt dictū ē
velint eſſe beati· tamen quia q̄daz
viam qua itur ad beatitudinez ig
norant. Jdeo in pſona oim fideliū
loquens que ſit ad illam vera via
diffinit dicens
Beati immaculati ⌋ i· carentes
macula mortalis peccati ⌊ in
via ⌋ p̄ntis vite ⌊ qui ambulant in
lege domini ⌋ eius mandata opere
adimplendo. quia non ſufficit decli
nare a malo· ſed cum hoc requirit̄
operari bonum. Propter qd̄ dicit
Grego. oml̄. xxxij· Minus eſt ma
la non agere niſi etiaz quiſq̄ ſtude
at bonis operibus inſudare· Poſt
q̄ oſtendit pfectionem vite actiue
poſtea oñt perfectionē vite ↄtem
platiue dicens ⌊ Beati qui ſcrutan
tur teſtimonia eius· ⌋ i· eloquia di
uina per ꝓphetas nobis tradita· q̄
ſunt miraculis tanq̄ diuinis teſti
monijs ↄfirmata ſicut Marci vlt̄.
dī Domino cooperante ⁊ ſermonē
ↄfirmante ſequētib9 ſignis. ⌊ in to
to corde exquirūt eum ⌋ videlꝫ intel
lectu ⁊ affectu. Differt enim ↄtem
platio ſanctorum a ↄtemplatione
pħorum. Contemplatio pħoruꝫ
eſt propter pfectōnē pſone ↄtem
plantis ⁊ ideo ↄſiſtit in intellectu.
Sed ↄtemplatio ſanctorū que eſt
ↄtemplatio theologica: ē propter
amorem ipſius cōtemplati. ſ. dei ⁊
ideo nō conſiſtit in intellectu per
cognitionez ſed tranſit ad affectū
per amorem dei tanq̄ principalit̄
inten
Caſſi. Et vide ordinem ſā
tum
cte veracis q̄ do
ctrine. Prius dicit beatos eſſe qui
ambulant in lege domini. Deinde
qui ſcrutantur ſacrarū teſtimonia
litterarꝫ· quia non eſt dign9 iſta p
q̄rere n̄ qui ſe pbabili actione cog
noſcit tractaē Conſequent̄ oñdit
q̄ a predcā pfectione excludunt̄. ſ.
delinquētes qd̄ notat̄ cū dicitur ⌊
Non enī qui opantur iniq̄tatē: in
vijs eius ambulauerūt ⌋ i· q̄ opa
tionib9 pccōꝝ nefanda delectatio
ne ↄſentiunt: hi mandatis dn̄i nō
obediūt. de q̄b9 ſbditur. ⌊ Tu man
daſti mādata tua cuſtodiri nimis
Ni ⌋ i· cū magna diligētia ⁊ ſolli
citudine quaꝫ nō hn̄t negli
gentes· ⁊ p conſequens carent im
pletione mandatorum diuinoruꝫ·
Quorum aliqua pertinēt ad carita
teꝫ proximi· aliqua ad contempla
tionem que directe pertinent ad a
morem dei· Conſequenter ſub
ditur de beatitudinis appetitu cum
dicitur in perſona totius eccleſie
⌊ Utinam dirigantur vie mee ⌋·
i· proceſſus cogitationū et operū ⌊
ad cuſtodiēdas iuſtificatōes tuas
⌋ i· mādata tua ad vitam actiuā et
ad ↄtēplatiuā ptinentia q̄ ↄtinent
iuſticiam perfectā ¶ Hugo Non
pn̄t autē cuſtodiri iuſtificationes
n̄ pre oculis habeant· vn̄ ſubdit ⌊
⌊ Tunc nō ↄfundar ⌋ de nō cuſtodi
tis iuſtificationib9 ⌊ cuꝫ pſpexero ⌋
i· perfecte inſpexero ⌊ in omnibus

mādatis tuis ſupple ceghoſcendis
Vnde Jaco. i. Qui perſpexerit in le
gē pfectā ⁊ pmanſerit nō auditor
obliuioſus factus: ſȝ factor operis
hic beatus in facto ſuo erit. Tales
ḡ laudantur a quoꝝ ↄſpectu man
data dn̄i nō Ambro Ergo
recedunt. ne ↄfū
damur: cuſtodiamꝰ oīa dn̄i māda
ta. Nam ſi q̄s vnū mandatū dn̄i cu
ſtodiat ⁊ aliud preuaricetur: nihil
ei prodeſt. Cuſtodiuit ſe aliquis a
ſangne ⁊ nō cuſtodiuit ſe ab adul
terio: vtiq; in vno ↄuictus punitur
Etiaȝ in legibꝰ ſecularibꝰ nec ꝓdeſt
ei alteriꝰ criminis abſtinentia ſi i
altero fuerit Nic Et q̄a ad cuſto
deprehenſus diendū manda
ta dn̄i requiritur illuſtratio ⁊ dire
ctio dei Jdeo ſubditur Confitebor
tibi i. laudabo te p̄dicādo ⁊ legen
do in directōne cordis ita ꝙ dire
ctio cordis mei ad intelligenduȝ p̄
dicta glo Quia ei feciſti cor di
ſit a te rectum ideo te lauda
bo in eo ꝙ didici a ſāctis patribꝰ
iudicia iuſticie tue quibꝰ nūc ⁊
in futuro iudi Aug Nunq̄d mi
catur mundꝰ. hi ꝓdeit ꝙ
ita didicerim ſi corde pu̇erſo vias
habeo prauas. non enī lector in
eis ſȝ accuſator ab eis. Et idcirco
Iuſtifica ni ·i· mādata tua cu
tiones tuas ſtodiaȝ ope ad
implendo. Et q̄a ad hoc requiritur
aſſiſtētia diuine gratie que facit
opus meritorium. Jdeo ſubditur
Nō me derelinquas vſquequaq;
q̄ſi diceret. Si me ad momentū di
miſeris non potero cuſtodire man

data tua

In quo corrigit ado
leſcē
beth. Hugo Octonario p̄
dicto prepoſita ē littera
aleph que interpretatur doctrina.
Huic aūt ſcd̄o capl̄o ſequēti prepo
nitur lrā beth. que interp̄tatur cō
fuſio Et hoc bene ↄgruit qꝛ a doctri
na intelligit hō ⁊ ↄgnoſcit deum ⁊
ſeipſum. ⁊ exinde ↄfunditur ſuper
peccatiſ ſuis atq; reuertit̄ ad corre
ctionem. de q̄ ſubditur cū di
In quo corrigit adoleſcentior viam
ſuā i. prauā ↄſuetudinē ſuam. Li
cet enī in omni etate q̄ntūcunq; ſe
ra: vtile ſit corrigi. tamē vtiliꝰ eſt in
adoleſcencia. anteqū ↄſuetudo p̄ua
preualeat in homīe. Vn̄ poeta ait.
Pricipijs obſta: ſero medicīa pa
ratur Cum mala per lōgas conua
luere moras. qꝛ puerb. xxij. Adole
ſcens iuxꝰ viam ſuam graditur. etiā
cum ſenuerit non recedet ab ea. Eti
am in adoleſcentia homo eſt prom
or ad peccatum vnde magis tūc ne
ceſſaria eſt correctio. Per hoc enī
ꝙ dicit adoleſcentior arguuntur ſe
nes: inueterati dierum malorum q̄
difficile corriguntur Sed iſte quē
admodum correxit viam ſuaȝ ſub
ſequenti reſponſione confirmat di
cens in cuſtodiendo ſermones tu
os Non dicit in audiendo vl̄ ſcribē
do. ſed cuſtodiendo ſmones tuos.
id eſt precepta tua. Juxta illud ad
Ro. ij. Non enī auditores legis iu
ſti ſūt apud deū ſȝ factores legis iu
ſtificabunt̄. Et idcirco in toto cor

de meo exquiſiui te Vnde eccleſ. v.
Non acceſſeris ad illuꝫ duplici cor
de. qꜫ ſicut ait Aug⁹. pro q̄nta par
te aliud queris: deum non queris.
Lne repellas me **Caſſi.** Tanq̄
a mandatis indig
num beneficijs tuis vt quem tu fe
ciſti i toto corde petere tu etiā digne
ris audire. Repellit enī a mādatis
ſuis ſubdole ſe rogantes. Vnde Sa
lomon ait Sp̄ūſſanctus diſcipline
effugiet fictū ꝛ ſubtrahet ſe a cogi
tationib⁹ q̄ ſunt ſine intellectu. Ro
gat ergo ne ab intelligentia legis
diuine repellat̄ ſicut indign⁹ vt ag
noſcamus hanc intelligentiaꝫ nō
mereri niſi eos q̄ noſcunt̄ toto corde
depre **Hug** Et q̄a intelligēs di
cari uina mādata i eis
delectatur. Jdeo ſubditur Lin corde
meo abſcondi eloquia tua id eſt
memorie commendaui ꝛ indignis
ea non dixi. Lvt non peccem tibi.
Nico. Quia mādata dei ſic ab
ſcondita p̄ſeruāt homi
neꝫ ab offenſa dei. Et qꜫ talis debet
eſſe gratus erga deum Jdeo p mo
dum gratiaꝝ actionis ſubditur
Benedict⁹ es domine. de bono qd
in me cepiſti. Doce me iuſtificatio
nes tuas. i. iuſticie factiones: pfici
endo qd inchoatum eſt. Ac ſi dicat
Aug Quia enim in corde meo
abſcondi eloquia tua vt
non peccem tibi. legem dediſti: da
etiam benedictioneꝫ gratie vt faci
endo diſcam quod intimando iuſſi
ſti **Ni** Et quia habens noticiaꝫ
mandatoꝝ vult alios ve
nire ad cognitionem eoꝝ. Jdeo ſb

dicitur In labijs meis pronuncia
ui. alijs indicādo. omnia iudicia
oris tui. nobis p apl'os ꝛ ꝓphetas
reuelata vt intendant ſue correctio
niꝫ. **Hu** Sed obijci poteſt q̄ſtio
Quid eſt qꜫ dicit omnia
iudicia ſe pronunciaturū. cū dicat
apl's ad Ro. xi. O altitudo diuicia
rū ſapientie ꝛ ſcientie dei q̄ꝫ incom
prehenſibilia ſūt iudicia eius. So
lutio. Loquitur ꝫ de iudicijs dei ſci
bilib⁹ ꝛ maxime de illis que fient
in die iudicij videlicꝫ qꜫ iudex viuo
rum ꝛ mortuoꝝ dicturus eſt malis
Jte maledicti i ignem eternum. Et
bonis Venite benedicti percipite re
gnum. Et quia iſte in toto ſe occu
pat circa dei precepta Jdeo ſubdit̄
In via teſtimonioꝝ tuorum dele
ctatus ſum. Via teſtimoniorū dei
eſt ſacra ſcriptura q̄ continet teſti
monia iuſtoꝝ ſic bt̄i paupes ſpiri
tu qm̄ ipſoꝝ eſt regnū celoꝝ. beati
q̄ lugent qm̄ ipſi ꝯſolabunt̄. ꝛ ce
tera que math. v. ſcribunt̄. Dele
ctatur enim in talib⁹ ꝓpter pmiſſi
onū magnificentiā. Lſic in omnib⁹
diui **Iero** Sicut enī terrenus hō
cijs in agris vineiſqꜫ de
lectat̄ ita iſte i teſtionijs dei iocun
dat̄ de pura ꝯſcientia q̄ ꝯtēpto mū
do a deo ditat⁹ eſt **Lyra.** Et qꜫ de
lectacio inducit ad forci⁹ meditan
dū ꝛ opandū Jdō ſbdit In mādā
tis tuis exercebor. **Hugo.** cogitan
do ꝛ opando. ꝛ ꝯſiderādo pfectius
cogſcens viās tuas. q̄bus ad te
venitur **Greg. xvij. mor.** Vie do
mini ſūt vt mēs proſpera fugiat ꝛ
ad aduerſa preparet̄ Nihil quod

demulcet: appetat. nihil qđ de terre re creditur: ꝑtimeſcat. merore; pre ſentem gaudium reputet. preſen tis vite gaudia damna meroris pē ſet. abiectionis detrimēta nō time at: ſed per hec eterne glorie locum querat. Has enī vias criſtus ocu lis ſequentiū ſe miniſtrabat cū di cebat. Si q̄s mihi miniſtrat me ſe quatur. Ad has vias tumētia cor da diſcipulorꝝ reuocabat cum glo rie locū quererent: ſed eiuſdē glo rie iter ignorarent. d. Poteſtis bi bere calicē quem ego bibiturus ſū. c

Hu Sz hic ordo videtur peruer ſus eſſe cū ꝑmo dicit. exer cebor. deinde ꝯſiderabo. cū primū ſit ꝯſiderare et poſtea exercere. Solutio In omni ſciā ꝑterꝗ̄ in theologia: theorica p̄cedit practicam. ꝯtem placio actōnem. hic autem practi ca precedit **Caſſ** Prius ergo theoricam. fuit neceſſari um vt exerceretur iſte in mādatis diuinis id eſt in frequēti ſancte cō uerſacionis operacione vſum rerū neceſſariū; aſſiduo labore peragē do et ſic ad penetralia intellectus ꝑ ueniret. Nemo enī; meretur tantū ſecretum conſpicere niſi cui datum fuerit bona ꝯuerſacione celeſtib⁹ ſe beneficijs **Nico** Et ꝗ ceſſacio proximare ab actu con ſiderandi tandē; inducit obliuionē Ideo ſubditur [in iuſtificacionib⁹ tuis meditabor non obliuiſcar ſer mones **Caſſ** Iuſtificaciones et tuos.] ſermones domini ſunt mandata eius videlicet Non mechaberis. non falſū teſtimoniū

dixeris **Iero.** Ea meditor: in his et ceteris exercebor vt illa obliuioni non tradens: poſſim ea integre ꝑfecteꝗ ꝯplere Amen.

Retribue ſer.

Gymel Sequitᵣ tercium capitulū **Ambro.** cui prepo ni tur tercia littera ſcḋm hebreos videli cet gymel. que latine retribucio di citur **Aug⁹** Nempe ſuperi⁹ dix erat. In quo corri git adoleſcencior viam ſuā in cuſto diendo verba tua. Ecce nunc aperti us vt id faciat precatur auxilium dicens **Caſſiod.**

Retribue] id eſt non meis me ritis redde: ſed iterum da gra ciam tuam [ſeruo tuo] **Iero.** Cō ſtanter ſibi retribui ob id ꝙ deo ſer uiat deprecatur **Nicol** Quia [viuifica me] gracia animam viuificat ſicut anima cor pus [et cuſtodiam ſermones tuos id eſt mādata tua. Et quia gracia illuminat intellectū; ad ſupernatu ralia cognoſcenda. Ideo ſubditur **Hugo** Reuela oculos meos id eſt clarifica intellectū et affectū meū q̄ obſcurantᵣ in agni cione dei et ſacre ſcripture ꝑ prauā ꝯſuetudinem et carnalem affectio nem ꝓpter multiplicem rerꝝ tempo raliū curā. ꝓpter mūdanū amore; ꝑ nimiam ſbtilem diſcuſſionem ꝙ di prouer. xxv. Perſcrutator maie ſtatis opprimetᵣ a gl'a. ꝑ ignauia; et torpore ꝑ certā; maliciā. ꝑ acce ptionē munerꝝ. per honorem et ꝑ

ſpꝛitatem mundi a hi oculi aperi
untur per proprie fragilitatis ↄſi
derationē p penitentie amaritudi
nem: per orationē a per gratie in
fuſio Caſſi. Vñ niſi miſericoꝛ
nem. dia domini fuerit
velamen ignorantie ab oculis cor
dis ablatum ſcripturas ſanctas lu
mine cordis non poſſumus intueri
Illumina ꝯ imperitie mee cecitatē
[a ↄſiderabo mirabilia de lege tua
] Lex eſt vmbra futurorum: que
ſignificantiam futurē plenitudinis
continebat Immolabatur quippe
paſchali feſtiuitate ſm legē agnꝰ
immaculatus. quod chriſtum do
minum ſignificat occidi Sacerdos
veſte pulcerrima a coruſcabili te
gebat vt futuri pōtificis chriſti ce
leſtis regis iudicia nunciaret. pro
miſſiones quoqꝫ domini fuerūt vt
populus iſraeliticus ī terram pro
duceretur fluentē lac a mel. quod
ad illud futurum ſeculum pertinē
non dubium eſt vbi ſumme beati
tudinis gaudia copioſa dulceſcūt
Rogat ergo populꝰ ille ſanctorū
vt reuelato corde iſta conſideret q̄
ſuperducto velamine ignorantie
non poterat intueri. Neceſſitatem
vero huius illuminationis ſubdit
dicens [Incola ego ſum in terra.
] id eſt peregrinus: nil appetens ī
mundo. Iſti ſunt vere incole in t̄ra
qui theſaurum ſuum in celo repo
nunt vt cor eorum futuram patri
am ſemper affectet [nō abſcōdas
a me mandata tua] ſ mihi ea ma
nifeſta. Mādata eſſe diximus. di
ligēs dominum deum tuū ex toto

corde tuo. a proximum tuum ſicut
teipſum. Rogat ergo vt ei nullate
nus celentur que peccatoribꝰ pro
bantur abſconſa q̄uis generalit̄
pronunciata Nico Et qꝛ diuine
eſſe videātur. reuelacōnes
fiunt deſiderantibꝰ eas Ideo ſubdi
tur [Concupiuit anima mea deſi
derare iuſtificationes tuas in omī
tem Jero vt ſiue manducē ſiue
pore bibam ſiue aliud q̄d
faciā ſp eas deſiderem a meditari a
apprehendā ¶ Nyco. Conſequē
ter oſtendit collationis gr̄e impe
dimētū qđ ē ſupbia ſicut hūilitas
ē gr̄e meritoria put dr̄. Jacobi. ii
ij. Deꝰ reſiſtit ſupbis hūilibꝰ aūt
dat grā; Et ſꝫ hoc dr̄ [Increpaſti
ſuptos] eiēcē do angelos ſuptos
de celo a p̄mos parētes ↄtēnētes
mādatū dei expellēdo de padiſo ter
reſtri [maledicti q̄ declinant a māda
tis tu Caſſ Nāa illū adā q̄ con
is] tēpſit mandata dn̄i
ↄſtat eē maledictū. Et hodie ſunt
maledicti qui ſimili ſcelē polluun
tur. Huiꝰ aūt maledictōis amocō
nē petit d. [Aufer a me opprobri
um] .ſ. maledictōis [a ↄtēptu] trāſ
greſſionis ¶ Nicolaꝰ [quia teſti
monia tua exq̄ſiui] ad ſciēdum ea
a intelligendū. Et ideo ſi tranſgre
deretur ea non eſſ; ex ignorantia
ſed ex cōtemptu. Cauſam vero pre
dicte petitionis ſubdit cum dicit. [
Etenim ſederunt principes a ad
uerſū me loq̄bant̄] Iſti p̄ncipes
ſūt demones ſm qꝛ dr̄ ad ephe. vi.
Non eſt nob̄ colluctatio aduerſus
carnē a ſanguinem: ſed aduerſus

principes tenebrarū harum ⁊ po
teſtates cōtra ſpūales nequicias.
Ambros Et iſti principes
ſedent ⁊ explorāt
qui chriſtianus intēte deo ſeruiat
ſtudioſus boni operis. ⁊ detractāt
de eo dicentes Inſidiemur illi ⁊ im
pediamus eū. prohibeamus eū
efficere que deſiderat. frangamus
animum eius frequentib⁹ ⁊ repen
tinis ad **Ni.** Frequenter enim
uerſis tractant ad inuicē
qualiter poſſint hoīes ſanctos ⁊ lit
teratos deijcere per cōtemptum di
uinorum mandatoꝝ ſicut narrat
Gregoꝛ. in dyalogo qꝛ iudeus i fa
no ydolorum abſcōditus audiuit
demones tractantes de deiectione
Andree epi ciuitatis fontane. Ser
uus autem tuus exercebatur in iu
ſtificationibus tuis. quia quantū
percipit a demonibus ſe fortius im
pugnari tanto debet magis in ope
ribus bonis exerceri. ad quod req̄
ritur diligens mentis conſideracō
Ideo ſubditur Nam ⁊ teſtionia
tua meditatio mea eſt. id ē cogito
premia que perſeuerantibus pro
miſiſti. ⁊ cōſilium meum. quod
utendo ſimpliciter proſequi: ſunt
ſupple iuſtificationes tue. id ē im
pletiones mandatorū tuorum: q̄
iuſtificant hominem.

Adheſit pa
deleth Seqtur qr
tum capl'm
cui preponitur qrta lra Ambro
ſius ſm hebreos videlȝ Deleth.
hnos ſigt latine timorem vel nati

uitatem. Et vtrūqȝ poteſt cōuenī
re ſenſui. Natiuitas enim eoꝝ eſt
qui generantur in hoc ſeculo: per
quod itelligimus corporalia que
ſunt caduca. Et ideo a timore nō di
ſtant. Ex corporalibus etiā timoꝛ
naſcit. Quid eſt terrena natiuitas
niſi timor. Fidelis itaqȝ plebs pon
dus corporis ſui animā aggrauā
tis a quo in bonis operibus impedi
tur deplangit dicens
Adheſit pauimēto. Pauimē
tum eſt terra vel aliquid fre
num vt lapides. Et ideo cum dicit
Adheſit pauimento anima mea.
Senſus talis eſt Anima mea coꝛ
pori terreno ⁊ corruptibili ipſam
aggrauanti eſt coniuncta. viuifi
ca me. per vi **glo** Vt in celo ſit
tam gratie mens ⁊ nō ad
hereat carnalib⁹ ⁊ hoc ſm verbū
tu **hugo** promiſſū eſt Ezech
um xviij. In quacūqȝ ho
ra ingemuerit peccatoꝛ omniū in
iquitatum ei⁹ non recoꝛdaboꝛ am
plius. ac ſi dicat. Jero Corpori
moꝛtali aīam cōiunctam intelligo
Ideo ne delictū inualeſcat: peto vi
uificari. ſciens qꝛ concupiſcētia car
nis morte ope **nico** Uias me
rat. Sequit as enunci
aui. ſupple tibi per humilem ↄfeſ
ſionem. ⁊ exaudiſti me. remittēdo
mihi peccata **Caſſi** Doce me
in contritione iuſtificati
ones tuas. nō ad audiendū. ſȝ ad
faciendū. Uiam iuſtificationum
tuaꝝ inſtrue me. Hugo ꝙ mo
dū ⁊ ordinē adimplēdi eas Et ipſis
ſupp̄ cognitis exercebor in mira

bilib⁹ tuis ⁊ in apostolicis ceteris
qꝫ doctrinis ecclesiasticis que mi
rabiles videntur inexpertis. ¶ Je
ro. ⌊ Dormitauit anima mea⌋
in huius habitaculi mortalis sta
tione⌊pre tedio⌋ corporee infirmi
tatis. Sanctis enim ho
Nico
minib⁹ tediosa ē
sarcina corporis cui oportet cō de
scendere ⁊ cedendo ei refectionem ⁊
quietem sufficientē: in quo conde
scensu faciliter deficit homo: nimis
suo corpori compatiendo ⁊ sic dis
ponitur ad casū Jdeo subditur⌊cō
firma me⌋gratiam tuam in me cō
seruando. Et quia ad hoc facit di
uini verbi frequens meditatio Jō
subditur⌊in verbis tuis⌋ ¶ Jero.
vt ablato peccati somno instant
vigilem in eis⌊ Uiam iniquitatis
⌋id est desideriū illud per quod ad
peccatum venitur⌊amoue a me⌋
tua gratia mihi
nico
⌊et de le
preueniendo ge tua
miserere mei⌋si ab ea declinaui per
mortale peccatum ¶ Jero. Apꝰ
te enim hec lex instituta est vt sem
per mise
Aug⁹
Hec est lex fi
reatis. dei qua credi
mus ⁊ oramus per gratiā nobis
donari vt faciam⁹ qd per nosmet
ipsos implere non possumus. Jn
lege enim factorum est dei intētis
iusticia. in lege autē fidei subueni
entis mise
nico
Huius autem
ricordia miserationis
causam allegat ex parte sui dicēs
⌊ Viam veritatis elegi⌋videlicet
culturam et seruicium domini sal
uatoris qui est via veritas ⁊ vita.

⌊iudicia tua non sum oblitus.⌋qui
bus peccatores terribiliter puniui
sti: eos tempore diluuij submergē
do. ⁊ Sodomam igne sulphureo
incendendo. ⁊ in consimilibus. Et
quia ex terrore talium homo a ma
lo retrahitur: ⁊ ad bonum conuer
titur. Jdeo subditur⌊ Adhesi testi
monijs tuis domine⌋firmiter pro
ponens ea
Ambros
Adhe
custodire ret āt
testimonijs qui mundo renunciat
qui curam huius vite et tedia sper
nit: qui luxurie studio: ac pecunie
cupiditate non curuatur. Et ideo
⌊Noli me con
nico
id est pmit
fundere⌋ tere confun
di per recidiuum peccati.⌊ Uiam
mandatorum tuorum cucurri.⌋in
viam virtutum faciliter ambu
lando⌊cum dilatasti cor meum⌋
per donum caritatis: que manda
ta diuina facit leuia sm qꝫ dicitur
⁊ Jo. v. Mandata eius grauia nō
sunt. videlicet amanti sic dicit glo.
quia caritas vires augmentat sm
qꝫ dicit Gregori⁹ omel. xij. Vires
q̄s imperitia denegat. caritas am
ministrat.

Legem pone
Hee

Seq̄tur q̄ntū
capl'm. cui pre
ponit̄ lr̄a Hee q̄ interpretat̄ viuit
Quꝫ supra petierit viuificari a mor
te seculi. s. ab amore seculi scilꝫ ab
amore carnali ⁊ tedio spirituali Cō
grue nūc de vita in qua viuere vult
consequenter subdit. d. ¶ Aug⁹

Legem pone mihi dñe⌋ Cur
iste adhuc poscit sibi legem
poni q̃ vtiq; si non ei posita fuisset:
non viam mandatoꝝ sicut p̄dixit:
in cordis latitudine hoc est in carita
te cucurrisset. Sed quasi pficiens
loquitur. dei donũ nouit esse q̄d p
ficit. Quid aliud petit cũ sibi legẽ
poni petit nisi vt magis magisq; p
ficiat. Gratia itaq; dei nob̄ p̄cipue
commendat̃ qñ sibi legem poscit po
ni a dño qui vtiq; iam legẽ ſm lit
teram nouerat. Sed q̄ lr̄a occidit:
spũs viuificat: orat vt p spiritũ fa
ciat q̄d p litteraꝫ sciebat⌊ et exqui
ram eam semp⌋ faciẽdo q̄ꝫ diu vi
uam⌊ Da mihi⌋ Jero vt intel
intellectum⌋ ligã dis
cretionem inter bonum et malũ. in
ter vitam et mortem. inter litteram
et sensum⌊ et scrutabor legẽ tuam⌋
Ni perfectius cognoscendo. q̄d
non possũ sine tuo auxilio.
⌊et custodiam illam in toto corde
meo⌋ .i. ex tota dilectione deũ amã
do et proximum⌊ Deduc me i semi
ta mãdatoꝝ tuoꝝ q̄ ipsaꝫ volui⌋
Cassio. q̄ veteris legis iã mã
data tenebat noui testamẽti spiri
tualem gratiaꝫ pbatur expetere p
quam se ad celorũ regna nouerat
pue⌋ Hugo Semita mandato
nire ruꝫ ẽ via arta que
ducit ad regnũ. de qua saluator di
cit Math. xix. et Lu. xviij. qñ adole
scenti dicenti q̄ oĩa mãdata seruas
set a iuuentute sua dixit. Adhuc ti
bi vnum deest. Vade et vende oĩa
que habes et da pauperib9 et veni
sequere me. Quasi dicat. Licet sis

in via mandatoꝝ. non tñ es in se
mita que rectior est via. Et q̄ dixit
ipsam volui. ne q̃s bonã voluntatẽ
sibi ascribat. consequent̃ subdit⌊
Inclina cor meuꝫ⌋ Ac si dicat Eti
am a me non habeo vt bonũ velim
et ido tu dñe Inclina cor meũ in te
stimonia tua⌋ vt magis ea velim
⌊et non in auariciam⌋ aĩam a diui
nis opibus Aug Testimonijs
retrahentem q̃ppe suis no
biscũ agit de9 vt eũ gratis colam9
quod impedit auaricia: que radix
est oĩm maloꝝ Cassio. Auari
cia est tpalium reꝝ flagrans oĩno
desideriũ. Vnde et p̃m9 homo pecca
uit et suis posteris vicia incentiua
dereli Nico Et deinde petit amo
quit. tionem concupiscẽtie
carnalis que vt plurimũ incendit̃
ex aspectu impudico. vnde subdit
⌊Auerte oculos meos ne videãt
vanitatẽ⌋ .i. spectacula ad malum
luxurie pertinentia vel inducentia.
Hugo q̄ a conspectu vanitatis
puocatur concupiscentia. ex hoc im
primitur menti turpis cogitatio et
cor dilaceratur ac depdatur. malũ
propositũ concipitur. et ratio amittitur
Cassi. Hic notantur illi q̃ diu
sis spectaculis occupan
tur. hic qui mulieꝝ fedo amoꝛ̃ ra
piũtur. hic qui alienarum reꝝ pos
sessionem improbe concupiscunt Sꝫ
hoc amoto quid d̄q̃ reddũ sit oñdit
di Jero ⌊In via tua⌋ hoc est i
cẽs te ipso. vel in tuis mã
datis⌊ viuifica me⌋ in aĩa. ⌊Sta
tue seruo tuo eloquium tuum⌋ id
est mandata tua⌊ in timoꝛ̃ tuo⌋ id

eſt vt te timeaʒ timore ſancto ſtabiliter ⁊ p̄ **Hu.** Amputa op ſeuerant̄ ꝓbriū meū q̄d ſuſpicatus ſū ⁊ fac ne malū ſuſpicer de alio vl' ſi forte ſubrepat ſuſpicio: fac ne creſcat in iudiciuʒ. q̄d ſi facio eſt opprobrium meū ꝙ falſū iudico ⁊ non talē qualem eū ſuſpicor: eſſe vel ſu **Caſſ.** Nam neceſſiſſe oſtendo. ſe eſt ꝙ verecundiam incurrat q̄ ignorās aliud aſſeuerat. ſuſpicio enī ſepiſſime probatur incerta que viro nō ꝯuenit chriſtiano. Iure ergo ſibi illd amputari querebat vnde reus poterat inueniri. Sequit̄ q̄a iudicia tua iocunda ꝑ que tribuis electis tuis eternā requiem dicens. Venite bñdicti p̄ris mei ꝑcipite regnuʒ **Nic.** Ecce concupiui mādata tua ſciē ⁊ opari in eq̄tate tua viuifica me augmentādo in me vitam gratie Et dicit in equitate. ꝙ talis eq̄tas iuſticie ꝑ quaʒ dirigitur hō in deū meritorie non ē niſi per gratiam a deo homini datā que iuſtificat impium.

Et veniat ſuper me m **Vau** Sequitur capitulū ſextū **Ambroſ** Cui ſexta littera ꝑponitur. ſ. Vau que interpretatur ⁊ ille. Quis aūt ille intelligendꝰ ſit: ſatis aperte demonſtrat cū ſubdit. d. **Hugo** Et veniat ſuper me miſericordia tua dñe q̄ mia ſequitur ſalutare tuū. ſ. **Iero.** Ac ſi dicat chriſtus dñs ꝓphs gētilis Veniat nos redimē o deus pater filius tuꝰ ſm eloquiū tuum. **Caſſ** vſm ꝓmiſſionem tuam quā ꝑ ꝓphas cognoſceris fuiſſe pollicitus. Vel eſt vox peccatoris moralit̄ **Hugo** remiſſioneʒ p̄cantis peccatoꝝ. Et veniat ſuper me miſericordia tua dñe. Peccator enim in limo ꝓfundi infixus non venit ad miſericordiam ſʒ ipa deſuper venit ad eum. Vnde in alio pſalmo dicitur. Miſericordia eius preueniet me. Salutare tuuʒ ⁊ gratia ſalutis etiam veniat mihi ſm eloquium tuū ⁊ ſicut promiſiſti gratiam te daturū Et miſericordia tua obtenta cum ſalute reſpōdebo exprobrantibꝰ mihi verbum. Reſpondebo enim de moribus verbuʒ cordis per humilitatem. Detrectis verbum oris per ſapientiam. ⁊ detractoribus verbum operis ꝑ ſanctam conuerſationem. quia ſperaui in ſermonibꝰ tuis quia ſpero ꝙ per me loquaris humilitatē in corde. ſapientiaʒ in ore. atqꝫ ſanctitatem in opere. que magis ſermones tui ſunt q̄ꝫ mei. Et ne auferas de ore meo verbū veritatis vſqueq̄qꝫ **Grego** xi. moral. Perpēde enim ꝙ omnipotēs deus verbum veritatis facientibus tribuit: ⁊ non facientibus tollit. Qui ergo hoc de ore ſuo non auferri petijt quid aliud q̄ꝫ gratiaʒ bone operationis queſiuit. Ac ſi aperte diceret. A bono opere me errare nō ſinas: ne dum amitto ordineʒ bene viuendi: rectitudinem perdā loquēdi **Hugo.** Cauſam ſubdit di

cens[quia in iudicijs tuis] hoc eſt
in flagellis quibus me pmittis af
fligi[ſuper Aug. q̄a flagella q̄
ſperaui] ...bus me corri
pis: nō auferunt ſpem ſed augent
qm̄ quem diligit dn̄s: corripit Fla
gellat autem omnem filium quē
recipit. Hugo. Et cuſtodiā
legē tuā ſemp[eam opere adim
plendo q̄diu vixero in hac vita q̄n
tum ad eius mandata[et in ſeculū
ſeculi] et in futura vita q̄ntū ad ca
rita Glo. quā ſancti angeli et ſpi
tem ritus habent in celo per
fectā: ſine fine laudādo deū[Et am
bulabam in latitudine] Nycol.
i. caritatis que etiā eſt tante lati
tudinis q etiam ſe extendit ad ini
micos noſtros. Vnde Math. v. dē
Diligite inimicos veſtros. benefaci
te his qui oderunt vos[quia man
data tua exquiſiui] ad ſciendum et
faciendū ea[Et loquebar in teſti
monijs Hu. Iſte verſus eſt vox
tuis] martirū. vnde de bea
ta Katherina cantatur ad introitū
miſſe Et. loquebar de teſtimonijs
tuis in conſpectu regum et non ↄfū
debar.] Ipſa enim coram rege diſ
putans de teſtimonijs criſti et nō
confuſa. ſed phos ↄfudit et ad fidē
cuer Caſſ. Confunditur aūt il
tit le cuius p ratiocina
tionem vincuntur dicta[Et me
ditabar: in mādatis tuis que dile
xi] Iero. vt opus meditacōnis
dilectōnis pficeret fru
ctum Hugo Et leuaui] cū pu
ra intentione[man⁹ meas ad mā
data tua que dilexi] ea opere ↄplē

de. q probatio dilectionis exhibi
tio eſt operis.[Et] ideo[exercebor in
iuſtificatio Nic. et in operib⁹ mā
nibus tuis. datorū tuorū q̄
iuſtificant hoīem.

Memor eſto verbi
Zay Incipit vij. ca
pitulum cui pre
ponitur littera hebraica ſeptima. vi
delicet Zay Ambro. que interpta
tur ducte. q̄d
ſibi velit iſta interptatio: nō ſatis
liquet. niſi forte vt vnuſquiſq ſe regat
et ipſe ſui ductor ſit tendens ab his
viſibilibus ad inuiſibilia bona. q
nūc habent in ſpe. de qua cōſequē
ter ait dicens

Memor eſt o verbi tui] ſcilicet
promiſſionis etne facte. nō
vnicuiq. ſed[ſeruo tuo] De quo ha
betur Ioh. xij. Vbi ego ſum: illic et
miniſter meus erit. Ecce promiſſio
facta ſer Aug. [in quo mihi ſpē
uo dei dediſti] id eſt q̄a
vitam eternam promiſiſti[Hec
]ſcilicet ſpes future beatitudinis[
me conſolata ē in humilitate mea
Tranſlatio hebraica habz in affli
ctione Caſſi. hoc ē in erumna
mea presentis vite q̄
humiliatus ſum patienter ſuſtinē
do huius ſecu Hug. Cauſam
li aduerſa huius con
ſolacōnis ſubdit dicens[quia elo
quium tuum] quod continet pmiſ
ſa tua[viuificauit me] id eſt ↄfor
tauit me in Caſſ. Quia promiſ
afflictione ſio tanti iudi
cis firmauit animum ſuſtinentis

Superbi iniq̄ue agebāt vſque
quaq; **Hugo** quia nō eis ſuffi
cit q̄ mali ſunt ſʒ
bonos etiam ad maliciā eorū tra
here conati ſunt ⌊a lege autem tua
nō declinaui⌋ quod tamen me face
re cogebant ſuperbi. Memor fui
iudiciorū tuorū⌋ que operatus es
⌊a ſeclo dn̄e⌋ a quo genus huma
num ſum **Ric.** q̄b9 iudicijs
pſit exordiū. malos pdidi
ſti ⁊ ꝯfidentes in te liberaſti vt Noe
de diluuio. Loth de ſubuerſione go
morre. ⁊ tres pueros de camino ig
nis ⌊⁊ conſolatus ſuʒ⌋ ſperans q̄
etiā liberabis me. Et licet aliquan
do nō liberat domin9 fideles ſuos a
morte tpali: ſic machabeos nō libe
rauit de tormētis antiochi. ij. mach.
vij. tamen fuerūt meli9 liberati q̄
tres pueri de camino ardenti ſcdʒ
q̄ dicit Aug9 q2 illi fuerunt liberāti
de igne poſtea morituri. Machabei
fuerunt liberati de p̄nti miſeria in
eternum victuri. Conſequenter agit
de timore ꝓprie fragilitatis. q̄a q̄n
tūcūq; homo ſperare debeat de auxi
lio domini. tamē debet timere ne la
batur in peccatum ex propria fra
gilitate ⁊ ſic fruſtretur ſua ſpe. Ideo
ſubdit. Defectio⌋ ⁊ timor magn9
⌊tenuit me⌋ In tranſlacōne hebra
ica habet. Horror tenuit me: p pec
catorib9 derelinquentib9 legē tuā
qui ſūt multi valde. ſcd'm illud Mat.
vij. Lata ē ⁊ ſpacioſa via que du
cit ad perditionē. ⁊ multi ſunt qui
intrant p eam. Et ideo quilibet q̄n
tūcūq; iuſtus debet timē ne ſimi
liter ſibi accidat ex propria fragi

lita
te **Jero** Vel eſt vox eccleſie q̄
dolet ſuper preuarica
tiones iniquorū affectum miſerati
onis oſtendens. Cryſo. Et quia
ad vitandum caſum peccati multū
valet oratio per quā mens a terre
nis retrahitur: ⁊ ad diuina ſuble
uatur. Ideo ſubditur. Cantabi
les mihi erant iuſtificationes tue.
⁊ lau **Caſſ.** Per hoc ſignificat
des tue pſalmodiā cū ma
gna delectacōne peragendā. ſic dic
apl's. Cantantes ⁊ pſallētes i cor
dibus veſtris. Cryſoſ. ⌊In loco
peregrinationis mee⌋ ⁊ in via pre
ſentis vite qua tendimus ad patri
am ſicut **Caſſ.** Expulſi ſiquidē
peregrini in adam de ſede
paradiſi in hac vita incolatū geri
mus q2 patrie illius beatitudinem
non habemus Cryſo Et quia
diuine laudes non ſolū dicende ſūt
de die ſed etiam de nocte. Ideo ſubdi
tur. Memor fui nocte nominis tui
domine⌋ Et quia orationem debet
ſequi ſancta operatio. Ideo ſubdit
⌊⁊ cuſtodiui legem tuam⌋ per mā
datorū tuorū impletionē. Et q2 iſta
hʒ hō a dei grā ideo ſubdit ⌊Hec⌋
videlicʒ gratia ⌊facta eſt mihi⌋ vi
delicʒ vt cuſtodirem legē tuā⌊ q2 iu
ſtificationes tuas exq̄ſiui.⌋ Vn̄ di
cit ſaluator Mat. vij. Querite ⁊ in
ueni **Jero** Nos quoq; ſupplicit̄
etis. Jero. exoramus dominū
vt nob' iuſtificationes ſuas inſinu
et: vias reſeret: mirabilia declaret.
Et ſiquid legis vmbraculum occul
tauit: demētur reuelet vt ſi palmā
beatitudinis nō meremur: ſaltem

vel pro delictis veniã ↄſequantur.
Per chriſtum dominũ noſtrum
qui eſt benedictus in ſ.ſ. Amen

Portio mea Heth

Sequitur capitulũ. viij.
Ambro. Cui preponitur litera octaua videlꝫ heth que interptacõne latina dicitur pauor. **Hugo** quo ſanctꝰ ꝓpl's tenetur ne deſideratum amittat q̄ eſt portio eius. Vnde ↄſequenter ſubiungit dicẽs **Nycol.**

Portio mea dñe ⌋ q̄ſi dicat. firmit ſpero ꝙ tu ſis pars ꝛ portio mea in fu**Jero** tura btĩtudine qui ẽlinq̃t mundi ſuperbiã: honorũ faſtigia: diuiciarũ ꝗ iactantiã. et in celũ colloccat theſauros: huius portio efficit͛ deus.

Ni. Vnde autẽ ſpes iſta hanc portionẽ ↄſequendi ſurgat ↄſequenter declarat dicens ⌊dixi⌋ ꝛ decreui ⌊cuſtodire legẽ tuã⌋ ꝑ bonũ vſũ liberi arbitrij tua gratia informati. Et qꝛ ad huius vſus cõtinuationẽ facit oratio deuota Jdeo ſubdit ⌊Deprecatus ſũ faciẽ tuã⌋ ꝛ miſericordiã tuã qua peccatores dignaris reſpicere. Et addit ⌊i toto corde meo⌋ ꝛ tã intellectu ꝙ affectu ⌊miſerere mei⌋ cõtinuãdo in me bonũ vſum liberi arbitrij. cuiꝰ continuatio procedit ex gratia dei ⌊ſcđm eloquiũ tuũ⌋ q̃d dixiſti. Petite et accipietis ⌊Cogitaui vias meas⌋ ꝛ proceſſus in bono qui ſũt tardi ex fragilitate humana. ſed ſũt feſtini ex grã diuina. Jdo ſubditur ⌊cõuerti pedes meos⌋ ꝛ ſẽſus ꝛ affectꝰ meos ⌊in teſti**Jero.**monia tua⌋ id eſt i pcepta tua vt ea opere ↄpleam ⌊Paratus ſũ ꝛ non ſũ ↄturbatus vt cuſtodiã mãdata tua⌋ **Hugo** Acſi dicat Etiã propter mandata dñi cuſtodiẽda paratꝰ ſũ pati. q̄a ꝛ Petri. ij. dꝛ. Si quid patimini ꝓpter iuſticiã: beati

Nic. Et quia curſũ bonorum demones ſuis tẽptationibus nituntur impedire. Jdeo ſubditur ⌊Funes peccatoꝝ⌋ ꝛ tẽptationes demonũ ⌊circumplexi ſũt me.⌋ ad impediendũ me in bono opeꝛ ⌊ꝛ legẽ tuã non ſũ oblitꝰ⌋ tua grã ↄfortatꝰ. Jdo ſubdit ⌊Media nocte ſurgebã ad ↄfitendũ tibi⌋ cõfeſſione lau**Hu**dis Non vacat ꝙ dicit Media nocte ſurgebã. ſcit enĩ hoc tpe ꝑmogenita egyptioꝝ eſſe percuſſa ꝑ que ꝑmi motꝰ pcõrum intelligun**Ambros**tur interempti.

Tũc ei feruet carnis illecebra. tũc mens ſomnolẽta eſt: animꝰ ꝗ occupatꝰ eſt. tũc tẽptatoꝛ aſſiſtit. tũc retia iacit q̄bꝰ turbare poſſit mentẽ improuidã. tũc varias deceptiones pectori dormiẽtis infũdit vt bonũ decipiat ꝛ ſtatũ mẽtis ↄturbet.

Caſſ. Et qꝛ ſcit ſponſũ media nocte venturũ. Jdeo eodẽ tpe ſurgit ad laudes ne inť fatuas virgines ianua celeſtis ſibi claudať. Surgebã ḡ in hoc tpe ad laudandũ te ⌊ſup iudicia iuſtificacõis tue⌋

Nic. ꝛ de hoc ꝙ tuo ſancto iudicio voluiſti me in iuſticia cuſtodire. Jdo ſubdit ⌊Particeps

ego ſum (ex tua bonitate (omniū
timētium te (timore filiali· quo q̄s
cauet offendere deū patrem (et cu
ſtodientium mandata tua (p ſan
ctam opationem. Et q̄a predicta
gratia diuina omnib9 ꝯfertur ad
eam ſe debite diſponentib9 Ideo ſu
dit. M Iſericordia tua dñe plena
eſt terra (p quā iuſtificas impiu;
Et quia q̄nto plus habentur bona
ſpūalia tanto pl9 deſiderant̄. Ideo
ſubdit (iuſtificationes tuas doce
me (bona ſpūalia in me augmen
tan Iero. vt ipas iuſtificacōes
do hoc eſt mandata tua
intelligā· predicem a ope ꝯpleam.

B Onitatem fe ci

Theth Sequitur caplm· ix
cui preponitur nona lrā hebraica
que ē Theth· cui9 interpretatio eſt
exclusio. Scriptu; eſt enī de carita
te· q2 caritas foras mittit timorem
Nic. Caritas emi; chriſti vrget
nos ad opus bonū ex cōſi
deratione beneficioru; in mente et
corpe receptorū. quod iſte ppl's fi
delis ꝯſiderans ꝯſequenter ait. d.
B Onitate; feciſti cu; ſeruo tuo
dñe (aīam ei ꝯferēdo ad ima
ginem tuā creatam. et bō gratie ſu
peraddendo que fuerūt data homi
ni in ſtatu innocentie. et poſt lapſū
dantur in baptiſmo. et ante daba
tur ē gulariter in circūciſione. (ſm
verbū tuū (prout habet̄ Geneſ v
Faciam9 hoiem ad imaginem. q̄n
tum ad bō nature. et ſimilitudinem
nrām quantū ad bō gratie. Et quia

non debet hoc homini ſufficere ſi ſp
debet perfectum in ſpūalibus que
rere ſm q dicit Aug9 in li· de pfecti
one iuſticie. Nemo inquit cu mul
tu; pfecerit: dicat mihi: ſufficit. ex
iuit de via ante terminū. Ideo vltra
petit dicēs. B Onitatem (quantu;
ad pfectionem appetitus (et diſci
plinam et ſcientiam (q̄ntum ad p
fectionem intellect9 (doce me (am
pliori gratie tue illuſtratione. Et
dicit diſciplinā quantu; ad cognitio
onem moraliū· et ſcientiā quantū
ad cognitionē Caſſ. Docet enī
ſpeculabiliū deus bonita
tem: inſpirando caritatis deſideriū.
docet diſciplinā cū in tribulationi
bus paciam donat. Docet ſcientiā
Iero. videlicet vt diſcretionē ha
beat et ſciat diſcernē int bo
nū et malū· inter vitam et morte.
inter corp9 Caſſ Sed aliter de
et aiam us docet. alit
magiſter human9. Ille vba pro
mit ſed intellectu; non poteſt eaꝝ
rerū preſtare que precipit De9 au
tem prius cor illuminat vt i intel
lectum electoru; eius verba deſcen
dāt. Sequitur (quia mandatis tu
is credidi (ea ope Nicol Et quia
re complendo inter dei
beneficia ad anima; pertinentia nō
ſolū eſt collatio gratie ſed etiā cor
rectio culpe ſine qua non tranſitur
preſens vita. Ideo ſubditur P Ri
us q̄ humiliarer (per tuam corre
ctionem (ego deliqui (incurrendo
culpam (ꝓpterea eloquiū tuu; cu
ſtodiui (ex diuina enim correctōe
experitur homo quantum bonum

ſit deo obedire. Bonꝰ es tu. gratiam oſferendo. Et quia bonū eſt ſui ipſius diffuſiuū. Ideo ſubditur. et in bonitate tua doce me iuſtificationes tuas. bonitatē tuā mihi cōmunican do. Caſſ. Conſequēter petit bonitatis auxilium ut iuſtificationes dn̄i quas lectione didicerat: i ſuo certamine declararet. vn de ſubdit. Ni. Multiplicata eſt ſup me iniquitas ſuperborum. i. demonū me conantium impellere ad peccatū. ego autem in toto corde meo. videlʒ intellectu et affectu. Iero. ſcrutabor mandata tua. conſolationem requirens in eis vt ſic euadam eorūʒ temptamenta. Coagulatum eſt ſicut lac cor eorū. p Nico temptamenta. i. malicia ꝯpreſſum quia ſpiritus maligni ſūt in malicia obſtinati. ego vero legem tuā meditatus ſuʒ. Caſſio. Ad facilius eis reſiſtendū vt eorū crudelis obſtinatio pia pſeuerantia vinceretur.

Ni. Bonum mihi domine quia humiliaſti me. i. quia per infultus et temptationes demonū dediſti mihi cognitionem fragilitatis mee ne ex donis tuis caderem in ſupbiaʒ. Hoc modo dicebat Paulus. ij. ad Cor. xij. Ne magnitudo reuelationū extollat me: datus eſt mihi ſtimulus carnis mee angelꝰ ſathane q̄ me collaphizet. Ergo ad hoc pmiſiſti me temptari. vt diſcam iuſtificationes tuas. i. vt facerem que docuiſti. Et quia experimento ꝓprie fragilitatis mouetur homo magis ad diſcendū artē defendēdi ſe ꝯtra impugnationē demonūʒ q̄ habetur p vetus et nouū teſtamentum. Ideo ſubditur. Bonū mihi lex oris tui. quia decēʒ precepta decalogi locutus eſt deꝰ in monte ſynai p angelū pſonam dei repn̄tanteʒ. Et legem euangelij locutus ē nobis p filiū in carne apparentem. ſm quod dr̄ ad heb. i. Nouiſſime locutus eſt nobis in filio queʒ conſtituit heredem vniuerſorū. Sequit. ſuper milia auri et argenti. i. ſuper oēs mūdi diuicias. quia tanto ſpūalia excedunt tpalia quanto illa que ſūt anime corporalibus preferuntur.

Hugo Vnde in gloſa dicitur Plus diligit caritas legem dei quam cupiditas milia auri et argenti

Manus tue do

Ioth Sequitur capitulum decimum cui preponitur decima littera videlicet Ioth que interpretatur principium. Vnde fidelis populus principium ſue creationis rememorans petit illuminationem intellectus ſui dicens Auguſtinꝰ

Manus tue. i. dei virtus et dei ſapientia videlicet chriſtus dominus. fecerunt me. ſm animā ad imaginem tuam. et plaſmauerunt me. ſm corpus Ni. i ſtatura recta. ad videndūʒ deum vt videlicʒ homo ex figura corporis quodammodo doceatur ꝯtēplari et amare celeſtia. Vnde poeta dicit. Os homini ſublime dedit celumque videre Iuſſit et erectos ad ſy

dexra tollere vultus. Et ſimiliter cũ
q̃rerẽt ab Empedocle Cur viueret:
Reſpondit Vt aſtra aſpiciam. ſub
trahe celum: nullus ero. Sequitur
Da mihi intellectũ Hoc eſt eleua
tionem et illuminationẽ intellect⁹
ad te cognoſcendũ et amandũ. Ani
ma autẽ humana ad imaginẽ dei
creata capax eſt ipſius p cognitio
nem et amorem. Et declarat quo ſi
ne petit intellectum dicens Vt di
ſcam mandata tua ipſa intelligẽ
do et opere **Caſſ** Petit ergo po
complendo pulus fidelis
intellectum vt quem Adam p̃mo
bedientiam pdiderãt: idem popul⁹
p deuocõnis obſequia mereretur
nicol Qui timẽt te timore fi
liali videbunt me et leta
bũtur quia caritas gaudere facit
de bono proximi quia in verba tua
hug id eſt in promiſſione verborũ
tuorum ſuperſperaui q̃a
plus daturus es iuſtis tuis q̃ pro
miſiſti. Senſus talis eſt Qui timẽt
te: videbunt iuſtum. et letabunt.
quia inde eis ẽ leticia quia viderũt
bona ope **Ambroſ** Eſt enim
ra tua inſitum
bonis vt affectu pio caſtum pudi
cus: ſapiens prudentẽ: miſericors
liberalem diligat. et virtutes ſuas
in alijs amet. Pleriſq3 enim iuſti
aſpectus: admonitio correctionis ẽ
perfectioribus vero leticia eſt. Ma
gna enim virtus eſt in oculis. qđ
apparet in naturalib⁹. Baſiliſcus
vero ſi qđcunq3 animal viderit pri
or: hoc ſuo viſu fertur occidere. Ipe
quoq3 ſerpens dicitur mori: ſi fue
rit hominis preuentus aſpectu. Er
go ſi tanta virtus eſt in oculis ſer
pentis vel in oculis hominis vt ſi al
ter alterum prior viderit: poſſit oc
cidere. Nunquid eſt virtus in ocul'
iuſti qui eſt repletus virtutis gra
tia. Sed qui videt iuſtũ debet ſcire
quid videat. non illum videt in cor
pore. non in veſtimento. non in pa
trimonio. non in vultu. ſz intus vi
det q2 non illum videt niſi eius vide
rit mentem. niſi eius ſermonẽ in
tenderit. niſi ſenſus illius potuerit
comprehendere et ſapientiã de trã
ctatu eius aſſumere. Tunc igitur
letabitur cũ iſta perſpexerit et cog
noue **Nic** Et quia homines ali
rit ea quando ex fragilita
te humana committunt aliq̃ pro
pter que a deo puniuntur in hac vi
ta ne poſtea grauius puniãtur. ſi
cut patet. iiij. Regũ. xiij. de viro dei
qui ſeductus a falſo propheta in be
thel redijt propter qđ a leone occi
ſus fuit. tamen leo cadauer ei⁹ nõ
tetigit ſed ſeruauit ad oſtendendũ
peccatum eius illa pena deletum et
in alijs actibus vite ſue eius meri
tum Ideo ſubditur Cognoui do
mine id eſt expertus ſum etiam in
paſſionib⁹ meis quia equitas iu
dicia tua quibus punis licet ipa
aliquando ſint occulta et in verita
te tua id eſt iuſte humiliaſti me
per tua flagella. Fiat miſericor
dia. in peccatorum meorũ deletio
ne vt cõſoletur me de ſpe vite eter
ne ſecundum eloquium tuũ ſer
uo **Caſſiodor.** id eſt ſe
tuo cundum

illam promiſſionem qua reſpondetur in euangelio ſe tribulatos relicturum minime in paſſionibus.

Nicolaus ⌊Ueniant mihi miſeratiões tue ⁊ viuam⌋ vita gratie in pñſenti ⁊ vita glorie in futuro. ⌊Q̄a lex tua meditatio mea eſt⌋ Nuc quidẽ meditatio eſt diſpoſitio ad gratiã habendã. ⁊ habitam augmentandã. Et quia ex profectu bonoꝝ cauſatur confuſio demonum Ideo ſubbitur ⌊Confundantur ſuperbi⌋ id ẽ ſpiritus maligni qui de celo propt̃ ſuam ſuperbiam ſunt deiecti ⌊quia iniuſte iniquitatem fecerunt ĩ me⌋ Licet eniꝫ demones iuſte a deo permittantur nos temptare: tamen poteſtate ſibi cõceſſa vtũt̃ iniqua voluntate ⌊Ego autẽ exercebor in mãdatis tuis.⌋ quia quãto homo ſentit ſe a demonibus plus temptari: tanto magis debet ĩ bonis operibꝰ exerceri. Et quia in pugna contra demones indiget homo ſuffragijs bonorum Ideo ſbdit ⌊Conuertantur mihi⌋ id eſt ad auxilium meuꝫ ⌊timentes te⌋ timore filiali ⌊et qui nouerũt teſtimonia tua.⌋ intelligẽdo ⁊ operando precepta tua. Et q̄a per bonum exercitium purificatur cor hũmanum. Ideo ſubdit ⌊Fiat cor meum immaculatuꝫ in iuſtificationibus tuis: vt non confundar⌋ in preſenti per lapſum culpe. ⁊ in futuro per lapſum in foueam gehenne **Ambroſ.** Que autẽ ſunt iuſtificationes. Audi prophetam dicentem. Dic iniquitates tuas vt iuſtificeris. Ergo qui iniquitates dicit: iuſtificatur. qui autẽ iuſtificatur non confunditur. quia pudorẽ peccatorum matura confeſſione perimit.

Defecit ĩ ſalutare tuum anima mea

Caph Sequitur capitulum vndecimum cui preponitur vndecima littera ſcilicet Caph. que interpretatur incur⁊. **Hu.** Incuruãtur fideles velĩt nolĩt per hec infima. q̃diu ĩ hoc corpore detinentur: qd corrumpitur ⁊ aggrauat animam. mens tamen eorum ad ſuperna rapitur cum in amore accenditur contemplacõis diuine. de qua conſequenter ſbdit dicens

Defecit. **Nicolaus** Circa quod ſciendum ꝙ quanto plus anima ĩ contemplatione eleuat̃: tanto magis ab occupatione exteriorum ſẽſuum retrahitur. Et quando contemplatio multum intenditur: ſenſus exterior ab actu ſuo ceſſat ⁊ impeditur vt patet in raptu. ⁊ ſic anima quodammodo deficit inquantum ceſſat ab actu exteriori: abſorpta in contemplatiõe ſummi boni ⁊ delectatione ſequenti. et hoc eſt quod dicit. Defecit in ſalutare tuũ anima mea. quia talis defectus eſt ſalutaris **Gregorius.** iiij. moral. Naꝫ quo quiſqꝫ robuſtiꝰ eterna appetit eo a tẽporalibꝰ ſalubri de

fectione laſſatur. **Ambroſius** Defice
re enim eſt migrare vnumquenq̧
totis ſtudijs ad id quod diligit Il
lud enī cogitat. illi adheret. illud
perſonat. illud ī mentis gremio fo
uet. in id quadam defectione tranſ
funditur. & hoc ſolū timet ne illud
poſſit amittere Attollatur igit̄ anī
ma noſtra deficiēs ſuis viribus vt
adhereat ſummo bono chriſto ſa
lutari noſtro per quod fiet eterna
liter beata. **Nico** Et in verbū tu
Sequitur. [um ſuperſpera
ui] quo promiſiſti vitam beatam.
Quanto enim quis in contempla
tione eleuatur: tanto magis de ve
ritate hui⁹ ꝓmiſſionis certificatur
Defecerunt oculi mei in eloquiū
tuū] qz quāto oculi interiores anī
me plus eleuantur ī deū tanto ma
gis diuinam bonitatem percipiūt
& veritatem. que ī ſacra ſcriptura
diuinis eloquijs exprimunt̄ tranſ
cendere in infinitū. & ꝑ conſequēs
accenditur eius deſideriū ad vidē
dum deū immediate atq̧ eo fruen
dum. Ideo ſubditur [dicētes quan
do conſolaberis me. &c] in ꝑfecta be
atitudine. Et q̄a ex tali eleuatione
ad diuina redditur hō quaſi inſenſi
bilis circa exteriora agibilia. Ideo
ſubditur [Quia factus ſum ſicut
vter in pruina]. Vter enī ī pruina
derelictus videtur nō applicabil' vl
tra humanis vſibus. & hoīes excel
lenter cōtemplatiui reputantur in
agibilibus & politicis v̄ actib⁹ mū
danis quaſi ſtolidi. Unde & iiij. Re.
ix. Principes exercitus q̄ erant cū
Hyeu dixerunt de ꝓpheta qui vene
rat ad eum iungendum. Quid ve
nit inſanus iſte ad te. &c Et ī figurā
h⁹ facies Moyſi apparuit cornuta
ex collocutione domini vt habetur
Exo. xxxiiij. Excellenter ergo ꝯtem
platiui ab hominibus mundanis
reputantur fatui. & tamen ſcḋm veri
tatem ſunt ſapientiſſimi. qz ſapia
conſiſtit proprie in cōtēplatione
prime cauſe non ſolum ſcḋm ſcōs
ſed etiam ſcḋm phōs vt habet̄ pri
mo metaph. Et quia excellens cō
templatiuis vita preſens vertitur
in tedium. Ideo ſubditur. [Quot
ſunt dies ſerui tui] id eſt q̄ diu re
tardabor a beatitudine celeſti. Hoc
modo dicebat Paulus ad philip.
ꝑmo. Deſiderium habeo diſſolui et
eſſe cum chriſto [quando facies de
perſequentibus me iudiciū] id eſt
de diabolo cum miniſtris ſuis / in de
ſinenter temptantibus me. Extre
mum enim iudicium in quo demo
nes generis humani perſecutores
detrudentur in infernum a ſanctis.
et maxime a cōtemplatiuis homi
nibus deſideratur. quia tunc vita
contemplatiua nunc inchoata cō
ſummabitur. Unde dicit Auguſt.
ſuper Iohem exponens illd. Sic eū
volo manere donec veniam id ē in
choata contemplacō manet donec
veniam: tunc perficienda cū vene
ro ſcilicet ad iudicium. Conſequē
ter ſubiungit de impedimento ſua
uitatis que eſt in contemplatione
d. [Narrauerūt m̄ iniqui fabula
tiones] q̄ nullā ꝯtinent veritatem
ſeu vtilitatem [ſꝫ nō vt lex tua] que

nullā falſitatem continere poteſt:
cum ſit a prima veritate diriuata.
Ideo ſubditur⌊Omnia mandata
tua veritas⌋ **Caſſ** ⌊Iniqui⌋ſciƷ
infallibilis. heretici et p
fidi⌊perſecuti ſunt me⌋iubendo per
uerſa aut falſa ſuadendo. Ideirco⌊
adiuua me⌋vt poſſim eoꝝ pſuaſi
onem ſuperare⌊ **Hug** ⁊ fere⌊
Paulominus⌋ ɔſūma
uerunt me i terra.⌋quaſi dicat ſfe
re ad nihiluƷ redegerunt me ſed tn̄
non ex toto. qꝛ⌊ego autē non dere
liqui mandata tua⌋Et qꝛ hoc nō p
ceſſit ex virtute humana: ſƷ ex bo
nitate diuina magis. Ideo ſubdit⌊
Secundū miſericordiā tuā viuifi
ca me⌋in vita eterna. vbi ſācti nul
la ɔtrarietate pulſantur.⌊⁊ cuſto
diam⌋vſqƷ **Nico.** ⌊teſtimonia
in finem vite oris tui⌋vi
delicet p̄cepta decalogi. aut verba
ſācti euangelij que proprio ore p
tuliſti.

In eternum domi

Lamech Incipit capl'm. xij.
cui p̄ponitur lrā. xij
Lamech. que interp̄tatur cor. In
hoc caplo fidelis populus cor i do
mini mandata ɔ̄ſtituens: aſſerit
verbū domini nequaꝗ̄ habere ter
minum dicens

In eternum dn̄e verbum tuū pma
net in **hug** Hoc de angelis dici
celo tur qꝛ in celo perma
net verbum dei in eternū q̄ꝛ iam ni
hil poſſunt facere ā velle niſi qđ de⁹
ordinat ⁊ vult. Vn̄ vt nos ei⁹ volū
tatem omnino faciam⁹ ſic petim⁹.
Fiat voluntas tua ſicut in celo ⁊ in
terra. v.ſ.ſicut angeli ſūt ɔformes
in celo volūtati diuine. ita ſint ⁊ ho
mines i terra. Poſt celū vero terrā
intuens ſubdit⌊In generacōne ⁊
generacōnem **Iero.** Vna gene
veritas tua⌋ ratio legis ē
prophetarum. alia euangelioꝝ In
his generacōnib⁹ veritas dei pma
net qꝛ nihil mendacij i ſcripturis
ſanctis ptulerunt **Hugo** ⌊fun
daſti terrā⌋.i.eccleſiam in fide chri
ſti⌊et⌋in ea⌊permanet⌋. Sequit⌊
Ordinatione tua pſeuerat dies.⌋
diem vocat claritatem eternam

Caſſ. Nam quotiens in ſingu
lari numero dies ponitur
venturus ille ſignatur qui vnus atqƷ
eternus eſt. ⁊ non habet noctem.
De quo ſcriptum eſt. Et erit illis
dominus lumen eternum.⌊quoni
am omnia ſeruiunt tibi⌋ videlicet
illa quibus dies perpetuus erit vt
excludantur illi qui infidelitatis te
nebras patiuntur qui domino nō
videntur **Nicolaus** Et q̄ꝛ
ſeruire ɔ̄tra
caſum peccati maxime valƷ diuine
legis meditacō ſicut dicit Hieroni
mus ad Ruſticū monachuƷ Ama
ſcripturarum ſanctarum ſtudia ⁊
carnis vicia non amabis Ideo ſub
dit⌊Niſi qꝛ lex tua meditacō mea
eſt⌋id eſt niſi fuiſſem occupatus
in tali meditatione. tunc forte periſ
ſem. per lapſum in culpam grauē.
in humilitate mea. videlicƷ impul
ſus corruptiōe mee carnis q̄ ex ſua
vilitate rō eſt mee hūiliacōis ſm

illud Mich. vi. Humiliatio tua in
medio tui. Et quia tale ꝯſeruatiuum
debet diligẽter cuſtodiri tanq̃ val
de neceſſariũ. Ideo ſubdit ⌊In eter
num nõ obliuiſcar iuſtificationes
tuas⌋ que ꝯtinentur in lege tua. ⌊
quia in ipſis viuificaſti me⌋ per earum
meditationes pſeruando me a pec
catis. Ideo ꝯcludit vlterius .d. ⌊Tuus
ſum ego⌋ ideo quia vitam meã ſeruaſti di
cto modo ⌊ſaluũ me fac⌋ de futuro ſicut
de pterito ⌊quoniam iuſtificationes tuas⌋
in decalogo deſcriptas ⌊exquiſiui⌋
intellectu Caſſ. Alij ei honores
et affectu ſeculi appetunt
Alij coniugia querũt. alij gaudia
mundi ꝯcupiſcunt. Iſte ſibi meſti
mabiles putat eẽ diuicias ſi iugiter
mãdata dñi pbaret exquirere. Et
neceſſe inquit habeo vt ſaluum me fa
cias. quia me expectauerũt ⌊longo
certamine: latenter mihi inſidiãdo
⌊pecca Nico et ſpũs maligni i
tores.⌋ peccato obſtina
ti ⌊vt perderent me⌋ per lapſum mor
talis culpe ⌊teſtimonia tua intelle
xi⌋ Intelligere enim eſt intus legere
et ſic eorum inſidias euaſi. quia ſacre
ſcripture deuota meditacõ ẽ arma
tura ꝯtra temptationes demonum.
Et quia ex tali meditatione intelligit
finis pfectionis humane. Ideo ſub
ditur ⌊Omnis ꝯſummationis⌋ .i.
humane pfectionis ⌊vidi finẽ⌋ Et
quis ſit iſte finis ꝯſequenter oſtẽ
dit dicens ⌊latũ mandatũ tuum ni
mis.⌋ Iſtud eſt mandatũ caritatis
quod eſt tante latitudinis vt ſe etiam
extendat ad inimicos diligendos.
et vniuerſa delicta operiat ſicut dicitur

prouer. x. Vniuerſa delicta operit
caritas. Qui autem ſit finis pfecti
onis humane patet et ad Thymo. i.
vbi di. Finis pcepti eſt caritas et
dilectio dei et proximi. Vnde ſalua
tor ait Math. xxij. In his duobus
mandatis. hoc eſt in dilectione dei
et proximi. tota lex pendet et pphe
te. Hug. Omnis ergo conſumma
tionis et omniũ prece
ptorũ. vidi finem et perfectionem le
gis eſſe ca Caſſ. Si aũt ad litte
ritatem ram hoc velis ad
uertere. poteſt etiã accipi quia rebus
ſecularibus terminus videtur ſp im
poſitus. Mandata aũt domini non
hñt finem. quod ideo ſic poſitum ẽ:
vt nec ambitiones ſeculi aliquis de
ſideranter expeteret quibus finẽ da
tum eſſe ſentiret. et mandata domi
ni nimia feſtinatione pquireret q̃
latiſſima comprobaret.

Quomodo dile xi le Mem Hugo

Sequitur capitulũ. xiij. cui ppõnitur
.xiij. littera hebraica ſcilicet Mem.
que interpretatur viſcera: vel ex in
timis. vnde caritas itelligitur que
tanq̃m ex intimis cordis medullis
accenditur quam ſe fidelis populus
totis viribus diligere oſtendit cum
admiratione ita dicẽs

Quomodo dilexi legem tuam
domine. ⌊q̃ in nouo teſtamẽto ꝯti
netur. Et videt .d. ⌊tota die⌋ et cõti
nue. ⌊meditatio mea eſt⌋ id eſt de
ea et in ea meditor. Ieron. In
hoc apparet eum legem dei diligere

qui per omne tempus vite ſue eaȝ
cognoſcitur **Caſſ.** Si quis cau
meditari. ſas quaſdam
q̄ꝫ reſpectu domini ſub moderacōne
diſponit: ſi cibos temperanter acci
piat: ſi ſomnos ↄuenienter capiat
ſi ſe honeſta ⁊ ꝓbabili actione cō
mendat: legeȝ dei meditatur ſicut
dicit apl's. Siue enī manducatis: ſi
ue bibitis: ſiue aliq̄d aliud facitis
omnia in gloriā dei facite. Sequit̃
Super inimi **Nic.** ⁊ ſuper iude
cos meos] os ⁊ infide
les. qui licet quantū ad naturā ſūt
amici: tamen q̄ntū ad infidelitateȝ
ſunt inimici. ſup hos [prudentē me
feciſti] i. prudētiorē ipſis ī h° [mā
dato tuo] i. p mandatum tuum a
me vere intellectuȝ. cui fideliter obe
diui [quia in eternuȝ mihi eſt] Iu
dei etſi habent ſacram ſcripturam
non tñ intelligūt eam vere: ſed per
uerſe. **Hu.** Iſte ḡ iuſtus pruden
tior factus eſt illis per
fidem chriſti: fideliter ſcripturās in
telligens. Et q̄a iudei ex mandato
dei tpalia queſierunt Ideo non fu
it illis in eternuȝ. Iſti vero mādatū
dei i. dilectio ↄius manebit in eter
num. cuius premiū eſt ipſe dilcūs
dn̄s chriſt⁹ qui **Nic.** Et quia de
eſt eternus ſacra ſcp̄tu
ra docet hō dupl'r. Vno modo ab
hoīe perito in intellcū ſacre ſcp̄ture
Et in tal' noticia diſcipulus aliqn̄
trāſcēdit mgr̄m q̄ꝫ hȝ clarius inge
nium ⁊ diligentius exercitiū. ſicut
contingit in pluribus. Et in pſona
taliū dicitur [Super omnes docē
tes me intellexi] videlicet ſacre ſcri
pture veritatem. Cuius cauſa ſub
dit. [q̄ꝫ teſtimonia tua meditatio
mea eſt] i. meditatio mea circa te
ſtimonia tua ↄtinue verſat̃ quātū
hūana fragilitas patit̃. Alio mō
docet hō a deo ſic edocti fuerūt apl'i
de q̄b⁹ dicit Iero. in epl'a ad Pau
linū de oīb⁹ ſacre ſcripture libris
Quicq̄d alijs exercitacō ⁊ quotidi
ana in lege meditatio tribuē ſolet
hoc illis ſpiritusſanct⁹ ſuggerebat
Et erant: ſc̄m q̄ꝫ ſcriptum eſt: doci
biles dei. Hoc etiam modo fuerūt
edocti plures alij ſancti ſicut de be
ato Franciſco ⁊ Antonio legitur ⁊
de pluribus alijs. Et iſte modus ſe
cundus ſciendi eſt excellentior pre
cedentibus. Propter quod in pſo
na taliū ſbditur [Super ſenes] p
exercitium longi tpis ſcripture no
ticiam hn̄tes [intellexi] ex diuina
inſpiratione. Cuius cauſa ſubdit
[q̄ꝫ mandata tua exq̄ſiui] i. intelle
ctuȝ v̄boꝝ tuoꝝ a te mihi dari deuo
ta oratione petiui. ⁊ dediſti m̄ ſicut
ſcribit̃ Sap. vij. Inuocaui ⁊ venit ī
me ſpūs ſapiē. Seq̄tur [Ab omni
via mala] q̄ ducit ad pditionē [p
hibui pedes meos **Hug** ⁊ cogitacōes ⁊ af
fect⁹ q̄ proni ſunt
ad malū ab adoleſcētia ſic dr̄ Gen.
viij. Vt cuſtodiā v̄ba tua. Nec
ↄ mādata negatiua q̄lia ſunt Nō
occides. Nō mechaberis. Nō furtū
facies. ⁊ ſilia q̄ ꝓhibent malū [A
iudicijs tuis. in lege diuina ↄtentis
nō declinaui: q̄ꝫ tu legē poſuiſti m̄.
Iero Legeȝ mandatorū a te ſuſ
cepi ⁊ ſtatuiſti q̄ꝫ ſi ab his
declinarē ī eīno iudicio ↄdemnarer

Ni. Et q̄r ex eorū obſuātia expe
ctat̄ opīa ↄtributio delcāns
aīa3. Jō ſb̄dit. O ꝗ̄ dulcia faucib9
meis eloq̄a tua: ſup mel ori meo.
Os ⁊ fauces accipiuntur metapho
rice p̄ viribus ſupiorībus anime
videlicet ratiōe ⁊ intellectu anime.
quibus dulcedo celeſtiū in p̄nti ali
quo modo ſentitur ⁊ p̄gultatur ⁊
p̄ ↄſequens peccatum qđ eſt huiꝰ
dulcedinis impedimentū odītur.

Iero. Nam ſicut mel viſibile
amaritudines arcet no
ſtrarum fauciū: ita eloquijs domi
nicis amaritudines noſtroꝝ crimi
num mitigantur. Mandatis tu
is intellexi. Nyco. videlicet dul
cedinē3 tue retributionis ſcḋm q̄ di
citur Iſa. lxiiij. Oculus nō vidit de
us abſ te. ⁊ auris nō audiuit que
preparaſti diligentibꝰ te. Propte
rea odiui omnem via3 iniquitatis
quia ipſa impedit conſecutionē3
predicte dulcedinis ⁊ ſuauitatis

Lucerna pedibꝰ

Nun. Seq̄tur. xiiij.
capl̄m cui p̄
ponitur lr̄a hebreorum. xiiij. Nun
ambro que interp̄tat̄ vni
cus. Ecce ipſe littere
hebreorum teſtificantur dominū3
Jeſum eſſe vnicum patris filium.
Hugo Cui fidelis populus at
tribuit bona ſua. d.

Lucerna pedibus meis v̄bu3
tuum. i. ſcriptuā euangelica
ē directio intellectui ⁊ affectui meo.
ne in tenebris huiꝰ mūdi incedēs
cadam in foueam pctōꝝ. Lumē
ſemitis meis.

Nico q̄r verbum tuu3
diuinū nō ſolu3
dirigit in adimplendis preceptis
diuinis: ſed etia3 conſilijs euange
licis que dicūtur ſemite quaſi vie
ſtrictiores ⁊ magis compendioſe.
Qui autem ſic in dominicis prece
ptis dirigitur dicit quod ſequitur
Iuraui ⁊ ſtatui. id eſt firmiter
⁊ ſine mutacōne diſpoſui. cuſtodi
re iudicia iuſticie tue. per qua3 iu
ſticiam peruenit homo ad ſalute3.

Hugo Et quia qui vult cuſto
dire iuſticiam pleruq3
multipliciter affligitur. Jđ ſubdi
tur. Humiliatus ſum vſquequaq3.
humiliatione afflictionis quia vſ
quequaq3 paſſus ſum multaꝝ ad
uerſitatum pericula.

aug Pro eo q̄ ſta
tui. cuſtodire
iudicia iuſticie tue. Et ne in tanta
humiliatione ipſa fides deficeret:
addidit. domine viuifica me. dan
do mihi patientiam. ſcḋm verbū tu
um. de quo in alio pſal. dī. Cū ipo
ſum in tribulatione.

Nic Conſequent oſtē
dit ſe in tribula
tionibus non deficere ſ3 magis deum
laudare dicens. Voluntaria oris
mei. i. ſacrificia laudis a me tibi
volūtarie oblata. beneplacita fac
dn̄e. i. ſint tibi acceptabilia.

caſſ Laudes in
ocio exhibe
re: deo ḡtiſſimū eſt. ſ3 in tribulatiōe
ampliꝰ p̄bat̄ eximiū. i. p̄clarū q̄ in
firmitas corpis dolore preſſa non
vincit̄. ſ3 tūc magis aīa felix in dn̄i
laudibꝰ excitat̄. Ieronī. Et iudi
cia tua. i. mandata tua. doce me. &
vt ea intelliga3 ⁊ implea. Anima

mea in manibus meis ſemper⌋

Hug

Acſi dicat doce me obedie͂ mandatis q̃a anima mea parata eſt ſemper ad ſuſcipiendū doctrinam tuam⌊ et legem tuā nō ſum ob

Nico

meditans eam in litus⌋ corde: et exeque͂s in ope. Et hoc probat ↄſequenter dicens Poſuerunt peccatoꝛe͂s⌋ id eſt demones ⌊laqueum mihi⌋ id eſt decep‑tiones et ille

Caſſ

In hac eni͂ cebras ſeculi mūdi ſitua tot laqueos inuenis quot vicia cō‑tueris. ſed populo fideli nihil terre‑nuꝫ preualere potuit q̃ ſe celeſti cō‑uerſatione tractauit. vnde ſubdit. ⌊et de mandatis tuis non erraui.⌋ ſed in eis permaſi p gr̃am tuā me preſeruantem⌊ Hereditate acqui‑ſiui teſtimonia tua⌋ id eſt tua p̄cepta decalogi vt tibi obediaꝫ⌊in eternū.

Hugo

Cauſam ſubiūgit ⌊qꝛ exultatio cordis mei ſunt⌋ Et in hac exultacōne⌊ Incli‑naui cor meuꝫ⌋ vt humiliter ſerui‑rem⌊ ad faciendas iuſtificationes tuas⌋ id eſt opera bona que a te ſunt et iuſtificant vtpote ſunt opera mi‑ſericordie videlicet eſurienti pane͂ frangere. nudum veſtire. et ſimilia de quibus dicitur Lu. xi. Date ele‑moſinā et oīa munda ſunt vob. Et addit⌊in

Caſſ

Nō qꝛ in futuro eternum. miſereatur q̃s afflicto. cū in illo regno nulla ꝑbet̃ eſſe miſeria. ſed qꝛ fructū id eſt premi‑um earum elemoſinaꝝ ſub eterni‑tate recipiet. vnde ſbdit. ⌊propter retributionem⌋ videlicet illaꝫ quā audituri ſunt ſancti. Venite benedi‑cti patris mei percipite regnum. Magna retributio que tame͂ de do‑mini prouenit largitate: incolam fieri regni perpetui: conſortem be‑atorum angeloꝝ: patriam ſuſcipe‑re que ſemper delectet nec vlla pe‑regrinatione deſeratur

Iniquos odio ha

Samech

Sequitur cap̄l'm xv. cui preponit̄ xv. littera. ſ. ſamech

Hugo

q̄ interpretatur audi Vnde admone‑mur vt diligēter aure cordis audi‑amus et conſideremus q̄ de odio ini‑quoꝝ dicuntē hoc mō Iniquos odio habui⌋ non inquātū ſunt hoīes. qꝛ ſic ſunt diligendi. iu‑xta illud. Diligite inimicos vr̄os. ſꝫ inq̄ntum ſunt peccōres odiendi ſūt videlicet vt odio habeam⁹ in eis vi‑cia: et ame

Iero

mus naturā ⌊et legē tuam dilexi⌋ q̃a qd precepiſti: ope impleui. Et q̃a ad hoc req̃ritur auxiliū dei. Jdō ſubdit̄

Aug⁹

⌊Adiutor⌋ ad bona ſa‑cienda⌊ et ſuſceptoꝛ me‑us es tu. ad mala euadenda⌊ et in verbū tuuꝫ id eſt filiuꝫ tuum. ſupſpera‑ui

Nycol

id eſt ſuper omnes i ipſo ſperaui. quia in eo beatam vi‑taꝫ promiſiſti abrahe et ſemini ei⁹ id eſt omni fidem eius imitanti

Hugo

Declinate a me ma‑ligni. tam vos demo‑nes q̄ꝫ pueruſi homies. et ſcrutaboꝛ. meditando o. mādata dei mei. demo‑nes enim ſuis peſſimis ſuggeſtio‑nibus. et peruerſi homies contentio‑ſa ſemper malignitate impediūt

te ne ſtudio ꝗ oratione poſſis ſcru
tari dei tui **Iero.** Sʒ ſi volueris
mandata penitentiam a
gere ſegregari habes ab illoꝝ cõ
ſortio ⁊ dicere domino ¶ Hugo ⌊
Suſcipe me ſꝫm eloquiũ tuũ ⌋ id ẽ
ſꝫm pmiſſionem tuam ⌊ et viuam ⌋
vita gratie in preſẽti. ⁊ vita glorie
in fu **Nico.** ⌊ et non confũdas
turo me ⌋ i. ne me ɔfun
di permittas in fruſtratione ſpei
mee. Ideo ſubditur ⌊ ab expectatiõe
mea ⌋ Spes eſt certa expectatio fu
ture beati **Caſſ** Beata enĩ eſt ex
tudinis pectatio: vbi cer
ta eſt pmiſſio. Expectatio itaqꝫ ſan
ctorum: eſt celoꝝ regna angeloꝝ
qꝫ conſortia pmereri. et quod ſup
totum eſt ipſuꝫ iugiter videre qui
in beatorum corde ſolꝫ ſemper dul
ceſcet **Hug.** Et quia hõ non pt
re eam conſequi virtu
te propria Ideo ſubditur ⌊ Adiu
ua me ⌋ contra inimicos qui me vo
lunt perdere ⌊ ⁊ ſaluus ero ⌋ in aĩa ⌊
⁊ meditabor in iuſtificationib⁹ tu
is ſemper ⌋ i. qꝫ diuinaꝫ memorie
tenebo qualiter me iuſtificaueris
Nic Et q̃a peccatores a ſpe dicte
beatitudinis defraudantur
Ideo ſubditur ⌊ Spreuiſti omnes
diſcedentes a iuſticijs tuis ⌋ ¶ **Caſ
ſio.** Nam cum ſit iuſtificatõ pec
catorũ: mentis pura confeſſio. me
rito ſuperbi ſpernuntur a dño qui
ſe tali remedio ſanare deſpiciunt.
Addit itqꝫ ⌊ qr iniuſta ⌋ ẽ ⌊ cogitatõ
eoꝝ ⌋ videlicꝫ velle peccare. ⁊ iuſtiſ
ſimo iudici nolle ſatiſfacere. Meri
to igiẽ tales ab abſolutionis grã

ſubmouentur qui totiens moniti:
hic pio dño ſatiſfacere contempſe
runt **Nicol.** Propter quod ad
huc ſubditur Pre
uaricantes reputaui omnes pecca
tores terre ⌋ id eſt declinantes a le
ge naturali. vel a lege moyſi data.
⌊ Ideo dilexi teſtimonia tua ⌋ id eſt
legem gratie que recte facit incede
re per viam veritatis ⁊ iuſticie. Et
quia carnis petulantia id eſt furi
ens luxuria frequenter impedit gra
tiam in hac vita Ideo ſubdit ⌊ Con
fige timore tuo carnes meas ⌋ id ẽ
mortifica in me omnes motus car
nales ⌊ a iudicijs enim tuis timui.
⌋ quibus totum mundum ſumer
ſiſti aquis diluuij ꝓpter peccatum
luxurie Omnis enim caro corrupe
rat viam ſuam. vt habetur Geneſ
vi. Et zodoma cum alijs quatuor ci
uitatibus igne ſulphureo ſuccẽdi
ſti propter enormitatem luxurie vt
habetur Geñ. xix. Et non ſoluꝫ ho
rum iudiciorum conſideratio. verũ
etiam futuri iudicij recordatio con
figit meam carnem. motus eius il
licitos reprimendo timore caſto at
qꝫ perfecto. qui nõ tm̃ habet ante
oculos formidineꝫ vindicte ſed ve
hementer etiam metuit amiſſionẽ
gratie in qua fidelis viuit per quã
omnis reficitur chriſtianus. Con
figi ergo ſe populus fidelis timorẽ
domini deprecatur vt moriendo vi
uat qui prius male viuendo mori
ebatur.

Feci iudiciũ
Ayn Sequit̃ ca
pitulũ. xvi
cui p̃ponit̃ lrã. xvi. ſ. Ayn.

Ambro. que interp̃tat̃ ocu
lus vel fons. Dum
autem bona p̃uidem⁹ ⁊ agimuſ fit
nobis oculus cordis fons iuſticie
quã ſe p̃plus fidelis cuz p̃rimo iu
ſte viuendo feciſſe teſtatur: dicẽs.
Feci iudi
cium. Hugo. diſcernẽ
do bonuz
a malo. ⁊ iuſticiã primuz nõ le
dendo. non tradas me.

Nico. ⁊ ne tradi me pmittas
calũniantibuſ me. i. de
monib⁹ mihi ſemp nocere q̃renti
bus. Valet enim ad dictũ auxiliũ
impetrãdũ obſequiũ deo p̃ſtitum
q̃d allegatur cũ dĩ. Suſcipe ſer
uũ tuũ in bonuz. ſ. p̃tectionis tue
vt pote bonus dñs ⁊ pionus. nõ
calũniẽtur ⁊ falſe accuſẽt me ſu
pbi. i. ſpũs maligni qui ſunt ſup
biſſimi. Vñ de dyabolo Job. xli°.
dicitur. Ipſe eſt rex ſup omnes fili
os ſuperbie. Oculi mei defecerũt
in ſalutare
tuum. Hugo. ⁊ i criſtuz.
Ac ſi dicẽt
Vt a morſibus calũniantiũ non le
dar: ſerpentẽ eneuz ⁊ xp̃m pro me
ſuſpenſum iceſſanter cõſidero: ſicut
Nume. xxi. p̃figuratũ eſt. ⁊ in elo
quiũ iuſticie tue ⁊ i verba euãge
lica ipſi⁹ xp̃i p quẽ iuſti efficimur
ſicut dicit Apo⁹. Juſtificati gratis
in ſanguine ipſius ſumus.

Nico. Fac cũ ſeruo tuo ſm
miſericordiã tuaz ſup
plendo defectũ meũ p tuã grãz. et
iuſtificatiões tuas doce me. vt poſ
ſim eaſ itellectu cape: ⁊ ope imple
re. Ad hoc allegat rõnez cum ſ̃bdit
Seruus tuus ego ſum ⁊ ideo te
neor implere mandatũ tuũ. q̃d nõ
poſſum: niſi itelligã ipſum. Ideo da
mihi itellectũ vt ſciam teſtimõia
tua ⁊ ſic adimplere valeaz ipſa.
Tempus faciendi dñe q̃ſi dicat
Non differas mihi itellectuz dare:
quia tẽpus eſt dandi. Cui⁹ cauſa
ſubditur. diſſipauerũt legẽ tuã
pverſe eã exponẽdo: vt iudei ⁊ here
tici. neq3 eã recipiẽdo vt pagani:
atq3 eã trãſgrediendo vt mali chri
ſtia
ni. Caſſ. Et q̃tum legẽ domi
diſſipauerat nephã
da p̃ſumptio: tantũ deuotus popu
lus ad mãdata eiuſ feſtmabat im
plenda: dicens. Ideo dilexi mã
data tua veraciter itellecta ſuper
aurum ⁊ topazion.

Jero. Sicut eniz aurũ cunctorũ
metallor̃ p̃cellit preciuz
ita topazius omniũ gẽmar̃ i ſe cõ
tinens pulchritudines: omniũ vin
cit honores. Et ideo fidelis p̃plus ſu
per hoc oĩa dei mandata diligit.

Caſ. Topazion vero ſic̃ quidã
ſcribere voluerũt genuſ eſt la
pidis: q̃ntũ inuẽtione rarũ: tantuz
mercatũ q̃ntitate p̃cioſuz. qui duoſ
fertur hẽre colores. vnũ aureũ pu
riſſimũ. et alterũ etherea claritate
relucentẽ. Lampat eniz cum ſolis
ſplendore paritẽ oĩm gẽmar̃ ſupe
rans p̃cioſiſſimaſ claritates. i aſpe
ctũ ſuũ ſingulariter p̃uocans ocu
lor̃ cupidiſſimã voluptatẽ. Quaz

ſi poſtire velis: obſcuritas . ſi nature
ꝓprie relinquas: irradiat. Decipiſis
regibꝰ eſſe fertur mirabilis: vt inter ſu
as diuitias nihil ſile poſſidere co
gnoſcant. Yſido. li°. ethimol. Inuē
ta eſt pͥmo in arabia inſula in qua
tragodite pͥdones fame et tēpeſta
te feſſi cū herbarū radices effode
rent: eruerūt. q̄ inſula poſtea q̄ſita
nebulis coopta: tandē a nauigan
tibus eſt inuēta. ſed ob hoc locus
a gēma nomen ex cauſa accepit.
Nam topazim iuxta tragoditarū
linguā habet ſignificationē querē
tis. Eſt autē ampliſſima gēmarū.

Caſ. de qua non ſunt multa di
cenda: ne qd ſcriptura di
cit eſſe contemptibile: nos deſidera
bile affectata laude faciamus.

Augꝰ Cum vero ipſa mādata
diligūtur ſup aurū et la
pidē precioſū multū: oīs pre ipſis
mandatis terrena vilis eſt merces
nec vlla ex pte q̄cunq; alia homis
bona comparantur his bonis qui
bus homo fit bonus.

Hugo Et ꝓpterea inq̄t: ſup au
rum et topazion. i. ſu
per omnes mūdi diuitias mādata
tua dilexi. **P** Roptrea ad oia mā
data tua dirigebar. vt ea ob cele
ſtem mercedē recta intentōe imple
rē. et pͣ ꝯſeq̄ns. omnē viā iniquā
videlicet ad peccatum deducentem
odio habui.

Mirabilia te Phe.

Incipit capi. xvij. cui
ꝑponit lr̄a hebraica
xvij. viz Phe. q̄ interꝑtatur os apui.

Nico Deſcribēs enī ꝓpheta hꝰ
caplo vite cōtēplatiue
ſublimitatē apuit os ſuū: dicens.
MIrabilia. Circa qd ſciendū
q̄ aſcenſus ꝯtēplatiōis phice
incipit ab admiratōe: ſm q̄ dicit
pͥmo metaphiſice ꝓpter admirari
ceperūt hoīes philoſophari. Vidē
tes enī effectꝰ nature mirabiles vt
choruſcatōes: fulgura: terremotꝰ
et ſimilia: ceperūt cauſas pſcrutari
et ſic phari. Et eodē modo ad ſubli
mitatē theologice ꝯtēplationis ſā
cti doctores: vt Jeroꝰ. Augꝰ. et ſimi
les ceperūt aſcendē ex admiratiōe
q̄ videtes ſacras ſcripturas mira
biles: ꝯſidētes de diuino auxilio ea
rum intellectū ſanū inquirē cepert
et deo adiuuāte repperērūt. et q̄ntū
ad hoc dicitur. Mirabilia teſtimo
nia tua. i. mirabiles ſacre ſcpture.

Jero q̄ vidi in his aliud ꝓfer
ri: et aliud figurari. ideo
ſcrutata eſt ea anima mea.

Nico querendo earū itellectū
in tui adiutorij ꝯſidētia
Et q̄ vna ſcriptura itellecta aperit
viā ad aliā intelligēdam. Ido ſub
ditur. Declaratio ſmonū tuoꝝ
ſcriptoꝝ i lege et ꝓphetis illuminat
et itellectū dat. viz i euāgelijs vbi
ipſoꝝ ſmonū plena fit declaratio.
puulis. i. chriſtiāis: de quibus
dicit ſaluator Math. xi. Cōfiteor
tibi dn̄e pater celi et terre: q̄ abſcō
diſti hec a ſapiētibꝰ et prudentibꝰ
et reuelaſti ea puulis. Et q̄ cogni
tio veritatis excitat appetitū ad am
plius cognoſcendū. Ido ſubditur.

Os meū aperui⌋ .i. intellectū ex
tendi ad capiendū verbū dei: qd
eſt cibus anime. Vñ intellect⁹ dici
tur hic os aie: ſicut in aīalibus os
dr̄ illa pars corpis p quā cib⁹ ac
cipit⌊ & attraxi ſpm̄⌋ .ſ. intelligētie
quī datur deſiderātibus eū. Jdō ſb
ditur. ⌊q2 mādata tua deſiderabā⌋
ſcire & fac. **Hugo** Hic eſt argu
ere. mentum q
ppter deſideriū dat homi gratia. ex
hoc deſiderio accenſus ſubiungit.
Aſpice in me⌋ aſpcū p̄deſtinati
onis⌊ & miſerere mei⌋.
Nico eleuādo intellectū meū
ad capiendū veritatem
trāſcendētez itellect⁹ mei facultatē.
⌊ſcdm iudiciū diligētiū nomen tu
um⌋ .i. ſicut iuſte diſpoſuiſti dilige
tibus te facere. q2 ſicut dr̄ ſup. vij.
caplm celeſtis hierarch. Vbi co
gnitio foris ſtat dilectio itrat. Se
qui **Hugo** Greſſus me
tur. os⌋ .i. motus et
volūtates aie mee⌊ dirige ſc3 eloqū
tuū⌋ .ſ. vt recte viuā ſ̄m iuſſa q̄ p̄ci
pis⌊ & non dn̄et mei ois iniuſticia⌋
.i. pctm̄ p qd iniuria fit deo. et ideo
amittit heditas etna q̄ tenet ab eo
Aug⁹ Quid ergo aliud orat:
niſi vt p̄cepta q̄ de⁹ im
ponit iubendo impleri faciat adiu
uando. ⌊ Redime me a calūnijs ho
minū⌋ .i. a falſis criminatoribus
quas mihi hoies imponūt.
Hugo ⌊vt cuſtodiā mād a
ta tua⌋ q̄ in litib⁹ et
cōtentionib⁹ non poſſunt cuſtodi
ri. Faciē tuā illu **Aug** .i. mai
mina ſup ſuū tuū⌋ feſta
ſbuemēdo tuā pn̄tiaz. & ⌊doce me⌋
p illuminationez gratie tue⌊ iuſtifi
cationes tuas⌋ vt faciā eas: quod
euidētius alibi legit. Doce me facē
volūtatē tuā. Recolens autē iſte do
lorem penitentie preuaricatiōis ſue
conſequētē ſubdit: dicens.
Hugo Exitus aquaz de
duxerūt oculi mei⌋ .v.
oculi mei p quos intrauit i me pec
catū corde iterius ɔtrito eduxerunt
lacrimas. ⌊q2 non cuſtodierūt le
gē tuā⌋ illecebras hui⁹ ſeculi attra
hen **Caſſ.** Dignū ergo eſt vt p
do. illos culpa mundet:
p q̄s & exceſſus admittitur.
Jero. Vera eſt eniz pnīa iugit
fletibus cōmiſſa diluere
& abluta non iterare.

Juſtus es domine.

Sade Incipit. xviij. caplm
cui preponit lr̄a. xviij
.ſ. Sade: que interptat conſolatio:
q̄ recte poſt fletū ſequit. Vñ popu
pulus fidelis q̄ p fletū in ſe punit
peccatū deū: qui penitētibus veniā
pmittit iuſtū eſſe denūciās: ait.
Iuſtus es dn̄e⌋ qui peccato
res punis. ⌊et rectum iudici
um tu **Caſſ.** quo iubes peccato
um. res ſe affligere vt
eos tua debeat medicina ſaluare.
Nico Mandaſti iuſticiā⌋ .v.
p̄cepiſti⌊ legē tuā⌋ .ſ. iu
ſticiā ɔtinentē⌊ & teſtimonia tua⌋
in ipſa lege ɔtenta⌊ & veritatē tuā⌋
.i. veritatez legis tue⌊ nimis⌋ .i. val
de: ſupple cuſtodiri. Et quia dolet de

tranſgreſſorib⁹ legis. Ideo ſubdit
[Tabeſcere] i. liqueſieri [me fe
cit zelus meus] que; habeo circa
legem. ꝓpter hoc [quia obliti ſunt
verba tua inimici mei] facientes
contra ea; ac ſi eam pro nihilo re
putarent. Et omnes tales reputat
pſalmiſta inimicos ſuos. q̄ ſunt
aduerſarij veritatis. [Ignitum
eloquiu; tuum vehemēter] quo in
flāmat ad amorem diuinu;: q̄ pro
prie dicitur zelus eo ꝙ eſt amor
ſingularis [& ſeruus tuus dilexit
illud]. quia hoc ſciebat ad remedi
um humani generis attributum.
Sequitur vox populi chriſtiani. [
Adoleſcentulus ſum ego] reſpcū
populi qui p̄ceſſit a principio mū
di [& cōtemptus]. quia in eccleſia
primitiua fuit populus chriſtian⁹
multum afflictus et deſpectus a ty
rannis. [Iuſtificationes tuas non
ſum oblitus] quia ꝓpter contritio
nes & afflictiones quas ſuſtinuit a
fide catholica non receſſit. [Iuſti
cia tua iuſticia in eternum]. quia
iuſticia que eſt per fidem ducit ad
eternitatē beatitudinis. [& lex tua
veritas]. quia nullam poteſt conti
nere falſitate;. ꝓpter quod non ſo
lum dicitur vera: ſed etiam veritas
in abſtracto: ad denotandum veri
tatis puritatem. [Tribulatio et
anguſtia īuenerunt in me] in tyrā
norum pſecutōne. [mandata tua
meditatio mea eſt]. Meditatio eñi
legis diuine prebet cōſtantiam in
aduer- **Iero.** Na; q̄uis tribule
ſis. tur i penis: coarte
tur in vinculis. vox ſemp libera dei

mādata meditatē aſſidue [. Equi
tas teſtimonia tua in eternū].

Nico. Tantam enī; equitatē
ꝯtinent ꝙ nō ſolū dicā
tur equa in concreto: ſed equitas
in abſtracto. [intellectū da mihi]
ad cognoſcendu; ea & opere adim
plendum [& viua;] vita gratie in
p̄ñti: & vita glorie in futuro.

Clamaui ī to

Caph. Sequitē ca pi. xix.

Hugo cui preponitē. xix. lrā
Caph. que interp̄ta
tur confuſio. Vnde populus fidel
ne temptationibus concluſus ſuc
cumbat: ad dominu; aſſerit ſe cla
maſſe: dicens.

Clamaui ī toto corde]. hoc eſt
intellectu & affectu feruenter
& deuote. [exaudi me dñe].

Cas. In ſola enī; religioſa co
gitatione totus debet ſpi
ritus occupari: ne mens diuiſa ef
fectum nequeat impetrare quem
poſtu- **Aug⁹** Tunc porro in to
lat. to corde clamatē:
quādo aliūde nō cogitatur. Tales
orationes rare ſunt multis: crebre
paucis. Clamor qui fit ab homini
bus ad dominū: ſi ſonitu vocis cor
poralis fiat non intēto in deum cor
de: quis dubitet inaniter fieri. Si au
tem fiat corde: etiam ſilente corpis
voce: deum non latet. Siue ergo cū
voce carnis quādo id op⁹ eſt: ſiue
cum ſilentio ad deum oramus. cor
de clamandu; eſt. Cui autem rei ꝓ
ficiat iſte clamor ꝯſequenter decla

rat: di- **Hugo** Iuſtificatiões tuas ⌋ ⁊ mãdata tua que ſuos operatores iuſtificant. requi- ram ⌋. **Aug⁹** Ad hoc eniȝ clamauit in toto corde ſuo: ⁊ hoc ſibi deſiderãuit a dño exaudiente preſtari: vt iuſtificationes eius requirat.

Hugo Non ſolũ ad ſciendũ eas: ſed etiã ad ipãs opandũ: ⌊ Clamaui ad te ⌋. Repetitio clamoris nota ē magne deuotionis. ⌊ ſaluũ me fac ⌋ ſalute gratie in pñti ⌊ vt cuſtodiã mãdata tua ⌋ que conferũt vitam beatam. iuxta illud Math. xix. Si vis ad vitaȝ ĩngredi: ſerua mandata.

Nico ⌊ Preueni in maturitate ⁊ clamaui ⌋. q̃i dicat. Iſte clamor feſtĩn⁹ non ꝓcedit ex impetu paſſionis: ſed ex deliberatione rationis. ⌊ ⁊ in verba tua ſupſperaui ⌋ ⁊ plus q̃ in verbis alioꝝ quorũcunqȝ. qꝛ verba tua falſitatē non poſſunt cõtinere. ⌊ Preuenerunt oculi mei ⌋ ⁊ intellect⁹ ⁊ affect⁹ ⌊ ad te diluculo ⌋ ⁊ a tempe iuuentutis. ⌊ vt meditarer eloquia tua ⌋ que ſunt a tempe iuuentutis meditanda. Et qꝛ oratio taliũ debet exaudiri. Ideo ſubditur. ⌊ Vocem meã audi ſm miſericordiã tuã dñe ⌋.

Caſſ. Intelligam⁹ nihil preſumendũ eſſe ſi aliquid nobis p dei grãȝ ꝓſperitatis acciſerit: quãdo ille qui vincēs etatē puerilibus annis clamauit: dicēs. Vocē meã audi ſm miſericordiã tuam. Non habȝ q̃d cõtra pctã ſua confidenter obijciat: ſȝ illam tantũ miſericordiã petit que ex miſeris btõs facit: ex captiuis liberos: ex mortuis viuos: ex temporalib⁹ ſempiternos. Sequit̃. ⌊ ⁊ ſm iudiciũ tuuȝ ⌋ quo ſupplicantibus parcis: quo ſe damnantes clementer abſoluis. ⌊ viuifica me ⌋ lumine tue gratie q̃ mortuus ſum lege peccati.

Hugo Et poſſit aliquis querere. cur ita clamas. ⁊ Et reſdet. qꝛ ⌊ Appropinquerunt perſequentes me iniquitati ⌋.

Nico. ⁊ appropinquerũt mihi pſequētes me iniq̃. ⌊ ⁊ lege autem tua longe facti ſũt ⌋. que ꝓhibet pſecutioneȝ innocentium. ⌊ Prope es tu dñe ⌋ mihi tribulato ad me ſeruanduȝ ſm beneplacitũ tuũ ⌊ ⁊ omnes vie tue veritas ⌋ ac ſi dicat. Siue dimittas me in tribulatione: ſiue liberes: totuȝ facis iuſte. Deus aliquãdo ſuo iuſto iudicio pmittit innocentes tribulari ad augmentuȝ ſui meriti: ſicut patet de ſancto Iob ⁊ alijs.

Aug⁹ Queri autē põt quō hic dictum ſit Om̃es vie tue veritas. cum in alio pſ. legit̃ Vniuerſe vie dñi: miſericordia et veritas. qꝛ ⁊ in iudicando ſubuenit atqȝ ita non deeſt miſericordia: ⁊ miſerando id exhibet q̃d ꝓmiſit ne veritas deſit. Erga omnes autē ⁊ q̃s liberat ⁊ quos damnat: om̃es vie dñi miſericordia et veritas. qꝛ vbi non miſeretur: vindicte veritas exhibet̃. Multos quippe imeritos liberat. imerituȝ aũt neminē dãnat. Sequitur. ⌊ Initio ⌋ ab illo. ſ. tēpore quo īcepi teſtimõia tua ītelligē

Hugo [cognoui de teſtimo niis tuis] quib⁹ iuſti ficatus es te daturum bonis premi um: et malis ſupplicium.

Aug⁹ [q̄ in eternū fundaſti ea]. q̄ id qđ p ea dn̄s ꝓmiſit eternū erit: ſicut Mat. xxv. ſaluator docuit. Ibunt in ignē eter nū: iuſti autē in vitā eternā.

V Ide hūilita tē. Sequit̄ capi tulū. xx.

Ambi cui ꝑponitur lr̄a. xx. ſ. Res q̄ iterꝑtat̄ ꝑmat⁹ Ille eniz apud deū obtinet prima tum qui hūilis eſt. qm̄ qui ſe hūi liat exaltabit̄. Vn̄ ꝓplus ſidel ab hūilitate oīonē ſuā icipiēs: ait.

Hugo Ide humilitatez meam] qua cla mo ad te [et] p grām tuam [eripe me] de periculo mortis eterne. [q̄ legē tuam non ſum oblitus].

Aug⁹ Hoc loco nullā dei legez ꝯueniēti⁹ intelligimus: niſi Omis q̄ ſe exaltat hūiliabit̄. et qui ſe humiliat: exaltabitur.

Hugo [I Vdica iudicium meū] i. da ſniaz đ cau ſa mea quā habeo ꝯtra dyabolūz. [et redime me] a vexatōe eius mi ſta. [ꝓpt̄ eloquiū tuū viuifica me] vita gratie in pn̄ti. [L Onge] ſup ple eſt [a pc̄tōrib⁹] q̄ peccandi ha bēt ꝯſuetudīnē [ſalus] tam gratie q̄ glorie. q̄ dator vtriuſq; ſalutis diuiſus ab eis eſt ꝓpter multitudi nem pc̄tōꝝ. Vn̄ yſa. lix. Iniq̄tates vr̄e diuiſerūt int̄ vos et deū veſtrū Et merito elongata eſt a pc̄tōrib⁹ ſalus. [q̄ iuſtificationes tuas] i. mandata tua quib⁹ deberent iuſti ficari [non exquiſierunt] ad opan dum. Et ſi ſcd̄m iuſticiā longe ſit ſa lus a pc̄tōrib⁹: tn̄ ſcd̄m miſericordiā ꝓpe eſt. Vnde ſequit̄. [M Iſericor die tue multe]. q̄ multis et multo ciens et diuerſis modis miſereris [ſcd̄m iudicium tuum] in quo pre ſenti parcis peccantibus.

Nico [viuifica me] p augmē tuz tue gratie. cui⁹ neceſ ſitatē ſubdit. [M Vlti] ſupple ſunt [q̄ pſequūtur me] taz demones q̄ peruerſi hoīes [et tribulant me].

Hugo q̄ caro: mūdus: et de monia multa mouēt ꝯtria aduerſus ſpm̄ populi fidelis. [a teſtimoniis tuis nō declinaui] i. obſeruantia mandatoꝝ tuoꝝ.

Nico [V Idi ꝑuaricātes] i. impios legē tuaz tranſ gredientes [et tabeſcebam] i. lacri mis flebā. Vn̄ trāſlatio hebraica hz: merebaz. Sequit̄. [q̄ eloquia tua non cuſtodierunt]. Sicut eniz ad virtuoſum ptinet letari de obſ uatione diuīe legis: ita ad vitioſuz ptinet triſtari de eius tranſgreſſio ne. non ſolū in ſe: ſ; etiā in aliis. Et q̄ hoc eſt meritoriū augmēti gra tie. Ideo ſubditur. [V Ide qm̄ dile xi mandata tua dn̄e]. zelans p eis in me et i aliis. [i miſericordia tua viuifica me] p augmentuz gratie ꝓcedēs ex tua mīa et libertate.

Aug⁹ P Rincipiū verborum tuorum veritas] i. a ve ritate ꝓcedunt verba tua. et ideo ve

racia ſunt: ꝛ neminem fallunt quibus p̄nunciatur vita iuſto: et pena impio.

Hugo Sicut em̄ ꝓmittis: ita fit. ꝛ ſic p̄dicis: ita euenit. [qm̄ in eternū oīa iudicia iuſticie tue]. qꝛ ſn̄a dei in extremo iudicio de gloria bonorū ꝛ pena reprobor̄ ſtabit in eternum: ſm̄ qꝫ dr̄ Math. xxv°. Ibunt hi in ignē eternū: iuſti autem in vitam eternam.

PRincipes p

Ben. Sequit̄ capitul̄. xx i. cui p̄ponit̄ lr̄a. xxi. ſ. Sen. q̄ interp̄taẗ ſup vuln⁹: p qđ intelligit̄ tribulatio: de qua ſubdit: dicens. [

PRincipes pſecuti me gratis.

Nico. ꝛ demones de quibus dr̄ ad Eph. vi. Non eſt nobis colluctatio adūſus carnem et ſanguinē: ſed aduerſus p̄ncipes ꝛ ptātes tenebrarum harū cōtra ſpūalia nequicie. [et a verbis tuis formidauit cor meū]. qꝛ homo q̄ntūcūqꝫ iuſtus timore cōcutit̄: ne fiat trāſgreſſor legis d̄me. ſꝫ ad vtrūqꝫ ɔtēplatio affert ſolacium. Ideo ſubditur.

Hugo [Letabor ego] inter tēptatōes ꝛ pſecutiones [ſup eloquia tua] meditando ipſa: ac me cōſolantia: ac mihi coronā ſi vicero ꝓmittentia. [ſicut q̄ inuenit ſpolia multa].

Nico. Cui⁹ gaudiū duplicatur. ſ. de obtētu victorie ꝛ de prede magnitudine. Sic ɔtemplatiu⁹ delectat̄ de victoria ɔtra hoſtes quā hꝫ i ſpe. ꝛ p ɔſeq̄ns de obtentu glorie future. qꝛ ſpes eſt certa expectatio future bt̄itudinis. Et qꝛ amor vni⁹ cōtrarij inducit odiū alteri⁹: ꝛ ecōuerſo. Ideo ſubdit. [

INiquitatē odio habui ꝛ abhominat⁹ ſum] tanq̄ qđ vile. [legē autē tuā dilexi] tanq̄ quid vtile et honorabile eā iugiter meditando. Et qꝛ ex hoc ꝓrūpit homo in laudē dei. Ideo ſubditur. [Septies i die laudē dixi tibi] in ſeptē horis canonicis. [ſup iudicia iuſticie tue] oſtēdo oia opa tua iuſta: q̄ ſunt quedam executiones iuſticie tue latentis in tua mente.

Hugo Nos enī religioſis ē ſeptiēs dn̄o decātare laudes. Primo viꝫ laudes matutinales ſūmo diluculo: in memoria dn̄ice reſurrectionis: q̄ fuit valde mane. Poſtea primā. qꝛ tūc xp̄us tradit⁹ fuit pilato. Deinde terciā. qꝛ tūc iudei clamauerūt. Crucifigat̄. Poſtea ſextam. qꝛ tunc fuit cruci ɔclauat⁹. Deinde nonā. quia tūc expirauit. Poſtea veſpas. quia tūc poſit⁹ fuit d̄ cruce. Poſtremo ɔpletoriū. qꝛ tūc ſepultus fuit.

Collect. Sicqꝫ i memoriā dn̄ice paſſionis et humane redemptōis ab eccleſia ſepties dn̄o laudes pſoluūtur. Et quia vita cōtemplatiua eſt quieta reſpectu actiue q̄ habꝫ laborem ānexū. Ideo ſubditur. [PAx multa] que cōſiſtit in puritate ɔſciencie eſt [diligētibus legē tuam] quia ex tali dilectione

Nic. ingiter meditantur ſacrā ſcripturā. [ꝛ nō eſt illis ſcādalū].

q̄ tanta occaſio ruendi in peccatū
ſicut actiuiſ qui frequēter hn̄t ma
teriā tribulationis. ꝓpter qđ dn̄s
dixit Lu. x. Martha martha ſolli
cita es ⁊ turbaris erga plurima.
Et ſequit̄. Maria optimā ptē ele
git Et qꝛ vita ↄtēplatiua perficit̄ in
patria. Jdeo ſubditur. Expecta
bam ſalutare tuū dn̄e ⁊ claritatē
viſionis tue ⁊ fruitōis eterne. Et qꝛ
ad hoc puenitur p obſeruātiā mā
datorum dei: ſm dictū ſaluatoris
Math. xix. Si vis ad vitam ingre
di ſerua mādata. Jdeo ſubdit. Et
mandata tua dilexi ea diligenter
obſeruando: per que ſalus acquirit̄
eterna. Vnde puerb. iij. Precepta
mea cor tuū cuſtodiat. longitudi
nē enī dierū ⁊ ānos vite ⁊ pacem
apponēt tibi. Et ideo Cuſtodiuit
aīa mea teſtimonia tua ⁊ ſacras
ſcripturas p iugē memoriā in cor
de: ⁊ p efficientiā in opatōe. Et di
lexit ea vehementer corde ⁊ opere
Seruaui mandata tua de deo ⁊
pximo diligēdo. In quib⁹ duob⁹
tota lex pendet ⁊ ꝓphete Mat. xxij.
qꝛ ad ipſa oīa alia mādata reduci
tur. Et ſit̄r dilexi teſtimōia tua
⁊ ſacra eloquia ſcripturarū.

Nico. Cui⁹ cauſā obſuatiōis
ſubdit. Qꝛ omnes vie
mee in ↄſpectu tuo ⁊ oīa facta: di
cta: ⁊ cogitata mea patēt ↄſpectui
tuo. qꝛ monēt hoīem ad tue legis
obſuantiā. ꝓpter qđ dicit Boeci⁹
v. de cōſolatiōe. O viri magna eſt
vobis indicta neceſſitas ꝓbitatis
ſi diſſimulare non vultis: qm̄ agi
tis ante oculos iudicis cūcta cerne
tis ⁊ ↄtēplantis. Vnde puerb. xvi
Oēs vie hoīm patēt ocul' eius.

A Ppropinq.
deprecatio me. in con.

Thau. Sequitur capitulū
vicesimūſecundū.

Hugo cui preponit̄ lrā vlti
ma videlȝ Thau. q̄ i
terp̄tat̄ errauit. Popul⁹ itaqȝ fide
lis q̄ olim errauit: modo ſe appro
pinquare deo fatetur: dicēs.

Hugo A Ppropinquet
dep̄catio mea i
ↄſpectu tuo dn̄e ⁊ oratio mea que
fit in ↄſpectu tuo dn̄e appropiquet
tibi Juxta eloquiū tuū ⁊ ſcđm p
miſſū tuū. Da mihi intellectū ſic
i alio pſ. dixiſti. Intellectū tibi da
bo ⁊ inſtruam te in via.

Jero. Ac ſi dicat. Proximam ti
bi fieri oratione mea dep
cor dn̄e: vt a te intellectū capiens
nihil aliud niſi q̄ qđ oportet exo
rem. Intret poſtulatio mea in cō
ſpectu tuo dn̄e: ſm eloquiū tuū eri
pe me a periculis temptationū.

Nico Repetitio eſt ſiue p̄miſſe
ad exp̄mendū magnū
deſiderium petitionis ſue.

Hugo Conſeqn̄t oſ̄dit q̄lit̄
ꝓpl's fidelis petat ſibi
dari intellectū et eripi a malis: di
cēs. Eructabūt ⁊ de pleno cor
de pſoluēt tibi labia mea ẏmnū
⁊ laudes cū docueris me iuſtifica
tiones tuas ⁊ precepta tua: vt ea
itelligā ⁊ ope impleā: ⁊ ſic edoct⁹
Pronūciabit lingua mea eloq̄

um tuum⌋ ex caritate docendo pxi muz.⌊ quia oīa mandata tua⌋ supple sunt⌊ equitas⌋ vel equitate plena. hoc est quicquid precipis: est equū.

Nico Et quia talis doctrina non est efficax sine speciali adiutorio dei sm quod dr prouerb. xvi. Hominis est animū preparare: sed dei est gubnare linguā. Jdeo subdit.

Hugo ⌊ Fiat manus tua⌋ id est filius dei xp̄us dn̄s per quē deus pater fecit secula: fiat mihi⌊ in auxiliū⌋. Vn̄ alia editio habet. Fiat mihi manus tua auxiliatrix. ⌊ vt saluet me⌋ id est dirigat linguā meā in docēdo ad medelā alioz salutē⌊ qm̄ mādata tua elegi⌋ pre oibus tpalib9 ad meditanduz ea: atqz opandū et docendū. et ad hoc mouet me amor eterni premij. ⌊ Quia concupiui salutare tuū dn̄e⌋ id est eternam salutē. ⌊ et lex tua meditatio mea est⌋ eo quod dirigit me ad cōsecutionez hui9 salutis. Et quia ad hoc sequit augmētū gr̄e i. q. est spūalis vita. Jdeo subdit. ⌊ Viuet aīa mea⌋ vita gratie in pn̄ti et vita glorie i futuro. ⌊ et laudabit te⌋ hic et in futuro.

Hug. ⌊ et iudicia tua⌋ id est flagella tua quib9 in pn̄ti iudicas: discernendo filios a non filijs. quia filios flagellas. nō filijs parcis. et hec⌊ adiuuabunt me⌋ in futuro si p ea i hac vita fuero purgatus. Sequit. ⌊ Erraui sicut ouis que perijt⌋.

Nico. hoc non videt intelligi de errore in morib9. quia statim subdit. mandata tua nō sū oblitus. sed de errore sm cōmunez modum loquēdi hoim mundanorum. Ad cui9 intellectū sciendū quod ouis dr errare qn̄ segregat se a grege. hoies autē tendētes ad pfectionem cōtemplationis segregant se a cōmuni habitatione hominū vt libere possint vacare contemplationi diuine. et tales ab hominib9 mundanis reputant stulti et huic seclo pditi. Vnde religiosi mūdo mortui dicunt. Et sm hoc dicit psalmista in psona contemplatiui Erraui sicut ouis que perijt: qn̄tum ad reputationem mundanorū. Et quia refugientibus amore dei humanū consortium: conceditur diuinum sm illud Ozee. ij. Ducam eum in solitudinez: et loquar ad cor eius. Jdeo subdit. ⌊ quere seruū tuū dn̄e⌋ eū interi9 cōsolando. ⌊ quia mandata tua nō sū oblitus⌋ terrenis inherēdo p amorem: sed celestia appetendo. ad quod tendit mādatorū tuoz obseruatio.

Cassiodo Amplectēd9 suauiter omnino psalmus qui tali confessiōe finit9 est: plixitate magnus: admiratione profunditatis occeanus: excellentium rerum amenitate paradisus. quem virtutum floribus ornatum per alphabetum hebreorum fidelis populus cantauit. Vidim9 enim eius sententias quasi stellas clarissimas in altissimo celo collocatas.

Hugo Nam non facile quis versiculus inuenit in quo non aut vias: aut mandata aut iustificationes: aut iudicia: aut eloquia: aut sermones domini habeas: aut etiā aliquid tale

quod equipollenter valeat.

Caſ. Eſt enim et hic pſalm⁹ in-ſtitutoꝛ fideliū quint⁹: vbi quicq̄d ad eccleſiaſticā diſciplinā ptinet: populus fidel' cantauit.

Iero. Nos q̄ȝ dn̄m ſupplices de-p̄cemur vt iudiciorū ei⁹ factores: mandatoꝝ cuſtodes: teſti-moniorūq̄ȝ ſcrutatores effecti: ſacris hu̅meris benigni paſtoris ad ouile dn̄icū reportati: ſcōꝝ angeloꝝ me-reamur cōſortiis adiunari p domi-nuȝ noſtrū Ieſum xp̄m. cui eſt ho-nor a gl'a in ſecula ſeculoꝝ. A.

Pſalm⁹. Cxix.

AD dn̄m cū tribularer. Titulus. Cāticū graduū dd.

Nico. Dicit quidā iux̄ lrāȝ q̄ dauid p̄cepit Salomo-ni edificare tēpluȝ: a tradidit ſibi deſcriptionē tēpli a porticuū: a per cōſeq̄ns gᵉduū: vt habet̄ i. Paral. xxviii. Et q̄ fecit iſtos pſ̄. huc viȝ a q̄tuordecī ſeq̄ntes ad decantādū ſm. xv. gradibus dicti templi.

Caſſi. Terrena ſiquideȝ illa fa-brica: celeſtis templi ſi-militudineȝ geſtare videbat̄. Qua ꝑpter cū gradus audim⁹ in pſal. non terrenū aut corpeis greſſib⁹ ſubeundū nobis aliq̄d ſuſpicemur ſ; mentis accipiam⁹ aſcenſuȝ. Ideo enī p̄miſſuȝ eſt canticū: vt hoc poti-us ad anime ꝓfectuȝ applicare de-beamus de aſcenſu ſpirituali.

Hugo Sȝ videndū q̄s ſit iſte grad⁹: q̄s aſcēſoꝛ: gᵉdu-um. vñ ſit aſcēſus. et a quo. et q̄. a vbi. a p q ue. Grad⁹ in hoc loco ſūt ꝓfect⁹ vir tutū in quib⁹ ſolus bto-rum aſcēſu s eſt. de q̄ in alio pſ̄. di Ibūt ſācti de virtute in virtutē: in q̄bus ſola caritas mouet pedē. Qui plus dilig it: plus aſcēdit hos gra dus. Aſcēt dit vir iuſt⁹. vbi. ſ. in coꝛ de. quia aſ cēſiones in corde diſpoſuit. Quo. ſ. A m inoꝛe virtute ad maiorē. Ad q̄d. ſ. A d deū vidēdū a diligēdū. Vbi. ſ. in c oꝛde. Per quē. ſ. per xp̄m. Vñ. ſ. a cō valle plorationis.

Caſ. Naȝ iſtos grad⁹ aſcēdere merebimur: ſi p delictis noſtris ꝓſtrati dn̄o iugit̄ ſupplice mus. Primus ſ. itaq̄ȝ grad⁹ virtutū inchoat̄ in hoc pſ̄. in q̄ ꝓpħa terrena vitia derelinq̄ns: cōfeſſiōe lacrima bili petit ſe de mūdi iſti⁹ tribulatio ne liberari: dicens. [

AD domi-num]. **Hugo** q̄ omnipo tens a be nignus eſt. [cuȝ tribularer] ſugge ſtiōibus demonū: linguis adulan tiuȝ: a iniuriis ꝑſequētiuȝ [clama ui] corde: vt Suſāna Daniel. xiii°. [et exaudiuit me].

Caſſio Inſpice q̄ ſit pulcher rimus ordo dictoruȝ. Primū poſita ē tribulatio. Secūdo exclamatio. Tercio exauditio. vt p ordies certos ad dn̄m cōſtet vota p uenire fideliū. Exaudit⁹ ē cōſit̄ orat dicēs. [**D**omine libera aīaȝ meā a la biis iniq̄s] me deridētibus [a a lin gua doloſa]. q̄ ſb̄ ſpecie boni cōſulit dānoſā. Ecce qui mundum vicioꝝ abhominatione ceperat deſerere: prima fronte cōuerſionis iniqua la

bia patitur: dum eius ꝓpoſitū ſcele
ratis oblocutionibꝰ irridet. Dicit
enī ei ab iniquis. Quid te crucias
aut ſeculi honores fugias: ⁊ iſtum
mūdū ꝑdas nec ibi ad qđ deſideras
aliqñ perueniās. Poſtq̄ illa minꝰ
valuerunt: tūc ſuaſores ad doloſa
blādimēta ſe ↄuertūt: dicētes Nolite
ieiunio fatigari: reſtat tēpꝰ ī ſenio
cū iſta faciās. Qui cū ſe putant lo
qui ꝓ corpe ſalutē aīe noſcitur oī
no perdere. **Jero.** Deīn dñs aīaȝ ad
ſe fideliter damā
tem iterrogare pietatis affectu di
gnat: dicēs. Quid detē tibi aut qđ
apponat tibi ad linguā doloſam.
Hugo ac ſi dicat. Quid pote
rit tibi dari auxiliȷ̄: ā
ↄſiliȷ̄: aut remediȷ̄ quo muniaris
ↄtra linguam doloſā: q̄ iniq̄ ſua det
vel deterrendo ꝓhibet. Rn̄det aīa
iuſti vel dñs ſue interrogationi: di
cens. Sagitte .i. verba ſacre ſcri
pture q̄ ſunt potētis .i. ipſiꝰ dei oī
potētis q̄ ſagitte ſūt acute quia ver
ba ſacre ſcripture penetrāt vſq; ad
cor: ſic dicit Apoꝰ. ad Heb iiii. Vi
uus eſt dei ſmo ⁊ efficax ⁊ penetra
bilior oī gladio ancipiti. Hec ver
ba ſacre ſcripture dabūtur tibi in
munimentū ↄtra linguā doloſaȝ.
Augꝰ Et quia parū eſt verb age
re ↄtra linguā doloſaȝ.
Idcirco etiam exemplis agēdum
eſt. Vñ **Hugo** cū carbonibꝰ
ſubdit. deſolatoriȷ̄s
vel vaſtatoribꝰ .i. cū exēplis ſcoꝝ
ad vitam gratie ↄuerſoꝝ: q̄ aliqñ
mali fuerūt ⁊ poſtea multuȝ ꝓfece
runt virtutibꝰ. vt paulus: mathe
us: magdalena: dauid: ⁊ aliȷ̄ mul
ti. Sanctoꝝ exempla carbōes deſo
latoriȷ̄ dicti ſunt. quia inflāmant nos
ad amorē dei qđ in nobis dyabolꝰ
cōſtruxerat ꝑ pctm̄. hoc deſolatuȝ
atq; deuaſtatū dei adiuuāte gratia
ſentia **Augꝰ** Erant in nob̄ mul
tur. te carnales cogita
tiones: ſeculares multi amores: ipſi
vrūtur carbonibꝰ deſolatoriȷ̄s vt ſi
at purus locus deſolatꝰ. In cuius
loci puritate faciat deꝰ edificiū ſuū
Exempla ergo multorum iniquo
rum qui cōuerſi ſunt ad deum car
bones dicti ſunt: ſagittis verborum
dei accenſi ⁊ reuiuificati ſunt.
Hugo Iſte enim vir iuſtus
q̄uis gradū primuȝ
aſcendit carnalia relinquēs. quia
tamen a malis adhuc premitur.
Caſſ. vitia ſeculi damnans: vi
tam ſe penitet habere lō
ginquam. Heu mihi quia icola
tus meus prolongatus eſt. Inco
las enī dicimus q̄ ad tempus tras
alienas colunt: ſed a patria ſua lō
ge ſeiuncti ſunt. Quod de illis meri
to dicitur: quorum cōuerſatio ſem
per eſt in celis. ſed adhuc hic cor
pore detinentē: ſicut apoſtolus pau
lus dicit. Cupio diſſolui: et eſſe cū
chriſto. Cupienti ſiquidem patri
am felicem videre q̄uis hic breue
tempus probetur eſſe: longinquū
eſſe videtur. **Hugo** Cauſam ſui
tediȷ̄ aſſignāt
cum ſubdit. Habitaui cum habi
tantibus cedar .i. cum malis ⁊ in
quietis hominibus ſignatis per ce
dar qui interpretatur tenebra. et

fuit filius Iſmahelis perſecutoris yſaac. Ne videretur cõqueri de pe grinatõne corꝑali ſubdit. [multũ incola fuit aĩa mea] In hoc mũdo eſt aĩa pe grina. **Aug⁹** cui⁹ patria ẽ in celis: que hic pegrinatur affectib⁹ ſicut corp⁹ locis. Si amaueris terrena: pegri naris a deo. ſi aũt amaueris deum aſcendes ad deũ in caritate dei ⁊ pxi mi. Adhuc cauſa duriſſima cur iſte incolat⁹ acerb⁹ exiſteret ſubdit cũ dici **Cal.** tur. [CVm his q̃ oderũt pacẽ erã pacific⁹] Ille odit pacẽ q̃ ſcindit vnitatẽ: qui nõ amat xp̃m q̃ eſt pax nrã. paciẽs ⁊ benign⁹ erã cũ rixãtibus.

Nico. eoꝝ moleſtias cũ paci entia tolerãdo. [cũ loq̃ bar illis] modeſte ac rationabilr. [impugnãbant me] cõtentõib⁹ ⁊ fa ctis iniurioſis [gratis] ſine cauſa. **Cal.** ac nullis p̃cedẽtibus meis culpis Ipſi enĩ ſunt a q̃bꝫ ſup̃ ſe petit debere liberari: dicẽs. A labijs iniq̃s ⁊ a lingua doloſa. Vi des vicũ iuſtũ terrena deſerentẽ: iã tenere glorioſe virtutis acceſſum. ſꝫ tñ adhuc gemere ꝙ cũ malis ſe cognoſcit habitare. Quapropt vi deam⁹ q̃ ſit pfect⁹ ſecũdi grad⁹. qͥ iam nobis primus domino iuuan te monſtratus eſt.

Pſalm⁹. Cxx.

Leuaui ocu los me. Titulus. Cã ticum graduum.

Hugo Iſte eſt ſecũd⁹ pſal. gradualꝭ. Prim⁹ enĩ gradus eſt exire de malꝭ ſeculi. Se cũdus eſt petere diuinũ auxilium. Cõgrue igitur ſequitꝰ gradus iſte p̃cedentẽ. Nã de mũdo exeũti occur runt picula. et iõ neceſſe hꝫ implo rare diuinũ auxiliũ: ſic olim filij iſrl de egipto exeũtes: videntes egiptios pſequẽtes ſe: ad dñm clamauerũt auxiliũ poſtulãtes. Ergo vir iuſt⁹ q̃ in p̃cedẽti pſ. gemebat inter malo rum inſidias: hic ſe ↄtra eas orat iuuari: dicens.

Leuaui oculos meos] ſpũales .ſ. cogitationes ⁊ deſideriũ [in mõtes] .i. ad deũ ⁊ ad ciues celeſtes **Nico.** q̃ dicuntur montes infra .pſ. cxxiiij. Montes i cir cuitu eius .i. angeli: vt exponit Au guſ. [vñ veniet auxiliũ m̃]. Diuia enĩ adiutoria hoib⁹ p̃ſtita cõiter p angelos amminiſtrantꝰ. p̃ncipalr tñ ſũt a deo. ppt qđ ſubditꝰ. [Auxiliũ meũ a dño: qui fecit celũ ⁊ terraꝫ] **Jero.** Ab ipſo auxiliũ expecto .p quẽ pĩ celũ terraq̃ꝫ lo cauit. Hinc iaꝫ ꝓ fide ſua vir iſte a ſpũſcõ reſſum accipiẽs aliq̃d ↄſola tionis aĩe ſue loquitꝰ dicẽs. [Non det in cõmotõeꝫ pedẽ tuũ] .i. nõ pa tiatur remouere ſtabilitateꝫ qua in eo firma **Nicola.** tus es. neq̃ꝫ p mittat affectionem mentis tue de bono in maluꝫ mutari. [neq̃ꝫ dormitet qui cuſtodit te] .i. non ceſſꝫ te cuſtodi re: ſcilicet deus ⁊ angeli quibus cõ mittit cuſtodiam fideliuꝫ: q̃ nunq̃ dormiũt: ſed ab hominibus dormire

diciũtur q̃ñ non auxiliant. Sc̃dm
veritatẽ in eis non cadit ſomnus:
ꝓpter q̃d dicitur vigiles dan. iiij.
In ſentẽtia vigiliũ decretũ eſt. Ideo
ſubdit. Ecce nõ dormitabit neq̧
dormiet ⌋ i. nõ ceſſabit ab auxilio
⌊qui cuſtodit iſrahel⌋.

Hugo i. ꝑplm xp̃ianũ qui
deũ videt ꝑ fidẽ. Nam
iſrł vir vidẽs deũ iterp̃tat. ⌊Domi
nus cuſtodit te ⌋ diligentẽ ſe. ⌊dñs
ꝓtectio tua: ſup manũ dexterã tuã⌋

Nico i. ꝓtegat te pl⁹ q̃ʒ dexte
ra man⁹ tua poſſet te ꝓ
tegere et cuſtodire. Vel oĩs ptãs
hũana q̃ p manũ dexterã intelligi
tur. Per diez ⌋ viz ꝓſpitatis ⌊ſol
non vret te ⌋ i. non vrat. q̧ hebrei
non habuerũt optatiuũ modum:
ſʒ loco eius vtuntur futuro indicati
ui mo di. **Hugo** ⌊neq̧ lũa ⌋ i. tri
ſticia vel deſpe
ratio etiã non noceat tibi ⌊per no
ctẽ ⌋ aduẽſi
tatis. **Caſſ.** Per ſolẽ igiẗ a
lunaʒ ſigĩt toti⁹
vite tẽpus: q̃d clamandum eſt ſem
per ad dñm q̃ nõ pmittit ſuos ĩ te
ctiũ duci: aut ſcandalo ĩfuemẽte
puri q̃ñ eis cuſtodie ſue p̃ſtat au
xili um. **Iero** Dominꝰ cuſtodit
te ab oĩ malo ⌋ i. ab
oib⁹ inſidijs inimici quib⁹ gratia
diuina tollitur: aĩa pditur: a pmiſ
ſiões dei euacuãtur. ⌊cuſtodiat ani
mã tuã dñs ⌋ ne ei ps dñetur pote
ſtatis ad uerſe. **Caſ.** diuerſis modis
pmittitur diuĩa
cuſtodia: q̃ nõ ſolũ ab aduerſis vi
dicat: ſʒ etiã beatos facit a ad celo
ruʒ reg̃ pducit. Vñ ad finẽ pſ. veni

ens cũcta concludit: dicens.

Hugo Dominꝰ cuſtodiat
introitũ tuuʒ ⌋ in tẽpta
tione: vt non pmittat te tẽptari ſu
pra id q̃d ferre potes. ⌊a exituʒ tu
um ⌋ a tẽptatiõe: vt victoriã det et
victorẽ remuneret. ⌊ex hoc nunc et
vſq̧ in ſeculum ⌋ i. ſemper.

Iero vt cuʒ a corpe receſſeris:
ſua cuſtodia ꝓtegaris: ne
i illõs calos p̃cipiteris vbi diues cõ
ſpicit ardẽs: ſʒ i ſinu abrahe cũ laza
ro ſẽpiterna requie pfruaris: p̃ſtã
te deo nr̃o Ieſu xp̃o: cui honor eſt ꝛc̃.

Pſal. CXXI.

Letatus ſum

Titul⁹. Canticũ grãduũ

Hugo Hic eſt terci⁹ grad⁹: q̃
ſatis elegant tercio lo
co ponitur. Nam primus eſt exire
a malis ſeculi. Secund⁹ eſt diuinũ
auxiliũ implorare. Tercius eſt cõ
fidere de pũentione in domuʒ domi
ni quo aſcendit. Intentõne monet
nos ꝓpheta ad aſcenſuʒ atq̧ deſide
rium celeſtis hieruſalem.

Caſſiodo. In p̃ma igitur
parte fidel' iſte
gaudet ſe ãmonitum ad ſupernam
hieruſalem eſſe venturũ: dicẽs.

Letatus ſum in his ⌋. **Hugo** i. ꝑ
his
⌊que dicta ſunt mihi ⌋ a ꝓphetis et
apoſtolis loquentibus in ſcriptu
ris ſuis: hoc quod ſubditur. ⌊in do
muʒ domini ibim⁹ ⌋. Vnde apoſto
lus ad Heb. xij. ait. Feſti
nem⁹ igredi i illã requieʒ ꝛc̃. **Caſ.**

O digna exultatio illuc ire conten
dere vnde nunq̄ aliquis velit exire
Hec est domus que tantū iustos re
cipit: angelos cōtinet: ⁊ ipm̄ crea
torem oīm creaturaꝝ ↄspicere me
ret̄. ⁊ auctorē dom⁹ desiderabil̄: do
mus dei viuis lapidib⁹ fabricata.

Hugo Duob⁹ pedib⁹ carita
tis viꝫ dilcōe dei: ⁊ ꝓ
ximi itur ad hāc domū ꝑ viā pm̄e
inocētie: hūilitatis: castitatis: cete
rūq̄ꝫ virtutuꝫ. Et si qrat aliqs. vbi
eras qn̄ illa audisti de q̄b⁹ sic leta
ris q̄ isecur⁹ ꝯ puētōe i domū dn̄i. r
Rn̄det: dicēs. ⌊ Stātes erāt pedes
nr̄i ⌋ v. affect⁹ ⁊ cogitatiōes q̄b⁹ aīa
ḡdit. ⌊ i atrijs tuis ⌋ v. i penetrabili
bus tuis o

Nico. Ac si dicat.
hierusalē. Affectiones
nr̄e iā sūt i appetitu hierl'm supne
Ibi em̄ stat̄ vbi sp̄ firma volūtate
ↄsisti

Aug⁹ Cogita ḡ q̄lis fu
tur. tur⁹ sis: ⁊ q̄uis i
vita adhuc sis. hoc tibi pone ante
oculos q̄n ibi stes: q̄n int̄ āgelos
deficiēs gau

Nico Et ne hieru
deas. salē quā di
xit terrenam adūteres ciuitateꝫ il
lā celestē figt: dicēs. ⌊ Ierusalē q
edificat̄ vt ciuitas ⌋. Edificat̄ plāe
q̄ q̄tidie vsq̄ ad mūdi ↄsūmatōem
viuis lapidib⁹ spūali opatōne cō
struit̄ v. mr̄ib⁹: ↄfessorib⁹: ⁊ q̄ dn̄o
sincera mente deuoti sunt. Et bn̄ dic̄
vt ciuitas. Nā ciuitas dī q̄si ciuiū
vnitas. Vn̄ vere illa celestis ierl'm
ciuitas dī: q̄ vnanimes ciues ↄtinē
mōstra

Hugo Et sic ciuitas
tur. terrena hꝫ diuī
sas māsiōes: sic de hac celesti ciui
tate dī: ⌊ Ioh. xiiij. ⌋ In domo p̄ris mei
mansiōes multe sunt. ⌊ cui⁹ partici
patio eius manet in idipsum ⌋.

Cas. v. ciuitatis isti⁹ pticipatio
est i dn̄o saluatore q̄ ē xp̄c
i idip̄m: hoc est i et̄nitate sp̄ idē ma
nēs: iux̄ illud ⌊ Iac. i. ⌋ Apud queꝫ nō
ē trāsmutatio: nec vicissitudinis ob
vmbratio. Ipse est bonuꝫ i idip̄m
v. i etern

Hugo q̄d coiter ab oī
nuꝫ. bus ⁊ singul̄ ci
uib⁹ hui⁹ ciuitatis tōlit̄ ⁊ imutabi
liter participat̄: q̄d de nulla ciuitate
corpali pōt vere dici. nec potuit ex
p̄ssi⁹ dicē stabilitatē ⁊ ↄtinuitateꝫ
⁊ coitatē ciuitatis illi⁹: vbi bonum
singuloꝝ vnuꝫ erit ⁊ idip̄m oīm.

Aug⁹ Q̄d corp⁹ nr̄m hꝫ nō est
idip̄m. q̄r nō in se stat:
mutat̄ ꝑ etates: ꝑ mutatōes locoꝝ
ac tp̄oꝝ: ꝑ morbos ac defect⁹ carna
les. nec i se stāt corpa celestia: viꝫ
sol: luna: stelle hn̄t q̄sdā mutatio
nes suas. ⁊ si occultas certe ꝯ locis
i loca mutant̄: ascēdūt ab oriēte i
occidētē: ⁊ rursū circūeūt i orientē.
Nō ḡ stāt: nō sūt i idip̄m. Aīa hu
mana nec ipsa stat. mō vult: mō
nō vult: mō nō scit. Ergo post tātū
lāguorē: post tātos morbos redeat
aīa hūiliata ad id ip̄m dn̄m salua
torē. ⁊ sit illa

Cas. quaꝫ ysa. ꝓ
ciuitate celesti pheta mira
bili laude describit: di. Vocabunt̄
salutaē muri tui ⁊ porte tue leticia.
Nec erit tibi sol i lumie diei. neq̄ꝫ or
t⁹ lune lucebit tibi nocte. sed erit ti
bi dn̄s lumen eternū. ⁊ deus tuus
gloria tua. Et infra. Et populus tu
us omnis iustus erit. ⁊ in eternuꝫ

hereditate poſſidebūt terrā.

Hugo deīn quaſi quis que
ſiuiſſet quō ſciuit qꝛ
ituri ſunt ī domo dn̄i. Rn̄det: dicēs
Letus enim ſum ad hanc ciuitatē
quā vt celeſtē cognoſceres: ſubiū
xit ascenderunt ia in ſpe et tandē
in re tri- **Nico** nō eiꝰ: ſꝫ tribꝰ
bus. dn̄i ſācti pa
tres veteris et noui teſtamenti: viꝫ
generatio querentiū dominū.

Hugo in quibꝰ eſt teſtimo
niū iſrahel videlꝫ fi
delis opans p dilectionem: ſic vt
de ipſis poſſet dici. Ecce vere iſrahe
lita in quo dolus non eſt. Ibi enim
aſcendūt ad confitenduꝫ nomi do
mini confeſſione laudis.

Caſſ. qꝛ in illa ciuitate omnes
ſancti cū angelis dn̄i lau
des celebrabunt: nec erunt ibi ſine
magno honore. Quia illic in
hac ciuitate ſederunt ſedebunt
Et ponitur p̄teritū p futuro. qꝛ oīa
verba dei ſic firma ſunt vt q̄uis cre
dantur futura eſſe: tn̄ ſtabilitate
ſui eē eſtimes iā facta. Sedebūt ergo

Augꝰ ſedes in iudicio videlꝫ
apl'i et apl'ici viri q̄ reli
querūt oīa ppter xp̄m q̄ ſunt ſedes
dei. qꝛ aīa iuſti ſedes eſt ſapie.

Augꝰ Ipſi iuſti ſunt ſedes et
ſedebunt in iudicio ſicut
ſaluator in euāgelio dicit. Sedebi
tis ſup duodecī ſedes vos ſedes iu
dicātes duodecim tribus iſrahel.
Quos iudicabūt q̄ ſunt ī terra. Illi
aūt qui iudicabūtur in duas ptes
diuidentur. Vna erit ad dexterā: cui
enūabūtur elemoſine quas fecerūt

Altera ponetur ad ſiniſtrā: cui enūa
buntur crudelitas et ſterilitas mie.

Caſ. Sed cum dn̄s dicet vtrāqꝫ
ſnīam: viꝫ illis q̄ a dextris
erūt Venite bn̄dicti p̄ris mei perci
pite regnū. Et illis qui erunt a ſini
ſtris. Ite maledicti in ignem eter
num. Quō cū dn̄o ſācti iudicabūt.
Cum ipſo iudicabūt reuera mēte
iam purgati et in ↄtemplatione p
fectiſſima cōſtituti: hoc ſine dubio
iudicabūt eſſe faciendū qd a dn̄o
cognouerūt cōſtitutū. Voluntas enī
cōpar audientiū vnū facit eſſe iu
diciū: q̄uis reliq̄ tacuiſſe noſcant.
Et hi apl'i et apl'ici viri erūt ſedes
ſup domū dauid ſup iudices.

Augꝰ ſup familiā xp̄i cui dede
runt in tēpe cibaria do
ctrina. **Nic.** deīn agit d ſtatu mi
rum. litātis ecc̄ie. ī cuiꝰ p
ſōa dī cuilibet ecc̄ie triūphātis.
Rogate q̄ ad pacē ſūt hierl'm
vos q̄ eſtis ī hierl'm ſupna: roga
te dn̄m p pace hierl'm inferioris
ecc̄ie q̄ ↄſtat adhuc ī pugna et ha
būdātia diligētibꝰ te rogate ec
dn̄m vt habūdātia bonoꝝ ſpūali
um tā meitoꝝ q̄ p̄mioꝝ ſit ī viris
pfectis q̄ alios defēdūt vbo et exem
plo. Et ne vir iuſtꝰ ſuā ſingl'arē vti
litatē q̄rē videat: ↄñt dic. Propter
frēs meos et p̄ximos meos ppter
oēs hoīes aſtringēdos ecc̄ie ī vincu
lo caritatis. Loq̄bar pacē de te o
hierl'm p̄dicabā aliis pacē tuā
vt illi amore tui venirent ad te.
Propter domū dn̄i dei nr̄i pro
pter eccleſiā edificandā augmen
tandam atqꝫ glorificandam.

Iero. [quesiui bona tibi] .i. ad honorē tuū: fratrib⁹ ꝛ ꝓximis pacē predicādo vt efficiātur ciuitas in qua habitare dignetur dn̄s noſter Jeſus chriſt⁹ q̄ eſt bn̄dict⁹ ī ſecula ſeculoꝝ. Amen.

Pſalm⁹. CXXII.

Ad te leuaui

Titul⁹. Cāticū gͣduū

Hugo. Hic eſt q̄rtus grad⁹ q̄ recte ſequitur p̄cedentes. Naꝫ p̄mus eſt exire a malis ſeculi: ſiue mundū relinquē. Secūd⁹ eſt diuinū auxiliū implorare. Tercius eſt de puentiōe ꝯfidere. Quartus in hoc pſ. eſt iter quaſlibet anguſtias cordis oculos ad dn̄m fiducialiter leuare. Populus itaqꝫ fidelis adhuc ꝯ̄ſtitut⁹ iter anguſtias ſeculi ad dn̄m clamat: dicens

Ad te leuaui oculos meos [.].

Caſſ. Amatores mūdi corde ꝑtumidi ꝛ mūdana ꝑtāte ſe iactantes: ſi q̄ fuerint leſione ꝓuocati ad diuitias recurrūt: ad ꝑ̄ſocinia pitura ꝯ̄fugiunt vt exigāt de inimico penā qui irrogare preſūpſit iniuriā. Dei vero famuli pacientiſſima ſe ꝯ̄uerſione moderātes: quicq̄d ſcandali: quicquid tribulationis ꝑtulerint: oculos ad dn̄m leuāt ꝛ ad illū reſpiciunt a quo ſe veraciter ſaluari confidūt. Sequit̄. Nico. [qui habitas in celis]. Licet enī deus vbiqꝫ ſit ꝑ eſſentiā: preſētiam: ꝛ ꝑ̄ potentiā: tn̄ ſpeciali mō dī habitare in celis: vbi facie ad faciem videtur a ſanctis.

Aug⁹ Sed diceret aliq̄s. Ante q̄ꝫ faceret deus celum et terraꝫ vbi habitabat. In ſe habitabat. apud ſe habitabat. ꝛ apd ſe eſt deus. Et qn̄ habitare dignat̄ in ſāctis: non ſic ſunt ſācti domus dei vt ipſa ſb̄tracta cadat deus. Deus aūt ſic habitat ī ſāctis vt ſi ipſe deus diſceſſerit ſācti cadāt. In quibus nos hītam⁹ ipſa nos ꝯ̄tinēt ſꝫ in quib⁹ deus habitat: ipſe de⁹ illos ꝯtinet. Et quō leuaſti oculos tuos in celū. Sequit̄. Petrus pariſienſ cantor. Ecce ſicut oculi ſuoruꝫ [q̄ dn̄m ſuū offenderūt ꝛ ab h⁹ verberant̄: ſūt ſuppleI [i manib⁹] .i. in ꝑtāte [dn̄oꝝ ſuoꝝ] .i. expectant ab eo veniā cordis: oculis viꝫ deſiderio ꝛ cogitatōe. [Sicut oculi ācille ī māib⁹ dn̄e ſue]. Repetitio eiuſdeꝫ ē ꝑ ſexu vtroqꝫ [ita oculi nr̄i ad dn̄m deū nr̄m: donec miſeat̄ nr̄i].

Hugo liberādo nos a p̄ntī miſeria ꝛ trāſferēdo nos ad glāꝫ. Nōnduꝫ q̄ꝫ de vtroqꝫ ſexu ponit̄ hic ſilitudo vt null⁹ putet ſe exceptū. Seru⁹ enī ꝛ ācilla ē oīs hō q̄ ſuo creatori ſuire tenet̄. ſꝫ ſu⁹ dī ꝓp̄ fortes ꝛ ācilla ꝓp̄ debiles. Hō igr̄ eiect⁹ de padiſo: poſit⁹ hic ī carcere tō die cedit̄ ꝛ torq̄tur. q̄ꝫ ſic dī Iob. vij. Teptatio ē vita hoīs ſup terrā. Aug⁹ Nihil enī infirmius aīa nr̄a: poſita ī medijs tēptatōib⁹ ſeculi .i. ī medijs gemitib⁹ ꝛ pturitōnibus moleſtiaꝝ Nihil ea infirmius donec inhereat

ſoliditati celeſti: ⁊ ſit in templo dei
vnde iam non cadat.

Hugo Et ideo fidelis ꝑplus
tēptatiōib⁹ percuſſus
quotidie leuatos hꝫ oculos in ma
nus dn̄i: donec pietate motus iube
at flagellanti vt ceſſet.

Aug⁹ Plange o hō q̄ diu vi
uis in terra: ſiue feliciter
viuas: ſiue in aliqua tribulatōne
cōſtitut⁹ ſis: clama. Miſerere nr̄i
domine miſerere noſtri.

Hugo Dupliciē deprecat̄ mi
ſericordiā: vt viꝫ i cor
pore liberet̄ a p̄ſſuris. ⁊ in aīa a pe
riculis. Et neceſſe hēm⁹ vt miſerea
ris. Q: multum repleti ſum⁹ deſpe
ctio **Aug⁹** q: oēs q̄ i xp̄o pie
ne. volūt viuē neceſſe ē
vt patiant̄ opprobria: et cōtēnan
tur ab his qui impie volūt viuere
quoꝝ felicitas terrena eſt. Irridē
tur illi qui futura bona felicitatem
vocant: q̄ corpales oculi vidē non
pnt. Et dicūt eis amatores mūdi.
Quid credis inſane? Vides q̄d cre
dis? Reuerſus eſt aliq̄s ab inferis
⁊ retulit tibi q̄d ibi agat̄? Ecce qd
ego amo video ⁊ fruor. Deſpiceris
q: ſperas qd non vides. et deſpicit
te ille q̄ q̄ſi videt qd tenet. Noli tur
bari: q: cuꝫ morief ille: diuitias ſe
cum non affert ad inferos. Et quia
nos ea q̄ futura ſunt ſpam⁹: et fu
turā felicitatem ſuſpiram⁹: repleti
ſumus deſpectōe ⁊ cōtēptu ab his
q̄ felicitatē q̄rūt vel hn̄t i iſto ſeclo

Nico. Nec miꝝ ſi miaꝫ implo
ro. Quia multum re
pleta ē aīa noſtra ⁊ vita nr̄a ſup
ple repleta eſt afflictōe ⁊ cōtemptu.
Et modus loq̄ndi eſt dolentis: qui
ex vehemētia doloris trūcat verba
ſua ꝓpter qd aliquid ſupplendū eſt
ad habendum intellectum.

Hugo Deinde oñdit a quib⁹
deſpicitur dicēs. Op
probriū habūdantibus ⁊ diuiti
bus. Et etiā ſum⁹ deſpectio ſup
bis. q: diuites hic ſpernunt pau
peres: ⁊ ſupbi cōtemnūt humiles.
Verū his in futuro iudicio fit alt̄
na cōfuſio: vbi ſupbi diuites erūt
i opprobriū: qñ demergent̄ in gehē
nam. Tunc de illis quos deſpexerūt
dicent illud Sap̄. v. Hi ſunt quos
aliqñ habuim⁹ in deriſuꝫ ⁊ in ſimi
litudinē improperij. Nos inſenſati
vitā illoꝝ eſtimabam⁹ inſaniā ⁊
neꝫ illoꝝ ſine honore. Ecce quō cōſi
putati ſunt inter filios dei: ⁊ int̄ ſan
ctos ſors illoꝝ eſt. Ergo errauim⁹
a via veritatis. Quid nobis ꝓfuit
ſupbia noſtra: aut q̄d diuitiaꝝ ia
ctantia cōtulit nobis? Tranſierūt
hec omnia tanq̄ vmbra.

Caſſ. Intueamur virū qui iaꝫ
q̄tuor gradib⁹ aſcēderat
in precū pſeueratiōe mirabilem: et
nullis irriſiōib⁹ deficientē: ſꝫ demē
tiuꝫ inuidiā ſuſtinentē: ⁊ diuerſas
moleſtias vno medicamīe curan
tem: p hoc videlꝫ q̄ oculos ſuos ſp
leuat ad dn̄m: q̄ eſt bn̄dictus in ſe
cula ſeculorū. Amen.

Pſalm⁹. Cxxiij.

Niſi quia dn̄s
erat i no. Titul⁹. Can
ti.

ticauu gra **Hugo** Hic eſt qui
duum. tus gradus
cantici quo nūc populus fidel' aſcē
dens. non ſibi: ſꝫ deo attribuit ſuā
liberationē pro qua in p̄cedēti pſ.
orauerat: dicens. Miſerere noſtri
dn̄e miſerē noſtri. Quint⁹ ḡ grad⁹
aſcenſionis eſt deo attribuē liba
tionē ⁊ omne bonū. ⁊ hec eſt intē
tio ꝓphete. Canticū vero eſt ipſa le
ticia de libe **Caſſi.** Memor ḡ po
ratione. pulus fidel'
q̄ta picula p diuinā miſericordiā
velut impetū torrentis euaſerit: ſu
am liberationē deo attribuēs: ait.
Niſi q̄ dn̄s erat **Augus.**
⌊in nobis⌋.
Vox eni⁊ martir⁊ ⁊ illo⁊ q̄ euaſis
piculis p̄ntiū miſeriaꝝ iā ſunt i ce
lo ſecuri. Sic ⁊ nūc ponam⁹ nos in
illo triūpho qđ erit in futuro ſecl'o
qñ dicem⁹. Mors vbi ē ɔtētio tua.
Exultantes cū xp̄o iam ibi ſpe ⁊ cor
de ɔſtituti cogitem⁹ q̄d euaſimus.
q̄ ſcandala: quas tribulatiōes mū
di: q̄s ſuggeſtiones diaboli ⁊ cupi
ditatū ɔflictiōes. Oia iſta q̄s euade
ret. ⌊Niſi q̄ dn̄s erat in nob'⌋ hoc
⌊dicat⌋ corde ⁊ ope ⌊nūc⌋ i. poſt li
berationē. ⌊Iſrl'⌋ i. ꝑpl'us xp̄ianus
videns deū fide ⁊ ſpe. ⌊niſi quia do
minus erat in nobis⌋.

Nico. Replicatio eſt eiuſdem
ſententie ad oñdēdu⁊ ma
iorē gratitudinē de auxilio diuio.

Caſſi. Et reuera qñ ipſe i nob'
eſt: ſemp ſalui: ſp illeſi
manem⁹. q̄ pſequentiū iniquitas
nō preualet ɔtra eu⁊ ꝓ quo ſe gra
tia diuie virtutis oppoīt. ⌊Cum
exurgerent⌋ ex malicia ⌊hoies i nos
forte viuos deglutiſſent nos⌋.

Jero. non nr̄as carnes deuorarē
conati ſunt impij: ſꝫ aīas
p inſtigatōe⁊ ſcele⁊ deglutire.

Caſ. Nam viui deglutimur qñ
aut in hereticas p̄uitates
aut in ꝓfunda⁊ precipitationē aut
parū nephanda p̄uitate demergi
mur: qđ ſanctis viris potuiſſet acci
dere: niſi eos virt⁹ ſupna liberaſſet.

Hugo Notandū vero q̄ qui
dam viui deglutiunt
vt dicit Aug⁹. videl⁊ q̄ ſcienter pec
cant: de quib⁹ dicit pſ. Deſcēderūt
in infernū viuentes. Quidā mortui
deducunt in infernū: videl⁊ illi qui
peccant neſcienter: ſic paul⁹ i. ad
Thimoth. Fui blaſphem⁹ ⁊ pſe
cutor ⁊ ɔtumelioſus: ſed miſericor
diam dei ɔſecut⁹ ſu⁊. q̄ ignorās fe
ci in icredulitate. Proptēa notan
dum q̄ demōes p̄mo iuadūt hoies
p ſuggeſtiōe⁊: tāgūt p malā cogi
tatōe⁊: mordēt p malā delcātōem:
maſticāt p delibatōe⁊: tn̄ſglutiūt
p ɔſenſū: traijciūt i ſtomacho per
opatōe⁊: decoquūt p ɔ̄ſuetudinē:
⁊ egerūt i morte p dānatōem. His
autē gradib⁹ deſcēderūt i infernum
pctōres. Sequit' ⌊Cum iraſceret⌋
ex iuidia ⌊furor eo⁊ i nos⌋ i. ɔ̄tra
nos. ⌊forſitan aq̄⌋ i. ꝑpl'us pctōr.
⌊abſorbuiſſet nos⌋ ducens nos vi
olenter i ꝓfūditatē ſue p̄uitatis.

Jero. Erepti ſum⁹ ab his p eu⁊
q̄ erat i nob': cui ob hoc
grē referēde ſūt. q̄ gr̄a ei⁹ ſaluati
ſumus. Vn̄ **Hugo** ⌊Torren
de ſequit'. tem⌋ i. im

pĕtiꝫ tribulationũ a temptationũ
inſurgentiũ p diuinũ auxiliũ [per
trãſiuit aĩa noſtra]. iux̄ illud pſa.
xliiij. Cũ trãſieris aq̄s tecũ ero: et
flumia non operient te. Hec aũt ſit
aq̄ hec ↄſeq̄nter diffinit: dicēs [for
ſitan ptrãſiſſet aĩa noſtra aquam
ĩtolerabilē]. In greco p forſitan po
nitur: ara. q̄d eſt nota dubitatiōis
Unde ſēſus eſt Ara. i. putaſne: ptrã
ſiſſet aĩa noſtra. q̄ſi dicat. Manife
ſtũ eſt q̄ non. Latini vero p ara po
ſuerũt forſitan: ad oñdendũ piculo
ruꝫ q̄ntitatē: quã pp̄lus ſcũs ſe tole
raſſe pfeſſus eſt. Per hoc eñi q̄d di
cit: aquã ĩtolerabilē: ponit Augꝰ.
aquã ſine ſubã. a vocat aquã ſine
ſuba pcm̄ a voluptateꝫ ſeculi: vel
habũdantiã diuitiaꝝ. Et hoc tripli
ci rōne. Primo q̄ cito trãſeũt tan
q̄ vmbra: a non ſubſiſtũt. Secun
do q̄ nō ſatiãt: ſꝫ omnes virtutes
euacuãt. Tercio q̄ fidē a deũ veruꝫ
eſſe auferũt: a ſine fructu poſſeſſo
res ſuos ad infernũ nudos pducũt

Caſſ. Intolerabil' ẽ aq̄ dr̄: q̄ñ
noſtra infirmitas pēſat.
Ecōtrã oĩa tolerabilia ſiũt: cui deus ĩ
ſãctis ſuis hitat. Tũc eñi nec error
ſubrepit: nec luxuria trahit: nec
ſupbia ventoſa pualet: nec hoſtis
antiquꝰ ſuggeſtiōe maligna graſ
ſat a impugñt. Cōſeq̄nt ſubdit p
grãꝝ actōe. [B]enedictꝰ dñs qui
nō dedit nos [ĩ] ſuos ſuos [i capti o
neꝫ dētibꝰ

Iero. Hoꝝ torrentiũ
eorum]. dētes nũoſitas
eſt vitioꝝ: a q̄bꝰ ne capiamur grã
dei eruemur. [A]nima noſtra ſicut
paſſer erepta ē: de laq̄o venantiũ.

a demo

Caſſ. quoꝝ laq̄us ē mũ
nuꝫ. di iſtiꝰ q̄libet dul
cedo ꝑpoſita. In q̄ tũc capimur: q̄ñ
ſuauis eſſe indicat. ſic de mulieribꝰ
ſcriptũ eſt. Oculꝰ meretricis laq̄ꝰ
pcōris. Sic de auaricia: ſic de ſup
bia: ſic de cũctis vitijs eſt ſciendũ.

Hugo Et bene dic: ſic paſſer
q̄ eſt auis modica: in
dicãs hũileꝫ aiam de hoc laq̄o libe
rari. Nã btũs Antoniꝰ cũ vidēt p
reuelatōem totũ mundũ plenũ la
queis: dixit. Dñe q̄s poterit euadē
omnes laq̄os iſtos. Et rñdit dñs
Sola hũilitas. Sequit. [L]aqueꝰ
ↄtrꝰ ē [nō dixit: ruptꝰ ē ſꝫ ↄtrꝰ: indi
cans fortitudīnē tēptationũ: a po
tentiã liberãtis [a nos libati ſumꝰ]

Iero. Tendunt nob laq̄i ĩ ↄcu
piſcētijs ac diuerſis dya
bolice aſtutie dolis. ſꝫ cōtrito ſatha
na ſub pedibus noſtris ſic paſſer
ſapiēs euolamus ab illis.

Hugo Cuiꝰ cauſa ſubditur.
[A]diutoriuꝫ nr̄m]
ad laq̄oꝝ ↄtritionē a nrãꝫ libatio
neꝫ [in noīe dñi] a in virtute eiꝰ. [
qui fecit celum et terram].

Caſſ. Profecto nihil illi pualē
re pōt adũſuꝫ: cui diuina
virtus pſtat auxiliũ. Q̄ꝫ bñ ĩ q̄nto
ḡdu fideliũ aſcēdit btã deuotio: vt
q̄ corp eos ſenſus iuuãt dño vali
erũt ſupare. q̄narij loci puectione
gauderēt: ſꝫ hi ne caderēt: ne corpo
ris infirmitate titubarent. illa hu
mani gñis remediabilis pſtabat
hũilitas: vt nō ſibi aliq̄d iam pre
ſũptiōe applicarent. ſꝫ ſpē ſuam po
nerent totã in domino noſtro Ieſu

chriſto: qui eſt benedictus in ſecu
la ſeculorū. Amen.

Pſalm⁹. Cxxiiij.

QVi confidūt
in dn̄o. Titulus Canti
cum graduum.

Caſſi. Sciēs dn̄s infirmitatis
hūane labilē gresſum
iter iſtud virtutū quibuſdā gra
dibus fabricauit vt ſecuri⁹ ad ar
dua tenderet deſideriū noſtrū cū ve
ſtigiū poneret in plano. Sed ꝗuis
ſcala iſta ſalutaris cōpetenti reme
dio videat̄ eſſe conſtructa: nulla tn̄
virtute conſiſtimus: niſi illic domi
ni regimine teneamur.

Hugo Vnde ꝓpl'us fidel' aſcē
dens p cātica graduū
qui in p̄cedēti pſ̄. attribuit dn̄o ſu
am liberatōē cui⁹ miſericordia eſt
libat⁹ ab oīb⁹ adūſis q̄ ipi⁹ ipedie
bāt aſcenſū: oñdit in hoc pſ̄. totā
fiduciam eſſe ponendā in dn̄o.

Aug⁹ ꝛ non intēdere me hoi
nes q̄ ꝓſpant̄ i hoc ſecu
lo felicitate falſa atq̄ vētoſa ꝛ pror
ſus ſeductoria. vbi nihil aliud nu
triunt ꝙ̄ ſupbiā. ꝛ cor eoꝝ ꝯgela
ſcit aduerſus deum: ꝛ fit durū adū
ſus ymbrē gratie dei ne fructū fe
rat. Vos autē aliqñ intuēdo et ni
mis attēdendo. etiā illi q̄ deū colunt
fluctuāt ꝛ nutant q̄ſi perierit mer
cēs ipſoꝝ: cū ſe viderint i laborib⁹:
i egeſtate: in erūna: in morbo: in do
lore: i aliq̄ neceſſitate. ꝛ vidēt alios
hr̄e ſanitatē corpis: abūdare in tē
poralib⁹: in columitate gaudere:

mitore honoꝝ florē eos q̄ nō ſolū
deū non colūt: verū etiā hominib⁹
aduerſant̄. Sed q̄r hoꝝ felicitas to
ta vana eſt ꝛ trāſitoria ducēs ad
penas perpetuas: ꝓpheta i hoc pſ̄.
hortatur nos: vt relictis ſecularib⁹
deſiderijs in deū tantū omnē ꝯ fidē
tiam habeam⁹: dicens.

QVi cōfidūt in dn̄o ꝛ non te
bus mūdanis ſicut mōs ſyō

Nico. Quia ſicut mons ſyon eſt
imobilis: ita q̄ vere cōfi
dunt in dn̄o a ſtabilitate fidei non
mouent̄. non cōmouebit̄ in eter
nū q̄ habitat i hierl'm. Hoc etiā
non itelligit̄ de hierl'm terrena: q̄
multociēs fuit impugnata ꝛ pluries
deſtructa. Nā bis totalit̄ deſtructa
fuit. ſ. ſemel p Nabuchodonoſor. ꝛ
ſemel p romanos. ꝛ pluries ꝑticu
lariter q̄tū ad aliquā ꝑtē muroꝝ
ꝛ edificioꝝ: vt ptꝫ ex libris Reg.
Paralipp. ꝛ Machabeoꝝ.

Caſ. Vñ hic hierl'm celeſtē pa
triā debem⁹ aduertere: q̄ ſi
gnat viſionē pacis: de q̄ nulli⁹ pōt
vllo modo ꝯmoueri q̄ meruit i ei⁹
ſoliditate conſtitui.

Hugo Deinde deſcribit q̄lis
eſt illa hierl'm cui⁹
hītatores moueri nō pñt: dicens

MOntes videlꝫ āgeli ꝛ ſācti: tāꝫ
ꝓphete apl'i: martires: ꝙ̄ ꝯfeſſores
in circuitu ei⁹ tanq̄ corona ad or
natū. ꝛ dn̄s i circuitu ꝑpl'i ſui tan
q̄ mur⁹ defenſiōis ex hoc nūc ꝛ vſ
in ſeculū. ſic ipſe pollicit⁹ ē Mat.
vlti. dicēs. Ecce ego vobiſcū ſū vſq̄
ad ꝯſūmatōē ſeculi. Nec nos pmit
tet tēptari vltra ꝙ̄ ferre poſſum⁹.

Nico. Quia nõ relinqͭ dñs virgã peccatoꝝ .i. potestatẽ ⁊ tyrãnidẽ ipsoꝝ sup sortez iustoꝝ .i. vt ꝑualeãt iustis in tãtũ vt moueant a statu fidei ⁊ virtutis. qꝛ iuxta Apoꝰ. ad Corinth. x. dñs dat suis fidelibus cũ tẽptatione auxiliũ vt possint sustinere. Et hoc est quod dicitur. **Jero.** vt nõ extẽdãt iusti ad iniquitatẽ manus suas .i. vel potiꝰ sustineãt malos ꝙ faciãt mala.

Nico. Et qꝛ boni merent̃ pmia et mali puniri. Jdõ sbdit psal. Benefac dñe: bonis et rectis corde .i. cõferendo eis bona gratie in pñti: ⁊ glorie in futuro.

Cass. Recti corde sunt qui dñm sequũtur ⁊ nesciũt a domino praua voluntate separi. De mal vero subdit. Declinãtes ãt .i. a rectitudine fidei ⁊ virtutis .i. in obligatõnes .i. vel ad peccata que obligãt ad penã. **Nico.** Translatio autẽ hebraica q̃ est Jeronimi sic hꝫ. Declinãtes ad prauitates suas .i. adducet dñs .i. ad penã eternã .i. cum opantibus iniq̃tatẽ .i. vel cũ demonibus obstinatis i iniquitate. Vnde dicet saluator illud i iudicio Math. xxv. Jte maledicti in ignẽ eternũ q̃ paratus est dyabolo ⁊ angelis eiꝰ. Et tũc erit .i. pax sup israhel .i. vel sup pplm catholicũ q̃ hic videt deũ recta fide et spe: ⁊ in futuro videbit eũ facie ad faciem. Propter qd in natiuitate xpi cãtauerũt angeli Luc. ij. Gloria in altissimis deo: et in terra pax hoibꝰ bone volũtatis. Per bonã em̃ volũtatem habet pacẽ cordis internã: sm qd dr̃ puerb. xij. Non ↄtristabit iustum quicq̃d ei acciderit. Et p illã disponit̃ ad pacẽ eternam.

Jero. In q̃ habebit aĩa pacem infra se. qꝛ caro omĩo obediet spũi. Vnde Augꝰ. vlti. li°. de ciuitate dei ait. Vbi voluerit spũs statim erit et corpus. Jtẽ habebit pacẽ sup se. qꝛ aĩa erit deo omĩo obediens. Jtẽ intra se. qꝛ ratio ⁊ volũtas omĩo cõcordabunt. Jtẽ extra se qꝛ nulla creatura nocebit ei: et nihil cõcupiscet qd nõ habeat. Et ita pax erit vndiq̃: vt dicit dñs ysa. xxxij. Sedebit pplus meꝰ i pulchritudine pacis: ⁊ in requie opulẽta. Ad quã nos pducat dñs noster Jesus xp̃us: q̃ est benedictus in secula seculorũ. Amen.

Psal. Cxxv.

In conuertẽdo do.

Titulus. Canticũ graduum.

Nico. Psalmus iste sm lrãlez sensũ loquit̃ de reditu populi iudaici d babilonica huitute.

Augꝰ. de q̃ habet̃. iiij. Regũ. xxv. post. lxx. annos redijt ille populus in ciuitatẽ suam. Septuaginta anni sign̄t omne tẽpus quod septẽ diebus voluitur Cum autẽ transierit omne tempꝰ tunc redimus ⁊ nos ad patriã nostram: sicut post. lxx. annos redijt ille populus a captiuitate babilonie. Babilonia enim est mũdꝰ iste ⁊ interpretat̃ ↄfusio. Videte si nõ

eſt cõfuſio tota vita hũana. Quic
quid agunt hoies in ſpe vana: cũ
cognouerint q̃d agunt: erubeſcũt.
Quare laborant. cui laborant. Fi
lijs meis inquiũt. Et ipſi. cui. Fili
is ſuis. Et ipſi. quibus. Filijs ſuis.
Nonne ergo. ſ. in hac confuſione v
in iſta babilonia tenetur

Nico captiuus pctõ ppl's
chriſtian9. de cui9 reditu p pmã
pp̄heta loquitur: dicens.
In cõuertẽdo. i. cũ cõuerteret. do
min9 captiuitatẽ ſyon. i. eccleſie.
que licet non ſm ſe totã: tamẽ ſm
aliquas ſui partes ſic aliqñ capti
uatur. facti ſum9 ſicut conſolati.
Et dĩ ſicut. q2 pfecta cõſolatio non
habet̃ in pñti. Tunc. ſ. ex illa cõ
uerſiõe. repletũ eſt gaudio os no
ſtrũ. Hic os ſigt cordis archanũ
q8 officio lingue in fructum vocis
erũpit. Et ſubdit. Et lingua noſtra
exultatiõe. vi3 ĩ laude diuĩa.

Jero Repletũ dicit os noſtrũ
a linguã gaudio. q2 non
ſufficit tantas explicare laudes p
gratia qua ſaluamur. Tunc.

Nico poſt ɔuerſionẽ. dicẽt in
ter gẽtes: magnificauit
dñs facere cum eis. peccata dimit
tendo a virtutes cõferendo. q2 alij
vidẽtes talẽ emendationem: exci
tantur ad laudem diuinam.

Jero Si emẽ relictis trãſitorijs
ſpem collocem9 in ſempi
ternis: tũc dĩ q2 magnos nos fecit
dñs: captiuitate p̃dictoꝝ depulſa
In hoc ḡ gaudio ɔfitemur.

Hugo q2 Magnificauit.
ergo dñs facere no
ſcũ. ͭ nobiſmetĩpſis coopantib9:
iuxta illud August. Qui creauit te
ſine te: non iuſtificabit te ſine te.
Quia ſicut dicit Apo9. i. ad Corint.
iij. Dei ſum9 adiutores. Illa autẽ q̃
fecit dñs cũ peccatorib9 conuerſis
ſunt vi3. peccatorũ remiſſio: vir
tutũ collatio: piculorũ euaſio: cre
bre viſitatiões: cõſolationes a illu
minatiões. a de his nobis collatis
facti ſumus letantes.

Nico Et q2 a peccatis liberati
p pmã indigẽt liberari
a ſequela peccati: q̃ ꝓnitas eſt ad
recidiuatõem. Ideo ſubdit. Con
uerte dñe captiuitatẽ nrãm: ſicut
torrens in auſtro.

Cas Auſter ventus calid9 eſt:
qui aquas congelatas va
poris ſui calore diſſoluit: et curre
re facit in torrentem.

Nico Sicut ḡ au
ſter torren
tem ſiccatũ replet aquis. ſic de9 ho
mies pri9 deſiccatos ex defectu gra
tie replet hũore deuotõis: ita vt p
rũpant in fletũ lacrimaꝝ. de quib9
ſubditur. Qui ſeminãt in lacri
mis. cõpunctiõis a deuotiõis. in
exultatione metẽt. ſ. in pñti conſo
latione mẽtaꝫ: a in futuro eternã.
Vnde Math. v. Beati qui lugent:
quoniã ipſi cõſolabuntur.

Hugo Sunt emẽ qñq3 lacri
maꝝ genera. Prime
lacrime ſunt ꝓ ſtulticia culpe. Pro
prie hee lauãt hominẽ a labe pec
cati. Secũde lacrime ſunt pro timo
re gehenne. a hee refrigerãt homi
nem ab ardore cõcupiſcentie. Ter
cie lacrime ſunt pro icolatu pñtis

miſerie. ⁊ hee potant ſitientem ani
maꝫ. Quarte lacrime ſunt ꝓ miſeri
is ꝓximoꝝ: ⁊ hee impugnāt hoīeꝫ
Quinte lacrime ſunt ꝓ deſiderio pa
trie: ⁊ hee fecundāt aīam ſterileꝫ.
Caſſ. Qui tales emittunt lacri
mas: ſeminatio eorū eſt
pacē querē: caritatis ſtudio oīa
ſuſtinere: corpus ieiunijs edoma
re: elemoſinis ac pietate ſe reficere:
⁊ quicq̄d ad diſciplinā fideliū ꝑt
ꝑtinere. Econtra mūdi amatores cū
leticia ſemināt qn̄ adulteria ꝯmit
tunt: auaricias diligūt: delicioſas
ꝯmeſſatōes exquirūt: ⁊ cetera pec
cata q̄ fiunt dyaboli inſtigatione.
Et hi illa q̄ hic in leticia ſeminaue
runt: ī illo iudicio cū triſticia ⁊ fle
tu metēt. Vn̄ ſcriptuꝫ eſt. Erit ibi
fletus ⁊ ſtridor dentiuꝫ. Sequitur.
[E]untes] q̄ꝰuis hic verſus gn̄a
liter ad oīa bona videat̄ opa ꝑtine
re: tn̄ elemoſinis maxime ſicut et
alijs viſum eſt dinoſcit̄ ꝯuenire.
Vnde ſcriptum eſt. Sicut aq̄ extin
guit ignē: ſic elemoſina extinguit
peccata. Dicit ergo. [Euntes].
Hugo ꝟ ꝓficientes. [Ibāt]
de virtute in virtuteꝫ
ꝟ ꝯtinue ꝓficiebant. [⁊ flebant].
Caſ. qn̄ paupes ꝯſpiciebant
nuditate detectos: frigore
ꝯſtrictos: inopia ſeua maceratos:
vt prius pietatē corde facerent an
teq̄ꝫ manus larga quicq̄ꝫ p̄ſtaret.
Sequit̄. [mittētes ſemina ſua] ꝟ ꝓ
mittētes in illo futuro ſeculo facta
ſua anteq̄ꝫ illuc puemiāt. ſicut ſcri
ptū eſt. Theſaurizate vob̄ theſau
ros in celo. Nec vacat q̄d addidit.

ſua: vt de ꝓprijs bonis laboribus ⁊
non de rapina elemoſinas raperet
debea[t]. **Hugo** [V]enientes au
mus. tē ꝫ] ad iudiciuꝫ
[venient] a morte reſurgēdo. [cū ex
ultatōe] euaſis oībus ꝑiculis [por
tantes manipulos ſuos] ꝟ fructꝰ
ſeminuꝫ ſuoꝝ videlꝫ coronam gau
dij et exultati- **Aug9** Quid enim
tionis. facit agri
cola fratres mei qn̄ ꝓcedit cuꝫ ara
tro ⁊ portat ſemen. Nā aliquādo
frigidus eſt ventus ⁊ ymber deter
ret. attēdit celū. videt triſteꝫ dieꝫ.
tremit frigore: et tn̄ ꝓcedit ⁊ ſeiat.
Timet em̄ ne cum dieꝫ triſtē atten
dit: et expectat diem letuꝫ. tempus
ſeminādi tranſeat: ⁊ non inueniat
q̄d metat. Nolite differre frēs mei
ſeminare in hyeme preſentis vite
cuꝫ lacrimis bona opera: vt poſtea
colligatis mercedem eternā.
Col. Preſēs enīꝫ vita hyems
eſt bonoꝝ: ⁊ eſtas eſt ma
loꝝ. Vnde dominus ſuis fidelibus
ait. Amen amen dico vobis: quia
flebitis vos ⁊ plorabitis. mundꝰ
auteꝫ gaudebit. ſed triſticia veſtra
conuertetur in gaudium.
Auguſti. Sūt lacrime impi
orū. ſunt lacrime
ſanctorum: quas inducunt oratio
nes eorum. Iuſtus hic bene opera
tur: ⁊ hilaris eſt: ⁊ plorat. vt bene
operetur plorat. quia bene opatꝰ
eſt plorando exigit. bonum opus
plorando ꝯmēdat. dat bonū opꝰ
quod fecit. Crebre ergo ſunt lacri
me iuſtoruꝫ: ſed tantum in iſta vi
ta. Porro autem illi qui hic iamtre

ridentẽ cupiditatibus ſuis diſſipati.
q̄n fraudãtur: gemũt. q̄n nõ frau
dãtur: exultant. Plorant ⁊ ipſi in
via: ſed non in exultatione. Hi col
ligũt quod ſeminauerũt. qꝛ ſpinas
ſeminauerũt: igneȝ colligũt. Eunt
cum fletu ad fletũ. ⁊ fletu cum riſu
ad fletũ ſine riſu. Quid enĩ illis fiet
q̄n reſurrexerint. Quid: niſi quod
dñs dixit. Ligate illi manus ⁊ pe
des: ⁊ ꝓijcite eum in tenebras exte
riores. Quid poſtea: tenebre erunt
⁊ dolor non erit. Abſit. Non ſole te
nebre erũt: non ſola tollitᷣ eis ſpes
de qua gaudebant: ſꝫ datur etiaȝ qꝛ
in eternuȝ gemãt. Ne cõtemnere s
enĩ tenebras o quiſquis es flagiti
oſus: qui ſoles ꝓpter tua mala fa
cta ⁊ ꝓpter laſciua adulteria nõ ſo
lum tenebras non horrere: ſꝫ quere
re: qui ſoles plus gaudere q̄n lucer
na extinguitᷣ. Non tales tenebras
habebis vbi gaudeas: vbi leteris:
vbi te voluptatibꝰ carnis oblectes
Non ſic erunt ipſe tenebre. ſi quõ
erũt ibi fletus ⁊ ſtridor dentiuȝ: tor
tor ſine defectu. nec qui torquet fa
tigatur: nec q̄ torquetᷣ: moritᷣ. Erũt
ergo eterne lacrime illis q̄ hic vixe
runt. erunt gaudia eterna ſãctorũ
q̄n venientes venient cuȝ exultatio
ne: portãtes mãipulos ſuos. dicẽt
enĩ meſſis tempe ſuo dño. Dñe te
adiuuãte fecimus q̄d iuſſiſti. redde
quod ꝓmiſiſti. Qui eſt bñdictꝰ i ſe
cula ſeculoꝝ. Amen.

Pſalmꝰ. CXXvi.

Niſi dom̃. edi

Titulus. Cantici gra
duum Salomonis.

Nico. Ad lrãȝ loquitᷣ iſte pſ̃. de edificatõe templi Sa
lomonis: qui vidẽs ſe nõ poſſe edi
ficare domũ dñi ſine eius adiutorio
ſpeciali. dixit enĩ Paral. ijᵒ. Quis
enĩ preualere poterit vt edificet ei
domuȝ dignã. q̄ſi dicat. Nullꝰ. Mi
ſtice vero exponitᷣ hic pſal. de ſpiri
tuali edificatione eccleſie: cuiꝰ fun
dator eſt verus Salomon xp̃s: rex
pacificus: qui munduȝ recõciliauit
deo. ¶ Petrus cantor. Iſtius eti
am domus lapides ⁊ ligna patriar
che ⁊ ꝓphete dolauerũt fundamẽta.
apoſtoli ꝓiecerunt. Ambroſiꝰ Au
guſti. Ieroꝰ. ⁊ Hilariꝰ: qui fuerũt
mallei hereticoruȝ: parietes ⁊ ꝓpu
gnacula erexerunt. Gregorius alij
qꝫ ſancti doctores inſtruxerunt mo
res quibus eam intus ornauerũt.
Nec tamen de iſtius domus edifica
toribus ⁊ inſtructoribꝰ preſumẽ
dum eſt q̄d oſtenſum eſt in Salo
mone: qui in figuraȝ huius domꝰ
ſpiritualis templum domino edifi
cauit et tamen corruit.

Augu. Et quare ſit additum Salomonis: q̄ntuȝ in
ſpirauerit dominus dicam carita
ti veſtre. Salomon erat tẽpore ſuo
filius dauid magnus ille: ꝑ quem
multa precepta ⁊ ſalubria moni
ta ſpiritꝰ ſanctus in diuinis libris
opatus eſt. Sed ſi illo cadente que
ꝑ ipſum dicta ſunt delerentur iudi
caren ur que ipẽ dixerat qꝛ non ꝑ

illum dicta erant. Optime igitur p̄
hoc exigit miſericordia dei: vt quic
quid boni per Salomonem dictū
eſt deo attribuatur: peccatū vt eſt
hominis: homini. Nam ipſe Salo
mon amator mulierum fuit: et re
probatus eſt a deo. et in tantū la
queus illi fuit illa cupiditas: vt a
mulieribꝰ etiam ydolis ſacrificare
cogeretur. Et quid mirū? quia in
populo cecidit Salomō. In paradi
ſo nonne Adam cecidit: et angelus
de celo et dyabolus factus eſt? Ideo
docemur in nullo homine ſpē eſſe

Hugo

ponen ſed tantū in do
dam. mino ſaluato
re: qui dicit Iohan. xv. Sine me ni
hil poteſtis facē. Et ideo dicit p̄pheta.
Niſi dominus edificauerit do
mum] ¶ Petrus cantor.
i. eccleſiam ex viuis lapidibus p̄
ſuam gratiā preuenientem. [In va
num laborauerunt] predicatores
[qui edificant eā] docendo popu
lum chriſtianū. quia et ad Corinth.
iiiº. Neq̄ qui plantat eſt aliquid:
neq̄ qui rigat: ſed qui incrementū

Augꝰ

dat de Nos loquimur
us. foris: ille intus
edificat qui cogitatiões videt. ipſe
monet: ipſe terret: ipſe intellectū
aperit: ipſe ad fidē applicat ſenſum

Hugo

no Et quia nō ſolū
ſtrū. requiritur eius au
xilium ad edificandum: ſed etiam
ad edificium conſeruandum. Ideo
ſubditur. Niſi dominus cuſtodi
erit ciuitatem] i. eccleſiam vbi eſt
ciuium vnitas [fruſtra vigilat q̄
cuſtodit eā] quaſi dicat. Sicut pre
dicatores ſine chriſto non poſſunt
edificare eccleſiā: ita nec cuſtodire

Jeronimꝰ

Fidelis anima
etiā ciuitas ac
cipitur eterni regis: que ciuibus i.
honeſtis moribus frequentatur.
Adhuc ad ipſos doctores alloqui

Hugo

tur: di Vanū eſt vo
cens. bis ante lucem
ſurgere] i. vanus eſt et inutilis la
bor veſter edificandi proximos vl̄
cuſtodiendi: niſi dominus coopere
tur vobis: qui eſt lux vera. Vnde
ij. ad Corinth. xvº. dicit. Plus om
nibus laboraui. non autem ego: ſ3

Nico

gratia dei me [ſurgite]
cum. ad edifici
um ſpirituale [poſtq̄ ſederitis] i.
poſtq̄ quietem veſtrā habuiſtis
[qui māducatis panem doloris].
i. vos eccleſie miniſtri et predicato
res qui ſuſtentamini de elemoſinis
dolentium de peccatis ſuis: iuxta il
lud Ozee. iiiiº. Peccata populi mei
comedent [Vanum eſt vobis ante
lucē ſurgere]. ¶ Petrus cantor.
i. vanum eſt vobis incipere opus
meritorium anteq̄m lux gratie vo
bis infūdatur. Propter quod [ſur
gite] per lucem gratie bene operan
do [qui manducatis] i. māducare
debetis [panem doloris] i. opa pe
nitentie: dicentes. Facte ſunt mihi
lacrime mee panes die ac nocte.

Augꝰ

Et ſi queras quādo ſur
gam? Reſpondebo tibi
[Cum dederit dilcīs ſuis ſōnū]
i. ſcīs pauſatōem pꝰ mortē corpo
ris que ſomnus appellatur. Et ſi q̄
ras iterum q̄bꝰ dilcīs. Sequitur

quibus [ecce hereditas dñi filij.]
Nico. ꝙ fideles i fide ꝛ moribꝰ
edocti: hi ſunt hereditas
dñi. ꝛ hoꝝ filioꝝ [merces] ſupple
eſt [fructus ventris] ꝛ ipſe xps ꝙ
eſt fructus virginalis: ipſe eſt btī
tudo fideliū obiectiue. ꝙ in cōſpcū
diuinitatis ſue reficiunt btī interi
us: ꝛ in aſpectu ſue hūanitatis ex
terius: ſm ꝙ dicit Augꝰ. Conſeqn
ter oñdit quō hec hereditas eſt do
mino acquiſita: dicēs. Sicut ſa
gitte in manū potentis: ita filij ex
cuſſo
Glo. ex Augꝰ. Prophe
ruz. te clauſa cōtinētes
ſacramenta veniente dño in carne
excuſſi ꝛ expoſiti ſunt. Et q̄ in ꝓphe
tis abſcondita erāt ꝓdiderūt apta
Quia ergo ꝓphetis excuſſis genera
ti ſunt apl'i: qui ſunt filij excuſſorū
ꝛ ꝓphetaꝝ. Sic ergo ſagitte i māu
potētis dirigūtur celeriter i longīn
quū ad deſtructōem aduerſariorū
Ita apl'i filij excuſſoꝝ ꝛ ꝓphetaruz
miſſi ſunt in fines orbis terre. quo
rum p̄dicatōis ſono turbati ſūt in
creduli: et acquiſita eſt dño here
ditas eccleſie ex gētibus. Beatꝰ
vir qui impleuit deſiderium ſuū ex
ipſis] videl; ex doctrina apl'oꝝ. hᵒ
eſt qui diligenter diligit perficere
quod ipſi docuerunt.

Augꝰ Quis replet deſiderium
ſuū ex ipſis. Certe qui
non amat ſeculuz. Qui deſiderio ſe
culi plenꝰ eſt: non eſt in ipſo quo
intret qd illi p̄dicauerunt. Et vere
talis eſt beatꝰ [qui non ɔfūdet' cū
loqtur inimicis ſuꝭ
Iero. ꝛ non
is in porta.] ɔfūde
tur in porta ꝛ i die iudicij cū expro
brauerit inimicis legis dei inobedi
entiā ꝛ puerſitatem vel omnez ma
liciam ip
ſoꝝ.
Nico. In porta dicit
hoc eſt i iudi
cio. ꝙ iudices ātiqꝰ i porta ſedebāt
ꝛ ibi coram eis aliqn̄ facte ſunt di
ſputationes fideliū cum fidelibus.
Vñ puerb. in fi. Nobilis in portis
vir eiꝰ quādo ſederit cū ſenatoribꝰ
ter
Caſſ. Perſcrutemur ſeduli
ſcripturas diuinas: re
uoluamus libros noui teſtamēti
ꝛ veteris: ſi filij volumus eſſe excuſ
ſoꝝ. Si vero hec veraciter excutere
ſtuduerimꝰ: pfecto in ipſis repie
mꝰ dominuz noſtruz Ieſuz chriſtū
qui eſt bñdictus ꝛc̄.

Pſal. CXXvij.

Beati omēs q
Titulꝰ Canticū gdūū.
Glo. Iſte gdꝰ eſt timor. Vñ
eſt ſciendū ꝙ p̄ter timo
rez naturalez quo timet' quicq̄d na
ture ɔtrariū eſt: q̄tuor ſunt timores
ſ. Timor mundanꝰ: quo timemus
pati picula carnis: ꝛ pdere bona tē
poralia. hic timor malus eſt. Secū
dus eſt timor ſuilis: cū ꝓpter timo
rem gehēne ɔtinet ſe homo a pecca
to. bonus eſt timor ꝛ vtilis p quez
fit paulatim iuſticie ɔſuetudo: vt
dicit Augꝰ. Et ſuccedit terciꝰ videl;
timor initialis: qui incipit qd duꝝ
erat ama
ri.
Hugo de q̄ dī Ecc. ꝛ Initiuz ſa
pientie timor dñi. Quartꝰ eſt timor
filialis. Iſte de amore pcedit: qui

timet. ꝯmittere peccatũ ne offen
dat dñm. De iſto qui eſt comes et
cuſtos p omnes gradus loquitur
hic ꝓpheta: dicens. ⌊

Beati omnes ⌋ in ſpe ⌊ q̃ timent
dñm ⌋ timore filiali.

Nico. ⌊ q̃ ambulant in vijs ei9 ⌋
mandatis ei9 obediẽdo:
q̃ ſunt vie deueniẽdi ad ſalutem. ⌊

Labores manuũ tuaꝝ q᷑ mandu
cabis ⌋ i. fructus opm tuoꝝ pcipi
es in viſione ⁊ fruitiõe diuina ⌊ bea
tus es ⌋ iam in ſpe.

Caſſ. ⌊ et bene erit
tibi ⌋ qñ elcũs
dicet. Venite bñdicti pr̃is mei per
cipite regnũ. Felix comeſtio q̃ ñ vẽ
tre digerit: ſꝫ mẽo ſumptibili ꝑfen
nitate fuat. Nam ⁊ aĩas hĩe pabu
lum ſuũ: pſalm9 alter oñdit: dicẽs
Guſtate ⁊ videte q̃m ſuauis eſt do
minus. Sequit. ⌊ Uxor tua ſic vi
tis habũdans: in lateribꝰ domus
tue ⌋. Cum plures ſanctiſſimos vi
ros vxores ⁊ filios nõ videas hĩe
⁊ iteꝝ ſceleratos hec oĩa poſſidere:
intellectus hui9 verſiculi et ſequẽ
tis ad lr̃am vitandus eſt. Vñ mo
raliter. ⌊ Uxor tua ⌋ i. ſapia tua.

Nico. ſm illud Sap. viij. Hanc
q̃ſiui mihi ſponſã ducẽ
Hec inq̃ tibi ſit ⌊ ſicut vitis habũ
dans ⌋ i. pariẽs filios ſpũales ad
fructuoſa opa ⌊ i lateribꝰ dom9 tue ⌋

Caſſ. dom9 noſtra dicit recte
ꝓpria cogitatio: aut ꝯſci
entia: in q̃ crebro cõmoramur. Iſti
us autẽ dom9 parietes ſunt duo te
ſtamẽta in quibꝰ mens ſãcta velut
quibuſdã lateribus ꝯfirmata ſoli
datur. Sequit. Filij tui ⌋.

Jero. i. boni actus tui. ſunt ſup
ple ⌊ ſic nouelle oliuarũ ⌋
i. cum pinguedine pacis ⁊ obum
bratione vir-
tutis.

Hugo. Naꝫ oli
ua pre
cis eſt ſignificatiua. Et addit ⌊ i cir
cuitu menſe tue ⌋ i. aĩe tue: q᷑ boni
actus reficiunt aĩam q̃ eſt menſa
dñi. Unde ipſe dixit Apoc. iij. Ego
ſto ante oſtiũ ⁊ pulſo: ſi quis mihi
apuerit intrabo ad illũ: ⁊ cenabo cũ
illo: ⁊ ipſe meum.

Glo. ex Augu. Vel
dirigit ſermo
ad chriſtũ cũ dr̃. ⌊ Uxor tua ⌋ o xp̃e
videlꝫ eccleſia: q̃ te dormiente i cru
ce facta eſt qñ latus tuũ lancea eſt
perfuſſuꝫ: ⁊ ſacramẽta pfluxerunt.
Hec inq̃ vxor ẽ ⌊ ſicut vitis habũ
dans ⌋ multos pariens tibi filios
⌊ in lateribus dom9 tue ⌋ i. in illis q̃
bus chriſte latera tua ſunt tibi ad
herentes. ⌊ Filij tui ⌋ i. fideles eccle
ſie ⌊ ſicut nouelle oliuarũ ⌋ i. pacifi
ci in caritate. ⌊ i circuitu mẽſe tue ⌋
i. altaris aut ſacre ſcripture. Nã ex
vtraq; menſa reficiũtur ſpũaliter
fideles. Sequitur concluſio pfecta
illi9 q̃ timet dñm cũ dicitur.

Hugo. Ecce ſic ⌋ vt infra
dicit ⌊ benedicet bõ ⌋
hoc eſt multiplicabit in bonis eter
nis ⌊ qui timet dominum ⌋.

Caſſio. Illos ꝓpheta poſtulat
benedici qui ad om̃e
bonũ ſtudium domini timore flam
mantur. de qua benedictõne ſubiũ
git. Benedicat tibi dominus ⌋.

Hugo. Jeſus criſt9 ⌊ ex ſyõ ⌋
i. ex eccĩa triũphãte
viꝫ bñdictõe celeſti. ⌊ et ⌋ ex illa bñ

diſtione[videas facie ad facie3[bo
na hierl'm] videlicet ipſum d'nm i
celeſti pa-
tria.

Caſ. Qui ipſum intuē
tes eternos facit
et ſe iugi perpetuitate demonſtrat.
Vnde ſubdit. [omnibus dieb9 vite
mee] id eſt ſine fine. [Et] [etiā [vide
as filios filiorum tuorū].

Aug9 Quid eſt filios tuos et
Opa tua q̄ hic facies.
Qui ſunt filij filiorū. Fructus operū
tuorū. Facis elemoſinā: filij tui ſūt
opa elemoſinarū. Accipis vitā eter
nam: filij filiorū tuorum ſunt. Et ſic
videas [pacē] id eſt xp̄m [ſup iſrl'].

Caſ. id eſt ſup om̄es q̄ ſunt in illa
celeſti hierl'm quos inſi
det: et cūcta beata facit q̄cūqꝫ maie
ſtatis ſue virtute ꝯplectit'. Cogno
uim9 in p̄nti pſ. q̄ bona timentib9
deum ſint ꝓmiſſa. quos fructus re
cipiat q̄ d'nm ſincera mente formi
dat. Studio itaqꝫ maximo deprece
mur vt iſtū timorē accipe merea
mur q̄ nō ad penā petit': ſꝫ ad ſalu
tem vn̄ talia ꝓueniūt qualia nūn
q̄ꝫ de mūdi oblectatōe naſcunt'. Di
cit eni3 peti nimia ſupplicatōne qd
ſūmū eſt. Quapropter vt dictū ē
d'nm iugiter expetamus: vt ad ta
lia munera ꝓuenire mēamur gra
tia et largitate ipſius d'ni nr̄i Jeſu
chriſti: qui eſt benedictus in ſecu
la ſeculorū. Amen.

Pſal. CXXviij.

SEpe expug.
me a iu. Titulus Can
ticum graduum.

Hugo Iſte eſt decimus gra
dus: vi3 patientia in
aduerſis: q̄ gradus recte ſequitur
p̄cedente. Decens eni3 ē vt q̄ caſte
deum timet: viā ꝓ eo patient' ſuſti
neat. Intētio pſalmiſte mōet nos
ad patientiā. ¶ **Petrus cantor.**
Quā ꝓpter ſuā dignitatē ap'lus po
nit in fronte diffinitiōis caritatis:
dicēs. Caritas patiens ē. Hec vir
tus cōtra malū cuiuſlibet afflictio
nis: clipeus eſt fortitudinis. Vnde
d'ns in cathalogo virtutū poſt ſe
ptē virtutes patientiā octauā po
ſuit: dicens. Beati q̄ pſecutionem
patiūtur ꝓpter iuſticiā. et q̄nti me
riti quiſqꝫ apud deū exiſtat illata
iniuria vel ꝯtumelia ꝓbat. Nunq̄ꝫ
enī in hoc mūdo deerit iniq̄tas pre
mens: et iuſticia patiens. Vn̄ mat'
eccleſia loquit' filio ſuo ſic. Fili nō
mireris ſi moleſtias patiaris et tor
menta: cū mater fuerim paſſa. Dic
ergo ꝓpheta i pſona matris ecc'ie
[Sepe expugnauerūt me] videl3 ty
ranni et p'ctōres [a iuuentute
mea].

Hugo id eſt a p̄ncipio tē
poris: q̄n a fra
tre peruerſo abel iuſtus occiſus eſt
ex tūc cepit pſecutio iuſtorū [dicat
nūc iſrl'] id eſt eccleſia que deum ſpecu
latur per fidem. [Sepe expugna
uerūt me a iuuentute mea]. ¶ **Pe
trus cantor.** Iuuentus eccleſie
generalis concepte ſed nondū edi
te fuit in Abel. et iuuentus eccleſie
nate et confirmate fuit in apoſto
lis: que tunc tanq̄m in iuuentute
paſſa ē expug. ut patet
tēes multas.

Nico. in actib9

aploꝝ·viij°·et·ix°·capitul'· Vnde **Iero** in epiſtola ad Paulinū ·dicit ꝙ liber Act· aploꝝ videtur texere infantiā eccleſie naſcētis· Sequitur· Letemī ꝑ certo· non potuerūt mihi ſupplevalere· ꝙ ipſa eccīa magis creuit tpe pſecutionis ꝙ̄ pacis· ¶ Petrus cantor· Perſecutores mīq̄t eccleſie impugnauerūt me tormentis: ⁊ falſi xp̄iani impugnauerunt me adulatoib⁹: dolis ac ꝑuis morib⁹: ⁊ tn̄ iſti omnes non ꝑualuerūt·

Aug⁹ ⁊ non illis ꝯſenſi ad malū· Omīs eniꝫ mal⁹ ꝑpterea pſeq̄t bonū ꝙ bon⁹ nō ꝯſentit illi ad malū· Facit mal⁹ aliq̄d ſi nō obiurget epus: bon⁹ eſt epus· ⁊ ſi obiurget epus: malus eſt eps· Rapiat aliq̄s et ſi taceat ille cui rapit: bonus eſt· Sonat ſmo contra dictor libidinis ·amicus libidinis ſue odit ſmonē dei· Iubet auaricia vt mare trāſeas: vt te vētis ꝑcellꝫ cōmittas: ⁊ obtēpas Iubeo ego vt an̄ oſtiū tuū qd habes des pauꝑi: piger es ad faciēdū an̄ te bonū op⁹· ⁊ ſtrennu⁹ ad trāſeundū mare· ꝙ huis auaricie: ⁊ odiſti qd deus iubet· Cuꝫ aūt mal⁹ hec audire cepit: incipit velle criminari eos a quib⁹ audit bona ꝑcepta· Vn̄ ſubdit eccleſia pro ſuis mēbris· Supra dorſuꝫ meū fabricauerūt peccatores· ¶ Petrus cantor· Sup dorſuꝫ eccleſie fabricāt peccatores ꝙ mali bonos crebris tribulatōibus affligē nō ceſſant: ſꝫ ipſi boni faciē mentis ꝯuertētes ad dominū ⁊ dorſum ad ſeculū: obliuiſcētes q̄ retro ſunt: mala q̄ tpalit̄ tolerant q̄ſi in dorſo portant· Sed ꝙ me nō ceſſant pſeq̄· ꝑlongauerunt iniquitatē ſuā· addētes mala mal' ad maiorē dānatōeꝫ eoꝝ· Vn̄ ſubdit Dominꝰ iuſtus· reddens ſingulis ſcd̄m opera ſua·

Hugo Cōcidet ceruices peccatoꝝ· ⁊ deſtruet ſuperbias impioꝝ· Cōfundātur· eterna ꝯfuſiōe q̄ nunꝙ̄ delebit̄· ⁊ ꝯuertātur retrorſuꝫ· ⁊ ineſſicaces ⁊ impotētes fiāt· oēs q̄ oderūt ſyon· ⁊ q̄ ex odio pſecuti ſūt finalit̄ eccleſiam· Fiant ſicut fenuꝫ tectoruꝫ: quod priuſꝙ̄ euellatur exaruit·

Nico Optat pſalmiſ· zelo iuſticie: ꝙ ſic fenū creſcēs ſup tecta cito areſcit: ita cito trāſeat ⁊ deficiat pſpitas ⁊ gl'a pſeq̄ntiū eccleſiā· De quo· ſ· feno ⁊ de malis pſecutoribus ꝑdictis· non impleuit manū ſuam qui metet· ⁊ ſinū ſuū qui manipulos colliget·

Glo Angeli ſunt meſſores q̄ bonos fruct⁹ colligēt vt offerant deo· ſed hi de mal' non implebunt manū que ptinet ad operationē· vel ſinū qui pertinet ad cōſcientiam ⁊ non colligent ex eis bonam opationem vel bonaꝫ cogitationem· quia in ipſis nullus fru ct⁹ reperietur· Et non dixerūt qui preteribant· benedictio domini ſuper vos·

Auguſtin̄ Conſuetudo apd hebreos erat vt viatores benedicerent omnibus opantibus in agro vel in vinea vel in meſſe·

Caſſio Sic in

libro Ruth. ij. ca. legiť. dixitq₃ Bo
oz meſſoribus ſuis. Dñs vobiſcu₃
Qui rñderunt ei. Bñdicat tibi dñs.
De quo ritu hic a ↄtrario ſenſus aſ
ſumpt⁹ eſt. videl₃ ꝙ ſceleratis iam
ter opantib⁹ benedictio nulla pre
ſtatur. Eſt ergo ſenſus. Apoſtolica
ꝓplete atq₃ ſancti viri q̄ ↄtēpus ter
renis p̄terībāt vita₃ pñte₃ non di
xerūt ſceleratis ⁊ pſecutorib⁹ eccle
ſie manifeſt opātib⁹: bñdictio domi
ni ſup vos.

Aug⁹ Ergo oms̄ iſtos malos quos tole
rat eccleſia: vos q̄ legiſtis i ſcriptu
ris iuenietis maledictos ⁊ deſigna
tos ad antixp̄m ptinere. ad dyabo
lum ptinere ⁊ ad paleā: que cōbu
renda eſt igne eterno. Nullā inue
nis ſcripturā que de illis bñ loqui
tur. ꝙ tranſeūtes viam non illos
benedixerūt

Nico. ꝙ ꝓ damnatis non debet orari.

Caſſi. Et ne ipa bñdictio puta
retur hūanis virib⁹ ap
plicanda: ſequiť. [bñdiximus vob]
ſupple bñ opātib⁹ [i noīe dñi].

Aug⁹ ꝙ nēmo ſanctificat niſi
deus: nec quiſq̄ bonus
eſt niſi donō dei.

Caſſ. Qui āt odienti
b⁹ eccleſia₃ op
tat ↄfuſionē: hoc non maledicēdi
ſtudio loqť: ſ₃ future vitatis inſtinctu
qm̄ licet ꝓ inimicis noſtris p̄cipia
tur orandū: de obſtinatis ⁊ perituris qd veritas habebat: expoſuit.
nec tñ ſine fructu magne pietatis
hec dicta ſunt. multi em₃ de p̄dicta
pena ſe corrigūt: qñ obſtinatis ta
lia iminere cognoſcunt.

Col. Preſta nob̄ dñe patiētiā
in aduerſis: q̄tin⁹ picula mūdi trā
ſire valeam⁹ illeſi: et inter electos
a dextris tuis collocari: q̄ cu₃ patre
⁊ ſpūſancto viuis ⁊ regnas i ſecu
la ſeculorū. Amen.

Pſal. CXXIX.

De profūdis
clama. Titulus Can
ticum graduum.

Hugo Hic eſt. xi. gradus. ſ.
penitentialis ſupplica
tio: q̄ recte poſt p̄dictos grad⁹ po
nitur. ꝙ nec deū timens: nec mala
ꝓpter deū patiens: dignus eſt gra
tia vel gloria dei. qm̄ null⁹ eſt ſine
peccato.

Caſ. quin nō aut cogita
tiōe delinq̄m⁹: aut
verbo₄ ſupfluitate peccamus: aut
improuida actōe dilabimur. Vna
ē ḡ ſecuritas i h⁹ ſecli vite curſu. ſ. iugi
ter pijs p̄cib⁹ vacare: vt ꝙ a culpa
nō poſſum⁹ eē libi p munera pieta
tis mereamur abſolui.

Hug. Eſt āt pſ. iſte ſextus
inť pſ. pniales: ⁊. xi. inť ḡdu ales
in q̄ notať ꝙ q̄ntūcūq₃ ſit hō pfcūs
quā pfectōe₃ nōt numer⁹ ſenari⁹:
tñ deb₃ ſe reputare impfectū. ⁊ pec
cato: ē qd nōt numer⁹ vndenari⁹.
Senſus tituli talⁱ eſt. Pſ. iſte ē can
ticū ḡduū ⁊ leticia de aſcēſu ad deū
per penitētia₃. Nā in ītio pſalmi ſ.
hortatur nos ad penitenciam. Pe
nitens itaq₃ volens aſcendere: conſi
derat infirmitatem ſua₃ et miſerie
profunditatem in q̄ eſt: et clamat
ad deum qui ſolus poteſt cum libe
rare: dicens. [

De profundis ⌋hoc eſt de pfūi
dis vitioꝝ⌊clamaui⌋magna
deuotione cordis ⌊ad te domine⌋·q̄
ſolus potes me liberare·

Caſ. De hoc pfūdo Petrus glo
rioſas fudit lacrimas· de
iſto publicanꝰ pectore culpā da tū
debat:q̄ ſic in altū veneāt pctōꝛ vt
nec oculos leuaret in celū· Quapro
pter virtutē ſancte oratōis iſtiꝰ pe
nitētis intende· qꝛ tanto ſe credit ce
lerius audiendū q̄nto de imis pene
trabilibus ꝛ clauſtris vel ſecretis
cordis clamabat ad dñm· Deinde
ſequit·⌊dñe exaudi vocē meā⌋·de
imo cordis ad te clamantē·

Hugo ⌊Fiant aures tue in
tendētes:in vocē depca
tiōis mee⌋·ꝛ miſericordia ꝛ clemē
tia tua intēdat depcationi mee:vt
relaxet mihi pctā mea:ꝛ neceſſe ē
vt peccata dimittas·

Nico. ⌊Si iniq̄tates obſua
ueris dñe⌋ad puniēdū
eas ſm q̄titatē culpe⌊dñe q̄s ſuſti
nebit·q̄ſi dicat Nullꝰ· qꝛ tanta eſt
offenſa q̄ntus ille qui offendit·

Caſ. Videns ꝙ ꝓpħa nullū eſſe
q̄ nō aut cogitatōibꝰ ſup
fluis excedat:aut vacuo ſmone de
linq̄t:aut manuū actibꝰ occupet
territus clamat ad dñm pōdus iu
ſticie ipſiꝰ genus hūanū ſuſtinere
non poſſe:niſi miſericordie ſue pre
ſtet auxilium· Vnde ſbdit·

Nico. Quia apud te ꝓpicia
tio ē⌋vt viꝫ pena pctōri
debita miſericoꝛ **Augꝰ** Nam ſi
diter minuat nō eſſꝫ
apd̄ te ꝓpiciatio:ſi iudex eſſe velles
ꝛ miſericoꝛs eſſe nolles:obſuates
omnes iniq̄tates nrās ꝛ quereres
eas quis ſuſtineret:q̄s ante te ſta
ret ꝛ diceret:inocēs ſū:quis ſtaret
ī iudicio tuo· Spes ergo vna eſt·
Quia apud te propiciatio eſt⌋·

Caſſio Non eſt enī ī noſtris
actibus vt mēamur
abſolui:ſꝫ ipſius ꝓpiciatōis eſt vt
ꝯfitentē reū dignetur liberare·⌊ꝛ
propter legem tuam⌋·

Augꝰ Que eſt lex iſta· Inuicē
onera portate: et ſic im
plebitis legē xpi· Qui portāt iuicē
onera ſua·q̄ fideliter dicūt· dimit
te nobis debita nr̄a· ſicͭ ꝛ nos dim·
debi·nr̄· Ideo ꝓpter hanc legē⌊ſuſti
nui te dñe⌋ꝛ flagella patient tole
raui in ſpe

Hugo Suſtinui ꝙ
venie· te domie fla
gellantē expectās miſericordiaꝫ li
berantē:ꝛ iuſticiā retribuentē Vn̄
ſubdit·⌊Suſtinuit aīa mea in
vbo eiꝰ⌋ꝛ in ꝓmiſſis eiꝰ:ꝓmittētē
mihi poſt veniā vitā eternā· Jdeo
⌊ſperauit aīa mea in dño⌋q̄ remit
tit pctā ꝛ premia etna largit·

Nico. Qualꝭ aūt debeat eē ſpes
iſta ꝯſeq̄nter oñdit: di
cens·⌊A cuſtodia matutina vſqꝫ
ad noctē⌋ꝛ a mane iuuentutis vſꝫ
ad noctē mortis ꝛ vſqꝫ ad terminū
huiꝰ vite⌊ſperet iſrl'⌋ꝛ populus
chriſtianus: non in felicitate ꝛ ꝓ
ſperitate ſeculi:neqꝫ in tranſitoꝛijs
ſꝫ⌊i dño⌋miſericordiā ab eo patiē
ter expectando· Cuius rationeꝫ aſ
ſignat:dicēs·⌊Quia apud dñm
miſericoꝛ **Caſſiodo** que po
dia⌋· teſt ex

puerſo facere piun: ex mortali im
mortalez: ⁊ ex carneo angelis ſimi
lez. Addidit etiā. [⁊ copioſa apud
eũ redemptio.] cui⁹ pcioſo ſangui
ne totus mũdus redēpt⁹ eſt. [Et
ipſe redimet ꝓprio ſāguine [iſrł]
⁊ ꝓpl'm fidelez qui credit in eũ fide
non ficta [ex oibus iniquitatibus
eius] tam mortalib⁹ ꝗ̄ venialibus
peccatis. De ꝓfundo quidē pſ. iſte
fecit iniciũ: ſʒ ad altitudinē magnā
fecit finez: velut ſol ꝓuect⁹ aſcendit
vt cognoſcam⁹ quā vtilitatē habe
at pnīa q̄ i tali culmie noſcit̄ collo
cata. Et ideo cōſiderem⁹ ꝙ noxia ſit
ſupbia: cui non deſinit obuiare fre
quēs medicina. Vñ ſp cōmonem⁹
vt ab ea nunꝗ̄ deſidia faciēte ceſſe
mus. Horream⁹ ḡ ſupbiā q̄ ange
lum de gratia ſupne ſuauitatis eie
cit. Amem⁹ humilitatē: q̄ ad celos
fideles extulit. Velocit̄ cōfiteamur
q̄d male fecim⁹ vt ab oibus iniq̄ta
tib⁹ liberemur. Per dñm noſtruz
Jeſum xp̄m: cui eſt honor ⁊ gloria
in ſecula ſeculorũ. Amen.

Pſal. CXXX.

Domine non
eſt exal. Titul⁹. Cãticũ
graduum.

Hugo Hic eſt .xij. gradus. ſ.
hũilitatis: qui recte
poſt p̄cedentē pſal. ponit̄: in q̄ actũ
eſt de pnīa q̄ ſine humilitate inutil'
eſt. Vir itaqꝫ iuſtus in cui⁹ pſona
ꝓpheta hic loquit̄: humilitatē in
ſe oſtendit: dicens.

Domine non eſt exaltatuz cor
meum.] **Nico.** p ſupbiā mo
tu interiori.
Jero. ſʒ in cōtritione ⁊ in hũili
atione eius obtuli tibi ſa
crificiũ ſpũs cōtribulati. [neqꝫ ela
ti ſunt oculi mei] ſigno exteriori:
vt tranſitoria cōcupiſceret̄ ⁊ caduca.
Hugo Poſtꝗ̄ iſte dixit q̄
lis fuerit in corde inte
rius: ⁊ q̄lis extiterit foris in corpe:
cōſeq̄nter oñdit qualis fuerit i acti
one: dicens. Neqꝫ ambulaui] .i.
non cōcupiui eſſe in pōpoſa ſocie
tate: vel non ſupbiui [in magnis]
factis vel virtutibus quibuſcũqꝫ.
[neqꝫ in mirabilib⁹ ſup me] .i. nō
cōcupiui aliq̄ facere ſuper virtutez
meam: ſicut multi qui ex factis vel
dictis magis querũt gignere i po
pulo admirationez ꝗ̄ edificationē
ex quo aliq̄d magni poſſint videri
vel lau **Aug⁹** Hoc totũ plani
dari. us dicat̄ ⁊ audi
atur. Non fui ſupbus. nolui q̄ſi in
mirabilib⁹ innoteſcere hoibus. ⁊
nec q̄ſiui aliquid ſup̄ vires meas.
vnde apud imperitos me iactarez.
Omīs ſupbus diſplicet deo. Debet
ergo ſe hũana anima humiliare:
ne deo diſpliceat: ⁊ toto corde intu
eri q̄d dictũ eſt. Quãto magnus es
humilia te in omnib⁹: ⁊ coraz deo
inuenies gratiā. Sequitur.
Hugo [Si] nō hũiliter ſen
tiebā] de memetipſo
[ſʒ exaltaui aīaz meā] .i. meipſum
laudādo: vel p̄ſumēdo de bono q̄d
non habeo: ſicut phariſei qui di
cunt. Labia noſtra a nobis ſunt ſi

at ſupp̄ de me punitio in modum qui ſequitur [Sicut ablactat⁹] .i. ſicut puer abſtract⁹ a mamilla matris priuatur cōſolacione conſueta dum adhuc deberet recubē [ſup matrem ſuā] dulciter lactē do [ita retribucio in anima mea] ideſt ſic a me ſubtrahatur conſolacio diuina **Caſſ.** Ac ſi dicat. Si ego te preſūpſi ſupbiēdo cōtempnere tu me merito videis abiicere. Poſtq̄ humilitatem et manſuetudinē ſequēdā cōpetēt edocuit. vnūquēq; fidelium monet vt cōfidētiā ſuam ſēp ponat in dño dicens [Speret iſrahel in domino] .i. populus chriſtian⁹ [ex hoc nunc et vſq; in ſeculū] idē a p̄ſenti vſq; ad eternitatem futuram ſic ſextū pſalmū ꝯpendioſo fine cōcludit vt ſancte humilitati cōueniret ipſa breuitas dictōnis/ Mirabilis nimis eſt huilitas. que ideo maxime inter virtutes precelſas honorata cōſurgit. qm̄ altiſſime maieſtatis dignacio eā aſſumpſit

Collector Hanc dei filius de celo deſcendens in ſe demōſtrauit vt hoies p eam celum aſcendere doceret: qm̄ qui ſe humiliat exaltabit Per dñm nr̄m iħm chriſtū q̄ eſt benedict⁹ in ſecula ſeculorū Amen

Pſalmus Cxxxi

Memento domine. Titulus cāticum gduū **Gloſa**. In hoc .xiii. gradu iam humilis agit de edificatione ſpiritualis domus dei ſicut dauid ad litterā voluit do edificare domū materialem. Et cōgrue poſt gradum huilitatis agit de edificacōne ſpūalis dom⁹: q2 p huilitatem efficit quis domus dei Vnde pphā ait. Sup quē requieſcet ſpirit⁹ meus niſi ſup humilē et q̄ etiā timentem verba mea.

Caſſio. Prima igit narracōne dñi criſti verba refert quibus patri ſuo pmiſit ſe requiē nullatenus ſumere niſi pri⁹ vē religionis affectū huānis pectoribus infudiſſet. Vnde dicit

Memento dñe dd] Si pphā dauid hoc dixiſſet: de ſe potuiſſ dicē Memēto mei Sed vt alterum ſigret dixit Memento dñe dd .i. xpi q̄ ei⁹ nomine vocari voluit: de cuius genere aſſumptur⁹ erat carnem

Iero. [et ois māſuetudinis eius] . q2 nō cōtendit neq; clamauit: ſed ſicut agn⁹ manſuet⁹ duct⁹ ē ad mortē **Caſſiodorus** Hoc certe quod poterat de ſe dd ppheta dicere cū ſe meminiſſ vriam et heuz xpē vxorē ei⁹ crudelit occidiſſe. Vn ip ſi⁹ penitētie glorioſū extat exemplum

Hugo [ſicut iurauit domino votum vouit deo iacob] quaſi dicat Ad hoc memento xpi hois vt impleat qd firmiter promiſit

Caſſi. votū itaq; filii fuit vt xprie incarnacōis aduentu reconſiliaret pri gē n⁹ huānū

Hugo Sꝫ nūqd poterāt criſt⁹ iplere qd ꝓmiſerāt. conſtat q2 ſic q2 de⁹ ēa h⁹ credebat pphā. Quare ḡ precat hoc duplici rōne pbat

Primo vt oſtēdat q̄ quicquid hʒ
xp̄s: habet a p̄re. Vn̄ ipſe ait Io.
v. Non poſſum ego a meipſo facē
quicq̄. Secūdo vt oñdat q̄ ſic volū
tas pmittēdi eſt a deo: ita ⁊ facul
tas implendi. Vn̄ Aug⁹. Nemo p̄
ſumat ſuis viribꝰ q̄d vouelt. Qui em̄
te hortatur vt voueas: ipſe te adiu
uat vt reddas. Et hoc eſt qđ dicit
Apoꝰ. ad Philip. ij. Ipſe dat ⁊ vel
le ⁊ pficere p ſua bona voluntate.
Votū aūt xp̄i hoīs exponit cū ſub
infer Nico. ⌊Si introiero⌋ id
tur. est introitu.

Cas. ⌊in tabnaculū domꝰ mee⌋
hoc eſt i celeſtē habitatio
nem in quā xp̄us poſt reſurrectōem
ſuā cū aſſumpta carne videtibus
ap̄lis introierit. ⌊ſi aſcēdero⌋ ⁊ nō
aſcendā ⌊in lectū ſtrati mei⌋ ⁊ i ſuā
requiē: q̄ eſt a dextris dei: vbi eſt re
quies ⁊ finis laborꝝ. ⌊Si dedero ſō
nū oculis meis⌋. Somnꝰ iſte ītel
ligēdus eſt req̄es mortis triduane
⌊⁊ palpebris meis dormitatōem⌋.
⌊Et req̄eʒ tp̄ibꝰ meis⌋. Hec oīa
hūanitati xp̄i ɔuenire noſcitur.

Iero. In quibꝰ nō ſe d̄ hoc mū
do ad celū rediturū polli
cetur: niſi priꝰ dignū deo p̄ri locū
vel eccleſie ɔgregatōeʒ ſua reſurre
ctione ɔſtrueret. Vn̄ ſbdit. ⌊donec
inueniā locū dn̄o⌋ in pectoribꝰ cre
dentiū ⌊tabnaculū deo Iacob⌋ ⁊ ec
cleſiā: in q̄ vere militant filij Iacob
videlʒ chriſtiani q̄ ɔtra temptatio
nes vitiorū luctari non ceſſant.

Cas. Locus em̄ dn̄i eſt tabna
culū pectoris chriſtiani.
⁊ atria eccleſie catholice: q̄ ille tāq̄
celū ſp̄ inhabitat. Et tabnacula ſi
bi ex nob̄ ⁊ i nob̄ fecit: q̄n ipſe nos
eterne vite ꝓpria miſeratōe reſtituit.

Aug⁹. Habet ergo dn̄s locū
in corde fideliū q̄ vnū
eſt cor oīm in caritate copulatorū.
Vn̄ de eis ſcriptura dic̄. Erat illis aīa
vna: ⁊ cor vnū in dn̄o. Multi āt ne
faciāt locū dn̄o ſua querūt: ſua di
ligūt: ſua ptāte gaudēt: p̄uatū ſuū
ɔcupiſcūt. Qui autē vult facē locū
dn̄o: non de p̄uato: ſʒ de cōmuni de
bet gaudē. ꝓpter illa q̄ ſinguli poſ
ſidemus exiſtūt lites: inimicicie: di
ſcordie: bella int̄ oēs: tumultus:
diſſentiōes: homicidia. Nunq̄d ꝓp̄
iſta q̄ coīter poſſidemꝰ: litigamꝰ.
Aerem iſtū coiter dicimꝰ. ſolem cō
muniter oēs videmꝰ. Beati ḡ q̄ ſic
faciūt locū dn̄o: vt p̄uato ſuo non
gaudeāt. Abſtineamꝰ ḡ nos frēs a
poſſeſſione rei p̄uate: aut ab amo
re ſi non poſſumꝰ a poſſeſſiōe: ⁊ fa
ciamus locū dn̄o. Hoſpitari a te
vult xp̄us. fac illi locū. Quid ē: fac
illi locū. Noli amare teip̄m. illum
ama. Si te amaueris: claudis ɔtra
illū. ſi illū amaueris: apis illi. Dein
oñdit quō eccleſia eſt dn̄o edifica
ta: dicens. ⌊Ecce audiuimꝰ eā in
effra ta.⌋ Iero. Effrata eſt bethleʒ
vt legitur Gen̄. xxxv
vbi primū ecclia eſt audita. q̄ in
ipſa xp̄s dn̄s carnē aſſumpſit. In
hac ⁊ Rachel iſrl̄ dilecta quieſcit
q̄ typū geſſit eccleſie. ⌊inuenimꝰ eā
in campis ſilue⌋. q̄ eccleſia collcā
eſt ex gentibus qui tanq̄ inculti ⁊
indocti dicti ſunt Cas. ſed facti
cāpi ſilue. ſunt ex

agreſtib⁹ manſueti. ⁊ ex ſterilib⁹ fructuoſi: ex cubilib; dꝛaconū t̄pla chriſti domi nantis

Iero Jn troibi⁹ in tabernaculū ei⁹ nos qui in vna domo eccleſie cōgregamur p dn̄m adorabimus in loco vbi ſteterūt pedes ei⁹ i quo p̄dicacōes ap̄lice audiunt̄ qui ſuſtentat totum corpus eccē.

Caſſ pedes ſiḡt euāgelicas miſſiones ſicut ſcriptum eſt. Quā ſpecioſi pedes euāgelizātium pacē Jbi enim ſteterūt pedes eius vbi fidei veritas probat̄ eſſe fūdata Surge dn̄e in req̄e; tuam

Iero Jpſe iā expleſti iuāmenta reddidiſti votū. iā inuemiſti locū deo in cordib⁹ credentiu; iā pduxiſti ex latere tuo eccleſiam ſurge nunc a morte

Hugo in requiem tuā ⁊ in glorificatā naturā. ⁊ non ſolū tu ſ; etia; ⁊ archa ſāctificacōniſ tue quaſi dicat Tu p̄or ſurge ⁊ archa. ⁊ eccā q̄m ſanctificaſti p aſpſionē ſanguinis tui ſurgat poſt te ⁊ p te ſicut ap̄ls dicit. ⁊ ad Cho. xi. Si chriſtus reſurrexit: ⁊ nos reſurgem⁹. Poſtq̄ ꝓph̄a dixit eccām cū xp̄o exaltādā cōſequēter orat vt fideles ei⁹ virtutibus ornent̄. quatin⁹ ⁊ ipſi digni efficiantur cū xp̄o exaltari. Et diſtiguit ꝓph̄a ipſā eccleſiā in duas ptes viz in prelatos ⁊ ſubditos vn̄ ꝓ vtriſq; oāt vt i virtutib⁹ ꝓficiāt Et primo ꝓ prelatis dicēs Sacerdotes tui gratis ſacramenta miniſtrātes ⁊ ad obſeqū tuū deputati.

Nico induant̄ iuſticia ita q̄ nō ſolū ornent̄ exteri⁹ ornamentis corpalibus ſed etia; interius virtutib⁹ vt digne tibi valeāt i eccā miſtrare ⁊ ſancti tui exultent ⁊ minores miniſtri eccē exultēt te laudēt cū deuocōne mētis i ſigno exteriori apparēte ſcd̄m illd̄ pſal. lxxxiij. Cor meū ⁊ caro mea: exultauerūt in deū viuu;. Deinde orat propheta ad deum patrem i perſona eccleſie dicens

Iero propter dauid ſeruū tuu; . id eſt propter filium tuū qui ex ſemine dauid forma; ſerui lem ſuſcepit nō auertas faciē xp̄i tui ⁊ clementiā atq; claritate; filij tui a ſāctis i quibus ip̄e xp̄s habitat ⁊ illumīat eos Jurauit domin⁹ dauid veritatem ⁊ deus pater deo homini inuiolabilit̄ ꝓmiſit.

Caſſio et non fruſtrabitur . eū. Fruſtrari enim ē in irritum ꝓmiſſa deducere. Trāſlacio romana habet. ⁊ nō penitebit eum id eſt nō mutabit

Jeronimus Ergo deus pater non fruſtrabitur id eſt nō euacuabit promiſſum ſed adimplet dicens. de fructu ventris tui. ⁊ de filijs ſp̄ualibus p tuam doctrina; in fide nutritis. Nos ſumus fructus vētris ei⁹ quos ſpiritualit̄ tāq̄ ex vtero genera uit

Hugo Sicut iacobus i. caplo dic̄. Volūtarie nos genuit verbo veritatiſ ſue ponā ſup ſedē tuā ⁊ faciā p̄latos ⁊ doctores eccleſie qui tuā doctrinā euangelicam predicabunt

Caſſio Jn illius enim ſede . recte ſedere quiſ dicitur cui⁹ precepta docere mōſtrat̄

Hugo Hoc verificatū eſt in
apoſtolis de quibus
ī alio pſ̄. dī. Pro prib⁹ tuis nati ſūt
tibi filij: cōſtitues eos principes ſu
per omnē terraȝ. De quib⁹ p̄latis
⁊ doctorib⁹ eccleſie p̄dictis adhuc
ſubdit. ⌊Si⌋ cuſtodierit filij tui⌋
videlicet apoſtoli ⁊ doctores ecclē.
⌊teſtamentū meū⌋ i. decē precepta
legis. ⌊⁊ teſtimonia mea⌋ videlicȝ
mandata euāgelica q̄ de mea volū
tate teſtificant. ⌊hec q̄ docebo eos⌋
p Moyſen ⁊ p te o xp̄e. q2 lex p Mo
yſen data eſt. ⁊ veritas per Jeſum
xp̄m facta: vt habet Jo. i. ⌊Et⌋
etiam fil⌊filij eoꝝ⌋ qui p eos credi
turi ſūt: cuſtodierint hec p̄cepta et
mandata ope adimplendo. ⌊vſq3 ī
ſeculū ſedebūt ſup ſedē tuā⌋ i. ſine
fine tecum regnabunt.

Caſſ. His ergo ſedes dñi dabi
tur: qui participes regni
eius eſſe meruerūt: ſicut dicit ipſe
xp̄us in euāgelio Pat. volo vt vbi
ego ſum ⁊ ipſi ſint mecum.

Hugo Hoc aūt pmiſit dñs
non p meritis eorū:
ſed gratis. Vnde ſubditur ⌊Quo
niā elegit dñs ſyon⌋ i. eccleſiā nul
lo merito p̄cedente: ſed ſola gratia
⌊elegit eam in habitationeȝ ſibi⌋
Vnde Apoc. xxi. dicit. Ecce tabna
culum dei cū hoībus: ⁊ habitabit
cum eis.

Caſſi. Jlla enim maieſtas
ſūme bona: ſūme be
ata: ſūme potēs. q̄uis vbiq3 ſit to
ta: tamen beatoꝝ pectora poſſidēs
habitacula ſibi facit: quos ſue mi
ſericordie virtute elegit. Deinde cō
firmat dñs verba ppheta p ſe: dicēs.

Hugo R. Et requies mea⌋
videlȝ eccl̄ia aut quecūq3
fidelis aīa a peccatis mūdata: ē
dom⁹ dei ⌊in ſeculū ſeculi⌋. q2 ipaȝ
inhabitat in p̄ñti p grām: ⁊ in fu
turo p glo
riam.

Aug⁹ Non enim de
us pater ali
quādo turbat vt requieſcat: ſȝ dic
ſe requieſcere in nobis. q2 nos in il
lo requiē habem⁹. ⌊hic habitabo
qm̄ elegi eā⌋ q̄i dicat. Hec hītatio

Hugo mea erit ex pura gratia
mea: q̄ dat ipſi eccleſie
benedictionē. Vnde ſubdit. ⌊Vi
duam eius⌋ ſcilicet eccleſiam aut
oēȝ aīam

Caſ. que omni auxilio
maȝ mundano vidua
ta: ſolam ſpeȝ ſuā ponit in domino.
Eccleſia enī q̄uis ⁊ ꝯiugatas ⁊ vir
gines ꝯtinere videatur: vidua tamē
dī. q2 p̄ſidio ſeculari deſtituta ſpeȝ
ſuam in celeſti ſponſo repoſuit qui
eam de fuſca pulchraȝ: de errone a
rectā: de crudeli piam: de caduca fir
miſſimaȝ
fecit.

Hugo Hanc inquit
xp̄i eccleſiam
⌊benedicēs⌋ benedictiōe gratie in
p̄ñti ⌊benedicam⌋ benedictōe glīe
in futuro: cum dicetur electis illud
Math. xxv. Venite benedicti p̄ris
mei pcipite regnū. ⌊paupes eius⌋
videlicet eccleſie q̄ non preſumūt
de ſuis meritis: ſed iugiter ſuos
defectus ꝯſiderātes: in ſola dei mīa
ſpeȝ ſuā ponūt. Hos inquit dñs ⌊ſa
turabo pa
nibus⌋.

Aug⁹ Simus pau
peres ⁊ tunc
ſaturabimur. Multi p̄ſumentes de
hoc ſeculo: et ſuperbi xp̄iani ſunt
q̄ ꝯederant xp̄m: ſed non ſaturant.

Saturati ſūt eniꝫ: ⁊ habundant in
ſupbia ſua. De talib⁹ dicit̃ Obpro
briū habūdantib⁹ ⁊ deſpectio ſu
pbis Iſti habundāt . ⁊ ideo mādu
cāt ſed nō ſaturant̃ Et qđ de ill' dic
tū eſt in pſal. Mādūcauerūt ⁊ ado
rauerūt om̄s diuites t're Adorant
xp̄m . venerant̃ xp̄m . ſupplicāt xp̄o
ſed nō ſaturāt̃ ſapia ⁊ iuſticia ip
ſius Quare? quia nō ſunt paupes
Paup dei . ī aio ē nō ī ſacco . Proce
dit aliqū hō habens plenā domū .
vberes t'ras . multa p̄dia . multum
auri ⁊ argenti: nouerit q2 in ipis n̄
eſt p̄ſumēdū huiliat ſe deo . facit in
de vnde cor ipſi⁹ ita ad deū erigitur
vt nouerit quia non ſolū nihil il
li pſint diuicie ille . ſed ipediūt pe
des ipſi⁹ niſi ille regat ⁊ ille ſubue
niat . et iſte tal' numerat̃ int̃ pau
peres q̄ ſaturātur panib⁹ . Inueis
⁊ aliū mendicū et inflatū aut ideo i
flatū q2 nihil habet . q̄rēt t̄n vnde
iflet̃ . Non attēdit de⁹ facultatē ſed
cupiditateꝫ . iudicat eum ſm cupi
ditatem qua inhiat reb⁹ tpalib⁹ .
non ſcd̄m facultatē quā ei nō ꝯtin
git adipiſci Ita fit vt om̄es huiles
ſcō corde ⁊ in caritate gemina ꝯſti
tutos q̄cquid habuerit in hoc ſe
culo it̃ paupes ſuos numeret de⁹ .
quos ſaturat panib⁹ . Dn̄s ei q̄nqꝫ
panib⁹ paſcit ⁊ ſaciat ſuos fideles
prim⁹ ē pais pn̄ie . de q̄ dī in alio
pſal. Cinerē tāq̄ panē mādūcabā
Item fuerūt m̄ lacrime mee: panes
die ac nocte . Scd̄s eſt pais doctri
ne . de q̄ dr̄ eccleſiaſt . xv . Cibauit il
lū pane vite ⁊ intellect⁹ . Tertius
eſt pais eukariſtie: de quo ſalua
tor dicit Ioh . v Panis queꝫ ego
dabo . caro mea eſt pro mūdi vita .
Quartus ē panis grē . de q̄ dicitur
luce . xi . Panē nr̄m q̄tidianū dano
bis hodie . Quint⁹ eſt pais gl'e de
q̄ dicit̃ luce . xiiij . Btūs qui mandu
cabit panem in regno dei De hiis
panib⁹ ſaturātur paupes ſpū . Se
q̄tur adhuc vox patris ⌊ Sacerdo
tes eius induā ſalutari ⌋

Nico ⁊ grā ſpūs ſcī ⌊ ⁊ ſancti
ei⁹ ⌋ omnes viꝫ fideles in
baptiſmo ſanctificati ⌊ exultacōe
exultabūt ⁊ in domi⁹ gaudebunt
leticia ppetua **Hugo** p euaſi
one mali ⁊ adepcōe boni ⌊ Illuc
⌋ ⁊ ī futuro vbi ſcī exultabunt ⌊ p
ducam cornu **Caſſ.** ⁊ fortitudi
dauid ⌋ neꝫ poteſta
tis xp̄i que in illa iudicacōne mon
ſtrāda eſt . vbi ab ipo ſāctis et'na
premia ꝯcedūt̃ Et vt dn̄m xp̄m de
buiſſes aduertē . Sequitur ⌊ para
ui lucernam chriſto meo ⌋

Hugo ⁊ feci lucnā filio meo .
Lucerna q̄ppe eſt vas
vbi lumen ponitur . Ideꝫ eſt ergo
Ac ſi dicat Ideo ad tātaꝫ celſitudi
nem veniēt ſancti . qui erunt vaſa
in quibus lucebit xp̄s . Vel dicit̃
de eccā militāte . Illuc pducam cor
nu dauid ⁊ eccē dabo fortitudiem
chriſti . augendo ptāteꝫ ei⁹ ꝯtra in
imicos ſpūales . paui lucernaꝫ cri
ſto meo **Jeromi⁹** Iohes bap
tiſta precurſor dn̄i ſaluatoris no
ſtri a deo patre dicit̃ preparata lu
cerna: qui cum in huius mundi te
nebras venturum annunciauit
⌊ Inimicos eius ⌋ videlicet iudeos

non credentes ⌊ induam cõfuſiõe ⌋
cum viderint dominum in maieſta
te. ⌊ ſuper ipſum autem ⌋.

Hugo ꝛ· ſup chriſtũ. ⌊ efflore
bit ⌋ ꝛ· efficacit̃ ⁊ excel
lẽter apparebit. ⌊ ſãctificatio mea ⌋
ꝛ· ptãs ſãctificandi. qm̃ ſolus xp̃s
ſanctificauit p ſanguinez ſuũ eccle
ſiam. Vnde Apoꝰ. ad Epħ. v. ait.
Chriſtus dilexit eccleſiã: ⁊ ſeipſuz
ꝑ ea tradidit vt illaz ſãctificaret.

Caſ. Audiſtis quid aſcendens
iſte ꝑfecit. audiſtis quia
nos iocũditate impleuerit. Nam ſi
cut ab initio cãtica graduũ vniuer
ſa grandeſcãt: licz tamẽ iſta dicere
celſiora q̃ de dñi aduẽtu clariſſimo
lumie lampauerũt. Creatore quip
pe proplexitato: neceſſe fuit graduz
creſcere per quem augmẽta ſumẽ
cõſtat vniuerſa. Reſtat nobis i ſe
quẽtibꝰ gradibus pſ̃. dilcõ ꝓximi
⁊ caritas dei. q̃ ſi pura mẽte ↄſcẽdi
mus: tũc ad eiꝰ glorioſum peruenie
mus aſpectũ: qui eſt benedictus in
ſecula ſeculoꝝ. Amen.

Pſalmꝰ. Cxxxij.

Ecce q̃ bonũ ⁊ q̃ io. Titulꝰ. Canticũ
graduum.

Hugo Gradus. xiiij eſt cari
tas fraterna: q̃ facit
fratres habitare in vnũ. Ex iſto ḡ
ſequitur bñdictio et vita eterna.
Recte autẽ ſequit̃ iſte pſ̃. preceden
tem. qꝛ ibi actũ eſt de edificatione
domus dñi que pficitur i caritate:
de qua hic agit̃. Propħa ḡ loq̃ns
de fratrum cohabitatiõe exultat:
dicens. ⌊

Ecce ⌋ oſtendẽtis ⁊ cõgratulan
tis vox eſt. q̃ bonũ ⁊ q̃ iocun
dum ⌋ ꝛ· q̃ delectabile eſt inq̃ ⌊ ha
bitare fratres in vnum ⌋.

Iero ꝛ· cõcorditer mente ⁊ nõ
corpe. Eſau et Jacob fue
runt fratres. Et qꝛ ſil' habitabãt
fuit eis cauſã diſcordie. frater meꝰ
carnalis: non tm̃ me amat q̃ntum
ſubſtãm meã. Ergo qꝛ hic frater di
cit: non fratres dicit corpe: ſꝫ fr̃es
ſpirituales: quibus eſt cor vnum
et aĩa vna.

Caſſ. Hoc reſpicit ad ca
ritatẽ: q̃n. ſ. perfecti
cõmunibus ſe hortant̃ exemplis.
et alter alterius virtutes imitãdo
mutue dilectionis ſe vinculo ↄpre
hendunt. Ipſa eſt enim habitatio
quã dñs querit. non tecta q̃ cõſo
ciant corpora: ſed que animas reli
gioſa ſocietate cõiungit.

Iero Proprie pſalmꝰ iſte ceno
bijs ⁊ monaſterijs cõue
nit. Licet eñi ⁊ de eccleſijs intelliga
tur: ſed ibi ꝯpoſiti aduerſitate vide
tur non eſſe tanta cõcordia: videlꝫ
alius ad domũ ire feſtinat: aliꝰ ad
circũ: aliꝰ in eccleſia de vſuris cogi
tat. In monaſterijs autẽ vnũ ꝯpo
ſitum ⁊ vnius animus eſt.

Caſ. Nam vt hanc adunatiõe;
nõ mediocre aliq̃d bonum
ſed intelligeres eſſe mirabile ſb̃ mi
ſticis cõpatiõibus vſqꜫ ad finem
laus eum digna ꝓſequit̃ cum dĩ.
⌊ Sicut vngentũ in capite q̃d de
ſcendit in barbã barbam aaron.
Quod deſcendit in orã veſtimẽti

eius: ſicut ros hermon qui deſcen
dit in mon **Hugo** Per vngen
tẽ ſyon tũ ſignifica
tur grã ſpũs ſcĩ. Caput xp̃s eſt.
Barba enĩ q̃ ſignũ eſt virilitatis
ſigt aplos: qui fortes fuerũt ĩ bel
lo. Per aaron xp̃s intelligit q̃ cũ i
mũdo non inueniret mundum qd̃
offerret. ſeipm̃ obtulit in ſacrifici
uz p nobis. Per oraz veſtimẽti ſig
nificat eccã: p ros hermõ ſigt grã
xp̃i. Nã hermõ ĩterptat lumẽ exal
tatũ. Mõs ſyon eſt eccã Eſt ergo
ſẽſus. Habitaẽ ĩ vnũ ẽ iocũdũ tã
q̃ vngentũ.i. grã ſpũs ſcĩ exiſtẽs
ĩ capite.i. ĩ xp̃o qd̃.i. q̃ grã deſcẽdit
poſtea ĩ barbã barbaz aaron.i. ĩn
aplos xp̃i q̃ adherẽtes inmediate
xp̃o p̃mi ĩ vnũ hitaẽ ceperũt qd̃ ẽe
vngẽtũ poſtea deſcendit in orã ve
ſtimen **Caſſ.** .i. in eccãm q̃ vſq3
ti eius ad extremitates eius
ſpũs ſcĩ grã deſcendit. q̃ baptiza
tos vſq3 in finẽ ſcl̃i mie ſue digna
cõne ſcĩficat. Ipa eſt enĩ eccã q̃ p
tunicã illaz deſignata ẽ que diuidi
non potuit tpe **Hugo** Et etiaz
paſſionis bonũ et
iocũduz ẽ hitare frẽs ĩ vnũ. ſic ros
hermon.i. grã criſti **Aug.** Naz
hermõ hebraice ĩnterpretat lumẽ ex
altatũ: ⁊ xp̃s qui eſt lumẽ vez pri
mo ĩ cruce. poſtea ĩ celo exaltat⁹ ẽ
Qz frẽs habitant ĩ vnũ. nõ ex ſuis
meritis. nec a ſuis viribus: ſ3 eſt ex
illius dono ⁊ ex illius grã. ſicut ros
de celo ex ipſius voluntate cadit
Hugo q̃.i. que grã deſcẽdit in
mõte ſyon.i. in eccãm vel in aplos
ac fideles in die pẽthecoſtes in ipo
monte congregatos. Quoniam
illic.i. in vnanimi cohitacõne frm̃
mãdauit dñs benedictõem.i. p̃
cepit vt hic benedicerent deuz. q̃m
diſcordibus nulla p̃ſtat bñdictõ et
ita deũ bñdicẽtes hẽrent vitaz du
raturam vſq3 in ſcl̃m ſeculi.
Caſſio. Oñſa ẽ nobis vnita
tis vtilitas. ⁊ declara
tũ quid fraternus poſſit preſtare
affectus diligam⁹ ergo fratrem
tanq̃ nos. Amemus dominum ſu
pra nos vt iſta dilectõ proximoꝝ
ad illam nos pducat domini per
fectiſſimam caritatez. Hoc mona
ſterijs. hoc etiaz eccleſijs. hoc ciui
tatibus. hoc villis. hoc heremitis
conſtat eſſe predicatũ Nullus enĩ
ab iſta fraternitate diuiditur qui
affectum ſancte religionis habẽ
monſtratur. Proſp in libro de vita
cõtemplatiua diligim⁹ enim fra
tres tanq̃ nos. qñ ad mores bonos
⁊ ad eternam vitam conſequendã
ſicut nobis eorum ſaluti cõſulim⁹:
qñ nos in eorum piculis cogita⁹
vt nobis ſubueniri optarem⁹. ita
eis ſubueniem⁹. Aut ſi facultas de
fuerit. voluntatem ſubueniẽdi te
ne **Coll** Sicq3 in proximorũ
m⁹ dilectione pfcĩ. xv.
gradum ſub ſcriptum qui in dei di
lectione conſiſtit aſcendere ſtudea
mus. gratia ac miſericordia domi
ni noſtri iheſu criſti qui eſt bene
dictus in ſecula ſeculorum. Amen

pſalmus Cxxxiii

Ecce nūc be
Titulus Canticū gra
duū. Sicut actū est
ī pſal. p̄cedēti de dile
ctiōe p̄ximi: ſic ꝯſeq̄nter hic agit̄ de di
lectiōe dei.

Glo. Nō q̄ alia gratia
ſit q̄ diligit̄ deus
ꝛ alia q̄ diligit̄ p̄ximꝰ: ſed quia di
uerſos actus habet ipſa gratia.

Caſſ. Preceptū eſt ei. diliges
dn̄m deū tuū ex toto cor
de tuo. et ex tota aīa tua. et ex tota
virtute tua. ꝛ p̄ximū tuū ſicut te
ipſum Qui autē ſic diligit deū: locū
vitijs non relīq̄t. Vbi enī intret
ſcelus cū totus animꝰ deo occupa
tus eſt. Dyabolus enī vacātia deſi
derat: nudata ꝑquirit. ſꝫ vbi deum
p̄ſentē reperit: ſub magna ꝯfuſione
diſcedit. Vaſcula ipſa cum plena
ſunt aliquo liquore: ſupuenientiū
augmenta non capiūt. Ita ꝛ nos
cū diuina caritas totos repleat: nō
erit quo crimen itroeat. Proximū
diligimus ſic nos cū illi malū non
facimꝰ: ſꝫ omnes vt noſmetipōs ſi
mili affectōe tractamꝰ. diligamꝰ
ḡ frēm tanq̄ nos: ꝛ amemꝰ dn̄m
ſup̄ nos. Proſper in liº. de vita ꝯtē
platiua. Illi deū plus q̄ ſe diligūt
q̄ ꝑ eiꝰ amore ſue ſaluti corꝑali ad
tēpus nō parcūt: ſeipſos tribula
tionibꝰ ac piculis tradūt: nudari
facultatibꝰ ꝓprijs: patrie ſue extor
res fieri: parentibꝰ ꝛ vxoribꝰ ac fi
lijs renūciare parati ſunt. et vt to
tum dicā ꝛ ipſā morte corꝑis non
ſolū non refugiūt: ſꝫ etiā libēter ex
cipiūt: ambiētes a corꝑis ſui vita
magis q̄ a deo aīe ſue vita diſcede
re. Ordinē vero dilectōis illi puer
tūt. nec modū diligēdi cuſtodiunt
q̄ aut mundū qui ꝯtēnendus eſt di
ligūt: aut corꝑa ſua minꝰ diligēda
plus diligūt: aut p̄ximos ſuos nō
ſicut ſeipſos: aut deū plꝰ q̄ ſeipſos
forte non diligunt.

Nico. Hic enī. xv. gradꝰ talis
eſt. q̄ hō ex pfectōe cari
tatis q̄ntū poſſibile eſt obliuiſcat̄
ſeculi huiꝰ: ꝛ occupet̄ ī diuinis laudi
bꝰ q̄ſi mente hitās in ciuitate cele
ſti: ſc̄m illud ad Philip. iij. Noſtra
ꝯuerſatio in celis eſt. Ad qđ ꝓpha
nos hortans: ait.

Ecce ascēdis tot ḡdibꝰ nūc
ē in tpe p̄nti vos q̄ eſtis fra
terna caritate cōgregati: ꝛ ī dei dile
ctione radicati bn̄dicite dn̄o ip̄m
deuote laudādo ſancte ad ipſiꝰ ho
norem viuēdo bona de ipſo omni tē
pore dicendo: de cunctis beneficijs
eius gratias ei referendo.

Iero. omnes ſerui dn̄i quibꝰ
ira non impat: in quibꝰ
libido non regnat: ꝛ quibus vitia
non dn̄antur.

Nic. Qui ſtatis parati in domo
dn̄i ad ipſā officiandā: quoꝝ ani
mus eſt in dn̄o firmo veſtigio reli
gionis Non enī diſcurrere debēt ec
cleſie miniſtri ad venatōes ꝛ aucu
pia tanq̄ milites. nec ad negocia
terrena ſicut mercatores.

Hugo Et etiā vos benedicite
dn̄m: qui ſtatis ꝑ pſe
uerātis in atrijs domꝰ dei noſtri
ꝛ in latitudine caritatis: cuiꝰ latitu
do ſe extendit ad diligendū etiam

inimicos. **Caſſ.** In noctib⁹ Sequitur. hoc eſt in tpe huiꝰ ſeculi qd creberrimis tribulationibꝰ obſcurat. Extollite manus vras elemoſinas dādo. ac illa bona opa faciēdo in ſancta. i. vt eternorum intentione fiant.

Iero. qꝛ q̄cquid facimꝰ. amore xpi faciamꝰ ſicut dicit apl's Siue mādu caꝰ ſiue bibimꝰ aut q̄cquid aliud agimꝰ. in noīe xpi faciamꝰ. Et cū fecerītis q̄ ſcā ſunt etiā benedicite dño q̄ donat nobis aīm miſericordē bn̄ opandi et faciēdi elemoſinā q̄ extinguit īferni ignes preparatos peccatis.

Caſſi. Sicq; caritatē dn̄i. et laudibus ſacris et pia deceat opacōne oplendam. Hijs pactis reſpice q̄ꝫ digna retributio ſibi ſequatur.

Iero. Benedicat te dominꝰ ex ſyon. i. de celeſti iheruſalē. q̄ fecit celū et terrā. viz tā ſpūalia q̄ꝫ corpalia Tu igitꝰ qui feciſti elemoſinā q̄ feciſti virtutes: a deo premiū et bn̄dictionem eterne vite conſequeris.

Caſſi. Perpendite q̄ꝫ pus oīa pluralit̄ dixit: nūc pſalmū ſub ſingularitate cōcluſit vt q̄ ante fideles fratres in vnitate collegerat. mō illi ꝑ ſe ia; dñm diligētē bn̄dictōis munera pparent. Quapꝑ ſi volumꝰ eē benedcī amor ſancte trinitatis et vnitatis ſancte ecctē oplectat. Retractacō. xv. graduū pſalmoꝝ. Libet referre quem admodū vſq; ad ſupnā ihrl'm gͣdus iſti puenīunt. Primo ſiquidē gradu viz ad dñm cū tribularer. ſeculi deſignat horrorē. Poſt quē ad vtutū oīm ſtudia feſtinat.

nicola. Scdō gradu viz Leuaui. cōcipit quedā fiducia habēdi cum diuino auxilio de ſeculi moleſtijs ac inimici temptationibus triumphum.

Caſſ. In tercō gradu viz. Letatus ſū. magnū gaudiū eſſe dicitur in ecctā dn̄i. pura mente cōſeruata oſeruari. Quarto gradu viz Ad te leuaui oculos meos. docet inter quaſcūq; anguſtias cōſtanter de dño pſumendū. donec miſeratus exaudiat. Quinto gradu. ſ. Niſi quia dominus erat in nobis. monet vt liberati a periculis. non nobis aliquid. ſed omnia diuine gratie applicemus.

Nico. Sexto gradu videlicet Qui cōfidunt. dicitur q̄ꝫ ſedatis iam paſſionibus p noſtrum exercitium virtutis. fidelis chriſtianus confidat de ſtabilitate ac pſeuerantia in bono cum adiutorio dei.

Caſſio. In. vij. gradu videlicet In conuertendo. dicitur q̄ꝫ copioſos fructus diuine cōſolacōnis et retributionis metent in lacrimis ſeminantes.

nico. Octauo gradu videlicet niſi dominus edificauerit. dꝫ vt pfectionem in qua fidelis xpianus cum dei adiutorio iam pficit ad alios deriuet p proximi edificacōem. in q̄ ſcit ſe nichil poſſe agere ſine dei auxilio ſpeciali. ¶ Caſſiodorꝰ. Nono gͣdu viz Bti oēs q̄ timēt. pnūciat timore dn̄i homo btūs fieri. et vni

uerſa illi ꝓfutura cōcedi. Decim⁹
gradus viꝫ Sepe expugnauerunt
me. infundit ſapientiam deuotis.
Nico. Vt propť tribulacōnẽꝫ
imminentẽ a bonis opib⁹
ñ deſiſtant ¶ Caſſiodor⁹ Vnde
cimo gradu viꝫ De profūdis. peni
tentes de ymo viciorū clamāt ad
dñm vt in liberādis hoībus q̄nta
diuinitatis ſit potentia ſentiatur.
Nico Et q̄a ex pfectōne habi
ta de facili īſurgit aliq̄s
mot⁹ ſaltēꝫ leuis proprie elacōis
dyabolo inſtigāte qui īſidiať homi
nib⁹ pfectis. Jdō ſequitur xij. gra
dus viꝫ. Domine nō eſt exaltatuꝫ
cor meū. in quo virt⁹ māſuetudis
ꝛ hūilitatis oñditur. Terti⁹deci⁹
gradus viꝫ. Memēto dñe dd i quo
ſācte incarnacōis ſit promiſſio
Caſſi. hortať vt hō q̄cq̄d eſt
cordis et opis: applicet
p votū diuinis obſeq̄is ¶ Nico.
xiiij. gradu. viꝫ Ecce q̄ bonuꝫ. Jlla
ſpūalis abūdacō de qua actuū. iiij.
diciť. multitudis credētiū erat cor
vnū ꝛ aīa vna. fratrib⁹ p̄dicatur
ſup̄ quos bñdictō dña ꝛ etña vita
puenire monſtratur. xv. gradus
viꝫ. Ecce nūc bñdicite dño monet
q̄ hō ex pfectōne caritatis quantū
poſſibile eſt obliuiſcať hui⁹ ſeculi
ꝛ occupetur i diuinis laudib⁹ q̄ſi
mēte habitans in celis. qua ꝓpter.
nos p̄fatos grad⁹ iugiť inſpiciē
tes mortiferos ſcl'ivitem⁹ errores
quatin⁹ p̄mijs etne benedictionis
donari mereamur. Per dominum
noſtrum ihesū xp̄m cui cū patre ꝛ
ſpū ſācto ē honor ꝛ glā in ſſ. Amē

¶ pſalm⁹ CXXXiiij

Laudate no
mē. Titul⁹ alľa. Caſſi
odorus poſt graduatiū
pulcherrimā conſtructōnem que
vſq̄ ad illam caritatem que deus
eſt peruenit. que ſecuros ꝛ felices
in etnum efficit. Cōgrue nimis po
nitur. Alleluia. vt laudib⁹ domini
ſancta perfruatur eccleſia. cui tale
munus noſcitur eſſe preparatuꝫ
Poſt predictos itaq̄ pſal. gradu
um quib⁹ ad omniū virtutum cul
mē diuina miſeracōne propheta
conſcendit in domo dñi ſtantes al
loquitur dicens

Laudate nomē dñi ⌋ ¶ Nicolaus Jpſum laudib⁹ extollē
do ⌊ laudate ſerui dominū ⌋ q̄ pecca
toꝝ famuli eē deſiuiſtis ¶ Qui ſta
tis in domo domini ⌋
Nic. Jlli eniꝫ in ecclā
dei dicitur ſta
re: qui in mandatis ei⁹ perſeuerāt
qui in fide non ficta ꝛ ſpe certa vel
firma ꝛ caritate ſincera ſeruiunt dō
ꝛ honorant eccleſiam eius. ꝛ non
dant offenſionem male viuendi
eis qui venire volunt ad eam Seq
tur ⌊ in atrijs domus dei noſtri ⌋
Caſſio Atrium dicitur ampliſ
ſime domus primus in
greſſus. vbi habitātes ſibi prop
ter frigus focos facere noſcebanť
Vñ a nebuloſis globis atri fumi
apellata atria quaſi atra trahit an
tiquitas. Et quia nullus ſermo va
cat qui nō aliquod miſteriū conti
nere iudicatur. et illos dicit etiam

dn̄; laudare q̄ꝛ in primo ingreſſu eccleſie vt potē layci ſtare conſue ſcaint. Laudate dn̄m qm̄ bonus dn̄s. eſſentialiṫ alios bonos faciēs

Aug9 Ineſtimabili dulcedie teneoꝛ cū audio bonus dominus.

nico Ipſe ē enim infinite bonitatis: propṫ q̄d eſt ſūme laudabilis. Ideo dicitur. pſallite nomini eius. q̄d ihēſus dicitṫ .i. ſaluatoꝛ. qm̄ ſuaue ē. Vn̄ Bernardus ait Ihēſus ē mel i oꝛe et melos in aure ac iubilus in coꝛde. Qm̄ iacob elegit ſibi dn̄s: iſrł in poſſeſſionē ſibi. Per iacob itel ligunṫ actiui cōtra vicia luctātes. Per iſrahel cōtemplatiui deū; mē te videntes. ex q̄bus eccā cōſtituiṫ. quos. q̄ꝛ dn̄s gratis elegit laudā dus p̄te dicatur.

Hugo Et q̄i q̄s q̄re ret a ꝓphēta quō ſciō q̄ꝛ dn̄s elegerit ſibi iacob ⁊ iſrahel in poſſeſſionem. R̄ndet di cens. Quia ego .ſ. ſpū ꝓphētico. co gnoui .noticia fidei ⁊ ꝓphētie ac ex pientie. q̄ꝛ magn9 eſt dn̄s .i. imē ſus potentia. ſapia. miīa ⁊ natura. Vn̄ potuit ſciuit ⁊ voluit h° facere. ⁊ de9 noſter p̄ omnib9 dijs .id ē potentioꝛ ſapiētioꝛ ⁊ benignioꝛ.

nico Dicunṫ eni; dij ꝑticipatiē āgeli ⁊ ſcī. q̄bus p̄ eſt ip ſe de9 tanq̄ꝫ dn̄s miniſtris. Idō ſub dit. Oīa q̄cunq3 voluit dn̄s fecit in celo. aliq̄s angelos ibi ſtabili endo. et alios ꝓpter ſupbia; ſuam deijciendo. ⁊ in tērā. aliq̄s hoīes p grām ſuā vocādo. et alios iuſto dei iudicio licet nob̄ occulto dimitten do. in mari et in omnib9 abiſſis. aliq̄s tp̄e tēpeſtatis mirabiliṫ ſa nādo: alijs ꝑiclitantib9 ꝓpter vēto rum flatus. Educens nubes ab extremo terre. .i.a mari occeano a quo vt plurimū eleuanṫ vapores humidi. ex quibus nubes gn̄anṫ Eſt āt iſte occeanus termin9 terre habitabilis. Fulgura in pluuia; fecit. q̄ꝛ frequenṫ in dictis nubib9 generanṫ tonitrua ⁊ inde ꝓcedūt choruſcacōes ⁊ fulgura. q̄ ṫminan tur p hoc q̄ꝛ nubes in pluuiā reſol uuntur. Qui ꝓducit vētos de the ſauris ſuis .i. de locis hominibus occultis.

Aug9 Quia eni ſlat vē tus. ſentis qua cā ſlat vel de quo rōis theſauro pro ductus ſit. neſcis. Debes inde deo pietatē credēdi. q̄ꝛ ventus nō ſlaēt niſi iuſſiſſ; ille q̄ fecit. niſi ꝓduxiſſ; ille q̄ creauit. Videm9 ergo hec in creatura iſta. laudam9 miramur. et benedicamus deum.

Hug Sed quia hec ⁊ ſequen tia plana ſunt ad lrā;. Ideo ſpiritualiter exponuntur h° modo. Educens nubes .i. predi catores. quia pluunt doctrinis. to nant minis. et miracul̄ choruſcāt Hos educit. ab extremo terre.

Nicolaus ſcilicet bedam ab anglia ſā ctos dominicum et anthoniu; ab hiſpania: et ſic de pluribus alijs a finibus terre oriundis. Fulgura in pluuiam fecit.

Glo id eſt minas de futuro iudicio ad miam. Predicatores nanq3 et terrent eterna ſupplicia comminā do: et mulcent promittēdo eterna

gaudia Nicolaus. Qui pducē
ventos de theſauris ſuis .i. ipulſus
ad bonum ex occultis ſue deitatis
.q. pcuſſit primogenita egypti .i. vi
cia peccati videlicet ſupbiā et aua
riciam. vn̄ eccleſi. x. dicitur Initiū
oīs peccati ſupbia. et .i. ad thi.
vi. Radix omniū malorū eſt cupi
ditas. Per predicacōem igitur ſā
ctorum dn̄s pcuſſit hec vicia .s. ab
hoīe vſq ad pecus .i. a maiore vſq
ad minimū. vel a docto vſq ad in
doctum. Quō autem hmōi pctā de
ſtruxit: cōſequent declarat dicens.
Miſit ſigna et pdigia .i. mira
cula quib9 pdicacōes ſanctorum
cōfirmabantur .s. in medio tui egyp
te .i. videlicet in medio mūdi vel pa
lam et manifeſte .s. in pharaonē et i
omnes ſeruos eius .i. cōtra demo
nes et miniſtros ei9. Qui pcuſſit
gētes multas: et occidit reges for
tes .i. ipſos ad fidē conuertendo. Per
talem modum loquendi dictū fuit
btō petro de cōuerſione cornelij et
amicorum eius. actu. x. Surge pe
tre et occide
et cetera. **Hugo.** Seon re
gē amorre
orū: et og regē baſan. Hos moy
ſes occidit vt habetur numeri. xxi.
et poſſedit regna eorum cū phibe
rent filios iſrahel tranſire per fi
nes ſuos .s. et omnia regna chanaā
.i. vbi dn̄s occidit p ioſue et filios
iſrahel. xxxi. reges vt habetur io
ſue. xiiij. Tipica interpretacōne ſeō
idem ſonat quod temptacō oculo
rum. et ſignificat luxuriam vel ſpi
ritū luxurie. q eſt rex amorreorum
.i. amaricantium. quoniā luxurio
ſi poſt peccatū penitēnt et amaritu
dine torquentur: luxuria enī futu
ra cruciat. preſens non ſaciat. pre
terita non delectat ſed magis affli
git. vt dicit boecius. Og interpretatē
congregans vel coadunacio. et ſig
nificat auariciam vel ſpiritū aua
ricie. qui dicitur rex baſan .i. cōfuſi
onis que debetur auaris Iuxta il
lud. Obprobrium habundantib9
Chanaā dicitur poſſidens. et ſigni
ficat ſupbiā. que vult omnia poſ
ſidere idē ſuppeditare. Hos reges
occidit dominus in cruce videlicet
ſpiritum luxurie. dolorum amaritu
dine. ſpm̄ auaricie. ſua paupertate
et nuditate: atq ſpiritū ſupbie ca
pitis inclinacione et nimia humili
acio
ne **Nicol.** Poſtq dominus
hec oīa deleuit
atq ſubuertit: nos p cognicōnē
ſuam in hereditatem ppetuam aſci
uit .i. vocauit. Vnd ſubditur. Et
dedit terram eorū hereditatē. he
reditatē iſrahel populo ſuo.
Caſſio. Verſus iſte declarat
pōā illa nō ad lrām
debē ſuſcipi: ſz ſpirituali expoſicōne
ſentiri. Nā terra pmiſſionis iſraheli
co ppl'o nō eſt hēditas data: qz eā
ſuis offenſionib9 amiſerunt. Sz ſb il
lorū pfiguracōe tra pmiſſionis pro
pe dat ſine dubio xpianis: quā eter
na pace cuſtodiāt. Hugo. Ter
ra iſta ē celeſtis patria i q demones
creati fuerūt. quā p ſua ſupbia p
diderunt. Hāc deus demonibꝫ eiec
tis dedit fideli populo ſuo xpiano i
ppetuum poſſidendā: propter qd
dicitur hereditas Vnde eccleſiaſt.

xi. Sedes ſupboꝝ ducū dn̄s cruit:
et fecit mites ſedere ꝓ eis. Propt̄
qḋ demones cōcitant̄ inuidia con
tra fideles: qui eoꝝ poſſident here
ditatē Pro hijs āt factis ſequitur
exultatio: et laus iuſtoꝝ cū dicit̄.
Domine ꝗ malos eiecisti: ⁊ ꝓ
eis poſuiſti bonos nomen tuū in
eter- **Nico.** ſit laudabile a nob
nū. Dn̄e memoriale tu
um ⁊ memoria beneficioꝝ tuoꝝ
remaneat in generacōe ⁊ genera
tionē ⁊ in gn̄ationibus ſibi ſucce
dentibꝰ ſicut videmꝰ impletū Cām
tante laudis ſubiūgit Quia iudi
cabit qui dicat. Jdō laudabilis eſt
ꝙ iudicabit dn̄s ꝑp̄lm ſuū iudi
cio approbacōis. ſeparādo bonos
a malis in iudicio futuro et i ſer
uis ſuis deprecabitur.

Col. Orant deū boni ⁊ mali: ſꝫ
ad vitam eternā nō exau
dit deus niſi bonos. Bn̄ ḡ dicitur.
et in ſeruis ſuis deprecabit̄. ꝙ ad
eoꝝ preces ꝗ in eius ſeruicio pſe
uerant inclinat̄ vt eos ad eternā
ſalutē exaudiat. Trāſlacio rōna
bꝫ. et in ſeruis ſuis ↄſolabitur.

Cal. Vtiqꝫ dū illis p̄mia pmiſ
ſa reſtituet: ꝗ hic ꝓpter no
men eius laborioſa cōtencōe vexa
ti ſunt. De q̄bus ſcriptū ē. Btī qui
lugent: qm̄ ipſi ↄſolabunt̄. Poſt
ꝙ ſe laudibꝰ diuī ꝓpheta ſufficiēter
expleuit: ↄuertit̄ ad errorē genti
um deſtruendum dicens.

Nico. Simulachra gentiū
ſupple ſūt argentū et
aurū quantū ad materiā. ⁊ ſunt
opa manuū hoīm quantū ad
formā artificis factā. Os hn̄t ſi
militudinarie et nō loquent̄. ocu
los hn̄t ⁊ nō videbūt. Aures ha
bent ⁊ nō audiēt: neqꝫ enī ē ſpūs i
ore ipſoꝝ. Et idō ex quo nō habēt
ſpm̄: nō pn̄t habere opa vite que
mediantibꝰ ſpiritibꝰ exercent̄. vt
dī in libro de dīa ſpiritus ⁊ aīe.

Caſſio. Deridet ꝓpheta ſimu
lachra gentiū ne au
rea ſigna deos qꝫ argēteos colant.
ꝙ deus ipſoꝝ itegre nichil ꝓdeſt
eis. ſed cōfractus valet ad aliqd
ſi ex eo pecunia cōficiat̄. Intēde āt
ꝙ in iſtis verſibꝰ et in. cxiij. pſ̄ ha
bunde gentiū ſimulachra deriſa
ſūt. vt q̄s prima ↄmonitio nō cor
rexiſſet: repetita denuo verecundia
cōmo- **Col.** Moralis expoſitio
neret. hoꝝ verſuū in dicto
cxiij. pſ̄ deſcripta ē. Sequit̄ poſt de
riſam gētiliū vanitatē digna ſn̄ia
cum dī. Similes illis fiāt qui fa
ciunt **Nico.** viꝫ artifices. ꝙ
eā. carent vita ſpū
ali ſic ydola carent vita ſēſibili. et
oīs ꝗ ↄfidūt in eis. ſ. ido loꝝ cul
tores. ꝙ ↄfidūt in nichilū. ſicut et
ydolū nichil ē. ſic dicitur. i. ad co
rintħ. **Hugo** Domus ⁊
viij. familia vel cō
gregatio iſrahel ⁊ xp̄ianoꝝ fide
liū ꝗ deū oculis mētis p fidē nō fi
ctam aſpicitis bn̄dicite dn̄o deū
laudādo vite ⁊ lingua domus aa
ron viꝫ vos plati bn̄dicite dn̄o
ipm digne laudādo Domꝰ leui
vos videlicet miniſtri ecce benedi
cite dn̄o benedcōe laudis. et vos
qui timetis dn̄m ⁊ ꝗ domino in

qualibꝫ cōuerſacōe fuitis benedi
cite dn̄o debita gratiarum actōne.
Auguſtꝰ Et nos oēs vna vo
ce dicamus bn̄dicꝰ dn̄s ex ſyon.
Caſſ idest ab eccleſia militā
te quā ipſe dn̄s xp̄s ſua
ſcā incarnacōe viſitauit. qui nunc
habitat Nico .i. in eccā triū
i ihrl'm phāte in qua
habitare dicit̄ eo ꝙ ibi magis ē lu
cet gl'a ſua ꝙ̄ ſācti ex quibꝰ cōſtrui
tur ihrl'm illa celeſtis et̄na felici
tate ſpeculantur. Mirabilis pſal.
ad deuotiſſimos populos iſtruen
dos. Nichil enim poſt tanta benefi
cia reddere poſſumus niſi vt ſicut i
pn̄cipio hꝰ pſal. dcm̄ eſt dn̄m no
ſtrum trina cōfeſſione laudemus
Benedicamꝰ patrem ⁊ filiū cū ſan
cto ſpū vnū atqꝫ oīpotētem deum
vt ſicut non eſt in illa natura diſ
tancia ita non ſit in ip̄a laude diuͥ
ſitas. Hec eſt reuera laus q̄ nos re
ficit. hoc pabulū quo aīa deuota
ſaginatur in qua tm̄ reficimur vt
nulla delectacio ſimilis eſſe videat̄
Ipſum itaqꝫ mō bn̄dicamꝰ vt euꝫ
ietern̄ū cū angelis laudare mereā
mur cui eſt honor ⁊ gloria in ſecu
la ſeculorum Amen

pſalmus Cxxxv

Confitemini
domino quo. Titulus
All'a Hugo Iſte
pſal. totus eſt de laudibus dei vbi
multa laudabilia dicit̄: ſꝫ maxīe
hic miſericoꝛdia dei cōmēdat̄. Vn
cū diuſa ſint inicia verſuū: tn̄ finis

evnꝰ omniū. ꝙ q̄equid h dicit̄. ad
miam dei refert̄ p quā ſubſiſtunt
oīa opa eiꝰ que hic recitantur
Caſſio Merito ḡ ſepiꝰ ip̄a mi
ſericoꝛdia repetitur q̄
oīa in nobis idulgētiſſimis mune
ribꝰ opat̄. Nā ſi cām tāti ſecreti diſ
cutias. demētia dn̄i eſt omne qđ
viuimꝰ. mia ꝙ valemꝰ. Rua ꝓpt̄
nec ab oē noſtro. nec a corde debꝫ
diſcedē. q̄tinꝰ ⁊ ip̄a dignet̄ iugi tu
itiōe fuare. Per totū pſal. ꝓ ba
loq̄t̄. p̄ma eniꝫ pte magnificentia
dn̄i exponit̄ vt totiꝰ orbis cōdicō de
claretur cum dicitur
Confitemini dn̄o ⌋ cōfeſſione
laudis. Sepe dixiꝰ ad laudes
dn̄i ⁊ ad deploranda pcā cōit̄ pti
nē: hic āt nō vnū ex duobꝰ ſꝫ vtrū
qꝫ accipiēdū eſt. Docet ei btōs vi
ros laudes dn̄i iugit̄ dicē: ⁊ p̄terita
pcā defl'ē. Sic ei iuſtos itelligimꝰ.
ſi cōuſi a malo illa dāpnēt q̄ aliqn̄
mala geſſerīt. Sic ap̄lus paulꝰ de
p̄teritis mal' dicit. Nō ſū dignꝰ vo
cari ap̄lus: ꝙ pſecutꝰ ſū eccāꝫ dei.
Seq̄t̄ Hugo ⌊qm̄ bonꝰ⌋ effec
tiue: ꝙ ab ip̄ō fluit oē bonū ⌊qm̄ in
ietn̄ū mia Lꝫ miſſis iuſtis
eiꝰ⌋ Al ivitā et̄nā: impijs
āt i cōbuſtionē et̄naꝫ nō ſint dein
ceps futuri quoꝝ adhuc miſerea
tur deꝰ. recte tn̄ intelligi pōt ineter
nū futura mia eiꝰ. quam ſuis fide
libus largitur. nō ꝙ inetn̄ū miſe
ri erūt. ⁊ iō inetn̄ū mia eiꝰ indige
būt: ſꝫ ꝙ ip̄a btitudo quā miſericoꝛ
diter miſeris preſtat vt eſſe miſe
ri deſinant et beati eſſe incipiant
nō habebit finem. Ideo ineternuꝫ

miſericordia eius. Qꝛ enim iuſti erimus ex iniq̄s. ſani ex infirmis. viui ex mortuis. immōrtales ex mortalibus. ⁊ bti ex miſeris. ei⁹ mia eſt q̄ hic pctā donat: et in futuro ſine fine coronat. Hic dat gr̄az: ibi gl̄az

nico Nota ꝙ hec clauſula. qm̄ in eternū mia ei⁹ xxvi. vicib⁹ ponit̄ in hoc pſ̄. eo ꝙ ſic̄ rabi ſalomon dicit. a principio mūdi vſq₃ ad dationez legis in mōte ſynai fuerūt. xxvi. gn̄acōes in q̄bus mūdus fuit ſuſtētatus ſola dīna miſeracōe. Iſte āt. xxvi. gn̄acōes ſic colligunt̄ ex ſcripturā. Nā gene. v. hēt ꝙ adā genuit ſeth. q̄ ſeth genuit enos. q̄ caynam. q̄ malaleel. q̄ iareth. q̄ enoch. q̄ mathuſalem. q̄ lamech. q̄ noe. q̄ ſem. Item habet̄ geneſ. xi. ꝙ ſem genuit arfaxat. q̄ ſale. q̄ heber. q̄ phalech. q̄ ragau. q̄ ſeruch. q̄ nachor. q̄ thare. q̄ abrahā. q̄ yſaac Itē geneſis xxi. yſaac genuit iacob. geneſis. xxv. iacob genuit leui. et geneſis xxix. Leui genuit caath. exo. vi. caath genuit amrā. q̄ moyſen. q̄ gerſon. exo. ij. Et in hac gn̄acōne fuit data lex. Sequit̄ Confitemini deo deoꝝ ꝉ angeloꝝ ⁊ hoīm iuſtoꝝ qui dicunt̄ dij pticipatiē vel adoptione iuxta illud Mat. Ego dixi dij eſtis. Confitemini dn̄o dn̄oꝝ ꝉ xp̄o dn̄o principū̄ terre. iuxta illud apoc̄. princeps regum terre.

Caſſi Sicut in p̄dictis tribus verſib⁹ ꝓpoſitū eſt. Cōfitemini: ita ⁊ p oēs verſus q̄ variant̄ vſq₃ in finē. ꝯfitemini ſubaudiendū eſt.

nico

Qui facit mirabilia magna ſolus ꝉ doti⁹ nature virtutē excedētia.

Hugo Qui fec̄ celos ꝉ viz ethereū. ſydereū. criſtallinū. ⁊ empireū ꝉ in intellectu ꝉ in ſapia ſua. Iuxta illud. Oīa in ſapientia fecſti.

nicola Qui firmauit t̄ram ſuper aq̄s ꝉ i. iuxta aq̄s ſcd̄m coēm modū loquēdi q̄ dr̄ Talis ciuitas ē ſup mare. ⁊ talis ſup ſecanā. Qui fecit luminaia magna ꝉ q̄ āt ſūt illa ꝯſequent̄ declarat. di.

Hugo Solē in ptāte dici ꝉ vt eēt lux illuminans diē ꝉ lunā ⁊ ſtellas in ptātem noctis ꝉ ad illuminandum noctem.

Aug⁹ ſubaudi dn̄m oīa hec in ſapia ſua feciſſe. ſic̄ de celis predictum eſt.

nico Poſtq̄ dixit q̄ ſolus de⁹ fecit. ꝯſequent̄ incipit dicere q̄ p angelos vel hoīes fecerit. Vn̄ ſeqtur ꝉ Qui pcuſſit egiptū ꝉ mltis plagis ꝉ cū p̄mogenitis eoꝝ ꝉ Iſta fuit decīa plaga vt habetur exo.

Caſ. Et ꝙ hec iux̄ hyſtoriā nota ſūt. Videam⁹ q̄d hic ſpiritalit̄ magis poſſit itelligi Percuſſit enim egipti p̄mitia qn̄ ſeculi iſti⁹ dāpnauit gloriā q̄ putabat̄ eē pcipua. Nā luxus. ſupbia. auaricia q̄ p̄mogenita ſūt mūdi Ipa enim p̄mo gn̄at pcſſi⁹ vent̄. ⁊ illud caros filios āplectit̄ dū rerum iſtaꝝ cupiditate ḡtulat̄. Hec dn̄s pcuſſit qn̄ a regulis ſue dīnitatis excluſit.

hugo Nā luxuriā pcuſſit v̄ginitatē laudādo. mūdiciā cuſtodiēdo ⁊ ieiunādo

Supbiā pcuſſit rgnū reſpuēdo. pe
des diſciplorū lauādo ac hūilitatē
docēdo. Auariciā pcuſſit i hꝰ mūdo
nil poſſidēdo ⁊ oīa hꝰ ſcl'i relinqre
ↄſulēdo [Qui eduxit iſrł' de medio
eo Caſſ de medio egipti edu
rū] cat iſrł. qn̄ ſcōs ſuos
a cōuerſacōe peſſimorū librāt ⁊ a
mūdi iſtiꝰ habitacōe terrima i lu
cē ſue veritatis adduc̄. Hoc āt facit
[i manu potēti] .i. actōne fortiſſi
ma] ⁊ i brachio excelſo] .i. i ſingu
lai ſua oīpotētia [Qui diuiſit maē
rubꝝ in diuiſiones] Hugo nō
q aq̄ illiꝰ mais ſit rubea. ſꝫ q lito
ra eiꝰ rubea ſūt. Jdo ſbdit. mare ru
brū in diuiſiones. Et hoc dixerūt ali
q̄ q maē rubeū fuit diuiſū in xij lo
cis ita q q̄lꝫ tribꝰ hūit viā p ſe diſ
tinctā ab Caſſ Et ido B in pl'i nu
alijs mero poitū ē. in
diuiſiones. ne putareꝰ mare rubꝝ
vno itinē fuiſſe trāſmiſſuꝫ Col
lector Hoc tn̄ iprobat Nicolaꝰ
de lira exodi. xiiij. ⁊ addit q hic di
uiſiōes in pl'i dicūt. eo q aq̄ erant
eis p muro a dextris ⁊ a ſiniſtris.
hu Spūaliter vo mare rubꝛuꝫ
ſignificat preſens ſcl'm vt
dicit gloſa eo q ē plenuꝫ amaritu
dine ⁊ miſerijs mł'tis. hoc diuiſit
deꝰ i diuiſiōes. q facit fideles ſuos
trāſire de mūdo ad celū diuerſiſ ac
varijs modis Quidā eīn i ↄiugio
ſaluant̄ q̄dā i viduitate: q̄dā i vgi
nitate. q̄dā i religione: q̄dā in p̄la
cōe: q̄dā i Caſſ Alī p elemoſi
ſubiectōe nas. alī p aſſi
duā ſupplicacōnē. alī p excellētiſſi
mā caritatē. Sicq mł'tis diuiſiōi

bus p huius ſcl'i mare tranſit ad
domi hu. Vnde de augꝰ. legit i
nū .libro cōfeſſionū q cō
ferebat cuꝫ ſocijs ſuis q̄s eēt aptꝰ
modus viuendi hōi ſic affecto vt
ip̄e Augꝰ erat ad ambulādum in
via dei .i. qua alius ſic. aliꝰ ſic ibat
[Et eduxit iſrahel] .i. populuꝫ
criſtianum [p medium eiꝰ] diuer
ſis modis vt predictū eſt [Et p
cuſſit pharaonē ⁊ virtuteꝫ] ideſt
exercitum [eius in mari rubro]
Jero Si iſrahel ideſt veri chri
ſtiani in quibus dolꝰ nō
eſt ſumus. deus pugnat pro nob̄
⁊ nos tacebimꝰ ⁊ proſternet dy
abolū cum ſatellitibus ſuis ne no
bis nocere Caſſio [qui tradu
valeant .xit populū
lum ſuum] videlicet chriſtianum
[p deſertum] quādo p hoc ſeculuꝫ
tranſire facit illeſum. Nā qui terre
nis inheſerit ad premia dīna non
puenit. Deſertus ideo dicitur mū
dus. quia dei electione priuatus ē
Soli. n. euadunt qui mundi iſtiꝰ
mala pertranſeūt [Qui percuſſit
reges magnos Hugo Ad litte
ram ſeptem fuerunt gentes in ter
ra illa ⁊ quelibet gens habebat re
gem ſuum quos percuſſit dominꝰ
per iudeos. vnde ſubdit [⁊ occidit
reges fortes] ſcilicet chananeum
etheum pherezeum. gergeſeum.
amorreum. iebuzeum. Per hos
ſeptem reges ſignificantur ſepteꝫ
vicia capitali a que a nobis repel
lit dominus ⁊ occidit. quādo nos
ad mādata ſua morum ſanctitate
pduxerit. Oēs iſti reges oīginē

rit Oēs iſti reges originē duxit ex
duobus .ſ. ex corrupcōne carnis ⁊
ſuggeſtione dyaboli. Has duas
radices peccatoꝝ oportet extirpa
re: qui vult plene pc̄ā vitaē. Et hͦ
fecit dn̄s Sequitur Seon regem
amorreoꝝ ꝑcuſſit ⁊ occidit ⁊ fili
ter Og regem baſan vt hētur nu
meri. xxi. Seon interꝑtat̄ gmē in
utile. ⁊ ſigt̄ carnis cōcupiſcentiā. q̄
eſt fons interior oīs mali. Vn̄ ſup
illud ad rō. viij. cōcupiſcentiam
neſciebam, gloſa dicit. Bona eſt
lex que dum cōcupiſcentiā ꝓhibet
oīa mala ꝓhibet Hec dicit̄ regna
re ſup amorreos .i. ſuper pctōres a
maritudīe praue cōſcientie īfectos
Og interꝑtat̄ coacervās. baſan cō
fuſio. hic eſt dyabolꝰ rex ⁊ coacer
uator cōfuſiois. quē dn̄s ꝑcuſſit
eius temptacōes ī deſerto ꝑ ſcriptu
raꝝ reſponſionē repellens. vt hēt
Mat. iiij. ſed occidit eū ī cruce alli
gās ibi fortē Et dedit terā eoꝝ
i. terram viuenciū ex qua eiectꝰ
eſt dyabolꝰ ⁊ ſocij eiꝰ. hanc dedit
populo criſtiano in hereditatem
Vnde ſubditur hereditatem iſrl
ſuo ſuo i. ppl'o xp̄iano fidēti dō
q̄ per iſrl q̄d interpretat̄ vir vidēs
deum ſignificat̄. q̄ ipē ſolus inter
omnes ppl'os deum videt oculo vē
fidei. Via aūt q̄ itur ad hanc here
ditatē. eſt huilitas vnde ſbditur.

Nico Quia ī huilitate no
ſtra memor fuit noſtri
Sicut enim demones inde ceciderūt
ꝑ ſupbiā: ſic fideles illuc aſcendūt
per humilitatem ⁊ redemit nos
ſāguīe ſuo ab īimicis nr̄is. Caſſ.

Si ab hyſtoriā attendas. nullum
premiuz egipcijs dedit qn̄ hebreos
de manibꝰ eoruz liberare dignatus
eſt. ſ; q̄a in ꝑtāte dyaboli vel ꝑ mi
niſtros eiꝰ tenebamur obnoxij ⁊
obligati vel rei. tunc ſeipm̄ imolā
do magnū preciuz dedit vt nos ab
eis redderet abſolutos Nico.
Deinde ponit̄ inuitacō ad laudē dei
ex beneficio collato oī viuenti vita
ſenſibili cui dicitur Qui dat eſcā
omni carni

Caſſio Hec non tm̄ de
hōibus voluit ī
telligi ſ; etiaz q̄cq̄d natat. q̄cquid
volat quicq̄d repit vl' graditur.
qm̄ vniuerſa eiꝰ largitate ſaciant̄
Nam ſicut creator eſt omniū ita ⁊
paſtor animātiuz ꝓbat̄ eſſe cūcto
rum. Spiritalia etiā omnia paſcit
incorporeo cibo ſue miſericordie

Hugo Confitemini deo celi
ipſum laudādo non q̄
alius ſit deus celi ⁊ aliꝰ ſit deꝰ terre
ſ; quia in celo magis relucet poten
tia. ſapientia ⁊ bonitas eiꝰ vbi a ſā
ctis clare videtur Confitemini do
mino dominoꝝ ſicut a laude dei in
cepit ⁊ ī laudem dei finiuit. quia ip
ſe qui laudatur eſt alpha ⁊ o idē
principium ⁊ finis. ⁊ ideo debet lau
dari in principio ⁊ fine. q̄ vtrūq;
eſt ab ipſo ſicut apoſtolꝰ ad phi
lipp. ij. dicit Deus eſt qui dat velle
⁊ ꝑficere pro ſua bona voluntate

Caſſi. Mirabilis pſalmus ē
nimia virtute profūdꝰ
qui vt ſtellis micātibus miſericor
dia domini vbiq; cognoſcitur eſſe
radiatus Hugo Cuius enim
v̄tutis ſit atq; potētie ī. ij. paliꝑ. v.

oſtenditur. vbi legitur q cū filij
iſrahel dñm laudātes: decātaſſent
Confitemini dño quoniā bonus:
ſtatim impleuit gloria dei templū
In quo oſtēdit q preſens gratia
pure cantantib9 pſalmū iſtum: in
quo totiens reperit miſericordia
que eſt oſtiaria paradiſi: pſtans
aditū nobis ad dñm noſtrum Je
ſum chriſtū: qui eſt benedictus in
ſecula ſeculoꝝ. Amen.

Pſal. Cxxxvi.

Super flumī
babi. Titulus. Pſal
mus dauid.

Nico Et additur ꝓpter Jeremi
am: eo q ſnīa hui9 pſal.
mi cōſonat lamentatōibus Jere
mie. quia iſte pſ. loquit de deſtru
ctione tēpli: et de babilonica capti
uitate q̄ facta eſt p Nabuchodono
ſor: de qua ꝓphetauit Jeremi. poſt
lxx. annos reditū populū de ca
ptiuitate: ⁊ inſtaurationē hierlm
⁊ templū ei9. de cui9 deſtructiōe et
babilonica captiuitate ad lrām ꝯ
pleta in modū lamentatōis dicit
hoc modo.

Super flumina babilonis. q
illa terra habūdat aquis flu
uialibus. Illic ſedimus. i. diu ha
bitauim9: ſicut dr Deut. i. Sediſtis
in cades barne multo tpe. Et fleui
mus habitando ibi in triſticia et
amaritudine. Cui9 cauſa ſubditur
Dū recordaremur ſyon. i. tēpli
Salomonis incenſi ⁊ deſtructi: qd
fuerat in mōte ſyon. de q̄ deſtructi

one plus affligebant q̄ de ſua ca
ptiuitate. In ſalicibus i medio
eius. i. in medio babilonis q̄ eſt
plena ſalicibus ꝓpter habūdātiā
fluminū. Suſpendim9 organa nra.
i. ſubtraximus nos ab omi carmi
ne leti Cal. Quid enī illic agerēt
cie. organa dulcia vbi
tempora vite amaris erant lamē
tationibus occupata.

Nico Cauſa hui9 triſticie ad
huc ſubdit cum dicit.
Quia illic. i. in babilonia.

Hugo Interrogauerūt nos:
qui captiuos duxerūt
nos verba cantionū. i. canticorū
videlꝫ oratiōes pfeſſiōis noſtre.

Nico Et ſupple gētiles. q ab
duxerūt nos. ſ. de iudea
in babilonē captiuos duxerūt nos
Hymnū cantate nobis de canticis
ſyon. hoc eſt de canticis q̄ cantabā
tur in templo: qd fuit in monte ſy
on. Et ſubdit rūſio iudeoꝝ. Quo
modo cantabim9 canticū domini
videlicet deputatū diuino cultui.
In terra aliena. ydolatrie dedita.
q̄ſi dicant. Nullo mō poteſt hoc fie
ri. Nam Balthaſar rex applicans
vaſa diuini cult9 vſibus humanis
ſtatim fuit a deo punitus: vt habe
tur Daniel. v. Si oblitus fuero
tui hierlm. i. deſtructionis tue de
cantando canticū leticie q̄ſi oblit9
deſtructionis tue. Obliuioni det de
xtera mea. i. tota virt9 mea p infir
mitatē vel mortē. Adhereat lin
gua mea faucibus meis. ita q nō
poſſim loqui. Si nō meminero tui.
quaſi ꝯtinue dolendo de tua deſtru

ctõne no ꝓpoſuero ihr̃l'm in p̃ rinci
pio leticie mee ⌋ .i. ſi accidẽte mihi
cã alicuius leticie non recordabor
in principio de tua deſtructione do
lẽdo. tũc ſupp̃ puniar a deo ꝓpt̃ q̃d
dĩ eccle. xi. In die bonoruꝫ nõ ime
mor ſis malorꝫ. Memor eſto dñe
filiorũ edom ⌋ .i. ydumeorũ deſcẽdẽ
tiũ de eſau ad puniendũ eorũ neq̃
ciã ⌊ in die ihr̃l'm ⌋ .i. deſtructionis
ihr̃l'm ĩ qua fuerunt ydumei con
iuncti babiloniꝭs. incitantes eos
ad totalem deſtructõnẽ ciuitatis ihe
ruſalem. Ideo ſbdit ⌊ Qui dicũt ⌋
.i. dixerunt babiloniꝭs ⌊ exinanite.
exinanite ⌋ vſq; ad fũdamentũ i ea
⌋ .i. totalit̃ exterminate ihr̃l'm vſq;
ad fũdamenta. Tũc ↄ̃ſequenter
pſalmiſta petit puniciõem babilo
niorum dicens ⌊ Filia babilõis
⌋ .i. gens babilonica ⌊ miſera ⌋ In
tranſlacõne hebraica hẽtur. vaſta
ta .i. deſtructa Preuidit enim r̃gnũ
babilõis eſſe deſtruenduꝫ p cyruꝫ
et dariũ. Ideo ſbditur ⌊ btũs qui re
tribuet tibi retributõeꝫ tuã ⌋ .i. penã
ↄ̃ſilẽm tibi debitã ⌊ quã retribuiſti
nobis ⌋ .i. ꝓpt̃ mala que feciſti no
bis ⌊ Btũs qui tenebit et allidet: p
uulos ſuos ad petraꝫ ⌋ In tranſla
cõe hebraica hẽt. tuos. vbi traſla
cõ cõis habet ſuos. Ex quo pateꝫ q̃
intelligit̃ de puulis babilonis q̃s
crudeliter interfecerunt medi et per
ſe in babilõis deſtructione ſm q̃
dicit̃. yſa. xiij. de babiloniꝭs Suſci
tabo ſup vos medos. q̃ argẽtuꝫ nõ
querũt nec auꝝ volunt: ſꝫ ſagittis
puulos interficient et lactantibus
vberibus non miſerebuntur. et ſu

p filios nõ parcet oculus eorũ Et pa
ruꝫ ante hẽt̃ ibidẽ. Infãtes eorũ al
lidentur in oculis eorũ Nam ex cru
delitate accipiebant pueros p pe
des: et allidebant capita eorũ con
tra parietes. Hec iuxta hyſtoriã
dicta **hugo** Moraliter aũt pro
ſunt plxeta in pſona
iuſtoruꝫ lametãtiũ p iocolatu hui⁹
vite que plena eſt miſeriꝭs et p di
lacõne patrie dicit ⌊ Sup flũia ba
bilonis ⌋ flũia babilonis ſũt oĩa
que hic amantur et tranſeunt

hugo More fluminũ ⌊ illic ⌋ ĩn
terris ĩhere ndo ſed ea
calcãdo et ↄ̃temnẽdo ⌊ ſedim⁹ ⌋ in
huilitate pſtrati ⌊ et fleuim⁹ ⌋ et fle
tu ↄ̃tricõis p pc̃tis ꝓpriꭍs ac fle
tu ↄ̃paſſionis p pc̃tis ac miſeriꭍs
proximoruꝫ. necnõ fletu deuocõis
p bñficiꭍs dei receptis et p dilacõe
patrĩ celeſtis. vñ ſubdit̃ ⌊ duꝫ recor
daremur **caſſio.** q̃ pegnos ſe
ſyon cognoſcũt in
hoc ſcl'o. ſuſpirãtes deſiderio patrie
ſue. amaras lacrima ſfũdũt. qm̃
ad illaꝫ ꝓmiſſaꝫ pacem hic p̃ueni
re non p̃ualent **Aug⁹** Flent
enim mľti fletu babilonis .i. hui⁹
ſeculi et gaudent gaudio babilõis
qui gaudent lucris ſcľi. et flent de
dampnis Vtrumq; de babilonia
eſt Sequitur ⌊ i ſalicibus ⌋

Ieronim⁹ ſalix taleꝫ naturam
hꝫ. ẽ q̃dã lignũ ĩfructuoſuꝫ et dicit̃
q̃ ſi q̃s ex illa accipiat potioneꝫ ã
mãducet. fili **hu** In ſalicibus
os non facit ergo .i. mẽ ho
mines mũdanos et infructuoſos q̃
rigantur fluminibus babilõis .i.

qui delectantur in terrenis de ſide ri
is quales ſunt homines auari: luxu
rioſi: guloſi ciues babilonie. Li me
dio eius] poſiti. L ſuſpendim⁹ orga
na noſtra] i. ſubtraxim⁹ ipſis pre
dicationes ſacre ſcripture. Et quae
hoc quos crudeliter interfecerũt me
di a pſe in babilonis deſtructionẽ
ſm q̄ dī yſa. xiiij. de babilonijs. L
Quia illic] ſ. in babilonia. i. i va
nitate mũdi exiſtẽtes L interrogaue
runt nos] tẽptantes a deridẽtes. L q̄
captiuos duxerũt nos] vi3 mali q̄
p̄uis exemplis et verb̄ i captiuita
tem peccati nos ducere tẽptauerũt
p quo3 os dyabolus loq̄ns: q̄rit
bonos ducere captiuos. L verba cã
tionũ] i. interrogauerũt nos vt cũ
ipſis cantarem⁹: a gauderemus: a
biberem⁹: a comederem⁹: cũ tamen
dñs magis velit nos in hoc mũdo
lugere: iuxta illd̄ Jac. v. Agite nũc
diuites. plorate: vlulate i miſerijs
veſtris. L Et q̄ abduxerũt nos]
i. q̄ nos a deo a ↄſortio bono3 ſepa
re conati ſunt: dixerũt. L ymnũ can
tate nob̄ de canticis ſyon] i. reddi
te nobis rõnẽ quid eſt aīa: q̄d eſt
alia vita: q̄d eſt infern⁹: q̄d eſt pa
radiſus. Huiuſmōi q̄ſtiões faciũt
deriſorie a curioſe. **Aug** Noli facile hu
ic aliq̄d dicere
noli prutere organũ vt ſonet: ſ3 po
tius ſuſpẽde. Non em̄ q̄rũt quid di
ſcant: ſ3 q̄d reprehendant. Vere fra
tres ſic eſt. Incipite velle p̄dicare
veritatẽ q̄libet quã noſtis: a vide
te q̄ neceſſe ſit vt tales patiami ir
riſores a exactores veritatis: ple
nos falſitatis. Rñdete illis exigẽti

bus vobis q̄ cape nõ pñt. Et dicite
ex fiducia ſãcti cantici vīi. L Quo
modo cantabimus canticum domi
ni: in terra aliena]. c
Caſſ. i. inter indignos q̄ ſunt
deo alieni. Verba em̄ do
mini ſãcta debẽt eſſe ſcõ3. Scriptũ
eſt enim. Ne miſeritis margaritas
ante porcos. His ergo monet nul
latenus eſſe cõſentiendum.
Aug⁹ Anima autẽ fidelis int̄
turbas taliũ tãq̄ pidi
tans: erexit animũ ad recordatõe3
ſyon: a cõſtruxit ſe in rõne quadã
dicẽs. L Si oblit⁹ fuero tui hieru
ſale3]. Petr⁹ cantor. Illis con
ſentiendo: delectatõe tpali fruẽdo:
a opa bona deſerendo. tũc L obliui
oni detur dextera mea] i. ſal⁹ mea
vel vita mea eterna q̄ p dexteram
deſignatur. Hoc dicit non optãdo
vt ſalus eius detur obliuioni: ſ3 po
tius pnũciãdo. L Adhereat ligua
mea faucibus meis: ſi non memi
nero tui]. **Caſſ.** Proponit penal̄ ſe
cunda cõditio: vt in
dm̄i laudibus obmuteſcat: ſi obli
tus fuerit hieruſale3 celeſtis. Quid
em̄ pbatur deteri⁹ eſſe q̄ illud nõ
poſſe loqui vñ cõſueuit medicina
p̄ſtari. Pſalmodia em̄ eſt ↄſola
tio flentiũ: cura dolentium: ſanitas
egrotorũ. Hoc anime remediũ: h⁹
miſeria3 omniũ cognoſcit eſſe re
fugiũ. Nam qui tali munere p̄uat
ab omni beneficio cõſolationis ex
cluditur. L Si non p̄poſuero hie
ruſalẽ: in p̄ncipio leticie mee]
Glo i. ſi nõ eſt mihi p̄cipua
leticia de te o hieru: ſale3

a in te. Aug⁹ Ibi eniȝ eſt ſum
ma leticia vbi deo pfruemur vbi de
fraternitate coherēte ſecuri erimus
Nulli⁹ ibi temptator nos violabit.
nullus ad aliquā illecebrā pelle
poterit. Morietur ibi oīs neceſſitas:
orietur ibi ſumma felicitas. Deide
conuertit ſe ad dn̄m cōtra hoſtes
huius ciuitatis dicens. Memor eſto
filiorum edom .i. amatoruȝ ſeculi
qui ſunt inimici ſanctorū. Naȝ edom
terrena interpretatur. libera nos dn̄e
ab illis .i. die iheruſalem quando
dyaboli et ſui ſequaces ſequeſtra
buntur a iheruſalē vt ipſi puniāt
tur. a boni coronentur. Qui dicūt
exinanite exinanite: vſq; ad funda
mentū in ea. Gregori⁹ xv. mor.
Sicut eī ſuper fūdamentuȝ edifici
um. ſic ſuper fidem opa cōſtruunt
vſq; ad fūdamentum exinaniſſe
euerſo bn̄ viuendi ope. etiā de tute
fidei diſſipaſſe. Quicūq; enī digna
fidei opa ſuare cōtempnit. etiā fide
pdit quā tenere videbatur. Filia
babilonis .i. caro nr̄a dicit. q̄ cōfu
ſioneȝ nobis pbatur igerē pecca
toȝ ſed iuſtiſſimā recōpenſacōem
ei optat vt ſicut nos luxuria cōci
tat ad vicia ita repſſa ieiunijs atȝ
tribulacōibus faciam⁹ ipſam ſub
ditā eſſe virtutib⁹. Vnde ſbdit .i. be
at⁹ q̄ retribuet tibi retribucōnem
tuam .i. ſupp̄ tibi debitā .i. quā retri
buiſti nobis .i. Reddimus ei carni
dignaȝ retribucōnem vt coacta fa
ciat q̄d in delicijs implē diſſimilat
Tales eniȝ retribuciones reddere
carni ſanctorū eſt vt que nos tra
xit ad culpā: adiutorio dn̄i perdu

cat ad glīam. Petr⁹ cātor. Bea
tus q̄ tenebit .i. continebit ſe a vi
cijs .i. a allidet puulos ſuos .i. pri
marios mot⁹ cupiditatis. ſupbie
luxurie. cetroȝq; viciōȝ q̄ a miſe
ra matre naſcunt. btūs q̄ hos cōn
fregit .i. ad petraȝ .i. xp̄m vt p cōfeſſi
oneȝ cōfracta a cogitacōibus ex
pulſi diſpereant. Caſſi. Mittit eniȝ in mente nr̄aȝ di
abolo inſtigāte q̄d nolum⁹: recipi
mus quod noſtra eſtimacōe dāp
namus. vnde ſine dubitacōne red
dimur captiui ſed iſte cogitacōes
dum adhuc ſunt puulea nonduȝ
ad conſenſum puente percutiant
i petra cōminuantur ſicut dictuȝ ē
in lapidem angularem. Au. Fratres orā
na in operā
do non ceſſent vobis inuicem can
tare cantica ſyon. q̄ libenter audiſ
tis tam libenter agite quod audiſ
tis. ſuſpira te in eterna iheruſaleȝ
quo pcedit ſpes noſtra ſequetur vi
ta noſtra. ibi erimus cum xp̄o. cri
ſtus nob̄ a modo eſt caput. a gu
bernat nos deſuper. amplectitur ſe
cū. in illa ciuitate equales erimus
angelis dei quicquid de mundo fe
liciter arriſerit nolite preſumere.
nolite libenter colloqui cupiditati
bus veſtris ſi vultis armati eſſe cō
tra temptacōes in ſeculo. creſcat a
roborētur deſiderium iheruſalem et
ne in cordibus veſtris. trāſiet cap
tiuitas. felicitas veniet. dampna
bitur hoſtis extrem⁹. a nos deuī
cti morte triumphabimus cum re
ge noſtro domino iheſu chriſto. q̄
eſt benedictus in ſcl̄a ſ. Amen.

Pſalmꝰ. Cxxxvij.

Confitebor ti. domi. Titulꝰ. Pſ. ipſi dauid.

Caſſi. Per totū ſiquidez pſal. populus catholicꝰ loq̄tur q̄ eſt collectꝰ de vniuerſo orbe terraꝝ: q̄ in p̄mis grās agit deo de bn̄ficijs ſibi collatis: dicens.

Confitebor tibi dn̄e in toto corde meo. Cor ſigt̄ mentis archanū vn̄ taciti clamamꝰ ad dn̄m ꝗ p̄ces noſtre multo efficaciꝰ audiunt̄ q̄ ſi magnis clamoribꝰ pſonemus. Cū dı̄: in toto corde: nulla ps occupata in ſeculi huiꝰ ambitōne relinquit: ſ vniuerſuz laudibꝰ creatoris vt dignū eſt: applicat̄.

Augꝰ Totū ḡ cor meū flāma tui amoris accendat. nihil i me relinquat mihi: nec quo reſpiciaz ad memetipſuz. ſ totus i te eſtuē. totus i te ardeā. totus diligā te: tanq̄ inflāmatꝰ a te. Cauſaz huius laudationis ſubiūgit: dicens. Q̄m audiſti oīa verba oris mei. potiꝰ cordis q̄ carnis. In corde em̄ habemus vocē quā deꝰ audit: quā prorſus auris hūana non nouit. Deinde virtꝰ pſalmodie oſn̄dit: vt q̄ puro corde pſallit: etiā ſurſuz int̄ angelos canere videat̄. Vn̄ ſb̄dit. In conſpectu angeloꝝ pſallā tibi. **Petrꝰ cantor.** In tribꝰ debemꝰ angelos imitari. ſ. In miſtratione vt deo miniſtremꝰ ſic ipſi. In volūtate vt nihil velimꝰ niſi q̄d deus vult ſic ipſi. Et in laude vt deū ſicut ipſi ſemper laudemus. Et ita

Glo. adorabo ad tēplū ſādū tuū. in corde meo q̄d ē tēplū dn̄i. Vn̄ Apoꝰ ad Corin. ij. Templū dei ſādū eſt: q̄d eſtis vos. Et cōfitebor nomi tuo. te deuotione laudando.

Caſſ. Super miſericordia tua. qua vocas ⁊ reſpicis pctōres ad liberādum. Et veritate tua. qua remuneras ⁊ promiſſiones reddis.

Hugo Q̄m magnificaſti ſuper omne nomē ſcm̄ tuū. ı. xp̄m ſup omne nomen celeſtiū: terreſtriū: ⁊ inferioruz. In quacūq; die inuocauero te. petēdo illa q̄ ptinēt ad ſalutē meā. Exaudi me. q̄ hoc peto q̄d ſequit̄. Multiplicab. ı. multiplica. in aīa mea virtutē. vt accreſcat mihi ſādū deſideriū: ⁊ de meo exemplo. Confiteant̄ tibi omnes reges terre. q̄ carnē ſuā ſic regūt vt ipſā ſpiritui ſubijciāt. Q̄ audierūt oīa verba oris tui. **Petrꝰ cantor.** Quicq̄d locutꝰ es iudeis p p̄phetā: hꝰ gētes vbiq; audierunt p ap̄los. quia in omnem terraz exiuit ſonus eoꝝ.

Caſſio. Audire aūt verba domini ad illos ptinet qui obedientes eſſe noſcūtur. Intelligāt ergo iudei q̄nto reatu teneātur obnoxij ı. rei: cuius verba non mente cape: ſ tantū auribus audire maluerūt. Et cā. **Petrus cantor.** Iſti reges q̄ vbis dn̄i obedientes. cātēt. cū grāꝝ actōe. i vijs domini. ı. i mia et veritate. Vn̄ i alio pſ. dı̄. Vniuerſe vie dn̄i mia ⁊ ve

ritas. ⁊ quid cātabunt (q̄m magna ē gl'a dn̄i) q̄ eſt eťna: ceteroꝝ dn̄oꝝ gloia vana eſt ⁊ trāſitoia
Gloſa gl'a q̄ppe dn̄i ē vt ſcl'm reſpuentes eius laudes cātare nō deſinamꝰ (Q)uoniā excelſus dn̄s (⁊ cum oculo mie (huilia) Hu. vhuiles (reſpicit (graꝫ ſuam eis largiendo (⁊ alta v ſupbos (a lōge (q̄ p graꝫ ſuā nō eſt cum eis.

Caſſi Et vt tereret ſupbos. addit cōtinuo (cognoſcit) ne putarent demētes ſupbi incognitū eē deo q̄d malignis cogitacōnibꝰ opant. Viſ vt tibi appiquet deꝰ ⁊ huilia teipm. qm̄ pximantur illi huiles: ⁊ fiunt ſupbi oīno longinq̄ (S)i ābulauero (ſupp̄ bene operando (i medio ťbulacōis viuificabis me (viꝫ in aīa. Sā viri in hꝰ ſcl'o nō ſolū i ťbulacōe. ſꝫ etiaꝫ i medio tribulacōis ſunt. Vndiqꝫ ei ťbulacōem ſētiūt. Nā ⁊ ſi ad tēpꝰ. pſecutoꝝ ſuſpēdat iniq̄tas. dyabolicis iugiť tn̄ tēptacōibꝰ ſbiacēt

Au. Ama alteraꝫ vitā ⁊ videb q̄ iſta tribulacō ē quacūqꝫ pſperitate fulgeat q̄buſlibet delicijs habūdet. atꝫ circū floreat. Si autē iſta vita pgnacō ē. āpaꝝ priā diligis ā ſine dubio ob dilacōem alterius vite tribulatis. qn̄ nōdū eſt illud gaudiuꝫ ſine vlla tēptacōne certiſſimū q̄d nobis in fine ſeruat deus. ſine dubio tribulacō ē. Seq̄ť

Caſſ. (⁊ ſup iram inimicorum meoꝝ extēdiſti manum tuā (de pſecutoribꝰ dicit q̄ q̄uis ira ei multa faciāt ꝑplo fideli. lōge tn̄ maiora recipiēt diuina retribucōe iuſticia

Aug. (⁊ ſaluū me fecit dextera tua (v ſaluaſti me i eťnitate tua dextera dei eternitas nominať. hac dextera ſaluum me feciſti. nō ſcd̄m ſalutē tpalem ſed eternā. Impioꝝ ſalꝰ in ſiniſtra eſt. q̄ eſt tpalis. Eterna ſalus quā ſcōs ſuos ſaluat in dextera eſt (D)ominus retribuet p me (qui dixit. Da m̄ vindictā. ⁊ ego retribuā eis.

Caſſ Sed vt hoc non iracunde dictuꝫ potuiſſes accipere cōtinuo p inimicis orat dicēs (domine mia tua i ſcl'm (i. i eternū. quā facias i ill' q̄ nos pſequūť (opa manuū tuaꝝ ne deſpicias (Rogat piꝰ pplꝰ p inimicis q̄s ſibi nouerat aggregandos. Intendamus q̄li nos predicacōne populus ſācꝰ inbuerit: quanto inſtinctu pietatis orauerit Nā vt omnem nobis zelū cordis contra inimicos excludēt. ipſos rogauit ſibi fieri ſocios quos habere videbať adūſarios. ſequamur ſententiaꝫ piam. amemꝰ pcius affligentes nos. non debemus inimicos eſtimare qui pſunt Naꝫ ſi equo animo pferantur. frequenter nobis talia cōferunt qualia dilectiſſimi amici preſtare non pn̄t. Iſti enim ſepe nos a virtute paciētie blandiēdo deducūt Illi vero nos affligendo in eadem cōſtituunt.

Hugo. Diligendi igitur ſunt inimici ppter deum cuius ſunt creatura: etiam propter noſmetipſos: qui ſeruiūt noſtre ſaluti. Deus eīn faber eſt. ⁊ ipſi ſūt mallei ac lima propter nos. quia aduerſitatibꝰ ⁊ iniurijs nos purgātes. auferūt

rubigine; peccatorū noſtrorū. Cri
ſoſt. ſup Math. Mihi vero puerī
at magis inimicicias ſuſtinere ꝓ
pter deum atq; ↄtemni: a cūctis
regibus honorari. Nihil enī p̄ſtātius
huic glorie pōt ↄpari. Hinc enim
merebimur frui poſſeſſione celoꝝ
⁊ gloria eoꝝ qui ibi ſunt p̄mioꝝ.
quaſi angeli quidē cū hoīb⁹ ambu
lantes tanꝙ̄ virtutes celoꝝ in ter
rarū regione degētes: vt extra om
nem ↄturbationē poſiti: oīemq;
merorem etia; bona ineffabilia cō
ſeq̄mur. qͥb⁹ nos omnes ↄtīgat
potiri grā ac miſericordia dn̄i nr̄i
Jeſu xp̄i: cui eſt honor et gloria i ſe
cula ſeculoꝝ. Amen.

Pſal. Cxxxviij.

DOmi. pba.

Titulus. Jn fine; pſal
mus dauid. ¶ Petr⁹
cantor. Pſalm⁹ iſte eſt octau⁹
eoꝝ q̄ agūt de vtraq; natura i xp̄o
qm̄ dirigit̄ in finē .i. in xp̄m.

Caſſi. in quo ē maieſtatis cū
cta pfectio: ⁊ oīm virtu
tum plenitudo. Quapropt̄ vniuer
ſus hic pſ̄. ſicut pr̄i doctiſſimo Cy
riano placuit: ex ipſius dn̄i pſona
dicendus eſt: q̄ loquit̄ hic quādo
q; voce ſua: aliqn̄ aut̄ voce ſuoꝝ fi
deliū. Primo enī ꝓ pte hūanitatis
aſſumpte xp̄us loquit̄ ad patrem
dicens. ⌊

DOmine ⌋ pr̄ ⌊ pbaſti me et co
gnouiſti me ⌋ .i. pbatu; et co
gnitū me aliꝭs oſtēdiſti. Na; pba
tus eſt qn̄ dyabolus tēptauit eum
ↄpleta tēptatōe: miniſteriū habu
it angeloꝝ. Probat⁹ eſt etiā tēpo
re paſſionis qua pietate ſē ꝓ nob
obtulit: q̄ i cruce poſit⁹ ꝓ inimicis
orauit. Cognit⁹ eſt qn̄ glām mirā
de reſurrectōis oſ̄dit Tunc quippe
diuinitas eius illis inotuit: q̄ eū an
tea credere dubitauit. Sequit̄.

Hugo ⌊ tu cognouiſti ⌋ .i. ap
probaſti ⌊ ſeſſionē ⌋ .i.
hūilitatē ⌊ meā ⌋ in paſſione. ⌊ ⁊ re
ſurrectōem meā ⌋ .i. glorificatione;
reſurrectiōis mee. Vel vox xp̄i eſt
ꝓ pte fidelis populi: dicēs. ¶ Pe
trus cantor. ⌊ Dn̄e pbaſti me et
cognouiſti me ⌋ .i. oſ̄diſti mihi
miſer et fragilis ſum. ⌊ tu cognoui
ſti ſeſſionem meam ⌋.

Glo. i hūilitate pn̄a; ago
. ⌊ ⁊ reſurrectōem mea; ⌋
.i. p grā; iuſtificat⁹ ſurgo.

Aug⁹ Ac ſi dicat. Corā oculis
tuis pctā ↄfeſſus ſum. ⌊
INtellexiſti cogitatiōes meas de
longe ⌋ iā; adhuc in pegrinatione
ſum: anteꝙ̄ ad illa; p̄ria; veniam.
⌊ ſemitam **Glo.** vi; artiora p̄
meā ⌋. . cepta q̄ docui
ſti ſeruari. ⌊ ⁊ funiculū meu; inueſti
gaſti ⌋ .i. inueſtigare me feciſti here
ditatē meā quā ꝓ illis p̄ceptis ob
ſeruatis pmiſiſti. Sequitur. ⌊ ET
omnes vias meas ⌋ tam bonas
malas ⌊ preuidiſti ⌋.

Nico. anteꝙ̄ eſſe; in rerū natu
. ra. ⌊ q̄ nō eſt ſmo i lin
gua mea ⌋. ſupple ſufficiens ad exp̄
mendū celſitudīnē tue ſapie. Jdeo
adhuc ſubditur. ⌊ ECce tu cogno
uiſti omnia nouiſſima ⌋.

Caſſi Xp̄s dicit patri ecce tu
cognouiſti omnia no
uiſſima qđ pertinet ad incarna
cōem ipſi᷒ q̄ facta ē in nouiſſimis
tpibus ſicut legit᷑· agnus occiſus
ad veſperam· Et apl'ſ ait· Filioli.
nouiſſima hora ē· ſubiūxit⌊ et an
tiq̄⌋ ·i· eťna· Per nouiſſima ḡ exp̄
mit ſuā humanitatē: et p antiq̄ ſu
am diuitatē· Vn̄ adhuc ſubdit
Glo ⌊tu formaſti me⌋ ſcđm
hominē⌊ et poſuiſti ſup
me manū tuā⌋ vt iuuares me ſicͭ i
alio ps̄ dictū ē Inueni dđ ſeruum
meū: oleo ſcō mōvnxi eū· Manus
eni mea auxiliabit᷑ ei· Mirabi
lis facta ē ſcia tua ex me⌋ q̄ p me
et apl'os meos p̄dicata ē mirabil'
redempcō generis humani vbiq̃
orbi terrarū Et hec ſcia⌊ cōfortata
eſt⌋ i pectorib᷒ humanis de q̄ pri
us incerta credulitate dubitabat᷑
⌊et nō potero ad eā⌋ viz attigere·
Caſſio q̄ natura hominis
·quā xp̄s dignat᷒ ē
aſſumere nō poterat ſe dīme ſube
adeq̄re· ſic ei in euāgelio dicit· Pr̄
maior me ē deinde oñdit ꝯplexta p
miſticas enumeracōes a nulla cre
atura dīnā falli poſſe pn̄tiā dicēs·
Nico Quo ibo a ſpū tuo⌋ ·i·
·a teipſo· q̄ ſpūs eſt de᷒
Iob·· iiij ⌊et quo a facie tua fugi
am?⌋ ·i· a pn̄tia tua· q̄ſi dicat· Hoc
eſt impoſſibile· qđ ꝓbat ꝯſequen
ter dicēs⌊ Si aſcendero in celum·
tu illic es⌋ pe r refulgentiā gl'e tue
⌊ſi aſcendero ad infernū ades⌋ per
executionem Caſſio Si ſū
iuſticie tue· pſero pē

nas meas diluculo⌋ penas ſuas
dicit xp̄s dīne maieſtatis ſue eſ
caciſſimā celeritatē· qua ſcim̄ cor
pus ſuū diluculo leuauit de ſepul
chro· Sz cū audis meā· gloriā ꝯp̄e
ptiōis intellige⌊ et habitauero in
extremis maris⌋ hoc ē ſupra ſeculi
iſtius ampliſſimū finē Petrus
cātor·ſ·i padiſo terreſtri vbi xp̄s ha
bitaſſe dr̄ a reſurrectō ne vſq̄ ad aſcē
ſionē· Et q̄ñq̄ veniebat ad apl'os·
et itm ibi redibat· q̄ in celo empi
reo fuit corpalit᷑ vſq̄ ad aſcenſio
nem· Et vere ades ṁ⌊ Etenī⌋ pro
certo⌊ illuc manus tua⌋ viz dīna
ptās⌊ deducet me: et tenebit me
dextera tua⌋ ·i· fili᷒ tuus viz verbū
tuū in vnitate cōſeruabit humani
tatē aſſumptā⌊ Et dixi forſitā te
nebre⌋ viz mortis ⌊ cōculcabunt
me⌋ ſicut teneat a morte et non re
ſurgā· hoc nō dicit dubitatiue ſed
yronice iux̄ ſtultā opinionē eoꝝ
q̄ credebāt xp̄m in morte detentū·
Cuius ꝯtrariū oñdit dicēs⌊ et nox
illuminatio mea⌋ ·i· illi q̄ p̄us erāt
apud inferos tanq̄ nox illumina
bunt᷑ a me illuminati· erunt⌊ in de
licijs me Caſſi ·i· i padiſo q̄ ē
is⌋· ameniſſim᷒ lo
cus et feliciſſime iocūditis eťna ſe
curitas· ḡ nocte ·i· inferni clauſtra
xp̄s illuminauit qñ ptātē dyaboli
ſupauit et hoiem librāuit ſua miſe
racōe· atq̄ ſpoliato ipō iferno· aīe
ſanctorum ad eius amenitatē re
uerſe ſunt· Et vere nox ē illumina
tio⌊ Quia tenebre⌋ id eſt ſecreta
ſcripta prophetarum⌊ non obſcu
rabunt᷑⌋ ymo poti᷒ illuminabunt᷑

⌊⁊ tēa nox⌋ i. obscuritas scripture
⌊sicut dies illuminabit̄⌋ ⁊ sicut ap
ta scriptura manifestabit̄. qꝛ que
fuerant quasi nox sub mistica cō
plexione tenebrosa. tanq̄ dies illu
minata sunt q̄n in aduentu dn̄i sal
uatoris ꝓbatū dcā patuerūt. Se
q̄tur⌊sicut tenebre eius ita ⁊ lumē
ei9⌋ i. in vtroq; fuit veritas. siue cū
illuminata patuerunt siue cū mis
tica scripturarū obscura viderent̄
Glo. Ideo enī; tenebre nō cō
culcabūt me⌊ Quia tu
possedisti renes meos⌋ vt sine pec
cato fieret cōcept9 meus ⁊ ortus⌊
suscepisti me de vtero matris mee
⌋ i. virginis marie mee. Tua enim
operacōe hoc totū factū est. Et ideo
⌊Confitebor tibi dn̄e⌋ cōfessione
laudis⌊ q̄a terribiliter magnifica
tus es⌋ Cass. Terribiliter ei magnificat9 est de9 pa
ter quando in passione domini cri
sti: tenebre sunt secute. terra cōtre
muit. saxa dirupta. sunt. sepulcra
patuerunt. mortui ī surrectione le
tati sunt. cum ipse iterū i eodē cor
pore sancta resurrectione cōspectus
est. dū ad discipulos suos ianuis
clausis intrauit. dū ad celos sb̄ ho
minū visione conscendit. Que licet
ꝓpria deitate cōpleuerit. more tamē
suo paternis hoc virtutib9 applica
uit. vt sancte coopacōis pateface
ret vnitatem. Seq̄tur⌊ mirabilia⌋
viz sunt⌊opa tua⌋ circa me ꝑ redēp
tione humani generis vt patuit i
cōceptōe. passione. resurrectione.
⁊ ascēsione⌊ ⁊ aīa mea cognosc;
nimis⌋ Petrus cātor. Aīa homi
nis cognoscit ista opera in parte:
sed aīa christi cognoscit nimis.
qꝛ dona habuit sine mensura
⌊Non ē occultatū os meū a te⌋
Glo. Per os qd̄ in intrīsecis
nr̄i corporis recōditum
est intelligitur diuinitas christi.
Vn̄ ip̄e dicit patri. diuinitas mea
non est occultata a te⌊quod fece
sti in occulto⌋ ⁊ quā fecisti malis
⁊ ꝑfidis occultā⌊ ⁊ substātia mea
⌋ Petrus cātor. i. humanitas mea
p̄dicata ē⌊ i inferiorib9 tre⌋ hoc ē
in simplicib9 ⁊ ydiotis gentiū. ex
quibus cōgregata est ecclesia. de
cuius imperfectione subdit dicēs
⌊Imꝑfectū meū viderunt oculi
tui⌋ Cassiodorus. Imperfectū
siq̄dē eius ē quod adhuc ecclesia
vsq; in finem seculi ꝯgregatur⌊ ⁊
in libro tuo⌋ Nico. idest in noticia tua que dicitur
liber. eo q̄ oīa ibi firmiter retinen
tur absq; obliuione⌊ omnes scribē
tur⌋ in noticia ei p̄destinacōnis di
uine que potest dici liber vite. soli
electi sunt scripti: ⁊ i noticia p̄sciē
siue reprobacōnis que p̄t dici liber
mortis. soli reprobi sunt scripti S;
in noticia diuina generaliter sūp
ta prout se extendit ad predestina
cionem et prescientiā omnes sūt
scripti. ⁊ sic accipitur hic liber di
vt dictū est Glo. Seq̄t vox xp̄i
de ap̄lis⌊ dies formabūt̄⌋ Ap̄l. di
cūt̄ dies de q̄bus dr̄ dies dici euic
tat vbū. Dij formabūt̄ i me a q̄ ꝑ
fectōez grē sumūt⌊ ⁊ nemo⌋ supp
formabitur idest accipiet perfe
tionem⌊ in eis⌋ qꝛ nō dicuntur esse

petri vel pauli ſʒ xp̄i a quo xp̄iani
dicunt̄. Sed tñ ⌊Mihi aũt⌋ xp̄o hoī
⌊nimis⌋ .i. valde ⌊honorati ſũt⌋ ad
honorē meū ap̄l'i mei. qꝛ in omnē
terram exiuit ſon⁹ eoꝝ ⁊ ipſi ſunt
⌊amici tui⌋ o ⌊deus⌋ voluntatē tu
am in mandatis facīētes ⌊nimis
confortatus ē principat⁹ eoꝝ⌋ facti
ſũt duces p̄ncipes populoꝝ ⁊ pa
ſtores eccl̄e. Dinumerabo eos .i. ſ.
fideles quos in fide genuerũt ⌊et⌋
ipſi fideles qui deo numerabiles
ſũt intm̄ creuerũt p doctrinā apo
ſtoloꝝ. q ⌊ſup arenā multiplica
buntr̄⌋ .i. nob̄ innumerabiles erūt
Et hoc totum ideo ē qꝛ ⌊exurrexi⌋ a
morte ⌊⁊ adhuc ſũ tecū⌋ .i. ſ. occult⁹
ad dexterā tuā. donec ad iudiciuʒ
veniēs oībus apparebo maifeſt⁹

Cassio. Et regnū meū euidē
tiſſime hoībus inno
teſcet. futuruʒ adhuc ſigt̄ tps. nō
qꝛ a patre aliqñ diuidendus ē ſed
qm̄ qui ē nobis mō inuiſibil'. oībꝫ
poſtea gentibus apparebit.

Col. Jō em̄ ſupna bonitas nos
expectat. tā diu miſericor
diter tolerat. vt multos inueniat.
quos remuneret: paucos. q̄s dāp
net. Sequit̄. Si occideris de⁹ pec
catores ⌊eos a cogitationib⁹ mal'
mutando ⁊ in ꝓpoſitum bonuʒ trāſ
ferendo. vt morientes pctō viuant
dño. tūc ⌊ivano accipiēt ciuitates
ſuas⌋ .i. inutiles ⁊ dāpnabiles re
putabūt viciosiſſimas p̄ores ſup
ſtitiones mūdanas. Et qm̄ nō me
rent̄ oīs ad fidē catholicā pueni
re. obſtinatis q̄ credere noluerunt
dicit̄ ⌊viri ſanguinū⌋ q̄ oditis fra

tres. q̄ carnalit̄ viuitis: ⁊ q̄ ſunt ſā
guinis opamini ⌊declinate a me⌋
que dicitis in cogitacōe ⌊.i. ꝯtra il
la murmuratis q̄ vobis ſpūs ſan
cti virtute predicata ſunt.

Ni. Et qꝛ tales ſunt deo ⁊ homi
nibꝫ iuſtis odibiles. iō ſub
dit. Nonne q̄ oderunt te. domine
oderam ⌋ illis. q̄ſi dicat. ſicqꝫ eoꝝ
viciū eſt odiendū bonis hoībus ſi
cut ē odioſū deo ⌊et ſup inimicos
tuos tabeſcebā.⌋ .i. reſoluebar in
teri⁹ ex zelo iuſticie tue. iratus con
tra eos

Cassi. Tabeſcere em̄ illos
dicit⁹ q̄ curis iugib⁹
affligunt̄. ⁊ penevſʒ ad interitū vi
te corpe deficiente pueniunt. Per
hoc inimicos ſigt̄ pſecutores ap
tos ⁊ obſtinatos. q̄ ſcōs dei ſcelera
ta preſumpcōe dilacerāt. de q̄bus
adhuc ſbdit. Perfecto odio ode
ram il⌊los⌋ .i.

Aug. Oderā eos arguen
do in eis iniq̄tates
eoꝝ. diligebā naturā quaʒ creaſti
.i. qꝛ hoīes ſunt. hoc ē pfecto odio
inimicos dei odiſſe. vt nec ꝓpt̄ vicia
hoīes oderis nec vicia ꝓpt̄ hoīes dili
gas. Vide q̄d adiūgat ⌊inimici fcī
ſũt m̄⌋ q̄a inimici fcī ſũt dei cui⁹ iuſ
ſionibus ꝯtrarij extiterunt

Nico. Et qꝛ hō iuſtus ſp debet ti
mere ne in tali odio exce
dat modū. et icurrat aliqd pctm̄.
Jdō ſubdit. Proba me de⁹ ⁊ ſcito
cor meū ⌋ .i. fac me ſcire ea q̄ latent
in corde meo ⌊interroga me ⁊ cog
noſce⌋ .i. fac me cognoſcē ſemitas
meas id eſt facta ⁊ cogitata mea
occulta. Et vide⌋ .i. fac me videre
⌊ſi via iniq̄tatis in me ē⌋ .i. aliqua

latens culpa vt p verā penitētiam
abſoluat ab ipa. ⁊ deduc me i via
etna .i. btitudīnez eternā ad quā
nullꝰ pōt venire niſi fuerit totaliter ex
peditꝰ a peccato ſcdm ꝙ dicit. apo
calip. xx. i. Nō intrabit i ea aliqd
coīnqnatū ¶ Collector Si ḡ ali
qd iueneris i via tua quod diſpli
ceat oculis tuis. qm̄ vita tua mortal
eſt. oraut in eternā viā deducaris
vbi nulla eſt iniqtas. qr ſi quis
peccauerit. aduocatū hēmus apd
patrem ihezuz criſtum q̄ ē bñdictꝰ
in ſecula ſeculorum Amen

¶ pſalmꝰ Cxxxix

Eripe me dn̄e

ab. Titulꝰ. in finez pſ
ipi dauid Iſte pſ diri
gitur in finem

Caſſ. ⁊ in xpm domi
nū. q̄ ſcdm apo
ſtolū finis eſt legis oī credenti ad
quem p totū pſalmū ſcā eccā loq
tur orans. vt ab iniquo dyabolo
⁊ miſtris eiꝰ eā liberare dignet̄ q
multis fraudibꝰ atqz inſidijs deuo
tōnem ppl'i fidelis conatur euerte
re. Dicit ergo

Eripe me dn̄e ab hoīe malo
.i. a diabolo de quo dī. Mat.
xiij. Inimicꝰ hō ſupſeiauit zizaiaz

Iero. Et qr nō bn̄ per ſe pōt nos
dyabolꝰ decipere q̄ntū per
organū hoīs. Ideo ſubiūgit. A viro
iniq̄ eri

Au. Vir iiquꝰ ē qui no
pe me .i. cet ſibi ⁊ alijs. Et ſi
luxurioſi nō ſint aſperi vel pſeqntes
nocēt tn̄ aliq̄ exēplo. Itaqz nō vob
placeāt hoīes q̄ſi leues ⁊ blandi
amatōēs cū carnaliū voluptatū ⁊
iniqrū cupiditatū ſectatores quoſ
cuqz videtis pcliues ferri in malas
libidīnes ⁊ pniciosas voluptates
tūc rephendite. tūc caſtigate. Si āt
nō potueritis. certi eſtote vos quī
eſtis membra xpi ꝙ eos hēetis ini
micos. Latere pnt. occultare inimi
cicias ſuas pnt. amaē vos nō pnt
Sed qm̄ amare vos non pnt necē ē
vt q̄ oderant vos mala vobis q̄rāt.
nō vacēt lingua ⁊ cor veſtrū dicere
A viro iniquo libera me domine
¶ Glosa ⁊ q̄a mali ipugnāt bo
nos tribꝰ modis. ſ. corde. lingua et
manu Primo de corde pmittit dicēs
Qui cogitauerūt iniquitates i
corde .i. q̄ſi diceret. eripe me a malis
q̄ ⁊ ſi labijs plerūqz p̄tēdāt bona
tn̄ m̄ machīnāt in corde malum ⁊
hij tales. tota die .i. continue. cō
ſtituebant prelia .i. occaſiones
cōtēdendi. De cordibꝰ em̄ talīuz ſe
per bella puenīūt. Acuerunt lin
guas ſuas .i. vba neqcie ſue poli
erūt. ſicut ſerpentes

Aug. In ſerpēte em̄
ē aſtucia ⁊ do
lus nocendi propterea ſerpit. nō
habens pedes ne audiatur dum
venit Sic mali ſerpunt ad nocen
dum ſub leui contractu verborum.
habentes occultuz venenum. Et iō
ſequitur

Nico. venenuz aſpidū
ſb labijs eorū .i.
ſb ſpecie boni ſuggerēdo peſſima
⁊ aīe mortifeā Iero. Videntur
amicicie verba habere ⁊ plena ſūt
veneno mortifero

Cas. Cuſtodi me domie de
manu pctōris .i. a ptāte

dyaboli q̃ inter oẽs creaturas pri
us peccauit ⁊ de iniq̃tate sua adaꝫ
nosciť sauciasse. ab ei⁹ dolis ⁊ insi
dijs custodi me. q̃s ꝑ me neq̃o p̃
cauere. et ab hoibus iniq̃s libera
me. ǀ v ab ei⁹ ministris. qm̃ q̃d po
tuerit mẽtib⁹ nr̃is ꝑ se suggerẽdo
subripe. ꝑ suos seq̃ces publice co
nať implere. Qui cogitauerũt sup
plantare gressus meos ǀ v me re
trahẽ a via dei ⁊ ipedire opa mea
parantes in vicinas pc̃õꝝ foueas
abscondeunt supbi laqum m̃ ǀ.

Aug⁹ Totũ corpus dyaboli
breuiť explicauit cuꝫ
ait. su
pbi. **Nico** q̃ me multis ⁊ va
rijs modis inoluẽ
mitunť in peccatis. Funes extẽ
derunt michi in laqueum ǀ.

Glo i. pc̃ã q̃ m̃ suadet facere.
de quib⁹ ysa. v. Ve q̃ tra
hunt pc̃ã. sicut restem longam.

Aug⁹ Quare di̅ restis. q̃ ois
pc̃õr pseuerãs ĩ pc̃is
suis addit pc̃ã pc̃is. Et cũ deberet
accusacõe peccati sui corrigi defen
sione duplicat q̃d ꝯfessione possit
auferre. Addũt ita pc̃ã pc̃is. ⁊ fa
ciũt sibi funes vñ in fine ligenť eo
rũ man⁹ ⁊ pedes ⁊ p̃ijciant in tene
bras exteriores. Seq̃tur. iuxta iter
scãdalum posuerunt michi ǀ. Iter
nostrum precepta dei sunt.

Ni. Vñ Greg. omelia. xxxviij.
ait. Maligni spũs iter nr̃m
quasi q̃dã latrũculi obsidet. ꝑpter
q̃d necẽe nobis ad dñm auxiliuꝫ
recurrere. Jd̃ subdit. Dixi dño de
us meus **Aug** Licet oim sit de
es tu ǀ. us ꝑ creacõeꝫ.

tñ ꝑprie eoꝝ de⁹ ẽ q̃ eo fruunť. qui
seruiũt ei. q̃ liberť sub ipso sunt.

Cassio. Ergo ille nõ p̃ot huc
v̂siculũ dicere qui ca
ducis erroribꝫ pbať implicari. Se
quit. exaudi dñe vocẽ depcacõnis
mee ǀ suffecerat dici. Exaudi de⁹ de
precacõnem meã. nisi aliq̃d alci⁹
voluisset intelligi. Vox ei depcatio
nis puritas ẽ oronis: ⁊ clamor ille
tacit⁹ q̃ ascẽdit ad dñm. Domine
dñe ǀ. Repeticio ista affectum pie
precationis ꝯ
ondit. **Hug** Tu fupple
es. virtus
salutis mee ǀ q̃ das v̂tutẽ perseue
rãtie qua
satu⁹ sum **Cassi.** In certamie
vero tribula
tionũ sal⁹ eẽ nõ p̃t. nisi de mia dñi
v̂tus tolerantie fuerit attributa.

Hugo obũbrasti ǀ p g̃
tiã. sup caput meũ ǀ
me ꝓtegẽdo. in die belli ǀ v in estu
tempta
tionuꝫ. **Aug** Pugno foris cõ
tra fictos bonos
⁊ falsos xp̄ianos pug̃ int⁹ contra
ꝯcupiscẽtias meas q̃ m̃ video aliã
legẽ in mẽbris meis repugnanẽ
legi mẽtis mee ⁊ captiuũ me ducẽ
tẽ in lege pc̃i q̃ est ĩ mẽbris meis
Miser ego hõ q̃s me liberabit de
corpe mortis hui⁹. grã dei ꝑ ihesũ
xp̄m dñm nr̃m. Igiť iste laborãs
in hoc bello respexit ad grãꝫ dei. Et
q̃ iã cepat estuare ⁊ arescẽ in tẽpta
tionib⁹ inuenit tanq̃ vmbrã gra
tiam dei sub
qua viueret. **Nico** Ne tradas
me dñe ǀ v
ne tradi pmittas. a desiderio meo ǀ
i. a fomite ad pc̃m declinã
te. pc̃õri ǀ v demoni. **Ca.**

A deſiderio ſuo tradit̄ peccōri q̄ſ q̄s
p ↄcupiſcētias carnis dyabolo reli
quit̄ poſſidēd9. de q̄b9 dicit apl'us
Propterea tradidit illos de9 in deſi
deria cordis eoꝝ i imundiciā L cogi
tauerūt cōtra me . viz demones
Hu quō me decipiāt a p̄dant a
idcirco dn̄e L ne delinquas
me . ne p pctm̄ mortale cadaz i manī
b9 demonū L ne . ipſi L forte exalten
tur . i. vt non de me triumphent.
Nico Cōſequēter ponit̄ pena
demonum a malorum
hoim cū dr̄ L Caput circuit9 eoꝝ
i. p̄nceps exercit9 malorum ſupp̄
puniatur cum exercitu ſuo
Au vt circuieant. a nō ſtent. in
gyrum eāt erroris . vbi it̄ ſi
ne fine eſt Qui em̄ i lōgū it abūde
icipit a alicubi finit ; q̄ i gyrū it. B
nuſq̄ finit. Vn̄ i alio pſal. hoc eui
dēa9 dicit. In circuitu ip̄ij ābulāt
ac̄. Sequit̄ Nico. L labor labi
orū ipōꝝ . q̄ iducit hoies ad pctm̄
opeliet eos . i inferno ſic opit r̄tie
captas aues L Cadent ſup eos car
bones . i. ſ. gehēne L i miſerijs ñ ſubſiſ
tet . Dicit̄ em̄ iportabilis illa pena
eo q̄ ē g̃uiſſima. Et ſubdit̄ de mal'
hoib9 L Vir liguoſus . i. ſ. relator
detractor a ſediciosus . cui voluptas
eſt loqui nec attendit q̄d dicat L ñ
diriget i terra . i. ſ. ad faciēdū bona
Caſſi q̄ lenitate ſua frequen
ter excedit . difficile ei ē
idelibaratū . rectū eſſe ſmonez ſicut
ſcptū eſt. In multiloq̄o non effugi
es pctm̄ Aug9 Vir liguoſus
amat mendacia. Quid ei ē ei volup
tas ñ loq̄ ; Nō em̄ attendit q̄d lo
quat̄ duz loq̄t̄ Sit ergo ois homo
velox ad audiendum a tardus ad
loquendum L virum iniuſtum .
Caſſ q̄ diuinas regulas cōtēp
nens voluptatis ꝓprie fer
uore traducit L mala capiēt i intri
tu . q̄a i pfūdum iferni i morte ſub
merget L Cognoui . p fidez
Nico L q̄ faciet dn̄s iudiciuz
inopis . ipm̄ ditando in
pn̄ti p grām a i futuro p gloriaz L
a vindictā pauperuz . puniens op
preſſores eorū a ipſi a deo liberāti a
ab hoſtib9 vidicati ſūt L Verūptn̄
iuſti ↄfitebūt̄ noi tuo . ipm̄ de ſuis
bn̄ficijs laudādo cuz grāꝝ actōe L
a hitabūt rcī cu vultu tuo . daēvi
dētes tuā fa Caſſ Viſio iſaſti
ciē in celis . bilis atz per
petua. ſēp illū vidē a q̄ ſe ſolet oīs
rōnabilis creatuā reficē. ſic a xv.
pſal. dcm̄ ē. ad iplebis me leticia cū
vultu tuo qn̄ bt̄i vt ait apl's nō p.
ſpeculū ſ; facie ad faciē deum vide
būt Quā ſalutaria q̄ ſuauia verba
ſcē mr̄is ecc̄e audita ſūt. Orauit p
nob vt a tēptacōib9 dyabolicis eru
amur q̄s nob oino noueāt eē vio
lētas. Liberātis āt vultū dn̄i pollice
tur vt nihil laborioſū nihil tr̄iſte me
tua9 q̄b9 tale mun9 tn̄ cq̄ pmittit.
prā dn̄e vt ſic ſuis tuis es deſidera
bilis idulgēcie tue claritate mon
ſtreris . nō ipediāt pctā q̄ ꝓpria ex
ecracōne dāpnamus . fatemur cul
pas vt te placatū hēre poſſi9 Sol9
enim iudex es qui veniam tribuis
tibi confitenti cui eſt laus et glo
ria per infinita ſecula ſeculorum
Amen.

Pſalmus. Cxl.

Omine cla
Titulus pš dauid.
Caſſio. Intel
ligēs
ꝓpha hūanā fragilitatē diuerſis
pctōꝝ nexib⁹ implicatā ſupplicat
i hoc pš q̄tin⁹ mē actus iſtos mū
danos a diuerſis liberet errorib⁹
ne in pctōꝝ retiaculū cadat cū q̄
bus ſe nō optat habere portionē
aliquam Vnde dicitur.

Omine clamā
uí ad te]. **Nicola**
corde ꝛ ore deꝑcando [exaudi me]
peticōem meā adimplendo [inten
de voci. **Iero.** Nō nō peto corpo
ree]. reū deſiderium aut
tale aliq̄d hui⁹ mūdi ſꝫ vt tuā mi
ſericordiam cōſequar [dum cla
mauero **Caſſi.** Volens enī
ad te]. ꝓpheta huma
no generi orōis cōtinue affectum
infundere: duo tpa diſcrepātia vi
det̄ poſuiſſe. dicit ei de ꝑterito [cla
maui] qd ꝑfectā ſigt̄ orōem ꝛ itm
repetit. dū clamauero ad te. qd vt
q̄ ꝯſtat poſitū de futuro vt ſic nul
lū tps a culpis ē vacuū: ita nec a
deuotis ꝑcib⁹ reddat̄ ocioſū. Con
tra pctā ſiquidē ꝯtinua ſalutare re
mediū ē iugit̄ pio dño ſupplicare
Orō enī ē que nos a culpis liberat
iudicis aīm mitigat. delicta mun
dat. nec orāti mīa dee ē pōt cū nos
huilitas iugit̄ vt dꝑcemur iſtigat
Ni. Dirigat̄ orō mea] .i. tibi
ſit placita [ſic incenſū in cō
ſpectu tuo] p qd in veteri lege ſigni
ficabat̄ offerentiū deuotio p quā
ſacrificia erant accepta deo.

Caſ. Nā orōem ſcām velut odo
rem ſuauiſſimū ſuſcipe do
minū in apoc. legit̄. vbi ſcriptū ē.
Stetit angelus ſup arā tēpli. hñs
thuribulū aureū. ꝛ aſcēdit fumus
orōnū de manu āgeli in ꝯſpcū dei.
Seq̄t̄ [eleuatio manuū meaꝝ] .i.
opatio bōa q̄ in elemoſinis exercet̄
aut in aliq̄ ꝓbabili ꝯuſacōne pa
git̄ ſit tibi q̄ſi [ſacrificiū veſptinū]
qd in lege erat acceptabili⁹. Vel
illā oblacōem fortaſſe ſigt̄ quā in
fine vite dño ſolet offerre ꝛ̄ligioſa
deuotio. cū pmaꝫ gemimus ꝛ humi
li nos ſupplicacōe purgam⁹. ſic in
l°. pš ē dictū. Sacrificiū deo: ſpūs
cōtribulat⁹. Deinde petit ꝓpha ne
q̄d tale dicat qd puenie debeat ad
reatū dicēs Pone dñe cuſtodiaꝫ
ori meo] ne incōgrue excant vba
me. **Iero.** Hoc poſtulat ꝓpheta
a. vt oē qd loq̄tur nō ſit
ocioſum ſꝫ ſermo dignum deo [et
oſtium circūſtātie labijs meis].

Aug⁹ Qd apiat̄ ad ꝯfeſſio
nem peccati ꝛ clauda
tur ad excuſacōez peccati. Ita erit
oſtiū circūſtātie nō ruine Nō de
clines] .i. nō declinari pmittas [cor
meum in verba malicie]

Nico .i. ad ꝓferendū vba mali
cioſe cōpoſita [ad excuſan
das excuſationes in peccatis] .i.
vt ptinaciter defendam peccatū
meum excuſationibus falſis.

Caſſio. Naꝫ qꝛ dicit ad excu
ſandas excuſacōes i

pc̄tis ꝯ̄ſuetudīnē ſīgt īpudētium
q̄ qn̄ fuerint dep̄hēnſi p̄mo ſe aliq̄
falſitate excuſare no ſciunt ⁊ cū ſu
erit idē ꝯ̄uīcti alias excuſacōēs aſ
ſumūt ne veritati aliqn̄ acq̄eſcant
īuerecūda ꝑteruitas modo ei tpi
modo neceſſitati mō aliis īputan
tando q̄d
peccant·
All. Tu ergo trāſi ad
·vituꝑacōnē tuā
nec dicas gens tenebrarū fecit q̄d
ego feci ne cōputeris cū hoībus
oꝑantibꝰ īniq̄tatem ⁊ q̄bꝰ placet
īiquitas de facto ſꝫ dic⌊ nō coīcabo
cū electis
eorum
Caſſ. ⁊ nō ꝯ̄ſeciam
·illis q̄ inter ma
los ſunt p̄cipui tāq̄ʒ electi q̄ſi duces
criminū quaſi principes latronū
⁊ caput ꝑditorum ¶ Collector
Tranſlacio hebraica hꝫ nō cōmu
nicabo cū deliciis eorū· Et hoc pla
num
eſt
Caſſ Poſtulata lingue
cuſtodia ⁊ criminū
excuſacōne dāpnata ſanctꝰ ꝓba
magis eligit increpacōēs iuſtorū
q̄ʒ blandimēta peccātiū ·d·⌊ Cor
ripiet me iuſtꝰ in mīa ⁊ icrepabit
me emēdari ⌋ magis ſevult miſeri
cordie q̄ʒ laudari fallacie· Vn̄ ſcp
tū eſt Meliora ſunt vulnera amici q̄ʒ
voluntaria oſcula inimici ¶ Augꝰ
Humilia cor tuū erudia cor tuū ⁊
tu teipſum emēdabis in mīa Ex q̄
ꝑte tibi diſplicet iuſtus es Vis vide
re q̄ʒ iuſtus ſis hoc in te tibi ipſi diſ
plicet q̄d ⁊ ideo ex eo q̄d odiſti i te
quod feciſti· cepiſti in te ſeuerus
eſſe ⁊ erit deus miſericors· pcīt q̄a
tu nō pepciſti ſꝫ dicit ap̄ls Nemo
vnq̄ʒ carnē ſuā odio habuit· Tn̄
q̄d alio loco dicit Caro ꝯ̄cupiſcit
aduerſus ſpm̄ Cōcupiſcit adūſus
te tanq̄ʒ coniūx tua· ama ⁊ caſtiga
donec fiat in vna formacōne i vnā
concordia cū ſpiritu Quādo illud
erit· cū hoc corruptibile corpꝰ· in
duerit incorrupcōem: et mortale
hoc induerit imortalitatem
Nico ⌊oleū aūt pc̄toris ⌋ ⁊ blā
dimētū adulatoris⌊ nō
īpinguet caput meū ⌋ ⁊ mentē me
am retrahēdo ipſam ad pc̄ti ꝯ̄ſēſū
Caſſ. Oleū enī peccatoris eſt
·dilectō ſit ataꝙ̄ bonū que
adulacōibꝰ ⁊ blādimētis noſtras
mentes velut olei pinguedo leniter
ingrediēs rigorem veritatis emol
lit: ⁊ ad noxias cogitationes ſine
amoris oſtentatione perducit ſic
in alio pſalmo dictum eſt Mollie
runt ſermones ſuos ſuper oleum:
⁊ ipſi ſunt iacula· Qua propter il
la morta ſemꝑ eligēda ſunt que n̄
ad dilectōne ſeculi trahunt: ſꝫ ad
precepta nos diuinitatis inuitant
¶ Nicolaus· quoniā tales adula
tores ad decepcōnē nituntur trahere
Idcirco⌊ Adhuc ⁊ oracio mea ⌋
ſupp̄ ꝑtendit ad īpetrādū ne ꝯ̄ſē
ciā⌊ i beneplacitis eorum ⌋ in q̄bꝰ
male delectantur· Trāſlacio hebra
ica habet· in malis eorum· vt non
ſint mihi occaſio delinquendi· Se
quitur⌊ abſorti ⌋ id eſt fracti ſeu vi
cti ſunt iuncti petre iudices eorū ⌋
id eſt illi qui iudicant eos benefa
cere abſorti ſunt ſicut fragile vas
alliſū petre Trāſlacō rōna hꝫ· ab
ſorti ſūt iuxta petrā iudices eorū
Augꝰ Quid ē abſorti ſūt iuxꝰ pe
trā? Petra aūt erat xp̄s· iuxta hꝰ

cõpaſſi ſunt iudices eoꝝ tanq̄ iu
dicantes de moribꝰ et ſententiã ꝓ
ferẽtes dixit hoc areſtotiles. Ad
iunge illum petre. ⁊ abſortus eſt.
quid eſt ariſtotiles audiat. dicit
xp̄s. et apud inferos cõtremiſcit.
dixit hoc pytagoras. dixit plato.
Adiunge illos petre. ꝯpara auto
ritatē illoꝝ autoritati euangelice
Cõpara inflatos crucifixo. dicaꝰ
eis. vos lrãs vrãs cõſcripſiſtis in
cordibus ſupboꝝ: ille crucē ſuã in
cordibus nicola. [Audient]
regum. ergo ⁊ au
diant ſupbi [verba mea] ad ſuã
correctõem [qm̄ potuerũt] [ſe cor
rigere. viuãt in hoc mũdo ⁊ peni
tẽtes diſcãt [ſic craſſitudo terre] qñ
vomere ſcindit [Erupta eſt ſuper
terrã] ⁊ erũpit ſurſum. ſic [Diſſi
pata ſunt omnia oſſa nrã] ⁊ vu
tes anime noſtre p ſciſſionē pctõ
rum [ſecus infernũ] ad quē appro
pĩquare facit multiplicatio pctõꝝ.
Virtutis enĩ diſſipatio q̄ fit p vi
tia facit appropĩquare ad penaꝫ ge
henne. Sequit [qꝛ ad te] Hic inci
pit verſus in hebreo [qꝛ ad te dñe
oculi mei: in te ſperaui nõ auferas
animam meã] Hic ratio precedit
cãm. Vnde ſic conſtruitur lrã. Nõ
auferas ⁊ auferri non permittas
animã ſupple a te p culpã: qꝛ ad te
dñe oculi mei tanq̄ ad ꝓtectorem
meũ. In te ſperaui. Et ideo [Cuſto
di me a laqueo quē ſtatuerũt mi]
viꝫ dyabolus ⁊ miniſtri eius [et a
ſcandalis opantium iniq̄tatē] Scã
dalũ enĩ ē dcm̄ vl factũ minꝰ rectũ
prebēs occaſionem ruine alteri.

Caſſi. Qd p fratres crebro ꝓ
uenit inq̄etos: q ſcãm re
fugiũt caritatē. Laquei ſũt aduer
ſa carnis deſideria: quibꝰ mentes
humane blandis nexibꝰ illigant
Per laqueos igit ⁊ ſcãdala. totiꝰ
mundi mala breuit ꝓpheta cõple
xus eſt. a q̄bus ſe ſupplicat cuſto
diri ne p inſidias eoꝝ poſſit illaq̄
ari. Cõſequent ſubdit de elãs ſe cu
li. cum q̄bus ſup̄ noluit cõicari di
cens [Cadent in retiaculo eius].
Nico Viꝫ demonis [peccato
res] illaqueati conſue
tudine peccati [ſingularit ſũ ego]
eoꝝ cõſortia fugiendo [donec trãſe
am] [ex hoc ſeculo.
Cal. Hoc enĩꝫ ſecu
luꝫ bñ velut vi
antes trãſire dicunt. qꝛ nullis eius
delcãtionibꝰ occupant. Cognoui
mus kmĩ fratres q̄le ſit piculũ ſi
loq̄mur incaute. cognouiꝰ. q̄ntuꝫ
nos metuē debeamꝰ qd ſcĩſſimus
ꝓpheta formidat. Qñ enĩ nõ ã vani
loquiũ ſubrepit. aut deſideriũ; fal
ſitatis inducit. lingua eſt q̄ nos tra
hit ad vitia: quã vno modo tutiſſi
me vincimꝰ ſi eã ſemp dnĩ laudibꝰ
occupemus. loquat ſp illud vbi ne
ſcit errare. agat opꝰ aĩe pſtituruꝫ.
et ſeruiat venerant auctori. Tunc
enĩ ori nr̃o cuſtodiaꝫ ponimꝰ ſi iu
git dnĩ mandata meditemur. ſilet
enĩ in malo q non tacet bonũ. Nec
error ſbripit vbi ſe veritas celeſtis
infudit. Nã ſi a nob cogitatio ma
la ſubducat. ſi actꝰ turpiſſimꝰ ſe
gregat ſi a maioꝝ ꝯuſatõe diuida
mur: tũc vt ꝓpħa dicit ſingulares
efficimur dño noſtro ihũ xp̄o qui ē

benedict⁹ in ſecula ſeculoꝝ. Amē.

Pſalm⁹. C.xli.

Voce mea ad
Titulus. intellect⁹ dd
cū eſſet in ſpelunca orō
Ad litterā dd fili⁹ yeſſe
Caſſi. ſaulem regem fugit: ⁊
cū eēt in ſpelunca orauit. qd dn̄m
xp̄m in corpe ſigbat eē facturum
Nā cū adhuc orōni intellect⁹ p̄mit
titur: ad xp̄m p dauid ſigtum tal'
cōpatio referri debere monſtrat.

Glo Qui cū eſſet in ſpelunca
hoc eſt in mūdo vel i cor
pore mortali: orō eius fuit ad prem

Collect Qd q̄ iam impletū
eſt in ſaluatore nr̄o:
corpus xp̄i qd eſt in eccā viꝫ pplꝰs
fidelis xp̄ianus in hoc pſ̄ orat. vt
educat de ſpelunca. hoc ē de carcere
hui⁹ ſeculi et pducat ad ſpacioſa
atria patrie celeſtis dicens.

Voce mea ad dn̄m
clamaui. Aug⁹
Poſtq̄ dixit. voce. non fruſtra ad
dit. mea. q̄ multi clamāt ad dn̄m
voce corpis ſui ⁊ nō ſua. Nō eni in
terior in quo xp̄s cepit habitaē p
fidē voce ſua nō ſtrepitu labioꝝ: ſꝫ
in affectu cordis clamat ad dn̄m.
vbi ſolus deꝰ audit Niſi voce pul
monis ⁊ lingue clamēs: nō audit
hō a te. Cogitacō tua clamor ē ad
dn̄ꝫ. Voce mea ad dn̄ꝫ dep̄cat⁹ ſū

Nico Repetitio ē eiuſdē ſentē
tie ad maiorē affect⁹ ex
preſſionē Effundo cū toto cona
tu vel cū lacrimis in cōſpcū eius.

Aug Voce ē in corde meo. vbi
tu ſolus deus vides orō
nem meaꝫ. Si qn̄ oras. expelle tu
multū ⁊ cateruā rebellātiū deſideri
oꝝ tuoꝝ. ſit fixa cogitacō tua i eū
quē adoras. claude oſtium cordis
ne tēptator igrediat. Tēptator nō
ceſſat pulſare vt rūpat ſi clauſum
inuenerit. tn̄ ſit q̄ in ptāte nr̄ā eſt
hoc oſtiū claudere. Ideo dic aplꝰs
Neq; detis locū dyabolo. Etenī ſi i
trauerit ⁊ poſſidet. attēde. q̄ negli
genter clauſiſti ā claudere neglexi
ſti. Quid ē aūt claudere oſtiū: hoc
oſtiūꝫ duas habet valuas. ſ. cupi
ditatis ⁊ timoris. Aut cupis aliqd
terrenū ⁊ hec intrat: ā times aliqd
terrenū. et hec ſimilit̄ itrat. Timo
ris ḡ ⁊ cupiditatis ianuaꝫ claude
ↄtra dyabolū: et api ad xp̄m. quō
ipſas valuas apis ad xp̄m cupi
endo regnū celoꝝ timendo ignem
gehēne. Per cupiditatē ſeculi dia
bolus intrat: p deſideriū vite etne
xp̄s intrat. Sed q̄ ſit illa orō. cōſe
quenter exponit dicēs. tribulacō
nem meā ante ipm pnūtio. ⁊ orō
nem q̄ ſit in tribulacōe: q̄ plꝰs ſo
nat in aurib⁹ dei tribulatio cōtriti
cordis q̄ⁿ ore plata deprecatio.

hugo In deficiēdo ex me
. ſpm̄ meum. ⁊ dū defi
cit in me ſpiritus meus vt non m̄
attribuā vires meas michil preſu
mens Aug⁹ Sicq; humil' fa
de me. ctus. pnūciaui
in ↄſpectu tuo tribulacōem meā:
et tu cognouiſti ſemitas meas.
. ſ. iuſticie ⁊ pre
ceptorum dei. Nico In vi
. a hac q̄

ambulabam] viꝫ in via moꝝ [ab
ſconderūt ſupbi laqueū m̄] viꝫ de
mones cū ſuis miniſtris ad pctm̄
me inducentes ſub ſpē boni.

Aug⁹ Laquei a dextris ſūt et
a ſiniſtris. Laq̄i a dex
tris ſunt ꝓſperitas ſeculi: laquei a
ſiniſtris ſūt aduerſitas ſeculi. Tu
in medio laqueoꝝ ingredere. a via
noli recedere.

Hug Conſiderabā ad dexterā] i. re
ſpiciebā ad eterna bō que p dexte
raꝫ ſignt [et videbā] oculo fidei ip
ſam dexteram quā mali non vide
bant. Aug⁹. Qui eniꝫ in dexterā at
tendit videt. q̄ vero in ſiniſtrā. hoc
eſt in iſta terrena attendit. exceca
tur. Ideoq̄ʒ mali ſiniſtrā amātes.
dexterā n̄ videbāt Et hoc ē qd ſeqt

Glo [et nō erat q̄ cognoſceret
me] i. attenderet ad me
reſpiciēs ad illa bona que ſunt in
dextera. Periit fuga a me].

Aug⁹ Perſecutores viꝫ praui
homines abſconderunt mi
hi laqueū et periit fuga a me. i. nō
fugi a mercenario ꝗ̄t q̄ videt lupū
venientē non periit fuga qꝛ fugit
et dimittit oues. q̄ autē nō fugit.
patit quicq̄d poteſt ꝑ xpō. i. nō fu
git aīo qꝛ corpore aliq̄n licet fuge
re dicente dn̄o. Si vos pſecuti fue
rint in vna ciuitate: fugite in aliā
Sequit [et nō ē] de illis viꝫ pſequē
tib⁹ [q̄ requirat animā meā] viꝫ ad
imitandū mores eius [Clamaui
ad te dn̄e] i tribulacōe mea [et di
xi] affectu cordis [tu es ſpes mea]
qꝛ p te ſoluꝫ ſpero liberari. et tu es
etiā [porcio mea in terra viuentiū].

Caſ. Paradiſus celeſtis ē terra
viuentiū quā ſoli bt̄i feli
citer introibunt qui in eternitate
et in ſecuritate victuri ſunt [In
tende ad depcacōem meā] q̄ necē ē

Aug⁹ [qꝛ humiliatus ſuꝫ ni
mis] i. afflictus ſuꝫ in
cōfeſſione et abiectus ſū a pſecuto
ribus. Nimis humiliati ſūt in hoc
ſeculo ſerui dei. Hinc paulus ait.
Spectaculuꝫ facti ſum⁹ mūdo et an
gelis et hominibus.

Hugo [Libera
me a pſe
quentib⁹] tā demonib⁹ q̄ꝫ miniſtris
ſuis p quos dyabolus agit pſecu
tionem corpis vt intus fiat ruina
cordis [qꝛ confortati ſunt ſup me]
qm̄ habūdat iniq̄tas: refrigeſcit
caritas multoꝝ [Educ de cuſto
dia] Tranſlacio rōna hꝫ. educ de
carcere [animā meaꝫ] i. de pſſura
hui⁹ mūdi vel de corpe mortis hu
ius a quo corrūpit aīa. et vtrūq̄ʒ
taꝫ mūdus q̄ꝫ corpus qd aggrauat
animā carcer ē anime. in quo pec
cata nr̄a deflere debem⁹ et ipſa peni
tendo punire. Vn̄ ab hoc carcere
apls cupiebat educi cuꝫ dixit ad
rō. vii. Infelix ego hō. q̄s me libe
rabit de corpe mortis hui⁹ [ad
cōfitendū noī tuo.] cōfeſſione lau
dis perpetue cuꝫ ſanctis tuis. Pe
trus cātor. qꝛ [me expectāt iuſti]
viꝫ ſancti angeli et bt̄i oms. q̄ iam
ſunt cū xpō [donec retribuas m̄]
in reſurrectōe gnāli p̄mia eterna

Caſſi. Finitus ē hic quintus
pſ q̄ et vltim⁹ ē pſalmo
rum illoꝝ q̄ orōis titulo prenotan
tur. nec oportet i eoꝝ t'mino reliq̄

ſub breuitate ↄplecti. q̃timus pre
ſtante dño ſalutarit feſtinem⁹ ad
orõem que noſtrum eſt remediũ
In primis agentes illa que iuſſa
ſunt. et labia nrã crucis impreſ
ſione ſignãtes dño ſupplicem⁹ vt
os noſtrũ abluat humana labe
pollutum. Dicit enĩ pſa. Inmũda
labia ego habeo. Deinde orandũ
eſt verbis. nõ que humana deſide
ria ſubminiſtrant. ſed q̃ ipſa diui
tas ad remediũ noſtre ꝑuitatis i
dulſit. Oraćõ ipſa vera ex humili.
ex manſueto ⁊ ſincero corde debet ꝓ
cedere. peccata ſua ſine excuſacõe
cõfitens. ⁊ int amaras lacrimas
dulciſſima diũ miſeracõe cõfidẽs.
terrena non expectet. ſꝫ celeſtia cõ
cupiſcat. Sit ipſa oratio ſegrega
ta a deſiderio corꝑeo ⁊ tm̃ iũcta di
uino. ſit tota demq̃ꝫ ſpiritalis ha
bẽs ſolas lacrimas carnis. Pro
fecto ad tm̃ talemq̃ꝫ dñm q̃ eſt be
atus ⁊ ſolus potẽs rex regum et
dominus dñantiuꝫ cũ omni timo
re vel dilcõe debem⁹ accedere. q̃ vni
uerſas mundi partes oẽmq̃ꝫ cre
aturam ſuam cõtinet atq̃ꝫ replet.
ſic tñ vt in ſeipſo vbiq̃ꝫ ſit totus.
malos nõ pñna ſed gratie ſue v̾
tute derelinquẽs. vt pat Aug⁹ ad
dardanũ ſcribens latius explica
uit. Salutariter nobis ãmonet fe
ſtiuare ſermo ꝓphetĩcus dicẽs Ve
nite adorem⁹ ⁊ procidam⁹ coraꝫ
domino: ploremus ante deũ Et ne
omño fluctuantes ⁊ trepidi linq̃re
mur. addidit. qui fecit nos vt eum
nos ab ipſo creatos eſſe cognoſca
mus. factorem noſtrũ fiducialiter

exoremus. Criſ. ſup Mat. vi Tibi
ergo eſt orandũ. nõ vt deum doce
as. ſed inflectas: vt familiaris ef
ficiaris interpellacõis frequentia
vt humilieris orãdo. et vt pctõrũ
tuoꝝ ſepius recorderis. Porrigit
etiã orõ ſanctis nõ tanq̃ꝫ p ipſos
implenda ſꝫ vt eoꝝ p̃cib⁹ et meri
tis orões nr̃e ſortiant effectum a
dño nr̃o ihẽſu xp̃o. cui cũ p̃re ⁊ ſpi
ritu ſcõ eſt honor ⁊ gloria in ſecu
la ſeculorum. Amen.

Pſalm⁹. C.xlij.

Domine exau

Titulus. pš dd q̃ñ per
ſequebat euꝫ filius ſu
us abſalon.

Caſſio Hyſtoria hec. ij Re. xvij. notiſ
ſima ẽ. Nã abſalon p̃rem ſuuꝫ dd
cognoſcit fugatũ impie pſecut⁹
Que ſimilitudo ſic quibãꝫ volũt ad
oẽm porrigit xp̃ianuꝫ. q̃ peccatis
ſeuientib⁹ tanq̃ꝫ a filijs ꝓprijs in
mũdi iſtius acerbitate vexat. Sꝫ
contra hec pctã penitudo remedia
bilis apponit: quã hic pš ↄtinere
mõſtrat. Quis enĩ ꝯplexta pluri
moꝝ penitẽtiũ meditacõne fuerit
excitatus. tñ q̃nto futuris laudib⁹
vicinius reddebat. tanto ↄpũctio
ne cordis ad p̃me lauachra ↄuer
titur. vt ſalutari ſuffragio ↄpeten
ter abſolutus. cõſpectib⁹ diũ mũ
diſſim⁹ appareret. Rogat ergꝫ ꝓpha
in pſona penitentis dicens.

Omine exaudi **Nico**
orõem meã.
Iterꝫ repetit ad maiorem deuotõis

expreſſionē cū ſubdit. Auribꝰ pci
pe obſecratōem meā. auditu de
mentie. in veritate tua.

Hugo. i. q̄ veritas es. ⁊ pro
miſiſti dicēs. Quacū
qȝ hora ɔuerſus fuerit pctōr ⁊ ige
muerit: oīm pctōꝝ eiꝰ āpliꝰ nō re
cordabor. Exaudi ꝗ. me in tua
iuſti
Caſſ. Veritas em̄ ⁊ iuſti
cia. cia ipſiꝰ eſt ne cū ro
gāte diſceptet. ne ad iudiciū illuȝ
trahat. q̄ ſe ꝫ pus ipſe cōdēpnat.
Suplices ei ad examē adducit q̄ ſe
cū negocia putant hēre: et ſolus il
le pbat iudiciuȝ euadē. q̄ recurrit
ad pces. Hoc totū ad lacrimabilē
cōfeſſionē ptinē nō dubiū ē. maxi
me cū hic pš ad humilitatē peni
tētiū pbat aptatꝰ. Navide q̄d ſeq
tur. Et nō intres in iudiciū cum
ſeruo
Nicola. i. non punias
tuo. me ſcđȝ rigoreȝ
iuſticie tue q̄ iploro miam. Et ad
hoc allegat fragilitatē humanā q̄
peccat dicēs. qr nō iuſtificabit in
cōſpcū tuo oīs viuēs. i. nullus hō
viuēs qr ſic đi pūb. xxiiij. Septies
in die cadit
Caſſ. Cum em̄ đi.
iuſtus. oīs viuens.
hoīem ſigt gnālem vbi infantiuȝ
vita ɔcludit. q̄ originali pctō. niſi
aq̄ regnācōnis abſoluant. obno
xij. i. rei ſūt. Vn̄ ⁊ Job veraciſſime
dicit. Nemo mūdus an̄ te. nec infās
cuiꝰ ē vniꝰ diei vita ſup trā. Et i pš
lº. iā dictū ē. Ecce em̄ in iniq̄tatibꝫ
cōceptus ſū. et in pctis ɔcepit me
mr̄ mea. Igit̄ p traducē culpa de
licti tene amur obnoxij. ⁊ cotidia
nis lapſibꝰ addiꝰ peccādo vt nūq̄

p nos niſi p đīnā grāȝ liberi eē poſ
ſimꝰ. Deinde enumera tpenitens
mala q̄ patit̄ xpē q̄ petit exaudiri
dicēs. Quia pſecutꝰ ē inimicꝰ ani
mā meā. q̄uis titulus de abſalō
dicere videat̄. tn̄ bn̄ dicit. inimicꝰ
ipſonalit̄. vt hoc etiaȝ de dyabolo
ſentia
Hug. q̄ aīam penitētiſ
tur. xp̄i ſuis tēptacō
nibꝰ pſequit̄ apte vel occulte. hu
miliauit. q̄ntū in ſe ē. in tra vitaȝ
meā. i. in terrenis ⁊ carnalibꝰ actio
nibꝰ. Hoc em̄ agunt hoſtes vt reli
cta ſpe celeſtiū trena ſapiaꝰ. Col
locauit me. i. deputauit. in obſcu
ris. i. in tenebris vicioꝝ. ſic mor
tuos ſeculi. i. ceteros deſpatos. et
anxiatꝰ ē ſup me ſpūs meꝰ. p do
lore cul
Jero. Et ita. in me tur
pe mee. batū ē cor meū.
xp̄e ɔſciaȝ meā. qr peccaui. Petrꝰ
cātor. Hoc de đđ ad lrām pt expo
ni. cuiꝰ ſpūs anxiatus fuit ⁊ cor cō
turbatuȝ. cū a filio ſuo abſalon p
ſequeret̄. Hoc etiā exponit̄ de xpō
q̄ ait Triſtis ē aīa mea vſq̄ ad mor
tē. Seq̄tur vox penitētis. Memor
fui dierū
Nico. i. dieꝝ noe in q̄
antiq̄ꝝ. bus mūdū ſub
merſiſti diluuio p pctō luxurie. p
pter q̄d valde timeo puniōem p
pctis meis. Vn̄. Meditatꝰ ſū in oī
bus opibꝰ tuis. in q̄bus ſp ɔcur
rit iuſticia. in f cīs manuū tuaꝝ.
meditabar. Repetio ē eiuſdeȝ ſnīe
ad maiorē expſſionē. Et qr diuina
iuſticia ē formidanda. Ideo ſubdit
Expādi manꝰ meas ad te. oīās
huīlit̄ p mea
ſaluacōne.
Caſſi. Sequitur
cōpatio i

R. iij.

qua oñdit ſic aīam ſuā; deſiderare
deū queadmodū ſolet ſicca t̄ra co
pioſas pluuias ſitire dicens Laīa
mea ſic terra ſine aq̄ ⌋ſic ſupple ad
heret⌊tibi⌋ſitiens te. Tale ē illud
xli. pſ̄ initiū. Sic ceruus deſiderat
ad fōtes aq̄ꝝ: ita deſiderat aīa ad
te de⁹ Intuē ꝙ dicit. tibi. ꝗ nō alte
ri ne iſtud deſideriū mal' voluptati
bus appli-
cetur

Nico. Et ꝗꝛ te ſitio ⌊Velociter
exaudi me dñe⌋et ſubdit rō⌊defec
ſpūs me⁹⌋.ſ. deuocōnis ex feruore
tribulacōis et temptacōis. Et ideo
Nō auertas faciē tuā a me⌋tan
ꝙ offenſus ꝯtra me ꝓpt̄ pctā mea
q̄ humiliter deploro Et ſi qđ abſit
auītas eā a me denegādo m̄ miam
tuā tūc⌊ſil'is ero deſcēdentib⁹ in la
cum⌋.ſ. ge-
henne.

Caſſi. Vbi ipſi et̄
na pena merr
gendi ſūt. Petit ḡ ne ſupbis ſil'is
fiat q̄ pctā ſua humili ſatiſfactōe
nō deplorāt⌊Auditam fac m̄ ma
ne miam tuā⌋vt audiā qđ in euā
gelio dictū ē. Fili dimiſſa ſūt tibi
pctā tua. Mane. tps vēie ſigt qū
poſt noctē pctōꝝ culpa laxatur.

Caſſio Et addit⌊q̄a in te ſpe
raui⌋et nō in virtute
humana. ꝗꝛ nō ſufficit ſolū ſpare
in eo niſi bonū op⁹ agat̄. Ideo ſub
dit⌊Notā fac m̄ viam⌋viꝫ ſalutis
⌊in q̄ ambulē⌋itinē recto ad p̄riā
⌊ꝗꝛ ad te leuaui aīam meā⌋de au
xilio tuo ſperādo⌊Eripe me de ini
micis meis⌋viſibilib⁹ et inuiſibi
lib⁹ q̄ nos ꝯtinuis t̄ptationib⁹ et
inſidijs expugnare conant̄⌊Dñe ad
te ꝯfugi⌋ſicut ad meū ꝓtectorē

Caſſi. Hoc illi ſoli faciūt qui
ei⁹ iuſſionib⁹ obſequū
tur. Ad a; poſtꝙ ei moleſtie fuit
dñm refugit. et ideo h ꝯtrario mō
religioſe mentis declarat̄ indiciū.
qm̄ fugiſſe ſe dicit ad dominum.

Hugo. ⌊Doce me facere volun
tatē tuā⌋vt relinquēs
volūtatē meā. faciā tuā⌊ꝗꝛ deus
meus es tu⌋

Caſſio. Fida peticō cō
petēs rō a de
mēti dño ideo poſtulare bñficiū eo
ꝙ ipſe dñs eſt ſupplicātis

Nico Cōſequent̄ ponit̄ peticio
nis exaudicio cū dicitur
⌊ſpūs tuus bon⁹ deducet me i ter
rā rectā⌋.ſ. viuentiū in q̄ nichil ē
obliquū vbi recti ābulant cū dño
et maḡ exultacōe gaudebūt⌊ꝓpt̄
nomē tuū dñe⌋vt rē nois tui im
pleas qđ ē iħs⌊viuificabis me⌋
vita glorie⌋in eq̄tate tua⌋et non
me-
a.

Caſſi. penitēs eīm dicit ſe
viuificādū nō ꝓpis
factis ſed ex noīe dm̄ xpi. cui⁹ ē re
uera ſaluare fidelit̄ poſtulantes.
Na; q̄uis oīa ḡtis donet. iuſticie
tn̄ ipſi⁹ ē ſupplicātes viuificare q̄s
ſpūs immūdus crudelit̄ decreuit i
petere a inuadere. Seq̄t⌊Educes
de tribulacōe aīa; meā⌋. Educunt̄
aīe ſcē de tribulacōe tāꝙ de carceri
bus qū ꝯceſſa venia de iſto ſeculo
p̄cipiunt̄ exire. Hic ei affligunt̄ de
uoti. cruciant̄ iuſti ħ defect⁹ lucis
iſti⁹ ſcīs ē t̄minus laboris. Ideo cla
mat apl's. Cupio diſſolui: ꝗ eē cū
xpō⌊et in mia tua diſpdes oēs ini
micos meos⌋Ipſi eīm mia diſpe
duntur ꝗꝛ cōpunctionis ſtudio a

ſceleratis cogitacõnib⁹ abſtrahã
tur. qḋ ad illos ptinẽ nõ dubiũ ẽ
q̃ penas debitas p remedia ſuppli
cacõis euadũt. Addidit qꝫ [Et p
des oms q̃ tribulãt aiam meam]
viz dyabolũ cũ ſuis miniſtris q̃ in
ſua obſtinacõe moriũt. Et q̃re tri
bulãt aiam meã [qm̃ ego ſeruus
tuus ſũ] Necce ẽ em̃ iſtos in iudicõ
perire q̃ tales aios pbant̃ aſſumẽ.
vt innocẽtes viros iõ pſequãtur
qꝛ dei famulos eẽ noſcunt. Finita
eſt q̃dẽ afflictio ſupplicantiũ. et feli
ciuꝫ curſus ille lacrimaꝝ Ps̃ iſte
ſepti⁹ ẽ pniãliũ pſalmoꝝ q̃ iõ ſũt
ſeptẽ vt eodẽ numero q̃ peccamus
eodẽ a pctã diluam⁹ Sic i ebdoma
da peccam⁹ q̃ mũdi iſtius tp̃is du
ctus currit: ita a in eodẽ numero re
mediabilis pñie munere ſaluare
mur. In q̃b⁹ pſalmi talis ẽ forma
qꝛ a lacrimis incipit̃ a in gaudio
finis ẽ. ne q̃s de venia deſperet deſi
derabiles hij ps̃ oratores ſũt ſcĩſſi
mi a celeſtes patroni q̃ nexib⁹ pec
catoꝝ implicatis. ſalutis iter api
unt cũ ipſi ſigillatĩ delicta nr̃a nos
deflere ↄmoneãt a ad ſpẽ gaudio
rum dm̃ pmiſſione pducant Rua
ꝓpter ↄſiderem⁹ hũani generis pe
nitẽtie remediũ ſalutarẽ. flentium
cõſolacõem. ſemẽ feliciuꝫ gaudio
rum q̃ ſingulis quibuſqꝫ ſpem cer
tiſſimã tribuit. et ſupne donũ gl'e
ſupplicantibus in cõi concedit.

Hugo Agere ei pñiã valde
tibi ẽ ſecuriũ. ne peas
a primo fructuoſum vt ipm̃ ediſi
ces. ãgelis gaudioſũ vt ſocietatẽ
eoꝝ multiplices. et deo glorioſuꝫ

vt p los opa tua ipm̃ glorifices q̃
eſt bñdictus in. ſ. ſeculoꝝ. Amen.

Pſalm⁹. Cxliij.

Benedict⁹ do nico.

Titulus. ps̃ dd ad goliã.

Scdꝫ Jeronimũ dd fecit hũc pſal
mũ pugnãs ↄtra goliã getheũ de
quo habet̃ i. Re. xvij. Vñ iux̃ lrãm
ſciẽdũ qꝛ Aug⁹ dicit de pugna dd
et golie qꝛ dd accepit hãc pugnã
ex inſtinctu ſpũs ſcĩ a reuelacõne
pũia a qꝛ dñs p eius victoriã vole
bat philiſteos debellare. ꝓpt̃ qḋ
dd dicit golie i. Re. xiiij. Tu venis
ad me cũ gladio a haſta a clipeo
ego ãt venio ad te in noĩe dñi. Et
ſubdit̃. Et dabit te dñs in manu
mea a pcutiã te a auferam caput
tuũ a te et dabo cadauera caſtro
ruꝫ philiſtei hodie volatilib⁹ celi a
beſtijs t̃re. vt ſciat oĩs t̃ra qꝛ ego
dñs de⁹ iſrahel ac̃. Et qꝛ hec oĩa in
figura ↄtingebat illis. Moraliter
iſte ps̃ põt exponi de bello viri iu
ſti ↄtra dyabolũ p goliã ſignifica
tũ. q̃ vir iuſtus poſt infectionem
golie i. poſt temptacõnes diaboli
ſupa **Caſſi** victor hoſtis ſeuiſ
tas. ſimi. a ſuperator
magnoꝝ vicioꝝ poſt triũphum
pactũ nulla ſe ꝓprie p̃ſumptionis
elacõe iactat. ꝭ dm̃ virtutib⁹ totũ
applicãs laudes eius deuota exul
tacõne cõcelebrat dicens.

Benedictus domi
nus deus me⁹] **Caſſio**
Circã qḋ ſciendũ qꝛ ſicut in bello

coꝛpali aliqñ pugnat̃ de ꝓpe.ſ.ma
nu ad manū.aliqñ de longe.vt ſa
gitando vel funda lapides iacien
do.⁊ tunc bellās vtit̃ digitis.ſic in
bello ſpūali fit.Naꝫ bellatoꝛ de ꝓpe
pugnat ꝯ manu.qñ pugnat con
tra actus peccati viꝫ foꝛnicacōnis.
adulterii.auaricie ceteroꝝqꝫ vicio
rum.et ſic dī.Lq̃ docet man⁹ meas
ad preliū.⌋Tūc emiꝫ vir iuſt⁹ bene
doctus a deo dī qñ in eius adiuto
rio ſic oportune oīa fecit vt deſide
rate victoꝛie cōſequat̃ effectū.Ali
qñ pugnat̃ de longe viꝫ digitis ꝯ
p ſalutaria cōſilia cōtra foꝛnica cō
nis vel adulterij occaſioneꝫ vt eſt
aſpectus impudicus.Vñ ſubdit̃
Let digitos meos ad bellum⌋.

Aug⁹ De quo bello dicit apl'ſ
No est nob̄ colluctatio
aduerſus carnē ⁊ ſanguinē:ſꝫ ad
uerſus principes ⁊ ptātes ⁊ recto
res mūdi tenebraꝝ haꝝ.Habet
vnuſquiſqꝫ ī ſe aliqđ bellū de quo
ait apl'ſ.Caro ꝯcupiſcit aduer
ſum ſpm̄:ſpūs āt aduerſus carnē
Manifeſta āt ſunt opa carnis.
que ſunt foꝛnicatio immundicia.
ydoloꝝ ſeruitus.auaricia ⁊c̄.que
predico vobis ſic predixi.qm̄ q̄ ta
lia agunt.regnū dei nō cōſequun
tur.Igit̃ qui ad ſeruitutē dei acce
dunt certū eſt ꝙ bellū contra dya
boliū capiūt.Ergo diſcere debent a
celeſti mgr̄o qualit̃ reſiſtere poſ
ſint adūſario.ſcire opoꝛtet ꝙ blā
de luxuria pcutit.ꝙ aſpe ira ca
occidit.ꝙ laborioſe auaricia accē
dit.ꝙ timide ſupbia extinguit q̄
vicia cōtrarijs virtutib⁹ pimunt̃

Hijs ac alijs dei ſecur⁹ eruditus p
dñm in preliandi picŭlo conſtitu
tus dicat quod ſequitur.

niro Miſericoꝛdia mea.⌋In
bñficijs in ꝯferendis.Let
refugiū meū⌋In picŭlis p te euitā
dis.Lſuſceptoꝛ me⁹⌋ne cadaꝫ.Let li
berator meus⌋i picŭlis occurren
tibus.⁊ Protectoꝛ me⁹⌋cōtra dy
aboli inſultus.L⁊ in ipſo ſperaui⌋
de victoꝛia obtinēdā.Lq̃ ſubdīs po
pulū meuꝫ ſub me⌋Hoīs ꝓp'ſ di
ci pñt animi motus.qui ſubdun
tur ſibi qñ obediunt rationi

Aug⁹ Quid iuſti⁹ q̄d pulchri
us.ꝙ ꝙ minoꝛ ſeruiat
maioꝛi:vt caro ſpiritui.c Tu ſerui
ei q̄ te fec̄:vt tibi ſeruiat qđ factuꝫ
eſt ꝓ te

Caſſ. Conſequent̃ iſte q̄
ſuis motibus dñat̃
poſt tot virtutū inſignia tanta grā
dñi ꝓtectus nō ſolum ſe fatet̃ exi
guū ⁊ humilē.ſed vt etiaꝫ huma
nū genus dīnis bñficijs p ſe mō
ſtraret indignuꝫ dicit.L Omine
q̄d eſt hō⌋Hoc ſub interrogacōe et
deſpectu pnunciādū ē.Ac ſi dicat.
Nō eſt q̄i puluis q̄ flāte vēto tranſ
fert̃.q̄i lim⁹ in terrā liq̄dā reſolut⁹
qui habere nō pt firmitatē.Quid
ḡ magni ē hō.Lq̄ innotuiſti ei⌋.v
in noticia eius veniſti Quale ē em̄
vt ille celi terreqꝫ fabricatoꝛ p aſ
ſumpti coꝛpis vnitatē vſꝫ ad hoim
noticiā dignatus fuerit venire:et
rectis fide innotuerit ineſtimabile
dīnitatis archanū.c Fili mō inter
rogandū ē.Lā fili⁹ hoīs⌋ite reputat̃
Lq̄ reputas eū.c⌋vtiqꝫ inter oues
tuas numero pꝺeſtinatoꝝ.in illa

iherl'm btā vbi ſp̄ iuſti de dn̄i cōtē
placōe gaudebūt. Deinde exponit
diffinitiē qd̄ breuiť interrogauit.
q̄d ē hō. dicēs Homo vanitati ſilis
fact⁹ ē et tn̄ nō ē tal' plaſmatus
Adā ei qn̄ creat⁹ ē. verax. ſimplex.
purus ac imōr̄lis fuit qꝛ nō potuit
mori ſi voluiſſet: ſꝫ poſtq̄ feīa ſug
gerente peccauit fact⁹ ē vanitati ſi
milis. qm̄ mutabil' et mōr̄lis effe
ctus. Vanuꝫ illud dici⁹ qd̄ de ſb̄a
ſua cadens in auras tenues euane
ſcit vt fum⁹ a vmbra. Cui⁹ rei ipſe
cōparacōem dedit dicēs Dies ei⁹ ſicᷓ
vmbra p̄tereūt qꝛ ſicᷓ vmbra non
hꝫ firmitatē manēdi: ſic nec hō

Jero. qꝛ p momenta mutať: a
dum neſcit moriť. Ego ſe
nex recordor infantulus qd̄ fueri.
q̄d fecerim. quō luſeri. quō huc il
lucq̄ diſcurrerim. et duꝫ neſcio ſe
nex ſuꝫ. et video me in imo pō dex
pregra

Cal. Deinde in aptaꝫ ꝑ
uatum. ſuſpens ꝯplexiam
de incarnacōe dn̄i xp̄i hoc qd̄ bre
uiter dixit. innotuiſti ei. paulo la
tius apiens ait. Dn̄e iclina celos
tuos i. maieſtatē tuā. et deſcēde
veniēdo in carne. Inclinacō em̄ ce
loꝝ fuit qn̄ ad hoīem liberandum
honorat⁹ tus ſupnorū deſcēdit. tā
ge p gratiaꝫ tuā. mōtes i. ſuplos
ſeculi dyabolica iniq̄tate tumidos
et fumigabūt i. lacrimas p̄nīe
emittēt. Fumigauerūt enīꝫ dū cre
bris ſuſpirijs. ꝯtinuiſq̄ gemitib⁹
ſua pc̄ta deplorauerūt. Et vt hoc fi
at Petrus cantor. Fulgura i.
choruſca vel clarifica. choruſcacio
nes i. fac miracula. a diſſipabis

eos ab eoꝝ errore. Emitte p apo
ſtolos tuos a p̄dicatores. ſagittas
tuas i. verba ſacre ſcripture qui
bus corda eorū pungant. et con
turbabis eos ad penitentiam.

Caſſ. Hec dicta ſunt quemad
modum dyabo lica turba
in aduentu dn̄i fuerit ſupata.

Col. Cōſequenť vero vir iuſt⁹
in piculo tēptationū con
ſtitutus ad dn̄ꝫ orat dicēs. Emit
te manum tuam de alto.

Nico. i. potentiā tuā de excel
ſo. eripe me a liberā me
de aq̄s multis i. a tēptationibus
demonū ipetuoſis. et de manu fili
orū alienoꝝ i. demonū q̄ ſūt filij
dei p creacōem: ſꝫ alieni ſūt ab eo
p rebellionē. Quoꝝ os locutū ē va
nitatē i. ſ. vanū amorē terrenoꝝ mū
dans hoīb⁹ ſuggerendo. a dextrā
eoꝝ dextera iniq̄tatis qꝛ ab mūdi
vanitatē ipellūt hoīes multis mo
dis. Et qm̄ ex tali beneficō debetur
laus deo. Jō ſubdit. Deus cāticū
nouū in recognicōe noui bn̄ficij
cātabo tibi cū liberatus fuero de
piculis temptationuꝫ dyaboli. In
pſalterio decacordo pſallam tibi
laudando te in obſeruacōe decalo
gi. Qui das ſalutem regib⁹ i.
hoībus cū adiutorio dei bene ſe re
gentib⁹. q̄ redemiſti dd̄ ſeruū tuū
de ſaulis pſecucōe. de gladio mali
gno eripe me i. de maligni ſpūs
tempta tione.

Caſſi. Malign⁹ ē gla
dius dyaboli :
quia diuidit a bonis. Benign⁹ ē āt
gladius domini. quo
niam ſepat a malis.

Nico.

Cõſequenter ponitur liberatio ab
hoibus malis qui ſũt inſtrumẽta
demonũ· cum dicit. Erue me de
manu filiorum alienorum .i. hoim
malorum q̇ ſunt filij dei ad eius yma
ginem creati· ſed ab eo p peccatũ
alieni. quorum os locutũ eſt vanita
tem .i. mendaciũ ad bonorum decep
tionem. et dextera eorum dextera iniq̃
tatis .i. quia man⁹ eorum ſemp ẽ extẽſa
ad operandum iniquitatẽ. Et quia fre
quenter iniq̃ pſperant in vita pñ
ti ideo ſubdit Petrus cãtor. Quo
rum filij ſicut nouelle plantacões .i.
⁊ pulchrie fortes. a iuuẽtute ſua .i.
in quo notat pſperitas i prole tã
maſculina q̃ feia. Vñ adhuc ſub
ditur. Filie eorũ cõpoſite .i. vt ac
te iuuent ſpẽm. circũornate vt ſili
tudo templi .i. curioſe ſũt ⁊ orna
te ſicut ymagines depicte i tẽplis
Promptuaria .i. q̃ cellaria vulgus
appellat. eorum plena .i. vino· oleo ⁊
frumento. eructãtia .i. ſupeffun
dentia. ex hoc in illud .i. in quo tan
git pſperitas in terrena ſcentib⁹.
et poſtea in animalib⁹· cũ ſubdit
Oues eorum fetoſe .i. fetib⁹ plene.
hoc ẽ agnis habũdãtes. in egreſ
ſibus ſuis .i. q̃n exeunt de ouili. bo
ues eorum craſſe .i. q̃ etiã p vaccis po
nuntur. Non ẽ ruina macerie .i. ⁊
clauſurẽ murorum factorum ſine cemẽ
to· que claudit vineas vl' ortos· in
quo notat tanta eorũ felicitas q̃
ipſa maceries non ruit· q̃uis ſit ſi
ne cemẽto. Vñ addit. neq̃ tranſi
tus .i. aduerſariorũ. neq̃ clamor .i.
alicuius aduerſitatis vel tẽpeſta
tis. in plateis eorum .i. ne ſompn⁹ eo
rum importuna loquacitate rũpa
tur· ſed ſilentiũ ſit cũ volũt q̇eſcere
Ide· Caſſiod. Beatũ dixerũt po
pulum cui hec ſũt .i. ſ. ſupiora q̃ di
cta ſunt· mũdi diuicias p̃ferũt· ce
leſtia regna cõtẽnũt· btĩtudinem
putantes aut oues fetoſas aſpice
re· aut boues craſſiſſimos poſſidere

Nicola Hũc ẽ ẽplm dicũt
hoies mũdani feli
cem: licet miſer ſit miſeria peccati

Aug⁹ Sed nõne debent iuſti
hãc felicitatẽ terrenam
diffugere. Nõne erat dom⁹ abra
he habundãs auro· argẽto· fami
lia· pecorib⁹ et filijs. Nõne iacob
ſanct⁹ patriarcha fugiẽs a facie
fratris ſui eſau in meſopotamiã.
ſeruiẽs ditatus · regreſſus ẽ cum
tanta habũdãtia pecorũ atq; fili
orum· Felicitatis plane ẽ talia poſ
ſidere: ſed hec felicitas eſt ſiniſtra.
tpalis· corruptibilis ⁊ mortlis. No
lo vt illam fugias· ſʒ ne illam pu
tes dexterã eſſe ⁊ ne tpalia bõ pre
ponas eternis in deſiderio ⁊ amo
re cordis tui· ſicut fec̃ populus cui
hec ſunt· quem mundani homies
beatum dixerunt· Non ergo eos
arguo quia filij eorum velut nouel
le plantationes conſtabiliti ſunt
a iuuentute ſua· nec quia filie eo
rum ornate ſunt ſicut ſimilitudo tem
pli· nec quia cetera habundantia
et pax terrena adheret eis. Sed q̃
te arguo. quia id quod ſiniſtrum
eẽ debuit i dextero poſuerũt. Quid
ei in dexterã ponẽ debuerãt. deũ. eẽ
nitatẽ· annos dei nõ deficientes· Et
quia diuicijs affluentibus cor appo

fuerat ſiniſtrā ꝑ dexterā habuerit
qs filij alieni vaniloquos btōs dixerit
Caſſ. Audiamꝰ nunc qd dicat
de turba fideliū. beatus
ppls cuius dn̄s deꝰ eius. i. q̄ ſerui
unt dn̄o fideliter deuote. Nā etſi nō
ſerui eiꝰ integri dicimur ꝓbabili
nos cōuerſacōe tractaꝰ. Ille enī dn̄s
nō veraciter nūcupat. Sic paucis v
bis btī ppli diffinicio pleniſſima
v̄tute cōpleta ē. Triūphalis q̄dē
pſ auditꝰ ē in q̄ victoria ppli xp̄ia
ni deſcripta ē q̄ inimicū ſuū dyabo
lū xp̄i auxilio noſcat̄ ſupaſſe. Illd
q̄ꝫ magnope cōtuendū ē qꝛ ꝑ tot
pſalmorū longiſſimā ſeriē ſm mū
danaꝝ reꝝ q̄ſi q̄dā terminꝰ videt̄
appoſitus. Neqꝫ enī poſt hunc ali
q̄d aut de eccē pſecutoribꝰ aut de
amaritudīe ſeculi aūt de paſſionib
martirū aūt de tribulacōe penitentiū
aūt de lamentacōe fideliū aūt de anti
xp̄i abhominanda elacōe narrat̄
ſed reliq̄ ſeptē pſ ſequētes in ma
gnū miſteriū dīuīs p̄conijs apta
ri celeſti leticia vident̄ eſſe pleniſſi
mi. Nūc repulſis nubibꝰ pctōꝝ ſe
renis mētibꝰ accedamꝰ ad laudes
dn̄i nr̄i ihū xp̄i cui cū p̄re ⁊ ſpū ſcō
ē honor ⁊ glā in ſcla ſclōꝝ. Amē.

Pſalmꝰ. C.xliiij.

Exultabo te

Titulus. lau
datio ipſi dd. **Caſſ.**
Hic dauid xp̄m figrē nō dubiū ē.
cui debet̄ infinita laudacō. Sꝫ illud
diligenter arbitror ꝑſcrutandū
cur hic titulus ſingulariter cōtine
at. laudatio ipſi dd cū in omnib
pſ eiꝰ gloria predicet̄. Sed ſi ideo
diſtinctio clarior poſita eſt qꝛ cōple
tis omnibꝰ quibꝰ humana igno
rantia fuerat inſtruēda. nūc ad ſo
la dn̄i precipit̄ vacare preconia ⁊
laudes q̄ in his ſeptē pſ ſequenti
bus explicātur. Propheta ḡ ſepti
formi ſpū plenꝰ laudē dn̄o in pſo
na eccīe premittit dicēs
Exalta
bo te. i. **Nico** v quātūcūqꝫ
potero lauda
bo te in ieſu xp̄e q̄ es. i. deꝰ meꝰ. i. crea
tor oīm ⁊. i. rex. i. ꝑ oīm gubernacōez
. i. et benedicā. i. benedictōe actionis
grāꝝ ⁊ laudis. i. noī tuo. i. in q̄ ſalua
tus ſum. i. in ſeculū. i. hic in p̄ntī. i. et
in ſeculum **Caſ.** v in eternū vt
ſeculi. i. qꝛ hic feliciter
incipit̄ perpetua iocūditate ſruet̄.
Augꝰ Si mō pure incipis lau
dare. in eternū laudatu
rus es. Qui laudare nō vult in trā
ſitu huiꝰ ſeculi: obmuteſcet cū ve
nerit in ſeculū ſeculi. Et ne q̄s alit̄
intelligeret qd ait. i. benedicāz noī
tuo in ſeculū. i. et q̄reret aliud ſecu
lū qn̄ laudaret. Ideo ſecūtꝰ expoſu
it. Per ſingulos dies benedicā ti
bi. i. exalta ḡ vocem et benedic deū
tuum ꝑ ſingulos dies vt cū finiti
fuerint ſinguli iſti dies ⁊ venerit
vnus dies. ex laudibus eas in lau
dem ſicut ex virtutibus in virtutē.
Qꝫ ſi forte illuxit triſtis dies ſic ē
habundātia ſcādaloꝝ ⁊ mltipli
catio tēptationum. ſi tunc deſinis
laudare creatorē tuū. mentitus es
dicendo ꝑ ſingulos dies bn̄dicā ti

bi. Si aũt nõ deſinis q̄uis tibi vide
tur in triſti die. male erit tibi. tñ i
deo tuo. bñ dicit. ḡ qđ ſeq̄t [et lau
dabo nomen tuũ in ſeculũ: et in ſe
culum Nico Sic enim p ſin
ſeculi] gulos dies ẽci
pio bñficia tua. ita ⁊ ſingulis die
bus nomẽ tuũ laudabo. Et merito
Quia magn⁹ dñs] magnitudĩe
virtutis ⁊ ſapiẽ [et] ideo ẽ [lauda
bilis nimis] .i. plus q̄ poſſit a crea
turã laudari. Vñ eccle. xliij. Bñdi
cẽtes dñm. laudate illũ q̄ntũ pote
ſtis. Maior ẽ enim omni laude [⁊
magnitudĩs ei⁹ non eſt finis] q̄
ptãs eius nõ eſt determinata ad ali
quẽ certũ effectũ. ſ; omni facto p̄t
ſemp maior facẽ. Quia ḡ magni
tudinis ei⁹ nõ ẽ finis ſine fine lau
dãdus ẽ. ſeq̄tur alioꝝ excitacõ ad
laudãdũ dñm cũ dĩ. Generacõ ⁊
gñacio laudabit opa tua] .i. oẽs
hoĩes pñtes ⁊ futuri laudẽt te i tu
is opibus nature ⁊ grẽ. q̄ ſũt eis
materia laudis. Et ponĩt h̄ futuꝝ
indicatĩ p optatĩo ſcđm hebraicũ
modũ cũ dĩ. laudabit .i. laudet et
ſic in ſequentib⁹ exponat̃ [et potẽ
tiã tuã pnũciabũt] q̄ a te facta ſũt
vel a te ptegunt̃ Magnificentiã
glorie ſc̃tatis tue loquent̃] .i. glo
rioſe ſc̃tatis tue [et mirabilia tua
narrabunt] alios ad tuã laudẽ in
ducẽdo [Et virtutẽ terribiliũ tu
orum dicẽt] de impioꝝ punicõne
Aug⁹ Nõ enĩ p̄dicabũt reg
nũ tuũ in eternũ ⁊ tace
bunt in ignẽ eternũ. laus enĩ; dei
in via te ↄſtituẽs oñdere tibi deb;
q̄đ diligas ⁊ q̄đ timeas. q̄d appe

tas. q̄đ fugias. q̄đ eligas. et quid
reijcias. Tps elcõis nũc ẽ: et tps
accepcõis poſtea veniet. Sequitur.
Jero [et magnitudinem tuam
narrabunt] quõ a te in
ſti euunt̃ apicutis emoriã; ha
bundãtie ſuauitatis tue] qua eos
fouere di nicol In beneficijs
gnaris. creacõis. recre
acõis. gubernacõis. ⁊ gloificacõis
Aug⁹ Vñ apl's ait. Ipſius
ſum⁹ figmentũ creati
in xp̄o ihẽſu in opibus bonis vt in
illis ambulemus Iſta ẽ ſuauitas
habundans memorie ipſi⁹ circa
nos: hãc eructabũt p̄dicatorẽs ei⁹
nico Vñ p hoc ſiḡt p̄dicacio
nem pcedere debere ex cor
de deuoto [et iuſticia tua exulta
bũt] q̄ impijs vlciſceris Vñ in pſ̄
lviij. dĩ. Letabit̃ iuſtus cũ viderit
vindictã Miſerator] in actu [et
miſericors dñs] in natura relaxã
do pctã [pacies] non ſtati pctõres
puniẽs ſ; ad pniam eos expectãdo
[et multũ miſericors] penas pctõ
ribus debitas minuẽdo Suauis
dñs vniũſis] q̄a oibus creaturis
dat eẽ qđ ẽ deſideratiſſimũ oibus
ſcđm ſe. licet aliq̄ñ rõe mali adiũ
cti efficiat̃ aliq̄bus tedioſũ vt infir
mis. incarceratis ⁊ ſilibus. ⁊ cũ
hoc aliq̄b⁹ dat viuẽ vt vegetabili
bus viz herbis ⁊ arborib⁹ ⁊ vltra
hoc ſentire vt aĩalib⁹ ⁊ vltra p̄dcã
intelligere vt hoĩb⁹ ⁊ angel' ⁊ his
oibus dat inclinacõem ad bonum
ſm naturẽ ſue modũ [⁊ miſeacões
ei⁹ ſup oĩa opa ei⁹] Inde eſt q̄ ſo
lem ſuũ oriri facit ſup bonos ⁊ malos

et pluit sup̄ iustos ⁊ iniustos. Dif
fusio enī bonitatis sue se extendit
ad oēm creaturā modis p̄dictis.

Aug Quō dic̄ miseracōes ei⁹
sup oīa opa ei⁹. Cū enī
dicit. Ite in ignē eternū q̄ patus ē
dyabolo ⁊ angelis ei⁹. ꝫ nō mise
racōnes ei⁹ ꝫ seueritas ei⁹. Misera
tio ei⁹ reddita ē opibus ei⁹. seueri
tas ei⁹ nō est in opa sua. ꝫ in opa
tua. fecit te bonū: ⁊ vicio tuo fact⁹
es malus. Deniqꝫ si tollas opa tua.
⁊ nō in te remaneat nisi opus ei⁹.
nō te dimittet miseracō ei⁹. Si aūt
nō dimittis opa tua: erit seueritas
ei⁹ in opa tua ⁊ in opa eius.

Nico Deinde inuitat̄ gnāliter
oīs creatura ad dei lau
dem cū dī. Confiteant̄ tibi dn̄e
ↄfessione laudis oīa opa tua que
a te creata sūt. Oīa creata habētia
intellectū ꝑ se deū laudare pn̄t. et
cetere creatuē carentes intellectu.
laudāt deū largē inq̄ntū in eis re
lucet bonitas creacōis: ⁊ sūt intelli
gētibus materia diuine laudis.

Aug⁹ Nōne cōsiderata vniuer
sa pulchritudine mun
di huius. tanq̄ vna voce tibi spēs
ipsa rn̄det. Nō me ego feci. ꝫ de⁹.
Vox q̄dā est mute ere spēs. fecū
ditas ere q̄ sūt materia laudis dei
a quo hec oīa ꝓcedūt. Iumēta ꝫ
saxa. ligna terena vel his silia oīa
laudāt deū opa dn̄i cū ꝑsonales
creaturas valde bō predicant̄. Se
quit̄ ⁊ scī tui bn̄dicāt tibi que per
te iustifica ti sunt. Nico Gloriaꝫ reg
ni tui dicēt .i.
predicabūt glām regni celestis oī

bus vt ab oīb⁹ ↄsiderēt̄: hoc sic ceꝑūt
apl'i aliiqꝫ discipuli p orbē dispsi
a potentiā tuā loquent̄ .i. ꝓbdet
p miracula doctrinā euāgelicā cō
firmatā. Ut notā faciant filiis
hoim poten Cassi. potētia xpi
tiam tuaꝫ. nota facta
est qn̄ apl'i diuersa mirācula i ei⁹
noīe fecerūt. Et etiā notā faciant
gloriā magnificētie regni tui.

Nico Gloria ē clara noticia cū
laude. in regno āt celesti
de q̄ hic ē sermo ē clara dei visio ⁊
iugis laudatio. Iō regnum dei dī
gloriosū ⁊ etiā eternū ꝓpt̄ qd sub
dit. Regnum tuum regnū oīm se
culoꝝ. Vn̄ dī. luce .i. Et regni eius
nō ē finis. et dn̄atio tua in omni
gnācōe ⁊ gnācōem. Petrus cā
tor .i. dn̄atur dn̄s in p̄nti in scīs per
gratiā suā. quā daturus ē eis. Vn̄
subdit. Fidelis dn̄s in omnib⁹
verbis suis. Nico impl̄es qd pmisit
et fact⁹ in oībus
opib⁹ suis .i. ordinans tpa ad decla
racōem sue scītatis de q̄bus sb dic̄
Alleuat dn̄s oms q̄ corruūt .i. que
corruētes in culpā sp patus ē rele
uare q̄ntū ē in se licet aliq̄ renunci
ant b̄m q̄ dicit pub .i. Extēdi ma
nū meā ⁊ nō erāt q̄ aspiceret. Et ex
hoc sequit̄ q̄ patus ē rleuare a pe
na gehēne q̄ p culpa mōri debet̄.
Alleuat ergo corruentes quando
eorum q̄ delinquunt pctā relaxat
atqꝫ a potestate dyaboli absoluit. Ieroni et eri
git omnes elisos .i. quos corporee
voluptatis precipitauit stimulus
in pctā: hos sua grā erigit si peni

fēcerit agāt. Et ꝓpt hoc⌊ Oculi oīm⌋ Nicol. ſ. bonoꝝ⌊ in te ſperāt do mine⌋ ſpe formata carita te⌊ ⁊ tu das eſcā illoꝝ⌋ ſ. euchari ſtie⌊ in tpe oportuno⌋ qd̄ ē tps gr̄ tie. Vel pōt hic verſus intelligi ge neraliter de omni creatura aīata. ſenſibili aīa. cuiuſmodi ē hō ⁊ ani mal brutū ꝓpter hoīem factuꝫ. Vn̄ dicit. Oculi oīm in te ſperant dn̄e. q̄r a deo expectāt ꝓmiſſionē victu alium nō ſolū hoīes ſ; etiā beſtie ⁊ aues ſcḋm q̄ď dr̄ Mat. vi. Cōſiderate volatilia celi ⁊c̄. et ſubdit. ⁊ pater meus celeſtis paſcit ea⌊ et tu das eſcam illoꝝ in tpe oportuno⌋. Ali qua eniꝫ animalia ſunt q̄ ſcḋm cō ditionem nature ſue ꝑ magnum tpis ſpaciū non comedūt. ſ; nutri mento prius accepto viuūt ſicut yrūdines nō comedunt i hyeme ſed viuūt de nutrimento accepto in eſtate vt dicit ꝯmentator alber tus ſup ſcḋm de anima. ⁊ de pluri bus aliis ponit ibi exēpla⌊ Ape ris tu manū tuam⌋ ⁊ largitate tu am ꝑ bonitatis tue diffuſioneꝫ⌊ et imples omne animal bn̄dictōe⌋ ⁊ ꝯuenienti refcōe⌊ Iuſtus domi nus in omnibus viis ſuis⌋ Caſſio. Vie dn̄i ſunt diſpoſi cōes atq; volūtates eius q̄s ſi vere intelligimus ſemp iuſtas eſſe ſentim⁹. Naꝫ cum nos verberat infirmitatibus aut aliis moleſtiis. equitatē facit q̄r pctis digna reſtituit. et ideo dū nob̄ pe tim⁹ parci prius ei⁹ iuſticiā cōfite amur et ſic ab ipſo expectam⁹ mu nera pietatis⌊ ⁊ ſanct⁹ in oībus opibus ſuis⌋ Sc̄s ⁊ piū ſignt ⁊ pa cientē. ac bonoꝝ oīm largitorem qm̄ quicq̄d ab illo efficit virtutū laude cōplet⌊ Prope ē dn̄s omni bus inuocātibus eū. De q̄bus hoc dicit. cōſequent declarat cū ſbdit. Petrus cātor⌊ Omnib⁹ q̄ inuocāt eū in veritate⌋ hoc eſt in vero corde et ꝑ eternis bonis. Qui deum ꝓpter lucrū inuocat: nō deum ſed lucrū ad ſe vocat. Caſſi. Solus veraciter inuocat: q̄ſquis ab eo petit que ipſe magis poſtu landa conſtituit. Nico. Nā inuocātes eū pie ⁊ de ptinentibus ad ſalutē et ꝑ ſe ⁊ perſe ueranter: ſemꝑ audiuntur tpe de bito ab alio. Ideo ſubdit⌊ Volū tatē timentiū ſe⌋ timore filiali qui eſt annexus caritati⌊ faciet⌋ q̄r ta les ſupponūt volūtatē ſuā diuine vo lūtati. Et ſic diuina voluntas implet ita ⁊ ſua. Aug⁹. Certe ſi ideo times deū vt tu facias vo lūtatē ipſi⁹. ecce ⁊ ipſe quodāmō miniſtrat et faciēs volūtatē tuā⌊ et deprecacōnem eorum exaudiet⌋. Ni. Si tn̄ ipſa depcatio ſit pia ꝑ ſe ⁊ pſeuerās vt dictuꝫ ē⌊ et ſaluos faciet eos⌋ in pn̄ti. Iero. dū eos eruit ab inſtigati one dyaboli. vel ab ardo re peccati. Etiā ſaluos faciet eos in futuro ſalua cōe eterna. Nico. Cuſto dit dn̄s ō nes diligētes ſe⌋ a malo morꝫ cul pe. ſic amicos cariſſimos in ciuita te celeſti collocādos⌊ ⁊ omnes pec catores⌋ deſtruet. Aug. Aut veni tes in mortali pctō. ... am puſe

ſibi p̄nitentes: et ex ipſa p̄miſſi
one a peccatis ⁊ impietate nō rece
dentes [diſperdet] pena gehenne q̄n
hijs qui a ſiniſtris erūt dicet. Ite
maledicti in ignem eternum.

Nico. Deinde propheta ex p̄dictis
beneficijs ɔcludit deū
ab omnib⁹ eſſe laudandū ⁊ illud
incipit a ſeipſo dicēs [Laudatio
nem dn̄i loquet᷑ os meum] Et ad
hoc alios inuitat dicens [et bn̄di
cat oīs caro] i. oīs hō qui freq̄n
ter in ſcriptura caro nominat᷑ ſm
q̄ dī ſup̄ pſ. lxxviij. Et recordatus
eſt. q̄a caro ſunt. Et gen. vi. Nō
pmanebit ſpūs meus in hoīe: q̄a
caro ē [noī ſancto eius] i. ſ. xp̄i a q̄
oīs ſanctitas deriuat᷑ [in ſeculū] i.
in p̄ñti vita [et in ſeculū ſeculi] i.
eternalit᷑. Vbicūq3 enī fit talis re
plicatio hui⁹ dc̄ōis ſeculū. et̄nitas
deſignat᷑. ſaltem a pte poſt ſm do
ctores hebreorum.

Caſſio. Audiui⁹ i vno pſ̄
breuiter ɔpleta que in ſcripturis
ſanctis late diffuſa ſūt. Vbi enim
nō legit᷑ aut opus ipſi⁹. q̄ potētia.
aut magnificētia q̄ ſctitas q̄ mirabi
lia q̄ virtutes terribiliū. aut mag
nitudo. q̄ habūdātia. q̄ iuſticia vt
merito dici poſſit ſupnū horreum.
vbi tales apothece ⁊ copioſe repo
ſitiōes rez̄ celeſtiū pbant᷑ eē. Laus
vero dn̄i vt opinamur ſine aliquo
iſtorū nō p̄t inueniri. Ḡ cū hic for
mulam dn̄ice laudis diligenter ex
preſſit. ſignificat vtiq3 et ſequētes pſ̄
ad eius preconia ptinere q̄bus ta
lis regula ɔplexioq3 p̄miſſa eſt.
Nec putes fortuitū q̄ ſeptē pſal
mi laudes dn̄i ɔtineāt. Hoc ē forſi
tā q̄ in. Cxviij. pſ. dictū eſt Septi
es in die laudē dixi tibi. Ipſe forſi
tā ſeptē cādelabra ſūt ſic in apoc.
refertur. que an̄ dn̄m lucēt. Ipē ſe
ptē eccīe ſunt ad q̄s liber dn̄i pre
dictus iuſſus ē deſtinari. Ipē deni
q3 ē ſpirit⁹ ſeptiformis q̄ ipas lau
des celeſti largitate conceſſit. Qua
ppt̄ exultem⁹ copioſe nob̄ dediſſe
dn̄m qđ eius aurib⁹ offeram⁹. tm̄
pura conſcīa prebeat᷑. Nā q̄s dubi
tet gratis ſuſcipi: qđ ipſe ſibi p̄ce
pit immolari. O pietas immēſa
creatoris. ⁊ laudari ſe iubet: ⁊ ne
noſtris delinq̄mus eloq̄is quēad
modū laudet᷑ oñdit. Nō q̄ ille tali
bus indiguit. ſ3 q̄ nob̄ hoc vtile fu
iſſe pſpexit. Totū dixit. totum mo
nuit ne velimus errare.

Col. Pr̄a nobis dn̄e talē duc
de vitā in via hui⁹ peregri
nacōis. vt ſ3 digne te laudare me
reamur. ⁊ in futuro: q̄ cū p̄re ⁊ ſpi
ritu ſancto viuis ⁊ regnas de⁹ p i
finita ſecula ſeculoz. Amen.

Pſalmus. CXlv.

Lauda ani

Titul⁹ Alla. qđ no
men expoſitū eſt in
pſ. Cv. Ecce.

Caſſi. Iam aurib⁹ no
ſtris iſonat ce
leſtis auctoritas. pulſatq3 alla ia
nuam cordis ne vacuis atq3 inani
bus cogitationibus occupemur.
quoniam ocioſum tempus ha
bere non decet militē chriſti. Ha
bet enim et lingua fructus ſuos.

Vberrima ſiquidē meſſis inde col
ligit̄· ſi in laudes dn̄i pura mente
moueat̄ Spiritale mēbꝝ eſt cū fa
mulat̄ auctori· ipſam ꝙꝫ animā cō
mēdat dn̄ veritatem loquit̄. Qua
ꝓpter cōplexamus aerem dulciſſi
mis ſonis· Nā muſica iſta ſaluta
ris non ſolum mortaliū ꝑmulcet
auditum: ſed etiā intellectum dele
ctat angelicum.

Aug⁹ Delicie ſpūs noſtri d̄ma
cantica ſunt· vbi ⁊ fletus ſine gau
dio non eſt. Domini fideli ⁊ pere
grino in ſeculo nulla ē iocūdior re
cordatio. ꝙ̄ ciuitatis vn̄ ꝑegrina
tur· ſed recordatio ciuitatis in pere
grinacōne nō eſt ſine dolore atqꝫ
ſuſpirio· ſpes tn̄ reditus noſtri cer
ta· etiā ꝑegrinando triſtes cōſola
tur et exhortat̄ ad laudem dei·

Caſſio. Vnde ne in terrenis deſiderijs voluntas
ocioſa vacaret et in fatuis vt aſſo
let curis· mētis occuparet̄ intētio·
dat ſibi ꝓpheta ſalubre cōſiliū bn̄
generalitate cōſulendum dicens.

LAuda anima mea dn̄m ſic
vt expulſis cogitationibus
ſupuacuis i ipſo tm̄ laudis nego
cio totis viribus occuperis.

Aug⁹ Sed q̄s dicit· et cui di
cit. Nunq̄d ꝑt caro bo
nū ꝯſiliū anime ſuggerē. Infelix
eſt ipſa anima ſi a corpe expectat
cōſiliū: caro bn̄ obediēs famula ē
anime· Illa regit· hec regit̄: illa im
perat· iſta famulat̄· Sed etiā cū fu
erit corpus noſtrū iā incorrupti
bile celeſte ⁊ ſpūale· corp⁹ angeli
cū in ſocietate angeloꝝ. nec ſic da
bit cōſilium anime· ſemꝑ eniꝫ cor
pus q̄m corp⁹· infra aīam ē. Et ꝙ̄
uis aīa vilis ⁊ peccatrix· melior ⁊
quolibꝫ magno ⁊ p̄clariſſimo cor
pore· nō ē melior meritis· ſꝫ naturā
excellit multū. Res ſpūal̄ eſt res
incorrupta ⁊ vicina ē ſubſtantie
dei Inuiſibile quidē regit corpus·
mouet mēbra· dirigit ſenſus· pre
parat cogitacōes· exigit ⁊ ꝑficit vel
capit actiones rerꝫ infinitarum ca
put· ymagines. Nū ergo caro pōt
dare hoc cōſilium anime. Quis ē
qui dicit· Lauda anima mea dn̄m:
nichil inuenim⁹ amplius in homi
ne ꝙ̄ carnem ⁊ animā. Totus ho
mo· hoc ē ſpiritus et caro an forte
ipſa ſibi dicit ⁊ ſibi quodāmodo
imperat ⁊ ſe exhortat̄ atqꝫ excitat·
quibuſdam enī ꝑturbationibus
et quadam ſui pte fluctuabat. Ex
quadā vero pte quā vocāt rōnalem
illam q̄ cogitat ſapiam inherens
domino iam ⁊ ſuſpirans in illam·
animaduertit quaſdaꝫ ſuas infe
riores ptes ꝑturbari motib⁹ ſecu
laribus et cupiditate quadaꝫ tre
norum deſideriorꝫ ire in exteriora
⁊ relinquere interiorem deꝫ reuo
cat ſe ab exterioribus ad iteriora·
ab inferioribus ad ſupiora. Et dic
Lauda anima mea dn̄m. Ecce hō
ſtat· cantat de aliqn̄ ꝓlixius· Et ſe
pe labia mouentur ad cantū· cogi
tatio āt neſcio per que deſideria vo
lat Stabat ergo mēs mea quodā
modo ad laudem dei ⁊ anima mea
ꝑ diuerſas cupiditates vel curas
negociorum huc atqꝫ illuc ⁊ eius
inquietudinē moleſtiarum quaſi

connersa alloquitur. Lauda aīa mea dn̄m. Quid est qđ de alijs te so satagis. Quid te occupas cura rerum temporaliū atqȝ mortaliū. Sta me cū. lauda dn̄m: q̄si ipsa anima p̄grauata et non valens ita cōsiste re vt dignū est tradet menti. Lau dabo dominū in vita mea.

Cass. In illa eternitate q̄ veri us vita dr̄: que nulla cu rarū pressura cōterit. De ista vero vita p̄nti subdit. psallā deo meo non solū voce: ſ3 etiam opere q̄diu fuero supple in hac vita. Deīn hor tatur psalmist. qđ cōfidētia in homi nibus est fugienda: dicēs. Noli te confidere in principibus.

Jero non in imperatore. nō in p̄fectis. non in iudicibus seculi: qui hodie fuit: cras nō est. hodie illū p̄cedit exercitus: et sero in sepulchro iacet.

Aug9 Post tantā magnitudi nem talis sequit calami tas. dicit homini in afflictiōe aliq̄ cōstituto. Est quidā homo magn9 p quē possis liberari: arridet: gau det: erigitur. qđ si dicat. liberet te de us: q̄si ad fabulā despas. Ve tali bus cogitationibus. qđ longe sunt a deo. Vere misera et magna mors est in eis. Appropinq̄. incipe deside rare. incipe querē et agnoscere eū a quo fact9 es. Non enī deseret op9 suū si ab ope suo non deserat. Cō uerte ergo te ad illū cui dicis. Lau da anima mea dn̄m. et noli cōfidere in principib9. In filijs hominū qui sunt mortales: qui celeri morti succūbūt in quibus non est sal9

qđ seipsos non possunt saluare.

Nico. qđ cōseqnt declarat: di cens. Exibit spirit9 eius et anima cuiuslibet hominis egredie a corpe etiā malis gētib9 suis. et reuertetur. s. corp9 in ter ram suā vn̄ habuit origīnē: ſm il lam dn̄i snīam Gen̄. iij. Reuerteris in terram de q̄ sūptus es. qđ puluis es et in puluerē reuerteris in illa die. s. sepationis a corpe peribūt omnes cogitationes eo. qđ nō po tuerūt exeq̄ quod ꝓposuerant.

Cas. Sicut diuite in euangelio legis increpatum. Stulte hac nocte auferet anima tua a te. Que aūt p̄parasti cui9 erunt.

Nico. Per hec dicta nō est in telligendū qđ homo nul lo mō debeat cōfidere de hoīe. ſ3 non cōfidat in hoīe p̄ncipalr̄ et ex diffi dētia diuini adiutorij: de quo debet p̄ncipalr̄ cōfidere: et ex sequēti de ho mine inq̄tū est instrumentū vl̄ co adiutor ipsi9 dei. Vn̄ cōūter ondit qđ de deo p̄ncipalr̄ est cōfidendū

Beatus cuius deus iacob adiu tor eius. magis noiatur hic deus iacob q̄ alteri9 p̄triarche. qđ hic lo quit ꝓpha de cōfidētia in deo: q̄ dixit iacob vt h̄ret cōfidētiā in eo Gen̄. xlvi. Noli time descēdere i egiptū. ego ascendā tecū illuc: et adducā te inde reuertentem.

Cass. Illis enī adiutor ē q̄ i ipo donāte virtutū g̃d9 bonis in tētionibus emitunt. Sequit. spes ei9 in dn̄o

Nic. tāq̄ i suo ꝓtecto re ipsi9. et saluatorē. cu ius ratio cōūter reddit. et primo ex

diuina poteſtate cum di. ⌊qui fecit
celū ⁊ terrā: mare ⁊ oia q̄ i eis ſūt⌋
⁊ ſic p̄t vbiq; ſaciare. ꝗ eiꝰ ptās
attīgit vbiq;. Secūdo ꝗ ſpare debꝫ
in deo pbat ex diuia veritate q̄ adim
plet pmiſſa. Ideo ſubdit. ⌊Qui cu
ſtodit veritatē in ſeculū⌋. ꝗ ipa ē
veritas. Tercio pbat idē ex dei eq̄ta
te cū dicit. ⌊facit iudiciū⌋ viꝫ ⌊iniu
riā patiētibꝰ⌋ eos vidicādo. Q̄rto
pbat ex dei pietate: di. ⌊dat eſcam
eſurietibꝰ⌋ ſupplēs nutrimēti defcm.

Caſſ. Sicq; memoriā habūdā
tie ſuauitatis tue eructa
būt Vn̄ adhuc ſubdit. ⌊Dominꝰ
ſoluit ꝯpeditos⌋ a vitijs pctōruꝫ q̄
bus mēs nr̄a q̄ſi a q̄buſdā ſunibꝰ
illigat. Nā ſic ligat dyabolꝰ q̄ pctā
ꝯnectit: ita ſoluit xp̄s q̄ pctā dimit
tit. ⌊Dn̄s illuminat cecos⌋. Oēs viti
oſi ceci ſūt. ꝗ pctōꝝ ignorātie ob
ſcuritatibꝰ implicātur Sꝫ iſtos illū
miat ſolꝰ xp̄s: dans eis ſapiam ⁊
cognitōeꝫ. q̄ illūmat oēꝫ hoieꝫ veni
entē in hūc mūdū. ¶ Petrꝰ cātor
⌊Dominꝰ erigit⌋ p hūilitatē ⌊eli
ſos⌋ p ſupbiā. ⌊Dn̄s diligit iuſtos⌋
p grē infuſionē ⁊ ꝯuſatōeꝫ. ⌊Do
minꝰ cuſtodit aduenas⌋ q̄ futurā
patriā inquirūt. ⌊pupillum⌋.

Nico. ⁊ infantē matre carentē
⌊⁊ viduā⌋ ⁊ orbatā ⌊ſu
ſcipiet⌋ ſm ſua cura ſpeciali.

Augꝰ Nemo putet dici quaſi
pupillū xp̄ē hereditatē
aut viduā xp̄ē qd neſcio negociuꝫ
ſuū. eq̄de ⁊ iſtis deꝰ opitulatr: ⁊ in
oibꝰ officijs gn̄is hūani bonū opꝰ
facit q̄ pupillū ꝯſolatr: q̄ viduā nō
deſerit. Sꝫ ſm quedā modū oēs oꝝ

phani ſumꝰ abſēte p̄re noſtro nō
mortuo. Nos vero q̄ diu ſumꝰ i cor
pore hoc: ⁊ pegrinatōis loci incoli
mus. abſēs eſt pr̄ noſter ad queꝫ
clamamꝰ. Patr̄ no. q̄ es in cel. Per
pupillū ḡ ⁊ viduā voluit intelligi
frēs deſtitutos oī ope ⁊ auxilio de
ſtituta aīa i ſeculo. Ipa ḡ ſpat ſibi
adiutoriū dei. Habes aurū. pſūpſi
ſti inde: iā nō es pupillus ꝗ vidua.
Amicū habes. ſi de illo preſūpſeris
⁊ deū dimiſeris: non es deſtitutus:
nō te ſuſcipiet dn̄s. Habes hec oia.
ſi inde nō ſupbis: pupillꝰ dei es ⁊ vi
dua. Tales aduenas: pupillos: et
viduas ſuſcipiet deus. Seq̄tur. ⌊Et
vias pctōꝝ diſpdet⌋. Que eſt via
pctōꝝ. certe eā iſta q̄ diximꝰ. Ama
tores ſeculi dicūt. Quis pupillꝰ: q̄
vidua: qd regnū celoꝝ eſt: q̄ ſūt pe
ne inferoꝝ. fabule ſunt xp̄ianoꝝ
iſte. Manducemꝰ ⁊ bibamꝰ: cras
moriemur Vide ne talibꝰ acq̄eſcas
Corrūpūt enī mores bonos colloq̄a
pua. Sꝫ forte hic dicturꝰ es. Quare
ḡ felices ſunt. ecce nec deū colūt: ⁊
oia mala q̄tidie cōmittūt: habun
dāt rebꝰ huiꝰ ſeculi q̄bꝰ ego egēs
laboro. Noli zelare pctōres. qd acci
piūt vides. qd illis ſeruet nō vides.
Et bn̄ inq̄t video qd tu non vides.
Crede dn̄o deo tuo q̄ ait. Lata ⁊ ſpa
cioſa via eſt in delicijs ⁊ diuitijs ſe
culi q̄ ducit ad interitū. ⁊ multi ſūt
qui igrediūtur p eā. cuiꝰ finis ē pre
cipitiū ⁊ pfunditas quedaꝫ bara
tri: q̄ oculo fidei viꝫ hāc viā pctōꝝ
diſpdet dn̄s a regno ſuo.

Caſſ. Quod vniuſcuiuſq; impioruꝫ
in illa extrema iudicatōe

futurum eſt: ſic iſtis ex decē ſenten
tijs preconialibus antedictis oſtē
ſum eſt ꝙ in dn̄o ſpes fideliuȝ eſſe
debeat habundanter.

Nico. Et ꝙ ptās dei eſt etna. Jdeo ſubdicit. Regna
bit dn̄s in ſecula ⌋ vī̄ eternū ⌊ de9
tuus ⌋ o tu ⌊ ſyon ⌋.

Jeroni. Frequēter diximꝰ ſy-on eccleſiaȝ interp̄ta
ri aut aīaȝ ɔtēplantē deū. Jn q̄bꝰ
aūt dn̄s regn̄bit ɔn̄tr oñdit: dicēs.
⌊ in gn̄atōe ⌋ preſenti ⌊ ꝛ gn̄atōeȝ ⌋
futu-raȝ.

Cas. Modo emiȝ in mēbris ſuis pleniſſime regna
re non dicit̄ chriſtꝰ. ꝙ corda eorū
inanibus cogitationibus interduȝ
occupātur. Sed cū hoc mortale cor
pus iduerit imortalitatē: ꝛ noxias
iſtas cogitatiōes cū mundi iſtius
amiſſiōe reliquerit tūc pfecte in ſā
ctis regnaturꝰ eſt chriſtꝰ: qn̄ ſicut
ſcriptū eſt erit deꝰ oīa in oībus. Cō
tēplationis bn̄ficio ꝓpheta circa fi
nem ſeculi q̄ſi ɔſtitutꝰ: vbi iaȝ mū
di cognoſcit̄ potiꝰ dānanda puer
ſitas: vniuerſitatē docuit laudibꝰ
dn̄i occupari: ne caduca deſideria q̄
reret q̄ ꝓxime finienda ɔſtaret. Jn
mūdi enī fine ſumus: qn̄ ipm̄ non
longo īteruallo ſuſcepta morte deſe
rimus. Tranſeāt a nobis cupidi
tates caduce et illecebre ſeculares
abcedāt. illud potius ɔſideremuſ
q̄d eternūȝ eſſe cognoſcamus.

Jero. Simus reges: imperemꝰ corpori noſtro: et ſubijci
amus illud ſpūi noſtro. ꝛ corn̄m
ſit in manu dn̄i noſtri Jeſu chriſti
qui eſt bn̄dictꝰ ac̄.

Pſalmꝰ. Cxlvi.

Laudate do.
Titulus. Alleluia.

Cas. Verba tituli ſui ſbſeq̄ns textus exponit. Lege initi
um pſal. ꝛ tituluȝ expoſuiſti. Alle
luia ſiquidē ſignat: laudate dn̄m.
Hortatur aūt ꝓpheta populū deuo
tum laudare dn̄m: dicens.

Laudate dominum quoniam
bonus eſt pſalmus ⌋.

Nico. ipſum. ſ. deuote cantanti-bus ſeu dicētibus. quia
ſic pſallendo: menteſ eorum eleuā
tur in deū.

Caſſ. a quo premiū ſpa-tur venire eternuȝ:
quando ipſā erit retributio q̄ nūc
eſt exerci-tatio.

Augꝰ Ipſe pſalmuſ laus dei eſt. bo
nus eſt pſal. hoc eſt: bonuȝ eſt lau
dare dn̄m lingua tua. ad horā lau
det vita tua. Semper laudet q̄ pſal
lit. non ſola voce pſallit: ſȝ aſſum
pto etiā q̄dā organo q̄d vocat̄ pſal
teriū accedētibꝰ māibꝰ cōcordat vo
ci. Vis ḡ pſallē: nō ſolū vox tua ſo
net laudes dei: ſȝ opa tua ɔcordent
cū voce tua. Jtaqȝ ad aurīū exhorta
tionē canta voce. corde nō ſileas: vi
ta ne taceas. nō cogitas i negocio
fraudē. Pſallis deo cū manducaſ ꝛ
bibis: pſalle nō interimſcēdo ſonoꝝ
ſuauitateſ ad aures aptas: ſȝ mode
ſte et frugaliter ꝛ tēpant̄ mandu
cando ꝛ bibēdo. ꝙ hoc dicit Apoꝰ.
Siue manducatiſ ſiue bibitis ſiue
aliud q̄d facitis oīa i gl'aȝ dei facite

Si ergo q̄d manducas ad refectio
nem corpis ſumis: gratias agēs
ei qui tibi mortali ⁊ fragili prebu
it ſupplementoꝝ ſolacia: cibus tu
us ⁊ potus tuus laudat deū. Si v̄e
ro modū debitū in moderatiōe vo
racitatis excedas ⁊ vinolenta igur
gites: q̄ntaſlibet laudes dei lingua
tua ſonet: vita tua blaſphēat poſt
cibum ⁊ potum requieſcere vt dor
mias. nec ī lecto aliq̄d turpit̄ agas
nec excedas vltra ↄceſſā licenciā.
in lege dei ſit caſtꝰ cū ↄiuge tuo ꝯ.
et ſi eſt cura ꝓpugnādi liberos: nō
ſit effrenata luxuries libidinum de
fer. in lecto tuo ↄiugi tuo honorē.
q̄ mēbra xp̄i eſtis ambo. ambo ab
illo cōditi. ambo ſāguine xp̄i repa
ti. Hec agēs: laudas deū. Nec omnio
ſilebit laudatio tua. Cū dormis nō
te excitet a quiete mala ↄſcīa tua:
⁊ inocētia ſomni tui laudat deum.
Laudas cū agis negociū: laudas
cū cibū ⁊ potū capis: laudas cū in
lecto requieſcis: laudas cū dormis.
pficiet in nobis laudatio dei cū ad
illā ciuitatē puenerimꝰ: q̄n effecti
fuerimꝰ eq̄les āgel' dei. q̄n nos nul
la corpal' nēitas ex aliq̄ pte ſollici
tat: non fames: nō ſitis interpellat.
nō eſtus fatigat: nō frigꝰ obſtrin
git: non febris deiicit: non mors fi
nit. ad illā pfectiſſimā laudē exer
ceamꝰ nos laudatione iſta in ope
ribus bonis. **Nico.** Qualis autē debe
at eē pſalmodia
clarius exponit cum ſubdit: dicēs.
[Deo noſtro ſit iocūda decoraq̄ lau
datio] i. pcedēs ex mentis ⁊ corpo
ris iocūditate: ⁊ ex decore ⁊ purita

te ↄſcientie. q̄ nō eſt ſpecioſa. i. io
cunda laus ī ore pctōris Eccī. xv.
Caſſ. Tunc eſt em̄ dn̄o iocūda
laudatio: q̄n actꝰ noſtri
a ſāctoꝝ verboꝝ q̄litate non diſcre
pāt: ſꝫ in vnā ſocietatē vox et vita
cōcordat. Oſtēdit em̄ diſcordantia
dn̄m non amare: quē ↄſtat diſper
ſa colligere: ſicͭ ↄn̄t declarat: dicēs.
Nico. [Edificans hieruſa
lē dn̄s] i. eccleſiā ſuā
edificādo [diſpſiōes iſrel'] i. popu
li xp̄iani oculo fide deū videtis [con
gregabit] i. eccleſia militāte p fidē.
⁊ in eccleſia triūphāte p aptā viſi
onē. Et q̄d agit vt ↄgreget eccleſie
ſequit̄. [Qui ſanat contritos cor
de] ſic paſſionis virtute. Cōtritos
corde dicit illos q̄ offerūt deo ſacri
ficiū ſpūs contribulati. [Et alligat
ↄtritiones eoꝝ] in vita pn̄ti virtu
te ſacmentoꝝ q̄ ſunt aīe medicine.
Augꝰ Et ī futuro pfecte ſana
bit cū hoc mortale cor
pus induerit incorruptōē: q̄n ni
hil erit q̄d ſuggeratur ex carne cui
ↄſentiamus. Etenim modo fratres
mei q̄nte illicite delectatōes animū
tangūt: q̄uis eis nō cōſentiamus
⁊ tamen ſi nō ↄſentis delectari tali
bus nondū ē pfecta ſanitas. Quid
igitur ago inquies. ⁊ modo ↄdele
ctor in lege dei ſm̄ interiorē hoiē:
video autē aliā legē in mēbris me
is repugnantē legi mentis mee: ⁊
⁊ captiuū me ducentem in legē pec
cati. Noli erubeſcē. ↄtere. cor ↄfitē.
⁊ dic ſequētia. Infelix ego hō: q̄s
me liberabit de corpe mortis huiꝰ
vt ūideatur tibi gratia dei per Ieſu

chriſtum dñm noſtruz. Qui nū‖merat multitudinem ſtellaꝝ.

Nico. Hoc ad lr̃az planū eſt. qꝛ fecit eas in certo numero. Et oibus eis nomina vocat. Nomia eniz imponūtur a ꝓprietatibus rerꝫ. Ipſe eniz cognoſcit vſqꝫ ad minima omēs ꝓprietates ⁊ virtutes ſtellarum.

Caſſi. quas aſtrologi vocant nomib⁹ alienis vt veneris mercurij et his ſimilia: quos redarguit cū dicit iuxta trāſlationē romanaz ⁊ omnes noīe ſuo vocat.

Iero. Sꝫ q̄ cōſeq̄ntia iuxta lr̄az. alligat cōtritiones eoruz qui numerat mltitudinē ſtellaꝝ. Vñ ſpūaliter itelligendū eſt illos q̄ añ ɔtriti fuerant ⁊ poſtea ſanati vertit in ſtellas.

Glo. De quib⁹ dicit ap̄lus. In medio nationis ꝑue ⁊ ꝑuerſe appareatis tanq̄ luminaria i mūdo: verbū vite hñtes. Dñs ergo alligat contritiones fideliuz.

Nico. Qui numerat et diſtribuit multitudīez ſtellarum et electoꝝ: quorū cert⁹ eſt numer⁹ apud ipm: ſic ſcriptū eſt. Nouit dñs q̄ ſunt ei⁹. Et oibus eis nomina vocat et premia ſcd̄m merita parat oibus.

Hugo quorū noīa ſcripta ſunt in libro vite et q̄ ſunt in dei ꝑdeſtinatione. Sequit. Magn⁹ dñs ⁊ magna virt⁹ eius: ⁊ ſapia eius non ē numerus.

Cal. Cui⁹ nec facta numerari: nec laus et ſapientia ei⁹ valet apprehēdi. Suſcipiēs māſuetos dñs ad ſuā vizgrām. Manſueti ſunt illi q̄s ſuperius dixit tribulatōe ɔtritos ⁊ i afflictōne pacientes.

Nico. humiliās autē peccatores viz ſuꝑbos uſqꝫ ad terrā et uſqꝫ ad infernū: q̄ a doctorib⁹ dr̄ eſſe itra terrā.

Caſſ. Māſueti ſuſcipiunt i celū ſuꝑbi dirigunt in terraz vt ꝑmixtōne vicaria vñ ſathanas eleuat⁹ cecidit: fidel' hō ſubleuat⁹: aſcendat.

Aug⁹. Precinite dño i ɔfeſſiōe. Hic incipe. te ꝑus accuſa. ⁊ te accuſato deū lauda. Poſt ɔfeſſionē debet ſeq̄ bona opatio. Vnde recte ſubiūgit. pſallite deo noſtro i cythara.

Cal. Cythara enī ſig̃t virtutes morales cōſona opatione cōcinentes. q̄ tūc verā cytharā reddunt: qñ ſe federata ſocietate ɔiungunt. Nā ſic inteḡ lira non pōt dici cui aliq̄ corda ſbtrahit. ſic nec virtūs eſtimat cui virt⁹ vlla minuit.

Aug. Cōfitemini ḡ ⁊ opamini opera miſericordie. pſallite deo noſtro. Cui deo noſtro.

Caſſi. Qui opit celū nubibus. Quis hec ⁊ q̄ ſequūtur ad lr̄az bñ intellig' videantur: tñ meli⁹ allegorice dicta ſentimus.

Petr⁹ cātor. Pſallite ergo illi. Qui opit celū et ſacrā ſcripturā nubibus et obſcuritatib⁹ figuraꝝ. Sacra ſcriptura parti eſt facilis vt paſcat. partiqꝫ eſt difficilis ⁊ obſcura vt exerceat.

Aug⁹. Ad hoc obſcura voluit eſſe dicta ꝓphetarū: vt hñent poſtea ſerui dei q̄d interpretando influerēt ſup aures ⁊ corda

hominuʒ. ¶ Petrus cantor. ⌊a
parat⌋ .ſ. de⁹ p illas nubes. ⌊terre⌋
.i. minorib⁹ ſitiētibus ⌊pluuiā⌋ do
ctrine. Et non ſolū minorib⁹ parat
doctrine pluuiā: ſed etiā magnis.
Vn̄ ſubdit. ¶ Qui p̄ducit in mō
tibus fenū ⁊ herbā: ſeruituti hoim̄⌋.
Jero. Si ad lr̄aʒ hoc dī: vtiq̄ fe
num i magnis ↄuallib⁹
naſcitur q̄ in montoſis.
Aug⁹. Montes ergo in hoc lo
co vocat excelſos ſeu ci
li: aliq̄ua dignitate preditos.
Greg. xxx. moral'. In mōtib⁹
quippe fenuʒ ⁊ herba
ſeruituti hominū p̄ducit: cū ſublimes
hui⁹ ſeculi ad fidei cognitionē voca
ti ſācti p̄dicatorib⁹ in hui⁹ vite iti
nere ſpūaliter ſibi ſeruientib⁹ tran
ſitoria alimenta largiūtur. ¶ Qui
dat iumētis eſcaʒ ipſorū. Jumēta
eſcā accipiūt: dū ſacre ſcripture pa
bulo mētes dudum brute ſatiant̄.
Simplicibus ḡ dat doctrinā ſm̄ ca
pacitatē ipſoꝝ. ⌊⁊ pullis coruoꝝ⌋
.i. filijs gētiliū dat eſcam ſacre ſcri
pture. Jero. Nos pulli coruoꝝ fu
imus. q̄ ſ corruis .i. ſ gē
tilibus pctō ydolatrie nigris veni
mus. Et addit ⌊inuocātib⁹ eū⌋ .i. deſi
derātibus poſt ↄuerſiōeʒ dei verbo
ſatiari. Nico. Ad lr̄aʒ dic̄ Phs.
q̄ corui n̄ miſtrāt
cibū pullis ſuis donec vidēt eos ni
greſcē plumis. q̄ tūc recogſcūt eos
tanq̄ ſuos. Sed anq̄ hn̄t plumas
nigras nutriunt̄ rore celi ⁊ ſic dicū
tur a deo nutriri. Per hoc aūt q̄ di
cit: inuocātib⁹ eū: non eſt itelligen
dū q̄ iſta inuocatio fit p aliquā re

cognitōeʒ i pull' exn̄teʒ. Sʒ q̄ vna
queq̄ res p appetitū naturalem te
dit ad ſuā pfectōem. Sic ḡ dicitur
inuocare deū a quo recipitur omnis
perfectio et omne bonum.
Caſſ. Poſt q̄ dauid propheta
narrauit illa q̄ fecit dn̄s:
ↄſ̄ter oñdit q̄ p̄nt ei diſplicē: dicēs
NOn in fortitudine eq̄ volūtateʒ
habebit⌋. Equ⁹ ad ſupbiā plerūq̄
ponit̄ indicandā. Vn̄ alius ps̄. dic̄
Fallax equ⁹ ad ſalutē. Naʒ ⁊ ipſuʒ
animal ceruice p̄ſumēs: frenis ſē
per incumbens: ad curſus rapidos
ſpumoſa ↄtrectatiōe feſtinat. Hu
ic ſupbus hō ↄpat̄. q̄ deo nō ē pla
cabil'. q̄ māſuetos elegit ⁊ deuotos.
Aug⁹. Ergo nō ſe extollāt ho
mines i ſuis dignitati
b⁹: nō ſe ſublimes putēt honorib⁹
caueāt q̄ ne i ſupbia p̄cipitent̄. Vi
de ei q̄d dictū ē i alio ps̄. Hi i curri
b⁹ ⁊ hi i eq̄s. Et q̄d accidit eis. Ipi
obligati ſūt ⁊ ceciderūt. ⌊nec i tibijs
viri bn̄pla Glo. .i. in ↄpoſito
citū erit ei⌋ hitu homis
p̄ſūptuoſi. Nā i tibijs nōtur iceſſus
ↄpoſit⁹. Vel nō placet deo vir preſu
mēs in vi Jerō. q̄ bellātē deſtruit
rib⁹ ſuis. rogātē eleuat: hu
miles exaltat: ⁊ ſupbos deijcit.
Nic. Oñſis illis q̄ deo diſplicent
ↄñter oñdit q̄ placēt ei: di
cēs. Beneplacitū ē dn̄o ſup timē
tes eū⌋ .ſ. tiōre filiali. q̄ hi non ↄfi
dūt i virtute ſua: ſʒ poti⁹ i dn̄a. ⌊⁊ i
eis q̄ ſpāt ſup mia ei⁹⌋. q̄ non p̄ſu
mūt de ſua iuſticia: ſʒ de dei mia.
Caſ. Et hūc q̄ ps̄. ad finē ſecl'i
ptinē dubiū nō ē: q̄n diſp

ſiones iſraelis in vnum populum
congregantur vt fiat ⁊ vnus rex
⁊ vnus paſtor O beatum tempus
qn̄ lapides illi viui ꝓcioſiores omi
bus margaritis in celeſtem fabri
cam ⁊ eternā beatitudinem colligū
tur tunc vnicuiqȝ ſanctoꝝ erit dul
ciſſimus labor ſuus. q̄bus pariet
luctus ꝯſolationem. ꝑſecutio eter
nam requiem. ⁊ paupertas pia da
bit r̄gna celeſtia Et quicquid gra
uiter hic ꝑtulerunt: ibi ſe talia ſuſ
tinuiſſe gaudebūt. Dona dn̄e hic
patientiam maloꝝ vt illic facias
nobis gaudiū eſſe perpetuū. Qui
cum patre ⁊ ſpirituſancto viuis et
regnas in ſecula.ſ. Amen.

Pſalmus Cxlvij.

L Auda hierū
Titulus Alleluia Caſſ Ad cō
ſuetū
quidem alleluia reuertimur. ſꝫ hoc
nullatenus repetere faſtidim⁹ Hu
ius verbi tantus honor eſt vt cum
ſit in hebrea lingua recondituū: nul
lo tn̄ ꝯſtat alio ſmone tranſlatū
Hoc grecus. hoc latin⁹. hoc calde
us. hoc ſyr⁹. hoc perſa. hoc arabs
hoc tenet natio cuncta terrarū. Et
quicquid eſt diuinitati deditū di
gnitatem hui⁹ noīs pia deuotione
veneratᷣ. Hoc ꝙ pura mente cante
m⁹ totis qȝ in ꝯuirib⁹ occupemur
vt ſicut corporeis auribus dulciſſi
mus ſonus redditur. ita et cordis
ſinceritate ꝑferatur. Glo In captiuitate ꝙ
huius ſeculi pro
pheta adhuc conſtitutus ciuitatē
illam celeſtem alloquitᷣ ipſam ex
hortando vt ī ciuibus ſuis dn̄m de
beat iugi exultatione laudare. D.

L Auda ieruſalem] o ieruſalē
celeſtis iam ſecura lauda [do
minū] hoc ſolū eſt negociū tuū.
[lauda deum tuū ſyon] Eadem ē ie
ruſalē ⁊ ſyon. Syon ſpeculatio. Je
ruſalem viſio pacis interpretatur
Jero Vbicunqȝ viſio pacis eſt
. vbicunqȝ ꝯtemplatio dei
eſt: ibi laus dei celebratur Caſſi
Iſta viſio pacis erit cōtemplatio
domini ſaluatoris quā nemo me
rebitur altee niſi qui ab vniuerſa
mentis perturbatione liberatur. Et
vere debes eum laudare [Q Voni
am confortauit] id eſt ꝯfirmauit [
ſeras portarum tuarum] Cum em̄
ſeras confirmatas dicit portarū.
clauſas ianuas beate ciuitatis oſtē
dit. Sera enim a ſero quod eſt tar
de: dicta eſt. quo tꝑe hoſtiū dom⁹
clauditur vt poſtea intrandi licen
tia denegetᷣ. qd illo tꝑe accidet qn̄
ſponſus intrauerit. ſicut in euange
lio de v̄ginibus dicit. Et que para
te erant intrauerūt cū eo ad nupti
as ⁊ clauſa eſt ianua. Clauſa.ſ. nō
ad cuſtodie penam: ſꝫ in b̄titudinē
ſempiternā qꝛ nec inde quiſꝗ vlte
rius ſāct⁹ exibit. nec aliꝗs poſtea
nouus intrabit. O b̄titudo ſecura
iuſtoꝝ q̄ tali lege ꝓbatᷣ ſuſcipi vt
nunꝗ poſſit amitti. Sequitᷣ [bene
dixit filijs tuis in te] benedictione
eterne glorie Jdo em̄ dixit in te quia
nunꝗ ab illa ierl̄m exire potuerūt in
qua eterno munere ꝯſecrātur Q Qui
poſuit fines tuos pacē] Ciuitas illa

magna et ineſtimabilis mira lau
dis breuitate ſcripta ē · que eterna
pace perfruitur · cuius fines pacis
munere terminantur · Vn̄ colligit̄
ꝙ q̄cq̄d p̄ter ipſam eſſe cōtigerit:
gehenna eſt · Et ſicut beata hieruſa
lez pacē poſſidet: ſic infelix babilo
nia.ſ.mūdana felicitas dolorū pu
gnam ꝑ ꝗl dubio ſuſtinebit. Sed
quemadmoduz pax iſta ꝑueniat:
ꝯſequenter exponit dicens [Ex adi
pe frumenti ſaciat te] Adipem q̄p
pe frumenti: dicit ipſam viſionem
deitatis · ex qua iuſtoꝝ ſenſus re
ficitur dum fideles chriſti dm̄ ꝯtem
platione ſaciantur · Ipſe eſt verus
panis qui de celo deſcendit Nam ſi
nos hic corporis ſui participatiōe
reficit: quemadmodū ibi ſaciabit
quos toto lumie ſue deitatis imple
uerit. Reuera ſecurā pax ⁊ inuio
lata tranq̄llitas quādo indigentia
nobiſcum vlla non litigat · nec ali
quem laſſitudo defatigat · non fri
gus ꝯtriſtat · non eſuries grauat ·
⁊ cetera que hic noſtre imbecillita
ti ſp̄ bellum infligunt · Ibi autē cor
poris aieq́ꝫ talis ē ſocietas vt nul
la intra ſe aduerſitate diſcordent:
ſed ibi vtraq́ꝫ voluntate ꝯſentiant
Nic. Qui emittit eloquiuz ſu
um terre] id ē verbum eu
angelicū qd̄ precepit publicari p
orbem terrarū p ap̄los aliosq́ꝫ criſti
diſcipulos ad hoc miſſos ſic Mar.
vlti. dī. Euntes inquit in munduz
vniuerſum: predicate euangeliuz
omni creature [velociter currit ſer
mo eius.] quia euangeliuz ī breui
tp̄e ſuit publicatum vbiq́ꝫ in tota

t̄ra habitabili viuente adhuc Pe
tro ap̄lo ſicut dictū eſt in pſalmo
xviij · Conſequenter oñt quid ſer
mo dei operatur dicens [Qui dat
niuem ſicut lanam.] Hec ad litte
ram da Caſſ. Loquitur āt hic
ta ſunt paraboliee · Ho
mo enim efficitur nix ⁊ cōgelatus
⁊ induratus in malū qñ a dño rece
dit peccādo · ſed tunc dominus dat
⁊ facit niuem ſicut lanam quādo
frigidiſſima peccatis corda morta
lium ad laneam molliciez ⁊ habi
litatem ſatiſfactionis adduxerit. [
nebulam ſic cinerem ſpargit] dū
tenebroſus cumulus pcc̄oꝝ: p ne
bulam ſignatus: confeſſionis gra
tia diſſipatur in humilitate penitē
tie q̄ per cinerem ſignificatur Vn̄
in alio pſ̄ dī. Panem meū ſicut ci
nerem manducabā · Sequit̄ [Mit
tit criſtallum ſuaz ſicut buccellas
ante faciem frigoris] Criſtallus ē
glacies lōgo tp̄e indurata · cui pec
catores obſtinati merito ꝯparan
tur · q̄ algore pfidie ꝯſtricti p dies
ſingulos ꝯgeleſcūt · Hos q̄ꝫ dñs ve
lut buccellas ⁊ tāq̄ fruſta panis
mittit qñ ꝯuerſos fac̄ ſua magna
lia p̄dicare vt alios paſcant pane
verbi Hu. [ante faciē frigoris
diuini .eius q̄s ſuſtinebit ·
⁊ penā p infidelitate · q̄ frigus dr̄ ·
q̄s poterit ſuſtinere. q̄ſi dicat · Ne
mo · Jero. Gehēna ex igne eſt
⁊ tn̄ ipſa frigida ē · dñs nob p̄ſtet
ne qñ frigus infidelitatis ingredia
tur cor Caſſ. Et nota ꝙ dicit fri
da nr̄a .goris ei9 n̄ ꝙ a deo
hoc frigus veniat: ſꝫ ꝙ fieri ſolet p

imittat quale ē illud. Indurauit deꝰ
cor pharaonis. Emittet verbum
suū ⌋ ꝟ p̄dicationē suā. ⌊ & liquefaci
et ea ⌋ videlꝫ niuē nebulā & cristal
lū ꝟ cor da **Jero** da mihi pecca
indurata torem frigidū
in pccīs mortuū q̄ dūm nō respicit
si ad sermonē dei ↄpūctꝰ fuerit & ce
perit agere pniām & durissimū cor
illius emollitū fuerit. eo tp̄e ↄplet
emittet verbū suū & liquefaciet ea
Seq̄t ⌊ flabit spūs eꝰ & fluēt aque
Frigus pfidie nō expellitur a cor
dibus pcc̄oꝝ nisi gratia spūssancti
Hug quo expulso fluēt aque
doctrinarū qd in Paulo
& Augustino ac aliis multis ↄple
tum est ⌊ Qui annunciat verbum
suū iacob ⌋ ꝟ ppl̄o suo cristiano lu
ctanti ↄtra tēptationes vicioꝝ ⌊ iu
sticias & iudicia sua isrl̄ ⌋ ꝟ eidē po
pu **Augꝰ** videlicꝫ quō patiunt
lo. iusti & iniusti & oīs
ꝑ merito suo et ꝙ ipsi iusti in grā
dei & nō in meritis suis liberantur.
Hugo. Non fecit talit omni
nationi ⌋ sic ppl̄o christiano ⌊ et iu
dicia sua nō manifestauit eis ⌋ Pe
trus cantor. Hoc p̄mo potuerunt
dicē iudei ad quos christꝰ nūciatus
est q̄bus lex data est. q̄ iusticias &
iudicia dei ↄtinebat. Sed ꝙ respu
erunt verbū eiꝰ: dictū est eis. Aufe
retur a vob̄ regnū dei & dabitur gē
ti facienti fructꝰ eiꝰ Et ideo hoc mō
possunt dicere christiani. Nō fecit
talit omi na **Jero** Nos itaqꝫ ore
tioni ac mus dūm vt
nrām cordis duriciaꝫ mollescat &
nostra peccata purgentur: vt effi

ciantur q̄si nix. vt & frigus diaboli:
qdcūqꝫ ē in cordibꝰ nr̄is: expellat
Colle Ex s̄mone Fulgentii de
oibus sanctis. Quatinꝰ
in dei dilectione feruentes tali con
uersacione p̄ntem valeamꝰ ducē
vitam qua dei adiutorio ad illam
celestem valeamꝰ puenire irl̄m in
qua non est pauptatis metꝰ. non
egritudis imbecillitas. nullꝰ defe
ctus. insidie demonuꝫ nulle. nulla
rebellio carnis ad spiritū. terror ge
henne pcul. neqꝫ mors erit corpis
& aie: ſꝫ immortalitatis munere vi
ta iocunda. trāqlla sūt oīa & q̄eta
iugis splendor: non ille q̄ nunc est
sed tanto clarior q̄nto felicior. ꝙ ci
uitas illa vt legitur non egebit lu
mine solis. Sed deꝰ omps illumi
nabit eam. & lucerna eiꝰ ē agnus
dūs nr̄. Qui ē tenēs in. s. s. Amen.

Psalmus Cxlviii.

Laudate do mi nū
Titulus Alleluia. Qd
ē laudate deū. Augꝰ
Meditatio p̄ntis vite nr̄e in laude
dei esse debꝫ ꝙ exultatio sempitne
future vite nr̄e laus dei erit. Et ne
mo p̄t idoneꝰ fieri future vite q̄ ad
illā mō se nō exercuerit. Nō mali
oēs cantare p̄nt nobiscuꝫ all'a. si
āt in malicia sua perseuerauerint:
canticuꝫ vite nr̄e future dicē potue
rūt labiis. ipsā v̄o vitā q̄ tūc erit in
veritate: q̄ nūc figurat: obtinere nō
p̄nt ꝙ noluerunt meditari anteq̄
veniret & tenere qd venturum erat
Nūc ḡ fratres exhortamur vos vt

laudetis deuꝫ Cantet vox. cantet vi
ta. cantent facta. Tunc deſinis deū
laudare qn̄ a iuſticia ⁊ ab eo qd̄ il
li placet recedis. Et ſi ē adhuc ge
mitus: tribulatio: tēptatio: ſperet
tranſitura oia. ⁊ illū ventuꝝ diem
quo ſine defectu laudabim⁹ Modo
em̄ qd̄ dicit apls. Qz diu ſum⁹ in
corpe: pegrinamur a dn̄o. nōduꝫ
ſum⁹ in patria. Contendūt adhuc
quotidie nobiſcū tēptationes. ꝯtē
dūt quotidie delectacōnes ⁊ nō ſen
timus. tam̄ moleſtiā patimur: reſi
ſtēdo delectationib⁹. Non ceſſat ⁊
nō moritur hoſtis niſi in reſurrectio
ne mortuoꝝ Et ſi corp⁹ nr̄m adhuc
in hac ſeculi babilonia tenet. cor
noſtꝝ ad irl'm p̄mittatur. Laudet
ḡ tota creatura dn̄m. q̄a hoc ibi fa
cturi ſum⁹ quod hic meditamur

Caſſ. Conſiderans itaq; ꝓpha
in celeſtib⁹ ⁊ terreſtrib⁹
rebus oia opa dn̄i ꝯtinei: p̄mo ce
leſtia hortatur ad laudes dei. d.

LAudate dn̄m de cel': laudate
eū in excelſis. Iero. ⁊ vos q̄ eſtis
i celis. q̄ eſtis
in excelſis ordinib⁹ ꝯſtituti lauda
te dn̄m. Vnde adhuc ſbdit LAu
date eū oēs angeli ei⁹ Nic. qui ſunt in tri
bus gerarchi
is ⁊ nouē ordinibus Laudate eum
oēs virtutes ei⁹ Ad laudem dei in
uitatur ſpecialit ordo virtutuꝫ qꝛ p
angelos illius ordinis ſiūt effect⁹
mirabiles: in ammiratione diuine
poteſtatis hoies inducētes ⁊ ꝯſe
quens ad ei⁹ laudeꝫ. Deinde hortat
natura celeſtis corporea ad laudē
dei. Et p̄mo celū ſydereū. cū ſubdit.

LAudate eū ſol ⁊ luna: laudate
eū omnes ſtelle ⁊ lumē. Licet enī
corpa celeſtia ſint inaīata vt dicit
Damaſ. tam̄ dicunt deū laudare in
quantū ex ſua pulcritudine ⁊ v̄tu
te ducūt hoies in cognitionē ⁊ lau
de ipſi Iero. Aut dicuntur lau
us dei. dare deuꝫ qꝛ a ſuo
officio ⁊ ſeruicio nō recedūt. Serui
ciū ipſoꝝ laus dei eſt. grandeꝫ ho
norem habes aīa humana. ſol et
luna. ſtelle ꝓpter te currūt. p te ſer
uiunt. Dicat aliq̄s. Quid ē lumen
ſine ſole: ſine ſtellis: ſine luna. Di
cere poſſumus hoc eſſe qꝛ int dieꝫ
⁊ noctē. abſq; ſole lucet. Licet mul
ti putent ipm ſplendorem ſolis.
Conſequent inuitat celū empireū
ad laudē dei dicēs LAudate eum
celi celoꝝ Dicitur enī celuꝫ empire
um celū celoꝝ qꝛ eſt ſup alios celos
Qꝫ autem hic ponitur celi in plu
rali hoc eſt propter diuſas man
ſiones electorum ibi exiſtentes ſe
cundū qꝛ dicit ſaluator Iohis. xiiij
In domo pr̄is mei mā̄ſiones multe
ſunt. Conſequenter inuitat celum
criſtallinū qd̄ dr̄ aqueuꝫ ꝓpter ſili
tudinē in diaphoneitate. ſicut em
pireū dr̄ a pir qd̄ eſt ignis ꝓpter ſi
militudinē in claritate. vnde dicit
Et aque omēs q̄ ſup celos ſunt lau
dent nom̄ dn̄i eo mō q̄ dictum eſt

Caſſ. Nimia enī laus eſt qꝛ te
nuitas celorū firma cōſi
ſtit ⁊ aquas q̄ grauiores ſunt ſuſti
net Aque v̄o ſup celos ſūt vt arbi
tror iſtas q̄ depluūt eſſe: nō dubi
um eſt. teſtante geneſi Cataracte
celi apte ſunt ⁊ facta eſt pluuia ſu

per terrã·xl·dieb⁹ ꝛ·xl·noctibꝰ
Sequitur ratio huius laudis que
ↄſiſtit in beneficio creationis. Vn
de dĩ. Quia ipſe dixit ꝛ facta ſũt
ſic Job v dĩ Omnia p verbũ dei fa
cta ſunt ipſe mãdauit ꝛ creata ſũt
Deus iubet· deꝰ facit· q̃ et Sta
tuit ea videlꝫ oĩa iſta celeſtia i ſe
culũ ꝛ in ſeculũ ſeculi Sed cũ legit̃
de futuro ſeclo. Erit celũ nouũ ꝛ ter
ra noua Quõ de iſto ſeculo dĩ Sta
tuit ea in ſeculũ. Sed oĩa a deo ſta
tuta eſſe nõ dubiũ eſt. Nã ꝛ hõ ipe
q̃uis moriatur: diuinitati ſtatutꝰ
eſt cũ reſurgit. Sic ꝛ terra ꝛ celũ do
pmanent cũ innouãtur. qbꝰ pce
ptũ .i. ↄditionem poſuit ꝛ nõ p̃te
ribit

Iero. Preceptũ ſoli poſu
it vt luceret p diem
ꝛ ecce p tantos annos p̄ceptũ eius
nunq̃ p̃teriuit. Lune p̄ceptũ poſu
it vt p triginta dies creſcat et decre
ſcat Nunq̃d curſus ſuus aliqñ mu
tat᷑. Mari preceptũ poſuit vt litora
ſua nõ egrediatur. venit occeanus
tumens fluctibꝰ ꝛ ipſe redit ꝛ prece
ptũ dei obſeruat Grandis hoĩs ho
nor ꝛ grãdis infelicitas. ſol tibi cur
rit. elementa tibi ſeruiunt. et tu ig
noras creatorem tuũ. totus mũdꝰ
deo ſeruit ꝛ p̄ceptum eiꝰ meminit:
ꝛ hõ ſolus nõ meminit. Ideo dici
mus in oratione dñica. Fiat volun
tas tua ſic in celo ꝛ in t̃ra. ſicut in ce
lo angeli tibi ſeruiũt: et creatura i
terra tibi ſeruit: ita ꝛ ſuiat tibi hõ
O infelix humanũ genꝰ. deſcendit
ad te deꝰ qm̃ tu ad celũ nõ vis aſcẽ
dere. Nõ tibi ſufficit q ipm̃ non ſuſ
cipis ſꝫ crucifigis: blaſphẽas: fla
gellas nec inde penitentiam agis.

Aug. Quid tibi pmiſit deus o
hõ mortal᷑. q victurꝰ es
in eternũ Non credis. Crede. plus
eſt qd iã fecit q̃ qd pmiſit. Quid
fecit. mortuꝰ eſt. pro te accepit ex
te vnde moreret᷑: opprobria: flagel
la: colaphos: ↄtumelias: ſputa in
faciem: ſpineã coronã: ſuſpenſionẽ
in ligno crucẽ: morte accepit in regi
one tua. Et dedit exhortationẽ: do
ctrinam: remiſſionem pccõꝝ. attu
lit nobis hec de illa regione bona.
ꝛ i regione nr̃a ptulit mala. Quid
pmiſit. vt viuas cũ illo Incredibi
lius eſt q mortuꝰ eſt eternꝰ: q̃ vt
in eternũ viuat mortalis. Et iã qd
incredibilius eſt tenemus. Promi
ſit ergo nobis vt ibi futuri ſimus
vnde venit. dicens. Pr̃ volo vt vbi
ego ſum ꝛ ipſi ſint mecum Tanta
preceſſit dilectio. quia vbi nos era
mus fuit nobiſcum. ꝛ vbi ipſe eſt
erimus cum illo

Nico. Conſequenter
hortat᷑ ad lau
dẽ dei na turã irrational᷑ cum dicit.
Laudate dñm de terra Ecce in hꝰ
tangitur infimũ elementũ. Et deĩ
de elementũ aque cũ dĩ Dracones
ꝛ omnes abyſſi. Dicunt᷑ hic abyſ
ſi loca pfunda occeani vbi hitant
cete grandia que dicuntur hic dra
cones. Vnde Geneſ pmo vbi nos
habemus. Creauit deus cete gran
dia. in hebreo habetur Creauit de
us dracones magnos

Caſſiodor. Vel hic draco ẽ aĩal ſquamoſũ in
modũ ſ̄pẽtis cuiꝰ magñtudo corpo
rea nimis pducta ẽ Quid draco natu

rali feruore ſuccenſus in remediũ
temperamẽti ſui in aquoſis ſpelun
cis habitat: qui non humo repit:
ſed cũ moueri ei placuerit volare
narratur. huic raptus elephas ci
bus eſt. Qui draco vtitur mirabili
nexibus ſuis ita ingentiũ beluarũ
membra cõſtringit vt eiꝰ ſpũm vi
talem velut mu
ſcis eripiat.

Augꝰ

Magna
ſunt hec
animantia ⁊ maiora nõ ſunt ſup ter
ram Vñ vos ↄſiderantes dracones
attendite artificẽ draconũ ⁊ creato
rem eoꝝ. Et cũ miramini dracones
⁊ dicitis. magnꝰ deus q̃ hec fecit.
dracones laudãt deũ de vocibꝰ vr̃is

Ni.

Conſequent tangit elemẽ
tũ ignis ⁊ aeris cũ dicit [
Ignis] quãtũ ad ſuperiꝰ elementũ [
grando nix glacies ſpũs pcellarũ]
⁊ venti facientes pcellas. Iſta enĩ
gñantur in aere [q̃ faciũt verbũ eiꝰ
que faciunt illud ad qd ordinãtur ex
diuina in
ſtitutione.

Aug.

Sed dicis. Qua
re aliqñ fulgurã
pcutiunt montẽ ⁊ non pcutiunt la
tronẽ. que forte adhuc latronis cõ
uerſionẽ querit Et iõ pcutit montẽ
que nõ timet. vt mutetur hõ q̃ timet
aliqñ Et tu cũ das diſciplinã terrã
feris vt infãs expaueſcat. Sz dicis
mihi. Ecce deꝰ cedit innocentiorem
⁊ dimittit ſceleratorem. Noli mira
ri. vnicuiqꝫ pio mors bona ẽ. vnde
aũt ſcis illi ſceleratori ſi ſe mutare
noluerit qđ penarũ ī occulto ſerue
tur. Nonne mallent flumen incẽ
dij potius introire qbꝰ dicetur Ite
in ignẽ eternũ. Quid enĩ malũ eſt
mori naufragio. ⁊ bonũ ẽ mori fe
bre. Siue inde: ſiue inde moriatur:
quere qualꝭ ſit q̃ moritur. Deuora
uerũt beſtie corpa martirũ ⁊ nõ ti
muerũt ne perirẽt corpa ipoꝝ. Vn
dicqꝫ enĩ reducet deꝰ corpa ſanctoꝝ
ſuoꝝ cui capilli nr̃i numerati ſunt
Et qñ voluit tres pueros ab igne li
berauit. Nunqd ideo machabeos in i
gne deſeruit. Abſit. illos apte libe
rauit ⁊ illos occulte coronauit No
uit ergo deꝰ quid agat. tu time ⁊ bonꝰ
eſto. vnde cunqꝫ voluerit vt exeas
hinc paratũ te inueniat. Inquili
nus ⁊ peregrinus es. non poſſeſſor
domus. Quid dicit dominus tuus.
Quando voluero cũ dixero. migra
hinc: paratus eſto: eris poſſeſſor
in celo. Quicquid ergo hic accidit
contra voluntatem noſtram noue
ritis non accidere niſi de voluntate
dei: de prouidentia ipſius: de ordie
ipſius: de nutu ipſius: de legibꝰ ipſi
us. Et non intelligimꝰ quid: quare
fiat. Demus hoc prudentie ipſius
quia non fit ſine cauſa: ⁊ non blaſ
phemabimus Cum enĩ ceperimꝰ
de opibꝰ dei diſputare. quare hoc.
quare hoc illud. ⁊ non debuit ſic fa
cere. male fecit hoc. vbi ẽ laus dei.
perdidiſti alleluia. Omnia ſic cõſi
dera quomodo placeas deo. et lau
des artificem qui omnia nouit. Er
go quemadmodum Ignis grando
nix glacies ſpiritus tempeſtatis q̃
faciunt verbum eius Sic omnia q̃
videntur vanis hominibus in reꝝ
natura temere fieri non faciunt ni
ſi verbum eius. quia non fiunt ni
ſi iuſſu
eius

Nicolaus

Conſe
quenẽ

pſalmiſta reuertitur ad elemētū
terre q̄ntū ad illud q̄ ſupereminet
⁊ eleuat̄ in aere dicens Montes
⁊ omnes colles dicuntur aūt col
les montes minores Ligna fructi
fera ⁊ omnes cedri Arbores enim
adherent terre ⁊ ideo cū ipſa cōpu
tantur. vñ et tertia die ꝑducte ſūt
arbores Gen̄. Sequitur Beſtie ⁊
vniuerſa pecora. ſerpentes q̄ntū
ad repentia q̄ non mouētur pedib⁹
⁊ volucres pennate Omnia iſta
inuitant ad laudem dei. ⁊ ipſū lau
dant inq̄ntum in ipſis elucet diui
na bonitas. ⁊ ſunt materia laudis
diuine intelligentib⁹ creaturis Cō
ſequēter inuitatur ad laudem dei
creatura humana cū dī. Reges
terre tanq̄ maiores ⁊ oēs popu
li regibus ſbiecti principes qui
dominantur ſb regib⁹ et oēs iudi
ces terre q̄ ſunt inſtituti a regibus
⁊ principibus ad determinandum
cauſas. Iuuenes ⁊ virgines ſe
nes cū iunioribus ⁊ omnis etas
⁊ ſexus laudent nomen dn̄i. q̄ ex
altatum eſt no Caſſ. Exaltatū
men ei⁹ ſolius eſt nomē
ei⁹ ſolius ⁊ vltra om̄es creaturas
dū ſicut dicit ap̄l's illi omne genu
flectit̄ celeſtiū terreſtriū ⁊ infernorū
Ni. Confeſſio ei⁹ ſup celū ⁊
terrā ⁊ laus ei fiat ab habi
tantib⁹ in celo ⁊ in terra Aug⁹
Omnia illi ↄfitentur. oīm pulcritu
do quodāmō vox coꝝ eſt. Attende
celū: pulcrū eſt. attende terrā: pul
cra eſt. Ipſe fecit. ipſe regit. ipſi⁹
nutu gubernatur. Cū vides hec ⁊
gaudes: attolleris in artificē. ⁊ in

uiſibilia eius p̄ ea que facta ſunt:
intellecta ↄtueris. Confeſſio ei⁹ in
celo ⁊ in t̄ra. vt ↄfitearis ei de reb⁹ terre
nis ⁊ de reb⁹ celeſtib⁹. Et q̄ ipſe fe
cit oīa: ⁊ meli⁹ illo nō eſt aliud. q̄c
quid fecit: infra illū eſt. et quicq̄d
in hijs tibi placet: minus eſt q̄ ipſe
Non ḡ tibi placeat qd̄ fecit vt rece
das ab eo q̄ fecit Sequit̄ ⁊ exalta
uit ⁊ exaltabit cornu ꝑ p̄tātem
populi ſui q̄ hic hūiliata eſt ꝑpter
afflictōnes ⁊ dolores quos patitur
hic idem pp̄l's fidelis. ibi āt exalta
bit̄ vbi oīs gloria manifeſta p̄ſtā
tur. Primo q̄a dexterā habere me
rentur. ſc̄do q̄ cū dn̄o iudicabunt
Tertio q̄ in eternā pacē gaudiū
q̄ꝫ tranſibūt vt merito exaltati dicā
tur q̄ vſq̄ꝫ ad ipſius dn̄i ↄtemplati
onē mirabili eius pietate peruenī
unt. Et tūc erit Hymnus oībus
ſanctis ei⁹ q̄ ſci laudabunt eū ꝑ
oībus bn̄ficijs ſuis. Hymn⁹ ē ſan
ctoꝝ cant⁹ in laude dn̄i ↄſtitut⁹ cū
aīa corp⁹ q̄ꝫ pfecta purificatiōe cō
ſentit. Adiecit filijs iſrl̄ vt oſtē
dat q̄bus ſanctis hymn⁹ ille p̄ſtet̄
ſ. filijs iſrl̄ q̄ p fidē videt deum. Et
mandatoꝝ ſuꝝ obedientia criſto dn̄o
appropinquare merent̄. vñ ſbdit̄
populo appropinquāti ſibi Illi enī
longe ab illo ſūt: q̄ ei⁹ iuſſa nō faci
unt Aug. De q̄bus dn̄s p̄ Iſa.
dicit Popul⁹ hic la
bijs me honorat. cor aūt eoꝝ longe
eſt a me. Noſtrum autē cor proxi
mum eſt deo quia credimus. quia
ſperam⁹. q̄ diligimus. q̄a chriſto
adiuncti ſumus. ⁊ membra ipſius
facti ſumus. Et ad nos illa vox per

tinet. Ecce ego vobiſcu3 ſū vſq3 ad
cōſūmati **Caſſ.** Contueamur
onē ſeculi. pſalmū iſtu3
quo decore: qua virtute ꝑfulgeat.
Referuntur eni3 ſuperne voces que
adhuc nequeūt pre iſta infirmita
te corporalitatis audiri. dicunt ce
leſtes creature laudē deo. dicunt ꝛ
terrene ſubſtantie. ꝛ melodie can
tus agitur vt domin⁹ creatura4 ſu
arū conſona exultatione laudetur.
In ipſis quippe primordijs opina
bilem illam aſtronomie ſcientia3
ita diffiniendam eſſe putauerunt
Aſtronomia ē diſciplina que cur
ſus celeſtium ſiderum ꝛ figuras cō
templatur omnes. et habitudines
ſtellaru3 circa ſe ꝛ circa terrā inda
gabili rōne percurrit. Cuius operatio
nes ſolarem vel ſolennem annum
dicunt quadrifaria tempoꝝ diuiſi
one cōplere. hinc imbres fieri. hinc
perhibent terrena ꝑcreari. hinc fri
gora venire. hinc aeris aiunt eſſe
temperiem. Et quicqd terris neceſ
ſarium ꝓbatur iuſſione domini ea
rū miniſterio poſſe compleri. Quā
ſciam veteres noſtri non refugien
dam eſſe dixerūt q̄ꝺ diu eſſe cogno
ſcitur diſciplina ꝛ motus aſtroru3
naturali ſolennitate perquirit. At
ubi ſe ī aſtrologie partem labilis
error infuderit ꝛ vitas mortalium
decurſu ſtellarū putauerit colligē
das tūc abominandi tūc potius ce
ci ſunt cum ſe eſtimēt preuidere q̄
creator vtiliter nobis decreuit abſ
condere. Planetas etiam cōtra po
lum dicūt currere ꝑ certiſſimos me
atus. Fabricam q3 celi que ſꝑ mo
bilitate rotabili ſe ſuſtinet: habē
quandā armonie delectationem q̄
ſuauis ꝛ iugis ē. Sed nos obſeq̄a
naturaliū rerum ad auctoris ꝛfera
mus imperiū. qꝛ creaturas ipſa ea
dem potentia ſibi parere iubet qua
fecit ex **Jeron** Qui nos cū ſan
iſtere ctis omnibus di
gnetur tradere in regnū deo patri
ꝛ confo rmes efficere claritati corpo
ris ſui vt iam ei non localia tranſi
torio cantu ſed perpetuo immobili
celeſtis ſtationis iugi modulacōe
canamus ipſi domino noſtro Jeſu
chriſto qui eſt bened in. ſ. ſ. Amen

Pſalmus Cxlix.

Cantate domi
no
Alleluia pro titꝉo poni
tur **Caſſ.** Poſt omēs
creaturas quas in precedenti pſal
mo monuit laudare deu3 eo qꝺ ab
ipſo create ſūt. Hic ſpeciali⁹ iſrael
ꝛ populū chriſtianū videntē deū ꝑ
fidem inuitat ad nouū canticū. d.
Cantate dn̄o **Aug⁹** Quiſ
canticū nouū. quis
terrena diligit vetus canticum can
tat. Qui vult cantare canticū nouū:
diligat eterna q̄ nunq̄ꝫ veteraſcent.
Hug Vos igit̄ fideles q̄ reno
uati eſtis ꝑ aquā regene
racōnis ꝛ induiſtis chriſtū cātate
ei cāticū nouū de miſterio vīe redē
ptionis: de doctrina ei⁹ ꝛ de ꝓmiſſi
one eternitatis. **Caſſi.** Laus
eius in eccā ſanctorū. vꝫ in eccā mi
litante ſiue triūphāte. qm̄ vtraq3
ſine dubitacōne ſcōꝝ eſt. Ue[rte]

Hugo In ſpe licet multa pa
tiat[ur]. [Iſr[ae]l] .i. populus
xpian[us] vide[n]s deū per fidem.

Aug[us] Viſio q[uae] mō eſt p[er] fidē
ē viſio q[uae] futura erit per
ſpeciē. Si credim[us]: videmus. ſi ama
mus: videm[us]. Quid videm[us]: deū.
Vbi eſt ipſe de[us]: Interroga Joh[ann]ē
deus caritas eſt. Bn̄dicam[us] nomē
ei[us] ſanctū: & gaudem[us] in deū ſi gau
dem[us] in caritate. Quiſquis h[abet] carita
tē. vt q[uo]d illū mittim[us] longe vt vi
deat deū: ɔſciā ſuā att[e]n[d]at: & ibi vi
det deū. Si caritas non habitat ibi
de[us] nō h[ab]itat ibi. ſi caritas ibi habi
tat: de[us] ibi h[ab]itat. Vult illū vidē for
te i celo ſede[n]tē: h[ab]eat caritatē & i eo
h[ab]itat ſicut i celo. Ergo ſim[us] iſr[ae]l: ex
letemur[.] [in eo qui fecit eū].

Nico. .i. in xp̄o ve[n]turo ad iudi
ciū: q[ui] potentia ſue deita
tis fecit mundū. [& filie ſyon] .i. ec
cleſie [exultent i rege ſuo]. Ex gloſa
Auguſt. .i. in xp̄o q[ui] eſt rex & ſacerdos.
Nā vt rex pugnuit p[ro] nob[is] i cruce dy
abolū vince[n]s. & vt ſacerdos p[ro] nob[is]
ſe obtulit: nihil inueniē[n]s in h[om]i[n]e q[uo]d
offerret. [L]Audent nomē ei[us] in cho
ro] .i. in ɔcordia mo[rum]: vel i ſocieta
te fideliū ɔcordi caritate. [i tympano
& pſalterio pſallant ei].

Aug[us] In tympano coriū exten
dit[ur]. in pſalterio corde ex
tendunt[ur]. in vtroq[ue] organo caro cruci
figi

Hugo In tympano q[uod] h[ic] loc[atur]
tur. eſt i mortificatiōe
carnis: & pſalterio .i. in ſpūali opa
tione pſal

Nic. Ad literā enim ec
lāt xp̄o. cleſia vtit[ur] nō ſo
lū ſono vociū: ſ[ed] etiā inſtrumēto r[um]

ad laudandū deū: vt cāpanis & or
ganis in plurib[us] locis. Conſeq[ue]nt[er]
ſubdit r[ati]ōnē laudādi deū: dicens. [
Quia bn̄placitū eſt dn̄o in p[o]p[u]lo
ſuo]. Licet enī oēs boni & mali ſint
ſui: g[e]n[er]aliter tn̄ iuſti dicūtur p[o]p[u]lus
ſuus ſpecialiter q[ui] ſunt a deo electi ad
regnādū cū eo in ciuitate celeſti.

Caſſ. Nā q[ua]n[do] illū fecerit p[er]fecta
ſuauitate gaude[n]tē & āge
lis parē. Tūc enī erit ei bn̄placi
tū in p[o]p[u]lo ſuo: q[ua]n[do] erit ſic ap[osto]l[u]s di
cit: de[us] o[mn]ia in omīb[us]. Seq[ui]tur. [& ex
altauit māſuetos in ſalutē] .i. in vi
tā etern[am].

Nico Loq[ui]tur hic d[e] fu
nam. turo ad modū
p[rae]teriti: p[ro]pt[er] certitudinē p[ro]ph[et]ie. Et di
cūtur hic manſueti potiſſime illi q[ui]
dulciter ſuſtinēt oppreſſiōes tyrā
no[rum] amore dei: q[ui] in iudicio futuro
erūt exaltati. Vn̄ ſ[ub]dit. [Exulta
bunt ſācti in gl[ori]a] .q[uia] poſt iudiciū
ſcā erūt glorioſi in aīa & corpe. et
ſic augmētata gl[ori]a: augmentabit[ur]
eo[rum] exaltatio & leticia. Et q[uia] tūc to
talit[er] quietabit[ur] aīe appetit[us]. Jdeo
ſ[ub]dit. [letabūtur in cubilib[us] ſuis.]
Cubile ē loc[us] q[ui]etis]. Et d[ici]t in p[lura]li cu
bilib[us] p[ro] diuerſis gl[ori]e g[ra]dibus ſeu
māſiōib[us]. q[uia] licet ſit eadē beatitudo
omniū obiectiue in illa et[er]na vita:
non tamen formalit[er]. quia licet om
nes ſancti videbunt deum & eo fru
antur: tamen ip[s]o[rum] vnus videt cla
rius altero: & dulci[us] fruit[ur] ipſo. Et
q[uia] tūc i corpib[us] glorioſis erit laus
vocalis: ſ[ecundu]m q[uod] dicit aliq[ui] doctores
& p[ro]babiliter. Jdeo ſ[ub]dit. [Exul
tatiōes dei in gutture eorum]. quia
laus vocalis icipit a gutture et ar

ferri **Hugo** [L]et gladij ancipi
is. tes] .i. ex vtraq;
ſcidentes. viz ſn̄a iudicij ad iudicā
dū cum dn̄o bonos ⁊ malos [L]i ma
nibus eorū] .i. in ptāte eis data a
xp̄o: q̄ dicit Math. xix. Sedebitis ⁊
vos iudicantes duodecim trib⁹ iſra
hel. [L] Ad faciendā vindctā i natio
nib⁹: increpatōes in pplis].

Nico Per hoc intelligit cōſtā
tia ſctōꝝ: ⁊ potētia eo
rum in extremo iudicio cōtra eos q̄
iniuſte oppreſſerūt eos in hoc mun
do: ſm q̄ d̄r Sap. v. Tūc ſtabunt
iuſti in magna cōſtantia aduerſus
eos q̄ ſe anguſtiauerūt: ⁊ q̄ abſtule
rūt labores eoꝝ. Videbunt eos im
pij ⁊ turbabūtur timore horribili
⁊ mirabunt in ſubitatōne inſpera
te ſalutis: gemētes p̄ anguſtia ſpi
ritus. dicēt enī intra ſe pnīaȝ agē
tes. Hi ſunt quos aliqn̄ habuim⁹
in deriſuȝ: ⁊ in ſimilitudineȝ impro
perij. Nos inſēſati vitā illoꝝ eſti
mabam⁹ inſaniā: ⁊ finē illoꝝ ſine
honore. Ecce quō cōputati ſunt inter
ſctōs **Hugo** Ecce q̄ta glīa
dei. ſanctorū erit:
qn̄ qui erāt paupes hic ⁊ deriſi ab
impijs poterūt vindicare i ſupbos
¶ Petrus cantor. Vn̄ dicit Iero
nim⁹. Tūc plato cū diſcipul' ſuis
palpitabit. Ariſtoteles cū ſuis ar
gumentis peribit. Iupiter cū ſuis
cōcubinis ardebit. ſ; nos videbim⁹
regē in throno ſuo coronatū: queȝ
hic ipſi reſpectui habuerūt. ꝓpter
q̄d detrudentur in infernū. Vnde
ſubdi **Hugo** habebūt ſupple
tur. gladios .i. ſentē
tiam iudicij extremi. [L] Ad alligā
dos reges eoꝝ in cōpedib⁹ ⁊ nobi
les eoꝝ in manicis ferreis]. q̄r tūc
tyrāni ligabūtur cōpedib⁹ infernī:
de quib⁹ nō erit liberū exire: iuxta il
lud Math. xxv. Ligatis manib⁹ ⁊
pedib⁹: pijcite eū i tenebras exteri
ores: ibi erit fletus ⁊ ſtridor dentiū.
Sequit. [L] Vt faciāt in eis iudiciū
cōſcrip **Jero** hoc eſt vt ſic eos iu
tum. dicēt quō in ſcptu
ris ſanctis digeſtum eſt.

Cassi Quis poſſit eſtimare ta
le miraculū. Quis tan
tam gloriā mēte poſſit cōplecti: vt
ſupbi et iniq̄ potētes hui⁹ ſeculi il
los iudices habebūt: quos tanq̄
vilia pecora cruciandos eſſe puta
uerūt. Et ne forſitan ſolos apoſto
los iudicaturos putares: quibus
hoc dn̄s i euāgelio pmiſit: adiecit
[L]gloria hec eſt oīb⁹ ſanctis eius]
Omnes enī cū chriſto iudicant q̄
eius regul' non repugnant. quoni
am quicq̄d illi placitū fuerit: hoc
ipſi pia volūtate conſentiūt. Sicq;
cōmemorat ptās que ſctīs eſt in
illa iudicatōe tribuenda: vt virt⁹
dn̄i in eoꝝ gloria poſſit agnoſci.

Collect. Qui nobis preſtare
dignet vt in hoc ſecu
lo factores legis effecti: in tribula
tionib⁹ vite pn̄tis pbati: ⁊ fideles
inuētī: ſpūalibuſq; bonis ditati: me
reamur gloria ſcōꝝ adtingi. p xp̄m
dn̄m noſtrū: cui eſt honor ⁊ gloria
in ſecula ſeculoꝝ. Amen.

Pſalm⁹. Cl.

Laudate do.

Titulus. Alleluia.

Caſſio. Intẽtio pſ̃. eſt
vt dñs de ɔgregatõe ſãctoꝝ laude
tur: q̃ eos imagini ſue reſtituẽs fra
gilitatẽ fecit deponere carnis: ⁊ iaꝫ
ɔformes glorie ſue in illa btĩtudie
collocauit: vt bonoꝝ omniũ habũ
dantia cõpleãtur. Sicut enim iſte
ignis mortalis ad ſupiora feſtinãs
comas rutilas erigit in cacumẽ: ita
pſal. iſte paulatim creſcẽs ad cele
ſtia faſtigia virtutuꝫ gradib⁹ euo
lauit. Breuis eſt ⁊ muſicis orgãis
plenus: vt ſpiritalibus thalamis
redderet̃ aptiſſim⁹. ⁊ in cetu ſupne
hierl'm nuptiali dulcedine cãtare
tur. Ammonet̃ autẽ in eo ciuitas
dei .i. eccleſia a mũdi ambitu cõgre
gata vt ore ⁊ aĩo cantet deo: dicẽs.

Laudate dñm in ſãctis ei⁹. **Jero⁹.**
Pro eo ꝙ eos poſt celebratũ iudi
ciuꝫ extremũ in eternitatis gloria
collocauit. Laudate eũ i firmamẽ
to virtutis ei⁹. ꝙ ſanctos virtute
ſua ita firmauit vt ampli⁹ nõ mo
riant̃. Laudate eũ in virtutib⁹
eius. p eo ꝙ mortem imortalitate
potẽtialiter cõſumens incõmutabi
lis vite his tribuerit gloriã: quãꝫ
nec ocul⁹ vidit: nec auris audiuit:
nec in cor hoĩs aſcẽdit. Laudate eũ
ſm multitudinem magnitudinis
eius. ꝙ magnos eos fecit ⁊ mltos
⁊ multifario honore diſtinctas: ce
leſtiũ corpoꝝ deputat eis mãſiões:
ſicut dñs ait. Apud p̃rẽ meũ mã

ſiões multe ſũt. **Aug.** Laudate eũ
in ſono tube. ꝓpt̃ excellẽtiã laudis daritatem. Laudate eũ i pſalterio ⁊ cythara.
Jero. eo ꝙ ſãctis decalogum le
gis implere p̃ſtiterit: vel
poſt mortificatã carneꝫ q̃ cythara
accipit̃ i ſe viuificauerint. Lauda
te eũ in tympano. eo ꝙ mortifica
tum corpus ſignatũ p coriũ exten
tuꝫ ſup lignũ ſit imortalitate dona
tum. L. ⁊ choro. p eo ꝙ choris ãge
licis ſit ſociatũ. Laudate eũ in cor
dis ⁊ organo. p eo ꝙ cibo abſti
nentiã retortis viſceribus ex q̃bus
ſiunt corde inſtrumentoꝝ: victiſq;
carnalibus cõcupiſcẽtijs digni iuẽ
ti ſunt regno dei ad cõcinẽdas lau
des diuinas p organũ ſignatas. Laudate eũ in cỹbalis bñ ſonãtib⁹.
Caſſ. Cymbala enĩ labia nr̃a
ſunt. q̃ tũc ſalatariter ſo
nãt: qñ in laudes dñi deuotiſſime
cõmouẽtur. **Aug⁹.** Et ne q̃s cỹba
la intelligeret
q̃ ſine aĩa ſonãt. Jdeo puto additũ.
L in cỹbalis iubilationis. Jubila
tio nãq; .i. ineffabilis laus non niſi
ab anima proficiſcatur.
Nic. Scdm enĩ ꝙ dicit btũs Gre
go. balbuciẽda pro vt poſ
ſum⁹ excelſa dei reſonam⁹. ſ. p ſẽſi
bilia nobis nõ. Jdeo exp̃mũtur hĩc
multa inſtrumẽta muſica. nõ ꝙ ha
beãt locũ i celeſti p̃ria: ſꝫ ponũt̃ ad
deſignãdũ multitudinẽ iocũditatis
celeſtis. **Caſ.** Et ꝙ ſciſſimus ꝓpheta
vniuſa q̃ dicta ſũt ſpũ
aliter volebat intelligi aptiſſimo
fine librum conduſit dicẽs. Omnis

ſpiritus taʒ angelicus ꝙ̄ humanꝰ laudet. **Iero.** In hoc ergo regno dn̄m. non caro: non ſanguis: non corruptio: ſ; homo iaʒ ſpiritualis totus effectꝰ: deū in ſpū q̄ ſpūs eſt laudare non deſinit: ſicut in alio pš. dictū eſt. Beati q̄ habitāt in domo tua domine: in ſecula ſeculorum laudabunt te

Caſſiodo.

Explicitus

eſt decorus et mirabil᷑ ordo pſalmorū. Numero q̄dē miſtico terminatꝰ: ſ; ſacris virtutibꝰ infinitus. qui q̄uis a nobis ex toto cō̄phendi non pōt: tn̄ vtiliter querit᷑ q̄ pſcrutatꝰ ſemp copioſior īuenit᷑ Reſta eniʒ adhuc hic noua dicēda ſunt q̄ꝫ toꝝ fideliū ingenia vſq; ad fineʒ ſeculi curioſa ſedulitate laborabūt. Sed tn̄ iſta veritas tūc pleniſſime dinoſcēda eſt: qn̄ ipſe dn̄s cōtemplatōem ſuā p̄ſtare dignabitur. pſpexim̄ dn̄o largiente q̄ centuʒ q̄nq̄ginta diebꝰ ſupducto diluuio criminibꝰ ſuis t̄ra diluta eſt. Sic ⁊ pſalmoruʒ centū quinquaginta abyſſus corda mortaliuʒ peccatis inquinata vſq; ad iudicij tempus perpetua emendatōe purificat. et ſic nobis ex ipſo ſalutare diluuiuʒ q̄d noſtꝝ ſenſum delictis ſordibuʒ reddit ablutū. Quid eniʒ in iſto celeſti armario ſcripturaꝝ diuinaꝝ inuenire nō poſſis. Geneſim q̄ras hic queadmodū fuit mundus fabricatus. exponit᷑ propheta: dicas Quid de incarnatōe dn̄i tanta locutus eſt. Euangeliuʒ cupias paſſionem ⁊ reſurrectōeʒ chriſti domini in nu̅merſis locis euidenter oſtendit Et ne longius differam quicq̄d ī celo ⁊ in terra ⁊ in mari vel apud inferos agit᷑: ſi cautiſſime legas omnia ſuis locis cōpetenter agnoſcis. Teſtis eſt Anathaſij epi ſmo magnificus: qui virtutes pſalmoruʒ indagabili veritate diſcutiēs: oīa illic eſſe pbat q̄cūq; ſacre ſcripture ābitu ꝯtinent. Nonuʒ ⁊ vetꝰ teſtamentū tanta ꝓprietate cōplectit᷑ vt reuera ſpiritaleʒ bibliothecā ī hoc libro intelligas eſſe ꝯſtructā. Nā ſi paradiſus deſiderabilis habet᷑ q̄ eū q̄tuor flumina irrigare noſcuntur: q̄nto beatior eſt aīa q̄ centūq̄nquaginta pſalmoꝝ fontibꝰ irrigat᷑.

Oratio.

Tu dn̄e verus doctor et aduocatus: iudex ⁊ largitor: terribil᷑ ⁊ demēs: corripiens ⁊ ꝯſolator. q̄ cecis mentibꝰ donas aſpectū. q̄ facis īfirmis poſſibile q̄d p̄cipis. q̄ ſic piꝰ es vt aſſidue rogari velis. ſic munificꝰ vt nemīnē deſpare patiaris. dona q̄d te p̄ſtante boni q̄rimus. ⁊ illa maxime q̄ ex nr̄a infirmitate neſcimꝰ. q̄d ex tuo diximꝰ ſuſcipe. q̄d ex nob̄ ig̊ranter ꝓtulimꝰ: parce. ⁊ pduc nos ad illā ꝯtēplatōeʒ vbi iam nō poſſumꝰ errare. dona facē que te inſpirante loqui preſūpſi. dona cōpleri q̄ alios obſeruare cōmonui: vt qui preſtitiſti piū ſmonē: pbabilem q; cōferas tuis famul᷑ actioneʒ. lib̄a nos a matore hoīm ab illo piculo vt ſic dicit Apoꝰ. Dū alijs p̄dico ipſe reprobus efficiar. Q; infirmi ſumus: tu veraciter noſti. quali hoſte fatiga

mur agnoſcis: fac nos illū vincere
quatinus eterne iocunditatis pre
mia valeam⁹ pmereri. ¶ Collect.

Recommēdatio pſalmoꝝ

Amēſa diuine largitatis bonitas:
cui⁹ puidētia ſcāȝ ⁊ imaculatā plu
rimaꝝ dote gratiarū ſuā ditauit ec
cleſiā: inter quas illa celeſtis reful
get apotheca diuerſoꝝ medicami
nibus morborū referta liber videlȝ
pſalmorū. q̄ noui ac veteris teſta
menti ſacramenta pandens a bti
tudine incboat⁹ laudibus ſanctis
⁊ ſacra iubilatōe ↄcludit̄: vt meri
to ſe tali munere ↄſoletur. pfecta
mater eccleſia: q̄ hic multarū cala
mitatū cognoſcitur afflictōib⁹ ſau
ciati hic liber plane q̄tidiano ob
ſui excellentiam ⁊ vtilitateȝ. dei fre
quentatur officio.

Caſſi. Vtriuſqȝ dnī aduētus
reuelans miſteria ſta
tui ↄſulens vniuerſoꝝ vtile ſuffra
giū periclitantiū: cōſolatio grādis
lugentiū: ſpes beata iuſtorū: fons
indeficiens. vnī ſp q̄d expedit tolli
tur. cūctis miſterioꝝ ipſi⁹ clauſtra
pie pulſātibus: remediū de ſuis in
cunctanter languoribus ſpūaliter
refundēs. Quid enī in hoc libro nō
inuenies vnī ſe hūanū gen⁹ debeat
ſuauiter cōſolari. Vere choruſcās
liber. ſermo lampabil': cura ſauti
ati cordis: fauus interioris hoīs
pinna ſpiritualium pſonaꝝ. occul
taꝝ lingua virtutuȝ: q̄ inclinat ſup
bos hūiliatis: reges paupib⁹ ſub
dit: affabilitate paruulos nutrit.
Quāta enī illic eſt pulchritudo ſēſu
um ⁊ ſtillantiū medicina verboꝝ
vt merito hic illud Salomonis ap
tetur q̄d dixit in Canē. canticoruȝ.
Ortus ↄcluſus: fōs ſigtus: paradi
ſus plenus omniuȝ pomoꝝ. Modo
enī quidā pſalmoꝝ ſalutari inſti
tutione formati: turbidos ⁊ tempe
ſtuoſos animos declināt in limpi
dam ⁊ trāquilliſſimā vitaȝ. modo
pmittētes deū pter ſalutē credenti
uȝ vſualiter hūanandū ⁊ ad iudi
candum celū eſſe ventuꝝ. mō ↄmo
uent lacrimis pctā delere: elemoſi
nis delicta curare. mō ſacris oratio
nibus reuerenter attoniti. modo d
paſſiōe ⁊ reſurrectione dnī ſaluta
ria predicantes. modo lamentan
tium deploratione piiſſimi. modo
verſuuȝ repetitione quedaȝ nobis
ſacramenta pandentes. modo can
ticorum graduuȝ aſcenſione mira
biles. poſtremo ſupernis laudib⁹
feliciter inherētes. Beata copia in
explicabile deſideriuȝ ſtupenda p
funditas non poteſt animus fidel'
expleri q̄ ceperit inde ſatiari. Pſal
mi ſunt deniqȝ qui nobis gratas fa
ciunt eſſe vigilias: quādo ſilenti no
cte pſallentibus choris humana
vox erumpit in muſicam: verbiſqȝ
arte modulatis ad illum redire fa
cit a quo pro ſalute humani gene
ris diuinum venit eloquium. Can
tus qui aures oblectat ⁊ animas
inſtruit fit vna vox pſallentium et
cū angelis dei: quos audire nō poſ
ſum⁹: laudū verba miſcem⁹ p illuȝ
.ſ. q̄ venit ex ſeie dauid dnm xp̄m:
ſic ipſe i Apoc. dic. Ego ſū radix da
uid ⁊ origo quo ⁊ religionē ſaluta

tatem ſuſcepimus: ⁊ ſancte trinita
tis miſteria reuelata cognoſcim⁹.
Quiſquis hui⁹ mũeris iocũditate
non fruit̃: quoꝝ virtutes vt breui
ter diuin⁹ ſmo cõduceret in ſeptua
geſimo pſal. dixit. Ego autẽ cõfite
bor tibi in vaſis pſalmi virtutẽ tu
am. Reuera vaſa veritatꝭ q̃ tot vir
tutes capiũt: tot diuinis odoribus
farciũtur: tot theſauris celeſtibus
tumulant̃. Hdrie que vinũ celeſte
recipientes puritatẽ eius ſemꝑ in
nouitate cuſtodiunt. Dulcedo mira
bilis q̃ ſeculi corruptionib⁹ nõ are
ſcit: ſꝫ in ſua ꝑmanẽs dignitate gra
tia ſꝑ puriſſime ſuauitatis augẽt.
Apotheca valde copioſa: de q̃ cum
bibant tam magni terraꝝ populi
vbertas ei⁹ neſcit expendi. Qꝫ mi
rabilis aũt ex ipſis profluit ſuaui
tas ad canendũ: dulciſonũ organũ
hũanis vocibus emulant̃. Tuba
rum ſonitus grãdiloquis clamori
bus reddunt: vocaleꝫ cytharã vi
uentiũ cordaꝝ ꝑmixtione cõponũt
Et quicq̃d ante inſtrumentis muſi
cis videbatur agi nũc ꝓbat̃ ꝑ ra
tionales ſubſtãtias explicari.

Col. Fac nos eterne ſalutis a
mator ꝑ tuã grãm modu
lationem pſalmoꝝ ſpũalem intel
ligere: et intellectis hũiliter obedi
re ad laudem ⁊ gloriã tuam: qui es
bñdict⁹ in ſecula ſeculoꝝ. Amen.

Explicit collecta

rius ſuper libꝝ pſalmoꝝ collectus
⁊ finit⁹ per fratrem Petrum de Ha
rentals Canonicũ prioreꝫ floreffiẽ
ſem premonſtratenſis ordinis ad
opus reuerendi patris Johannis
de Arkel: q̃ndaꝫ Traiacteñ. poſtea
Leodieñ. epiſcopi. Approbatus et
admiſſus ab alma vniũſitate Co
lonienſi. Impreſſus autẽ ⁊ cõſuma
tus ꝑ me Conradũ de Homborch.
Anno dominice incarnationis. M°.
cccclxxx°. Ipſo die ſancti Laurentij
martiris: ad laudem ⁊ gloriaꝫ om
nipotẽtis dei: ⁊ ad vtilitatẽ eccleſie
ſue ſancte: qui eſt benedictus in ſe
cula ſeculorũ. Amen.

LANDES- UND STADT- BIBLIOTHEK DÜSSELDORF

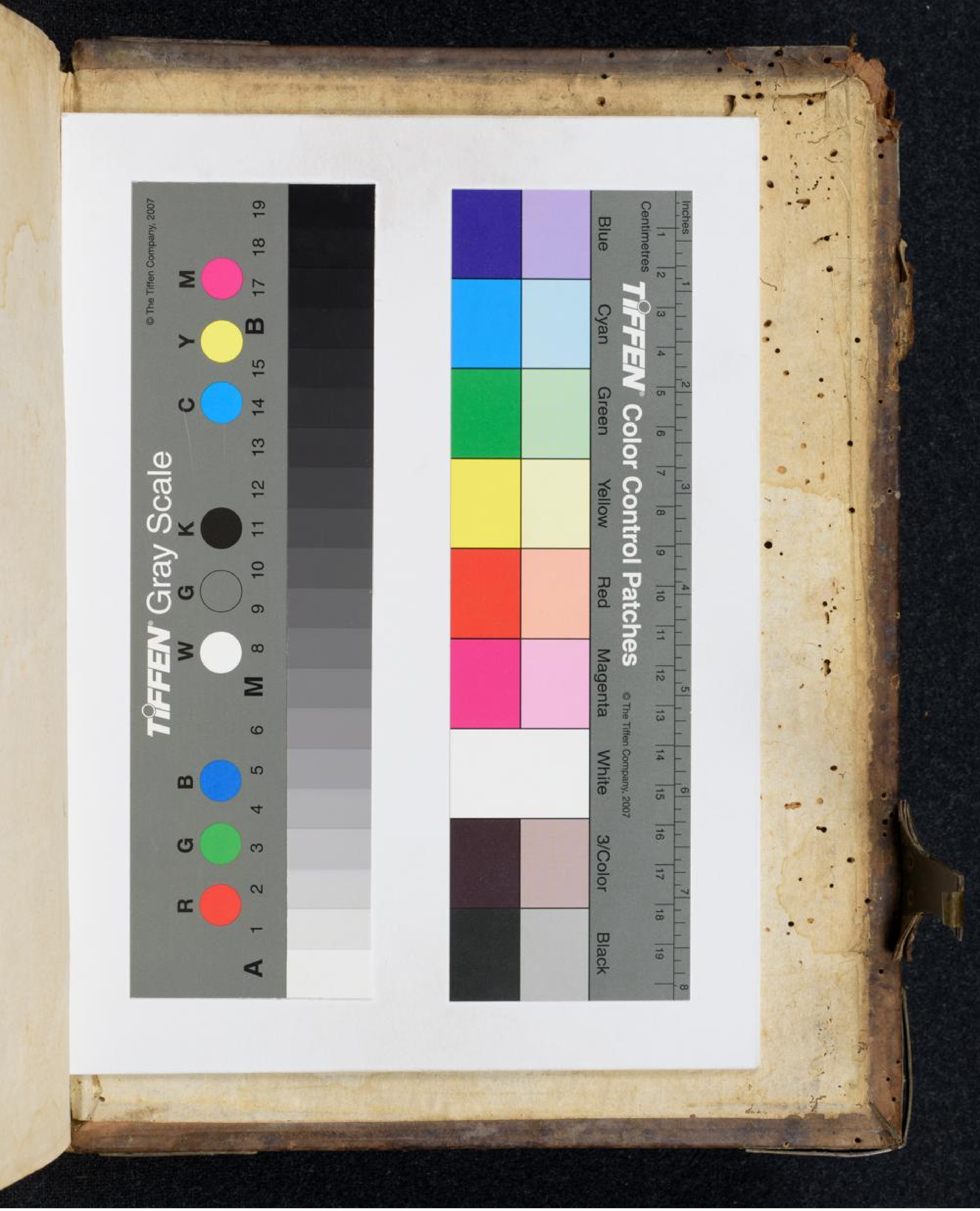
TIFFEN Gray Scale
© The Tiffen Company, 2007
A 1 2 3 4 5 6 M 8 9 10 11 12 13 14 15 B 17 18 19
R G B W G K C Y M
TIFFEN Color Control Patches
Inches
Centimetres
Blue Cyan Green Yellow Red Magenta White 3/Color Black
© The Tiffen Company, 2007